

Lokale Lijsten: kleine partijen met grote invloed?

Onderzoek naar de verschillen in attitude tussen lokale lijsten en lokale partijen *en* de doorwerking van deze attitude op de prestatieafspraken tussen woningcorporaties en gemeenten.

Master thesis planologie • Faculteit der Management Wetenschappen • Radboud Universiteit Nijmegen • Augustus 2012

Auteur: Ruud van Berkel • Studentnummer: s4001532 • Begeleider: Prof. G.R.W. de Kam

Colofon

“Lokale lijsten: kleine partijen met grote invloed”?

Een onderzoek naar de verschillen tussen lokale politieke partijen met nationale binding en zonder nationale binding *en*

De doorwerking van deze verschillen op de prestatieafspraken tussen de gemeente en de woningcorporatie.

Radboud Universiteit Nijmegen
Faculteit der Managementwetenschappen
Planologie
Masterthesis

Auteur:
T.J.M.M. van Berkel
Studentnummer: #4001532

Begeleider/Eerste lezer:
Prof. G.R.W. de Kam

Tweede lezer:
Prof. Dr. E. van der Krabben

Augustus,

2012

Voorwoord

“Het geheim van succes is vastberadenheid” (Benjamin Disraeli, 1804).

Het schrijven van de masterthesis was een zware bevalling. Het eerste onderzoek heb ik vroegtijdig af moeten blazen omdat de wetenschappelijke relevantie onvoldoende was en omdat ik niet voldoende geïnteresseerd was in het onderwerp. Ik heb hierbij een aantal momenten gehad waarbij ik de spreekwoordelijke handdoek in de ring wilde gooien. Toch was ik zo ver gekomen dat een terugweg niet meer mogelijk was. De vastberadenheid om dit onderzoek niet op te geven heeft ervoor gezorgd dat het nu toch afgerond is.

Voor u ligt de masterthesis waarin een onderzoek wordt gedaan naar de verschillen tussen lokale partijen met en lokale partijen zonder nationale binding en hoe deze verschillen doorwerken in de prestatieafspraken tussen de gemeente en de woningcorporatie.

Zelf ben ik zeer geïnteresseerd in de Nederlandse politiek en om dit vervolgens te combineren met de volkshuisvesting sprak mij dus aan. Na heel wat literatuur gelezen te hebben en aanpassingen van het onderzoeksvoorstel is mijn uiteindelijke onderzoek tot stand gekomen.

Dit onderzoek is geschreven in het kader van de masterthesis. De masterthesis vormt de afsluiting van de master Planologie, aan de Faculteit der Managementwetenschappen van de Radboud Universiteit te Nijmegen.

Gaarne wil ik het voorwoord gebruiken om mijn dank uit te spreken naar een aantal mensen die voor het afronden van mijn onderzoek van belang zijn geweest. Allereerst gaat mijn dank uit naar Prof. G.W.R. de Kam, voor de goede en flexibele begeleiding bij het uitvoeren van het onderzoek. Verder gaat mijn speciale dank uit naar een goede vriend van mij H. Lammers voor de hulp bij de analyse van de enquête en algehele tekstcontrole. Ook wil ik A. de Kroon, provinciesecretaris Limburg, bedanken voor de toetsing op taalgebruik. Daarnaast wil ik in willekeurige volgorde P. van den Elsen, T. van Berkel, en M. van Berkel bedanken voor mentale steun, controle van de spelling, het printwerk en inhoudelijke feedback.

Ook gaat mijn dank uit naar de geïnterviewde personen: S. Adriaansen, M. van der Steen, W. van Duin, S. van Veen, H. Struik, E. Borstlap, R. Gommers, R. Zeegers, T. van der Veen, K. Trip, A. Dritty en M. Caris. Tot slot wil ik alle respondenten van de enquête bedanken.

Ik wens u veel leesplezier toe!

Ruud van Berkel

Helmond, augustus 2010

Populaire Samenvatting

“Lokale lijsten: kleine partijen met grote invloed?” is een onderzoek naar de verschillen tussen lokale politieke partijen met (lokale partijen) en zonder nationale binding (lokale lijsten), en hoe deze verschillen doorwerken op de prestatieafspraken tussen de gemeente en woningcorporaties. De aanleiding van dit onderzoek is de in de jaren '80 ingezette decentralisatie van de volkshuisvesting. De verantwoordelijkheid voor de volkshuisvesting is van het Rijk verschoven naar de gemeenten. Daarnaast is de opkomst van de lokale lijsten sinds de gemeenteraadsverkiezingen van 1994 aanleiding geweest.

De verschillen tussen lokale partijen en lokale lijsten zijn eerst verkend aan de hand van de *public choice theory* en de literatuur. Omdat uit eerder onderzoek blijkt dat de positie op het links-rechts spectrum een sterkere invloed heeft op de verschillen tussen lokale lijsten en partijen, is aan de hand van een enquête eerst de positie van de partijen en lijsten op het links-rechts spectrum bepaald. Om de verschillen te tussen lokale lijsten en partijen te onderzoeken zijn 6 casussen geselecteerd waarbij de lokale lijsten en partijen een vergelijkbare positie op het politieke spectrum innemen. Vanuit de casestudy, maar deels ook vanuit de enquête, zijn stellingen uit de literatuur en theorie zowel bevestigd als ontkracht. Op grond van de resultaten van dit onderzoek dient het traditionele beeld van de lokale lijst als onprofessionele *one-issue* partij bijgesteld te worden.

Samenvatting

Sinds de komst van de nota volkshuisvesting in de jaren negentig hebben de gemeentelijke overheden steeds meer verantwoordelijkheid en autonomie ten opzichte van het woonbeleid gekregen. Deze toename van de verantwoordelijkheid wordt door het thans demissionaire kabinet Rutte-Verhagen voortgezet. Naast deze decentralisatie is er een tweede trend zichtbaar die de aanleiding vormt voor het onderzoek: de opkomst van lokale partijen zonder nationale binding (lokale lijsten). Sinds de gemeenteraadsverkiezingen van 1994 is het tij gaan keren ten gunste van lokale lijsten. Terwijl in 1990 nog 13,3% van de stemmen werd uitgebracht op lokale lijsten was dit percentage bij de volgende verkiezingen in 1994 gestegen naar 17.8% en vanaf de verkiezingen van 2002 is het percentage boven de 20% gebleven. Tot slot is de positie van woningcorporaties ten opzichte van de overheden de laatste decennia veranderd. Vanaf 1984 besloot de Rijksoverheid om geen rijksleningen meer te verstrekken en evenmin garanties te geven over afgesloten leningen op de kapitaalmarkt. Daarnaast heeft de *bruteringsoperatie* ervoor gezorgd dat woningcorporaties de volkshuisvestingstaak zelfstandig kunnen uitvoeren. Ondanks deze verzelfstandiging probeert de centrale overheid nog steeds beroep te doen op de financiële middelen van de woningcorporaties (bijvoorbeeld door de Vogelaarheffing, de vennootschapsbelasting en de heffing voor de huurtoeslag). Lokale lijsten hebben in tegenstelling tot lokale partijen (lokale politieke partijen met nationale binding zoals het CDA Katwijk) geen nationale binding. Hierdoor kan verondersteld worden dat lokale lijsten zich sterker richten op de lokale volkshuisvesting en meer negatief aankijken tegen de afdracht van corporatievermogen richting de Rijksoverheid. Vanuit deze bevindingen is gekomen tot de vraagstellingen:

Wat zijn de attitude verschillen tussen lokale lijsten en lokale partijen met betrekking tot het volkshuisvestingsbeleid en in hoeverre werken deze attitude verschillen door op de prestatieafspraken tussen de gemeenten en woningcorporaties?

Het onderzoek wil een bijdrage leveren aan wat de opkomst van de lokale lijsten ten koste van de lokale partijen betekend voor het woonbeleid binnen de gemeente, zodat woningcorporaties beter kunnen anticiperen op de machtsverschuivingen in de lokale politiek. Verder zullen de bevindingen die naar voren komen, met betrekking tot de verschillen tussen de lokale partijen en lijsten, als kritische reflectie kunnen dienen voor lokale lijsten en partijen.

De wetenschappelijke relevantie van het onderzoek is tweeledig. Ten eerste wil het onderzoek een bijdrage leveren aan het inzicht in de verschillen tussen lokale lijsten en partijen.

Voorafgaand aan het empirische onderzoek is de *public choice theory* en Nederlandse literatuur bestudeerd teneinde tot de formulering van een aantal hypothesen te komen. Uit bestudering van de *public choice theory* zijn een aantal stellingen naar voren gekomen. Zo zou de aanwezigheid van lokale lijsten zorgen voor het beter functioneren van de lokale democratie. Ook hebben lokale partijen door de binding met hun moederpartij een grotere organisatie. De promotiemogelijkheden die dit met zich mee brengt zou er toe leiden dat politici van lokale partijen sterker gedreven zijn door het individueel belang dan politici van lokale lijsten.

Uit de literatuur is vervolgens naar voren gekomen dat raadsleden van de lokale lijsten dichter bij de burger staan dan raadsleden van lokale partijen. Ook is uit de literatuur naar voren gekomen dat het partijprogramma van de lokale lijsten sterker gericht is op de lokale situatie dan van lokale partijen. Doordat lokale lijsten als pragmatisch worden getypeerd hebben zij geen last van politiek tegenstellingen. De lokale lijst kan bijvoorbeeld met betrekking tot de sociale woningbouw een “links” standpunt innemen terwijl met betrekking tot de het economisch beleid een “rechts” positie ingenomen kan worden. Tot slot wordt het succes of falen van lokale partijen bepaald door uitspraken van Haagse kopstukken. Lokale lijsten hebben hier geen last van, lokale lijsten worden sterker afgerekend op het succes of falen op lokaal niveau, wat de lokale democratie ten goede komt.

Naast deze stellingen waarin de voordelen van de lokale lijsten worden benoemd zijn er ook stellingen geformuleerd over de nadelen van lokale lijsten ten opzichte van lokale partijen. Zo zouden lokale lijsten,

mede door de spectaculaire groei, een gebrek aan professionaliteit hebben. Ook zouden de lokale lijsten een kleiner netwerk hebben waardoor er geen gebruik gemaakt kan worden van de expertise en de opleidingsmogelijkheden van een moederpartij. Tot slot richten lokale lijsten zich te sterk op het lokale belang. Hierdoor zouden lokale lijsten niet met de juiste oplossingen komen voor vraagstukken die vanuit een interlokaal perspectief bekeken dienen te worden.

Het daadwerkelijke onderzoek is vervolgens opgesplitst in twee delen. Het eerste deel is de enquête waarbij de resultaten zijn verzameld van circa 300 respondenten. De verzamelde respondenten zijn alle raadsleden van lokale lijsten of van de lokale partijen VVD, CDA, PvdA, SP, GL, D66, CU en SGP. Het doel van de enquête is driedelig. Ten eerste is met de enquête de attitude van de lokale lijsten en partijen ten opzichte van de nationale en lokale volkshuisvesting bepaald. Ten tweede wordt deze indeling gebruikt om vervolgens casussen te selecteren voor het tweede deel van het onderzoek. Uit voorgaand onderzoek is gebleken dat de positie van de lijst/partij op het links-rechts spectrum een sterkere invloed heeft op de relatie tussen de gemeente en de woningcorporatie dan alleen het feit of het een lokale partij of lokale lijst betreft. Bij de casusselektie is er voor gezorgd dat de lokale partij die vergeleken wordt met de lokale lijst een vergelijkbare positie op het links-rechts spectrum heeft. Tot slot heeft de enquête als doel om de stellingen die naar voren zijn gekomen uit de *public choice theory* en de literatuur te toetsen, maar ook tot het formuleren van nieuwe stellingen.

Het tweede deel van het onderzoek betreft de casestudy. In totaal zijn er 6 casussen geselecteerd die in paren met elkaar vergeleken zijn. Om zoveel mogelijk externe factoren te beperken en te komen tot de daadwerkelijke verschillen tussen lokale lijsten en partijen zijn er een aantal selectiecriteria gehanteerd. Bij de casussen die met elkaar vergeleken worden, is het totaal aantal raadszetels nagenoeg gelijk gehouden, zodat ook het inwoneraantal vergelijkbaar is. Bij de paren dient bij de ene casus de lokale lijst een *dominant aandeel* binnen de gemeente te hebben en bij de andere casus de lokale partij. Een partij/lijst heeft bij dit onderzoek een dominant aandeel wanneer de partij/lijst de meeste zetels binnen de gemeenteraad bezit, de partij/lijst onderdeel is van de coalitie en de wethouder volkshuisvesting wordt geleverd door deze partij/lijst. Ook dient de attitude ten opzichte van het lokale en nationale volkshuisvestingsbeleid van de lokale partij, die vanuit de enquête is bepaald, vergelijkbaar te zijn met de attitude van de lokale lijst. Het eerste paar betreft de *grote groeigemeenten*: Katwijk en Roosendaal. Het tweede paar zijn de gemeenten Hoogezand-Sappemeer en Winterswijk. De laatste casussen betreffen de gemeenten in de krimpregio's te weten: Delfzijl en Landgraaf. Bij de casestudy zijn vanuit een analyse van de partijprogramma's de eerder geformuleerde stellingen getoetst. Vervolgens is gekeken in hoeverre deze stellingen doorwerken op het coalitieakkoord, de woonvisies en de prestatieafspraken tussen de gemeenten en de woningcorporaties. Tot slot zijn de casussen afgerond met interviews met de wethouders en medewerkers van de woningcorporatie.

Per casus is op basis van eerder genoemde documenten de scope, het belang van de lokale volkshuisvesting, het belang van interlokale thema's duurzaam bouwen en regionale samenwerking en het belang van burgerparticipatie geanalyseerd. De scope van de documenten is bepaald aan de hand van het aantal prestatieonderwerpen, in navolging van Severijn (2009), die worden besproken. Bij de interviews is vervolgens de houding van de partij/lijst ten opzichte van woningcorporaties, de opleidingsmogelijkheden en de professionaliteit geanalyseerd.

Bij de enquête is er verschil gemaakt tussen de attitude ten opzichte van het lokale en nationale volkshuisvestingsbeleid. Hierbij is allereerst naar voren gekomen dat de huidige indeling op het links-rechts spectrum met betrekking tot de nationale volkshuisvestingsvraagstukken nog voldoet. De traditioneel linksere partijen; SP, GL en PvdA, scoorden met betrekking tot de nationale volkshuisvesting links van het midden. De partijen die normaliter rechts op het politieke spectrum worden ingedeeld, zoals de VVD, CDA en SGP, profileerden zich bij de enquête ook rechts van het midden. De groep lokale lijsten scoorde zeer centraal met hun standpunten over de nationale volkshuisvesting. Dit wordt veroorzaakt doordat er geen eenduidige ideologische structuur invalshoek is waar vanuit de lokale lijsten hun standpunten bepalen. De lokale lijsten scoorden zowel links als rechts van het midden. Door het grote

aantal onderzoeksobjecten is de totale score uiteindelijk rond het midden uitgekomen. De standaard deviatie van de groep lokale lijsten bevestigt dit beeld.

Daarnaast is de attitude met betrekking tot het lokale volkshuisvestingsbeleid bepaald, dit heeft een vergelijkbaar beeld opgeleverd. Wat hierbij wel opvalt is dat alle lokale partijen dicht bij het midden scoren. De VVD scoort minder rechts en de SP minder links. Hieruit kan geconcludeerd worden dat op lokaal niveau de lokale politieke partijen pragmatischer ingesteld zijn. Dit is opvallend want lokale partijen betichten lokale lijsten er juist van pragmatisch te werk te gaan.

Partijen onderling blijken ook een andere houding te hebben ten opzichte van de woningcorporaties. De SP is voor het versterken van het toezicht op de woningcorporaties en de VVD en SGP is juist voor meer versoepeling. Dit sluit aan bij het socialistische denkbeeld van de SP en het liberale karakter van de VVD. Alle lokale lijsten en lokale partijen hebben een positieve attitude ten opzichte van het betrekken van de woningcorporaties. Na GL en D66 zijn de lokale lijsten het sterkst van mening dat woningcorporaties sterk betrokken dienen te worden bij de totstandkoming van de woonvisie.

Alle partijen en lokale lijsten geven aan dat burgers sterker betrokken dienen te worden bij de totstandkoming van het volkshuisvestingsbeleid. Dit kan wordt verklaard vanuit het feit dat de lokale partijen en lijsten hun bestaansrecht uiteindelijk te danken hebben aan de burger (lees kiezer).

Tot slot valt op dat gemiddeld genomen de PvdA en de VVD de voorkeur geven aan minder strakke prestatieafspraken dan de lokale lijsten. De SP en CU daarentegen geven de voorkeur aan hardere prestatieafspraken.

Uit de casestudies is naar voren gekomen dat de lokale lijsten hun succes te danken hebben aan hun eigen succes of falen in de lokale politiek. Lokale partijen daarentegen geven in de casussen aan dat hun succes te danken is aan de traditionele achterban die aanwezig is binnen de gemeente. En dat het succes van de lokale partij in belangrijke mate afhangt van het succes of falen van de moederpartij.

De lokale partijen hebben binnen hun eigen partij meer opleidingsmogelijkheden dan lokale lijsten. Twee onderzochte lokale lijsten boden enkel opleidingsmogelijkheden aan via de raadsgriffier. Alleen van de lokale lijsten zorgde de GBBL voor eigen opleidingsmogelijkheden. Deze constatering sluit aan bij de stelling "lokale partijen hebben door hun landelijk netwerk meer opleidingsmogelijkheden dan lokale lijsten".

De stelling lokale lijsten zijn one-issue partijen is geheel ontkracht in de casestudies. Alle lokale lijsten hadden zelfs alleen met betrekking tot de volkshuisvesting een uitgebreid programma. Wel blijkt bij zowel de *grote groei*-, *middelgrote groei*- als bij de *krimpgemeenten* dat de lokale partijen een bredere scope hebben dan lokale lijsten. Het gegeven dat de partijprogramma's van de lokale partijen gebaseerd zijn op een landelijk gedistribueerd (breed opgezet) format ligt hier waarschijnlijk aan ten grondslag. De beperktere scope van de lokale lijsten lijkt echter niet door te werken op de wethouders voorgedragen door de lokale lijst. Er zijn namelijk geen duidelijke verschillen ontdekt met betrekking tot de scope van de woonvisies en prestatieafspraken, die onder verantwoordelijkheid van deze wethouders zijn opgesteld.

Uit een vergelijking van de partijprogramma's valt verder op dat lokale partijen meer aandacht besteden aan het interlokale thema duurzaam bouwen en een positievere houding hebben ten opzichte van regionale samenwerking. Deze constatering sluit aan bij de stelling "lokale partijen hebben meer oog voor interlokale thema's".

Een andere belangrijke hypothese uit de literatuur is "lokale lijsten betrekken burgers sterker bij het volkshuisvestingsbeleid". Uit de casestudies blijkt dat bij de *grote groei*- en *middelgrote groeigemeenten* de lokale lijsten de burger sterker betrekken bij het volkshuisvestingsbeleid. Bij de *krimpgemeenten* zijn er geen duidelijke verschillen naar voren gekomen.

Al met al blijkt dat het traditionele beeld van de lokale lijst als onprofessionele *one-issue* partij is achterhaald en dat de lokale lijsten een blijvende factor zijn in de lokale politiek.

Inhoudsopgave

-DEEL I ONDERZOEKSKADER-

1	HOOFDSTUK 1: INLEIDING	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Doelstelling	11
1.3	Vraagstelling	11
1.4	Relevantie	12
1.5	Onderzoeksmodel	14
1.6	Leeswijzer	15
2	BELEIDSKADER	16
2.1	Woonbeleid	16
2.2	Prestatieafspraken	18
2.3	Conclusie	20
3	THEORETISCH KADER	21
3.1	Public choice theory	21
3.2	Politiek gedrag	23
3.3	Conclusie	26
4	VERSCHIL LOKALE LIJSTEN EN LOKALE PARTIJEN LITERATUUR	28
4.1	Nederland	28
5	METHODOLOGIE & OPERATIONALISATIE	30
5.1	Methodologie	30
5.2	Operationalisatie	35

-DEEL II DE ENQUÊTE-

6	RESULTATEN WEB ENQUÊTE	43
6.1	Algemeen	43
6.2	Positie links-rechts spectrum	43
6.3	Attitude partij/lijst t.o.v. stakeholders en type prestatieafspraken	47
6.4	Toets public choice theory en literatuur	49
6.5	Conclusies	51

-DEEL III GROTE GROEIGEMEENTEN-

7	GEMEENTE KATWIJK	54
7.1	Algemene beschrijving Katwijk	54
7.2	Partijprogramma CDA Katwijk 2006	56
7.3	Coalitieakkoord Katwijk 2006-2010	57
7.4	Woonvisie Katwijk 2008-2020	58
7.5	Prestatieafspraken SpiritWonen, KVB en gemeente Katwijk	58
7.6	Partijprogramma CDA Katwijk 2010	59
7.7	Coalitieakkoord 2010-2014	60
7.8	Prestatieafspraken Dunavie en gemeente Katwijk	60
7.9	Lokale verhoudingen	61
8	GEMEENTE ROOSEDAAL	66
8.1	Algemene beschrijving Roosendaal	66
8.2	Partijprogramma Roosendaalse Lijst 2006	70
8.3	Partijprogramma Roosendaalse Lijst 2010	70
8.4	Coalitieakkoord 2010-2014	71
8.5	Woonvisie Roosendaal 2010-2020	72
8.6	Prestatieafspraken 2010-2014	72
8.7	Lokale verhoudingen	73
8.8	Conclusie CDA Katwijk versus RL	78

-DEEL IV MIDDELGROTE GROEIGEMEENTEN-

9	GEMEENTE HOOGEZAND-SAPPEMEER	81
9.1	Algemene beschrijving gemeente Hoogezand-Sappemeer	81
9.2	Partijprogramma PvdA Hoogezand-Sappemeer 2006	84
9.3	Coalitieakkoord 2006-2010	84
9.4	Woonvisie Hoogezand-Sappemeer 2008-2012	85
9.5	Partijprogramm PvdA HS 2010	85
9.6	Coalitieakkoord 2010-2014	86
9.7	Prestatieafspraken Hoogezand-Sappemeer Lefier & Talma.	86
9.8	Lokale verhoudingen	87
10	GEMEENTE WINTERSWIJK	92
10.1	Algemene beschrijving Winterswijk	92
10.2	Partijprogramma Winterswijks Belang 2006	95
10.3	Coalitieakkoord 2006-2010	95
10.4	Woonvisie Winterswijk 2008-2020	96
10.5	Partijprogramma Winterswijks Belang 2010	97
10.6	Coalitieakkoord 2010-2014	97
10.7	Prestatieafspraken	98
10.8	Lokale verhoudingen	98
10.9	Conclusie PvdA HS versus WB	102

-DEEL V KRIMPGEMEENTEN-

11	GEMEENTE DELFZIJL	105
11.1	Algemene beschrijving gemeente Delfzijl	105
11.2	Partijprogramma PvdA Delfzijl 2006	108
11.3	Coalitieakkoord 2006-2010	108
11.4	Prestatieafspraken	110
11.5	Partijprogramma PvdA Delfzijl 2010	110
11.6	Coalitieakkoord Delfzijl 2010-2014	111
11.7	Lokale verhoudingen	111
12	GEMEENTE LANDGRAAF	116
12.1	Algemene beschrijving gemeente Landgraaf	116
12.2	Partijprogramma GBBL 2006	119
12.3	Coalitieakkoord 2006-2010	120
12.4	Partijprogramma GBBL 2010	120
12.5	Coalitieakkoord GBBL, PvdA & VVD; 2010	121
12.6	Prestatieafspraken gemeente Landgraaf, Hestia, UoW & Wonen Limburg; 2011	121
12.7	Lokale verhoudingen	122
12.8	Conclusie gemeente PvdA Delfzijl versus GBBL	126

-DEEL VI CONCLUSIE-

13	CONCLUSIE	105
13.1	Enquête	129
13.2	Casusvergelijkingen lokale partijen versus lokale lijsten	130
13.3	Kritische reflectie	136

-LITERATUUR-

-DEEL I ONDERZOEKSKADER-

1 Hoofdstuk 1: Inleiding

Centraal in dit hoofdstuk staan de opzet en uitwerking van het onderzoek. In de eerste paragraaf wordt een beeld geschetst van de ontwikkelingen die aanleiding zijn geweest voor het onderzoek. Vervolgens worden de doel- en vraagstelling geformuleerd. In de daaropvolgende paragrafen komen de maatschappelijke relevantie, wetenschappelijke relevantie en het onderzoeksmodel aanbod. Het hoofdstuk wordt afgesloten met de leeswijzer.

De twee kernbegrippen zijn lokale partijen en lokale lijsten. Omdat deze begrippen essentieel zijn voor het onderzoek worden ze vooraf beschreven. In de gemeentelijke politiek zijn er twee soorten politiek partijen: lokale politieke partijen *met* nationale binding dit zijn lokale afdelingen van een moederpartij zoals een lokale afdeling van het CDA (verder genoemd lokale partijen) en lokale politieke partijen *zonder* nationale binding bijvoorbeeld Helmonds Belang (verder genoemd: lokale lijsten).

1.1 Aanleiding

1.1.1 Volkshuisvesting en overheidsinterventie

Het ruimtelijke beleid in Nederland is een domein waarmee overheidsinstanties zich intensief bemoeien (Needham, 2005, p. 7). De overheidsorganen sturen het ruimtelijk beleid door middel van bestemmingsplannen, structuurvisies, bouwvergunning etc. De overheid legt regels op aan burgers, bedrijven en lagere overheden die het gebruik van de ruimte beperken (Needham, 2005, p. 12). Deze overheidsbemoeienis is ook terug te vinden in de volkshuisvesting.

De betrokkenheid van de overheid bij de volkshuisvesting is gebaseerd op de algemene erkenning van het recht van eenieder op een behoorlijke huisvesting (Ekkers, 2002, p. 35). Het recht op een goede huisvesting is in de Grondwet terug te vinden in artikel 21 (GW). De taak om te zorgen voor woongelegenheid ligt bij de overheid:

“Bevordering van voldoende woongelegenheid is voorwerp van zorg der overheid” (artikel 22 lid 2 GW)

Doordat het hier een sociaal grondrecht betreft, betekent dit niet dat een individuele burger de overheid hiervoor aansprakelijk kan stellen. De zorg voor goede huisvesting is een instructienorm of een inspanningsverplichting, een opdracht die de overheid zichzelf heeft gesteld (Ekkers, 2002, p. 38).

Van der Schaar (1987, in: Ekkers, 2002) noemt de volgende motieven waarom de overheid op de volkshuisvesting dient te interveniëren: aanwezigheid marktimperfecties, aanwezigheid externe effecten (naast de woning zelf is de woonomgeving onderdeel van het wonen maar deze is niet in de prijs inbegrepen), onderschattingmotief, gelijkheids- of verdelingsmotief en het behoeftemotief.

1.1.2 Decentralisatie van de volkshuisvesting

Het Rijk heeft de afgelopen decennia verschillende taken en verantwoordelijkheden van zich afgestoten ten gunste van de lagere overheden (provincies en gemeenten). Dit proces van decentralisatie heeft volgens Ekkers (2002, p. 77) met name weerslag gehad op de volkshuisvesting. Vanaf het begin van de vorige eeuw heeft de mate van centrale overheidsinterventie op de volkshuisvesting een aantal golfbewegingen gekend.

De betrokkenheid van de overheid bij de volkshuisvesting is niet altijd vanzelfsprekend geweest. In de 19^e eeuw werden woningen vooral gebouwd in opdracht van particulieren. Tijdens deze periode was het vooral de markt die zich bezig hield met vraag en aanbod van woningbouw. Uitbreidingsplannen werden wel opgesteld door gemeenten, maar werden te pas en te onpas aangepast aan de wensen van particuliere bouwers (Cammen & De Klerk, 2003). Er werd vaak zonder enige vorm van overheidsbemoeienis gebouwd zoals de bouwers en eigenaars het zelf wilden (Voogd, 2004).

Voor de introductie van de Woningwet werden problemen met betrekking tot de huisvesting van de bevolking, voornamelijk op het gebied van hygiëne en brandveiligheid, tegengegaan met behulp van gemeentelijke verordeningen. Met de introductie van de Woningwet in 1901 werd de volkshuisvesting erkend als nationale aangelegenheid (Ekkers, 2002; de Gier, 2011, pp. 4-5). Met deze wet beschikte de

overheid over een aantal middelen om de woningbouw te sturen. Een van deze middelen waarover de centrale overheid ging beschikken, was het uitbreidingsplan voor het grondgebied van gemeenten. Dit verplichtte snel groeiende gemeenten om uitbreidingsplannen op te stellen om te voorkomen dat er woningnood ontstond (Voogd, 2004).

Na de Tweede Wereldoorlog was de invloed van het Rijk met betrekking tot de volkshuisvesting het grootst. Deze sterke centrale overheidsinterventie werd gerechtvaardigd door het hoge kwantitatieve woningtekort. Door de oorlog waren ruim 86 duizend woningen verwoest, 43 duizend zwaar beschadigd en 293 duizend licht beschadigd. Daarnaast kreeg Nederland te maken met een spectaculaire bevolkingsgroei, de zogenaamde babyboom (van der Cammen & de Kerk, 2009). Tussen 1940 en 1970 nam de Nederlandse bevolking toe van 8,8 miljoen tot 12,9 miljoen inwoners (CBS Statline). In 1953 voorspelde het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) een bevolkingsomvang tussen de 13,2 en 15,3 miljoen inwoners voor het jaar 1981, “Nederland raakt vol” was de conclusie (van der Cammen & de Kerk, 2009, p. 172). Er moest worden gebouwd en het Rijk had hierin een sterk sturende rol. Uitgaven voor de woningbouw werden centraal gepland en via contingeringsplanning verdeeld over het land (Jókövi, Boon & Filius, 2006, p. 27).

Eind jaren tachtig begon de mate waarin de overheid zich mengde in de volkshuisvesting te veranderen. Voor het eerst na de Tweede Wereldoorlog was het hardnekkige woningtekort verminderd. De kritiek op de vanuit de Rijksoverheid gesubsidieerde woningbouw nam toe. Het volkshuisvestingsbeleid dat werd opgesteld door de Rijksoverheid voldeed niet aan de lokale behoeften van de woonconsument (Jókövi, Boon & Filius, 2006, p. 21).

De Nota Volkshuisvesting in de jaren Negentig die werd uitgegeven in 1989 was de eerste nota die de ontwikkeling van meer markt en minder overheid daadwerkelijk in werking zette. Hiermee vormden de jaren negentig een markeerpunt voor de institutionele verhoudingen ten opzichte van de volkshuisvesting: van een sterke overheidsbemoeienis naar een toenemende invloed van marktpartijen. De nieuwe ordeningsprincipes van *de Nota Volkshuisvesting in de jaren Negentig* waren: decentralisatie, verzelfstandiging, marktwerking en deregulering (Jókövi, Boon & Filius, 2006, p. 22).

Met de invoering van de *Nota Volkshuisvesting in de jaren Negentig* zorgde staatsecretaris Heerma ervoor dat de regie over de volkshuisvesting van de Rijksoverheid aan gemeenten werd overgedragen (VNG, 2007). De gedachte achter het overdragen van de regie van de nationale overheid aan de lokale overheden was dat deze beter kunnen inspelen op de uiteenlopende lokale en regionale woningmarktontwikkelingen (Gerrichhauzen, Arts & Dunnen, 1999, vertaald uit: Jókövi, Boon & Filius). De gemeenten kregen, met de invoering van deze nota, meer ruimte om hun ruimtelijk beleid naar eigen inzicht in te vullen. Het Rijk ging zich vanaf dat moment meer richten op toezicht, advisering, informatieverzameling en –uitwisseling (Jókövi, Boon & Filius, 2006).

Bij de toenemende decentralisatie werd ook een ander financieringssysteem geïntroduceerd. Doordat het Rijk tot de jaren negentig financiële middelen verschaftte, in de vorm van staatsleningen en subsidies, kon het woonbeleid centraal vanuit den Haag worden geregeld. Met de introductie van het Besluit Woninggebonden Subsidies (BSW, 1992) kwam er een einde aan de centrale financieringsmethodiek en werd er gebruik gemaakt van subsidiebudgetten. De Rijksoverheid hoefde zich vanaf nu niet meer te bemoeien met afzonderlijke projecten per gemeente. Waar voorheen het Rijk individuele projecten beoordeelde en op basis daarvan subsidies verstrekten werd dit vanaf nu anders gedaan. Provincies brengen voortaan een bindend advies uit over de verdeling naar gemeenten, waarop de minister een definitief programma vaststelt. De budgetten worden direct toegekend aan gemeenten met meer dan 30.000 inwoners. Kleinere gemeenten ontvangen de subsidiegelden via regionale budgethouderschappen (Ekkers, 2002, p. 89).

De komst van de *Nota Volkshuisvesting in de jaren Negentig* heeft voor een verschuiving gezorgd van verantwoordelijkheid op nationaal niveau naar verantwoordelijkheid op lokaal niveau. De Nota Mensen Wonen (MWW) die in 2000 verscheen zette het eerder ingezette beleid: *meer marktwerking, minder overheid* voort. Uit een evaluatie van de *Nota volkshuisvesting in de jaren Negentig* bleek echter dat een andere invulling voor de decentralisatie nodig was. Decentralisatie werd in de Nota MWW niet meer gezien als het afstoten van taken, maar als het aangaan van nieuwe vormen van bestuurlijke samenwerking. Het Rijk had eigen ambities met betrekking tot het woonbeleid vertaald naar prestaties

(aantallen te bouwen woningen, stedelijke vernieuwing, woonmilieudifferentiatie). De gemeenten bleven verantwoordelijk voor de uitwerking van deze prestaties. Gemeenten dienden eigen visies te ontwikkelen met betrekking tot wonen: de woonvisies. Financiële middelen werden door het Rijk verstrekt aan de gemeenten afhankelijk van de geboekte resultaten.

Vanaf de jaren negentig is de verantwoordelijkheid en de invloed van de lokale overheden op de ruimtelijke ordening en daarmee de volkshuisvesting toegenomen. De sturingsfilosofie *decentraal wat kan, centraal wat moet* benadrukt de invloed en verantwoordelijkheid van de gemeenten ten opzichte van de ruimtelijke ordening. Decentralisatie als sturingsfilosofie is ook in de Nota Ruimte (2006) terug te vinden:

“Het accent verschuift met deze nota..... van gedetailleerde Haagse sturing met veel regels en voorschriften naar sturing op hoofdlijnen zodat anderen hun verantwoordelijkheid ook werkelijk kunnen nemen en waarmaken”.
(VROM, LNV, VenW & BZ, 2006, p. 24)

De gemeentelijke bestemmingsplannen als ordeningsinstrument krijgen in de Nota een centrale rol. De Rijksoverheid intervenueert alleen in de ruimtelijke ordening wanneer hier het nationaal belang mee gediend is (VROM, LNV, VenW & BZ, 2006, p. 24). Ook het thans demissionaire kabinet Rutte-Verhagen zet de ingezette koers van decentralisatie met betrekking tot de ruimtelijke ordening voort:

“In de ruimtelijke ordening vindt een integrale afweging plaats van verschillende belangen waarbij de besluitvorming zo transparant mogelijk gaat plaatsvinden en zo dicht mogelijk bij degenen die het direct aangaat.

- Het kabinet komt met voorstellen de ruimtelijke ordening meer over te laten aan provincies en gemeenten.
- Het toezicht en de regie op het beleid van ruimtelijke ordening en volkshuisvesting gaat naar de provincies.

(VVD & CDA, 2010, p. 30)

Concluderend kan gesteld worden dat sinds de komst van de nota volkshuisvesting in de jaren negentig de gemeentelijke overheden steeds meer verantwoordelijkheid en autonomie op het lokale volkshuisvestingsbeleid hebben gekregen en de trend naar meer verantwoordelijkheid voor decentrale overheden wordt door het thans demissionaire kabinet Rutte-Verhagen voortgezet.

1.1.3 Localism

Decentralisatie is een trend die niet alleen in Nederland plaats vindt. De afgelopen decennia heeft decentralisatie plaats gevonden bij zowel westerse als opkomende landen (de Vries, 2000). Het mondiale karakter van decentralisatie wordt veroorzaakt door een andere trend *globalization*. *Nation-states*, met hun hoogtepunt in de jaren zeventig van de vorige eeuw, zijn op hun beloop en het positioneren van de internationale concurrentiepositie van steden wordt steeds belangrijker (Harris, 2001, p. 43). Steden gaan samenwerkingsverbanden aan om zich internationaal te positioneren, hierbij zijn administratieve grenzen niet meer van belang (voorbeeld samenwerkingsverband ELA [Eindhoven, Leuven, Aachen]). De *localisation* trend zorgt voor een verschuiving van macht en verantwoordelijkheid van de centrale naar de decentrale overheden met betrekking tot de ruimtelijke, bestuurlijke, financiële en economische positie van steden.

Een onderdeel van *localisation* is de toenemende autonome positie van het lokale bestuur. Deze toename van lokale autonomie en democratie wordt gerechtvaardigd vanuit een aantal argumenten. Ten eerste zorgt lokale autonomie voor een verdeling van de macht binnen een samenleving. Naast de horizontale machtsverdeling tussen de wetgevende, uitvoerende en rechtelijke macht draagt lokale politiek bij aan een verticale machtenscheiding tussen verschillende bestuurslagen (Phillips, 1996; Boogers, 2010). Ten tweede staat de lokale politiek dicht bij de burger. De lokale politiek heeft betrekking op concrete onderwerpen waarmee burgers in het dagelijks leven direct te maken hebben. De

nabijheid van de lokale politiek is niet alleen gelegen in de vraagstukken die aan de orde zijn, maar ook in de toegankelijkheid hiervan (Stoker, 2004; Boogers, 2010). Ten derde voldoet het centrale bestuur niet meer aan de toenemende complexiteit van de samenleving. Vraagstukken worden steeds complexer van karakter en kunnen per regio van elkaar verschillen. Gedecentraliseerd bestuur is beter in staat om oplossingen te vinden voor lokale problemen, omdat lokale ambtenaren dicht bij het probleem staan (Stoker, 2004; de Vries, 2000). Ten vierde zorgt decentralisatie voor een toename van het vertrouwen van de burgers in de politiek en burgerschap, waardoor de *civil society* een bijdrage kan leveren aan het oplossen van complexe problematiek (Stoker, 2004). Ten vijfde zorgt decentralisatie voor efficiëntere implementatie en monitoring van beleid (de Vries, 2000). Tot slot stimuleert lokale autonomie divers beleid met betrekking tot maatschappelijke vraagstukken, in tegenstelling tot het uniforme beleid wat wordt opgesteld door de centrale overheid (Pratchett, 2004). Op lokaal niveau kan gemakkelijker worden geëxperimenteerd met nieuwe politieke praktijken (Boogers, 2010).

Osborne (1996, p. 253), voorstander van decentralisatie, komt met de volgende deels overlappende argumenten voor gedecentraliseerd bestuur en beleid:

They are far more flexible and can respond quickly to changing circumstances and customers' needs; They are more effective than centralized institutions they know what actually happens; They are far more innovative...innovation happens because good ideas bubble up from employees, who actually do the work and deal with the customers; Decentralized institutions generate higher morale, more commitment and greater productivity...especially in organizations with knowledge workers

Het belang van lokale autonomie wordt ook door Europa erkend en is ingebed in artikel 4.3 van het Europees Handvest inzake lokale autonomie:

"Overheidsverantwoordelijkheden dienen in het algemeen bij voorkeur door de autoriteiten te worden uitgeoefend die het dichtst bij de burger staan".
(Europese Raad, 1985)

In Groot-Brittannië wordt de decentralisatie, toename van lokale autonomie en democratie, vormgegeven in het concept *new localism*. De laatste jaren is de aandacht bij de overheid en de wetenschap voor dit concept toegenomen (Clarke & Gaile, 1997; Klein, 2003; Stoker, 2004; Aspden & Birch 2005; Pratchett, 2004). De essentie van het *new localism* houdt in meer en betere gedecentraliseerde besluitvorming, hernieuwde lokale democratie, gerevitaliseerde lokale democratie en sterkere burgerparticipatie (Aspden & Birch, 2005). Stoker (2005) ziet *new localism* als het overdragen van macht, verantwoordelijkheid en geldmiddelen om beleid te bewerkstelligen van het centrale gezag naar lokale overheden en gemeenschappen.

In 1997 kwam de *Labour party* in Groot-Brittannië aan de macht. Een van de beleidspunten was het moderniseren van de lokale overheden en de herleving van de lokale democratie. Dit doel werd omschreven in het "White Paper Modern Local Government: In Touch with the People" (DETR, 1998). De *Labour party* wilde deze modernisering bewerkstelligen door middel van: nieuwe grondwetten voor de gemeenteraden; programma's om publiek consultatie en participatie te stimuleren; en voorstellen om de kieswet te hervormen (Pratchett, 2002). Het doel van deze modernisering was om te zorgen voor een efficiëntere, transparantere en meer verantwoordelijke lokale besluitvorming en het vertrouwen van het volk te verhogen in gemeenteraden.

De huidige coalitie, gevormd door de partijen *Liberal Democrats*, *Conservative and Unionist Party*, heeft de decentralisatietrend verder ingezet. Met de *decentralisation and localisation nota* (House of Commons, 2011) wordt de planning op regionaal niveau vervangen door planning op lokaal niveau.

De hierboven besproken decentralisatie heeft ook invloed gehad op de ruimtelijke planning. Langzamerhand wordt de wereld niet meer bedekt door aaneengeschaalde ruimtelijke plannen, maar meer door een netwerk van stedelijke ruimtelijke plannen (Harris, 2001).

Nationale overheden zitten met betrekking tot het *localism* vraagstuk in een paradox. Enerzijds is lokale autonomie nodig als voorwaarde voor lokale democratie. Anderzijds breekt te veel autonomie een breed

gesteunde basis af (Pratchett, 2004). Hierdoor zijn overheden als maar op zoek naar de goede balans tussen centralisatie en decentralisatie. Paragraaf 1.1.5 bespreekt de paradox waarin de Nederlandse overheid momenteel zit: aan de ene kant is volgens de regering decentralisatie wenselijk, maar aan de andere kant doet de centrale overheid steeds meer beroep op het vermogen van woningcorporaties dat het investeringsvermogen in het lokale woonbeleid beperkt.

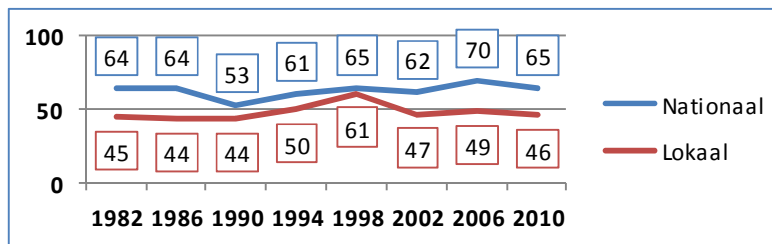
Hieruit kan geconcludeerd worden dat decentralisatie niet alleen plaats vindt in Nederland, maar dat het een mondiale trend is. Met dit onderzoek sluit ik me aan bij de trend van decentralisatie van het bestuur en richt ik me op de invloed van de lokale overheid (gemeenten) op de volkshuisvesting.

Naast decentralisatie van het bestuur is er tevens sprake van *decentralisatie* van politieke partijen, dit wil zeggen dat steeds meer onafhankelijke lokale politieke partijen terrein winnen ten koste van lokale politieke partijen met nationale binding. Dit zal worden beschreven in de volgende paragraaf.

1.1.4 Van lokale lijsten naar lokale partijen en terug

De invloed en verantwoordelijkheden van het gemeentelijke bestuur is door de decentralisatie de laatste decennia toegenomen ten koste van de Rijksoverheid. Ondanks deze toenemende verantwoordelijkheid laten kiezersonderzoeken iedere keer weer zien dat de belangstelling voor de lokale politiek over de jaren heen lager is dan bij de landelijke politiek (Castenmiller, 2001, p. 104; Boogers, 2010, p. 28) (zie afbeelding 1-1).

Afbeelding 1-1: Belangstelling voor landelijke en lokale politiek (% zeer of tamelijk geïnteresseerd)

Bron: SGBO, 1982-2006; decentraalbestuur.nl

Ook uit het onderzoek van Tjalma, van Stipdonk & Leeuwenburg (2006) naar het stemgedrag bij gemeenteraadsverkiezingen gaf ongeveer 65% van de kiezers aan zich te laten leiden door de landelijke politiek. Dit kwam vervolgens ook tot uiting in de gemeentelijke verkiezingsuitslagen. Overeenkomstig de landelijke politiek won de PvdA in 93% van de gemeenten en verloor het CDA in 80% van alle gemeenten. Politieke partijen winnen of verliezen in iedere gemeenten ongeveer evenveel, ongeacht de specifieke lokale omstandigheden (Boogers, 2010). De lagere betrokkenheid van de kiezer bij de lokale politiek is ook terug te vinden in de opkomstcijfers van de gemeenteraadsverkiezingen in verhouding met de Tweede Kamer verkiezingen (zie tabel 1-1).

Tabel 1-1: Opkomst percentages gemeenteraadsverkiezingen en tweede kamer verkiezingen.

	1990*	1994	1998	2002	2006	2010
Gemeenteraad	62,3%	65,3%	58,9%	57,9%	58,6%	54,1%
Tweede kamer	80,3%	78,8%	73,4%	79,1%	80,4%	75,4%

* Percentage tweede kamer verkiezingen in het jaar 1989; Bron: CELS Databestand

Boogers (2010, p. 10) geeft als voornaamste redenen voor de lagere betrokkenheid bij de gemeenteraadsverkiezingen: door de geringe media-aandacht vergeleken met de landelijke politiek spreekt de lokale politiek minder tot de verbeelding en burgers hebben op lokaal niveau andere mogelijkheden om hun wensen over het bestuur kenbaar te maken, bijvoorbeeld door middel van interactieve beleidsvorming, burgerfora en burgerinitiatieven.

Al meer dan twintig jaar wordt er discussie gevoerd over de nationalisering van de gemeenteraadsverkiezingen (Boogers, 2010; Janssen & Korsten, 2002). Van Tilburg (1993) kwam met de

conclusie dat er nauwelijks sprake is van lokaal kiesgedrag bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1974 tot en met 1990. De lokale verkiezingen waren volgens hem genationaliseerd. Deze conclusie baseerde hij op drie constatering.

Ten eerste was de electorale positie in de periode 1974 tot en met 1990 van lokale politieke partijen zonder nationale binding (verder genoemd lokale lijsten¹) systematisch verslechterd. Het aantal en het aandeel van de lokale lijsten in het totale aanbod van politieke partijen was sterk afgenomen (Van Tilburg, 1993, pp. 31-66).

Ten tweede werd het succes van de lokale afdelingen van nationale partijen (bijvoorbeeld lokale CDA, verder genoemd: lokale partijen) voor een belangrijk deel bepaald door nationale factoren. Het succes van lokale afdelingen van nationale partijen werd naar schatting voor minder dan 10% bepaald vanuit lokale factoren. Gemeenteraadsleden worden door de kiezer nauwelijks beoordeeld op hun eigen functioneren, maar juist meer door het functioneren van de Haagse kopstukken van de nationale politiek (Van Tilburg, 1993, pp. 67-142 en pp. 197-198).

Tot slot constateert van Tilburg (1993) dat uit kiezersonderzoek blijkt dat het merendeel van de kiezers simpelweg toegeeft dat nationale motieven belangrijker of minstens zo belangrijk zijn bij het uitbrengen van de stem voor de lokale verkiezingen.

Sinds de gemeenteraadsverkiezingen van 1994 is het tij gaan keren ten gunste van lokale lijsten (Janssen & Korsten, 2002; Boogers, 2010). Terwijl tijdens de gemeenteraadsverkiezingen van 1990 nog 13,3% van de stemmen werd uitgebracht op lokale lijsten was dit percentage bij de volgende gemeenteraadsverkiezingen in 1994 gestegen naar 17,8%. Vanaf de gemeenteraadsverkiezingen van 2002 is het percentage boven de 20% gebleven (zie tabel 1.2).

Tabel 1-2: Percentage uitgebrachte stemmen op lokale lijsten t.o.v. van lokale partijen.

	1974	1978	1982	1986	1990	1994	1998	2002	2006	2010
Lokale lijsten	18,9%	14,8%	13,0%	12,0%	13,3%	17,8%	17,7%	26,3%	22,1%	23,7%
Lokale partijen	81,1%	85,2%	87,0%	88,0%	86,7%	82,2%	82,3%	73,7%	77,9%	76,3%

Bron: Janssen & Korsten, 2002; UM/CELS databestand.

Het succes van de lokale lijsten na 1994 heeft een andere oorzaak dan het succes van deze partijen in de begin jaren zeventig. Begin jaren zeventig werden de successen onevenredig gehaald in de provincies Limburg (72%) en Noord-Brabant (51%) en in de kleinere gemeenten in de rest van Nederland (43%). Het succes in het katholieke zuiden werd veroorzaakt door het non-interventiebeleid wat werd gevoerd door de KVP. De KVP, waartegen nauwelijks geconcentreerd kon worden, deed niet mee aan de lokale verkiezingen zolang nationale partijen ook niet meededen. Hierdoor kon in het katholieke zuiden, met uitzondering van de grotere gemeenten, vrijwel alleen op lokale politieke partijen worden gestemd (Janssen & Korsten, 2002).

De electorale aantrekkingskracht van de lokale lijsten in de kleinere gemeenten van overig Nederland werd behaald door de lokale belangen die deze partij vertegenwoordigde en de plaatselijke bekendheid van de kandidaat-raadsleden. Hierbij komt ook nog eens het feit dat partijen die onvoldoende leden hadden zich niet draaiende konden houden (Janssen & Korsten, 2002).

Twee trends zorgden voor een kentering van het succes van de lokale lijsten na 1974. Op de eerste plaats zorgde de ontzuiling van de maatschappij ervoor dat het stemgedrag minder vanuit de kerk werd bepaald. Hierdoor werd het voor nationale partijen mogelijk om zich ook in het zuiden te manifesteren. Op de tweede plaats zorgde de schaalvergroting van de Nederlandse gemeenten ervoor dat het voor de nationale partijen steeds gemakkelijker was om voet aan de grond te krijgen (Janssen & Korsten, 2002).

Het huidige succes van de lokale lijsten heeft een andere oorzaak dan het succes begin jaren zeventig. Dit is te zien aan het feit dat het succes van de lokale lijsten meer evenredig is verdeeld over het land, zowel tussen de provincies (zie tabel 1.3) als tussen kleine en grote gemeenten (zie tabel 1.4), dan begin jaren zeventig. De opkomst van lokale lijsten zit hem niet in het terugwinnen van verloren terrein, maar

¹ In navolging van Van Tilburg & Tops .

met name in het in een toename van lokale lijsten van relatief ontgonnen gebieden in grotere gemeenten en andere provincies (Janssen & Korsten, 2002, p. 12).

Tabel 1-3: Percentage stemmen op lokale lijsten per provincie, 1974-2010

	1974	1978	1982	1986	1990	1994	1998	2002	2006	2010
Groningen	5,1%	5,0%	6,5%	5,7%	5,9%	6,0%	6,5%	14,3%	18,8%	17,6%
Friesland	10,5%	9,2%	9,9%	9,2%	12,7%	20,4%	20,0%	24,4%	11,9%	17,3%
Drenthe	8,5%	8,9%	9,3%	9,1%	12,0%	17,4%	*	23,1%	33,0%	24,0%
Overijssel	10,6%	6,5%	6,6%	6,1%	9,4%	14,8%	13,4%	18,9%	23,0%	21,4%
Flevoland	6,3%	4,7%	2,8%	5,2%	5,7%	7,7%	11,8%	27,2%	20,0%	17,9%
Gelderland	16,7%	13,0%	11,2%	10,4%	12,1%	14,5%	16,8%	22,7%	22,0%	21,0%
Utrecht	5,3%	3,2%	3,1%	3,7%	4,9%	6,9%	14,8%	21,4%	18,0%	14,7%
Noord-Holland	6,4%	4,9%	6,4%	6,8%	7,9%	11,8%	13,9%	22,2%	17,6%	18,9%
Zuid-Holland	4,7%	3,3%	4,6%	4,5%	4,6%	8,1%	11,7%	23,6%	23,5%	21,4%
Zeeland	15,8%	13,2%	11,4%	9,0%	10,7%	10,4%	16,6%	16,6%	21,3%	23,8%
Noord-Brabant	51,3%	37,0%	31,7%	28,1%	30,0%	33,6%	35,8%	42,0%	35,3%	34,4%
Limburg	71,8%	61,9%	41%	36,1%	34,2%	34,7%	36,7%	38,2%	32,1%	39,2%
Nederland	18,9%	14,8%	13,0%	12,0%	13,3%	16,4%	17,7%	26,3%	22,1%	23,6%

* geen gegevens beschikbaar

Bron: Janssen & Korsten, 2002; CELS databestand; geraadpleegd op 18 mei 2011.

Tabel 1-4: Percentage stemmen op lokale lijsten per gemeentegrootte, 1974-2002.

Inwoners (x 1000)	1974	1978	1982	1986	1990	1994	1998	2002
<3	44,9%	42,3%	38,7%	42,1%	50,0%	48,3%	40,9%	*
3-10	42,8%	35,2%	25,8%	23,1%	25,7%	27,5%	26,1%	28,9%
10-25	27,7%	20,4%	19,3%	17,9%	19,7%	22,3%	23,5%	28,9%
25-50	14,0%	10%	10%	10,8%	13,3%	16,5%	19,3%	28,3%
50-100	5,3%	4,6%	5,0%	6,2%	6,5%	12,7%	15,4%	26,1%
>100	2,4%	2,1%	3,0%	2,6%	2,1%	6,2%	9,2%	21,8%

Bron: Janssen & Korsten, 2002 (*) geen gegevens

Janssen & Korsten (2002, p. 15) komen tot de conclusie dat een deel van het succes van de lokale lijsten te maken heeft met het feit dat steeds minder kiezers een onwrikbare keuze hebben voor één van de drie grote nationale partijen (CDA, PvdA, VVD). Het aantal zwevende kiezers neemt toe. Dit kan worden verklaard met het feit dat de ontzuilde generatie de overhand krijgt in het electoraat.

De opkomst van de lokale lijsten wordt mogelijkwerijs ook versterkt door de opkomst van de lokale media. De kiezer kan via lokale en regionale televisie zenders steeds meer kennis opdoen over lokale thema's (Janssen & Korsten, 2002, p. 15). Bij de opkomst van de lokale media moet de opkomst van de PC en moderne tekstverwerkers niet worden onderschat. Dit heeft ervoor gezorgd dat bijna elke gemeente van enige omvang zijn eigen gratis weekblad kan produceren.

Tot slot heeft de verandering van de kieswet in 1990 waarschijnlijk voor de opkomst van lokale lijsten gezorgd (Kuiper, 1994 genoemd in: Janssen & Korsten, 2002). Hierdoor zijn lokale lijsten tegenwoordig verplicht om officiële verenigingen te worden. Dit heeft gezorgd voor toename van professionalisering, naamsbekendheid en continuïteit van de lokale lijsten.

De toetreding van lokale lijsten, in de lokale verkiezingen, is een groeiend fenomeen binnen Europa (Göhler, Holtman, Krappidel, Reiser, 2008; Mair & Smith, 1990). Deze kleine lokale lijsten zorgen voor hernieuwde mogelijkheden voor burgerparticipatie, politieke activiteiten en politieke verantwoordelijkheid. De lokale lijsten sluiten beter aan op de diverse belangen en inzichten op lokale vraagstukken dan de *mainstream* lokale partijen (Copus, Clark & Bottom, 2008, p. 254). Evenals in Nederland heeft ook Groot-Brittannië te maken met de opkomst van lokale lijsten.

De nationale politiek wordt in Groot-Brittannië gedomineerd door drie partijen; de conservatieven, de arbeidersparty en de liberaal democraten. De lokale politiek wordt ook door deze partijen gedomineerd echter zijn kleine partijen en lokale lijsten langzaam in opkomst in GB (Copus et al., 2008). De opkomst van de lokale lijsten binnen een bepaalde gemeenschap hangt af van de lokale omstandigheden. In tabel

1.5 zijn de percentages uitgebrachte stemmen aan respectievelijk de kleinere partijen met nationale binding, de lokale lijsten en de drie *mainstream* partijen weergegeven.

Tabel 1-5: Percentage stemmen uitgebracht op kleine lokale partijen, lokale lijsten en *mainstream* partijen bij de Engelse lokale verkiezingen.

Soorten partijen	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Kleinere nationaal gebonden partijen	2,7	1,6	4,0	2,4	3,5	1,8	5,9	5,5	10,1	4,7	11,5
Lokale lijsten	1,9	2,6	1,8	7,0	2,6	2,8	3,0	6,8	4,1	3,0	2,4
Main parties (L, C & LD)	95,4	96,0	94,2	90,7	94,0	95,4	91,0	87,7	85,8	93,0	86,1

Bron: Copus, Clark & Bottom, 2008, *Multi-Party Politics in England: Small Parties, Independents, and Political Associations in English local politics*.

Met name de kleinere gebonden partijen winnen terrein op de *mainstream* partijen. Maar ook de lokale lijsten, ondanks fluctuaties, versterken hun positie ten opzichte van de *mainstream* partijen bij de lokale politieke verkiezingen. Doordat het hier het totaal van de Engelse gemeenten betreft is het grote succes van lokale politieke partijen binnen bepaalde gemeenten niet zichtbaar. Vooral in de gemeenten waar de lokale omstandigheden zich niet, volgens de kiezers, laten oplossen door de huidige *mainstream* partijen. In de periode van 1996 tot en met 2006 zijn de drie grote partijen net iets minder dan 10% van de stemmen verloren voor de lokale verkiezingen (Copus, et al., 2008).

Zowel in Nederland als in Groot-Brittannië zijn vanaf midden jaren negentig de lokale lijsten in opkomst. Het onderwerp van dit onderzoek is de invloed van deze opkomende lokale lijsten op de volkshuisvesting. Het onderzoek wordt uitgevoerd vanuit de centrale hypothese dat lokale lijsten andere belangen hebben dan lokale partijen en dat deze belangenverschillen doorwerken op het volkshuisvestingsbeleid en de uiteindelijke prestatieafspraken tussen gemeenten en woningcorporaties. Deze centrale hypothese wordt onderbouwd vanuit de *public choice theory* en met literatuur over lokale politieke partijen. De *public choice theory* wordt uitvoerig in hoofdstuk 3 besproken.

1.1.5 Afspraken woningcorporaties en gemeenten

Het woonbeleid is een van de belangrijkste thema's van de gemeente. Burgers wensen voldoende en passende huisvesting, veilige leefomgeving en fijne buurten (VNG, 2007). Gemeenten kunnen met behulp van woonvisies het woonbeleid vormgeven. Bij het opstellen van de woonvisie is het van belang dat gemeenten rekening houden met de landelijke, provinciale en regionale doelstellingen, de samenstelling van de bevolking en de lokale situatie (Tweede Kamer, vergaderjaar 2005–2006).

De woonvisie wordt vastgesteld door de gemeenteraad (VNG, 2007). Op basis van de vastgestelde woonvisie dienen woningcorporaties een concreet investeringsbod uit te brengen wat vervolgens leidt tot prestatieafspraken tussen woningcorporatie en gemeente. De nieuwbouw van woningen, herstructurering van verouderde woonwijken en ook het grondbeleid zijn belangrijke onderdelen van deze prestatieafspraken (de Kam, 2010, p. 9). Hoewel het opstellen van prestatieafspraken geen verplichting is, wordt deze ontwikkeling door het voormalige ministerie van VROM gestimuleerd (Severijn, 2009; VNG, 2007). Voor de bruteringsoperatie werden prestatieafspraken tussen woningcorporaties en gemeenten al gestimuleerd door de Rijksoverheid (Zon, 1996). Sinds de bruteringsoperatie is het belang van prestatieafspraken om het woonbeleid te realiseren voor gemeenten toegenomen. Dit komt omdat de gemeenten geen harde middelen meer hebben om de woningcorporaties het woonbeleid te laten realiseren.

De positie van de woningcorporaties ten opzichte van de centrale overheid is sinds de opkomst van deze organisaties sterk veranderd. Met de invoering van de Woningwet in 1901 werden de bijzondere instellingen, de woningcorporaties, onder bepaalde voorwaarde toegelaten. Hierdoor konden zij een beroep doen op subsidies en exploitatiebijdragen van de overheid. Wanneer woningcorporaties behoefte hadden aan financiering konden zij een beroep doen op rijksleningen die ze konden afsluiten bij de gemeenten (Ekkers, 2002). Door deze financiële afhankelijkheid had de gemeente grote mate van invloed op de woningcorporaties.

De komst van de eerder besproken *Nota Volkshuisvesting in de Jaren Negentig* (1989) luidde de verzelfstandiging van de woningcorporaties in. De rijksoverheid had het besluit genomen om vanaf 1984 geen rijksleningen meer te verstrekken en evenmin garanties te geven over afgesloten leningen op de kapitaalmarkt. Om ervoor te zorgen dat woningcorporaties nog steeds aan financiële middelen konden komen werd in hetzelfde jaar de Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) opgericht. Vervolgens werd in 1988 het Centraal Fonds voor de Volkshuisvesting (CFV) in het leven geroepen. Woningcorporaties dienden, naar rato van hun financiële positie, het fonds zelf aan te vullen. Woningcorporaties die in een slechte financiële positie verkeerden konden vervolgens beroep doen op het fonds. Twee andere gebeurtenissen zorgden voor een grotere zelfstandigheid van de woningcorporaties. De eerste gebeurtenis was de tussenbalans van 1991 waarbij de overheidssubsidies bij de woningbouw werden afgeschaft, hiertegenover stond dat de huren in de periode 1990 en 1994 met 5,5% per jaar mochten stijgen. De tweede gebeurtenis was de *bruteringsoperatie*. Hierbij betaalde het Rijk in één keer de langlopende subsidieverplichtingen af (35 miljard gulden) en tegelijkertijd werden de leningen die corporaties hadden uitstaan, vervroegd opgeëist (41 miljard gulden). De verhoogde huren en de bruteringsoperatie hebben ervoor gezorgd dat woningcorporaties over voldoende middelen beschikken om de volkshuisvestingstaak zelfstandig uit te voeren (Ekkers, 2002).

Ondanks de verzelfstandiging van de woningcorporaties die met de komst van de *Nota ruimtelijke ordening in de jaren negentig* was ingezet probeert de centrale overheid nog steeds een beroep te doen op de financiële middelen van de woningcorporaties. Tijdens het kabinet Balkenende IV introduceerde voormalige minister Vogelaar van Wonen Wijken en Integratie (WWI) de 40 krachtwijken. Dit zijn achterstandswijken waarin geïnvesteerd moest worden. Minister Vogelaar legde de hoofdrol voor de verwezenlijking van het wijkactieplan bij de toegelaten instellingen. Er zou jaarlijks voor €250 miljoen geïnvesteerd moeten worden in deze wijken. Van dit bedrag moest jaarlijks €75 miljoen worden bijgedragen via projectsteun. Aangezien de woningcorporaties in deze krachtwijken niet in staat leken te zijn om deze financiële steun zelf te verwezenlijken, moeten de rijke corporaties over het hele land hieraan bijdragen. Het geld zou worden verzameld via de *Vogelaarheffing*. Corporaties die niet of nauwelijks projecten hebben in de Vogelaarwijken moesten een premie betalen aan het CFV. De CFV verstrekt vervolgens de subsidies aan corporaties die wel voldoende werkzaam zijn in de Vogelaarwijken. De rijke corporaties in het hele land zouden jaarlijks gezamenlijk €75 miljoen moeten afdragen. Dit geld wordt vervolgens geïnvesteerd in deze wijken (van der Meijden, 2008). Dit betekent dat voor de woningcorporaties minder kapitaal overblijft om te investeren in het eigen werkgebied.

De huidige minister van Binnenlandse Zaken, Donner, schrijft in zijn brief aan de Tweede Kamer dat de bijzondere projectsteun komt te vervallen in 2012. Deze keuze is gemaakt omdat het momenteel voor kan komen dat armere corporaties rijkere corporaties moeten steunen. Ook wordt te weinig rekening gehouden met corporaties die met vergelijkbare uitdagingen komen te zitten, zoals krimp (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2011). Dit lijkt een positieve ontwikkeling voor de woningcorporaties en de lokale gemeenschappen waarin zij werkzaam zijn. In het regeerakkoord staat echter dat verhuurders hiervoor in de plaats in 2014 een heffing voor de huurtoeslag ad €760 miljoen per jaar moeten gaan betalen.

Verder zijn woningcorporaties vanaf 1 januari 2008 verplicht om over alle activiteiten vennootschapsbelasting (vpb) te betalen: dus ook over het verhuren van woningen (Eikelboom, 2008). De invoering van de vennootschapsbelasting betekent een vermindering van de beschikbare middelen voor het lokale woonbeleid en extra inkomsten voor Den Haag.

De *Vogelaarheffing*, de heffing voor de huurtoeslag en de vennootschapsbelasting leggen beslag op het vermogen van de corporaties. Lokale lijsten hebben in tegenstelling tot lokale partijen geen nationale binding en hebben hierdoor meer oog voor vraagstukken die bij de lokale bevolking leven (Boogers, 2010). Hieruit kan worden verondersteld dat lokale lijsten een positievere houding hebben ten opzichte van de rol en de mogelijkheden van woningcorporaties in het lokale woonbeleid. Met het innen van de heffingen bij de woningcorporaties door de centrale overheid zullen de lokale lijsten het sneller oneens zijn. Waarschijnlijk zijn zij van mening dat het vermogen van de corporaties aan het lokale woonbeleid toebehoort terwijl lokale partijen minder snel geneigd zijn om tegen het nationale beleid in te gaan. Centraal

in het onderzoek zal het verschil in attitude tussen lokale lijsten en lokale partijen met betrekking tot het lokale volkshuisvestingsbeleid staan. En de doorwerking van deze attitude op de prestatieafspraken tussen gemeenten en woningcorporaties.

1.1.6 Eerder onderzoek

Er zijn verschillende onderzoeken gedaan naar prestatieafspraken tussen gemeenten en woningcorporaties. Sinds 2003 wordt door Severijn (2009; 2010) een inventarisatie gedaan van de prestatieafspraken tussen woningcorporaties en gemeenten. In 2010 beschikte 68% van de woningcorporaties over prestatieafspraken wat een stijging is ten opzichte van 2008 (56%) en 2006 (48%).

Zoals hierboven beschreven, is de positie van de lokale lijsten de afgelopen jaren sterker geworden. Onderzoek naar de invloed van lokale lijsten op de volkshuisvesting ontbreekt echter nog. Vulperhorst, Koolma, Houben & Westra (1986) deden onderzoek naar de relatie tussen de politieke kleur van de wethouder (CDA, VVD of PvdA) en de doorwerking hiervan op het volkshuisvestingsbeleid. Uit dit onderzoek kwam naar voren dat de doorwerking beperkt was, omdat de wethouder weinig ruimte had voor politieke profilering. De toen nog centraal gestuurde volkshuisvesting ligt hieraan ten grondslag. Door de decentralisatie van het bestuur en toename van lokale lijsten kan verondersteld worden dat de houding van de gemeenteraad en de wethouders ten opzichte van woonbeleid een sterkere doorwerking heeft gekregen.

Needham & de Kam (2001) en de Kam (2002) kwamen wel tot de conclusie dat de lokale politieke omgeving waarbinnen een woningcorporatie werkzaam is invloed heeft op het grondbeleid van de woningcorporatie. Wanneer een wethouder grondbeleid zich meer aan de rechterzijde van het politieke spectrum bevindt, blijken woningcorporaties vaker een tekort aan grond te hebben dan wanneer een wethouder grondbeleid zich aan de linkerzijde van het politieke spectrum bevindt (Needham & de Kam, 2001).

Door Gores (2008) is onderzocht in welke gemeenten prestatieafspraken tot stand zijn gekomen die blijken geven van ondersteunend grondbeleid van gemeenten; zij kwam tot een aantal van 60 gemeenten waar dit het geval was. Hierbij is geen relatie gelegd met de politieke samenstelling van de raad en het college met betrekking tot de prestatieafspraken.

In het onderzoek van de Kam (2010) zijn op basis van een tekstanalyse de attitudes van lokaal gebonden politieke partijen (CDA, VVD etc.) ten opzichte van het beleid van woningcorporaties in kaart gebracht. Het attitude schema kan gebruikt worden voor het positioneren van lokale lijsten. Vervolgens is een kwantitatief onderzoek gedaan naar de standpunten van lokale vertegenwoordigers van politieke partijen. Ook hier is in beperkte mate gekeken naar het verschil tussen lokale partijen met nationale binding en zonder nationale binding. Verder is er nog onderzoek gedaan door collega student Krijnen (2011) naar de invloed van lokale politieke verhoudingen op prestatieafspraken. Voor het onderzoek zijn vier gemeenten onderzocht: twee met een positieve houding en twee met een negatieve houding ten opzichte van de positie van de woningcorporaties. Een van de conclusies was dat er duidelijke verschillen zijn tussen de politieke partijen en opvattingen over het maken van prestatieafspraken. Mijn onderzoek onderscheidt zich door naar attitude verschillen te kijken tussen lokale lijsten en lokale partijen.

Studenten Rosmuller (2011) en Belt (2011) hebben onderzoek gedaan naar hoe de verschillen in attitude tussen lokale lijsten en partijen en of die verschillen doorwerken in de prestatieafspraken. Hierbij zijn zij tot de conclusie gekomen dat lokale lijsten geen andere invloed hebben op de relatie tussen woningcorporaties en gemeenten dan lokale partijen. Maar dat de positie van de partij in het links-rechts spectrum wel van invloed is op de relatie tussen de gemeenten en woningcorporatie. Doordat Rosmuller (2011) en Belt (2011) lokale lijsten en partijen hebben vergeleken ongeacht de positie op het links-rechts spectrum hebben ze de verschillen in invloed tussen lokale lijsten en partijen niet weten te achterhalen. Mijn onderzoek zal eerst de attitude van lokale lijsten en partijen in kaart brengen. Vervolgens zullen lokale partijen en lijsten met elkaar vergeleken worden die nagenoeg dezelfde positie op het links-rechts spectrum bekleden. Als dan (ook) verschillen in het woonbeleid en de prestatieafspraken worden gevonden, is het aannemelijk dat deze verschillen verklaard kunnen worden door het gegeven dat het een lokale partij of lijst betreft.

Vanuit de achtergrond van de toenemende populariteit van de lokale lijsten en het ontbreken van recent kwalitatief onderzoek wordt deze studie uitgevoerd. Het onderwerp van de studie is tweeledig: (1) de verschillen in opvattingen tussen lokale partijen en lokale lijsten met betrekking tot de lokale volkshuisvesting (2) en wat zijn de verschillen tussen lokale partijen en lijsten en hoe werken deze verschillen door op de prestatieafspraken, tussen de gemeente en woningcorporaties?

Op basis van bestudeerde literatuur (Boogers, 2010; Copus et al. 2008; Stoker, 2004; de Vries, 2000) wordt verondersteld dat er verschillen in opvattingen zijn tussen lokale lijsten en partijen met betrekking tot het woonbeleid. Ook wordt in de literatuur verondersteld dat er verschillen zijn zoals; de mate van professionaliteit, het betrekken van de burger bij het beleid etc. Wat voor invloed hebben deze verschillen op de prestatieafspraken tussen gemeente en woningcorporaties?

1.2 Doelstelling

De doelstelling van het onderzoek is tweeledig. Ten eerste heeft het onderzoek als doel om inzicht te krijgen in de verschillen in opvattingen met betrekking tot het lokale volkshuisvestingsbeleid tussen enerzijds lokale politieke partijen en anderzijds lokale lijsten.

Ten tweede wordt gekeken of er verschillen zijn tussen lokale partijen en lijsten, met een vergelijkbare politieke houding, en of deze verschillen doorwerken op de inhoud en totstandkoming van de prestatieafspraken tussen de gemeente en de woningcorporaties.

1.3 Vraagstelling

Vanuit deze doelstelling zijn de volgende drie centrale vragen geformuleerd:

- (1) Wat zijn de verschillen tussen lokale lijsten en lokale partijen?*
- (2) Hoe werken de verschillen tussen de lokale partijen en lijsten door in het lokale volkshuisvestingsbeleid, gegeven een bepaalde positie op het links-rechts spectrum met betrekking tot de volkshuisvesting?*
- (3) In hoeverre werken de verschillen tussen lokale lijsten en partijen door in de relatie en prestatieafspraken tussen de gemeente en de woningcorporatie?*

(1) Wat zijn de verschillen tussen lokale lijsten en lokale partijen?

- (A) Welke soorten politieke partijen zijn er en hoe kunnen deze partijen met betrekking tot het volkshuisvestingsbeleid worden ingedeeld in het politieke links-rechts spectrum?*
- (B) In hoeverre kunnen de verschillen tussen lokale partijen en lokale lijsten worden verklaard vanuit de public choice theory en de literatuur?*

(2) Hoe werken de verschillen tussen de lokale partijen en lijsten door in het lokale volkshuisvestingsbeleid, gegeven een bepaalde positie op het links-rechts spectrum?

- (A) In hoeverre werken de verschillen tussen lokale partijen en lijsten door in het partijprogramma, het coalitieakkoord en de woonvisie, gegeven een bepaalde positie op het links-rechts spectrum met betrekking tot de volkshuisvesting?*
- (B) In hoeverre kan dit worden verklaard vanuit de public choice theory?*

(3) In hoeverre werken de verschillen tussen lokale lijsten en partijen door in de relatie en prestatieafspraken tussen de gemeente en de woningcorporatie?

- (A) Welke verschillen zijn er in de inhoud en type van de prestatieafspraken tussen enerzijds gemeente met een dominant aandeel lokale lijsten en anderzijds een dominant aandeel lokale partijen?*
- (B) Wat zijn de verschillen tussen de wethouders volkshuisvesting enerzijds geleverd door de lokale partijen anderzijds door de lokale lijsten?*
- (C) Wat zijn de verschillen in de relatie tussen gemeente en woningcorporaties bij enerzijds gemeenten met een dominant aandeel lokale partijen en anderzijds lokale lijsten?*

Begripsbepaling

Een aantal begrippen in de vraagstelling vragen om nadere uitwerking:

- *Lokale partijen*: partijen die zich verkiesbaar stellen voor de gemeenteraadsverkiezingen en die afstammen van een landelijk opererende politieke partij. Voorbeelden zijn; lokaal opererende afdelingen van het CDA, PvdA, VVD, SP, PVV, GroenLinks, D66, ChristenUnie etc.
- *Lokale lijsten*: lokale politieke partij die zich alleen verkiesbaar stelt in de desbetreffende gemeente. De meest voorkomende soort is de lokale lijst die in hun naam verwijzen naar het algemeen belang of het gemeentebelang. Voorbeelden van lokale politieke partijen zijn: Helmondse Belangen, Partij Groot Meerssen, Dorpen en Duurzaam, Partij Algemeen Belang, Lijst van Schijndel, Stadsbelangen Mestreech etc.
- *Dominant*: met een dominante lokale politieke partij wordt bedoeld dat deze partij het grootste aantal of minimaal een even groot aantal zetels bezit in de gemeenteraad *en* dat de sleutelwethouder namens deze partij onderdeel is van het college van B&W.
- *Sleutelwethouder*: de wethouder die minimaal verantwoordelijk is voor de taakgebieden ruimtelijke ordening en volkshuisvesting/wonen en bij voorkeur ook voor financiën.
- *Woonbeleid*: het beleid gevoerd door de gemeente met betrekking tot de volkshuisvesting.
- *Prestatieafspraken*: de afspraken tussen de gemeente en de woningcorporatie met betrekking tot het woonbeleid. De verschillende gemeenten in het onderzoek hanteren verschillende begrippen voor de prestatieafpraak: contract, convenant, overeenkomst een akkoord etc. Dit onderzoek maakt geen onderscheid tussen deze begrippen en brengt ze onder de noemer prestatieafpraak. Deze prestatieafspraken kunnen onderverdeeld worden naar typologie, zie verder hoofdstuk 2.

Verder in het onderzoek komen ook een aantal begrippen naar voren die verder gedefinieerd dienen te worden:

- *Woon-zorgarrangementen*: combinatie van diensten op het gebied van wonen, zorg en welzijn, waardoor mensen langer zelfstandig kunnen wonen (Thesaurus zorg en welzijn, www.thesauruszorgenwelzijn.nl, n.d.).
- Onder *interactieve beleidsvorming* wordt in dit onderzoek verstaan: het proces waarin door de overheid de ontwikkeling van beleid wordt georganiseerd in samenwerking met betrokken burgers. Hierbij sluit het onderzoek aan bij van Woerkum (2000). Bij de interactieve beleidsvorming gaat het hierbij nadrukkelijk om de samenwerking met betrokken burgers.

1.4 Relevantie

1.4.1 Maatschappelijke relevantie

Zowel woningcorporaties als gemeenten vervullen een belangrijke maatschappelijke rol op het gebied van sociale volkshuisvesting. Met enige regelmaat werken woningcorporaties en gemeenten samen om tot een gewenst resultaat te komen. Afstemming tussen de partijen over de doelstellingen, rol en taakverdeling komen tot uiting in prestatieafspraken tussen de woningcorporaties en gemeenten. De attitude van lokale politieke partijen *en* de verdeling van de raadszetels en sleutelwethouders hebben invloed op het politieke klimaat met betrekking tot het (grond)beleid in relatie met woningcorporaties. De strategie van woningcorporaties met betrekking tot het grondbeleid wordt beïnvloed door de politieke attitude van een bepaalde gemeente (de Kam, 2010).

De samenstelling van de raad wordt bepaald door het stemgedrag van de burger. Omdat één partij zelden de meerderheid van de stemmen behaalt, is het van belang dat vervolgens een coalitie door twee of meer partijen wordt gevormd. Door de coalitie wordt vervolgens een coalitieakkoord gesloten en per taakgebied (onderwijs, sport, volkshuisvesting etc.) worden wethouders benoemd door de gemeenteraad. De wethouder die het taakgebied volkshuisvesting onder zich heeft, bereidt het woonbeleid voor wat vervolgens ter goedkeuring aan de gemeenteraad wordt voorgedragen (www.overheid.nl, geraadpleegd op: 29 juli 2011). De woonvisie is het uitgangspunt voor het maken van prestatieafspraken tussen gemeenten en de woningcorporaties (VNG, 2007).

Sinds de verkiezingen van 1994 zijn de lokale lijsten in opmars ten koste van lokale partijen. Dit onderzoek probeert een bijdrage te leveren aan het inzicht in de gevolgen van het stemgedrag van de burger op de lokale lijsten met betrekking tot het woonbeleid. Door te kijken wat de verschillen in attitude zijn tussen lokale lijsten en partijen met betrekking tot het woonbeleid *en* hoe deze verschillen doorwerken in de prestatieafspraken tussen woningcorporaties en gemeenten, zullen de resultaten van het onderzoek woningcorporaties in staat stellen beter te anticiperen op de machtsverschuiving tussen lokale lijsten en lokale partijen en wat dit betekent voor het toekomstige woonbeleid.

1.4.2 Wetenschappelijke relevantie

Zoals hierboven beschreven is er nauwelijks onderzoek gedaan naar het verschil in attitude tussen lokale lijsten en lokale partijen met betrekking tot het woonbeleid. De mogelijke verschillen in prestatieafspraken tussen gemeenten met een dominant aandeel lokale lijsten en lokale partijen zijn niet diepgaand onderzocht.

Dit onderzoek wordt uitgevoerd vanuit de veronderstelling dat er verschillen zijn in de attitude tussen lokale lijsten en lokale partijen met betrekking tot het woonbeleid en dat deze attitudeverschillen doorwerken in de prestatieafspraken tussen gemeenten en woningcorporatie in gemeenten waar deze partijen een dominante positie bezitten. Deze veronderstellingen zijn mede gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek naar decentralisatie van het bestuur en opkomst van lokale politieke partijen in de Nederland en het Verenigd Koninkrijk. Verder wordt de *public choice theory* bestudeerd om te kijken in hoeverre deze aannames te herleiden zijn uit deze theorie.

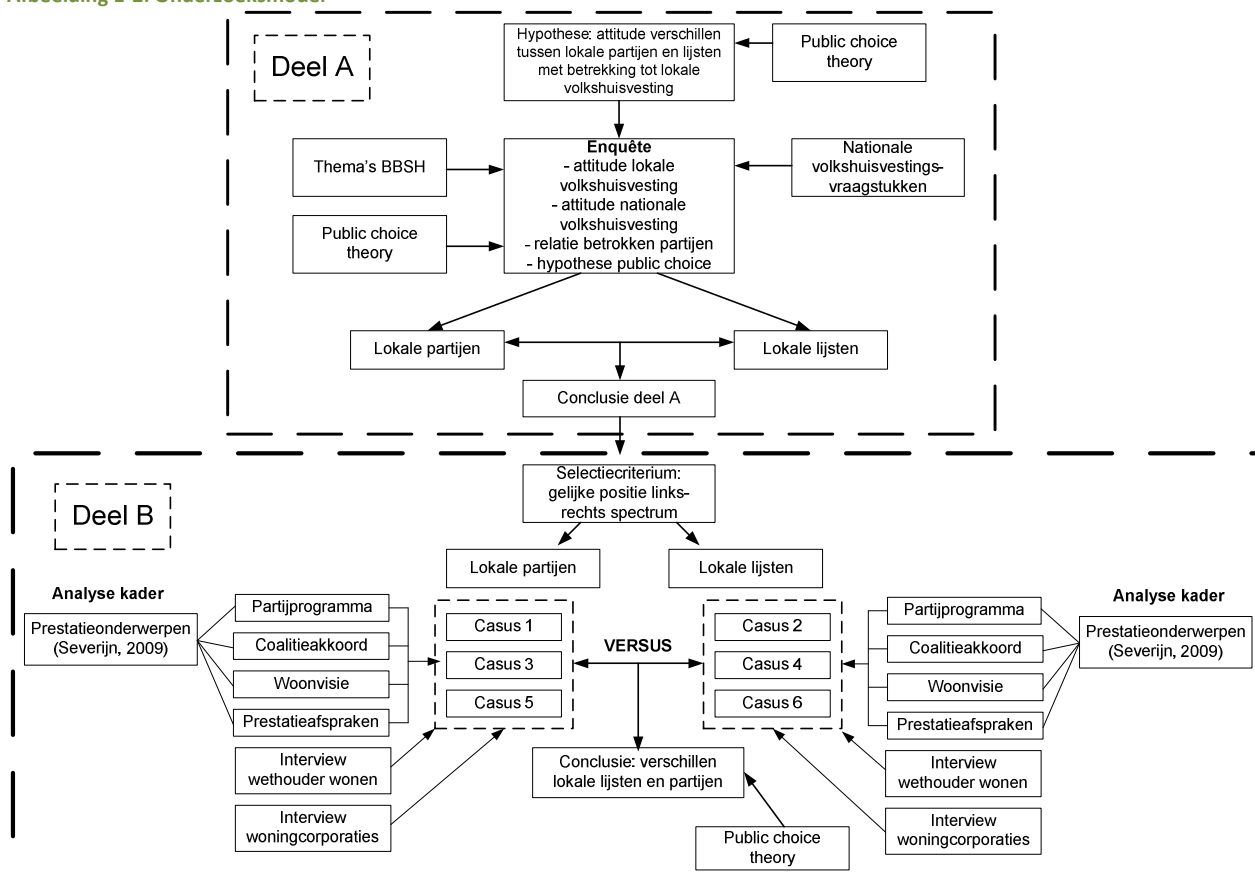
Zoals hierboven beschreven is de invloed van lokale lijsten ten opzichte van lokale politieke partijen met nationale binding nauwelijks onderzocht, laat staan met betrekking tot de sociale huisvesting. Dit onderzoek draagt bij aan wetenschappelijke inzicht in de verschillen tussen lokale lijsten en lokale politieke partijen met nationale binding en de doorwerking hiervan in de prestatieafspraken tussen woningcorporaties en gemeenten.

1.5 Onderzoeksmodel

Het onderzoek bestaat uit twee delen (zie afbeelding 1.2). In deel A wordt het onderzoek naar de attitude verschillen tussen lokale lijsten en partijen met betrekking tot de volkshuisvesting beschreven. Ook beschrijft dit deel de verschillen in de houding die lokale lijsten en partijen hebben ten opzichte van de betrokken partijen (woningcorporaties, bewoners en projectontwikkelaars). Tevens worden de hypothesen uit de *public choice theory* getoetst. Dit resulteert in een conclusie over de attitudeverschillen tussen lokale lijsten en partijen, die verklaard worden middels de *public choice theory*.

In onderdeel B wordt onderzocht of de veronderstelde verschillen terug te zien zijn in de partijprogramma's, coalitieakkoorden, woonvisie en uiteindelijk de prestatieafspraken tussen de woningcorporatie en de gemeente bij een gelijke positie op het links-rechts spectrum.

Afbeelding 1-2: Onderzoeksmodel

Bron: eigen werk.

1.6 Leeswijzer

In deze paragraaf wordt de opbouw van het onderzoek toegelicht. Het onderzoek bestaat uit dertien hoofdstukken welke achtereenvolgens worden beschreven.

Hoofdstuk 1 is het inleidende hoofdstuk, hierin is de toenemende decentralisatie in het bestuur alsmede de politiek geconstateerd. Vanuit deze waargenomen trend is een centrale vraagstelling geformuleerd, die verder is opgedeeld in een aantal deelvragen. Vervolgens is de wetenschappelijke en maatschappelijke relevantie besproken. Tot slot is het onderzoeksmodel weergegeven.

In hoofdstuk 2 wordt het beleidskader verder behandeld. Hierin wordt aangegeven hoe het woonbeleid en de prestatieafspraken tot stand komen. Uit dit hoofdstuk komen ook de onderwerpen die worden besproken in de prestatieafspraken aan bod (Severijn, 2009).

Hoofdstuk 3 onderbouwt aan de hand van de public choice theory dat lokale lijsten een andere houding hebben ten aanzien van de lokale volkshuisvesting dan lokale partijen. Verder wordt verondersteld dat er andere verschillen zijn tussen lokale lijsten en partijen en door deze verschillen de inhoud en totstandkoming van de prestatieafspraken tussen de lokale partijen en lokale lijsten verschillend is.

De hypothesen die in hoofdstuk 3 zijn geformuleerd worden in hoofdstuk 4 onderbouwd en uitgebreid aan de hand van de Nederlandse literatuur.

De methodologie en operationalisatie van het onderzoek worden besproken in hoofdstuk 5. Hierbij is duidelijk een tweedeling in het onderzoek te zien; namelijk het breedte onderzoek door middel van een enquête en het diepte onderzoek door middel van de *casestudies*. Na dit hoofdstuk komt het empirische deel van het onderzoek.

Hoofdstuk 6 geeft de resultaten en de conclusies van het eerste deel van het onderzoek weer. Hieruit zijn vervolgens de hypothesen aangepast.

In hoofdstuk 7 tot en met 12 worden achtereenvolgens de casussen: Katwijk, Roosendaal, Hoogezand-Sappemeer, Winterswijk, Delfzijl en Landgraaf geanalyseerd.

In hoofdstuk 13 wordt het onderzoek afgerond. Hierin worden de casussen met elkaar vergeleken, conclusies getrokken en de eventuele beperkingen van het onderzoek besproken.

Het onderzoek is naast hoofdstukken opgedeeld in 6 delen. Deel 1, waar dit hoofdstuk onderdeel van is, bespreekt het onderzoekskader. Het onderzoekskader leidt eerst het onderzoek in en bespreekt vervolgens het beleidskader, het theoretisch kader, de literatuur en tot slot de methodologie en operationalisatie. Bij deel 2 begint het empirische deel van het onderzoek. Hier worden de uitwerkingen en de conclusies van de enquête weergegeven. Het 3^e, 4^e en 5^e deel van het onderzoek vergelijken de casussen: *grote groei*-, *middelgrote groei*- en *krimpgemeenten*. Het laatste deel is tevens het laatste hoofdstuk van het onderzoek en beschrijft de gehele conclusie.

2 Beleidskader

Dit hoofdstuk geeft een beschrijving van het woonbeleid dat wordt gevoerd door de gemeenten en hoe dit woonbeleid leidt tot prestatieafspraken tussen de gemeente en woningcorporaties. Paragraaf 1 beschrijft het woonbeleid en de totstandkoming hiervan. Paragraaf 2 beschrijft de prestatieafspraken en de totstandkoming hiervan. Het hoofdstuk wordt in paragraaf 3 afgesloten met een conclusie.

2.1 Woonbeleid

2.1.1 Algemeen

Beleid gaat over het handelen of de wijze van behandelen van een zaak. Beleid betekent ook overleg, bedachtzaamheid en omzichtigheid (Hoogerwerf & Herweijer, 2003). Woonbeleid gaat dus over het bedachtzaam en omzichtig behandelen van de huisvestingsvraag. De opdrachten tot het ontwerpen van een beleid zijn afhankelijk van de maatschappelijke problemen die aandacht krijgen van het publiek en de beleidsbepalers: *de agendavorming*. De ernst van het probleem is bepalend voor de mate van aandacht die het krijgt. Een probleem kan worden omschreven als het verschil tussen de maatstaf en de daadwerkelijke situatie (Hoogerwerf & Herweijer, 2003). Wanneer bijvoorbeeld de maatstaf is dat starters niet langer dan een jaar ingeschreven hoeven te staan voordat ze hun nieuwe woning kunnen betrekken en deze inschrijfperiode bijvoorbeeld meer dan 2 jaar betreft, spreken we van een probleem: een tekort aan starterswoningen.

Bij het beïnvloeden van agendavorming spelen media een cruciale rol. Onderwerpen die de meeste aandacht krijgen van de media komen op de beleidsagenda. Het lokale beleid wordt hierdoor al voor een deel bepaald door nationale vraagstukken. Ten eerste moet goed beleid voldoen aan rationaliteit: het moet redelijk zijn. En ten tweede moet goed beleid voldoen aan legitimiteit: het moet door de bevolking, of in ieder geval de volksvertegenwoordiging, worden aanvaard.

Volgens de woningwet draagt de gemeente de uiteindelijke verantwoordelijkheid voor het volkshuisvestingsbeleid. Deze bepaling wijst op de centrale rol van de gemeente binnen de volkshuisvesting. Hoewel de gemeente zich slechts kan bewegen binnen de door het Rijk vastgestelde kaders, staat de vooraanstaande plaats binnen de volkshuisvesting buiten kijf. De gemeente vertaalt het Rijksbeleid naar concrete maatregelen op lokaal niveau, heeft een coördinerende rol met betrekking tot de woningcorporaties en de andere actoren en integreert de volkshuisvesting met andere beleidsvelden zoals economie, werkgelegenheid, zorg en recreatie (Ekkers, 2002).

Met de decentralisatie in de volkshuisvesting, zie hoofdstuk 1, veranderde de rol van de gemeente. De gemeente werd steeds minder uitvoerder van het Rijksbeleid en moest een eigen lokaal beleid opzetten. In de jaren tachtig verschijnen daarom steeds meer volkshuisvestingsplannen. Deze plannen waren in beperkte mate integrerend van karakter. Woonlasten, leegstand en onttrekkingen, milieu kwamen nauwelijks aan bod. Het overleg met lokale partners zoals woningcorporaties, bewonersgroepen, makelaars en projectontwikkelaars werd doorgaans niet meegenomen (Ekkers, 2010).

Tegenwoordig is het vaststellen van een woonvisie veelomvattend. Grenzen tussen het woonbeleid, welzijn/zorg, wijkgericht werken et cetera vervagen. Daarnaast is het aantal partijen met belangen en betrokkenheid tot het woonbeleid toegenomen (VNG, 2007).

De VNG (1990) geeft vier redenen waarom het voor gemeenten van belang is om woonbeleid te creëren:

1. Samenhang in het beleid: de gemeente is niet meer alleen uitvoerder van Rijksbeleid en dient daarom een samenhangend beleid te ontwikkelen.
2. Expliciteren van keuzen: bij conflicterende belangen kan vanuit het woonbeleid een gegronde keuze worden gemaakt en verantwoord.
3. Stabieler kader: het gekozen beleid kan het vertrekpunt vormen voor verder beleid.
4. Vergroting draagvlak: marktpartijen en gemeenten dienen samen te werken. In overleg geformuleerd beleid kan deze samenwerking vergemakkelijken.

Voor het uitvoeren van het woonbeleid mag de gemeente zelf haar organisatiestructuur bepalen. Deze organisatie wordt politiek geleid door B&W en in het bijzonder door de verantwoordelijke wethouder. De belangrijkste taak van de gemeente omtrent de volkshuisvesting is het ontwikkelen van beleid. Binnen het woonbeleid onderscheiden we een aantal beleidsvelden waar de gemeente verantwoordelijkheid over draagt (Ekkers, 2010, p. 118):

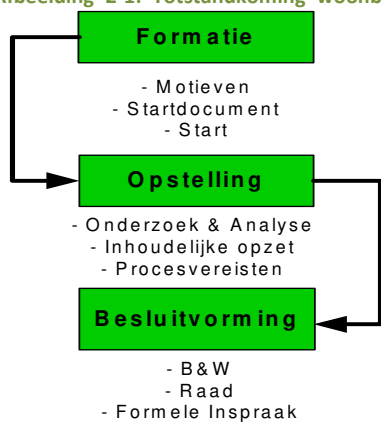
1. Nieuwbouw: verdeling van nieuwbouwcontingenten en eenmalige subsidies, waarmee bovendien de aanvangshuurprijs wordt beïnvloed.
2. Voorraadbeleid: gericht op integrale planning van stadsvernieuwing, beheer van de naoorlogse woningvoorraad en woningverbetering.
3. Woonruimteverdelingsbeleid: hetzij door eigen vergunningsregime, hetzij gedeeltelijk overgelaten aan woningcorporaties.

De woonvisie als gemeentelijk instrument heeft voor een belangrijk deel bijgedragen aan een meer afstandelijke rol van de gemeente: sturen op afstand (Ekkers, 2010). De nieuwe rol van de gemeente ingezet door de decentralisatie in de jaren tachtig heeft gezorgd voor veranderingen in het gemeentelijk beleid. Het volkshuisvestingsbeleid heeft hierdoor een meer integraal karakter gekregen en lokale partners worden hierdoor sterker betrokken bij de totstandkoming van beleid. Gemeenten hebben zelf onvoldoende middelen om het volkshuisvestingsbeleid strak te sturen. Een meer regisserende en faciliterende rol van de gemeenten met de nadruk op communicatieve instrumenten en het verwezenlijken van beleid door middel van onderhandelingen met lokale partijen is het gevolg van de nieuwe ordening.

2.1.2 Totstandkoming woonvisie.

De opstelling van de woonvisie verloopt in drie stappen en ziet er schematisch als volgt uit (VNG, 2007):

Afbeelding 2-1: Totstandkoming woonbeleid

Bron: VNG, 2007; eigen bewerking

Formatie: De formatie is het proces wat vooraf gaat aan het opstellen van de woonvisie. Wanneer het woonbeleid goed wordt voorbereid, wordt voorkomen dat er tussentijds fors moet worden bijgesteld of dat de woonvisie niet aan de verwachtingen voldoet. Bij de formatie moet er rekening worden gehouden met de volgende drie onderdelen:

1. Formuleren van de motieven: hier vanuit kan een heldere vraagstelling worden gemaakt.
2. Startdocument: hierin worden de inhoudelijke randvoorwaarden door de gemeenteraad vastgelegd.
3. Start: aankondiging van het woonvisietraject.

Opstelling: de opstelling van de woonvisie is het moment dat deze daadwerkelijk wordt vastgelegd. De opstelling van de woonvisie kan worden onderverdeeld in drie onderdelen:

1. **Onderzoek & Analyse:** hierbij wordt ten eerste de lokale en regionale woningmarkt onderzocht. De huidige en de te verwachten vraag en aanbod op de woningmarkt zullen in deze fase worden voorspeld.
2. **Inhoudelijke opzet:** de inhoudelijke opzet hangt mede af van de lokale situatie. Het aantal thema's en de ambitieniveaus zijn legio.
3. **Proces:** Hierbij wordt het ontwerp van de woonvisie vastgesteld. Hierbij is het ook van belang om interactiemomenten vast te stellen en partijen te selecteren die betrokken dienen te zijn bij de totstandkoming van het beleid.

Besluitvorming: De vraag welke instantie de bevoegdheid heeft om woonbeleid vast te leggen is een juridische vraag waarvan het antwoord te vinden is in het publiekrecht: beleid wordt vastgelegd door de wetgevende macht. Deze wetgevende macht bestaat uit de volksvertegenwoordiging en de bestuurders (Hoogerwerf, Herweijer, 2003). Voor het woonbeleid op gemeentelijk niveau ziet het er als volgt uit: een concept versie van het woonbeleid wordt door het college van burgemeester en wethouders, in persoon van de wethouder die gaat over de volkshuisvesting, voorgelegd aan de gemeenteraad. In de gemeenteraad is vervolgens een meerderheid nodig om het woonbeleid goed te keuren.

Wanneer een meerderheidscoalitie is gevormd in de gemeenteraad is de kans op goedkeuring van het woonbeleid, mits redelijk, groot. Dit is immers niet altijd het geval, bij slechte verhoudingen tussen de coalitie kan het verkrijgen van een meerderheid nog problemen opleveren. Wanneer er sprake is van een minderheidscoalitie, wat overigens zelden voorkomt bij de vorming van een coalitie, moet een meerderheid buiten de coalitie worden gevonden (Korsten & Schoenmaker, 2008).

2.2 Prestatieafspraken

2.2.1 Algemeen

De positie van de gemeente ten opzichte van de woningcorporaties is vanaf de jaren '90 sterk veranderd. Door met name de bruteringsoperatie werden de financiële banden met de gemeente doorgesneden. Door deze verzelfstandiging kwamen de woningcorporaties op afstand te staan van de lokale overheid. Waar voorheen de corporaties, vanwege de financiële afhankelijkheid, direct werden gestuurd door de gemeente zijn corporaties de afgelopen jaren partijen geworden waarmee onderhandeld moet worden (VNG, 2007).

De regierol van de gemeente is ook verder afgezwakt door de opkomst van commerciële ontwikkelaars en beleggers. Door de stijgende welvaart, stimulering van de overheid door middel van fiscale regelingen, stijging van de woningprijs, de toenemende wens om een eigen woning te bezitten etc. werd het voor commerciële ontwikkelaars steeds interessanter om mee te ontwikkelen aan de woningbouw. Commerciële ontwikkelaars hebben hierdoor, met name door de komst van de "Vierde Nota Extra", grondposities ingenomen. Dit betekent een andere positie dan wanneer de grond in bezit van de gemeente zelf is.

Prestatieafspraken worden gezien als modern instrument van de gemeenten om haar ambities te verwezenlijken (Zandstra & Zeelenberg, 2008). Een beleidsinstrument dat naast de traditionele instrumenten als regelgeving en subsidieverlening kan worden gebruikt om wederzijdse verwachtingen vast te leggen. Prestatieafspraken zorgen ervoor dat de relatie tussen gemeenten en woningcorporatie transparant wordt.

Prestatievelden

Severijn (2009) heeft onderzoek gedaan naar de soorten prestatieafspraken tussen gemeenten en woningcorporaties. Hierbij heeft hij ook onderzoek gedaan naar welke beleidsterreinen in de prestatieafspraken werden besproken. Aan de hand van het Besluit Beheer Sociale Huursector (BBSH) is hij tot de volgende onderwerpen gekomen:

1. Verruimen van de slaagkansen en keuzemogelijkheden van woningzoekenden met bescheiden inkomen (de doelgroep).
2. Beperken van de woonlasten voor de doelgroep;
3. Creëren van huisvestingsmogelijkheden voor:
 - *ouderen en gehandicapten of andere personen die zorg of begeleiding nodig hebben;*
 - *andere huishoudens in kwetsbare positie (bijvoorbeeld daklozen);*
 - *studenten;*
 - *statushouders.*
4. Versterken van de samenhang tussen woon-, zorg- en welzijnsdiensten en het verbreden van het assortiment aan woondiensten;
5. Vergroten van de differentiatie van het woonaanbod en het verhogen van de woonkwaliteit;
6. Bevorderen van het eigen woningbezit en in het bijzonder onder lage inkomensgroepen;
7. Verhogen van de kwaliteit van de leefomgeving en het versterken van de sociale samenhang;

8. Bevorderen van duurzaamheid, levensloopbestendigheid en energiezuinigheid van woningen en woonmilieus;
9. Vergroten van de zeggenschap van bewoners, zowel bij de ontwikkeling van nieuwe als bij het beheer van bestaande woningen en woonmilieus.

Type prestatieovereenkomsten (Severijn, 2009)

- A. Procesafspraken:** zijn bedoeld om te ordenen en te regelen, en structureren de manier van samenwerken. Overleg, planning, monitoring en evaluatie zijn de meest voorkomende activiteiten die hieronder vallen.
- B. Inspanningsafspraken:** bestaande uit uitspraken en intentieafspraken, de zogenaamde zachte afspraken.
 - I. Uitspraken:* zijn beschrijvend van karakter. Er worden uitgangspunten vastgelegd, posities omschreven, stellingen betrokken, overeenstemming wordt bevestigd, etc. De uitspraken geven aan op welke veronderstellingen de afspraken zijn gebaseerd;
 - II. Intentieafspraken:* leggen de doelstelling(en) vast van eventueel handelen. Er bestaat nog onzekerheid over de realisatie, maar de wenselijkheid hiervan wordt door alle partijen gedeeld;
- C. Resultaatafspraken:** handelingsafspraken, garantieafspraken en transactieafspraken, de zogenaamde harde afspraken.
 - I. Handelingsafspraken:* zijn bedoeld om activiteiten te plannen en af te stemmen. Het gaat om het uitvoeren van handelingen of de planning om bedoelde handelingen te gaan uitvoeren.
 - II. Garantieafspraken:* zijn bedoeld om waarborgen te bieden. De afspraak die wordt gemaakt zal in principe te allen tijde worden nagekomen.
 - III. Transactieafspraken:* leggen het ruilen of handelen tussen de gemeente en woningcorporaties vast. Om een doelstelling te realiseren wordt vastgelegd wat de respectievelijke bijdrage van de partijen zal zijn om dit te realiseren.

Ik sluit me aan bij de driedeling van Severijn (2009). Het verdere onderscheid van bijvoorbeeld de resultaatafspraken in handelingsafspraken, garantieafspraken en transactieafspraken wordt achterwege gelaten.

2.2.2 Totstandkoming prestatieovereenkomsten

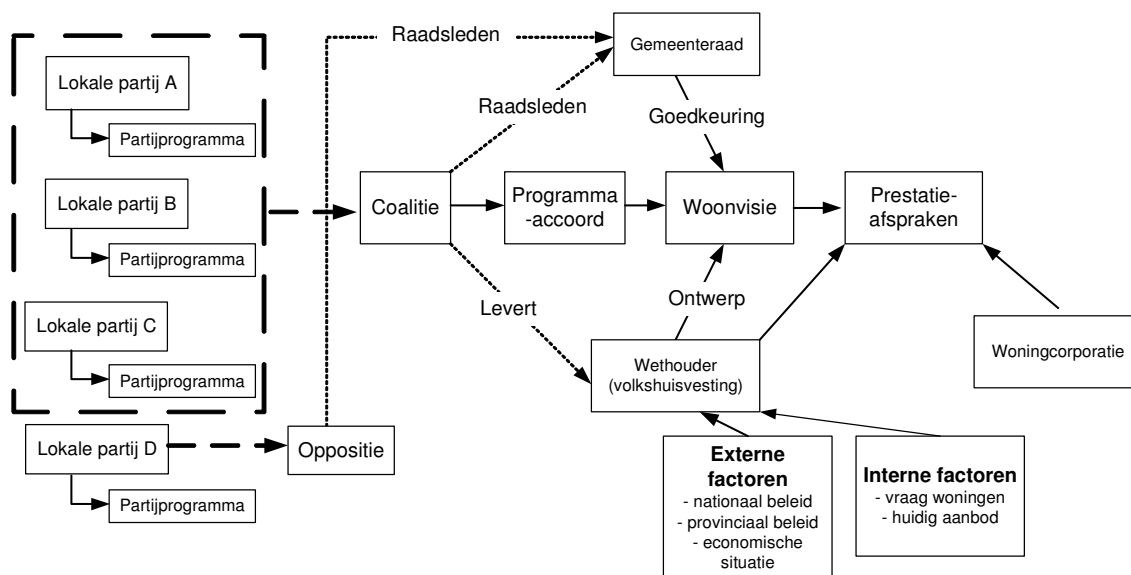
De totstandkoming van de prestatieovereenkomsten tussen gemeenten en woningcorporaties ziet er als volgt uit (VNG, 2007):

1. De gemeente stelt een woonvisie en een investeringsplan vast.
2. Corporaties brengen hun initiële bod uit.
3. Gemeenten en corporaties stellen samen een plan van aanpak op.
4. Verhelderingsfase: de partijen lichten respectievelijk hun vraag en bod toe, geven achtergronden en geven elkaar relevante informatie om hun standpunten te onderbouwen.
5. Congruëntiefase: hierbij gaan de partijen op zoek naar aspecten waarbij overeenstemming bestaat. Deze punten kunnen al snel worden vastgelegd.
6. Pijnpuntenfase: dit is de fase waarbij de partijen gaan onderhandelen over aspecten waar geen overeenstemming over bestaat.
7. Validatiefase: terugkoppeling van onderhandelingsresultaten naar de achterban zoals het corporatiebestuur, de gemeenteraad en B&W.

Als het maken van goede prestatieafspraken tussen gemeenten en corporaties niet lukt, is het mogelijk om te kiezen voor *mediation* of om het Rijk de functie van arbiter te geven. Bij *mediation* wordt een derde onafhankelijke partij aangewezen die oplossingen aandraagt voor het gedeelte waar een conflict over bestaat.

Een andere mogelijke oplossing kan worden gevonden bij het Rijk. Echter wordt een gang naar Den Haag liever vermeden doordat het de betrekkingen tussen de gemeente en de corporaties schaadt. Schematisch ziet de totstandkoming van de woonvisie tot aan prestatieafspraken er als volgt uit:

Figuur: 2-2: van woonvisie naar prestatieafspraken

Bron: eigen werk

2.3 Conclusie

Volgens de woningwet draagt de gemeente de uiteindelijke verantwoordelijkheid voor het lokale volkshuisvestingsbeleid. Deze verantwoordelijkheid is geërfd door de decentralisatie die vanaf de jaren '80 is ingezet. Daarnaast dragen woningcorporaties de maatschappelijke verantwoordelijkheid om te zorgen voor de sociale volkshuisvesting. De huidige beleidsinstrumenten zijn het resultaat van de ingezette decentralisatie van de jaren '80 en de ingezette verzelfstandiging van de woningcorporaties in de jaren '90.

Het beleidskader dat in de afgelopen jaren ontwikkeld is, biedt handvaten om bij de enquête en de casestudies te komen tot gedegen onderzoek. Hierbij zal gebruik gemaakt worden van de onderwerpen uit het BBSH en het type prestatieafspraken volgens Severijn (2009).

De onderwerpen van het BBSH worden gebruikt om de attitude verschillen tussen lokale lijsten en partijen in kaart te brengen, dit wordt gedaan aan de hand van een web enquête. In de operationalisatie is te zien hoe de onderwerpen uit het BBSH terug komen in de enquêtevragen.

Voor het tweede deel van het onderzoek (de casestudy) worden de onderwerpen uit het BBSH gebruikt om de **inhoud** van de prestatieafspraken tussen gemeenten en woningcorporaties te onderzoeken. Er zal worden onderzocht of er verschillen zijn, met betrekking tot de inhoud van prestatieafspraken, tussen lokale lijsten en lokale partijen.

Ook wordt onderzoek gedaan naar het **type** prestatieafspraken, hierbij wordt gebruik gemaakt van de indeling van Severijn (2009). Verschillen in de voorkeur van het type prestatieafspraken tussen lokale lijsten en partijen worden onderzocht via de web enquête. In de casestudy wordt vervolgens gekeken welke typen prestatieafspraken daadwerkelijk zijn gemaakt en of er verschillen zijn tussen gemeenten met een dominant aandeel lokale lijsten en lokale partijen.

De totstandkoming van de prestatieafspraken wordt gebruikt om te onderzoeken wat de doorwerking van de attitude van de lokale lijsten/partijen is op de uiteindelijke prestatieafspraken tussen de gemeenten en de woningcorporaties. Om een goed beeld te krijgen van de doorwerking van deze attitude is het van belang om alle fasen van de totstandkoming (inhoud van partijprogramma, programma-akkoord, woonvisie en uiteindelijke prestatieafspraken) van de prestatieafspraken te onderzoeken. In hoofdstuk 5 wordt aangegeven hoe deze onderdelen worden geoperationaliseerd.

3 Theoretisch kader

Bestudering van de *public choice theory* wordt gebruikt om de hypothese “lokale partijen hebben een andere attitude ten opzichte van het gemeentelijk woonbeleid dan lokale lijsten” en “deze verschillen in attitude werken door in de prestatieafspraken tussen gemeenten en woningcorporaties” te onderbouwen. De mogelijke verklaringen van de verschillen tussen lokale lijsten en partijen worden verkend aan de hand van de *public choice theory*. Paragraaf 1 geeft achtereenvolgens een globale beschrijving van de *public choice theory*, het institutionele kader van de theorie (de liberale democratie) en de kernbegrippen eigenbelang en rationaliteit. Paragraaf 2 laat zien welke verklaring de *public choice theory* biedt voor het gedrag van de verschillende politieke actoren. Paragraaf 3 bespreekt de bruikbaarheid en de betekenis van de *public choice theory* voor het woonbeleid om vervolgens te komen met een conclusie.

3.1 Public choice theory

De *public choice* is de wetenschap die werkzaam is tussen de economie en de politiek, de Nederlandse vertaling is dus ook de economische theorie van de politiek (de Beus, 1989, p. 238). Duncan Black, hoewel hij na zijn dood nog steeds niet de erkenning heeft gekregen, is de grondlegger van de *public choice theory* en heeft deze in 1941 vastgelegd (Rowley, 1993). Andere belangrijke auteurs over de *public choice theory* zijn onder anderen: Buchanan, Tullock, Stigler, Olson, Niskanen, Breton. Buchanan en Tullock hebben een grote bijdrage geleverd aan de vorming van de *public choice theory* en richtten in 1965 de *Public Choice Society* op (van Damme, 2003).

De *mainstream* economen hadden na de Tweede Wereldoorlog een naïef beeld en een groot geloof in de overheid. Mueller (1962, pp. 20-23) stelde dat de *politieke mens* zich bezig houdt met het publieke belang en de *economische mens* met zijn privaat belang. Volgens Mueller (1962) handelen politici en ambtenaren in hun functie vanuit het algemeen belang. Volgens de aanhangers van de *public choice theory* is dit een onlogische gedachte, individuen worden niet opeens altruïstisch wanneer ze werkzaam zijn bij de overheid. Waarom zouden persoonlijke voorkeuren niet meer van belang zijn als een burger stemt, een belangengroep lobbyt of een ambtenaar in functie treedt? Een basis aanname van de *public choice* gedachte is dat individuen egoïstisch zijn en handelen vanuit het eigenbelang zowel in het economische als het politieke leven (de Beus, 1989; Self, 1993, pp. 2, 4). De *public choice* aanhangers cijferen altruïstische motieven van de actoren in de politiek niet weg, maar zien het eigenbelang als meest doorslaggevende beweegredenen van actoren.

De *public choice theory* houdt zich bezig met de wijze waarop de liberale democratie functioneert en welke problemen en beperkingen deze staatsvorm met zich mee brengt. Buchanan heeft een grote bijdrage geleverd aan de *public choice theory* onder andere met: *The calculus of consent* (1962), *The limits of liberty* (1975), *Freedom in constitutional contracts* (1977), *The power to tax* (1980), *The reasons of rules* (1985), *Liberty market and state* (1986).

Liberale democratie

De *public choice theory* bekijkt het handelen van vragers en aanbieders op de “markt” van de politiek. De politiek is het proces waarin individuen met verschillende waarden en belangen samenwerken om zich vanuit deze samenwerking te verzekeren van individuele baten uit de samenleving. De inzet van de politiek gaat over bindende besluitvorming over alternatieven die wederzijds uitsluitend zijn en invloed hebben op de welvaart van alle individuen in de samenleving (de Beus, 1989, p. 415). De *public choice theory* richt zich op de vraag en aanbod van de politiek binnen het liberale democratische institutionele kader. De liberale democratie heeft volgens Buchanan (uit: de Beus, 1989, pp. 415-416) de volgende vier kenmerken.

- (1) De bevolking moet zich bewust zijn van de positieve bijdragen van de democratie aan de vrije uiting van voorkeuren van personen en groepen en aan de bevrediging van gemeenschappelijke behoeften.

- (2) Democratisch constitutionele besluitvorming (besluiten die grondwettelijk worden vastgelegd) is gebaseerd op de unanimiteitsregel. De vrijheid van individuen in de samenleving en andere belangrijke waarden worden beschermd vanuit de vrijheid van besluitvorming. Hierbij moeten alle deelnemers unaniem instemmen met een bepaald besluit.
- (3) Postconstitutionele democratische processen: besluitvorming die wordt vormgegeven binnen de huidige grondwettelijke kaders behoeft niet te worden vastgelegd volgens de unanimiteitsregel, een meerderheid is hierbij voldoende. Deze meerderheidsregel zorgt voor ex post ongelijkheid, dat wil zeggen dat een minderheid het niet eens is met het ingestemde beleid maar hier toch, zij het deels, de gevolgen van moeten dragen. Deze ex post ongelijkheid wordt gelegitimeerd door ex ante gelijkheid. Deze ex ante gelijkheid wil zeggen dat er consensus bestaat over het algemeen kiesrecht, de rotatie van politieke ambten en passende procedures voor de besluitvorming op het juiste niveau en op het juiste moment.
- (4) De beperkte reikwijdte van het overheidsbeleid in het bijzonder in de economische politiek. Volgens Buchanan kan niet worden voorspeld welke reikwijdte de overheid heeft bij bepaalde beleidsgebieden. De overheid wil beleid voeren op het gebied van: monetaire politiek, het mededingingsbeleid, de natuurlijke monopolies, volksgezondheid, veiligheid, onderwijs, milieu en natuur. De mate waarin de overheid zich hiermee mag interveniëren blijft een onderwerp van debat.

Eigenbelang en rationaliteit

De basis assumpties van de *public choice theory* zijn dat individuen zich binnen de politieke arena egoïstisch en rationeel gedragen. Dat het marktsysteem wordt geleid door individuen die proberen hun privaat gewin te maximaliseren, werd al snel algemeen aanvaard. Mueller (1962) ging er vanuit dat individuen in het marktsysteem egoïstisch handelen en individuen in het politieke systeem altruïstisch. *Public choice* aanhangers verwerpen deze aanname. Volgens hen handelen individuen in het politieke systeem voor een klein deel altruïstisch, maar grotendeels egoïstisch (Self, 1993, p. 5). Uit een recentere studie van Crain & Tollison (1990) blijkt dat het private belang bij politieke actoren de boventoon voert in een groot aantal gevallen. Hoe politieke actoren daadwerkelijk handelen: egoïstisch, komt niet overeen met hoe politieke actoren zouden moeten handelen: altruïstisch.

De *public choice theory* stelt verder dat individuen rationeel handelen. Dit betekent dat een individu de baten uit de samenleving probeert te maximaliseren. Het concept van baten maximalisatie wordt niet door iedereen erkend. Simon (1957) is van mening dat de meeste individuen en organisaties niet naar maximale baten maar naar voldoening streven. Ze kiezen voor de optie die voor hen goed genoeg lijkt te zijn. Het rationele uitgangspunt zorgt ervoor dat het handelen van individuen bij politieke keuzes vergelijkbaar is met het handelen bij economische keuzes.

Public choice en de nation state.

In de periode na de tweede wereldoorlog stond men optimistisch tegen de invloed van de centrale overheid en men geloofde in de maakbaarheid van de samenleving (Cammen & de Klerk, 2003). Tot laat in de jaren zeventig domineerde de Keynesiaanse welvaartsstaat. Het maximaliseren van de sociale welvaart en het minimaliseren van marktfalen werd behaald door een mix van overheidsinterventies.

De *public choice theory* heeft een bijdrage geleverd aan de afbraak van dit optimisme jegens de centrale overheid (Self, 1993, p. x; Beus, 1989). Volgens Buchanan gaat de opkomst van de *nation state* gepaard met een groei van de collectieve sector, verspillingen van algemene middelen en ongewenste effecten van het beleid op de inkomensverdeling. Dit resulteert in de crypto-autocratische staat *Leviathan*, beschreven door Hobbes, waarbij constitutionele regelgeving haar kracht heeft verloren en de rechten van grote groepen burgers worden uitgehold.

Margaret Thatcher and Ronald Reagan waren de politieke leiders van respectievelijk Groot-Britannië en de Verenigde Staten die beleid voerden om de alsmaar groeiende welvaartstaat af te slanken. Om hun gevoerde beleid te onderbouwen maakten ze gebruik van theorieën uit de *public choice* (Self, 1993, p. 71). Reagan's presidentschap werd voornamelijk gekenmerkt door de neoliberale koers die werd ingezet. De afbouw van het staatsbestel en verlagen van de belastingen om groei te stimuleren waren hier kenmerken

van. Deze Angelsaksische trend is momenteel ook terug te zien in Nederland. Bijvoorbeeld de aanleg van de ecologische hoofdstructuur (EHS) was voorheen een taak van de Rijksoverheid. Echter zijn in 2011 het kabinet en het Interprovinciaal Overleg overeengekomen, dat provincies vanaf 2014 verantwoordelijk zijn voor de EHS (Natuurbeheer, www.natuurbeheer.nu, n.d.). Zoals besproken in hoofdstuk 1 is vanaf de introductie van de *Nota Volkshuisvesting in de jaren Negentig* de decentralisatie van de volkshuisvesting ingezet. Het huidige kabinet Rutte-Verhagen zetten deze decentralisatie trend met betrekking tot de volkshuisvesting voort (VVD, CDA, 2010, p. 30).

3.2 Politiek gedrag

Gedrag van de kiezer

Het opmerkelijke aan het gedrag van de kiezer is volgens de *public choice* aanhangers dat kiezers überhaupt stemmen. Ondanks het feit dat stemmen voor de kiezer weinig kosten met zich mee brengt, informatiekosten, reiskosten en tijd, zijn de baten van het stemmen beduidend lager. De kans dat het stemgedrag van een kiezer doorslaggevend is voor de verkiezingsuitslag is extreem laag (Self, 1993, p. 21). De *public choice theory* erkent dat kiezers worden geleid vanuit overige motieven zoals partijloyaliteit, plichtsbesef en een manier om zich te uiten.

Bij verkiezingen speelt er nog een probleem, hoe kunnen kiezers hun beperkte macht effectief gebruiken? Het stemmen wordt vergeleken met een referendum over het gewenste aanbod en kosten van publieke diensten. Kiezers kunnen in de politiek alleen stemmen op een samengesteld pakket van publieke diensten en kosten. Terwijl een consument op de markt kan kiezen voor de juiste hoeveelheid en verhouding van bepaalde diensten en goederen (Self, 1993, p. 22). Stemmen brengt nog een probleem met zich mee, al stemt een kiezer op de in zijn/haar ogen op de meest aantrekkelijke partij, de beloften kunnen vertraagd of helemaal niet worden ingelost door bijvoorbeeld een tegenvallende economische situatie. Ondanks deze problemen wordt binnen de *public choice theory* een stem gezien als een uitdrukking van de verwachting van de burger van diens private baten (Tullock, 1976).

Uit verschillende onderzoeken van Lewin (1991) naar het stemgedrag in de Verenigde Staten en verschillende Europese landen blijkt dat er een sterke relatie is tussen het stemgedrag van een individu en diens perceptie van de overheid. De relatie tussen het stemgedrag van de kiezer en diens financiële status was veel zwakker.

De *public choice theory* omarmt dit bewijs door te wijzen op *expressive voting*, waarbij de rationele kiezer zich bewust is van zijn lage invloed op de verkiezingsuitslagen waardoor de kiezer vrij is om te stemmen vanuit ideologisch oogpunt, wat de kiezer een hogere morele voldoening geeft, dan vanuit de eigen financiële situatie (Self, 1993).

Traditioneel gezien brengen kiezers hun stem uit vanuit partijloyaliteit. Tegenwoordig worden stemmen steeds vaker uitgebracht vanuit economisch oogpunt en dan met name wat het beste is voor de gemeenschap (Self, 1993).

De opkomst van de lokale lijsten, en dan met name de algemeen belang/gemeentebelangen die als speerpunt een stellige positie innemen ten opzichte van lokale vraagstukken, kan hierdoor mede worden verklaard. Andersom geredeneerd kan gesteld worden dat de attitude van de lokale lijsten sterker gericht is op lokale belangen dan de attitude van lokale partijen. Voor het woonbeleid mogen we daarom verwachten dat de lokale lijsten sterker zijn gericht op de lokale volkshuisvesting. Verondersteld wordt dat de attitude, met betrekking tot de volkshuisvesting, van lokale lijsten sterker op het lokale belang is gericht dan van lokale partijen en dat dit doorwerkt in de prestatieafspraken. De prestatieafspraken bij gemeenten met een dominant aandeel lokale lijsten hebben een inhoud die sterker is gericht op het lokale volkshuisvestingsbeleid dan bij gemeenten met dominant aandeel lokale partijen met nationale binding.

Gedrag van de partij

Partijen zijn gebaat bij het vergroten van hun politieke macht. Bij een groot aantal stemmen neemt de kans toe dat de politieke partij invloed kan uitoefenen op het beleidsvorming, coalitievorming of het voeren van effectieve oppositie. Het streven van de politieke partijen naar meer stemmen is uitgewerkt in de theorie over stemmen-maximalisatie (Self, 1993).

Een irrationele kiezer (wat steeds vaker wordt aangenomen) neemt de hoge kosten die gepaard gaan met het vergaren van volledige en adequate informatie over beleidskwesties niet in beschouwing. De kiezer stemt op een partij vanuit oppervlakkige informatie over deze partij, zoals de positie op het politieke links-rechts spectrum. Partijen willen zoveel mogelijk stemmen behalen om hun doelen te kunnen bereiken, zogenaamde stemmen-maximalisatie. Partijen die de meeste stemmen willen behalen zullen ervoor kiezen om hun standpunten af te stemmen op de mediaan van de kiezer in het links-rechts spectrum. Wanneer men vervolgens uitgaat van een tweepartijstelsel zullen deze partijen qua standpunten zich rond het midden profileren waardoor beide partijen dicht bij elkaar zitten. Bij een verschuiving van de mediaan van de kiezers naar links of rechts volgen de partijen deze beweging (Self, 1993, p. 25). Wanneer de kiezers die relatief ver van het midden af liggen vervreemd raken met hun partij en hun aantal toeneemt zullen de politieke partijen gedwongen worden om het midden te verlaten en daardoor verder uit elkaar te groeien.

Bij een tweepartijstelsel, zoals in de Verenigde Staten en Groot-Brittannië, is weinig ruimte voor een derde partij. Wanneer de groep extreme kiezers groeit en de twee partijen gedwongen worden verder uit elkaar te groeien, krijgt een derde partij de ruimte om te bestaan. Het ontstaan van de *Liberal Democrats* in het voorheen tweepartijstelsel gedomineerd door *Labour* en *Conservatives* is hier een voorbeeld van. De opkomst van “alternatieve organisaties” wordt volgens Lawson & Merkl (1988) veroorzaakt door het falen van de huidige politieke partijen of door convergentie van de huidige partijen.

Doordat politieke partijen in een meerpartijstelsel vaak niet de absolute meerderheid behalen is het van belang dat de partijen samenwerken om politieke besluiten te nemen. Hierdoor worden er coalities gesloten. Het klassieke geval hiervan is de *pork barrel* in het congres van de Verenigde Staten, waarbij wetgevers hun stem geven in ruil voor steun van hun eigen lokale project.

De theorie over coalitievorming van Ricker (uit: Self, 1993) stelt dat een coalitie bestaat uit een nipte meerderheid omdat alles boven deze nipte meerderheid leidt tot een afname van de baten van politici uit deze coalitie. Vertaald naar coalitievorming op lokaalniveau kan dit betekenen dat in de gemeenteraad een coalitie wordt gevormd waarbij deze een nipte meerderheid behaalt. Hierdoor hebben de partijen meer ruimte om hun eigen beoogde beleid uit te voeren en minder concessies te hoeven doen met andere partijen.

Coalitievorming van Europese regeringen wordt beïnvloed door de politieke afstand tussen partijen. Partijen proberen coalities te vormen met partners waarvan de politieke ideologie dicht bij elkaar ligt. Volgens Buchanan (uit: de Beus, 1989, p. 420) leidt een tweepartijstelsel eerder tot het gezamenlijk behartigen van de individuele belangen van de politici dan bij een meerpartijstelsel. Dit komt doordat bij een meerpartijstelsel de macht moet worden verdeeld en het voor politici moeilijker is om individuele doelen na te streven.

Voor de vorming van de colleges in Nederland was dit lange tijd niet het geval. Het uitgangspunt van de gemeenteraden van de grote steden Amsterdam, Rotterdam en Den Haag is na 1919 altijd geweest om een college zo breed mogelijk samen te stellen zodat alle belangrijke politieke fracties hierin vertegenwoordigd zijn. Een dergelijk college was een afspiegeling van de raad en wordt daarom ook wel een afspiegelingscollege genoemd. Na 1945 werd de afspiegelingsnorm in toenemende mate gehanteerd en was die norm praktijk in de meeste gemeenten (Tops & Korsten, 1984). Dit neemt niet weg dat de feitelijke samenstelling van het college soms afweek van het afspiegelingscollege. Hiervoor waren drie verschillende redenen. Ten eerste wensten bepaalde fracties in tijden van forse tegenstellingen bepaalde fracties uit te sluiten van deelname aan het dagelijks bestuur, met name de communisten (CPN). Ten tweede kon een grens aan de collegesamenstelling gevonden worden in de beschikbaarheid van capabele wethouders. Ten derde, een zuivere evenredigheid tussen fractiesterkte en aantal wethouderszetels is nooit helemaal te bereiken (Korsten & Schoemaker, 2008).

Tegenwoordig is de afspiegelingsnorm minder toegepast dan voorheen. Veruit de meeste colleges in Nederland zijn meerderheidscolleges met een programma-akkoord. Bij de zogenaamde programmacolleges wordt een college gevormd door de fracties die vinden dat hun programma's bij elkaar passen (Korsten & Schoemaker, 2008). De lokale lijsten hebben een tijd last gehad doordat zij werden buitengesloten door middel van programmacolleges. De lokale lijsten werden niet serieus genomen door lokale partijen; ze misten professionaliteit, gingen te cliëntelistisch om met groepsbelangen en speelden populistisch in op onderbuikgevoelens (Boogers, 2010). Door het aanhoudende succes van de lokale lijsten worden deze

tegenwoordig in mindere mate buitengesloten bij de coalitievorming, steeds meer lokale lijsten worden betrokken bij de vorming van een college.

Een concreet voorbeeld van stemmen-maximalisatie is de *political business cycle* die stelt dat voor de verkiezingen overheidsuitgaven worden verhoogd en belastingen worden verlaagd. De zittende partijen proberen zo de populariteit te winnen door de economie net voor de verkiezingen te stimuleren (Horgos & Zimmerman, 2010; Self, 1993).

Volgens Wittman (1989, 1995) zorgt electorale competitie ervoor dat keuzes en beleid van politici overeenkomt met de voorkeur van de gemiddelde kiezer. Electorale competitie zorgt dus voor beter functioneren van de democratie. Anders gesteld; wanneer naast lokale partijen ook lokale lijsten actief zijn in de gemeenteraad (verhoging van de electorale competitie) wordt het lokale belang van de gemiddelde kiezer sterker behartigd. Ook zal minder belang (kunnen) worden gehecht aan overwegingen die voor de gemiddelde lokale kiezer niet direct van belang zijn zoals bijvoorbeeld nationaal beleid. Hierdoor zal het woonbeleid in gemeenten met een dominante positie van lokale lijsten sterker gericht zijn op de lokale belangen dan bij een dominante positie van lokale partijen. Aan de andere kant stelt de *Leviathan government* hypothese dat bij een daling van de electorale competitie de omvang van het overheidsapparaat en de publieke uitgaven stijgen. Dit is een interessante aanname en kan onderzocht worden door de uitgave per gemeente te vergelijken met het aantal verkiesbare partijen in deze gemeenten. Echter zal dit onderzoek hier niet verder op ingaan.

Gedrag van de belangenorganisaties

Belangengroepen ontstaan wanneer individuen of groepen voldoende private belangen kunnen halen uit de invloed van de belangenorganisatie in vergelijking tot de kosten die het promoten van deze organisatie met zich meebrengt. Een belangenorganisatie wordt gemakkelijker gevormd als er een relatief kleine groep belanghebbende is met grote belangen.

Hoewel private baten als het meest voorkomende motief tot toetreding bij een belangenorganisatie wordt gezien, spelen aspecten zoals ideologische en politieke motieven een belangrijke rol. Bij vakbonden speelt nog een ander motief een rol: solidariteit met betrekking tot collega arbeiders.

Belangenorganisaties kunnen hun doel alleen bereiken wanneer zij uiteindelijk steun van de politici zullen krijgen. *Public choice* aanhangers zien het wederzijds belang van samenwerking tussen politici en belangenorganisaties als reden voor het bestaan van dit samenwerkingsverband. De baten voor de politici voor samenwerking met een belangengroep bestaan onder andere uit het verkrijgen van: extra stemmen, bijdragen aan partijcampagnes, directiefuncties binnen een bedrijf en in sommige gevallen steekpenningen.

Woningcorporaties zijn organisaties die werkzaam zijn in het belang van de volkshuisvesting (Ekkers, 2002, p. 144). Hierdoor kan een woningcorporatie in de politiek worden gezien als een belangenorganisatie. De onderhandeling tussen deze belangenorganisatie en de lokale overheid wordt vormgegeven door de prestatieafspraken tussen deze partijen.

Gedrag van bestuurders

De *public choice theory* gaat er vanuit dat ook bestuurders (burgemeester & wethouders) het individueel belang vooropstellen. Bestuurders proberen hun inkomen, status, persoonlijke gemakken en ambities te vergroten. De groei van de publieke sector wordt veroorzaakt door de individuele baten of ambities van bestuurders.

De mate waarin de bestuurder zijn doelen kan realiseren hangt af van zijn beschikbare budget. Bestuurders streven er naar om zoveel mogelijk doelen te realiseren met een zo groot mogelijk budget, *budget-maximalisatie*. De budget-maximalisatie geldt zowel wanneer men aanneemt dat bestuurders handelen vanuit egoïstische als van altruïstische belangen. Wanneer een bestuurder handelt vanuit het privaat belang (een van de *public choice* assumpties) tracht de bestuurder met een groter belang zijn organisatie te vergroten om zo zijn salaris, status of functie te verbeteren. Wanneer men toch uitgaat van het dienen van het publiek belang zal hij het budget van zijn afdeling ook willen verhogen om zo het publieke belang te kunnen dienen (Niskanen, 1971).

Gedrag van gemeenteraadsleden is er op gericht om lokale belangen te bevredigen. Gemeenteraadsleden krijgen de meeste stemmen wanneer ze aangeven dat ze respect hebben voor de publieke opinie en met

speciale notie voor lokale belangen (Mayhew, 1974). De opkomst van de lokale politieke partijen (zie hoofdstuk 1) kan hierdoor mede worden verklaard.

3.3 Conclusie

De ontwikkeling van de *public choice theory* heeft plaats gevonden in de Verenigde Staten. De theorie is hierdoor gericht op de institutionele verhoudingen van de VS. Het institutionele kader wat hierbij is toegepast is de liberale democratie.

De institutionele ordening in Nederland voldoet aan de eerste drie punten die zijn besproken in paragraaf 1; de kiezers zijn zich bewust van hun bijdrage aan de democratie, grondwetswijzigingen vinden plaats via een gekwalificeerde meerderheid (2/3 van de stemmen) en overige besluitvorming vindt plaats via een meerderheid. Het vierde aspect waarop de assumpties van de *public choice theory* gelden, is dat het een staat met liberale grondslagen betreft. De *public choice theory* is ontwikkeld binnen het institutionele kader van de Verenigde Staten, het Anglo-Amerikaanse model. Dit model kenmerkt zich onder andere door de dominantie van het bedrijfsleven binnen de samenleving, het marktdenken, minimale invloed van de staat, de rationele benadering van processen binnen de samenleving, individueel gewin en winst op korte termijn (Bakker, Evers, Hovens, Snelder & Weggeman, 2005).

Hiertegenover staat het Rijnlands model, waarbinnen het Nederlandse institutionele kader wordt geplaatst. Deze traditie wordt gekenmerkt door: de actieve rol van de Staat, kracht van het collectief, langetermijmentaliteit, overleg tussen stakeholders, het meenemen van belangen van stakeholders en rekening houden met maatschappelijke factoren als natuur, milieu en werkgelegenheid bij het ondernemen.

Dit wil zeggen dat de aannames van de *public choice theory*, die zijn gebaseerd op het Anglo-Amerikaanse model, niet zomaar gelden voor de Nederlandse situatie. Echter, zoals eerder besproken in hoofdstuk 1, kenmerkten de jaren '80 en '90 zich in Nederland door bezuinigingen, belastingverlagingen, meer markt en minder overheid en privatisering (NS, energiebedrijven). Het denken in termen van het Anglo-Amerikaanse model wordt nog steeds sterker in Nederland (Bakker et al. 2005). Nu met de, reeds demissionaire, liberale minister president is het Nederlandse beleid weer voorzichtig in de richting van het Anglo-Amerikaanse model verschoven. Hierdoor kunnen de basisassumpties van de *public choice theory* zoals eigenbelang en rationaliteit van de politieke actoren voor de Nederlandse praktijk gebruikt worden, er dient echter wel enige nuance aangebracht te worden.

Om de verschillen in opvattingen tussen lokale lijsten en partijen ten opzichten van de volkshuisvesting te verklaren, wordt gebruik gemaakt van de veronderstellingen uit de *public choice theory*. In de web enquête zullen vragen worden gesteld om deze veronderstellingen uit de *public choice theory* te toetsen. De onderwerpen die in de web enquête aanbod komen met betrekking tot de *public choice theory* zijn terug te vinden in hoofdstuk 5.

Uit de *public choice theory* kunnen een aantal voorzichtige hypothesen worden geformuleerd die vanuit de interviews en casestudies kunnen worden getoetst:

- De aanwezigheid van lokale politieke partijen zorgt voor het beter functioneren van de democratie; bij een twee partijenstelsel leidt het sneller tot het gezamenlijk behartigen van de individuele belangen van politici dan bij een meerpartijenstelsel; wanneer de lokale partijen moeten samenwerken met lokale lijsten leidt dit tot minder behartiging van de individuele belangen van politici.
- Lokale partijen hebben door de binding met hun moederpartij een grotere organisatie. Politici van een lokale partij worden hierdoor sterker gedreven door hun individueel belang in plaats van het collectieve belang.
- De sterkere gerichtheid van de lokale lijsten op het collectieve belang is terug te zien aan de positievere attitude ten opzichte van het woonbeleid in gemeenten waar deze lijsten een dominant aandeel bezitten dan bij gemeenten waar lokale partijen een dominant aandeel bezitten.

- Deze positievere houding van de gemeenten met een dominant aandeel lokale lijsten is terug te zien aan de prestatieafspraken tussen gemeenten en woningcorporatie. De prestatieafspraken zijn sterker gericht op de lokale belangen.

Aan de hand van de literatuur over lokale lijsten en partijen, worden de overige hypothesen geformuleerd. Hierbij was de intentie om zowel de Nederlandse als de Britse literatuur hierbij te gebruiken. In de Britse literatuur wordt wel geschreven over lokale partijen en lijsten, maar er wordt nauwelijks geschreven over voor- en nadelen tussen deze partijen en lijsten. De enkele verschillen tussen de lijsten en partijen die beperkt in de Britse literatuur staan beschreven, komen ook in de Nederlandse literatuur aan bod. Daarom is er voor gekozen om de Britse literatuur buiten beschouwing gelaten.

4 Verschil lokale lijsten en lokale partijen Literatuur

4.1 Nederland

Sinds de gemeenteraadsverkiezingen van 1994 is het percentage uitgebrachte stemmen op lokale lijsten gestegen. Terwijl in 1990 maar 13,3% van de stemmen werd uitgebracht op lokale lijsten is dit percentage gestegen naar 17,8% in 1994. Sinds de gemeenteraadsverkiezingen van 2002 is het percentage boven de 20% gebleven (zie hoofdstuk 1). Uit diverse literatuur (Boogers, Lucardie & Voerman, 2006; Boogers, 2010; Janssen & Korsten, 2002; Zouridis & Tops, 1994; Tops & Zouridis, 2002) komen volgende voordelen van lokale lijsten ten opzichte van lokale partijen naar voren:

- **Geen belemmering door nationale partij:** lokale partijen profileren zich vaak als vertegenwoordiger van de *moederpartij*. De partijstandpunten van landelijke partijen belemmeren het zicht en de juiste oplossingen voor lokale vraagstukken. Doordat lokale lijsten niet gebonden zijn aan een landelijke visie richten deze partijen zich sterker op lokale vraagstukken (Boogers, 2010, p. 69). De onafhankelijkheid van de lokale politieke partij zorgt er ook voor dat deze zich kan richten op één probleem. Voorbeelden in Nederland zijn de dorpslijsten die opkomen voor een dorpskern binnen een gemeente.
- **Irrelevante politieke tegenstellingen:** het tweede voordeel is – in het verlengde van het vorige punt – dat lokale lijsten niet ideologisch belast zijn (Janssen & Korsten, 2002). Hierdoor zijn politiek ideologische tegenstellingen irrelevant. Waar bijvoorbeeld een lokale afdeling van de VVD bij de hoogte van de onroerendgoedbelasting en winkelopeningstijden het liberale gedachte goed behoort na te streven, is een lokaal onafhankelijke partij ideologisch ongebonden.
- **Geen last van uitspraken landelijke politici/Haagse kopstukken:** lokaal onafhankelijke politici hebben geen last van uitspraken van politici op landelijk/provinciaal niveau. Lokale partijen worden afgestraft wanneer de landelijke moeder partij slecht presteert (Zouridis & Tops, 1994). Goed gedrag wordt nauwelijks beloond en slecht gedrag wordt nauwelijks afgestraft, dit is niet goed voor het lokale democratische systeem. De noodzaak voor lokale politici om zich te oriënteren op de lokale samenleving ontbreekt hierdoor. Lokale lijsten hebben hier nauwelijks last van, zij worden enkel beoordeeld op de prestaties op lokaal niveau, wat de lokale democratie ten goede komt.
- **Promoveren van politiek talent:** de lokale politiek is een plaats waar individuele burgers, leden van belangengroepen, raadsleden of wethouders leren hoe zij hun opvattingen over lokale vraagstukken moeten verwoorden en hoe zij oplossingen dienen te vinden voor de conflicten en tegenstellingen die hierbij ontstaan. De lokale politiek wordt gezien als een leerschool, een kweekvijver voor provinciaal, landelijk en Europees politiek talent (Boogers, 2010, p. 41, p. 63). Bij lokale partijen bestaat de mogelijkheid dat lokaal politiek talent wordt “gepromoveerd” naar het provinciale of het landelijke bestuur.
- **Dichter bij de burger:** uit onderzoek van Tops & Zouridis (2002) blijkt dat gemiddeld genomen raadsleden van lokale lijsten – samen met het CDA en SP – zich vaker opstellen als zogenaamde ombudslieden. Hierbij neemt een raadslid de positie aan als spreekbuis van de burgers. Het democratisch proces werkt beter wanneer partijen blijven luisteren naar signalen van burgers in plaats van alleen geïnteresseerd te zijn in de mening van de burgers tijdens de verkiezingen.
- **Concreet in plaats van abstract:** lokale lijsten verwoorden hun politieke speerpunten eerder in concrete voorbeelden dan in abstracte verhalen (Zouridis & Tops, 1994).
- **Lokale situatie:** zelf zeggen lokale lijsten dat ze komen met een programma dat afgestemd is op de lokale situatie. (Zouridis & Tops, 1994).

Lokale lijsten hebben naast voordelen ook nadelen ten opzichte van lokale partijen. In de literatuur wordt hier maar met mondjesmaat over geschreven. Alleen de lokale partijen verwijten de lokale lijsten de volgende tekortkomingen:

- **Gebrek aan professionaliteit:** na de spectaculaire groei van lokale lijsten werden deze toch niet betrokken bij de coalitie. Lokale partijen verweten lokale lijsten niet voldoende professioneel te werk te gaan (Boogers et al., 2006).
- **Kleiner netwerk:** door lokale partijen zelf wordt vaak aangehaald dat ze gebruik kunnen maken van het netwerk en expertise van de moederpartij. Logischerwijs kunnen lokale lijsten door het ontbreken van deze band hier geen beroep op doen.
- **Gebrek aan continuïteit:** er wordt vaak gewezen naar het gebrek aan continuïteit van de lokale lijsten. Zo zouden lokale lijsten voornamelijk ontstaan rondom de gemeenteraadsverkiezingen. Al meer dan een decennium geleden is door Zouridis & Tops (1994) bewezen dat de gemiddelde leeftijd van lokale partijen ruim 16 jaar is. Het gebrek aan continuïteit kan dus niet worden waargemaakt.
- **Lokale scope:** waar eerder werd aangegeven dat het een voordeel is dat lokale lijsten sterker zijn gericht op de lokale belangen, kan dit ook een nadeel met zich meebrengen. Sommige lokale vraagstukken dienen vanuit een ander perspectief (en dan juist een hoger schaalniveau) bekeken te worden. Bijvoorbeeld bij het krimpvraagstuk is regionale samenwerking essentieel. Gemeenten die onafhankelijk van elkaar bevolkingskrimp proberen te bestrijden zullen elkaar gaan concurreren. Dit leidt vervolgens tot onrendabele ruimtelijke investeringen. Regionale samenwerking is hierbij dus van belang (van Dam, de Groot & Verwest, 2006, p. 118). Doordat gesteld wordt dat lokale partijen met nationale binding een bredere scope hebben, kan verwacht worden dat lokale partijen positiever aankijken tegen regionale samenwerking dan lokale lijsten.

Zouridis & Tops (1994) kwamen tot de conclusie dat vertegenwoordigers van lokale lijsten niet per definitie beter zijn dan vertegenwoordigers van lokale partijen. Toch vervullen zij gezien vanuit het lokale democratisch systeem een nuttige rol. Deze studie zal hier ook deels op aan kunnen sluiten door bij de enquêtes aan de lokale lijsten en partijen zelf te vragen wat volgens hun de voor- en nadelen ten opzichte van elkaar zijn.

Hierboven is aangegeven dat lokale partijen worden beïnvloed door de moederpartij. Voor de volkshuisvesting kan dit bijvoorbeeld betekenen dat lokale partijen positiever aankijken tegen de centrale inning van de Vogelzangers ten koste van het vermogen van de corporaties.

5 Methodologie & Operationalisatie

In dit hoofdstuk komt de opzet van het onderzoek aan bod. Paragraaf 1 bespreekt voor welke onderzoeksmethode is gekozen en waarom. Paragraaf 2 bespreekt hoe de hypothesen in het onderzoek meetbaar gemaakt gaan worden. Er wordt elke keer een onderscheid gemaakt tussen deel één (breedte onderzoek) en deel twee (diepte onderzoek) van het onderzoek.

5.1 Methodologie

5.1.1 Onderzoeksstrategie

Doordat het onderzoek uit twee delen bestaat zal per deel worden aangegeven voor welke onderzoeksstrategie is gekozen.

Diepgaand versus breedte onderzoek

In het eerste deel van het onderzoek wordt het verschil in attitude, ten opzichte van de volkshuisvesting, tussen lokale lijsten en lokale partijen onderzocht. Aan de hand van een vragenlijst zal de attitude ten opzichte van de volkshuisvesting (voornamelijk lokale vraagstukken maar ook nationale vraagstukken) van lokale lijsten en lokale partijen in kaart worden gebracht om te komen tot de verschillen tussen deze politieke partijen. Doordat er een relatief groot aantal onderzoeksobjecten zijn, maar de vragen schriftelijk worden afgenomen zal dit deel van het onderzoek breed van karakter zijn.

Voor het tweede deel van het onderzoek worden 6 casussen geselecteerd. Van deze casussen betreft de ene helft gemeenten waarbij lokale lijsten een “dominante” positie hebben en de andere helft gemeenten waarbij lokale partijen een “dominante” positie hebben. Het diepte onderzoek zal de houding van de politieke partijen ten opzichte van de volkshuisvesting verder onderzoeken door de partijprogramma’s en coalitieakkoorden te analyseren. Vervolgens wordt gekeken hoe deze houding van de “dominant” gezetelde partijen doorwerken in de prestatieafspraken tussen woningcorporaties en gemeenten. Dit wordt gedaan aan de hand van het analyseren van de prestatieafspraken tussen gemeenten en woningcorporaties en aan de hand van interviews met de *sleutel wethouders* (zie paragraaf 5.2) en met de directie van woningcorporaties in de desbetreffende gemeenten. Doordat er een beperkt aantal onderzoeksobjecten zijn en omdat de objecten worden onderzocht aan de hand van verschillende bronnen, heeft dit tweede deel van het onderzoek een diepgaand karakter (Verschuren & Doorewaard, 2007).

Kwantitatief versus kwalitatief onderzoek

Het eerste deel van het onderzoek, het in kaart brengen van de verschillen in attitude tussen lokale lijsten en lokale partijen aan de hand van een digitale enquête, maakt gebruik van kwantitatieve data. Via de enquête komen verschillende stellingen aan bod die betrekking hebben op het lokaal en nationaal volkshuisvestingsbeleid. In de enquête kan niet worden doorgevraagd en de antwoordcategorieën zijn gestandaardiseerd waardoor het kwantitatieve data betreft.

“Mijn gemeente moet meer investeren in de leefbaarheid van woonwijken.”

De vertegenwoordiger van de politiek partij kan aangegeven in hoeverre deze het eens is met de stelling. De respondent kan per stelling een antwoord geven op een Likertschaal met een reikwijdte van 1 (zeer mee oneens) tot 5 (zeer mee eens). Hiervoor is gekozen om interne consistentie te krijgen van de attitudes van de lokale partijen/lijsten over de verschillende onderwerpen. Een algehele beschrijving van de enquête is te vinden in paragraaf 5.2.

Voor het tweede deel, de casestudy, wordt gebruik gemaakt van kwalitatieve data. De attitude ten opzichte van de sociale volkshuisvesting wordt bij zowel de gemeenten met een dominant aandeel lokale partijen als lokale lijsten bepaald aan de hand van partijprogramma’s, en coalitieakkoorden. De doorwerking van deze houding wordt geanalyseerd aan de hand van woonvisies, prestatieafspraken tussen

gemeenten en woningcorporaties en aan de hand van interviews met de *sleutel wethouders* en de directie van woningcorporaties. De verschillende soorten data (interviews en documenten) zorgen voor de datatriangulatie in het onderzoek.

Empirisch versus bureauonderzoek

Voorgaand aan het eerste deel van het onderzoek wordt literatuur geraadpleegd om veronderstellingen te formuleren over de verschillen in attitude over de sociale volkshuisvesting tussen lokale partijen en lokale lijsten. Dit onderdeel betreft een bureauonderzoek.

Het uiteindelijk eerste deel van het onderzoek betreft een empirische studie (enquête). Om de partijen in te delen in attitude ten opzichte van de sociale volkshuisvesting wordt gebruik gemaakt van het model van de Kam (2010). Ook worden de hypothesen over de verschillen tussen lokale lijsten en partijen getoetst aan de hand van de enquête.

Het tweede deel, de casestudy, betreft deels bureauonderzoek (bestuderen van de partijprogramma's, coalitieakkoorden en woonvisies) en deels empirisch onderzoek (interviews met partijleden, wethouders en woningcorporaties).

5.1.2 Enquête

In eerste instantie zijn meerdere partijen per gemeente benaderd om deel te nemen aan de enquête. Hierbij kwam naar voren dat het aantal onderzoeksobjecten wat aan de selectiecriteria van de casestudy voldeed zeer beperkt was. Vervolgens is ervoor gekozen om de lokale partijen/lijsten per gemeente te benaderen die de meeste zetels in de gemeenteraad bezitten. Dat de partij/lijst de meeste aantal zetels in de gemeenteraad bezit is namelijk een van de selectiecriteria voor de casestudy.

Het aandeel respondenten van de CU, SP, GL, D66 en SGP bleek vervolgens te laag te zijn om hier geldige conclusies voor te trekken. Dit is vervolgens opgevangen door gericht deze partijen te benaderen om hun aandeel binnen de enquête te vergroten.

5.1.3 Casestudy

Voor het tweede deel van het onderzoek is er gekozen voor een casestudy. Verschuren & Doorewaard (2007) maken onderscheid tussen een enkelvoudige en een vergelijkende casestudy. Bij een enkelvoudige casestudy wordt slechts een casus diepgaand bestudeerd. Het doel van het onderzoek is echter het vergelijken van enerzijds lokale lijsten en lokale partijen. Door deze vergelijking is een enkelvoudige casestudy uitgesloten en is gekozen voor een vergelijkende casestudy.

Bij de vergelijkende casestudy is gekozen voor de hiërarchische methode. Deze studie doet onderzoek naar de verschillen in attitude tussen lokale lijsten en lokale partijen. De casussen zijn aan de hand van de enquête in duo's geselecteerd. De casussen worden eerst individueel onderzocht en vervolgens vergeleken, waaruit conclusies getrokken kunnen worden.

Het voordeel van de casestudy is dat de onderzoeker een integraal beeld krijgt van het onderzoeksobject. De achterliggende oorzaken van de verschillen in prestatieafspraken worden hier onderzocht, waardoor de interne geldigheid van het onderzoek wordt vergroot (Verschuren et al., 2007, p. 160).

Het grote nadeel van de casestudy is dat de externe geldigheid van het onderzoek onder druk komt te staan. Naarmate er minder casussen worden onderzocht is het moeilijker om de bevindingen van toepassing te verklaren op het geheel (Verschuren et al., 2007, p. 191).

Bij een casestudy is een strategische streekproef van belang, met kleine aantallen onderzoeksobjecten is de kans immers groot dat er een atypische steekproef wordt genomen. De verantwoording van de selectie van de casussen wordt in de volgende paragraaf beschreven.

5.1.4 Casusselectie

Selectiecriteria

Deze thesis doet onderzoek naar de verschillen in attitude tussen lokale lijsten en lokale partijen en de doorwerking van deze attitude op de totstandkoming en inhoud van prestatieafspraken. Verschillen in prestatieafspraken worden door meer factoren veroorzaakt dan alleen het feit of lokale lijsten of partijen

een dominante positie bekleden binnen de gemeente. De omvang van de gemeente, het gegeven of de gemeente de komende jaren te maken krijgt met een afname of toename van de bevolking etc. hebben waarschijnlijk invloed op de inhoud van prestatieafspraken. De invloed van de afhankelijke variabelen; lokale partij of lijst, is het sterkst wanneer de overige variabelen constant worden gehouden. De houding van de partijen ten opzichte van lokale volkshuisvestingsvraagstukken, nationale volkshuisvestingsvraagstukken, de omvang van de gemeente, de dominantie van de politieke partij worden voor het onderzoek zoveel mogelijk constant gehouden. Het type van de politieke partij is de belangrijkste onafhankelijke variabele binnen het onderzoek.

Attitude

Wanneer lokale lijsten en lokale partijen simpelweg worden vergeleken zonder hierbij rekening te houden met de indeling van deze partij in het politieke links-rechts spectrum zullen de verschillen in houding ten opzichte van de volkshuisvesting en de doorwerking in de uiteindelijke prestatieafspraken tussen gemeenten en woningcorporatie niet aan het licht komen. Rosmuller (2011) en Belt (2011) kwamen in hun onderzoek eerder tot de conclusie dat lokale lijsten geen andere invloed op de relatie tussen gemeenten en woningcorporatie hebben dan lokale partijen, maar dat de positie van de partij in het links-rechts spectrum wel van invloed is. Om de verschillen tussen de lokale lijsten en lokale partijen in kaart te brengen is het van essentieel belang om bij de vergelijkende casestudy de positie van de lokale lijsten en partijen op het links-rechts spectrum gelijk te houden. Na het bepalen van de attitude van de verschillende lokale lijsten en partijen aan de hand van de enquête kunnen de casussen worden geselecteerd. Hierbij worden de houding van de partijen ten aanzien van de lokale als de nationale volkshuisvesting in kaart gebracht. De lokale lijsten worden vergeleken met lokale partijen die met de houding ten opzichte van het lokale en het nationale volkshuisvestingsbeleid zo dicht mogelijk bij elkaar scoren.

Dominantie

Het feit dat een lokale politieke partij zitting heeft in de gemeenteraad wil niet zeggen dat deze partij ook invloed kan uitoefenen op de inhoud van de woonvisie en de totstandkoming van prestatieafspraken. Daarom is een van de criteria dat de lokale politieke partij een dominante positie heeft binnen de gemeente. Een partij heeft een dominante positie binnen de gemeente wanneer:

- De partij de meeste (of evenveel) zetels heeft binnen de gemeenteraad
- De partij onderdeel is van de coalitie
- De wethouder levert die zich bezig houdt met tenminste de volkshuisvesting en bij voorkeur ook grondbeleid, ruimtelijke ordening en financiën.

Wanneer de partij aan deze bovenstaande criteria voldoet is het aannemelijk dat de partij ook daadwerkelijk invloed kan uitoefenen op de totstandkoming van de woonvisie en prestatieafspraken.

Omvang

De omvang van de gemeente kan invloed hebben op de inhoud van zowel de woonvisie als de prestatieafspraken. Elke gemeente is verschillend maar om te voorkomen dat een klein dorp wordt vergeleken met een grote stad zullen gemeenten met ongeveer dezelfde omvang worden vergeleken. Hierbij wordt gekeken naar het totale aantal zetels in de gemeenteraad, wat in relatie staat met het aantal inwoners van de desbetreffende gemeente.

Krimp/groei gemeenten

Naast de omvang van de gemeente is het waarschijnlijk dat demografische ontwikkelingen binnen de gemeente een sterke invloed hebben op de prestatieafspraken. Onderwerpen die in prestatieafspraken worden behandeld zoals de nieuwbouwproductie en sloop van woningen zullen worden beïnvloed door de groei/afname van het aantal huishoudens. Niet de bevolkingsontwikkeling, maar juist de ontwikkeling van het aantal huishoudens heeft invloed op de kwantitatieve woningvraag (van Dam et al., 2006). Bij de casusvergelijking wordt er daarom rekening gehouden met de huishoudensprognose (PBL, 2009) tot 2025.

Er is gekozen om bij de huishoudensprognose de periode tot 2025 te nemen omdat de woonvisies en prestatieafspraken meestal een termijn beslaan van minder dan 10 jaar. In de prognose wordt er een onderscheid gemaakt tussen: krimp > 10%; krimp 10 tot 5%; krimp 5 tot 2,5%; krimp 2,5 tot 0%; groei 0 tot 2,5%; groei 2,5 tot 5%; groei 5 tot 10%; groei > 10%.

Soorten lokale lijsten

Lokale lijsten vormen een bont geheel van uiteenlopende organisaties die een ding gemeen hebben: ze zijn niet gelieerd aan de nationale politiek. Doordat lokale lijsten ideologisch moeilijk in te delen zijn is het ook niet mogelijk om ze op alle beleidsterreinen in te delen op het politieke links-rechts spectrum. Lokale lijsten kunnen volgens Boogers (2010) gemakkelijker worden ingedeeld aan de hand van de verschillende aanduidingen van deze lijsten. Hierbij onderscheidt Boogers (2010) de volgende lokale lijsten:

- Algemeen belang/gemeente belang: dit zijn lokale lijsten die in hun naam verwijzen naar het algemeen belang of het gemeente belang. Tegenstellingen tussen landelijke politieke partijen hebben bij deze partijen geen betekenis voor de lokale politiek. Ongeveer 2 op de 5 partijen vallen hieronder.
- Onafhankelijke burgerpartijen: met de naam beklemtonen deze lijsten dat ze zijn opgericht door burgers. Ongeveer een op de tien partijen behoort tot deze groep
- Leefbaarpartijen: sommige leefbaarpartijen hadden informele binding met de nationale partij Leefbaar Nederland.
- Dorpslijsten: dit zijn lijsten die zich presenteren als dorpslijst die opkomen voor de belangen van één of meer dorpskernen binnen een gemeente.
- Ideologische lijsten: Dit zijn lijsten die zich presenteren als alternatief voor landelijke partijen, soms omdat deze landelijke partijen ontbreken in de desbetreffende gemeenten.
- Oudere- en jongerenpartijen: dit zijn lokale lijsten die opkomen voor een specifieke demografische groep.
- Persoonslijsten: lokale lijsten die vernoemd zijn naar hun lijsttrekker.

De ouderen- en jongerenpartijen en dorpslijsten zijn niet geschikt omdat hun houding ten opzichte van het volkshuisvestingsbeleid wordt bepaald vanuit de specifieke demografische groep of de dorpskern binnen een gemeente (Boogers, 2010) en kunnen daarom niet worden vergeleken met lokale partijen. Een van de voordelen van lokale lijsten is dat de partijen niet gebonden zijn aan een bepaalde ideologie. Wanneer ideologische lijsten worden vergeleken met lokale partijen zal dit onderscheid verdwijnen. De persoonslijsten, algemeen belang/gemeente belang en de onafhankelijke burgerpartijen zijn wel bruikbaar voor het onderzoek.

Termijn

De eigenlijke weg om prestatieafspraken vast te stellen is via de woonvisie. De woonvisie wordt op haar beurt gebaseerd op het coalitieakkoord wat tussen de partijen wordt opgesteld. De laatste gemeenteraadsverkiezingen zijn in maart 2010 gehouden. Hierdoor is de kans groot dat de prestatieafspraken, en al helemaal de woonvisie waar de prestatieafspraken op gebaseerd zijn, stammen uit de periode voor de vorige gemeenteraadsverkiezingen. Voor het onderzoek is er daarom voor gekozen dat de partij/lijst sinds de gemeenteraadsverkiezingen van 2006 de dominante partij is.

Casussen

De casussen zijn geselecteerd aan de hand van de resultaten van de webenquête. Het grote aantal selectiecriteria heeft het selecteren van geschikte casussen bemoeilijkt. Het was niet gemakkelijk om gemeenten te vinden waar lokale lijsten het grootste aantal zetels binnen de gemeenteraad bezitten, de wethouder volkshuisvesting leveren en waar dit de raadsperiode 2006-2010 ook het geval was. Tevens moesten de casussen vergelijkbaar zijn met dezelfde criteria voor lokale partijen *en* de houding ten opzichte van het links rechts spectrum moest ook zo dicht mogelijk bij elkaar liggen.

Vanuit zowel de beperkte beschikbaarheid van de geschikte casussen (van de 307 respondenten bleken er 6 casussen geschikt en 2 casussen deels geschikt te zijn) en vanuit tijdsoverwegingen is er gekozen om een zestal casussen te selecteren. De resultaten van de web enquête worden in hoofdstuk 6 besproken in tabel 5.1 staat alvast een overzicht van de geselecteerde casussen. In figuur 5.1 is de ligging van de geselecteerde gemeenten in Nederland te zien.

Tabel 5-1: Onderzoeksubiecten voor de casestudy.

Casus 1 & 2: Katwijk versus Roosendaal		
Gemeente	Katwijk	Roosendaal
Naam politieke partij	Christen Democratisch Appel	Roosendaalse Lijst
Soort politieke partij	Lokale partij	Lokale lijst
Aantal zetels raadsperiode 2006-2010	10	9
Aantal zetels raadsperiode 2010-2014	8	10
Totaal aantal zetels gemeenteraad	33	35
Totaal aantal inwoners	Ca. 61.800	Ca. 77.600
Prognose ontwikkeling huishoudens tot 2025	Groei: >10%	Groei: 5 tot 10%
Sleutel wethouders 2006	Ruimtelijke ordening Financiën	Ruimtelijke ordening en financiën
Sleutel wethouders 2010	Ruimtelijke ordening Bouwen Grondbeleid Wonen Financiën	Ruimtelijke ordening Wonen Financiën
Score attitude t.o.v. lokale volkshuisvesting	M=2.16	M=2.53
Score attitude t.o.v. nationale volkshuisvesting	M=2.86	M=2.71
CASUS 3 & 4: Hoogezand-Sappemeer versus Winterswijk		
Gemeente	Hoogezand-Sappemeer	Winterswijk
Naam politieke partij	Partij van de Arbeid (PvdA)	Winterswijk's Belang
Soort politieke partij	Lokale partij	Lokale lijst
Aantal zetels raadsperiode 2006-2010	11	8
Aantal zetels raadsperiode 2010-2014	8	5
Totaal aantal zetels gemeenteraad	23	21
Totaal aantal inwoners	Ca. 34.700	29.000
Prognose ontwikkeling huishoudens tot 2025	Groei: >10%	Groei: 2,5 tot 5%
Sleutel wethouders 2006	Gedeeltelijk ruimtelijke ordening en financiën.	Gedeeltelijk ruimtelijke ordening en financiën
Sleutel wethouders 2010	Volkshuisvesting Ruimtelijke ordening Grondbeleid	Ruimtelijke ontwikkeling en de kern Innovatie, duurzame energie en Milieu.
Score attitude t.o.v. lokale volkshuisvesting	M=2.78	M=2.79
Score attitude t.o.v. nationale volkshuisvesting	M=2.57	M=3.14
CASUS 5 & 6: Delfzijl versus Landgraaf		
Gemeente	Delfzijl	Landgraaf
Naam politieke partij	Partij van de Arbeid	Gezamenlijke Burger Belangen Landgraaf
Soort politieke partij	Lokale partij	Lokale lijst
Aantal zetels raadsperiode 2006-2010	9	9
Aantal zetels raadsperiode 2010-2014	4	11
Totaal aantal zetels gemeenteraad	21	25
Totaal aantal inwoners	26.600	Ca 38.400
Prognose ontwikkeling huishoudens tot 2025	Krimp: >10	Krimp: 2,5 tot 0%
Sleutel wethouders 2006	Volkshuisvesting en financiën	Volkshuisvesting en financiën
Sleutel wethouders 2010	Wonen, welzijn, zorg.	Volkshuisvesting, Ruimtelijke ontwikkeling, grondzaken, financiën.
Score attitude t.o.v. lokale volkshuisvesting	M=2.69	M=2.88
Score attitude t.o.v. nationale volkshuisvesting	M=3.29	M=3.14

Bron: Eigen werk

Afbeelding 5-1: Ligging van de gemeenten in Nederland

Bron: Eigen werk

Om de externe geldigheid van het onderzoek te vergroten is er in eerste instantie voor gekozen om variatie te brengen in de omvang van de gemeenten vanaf ca. 26 duizend inwoners tot ca. 77 duizend inwoners. Ook is er variatie gebracht in de politieke partijen met nationale binding een casus betreft een lokale afdeling van het CDA en twee casussen afdelingen van de PvdA.

5.2 Operationalisatie

De operationalisatie is opgedeeld in twee delen in het eerste deel wordt aangegeven welke gegevens verzameld worden en wat voor inzichten deze gegevens kunnen verschaffen (subparagraaf 5.2.1). In het tweede deel van de operationalisatie komen de casussen aan bod.

5.2.1 Enquête

Het doel van de enquête is vierledig. In de eerste plaats heeft de enquête als doel om de verschillen in de houding tussen lokale lijsten en lokale partijen met betrekking tot de lokale volkshuisvesting in kaart te brengen. De houding van de lokale partijen en lijsten wordt in kaart gebracht aan de hand van de thematiek uit het BBSH bestaande uit de thema's: sociale woningen, senioren woningen, leefbaarheid, gehandicaptenwoningen en starters. Het thema studentenhuysvesting is achterwege gelaten omdat dit voor een groot deel van de geënquêteerde niet van toepassing is. De resultaten geven per thema aan wat de voorkeur van de lokale partijen en lijsten is met betrekking tot de **inhoud** van prestatieafspraken.

Ook is gebruik gemaakt van de stellingen (deels aangepast) uit het onderzoek van de Kam (2010). Aan de hand van deze stellingen wordt gekeken wat de houding van de lokale partij en lijst is ten opzichte van het ondersteunend beleid met betrekking tot de lokale volkshuisvesting.

In de tweede plaats biedt de enquête inzicht in de verschillen in voorkeur van het **type** prestatieafspraken. Deze verschillen in de voorkeur naar het type prestatieafspraken worden onderzocht aan de hand van de indeling van Severijn (zie hoofdstuk 2).

Ten derde worden de hypothesen die zijn geformuleerd, vanuit de *public choice theory*, met betrekking tot de verschillen tussen lokale politieke partijen en lijsten vanuit de enquête ook onderzocht. In dit gedeelte wordt naar de mening van de individuen gevraagd en niet naar de standpunten van de partij.

Tot slot is de enquête bedoeld om geschikte casussen te selecteren vanuit de voorafgestelde selectiecriteria. Een van deze selectiecriteria is dat de te vergelijken casussen dezelfde houding op het links-rechts spectrum hebben ten aanzien van de lokale en de nationale volkshuisvesting.

Verantwoording enquête

Voor het bepalen van de positie van de lokale partijen en lijsten ten opzichte van de volkshuisvesting is gekozen voor gesloten vragen. Bij een enquête waarbij meer dan tientallen geënquêteerde zijn is het gebruik van gesloten vragen noodzakelijk om de gegevens met elkaar te kunnen vergelijken.

Per stelling kan worden aangegeven in welke mate de partij/lijst het met deze stelling eens is. Er is gekozen voor een ordinale schaal 5-puntsschaal met een reikwijdte van zeer mee oneens tot zeer mee eens. Er is gekozen voor de 5-puntsschaal omdat een 3-puntsschaal de partijen en lijsten niet de

mogelijkheid biedt om hun antwoord enigszins te nuanceren. Een verdere indeling bijvoorbeeld bij een schaal van 1 tot 10 houdt in dat de partij/lijst bijvoorbeeld een keuze moet maken tussen geheel mee eens, zeer mee eens, mee eens, beetje mee eens, neutraal etc. het antwoord van de geënquêteerde wordt dan teveel beïnvloed door zijn of haar interpretatie.

Berekening score

De score is omgezet naar een positie op het links-rechts spectrum. Hoe linkser de attitude van de partij ten aanzien van de volkshuisvesting hoe lager de partij scoort (richting 1). Deze score is omgezet naar een positie op het links-rechts spectrum. Des te lager de partij scoort des te linkser de partij op het politieke spectrum wordt gepositioneerd.

De stellingen worden soms positief en soms negatief ten opzichte van de volkshuisvesting geformuleerd. Hiervoor is gekozen zodat de respondenten die zomaar iets invullen achteraf gefilterd kunnen worden.

Cluster 1: Houding ten aanzien van het nationale volkshuisvestingsbeleid.

Wanneer een partij een antwoord geeft wat blijkt geeft van de ondersteuning van de sociale volkshuisvesting of het verbeteren van de positie van sociaal zwakkere krijgt de partij hier een score lager dan 3 met een minimum van 1. Dus hoe lager de score hoe linkser de houding van de partij getypeerd kan worden.

- "Mijn gemeente moet het eigen woningbezit bevorderen" (waarbij zeer mee eens=5=rechts; neutraal=3=midden; zeer mee oneens=1=links)
- "De woonlasten voor minder draagkrachtige moeten worden beperkt" (waarbij z.m.e.=1=links)
- "De hypotheekrenteaftrek moet de komende jaren onaangetast blijven" (waarbij z.m.e.=5=rechts)
- "Eigenaren van huurwoningen mogen zelf de stijging van de huurprijs bepalen" (waarbij z.m.e.=5=rechts)
- "De huurtoeslag moet worden verhoogd" (waarbij z.m.e.=1=links)
- "Burgers dienen zelf te zorgen voor passende huisvesting" (waarbij z.m.e.=5=rechts)

Om te komen tot de gemiddelde attitude van de partij ten opzichte van het nationale volkshuisvestingsbeleid zijn alle stellingen even zwaar gewogen. De scores geven een beeld van de positie van de partij op het links-rechts spectrum (hoe dichterbij de 1 hoe linkser de houding van de partij).

Cluster 2: Houding ten aanzien van ondersteunend sociale volkshuisvestingsbeleid

Hierbij wordt gekeken of de partij een positieve attitude geeft ten aanzien van het ondersteunend volkshuisvestingsbeleid. Hierbij is gebruik gemaakt van de volgende stellingen:

- "Mijn gemeente dient de winsten die projectontwikkelaars op hun locatie maken af te romen" (waarbij zeer mee eens=1=links; neutraal=3=midden; zeer mee oneens=5=rechts)
- "Mijn gemeente dient zoveel mogelijk gebruik te maken van binnenplanse verevening" (waarbij z.m.e.=1=links)
- "Mijn gemeente dient zoveel mogelijk gebruik te maken van bovenplanse verevening" (waarbij z.m.e.=1=links)
- "Mijn gemeente dient een verschil in de grondprijs te maken naar bestemming" (waarbij z.m.e.=1=links)
- "Mijn gemeente dient onderscheid te maken in de grondprijzen tussen sociale huur- en sociale koopwoningen en overige woningen" (waarbij z.m.e.=1=links)

Cluster 3: Houding ten aanzien van lokale volkshuisvestingsbeleid

De berekening van de attitude ten opzichte van het lokale volkshuisvestingsbeleid wordt bepaald door het gewogen gemiddelde van cluster sociale volkshuisvesting (4), leefbaarheid (5), senioren (6), starters (7) en gehandicapten (8). Aan de hand van het aantal stellingen wordt per thema een weging toegekend, vervolgens wordt de totale score gedeeld door de totale weging. De clusters waaruit de lokale volkshuisvesting is opgebouwd worden hieronder beschreven.

Tabel 5-2: Thema's attitude ten opzichte van de lokale volkshuisvesting

Thema	Weging
Sociale volkshuisvesting	4
Senioren	4
Leefbaarheid	4
Starter	2
Gehandicapten	2

Totaal	16

Cluster 4: Houding ten aanzien van sociale volkshuisvesting

De sociale volkshuisvesting wordt bepaald vanuit 4 stellingen:

- "Het aandeel sociale woningen binnen mijn gemeente is hoog" (aangepast zie tekst)
- "Er moeten meer sociale huurwoningen binnen mijn gemeente worden gebouwd" (waarbij z.m.e.=1=links)
- "In de nieuwbouwplannen van mijn gemeente worden te weinig sociale woningen opgenomen" (waarbij z.m.e.=1=links)
- Mijn gemeente moet het eigen woningbezit bevorderen (waarbij z.m.e.=5=rechts)

De eerste stelling geeft geen goed beeld van de houding van de partij. Daarom is er gekozen om de perceptie van de partij te vergelijken met het daadwerkelijke aandeel sociale huurwoningen binnen de gemeente (ABF research, 2010). Het percentage sociale huurwoningen binnen een gemeente is omgezet naar waarde tussen de 1 en de 5 (waarbij een hoog aandeel sociale huurwoningen een score 1 krijgt). Door het gemiddelde te nemen van het daadwerkelijke aandeel en de perceptie van de partij kunnen zich een aantal situaties voordoen zie tabel 5.3

Tabel 5-3: Bereken gemiddelde tussen daadwerkelijke aandeel sociale huur en perceptie partij

Daadwerkelijke aandeel	Score	Perceptie	Score	Varianten
Zeër hoog (43.8%-49%)	1	Zeër hoog	5	Daadwerkelijk= zeer hoog (1) perceptie partij= zeer laag (1) gemiddeld heeft de partij een zeer positieve attitude t.o.v. sociale huurwoningen (1)
Hoog (33.3%-43.8%)	2	Hoog	4	Daadwerkelijk= zeer hoog (1) perceptie = zeer hoog (5) gemiddeld komt perceptie overeen met werkelijkheid (3)
Gemiddeld (22.8%-33.3%)	3	Gemiddeld	3	Daadwerkelijk = zeer laag (5) perceptie = zeer hoog (5) gemiddeld heeft de partij een negatieve attitude (5)
Laag (12.3%-22.8%)	4	Laag	2	Daadwerkelijk= zeer laag (5) perceptie = zeer laag (1) gemiddeld komt de attitude overeen met werkelijkheid (3)
Zeër laag (7%-12.3%)	5	Zeër Laag	1	Daadwerkelijk= gemiddeld (3) perceptie = gemiddeld (3) gemiddeld komt attitude overeen met werkelijkheid (3)

Door het gemiddelde te nemen van de perceptie van de partij en het daadwerkelijke aandeel sociale huurwoningen wordt een genuanceerd beeld verkregen over de houding van de partij ten aanzien van de sociale huurwoningen.

Cluster 5: Leefbaarheid

De attitude van de partij ten opzichte van het leefbaarheidsthema wordt bepaald aan de hand van 4 stellingen:

- "De leefbaarheid is in sommige wijken binnen mijn gemeente slecht" (aangepast)
- "Mijn gemeente moet meer investeren in de leefbaarheid van woonwijken" (waarbij z.m.e.=1=links)
- "Mijn gemeente moet spreiding van kansarme en kansrijke bevolking bevorderen" (z.m.e.=1=links)
- "Mijn gemeente moet meer aandacht besteden aan het versterken van de kwaliteit van de leefomgeving en de sociale samenhang" (z.m.e.=1=links)

De eerste stelling is net als bij cluster 4 aangepast. Doordat alleen de perceptie van de partij ten aanzien van de leefbaarheid weinig onthult over de werkelijke attitude ten opzichte van de leefbaarheid binnen de gemeente. De daadwerkelijke leefbaarheid is achterhaald aan de hand van de leefbarometer (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2010). Per gemeente is op CBS-wijkniveau de daadwerkelijke leefbaarheid van de verschillende wijken bepaald, deze zijn vervolgens omgerekend naar een score (zie tabel 5.4). In de stelling wordt gesproken over de "leefbaarheid in sommige wijken" daarom wordt binnen de gemeente de score van de wijk met de slechtste leefbaarheid als uitgangspunt genomen.

Tabel 5-4: Scores leefbaarometer en omgerekende scores

Daadwerkelijke leefbaarheid	Score	Perceptie	Score	Varianten
Uiterst positief tot zeer positief	1	Ze er positief	5	Daadwerkelijk= zeer negatief (5) perceptie partij= positief (5) partij heeft een slecht beeld en negatieve houding (5)
Positief	2	Positief	4	Daadwerkelijk= zeer negatief (5) perceptie = zeer negatief (1) gemiddeld komt perceptie overeen met werkelijkheid (3)
Matig positief	3	Gemiddeld	3	Daadwerkelijk = zeer positief (1) perceptie = zeer negatief (1) partij heeft slecht beeld maar wel zeer positieve houding (1)
Matig	4	Negatief	2	Daadwerkelijk= zeer laag (1) perceptie = zeer laag (5) gemiddeld komt de attitude overeen met werkelijkheid (3)
Negatief	5	Ze er negatief	1	Daadwerkelijk= gemiddeld (3) perceptie = gemiddeld (3) gemiddeld komt attitude overeen met werkelijkheid (3)

Bron: BZK, 2010; eigen bewerking.

Cluster 6: Seniorenbeleid

De attitude van de partij/lijst ten aanzien van het seniorenbeleid wordt bepaald vanuit de volgende stellingen:

- "Het aandeel senioren woningen binnen mijn gemeente is laag" (z.m.e.=1)
- "Er moeten meer senioren woningen worden bijgebouwd in mijn gemeente" (z.m.e.=1)
- "In de nieuwbouwplannen van mijn gemeente worden te weinig seniorenwoningen opgenomen" (z.m.e.=1)
- "Mijn gemeente dient ouderen zoveel mogelijk binnen de eigen gemeente te huisvesten" (z.m.e.=1)
- "Om de ouderen te huisvesten moeten extra voorzieningen komen binnen mijn gemeente" (z.m.e.=1).

Cluster 7: Starters

De attitude ten aanzien van starters is aan de hand van de volgende twee stellingen bepaald.

- "Binnen mijn gemeente zijn er genoeg huisvestingsmogelijkheden voor starters" (z.m.e.=1)
- "Binnen mijn gemeente moeten er meer huisvestingsmogelijkheden voor starters worden gerealiseerd" (z.m.e.=1)

Cluster 8: Gehandicapten

De attitude ten aanzien van gehandicapten is aan de hand van de volgende twee stellingen bepaald:

- "Binnen mijn gemeente zijn er genoeg huisvestingsmogelijkheden voor gehandicapten" (z.m.e.=1)
- "Binnen mijn gemeente moeten er meer huisvestingsmogelijkheden voor gehandicapten worden gerealiseerd" (z.m.e.=1)

Cluster 9: Houding ten opzichte van woningcorporatie

- "Mijn gemeente dient woningcorporaties sterk te betrekken bij de ontwikkeling van de gemeentelijke woonvisie" (z.m.e.=positieve houding)
- "Mijn gemeente moet pas afspraken gaan maken met woningcorporaties na het vaststellen van de woonvisie" (z.m.e. positieve houding)
- "Mijn gemeente moet strenger toezicht houden op de woningcorporaties" (z.m.e. positieve houding)

Cluster 10: Houding ten opzichte van projectontwikkelaars

- "Mijn gemeente werkt intensief samen met projectontwikkelaars" (z.m.e.=positieve houding)
- "Mijn gemeente moet in de toekomst intensiever samenwerken met projectontwikkelaars" (z.m.e.=positief)
- "Mijn gemeente dient zoveel mogelijk privaatrechtelijke afspraken met ontwikkelaars te maken (z.m.e.=negatief)

Cluster 11: Houding ten opzichte van de burger

"Bewoners dienen meer zeggenschap te krijgen met betrekking tot de ontwikkeling van nieuwe en bestaande woningen en woonmilieus" (z.m.e.=positief)

Type prestatieafspraken:

Ook is in de enquête gekeken of er verschillen zijn tussen de voorkeur van partijen en de groep lijsten met betrekking tot het type prestatieafspraken. De eerste stelling tracht te achterhalen welke politieke partijen/lijsten de voorkeur geven aan meer kwalitatieve afspraken en welke aan meer kwantitatieve afspraken. De tweede stelling onderzoekt verschillen in de voorkeur tussen intentieafspraken of garantieafspraken.

- "Uitgangspunten zijn belangrijker dan harde aantallen in prestatieafspraken tussen mijn gemeente en woningcorporaties" (z.m.e.=voorkeur kwalitatieve afspraken)
- "Prestatieafspraken tussen gemeente en woningcorporaties dienen harde afspraken te bevatten, alleen afspraken tot inspanning is niet voldoende" (z.m.e.= voorkeur garantieafspraken)

Toetsen public choice theory

Tot slot zijn de hypothesen getoetst van de *public choice theory*. Het aantal hypothesen ten gunsten van lokale partijen was groter dan ten gunste van lokale lijsten. Om niet de schijn van partijdigheid te wekken is gekozen om een gelijk aantal hypothesen te kiezen ten gunste van lokale partijen en lijsten. Bij het toetsen van deze hypothesen is nadrukkelijk gevraagd naar de mening van de respondent. De volgende stellingen zijn getoetst

- Een politieke ideologie helpt bij het oplossen van lokale vraagstukken
- Lokale partijen hebben een groter netwerk dan lokale lijsten
- Politici van lokale partijen laten zich bij hun beslissing vaker beïnvloeden door promotiemogelijkheden naar hogere bestuursniveaus dan politici van lokale lijsten
- De beste oplossingen voor lokale vraagstukken kunnen ideologisch tegenstrijdig zijn
- Lokale partijen gaan professioneler te werk dan lokale lijsten
- Lokale partijen houden bij hun beslissingen vaker rekening met regionale afspraken dan lokale lijsten
- Het programma van lokale lijsten is sterker gericht op lokale belangen dan het programma van lokale partijen
- Lokale lijsten zijn vaak voor een korte periode actief
- Raadsleden van lokale lijsten luisteren beter naar de burger en stellen zich vaker op als spreekbuis van de burger

Om het aantal hypothesen uit te breiden is er ook gevraagd naar welke verschillen de respondent ervaart tussen lokale partijen en lijsten. De volledige versie van de enquête is terug te vinden in bijlage A.

5.2.2 Casestudy

Bij de casestudy wordt gekeken in hoeverre de standpunten van de lokale partij/lijst doorwerken in het coalitieakkoord, de woonvisie en vervolgens de prestatieafspraken. Er wordt bij de casestudy gebruik gemaakt van twee verschillende bronnen namelijk documenten en personen. De documenten worden aan een document analyse onderworpen en de personen worden geïnterviewd.

Het aantal documenten dat per casus geanalyseerd wordt, verschilt onderling. Dit wordt veroorzaakt doordat bij de ene casus de woonvisies en de prestatieafspraken niet in dezelfde raadsperiode zijn vastgelegd en bij de andere casus wel (N.B. in sommige gevallen is überhaupt geen woonvisie vastgelegd). In de gemeente Katwijk zijn de prestatieafspraken vastgesteld in 2011 en de woonvisie, waarop de prestatieafspraken zijn gebaseerd, in 2008. De woonvisie en de prestatieafspraken omvatten hierdoor 2 raadsperiodes namelijk die van 2006 t/m 2010 en van 2010 t/m 2014. De partijprogramma's en coalitieakkoorden voor beide periodes worden daarom onderzocht. In de inleiding per casus zal dit afzonderlijk worden gemeld.

De interviews hebben een driedelig doel. Ten eerste dienen de interviews om de bevindingen uit de documentenanalyse te bevestigen of te ontkrachten. Ten tweede worden de overige stellingen uit de theorie, literatuur en de enquête via de interviews getoetst. Tot slot wordt aan de hand van de interviews de lokale verhoudingen tussen de wethouder, de woningcorporatie en de burgers in kaart gebracht.

Prestatieonderwerpen Severijn (2009)

De partijprogramma's, coalitieakkoorden, woonvisies en de prestatieafspraken worden aan de hand van de 31 prestatieonderwerpen (zie tabel 5.6) van Severijn (2009) geanalyseerd. Het doel hiervan is tweedelig.

Ten eerste wordt de stelling getoetst: “Lokale lijsten zijn *one issue* partijen”. Vooruitlopend op de resultaten uit hoofdstuk 6 kwam deze stelling veelvuldig naar voren uit de enquête. Om deze stelling te toetsen zal worden vergeleken hoeveel prestatieonderwerpen aan bod komen in het partijprogramma van de lokale lijst en de lokale partij. Ten tweede wordt de stelling, die tevens naar voren kwam uit de enquête van hoofdstuk 6, getoetst: “lokale lijsten beloven veel maar maken weinig waar”. Hierbij wordt gekeken of de prestatieonderwerpen die aan bod komen in het partijprogramma ook terug te vinden zijn in het coalitieakkoord, de woonvisie en vervolgens de prestatieafspraken.

Bij de analyse van de prestatieonderwerpen is een onderscheid gemaakt tussen: aan bod, beperkt aan bod of niet aan bod. Wanneer een prestatieonderwerp uitvoerig en duidelijk aan bod komt, wordt dit aangegeven als: aan bod. Wanneer één zin wordt gewijd aan het prestatieonderwerp of wanneer niet expliciet wordt gesproken over het onderwerp wordt dit aangegeven als beperkt aan bod. Bijvoorbeeld: “Er moeten voldoende koopwoningen voor starters worden gerealiseerd” hier wordt niet expliciet vermeld dat het om koopwoningen in het lage segment gaat. Daarom wordt dit als beperkt aangemerkt.

Figuur 5-2: Meest voorkomende onderwerpen bij prestatieafspraken volgens Severijn (2009)

Kernvoorraad Nieuwbouwproductie Doelgroep Starters Studenten	Huurprijsbeleid Woonruimteverdelingsbeleid Huursubsidiebeleid ²	Gehandicapte Statushouders Senioren Daklozen
Woon- zorgarrangementen	Algemeen herstructureringsbeleid Sloop Samenvoegen woningen Woningverbetering	Nieuwbouw laagsegment koop Verkoopbeleid Tussenvormen
Fysieke omgeving Sociale veiligheid Woningkwaliteit	Duurzaam bouwen Levensloopbestendig bouwen	Burgerparticipatie 1.0 Burgerparticipatie 2.0 Particulier opdrachtgeverschap
Verdeling van Kosten	Grondbeleid	Financiële continuïteit

Bron: Severijn (2009)

N.B: de prestatieonderwerpen interactieve beleidsvorming en burgerparticipatie zijn deels overlappende begrippen. Er is voor het onderzoek gekozen om deze begrippen te vervangen voor burgerparticipatie 1.0 en burgerparticipatie 2.0. Bij burgerparticipatie 1.0 wordt de burger betrokken bij de totstandkoming van het volkshuisvestingsbeleid. Burgerparticipatie 2.0 is het daadwerkelijk overdragen van het beheer en onderhoud van de leefomgeving aan de burger.

Lokale volkshuisvestingsbelang

In de literatuur wordt gesteld dat lokale lijsten zich sterker inzetten voor het lokale belang. De resultaten verkregen via de enquête komen overeen met deze assumptie. Dit wordt aan de hand van de thema's: leefbaarheid, senioren, starters en woon-zorgarrangementen onderzocht. Deze thema's zijn geselecteerd omdat ze in alle casussen wel een keer aan bod zijn gekomen en omdat deze onderwerpen direct het lokale belang van de burgers raken.

Met name de leefbaarheid is een thema wat zich duidelijk op lokaal niveau afspeelt. Leefbaarheid wordt door de Leefbaarometer als volgt omschreven: “de mate waarin de leefomgeving aansluit bij de voorwaarden en behoeften die er door de mens aan worden gesteld” (Leefbaarometer, www.leefbaarometer.nl, n.d.).

Bij de interviews met de wethouders is expliciet gevraagd naar het belang van de geselecteerde lokale volkshuisvestingsthema's. Tijdens deze interviews is echter naar voren gekomen dat alle wethouders aangeven dat alle lokale volkshuisvestingsthema's van belang zijn, ongeacht of dit in de geanalyseerde

² De huursubsidie is tegenwoordig vervangen door de huurtoeslag. Er is echter gebruik gemaakt van de indeling van Severijn (2009) waardoor in het onderzoek de term huursubsidie wordt gebruikt.

documenten ook daadwerkelijk was. Daarom is er voor gekozen om de resultaten van het belang van de lokale volkshuisvestingsthema's volgens de wethouders achterwege te laten. Het is politiek wenselijk dat de wethouder alle lokale volkshuisvestingsthema's belangrijk vindt waardoor deze vragen niet tot conclusies kunnen leiden.

Interlokale scope

Lokale lijsten zouden een sterkere lokale scope hebben dan lokale partijen, wat hierbij als nadeel wordt gezien (zie hoofdstuk 3). Hierdoor zouden volgens de geënquêteerde de lokale lijsten stoeptegelbeleid voeren en zich niet bezig houden met regionale vraagstukken. Dit zal op twee manieren worden onderzocht. Ten eerste zal worden gekeken of in de desbetreffende gemeenten regionale afspraken zijn gemaakt. Ten tweede zal het onderwerp duurzaamheid in alle documenten worden uitgelicht. Duurzaamheid en energiezuinigheid zijn immers gemeentegrensoverschrijdende issues.

Houding ten opzichte van woningcorporaties

Een van de stellingen is dat lokale lijsten een positievere houding hebben ten opzichte van de woningcorporaties dan lokale partijen. Ten eerste wordt deze veronderstelling onderzocht aan de hand van het partijprogramma, het coalitieakkoord en de woonvisie. Hierbij zal worden gekeken of en hoe de positie ten opzichte van de woningcorporatie wordt beschreven.

Ten tweede wordt de stelling getoetst aan de hand van interviews met de wethouder volkshuisvesting en de woningcorporatie. Hierbij wordt in kaart gebracht in hoeverre en in welk traject de woningcorporatie betrokken is geweest bij het volkshuisvestingsbeleid. Ook zal worden gekeken of de woningcorporaties voldoende invloed hebben gehad op de inhoud van de woonvisie en de prestatieafspraken. Tot slot wordt in de interviews gekeken of er verschillen zijn tussen lokale lijsten en partijen naar de manier waarop zij enerzijds kijken naar de afdracht van investeringscapaciteit van de woningcorporaties richting den Haag en anderzijds naar de gewenste mate van overheidstoezicht op de woningcorporaties.

Burgerparticipatie

Door Tops & Zouridis (2002) blijkt dat raadsleden van lokale lijsten, samen met het CDA en de SP, zich vaker opstellen als zogenaamde ombudsliden. Hierbij wordt goed geluisterd naar de mening van de burger wat de lokale democratie ten goede komt. In de enquête is ook naar voren gekomen dat lokale lijsten beter contact hebben met de burger. Ook is er door de lokale lijsten zelf aangegeven dat zij de burger sterker bij de politiek betrekken. De stelling: "lokale lijsten betrekken de burger sterker bij de lokale politiek" wordt in de casestudy op twee manier onderzocht. Ten eerste wordt gekeken of de burgerparticipatie verschillend doorklinkt in: het partijprogramma, het coalitieakkoord, de woonvisie en de prestatieafspraken, tussen enerzijds gemeenten met een dominant aandeel lokale lijsten en anderzijds met een dominant aandeel lokale partijen.

Via de interviews met de wethouders en de betrokken woningcorporaties wordt vervolgens gekeken in welk stadium de burgers zijn betrokken bij de het partijprogramma van de lokale partij/lijst, de woonvisie en de prestatieafspraken en in hoeverre dit toe te kennen is aan de lokale partij/lijst.

Ook bij de documentenanalyse wordt er verschil gemaakt tussen twee typen burgerparticipatie: het eerder genoemde burgerparticipatie 1.0 en 2.0.

Opleidingsmogelijkheden

Ook wordt aangegeven dat lokale partijen meer opleidingsmogelijkheden hebben voor de lokale politici dan lokale lijsten. Bij de interviews is er ook gevraagd naar de opleidingsmogelijkheden voor zowel raadsleden als wethouders.

Professionaliteit

Zowel uit de literatuur als uit de enquête is naar voren komen dat lokale lijsten minder professioneel zijn dan lokale partijen. Deze stelling wordt getoetst door te kijken of er verschil van overleg en invloed is tussen de wethouder en de fractie bij enerzijds lokale partijen en anderzijds lokale lijsten. Ook wordt

gekeken of er verschillen te merken zijn in de relatie tussen de wethouder en de coalitie enerzijds bij de wethouder geleverd door de lokale lijst en anderzijds geleverd door de lokale partij.

Type prestatieafspraken

Bij de analyse van de type prestatieafspraken wordt evenals in de web enquête gebruik gemaakt van de indeling van Severijn (2009):

- A. **Procesafspraken:** richten zich op het verkeer tussen de gemeente en woningcorporatie. Deze afspraken structureren het overleg en regelen op welke manier woningcorporatie en gemeente met elkaar omgaan. Procesafspraken zijn ook van belang om de wijze van monitoring, evaluatie en bijsturing van de afspraken vast te leggen. Bijvoorbeeld: “Gemeente en woningcorporaties overleggen eenmaal per twee maanden op bestuurlijk niveau” of “Einde van het jaar laten beide partijen zien welke prestaties zijn behaald”.
- B. **Inspanningsafspraken:** de zogenaamde zachte afspraken, hieronder vallen:
 - i. **Uitspraken:** zijn geen “echte” afspraken. Bij de uitspraken worden uitgangspunten vastgelegd, posities omschreven, stellingen betrokken en overeenstemmingen bevestigd. Met dit soort afspraken bevestigen woningcorporatie en gemeente dat ze het eens zijn over bepaalde achtergronden. Bijvoorbeeld: “de gemeente krijgt de komende jaren te maken met een dalende bevolking, waardoor het voorzieningenniveau onder druk komt te staan” of “de omvang van de sociale huurvoorraad dient 1,5x de omvang van de doelgroep te bedragen”.
 - ii. **Intentieafspraken:** deze afspraken leggen doelstellingen van eventueel handelen vast. Dit wordt gedaan omdat de kans van slagen niet vast staat. Bijvoorbeeld doordat de gemeente of woningcorporatie afhankelijk zijn van andere. Bijvoorbeeld: “de woningcorporatie zal zich inspannen om.....” of “gemeente en woningcorporatie streven naar....”).
- C. **Resultaatafspraken:** de zogenaamde harde afspraken, hieronder vallen:
 - I. **Handelingsafspraken:** deze afspraken gaan over de uitvoering van beleid: de aanpak. “De woningcorporatie zal in de komende twee jaar haar woningen voorzien van inbraakveilig hang- en sluitwerk” of “de gemeente vernieuwt de straatverlichting”.
 - II. **Garantieafspraken:** zijn bedoeld om waarborgen te bieden. De afspraak die wordt gemaakt zal in principe te allen tijde worden nagekomen. Bijvoorbeeld: “De woningcorporatie garandeert dat urgent woningzoekende binnen een half jaar een passende woning krijgen aangeboden”.
 - III. **Transactieafspraken:** prestatieafspraken richten zich op het publiek belang. Hierbij vinden er ook transacties plaats tussen de gemeente en woningcorporaties. Bijvoorbeeld als sprake is van de afkoop van erfpacht of het overdragen van woonwagens en standplaatsen.

Voor het onderzoek wordt er een onderscheid gemaakt tussen inspanningsafspraken en resultaatafspraken. De inspanningsafspraken zijn de zogenaamde zachte prestatieafspraken bestaande uit: uitspraken en intentieafspraken. De resultaatafspraken zijn de zogenaamde harde prestatieafspraken bestaande uit: handelingsafspraken, garantieafspraken en transactieafspraken. Uit de resultaten van de enquête is naar voren gekomen dat lokale lijsten een sterkere voorkeur hebben voor resultaatafspraken dan de lokale afdeling van de PvdA (ten opzichte van de overige partijen zijn er nauwelijks verschillen waargenomen). Onderzocht zal worden of deze verschillende voorkeur ook daadwerkelijk terug te zien is in de hardheid van de prestatieafspraken.

Uit de enquête is ook naar voren gekomen dat lokale lijsten een sterkere voorkeur hebben voor kwantitatieve afspraken dan lokale partijen (m.u.v. GL). In het onderzoek worden bijvoorbeeld aantallen woningen, percentages als kwantitatief aangemerkt. Het aantal keer overleg per jaar en jaartallen vallen hier niet onder.

Geraadpleegde documenten.

Bijlage B geeft een overzicht van de geraadpleegde documenten per gemeente.

-DEEL II DE ENQUÊTE-

6 Resultaten web enquête

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de web enquête behandeld. Dit hoofdstuk houdt de clusters aan zoals reeds beschreven in hoofdstuk 5. Wanneer een onderdeel los van de clusters wordt geanalyseerd wordt dit expliciet vermeld.

Na de inleiding wordt in paragraaf 1 de enquête in haar algemeenheid besproken. In paragraaf 2 komen achtereenvolgens een analyse van de houding van de partijen/lijsten ten aanzien van: het nationale volkshuisvestings-, lokale volkshuisvestings-, ondersteunend volkshuisvestings-, lokale sociale volkshuisvestings-, senioren-, starters-, gehandicaptenbeleid en het beleid met betrekking tot de leefomgeving, aan bod. Paragraaf 3 geeft een analyse van de verschillen in de houding van lokale partijen en lijsten met betrekking tot de stakeholders (woningcorporaties, projectontwikkelaars en burgers) en de voorkeur van de partij/lijst naar het type prestatieafspraken. De hypothesen uit de *public choice theory* en de literatuur worden in paragraaf 4 behandeld. Tot slot komt paragraaf 5 met conclusies en hieruit voortvloeiende stellingen.

6.1 Algemeen

In totaal hebben 307 respondenten de enquête ingevuld, 23 respondenten hebben de enquête vroegtijdig beëindigd en 12 respondenten hebben de enquête dubbel ingevoerd. In totaal is de bruikbare populatie van het onderzoek 272 respondenten. Hiervan behoren 98 respondenten tot de lokale lijsten en 173 respondenten tot lokale partijen. Van de lokale partijen is het grootste gedeelte van de respondenten gelieerd aan het CDA (N=45), gevolgd door PvdA (N=36) en de VVD (N=34). Groenlinks, ChristenUnie, SP, D66 en SGP zijn minder vertegenwoordigd dit maakt de externe validiteit van uitspraken over deze partijen een stuk lager (met name bij de SGP). De PVV is in het onderzoek niet meegenomen, omdat de PVV zich alleen in Den Haag en Almere verkiesbaar heeft gesteld.

Bij de houding ten opzichte van het nationale volkshuisvestingsbeleid, het lokale volkshuisvestingsbeleid (en de verschillende onderdelen hiervan) en het ondersteunend volkshuisvestingsbeleid hebben de partijen antwoord kunnen geven op een aantal stellingen.

6.2 Positie links-rechts spectrum

Cluster 1: Houding ten aanzien van het nationale volkshuisvestingsbeleid

De SP scoort het meest links en de VVD het meest rechts met betrekking tot het nationale volkshuisvestingsbeleid. GL en de PvdA scoren ook relatief links. De lokale lijsten scoren gemiddeld met betrekking tot de nationale volkshuisvesting. Het CDA, CU, D66 en SGP scoren evenals de lokale lijsten rond het midden³. Grafiek 6.1 geeft aan waar de partijen zich ten opzichte van elkaar bevinden met betrekking tot nationale volkshuisvestingsvraagstukken.

Een *One Way ANOVA* laat zien dat er een significant verschil is tussen de politieke lijsten en partijen, $F(8.257)=29.8$, $p<0.01$. Een Tukey HSD toont aan dat lokale lijsten een significant verschillende attitude hebben ten opzichte van GL, PvdA, SP en VVD met betrekking tot het nationale volkshuisvestingsbeleid⁴.

Deze resultaten uit de enquête komen overeen met de traditionele indeling van de politieke partijen op het links-rechts spectrum. Dat de SP zeer links scoort, gevolgd door GroenLinks en PvdA, komt overeen met de huidige indeling van deze partijen. De VVD wordt beschouwd als een rechtse partij wat ook uit de resultaten naar voren komt. Lokale lijsten scoren met 3.13 rond het midden op het links-rechts spectrum. Dit kan worden verklaard doordat de antwoorden van de lokale lijsten het sterkst van elkaar variëren ($SD=0.55$). Anders gesteld: lokale lijsten hebben geen eenduidige opvatting, maar verschillen onderling sterk van elkaar, waardoor bij een grote populatie de gemiddelde houding van alle lokale lijsten richting het

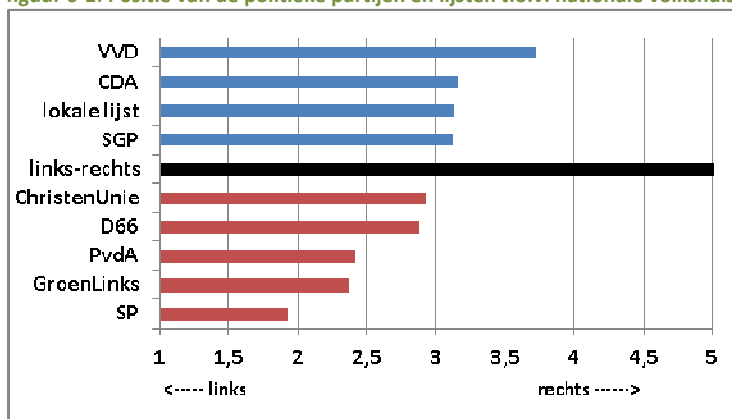
³ SP(M=1.92; SD=0.41), GL(M=2.36; SD=0.44), PvdA(M=2.41; SD=0.42), D66(M=2.87; SD=0.42), CU(M=2.92; SD=0.35), SGP(M=3.12; SD=0.54), Lokale Lijsten(M=3.13; SD=0.55), CDA(M=3.16; SD=0.41) en VVD(M=3.72; SD=0.39)

⁴ Lokale Lijsten t.o.v. GL(M Dif=0.77; $p<0.01$), SP(M Dif=1.21; $p<0.01$) en VVD(M Dif -0.59; $p<0.01$)

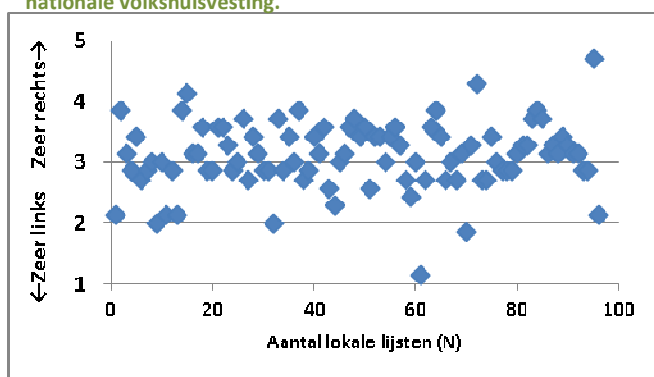
midden uitkomt (zie figuur 6.2). Het is opvallend dat de resultaten uit de enquête overeenkomen met de traditionele indeling omdat steeds vaker wordt gesteld dat de traditionele indeling niet meer voldoet.

Binnen de resultaten van de CU is de minste spreiding te zien ($SD=0.35$) gevolgd door de VVD ($SD=0.39$), CDA ($SD=0.41$) en de SP ($SD=0.41$) dit betekent dat de lokale afdelingen van deze partijen het meest beginselvast zijn. De attitudes van de lokale afdeling van de SGP (0.54) en de GL (0.44) wijken, na de lokale lijsten, het meest van elkaar af.

figuur 6-1: Positie van de politieke partijen en lijsten t.o.v. nationale volkshuisvestingsbeleid

Figuur 6-2: Spreiding van de houding van lokale lijsten t.o.v. nationale volkshuisvesting.

Tabel 6-1: Gemiddelde houding t.o.v. nationale volkshuisvesting.

Partij	Populatie	Gemiddelde	Standaard deviatie
CDA	44	3,1591	,41360
CU	12	2,9167	,35235
D66	11	2,8701	,42115
GL	14	2,3571	,44032
PvdA	35	2,4122	,41832
SGP	6	3,1190	,53769
SP	13	1,9231	,41080
VVD	33	3,7186	,39364
Lokale lijst	98	3,1327	,55471
totaal	266	2,9941	,64550

Cluster 3: Houding ten aanzien van Lokale volkshuisvestingsbeleid

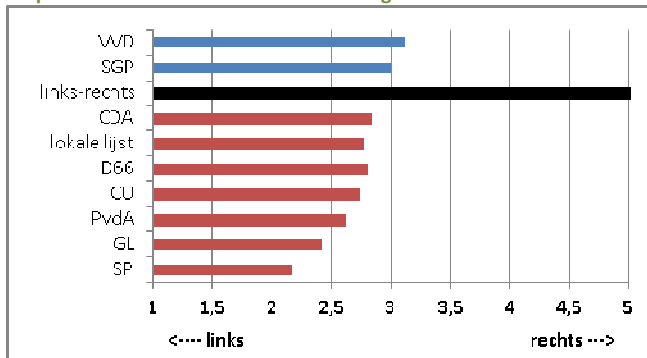
De SP, GL en de PvdA hebben de meest linkse houding ten opzichte van de lokale volkshuisvesting, maar in vergelijking met hun houding ten opzichte van het nationale volkshuisvestingsbeleid zijn deze partijen iets meer richting het midden opgeschoven. De VVD is de enige partij die rechts van het midden scoort. De CU, D66, lokale lijsten en het CDA scoren allemaal licht links van het midden⁵. Grafiek 6.3 geeft aan waar de partijen en lijsten zich bevinden ten opzichte van elkaar.

De One Way ANOVA laat zien dat er een significant verschil is tussen de lokale lijsten en partijen, $F(8,261)=12.085$ en $p<0.001$. Een Tukey HSD (een post-Hoc test) laat zien dat in vergelijking met lokale lijsten de verschillen bij GL, SP, en VVD met betrekking tot de lokale volkshuisvesting significant zijn⁶.

⁵ SP($M=2.16$; $SD=0.31$), GL($M=2.41$; $SD=0.35$), PvdA($M=2.61$; $SD=0.29$), VVD($M=3.12$; $SD=0.35$), CU($M=2.73$; $SD=0.34$), D66($M=2.79$; $SD=0.27$), lokale lijsten($M=2.76$; $SD=0.39$) en CDA($M=2.82$; $SD=0.73$).

⁶ Lokale lijsten t.o.v. GL(M Dif=0.35; $p<0.01$), SP(M Dif=0.59; $p<0.01$) en VVD(M Dif=-0.36; $p<0.01$).

Figuur 6-3: Positie van politieke partijen en lijsten ten opzichte van de lokale volkshuisvesting.

Tabel 6-2: Gemiddelde houding t.o.v. lokale volkshuisvesting

Partij	N	Mean	Std. Deviation
CDA	44	2,82	0,37
CU	12	2,73	0,34
D66	11	2,79	0,27
GL	15	2,41	0,35
PvdA	36	2,61	0,29
SGP	6	3,00	0,47
SP	14	2,16	0,31
VVD	34	3,12	0,35
Lokale lijst	98	2,76	0,39
totaal	270	2,75	0,41

Wanneer je de attitude ten opzichte van de lokale volkshuisvesting vergelijkt met die van de nationale volkshuisvesting valt het op dat de partijen met betrekking tot lokale volkshuisvestingsvraagstukken gematigder antwoorden. De VVD, SGP en CDA scoren een stuk minder rechts en dicht bij het midden. De SP, GL en de PvdA scoren relatief links, echter vergeleken met de attitude ten opzichte van de nationale volkshuisvesting een stuk minder links. Hieruit kan geconcludeerd worden dat lokale partijen met betrekking tot lokale volkshuisvestingsvraagstukken een stuk pragmatischer ingesteld zijn.

Ook met betrekking tot het lokale volkshuisvestingsbeleid scoren de lokale lijsten ($M=2.76$; $SD=0.39$) zeer dicht bij de gemiddelde score ($M=2.75$; $SD=0.41$) en is de standaard deviatie na de SGP het hoogst ($SD=0.39$).

Cluster 4: Sociale volkshuisvesting

Ook de houding van de SP is met betrekking tot het sociale woningbeleid het meest links van de lokale partijen en lijsten. Ook de positie van GL met betrekking tot de sociale woningbeleid kan worden getypeerd als links van het midden. De CU, CDA, D66, PvdA, SGP en de lokale lijsten scoren rond het midden. De VVD is met betrekking tot de sociale woningbeleid ook te typeren als rechtse partij⁷.

Een *One Way ANOVA* laat zien dat er een significant verschil is in de houding tussen lokale lijsten en partijen met betrekking tot de sociale volkshuisvesting, $F(8,261)=15.35$, $p<0.05$. Een *Tukey HSD* laat zien dat in vergelijking met lokale lijsten de verschillen bij GroenLinks, SP en VVD significant zijn⁸.

Ook met betrekking tot de sociale volkshuisvesting is de spreiding bij lokale lijsten het hoogst ($SD=0.64$). Hierbij speelt weer het feit dat lokale lijsten zich niet gemakkelijk laten positioneren, waardoor de lijsten een score behalen die dicht licht bij het totale gemiddelde ($M=3.15$).

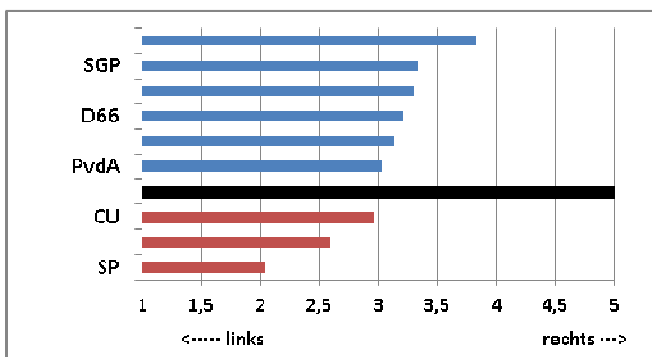
Figuur 6-4: Positie van de lokale partijen en de groep lijsten t.o.v. lokale volkshuisvestingsbeleid

Tabel 6-3: Gemiddelde attitude partijen/lijsten t.o.v. nationale volkshuisvesting.

Partij	N	Mean	Std. Deviation
CDA	44	3,3040	0,59210
CU	12	2,9583	0,46568
D66	11	3,2159	0,32157
GL	15	2,5917	0,55192
PvdA	36	3,0312	0,53982
SGP	6	3,3333	0,54006
SP	14	2,0357	0,57893
VVD	34	3,8346	0,47645
Lokale lijst	98	3,1378	0,63624

⁷ SP ($M=2.04$; $SD=0.57$), GL($M=2.6$; $SD=2.59$), CU($M=2.96$; $SD=0.47$), CDA($M=3.30$; $SD=0.59$), D66($M=3.22$; $SD=0.32$), PvdA($M=3.03$; $SD=0.54$), SGP($M=3.33$; $SD=0.54$), Lokale Lijsten($M=3.13$; $SD=0.64$) en VVD($M=3.83$; $SD=0.48$).

⁸ GL(M Dif=0.55; $p=0.029$), SP(M Dif=0.72; $p<0.01$) en VVD(M Dif=0.72; $p<0.019$)

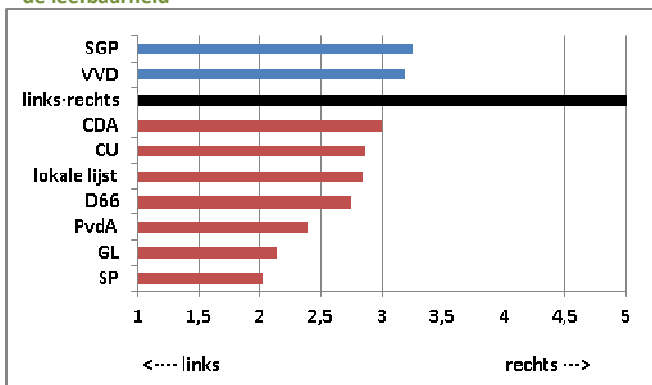
totaal	270	3,1505	0,68380

Cluster 5: Leefbaarheid

Er zijn wel duidelijk attitudeverschillen met betrekking tot de leefbaarheid tussen de lokale partijen en de groep lijsten. Ook uit de *One Way ANOVA* blijkt dat de verschillen tussen de lokale partijen en de groep lijsten significant zijn, $F(8,262)=8.000$ en $p<0.001$.

De gemiddelde houding ($M=2.77$; $SD=0.75$) van alle partijen/lijsten met betrekking tot de leefbaarheid scoort links van het midden. De gemiddelde attitude van SP en GL is met betrekking tot de leefbaarheid te typeren als links. Ook de houding van de PvdA is linkser dan de overige partijen. De attitudes van de SGP en de VVD scoren als enige licht rechts van het midden. De CU, D66 de groep lokale lijsten en het CDA hebben een attitude die dicht bij elkaar ligt namelijk een lichtelijk links van het midden⁹. Figuur 6.5 laat de posities van de verschillende lokale partijen en de groep lijsten ten opzichte van elkaar zien.

Figuur 6-5: Positie van de lokale partijen en de groep lijsten t.o.v. de leefbaarheid

Tabel 6-4: Gemiddelde attitude partijen/lijsten t.o.v. leefbaarheid

Partij	N	Mean	Std. Deviation
CDA	44	2,9917	0,58
CU	12	2,8542	0,84
D66	11	2,7386	0,50
GL	15	2,1333	0,55
PvdA	36	2,3819	0,68
SGP	6	3,2500	1,12
SP	14	2,0089	0,51
VVD	34	3,1949	0,71
Lokale lijst	98	2,8367	0,72
totaal	270	2,9917	0,58

Als onderdeel van het bepalen van de attitude van de partijen/lijsten is er ook gekeken naar het gemiddelde van de daadwerkelijke leefbaarheid (BZK, 2010) en de perceptie van de partij/lijst. Als de perceptie van de partij/lijst overeenkomt met de daadwerkelijke leefbaarheid behaalt de partij/lijst een score rond de 3. Als de partij/lijst de leefbaarheid overschat ten opzichte van de daadwerkelijke leefbaarheid krijgt de partij een score boven de 3 met een maximum van 5. Wanneer de leefbaarheid wordt onderschat krijgt de partij/lijst een score onder de 3 met een minimum van 1.

Gemiddeld wordt door alle partijen en de groep lijsten de leefbaarheid binnen de wijk onderschat. De partijen en de groep lijsten zijn dus allemaal van mening dat het slechter gesteld is met de leefbaarheid dan dat uit de objectieve waarden van de Leefbaarometer naar voren komt. De SP onderschat de leefbaarheid het sterkst. De CU en GL hebben het meest realistische beeld van de leefbaarheid binnen hun gemeente,

⁹ SP($M=2.01$; $SD=0.51$), GL($M=2.13$; $SD=0.55$), PvdA($M=3.25$; $SD=1.12$), SGP($M=3.19$; $SD=0.71$), VVD($M=2.85$; $SD=0.84$) CU($M=2.74$; $SD=0.51$), D66($M=2.84$; $SD=0.72$) en CDA($M=2.99$; $SD=0.58$).

zij scoren immers het dichtst bij de 3. Het CDA, D66, PvdA, SGP, lokale lijsten en de VVD zitten allemaal dicht bij elkaar en hebben een redelijk realistisch beeld van de leefbaarheid binnen de gemeente¹⁰.

Cluster 6: Seniorenbeleid

De standpunten van de lokale partijen en lijsten met betrekking tot het seniorenbeleid liggen dicht bij elkaar. Ook met betrekking tot het seniorenbeleid is de SP de meest linkse partij. De SGP scoort met betrekking tot het seniorenbeleid het meest rechts gevolgd door de VVD¹¹. De attitude van de overige partijen scoort rond de 2. De verschillende partijen en de groep lokale lijsten behalen een attitudescore die dicht bij elkaar liggen. Dit blijkt ook uit de *One Way ANOVA* toets die aangeeft dat er geen significante ($F(8,263)=1.579$ en $p=0.131$) verschillen zijn tussen de verschillende partijen en de groep lokale lijsten.

Cluster 7: Startersbeleid

De attitude van de lokale partijen en de groep lokale lijsten met betrekking tot starters ligt gemiddeld op 2.96. De attitude scores van de VVD, SP, lokale lijsten, PvdA, GroenLinks, CU en CDA liggen hier zeer dicht bij. De attitude van de D66 en de SGP hebben de grootste afwijking van het gemiddelde, wat echter nog steeds zeer dicht bij het midden ligt¹². Een *One Way ANOVA*, $F(8,262)=0.311$, toets geeft aan dat er geen significante verschillen zijn tussen de partijen en de groep lokale lijsten.

Cluster 8: Gehandicapten

Tussen de lokale partijen en de groep lokale lijsten zijn er met betrekking tot het gehandicaptenbeleid grotere verschillen dan bij het starters- en seniorenbeleid. Echter zijn deze verschillen niet extreem groot (zie tabel 6.4). De SP ($M=2.54$; $SD=0.66$) scoort een half punt links van het midden. De VVD ($M=3.32$; $SD=0.77$) scoort met betrekking tot het gehandicaptenbeleid wederom het meest rechts. Uit de *One Way ANOVA* test blijkt dat er een marginale significantie van $F(8,263)=1.92$ en $p=0.57$ is. Uit de *Tukey HSD* test blijkt dat er een lichte significantie (M Dif=0.79; $p=0.07$ one tailed) is tussen de attitude met betrekking tot gehandicapten tussen de SP en de VVD.

Tabel 6-5: Gemiddelde houding t.o.v. gehandicapten beleid.

Partij	N	Mean	Std. Deviation
CDA	46	3,1087	0,94230
CU	12	3,2500	0,81184
D66	11	2,8182	0,84477
GL	15	2,8333	0,81650
PvdA	36	2,7917	0,87321
SGP	6	2,9167	1,24164
SP	14	2,5357	0,66403
VVD	34	3,3235	0,76755
Lokale lijst	98	3,1939	0,97820
totaal	272	3,0699	0,91859

Cluster 2: Ondersteunend volkshuisvestingsbeleid

De SGP en de VVD hebben de meest rechtse attitude ten aanzien van het ondersteunend volkshuisvestingsbeleid. De SP is de partij die de meest linkse attitude met betrekking tot het ondersteunend volkshuisvestingsbeleid. Het CDA, CU en GL scoren matig links van het midden. De attitude van de overige partijen; PvdA, D66, VVD en de lokale lijsten, behalen een score die rond het midden schommelt¹³.

Uit een *One Way ANOVA* test blijkt dat het model significant ($p=0.009$) is. Een *Tukey HSD* toets laat zien dat er significante verschillen zijn tussen de attitude van de SP en van de VVD, de SP en de lokale lijsten en een minimaal significant verschil bij de SP en de PvdA en D66¹⁴.

6.3 Attitude partij/lijs t.o.v. stakeholders en type prestatieafspraken

Cluster 9: Houding t.o.v. woningcorporaties

¹⁰ SP($M=2.53$; $SD=0.77$), CU($M=2.83$; $SD=0.54$), GL($M=2.80$; $SD=0.77$), CDA($M=2.77$; $SD=0.42$), D66($M=2.68$; $SD=0.40$), PvdA($M=2.64$; $SD=0.63$), SGP($M=2.67$; $SD=0.41$), Lokale Lijsten($M=2.67$; $SD=0.55$) en VVD($M=2.75$; $SD=0.59$).

¹¹ SP($M=1.84$; $SD=0.43$), SGP($M=2.35$; $SD=0.67$) en VVD($M=2.30$; $SD=0.49$)

¹² VVD($M=2.97$; $SD=0.56$), SP($M=3.00$; $SD=0.20$), Lokale Lijsten($M=2.91$; $SD=0.60$), PvdA($M=3.10$; $SD=0.64$), GL($M=2.90$; $SD=0.57$), CU($M=2.96$; $SD=0.26$), CDA($M=2.87$; $SD=0.44$), D66($M=3.27$; $SD=0.61$) en SGP($M=3.25$; $SD=0.88$).

¹³ SGP($M=3.27$; $SD=0.69$), VVD($M=3.15$; $SD=0.98$), SP($M=2.07$; $SD=0.62$), CDA($M=2.79$; $SD=0.82$), CU($M=2.78$; $SD=0.57$), GL($M=2.79$; $SD=0.98$), PvdA($M=2.89$; $SD=0.87$), D66($M=3.13$; $SD=0.91$), VVD($M=3.15$; $SD=0.98$) en lokale lijsten($M=3.05$; $SD=0.92$).

¹⁴ SP t.o.v. VVD(M Dif= -1.08; $p=0.004$), de groep lokale lijsten(M Dif=-0.982; $p=0.004$), PvdA(M Dif=-0.82; $p=0.08$) en D66(M Dif=-1.06; $p=0.073$).

Er zijn geen sterke verschillen in de houding ten opzichte van woningcorporaties. De gemiddelde houding is licht positief ($M=3.25$; $SD=0.81$). D66 heeft de positiefste houding t.o.v. woningcorporaties gevolgd door de VVD en GL. De SP heeft de meest negatieve houding met betrekking tot woningcorporaties en is tevens ook de enige partij die gemiddeld onder de 3 scoort¹⁵.

De PvdA, CU, SGP, CDA en de groep lokale lijsten scoren rond het gemiddelde. Een *One Way ANOVA* laat zien dat de verschillen tussen de partijen en de groep lijsten is gebaseerd op toeval, $F(8,262)=1.189$.

Wanneer er ingezoomd wordt op de stelling: "Mijn gemeente moet strenger toezicht houden op de woningcorporaties"¹⁶ blijken er duidelijke verschillen te zijn tussen de partijen en de groep lijsten. De SP is het hier duidelijk mee eens en wil dat het toezicht op de corporaties wordt versterkt. De SGP en de VVD zijn niet voor het versterken van de toezicht op woningcorporaties. De overige partijen scoren rond het gemiddelde¹⁷. Uit een *One Way ANOVA* test blijkt er een significant verschil te zijn en deze zit voornamelijk in het verschil tussen de SP ten opzichte van het CDA (-1.06 ; $p=0.057$) en de SP ten opzichte van de VVD ($M\text{ Dif}=-1.282$; $p=0.012$).

De stelling "mijn gemeente dient woningcorporaties sterk te betrekken bij de ontwikkeling van de gemeentelijke woonvisie" wordt positief beantwoord ($M=4.20$; $SD=0.96$). De partijen D66 en GL zijn het meest eens met deze stelling gevolgd door de PvdA en de lokale lijsten. De SP, CU en de CDA scoren het laagst, maar zijn het ook nog steeds eens met de stelling¹⁸.

Cluster 10: Houding t.o.v. projectontwikkelaars

Bij de enquête is ook onderzocht of er verschillen zijn tussen partijen en de groep lijsten in de houding ten opzichte van projectontwikkelaars. Gemiddeld genomen zijn de partijen en de groep lijsten miniem positief ($M=3.21$; $SD=0.72$) ingesteld t.o.v. projectontwikkelaars. D66 heeft de positiefste houding t.o.v. projectontwikkelaars. De SP en SGP hebben de minst positieve houding t.o.v. projectontwikkelaars, echter is deze nog wel neutraal. Het CDA, CU, GL, PvdA, VVD en de lokale lijsten scoren allemaal een licht positieve houding¹⁹.

Een *One Way ANOVA* test laat zien dat er tussen de partijen en groep lijsten significante verschillen zijn ($F(8,259)=2.081$; $p=0.038$). De houding van de D66 verschilt licht significant met de PvdA, SP, CDA en de groep lokale lijsten²⁰.

Cluster 11: Houding t.o.v. burgers

Op de vraag; "Burgers dienen meer zeggenschap te krijgen met betrekking tot de ontwikkeling van nieuwe en bestaande woonmilieus", blijkt dat het gemiddelde van de politieke partijen positief scoort ($M=4.01$). De politieke partijen/lijsten danken hun bestaansrecht aan de burger en uit de enquête blijkt dat de lokale partijen/lijsten willen laten zien dat ze de mening van de burger serieus willen nemen. Het CDA is het minst eens met de stelling, echter scoren alle partijen hierop positief. GL en D66 antwoorden zeer positief ten opzichte van de stelling en komen op het totaal dicht op het antwoord "zeer mee eens"²¹.

Voorkeur type prestatieafspraken

Met de stelling; "uitgangspunten zijn belangrijker dan harde aantallen in prestatieafspraken tussen mijn gemeente en woningcorporaties", is onderzocht of er verschillen zijn in de voorkeur voor het type prestatieafspraken tussen de lokale partijen en de groep lokale lijsten. Bij een score richting de 5 (zeer mee eens) worden kwalitatieve prestatieafspraken geprefereerd. Bij een score richting de 1 (zeer mee oneens)

¹⁵ D66($M=3.55$; $SD=0.76$), VVD($M=3.46$; $SD=0.69$), GL($M=3.40$; $SD=0.55$) en SP($M=2.83$; $SD=0.79$)

¹⁶ Waarbij zeer mee eens wordt getypeerd als een negatieve houding en een score "1" wordt toegekend en omgekeerd.

¹⁷ SP($M=2.07$; $SD=1.21$), SGP($M=3.50$; $SD=1.05$), VVD($M=3.35$; $SD=1.01$) gemiddeld($M=2.99$; $SD=1.14$)

¹⁸ D66($M=4.64$; $SD=0.67$), GL($M=4.47$; $SD=0.52$), PvdA($M=4.31$; $SD=0.79$), Lokale lijsten($M=4.21$; $SD=1.14$), SP($M=3.93$; $SD=0.997$), CU($M=4.00$; $SD=0.95$) en CDA($M=4.09$; $SD=0.94$)

¹⁹ D66($M=3.97$; $SD=0.62$), SP($M=3.05$; $SD=0.57$), SGP($M=3.06$; $SD=0.57$), CDA($M=3.21$; $SD=0.83$), CU($M=3.25$; $SD=0.78$), GL($M=3.11$; $SD=0.66$), PvdA($M=3.11$; $SD=0.71$), VVD($M=3.33$; $SD=0.66$) en lokale lijsten($M=3.15$; $SD=0.68$).

²⁰ D66 t.o.v. PvdA($M\text{ Dif}=0.86$; $p=0.007$), SP($M\text{ Dif}=0.92$; $p=0.018$), CDA($M\text{ Dif}=0.76$; $p=0.02$) en groep lokale lijsten($M\text{ Dif}=0.82$; $p=0.009$)

²¹ CDA($M=3.57$; $SD=1.05$), GL($M=4.53$; $SD=0.52$), D66($M=4.55$; $SD=0.69$)

prefereert de partij/lijst kwantitatieve prestatieafspraken. De SGP, SP en de CU prefereren duidelijk kwantitatieve prestatieafspraken. Terwijl de lokale lijsten en de GL een lichte voorkeur geven aan kwalitatieve prestatieafspraken. De PvdA, CDA, D66 en VVD schommelen in het midden. Volgens een One Way ANOVA test is het model significant, $F(8,257)=2.97$ en $p=0.003$. De significantie binnen het model wordt verklaard door de verschillen tussen de lokale lijsten en de SGP²².

De stelling; "Prestatieafspraken dienen harde afspraken te bevatten, alleen afspraken tot inspanning is niet voldoende", heeft als doel om te onderzoeken of er verschillen zijn tussen de partijen en de groep lokale lijsten met betrekking tot de *hardheid* van prestatieafspraken. Wanneer de partij een score haalt richting de 5 prefereert deze *harde* prestatieafspraken. Wanneer een partij/lijst een score haalt richting de 1 prefereert zij *zachte* prestatieafspraken.

Gemiddeld gezien zijn de partijen/lijsten het eens over het feit dat harde afspraken de voorkeur genieten ($M=3.93$) boven de zachte afspraken. Geen partij scoort lager dan neutraal ($M=3.0$). Ten opzichte van de lokale lijsten geven de PvdA en de VVD de voorkeur aan minder strakke prestatieafspraken. De SGP, SP en de CU prefereren hardere prestatieafspraken dan de groep lokale lijsten. De partijen D66, GL en CDA hebben een vergelijkbare houding met betrekking tot de hardheid van de prestatieafspraken²³. Het model blijkt licht significant te zijn, $F(8,263)=1.912$ en $p=0.059$. Er zit een minimaal significant verschil tussen de PvdA en de CU ($M\text{ Dif}=-0.81$; $p=0.21$).

6.4 Toets public choice theory en literatuur

Er zijn een 9 tal stellingen getoetst die uit de *public choice theory* en in de literatuur naar voren zijn gekomen. Bij het toetsen van deze stellingen gaat het niet om de standpunten van de partij maar om de standpunten van de respondenten. In eerste instantie is er aan de respondenten gevraagd of ze vinden dat er een verschil is tussen lokale partijen en lijsten.

Van de 272 respondenten zijn 181 (66,5%) respondenten van mening dat er wel degelijk een verschil is tussen lokale partijen en lokale lijsten. 86 respondenten ervaren geen verschillen of geven aan hier geen duidelijk beeld van te hebben en 5 respondenten hebben de vraag niet beantwoord.

Er zijn verschillen tussen de respondenten van lokale lijsten en partijen. 65,3% van de respondenten van lokale lijsten ervaart een verschil tussen de lijsten en partijen terwijl 68,8% van de respondenten van lokale partijen een verschil ervaart. Het verschil is beperkt, de formulering van de vraagstelling zou hieraan ten grondslag kunnen liggen.

Vervolgens is aan de respondenten gevraagd wat aan deze verschillen ten grondslag ligt. Uit deze antwoorden wordt in eerste instantie opgemaakt dat de partijen voornamelijk de negatieve kanten aanwijzen van de lokale lijsten en andersom. Hieronder de meest voorkomende stellingen die door lokale partijen over lokale lijsten worden gemaakt:

- "Lokale lijsten zijn inconsistent; ze hebben geen duidelijke richting"
- "Lokale lijsten zijn gericht op de korte termijn"
- "Lokale lijsten hebben wel een mening maar geen visie; geen ideologische invalshoek"
- "Lokale lijsten denken klein; sterk gericht op de eigen kern, stoepregelbeleid, gebrek aan landelijke medeverantwoordelijkheid, ze koppelen lokaal beleid niet aan provinciaal of landelijk beleid, houden geen rekening met landelijke ontwikkelingen,"
- "Lokale lijsten zijn opportunistisch en populistisch; doen wat de burger nu wil zonder rekening te houden met de gevolgen op lange termijn; meer gericht op de emoties van burgers dan op inhoud"
- "Lokale lijsten werken zeer cliënteel; gaan in op de enkele gevallen"
- "Lokale lijsten missen professionaliteit; geen landelijk of provinciaal netwerk, minder knowhow; geen scholingsmogelijkheden of vraagbaak die lokale partijen wel hebben"

²² SGP($M=1.67$; $SD=0.52$), SP($M=2.29$; $SD=0.91$), CU($M=2.42$; $SD=1.44$), Lokale Lijsten($M=3.29$; $SD=1.18$), GL($M=3.29$; $SD=0.91$), PvdA($M=3.17$; $SD=1.20$), CDA($M=2.96$; $SD=1.21$), D66($M=3.00$; $SD=0.89$) en VVD($M=3.03$; $SD=1.19$). Lokale lijsten t.o.v. SGP($M\text{ Dif}=1.63$; $p=0.027$)

²³ Lokale lijsten($M=3.98$; $SD=0.97$), PvdA($M=3.61$; $SD=1.02$), VVD($M=3.76$; $SD=0.99$), SGP($M=4.5$; $SD=0.55$), SP($M=4.36$; $SD=0.63$), CU($M=4.42$; $SD=0.52$), D66($M=4.18$; $SD=0.87$), GL($M=3.87$; $SD=0.64$) en CDA($M=3.80$; $SD=1.07$).

- "Lokale lijsten zijn *one-issue* partijen; enkele standpunten maar geen brede verantwoordelijkheid; gefocust op het ongenoegen van de burger".
- "Lokale lijsten hebben goed contact met de burger"
- "Lokale lijsten kunnen hun eigen standpunten bepalen en zijn niet gebonden aan Den Haag"
- "Lokale lijsten werken minder samen; niet gericht op overeenstemming maar op verontwaardiging"
- "Lokale lijsten beloven meer dan ze waar kunnen maken"

Hieronder wordt een overzicht gegeven van de door lokale lijsten meest genoemde verschillen tussen partijen en lijsten:

- "Lokale partijen zijn pragmatisch; lokale partijen handelen vanuit een ideologie en niet vanuit de belangen van burgers; lokale lijsten hebben geen last van bepaalde dogma's waardoor ze bij elk thema de beste voorwaarden kunnen uithandelen"
- "Eigenbelang van politici van lokale partijen is groter dan belang voor de partij, ze willen in de picture komen bij de moederpartij"
- "Lokale partijen worden landelijk aangestuurd; laten de huig hangen naar landelijke richtlijnen; baseren zich op landelijke sjabloon politiek; terwijl lokale lijsten geen regels opgelegd krijgen door een moederpartij"
- "Lokale lijsten zijn sterker gericht op het belang van de bewoners;
- "Lokale lijsten zijn directer en duidelijker naar de kiezer"
- "Lokale partijen hebben betere voorzieningen; opleidingsmogelijkheden; financiële mogelijkheden en kennis"
- "Lokale partijen hebben last van coalitiedrang"
- "Lokale lijsten hebben een betere relatie met de burger; directere relatie met de burger en concreter; partijen hebben een minder gevoel van wat burgers bezig houdt"

Bij het toetsen van de *public choice theory* zijn negen stellingen voorgelegd. Vier stellingen zijn ten gunste van de lokale lijsten gesteld (stelling 3, 4, 7 en 9) en vijf stellingen ten gunste van lokale partijen (1, 2, 5, 6 en 8). Hieronder is een overzicht van de gemiddelde antwoorden per stelling.

Tabel 6-6: Gemiddelde antwoord respondenten op stellingen public choice theory.

Stelling	Soort	Populatie	Gemiddelde	Standaard Deviatie	Significantie (2-tailed)
1. Een politieke ideologie helpt bij het oplossen van lokale vraagstukken	Lokale partij	174	3.93	0.95	<0.001
	Lokale lijst	94	2.81	1.46	
2. Lokale partijen hebben een groter netwerk dan lokale lijsten	Lokale partij	174	3.71	1.277	<0.001
	Lokale lijst	94	3.01	1.316	
3. Lokale partijen gaan professioneler te werk dan lokale lijsten	Lokale partij	174	3.60	1.177	<0.001
	Lokale lijst	94	2.29	1.317	
4. De beste oplossingen voor lokale vraagstukken kunnen ideologisch tegenstrijdig zijn	Lokale partij	174	3.39	1.007	<0.001
	Lokale lijst	94	3.81	0.907	
5. Politici van lokale partijen laten zich bij hun beslissing vaker beïnvloeden door promotiemogelijkheden naar hogere bestuursniveaus dan politici van lokale lijsten	Lokale partij	174	2.32	1.025	<0.001
	Lokale lijst	94	3.11	1.291	
6. Lokale lijsten zijn vaker voor een korte periode actief	Lokale partij	174	3.09	1.071	<0.001
	Lokale lijst	94	2.15	1.336	
7. Raadsleden van lokale lijsten luisteren beter naar de burger en stellen zich vaker op als spreekbuis van de burger.	Lokale partij	173	2.22	1.039	<0.001
	Lokale lijst	93	3.68	1.270	
8. Lokale partijen houden bij hun beslissingen vaker rekening met regionale afspraken dan lokale lijsten	Lokale partij	174	3.53	1.068	=0.015
	Lokale lijst	94	3.19	1.139	
9. Het programma van lokale lijsten is sterker gericht op lokale belangen dan het programma van lokale partijen	Lokale partij	174	2.97	1.337	<0.001
	Lokale lijst	94	3.66	1.300	

Het valt in eerste instantie op dat stellingen die gesteld zijn ten gunste van lokale partijen door de respondenten van de lokale partijen positief is beantwoord en door de lokale lijsten negatief, dit is geen onverwachte uitslag. Wat opvalt is dat lokale lijsten neutraal (M=2.81) staan tegenover de stelling: "een

politieke ideologie helpt bij het oplossen van lokale vraagstukken”, terwijl de partijen het daar zeer mee eens (M=3.93) zijn.

Bij de stelling: “de beste oplossingen voor lokale vraagstukken kunnen ideologisch tegenstrijdig zijn” valt op dat de lokale partijen het hier gemiddeld mee eens zijn (M=3.39) evenals de lokale lijsten (M=3.81). Dit ondersteunt de veronderstelling dat lokale partijen op lokaal niveau pragmatischer ingesteld zijn en de landelijke ideologie sneller laten varen. Deze veronderstelling kwam ook al naar voren uit de attitude van lokale partijen ten opzichte van het lokale volkshuisvestingsbeleid.

Respondenten van lokale partijen (M=3.71) zijn het er mee eens dat hun partij een groter netwerk heeft, lokale lijsten (M=3.01) staan neutraal tegenover deze stelling. Ook vinden de vertegenwoordigers van de partijen (M=3.60) dat zij professioneler te werk gaan dan lokale lijsten. De lokale lijsten (M=2.29) zijn het hier zelf niet mee eens.

Erg grote verschillen zitten er bij de stelling: “raadsleden van lokale lijsten luisteren beter naar de burger en stellen zich vaker op als spreekbuis van de burger”. De lokale lijsten (M=3.68) vinden zelf dat ze beter luisteren, maar de partijen (M=2.22) zijn het hier niet mee eens.

Uit stelling 9 blijkt dat lijsten (M=3.66) vinden dat hun programma sterker gericht is op de lokale belangen, wat opvalt is dat partijen (M=2.97) tegenover deze stelling redelijk neutraal staan.

6.5 Conclusies

De attitudes van de lokale partijen met betrekking tot de nationale volkshuisvestingsvraagstukken lagen in de lijn der verwachting. De partijen die op nationaal niveau bekend staan als links zoals; de SP, GL en de PvdA, kwamen uit de enquête ook als links naar voren. De partijen die normaliter rechts op het politieke links-rechts spectrum worden ingedeeld (VVD, CDA en SGP) profileren zich ook rechts in deze enquête. De attitude van de lokale lijsten (M=3.13; SD=0.55) lag dicht bij het midden. Dit kan worden verklaard doordat lokale lijsten zich zowel links als rechts van het politieke spectrum positioneren, een linkse houding van een lokale lijst wordt opgeheven door een rechtse houding van een andere lokale lijst. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de attitude van de groep lokale lijsten zeer divers is. Een plausibele verklaring hiervoor is dat de groep lokale lijsten niet gebonden zijn aan een moederpartij, en dat de partijen hierdoor een zeer uiteenlopende attitude hebben ten aanzien van de nationale volkshuisvesting.

Uit de literatuur is naar voren gekomen dat lokale partijen ideologischer handelen en lokale lijsten pragmatischer. De respondenten waren tevens van mening dat lokale lijsten pragmatischer te werk gaan dan lokale partijen. Een opvallende conclusie is dat de resultaten uit de enquête dit echter tegen spreken. De attitude van lokale partijen met betrekking tot de lokale volkshuisvesting verschuift richting het midden in vergelijking met de attitude ten opzichte van de nationale volkshuisvesting. Anders gezegd de attitude van de lokale partijen is sterker ideologisch bij nationale dan bij lokale volkshuisvestingsvraagstukken. Zo verschuift de attitude van de VVD op nationaal niveau van M=3.7 naar M=3.12, van het CDA van M=3.15 naar M=2.82 terwijl de PvdA van M=2.41 naar M=2.61 en de SP van M=1.9 naar M=2.16 verschuift. Hieruit kan verondersteld worden dat op lokaal niveau de partijen met betrekking tot de volkshuisvesting een stuk pragmatischer zijn ingesteld. Dit zou zijn weerslag kunnen hebben doordat op lokaal niveau binnen een bepaalde gemeente bijvoorbeeld de VVD juist wel voor het verruimen van de sociale huursector is. Ook met betrekking tot het lokale volkshuisvestingsbeleid scoort de groep lokale lijsten M=2.76 rond het gemiddelde.

De leefbaarheid van wijken binnen de gemeente is een typisch lokale problematiek. Bij het thema over leefbaarheid is te zien dat de lokale lijsten nu wel een stukje linkser scoren dan het gemiddelde (M=2.99). Deze linkse positie ten aanzien van de leefbaarheid zou terug te vinden kunnen zijn in het partijprogramma's van de lokale lijsten. De SP, GL en PvdA scoren met betrekking tot de leefbaarheid nog linkser terwijl de SGP en de VVD de enige partijen zijn die rechts van het midden scoren met betrekking tot de leefbaarheid²⁴.

Uit een vergelijking blijkt dat de SP de leefbaarheid binnen de gemeente het sterkst onderschat. Gemiddeld genomen is de leefbaarheid in de ogen van de SP slechter dan dat deze volgens de

²⁴Lokale lijsten(M=2.84), SP(M=2.01) GL(M=2.13) PvdA(M=2.38), SGP(M=3.25), VVD(M=3.19).

leefbarometer in werkelijkheid is. De overige lokale partijen en de groep lokale lijsten hebben een redelijk realistisch beeld van de leefbaarheid binnen hun gemeenten.

Het is te verwachten dat de verschillende attitudes van de lokale partijen en lijsten doorwerken in de inhoud van hun partijprogramma's. Het partijprogramma van de SP zal op lokaal niveau een linkser geluid laten horen dan het partijprogramma van de VVD. Toch zullen er naar verwachting in de partijprogramma's ook verrassende standpunten voor een bepaalde partij kunnen worden gevonden. De partijen met nationale binding zijn op lokaal niveau pragmatischer. Daarom zou in het lokale partijprogramma van de VVD met betrekking tot de volkshuisvesting hier en daar een linkser stelling genomen worden. Bij lokale lijsten is dit een stuk moeilijker in te schatten.

Ook blijken de partijen onderling een verschillende houding ten opzichte van woningcorporaties te hebben. Bij de SP komt uit de antwoorden naar voren dat zij voor het versterken van de controle op de woningcorporaties zijn terwijl de VVD en de SGP juist voor meer versoepeling zijn. Dit wekt geen tegenstrijdig beeld op met het liberale denkbeeld van de VVD en SGP en het socialistisch denkbeeld van de SP. De lokale partijen en de groep lokale lijsten zijn het allemaal eens met de stelling dat woningcorporaties sterk betrokken dienen te worden met de woonvisie. Na GL en D66 zijn de lokale lijsten het meest eens met de stelling: "woningcorporaties dienen sterk betrokken te worden bij de gemeentelijke woonvisie." In de casestudies zal onderzocht worden of er verschillen zijn tussen lokale lijsten en partijen in de mate van betrokkenheid bij (en mogelijkheid tot bijsturing van) het gemeentelijk woonbeleid.

Een hypothese uit de *public choice theory* en de literatuur stelt dat lokale lijsten sterker gericht zijn op het belang van de burgers. Bij de vraag: "burgers dienen meer zeggenschap te krijgen met betrekking tot de ontwikkeling van nieuwe en bestaande woningen en woonmilieus" antwoordden echter alle politieke partijen en de groep lijsten positief. Gemiddeld genomen scoorde het CDA het slechtst op het vergroten van de zeggenschap van de burger. GL en D66 zijn de grootste voorstanders van het vergroten van de zeggenschap voor de burgers, terwijl de groep lokale lijsten, de SP, VVD en PvdA rond het gemiddelde scoren ($M=4.01$). Het is dus waarschijnlijk dat gemiddeld genomen burgers sterker betrokken worden in het partijprogramma van GL en D66 dan bij het partijprogramma van het CDA. Natuurlijk geeft elke partij/lijst aan dat de burger meer zeggenschap dient te krijgen. De theorie en de literatuur geven echter aan dat de lokale lijsten ook daadwerkelijk de burger sterker betrekken bij het beleid. In de casestudy zal hierbij aandachtig worden bestudeerd in hoeverre burgerparticipatie voorkomt in de partijprogramma's en beleidsdocumenten.

De lokale lijsten en GL geven een lichte voorkeur aan kwalitatieve prestatieafspraken terwijl de SGP, SP en de CU duidelijk kwantitatieve prestatieafspraken prefereren. De overige partijen scoren rond het gemiddelde. De samenstelling en de dominantie van de lokale partij/lijsten kan hierdoor doorwerken op het type prestatieafspraken. Bij de casestudy zal onderzocht worden of deze voorkeur en naar type prestatieafspraken ook terug te zien zijn.

Wanneer er gekeken wordt naar de hardheid van prestatieafspraken komt naar voren dat gemiddeld genomen alle lokale partijen/lijsten de voorkeur geven aan hardere afspraken. Ten opzichte van de lokale lijsten geven de VVD en de PvdA de voorkeur aan wat minder strakke prestatieafspraken. Terwijl de SP en de CU wat hardere prestatieafspraken prefereren. Het socialistische karakter van de SP die de voorkeur geven aan regulering en het liberale karakter van de VVD wat neigt richting markstructurering kan hieraan ten grondslag liggen.

Het merendeel van zowel de lijsten als de partijen is van mening dat er wel degelijk een verschil is tussen deze twee vormen van lokale politieke organisaties. Een vaak genoemd verschil tussen de lijsten en partijen is dat lokale lijsten geen ideologische invalshoek hebben en de lokale lijsten hierdoor wel een mening hebben maar geen visie. Hierdoor worden de lijsten, veelal door de respondenten van partijen, als pragmatisch en populistisch bestempeld. Wat vervolgens opvalt bij de stelling: "de beste oplossingen voor lokale vraagstukken kunnen ideologisch tegenstrijdig zijn" is dat gemiddeld zowel de respondenten van lijsten als van partijen het hiermee eens zijn. Dit resultaat bevestigt het vermoeden dat ook partijen met nationale binding op lokaal niveau pragmatischer zijn ingesteld.

Verder wordt er door de respondenten aangegeven dat lokale lijsten professionaliteit missen. Dit komt volgens de respondenten tot uiting dat lokale lijsten *one issue* partijen zijn die stoeptegelpolitiek beoefenen. Een analyse van het partijprogramma in de *casestudies* zal hierover uitsluitsel geven. Bij de

analyse van de documenten zal er extra naar duurzaamheid worden gekeken. Duurzaamheid is een thema wat zich niet beperkt tot gemeente contouren. Aan de hand van het thema duurzaamheid wordt bekeken of de partij/lijst zich met oogkleppen op het lokale beleid stort of dat er ook zicht is op de wereld buiten de gemeentegrenzen.

In de enquête is ook aangegeven dat lokale lijsten veel beloven maar weinig waar maken. Dit zou kunnen betekenen dat in het partijprogramma van de lokale lijsten veel prestatieonderwerpen worden genoemd die vervolgens niet terug te vinden zijn in de prestatieafspraken. Dit zal aan de hand van analyse van documenten worden onderzocht.

Een ander veelgenoemd verschil tussen de lokale lijsten en partijen is dat lokale lijsten zich sterker richten op het lokale belang. Het analyseren van de thema's uit het BBSH: senioren, starters, leefomgeving en woon-zorgarrangementen, zal een beeld geven van de mate waarin lokale partijen/lijsten trachten het lokale belang te behartigen.

Bij de enquête wordt er zowel door lokale partijen als door lijsten aangegeven dat lokale lijsten beter contact hebben met de burger. Zelf dichten de lokale lijsten zich het sterker betrekken van de burger toe. De prestatieonderwerpen interactieve beleidsvorming en burgerparticipatie geven een indicatie in welke mate de burger wordt betrokken. Tijdens de interviews zal ook naar voren komen in welke mate de burger betrokken is geweest bij de totstandkoming van de woonvisie en de prestatieafspraken.

Vanuit de theorie, literatuur en de enquête zijn voor het vervolg van het onderzoek de volgende stellingen geformuleerd:

- **Stelling:** Lokale partijen handelen meer ideologisch dan lokale lijsten. De ideologie van de lokale partij werkt door in het partijprogramma, het coalitieakkoord, de woonvisie en uiteindelijk in de prestatieafspraken tussen de gemeente en de woningcorporaties.
- **Tegenstelling:** Lokale lijsten handelen pragmatischer dan lokale partijen.
- **Stelling:** Lokale lijsten hebben geen binding met een moederpartij, hierdoor zijn ze sterker gericht op het lokale volkshuisvestingsbelang. Dit is te zien aan de behandeling van de lokale volkshuisvestingsthema's. Het sterke lokale belang werkt ook door in het coalitieakkoord, de woonvisie en de prestatieafspraken tussen de gemeente en woningcorporatie.
- **Tegenstelling:** lokale partijen hebben binding met de moederpartij. Hun standpunten worden vanuit een landelijk verspreid format opgesteld, hierdoor is er minder oog voor lokale volkshuisvestingsvraagstukken. Dit werkt ook door in het coalitieakkoord, de woonvisie en de prestatieafspraken.
- **Stelling:** lokale partijen hebben een positievere houding ten opzichte van regionale samenwerking dan lokale lijsten.
- **Stelling:** Lokale partijen hebben een bredere scope dan lokale lijsten, hierdoor komt het interlokale thema duurzaam bouwen sterker aan bod bij lokale partijen dan bij lijsten.
- **Stelling:** lokale lijsten zijn one-issue partijen. Dit is terug te zien aan het beperkt aantal prestatieonderwerpen die worden besproken in het partijprogramma. Dit werkt vervolgens door in de woonvisie en de prestatieafspraken.
- **Tegenstelling:** lokale partijen hebben een brede scope. Hierdoor wordt een groot deel van de prestatieonderwerpen in het partijprogramma aangehaald.
- **Stelling:** lokale lijsten beloven veel maar maken weinig waar. Hierdoor komen de onderwerpen die aan bod komen in het partijprogramma beperkt aan bod in het coalitieakkoord, de woonvisie en de prestatieafspraken.
- **Tegenstelling:** lokale partijen maken waar wat ze beloven. Hierdoor komen de onderwerpen die aan bod komen in het partijprogramma grotendeels aan bod in het coalitieakkoord, de woonvisie en de prestatieafspraken.
- **Stelling:** lokale lijsten betrekken woningcorporaties sterker bij de gemeentelijke woonvisie dan lokale partijen (met uitzondering van GL en D66).
- **Stelling:** lokale lijsten bieden de woningcorporaties meer mogelijkheid tot bijsturing van de gemeentelijke woonvisie.

- **Stelling:** Lokale lijsten hebben een negatievere houding ten aanzien van de opdrachten die de woningcorporaties dienen te voldoen aan de Rijksoverheid.
- **Stelling:** Lokale lijsten betrekken de burger sterker bij het gemeentelijke huisvestingsbeleid. Hierdoor hebben lokale lijsten een positievere houding ten aanzien van burgerparticipatie *en* lokale lijsten betrekken hierdoor de burger daadwerkelijke sterker dan partijen.
- **Stelling:** Politici van lokale lijsten werken minder professioneel dan politici van lokale partijen. Dit is terug te zien aan de frequentie van het overleg tussen de politici en de woningcorporatie.
- **Stelling:** Lokale lijsten hebben een sterkere voorkeur voor kwantitatieve prestatieafspraken dan lokale partijen (met uitzondering van GL).
- **Stelling:** Lokale lijsten hebben een sterkere voorkeur voor harde prestatieafspraken dan de lokale afdeling van de PvdA.
- **Stelling:** Lokale partijen laten zich bij het bepalen van hun standpunten sterker beïnvloeden door de moeder partij.
- **Stelling:** lokale partijen hebben door hun landelijk netwerk meer opleidingsmogelijkheden dan lokale partijen.

-DEEL III GROTE GROEIGEMEENTEN-

In deel drie van het onderzoek wordt een vergelijking gemaakt tussen de gemeente Katwijk en de Gemeente Roosendaal, gemeenten waarbij de bevolking de komende jaren groeit. Zoals aangegeven in de casusselectie, worden deze gemeenten met elkaar vergeleken omdat het beide tot de grootste gemeenten van de casussen behoren. De omvang van de gemeenteraad van de gemeente Katwijk en Roosendaal zijn respectievelijk 33 en 35 raadszetels. De gemeente Roosendaal heeft tot 2025 te maken met een huishoudensgroei van 5 tot 10% en de gemeente Katwijk met een huishoudensgroei boven de 10%. Hierdoor is het huisvestingsvraagstuk tussen de gemeenten enigszins vergelijkbaar.

Hoofdstuk 7 geeft een beschrijving van de Katwijkse casus en hoofdstuk 8 van de Roosendaalse casus. Om uitspraken te kunnen doen over de Katwijkse casus is het in een aantal gevallen nodig een vergelijking te maken met de Roosendaalse casus (en andersom). Hierdoor zal in de Katwijkse casus een aantal keer vooruit gelopen worden op de Roosendaalse casus, en in de Roosendaalse casus zal er teruggegrepen worden naar de Katwijkse casus. Een vergelijkende conclusie tussen de Katwijkse en Roosendaalse casus is terug te vinden aan het einde van hoofdstuk 8.

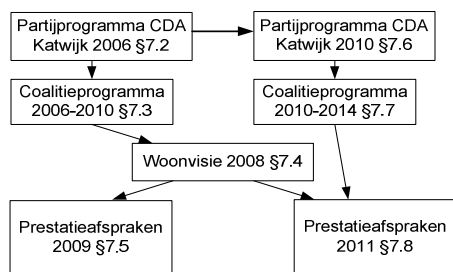
7 Gemeente Katwijk

In dit hoofdstuk wordt er gekeken in hoeverre de standpunten van het CDA Katwijk, een lokale partij, doorwerken in de prestatieafspraken tussen de gemeente Katwijk en de woningcorporatie(s). Hierbij gaat het om de prestatieafspraken van mei 2009 tussen de gemeente Katwijk, KBV & SpiritWonen en die van januari 2011 tussen de gemeente Katwijk & Dunavie (ontstaan door de fusie tussen KBV en SpiritWonen).

Het partijprogramma van het CDA uit 2006 heeft invloed op de inhoud van het coalitieakkoord tussen het CDA Katwijk, Gemeente Belangen & SGP. De gemeentelijke woonvisie dient inhoud te krijgen binnen de kaders van het coalitieakkoord. Uit de onderhandelingen tussen de gemeente en de woningcorporatie, gebaseerd op de gemeentelijke woonvisie en het strategisch voorraadbeleid, worden de uiteindelijke prestatieafspraken gevormd.

Voor de prestatieafspraken uit 2011 geldt hetzelfde principe. Echter zouden veranderingen van standpunten in het partijprogramma uit 2010 en het coalitieakkoord van het CDA, CU & VVD uit 2010 door kunnen werken in de prestatieafspraken tussen de gemeente Katwijk & Dunavie. Figuur 7.1 geeft een overzicht van de doorwerking van de CDA standpunten op de overige documenten weer. Daar waar nodig en mogelijk zullen de bevindingen worden vergeleken met de vergelijkingscasus Roosendaal om zo tot gegronde conclusies te komen.

Figuur 7-1: Doorwerking standpunten CDA Katwijk op de prestatieafspraken tussen gemeente en woningcorporaties

Paragraaf 1 begint met een algemene beschrijving van de gemeente Katwijk, de politieke situatie in de gemeente en de werkzame woningcorporatie(s). Vervolgens is het hoofdstuk opgebouwd aan de hand van figuur 7.1. In paragraaf 2 tot en met 5 komt eerst het CDA partijprogramma van 2006, het coalitieakkoord voor de periode 2006-2010, de gemeentelijke woonvisie en de prestatieafspraken tussen de gemeente Katwijk, Spirit Wonen en KBV uit 2009 aan bod. Paragraaf 6 t/m 8 worden het partijprogramma van het CDA Katwijk uit 2010, het coalitieakkoord voor de periode 2010-2014 en de prestatieafspraken tussen de gemeente Katwijk & Dunavie besproken. Paragraaf 9 vervolgt met de resultaten van de interviews met wethouder van Duin (met onder andere de portefeuille volkshuisvesting) en mw. Van Veen van de woningcorporatie Dunavie. De conclusie van dit hoofdstuk wordt samen met de conclusie van hoofdstuk 8 gegeven.

7.1 Algemene beschrijving Katwijk

De gemeente Katwijk bevindt zich in de provincie Zuid-Holland (figuur 7.2). Het is verreweg de grootste gemeente in de Duin- en Bollenstreek en heeft hierdoor een belangrijke regionale functie. De gemeente Katwijk heeft in 2006 haar huidige omvang verkregen door de toevoeging van de gemeenten Rijnsburg en Valkenburg. De gemeente Katwijk bestaat uit de kernen: Katwijk, Rijnsburg en Valkenburg en hebben respectievelijk ca. 43, 15 en 4 duizend inwoners (Gemeente Katwijk, www.katwijk.nl, n.d.).

De gemeenteraad van Katwijk bestaat uit 33 zetels en is na Roosendaal de grootste gemeente van de geselecteerde casussen. Het CDA, ChristenUnie, Gemeentebelangen, PvdA, SGP en de VVD zijn vertegenwoordigd in de gemeenteraad. Het CDA is momenteel met 8 zetels de grootste partij, de vorige raadsperiode 2006-2010 was het CDA met 10 zetels eveneens de grootste politieke partij (zie tabel 7.1). In

de periode 2006-2010 bestond de coalitie uit CDA, Gemeentebelangen en de SGP de huidige coalitie bestaat uit het CDA, CU en VVD.

Het college van B&W bestaat uit 4 wethouders waarvan er 2 worden geleverd door het CDA. De portefeuilles: Ruimtelijke ontwikkeling, Grondbeleid, Financiën en Wonen behoren tot de taken van de CDA wethouders. De portefeuilles wonen en financiën waren de vorige raadsperiode gedeeltelijk in het bezit van CDA wethouders. Vanuit de begripsbepaling uit hoofdstuk 1 kan worden gesteld dat de sleutelwethouder in het college van B&W wordt geleverd door een lokale partij, het CDA Katwijk. En doordat het CDA ook de meeste zetels heeft binnen de gemeenteraad heeft de partij de dominante positie, zoals beschreven in hoofdstuk 5.

CDA Katwijk

De afdeling van het CDA Katwijk is meer dan 20 jaar actief in Katwijk en is een lokale afdeling van de landelijke CDA partij. Uit de enquête blijkt dat de houding van de CDA afdeling in Katwijk met betrekking tot nationale volkshuisvestingsvraagstukken rond het midden scoort (M=2.86) op het links-rechts spectrum. Met betrekking tot lokale volkshuisvestingsvraagstukken scoort de CDA afdeling in Katwijk een stuk linkser (M=2.16) op het links-rechts spectrum.

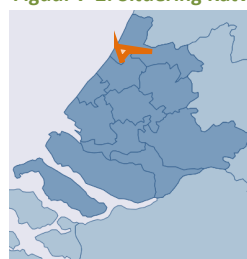
Het CDA Katwijk streeft naar een sociale samenleving die gebouwd is op samenwerking en die ruimte geeft aan de lokale gemeenschap (CDA Katwijk, www.cdakatwijk.nl). De overige standpunten, en dan met name die betrekking hebben op de volkshuisvesting worden beschreven in paragraaf 7.2.

Tabel: 7-1 Zetelverdeling Gemeenteraad Katwijk periode 2006-heden

Partij	Aantal zetels 2006-2010	Coalitie 2006-2010	Aantal zetels 2010-2014	Coalitie 2010-2014
CDA	10		8	
ChristenUnie	6		6	
Gemeente- belangen	7		7	
PvdA	2		2	
SGP	5		5	
VVD	3		5	

Bron: Gemeente Katwijk, www.katwijk.nl, n.d.

Figuur 7-2: Situering Katwijk

Bron: eigen werk

Woningcorporatie

De woningcorporaties SpiritWonen en Woonstichting KBV zijn 1 juli 2010 gefuseerd tot de nieuwe woningcorporatie Dunavie. Voor de fusie van SpiritWonen en Woonstichting KBV zijn al prestatieafspraken gemaakt met deze woningcorporaties, na de fusie zijn de gemeente Katwijk en Dunavie in 2011 met nieuwe prestatieafspraken gekomen.

Met ca. 8.000 wooneenheden behoort Dunavie tot de middelgrote woningcorporaties (CFV, 2010). De missie van Dunavie wordt als volgt omschreven: "Dunavie biedt vooral woonruimte aan mensen die niet zelfstandig in eigen huisvesting kunnen voorzien. Daarvoor werken we duurzaam samen met bewoners, (maatschappelijke) ondernemers, de gemeente en andere belanghebbenden. We hebben oog voor mens en omgeving. Met onze kennis van de gemeente Katwijk en een stevige verankering in de lokale samenleving dragen we bij aan prettig wonen en leven".

Vooruitblik

In tabel 7.2 is een overzicht te zien van de prestatieonderwerpen die aan bod zijn gekomen in het partijprogramma van het CDA Katwijk uit 2006, het partijprogramma uit 2010, het coalitieakkoord voor de periode 2006-2010 en de periode 2010-2014, de gemeentelijke woonvisie, de prestatieafspraken tussen de gemeente Katwijk, SpiritWonen & KBV en de prestatieafspraken tussen de gemeente Katwijk en Dunavie.

Per document worden in het hoofdonderzoek alleen de belangrijke bevindingen en conclusies gepresenteerd. Een volledige beschrijving per document kan gevolgd worden in bijlage C.

Zoals aangegeven in hoofdstuk 5 wordt per document gekeken naar het belang van de lokale volkshuisvesting waarbij individueel de thema's leefbaarheid, de groepen senioren en starters, woon-

zorgarrangementen en herstructurering wordt gekeken. Vervolgens wordt de interlokale scope van de documenten onderzocht aan de hand van de thema's duurzaam bouwen en regionale samenwerking. Ook wordt onderzocht of binnen de documenten aandacht wordt besteed aan interactieve beleidsvorming (expliciet gericht op de burger) en het betrekken van de burger bij de eigen leefomgeving. Tot slot wordt per document gekeken hoeveel en welke prestatieonderwerpen aan bod komen.

Tabel 7-2: Overzicht doorwerking prestatieonderwerpen CDA Katwijk

Onderwerp	Partij-programma 2006	Coalitie-akkoord 2006-2010	Woonvisie 2008-2020	Prestatie-afspraken 2009	Partij-programma 2010	Coalitie-akkoord 2010-2014	Woonvisie 2008-2020	Prestatie-afspraken 2011
Kernvoorraad								
Nieuwbouwproductie								
Doelgroep								
Starters								
Huurprijsbeleid								
Woonruimte-verdelingsbeleid								
Huursubsidiebeleid								
Gehandicapten								
Statushouders								
Senioren								
Daklozen								
Woon- zorgarrang.								
Algemeen herstruc.								
Sloop								
Samenvoegen woningen								
Woningverbetering								
Nieuwbouw laagsegment koop								
Verkoopbeleid								
Tussenvormen								
Fysieke omgeving								
Sociale veiligheid								
Woningkwaliteit								
Duurzaam bouwen								
Levensloopbestendig bouwen								
Burgerparticipatie 1.0								
Burgerparticipatie 2.0								
Part. Opdracht.								
Verdeling van Kosten								
Financiële continuïteit								
Grondbeleid								
Samenwerking corporaties								

7.2 Partijprogramma CDA Katwijk 2006

Het partijprogramma van het CDA Katwijk (2005, p. 5) heeft een duidelijke ideologische grondslag; de eigen verantwoordelijkheid van de burger, Evangelie als inspiratiebron en het versterken van gemeenschappen waaraan mensen deelnemen, worden in de inleiding uitvoerig besproken. Het partijprogramma van de Roosendaalse Lijst uit 2006 daarentegen heeft geen duidelijke ideologische grondslag. Dit sluit aan bij de stelling dat lokale partijen sterker ideologisch handelen dan lokale lijsten.

De lokale onderwerpen met betrekking tot de volkshuisvesting komen allemaal duidelijk terug in het verkiezingsprogramma van het CDA Katwijk uit 2006. Dit is ook het geval bij het partijprogramma uit 2006 van de vergelijkingscasus Roosendaal. Deze constatering ontkracht noch bevestigt de stelling: "lokale partijen zich sterker richten op het lokale belang". Echter lijkt het alsof een deel van de standpunten, en dan met name het thema leefbaarheid, uit een landelijk beschikbaar gesteld CDA format komen. Deze

indruk wordt gewekt doordat de thema's zeer algemeen besproken worden en geen concrete voorbeelden worden genoemd die typisch zijn voor de Katwijkse problematiek. Bij de vergelijkingscasus is dit niet het geval door dat het daar een lokale lijst zonder nationale binding betreft (zie hoofdstuk 8). Hierdoor lijkt de stelling "lokale partijen richten zich minder sterk op het lokale belang dan lokale lijsten" deels te kloppen.

Het interlokale thema duurzaam bouwen wordt in het partijprogramma van het CDA uit 2006 nauwelijks besproken, dit geldt echter ook voor het partijprogramma van de RL uit 2006. Het CDA Katwijk lijkt hierbij niet aan te sluiten bij de stelling "lokale partijen bespreken het interlokale thema duurzaam bouwen sterker".

Het CDA Katwijk heeft in haar partijprogramma uit 2006 wel een positieve houding ten aanzien van regionale samenwerking. Het belang van regionale samenwerking wordt echter in het partijprogramma van de RL uit 2006 ook benadrukt. Dat het CDA Katwijk een positievere houding heeft ten aanzien van regionale samenwerking kan op basis van de partijprogramma's van het CDA en de RL voor de verkiezingen van 2006 niet worden gesteld.

Burgerparticipatie wordt uitvoerig aangehaald in het partijprogramma. Zo dient er volgens het CDA ruime gelegenheid te zijn voor burgers om mee te denken over de ruimtelijke ordening. Het CDA geeft in haar programma ook aan dat ze voorstander is van het betrekken van de burgers bij het beheer en onderhoud van de eigen leefomgeving (burgerparticipatie 2.0). Dit is ook het geval in het programma van de RL uit 2006. Deze constatering sluit niet aan bij de stelling dat lokale lijsten burgers sterker betrekken bij het lokale volkshuisvestingsbeleid.

In het partijprogramma van het CDA Katwijk worden van de 31 prestatieonderwerpen 24 onderwerpen besproken, waarvan 5 zeer beperkt (zie tabel 7.2 en 7.A in de bijlage). In vergelijking met het partijprogramma van de RL, waarbij 17 onderwerpen aan bod komen waarvan 2 beperkt, worden in het programma van het CDA Katwijk meer onderwerpen aangehaald. Deze constatering sluit aan bij de stelling dat lokale partijen een breder partijprogramma hebben. Echter moet hier ook rekening gehouden worden met het feit dat het lokale programma van het CDA Katwijk gebaseerd is op het landelijke CDA format.

7.3 Coalitieakkoord Katwijk 2006-2010

Wat direct opvalt is dat het coalitieakkoord een zeer beknopt document is (2 pagina's). Hierdoor moet nuance worden betracht bij het trekken van de conclusies uit het coalitieakkoord van 2006.

Bij de lokale volkshuisvestingsthema's wordt het beleid met betrekking tot herstructurering niet besproken. Het beleid met betrekking tot de leefbaarheid, de doelgroepen starters en senioren en woonzorgarrangementen komt zeer beperkt aan bod.

De interlokale thema's, regionale samenwerking en duurzaam bouwen, worden niet in het coalitieakkoord genoemd. Het feit dat het CDA de grootste partij is binnen de coalitie heeft er kennelijk niet voor gezorgd dat de thema's regionale samenwerking en duurzaam bouwen aan bod komt.

Het betrekken van de burger bij het gemeentelijk beleid dient in een vroeg stadium te gebeuren, zodat zij hier nog invloed op uit kunnen oefenen. Evenals in het partijprogramma wordt burgerparticipatie 1.0 in het coalitieakkoord genoemd.

Zoals eerder aangegeven is het coalitieakkoord een zeer beknopt document (2 pagina's). Van de 31 prestatieonderwerpen worden maar 8 onderwerpen besproken (zie tabel 7.B bijlage C). De stelling "lokale partijen hebben een brede scope" werkt niet door in het coalitieakkoord. Er lijkt sprake te zijn van een beperkte doorwerking van de prestatieonderwerpen uit het partijprogramma van het CDA uit 2006 op het coalitieakkoord. Van de 31 prestatieafspraken komen er 8 zowel voor in het partijprogramma van het CDA Katwijk uit 2006 als in het coalitieakkoord en 7 prestatieonderwerpen komen noch in het partijprogramma noch in het coalitieakkoord voor. Een andere oorzaak van de afname van het aantal prestatieonderwerpen kan deels liggen bij de beperkte omvang van het coalitieakkoord.

7.4 Woonvisie Katwijk 2008-2020

De onderwerpen die blijken van een sterke gerichtheid op het lokale beleid worden in de woonvisie (Gemeente Katwijk, 2008) uitvoerig besproken. Alleen wordt geen verdere invulling gegeven aan het thema herstructurering. Er wordt aangegeven dat de gemeente de komende jaren voor een belangrijke herstructureringsopgave komt te staan, maar de daadwerkelijke invulling hiervan wordt niet besproken. De woonvisie van de gemeente Roosendaal (2010) bespreekt ook alle lokale volkshuisvestingsthema's. De stelling "lokale lijsten geven meer aandacht aan de lokale volkshuisvestingsthema's", werkt niet door in de gemeentelijke woonvisie.

Met betrekking tot het duurzaam bouwen zijn wel hoge ambities neergelegd in de woonvisie. Alle woningen dienen namelijk via het duurzaam plus model te worden gebouwd. Echter wordt het thema duurzaam bouwen ook in de Roosendaalse woonvisie (2010) besproken. Dat lokale partijen zich sterker richten op het interlokale thema duurzaam bouwen werkt niet door in de geanalyseerde woonvisies.

Met betrekking tot het belang van regionale samenwerking wordt in de woonvisie van het CDA Katwijk (2008) een tweezijdig beeld gewekt. Aan de ene kant staat aangegeven dat de woonvisie mede gebaseerd is op Regionale woningbouwafspraken en de regionale woonvisie. Over het belang van verdere invulling van regionale samenwerking worden echter geen uitspraken gedaan. De Roosendaalse woonvisie benadrukt dit belang wel. Deze constatering sluit niet aan bij (en gaat deels in tegen) de stelling: "lokale partijen hebben een positievere houding ten aanzien van regionale samenwerking".

Burgerparticipatie 1.0 wordt in het coalitieakkoord genoemd. Bewoners dienen sterker betrokken te worden bij de ontwikkeling van de wijken. Het overlaten van het beheer en onderhoud van de eigen woonomgeving door de burgers wordt niet genoemd.

Van de 31 prestatieonderwerpen worden 21 onderwerpen (waarvan 4 beperkt) in de woonvisie besproken. Ter vergelijking: in Roosendaal worden 27 prestatieonderwerpen in de woonvisie besproken. Dat lokale partijen een bredere scope hebben dan lokale lijsten werkt bij de *grote groei gemeenten* niet door in de woonvisies.

De doorwerking van de prestatieonderwerpen uit het partijprogramma van het CDA uit 2006 op de woonvisie lijkt aanwezig. Van de 31 prestatieonderwerpen komen 20 onderwerpen zowel terug in het partijprogramma als in de woonvisie en 6 prestatieonderwerpen komen noch in het partijprogramma noch in de woonvisie voor. Vijf prestatieonderwerpen komen wel in het partijprogramma van het CDA uit 2006 aan bod, maar worden vervolgens niet behandeld in de woonvisie²⁵.

7.5 Prestatieafspraken SpiritWonen, KVB en gemeente Katwijk

De vergelijking met de casus Roosendaal moet met enige terughoudendheid worden behandeld. In de afgelopen 2 raadsperioden zijn in de gemeente Roosendaal maar 1 keer prestatieafspraken vastgesteld, terwijl dit in de gemeente Katwijk 2 keer is geweest. Een vergelijking van de laatste prestatieafspraken van de gemeente Katwijk met de gemeente Roosendaal is beter op zijn plaats.

Met betrekking tot de lokale volkshuisvestingsthema's is alleen bij de doelgroep starters en de herstructurering van bestaande wijken een uitspraak vastgelegd. De lokale volkshuisvestingsthema's komen in de prestatieafspraken tussen de gemeente Katwijk, SpiritWonen en KBV zeer beperkt aan bod. Wanneer de prestatieafspraken in de gemeente Katwijk (2009) worden vergeleken met de prestatieafspraken in de gemeente Roosendaal lijkt het op te gaan dat lokale partijen zich minder sterk richten op het lokale volkshuisvestingsbeleid.

Het interlokale thema duurzaam bouwen wordt beperkt in de prestatieafspraken (Gemeente Katwijk et al., 2009) besproken. Er wordt enkel gesteld dat de gemeente en woningcorporaties duurzaam bouwen nastreven. De prestatieafspraken in de vergelijkingscasus bevatten wel duidelijke afspraken over het thema duurzaam bouwen. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de sterkere gerichtheid van lokale partijen op het interlokale thema duurzaamheid niet doorwerkt in de woonvisie.

²⁵ Grondbeleid, de sociale veiligheid, burgerparticipatie 2.0, verkoopbeleid en het woonruimteverdelingsbeleid

Met betrekking tot regionale samenwerking wordt een tegengesteld beeld opgeroepen. Aan de ene kant staat in de prestatieafspraken aangegeven dat de partijen rekening houden met de beleidslijn die vast is gelegd in de Regionale Woonvisie Holland Rijnland. Aan de andere kant spreken gemeente en corporaties uit om in het regionale overleg gezamenlijk te pleiten voor het verdelen van een deel van de vrijgekomen woningen afwijkend van de regionale regels. In de prestatieafspraken van de gemeente Roosendaal (2010) worden geen afspraken gemaakt over regionale samenwerking. De sterkere gerichtheid van lokale partijen op regionale samenwerking lijkt hierbij dus door te werken in de prestatieafspraken.

Afspraken over burgerparticipatie worden in de prestatieafspraken niet genoemd (Gemeente Katwijk et al., 2008). Burgerparticipatie komt wel uitvoerig aan bod in de prestatieafspraken van de gemeente Roosendaal. Het lijkt erop dat het sterker betrekken van de burger bij het lokale volkshuisvestingsbeleid hierbij doorwerkt in de woonvisies.

Van de 31 prestatieonderwerpen worden 14 onderwerpen besproken (waarvan 2 zeer beperkt). In vergelijking met de casus Roosendaal is dit aanzienlijk minder. De scope van de prestatieafspraken uit de gemeente Roosendaal is hierdoor een stuk breder dan in de gemeente Katwijk. Een vergelijking met de laatste prestatieafspraken in de gemeente Katwijk zal hierover uitsluitsel geven.

Uit de analyse van de prestatieafspraken blijkt dat het aantal inspanningsafspraken (15) nagenoeg gelijk ligt met het aantal resultaatafspraken (13). Uitgedrukt in een waarde is 46% van de prestatieafspraken hard van karakter. De prestatieafspraken van de Roosendaalse casus heeft met een waarde van 65% een nog harder karakter. Uit de enquête kwam ook naar voren dat de lokale lijsten een licht sterkere voorkeur hebben voor resultaatafspraken.

De doorwerking van de prestatieonderwerpen uit het partijprogramma van het CDA uit 2006 op de prestatieafspraken is beperkt. Van de 31 onderwerpen komen er 11 zowel in het partijprogramma als in de prestatieafspraken aan bod, 4 onderwerpen komen noch in de prestatieafspraken noch in het partijprogramma aan de orde. Dertien prestatieonderwerpen komen wel in het partijprogramma van 2006 aan bod maar vervolgens niet in de prestatieafspraken (zie tabel 7.1). Dit sluit niet aan bij de stelling: "lokale partijen maken waar wat ze beloven".

7.6 Partijprogramma CDA Katwijk 2010

Wat in eerste instantie opvalt is dat het aantal prestatieonderwerpen in het partijprogramma van het CDA Katwijk 2010 is afgenomen ten opzichte van 2006. De onderwerpen: de kernvoorraad, sloop, woningverbetering en het verkoopbeleid dat de woningcorporatie dient te voeren, is in het partijprogramma van 2010 niet meer opgenomen. De financiële crisis zou ten grondslag kunnen liggen aan het schrappen van de sloop en woningverbeteringsplannen, de stagnerende woningmarkt kan de reden zijn geweest om het verkoopbeleid van woningcorporaties uit het partijprogramma te halen.

Van de 31 prestatieonderwerpen worden in het partijprogramma 19 onderwerpen besproken waarvan 1 beperkt. Het partijprogramma van de RL uit 2010 bespreekt daarentegen 12 van de 31 onderwerpen, waarvan 2 beperkt. De stelling dat lokale partijen een bredere scope hebben, wordt door deze constatering ondersteund.

De lokale volkshuisvestingsthema's komen allemaal aan bod in het partijprogramma van het CDA (2010). Ter vergelijking in het partijprogramma van de RL uit 2010 komt het onderwerp woon-zorgarrangementen niet aan bod. Dit gaat in tegen de stelling dat lokale lijsten zich sterker richten op lokale volkshuisvestingsvraagstukken. Hier geldt echter ook dat het partijprogramma van het CDA gebaseerd is op een landelijk format, dus dit beeld dient genuanceerd te worden.

De interlokale thema's duurzaam bouwen en regionale samenwerking worden in het partijprogramma van het CDA Katwijk (2010) besproken. Deze constatering sluiten aan bij de stelling dat lokale partijen een positieve houding hebben ten aanzien van regionale samenwerking en dat het interlokale thema duurzaam bouwen wordt besproken.

Het belang van burgerparticipatie wordt in het partijprogramma benoemd. Sommige wijken hebben te kampen met overlast. Het CDA wil dit aanpakken door de ruimte in samenspraak met bewoners anders in te richten. Ook wordt interactieve beleidsvorming (m.b.t. burgers) aangehaald. Inbreng van burgers in het democratisch proces blijft voortdurend een punt van aandacht. Het daadwerkelijk betrekken van de

burgers bij het beheer van de eigen leefomgeving (burgerparticipatie 2.0) wordt niet aangehaald. Het partijprogramma van de RL uit 2010 haalt ook alleen burgerparticipatie 1.0 aan. De stelling “lokale lijsten betrekken burgers sterker bij het volkshuisvestingsbeleid” gaat hierbij niet op.

Het partijprogramma van het CDA (2010) is gebaseerd op het christendemocratische gedachtegoed. Gerechtigheid, solidariteit, gespreide verantwoordelijkheid en rentmeesterschap zijn hierbij de uitgangspunten (CDA Katwijk, 2010, p. 3).

Er moet wel een kanttekening worden geplaatst bij de hierboven beschreven conclusies. Uit de gesprekken met de wethouder blijkt dat het partijprogramma gebaseerd is op een standaard format van de landelijke CDA partij.

7.7 Coalitieakkoord 2010-2014

Van de lokale volkshuisvestingsthema's wordt alleen de leefbaarheid uitvoerig besproken. De groepen senioren en starters komen wel aan bod, echter wordt hier maar één zin aan gewijd. Beleid met betrekking tot woon-zorgarrangementen en herstructurering worden niet besproken. In de Roosendaalse casus komen de lokale thema's uitvoeriger aan bod. De sterkere gerichtheid van de lokale lijsten op het lokale volkshuisvestingsbelang dan die van de lokale partijen lijkt hierbij door te werken op de inhoud van het coalitieakkoord.

Het interlokale thema komt, hoewel beperkt, aan bod in het coalitieakkoord. De coalitie geeft alleen aan dat duurzaam bouwen gestimuleerd moet worden. Regionale samenwerking wordt door de coalitie niet besproken. De stelling; “lokale partijen hechten sterker belang aan regionale samenwerking dan lokale lijsten”, lijkt niet door te werken in het coalitieakkoord (CDA Katwijk et al., 2010).

In het coalitieakkoord waar onder andere het CDA Katwijk aan deelneemt, wordt niet gesproken over burgerparticipatie 1.0 of 2.0. In het coalitieakkoord van de casus Roosendaal (Roosendaalse Lijst et al, 2010) komt dit wel terug. De stelling “lokale partijen betrekken burgers minder sterk bij het volkshuisvestingsbeleid” lijkt gezien de bovenstaande constatering door te werken in het coalitieakkoord.

In het coalitieakkoord worden maar 3 prestatieonderwerpen duidelijk besproken en 4 beperkt (zie tabel 7.2). In vergelijking met het partijprogramma van het CDA Katwijk uit 2010 is dit een sterke daling. In het partijprogramma komen 13 onderwerpen aan bod die vervolgens niet terug te vinden zijn in het coalitieakkoord (zie tabel 7.1). Deze constatering gaat in tegen de stelling dat lokale partijen hun beloften waar maken. In het coalitieakkoord van de Roosendaalse casus worden 14 onderwerpen duidelijk besproken en 1 beperkt. De stelling “lokale partijen hebben een bredere scope dan lokale lijsten” werkt niet door in het coalitieakkoord van de vergelijkingsgemeenten. Het tegenovergestelde lijkt eerder te kloppen.

7.8 Prestatieafspraken Dunavie en gemeente Katwijk

Over de lokale onderwerpen leefbaarheid, woon-zorgarrangementen, herstructurering en de doelgroep senioren zijn tussen de woningcorporatie en de gemeente Katwijk duidelijke afspraken gemaakt. Alleen met betrekking tot de groep starters zijn geen afspraken gemaakt. Dit is opvallend omdat in zowel het partijprogramma van het CDA uit 2010, het coalitieakkoord voor de periode 2010-2014 als de woonvisie het beleid ten aanzien van de groep starters terug te vinden is. In de uiteindelijke prestatieafspraken tussen de gemeente Katwijk & Dunavie wordt hier geen aandacht aan besteed. De Roosendaalse casus daarentegen bespreekt wel alle lokale volkshuisvestingsvraagstukken. De stelling lokale lijsten richten zich sterker op het lokale belang lijkt door te werken op de inhoud van de prestatieafspraken.

Bij de interlokale vraagstukken zijn zowel op het gebied van duurzaam bouwen als op het gebied van regionale samenwerking afspraken gemaakt. In de casus Roosendaal zijn op het gebied van regionale samenwerking geen afspraken gemaakt. De stelling lokale partijen hebben een positieve houding ten aanzien van regionale samenwerking werkt door in de prestatieafspraken tussen de gemeente Katwijk en Dunavie.

Er zijn ook afspraken vastgelegd om de burger sterker te betrekken bij het beleid. Er worden zowel afspraken gemaakt omtrent burgerparticipatie 1.0 als 2.0. Dit is tevens het geval in de Roosendaalse casus.

De stelling “lokale lijsten betrekken de burger sterker bij het lokale volkshuisvestingsbeleid dan lokale partijen” gaat voor de prestatieafspraken niet op.

Van de 31 prestatieonderwerpen zijn over 22 onderwerpen afspraken gemaakt tussen de gemeente en Dunavie. De prestatieonderwerpen beleid met betrekking tot starters en particulier opdrachtgeverschap zijn zowel in de partijprogramma's van het CDA Katwijk uit 2006 en 2010 als in de woonvisie terug te zien, in de prestatieonderwerpen worden hier echter geen afspraken over gemaakt. Vergelijkend: in de Roosendaalse casus zijn 27 prestatieafspraken aan bod gekomen. De stelling “lokale partijen hebben een brede scope en behandelen daarom meer prestatieonderwerpen” gaat voor de Katwijkse en Roosendaalse casus niet op.

De verhouding harde afspraken ten opzichte van zachte afspraken is redelijk gelijk. Van de 60 gevonden prestatieafspraken behoren er 28 tot de resultaatafspraken en 27 tot de inspanningsafspraken. De overige afspraken betreffen procesafspraken. 51%²⁶ van de afspraken zijn hard van karakter de prestatieafspraken in de Roosendaalse casus zijn echter met 65% resultaatafspraken nog minder vrijblijvend.

Het gros van de prestatieafspraken zijn kwalitatief van karakter. Van de 60 onderscheiden prestatieafspraken zijn er 11 te typeren als kwantitatief. Dit is vergelijkbaar met de Roosendaalse casus waarbij van de 72 prestatieafspraken 13 kwantitatief van karakter zijn.

7.9 Lokale verhoudingen

Deze paragraaf onderzoekt de lokale verhoudingen tussen de wethouder (voorgedragen door het CDA) met onder andere de portefeuille volkshuisvesting, de lokale afdeling van het CDA, de woningcorporatie Dunavie en de burgers in de gemeente Katwijk. De informatie is verzameld aan de hand van interviews met wethouder Van Duin, voorgedragen door het CDA, en mw. Van Veen, manager wonen bij Dunavie. Beide geïnterviewde personen zijn sterk betrokken geweest bij de prestatieafspraken tussen de gemeente Katwijk & Dunavie en hebben ook onderling contact.

Deze paragraaf heeft als doel om de bevindingen uit de documentenanalyse te controleren. Verder heeft deze paragraaf als doel om de overige stellingen uit de theorie, literatuur en de enquête te toetsen en te komen tot eventueel nieuwe inzichten.

In het eerste deel komt het interview met wethouder Van Duin aan bod. In het tweede deel komen de bevindingen uit het interview met mw. Van Veen aan bod.

Interview wethouder Van Duin

Wethouder Van Duin heeft onder andere de portefeuilles: ruimtelijke ordening, grondbeleid, bouwen, wonen en financiën en is hierdoor intensief betrokken geweest bij de totstandkoming van de prestatieafspraken tussen de gemeente Katwijk en Dunavie.

Succes CDA Katwijk

Het succes van het CDA in de gemeente Katwijk is volgens wethouder van Duin te danken aan het feit dat Katwijk een gemeente is met traditioneel een grote CDA achterban. Dat het CDA in Katwijk de grootste partij is, is volgens wethouder van Duin niet te danken aan de prestaties van het CDA die in Katwijk zijn geleverd. “Meestal zie je het succes of falen van de landelijke partij doorwerken in de resultaten van de lokale CDA” (W. van Duin, persoonlijke mededeling, 11 mei 2012). Dit sluit aan bij de constatering van Boogers (2010, p. 30). In vergelijking met de Roosendaalse casus is de wethouder van mening dat de RL (lokale lijst) haar succes te danken heeft aan hetgeen de lijst heeft gepresteerd voor de gemeente. Uit de literatuur is eerder naar voren gekomen dat hierdoor lokale lijsten zorgen voor een beter functioneren van de lokale democratie.

²⁶ Dit is de verhouding resultaatafspraken ten opzichte van de inspanningsafspraken, dus de procesafspraken buiten beschouwing gelaten.

Opleidingsmogelijkheden CDA Katwijk

Het CDA Katwijk biedt raadsleden en wethouders de mogelijkheid tot opleidingen via het Steenkampinstituut. Dit is een landelijk opleidingsinstituut van de partij.

Invloed landelijke CDA op verkiezingsprogramma van het CDA Katwijk

Wethouder Van Duin heeft twee keer het verkiezingsprogramma voor het CDA Katwijk geschreven en merkt hierbij dat de moederpartij duidelijk invloed heeft op de inhoud van het verkiezingsprogramma. Vanuit het landelijke partijbureau wordt een format geleverd. Het partijprogramma wordt vervolgens wel op de lokale situatie aangescherpt, maar veel belangrijke standpunten komen van het landelijke partijbureau af (W. van Duin, persoonlijke mededeling, 11 mei 2012). Dit bevestigt het vermoeden bij het analyseren van de partijprogramma's van het CDA Katwijk (2005, 2009) dat deze op een landelijk format gebaseerd zijn. Dit sluit aan bij de stelling dat lokale partijen zich minder sterk richten op de lokale problematiek.

De wethouder en de relatie met de CDA fractie

Momenteel is de gemeente Katwijk bezig met het uitwerken van een nieuwe woonvisie. De wethouder en diens ambtenaren werken daartoe in teamverband intensief samen. De wethouder heeft dus veel invloed op de inhoud van de woonvisie. De wethouder wil zelf dat de woonvisie zo SMART mogelijk wordt gemaakt en dat een duidelijke langetermijnvisie doorklinkt in de woonvisie.

Wethouder Van Duin geeft aan dat hij via regionaal overleg, het lezen van kranten, vakliteratuur en verschillende websites inhoudelijk wordt gevoed. Door de eigen CDA fractie wordt de wethouder niet inhoudelijk gevoed. Het komt voor dat de wethouder feedback krijgt van de eigen fractie, maar dan gaat het om signalering van specifieke concrete problemen (W. van Duin, persoonlijke mededeling, 26 april 2012). Vanuit de veronderstelling lokale partijen zijn professioneler dan lokale lijsten, werd verwacht dat de voeding vanuit de eigen fractie groter zou zijn. Maar de inhoudelijke voeding vanuit de eigen fractie is bij de casus Roosendaal en Katwijk vergelijkbaar.

Het overleg tussen de fractie en de wethouder vindt ad hoc plaats. Tot op heden is er geen punt waarop de wethouder is bijgestuurd door de eigen fractie. Dit kan aangeven dat de relatie tussen de wethouder en de fractie als goed te typeren is of dat de wethouder gewoonweg geen verkeerde beslissingen heeft genomen.

Invloed CDA

Wethouder van Duin merkt in eerste instantie op dat wanneer je wethouder bent je de wethouder bent voor de coalitie en niet voor een partij. Toch zijn er wel wat punten in de woonvisie te noemen die duidelijk van het CDA afkomen: betaalbare woningen en de starterslening zijn hier voorbeelden van.

Relatie tussen de wethouder en de coalitie

De relatie tussen de wethouder en de coalitie omschrijft wethouder Van Duin als goed. Er is veel samenwerking en interactie tussen de coalitie en de wethouder (W. van Duin, persoonlijke mededeling, 11 mei 2012). Het feit dat de woonvisie in een keer goedgekeurd is, onderbouwt deze conclusie. De verhoudingen zijn in de vergelijkingscasus ook als goed te typeren. Hierdoor kan niet gesteld worden dat wethouders van lokale lijsten minder professioneel te werk gaan of een slechtere verhouding hebben met de gemeenteraad.

Invloed coalitie

De standpunten van de coalitie hebben volgens wethouder Van Duin invloed gehad op de inhoud van de woonvisie. "Als je wethouder volkshuisvesting bent, ben je niet een wethouder van het CDA maar luister je naar argumenten van de hele gemeenteraad" (W. van Duin, persoonlijke mededeling, 11 mei 2012). Momenteel is de gemeente bezig met het opstellen van een nieuwe woonvisie. Een duidelijk punt wat van

de CU afkomt is dat de relatie tussen de woningproductie en de woningbehoefte sterker op elkaar afgestemd moet worden.

De standpunten van de coalitiepartners hebben nauwelijks invloed gehad op de inhoud van de prestatieafspraken tussen de gemeente Katwijk en Dunavie. De prestatieafspraken zijn ter kennis gegeven aan de gemeenteraad, dit komt omdat het geen raadsvoorstel was maar uitvoeringsbeleid van B&W. De totstandkoming van de prestatieafspraken in de Katwijkse casus is hierdoor een minder interactief proces geweest.

Invloed oppositie

De oppositie heeft ook invloed gehad op de inhoud van de woonvisie. Wanneer oppositiepartijen met goede argumenten komen, worden deze gewoon mee genomen. Het draait bij het maken van een woonvisie echter niet alleen om wat de partijen willen, maar ook om wat er nodig is.

Ten aanzien van de relatie met de woningcorporatie zijn volgens wethouder Van Duin geen duidelijke verschillen te zien tussen lokale partijen en lijsten.

Invloed burger

Het partijprogramma wordt opgesteld door de leden van het CDA Katwijk. Er worden voor de verschillende verkiezingsthema's werkgroepen opgesteld. Deze werkgroepen zoeken contact met mensen die in het beleidsveld zitten. Specifiek met betrekking tot het thema volkshuisvesting gaat het CDA Katwijk op bezoek in wijken en wordt interactief gesproken met verschillende belangenorganisaties (waaronder huurdersorganisaties en woningcorporatie Dunavie). Het betrekken van de burger bij de vorming van het partijprogramma van het CDA Katwijk verschilt niet sterk met die van de RL.

Bij de totstandkoming van de gemeentelijke woonvisie uit 2008 is de burger niet direct betrokken geweest. Burgers hebben niet de mogelijkheid gehad om direct invloed uit te oefenen op de woonvisie. Wel is de mogelijkheid tot inspraak geweest bij het bespreken van de woonvisie in de gemeenteraad. Momenteel wordt er wel gewerkt aan een nieuwe woonvisie, deze is al grotendeels gereed. In een later stadium wil wethouder van Duin hierbij wel stakeholders betrekken, waaronder stichting huurdersbelangen. Het gaat hierbij om inspraak in een laat stadium.

De burger is niet direct betrokken geweest bij de totstandkoming van de prestatieafspraken. Wel worden de verschillende *stakeholders* om hun opvattingen gevraagd.

De inwoners van de verschillende wijken worden wel betrokken bij de inrichting van hun woonomgeving. Er worden bijeenkomsten georganiseerd waarbij onderwerpen, investeringen en programma's aan bod komen en de wijkraad heeft hierbij de mogelijkheid tot inspraak. Het daadwerkelijk uithanden geven van het beheer en onderhoud van de openbare ruimte aan de burger, zoals het geval is in de gemeente Roosendaal, wordt in Katwijk niet toegepast.

Uit het gesprek met wethouder Van Duin blijkt dat de burger minder sterk wordt betrokken bij het beheer en onderhoud van de woonomgeving en bij de totstandkoming van de gemeentelijke woonvisie dan in de gemeente Roosendaal. De stelling dat lokale lijsten de burger sterker betrekken bij het volkshuisvestingsbeleid sluit hier op aan.

Relatie en betrokkenheid woningcorporaties

De samenwerking tussen de gemeente en de woningcorporatie typeert wethouder Van Duin als goed. Zowel bij de huidige woonvisie als bij de woonvisie die momenteel wordt uitgewerkt is Dunavie intensief betrokken geweest. Dit komt overeen met de Roosendaalse casus.

Wethouder Van Duin staat positief tegen de afdracht van financiële middelen van de woningcorporaties aan de Rijksoverheid. "De woningcorporaties hebben in het verleden veel geld ontvangen vanuit de overheid om te kunnen investeren in de volkshuisvesting" (W. van Duin, persoonlijke mededeling, 11 mei 2012). Het is daarom rechtvaardig en begrijpelijk dat de Rijksoverheid geld probeert terug te halen bij de woningcorporaties. Dit sluit aan bij de stelling dat lokale partijen een positievere houding hebben ten opzichte van de afdracht van corporatievermogen aan Den Haag dan lokale lijsten.

Wethouder Van Duin geeft aan dat de gemeente vroeger de mogelijkheid had om invloed uit te oefenen op woningcorporaties. Het is volgens hem wenselijk dat de gemeente een sterkere invloed kan uitoefenen,

zodat de woningcorporatie de gemeente kan dienen. Wethouder Van Duin (W. van Duin, persoonlijke mededeling, 11 mei 2012) geeft aan dat hij de woningcorporaties als samenwerkingspartner ziet. Het beleid van de woningcorporatie dient te passen bij het gemeentelijke volkshuisvestingsbeleid. Het feit dat wethouder van Duin aangeeft dat hij het wenselijk vindt dat de woningcorporatie de gemeente dient, neigt sterker richting een uitvoerdersrol van het gemeentelijk beleid. Bij de Roosendaalse casus was dit niet het geval. Dit sluit aan bij de stelling dat lokale partijen een negatievere houding hebben ten aanzien van woningcorporaties dan lokale lijsten.

Er vindt 4x per jaar bestuurlijk overleg plaats tussen de gemeente Katwijk en Dunavie. Dit is dubbel zoveel als het bestuurlijk overleg in de vergelijkingscasus Roosendaal. Het ambtelijk overleg tussen Dunavie en de gemeente Katwijk vindt eveneens 4x per jaar plaats, dit is in de Roosendaalse casus vaker.

De kleur van de wethouder heeft volgens wethouder Van Duin geen invloed op de relatie met de woningcorporatie. Het zijn eerder de specifieke gemeentelijke factoren en problemen die de sfeer en de inhoud van het overleg tussen de woningcorporatie en de gemeente bepalen.

Type prestatieafspraken en inhoud

De wethouder is van mening dat afspraken niet te vrijblijvend mogen zijn. Daar waar mogelijk gaat de voorkeur uit naar resultaatafspraken. Bij onvoorspelbare situaties ontkomt men er niet aan om inspanningsafspraken te maken.

De voorkeur gaat uit naar kwantitatieve afspraken. “Niet alles is te kwantificeren, maar waar mogelijk dienen de afspraken SMART te zijn” (W. van Duin, persoonlijke mededeling, 11 mei 2012).

Interview mw. Van Veen-Dunavie

Relatie met wethouder Katwijk

Volgens mw. van Veen is de relatie met de wethouder van Duin redelijk goed. Het kan volgens haar altijd beter. Bijvoorbeeld met betrekking tot de prestatieafspraken wil wethouder van Duin dat de woningcorporatie meer voor de gemeente doet dan in de ogen van Dunavie mogelijk is. Het komt ook voor dat er afspraken zijn tussen Dunavie en de gemeente en dat de wethouder tussentijds afspraken toe wil voegen. Ook bij de ontwikkeling van de nieuwe prestatieafspraken zijn wat wrijvingen merkbaar tussen de gemeente en de woningcorporatie. De gemeente heeft het liefst dat Dunavie voor de komende 10 jaar een lijst aanlevert met welke woningen gerenoveerd en/of gebouwd gaan worden (persoonlijke mededeling, 25 april 2012). De relatie tussen de wethouder van de gemeente Katwijk en Dunavie lijkt minder positief te zijn dan de houding tussen de wethouder van de gemeente Roosendaal en Aramis. Of verschillen in deze houding wordt veroorzaakt doordat het een lokale partij of lijst betreft is hiermee niet aangetoond. De persoonlijke kenmerken van de wethouder of de manager van de woningcorporatie of de aard van de concrete discussiepunten kunnen hieraan ook ten grondslag liggen.

Relatie met wethouder overige gemeente(n)

Dunavie is alleen werkzaam in de gemeente Katwijk. Hierdoor kan niet aangegeven worden of mw. van Veen verschillen merkt tussen verschillende wethouders (S. van Veen, persoonlijke mededeling, 25 april, 2012).

Betrokkenheid woningcorporatie

Bij de vorige woonvisie (Gemeente Katwijk, 2008) had de fusie tussen SpiritWonen en KBV nog niet plaatsgevonden en waren beide woningcorporaties vanaf het begin af aan intensief betrokken. Momenteel wordt een nieuwe woonvisie ontwikkeld. Dunavie is hierbij vanaf het begin betrokken geweest. Mevrouw van Veen is van mening dat de betrokkenheid best wat minder mag. De woonvisie is volgens haar een document wat met name het beleid van de gemeente omschrijft doordat er ook veel elementen in voorkomen die niets met sociale volkshuisvesting te maken hebben. De woningcorporaties hebben hun eigen documenten die voor hen leidend zijn zoals het strategisch vastgoedbeleid. Dunavie zet daarom uiteindelijk niet haar handtekening onder de gemeentelijke woonvisie (S. van Veen, persoonlijke mededeling, 25 april 2012).

Bij de totstandkoming van de woonvisie is er zowel overleg op ambtelijk als op bestuurlijk niveau geweest. Op ambtelijk niveau wordt aangegeven dat er in de discussies veel ruimte voor de woningcorporatie was om de woonvisie bij te sturen. Op inhoudelijk niveau zaten de woningcorporatie en de gemeente Katwijk vrijwel op een lijn. De woningcorporatie heeft de woonvisie met name bijgestuurd op het punt van de nieuwbouw voor starters. In eerste instantie pleitte de gemeente voor extra nieuwbouw om starters te huisvesten. De woningcorporatie vond echter dat het huisvesten van de starters in de bestaande bouw passender was om zo de verhuisketen op gang te krijgen. Op dit punt is sprake geweest van inhoudelijke bijsturing. Wanneer gekeken wordt naar concrete uitvoeringsmaatregelen zijn de inbreng en bijsturing van de woningcorporatie veel minder geweest. De gemeente heeft met name deze richtlijnen vastgesteld en hetgeen de woningcorporatie haalbaar acht, is achterwege gelaten.

Het overleg tussen de gemeente en de woningcorporatie met betrekking tot de prestatieafspraken is zeer systematisch verlopen. Er zijn 6 vrijdagmiddagen georganiseerd onder leiding van RIGO groep. Hierbij is discussie gevoerd en zijn de belangrijkste onderwerpen naar voren gekomen waar prestaties over gemaakt dienden te worden. Vervolgens heeft de invulling van deze prestatieafspraken nog ongeveer 2 maanden geduurd.

Het overleg tussen Dunavie en de gemeente Katwijk heeft systematisch plaats gevonden. Het ambtelijk en bestuurlijk overleg vond beide 4x per jaar plaats.

Zowel de woningcorporatie Dunavie in de Katwijkse casus als Aramis in de Roosendaalse casus zijn intensief betrokken geweest bij de totstandkoming van de gemeentelijke woonvisie. De stelling: "lokale lijsten betrekken woningcorporaties sterker bij de gemeentelijke woonvisie" sluit hierbij niet aan. Beide partijen geven aan dat ze de mogelijkheid tot bijsturing hebben gehad. Dunavie gaf te kennen dat met betrekking tot de concrete uitvoeringsmaatregelen de mogelijkheid tot bijsturing beperkt was. Dit sluit deels aan bij de stelling dat lokale lijsten woningcorporaties meer mogelijkheid tot bijsturing geven. In de Katwijkse casus (4x per jaar) vond op bestuurlijk niveau frequenter overleg plaats dan in de Roosendaalse casus (2x per jaar). Het overleg op ambtelijk niveau is in de Roosendaalse casus stukken hoger dan in de Katwijkse casus, ca. 2x per maand in vergelijking met 4x per jaar.

Voorkeur type prestatieafspraken

Er is voor Dunavie geen eenduidige voorkeur voor het type prestatieafspraken. Wanneer het nodig is, bijvoorbeeld doordat de ontwikkelingen onzeker zijn, dienen intentieafspraken gemaakt te worden. Daar waar mogelijk is het wenselijk om garantieafspraken te maken doordat deze het meest werkbaar zijn. Verder is het volgens mw. Van Veen belangrijk dat de afspraken wederkerig zijn. De woningcorporatie investeert in de gemeente en de gemeente dient hier wel iets voor terug te doen.

Betrokkenheid burger

Bij de totstandkoming van de huidige woonvisie is de burger nauwelijks betrokken geweest. Dit komt overeen met wat in het interview met wethouder van Duin naar voren kwam. Er is wel op een gegeven ogenblik een discussieavond geweest, waarbij verschillende belangenorganisaties uitgenodigd waren, waaronder stichting huurdersbelangen. Invloed en of bijsturing van deze groep zijn niet aan de orde geweest.

Bij de totstandkoming van de prestatieafspraken tussen Dunavie en de gemeente Katwijk zijn burgers niet direct betrokken geweest. Aan het eind van het proces toen de conceptversie al klaar was, werd een informatiebijeenkomst georganiseerd. Huurdersorganisaties mochten hun zegje doen over de inhoud van de prestatieafspraken, maar daar bleef het ook bij. Er is hierbij geen sprake geweest van bijsturing of invloed van deze partij.

Relatie politiek overig

Met individuele fracties, leden van fracties of raadscommissies heeft Dunavie zeer beperkt contact. Het contact wat er is, gaat voornamelijk om individuele gevallen waarbij een huurder die zijn zin niet krijgt, naar een raadslid is gestapt en deze vervolgens contact opneemt om te bemiddelen in het probleem. Vanaf de totstandkoming van Dunavie, na de fusie van SpiritWonen en KBV, is alleen de PvdA fractie een keer op

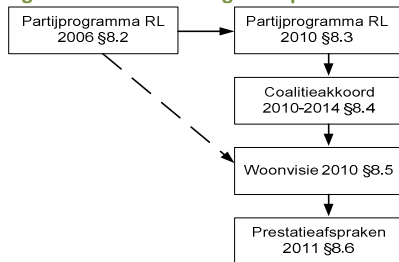
bezoek geweest om te horen welke plannen de woningcorporatie in de gemeente Katwijk heeft. Er is een avond georganiseerd waarbij alle fracties waren uitgenodigd, hierbij kwam vervolgens niemand opdagen.

8 Gemeente Roosendaal

In dit hoofdstuk wordt onderzocht in hoeverre de standpunten van de Roosendaalse Lijst (verder genoemd: RL) door werken in het coalitieakkoord voor de periode 2010-2014 tussen de RL, CDA, PvdA en GL, de gemeentelijke woonvisie en vervolgens de prestatieafspraken tussen de gemeente Roosendaal, Aramis, WSG en Stadlander. In tegenstelling tot de gemeente Katwijk, is na de verkiezingen van 2010 een nieuwe gemeentelijke woonvisie opgesteld. Hierdoor is met name het verkiezingsprogramma van de RL uit 2010 van belang.

Vanuit het verkiezingsprogramma van de RL uit 2006 kunnen een aantal stellingen worden getoetst, waardoor deze ook in ogenschouw worden genomen. Figuur 8.1 geeft de doorwerking van het partijprogramma van de RL op de prestatieafspraken weer.

Figuur 8-1: Doorwerking standpunten RL op prestatieafspraken

Bron: eigen werk.

Dit hoofdstuk is opgebouwd aan de hand van de bovenstaande figuur. Paragraaf 1 geeft een algemene beschrijving van de gemeente Roosendaal, de woningcorporaties en de politieke situatie. Paragraaf 2 tot en met 6 bespreekt achtereenvolgens het partijprogramma van de RL voor de verkiezingen van 2006, het partijprogramma van de RL voor de verkiezingen van 2010, het coalitieakkoord voor de periode 2010-2014, de gemeentelijke woonvisie en vervolgens de prestatieafspraken tussen de gemeente Roosendaal, Aramis, WSG en Stadlander. Paragraaf 7 beschrijft de lokale verhoudingen tussen de wethouder, coalitie, oppositie, woningcorporaties en de burgers van Roosendaal. Bij de interviews is er voor gekozen om een medewerker van Aramis te betrekken, omdat dit de grootste woningcorporatie werkzaam binnen de gemeente Roosendaal is. De conclusie (paragraaf 8) is gebaseerd op de vergelijking tussen de Katwijkse en Roosendaalse casus.

8.1 Algemene beschrijving Roosendaal

De gemeente Roosendaal is met haar 77.520 inwoners de zesde stad van Noord-Brabant. Roosendaal ligt in het zuidwesten van de provincie en bevindt zich tussen Breda en Bergen op Zoom aan de A58 (zie figuur 8.2). Door de ligging aan de spoorlijn Rotterdam-Antwerpen heeft de stad een belangrijke logistieke functie. De gemeente Roosendaal heeft op 1 januari 2007 haar huidige vorm gekregen door de toevoeging van de gemeenten Nispen en Wouw. Naast de hoofdkern Roosendaal bestaat de gemeente uit de kleinere kernen Wouw, Heerle, Nispen, Wouwse Plantage en Moerstraten²⁷ (Gemeente Roosendaal, www.roosendaal.nl, n.d.).

De gemeenteraad van Roosendaal bestaat uit 35 zetels en is de grootste gemeente (qua inwonersaantallen en zetelaantallen) van de geselecteerde casussen. De RL, CDA, VVD, PvdA, SP, Groenlinks, Nieuwe democraten en de VLP zijn vertegenwoordigd in de gemeenteraad. De RL is met 10 zetels de grootste partij binnen de gemeenteraad. De vorige raadsperiode 2006-2010 was de RL met 9

²⁷ Wouw=4.920, Heerle=1.900, Nispen=1.440, Wouwse Plantage=1.230 en Moerstraten=660 inwoners.

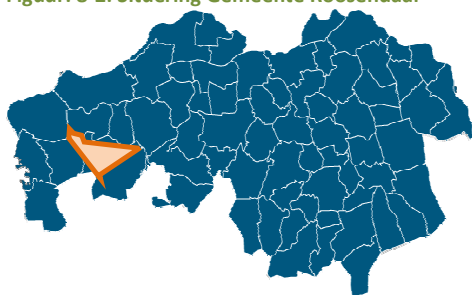
zetels eveneens de grootste politieke partij (zie tabel 8.1). In de periode 2006-2010 bestond de coalitie uit de RL, de PvdA en de VVD de huidige coalitie bestaat uit de RL, de PvdA, het CDA en GroenLinks.

Roosendaalse Lijst

De RL, een lokale lijst, is voortgekomen uit de oprichting van de lijst Rampaart door Piet Rampaart in 1966. Na de dood van Piet Rampaart in 1988 veranderde de naam in Roosendaalse Lijst. De RL vormt haar mening door goed te luisteren naar de verschillende groepen in de Roosendaalse samenleving (Roosendaalse Lijst, www.roosendaalselijst.nl, n.d.). De RL profileert zich nadrukkelijk niet als populistische partij, maar juist als partij die hun beloften uit het verkiezingsprogramma nakomen (Roosendaalse Lijst, 2009).

Uit de enquête blijkt dat de houding van de RL met betrekking tot nationale volkshuisvestingsvraagstukken iets wat links van het midden scoort ($M = 2.71$) op het links-rechts spectrum. Met betrekking tot lokale volkshuisvestingsvraagstukken scoort de RL ($M = 2.53$) matig links op het links-rechts spectrum. De overige standpunten van de RL met betrekking tot de volkshuisvesting worden in paragraaf 8.2 en 8.3 beschreven.

Figuur 8-2: Situering Gemeente Roosendaal

Bron: eigen werk

Tabel 8-1: Zetelverdeling Gemeenteraad Roosendaal periode 2006-heden

Partij	Aantal zetels 2006	Coalitie 2006-2010	Aantal zetels 2010	Aantal zetels 2011*	Coalitie 2010-2014
Roosendaalse Lijst	8		9	10	
CDA	6		5	5	
VVD	7		9	6	
PvdA	8		4	4	
SP	3		3	3	
GroenLinks	2		2	2	
Nieuwe Democraten	-		3	1	
D66	1		-	-	
VLP			-	4	

* Door verschuivingen binnen een jaar tijd is de samenstelling van de gemeenteraad veranderd en hierbij is een extra partij (VLP) als afsplitsing van de VVD ontstaan; Bron: Gemeente Roosendaal, www.roosendaal.nl, n.d.

Het college van B&W bestaat uit 4 wethouders waarvan er 2 voorgedragen zijn door de RL. Wethouder Adriaansen heeft o.a. de portefeuilles: ruimtelijke ordening, vitale wijken en dorpen en wonen. Wethouder Theunis, tevens aangesteld door de RL, heeft o.a. de portefeuilles financiën (Gemeente Roosendaal, www.roosendaal.nl, n.d.). Vanuit de begripsbepaling is de RL dominant aanwezig binnen het Roosendaalse bestuur. De sleutelwethouders zijn namelijk door de RL geleverd en het is de grootste partij binnen de gemeenteraad.

Woningcorporaties

Er zijn 3 woningcorporaties actief in de gemeente Roosendaal namelijk: Aramis, WSG en Stadlander. Op de terreinen wonen, wijken en dorpen, leefbaarheid en de relatie tussen wonen, welzijn en zorg zijn de woningcorporaties werkzaam. Zij zijn private organisaties met een wettelijke opdracht in het publieke domein. Vanuit deze opdracht zijn de woningcorporaties werkzaam ten behoeven van de volkshuisvesting in Roosendaal.

Aramis is met 8.479 woningen de grootste woningaanbieder in Roosendaal. Verder verhuurt de corporatie woningen in Breda waardoor zij een bezit van ca. 19.000 verhuureenheden heeft (Aramis AlleeWonen, www.alleewonen.nl, nd; Gemeente Roosendaal et al., 2010, p. 7). De corporatie behoort hiermee volgens het Centraal Fonds Volkshuisvesting (2010) tot de groep grote woningcorporaties. Naast het verhuren van woningen heeft Aramis aandacht voor leefbaarheid, veiligheid en samenleven in wijken, buurten en dorpen. Aramis is met name werkzaam in de wijken van Roosendaal en minder in de dorpen.

WSG heeft als werkgebied West-Brabant en vindt haar oorsprong in Geertruidenberg. WSG behoort, met ca. 4.000 verhuureenheden, tot de groep kleinere corporaties (CFV, 2010). In de gemeente Roosendaal bezit WSG 696 woningen (Gemeente Roosendaal et al., 2010, p. 7). De missie van WSG is: "het verzorgen van kwalitatief hoogwaardige en betaalbare huurwoningen voor een brede groep bewoners met daarbij nadrukkelijk aandacht voor mensen die in een zorgomgeving wonen en voor mensen met lagere inkomens" (WSG, www.wsgnl.com, n.d.).

Stadlander is een woningcorporatie met ca. 15.000 verhuureenheden en is vooral actief in de gemeenten Bergen op Zoom, Steenbergen, Woensdrecht, Roosendaal en op het eiland Tholen. Echter in de gemeente Roosendaal heeft de corporatie een bezit van ca. 400 woningen in de dorpen. Hierdoor is de rol van de woningcorporatie minder omvangrijk (Stadlander, www.stadlander.nl, n.d.; Gemeente Roosendaal et al., 2010, p. 7).

Vooruitblik

In tabel 8.2 is een overzicht te zien van de prestatieonderwerpen die aan bod zijn gekomen in het partijprogramma van de RL uit 2006, het partijprogramma van de RL uit 2010, het coalitieakkoord voor de periode 2010-2014, de woonvisie en de prestatieafspraken.

Per document worden de verschillende hypothesen getoetst en de opvallende punten besproken. Bij deze conclusies wordt er onderscheid gemaakt tussen: de lokale thema's (leefbaarheid, de groepen senioren en starters, woon-zorgarrangementen en herstructurering), interlokale thema's (duurzaamheid en regionale samenwerking), interactieve beleidsvorming en burgerparticipatie en de prestatieonderwerpen. Een volledige beschrijving per onderwerp en een volledig overzicht van de behandelde prestatieonderwerpen is, per document, terug te vinden in bijlage C.

Tabel 8-2: Overzicht doorwerking prestatieonderwerpen Roosendaalse Lijst

Prestatieonderwerpen (Severijn, 2009)	Partij- programma 2006	Partij- programma 2010	Coalitie- akkoord 2010-214	Woonvisie 2010	Prestatie- afspraken 2011
Kernvoorraad					
Nieuwbouwproductie					
Doelgroep					
Starters					
Huurprijsbeleid					
Woonruimteverdelingsbeleid					
Huursubsidiebeleid					
Gehandicapten					
Statushouders					
Senioren					
Daklozen					
Woon-zorgarrang.					
Algemeen herstructureringsbeleid					
Sloop					
Samenvoegen woningen					
Woningverbetering					
Nieuwbouw laagsegment koop					
Verkoopbeleid					
Tussenvormen					
Fysieke omgeving					
Sociale veiligheid					
Woningkwaliteit					
Duurzaam bouwen					

Prestatieonderwerpen (Severijn, 2009)	Partij- programma 2006	Partij- programma 2010	Coalitie- akkoord 2010-214	Woonvisie 2010	Prestatie- afspraken 2011
Levensloopbestendig bouwen					
Burgerparticipatie 1.0					
Burgerparticipatie 2.0					
Part. Opdracht.					
Verdeling van Kosten					
Financiële continuïteit					
Grondbeleid					
Samenwerking corporaties					

8.2 Partijprogramma Roosendaalse Lijst 2006

Alle onderwerpen die betrekking hebben op de lokale volkshuisvesting; leefbaarheid, doelgroepen senioren en starters, woon-zorgarrangementen en herstructurering, komen in het partijprogramma van de RL vermeld. In de Katwijkse casus zijn ook alle lokale volkshuisvestingsthema's aan bod gekomen. Hierbij is wel naar voren gekomen dat het partijprogramma van het CDA wordt opgesteld vanuit een landelijke CDA format. De stelling "lokale lijsten richten zich sterker op het lokale belang" wordt hierdoor bevestigd.

De interlokale thema's (duurzaam bouwen en regionale samenwerking) geeft een tweezijdig beeld. Het interlokale thema duurzaam bouwen komt nauwelijks aan bod, er wordt door de RL één algemene zin gewijd aan duurzaamheid en niet specifiek gericht op duurzaam bouwen. In de Katwijkse casus kwam het thema duurzaam bouwen ook niet aan de orde. In tabel 8.2 is vervolgens te zien dat het thema duurzaam bouwen in het partijprogramma van 2010 wel wordt besproken. Een logische verklaring hiervoor zou zijn dat het thema duurzaam bouwen pas de laatste jaren in opkomst is. Wat opvalt is dat het belang van het interlokale thema regionale samenwerking met de buurtgemeenten herhaaldelijk wordt benoemd komt in het partijprogramma van de RL. Het CDA heeft in haar verkiezingsprogramma een vergelijkbare houding ten opzichte van regionale samenwerking. De hierboven genoemde constatering gaan in tegen de stellingen "lokale partijen hebben een positievere houding ten opzichte van regionale samenwerking dan lokale lijsten" en "lokale partijen hebben een bredere scope waardoor het interlokale thema duurzaam bouwen sterker aan bod komt".

De RL betreft de burger sterk bij de lokale politiek. In het partijprogramma wordt aandacht besteed aan het vergroten van de burgerparticipatie bij politieke besluitvorming, maar ook bij de inrichting van de eigen leefomgeving (burgerparticipatie 2.0). In het partijprogramma van het CDA 2006 wordt het betrekken van de burger bij het beleid en de eigen leefomgeving ook genoemd. De stelling; "lokale partijen betrekken burgers sterker bij het volkshuisvestingsbeleid" lijkt hierdoor voor de partijprogramma's uit 2006 niet op te gaan.

In tabel 8.2 (zie ok bijlage C tabel 8.A) is te zien dat van de 31 prestatieonderwerpen er 17 onderwerpen, waarvan 2 beperkt (duurzaam bouwen en nieuwbouw lage segment koop), worden besproken in het partijprogramma van de RL. Deze constatering staat haaks op de stelling dat lokale lijsten *one-issue* partijen zijn. Doordat het CDA 24 prestatieonderwerpen bespreekt, lijkt het alsof de lokale partij wel een bredere scope heeft dan de lokale lijst. Hier moet echter de kanttekening bij worden geplaatst dat het partijprogramma vanuit een landelijk CDA format is geschreven, waardoor er onderwerpen in kunnen zitten die helemaal niet spelen in de gemeente Katwijk.

8.3 Partijprogramma Roosendaalse Lijst 2010

Van de thema's die betrekking hebben op de lokale volkshuisvesting wordt alleen niet gesproken over het beleid met betrekking tot woon-zorgarrangementen. De overige thema's (leefomgeving, groepen: senioren en starters en herstructurering) komen wel aan bod. In het partijprogramma van het CDA Katwijk uit 2010 worden wel alle lokale volkshuisvestingsthema's besproken. Het belang van de lokale volkshuisvestingsthema's is in de partijprogramma's van de Roosendaalse casus niet groter te noemen dan in de Katwijkse casus.

Het interlokale thema duurzaam bouwen wordt in het partijprogramma van de RL uit 2010 wel besproken. Ook de houding van de RL ten opzichte van regionale samenwerking is evenals in het partijprogramma van 2006 positief. Dat de interlokale thema's duurzaam bouwen en regionale samenwerking aan bod komen in het partijprogramma gaat in tegen de stelling dat lokale lijsten geen oog hebben voor interlokale vraagstukken en een negatieve houding hebben ten opzichte van regionale samenwerking.

Het betrekken van de burger bij het gemeentelijk beleid (burgerparticipatie 1.0) wordt in het partijprogramma van de RL besproken. "De burger dient in een vroeg stadium betrokken te worden zodat zij inspraak mogelijkheden hebben" (RL, 2010, p. 9). Het betrekken van de burger bij het beheer en onderhoud wordt in tegenstelling tot het partijprogramma uit 2006 niet genoemd. De burgers worden door de RL sterk betrokken bij het volkshuisvestingsbeleid.

In het partijprogramma van RL uit 2010 worden 12 van de 31 prestatieonderwerpen besproken waarvan 2 zeer beperkt (levensloopbestendig bouwen en nieuwbouw lage koopsegment). Er zijn 7 prestatieonderwerpen verdwenen (zie tabel 8.2) en het particulier opdrachtgeverschap is hiervoor in de plaats gekomen. Het aantal prestatieonderwerpen wat in het partijprogramma van 2010 aan bod is gekomen is gedaald. Dit is ook het geval in de Katwijkse casus waar het aantal van 24 naar 19 is afgenomen. Het CDA Katwijk heeft ook in het partijprogramma van 2010 een bredere scope dan de RL, maar er kan niet gesteld worden dat de RL een *one-issue* partij is.

8.4 Coalitieakkoord 2010-2014

Na de verkiezingen van 2010 is er een coalitie gevormd tussen de RL, CDA, PvdA en GL. Deze partijen hebben vervolgens gezamenlijk een coalitieakkoord opgesteld. In dit coalitieakkoord worden de lokale volkshuisvestingsthema's; leefbaarheid en de groepen senioren en starters, uitvoerig besproken. De thema's woon-zorgarrangementen en herstructurering komen niet aan bod. Wat opvalt is dat in de partijprogramma's van de RL uit zowel 2006 en 2010 het lokale belang sterker aanwezig is. Herstructurering komt in beide programma's aan de orde terwijl woon-zorgarrangementen in het partijprogramma van 2006 aan bod komen. Afname van de thema's met betrekking tot het lokale belang zou veroorzaakt kunnen zijn doordat lokale partijen deel nemen aan de coalitie of doordat het coalitieakkoord een beknopter document is. In het coalitieakkoord van de Katwijkse casus voor de periode 2010-2014 komt alleen het lokale onderwerp leefbaarheid uitvoerig besproken. De stelling "lokale lijsten richten zich sterker op de lokale volkshuisvesting", lijkt hierbij door te werken in het coalitieakkoord.

Voor het coalitieakkoord van de RL et al. geldt dat er geen aanwijzingen zijn dat de deelname van een lokale lijst aan de coalitie een negatieve invloed heeft op de regionale samenwerking. Regionale samenwerking is in het coalitieakkoord voldoende besproken. Dit sluit wederom niet aan bij de stelling dat lokale lijsten een negatieve houding hebben ten aanzien van regionale samenwerking.

Met betrekking tot het thema duurzaam bouwen wordt er gesteld dat de wijk Stadsoever zich dient te ontwikkelen tot duurzame wijk. Het thema duurzaamheid komt beperkt aan bod, maar het wordt wel besproken. In het coalitieakkoord van de Katwijkse casus komt regionale samenwerking niet aan bod. De stelling "lokale partijen hebben een positievere houding ten opzichte van regionale samenwerking" werkt niet door in het coalitieakkoord van de RL uit 2010.

Het intensief betrekken van de burger bij het volkshuisvestingsbeleid komt in het coalitieakkoord duidelijk naar voren. De coalitie wil de burger sterker betrekken bij de inrichting van de eigen leefomgeving. In het coalitieakkoord van de Katwijkse casus wordt er niet gesproken over burgerparticipatie. Dat de lokale lijsten burgers sterker betrekken bij het volkshuisvestingsbeleid, lijkt hierbij door te werken in het coalitieakkoord van de Katwijkse en Roosendaalse casus.

Van de 31 prestatieonderwerpen komen er 14 onderwerpen aan bod in het coalitieakkoord, waarvan 1 (duurzaam bouwen) beperkt. Het gegeven dat een lokale lijst deel neemt aan de coalitie, zorgt er niet voor dat er maar een beperkt aantal onderwerpen met betrekking tot de volkshuisvesting worden opgenomen in het coalitieakkoord. In het coalitieakkoord van de Roosendaalse casus is het aantal

prestatieonderwerpen die worden besproken veel groter dan bij de Katwijkse casus (7 tegen 14). Deze constatering sluit niet aan bij de stelling dat lokale lijsten een one-issue partij zijn.

Er lijkt sprake te zijn van doorwerking van de prestatieonderwerpen uit het partijprogramma van de RL uit 2010 op het coalitieakkoord. Van de 31 prestatieonderwerpen komen 11 prestatieonderwerpen zowel voor in het partijprogramma van de RL als in het coalitieakkoord. 14 prestatieonderwerpen komen noch in het partijprogramma noch in het coalitieakkoord voor.

8.5 Woonvisie Roosendaal 2010-2020

De gemeentelijke woonvisie is opgesteld door wethouder Adriaansen, voorgedragen door de RL, en vervolgens goedgekeurd door de gemeenteraad. Doordat de RL de grootste partij is binnen de gemeenteraad en deelneemt aan de coalitie is te verwachten dat de standpunten van de RL doorwerken in de woonvisie. De woonvisie is vastgesteld door een wethouder die is voorgedragen door een lokale lijst. Hoewel er formeel sprake is van duaal gemeentebestuur blijkt uit onderzoek van de Kam (2010) dat de kleur van de wethouder invloed heeft op de relatie met de woningcorporatie.

De lokale volkshuisvestingsthema's komen in de woonvisie allemaal aan bod. Het beleid met betrekking tot woon-zorgarrangementen wordt minder uitvoerig besproken dan de overige thema's die betrekking hebben op de lokale volkshuisvesting (leefbaarheid, doelgroepen senioren en starters en herstructurering). In de woonvisie van de gemeente Katwijk was dit vergelijkbaar. De stelling dat lokale lijsten zich sterker richten op het lokale volkshuisvestingsbelang, wordt niet ondersteund door de inhoud van de woonvisies.

De thema's; duurzaam bouwen en regionale samenwerking, die blijf geven van een interlokale scope, worden in de woonvisie behandeld. In de inleiding staat aangegeven dat de inhoud mede is gebaseerd op de resultaten van de Ruimtelijke Visie West Brabant (2009). De woonvisie van de gemeente Katwijk geeft het belang van regionale samenwerking niet aan. Dit gaat in tegen de stelling dat lokale lijsten geen oog hebben voor interlokale vraagstukken en dat lokale lijsten negatief aankijken tegen regionale samenwerking.

Burgerparticipatie 1.0 en 2.0 worden besproken in de woonvisie. De bewoner dient betrokken te worden bij het wonen binnen de gemeente. Ook dient de bewoner verwickeld te worden bij het ontwerp, inrichting en beheer van de eigen woonomgeving. Niet alleen wordt er gesproken over burgerparticipatie. Bij de totstandkoming van de woonvisie zijn daadwerkelijk burgers betrokken geweest. De burgers zijn in de Katwijkse casus nauwelijks bij de woonvisie betrokken geweest. De Katwijkse woonvisie bespreekt alleen het betrekken van de burger bij de totstandkoming van het volkshuisvestingsbeleid, het daadwerkelijk involveren van de burger bij het beheer en onderhoud komt niet aan bod. De burger wordt in de woonvisie van de Roosendaalse casus sterker betrokken dan in de Katwijkse casus. Dit sluit aan bij de stelling dat lokale lijsten burgers sterker betrekken bij de lokale politiek.

Van de 31 prestatieonderwerpen komen er 27 aan bod, dit zijn er meer dan besproken zijn in de partijprogramma's van de RL (2006; 2010) en het coalitieakkoord (Roosendaalse Lijst et al., 2010). Dit zou deels verklaard kunnen worden doordat de woonvisie een groter document is en zich alleen richt op volkshuisvestingsvraagstukken. Een andere oorzaak zou kunnen zijn dat de persoonlijke motieven van de wethouder volkshuisvesting en diens ambtenaren ervoor hebben gezorgd dat er meer onderwerpen vermeld zijn gekomen. De stelling dat lokale lijsten one-issue partijen zijn, werkt in ieder geval niet door op de wethouder, voorgedragen door deze partij, en de hierdoor opgestelde woonvisie.

In de partijprogramma's van de RL komen geen prestatieonderwerpen voor die niet in de woonvisie voor komen. Hieruit kan verondersteld worden dat de standpunten van de RL doorwerken in de woonvisie. De stelling die naar voren gekomen is uit de enquête; "lokale lijsten beloven veel maar maken minder waar", sluit hier niet op aan.

8.6 Prestatieafspraken 2010-2014

In de prestatieafspraken komen alle lokale volkshuisvestingsthema's aan bod. De prestatieafspraken zijn opgesteld door een wethouder voorgedragen door een lokale lijst. In de Katwijkse casus zijn er geen

afspraken gemaakt met betrekking tot de groep starters. Het belang van de lokale volkshuisvestingsthema's is hierdoor bij de Roosendaalse casus groter dan bij de Katwijkse.

Het thema duurzaam bouwen wordt in de prestatieafspraken besproken. Hierbij valt op dat lastenbesparing voor de inwoners van de gemeente leidend is. Bij een interlokaal vraagstuk lijkt in de prestatieafspraken het toch voornamelijk te gaan over het lokale belang van de burger. Regionale samenwerking wordt niet aangehaald. De oorzaak zou tweeledig kunnen zijn. Ten eerste gaat het over prestaties die geleverd dienen te worden binnen de gemeente. Hierdoor is het niet passend om er regionale afspraken in op te nemen. Ten tweede kan dit ook te maken hebben met het afschermen van de lokale markt door de woningcorporaties om zo concurrentie te voorkomen. In ieder geval wordt bij de interlokale thema's internationale samenwerking niet besproken en duurzaam bouwen wordt in de hoofdzaak vanuit het lokale belang geagendeerd. In de Katwijkse casus kwamen beide interlokale thema's wel aan bod. Het bovenstaande sluit aan bij de stelling: "lokale lijsten minder oog hebben voor interlokale vraagstukken".

Het betrekken van de burgers wordt in de prestatieafspraken ook benoemd. Bewoners dienen directe verantwoordelijkheid te krijgen via het zogenaamde wijkgericht werken. Corporaties en de gemeente willen starten met een experiment waarbij bewoners een budget ontvangen om zelf het beheer van de woonomgeving te verzorgen (burgerparticipatie 2.0). Er zijn afspraken gemaakt over het betrekken van de burger bij het volkshuisvestingsbeleid en over het beheer en onderhoud van de eigen leefomgeving. De burgerparticipatie wordt in de Katwijkse casus vergelijkbaar doorgevoerd, waardoor dit niet aansluit op de stelling: "lokale lijsten betrekken de burgers sterker bij het volkshuisvestingsbeleid".

De prestatieafspraken hebben een zeer brede scope, van de 31 prestatieonderwerpen komen er 27 aan bod (waarvan één; het verkoopbeleid, beperkt). Er worden 4 prestatieonderwerpen niet genoemd (zie tabel 8.2). Het aantal behandelde prestatieonderwerpen in de prestatieafspraken geeft niet de indruk dat de RL een one-issue partij is. Het aantal prestatieonderwerpen die in de Roosendaalse casus worden aangehaald, ligt zelfs hoger dan in de Katwijkse casus. Het feit dat de wethouder is voorgedragen door een lokale lijst heeft er niet voor gezorgd dat de prestatieafspraken een beperkte scope hebben.

De prestatieafspraken zijn vrij hard van karakter, van de 72 onderscheiden prestatieafspraken zijn 45 afspraken te typeren als resultaatafspraken, 24 als inspanningsafspraken en 3 als procesafspraken. Hierdoor is 65% van de afspraken hard van karakter tegenover 51% in de gemeente Katwijk.

51% van de afspraken zijn hard van karakter de prestatieafspraken in de Roosendaalse casus zijn echter met 65%. Evenals in de Katwijkse casus zijn de prestatieafspraken tussen de gemeente Roosendaal, Aramis, WSG en Stadlander overwegend kwalitatief van karakter. Van de 72 afspraken zijn er 13 kwantitatief.

8.7 Lokale verhoudingen

Deze paragraaf onderzoekt de lokale verhoudingen tussen de wethouder (voorgedragen door de RL) met onder andere de portefeuille volkshuisvesting, de fractie van de Roosendaalse Lijst, de woningcorporatie Aramis en de burgers van de gemeente Roosendaal. De informatie is verzameld aan de hand van interviews met wethouder Adriaansen, voorgedragen door de RL, en dhr. Van der Steen, manager wonen bij Aramis. Beide geïnterviewde personen zijn sterk betrokken geweest bij de prestatieafspraken tussen de gemeente Roosendaal, Aramis, WSG en Stadlander en hebben tevens onderling contact.

Deze paragraaf heeft als doel om de bevindingen uit de documentenanalyse te controleren. Verder heeft deze paragraaf als doel om de overige stellingen uit de theorie, literatuur en de enquête te toetsen en te komen tot eventueel nieuwe inzichten.

In het eerste deel komt het interview met wethouder Adriaansen aan bod. In het tweede deel komen de bevindingen uit het interview met dhr. Van der Steen aan bod.

Interview wethouder Adriaansen

Wethouder Adriaansen heeft onder andere de portefeuilles ruimtelijke ordening, vitale wijken en dorpen, wonen, en duurzaamheid en milieu en is hierdoor intensief betrokken geweest bij de totstandkoming van de gemeentelijke woonvisie en de prestatieafspraken tussen de gemeente Roosendaal en de woningcorporaties.

Succes Roosendaalse Lijst

De lokale lijst is diepgeworteld in de Roosendaalse samenleving. Een ander belangrijk punt is dat de lijst bestuursverantwoordelijkheid pakt. Normaal gesproken zie je dat partijen die in de coalitie zitten, zetels verliezen. Tijdens de verkiezingen van 2002 behaalde de RL 12 zetels. Dit aantal nam af naar 8, dit had in de ogen van dhr. Adriaansen voornamelijk te maken met de sterke landelijke opkomst van de PvdA. Na de tweede deelname van de partij aan de coalitie was het aantal zetels echter weer toegenomen naar 10. De RL blijkt in de gemeente Roosendaal een consistente factor te zijn, een fenomeen wat we van lokale lijsten niet gewend zijn. De opmerking van dhr. Adriaansen dat de RL in de gemeente Roosendaal zetels inleverde ten gunste van de lokale PvdA afdeling veroorzaakt door de sterke opkomst van de landelijke PvdA partij, sluit aan bij de constatering van Boogers (2010) dat lokale partijen beïnvloed worden door het succes of falen van de moederpartij en dat lokale lijsten worden afgerekend op hun prestaties. Bij de vergelijkingscasus blijkt het succes van de lokale afdeling van het CDA Katwijk ook beïnvloed te worden door het functioneren van de moederpartij.

Opleidingsmogelijkheden Roosendaalse Lijst

De Roosendaalse Lijst biedt zelf geen opleidingsmogelijkheden aan raadsleden. De opleiding van raadsleden gebeurt via de griffier via de gemeente Roosendaal zelf (S. Adriaansen, persoonlijke mededeling, 26 april 2012).

De wethouder en de relatie met de RL fractie

De wethouder is van mening dat hij als persoon veel invloed heeft gehad bij de inhoud en totstandkoming van de woonvisie. Het document is immers onder zijn verantwoordelijkheid opgesteld. Er is veel ruimte voor eigen inbreng voor eigen vormgeving mits er gewerkt wordt binnen de kaders van het coalitieakkoord.

De wethouder geeft aan dat hij voornamelijk vanuit vakliteratuur en vanuit zijn nevenwerkzaamheden bij de VNG wordt gevoed. Ook wordt de wethouder beperkt gevoed vanuit de eigen fractie doordat fractieleden punten aankaarten die spelen in de wijken. Het gaat hier dan om concreet waargenomen verschijnselen. Met betrekking tot de volkshuisvesting in zijn algemeenheid wordt de wethouder echter niet gevoed door de eigen fractie, omdat er op dat gebied niemand dieper in de materie zit dan de wethouder.

Het overleg tussen de fractie en de wethouder vindt ad hoc plaats. De wethouder geeft aan dat hij (nog) niet bijgestuurd is geweest door zijn eigen fractie.

Invloed RL

De standpunten van de RL werken in beperkte mate door in de woonvisie. De wethouder is relatief vrij in het schrijven van de woonvisie, deze dient alleen binnen de kaders van het coalitieakkoord geschreven te worden. In de prestatieafspraken zijn de partijstandpunten van RL nog moeilijker aan te wijzen. Dit komt doordat het maken van prestatieafspraken *core business* is van een woningcorporatie. Toch klinken de partijstandpunten wel door, doordat de prestatieafspraken gebaseerd zijn op de woonvisie, echter zijn ze niet duidelijk aan te wijzen.

Relatie tussen de wethouder en de coalitie

De relatie met de coalitie is volgens wethouder Adriaansen als goed te typeren. Het in een keer goedkeuren van de gemeentelijke woonvisie ondersteunt dit (S. Adriaansen, persoonlijke mededeling, 26 april 2012). Deze hierboven geschetste situatie is vergelijkbaar met de vergelijkingscasus. Dit sluit niet aan bij de stelling dat wethouders voorgedragen door lokale lijsten minder professioneel te werk gaan en een betere verhouding hebben met de gemeenteraad.

Invloed coalitie

De partijen die deel nemen aan de coalitie zitten redelijk op een lijn over hoe de toekomst van de stad eruit dient te zien, en met name voor de volkshuisvesting. In de woonvisie zijn er wel een aantal punten die van de coalitiepartners af komen. De wijkaanpak is bijvoorbeeld een typisch PvdA standpunt.

De standpunten van de coalitie zijn volgens wethouder Adriaansen (persoonlijke mededeling, 26 april 2012)

niet duidelijk terug te zien in de prestatieafspraken tussen de gemeente en de woningcorporaties. Dit komt omdat de prestatieafspraken een doorvertaling zijn van de woonvisie en het strategisch voorraadbeleid van de woningcorporaties.

Relatie tussen de wethouder en de oppositie

Er is in zekere mate een verstoorde relatie tussen twee partijen uit de oppositie (VLP & nieuwe democraten). Deze partijen wilden direct een visitatiecommissie over het salaris van de bestuurders van de woningcorporatie. “Deze partijen snappen niets van het volkshuisvestingssysteem” (S. Adriaansen, persoonlijke mededeling, 26 april 2012). Dit zijn ook de partijen die een motie ingediend hebben tegen de wethouder omtrent de ontwikkeling van het project Stadsoevers. Dit zou volgens Adriaansen veroorzaakt kunnen worden doordat dit lokale lijsten zijn. Het belang van deze partijen is volgens Adriaansen zo veel mogelijk roepen en aandacht vragen. In tegenstelling tot de RL roept dit wel het klassieke beeld van lokale lijsten op.

Invloed oppositie

Met de standpunten van buiten de coalitie is niet specifiek rekening gehouden. Ook de oppositie zit met betrekking tot de volkshuisvesting op een lijn. Er zijn nauwelijks amendementen ingediend bij de bespreking van de gemeentelijke woonvisie. Alleen GL, die later uit de coalitie is gestapt, heeft in de gemeentelijke woonvisie op het punt van duurzaam bouwen het percentage te verduurzamen woningen bijgesteld. Echter is dit volgens de wethouder door gebrek aan financiële middelen symboolpolitiek geworden. Deze aantallen die op initiatief van GL in de woonvisie zijn toegevoegd zijn niet terug te vinden in de prestatieafspraken uit 2011.

Relatie en betrokkenheid woningcorporatie

De relatie met de woningcorporaties typeert wethouder Adriaansen als goed. De woningcorporatie is intensief betrokken geweest bij de gemeentelijke woonvisie. Dit is vergelijkbaar met de Katwijkse casus.

Ten aanzien van de afdracht van de investeringscapaciteit van de woningcorporatie richting de centrale overheid staat wethouder Adriaansen negatief. Volgens Adriaansen (persoonlijke mededeling, 26 april 2012) komt de betaalbaarheid van de volkshuisvesting door deze afdrachten onder druk te staan. Er komt minder geld binnen voor de verkoop van de eigen woningen, de afdrachten gaan omhoog, maar ook de financiële middelen van de gemeente zijn de laatste jaren afgenomen. Projectontwikkelaars nemen steeds minder vaak het voortouw en stedelijke vernieuwing is door deze omstandigheden vrijwel onmogelijk geworden. De wethouder in de Katwijkse casus stond een stuk positiever tegenover de afdracht van financiële middelen richting den Haag. Dit sluit aan bij de stelling dat lokale lijsten een negatievere houding hebben ten aanzien van de afdracht van financiële middelen aan Den Haag dan lokale partijen.

De wethouder is van mening dat het wenselijk is dat de gemeente sterker toezicht heeft op de woningcorporaties. De gemeente staat wel als achtervang garant voor de leningen die de woningcorporaties aangaan, maar er zijn geen sturingsmogelijkheden voor de gemeente.

Er vindt 2x per jaar bestuurlijk overleg plaats tussen de gemeente Roosendaal en de woningcorporaties. Verder vindt er op ambtelijk niveau intensief overleg plaats, dit kan op informele wijze oplopen tot ca. 1x per week.

Volgens wethouder Adriaansen zou de kleur van de wethouder geen invloed moeten hebben op de relatie met de woningcorporatie. Echter ziet hij dat dit bij verschillende gemeenten wel zo is.

Betrokkenheid burger

Het partijprogramma is opgesteld door de leden van de RL. Toch hebben de kiezers wel indirect invloed gehad op de inhoud van het partijprogramma. De raadsleden luisteren het hele jaar door naar standpunten

en knelpunten uit de samenleving en hieruit worden partijstandpunten gevormd. Ook worden door verschillende fractieleden werkbezoeken gebracht aan de verschillende wijken in de gemeente Roosendaal om te kijken waar eventuele knel- of verbeterpunten zitten.

Bij de totstandkoming van de woonvisie is de burger intensief betrokken geweest. In het begin van het opstellen van de woonvisie zijn alle bewonersplatforms, waarin de burgers zitting nemen, geconsulteerd. Deze consultatie is een belangrijke input geweest bij de totstandkoming van de gemeentelijke woonvisie (S. Adriaansen, persoonlijke mededeling, 26 april, 2012). In de Katwijkse casus had de burger alleen de mogelijkheid om zijn zegje te doen bij de behandeling van de woonvisie in de gemeenteraad, dus wanneer het document af was.

De gemeente Roosendaal heeft inwoners niet betrokken bij de totstandkoming van de prestatieafspraken. Dit is ook het geval geweest in de Katwijkse casus.

Bij de inrichting van de woonomgeving wordt de burger intensief betrokken. De wijken in Roosendaal dienen ingericht te worden vanuit het zogenaamde wijkgericht werken. Ook wordt er in de wijk Kroeven geëxperimenteerd om bewoners het beheer en onderhoud van de openbare ruimte over te laten nemen. In de wijk Heerle is op initiatief van de burger en door middel van privaat geld een buurthuis gerealiseerd. Dit is volgens Adriaansen bij uitstek het voorbeeld van hoe burgerparticipatie er in de ideale vorm uit dient te zien.

Burgerparticipatie kan volgens Adriaansen altijd beter. "Alleen dient er wel scherp gehouden te worden wanneer de burger betrokken dient te worden en wanneer niet. Het werkt natuurlijk niet wanneer je net doet alsof de burgers worden betrokken" (S. Adriaansen, persoonlijke mededeling, 26 april, 2012). Een ander probleem dat zich voordoet is dat er gevallen zijn waarbij meer burgerparticipatie gewenst is, maar burgers zelf nauwelijks op staan om hier aan mee te doen.

In de gemeente Roosendaal wordt de burger sterker verweekeld bij de totstandkoming van de woonvisie en bij het beheer en onderhoud van de leefomgeving. Dit komt overeen met de stelling dat lokale lijsten de burger sterker betrekken bij het lokale volkshuisvestingsbeleid.

Voorkeur type prestatieafspraken

De voorkeur van wethouder Adriaansen gaat uit naar resultaatafspraken. In de praktijk blijkt het echter soms dat het niet mogelijk is om resultaatafspraken te maken, waardoor de partijen veroordeeld zijn tot intentieafspraken. De afspraken dienen volgens de wethouder zo SMART mogelijk gemaakt te worden, de zogenaamde kwantitatieve afspraken.

Interview dhr. Van der Steen Aramis

Relatie met wethouder Roosendaal

De relatie tussen Aramis en wethouder Adriaansen typeert dhr. Van der Steen als goed. De relatie is open soms scherp, maar daar is niet mis mee. Over een aantal standpunten zijn verschillen van inzicht, maar dit is geen probleem, hier kan gewoon open over gesproken worden. Bijvoorbeeld: over de ruimtelijke groei van de stad verschillen de wethouder en de corporatie van inzicht. Dit is geen probleem, in het publieke debat wordt daar ook voor uitgekomen.

Bij de vraag of de geïnterviewde merkt dat wethouder Adriaansen voorgedragen is door een lokale lijst in plaats van een lokale partij geeft dhr. Van der Steen in eerste instantie aan dat hij geen verschillen ziet. Hij merkt wel dat het belang van de dorpen in de gemeente Roosendaal stevig mee weegt in de besluitvorming. Dit komt volgens hem ook voor een groot deel omdat hij wethouder van de dorpen is. Dhr. Van der Steen ziet dat er geen duidelijke ideologische inslag is tijdens de gesprekken of de debatten met de wethouder.

Het feit dat er de RL, een lokale lijst, de grootste partij is binnen de gemeenteraad wordt door de geïnterviewde wel gemerkt. De geïnterviewde geeft aan dat het belang van de dorpen relatief zwaar weegt. De stelling dat lokale lijsten minder professioneel te werk gaan, geldt volgens de geïnterviewde niet voor de RL. Wel ziet de manager wonen terug dat het lokale volkshuisvestingsbeleid een nadrukkelijk thema is bij de RL. De RL zet zich breed in voor de leefbaarheid van de wijken en dorpen (M. van der Steen, persoonlijke mededeling, 26 april 2012).

Wanneer je de relatie tussen de gemeente Roosendaal en Aramis vergelijkt met die van de gemeente Katwijk en Dunavie is deze in de Roosendaalse casus positiever. Er valt echter niet op te maken of deze positievere relatie wordt veroorzaakt doordat de wethouder voorgedragen is door een lokale lijst of doordat persoonlijke kenmerken van de wethouder of contactpersonen van de woningcorporatie hier aan ten grondslag liggen.

Relatie met wethouder overige gemeente(n)

Naast de gemeente Roosendaal is Aramis werkzaam in de gemeente Breda. Dhr. Van der Steen is manager wonen voor Roosendaal. Of er duidelijk verschillen zijn tussen de wethouder uit Roosendaal en Breda kan hij niet aangeven. Wel weet hij dat de relatie met de wethouder uit Breda ook prima is (M. van der Steen, persoonlijke mededeling, 26 april 2012). In de coalitie van de gemeente Breda nemen alleen lokale partijen deel (Gemeente Breda, www.breda.nl, n.d.). Dit bevestigt niet dat de positieve houding tussen wethouder Adriaansen en Aramis wordt veroorzaakt door het feit hij is aangedragen door de RL.

Betrokkenheid woningcorporatie

Aramis is intensief en vanaf het begintraject betrokken geweest bij de totstandkoming van de woonvisie. Bij de totstandkoming van de prestatieafspraken heeft er zowel bestuurlijk als ambtelijk overleg plaatsgevonden. De woningcorporatie heeft de woonvisie ook bij kunnen sturen, alleen weet dhr. Van der Steen niet meer precies op welke punten dit is geweest.

De flexibele woningbouwprogrammering en het aanpakken van de “brandhaarden” (plaatsen waar de leefbaarheid onder druk staat) ziet dhr. van der Steen als de belangrijkste punten die door Aramis zijn ingebracht.

Aramis en de gemeente Roosendaal hebben 2x per jaar bestuurlijk overleg met betrekking tot het voortgang van de prestatieafspraken. Verder vindt er in totaal ca. 10 tot 12 keer per jaar bestuurlijk overleg over alle thema's op het gebied van volkshuisvesting.

Betrokkenheid burger

Burgerorganisaties zijn niet betrokken geweest bij de uiteindelijke totstandkoming van de prestatieafspraken. Tijdens de totstandkoming heeft dhr. Van der Steen informeel gepolst bij de huurdersorganisaties over wat zij van bepaalde onderwerpen vonden. Ook heeft hij de huurdersorganisaties regelmatig op de hoogte gehouden over de voortgang. De uiteindelijke conceptversie is aan de huurdersorganisatie voorgelegd, waarop zij advies uit konden brengen. Dhr. Van der Steen wil zich zoveel mogelijk laten inspireren door de huurdersorganisaties. Hierbij hebben ze de mogelijkheid om punten bij te sturen. Het is uiteindelijk niet gekomen tot daadwerkelijke bijsturing.

Relatie politiek overig

Over het algemeen heeft Aramis frequent contact met verschillende partijen binnen de fractie. Met alle partijen is er op enigerwijze contact geweest, alleen met de ene partij meer dan met de andere. Eens in de 2 tot 3 jaar worden alle fracties individueel uitgenodigd om bij te praten hoe het gaat met de volkshuisvesting. De afgelopen jaren zijn de SP, Nieuwe Democraten, CDA, PvdA en de RL op bezoek geweest. Met de VVD heeft de woningcorporatie wat minder contact gehad. Ook heeft Aramis met enige regelmaat contact met de gemeenteraad.

Voorkeur type prestatieafspraken

De prestatieafspraken bestaan uit zowel harde als zachte afspraken. Dit is ook het meest wenselijk. Daar waar de prestatieafspraken als garantieafspraken kunnen worden gevormd, wordt hieraan de voorkeur gegeven. Prestatieafspraken dienen ook zo SMART mogelijk opgesteld te worden. Wel is er in het begin van de prestatieafspraken opgenomen dat wanneer zich onvoorziene omstandigheden voordoen de woningcorporaties onder hun verplichtingen uit kunnen.

8.8 Conclusie CDA Katwijk versus RL

Succes van de partij/lijst

Een opvallend gegeven wat naar voren is gekomen uit de interviews is de vraag waar het CDA haar succes aan te danken heeft. Wethouder van Duin gaf aan dat de gemeente Katwijk van oorsprong een grote CDA achterban heeft. Het succes van de lokale CDA afdeling in Katwijk wordt voornamelijk bepaald vanuit het slagen of falen van de moederpartij. De wethouder denkt niet dat het CDA Katwijk haar succes te danken heeft aan de prestaties die geleverd zijn in de gemeente. In de gemeente Roosendaal is naar voren gekomen dat de RL haar succes te danken heeft aan het feit dat de partij diepgeworteld is in de Roosendaalse samenleving, maar ook doordat de RL bestuursverantwoordelijkheid neemt. Deze constatering sluit aan bij de stelling uit de literatuur dat lokale lijsten hun succes of falen met name te danken hebben aan hun prestaties, hierdoor functioneert de lokale democratie beter.

Opleidingsmogelijkheden

Bij de enquête is door de respondenten een aantal keren aangegeven dat lokale partijen meer opleidingsmogelijkheden bieden dan lokale lijsten. Dit is in de interviews met de wethouder ook naar voren gekomen. Het CDA biedt raadsleden opleidingsmogelijkheden aan via het landelijke opleidingsinstituut terwijl de RL alleen gebruik maakt van de opleiding via de griffier.

One-issue versus brede scope

Uit de enquête is de stelling naar voren gekomen “lokale lijsten zijn one-issue partijen”. In de partijprogramma’s van de RL komt naar voren dat van de 31 prestatieonderwerpen in het programma van 2006 zeventien en in het programma van 2010 twaalf onderwerpen worden besproken. De Roosendaalse Lijst kan hierdoor niet getypeerd worden als een *one-issue* partij.

De partijprogramma’s van het CDA Katwijk voor de verkiezingen van 2006 en 2010 bespreken respectievelijk 24 en 19 prestatieonderwerpen. Deze constatering sluit wel aan bij de eerder geformuleerde stelling “lokale partijen hebben een bredere scope, waardoor er meer prestatieonderwerpen in het partijprogramma worden besproken dan bij lokale lijsten”. Echter dient deze conclusie genuanceerd te worden doordat het partijprogramma van het CDA Katwijk gebaseerd is op het door de landelijke CDA gedistribueerde format. Bij de RL is dit niet het geval.

Het gegeven dat de RL een dominante positie heeft in de Roosendaalse politiek heeft er niet voor gezorgd dat de inhoud van de woonvisie en de prestatieafspraken een enge scope hebben. Het aantal prestatieonderwerpen die in de Roosendaalse woonvisie worden besproken ligt op 27 en in de Katwijkse woonvisie op 21. En het aantal prestatieonderwerpen die in de prestatieafspraken wordt besproken ligt in Roosendaal op 27 en in Katwijk op 22. “Lokale partijen hebben een bredere scope dan lokale lijsten” is bij de woonvisies en de prestatieafspraken van de *grote groeigemeenten* niet van toepassing.

Lokale scope positief

Uit de literatuur en de enquête is de stelling naar voren gekomen dat lokale lijsten zich sterker richten op het lokale volkshuisvestingsbelang. De thema’s: leefbaarheid, beleid met betrekking tot de groep starters en senioren, woon-zorgarrangementen en herstructurering zijn hierbij geanalyseerd. Deze thema’s komen zowel in het partijprogramma van het CDA uit 2006 als uit 2010 aan bod. In partijprogramma’s van de RL komen deze lokale volkshuisvestingsthema’s ook allemaal aan bod, met uitzondering van woon-zorgarrangementen in het programma van 2010. Deze constatering gaat in tegen de stelling dat lokale lijsten zich sterker inzetten voor de lokale volkshuisvestingsthema’s. Hierbij dient wederom rekening gehouden te worden dat het CDA Katwijk gebruik heeft gemaakt van een landelijk gedistribueerd format, waardoor het belang van de lokale volkshuisvestingsthema’s mogelijk lager ligt.

De lokale volkshuisvestingsthema’s komen allemaal in de woonvisie van de gemeente Roosendaal en in de woonvisie van de gemeente Katwijk aan bod. De prestatieafspraken van de Roosendaalse casus bespreken alle lokale volkshuisvestingsthema’s, terwijl in de Katwijkse prestatieafspraken er geen

afspraken worden gemaakt met betrekking tot de groep starters. Dat belang van de lokale volkshuisvestingsthema's is hierdoor bij de prestatieafspraken van de gemeente Roosendaal sterker dan van de gemeente Katwijk.

Lokale scope negatief

Naast de positieve stelling dat lokale lijsten zich sterker richten op het lokale belang is er uit de literatuur en de enquête ook een negatieve stelling naar voren gekomen. Lokale lijsten zouden door hun lokale scope geen oog hebben voor vraagstukken die zich buiten de gemeentegrenzen voor doen. Hierbij is er gekeken naar de onderwerpen regionale samenwerking en het thema duurzaamheid.

In de partijprogramma's van de RL uit 2006 en 2010 wordt het belang van regionale samenwerking een aantal keer benadrukt. Dit wordt ook in het CDA partijprogramma van 2006 en 2010 genoemd. De woonvisies van de gemeente Katwijk en Roosendaal wekken hierbij zelfs een geheel tegenstrijdig beeld op, dan vanuit de hypothesen van de literatuur verwacht werd. De Roosendaalse woonvisie geeft aan dat de inhoud is gebaseerd op regionale cijfers en benadrukt het belang van verdere regionale samenwerking. De Katwijkse woonvisie geeft aan dat de inhoud deels gebaseerd is op regionale documenten maar benoemt het belang van verdere regionale samenwerking niet. Dat de RL sterk belang hecht (en deels ook sterker dan het CDA) aan de samenwerking met omliggende gemeenten staat haaks op de stelling die naar voren is gekomen uit de literatuur en de enquête.

Het interlokale thema duurzaam bouwen komt niet aan bod in het partijprogramma van het CDA uit 2006, maar wel in het programma van 2010. Dit is ook het geval in de Roosendaalse casus. Dit wordt waarschijnlijk verklaard door de toenemende belangstelling voor het thema duurzaamheid. Er zijn geen duidelijke verschillen gevonden tussen de RL en het CDA met betrekking tot het thema duurzaam bouwen. De stelling; "lokale partijen hebben meer oog voor het interlokale thema duurzaamheid dan lokale lijsten", wordt hier niet bevestigd.

Burgerparticipatie

In het partijprogramma van het CDA uit 2006 komt burgerparticipatie 1.0 en 2.0 aan bod, maar in het partijprogramma van het CDA uit 2010 wordt alleen het betrekken van de burger bij het volkshuisvestingsbeleid genoemd. Dit is ook het geval in de Roosendaalse casus.

Het belang van burgerparticipatie komt in het coalitieakkoord van de Roosendaalse casus wel aan bod terwijl daar niet over wordt gesproken in de Katwijkse casus. Ook voor het coalitieakkoord gaat de stelling op dat lokale lijsten de burgers sterker betrekken bij het volkshuisvestingsbeleid.

Ook is burgerparticipatie in de woonvisie van de RL sterker verwoord. Het daadwerkelijk betrekken van de burger bij het beheer en onderhoud mist de woonvisie in de gemeente Katwijk. Bij de Roosendaalse casus wordt dit wel genoemd.

In de prestatieafspraken van zowel Roosendaal als Katwijk worden afspraken gemaakt om burgerparticipatie te vergroten. Hierbij gaat het er om de rol van de burger te versterken bij beleidsvorming. Burgerparticipatie 2.0 komt echter alleen in de prestatieafspraken van de Roosendaalse casus voor: "De gemeente en corporaties starten in de wijk Kroeven met een experiment, waarbij bewoners een budget ontvangen waarmee zij zelf het beheer van hun woonomgeving kunnen verzorgen" (Gemeente Roosendaal et al., 2010, p. 38).

Uit de documentenanalyse komt naar voren dat in beide casussen intensief gebruik wordt gemaakt van het betrekken van de burger bij de totstandkoming van het volkshuisvestingsbeleid. Het daadwerkelijk involveren van de burger bij het beheer en onderhoud van de leefomgeving komt sterker naar voren in de Roosendaalse casus. Deze bevinding bevestigt de stelling: "lokale lijsten betrekken burgers sterker bij het volkshuisvestingsbeleid".

Ook uit de interviews met de wethouders is het belang van burgerparticipatie naar voren gekomen. Beide wethouders geven aan dat gesprekken met de bewoners voor een belangrijk deel voor de input van het verkiezingsprogramma zorgen. Het partijprogramma van het CDA wordt hierbij grotendeels vanuit het landelijk format geschreven terwijl de RL zich sterker laat voeden door de kiezers. Verder is uit het interview naar voren gekomen dat in de Katwijkse casus de burger nauwelijks betrokken is geweest bij de totstandkoming van de woonvisie. De burger heeft niet de mogelijkheid gehad om op een vroeg moment

inspraak te hebben, laat staan dat de mening van de burger heeft gezorgd voor bijsturing. Bij de totstandkoming van de Roosendaalse woonvisie is de burger wel intensief betrokken geweest. In eerste instantie is er een workshop georganiseerd waarbij de bewoners de mogelijkheid hadden om hun ideeën en wensen kenbaar te maken. Vervolgens is de conceptversie voorgelegd aan burgers waarbij zij de mogelijkheid hebben gehad om aanvullingen en opmerkingen mee te geven. Hieruit kan geconcludeerd worden dat bij de totstandkoming van de woonvisie de burger door de wethouder van de lokale lijst sterker betrokken is geweest dan door de wethouder van de lokale partij.

Bij de totstandkoming van de prestatieafspraken zijn noch in de Roosendaalse casus noch in de Katwijkse casus burgers betrokken geweest.

Relatie en houding wethouder ten opzichte van woningcorporatie

De relatie wordt door beide wethouders als goed getypeerd. Uit het interview met mw. Van Veen (Katwijkse woningcorporatie) komt naar voren dat de relatie altijd beter kan. Zo wil de gemeente Katwijk meer dan volgens Dunavie haalbaar is. Ook is naar voren gekomen dat wanneer de prestatieafspraken zo goed als afgerond zijn de wethouder hier extra afspraken aan toe wil voegen. Deze spanning is niet waargenomen bij de Roosendaalse casus.

Wat nog sterker is opgevallen is de houding van de wethouder ten aanzien van de afdracht van corporatievermogen aan de Rijksoverheid. De CDA wethouder heeft een positieve houding ten aanzien van de afdracht van corporatievermogen aan de Rijksoverheid. Wethouder Adriaansen voorgedragen door de lokale lijst, heeft juist een negatieve houding ten opzichte van deze afdrachten. De stelling “lokale partijen hebben een positievere houding ten aanzien van de afdracht van corporatievermogen aan de Rijksoverheid dan lokale lijsten” lijkt hierbij door te werken op de houding van de wethouder.

Woningcorporatie Dunavie van de Katwijkse casus en Aramis van de Roosendaalse casus zijn beide intensief betrokken geweest bij de totstandkoming van de gemeentelijke woonvisie. Dit wordt door de medewerkers van de woningcorporaties ook bevestigd. Beide woningcorporaties hebben ook de mogelijkheid gehad om de woonvisie bij te stellen.

Het bestuurlijk overleg tussen de gemeente Katwijk en Dunavie (4x per jaar) heeft frequenter plaats gevonden dan het bestuurlijk overleg tussen de gemeente Roosendaal en Aramis (2x per jaar). In de Roosendaalse casus heeft het ambtelijk overleg daarentegen vaker plaats gevonden. Volgens wethouder Adriaansen is dit inclusief informeel overleg circa 1x per week terwijl het ambtelijk overleg net als het bestuurlijk 4x per jaar plaats vindt. De betere verstandhouding tussen de woningcorporatie en de gemeente Roosendaal kan ten grondslag liggen aan het gegeven dat er tussen de gemeente Roosendaal minder vaak bestuurlijk overleg wordt gevoerd, maar veel frequenter ambtelijk overleg.

Type prestatieafspraken

De prestatieafspraken in de Roosendaalse casus waren harder van karakter dan in de Katwijkse casus. In Katwijk blijkt 51% van de afspraken resultaatafspraken te zijn, terwijl dit in Roosendaal 65% is. In de enquête is naar voren gekomen dat gemiddeld genomen de lokale lijsten iets hardere prestatieafspraken prefereren dan het CDA, dit sluit hier bij aan.

Beide wethouder gaven in het interview aan dat de voorkeur uitgaat naar resultaatafspraken. Uit de analyse van de prestatieafspraken blijkt dat de wethouder van de lokale lijst beter in staat was om uiteindelijk ook harde prestatieafspraken te verwezenlijken.

Beide wethouders geven ook aan dat daar waar mogelijk de voorkeur uitgaat naar kwantitatieve prestatieafspraken, maar dat het soms ook niet anders kan dan kwalitatieve afspraken af te sluiten. Uit de analyse blijkt dat zowel de prestatieafspraken tussen de gemeente Roosendaal, WSG, Stadlander en Aramis als tussen de gemeente Katwijk en Dunavie voornamelijk uit kwalitatieve prestatieafspraken bestaan. In Katwijk waren maar 11 van de 60 prestatieafspraken van kwantitatieve aard en in Roosendaal is dit met 13 van de 72 vergelijkbaar.

Doorwerking

De doorwerking van de partijstandpunten van het CDA Katwijk op het coalitieakkoord voor de periode 2010-2014 is beperkter dan bij de Roosendaalse casus. Er blijken 6 prestatieonderwerpen die voorkomen in het partijprogramma van het CDA door te werken op het coalitieakkoord. Tevens komen er 10 prestatieonderwerpen in beide documenten niet aan bod. Veertien prestatieonderwerpen worden wel in het partijprogramma van het CDA genoemd maar zijn vervolgens niet terug te vinden in het coalitieakkoord. In de Roosendaalse casus komen 11 prestatieonderwerpen in het coalitieakkoord aan bod die ook in het partijprogramma van 2010 aan bod komen, verder worden er 14 prestatieonderwerpen noch in het partijprogramma noch in het coalitieakkoord aangehaald. Twee onderwerpen komen wel in het partijprogramma van de RL uit 2010 aan bod, maar vervolgens niet in het coalitieakkoord. Hieruit blijkt dat de RL een groter gedeelte van haar standpunten heeft door laten klinken in het coalitieakkoord dan het CDA. In de enquête is de stelling: "lokale lijsten beloven veel maar maken weinig waar" naar voren gekomen. Deze bevinding gaat hier tegenin.

In de woonvisie van de gemeente Katwijk worden 21 van de 31 prestatieonderwerpen besproken, waarvan 3 beperkt. Ten opzichte van het partijprogramma van het CDA uit 2006 is dit nog steeds minder, daar werden immers 24 prestatieonderwerpen aangehaald. In de Roosendaalse casus komen juist meer onderwerpen aan bod in de woonvisie dan in het partijprogramma van de RL uit 2010, 27 ten opzichte van 13. Het partijprogramma van het CDA Katwijk wordt veel breder opgezet en uiteindelijk komen er zelfs minder onderwerpen terug in de woonvisie in de Roosendaalse casus is het omgekeerde van toepassing. Dit is opvallend omdat de woonvisie een groter document is en specifiek gericht is op het woonbeleid. Deze constatering gaat in tegen de stelling: "lokale lijsten beloven veel maar maken niets waar".

In de prestatieafspraken tussen de gemeente Katwijk en Dunavie worden 22 prestatieonderwerpen besproken. Dit is lichtelijk meer in vergelijking met het partijprogramma van het CDA Katwijk uit 2010 waar er 20 onderwerpen (waarvan 4 beperkt) aan bod komen. Doorwerking van de standpunten van het CDA Katwijk op de woonvisie is hierbij aannemelijk; 16 onderwerpen komen in beide documenten voor en 5 onderwerpen in geen van beide. Ook hierbij wordt de schijn gewekt dat het CDA Katwijk meer belooft dan uiteindelijk in de prestatieafspraken terug komt. Er worden namelijk 4 onderwerpen in het partijprogramma genoemd, die vervolgens niet terug te vinden zijn in de prestatieafspraken²⁸. In de Roosendaalse casus komen alle prestatieonderwerpen die in het partijprogramma worden genoemd ook daadwerkelijk terug in de prestatieafspraken tussen de gemeente en de woningcorporaties. Ook hier wordt de indruk gewekt dat het CDA meer belooft in het partijprogramma dan daadwerkelijk wordt waar gemaakt.

Invloed eigen fractie en coalitie

De wethouder geeft aan dat hij wel wordt gevoed door zijn eigen fractie, het gaat hierbij dan alleen om concrete problemen. Vakinhoudelijk wordt hij niet gevoed door de CDA fractie. Bij het overleg is er voornamelijk sprake van eenrichtingsverkeer. De wethouder voedt de fractie inhoudelijk. Het is tot op heden nog niet voorgekomen dat de wethouder bijgestuurd is door de eigen fractie. Het overleg tussen de wethouder voorgedragen door het CDA en de CDA fractie is ad hoc.

De wethouder van de Roosendaalse casus wordt met name gevoed vanuit vakliteratuur en zijn nevenwerkzaamheden bij de VNG. Evenals in de Katwijkse casus geeft de wethouder, voorgedragen door de RL, aan dat hij alleen vanuit de eigen fractie wordt gevoed door middel van concrete punten die spelen in een wijk. Vakinhoudelijk wordt hij niet gevoed vanuit de fractie. De wethouder geeft aan dat hij op dit gebied dieper in de materie zit dan fractieleden van de RL. Qua professionaliteit zijn er geen verschillen te merken tussen enerzijds de wethouder voorgedragen door de lokale partij en anderzijds voorgedragen door de lokale lijst. De stelling lokale partijen zijn gaan professioneler te werk, werkt niet door op de wethouders.

²⁸ starters, sociale veiligheid, particulier opdrachtgeverschap en het grondbeleid

-DEEL IV MIDDELGROTE GROEIGEMEENTEN-

In deel vier van het onderzoek wordt een vergelijking gemaakt tussen de gemeente Hoogezand-Sappemeer en de gemeente Winterswijk, de middelgrote groeigemeenten. Zoals aangegeven bij de casusselectie worden deze gemeenten met elkaar vergeleken omdat het aantal raadszetels in de gemeenteraad ongeveer gelijk is waardoor ook het aantal inwoners in de gemeenten nagenoeg gelijk is. Beide gemeenten hebben tot 2025 te maken met een groei van de bevolking. De gemeente Hoogezand-Sappemeer (>10%) heeft volgens de prognoses echter te maken met een iets grotere groei dan de gemeente Winterswijk (2,5 tot 5% groei). Waardoor de problematiek in de gemeenten minder ver uit elkaar ligt dan wanneer een groei gemeente met een krimp gemeente wordt vergeleken.

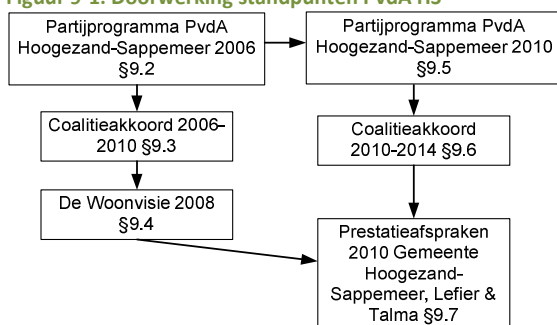
Hoofdstuk 9 geeft een beschrijving van de Hoogezandse casus en hoofdstuk 10 van de Winterswijkse casus. Om uitspraken te kunnen doen over de Hoogezandse casus is het in een aantal gevallen nodig een vergelijking te maken met de Winterswijkse casus (en andersom). Hierdoor zal in de Hoogezandse casus een aantal keer vooruit gelopen worden op de Winterswijkse casus, en in de Winterswijkse casus zal er teruggегреpen worden naar de Hoogezandse casus. Een vergelijkende conclusie tussen de gemeente Hoogezand-Sappemeer en de gemeente Winterswijk is te vinden aan het einde van hoofdstuk 10.

9 Gemeente Hoogezand-Sappemeer

In dit hoofdstuk wordt gekeken in hoeverre de standpunten van de PvdA Hoogezand-Sappemeer (verder genoemd PvdA HS), een lokale partij, doorwerken in de prestatieafspraken tussen de gemeente Hoogezand-Sappemeer en de woningcorporaties Talma & Lefier uit 2010.

De prestatieafspraken uit 2010 zijn gebaseerd op de woonvisie uit 2008, die op haar beurt gebaseerd is op het coalitieakkoord van de PvdA, GL & Lokaal Centraal voor de periode 2006-2010 en het partijprogramma van 2006 PvdA HS uit 2006. Er zal in dit hoofdstuk worden onderzocht in hoeverre de standpunten van de PvdA doorwerken in de prestatieafspraken. Figuur 9.1 geeft de doorwerking van de standpunten van de PvdA HS op de prestatieafspraken weer.

Figuur 9-1: Doorwerking standpunten PvdA HS

Bron: eigen werk

Dit hoofdstuk is opgebouwd aan de hand van het bovenstaande figuur. Paragraaf 1 geeft een algemene beschrijving van de gemeente Hoogezand-Sappemeer, de woningcorporaties die actief zijn in de gemeente en een beschrijving van de politieke situatie. Paragraaf 2 tot en met 4 bespreekt achtereenvolgens het partijprogramma uit 2006 (PvdA Hoogezand-Sappemeer), het coalitieakkoord (PvdA et al., 2006) en de woonvisie (Gemeente Hoogezand-Sappemeer, 2008). Vervolgens worden in paragraaf 5 tot en met 7 het partijprogramma van de PvdA HS uit 2010 besproken, het coalitieakkoord (PvdA, D66, GL en Lokaal Centraal, 2010) en de uiteindelijke prestatieafspraken tussen de gemeente Hoogezand-Sappemeer, Talma & Lefier (2010). Paragraaf 8 beschrijft de resultaten van het interview met PvdA wethouder Struik en mw. Borstlap van de woningcorporatie Lefier.

9.1 Algemene beschrijving gemeente Hoogezand-Sappemeer

De gemeente Hoogezand-Sappemeer heeft in 2011 ca. 34.800 inwoners (CBS, www.cbs.nl, n.d.) en is qua inwoners de derde grootste gemeente van Groningen (na de gemeente Groningen en Oldambt). Hoogezand-Sappemeer ligt in het midden van de provincie Groningen en grenst in het zuiden aan de provincie Drenthe. In het noorden grenst Hoogezand-Sappemeer aan de gemeente Slochteren en in het oosten aan de gemeenten Menterwolden en Veendam. Ten westen liggen de gemeenten Haren en Groningen (zie figuur 9.2).

De gemeente ligt aan het Winschoterdiep die in 1618 werd gegraven. Het graven van het Winschoterdiep is tevens het officiële stichtingsjaar van Hoogezand en Sappemeer. Sappemeer werd het eerste centrum van de Veenkoloniën en was in eerste instantie groter dan Hoogezand. Na de vervening van het gebied hebben landbouw en scheepsbouw aan het Winschoterdiep een aanzienlijke bijdrage geleverd aan de groei. En in 1949 werden de twee dorpen samengevoegd tot een gemeente: Hoogezand-Sappemeer.

De gemeenteraad van Hoogezand-Sappemeer bestaat uit 23 leden waarin de PvdA, VVD, Lokaal Centraal, GL, CDA, CU, Roodgewoon en de D66 zitting hebben. De PvdA is met 8 zetels de grootste partij binnen de gemeenteraad. Ook voor de raadsperiode 2006-2010 was de PvdA met 11 zetels ruim de grootste partij binnen de gemeenteraad (zie tabel 9.1). De huidige coalitie bestaat uit de PvdA, D66, GL en Lokaal Centraal (Gemeente Hoogezand-Sappemeer, www.hoogezand-sappemeer.nl, n.d.).

PvdA Hoogezand-Sappemeer

De afdeling van de PvdA in Hoogezand-Sappemeer is al meer dan 50 jaar actief in Hoogezand-Sappemeer en is een lokale afdeling van de landelijke PvdA. Uit de enquête blijkt dat de PvdA afdeling Hoogezand-Sappemeer relatief links scoort ($M=2.57$) met betrekking tot nationale volkshuisvestingsvraagstukken. Echter met betrekking tot lokale volkshuisvestingsvraagstukken verschuift de attitude van de PvdA HS iets meer richting het midden, maar nog wel links hiervan. De PvdA HS sluit hierbij aan bij de conclusie uit hoofdstuk 6 dat lokale afdelingen met betrekking tot de lokale volkshuisvesting een pragmatischere houding hebben. Paragraaf 9.2 en 9.5 analyseren het partijprogramma van de PvdA HS met betrekking tot de volkshuisvesting.

Figuur 9-2: Ligging Hoogezand-Sappemeer

Bron: Provincie Groningen, www.provinciegroningen.nl; eigen bewerking

Tabel 9-1: Zetelverdeling Gemeenteraad Hoogezand-Sappemeer periode 2006-heden

Partij	Aantal zetels 2006	Coalitie 2006-2010	Aantal zetels 2010	Coalitie 2010-2014
PvdA	11	Ja	8	Ja
VVD	2		3	
Lokaal Centraal	2	Ja	2	Ja
GroenLinks	3	Ja	2	Ja
CDA	2		2	
Progressief HS	1		-	
ChristenUnie	1		2	
Roodgewoon	1		2	
D66	-		2	Ja

Bron: Gemeente Hoogezand-Sappemeer, www.hoogezand-sappemeer.nl, n.d.; eigen bewerking

Het college van B&W bestaat uit 5 wethouders waarvan er 2 worden geleverd door de PvdA HS. Wethouder Struik heeft o.a. de portefeuilles: volkshuisvesting, woonservicegebieden, woningbouwprojecten en herstructurering in de portefeuille. Wethouder Stäbler heeft o.a. de portefeuilles grondbeleid en wijk- en buurtbeheer in zijn portefeuille (Gemeente Hoogezand-Sappemeer, www.hoogezand-sappemeer.nl, n.d.). De wethouder financiën is niet geleverd door de PvdA, maar door GL.

Woningcorporaties

In de gemeente Hoogezand-Sappemeer zijn drie woningcorporaties werkzaam: Talma, Lefier en de Reenske Compagnie. De Reenske Compagnie is de kleinste woningcorporatie werkzaam in de gemeente en exploiteert 180 woningen uitsluitend gericht op senioren. De prestatieafspraken van 2008 zijn tussen de gemeente Hoogezand-Sappemeer, Talma en Lefier. De Reenske Compagnie is hierbij niet betrokken geweest (Reenske Compagnie, www.reenschecompanie.nl, n.d.).

De woningcorporatie Talma is in november 2011 samengegaan met de corporatie Woonstede onder de naam Steeland Wonen. Steeland Wonen is door de fusie werkzaam in zowel Hoogezand-Sappemeer als in de stad Groningen. Het voormalige Talma heeft ca. 1.700 verhuureenheden (inclusief winkels) verspreid over alle wijken van de gemeente. De corporatie zet zich extra in voor senioren, starters en mensen met een smalle beurs (de doelgroep) (Talma, talma.steelandewonen.nl, n.d.).

Lefier is januari 2009 ontstaan door een fusie van de corporaties Volksbelang uit Hoogezand en Wooncom uit Emmen. Lefier heeft in totaal ca. 33.000 verhuureenheden en behoort hiermee tot de groep grote woningcorporaties (CFV, 2010). De organisatie is opgedeeld in drie woonbedrijven: Stad Groningen, Hoogezand/Stadskanaal en Zuidoost Drenthe. In Hoogezand-Sappemeer worden door Lefier ongeveer 3.800 woningen verhuurd (Lefier, www.lefier.nl, n.d.).

Vooruitblik

In tabel 9.2 is een overzicht te zien van de prestatieonderwerpen die aan bod zijn gekomen in het partijprogramma van de PvdA HS uit 2006, het coalitieakkoord voor de periode 2006-2010, de woonvisie uit 2008, het partijprogramma van de PvdA HS uit 2010, het coalitieakkoord voor de periode 2010-2014 en de prestatieafspraken tussen de gemeente Hoogezand-Sappemeer, Lefier & Talma.

Per document worden de verschillende hypothesen getoetst en de opvallende punten besproken. Bij deze conclusies wordt onderscheid gemaakt tussen de lokale thema's (leefbaarheid, de groepen senioren en starters, woon-zorgarrangementen en herstructurering), interlokale thema's (duurzaamheid en regionale samenwerking), interactieve beleidsvorming en burgerparticipatie en de prestatieonderwerpen. Een volledige beschrijving per onderwerp en een volledig overzicht van de behandelde prestatieonderwerpen zijn, per document, terug te vinden in bijlage C.

Tabel 9-2: Overzicht doorwerking prestatieonderwerpen PvdA HS

Prestatieonderwerpen (Severijn, 2009)	Partij- programma 2006	Coalitie- akkoord 2006-2010	Woonvisie 2008	Partij- programma 2010	Coalitie- akkoord 2010-2014	Prestatie- afspraken
Kernvoorraad						
Nieuwbouwproductie						
Doelgroep						
Starters						
Huurprijsbeleid						
Woonruimteverdelingsbeleid						
Huursubsidiebeleid						
Gehandicapten						
Statushouders						
Senioren						
Daklozen						
Woon-zorgarrang.						
Algemeen herstruc. beleid						
Sloop						
Samenvoegen woningen						
Woningverbetering						
Nieuwbouw laagsegment koop						
Verkoopbeleid						
Tussenvormen						
Fysieke omgeving						
Sociale veiligheid						
Woningkwaliteit						
Duurzaam bouwen						
Levensloopbestendig bouwen						
Burgerparticipatie 1.0						
Burgerparticipatie 2.0						
Part. Opdracht.						
Verdeling van Kosten						
Financiële continuïteit						
Grondbeleid						
Samenwerking corporaties						

Bron: eigen werk

9.2 Partijprogramma PvdA Hoogezand-Sappemeer 2006

In de inleiding van het partijprogramma van de PvdA HS (2006) is de ideologische grondslag duidelijk terug te vinden. Het partijprogramma is gebaseerd op de sociaal democratische waarden: vrijheid, saamhorigheid, rechtvaardigheid en duurzaamheid. Bij de vergelijkingscasus komt in het partijprogramma van Winterswijk's Belang geen duidelijke ideologie naar voren. De lijst bepaalt pas zijn standpunten na burgers geconsulteerd te hebben. Dat lokale partijen meer ideologisch handelen dan lokale lijsten sluit hierbij aan.

De lokale onderwerpen leefbaarheid, beleid met betrekking tot de groep senioren en woon-zorgarrangementen zijn duidelijk terug te vinden in het partijprogramma van de PvdA HS. Beleid met betrekking tot de groep starters en herstructurering komt minder sterk aan bod. Er komen minder lokale thema's in het partijprogramma van Winterswijk's Belang aan bod. Deze constatering gaat in tegen de stelling dat lokale lijsten zich sterker richten op het lokale volkshuisvestingsbelang.

Het interlokale thema duurzaam bouwen wordt niet besproken in het partijprogramma. Dit is opmerkelijk want een van de uitgangspunten van de partij is duurzaamheid. Het interlokale thema regionale samenwerking is zeer beperkt besproken. De partij zegt zich met betrekking tot de ontwikkeling van Hoogezand-Sappemeer aan te sluiten bij de regiovisie. In vergelijking met de casus Winterswijk, waar een negatieve attitude doorklinkt, heeft de PvdA HS een positievere houding ten opzichte van regionale samenwerking dan WB.

Burgerparticipatie met betrekking tot het volkshuisvestingsbeleid komt in het partijprogramma van de PvdA HS aan bod. Volgens de PvdA HS dienen burgers in staat gesteld te worden om initiatieven op te stellen en er dient in samenspraak met de burgers gekeken te worden hoe burgerparticipatie binnen de gemeente verder vorm gegeven kan worden. Het daadwerkelijk neerleggen van het beheer en onderhoud van de leefomgeving bij de bewoners van de wijk wordt niet in het partijprogramma beschreven. In de Winterswijkse vergelijkingscasus is het betrekken van de burger bij het volkshuisvestingsbeleid een van de speerpunten van de partij. Winterswijk's Belang komt ook met daadwerkelijke concrete voorbeelden zoals het toevoegen van de "betrokkenenparagraaf". Dit komt overeen met de stelling "lokale lijsten betrekken burgers sterker bij het volkshuisvestingsbeleid dan lokale partijen".

Van de 31 prestatieonderwerpen komen 15 onderwerpen aan bod waarvan 1 beperkt. Hierbij valt op dat vooral de concrete activiteiten met betrekking tot de woningmarkt niet worden genoemd: sloop, verkoop, samenvoegen woningen, nieuwbouw lage segment koop, woningverbetering, duurzaam bouwen etc. In vergelijking met de Winterswijkse casus, waar 12 onderwerpen aan de orde komen, sluit dit aan bij de stelling dat lokale partijen een bredere scope hebben dan lokale lijsten.

9.3 Coalitieakkoord 2006-2010

Van de lokale volkshuisvestingsthema's worden het beleid met betrekking tot de leefomgeving, de groep starters en woon-zorgarrangementen uitgebreid besproken. Beleid met betrekking tot senioren komt ook aan bod, echter gaat het hier voornamelijk om sociaal beleid ten opzichte van senioren en niet expliciet met betrekking tot de volkshuisvesting. Herstructurering wordt in het coalitieakkoord niet genoemd.

Het interlokale thema duurzaam bouwen wordt niet aangehaald. Dit is vooral opvallend omdat ook GL deel neemt aan de coalitie. Het belang van regionale samenwerking wordt ook niet genoemd. Vergeleken met de casus Winterswijk wordt de stelling "lokale partijen hebben een positievere houding ten opzichte van regionale samenwerking en duurzaam bouwen" niet bevestigd door de inhoud van het coalitieakkoord.

Burgerparticipatie 1.0 wordt beperkt besproken in het coalitieakkoord. Bij het de totstandkoming van het bestemmingsplan dient er adequaat gecommuniceerd te worden met burgers. Burgerparticipatie 2.0 wordt niet besproken. In de casus Winterswijk staat het betrekken van de burger bij het beleid veel centraler. Dat sluit aan bij de stelling "lokale lijsten betrekken de burger sterker bij het gemeentelijk beleid."

Het aantal onderwerpen in het coalitieakkoord is ten opzichte van het partijprogramma van de PvdA HS uit 2006 afgenomen. Daar waar in het partijprogramma nog 16 onderwerpen aangehaald worden komen in het coalitieakkoord nog maar 12 onderwerpen aan bod. De onderwerpen: levensloopbestendig bouwen,

particulier opdrachtgeverschap, grondbeleid, algemeen herstructureringsbeleid en het huurprijsbeleid worden in het coalitieakkoord niet meer besproken terwijl dit nog wel in het partijprogramma van de PvdA HS (2006) het geval was. De onderwerpen kernvoorraad en sloop zijn er extra bijgekomen in het coalitieakkoord. Vergeleken met de Winterswijkse casus is de scope van het coalitieakkoord van de PvdA, GL en Lokaal Centraal uit 2006 breder.

9.4 Woonvisie Hoogezand-Sappemeer 2008-2012

In de woonvisie van de gemeente Hoogezand-Sappemeer worden alle lokale thema's benoemd. Een van de stellingen is dat de lokale partijen zich minder sterk richten op de lokale volkshuisvesting dan lokale lijsten. Uit de analyses van de woonvisie van de gemeente Hoogezand-Sappemeer en van de gemeente Winterswijk blijkt dit niet op te gaan. De woonvisies van beide gemeenten bespreken alle lokale volkshuisvestingsthema's.

De interlokale thema's; duurzaamheid en regionale samenwerking, komen ook uitvoerig aan bod. Dit geeft aan dat de interlokale scope van de PvdA HS wel doorwerkt in de woonvisie. Doordat de interlokale onderwerpen ook in de vergelijkingscasus voorkomen, blijkt niet dat de woonvisie van de gemeente Winterswijk een minder interlokale scope heeft.

Het belang van het betrekken van burgers bij de eigen leefomgeving wordt in de woonvisie benadrukt. Via het wijkgericht werken dienen bewoners betrokken te worden bij de inrichting van de eigen leegomgeving. Het daadwerkelijk overdragen van het beheer en onderhoud van de leefomgeving wordt niet besproken. Wat opvalt is dat bij de totstandkoming van de woonvisie in de gemeente Winterswijk de burger ook daadwerkelijk is betrokken, dit is bij de gemeente Hoogezand-Sappemeer in mindere mate gebeurd. Dat lokale lijsten burgers sterker betrekken bij het volkshuisvestingsbeleid dan lokale partijen wordt hierdoor bevestigd.

De woonvisie van de gemeente Hoogezand-Sappemeer heeft een brede scope: van de 31 prestatieonderwerpen worden er 23 besproken in de woonvisie. Dat hierbij de financiële continuïteit en het huursubsidiebeleid niet worden besproken is niet verwonderlijk. De financiële continuïteit is een onderwerp wat beter in de daadwerkelijke prestatieafspraken past en huursubsidiebeleid wordt vanuit de Rijksoverheid bepaald.

9.5 Partijprogramma PvdA HS 2010

Wat opvalt is dat in het partijprogramma van 2010 er 13 prestatieonderwerpen worden besproken terwijl in het programma van 2006 nog 15 onderwerpen aan bod kwamen. De scope van het partijprogramma van WB uit 2010 is beperkter (8 onderwerpen). Beleid met betrekking tot de doelgroep, huurprijs, gehandicapten, sociale veiligheid, de woningkwaliteit en het grondbeleid worden niet meer genoemd. Beleid met betrekking tot de groep starters, woningverbetering en duurzaam bouwen is er extra bijgekomen.

De lokale volkshuisvestingsthema's worden in het partijprogramma allemaal aangehaald, echter het beleid met betrekking tot starters wordt beperkt besproken. In de Winterswijkse casus wordt er minder aandacht besteed aan de lokale volkshuisvestingsthema's. Dit sluit niet aan bij de stelling "lokale lijsten richten zich sterker op de lokale volkshuisvestingsthema's dan lokale partijen".

In het partijprogramma van de PvdA HS uit 2010 komt in tegenstelling tot het programma van 2006 het thema duurzaam bouwen wel aan bod. Dit is ook waargenomen in de Roosendaalse en Katwijkse casus. Dit heeft waarschijnlijk te maken met de toenemende belangstelling voor het thema duurzaam bouwen. In het programma van WB uit 2010 komt duurzaam bouwen ook niet aan bod, dit sluit aan bij de stelling "lokale partijen richten zich sterker op het interlokale thema duurzaam bouwen".

Het belang van regionale samenwerking wordt ook in het partijprogramma van 2010 onderstreept. De PvdA wil de samenwerking in de regiovisie blijven ondersteunen, mits de belangen van de gemeente Hoogezand-Sappemeer hierbij voldoende worden behartigd. WB geeft in het partijprogramma aan samen te willen werken in regionaal verband. WB geeft in het partijprogramma van 2010 een tweezijdig beeld. Enerzijds geeft de partij aan op regionaal niveau samen te willen werken, anderzijds dient er vanuit de regio en provincie rekening gehouden te worden met de uitzonderlijke eigenschappen van het Winterswijkse

landschap. Zowel de PvdA als WB staan hierdoor positief ten opzichte van regionale samenwerking, mits er aan een aantal voorwaarden wordt voldaan.

Burgerparticipatie 1.0 wordt in het partijprogramma uit 2010 besproken. Bij wijken die te maken hebben met een teruglopende leefbaarheid dient in samenwerking met onder anderen de bewoners gekeken te worden naar welke punten er verbeterd dienen te worden. Het daadwerkelijk overdragen van het beheer en onderhoud wordt niet besproken. Dit is enigszins vergelijkbaar met de Winterswijkse casus, alleen komt WB daar met concretere maatregelen om burgerparticipatie te bevorderen.

9.6 Coalitieakkoord 2010-2014

Van de lokale volkshuisvestingsthema's worden alleen het beleid met betrekking tot woonzorgarrangementen en herstructurering duidelijk besproken. De groep senioren wordt in het coalitieakkoord wel besproken, echter nauwelijks met betrekking tot de volkshuisvesting. Zo wordt er gesteld dat de gemeente de komende jaren te maken krijgt met vergrijzing en dat woonzorgarrangementen hier antwoord op kunnen bieden. De leefbaarheid komt ook beperkt aan bod. Er wordt alleen gesteld dat het zorgen voor voldoende voorzieningen in de dorpen essentieel is voor de leefbaarheid. Over de leefbaarheid in de verschillende wijken van Hoogezand-Sappemeer wordt niet gesproken. Beleid met betrekking tot de groep starters komt niet aan bod. De lokale thema's worden in het coalitieakkoord (met uitzondering van woonzorgarrangementen) van de vergelijkingscasus uitvoerig besproken.

De interlokale thema's duurzaam bouwen en regionale samenwerking maken deel uit van coalitieakkoord. In het vorige coalitieakkoord voor de periode 2006-2010 kwam het thema duurzaam bouwen nog niet aan bod. Dit wordt verklaard door de toenemende belangstelling van de afgelopen jaren voor dit onderwerp. Regionale samenwerking wordt in het coalitieakkoord besproken. De coalitie wil dat de gemeente Hoogezand-Sappemeer de samenwerking met de gemeente Slochteren versterkt. De interlokale thema's worden ook in de Winterswijkse casus aangehaald. Hierdoor kan niet gesteld worden dat het coalitieakkoord van de Hoogezandse casus een bredere interlokale scope heeft dan de Winterswijkse casus.

Burgerparticipatie 1.0, het betrekken van de burger bij beleidsvorming, wordt in het coalitieakkoord genoemd. Het daadwerkelijke laten onderhouden en beheren van de leefomgeving door de bewoners wordt niet aangeduid. De Winterswijkse casus bespreekt ook alleen het betrekken van de burger bij beleidsvorming, hieraan wordt wel meer aandacht besteed doordat de coalitie van de Winterswijkse casus met concrete voorstellen komen. De stelling "lokale lijsten betrekken burgers sterker bij het volkshuisvestingsbeleid" lijkt hierdoor deels op te gaan voor de coalitieakkoord voor de periode 2010-2014.

Van de 31 prestatieonderwerpen worden er 11 besproken in het coalitieakkoord van de PvdA, D66, GL en lokaal centraal uit 2010. In de Winterswijkse casus worden 10 van de 31 prestatieonderwerpen besproken. De scope van de Hoogezandse casus is bij het coalitieakkoord van 2010-2014 hierdoor wat breder dan bij de Winterswijkse casus.

9.7 Prestatieafspraken Hoogezand-Sappemeer Lefier & Talma.

In december 2010 zijn de prestatieafspraken vastgelegd tussen de gemeente Hoogezand-Sappemeer, Lefier en Talma. Het document is getiteld *Gedeelde visie, relatie en toekomst* en gaat over de periode 2010 tot en met 2014.

In deze prestatieafspraken tussen de gemeente Hoogezand-Sappemeer, Lefier en Talma komen de lokale thema's leefbaarheid, doelgroep senioren, woonzorgarrangementen en herstructurering uitvoerig aan bod. Beleid met betrekking tot de groep starters wordt niet besproken. Dit is opvallend want in de gemeentelijke woonvisie uit 2008 en het partijprogramma van de PvdA HS uit 2010 wordt het beleid met betrekking tot de groep starters wel aangehaald. De prestatieafspraken van de Winterswijkse casus bespreken alle lokale volkshuisvestingsthema's. De stelling "lokale lijsten richten zich sterker op het lokale volkshuisvestingsbeleid" wordt bevestigd door de inhoud van de prestatieafspraken.

De interlokale thema's: duurzaam bouwen en regionale samenwerking worden in de prestatieafspraken aangehaald. Met betrekking tot duurzaam bouwen heeft de gemeente een hoge ambitie. Zo worden door de gemeente Hoogezand-Sappemeer hogere eisen gesteld aan duurzaam bouwen dan landelijk verplicht is.

De gemeente en de woningcorporaties hebben de intentie uitgesproken dat in huurwoningen energiebesparende maatregelen worden getroffen. Ook in de gemeente Winterswijk worden afspraken gemaakt omtrent het thema duurzaam bouwen.

Met betrekking tot het thema regionale samenwerking wordt in beide casussen beschreven dat de prestatieafspraken gebaseerd zijn op regionale documenten. Afspraken tot verdere regionale samenwerking worden in beide prestatieafspraken niet genoemd. Er zijn geen verschillen te zien met betrekking tot de interlokale thema's regionale samenwerking en duurzaam bouwen tussen de Winterswijkse en de Hoogezandse casus.

Tussen de gemeente Hoogezand-Sappemeer, Talma en Lefier wordt afgesproken dat plannen voor de wijken in samenwerking met de bewoners uitgewerkt dienen te worden. Het wijkgericht werken dient in samenwerking met de bewonersorganisaties uitgevoerd te worden. Burgerparticipatie 1.0 wordt ook in de Winterswijkse casus genoemd. Het overdragen van het beheer en onderhoud van de leefomgeving komt in beide casussen niet aan bod.

Van de 31 prestatieonderwerpen worden er in de prestatieafspraken 24 besproken. De prestatieonderwerpen beleid met betrekking tot de groep starters en tussen vormen worden wel in de woonvisie besproken maar komen vervolgens niet terug in de prestatieafspraken tussen de gemeente Hoogezand-Sappemeer, Talma en Lefier. Tussen de gemeente Winterswijk en de Woonplaats worden 22 prestatieonderwerpen besproken. De stelling; "lokale partijen hebben een bredere scope dan lokale lijsten", lijkt hierbij door te werken op de prestatieafspraken.

Van de 58 onderscheiden prestatieafspraken zijn er 34 te typeren als resultaatafspraken, 21 als inspanningsafspraken en 3 als procesafspraken. 56% van de prestatieafspraken behoren hierdoor tot de resultaatafspraken. De prestatieafspraken in de Winterswijkse casus zijn met 68% resultaatafspraken harder van karakter. Dit sluit aan bij de bevinding uit de enquête dat de groep lokale lijsten een sterkere voorkeur geven aan resultaatafspraken dan de lokale afdeling van de PvdA.

De prestatieafspraken zijn overwegend kwalitatief, van de 58 prestatieafspraken zijn er 11 te typeren als kwantitatief.

9.8 Lokale verhoudingen

Deze paragraaf onderzoekt de lokale verhoudingen tussen de wethouder (voorgedragen door de PvdA) met onder andere de portefeuille volkshuisvesting, de PvdA fractie, de woningcorporatie Lefier en de burgers van de gemeente Hoogezand-Sappemeer. De informatie is verzameld aan de hand van interviews met wethouder Struik, voorgedragen door de PvdA, en mw. Borstlap, manager bij de afdeling maatschappij en markt bij Lefier. Beide geïnterviewde personen zijn sterk betrokken geweest bij de prestatieafspraken tussen de gemeente Hoogezand-Sappemeer, Talma & Lefier en hebben tevens onderling contact.

Deze paragraaf heeft als doel om de bevindingen uit de documentenanalyse te controleren. Verder heeft deze paragraaf als doel om de overige stellingen uit de theorie, literatuur en de enquête te toetsen en te komen tot eventueel nieuwe inzichten.

In het eerste deel komt het interview met wethouder Struik aan bod. In het tweede deel komen de bevindingen uit het interview met mw. Borstlap aan bod.

Interview Wethouder Struik

Succes PvdA Hoogezand-Sappemeer

Het succes van de PvdA in de gemeente Hoogezand-Sappemeer is met name te danken aan het feit dat de gemeente een traditionele arbeidersgemeente is. Hierdoor heeft sinds de 2^e WO de PvdA altijd in de coalitie gezeten. Het succes van WB in de vergelijkingscasus is met name te danken aan de onvrede van de toenmalige politiek. Het succes is voor een groot gedeelte te danken aan het intensief betrekken van de burger bij de Winterswijkse politiek. Bij de vergelijkingscasussen *de grote groeigemeenten* bleek het succes van de lokale partij ook voornamelijk te zitten in de traditionele achterban en minder in de eigen prestaties.

Invloed landelijke PvdA op verkiezingsprogramma van de PvdA HS

De landelijke PvdA partij heeft volgens wethouder Struik weinig invloed op de standpunten van de PvdA in het verkiezingsprogramma. Wel zie je dat de ideologie van de PvdA moederpartij doorwerkt in het partijprogramma. Met betrekking tot het woonbeleid betekend dit meer betaalbare woningen voor de mensen die dit nodig hebben (H. Struik, persoonlijke mededeling, 25 april 2012). Er vindt geen structureel overleg plaats tussen de lokale en nationale vertegenwoordigers van de partij. Het komt wel voor dat er incidenteel overleg is met een lid van de Tweede Kamer. Bij het schrijven van het partijprogramma wordt gebruik gemaakt van een landelijk gedistribueerd format (G. Lindeman, 24 juli 2012).

De wethouder en de relatie met de PvdA fractie

Wethouder Struik geeft aan dat hij ongetwijfeld veel invloed op de inhoud van de woonvisie heeft gehad. Deze is immers door hem en zijn ambtenaren geschreven. Met betrekking tot de prestatieafspraken heeft de wethouder geprobeerd om de afspraken zo concreet mogelijk te maken, terwijl de woningcorporatie probeerde om intentieafspraken te maken.

Voordat dhr. Struik wethouder werd, werkte hij bij het ministerie van VROM. De kennis die hij hier heeft opgedaan voedt hem deels. Ook wordt de wethouder door vakliteratuur en collega wethouders inhoudelijk gevoed. Ook zijn er fractieleden die geïnteresseerd zijn in het volkshuisvestingsbeleid die de wethouder inhoudelijk proberen te voeden. Dit leidt over het algemeen nauwelijks tot bijsturing, doordat de wethouder beter in de materie zit.

De wethouder heeft ad hoc overleg met de eigen fractie. Het college mag bij ieder fractieoverleg aanschuiven. Om de onafhankelijkheid van de fractie te garanderen wordt door de fractie gevraagd dit te beperken.

Invloed PvdA

De partijstandpunten van de PvdA HS werken door in het coalitieakkoord. Doordat de woonvisie binnen de kaders van het coalitieakkoord dient te blijven, werken de standpunten deels door. Volgens de wethouder wordt de woonvisie dus voor een deel beïnvloed door het coalitieakkoord. Wat volgens hem minstens zo belangrijk is, zijn de huidige ontwikkelingen waarmee de gemeente te maken heeft. De ontwikkeling van sommige woonwijken is hier een voorbeeld van. "Bij de ontwikkeling van de woonvisie komt minder politiek kijken dan je in eerste instantie zou veronderstellen" (H. Struik, persoonlijke mededeling, 25 april 2012).

De doorwerking van de PvdA standpunten op de prestatieafspraken is zeer beperkt. Ook voor dit document dient de wethouder te werken binnen de contouren van het coalitieakkoord. De handreikingen geschreven door VROM e.d. hebben volgens de wethouder meer invloed gehad op de inhoud van de prestatieafspraken.

Relatie tussen de wethouder en de coalitie

Volgens wethouder Struik is de relatie tussen de coalitie en hem goed. Er zijn momenten van discussie geweest, maar dat is normaal. De woonvisie is in een keer goedgekeurd, wat aansluit bij de goede verstandhouding.

Invloed coalitie

De totstandkoming van de gemeentelijke woonvisie is niet een heel open proces geweest. De totstandkoming van de woonvisie begint bij het woningmarktonderzoek. De resultaten van dit onderzoek zijn zowel in het college als in de raad besproken. Hierbij zijn niet duidelijk andere standpunten naar voren gekomen. Wat betreft de woonvisie was er sprake van redelijke consensus. De prestatieafspraken zijn ter kennisneming voorgelegd aan de gemeenteraad waardoor de invloed hierop zeer beperkt is geweest. Er zijn geen punten te noemen waarop de wethouder is bijgestuurd door de coalitie.

Invloed oppositie

De oppositie heeft nauwelijks invloed gehad op de inhoud van de woonvisie. In de periode dat de woonvisie werd ontwikkeld, speelde nadrukkelijk de start van de ontwikkeling van de zuidzijde. Het CDA zat deze periode in de oppositie en was tegen deze ontwikkeling. "Het standpunt van het CDA hebben we toentertijd naast ons neergelegd bij de ontwikkeling van de woonvisie" (H. Struik, persoonlijke mededeling, 25 april 2012).

Op de inhoud van de prestatieafspraken hebben oppositiepartijen wel invloed gehad. Het CDA en de CU hebben extra aandacht gevraagd voor de huisvesting van gehandicapten. Deze partijen wilden dat de mogelijkheden voor gehandicapten eerst via verhuizing werd opgelost alvorens over te gaan op dure woningaanpassingen.

Betrokkenheid burger

De burgers/kiezers hebben invloed op de inhoud van het verkiezingsprogramma. Per thema worden er werkgroepen gecreëerd. Bijvoorbeeld voor het thema ouderenhuisvesting dient er gesproken te worden met de woningcorporatie, zorginstellingen en de seniorenraad. Deze geven mede voeding aan de totstandkoming van het verkiezingsprogramma. Wel is het van belang dat de ideologische lijn herkenbaar dient blijft.

De burgers hebben zeer beperkt invloed gehad op de woonvisie. Inwoners die verenigd zijn in een wijkplatform hebben de conceptversie van de woonvisie in kunnen zien. De wijkplatforms kunnen hier kort hun mening over geven en wanneer dit hout snijdt, werd hier iets mee gedaan.

Bij de totstandkoming van de prestatieafspraken tussen de gemeente Hoogezand-Sappemeer, Talma en Lefier zijn geen burgers betrokken geweest.

Burgers worden binnen de gemeente Hoogezand-Sappemeer betrokken bij de inrichting van de eigen leefomgeving. Voor ca. 7 wijken zijn een geruime tijd wijkbudgetten beschikbaar gesteld. De zeggenschap over deze wijkbudgetten ligt bij de wijkcommissie die overleg dient te voeren met de wijkbewoners.

Relatie woningcorporaties

De relatie en samenwerking met de woningcorporatie is als goed te typeren. De wethouder beschouwt de woningcorporatie nadrukkelijk als samenwerkingspartner en niet als uitvoerder van het gemeentelijk beleid. De woningcorporatie is de natuurlijke partner van de gemeente Hoogezand-Sappemeer.

De wethouder is van mening dat er extra toezicht gehouden dient te worden op de woningcorporaties. Dit toezicht dient vanuit de Rijksoverheid te gebeuren omdat de gemeente de kennis en kunde niet bezit om dit op een juiste manier te doen.

De wethouder heeft een negatieve houding ten opzichte van de afdracht van financiële middelen van de woningcorporatie naar de Rijksoverheid. Het investeringsvermogen van de woningcorporaties is bestemd om te investeren in de lokale volkshuisvesting.

De woningcorporatie is intensief betrokken geweest bij de totstandkoming van de gemeentelijke woonvisie. Zij hebben zowel inhoudelijk als financieel een bijdrage aan de woonvisie geleverd. Bij het opstellen van de missie en visie is Lefier betrokken geweest. De betrokkenheid is hierdoor intensief en heeft in een vroeg stadium gestalte gekregen.

Er vindt circa 1 tot 2 keer per maand bestuurlijk overleg plaats. Het ambtelijk overleg vindt op tal van vlakken plaats wat neer komt op ca. 2 keer per maand.

Er zijn volgens de wethouder verschillen tussen politieke partijen onderling. Linkse partijen volgen de woningcorporatie vaak kritischer dan rechtse partijen. De rechterzijde is volgens de wethouder wat liberaler, maar zij zijn niet van mening dat de rol van de woningcorporatie minder moet zijn.

De politieke kleur van de wethouder heeft volgens dhr. Struik wel degelijk invloed op de relatie tussen de woningcorporatie en de gemeente. "Sociale volkshuisvesting is met name een linkse hobby" (H. Struik, persoonlijke mededeling, 25 april 2012).

Type prestatieafspraken en inhoud

De wethouder is van mening dat er soms garantie- nodig zijn en soms intentieafspraken. De voorkeur gaat uit naar het maken van kwantitatieve afspraken, maar soms ontkom je er niet aan om kwalitatieve afspraken te maken.

Interview mw. Borstlap - Lefier

Relatie met wethouder Hoogezand-Sappemeer

De relatie met wethouder Struik wordt door mw. Borstlap als goed getypeerd. Op een open manier wordt er samen met de wethouder wonen beleid gemaakt. De relatie wordt getypeerd als open, transparant en inhoudelijk (E. Borstlap, persoonlijke mededeling, 10 mei 2012).

Volgens mw. Borstlap is het moeilijk te beantwoorden of een lokale partij professioneler te werk gaat dan een lokale lijst. Wat wel naar voren komt is dat een lokale partij vaak betere opleidingsmogelijkheden biedt en hierdoor breder vakinhoudelijke kennis heeft.

Relatie overige wethouder overige gemeente(n)

Mw. Borstlap merkt dat er verschillen zijn tussen de wethouders in verschillende gemeenten. Het verschil zit hem met name in de bereidheid om met elkaar knelpunten te bespreken. De wethouder van Hoogezand-Sappemeer is erg ontvankelijk, maar er zijn ook voorbeelden waarbij dit minder is. De wethouder van de gemeente Stadskanaal, voorgedragen door het CDA, werkt sterker vanuit een regierol in plaats vanuit een samenwerkende rol. Of dit aan de politieke kleur van de wethouder ligt of aan de persoonlijke eigenschappen wordt in het midden gelaten.

Betrokkenheid woningcorporatie

De woningcorporatie is zeer sterk betrokken geweest bij de totstandkoming van de woonvisie. Lefier is in een vroeg stadium betrokken geweest, namelijk bij het opstellen van de missie en visie van de gemeentelijke woonvisie.

De woonvisie in de gemeente Hoogezand-Sappemeer is een echte coproductie tussen Lefier en de gemeente. Hierdoor heeft Lefier ook de mogelijkheid gehad om de woonvisie bij te sturen. Mw. Borstlap is van mening dat de woningcorporatie voldoende betrokken is geweest bij de totstandkoming van de woonvisie.

Het overleg met betrekking tot de totstandkoming van de prestatieafspraken is tussen de gemeente Hoogezand-Sappemeer en Lefier systematisch verlopen en de belangen van Lefier zijn volgens mw. Borstlap voldoende behartigd. Er zijn namelijk geen afspraken gemaakt die ingaan tegen het beleid van Lefier.

Tussen gemeente en Lefier vindt ca. 1 tot 2 keer per maand bestuurlijk overleg. Verder vindt er op tal van vlakken ambtelijk overleg plaats, wat neerkomt op ca. 2 keer per maand. Deze frequentie sluit aan bij hetgeen door de wethouder werd genoemd.

Betrokkenheid burger

Voor Lefier is betrokkenheid van de burger essentieel. Voor het opstellen van de woonvisie wordt er gevraagd naar de mening van de huurdersraad. Echter bij het opstellen van de vigerende woonvisie is de burger beperkt betrokken geweest in het eindtraject. Bij vaststellen van de nieuwe woonvisie, waar Lefier en de gemeente Hoogezand-Sappemeer nu mee bezig zijn, wordt de burger intensiever betrokken.

Bij de totstandkoming van de prestatieafspraken tussen Hoogezand-Sappemeer en Lefier zijn geen burgers betrokken geweest.

Voorkeur type prestatieafspraken

De voorkeur gaat uit naar resultaatafspraken. Er wordt voor vrijwel alle afspraken een deadline vastgelegd zodat gemonitord kan worden of de afspraken gerealiseerd zijn. Voor productie activiteiten krijgen kwantitatieve afspraken de voorkeur, kwalitatieve afspraken zijn in andere situaties ook nodig.

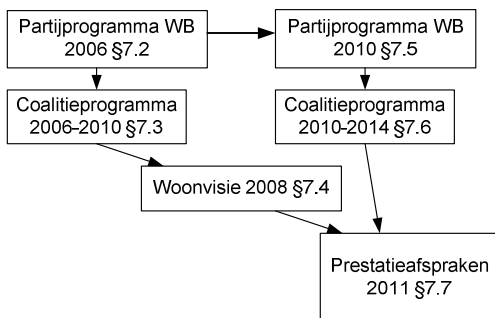
10 Gemeente Winterswijk

In dit hoofdstuk wordt gekeken in hoeverre de standpunten van Winterswijks Belang (verder genoemd: WB), een lokale lijst, doorwerken in de prestatieafspraken tussen de gemeente Winterswijk en woningcorporatie de Woonplaats uit 2011. Het partijprogramma van WB uit 2006 heeft invloed op de inhoud van het coalitieakkoord tussen WB, PvdA & Progressief Winterswijk uit 2006. De gemeentelijke woonvisie uit 2008 dient binnen de kaders van het coalitieakkoord uit 2006 uitgewerkt te worden.

Via de onderhandelingen tussen de gemeente en de woningcorporatie, die gebaseerd zijn op de gemeentelijke woonvisie en het strategisch voorraadbeleid van de woningcorporatie, worden de uiteindelijke prestatieafspraken tussen de gemeente Winterswijk en de Woonplaats gevormd.

Figuur 10.1 geeft een overzicht weer van de doorwerking van de WB standpunten op de overige documenten. Daar waar nodig en mogelijk zullen de bevindingen worden vergeleken met de vergelijkingscasus Hoogezand-Sappemeer om zo tot gegronde conclusies te komen.

Figuur 10-1: Doorwerking standpunten WB op de prestatieafspraken tussen de gemeente Winterswijk en de Woonplaats

Bron: eigen werk

Paragraaf 1 begint met een algemene beschrijving van de gemeente Winterswijk, de woningcorporaties die actief zijn in de gemeente en een beschrijving van de politieke situatie. Paragraaf 2 tot en met 7 bespreekt achtereenvolgens het partijprogramma van WB uit 2006, het coalitieakkoord voor de periode 2006-2010, de woonvisie uit 2008, het partijprogramma van WB uit 2010, het coalitieakkoord voor de periode 2010-2014 en de uiteindelijke prestatieafspraken tussen de gemeente Winterswijk en de Woonplaats (2011). Paragraaf 8 beschrijft de resultaten van het interview met wethouder Gommers en dhr. Zeegers van de Woonplaats. Paragraaf 9 sluit af met een vergelijkende conclusie tussen casus Hoogezand-Sappemeer en Winterswijk.

10.1 Algemene beschrijving Winterswijk

De gemeente Winterswijk heeft ca. 29.000 inwoners in 2011 (CBS, www.cbs.nl, n.d.), hiervan wonen er 23.650 in de plaats Winterswijk. De overige 5.250 inwoners wonen in de buurtschappen: Meddo, Huppel, Henxel, Ratum, Brinkheurne, Kotten, Woold, Miste er Corle. De gemeente Winterswijk ligt in de uiterste uithoek van de Achterhoek in de provincie Gelderland en grenst aan het Noorden, Oosten en Zuiden aan de Duitse grens. In het westen grenst de gemeente Winterswijk aan de gemeenten: Berkelland, Oost Gelre en Aalten (zie afbeelding 10.1). Tot 1811 viel Winterswijk bestuurlijk onder de gemeente Bredevoort. In 1816 werd Winterswijk een zelfstandige gemeente (www.winterswijk.nl).

De economie van Winterswijk werd vorige eeuw voornamelijk gekenmerkt door de textielindustrie die er gevestigd was. Deze beleefde haar opleving in de jaren 20 van de 20^e eeuw en na het eind van de 2^e Wereldoorlog. De komst van de grote textielfabrieken hebben in Winterswijk duidelijk hun sporen achtergelaten. Het meest karakteristieke straatje van Winterswijk is in deze periode ontstaan. Ook zorgde de grote toestroom van arbeiders voor de oprichting van de eerste woningbouwvereniging.

De Winterswijkse gemeenteraad bestaat uit 21 leden verdeeld over zes politieke partijen, te weten; WB (5 zetels), VVD (5 zetels), CDA (4 zetels), PvdA (4 zetels), SP (2 zetels) en Progressief Winterswijk (1 zetel). Met 5 zetels is de partij samen met de VVD de grootste partij binnen de gemeenteraad. Ook was WB in de raadsperiode 2006-2010 met 8 zetels de grootste partij (zie tabel 10.1). De huidige coalitie wordt gevormd door WB, VVD en CDA (Gemeente Winterswijk, www.gemeentewinterswijk.nl, n.d.).

Figuur 10-2: Ligging Gemeente Winterswijk

Bron: www.overheidengelderland.nl

Tabel 10-1: Zetelverdeling Gemeenteraad Winterswijk, 2006-heden

Partij	Zetel aantal 2006	Coalitie 2006-2010	Zetel aantal 2010	Coalitie 2010-2014
Winters- wijks Belang	8		5	
VVD	2		5	
CDA	3		4	
PvdA	6		4	
SP	-		2	
Progressief Winterswijk	2		1	

Het college van B&W bestaat uit 3 wethouders waarvan 1 wordt geleverd door WB. De portefeuilles ruimtelijke ontwikkeling in de kern, Duurzame energie en Milieu en Sport, kunst en cultuur behoren tot de taken van de wethouder van WB. De gemeente Winterswijk kent geen aparte portefeuille volkshuisvesting. Vanuit de begripsbepaling uit hoofdstuk 1 kan gesteld worden dat de sleutelwethouder in het college van B&W wordt geleverd door een lokale lijst: WB. Doordat WB samen met de VVD de meeste zetels heeft behaald en in de vorige raadsperiode de grootste partij was binnen de gemeenteraad heeft de lijst een dominante positie.

Winterswijks Belang

WB is een lokale politieke partij die sinds 2006 actief is in de Winterswijkse gemeenteraad. De lokale lijst is ontstaan vanuit onvrede over het functioneren van de lokale overheid. Het speerpunt van de lijst is het centraal stellen van de burger. De partij vindt het van belang dat er pas een politiek standpunt wordt ingenomen na gesproken te hebben met de partijen om wie het gaat (Winterswijks Belang, 2006).

Uit de enquête blijkt dat de attitude van de partij met betrekking tot het nationale volkshuisvestingsbeleid rond het gemiddelde scoort. Met betrekking tot het lokale volkshuisvestingsbeleid heeft de partij een iets linksere attitude²⁹.

De attitude van de partij met betrekking tot de sociale woningvoorraad kan getypeerd worden als rechts. De partij is het eens met de stelling: “het aandeel sociale woningen binnen mijn gemeente is hoog”. Terwijl het daadwerkelijke aandeel met 21% relatief laag is.

De partij heeft wel een hoge standaard met betrekking tot de leefbaarheid. WB is het eens met de stelling: “de leefbaarheid van sommige wijken binnen mijn gemeente is slecht”, terwijl de daadwerkelijke leefbaarheid van alle wijken binnen de gemeente wordt geclassificeerd als zeer positief (BZK, 2010).

De houding van WB ten opzichte van woningcorporaties is met een score van 3.67 matig positief. WB is het zeer eens met de stelling: “mijn gemeente dient woningcorporaties sterk te betrekken bij de ontwikkeling van de gemeentelijke woonvisie”. De positieve houding van WB ten opzichte van woningcorporaties zou uit de casestudy ook naar voren moeten komen.

²⁹ Attitude nationale volkshuisvesting M=3.15, Attitude lokale volkshuisvesting M=2.79

Woningcorporatie

In de gemeente Winterswijk is een woningcorporatie werkzaam: de Woonplaats. Met een woningaanbod van 20.000 verhuureenheden behoort het tot de groep grote woningcorporaties (CFV, 2010). Van het woningaanbod zijn de meeste eenheden in Enschede en de Achterhoek gesitueerd. De Woonplaats heeft ca. 3.500 verhuureenheden in de gemeente Winterswijk. Het hoofdkantoor van de Woonplaats is gevestigd in Enschede. Verder zijn er nog twee “woonwinkels” in Enschede en Winterswijk (de Woonplaats, www.de-woonplaats.nl, n.d.).

Vooruitblik

Tabel 10.2 geeft een overzicht van de prestatieonderwerpen die aan bod zijn gekomen in de onderzochten documenten. Per document worden in het hoofdonderzoek alleen de belangrijke bevindingen en conclusies gepresenteerd. Een volledige beschrijving en analyse van de prestatieonderwerpen is te vinden in bijlage C.

Zoals aangegeven in de operationalisatie wordt per document gekeken naar het belang van de lokale volkshuisvesting waarbij er individueel naar de thema's leefbaarheid, de groepen senioren en starters, woon-zorgarrangementen en herstructurering. Vervolgens wordt de interlokale scope van de documenten onderzocht aan de hand van de thema's: duurzaam bouwen en regionale samenwerking. Ook wordt geanalyseerd of binnen de documenten aandacht wordt besteed aan interactieve beleidsvorming (expliciet gericht op de burger) en het betrekken van de burger bij de eigen leefomgeving. Tot slot wordt gekeken per document hoeveel en welke prestatieonderwerpen aan bod komen.

Tabel 10-2: Overzicht doorwerking prestatieonderwerpen WB

Prestatieonderwerpen (Severijn, 2009)	Partij- programma 2006	Coalitie- akkoord 2006-2010	Woonvisie 2008	Partij- programma 2010	Coalitie- akkoord 2010-2014	Prestatie- afspraken
Kernvoorraad						
Nieuwbouwproductie						
Doelgroep						
Starters						
Huurprijsbeleid						
Woonruimteverdelingsbeleid						
Huursubsidiebeleid						
Gehandicapten						
Statushouders						
Senioren						
Daklozen						
Woon-zorgarrang.						
Algemeen herstructureringsbeleid						
Sloop						
Samenvoegen woningen						
Woningverbetering						
Nieuwbouw laagsegment koop						
Verkoopbeleid						
Tussenvormen						
Fysieke omgeving						
Sociale veiligheid						
Woningkwaliteit						
Duurzaam bouwen						
Levensloopbestendig bouwen						
Burgerparticipatie 1.0						
Burgerparticipatie 2.0						
Part. Opdracht.						
Verdeling van Kosten						
Financiële continuïteit						
Grondbeleid						

Prestatieonderwerpen (Severijn, 2009)	Partij- programma 2006	Coalitie- akkoord 2006-2010	Woonvisie 2008	Partij- programma 2010	Coalitie- akkoord 2010-2014	Prestatie- afspraken
Samenwerking corporaties						

10.2 Partijprogramma Winterswijk's Belang 2006

Wat in eerste instantie opvalt is dat WB inspeelt op de onvrede over de huidige lokale politieke situatie. De gevestigde politieke orde houdt volgens WB weinig rekening met de mening van de burger waar de partijen hun bestaansrecht aan te danken hebben. Het betrekken van de burger bij het gemeentelijke beleid is hierdoor een van de speerpunten van de lijst. Concreet wil WB de invloed van de burger versterken door het toevoegen van een zogenaamde “betrokkenenparagraaf”, waarbij wordt aangegeven op welke wijze en moment de burger betrokken is geweest, bij ieder raadsbesluit verplicht te stellen. De burgerparticipatie 2.0, het betrekken van de burger bij de eigen leefomgeving, wordt niet genoemd. Doordat burgerparticipatie een van de speerpunten van de partij is en doordat er concrete maatregelen worden genoemd, betreft WB in het partijprogramma van 2006 de burger sterker bij het volkshuisvestingsbeleid dan de PvdA in haar programma van 2006. Dit sluit aan bij de stelling “lokale lijsten betrekken burgers sterker bij het volkshuisvestingsbeleid dan lokale partijen”.

De lokale volkshuisvestingsthema's leefbaarheid en de groep starters worden uitvoerig behandeld in het partijprogramma (WB, 2006). Beleid met betrekking tot de groep senioren worden zeer beperkt besproken en beleid met betrekking tot woon-zorgarrangementen en herstructurering niet. In vergelijking met de Hoogezandse casus blijkt niet dat de lokale volkshuisvestingsthema's in het partijprogramma van WB uit 2006 uitvoeriger aan bod komen dan bij de PvdA Hoogezand-Sappemeer uit 2006.

Regionale samenwerking wordt niet genoemd in het partijprogramma van WB uit 2006. Wel wordt de positie van WB ten aanzien van de regio en het Rijk met betrekking tot de inrichting van het buitengebied beschreven: “WB is van mening dat de gemeente een eigen visie voor het buitengebied dient op te stellen zodat inadequate regelingen van het Rijk of de Provincie kunnen worden tegengegaan”. De vergelijkingscasus bespreekt regionale samenwerking zeer beperkt, maar de houding hierbij is wel positief. De lokale lijst WB, heeft in de vergelijkingscasussen *groei gemeenten middel groot* een negatievere attitude ten opzichte van regionale samenwerking dan de PvdA HS.

Zowel bij de Winterswijkse als bij de Hoogezandse casus komt het interlokale thema duurzaam bouwen niet aan bod. Bij de groei gemeenten middel groot kan niet gesteld worden dat de lokale partij sterker belang hecht aan duurzaam bouwen dan de lokale lijst.

Gezien het beperkte aantal lokale volkshuisvestingsthema's wordt het vermoeden gewekt dat de scope van het partijprogramma van WB beperkt is. Het aantal prestatieonderwerpen wat wordt besproken bevestigt dit vermoeden. Van de 31 prestatieonderwerpen worden er 12 in het partijprogramma van WB aan bod, waarvan 1 zeer beperkt. Het partijprogramma van de PvdA van de vergelijkingscasus heeft met 15 prestatieonderwerpen een bredere scope. Dit bevestigt de stelling, dat lokale lijsten een beperktere scope hebben dan lokale partijen. De stelling “lokale lijsten zijn one-issue partijen” gaat in de Winterswijkse casus niet op.

10.3 Coalitieakkoord 2006-2010

Na de verkiezingen van 2006 is er in Winterswijk een politieke aardverschuiving ontstaan. WB die voorheen geen zetels in de gemeenteraad bezat werd na de verkiezingen van 2006 met 8 zetels de grootste partij. Vervolgens is er samen met de PvdA en Progressief Winterswijk een coalitie gevormd. De overeenkomst tussen deze partijen is vastgelegd in het coalitieakkoord 2006-2010.

De deelname en dominante positie van WB in de coalitie van 2006-2010 heeft er niet voor gezorgd dat de lokale volkshuisvestingsthema's uitgebreid aan bod komen. Alleen het leefbaarheid wordt uitvoerig beschreven. Beleid met betrekking tot de groep senioren wordt ook besproken, alleen beperkt. In het coalitieakkoord van de Hoogezandse casus, waarin de lokale partij PvdA deel neemt, worden de lokale volkshuisvestingsthema's uitvoeriger aangehaald. De deelname en de dominante positie van de lokale lijst in de coalitie heeft er niet voor gezorgd dat de lokale volkshuisvestingsthema's uitvoeriger worden besproken.

Wat verder opvalt is dat in het coalitieakkoord (WB et al., 2006) de interlokale thema's duurzaam bouwen en regionale samenwerking, aan bod komen. Doordat deze onderwerpen niet genoemd worden in het partijprogramma, is het waarschijnlijk dat deze zijn ingebracht door een van de coalitiepartners. In het coalitieakkoord van de vergelijkingscasus komen beide thema's niet aan bod. In ieder geval werkt de stelling "lokale partijen hebben een interlokale scope", niet door op het coalitieakkoord.

Het betrekken van de burger bij het volkshuisvestingsbeleid is een van de speerpunten in het coalitieprogramma. In het coalitieakkoord is daarom vastgelegd dat alle commissie- en raadsstukken voorzien dienen te worden van de zogenaamde betrokkenenparagraaf. Het sterker betrekken van de burger bij het beleid is duidelijk een punt wat van WB afkomstig is. Het betrekken van de burger in het coalitieakkoord van de vergelijkingscasus is beperkter. Er wordt in de Hoogezandse casus enkel gesteld dat de burger geïnformeerd dient te worden. Het is plausibel dat de deelname van WB ervoor heeft gezorgd dat de burger sterker wordt betrokken bij het gemeentelijk beleid.

Van de 31 prestatieonderwerpen komen er maar 9 terug in het coalitieakkoord (WB et al., 2006). Het coalitieakkoord van de Hoogezandse coalitie bevat 12 prestatieonderwerpen. Het lijkt erop dat de enge scope van de lokale lijst doorwerkt in het coalitieakkoord voor de periode 2006-2010.

In zowel het coalitieakkoord van Winterswijk als van Hoogezand-Sappemeer zijn 5 prestatieonderwerpen weggelaten in vergelijking met het partijprogramma van respectievelijk WB en PvdA HS uit 2006. Dit sluit niet aan bij de stelling "lokale lijsten beloven veel maar maken minder waar".

10.4 Woonvisie Winterswijk 2008-2020

De woonvisie van de gemeente Winterswijk is sterk gericht op de lokale volkshuisvestingsthema's. Alle lokale volkshuisvestingsonderwerpen komen uitvoerig aan bod. Dit is echter ook het geval voor de vergelijkingscasus Hoogezand-Sappemeer. De stelling "lokale lijsten richten zich sterker op de lokale volkshuisvestingsthema's" werkt niet door op de woonvisies van de gemeente Hoogezand-Sappemeer en Winterswijk.

De interlokale thema's duurzaam bouwen en regionale samenwerking komen in de woonvisie ook aan bod. Waar in eerste instantie regionale samenwerking het partijprogramma van WB uit 2006 niet werd besproken, is dit thema wel in het coalitieakkoord en de gemeentelijke woonvisie terug te vinden. De stellingen "lokale lijsten hebben een negatieve houding ten opzichte van regionale samenwerking" en "lokale lijsten hebben geen oog voor het interlokale thema duurzaam bouwen" werken niet door op de woonvisie van de gemeente Winterswijk.

Het betrekken van de burger bij het volkshuisvestingsbeleid wordt in de woonvisie nadrukkelijk behandeld. De leefbaarheid in sommige wijken van de gemeente Winterswijk staat onder druk. Hierdoor is er voor sommige wijken een kwaliteitsimpuls nodig. "De bewoners van de wijk worden nadrukkelijk uitgenodigd en uitgedaagd om in dit proces te participeren" (Gemeente Winterswijk, 2008, p. 9). Naast het sterker betrekken van de burger bij het volkshuisvestingsbeleid zijn de wensen van de burger ook daadwerkelijk input geweest voor de ontwikkeling van de huidige woonvisie. In de Hoogezandse casus wordt het betrekken van de burger wel in de woonvisie genoemd, alleen zijn de burgers nauwelijks betrokken geweest bij de daadwerkelijke totstandkoming van de woonvisie. Hieruit blijkt dat in de Winterswijkse casus de burger sterker betrokken is geweest bij de inhoud van de woonvisie dan bij de Hoogezandse casus.

Van de 31 prestatieonderwerpen komen er 21 aan bod in de woonvisie van de gemeente Winterswijk. De stelling "lokale lijsten zijn one-issue partijen" werkt hierbij niet door op de inhoud van de gemeentelijke woonvisie. In de Hoogezandse casus werden 23 prestatieonderwerpen besproken. Dit is een klein verschil met de Winterswijkse casus.

Het grootste gedeelte van de onderwerpen die aan bod komen in het partijprogramma van WB uit 2006 zijn terug te vinden in de woonvisie. Een onderwerp, de doelgroep, komt wel in het partijprogramma voor van WB en vervolgens niet in de woonvisie, in de vergelijkingscasus waren dit er 2. Dit sluit niet aan bij de stelling "lokale lijsten beloven veel maar maken niets waar."

10.5 Partijprogramma Winterswijk's Belang 2010

Wat in eerste instantie opvalt is dat het partijprogramma van WB uit 2006 een bredere scope heeft dan het partijprogramma uit 2010. In vergelijking met het programma uit 2006 zijn er in 2010 vijf prestatieonderwerpen; nieuwbouwproductie, levensloopbestendig bouwen, de doelgroep en beleid met betrekking tot de groep starters, achterwege gelaten. De onderwerpen duurzaam bouwen en algemene herstructurering zijn hiervoor in de plaats gekomen. De accentverschuiving van nieuwbouw naar herstructurering van de voorgaande jaren ligt hier waarschijnlijk aan ten grondslag.

De scope van het partijprogramma uit 2010 is ten opzichte van 2006 afgenomen. In het programma van 2010 komen nog maar 8 prestatieonderwerpen aan bod. In de vergelijkingscasus worden in het partijprogramma van 2010 dertien prestatieonderwerpen besproken. De PvdA HS heeft hierdoor een bredere scope ten aanzien van de volkshuisvesting dan WB.

Van de lokale volkshuisvestingsthema's worden alleen de onderwerpen herstructurering en leefbaarheid uitvoerig gesproken. De overige onderwerpen komen niet aan bod. Vergeleken met het partijprogramma van PvdA HS uit 2010 blijkt dat WB minder aandacht heeft voor de lokale volkshuisvestingsthema's. Dit sluit niet aan bij de stelling dat lokale lijsten zich sterker richten op de lokale volkshuisvestingsthema's dan lokale partijen.

Met betrekking tot regionale samenwerking laat de partij twee geluiden horen. Regionale samenwerking is volgens WB van belang. Tevens wordt het uitzonderlijke landschap van Winterswijk benadrukt waarbij in de regelgeving lokaal maatwerk nodig moet zijn. Duurzaam bouwen komt niet in het partijprogramma (WB, 2010) aan bod. De vergelijkingscasus bespreekt wel beide thema's waardoor de interlokale scope van de PvdA HS breder is.

Niet alleen komt het betrekken van de burger bij het beleid uitvoerig aan bod, het partijprogramma van WB uit 2010 is daadwerkelijk aan de hand van gesprekken met burgers opgesteld. Ook dienen burgers volgens WB sterker bij hun eigen leefomgeving te worden betrokken. In het partijprogramma van de PvdA wordt ook de wens uitgesproken om burgers sterker te betrekken bij het beleid. Echter concrete maatregelen zoals bij WB en daadwerkelijk betrekken van de burger bij de inhoud van het partijprogramma gebeurt niet. Ook in de partijprogramma's van 2010 wordt burgerparticipatie bij WB sterker besproken dan bij de PvdA HS.

10.6 Coalitieakkoord 2010-2014

Van de lokale volkshuisvestingsthema's wordt alleen het beleid met betrekking tot woon-zorgarrangementen niet besproken. Ter vergelijking: in de casus Hoogezand-Sappemeer komen alleen woon-zorgarrangementen en herstructurering duidelijk aan bod. Dit wekt het vermoeden dat de stelling "lokale lijsten zetten zich sterker in voor het lokale volkshuisvestingsbelang dan lokale partijen" doorwerkt in het coalitieakkoord. Gezien het feit dat in de partijprogramma's van WB (2006, 2010) niet alle lokale volkshuisvestingsthema's voorkomen, kunnen deze thema's ook door de overige coalitiepartners zijn ingebracht.

Beide interlokale thema's duurzaam bouwen en regionale samenwerking, worden in het coalitieakkoord besproken (WB et al., 2010). Dit is ook het geval voor de Hoogezandse casus. Dat lokale lijsten een beperkte scope hebben werkt hierbij niet door in het coalitieakkoord.

Het betrekken van de burger bij het beleid wordt in het coalitieakkoord wel benoemd. De betrokkenenparagraaf, de politieke cafés en de charrettes (dit is een intensieve workshop waarbij onderwerpen worden besproken totdat er consensus bestaat) blijven gehandhaafd. Het overdragen van het beheer en onderhoud bij de eigen leefomgeving burgerparticipatie 2.0, wordt niet besproken. Dit is vergelijkbaar met de Hoogezandse casus.

De scope van het coalitieprogramma van Winterswijkse casus is met 10 prestatieonderwerpen iets enger dan de scope van het coalitieakkoord van de Hoogezandse casus, waarbij er 11 prestatieonderwerpen worden besproken.

10.7 Prestatieafspraken

In de prestatieafspraken komen alle lokale volkshuisvestingsthema's aan bod. In de Hoogezandse casus zijn alleen geen afspraken gemaakt met betrekking tot de groep starters. De stelling "lokale lijsten richten zich sterker op de lokale volkshuisvestingsthema's" lijkt hierbij door te werken op de prestatieafspraken.

Ook de interlokale thema's duurzaam bouwen en regionale samenwerking, worden in de prestatieafspraken tussen de gemeente Winterswijk en de Woonplaats besproken. De ambities voor beide casussen zijn met betrekking tot duurzaam bouwen hoog. Zo wil de Woonplaats vanaf 2015 alleen nog maar klimaatneutraal bouwen, maar ook in de gemeente Hoogezand-Sappemeer worden hogere eisen aan duurzaamheid gesteld dan nationaal verplicht is. Het dominante aandeel van de lokale lijst, WB, heeft er niet voor gezorgd dat de prestatieafspraken een beperktere interlokale scope heeft dan in de Hoogezandse casus.

Burgers dienen bij het volkshuisvestingsbeleid betrokken te worden, zodat zij invloed kunnen hebben op hun toekomstige woning en woonomgeving. Er zijn geen duidelijke verschillen waargenomen bij de prestatieafspraken tussen de Winterswijkse en de Hoogezandse casus. De resultaten uit de interviews zullen de eventuele verschillen inzichtelijk moeten maken.

Van de 31 prestatieonderwerpen komen er 22 aan bod. De onderwerpen interactieve beleidsvorming en sociale veiligheid worden wel in het partijprogramma van WB uit 2006 en 2010 genoemd, maar worden vervolgens niet besproken in de prestatieafspraken. De scope van de Hoogezandse prestatieafspraken is met 24 prestatieonderwerpen iets breder en 1 onderwerp (starters) wordt wel in het partijprogramma van de PvdA HS besproken maar komt vervolgens niet terug in de prestatieafspraken.

Er zijn 41 prestatieafspraken onderscheiden (zie tabel 10.F bijlage C) waarvan 26 prestatieafspraken als resultaatafspraken getypeerd kunnen worden, 12 als inspanningsafspraken en 3 als procesafspraken. De prestatieafspraken van de Winterswijkse casus zijn met 64% harder van karakter dan de Hoogezandse casus (58%). Deze constatering sluit aan bij de conclusie uit hoofdstuk 6 dat lokale lijsten een sterkere voorkeur geven aan harde prestatieafspraken dan de PvdA. Bij beide casussen overheersen met name de kwalitatieve prestatieafspraken.

10.8 Lokale verhoudingen

Deze paragraaf onderzoekt de lokale verhoudingen tussen de wethouder (voorgedragen door WB), de WB fractie, woningcorporatie de Woonplaats en de burgers van de gemeente Winterswijk. De informatie is verzameld aan de hand van interviews met de wethouder Gommers, voorgedragen door WB, en dhr. Zeegers, medewerker bij de afdeling strategisch vastgoedbeleid van de Woonplaats. Beide geïnterviewde personen zijn sterk betrokken geweest bij de prestatieafspraken tussen de gemeente Winterswijk en de Woonplaats en hebben ook onderling contact.

Deze paragraaf heeft als doel om de bevindingen uit de documentenanalyse te controleren. Verder heeft deze paragraaf als doel om de overige stellingen uit de theorie, literatuur en de enquête te toetsen en te komen tot eventueel nieuwe inzichten.

In het eerste deel komt het interview met wethouder Gommers, voorgedragen door de lokale lijst, aan bod. Wethouder Gommers heeft de portefeuilles: ruimtelijke ontwikkelingen in de kern, innovatie duurzaamheid en milieu en sport kunst en cultuur. In het tweede deel komen de bevindingen uit het interview met dhr. Zeegers aan bod.

Interview wethouder Gommers

Succes WB

WB heeft vooral zijn succes te danken aan de onvrede over de toenmalig gevestigde politieke orde. "Mensen werden onvoldoende betrokken bij belangrijke aspecten" (R. Gommers, persoonlijke mededeling, 27 april 2012). Een belangrijk aandeel van het succes van de partij is dan ook het sterk betrekken van de burger en horen van de burger omtrent de voornaamste opgaven. "De politiek moest terug aan de burger worden gegeven (R. Gommers, persoonlijke mededeling, 27 april 2012)". Het succes van de PvdA bij de

vergelijkingscasus zit met name in het feit dat de PvdA in Hoogezand-Sappemeer traditioneel een grote achterban heeft. Dit sluit aan bij de stelling “het succes van de lokale lijsten wordt behaald door hun eigen prestaties, waardoor dit de lokale democratie ten goede komt”.

Opleidingsmogelijkheden WB

WB heeft binnen de partij geen opleidingsmogelijkheden voor raadsleden of wethouders.

Relatie wethouder en de WB fractie

De wethouder geeft aan dat hij zeker invloed heeft gehad op de inhoud van de woonvisie. Het was voor de wethouder van belang om de aantallen van de geplande woningbouwproductie naar beneden te krijgen, dit terwijl de Winterswijkse ontwikkelingsmaatschappij meer wilde bouwen. Als wethouder heeft hij aan de PPS signalen afgegeven dat er niet doorgebouwd kan blijven worden. De woningbouwproductie is in de woonvisie uiteindelijk ook naar beneden bijgesteld.

De wethouder geeft aan dat hij vanuit verschillende richtingen wordt gevoed. Door bijvoorbeeld bestuurlijk overleg met woningcorporaties, maar ook door regionale overleggen met andere bestuurders. De stelling “lokale lijsten staan negatief tegenover regionale samenwerking”, werkt hierbij niet door op de wethouder van de lokale lijst. Wethouder Gommers geeft aan dat hij ook inhoudelijk wordt gevoed door zijn eigen fractie. Het gaat daarbij voornamelijk om bepaalde specifieke projecten.

Wethouder Gommers neemt deel aan de fractievergaderingen. Deze zijn voorbereidend op de commissievergaderingen. Het gaat hierbij om systematisch overleg. Er is hierbij sprake van tweerichtingsverkeer, de wethouder luistert hierbij naar ideeën vanuit de fractie, maar andersom voedt hij de fractie ook. Dit is opvallend bij de Hoogezandse casus werd aangegeven dat er met name sprake is van een richtingsverkeer en dat het overleg ad hoc plaats vindt.

Ook is de wethouder van de Winterswijkse casus (in tegenstelling tot de wethouder van de Hoogezandse casus) bijgestuurd door de eigen fractie. Het ging hierbij over een aantal oversteekplaatsen de fractie had een proactieve houding van de wethouder willen zien. Op dit punt is de wethouder vervolgens op de vingers getikt. In de Hoogezandse casus is dit niet het geval geweest.

Invloed WB

Bij de totstandkoming van de gemeentelijke woonvisie komt minder politiek kijken dan men in eerste instantie zou vermoeden. In de woonvisie komt te staan wat voor de gemeente Winterswijk belangrijk is, dit wordt minder bepaald vanuit partijstandpunten. Toch is er wel spraken van enige invloed vanuit WB de wethouder dient namelijk binnen de kaders van het coalitieakkoord te werken.

Relatie tussen de wethouder en de coalitie

De relatie met de coalitie is goed. Dat de gemeentelijke woonvisie in een keer is goedgekeurd, benadrukt dit. Volgens wethouder Gommers (persoonlijke mededeling, 27 april 2012) is de coalitie tijdens het proces op de hoogte gehouden door de uitgangspunten tussentijds te bespreken.

Invloed coalitie

De coalitiepartners hebben zeker invloed gehad op de inhoud van de woonvisie. Maar toch wil de wethouder ook benadrukken dat er minder politiek komt kijken bij de totstandkoming van de woonvisie dan je zou denken. De woonvisie gaat met name over de situatie in de gemeente Winterswijk en om de maatregelen die genomen dienen te worden en deze zijn voor veel partijen hetzelfde.

De coalitie heeft meer invloed gehad op de inhoud van de prestatieafspraken. Tussentijds zijn de prestatieafspraken besproken in de gemeenteraad. Na dit gesprek zijn de afspraken volgens wethouder Gommers aangescherpt. De coalitiepartners waren van mening dat de afspraken te zacht van karakter waren. Deze zijn vervolgens concreet en harder gemaakt.

Invloed oppositie

Wethouder Gommers geeft aan dat de relatie met oppositiepartijen ook prima is. De oppositie heeft ook de mogelijkheid gehad om invloed uit te oefenen op de inhoud van de prestatieafspraken. Bijvoorbeeld

met betrekking tot het huisvesten van starters hebben de oppositiepartijen invloed gehad op de aantallen die in de prestatieafspraken staan genoteerd. De wethouder typeert zich niet als een typische politiek persoon. Hij stelt zich het liefst zakelijk op. Dit wil zeggen dat wanneer de oppositie met een goed voorstel komt, hier ook naar geluisterd moet worden.

Invloed burger

Bij de totstandkoming van de partijstandpunten van WB wordt de burger intensief geraadpleegd. Vrijwel alle partijstandpunten zijn gebaseerd op de mening van de burger. Het wil echter niet zeggen dat wat de burger wil, ook altijd wordt overgenomen. De gesprekken die partijleden hebben gehad met ondernemers en het peilen van de mening van de burger door bij supermarkten te gaan staan, zijn de basis voor het partijprogramma van WB.

WB heeft ervoor gezorgd dat de wethouders voortaan bij alle majeure raadsbesluiten een zogenaamde “betrokkenenparagraaf” dienen toe te voegen. Dit is voortaan binnen de gemeente Winterswijk de normale gang van zaken en andere partijen vragen voortaan ook expliciet om de “betrokkenenparagraaf”.

Bij de totstandkoming van de woonvisie is de burger ook intensief betrokken geweest. Bij het opstellen van de woonvisie is er intensief overleg geweest met de betrokken partijen. Ook de uitkomsten van het woonwensenonderzoek zijn nadrukkelijk betrokken bij de woonvisie. In het woonwensenonderzoek zijn de wensen van inwoners ten aanzien van de woning, woonmilieu en de leefbaarheid gepeild. In vergelijking met de Hoogezandse casus is de burger bij de woonvisie van de gemeente Winterswijk intensiever betrokken geweest.

De burger is niet direct verwickeld geweest bij de totstandkoming van de prestatieafspraken. Er is een woonwensenonderzoek gehouden onder de bewoners van de gemeente. Dit woonwensenonderzoek heeft vervolgens een grote rol gespeeld bij het opstellen van de prestatieafspraken. De betrokkenheid van de burgers heeft hierdoor indirect plaatsgevonden. In vergelijking met de Hoogezandse casus, waar burgers geheel niet betrokken zijn geweest, zijn de burgers sterker betrokken geweest bij de totstandkoming van de prestatieafspraken.

Relatie en betrokkenheid woningcorporatie

De verstandhouding met de woningcorporatie de Woonplaats wordt door wethouder Gommers als goed getypeerd. De wethouder staat negatief tegenover de afdrachten vanuit de woningcorporatie richting de Rijksoverheid. Hij is van mening dat de Woonplaats de volkshuisvestelijke zaken in de gemeente Winterswijk goed op orde heeft en dat het overdragen van geld (de Vogelaarsheffing) aan andere woningcorporaties niet op zijn plaats is. De woningcorporatie de Woonplaats is er voor om te investeren in de lokale volkshuisvesting en niet om belastinggaten van de Rijksoverheid te dichten.

De wethouder ziet de woningcorporatie duidelijk als samenwerkingspartner. Als de woningcorporatie puur uitvoerder zou moeten zijn van het gemeentelijk beleid dan was het wel een onderdeel geweest van de gemeentelijke organisatie” (R. Gommers, persoonlijke mededeling, 27 april 2012).

De woningcorporatie is intensief betrokken geweest bij de totstandkoming van de gemeentelijke woonvisie.

Bestuurlijk overleg tussen de gemeente en de woonplaats vindt ongeveer 3 tot 4 keer per jaar plaats.

Type prestatieafspraken

De wethouder heeft geen voorkeur voor resultaat- of inspanningsafspraken. De prestatieafspraken dienen een mix van beide te zijn. Dit geldt ook voor de vraag of de prestatieafspraken van kwalitatieve of kwantitatieve aard dienen te zijn.

Interview dhr. Zeegers de Woonplaats

Relatie met wethouder Gommers

De relatie met wethouder Gommers en de bestuurder dhr. Catau is volgens dhr. Zeegers goed. Deze is echter sinds een week met pensioen. Dhr. Catau woont zelf in Winterswijk en heeft een hele goede verstandhouding met het hele college van B&W uit de gemeente Winterswijk.

Dhr. Zeegers zit 3 tot 4 keer per jaar bij het overleg tussen het voltallige college van B&W en de bestuurder van de Woonplaats. Dhr. Zeegers bereidt dit overleg voor en ziet daarom goed hoe het college met de directeur van de Woonplaats omgaat. De gemeente Winterswijk, maar ook andere gemeenten, hebben de woningcorporatie nodig om tal van volkshuisvestingsvraagstukken op te lossen, daarom willen de wethouders dat de relatie goed blijft.

Relatie met wethouder overige gemeente(n)

De Woonplaats is met name werkzaam in de regio Enschede. De Woonplaats heeft in het verleden een landelijke woningstichting overgenomen die zich uitsluitend richt op ouderenhuisvesting. Hierdoor is de Woonplaats in veel meer gemeenten werkzaam, maar doordat het vaak een enkel complex betreft zijn er met deze gemeenten geen afspraken gemaakt. Met de gemeenten Enschede, Aalten, Oost Gelre en Winterswijk zijn wel prestatieafspraken gemaakt. Dhr. Zeegers merkt dat er wel verschillen zijn tussen wethouder Gommers, voorgedragen door een lokale lijst, en wethouders van andere gemeenten. Deze verschillen zitten met name in persoonlijke eigenschappen. De ene wethouder is wat fanatieker dan de andere. Verschillen tussen wethouders veroorzaakt door het feit dat deze voorgedragen is door een lokale partij of lijst ziet dhr. Zeegers niet (R. Zeegers, persoonlijke mededeling, 4 mei 2012).

Volgens dhr. Zeegers maakt het wel uit door welke partij de wethouder is voorgedragen. De politieke kleur van de wethouder heeft invloed op in welke mate de wethouder zich inzet voor de volkshuisvesting binnen de gemeente. Alleen doordat lokale partijen een breed spectrum hebben is het moeilijk te beoordelen hoe de wethouder zich gedraagt.

Betrokkenheid woningcorporatie

De Woonplaats is intensief betrokken geweest bij de totstandkoming van de woonvisie. Dit is vanaf het begin tot het einde het geval geweest. Er is ongeveer 10 keer overlegd tussen de woningcorporatie en de wethouder volkshuisvesting over de woonvisie. Er zijn verschillende concepten doorgesproken waarop de Woonplaats invloed uit kon oefenen. Op het punt van starters is door de Woonplaats de woonvisie bijgestuurd. De Woonplaats is bijvoorbeeld van mening dat starters in de bestaande bouw gehuisvest kunnen worden, terwijl vanuit de gemeente eerst de opvatting nog heerste dat hier nieuwbouw voor gerealiseerd diende te worden. De Woonplaats is volgens de respondent voldoende betrokken geweest bij de totstandkoming van de gemeentelijke woonvisie (R. Zeegers, persoonlijke mededeling, 4 mei 2012). Dhr. Zeegers is van mening dat de belangen van de Woonplaats voldoende zijn behartigd.

Betrokkenheid burgers

Dhr. Zeegers weet niet of de burgers betrokken zijn geweest bij de totstandkoming van de Woonvisie. Het probleem in Winterswijk was dat er prestatieafspraken waren vastgelegd en dat deze vervolgens aangepast dienden te worden, omdat deze afspraken niet goed vielen bij de gemeenteraad. Hierdoor is het overleg tussen de Woonplaats en de gemeente Winterswijk zowel systematisch als ad hoc verlopen (R. Zeegers, persoonlijke mededeling, 4 mei 2012).

De Woonplaats zelf betreft de huurdersvereniging bij de totstandkoming van de prestatieafspraken. Wanneer de prestatieafspraken in conceptversie zijn afgerond legt de Woonplaats deze ter advies voor aan de huurdersvereniging.

Relatie politiek overig

Zowel in Winterswijk als in Aalten is er een avond georganiseerd waarbij de raadsleden zijn uitgenodigd. In deze avond wordt de positie van de Woonplaats binnen de gemeente besproken en gaat de woningcorporatie graag de confrontatie aan. Er is verder geen contact met individuele fractieleden. In de gemeente Winterswijk is er alleen een keer met een SP fractie gesproken. De overige fracties hebben de woningcorporatie niet uitgenodigd.

Type prestatieafspraken

Dhr. Zeegers geeft aan dat de Woonplaats een voorkeur heeft voor harde prestatieafspraken. De zachte prestatieafspraken zijn volgens dhr. Zeegers een hoop loze woorden. Bijvoorbeeld in de gemeente Enschede waren er 150 prestatieafspraken gemaakt waar vervolgens niets van terecht komt.

10.9 Conclusie PvdA HS versus WB

Succes van de partij/lijst

Evenals bij de *grote groei*- is bij de *middelgrote groeigemeenten* naar voren gekomen dat het succes van de lokale partij (PvdA HS) te danken is aan het feit dat er traditioneel in de gemeente Hoogezand-Sappemeer een grote PvdA achterban zit. Vanaf de Tweede Wereldoorlog heeft de PvdA HS dan ook deelgenomen aan de coalitie. WB daarentegen heeft met name haar succes te danken aan de onvrede over de toenmalige politieke situatie. De lokale lijst is van mening dat de politiek weer terug aan de burgers gegeven moet worden. Het succes van WB is met name te danken aan de prestaties die de partij heeft geleverd. Deze constatering sluit aan bij de stelling “lokale lijsten behalen het succes vanuit hun eigen prestaties, wat de lokale democratie ten goede komt”.

One-issue versus brede scope

Uit de enquête is de stelling naar voren gekomen: “lokale lijsten zijn one-issue partijen”. In het partijprogramma van WB uit 2006 komen 12 van de 31 prestatieonderwerpen aan bod en in het partijprogramma van 2010 komen 8 prestatieonderwerpen aan bod. WB kan hierdoor niet worden getypeerd als een *one-issue partij*. De partijprogramma’s van de PvdA HS voor de verkiezingen van 2006 en 2010 bespreken respectievelijk 15 en 13 prestatieonderwerpen. Dit sluit aan bij de stelling dat lokale partijen een bredere scope hebben dan lokale lijsten.

De beperktere scope lijkt hierbij ook door te werken op de inhoud van het coalitieakkoord. Het coalitieakkoord van de Winterswijkse casus is met 10 prestatieonderwerpen iets beperkter dan het coalitieakkoord van de Hoogezandse casus waar 12 prestatieonderwerpen worden besproken. Ook het coalitieakkoord van de Hoogezandse casus (11 prestatieonderwerpen) voor de raadsperiode 2010-2014 heeft een bredere scope dan het coalitieakkoord van de Winterswijkse casus (10 prestatieonderwerpen).

Ook de scope van de woonvisie en de prestatieafspraken van de Hoogezandse casus is enigermate groter dan de Winterswijkse casus. De woonvisie van de gemeente Winterswijk nemen 21 prestatieafspraken door en de woonvisie van de gemeente Hoogezand-Sappemeer 23. En de prestatieafspraken tussen de gemeente Winterswijk en de Woonplaats besprekt 22 prestatieonderwerpen, terwijl er in de Hoogezandse casus 24 onderwerpen aan bod komen. Uit de interviews met de wethouder van Hoogezand en Winterswijk is naar voren gekomen dat bij de totstandkoming van de woonvisie en de prestatieafspraken er minder politiek komt kijken dan in eerste instantie wordt gedacht. De wethouders dienen zich te houden aan de kaders van het coalitieakkoord. Toch blijkt dat de wethouder voorgedragen door de PvdA er in is geslaagd om meer prestatieonderwerpen te bespreken in de woonvisie en de prestatieafspraken dan de wethouder voorgedragen door WB. Hierdoor werkt de stelling “lokale partijen hebben een bredere scope dan lokale partijen” door op de woonvisie en de prestatieafspraken.

Belang lokale volkshuisvestingsthema’s

Uit de literatuur en deels uit de enquête is naar voren gekomen dat lokale lijsten zich sterk richten op de lokale volkshuisvestingsthema’s. Desondanks worden de lokale volkshuisvestingsthema’s in het partijprogramma van de PvdA HS uit 2006 uitvoeriger besproken dan in het partijprogramma van WB. In het partijprogramma worden alleen de lokale volkshuisvestingsthema’s leefbaarheid, beleid met betrekking tot de groep starters en senioren (beperkter) beschreven. Daarnaast worden in het partijprogramma van 2010 alleen de lokale thema’s leefbaarheid en herstructurering genoemd. Beide partijprogramma’s van de PvdA uit zowel 2006 als 2010 bespreken wel alle lokale volkshuisvestingsthema’s. Deze bevinding gaat in tegen de stelling “lokale lijsten richten zich sterker op het lokale volkshuisvestingsbeleid”.

In zowel de woonvisie van de gemeente Hoogezand-Sappemeer als in de woonvisie van de gemeente Winterswijk worden alle lokale volkshuisvestingsthema’s besproken. De prestatieafspraken van de gemeente Hoogezand-Sappemeer bespreken één lokaal volkshuisvestingsthema niet; de groep starters,

terwijl in de prestatieafspraken van de Winterswijkse casus wel alle lokale thema's worden benoemd. Hieruit kan niet eenduidig worden geconcludeerd dat de stelling "lokale lijsten richten zich sterker op het lokale volkshuisvestingsbelang", doorwerkt in de prestatieafspraken.

Lokale scope negatief

Het interlokale thema duurzaam bouwen wordt in beide partijprogramma's van WB niet aangehaald. In het partijprogramma van PvdA HS komt duurzaam bouwen niet in het programma van 2006 aan bod maar wel in het programma van 2010. Hieruit kunnen twee conclusies worden getrokken. Ten eerste valt het op dat net zoals in de voorgaande casussen het thema duurzaam bouwen pas de laatste jaren meer belangstelling krijgt. Ten tweede wordt dit interlokale thema door de PvdA HS uitvoeriger besproken dan door WB, wat aansluit bij de stelling dat de lokale partijen sterker belang hechten aan het interlokale thema duurzaam bouwen.

De positie van WB ten opzichte van de regio wordt in het partijprogramma van 2006 wel besproken: "WB is van mening dat de gemeente een eigen visie voor het buitengebied dient op te tellen zodat inadequate regelingen van het Rijk of de Provincie kunnen worden teruggedraaid". In het partijprogramma van 2006 (WB) komt een negatieve houding ten opzichte van regionale samenwerking naar voren. In het programma van WB uit 2010 wordt al een positievere houding ten opzichte van regionale samenwerking beschreven. Toch wordt in het partijprogramma nog aangegeven dat er wel ruimte dient te zijn voor lokaal maatwerk.

In de partijprogramma's van de PvdA HS uit 2006 en 2010 wordt het belang van regionale samenwerking wel genoemd. De houding ten opzichte van regionale samenwerking is van de lokale partij (PvdA HS) positiever te typeren dan van de lokale lijst (WB). Dit komt overeen met de stelling "lokale partijen hebben een positievere houding hebben ten opzichte van regionale samenwerking dan lokale lijsten". Hierbij dient opgemerkt te worden dat de aard van de regionale samenwerking bij de gemeente Winterswijk verschillend is dan bij de gemeente Hoogezand-Sappemeer. Hoogezand-Sappemeer is binnen het regionale samenwerkingsverband aangewezen als groeigemeente. De aanwijzing als groeigemeente brengt positieve kansen met zich mee. De gemeente Winterswijk heeft te maken met bedreigingen voor het buitengebied van de gemeente vanuit hogere overheden. De manier waarop de regionale samenwerking kansen of bedreigingen met zich meebrengt heeft waarschijnlijk ook invloed op de houding van de lokale lijst/partij ten opzichte van de regionale samenwerking.

In zowel de woonvisie als de prestatieafspraken van beide casussen komen de interlokale thema's duurzaam bouwen en regionale samenwerking uitvoerig aan bod. De beperkte interlokale scope lijkt hierbij niet door te werken op de wethouder voorgedragen door WB.

Burgerparticipatie

Het betrekken van de burger bij het gemeentelijk beleid is een van de speerpunten in de partijprogramma's van WB uit 2006 en 2010. Het WB komt met het verplicht instellen van de *betrokkenenparagraaf* bij ieder majeure raadsbesluit. Ook wordt de burger/kiezer intensief betrokken bij de totstandkoming van het partijprogramma van WB. Zo neemt WB geen standpunt in alvorens er met belanghebbenden is gesproken. In de partijprogramma's van de PvdA HS wordt het belang van burgerparticipatie ook benadrukt, alleen komt de partij niet met concrete maatregelen. Beide partijen geven geen verdere invulling aan het overdragen van het beheer en onderhoud van de leefomgeving.

Bij de coalitieakkoorden van 2006 en 2010 is een vergelijkbaar beeld naar voren gekomen. Zowel in de Winterswijkse als de Hoogezandse casus hebben burgerparticipatie beschreven, alleen in de Winterswijkse casus staat dit thema veel centraler.

Het uitbreiden van burgerparticipatie krijgt in de woonvisies van van de gemeente Hoogezand-Sappemeer en Winterswijk voldoende aandacht. Wat hierbij wel opvalt is dat de burger bij de daadwerkelijke totstandkoming van de woonvisie de burger in Winterswijk sterker is betrokken dan de burger van de gemeente Hoogezand-Sappemeer. In Winterswijk heeft het woonwensenonderzoek wat onder de burgers is gehouden als input voor de woonvisie gediend. Ook is tijdens de totstandkoming van de woonvisie intensief overleg geweest met huurdersorganisaties en bewonersplatforms.

In de prestatieafspraken zijn geen duidelijk verschillen te zien tussen de woonvisie van Winterswijk en Hoogezand-Sappemeer.

Vanuit het bovenstaande kan geconcludeerd worden dat WB de burgers sterker betreft bij beleidsvorming dan de PvdA en dat dit doorwerkt op de door deze partij/lijst geleverde wethouders. Dit sluit aan bij de stelling dat lokale lijsten burgers sterker betrekken bij het volkshuisvestingsbeleid dan lokale partijen.

Relatie en houding wethouder ten opzichte van de woningcorporatie(s)

Er zijn geen duidelijke verschillen te zien tussen de wethouder voorgedragen door de PvdA en WB ten opzichte van de woningcorporaties. Zowel de wethouders van beide casussen als de medewerkers van de woningcorporaties geven aan dat de relatie tussen beiden goed is.

Beide wethouders geven aan dat ze de woningcorporatie als samenwerkingspartner zien. Beide wethouders staan ook negatief tegenover de afdracht van het corporatievermogen richting de Rijksoverheid. Bij de Hoogezandse casus is wel naar voren gekomen dat de relatie tussen de wethouder van Stadskanaal en Lefier beter kan. Mw. Borstlap gaf aan dat deze wethouder voorgedragen door het CDA sterker vanuit een regierol werkt. Mw. Borstlap denkt dat dit sterker vanuit persoonlijke motieven wordt veroorzaakt dan vanuit partij politieke aspecten. In het onderzoek is bij de Katwijkse casus een vergelijkbare houding van de wethouder, voorgedragen door het CDA, naar voren gekomen.

Bij de totstandkoming van de woonvisie van de gemeente Hoogezand-Sappemeer is Lefier sterk betrokken geweest. De woonvisie is een echte coproductie tussen de gemeente Hoogezand-Sappemeer en Lefier. De Winterswijkse casus geeft een vergelijkbaar beeld, waardoor bij de casussen “middel grote groei gemeenten” de stelling: “lokale lijsten hebben een positievere houding ten opzichte van de woningcorporaties”, niet opgaat.

Het bestuurlijk overleg tussen de gemeente Winterswijk en de Woonplaats vindt 3 tot 4 keer per jaar plaats, met het volledige college van B&W. Het bestuurlijk overleg tussen de wethouder, voorgedragen door de PvdA, en Lefier vindt met een frequentie van 1 tot 2 keer per maand vaker plaats.

Doorwerking

De doorwerking van de partijstandpunten van WB en PvdA HS uit 2006 op de prestatieafspraken is nagenoeg gelijk. De PvdA bespreekt in haar partijprogramma 6 onderwerpen die vervolgens niet mee genomen worden in het coalitieakkoord voor de periode 2006-2010 en in het partijprogramma van WB komen 5 prestatieonderwerpen aan bod die vervolgens niet terug te vinden zijn in het coalitieakkoord.

Ook de doorwerking op het coalitieakkoord voor de periode 2010-2014 is vergelijkbaar. In het partijprogramma van WB worden 2 prestatieonderwerpen besproken die vervolgens niet terug te vinden zijn in het coalitieakkoord. Het partijprogramma van de PvdA HS komen 3 prestatieonderwerpen aan bod die vervolgens niet terug komen in het coalitieakkoord.

In het partijprogramma van de PvdA HS uit 2006 worden twee onderwerpen behandeld die vervolgens niet terug te vinden zijn in de gemeentelijke woonvisie. Bij de Winterswijkse casus was dit één onderwerp wat wel in het partijprogramma van WB uit 2006 aan bod komt en uiteindelijk niet in de woonvisie.

De prestatieafspraken in de gemeente Winterswijk bespreekt één onderwerp niet wat wel aan bod komt in het partijprogramma van WB uit 2010. Bij de Hoogezandse casus was dit vergelijkbaar. Deze constatering sluit niet aan bij de stelling “lokale lijsten beloven veel maar maken niets waar”.

Type prestatieafspraken

De prestatieafspraken in de gemeente Winterswijk zijn harder van karakter: 64% procent van de afspraken behoort tot de zogenaamde resultaatafspraken terwijl in de Hoogezandse casus 58% tot de harde prestatieafspraken kan worden gerekend. Uit het interview is naar voren gekomen dat de hardheid van de prestatieafspraken deels veroorzaakt is door de raadsleden van WB. De prestatieafspraken diende volgens de WB fractie aangepast te worden om ze harder te maken. Voor beide casussen geldt dat het aantal kwantitatieve afspraken beperkt is.

Dat de eigen fractie invloed heeft op de hardheid van deze prestatieafspraken is heel goed mogelijk. In het interview gaf wethouder Gommers aan dat de prestatieafspraken niet in een keer goedgekeurd waren door de coalitie. De coalitiepartners waren van mening dat de afspraken te zacht van karakter waren, deze zijn hierdoor aangepast.

Invloed eigen fractie en coalitie

De totstandkoming van de prestatieafspraken in de Winterswijkse casus zijn democratischer verlopen dan in de Hoogezandse casus. De prestatieafspraken in de gemeente Hoogezand-Sappemeer zijn alleen ter kennis voorgelegd aan de raad, waardoor de gemeenteraad hier nauwelijks invloed op uit heeft kunnen oefenen. Bij de Winterswijkse casus heeft de coalitie wel degelijk invloed gehad op de inhoud van de prestatieafspraken. De coalitie was van mening dat de prestatieafspraken onvoldoende hard van karakter waren waardoor deze vervolgens aangepast moesten worden.

De wethouder in de Winterswijkse casus geeft aan dat hij door de eigen fractie op de vingers is getikt. Met betrekking tot de ontwikkeling van oversteekplaatsen had de fractie een meer proactieve houding van de wethouder willen zien. Bij de Hoogezandse casus is dit niet het geval geweest.

De invloed van de eigen fractie en de invloed van de coalitie is in de Winterswijkse casus sterker dan bij de Hoogezandse casus. De dominante positie van WB in de gemeenteraad lijkt hierbij te zorgen voor een sterker democratisch proces.

-Deel V krimpgemeenten-

In deel vijf van het onderzoek wordt een vergelijking gemaakt tussen de gemeente Delfzijl en de gemeente Landgraaf (krimpgemeenten). Zoals aangegeven bij de casusselectie worden deze gemeenten met elkaar vergeleken omdat het aantal raadszetels in de gemeenteraad ongeveer gelijk is waardoor ook het aantal inwoners in de gemeenten nagenoeg gelijk is. Beide gemeenten zijn gesitueerd in een van de 4 sterkste krimpregio's. Doordat beide gemeenten te maken hebben met een sterke krimp is de problematiek enigszins vergelijkbaar.

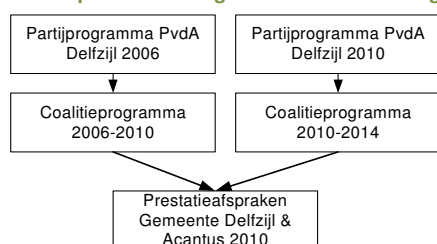
Hoofdstuk 9 geeft een beschrijving van de Delfzijlse casus en hoofdstuk 10 van de Landgraafse casus. Om uitspraken te kunnen doen over de Delfzijlse casus is het in een aantal gevallen nodig een vergelijking te maken met de Landgraafse casus (en andersom). Hierdoor zal in de Delfzijlse casus een aantal keer vooruit gelopen worden op de Landgraafse casus, en in de Landgraafse casus zal er teruggegrepen worden naar de Delfzijlse casus. Een vergelijkende conclusie tussen de twee gemeenten is te vinden aan het einde van hoofdstuk 10.

11 Gemeente Delfzijl

In dit hoofdstuk wordt gekeken in hoeverre de standpunten van de PvdA Delfzijl, een lokale partij, doorwerken in de prestatieafspraken tussen de gemeente Delfzijl en de woningcorporatie Acantus (2010).

Doordat deze prestatieafspraken begin maart 2010 zijn doorgevoerd zijn deze gebaseerd op: het coalitieakkoord voor de periode 2006-2010 (PvdA Delfzijl, CU & VVD, 2006) en op het partijprogramma van de PvdA afdeling Delfzijl (2006). Ook zal er worden gekeken of de eventueel veranderde standpunten van het partijprogramma van de PvdA (2010) en het coalitieakkoord voor de periode 2010-2014 (PvdA, Lijst Stulp, CDA, CU & D66, 2010) invloed hebben gehad op deze prestatieafspraken. De woonvisie stamt uit 2002 en is nu ongeveer 10 jaar geleden vastgelegd. Deze zal daarom buiten beschouwing worden gelaten. Figuur 11.1 geeft een overzicht van de doorwerking van de standpunten van de PvdA Delfzijl op de prestatieafspraken tussen de gemeente Delfzijl en Acantus.

Figuur 11-1: Doorwerking standpunten PvdA Delfzijl op prestatieafspraken tussen gemeente en de woningcorporatie

Paragraaf 1 begint met een algemene beschrijving van de gemeente Delfzijl, de politieke situatie en de werkzame woningcorporatie(s). Vervolgens is het hoofdstuk opgebouwd aan de hand van figuur 11.1. Paragraaf 2 tot en met 5 bespreekt achtereenvolgens het partijprogramma van 2006 (PvdA Delfzijl), het coalitieakkoord voor de periode 2006-2010 (PvdA Delfzijl et al.), het partijprogramma van 2010 (PvdA Delfzijl), het coalitieakkoord voor de periode 2010-2014 (PvdA et al.) en vervolgens de prestatieafspraken tussen de gemeente Delfzijl & Acantus (2010). Paragraaf 6 bespreekt vervolgens de bevindingen met wethouder van Veen en mw. Trip van woningcorporatie Acantus.

11.1 Algemene beschrijving gemeente Delfzijl

De gemeente Delfzijl behoort met ca. 26.268 inwoners (januari 2012) (Gemeente Delfzijl, www.delfzijl.nl, n.d.) tot de middelgrote gemeenten van de provincie Groningen. Delfzijl ligt in het noorden van de provincie Groningen vlakbij de Duitse grens. In het noordoosten van de gemeente ligt de Eems die vervolgens overloopt in de Waddenzee. Het noorden van de gemeente grenst aan de gemeente Eemsmond. In het oosten grenst de gemeente aan Loppersum, Appingedam en Slochteren. De gemeenten Scheemda en Reiderland liggen ten zuiden van de gemeente (zie figuur 11.2).

De gemeente bestaat uit de plaats Delfzijl en de kernen Farmsum, Wagenborgen, Spijk en Holwierde en hebben respectievelijk 15.500, 2.430, 1.825, 1.245 en 1.000 inwoners (CBS, www.cbsinuwbuurt.nl, n.d.). In noordoost Groningen vervult de gemeente Delfzijl met haar voorzieningen een centrumfunctie.

Figuur 11-2: Ligging gemeente Delfzijl

Bron: Provincie Groningen, www.provinciegroningen.nl; eigen bewerking

Tabel 11-1: Zetelverdeling Gemeenteraad Delfzijl periode 2006-heden

Partij	Aantal zetels 2006	Coalitie 2006-2010	Aantal zetels 2010	Coalitie 2010-2014
PvdA	9	Ja	5	Ja
CDA	3		3	Ja
VVD	2	Ja	3	
CU	4	Ja	3	Ja
D66	-		1	Ja
Lijst Stulp	2		3	Ja
GL	1		-	
Fractie 2014	-		3	
Sociaal Delfzijl	-		1	

Bron: Gemeente Delfzijl, www.delfzijl.nl; eigen bewerking

Delfzijl is ontstaan in de dertiende eeuw toen een sluis gebouwd werd in de Delf. De drie sluizen van Delf vormden een belangrijk strategisch punt. De sluizen konden niet alleen worden gebruikt om binnenwater te lozen in zee, maar ook om zeewater het land in te laten lopen. Tevens kon vanuit Delfzijl het scheepverkeer op de Eems worden gecontroleerd.

In de tweede helft van de twintigste eeuw werd de Eemshavendijk door het Rijk gekozen als ontwikkelingspool voor economische ontwikkeling en ontsluiting van Noord-Nederland. Een van de belangrijkste gevolgen was de bouw van een diepzeehaven in 1968. Toen deze in 1973 gereed was, was ook de economische crisis daar en bleef de industriële expansie uit te blijven.

Ook het inwonersaantal bleef achter bij de verwachtingen. Ten noorden van de spoorlijn Groningen-Delfzijl verrees in de jaren zestig en zeventig een nieuwbouwwijk. Omdat deze omstreeks 2000 te maken had met grote leegstand ging men er toe een deel van deze woningen te slopen.

De gemeente Delfzijl is momenteel nog steeds gelegen in een van de krimpregio's. Het inwonersaantal van de gemeente is vanaf 2000 tot 2010 teruggelopen met bijna 3.000 (van 28.953 naar 26.268) (CBS, www.cbs.nl, n.d.). De demografische prognoses veronderstellen een verdere daling van het aantal inwoners in de gemeente Delfzijl. Delfzijl behoort zelfs tot de vier regio's waar de krimp het sterkst zal toeslaan, namelijk een bevolkingsdaling van meer dan 2,5% tussen 2010 en 2025 (CBS & PBL, 2011).

Rond Delfzijl is 17% van de Nederlandse chemische industrie gevestigd. Deze werkgelegenheid is daarom de motor van de Eemshavendijk. Ook de havengebonden diensten faciliteren een groot deel van de werkgelegenheid.

De Delfzijlse gemeenteraad bestaat uit 21 leden waarin de PvdA, VVD, Lijst Stulp, CDA, Fractie 2014, Christen Unie, D66 en sociaal Delfzijl zijn gezeteld. De PvdA is met 5 zetels de grootste partij binnen de gemeenteraad. Ook in de vorige raadsperiode (2006-2014) was de PvdA met 9 zetels de grootste partij. De huidige coalitie bestaat uit de PvdA, Lijst Stulp, CDA, CU en D66 (Gemeente Delfzijl, www.delfzijl.nl, n.d.). Het college van B&W bestaat uit 5 wethouders waarvan elke coalitiepartner een wethouder levert. De PvdA levert wethouder van der Veen met de portefeuille wonen, welzijn en zorg. De wethouder financiën is niet geleverd door de PvdA, maar door CU (Gemeente Delfzijl, www.delfzijl.nl, n.d.).

PvdA Delfzijl

Uit de enquête blijkt dat de attitude van de PvdA afdeling Delfzijl m.b.t. de nationale volkshuisvesting licht rechts van het midden scoort (M=3.29). Met betrekking tot de lokale volkshuisvesting heeft de partij echter een matig linkse attitude (M=2.69). Paragraaf 9.2 en 9.4 bespreken de partijprogramma's van de PvdA voor de verkiezingen van 2006 en 2010 en gaan daarom dieper in op de standpunten van de partij in relatie met de volkshuisvesting.

Woningcorporatie

In de gemeente Delfzijl is een woningcorporatie werkzaam: Acantus. Dit is een woningcorporatie met ruim 13.000 verhuureenheden verdeeld over Noord- en Oost-Groningen. De woningcorporatie richt zich op de goedkope en betaalbare huurwoningen. Het kerngebied van de woningcorporatie bestaat uit: Bellingwedde, Delfzijl, Oldambt, Pekela, Veendam en Vlagtwedde.

Acantus bezit 3.316 woningen in de gemeente Delfzijl waarvan 506 woningen tot het goedkope segment (huur < €357,37) behoren en 2.390 woningen tot het betaalbare segment (tussen €357.37 en €548.18). Van het totale bezit zijn 1.657 rijwoningen en 1.268 appartementen (Acantus, 2010).

Vooruitblik

In tabel 11.2 is een overzicht te zien van de prestatieonderwerpen die aan bod zijn gekomen in het partijprogramma van de PvdA uit 2006, het partijprogramma uit 2010, het coalitieakkoord voor de periode 2006-2010 en de periode 2010-2014 en de prestatieafspraken tussen de gemeente Delfzijl & Acantus.

Per document worden in het hoofdonderzoek alleen de belangrijke bevindingen en conclusies gepresenteerd. Een volledige beschrijving per document kan gevolgd worden in bijlage C.

Zoals aangegeven in de operationalisatie wordt per document het belang van de lokale volkshuisvesting onderzocht waarbij individueel naar de thema's leefbaarheid, de groepen senioren en starters, woonzorgarrangementen en herstructurering wordt gekeken. Vervolgens wordt de interlokale scope van de documenten onderzocht aan de hand van de thema's duurzaam bouwen en regionale samenwerking. Ook wordt gekeken of binnen de documenten aandacht wordt besteed aan burgerparticipatie. Tot slot wordt per document gezien hoeveel en welke prestatieonderwerpen aan bod komen.

Tabel 11-2: Overzicht doorwerking prestatieonderwerpen PvdA Delfzijl

Onderwerp	Partijprogramma 2006	Coalitieakkoord 2006-2010	Prestatieafspraken 2011	Partijprogramma 2010	Coalitieakkoord 2010-2014
Kernvoorraad					
Nieuwbouwproductie					
Doelgroep					
Starters					
Huurprijsbeleid					
Woonruimte-verdelingsbeleid					
Huursubsidiebeleid					
Gehandicapte					
Statushouders					
Senioren					
Daklozen					
Woon- zorgarrang.					
Algemeen herstructureringsbeleid					
Sloop					
Samenvoegen woningen					
Woningverbetering					
Nieuwbouw laagsegment koop					
Verkoopbeleid					
Tussenvormen					
Fysieke omgeving					
Sociale veiligheid					
Woningkwaliteit					
Duurzaam bouwen					
Levensloopbestendig bouwen					
Burgerparticipatie 1.0					
Burgerparticipatie 2.0					
Part. Opdracht.					
Verdeling van Kosten					

Onderwerp	Partijprogramma 2006	Coalitieakkoord 2006-2010	Prestatieafspraken 2011	Partijprogramma 2010	Coalitieakkoord 2010-2014
Financiële continuïteit					
Grondbeleid					
Samenwerking corporaties					

11.2 Partijprogramma PvdA Delfzijl 2006

Conclusies en belangrijke bevindingen

Er is duidelijk een ideologische grondslag terug te vinden in het partijprogramma van de PvdA Delfzijl. Voor de partij is solidariteit met zwakkeren in de samenleving van belang. Deze ideologische grondslag is niet terug te vinden in het partijprogramma van Landgraafse casus. Het partijprogramma van de lokale partij heeft hierdoor een meer ideologisch karakter dan de lokale lijst. Dit komt overeen met de stelling “lokale lijsten zijn pragmatischer ingesteld dan lokale partijen”.

Van de lokale onderwerpen komt het beleid met betrekking tot de groep senioren, leefbaarheid en herstructurering uitgebreid aan bod. Beleid met betrekking tot woon-zorgarrangementen komt beperkt aan bod. Beleid met betrekking tot de groep starters wordt niet in het partijprogramma besproken. In het partijprogramma van GBBL uit 2006 komen 2 lokale thema's niet aan bod. De bevindingen uit analyse van de partijprogramma's van de PvdA en GBBL uit 2006 gaan in tegen de stelling “lokale lijsten richten zich sterker op het lokale volkshuisvestingsbeleid”.

De interlokale thema's duurzaam bouwen en regionale samenwerking komen beide aan bod in het partijprogramma van de PvdA. In het programma van GBBL worden deze onderwerpen niet besproken. Het partijprogramma van de PvdA Delfzijl heeft hierdoor een sterkere interlokale scope dan het partijprogramma van GBBL.

De burger moet volgens de PvdA Delfzijl sterker betrokken worden bij de totstandkoming van het gemeentelijk beleid. Ook dienen inwoners sterker betrokken te worden bij de inrichting van de eigen leefomgeving. De PvdA Delfzijl geeft in haar partijprogramma ook aan dat ze voorstander zijn van het versterken van de rol van de burger bij het wijkbeheer (burgerparticipatie 2.0). In vergelijking met de GBBL kan niet gesteld worden dat de burger bij de lokale lijst sterker betrokken wordt dan de lokale partij.

Van de 31 prestatieonderwerpen worden er in het partijprogramma van de PvdA Delfzijl 14 onderwerpen besproken. Doordat in het partijprogramma van GBBL uit 2006 negen prestatieonderwerpen worden besproken is de scope van het partijprogramma van de lokale partij breder dan die van de lokale lijst.

11.3 Coalitieakkoord 2006-2010

Conclusies en belangrijke bevindingen

Van de lokale thema's wordt het beleid met betrekking tot de leefomgeving uitgebreid aangehaald. De thema's woon-zorgarrangementen, herstructurering en beleid met betrekking tot de groep senioren komen beperkt aan bod. Er wordt in het coalitieakkoord geen aandacht besteed aan de groep starters. In het coalitieakkoord voor de periode 2006-2010 van de Landgraafse casus worden de lokale thema's uitgebreider benoemd.

De interlokale thema's; duurzaam bouwen en regionale samenwerking, worden in het coalitieakkoord besproken. In het coalitieakkoord van Landgraaf wordt het belang van regionale samenwerking ook uitvoerig besproken. De stelling “lokale lijsten hebben een negatievere houding ten opzichte van regionale samenwerking dan lokale partijen” wordt vanuit bestudering van de coalitieakkoorden van de *krimp gemeenten* niet bevestigd. Het interlokale thema duurzaam bouwen komt niet aan bod in het coalitieakkoord van Landgraaf. Waardoor de coalitie in de gemeente Delfzijl sterker belang hecht aan duurzaam bouwen.

De burger dient volgens de coalitie sterker betrokken te worden bij het gemeentelijk beleid en met name bij de eigen leefomgeving. Het daadwerkelijk overdragen van het beheer en onderhoud van de eigen leefomgeving wordt niet besproken. Het coalitieakkoord in de Landgraafse casus bespreekt burgerparticipatie vergelijkbaar.

Van de 31 prestatieonderwerpen worden 11 onderwerpen besproken in het coalitieakkoord. Het beleid met betrekking tot de kernvoorraad en de nieuwbouwproductie komt beperkt aan bod. Er komen geen prestatieonderwerpen aan bod in het coalitieakkoord die niet in het partijprogramma worden genoemd.

Ten opzichte van het partijprogramma worden 3 onderwerpen niet besproken. In het coalitieakkoord van de Landgraafse casus worden 12 prestatieonderwerpen besproken. Deze constatering sluit niet aan bij de stelling “lokale partijen hebben een bredere scope dan lokale lijsten”.

11.4 Prestatieafspraken

Conclusies en belangrijke bevindingen

In de prestatieafspraken komen de lokale thema's beleid met betrekking tot de groep senioren, leefbaarheid en herstructurering, uitgebreid aan bod. Het lokale thema de groep starters wordt zeer beperkt besproken en beleid met betrekking tot woon-zorgarrangementen komt niet aan bod. In de Landgraafse casus komen alle lokale volkshuisvestingsthema's aan bod.

Er worden in de prestatieafspraken ook duidelijke afspraken gemaakt met betrekking tot het thema duurzaam bouwen. Zo is bij herstructurering duurzaam bouwen een van de belangrijke doelstellingen. Ook wordt het belang van regionale samenwerking benadrukt. De regio heeft namelijk te maken met een daling van de bevolking. Deze problematiek dient regionaal aangepakt te worden. Daarom hebben de gemeenten hun krachten gebundeld in het Pact Regio Eemdelta.

In de prestatieafspraken wordt onderstreept dat het betrekken van de bewoners bij het opstellen en uitvoeren van plannen van belang is (burgerparticipatie 1.0). Het daadwerkelijk overdragen van het beheer en onderhoud van de leefomgeving worden niet besproken.

De prestatieafspraken hebben een relatief brede scope van de 31 prestatieonderwerpen worden over 18 onderwerpen afspraken gemaakt. De prestatieafspraken van de gemeente Landgraaf hebben met 20 prestatieonderwerpen een bredere scope. Aan de hand van de analyse van de prestatieafspraken lijkt de stelling "lokale partijen hebben een bredere scope" niet door te werken op de wethouder voorgedragen door de lokale partij.

Van de 40 onderscheidde prestatieafspraken zijn er 27 te typeren als resultaatafspraken, 11 als inspanningsafspraken en 2 als procesafspraken. Doordat 71% van de afspraken tot de resultaatafspraken behoren heeft het document een relatief hard karakter.

11.5 Partijprogramma PvdA Delfzijl 2010

Conclusies en belangrijke bevindingen

Het partijprogramma van de PvdA uit 2010 heeft ook een duidelijke ideologische grondslag. Het partijprogramma begint met het beschrijven van de sociaal democratische waarden van de partij.

In het partijprogramma van de PvdA Delfzijl uit 2010 wordt alleen het lokale thema woon-zorgarrangementen niet expliciet aangehaald. Er dient volgens de PvdA gezorgd te worden voor een goed voorzieningenniveau op het gebied van welzijn en zorg. De overige lokale volkshuisvestingsthema's komen wel uitgebreid aan bod.

Het interlokale thema duurzaam bouwen wordt in het programma besproken. Ook is te zien dat de PvdA Delfzijl een positieve attitude heeft ten aanzien van regionale samenwerking: "De PvdA wil blijven investeren in goede verhoudingen en samenwerking. Binnen de gemeente en in de regio" (PvdA Delfzijl, 2010, p. 18).

De PvdA Delfzijl geeft in haar partijprogramma aan dat burgers zowel betrokken dienen te worden bij de inrichting van de eigen leefomgeving als bij de totstandkoming van het gemeentelijk beleid. Het blijft hierbij bij het betrekken van de burger bij het beleid. Het daadwerkelijk overdragen van het beheer en onderhoud van de leefomgeving wordt niet besproken.

Van de 31 prestatieonderwerpen worden er 15 besproken in het partijprogramma van 2010. Dit is vrijwel gelijk aan het partijprogramma van 2006 toen er 14 onderwerpen aan bod kwamen. Beleid met betrekking tot de doelgroep, woon-zorgarrangementen en sloop is in het partijprogramma van 2010 weggelaten terwijl dit in het partijprogramma van 2006 nog wel werd besproken. De samenwerking met woningcorporaties, de woningkwaliteit, tussenvormen en beleid met betrekking tot daklozen en starters zijn hier voor terug gekomen. De aandacht voor tussenvormen en het verbeteren van de woningkwaliteit kan verklaard worden door het feit dat de woningmarkt de laatste jaren steeds verder is gestagneerd, waardoor er nieuwe opties worden onderzocht.

11.6 Coalitieakkoord Delfzijl 2010-2014

Conclusies en belangrijke bevindingen

De lokale thema's leefbaarheid, woon-zorgarrangementen en herstructurering worden uitgebreid besproken. Beleid met betrekking tot de groep starters en senioren wordt beperkt besproken. In het coalitieakkoord waarin de lokale partij deel neemt worden hierdoor wel alle lokale thema's besproken, terwijl in het coalitieakkoord waarin de lokale lijst deel neemt 3 lokale thema's niet worden genoemd. De analyse van de coalitieakkoorden uit de *krimpgemeenten* gaat in tegen de stelling "lokale lijsten richten zich sterker op lokale volkshuisvestingsvraagstukken dan lokale partijen".

Het interlokale thema duurzaam bouwen wordt uitgebreid besproken. In het coalitieakkoord komt ook een positieve houding ten opzichte van regionale samenwerking naar voren. De analyse van het coalitieakkoord waarin de lokale partij deel neemt sluit aan bij de stelling dat lokale partijen zich sterker richten op duurzaam bouwen en een positieve houding hebben ten opzichte van regionale samenwerking.

Het ingezette interactieve beleid waarbij de burger wordt betrokken bij het gemeentelijk beleid dient de volgende raadsperiode verder uitgebreid te worden. Het daadwerkelijk overdragen van het beheer en onderhoud van de leefomgeving, burgerparticipatie 2.0, wordt niet besproken.

Van de 31 prestatieonderwerpen worden 17 onderwerpen aangehaald in het coalitieakkoord. De scope van het coalitieakkoord in de Landgraafse casus, waarin de lokale lijst deel neemt, is een stuk beperkter. Vanuit de analyse van de coalitieakkoorden van de krimpgemeenten voor de periode 2010-2014 lijkt de stelling dat lokale partijen een bredere scope hebben door te werken op de inhoud van de coalitieakkoorden.

11.7 Lokale verhoudingen

Deze paragraaf onderzoekt de lokale verhoudingen tussen de wethouder (voorgedragen door de PvdA Delfzijl), de PvdA fractie, woningcorporatie Acantus en de burgers van de gemeente Delfzijl. De informatie is verzameld aan de hand van interviews met de wethouder van der Veen, voorgedragen door PvdA, en dhr. Trip, manager wonen bij de woningcorporatie Acantus. Beide geïnterviewde personen zijn sterk betrokken geweest bij de prestatieafspraken tussen de gemeente Delfzijl en Acantus en hebben ook onderling contact.

Deze paragraaf heeft als doel om de bevindingen uit de documentenanalyse te controleren. Verder heeft deze paragraaf als doel om de overige stellingen uit de theorie, literatuur en de enquête te toetsen en te komen tot eventueel nieuwe inzichten.

In het eerste deel komt het interview met wethouder van der Veen, voorgedragen door de lokale lijst, aan bod. Wethouder van der Veen heeft de portefeuilles: ruimtelijke ontwikkelingen in de kern, innovatie duurzaamheid en milieu en sport kust en cultuur. In het tweede deel komen de bevindingen uit het interview met mw. Trip aan bod.

Wethouder van der Veen

Succes PvdA Delfzijl

In de gemeente Delfzijl zit van oudsher een grote PvdA achterban.

Invloed landelijke PvdA op verkiezingsprogramma van de PvdA Delfzijl

Er is afstemming tussen wat de standpunten zijn van de moederpartij en wat de standpunten zijn van de PvdA Delfzijl. Het is niet zo dat de moederpartij invloed heeft op wat de PvdA op lokaal niveau vindt. Wel heb je te maken met dezelfde ideologie.

Wethouder van der Veen geeft aan dat je wel gebruik maakt van de landelijke structuur. De PvdA heeft bijvoorbeeld een bestuurdersvereniging. De PvdA distribueert het blad socialisme en democratie waarin antwoord wordt gegeven op tal van vraagstukken.

Ook wordt er gebruik gemaakt van de nieuwsbrieven die op de site staan van de landelijke PvdA. Dat is volgens wethouder van der Veen het voordeel van een landelijke partij. Er zitten wetenschappers achter.

Opleidingsmogelijkheden

De PvdA heeft eigen opleidingsmogelijkheden waarvan bestuurders en raadsleden van de lokale afdelingen gebruik van maken. PvdA raadsleden die net zitting nemen, maken over het algemeen gebruik van deze mogelijkheid.

Relatie wethouder en de PvdA fractie

Wethouder van der Veen heeft gedeeltelijk invloed gehad op de prestatieafspraken. Dit komt doordat zowel wethouder van der Veen en wethouder van der Molen betrokken waren bij de totstandkoming van de prestatieafspraken. Dit waren echter wel beiden wethouders voorgedragen door de PvdA.

Wethouder van der Veen geeft aan dat ze gevoed wordt door gesprekken met collega wethouders, literatuur en het bijwonen van conferenties. Door de eigen fractie wordt de wethouder niet gevoed. Doordat wethouder van der Veen voldoende capaciteiten heeft op het gebied van volkshuisvesting is er met name sprake van eenrichtingsverkeer tussen de fractie en de wethouder. Wethouder van der Veen kan geen punten noemen waarop ze is bijgestuurd door de eigen fractie.

Invloed PvdA

De wethouder dient binnen de kaders van het coalitieakkoord te werken waardoor de PvdA in beperkte mate invloed heeft op de inhoud van de prestatieafspraken. Afspraken die met name betrekking hebben op de leefbaarheid komen sterk van de PvdA af.

Relatie tussen de wethouder en de coalitie

De prestatieafspraken tussen de gemeente Delfzijl en Acantus zijn niet in een keer goed gekeurd. Op een aantal punten was een meerderheid buiten de coalitie nodig, doordat volgens de VVD de inhoud van de prestatieafspraken er anders uit dienden te zien. Hierdoor kan gesteld worden dat er enigszins sprake was van een verstoorde verhouding tussen de wethouder en de coalitie.

Invloed coalitie

Ten tijde van de realisatie van de vigerende prestatieafspraken zat de PvdA samen met de CU en de VVD in de coalitie. De CU en de PvdA die een vergelijkbare paragraaf hebben, hebben meer invloed gehad op de prestatieafspraken dan de VVD. De VVD was van mening dat er in Delfzijl minder gesloopt moest worden en meer gebouwd. De VVD fractie heeft hierdoor tegen gestemd bij de vaststelling van de prestatieafspraken.

Er is op verschillende momenten overleg geweest tussen de wethouder en de gemeenteraad met betrekking tot de inhoud van de prestatieafspraken. Er is dus mogelijkheid tot bijsturing.

De relatie met de coalitie was te typeren als goed alleen de VVD zat er iets anders in maar dit was niet negatief.

Invloed oppositie

Doordat bij het vaststellen van de prestatieafspraken steun gezocht moest worden bij de oppositie, heeft de oppositie invloed gehad op de inhoud van de prestatieafspraken. Een duidelijk punt wat door de oppositie is ingebracht kan de wethouder niet noemen.

Betrokkenheid burger

De PvdA kiezers hebben invloed op de standpunten van het PvdA verkiezingsprogramma. Het is de taak van de wethouder om te luisteren naar de burgers en het is de taak van de PvdA fractie om te luisteren naar de kiezers. De PvdA fractie maakt veelvuldig gebruik van werk- en wijkbezoeken om te luisteren naar de mening van de kiezer.

Momenteel is de gemeente Delfzijl bezig met een herijking van het woon- en leefbaarheidsplan. Dit is een uitwerking van het Pact regio Eemsdelta. Burgers hebben op verschillende manieren hun invloed kunnen uitoefenen op deze woon- en leefbaarheidsplannen.

De burger wordt betrokken bij de inrichting van de eigen leefomgeving. Alle wijken of dorpen binnen de gemeente Delfzijl hebben wijk- of dorpsorganisaties. Deze organisaties zijn gesprekspartners als het gaat over de inrichting van de woonomgeving. Binnen de gemeente zijn ook per wijk gebiedsregisseurs aangewezen. Dit zijn de aanspreekpunten voor de burgers richting de gemeente.

De burgers hebben geen sterke invloed gehad op de inhoud van de prestatieafspraken. De prestatieafspraken zijn met name afspraken tussen de wethouder en de woningcorporatie. Deze afspraken worden wel voorgelegd, dus ter inzage, aan het bewonersplatform Delfzijl (hierin zijn 18 huurdersorganisaties gevestigd).

Relatie woningcorporaties

De relatie tussen de woningcorporatie en de wethouder is als goed te omschrijven. Wethouder van der Veen geeft aan dat het niet de vraag is of je moet samenwerken met de woningcorporatie maar hoe.

Wethouder Van der Veen ziet dat er attitude verschillen zijn tussen de partijen binnen de gemeente. Zo is een van de standpunten van Lijst Stulp, een lokale lijst, dat er meer gedaan moet worden aan het corporatiebezit in de dorpen. Dit komt ook omdat deze lokale lijst hier haar achterban heeft.

Wethouder van Veen is van mening dat het toezicht op de woningcorporaties sterker mag zijn. In principe zit er al een toezichthoudende rol vanuit het Centraal Fonds Volkshuisvesting en het Waarborgfonds Sociale Woningbouw. Deze toezichthoudende rol blijkt soms onvoldoende te zijn, hierdoor mag er vanuit de Rijksoverheid extra toezicht worden gehouden op de woningcorporaties.

Wethouder van der Veen heeft een negatieve houding ten opzichte van de afdrachten van corporatiebezit aan de Rijksoverheid. De woningcorporatie is er voor om op lokaal niveau in de volkshuisvesting te investeren wanneer vanuit Den Haag het vermogen van de woningcorporatie wordt aangetast blijft er uiteindelijk minder voor de corporatie over.

De woningcorporatie dient als samenwerkingspartner van de gemeente Delfzijl te fungeren niet als uitvoerder.

Er vindt ongeveer 1 keer per twee maanden bestuurlijk overleg plaats. Het ambtelijk overleg vindt met een frequentie van 2 keer per maand vaker plaats. Dit komt momenteel ook omdat Acantus en Delfzijl bezig zijn met het uitwerken van nieuwe prestatieafspraken.

Type prestatieafspraken en inhoud

Wethouder van der Veen geeft aan dat waar het kan de voorkeur uitgaat naar resultaatafspraken en waar het niet anders kan, genoeg genomen moet worden met inspanningsafspraken.

Interview mw. Trip

Relatie met wethouder Delfzijl

De relatie met wethouder van Veen wordt door mw. Trip als goed beschreven. Wethouder van Veen wordt beschreven als een zeer betrokken wethouder.

Relatie wethouders overige gemeente(n)

Acantus is werkzaam in de gemeente Delfzijl, Oldambt, Veendam, Pekela, Bellingwedde en Vlagtwedde. Er zijn geen duidelijke verschillen volgens mw. Trip tussen de wethouder van Delfzijl en de wethouders in de overige gemeenten. Ook niet tussen de wethouder van Pekela die voorgedragen is door een lokale lijst (samen voor Pekela) en de overige gemeenten.

Volgens mw. Trip geldt het lokale belang voor alle wethouders werkzaam in de gemeenten, ongeacht of de wethouder is voorgedragen door de lokale partij of lokale lijst. Dit wordt volgens mw. Trip ook deels veroorzaakt doordat het voornamelijk kleine gemeenten zijn, waardoor het lokale belang erg mee speelt. Verderop in het interview geeft mw. Trip aan dat de kleur van de wethouder waarschijnlijk invloed heeft op de relatie met de woningcorporatie. De wethouder van der Veen is een “rode” wethouder waardoor sociale cohesie een belangrijk item is. Dit spreekt elkaar enigszins tegen doordat aan het begin werd gesteld dat er geen verschillen zijn tussen de wethouders.

Betrokkenheid woningcorporatie

Acantus is betrokken geweest bij een grootschalig woonwensen onderzoek, uitgevoerd door Compaaenen. Dit onderzoek is de basis voor het Pact Regio Eemsdelta. Acantus is geïnformeerd over de inhoud van het Pact, maar er is door Acantus geen directe invloed uitgeoefend.

Ten tijde van de ontwikkelingsmaatschappij Delfzijl werd alles door deze maatschappij geregeld. Toentertijd heeft Acantus wel eens het gevoel gehad dat ze minder werden betrokken. Nu deze OMD is opgeheven lijkt het alsof de gemeente en de woningcorporatie elkaar veel beter weten te vinden.

1 x per 2 maanden. Indien nodig ad hoc.

Betrokkenheid burger

De prestatieafspraken tussen de gemeente Delfzijl en Acantus gingen voornamelijk over het opheffen van de ontwikkelingsmaatschappij Delfzijl. Hierbij zijn geen burgerorganisaties betrokken geweest, omdat het een tussentijdse overeenkomst betreft. Bij de huidige prestatieafspraken wordt wel gekeken wat de mogelijkheden zijn om burgerparticipatie te vergroten.

Voorkeur type prestatieafspraken

Er zijn vele aspecten die invloed hebben op de volkshuisvesting waarvan je het verloop van te voren niet kunt inschatten. Hierdoor geeft mw. Trip van Acantus aan dat intentieafspraken volgens haar de voorkeur genieten boven garantieafspraken.

12 Gemeente Landgraaf

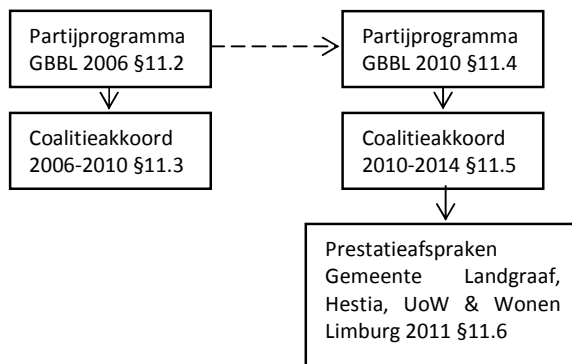
In dit hoofdstuk wordt gekeken in hoeverre de standpunten van Gezamenlijke Burger Belangen Landgraaf (verder genoemd GBBL), een lokale lijst, doorwerken in de prestatieafspraken tussen de gemeente Landgraaf en de woningcorporatie(s).

De laatste prestatieafspraken in de gemeente Landgraaf zijn vastgelegd in 2011. En tussen de gemeente Landgraaf, Hestia, Ubach over Worms & Wonen Limburg. De prestatieafspraken zijn geschreven binnen de kaders van het coalitieakkoord voor de periode 2010-2014. De coalitie in deze raadsperiode bestaat uit GBBL, PvdA & VVD. Later is de VVD uit de coalitie gestapt. Dit wordt verder in paragraaf 12.1 uitgelegd.

Ook zijn in de Landgraafse casus in 2007 en 2009 prestatieafspraken gemaakt. Deze prestatieafspraken zijn zeer beknopt en een herhaling van eerder gemaakte prestatieafspraken. Daarom zullen deze buiten beschouwing worden gelaten. Wel worden het partijprogramma van GBBL uit 2006 en het coalitieakkoord voor de periode 2006-2010 geanalyseerd om de hypothesen uit de literatuur en theorie te toetsen.

Figuur 12.1 geeft een overzicht van de doorwerking van de standpunten van de GBBL op de prestatieafspraken tussen de gemeente en de woningcorporaties.

Figuur 12-1: Doorwerking standpunten GBBL op de prestatieafspraken

Bron: Eigen werk

Dit hoofdstuk is opgebouwd aan de hand van de bovenstaande figuur. Paragraaf 1 geeft een algemene beschrijving van de gemeente Landgraaf, de lokale lijst GBBL en de woningcorporaties UoW, Hestia en Wonen Limburg. Paragraaf 2 tot en met 6 geven achtereenvolgens een analyse van het partijprogramma van GBBL uit 2006, het coalitieakkoord voor de raadsperiode 2006-2010, het partijprogramma van GBBL uit 2010, het coalitieakkoord voor de periode 2010-2014 en de prestatieafspraken tussen de gemeente Landgraaf, Hestia, UoW en Wonen Limburg uit 2011. Paragraaf 7 geeft de resultaten van de interviews met wethouder Drippy en dhr. Carus van de Hestia groep weer. Tot slot komt paragraaf 8 met een vergelijkende conclusie tussen de Landgraafse en Delfzijlse casus.

12.1 Algemene beschrijving gemeente Landgraaf

De gemeente Landgraaf is gesitueerd in het zuiden van Limburg. Landgraaf grenst aan twee zijden aan de Duitse grens te weten aan het noorden en ten oosten. Landgraaf grenst in het zuiden aan de gemeente Kerkrade en ten westen aan de gemeente Heerlen en Brunssum (zie figuur 12.2). De gemeente Landgraaf telt ca. 38.000 inwoners verdeeld over drie wijken: Nieuwenhagen, Schaesberg en Ubach over Worms met respectievelijk 9.607, 15.932 en 12.547 inwoners (Gemeente Landgraaf, www.landgraaf.nl, januari 2012).

Landgraaf neemt deel aan het bestuurlijke samenwerkingsverband Parkstad Limburg. Doordat de gemeenten Landgraaf, Heerlen, Kerkrade, Brunssum en Onderbanken het gebied de Oostelijke Mijnstreek vormen, heette het samenwerkingsverband tussen deze gemeente "Streekgewest Oostelijke Mijnstreek".

De naam Parkstad Limburg verwijst naar de karakteristieke ruimtelijke ordening van mijnkoloniën die onderling gescheiden zijn door landbouwgebieden of natuur.

Figuur 12-2: Ligging Gemeente Landgraaf

Tabel 12-1: Zetelverdeling Gemeenteraad Landgraaf periode 2006-heden

Partij	Aantal zetels 2006	Coalitie 2006-2010	Aantal zetels 2010	Coalitie 2010-2014
GBBL UoW	6		6	Ja
CDA	4		3	
PvdA	6		5	Ja
VVD	2		1	Ja*
GBBL Nieuwenhagen	2		3	Ja
SP	2		2	
GBBL Schaesberg	1		3	Ja
GL	1		1	

** In december 2011 is door het vertrek van Wethouder Winkens de VVD uit de coalitie gestapt*

De naam Landgraaf is ontleend aan “de Landgraaf”, een reusachtige ringwal die onder andere door de gemeente Landgraaf loopt. Rond het begin van de jaartelling vestigden de eerste kolonisten zich in het gebied omdat zich er een door de Romeinen aangelegde weg, de Heerweg, bevond die vanuit Tongeren via Heerlen naar Keulen liep.

Eind 20^e eeuw was de regio nog zeer landelijk en de mijnbouw die opkwam omstreeks 1890, bracht ingrijpende veranderingen met zich mee. De mijnbouw zorgde voor grootschalige industrie en een enorme bevolkingsgroei in en rondom de bestaande kernen. In deze periode ontstond de karakteristieke Parkstad.

Na de sluiting van de steenkolenmijnen volgde een moeizame herstructurering. Onder het motto van zwart naar groen werden de huidige mijnen en de omgeving hiervan afgebroken en geruimd. Hiervoor in de plaats kwamen woonwijken en recreatiegebieden.

Na de bestuurlijke vernieuwing in 1982 werden Nieuwenhagen, Schaesberg en Umbach over Worms samengevoegd tot een gemeente: Landgraaf (Gemeente Landgraaf, www.landgraaf.nl, n.d.). De combinatie van recreatie, zorg en wonen is de belangrijkste economische motor van de gemeente.

De gemeente Landgraaf heeft, net als Delfzijl, te maken met een krimpende bevolking. Momenteel wonen 38.185 inwoners in Landgraaf, terwijl er in 2003 nog 40.055 inwoners woonden. Volgens de prognoses zal de omvang van de bevolking de komende jaren verder afnemen naar 31.835 in 2035 (Parkstad-Limburg, www.parkstad-limburg.nl).

De gemeenteraad van de gemeente Landgraaf bestaat uit 25 leden. GBBL, CDA, PvdA, GL, SP, VVD, Fractie Teheux, Fractie Vrije Liberalen en de Fractie Huth zitten in de gemeenteraad. Met 11 zetels is de GBBL de grootste politieke partij. De huidige coalitie bestaat uit GBBL, PvdA en de VVD.

Het college van B&W bestaat uit 5 wethouders waarvan 3 door de GBBL worden geleverd. De GBBL levert de wethouder met o.a. de portefeuilles volkshuisvesting en bouwen en de wethouder met o.a. de portefeuilles ruimtelijke ordening en financiën (Gemeente Landgraaf, www.landgraaf.nl, n.d.). Vanuit de begripsbepaling in hoofdstuk 1 kan er gesteld worden dat de GBBL de dominante politieke partij is in de gemeente Landgraaf.

Gezamenlijke Burger Belangen Landgraaf

GBBL is een lokale lijst, ontstaan uit het samengaan van diverse lokale lijsten in Landgraaf. Zoals eerder aangegeven vond in 1982 een gemeentelijke herindeling plaats waardoor de gemeente Schaesberg, Ubach over Worms en Nieuwenhagen werden samengevoegd tot de gemeente Landgraaf. In deze drie opgeheven gemeenten waren diverse lokale politieke partijen actief met als doel het behouden van de identiteit van de verschillende kernen en tegengewicht bieden aan de lokale partijen met nationale binding.

Op initiatief van de partij Jan Gulpers kwamen in december 1992 alle lokale lijsten van Landgraaf bij elkaar om te kijken of een betere samenwerking of zelfs een fusie tussen de partijen mogelijk was. Na intensief overleg werd er voor gekozen om voor de verkiezingen van 1994 een lijstverbinding aan te gaan. De overige 5 lokale lijsten besloten hier geen deel aan te nemen.

De verkiezingen waren voor de GBBL een succes. Tezamen behaalde de partijen 8 zetels met als gevolg deelname aan de coalitie. Vanaf de verkiezingen van 1998 neemt de GBBL met drie lijsten deel aan de verkiezingen: een voor Schaesberg, een voor Nieuwenhagen en een voor Umbach over Worms (GBBL, www.gbbl.nl, n.d.).

Uit de enquête blijkt dat de attitude van de GBBL met betrekking tot de nationale volkshuisvesting minimaal rechts van het midden scoort ($M=3.14$). Met betrekking tot de lokale volkshuisvesting heeft de partij daarentegen een minimaal linkse score ($M=2.88$). Paragraaf 12.2 en 12.4 gaan dieper in op de standpunten van de GBBL ten aanzien van de volkshuisvesting.

Woningcorporatie(s)

In de gemeente Landgraaf zijn drie woningcorporaties werkzaam: woonmaatschappij Hestia groep, de woningvereniging Ubach over Worms [UoW] en wonen Heuvelsteden, onderdeel van Wonen Limburg.

Hestia is een vrij jonge corporatie en is opgericht in 2000. Toch heeft de woningcorporatie een rijke historie dankzij haar voorgangers: woningstichting Kerkrade, Nieuwenhagen en Schaesberg. De corporatie is zowel werkzaam in Landgraaf als in Kerkrade. Hestia behoort met een woningbezit van ca. 6.000 woningen tot de groep middelgrote woningcorporaties (CFV, 2010). In de gemeente Landgraaf bezit Hestia ca. 3.420 woningen (Hestia groep, www.hestiagroep.nl, n.d.).

Woningcorporatie UoW is sinds 1929 werkzaam in Umbach over Worms. De corporatie behoort met een bezit van ca. 1.300 woningen tot de groep kleinere woningcorporaties. Naast eengezinswoningen en galerijwoningen bezit de corporatie ook zorgwoningen. Deze zorgwoningen zijn gesitueerd in de zorgcentrum Heereveld.

Wonen Heuvelsteden is een onderdeel van Wonen Limburg, een woningcorporatie die ca. 24.000 woningen beheert. De afdeling Wonen Heuvelsteden bezit in totaal ca. 3.740 woningen in het totale werkgebied, waarvan 133 in Landgraaf (Wonen Limburg, 2010, p. 116). Wonen Limburg heeft als taak het huisvesten van mensen die dit niet zelf kunnen (Wonen Limburg, www.wonenlimburg.nl, n.d.).

Vooruitblik

Tabel 12.2 geeft een overzicht van de prestatieonderwerpen die aan bod zijn gekomen in de onderzochte documenten. Per document worden in het hoofdonderzoek alleen de belangrijke bevindingen en conclusies gepresenteerd. Een volledige beschrijving en analyse van de prestatieonderwerpen zijn te vinden in bijlage C.

Zoals aangegeven in de operationalisatie wordt per document gekeken naar het belang van de lokale volkshuisvesting waarbij individueel naar de thema's leefbaarheid, de groepen senioren en starters, woonzorgarrangementen en herstructurering wordt gekeken. Vervolgens wordt de interlokale scope van de documenten onderzocht aan de hand van de thema's duurzaam bouwen en regionale samenwerking. Ook wordt gezien of binnen de documenten aandacht wordt besteed aan interactieve beleidsvorming (expliciet gericht op de burger) en het betrekken van de burger bij de eigen leefomgeving. Tot slot wordt per document onderzocht hoeveel en welke prestatieonderwerpen aan bod komen.

Tabel 12-2: Overzicht doorwerking prestatieonderwerpen GBBL

Onderwerp	Partijpro- gramma 2006	Coalitieakkoord 2006-2010	Partijpro- gramma 2010	Coalitieakkoord 2010-2014	Prestatie- afspraken 2011
Kernvoorraad					
Nieuwbouwproductie					
Doelgroep					
Starters					
Huurprijsbeleid					
Woonruimte-verdelingsbeleid					
Huursubsidiebeleid					
Gehandicapte					
Statushouders					
Senioren					
Daklozen					
Woon- zorgarrang.					
Algemeen herstructurerings- beleid					
Sloop					
Samenvoegen woningen					
Woningverbetering					
Nieuwbouw laagsegment koop					
Verkoopbeleid					
Tussenvormen					
Fysieke omgeving					
Sociale veiligheid					
Woningkwaliteit					
Duurzaam bouwen					
Levensloopbestendig bouwen					
Burgerparticipatie 1.0					
Burgerparticipatie 2.0					
Particulier opdrachtgeverschap					
Verdeling van Kosten					
Financiële continuïteit					
Grondbeleid					
Samenwerking corporaties					

Bron: eigen werk

12.2 Partijprogramma GBBL 2006

Er is geen duidelijke ideologie terug te vinden in het partijprogramma van GBBL. In het partijprogramma van GBBL wordt aangegeven dat de identiteit van de verschillende dorpen gehandhaafd dient te worden. Het partijprogramma van de PvdA, in de vergelijkingscasus Delfzijl, is hierdoor ideologischer dan die van GBBL.

Van de lokale volkshuisvestingsthema's wordt het beleid met betrekking tot de leefbaarheid en de groep senioren uitvoerig besproken. Beleid met betrekking tot herstructurering komt beperkter aan bod: "Er dienen betaalbare huurwoningen gerealiseerd te worden op de huidige Irene- en Beatrixlaan" (GBBL, 2006, p. 1). De lokale volkshuisvestingsthema's groep starters en woon-zorgarrangementen blijven buiten beschouwing. In het partijprogramma van de PvdA Delfzijl wordt alleen beleid met betrekking tot de groep starters niet besproken. Hierdoor kan niet gesteld worden dat de GBBL zich sterker op het lokale volkshuisvestingsbelang richt dan de PvdA Delfzijl.

De interlokale thema's duurzaamheid en regionale samenwerking worden geheel niet genoemd in het partijprogramma van de GBBL (2006), terwijl beide wel aangehaald worden in het partijprogramma van de PvdA Delfzijl (2006). De PvdA heeft hierdoor een sterkere interlokale scope dan GBBL. Dit sluit aan bij de stellingen "lokale partijen hebben een positievere houding ten opzichte van regionale samenwerking" en

“lokale partijen hebben een bredere scope, waardoor het interlokale thema duurzaam bouwen uitvoerig wordt besproken”.

GBBL wil de betrokkenheid en zeggenschap van de bewoners bij de eigen leefomgeving vergroten. Burgerparticipatie 2.0 komt niet aan bod. Hieruit blijkt niet dat de lokale lijst (GBBL) de burger sterker betreft bij het volkshuisvestingsbeleid dan de lokale partij (PvdA Delfzijl).

In het verlengde van de bovenstaande constatering blijkt ook dat het aantal prestatieafspraken die in het partijprogramma van GBBL worden genoemd, redelijk beperkt is; van de 31 prestatieonderwerpen komen er 9 aan bod. Ter vergelijking: in de casus Delfzijl zijn 15 van de 31 prestatieonderwerpen besproken. Dit lijkt aan te sluiten op de stelling “lokale lijsten hebben een beperktere scope dan lokale partijen”.

12.3 Coalitieakkoord 2006-2010

In het partijprogramma uit 2006 van GBBL (2006) werd belang gehecht aan het waarborgen van de identiteit van de verschillende dorpen. Dit punt komt ook weer in het coalitieakkoord tussen GBBL, PvdA, SP en GL naar voren.

Van de lokale volkshuisvestingsthema's wordt er geen aandacht besteed aan beleid met betrekking tot de leefbaarheid, de groepen senioren en starters, woon-zorgarrangementen en herstructurering. In het coalitieakkoord van de Delfzijlse casus wordt alleen beleid met betrekking tot de leefomgeving uitgebreid aangehaald. Het thema starters blijft buiten beschouwing en de overige thema's worden beperkt aangehaald. De coalitie van de Landgraafse casus besteedt hierdoor meer aandacht aan de lokale volkshuisvestingsthema's dan de Delfzijlse casus.

Aan het interlokale thema regionale samenwerking wordt uitvoerig aandacht besteed in het coalitieakkoord. De dominante positie van GBBL heeft er niet voor gezorgd dat er een negatievere houding is ten aanzien van regionale samenwerking in vergelijking met de Delfzijlse casus. Er worden geen voornemens geformuleerd in het coalitieakkoord voor het interlokale thema duurzaam bouwen, dit is wel het geval voor de Delfzijlse casus. Hierdoor lijkt de stelling “lokale lijsten hebben een minder brede scope dan lokale partijen, waardoor het thema duurzaamheid minder uitvoerig aan bod komt” door te werken op het coalitieakkoord.

De twee vormen burgerparticipatie 1.0 en 2.0 krijgen beide een plaats in het coalitieakkoord. Hierdoor kan worden geconcludeerd dat de burger in de Landgraafse casus sterker verweekeld worden bij het volkshuisvestingsbeleid dan in de Delfzijlse casus, waar alleen burgerparticipatie 1.0 wordt behandeld.

Van de 31 prestatieonderwerpen worden er 12 onderwerpen in het coalitieakkoord tussen GBBL, PvdA, SP & GL besproken. In het coalitieakkoord in de Delfzijlse casus waren dit er 11. De stelling “lokale partijen hebben een bredere scope dan lokale lijsten” wordt vanuit de analyse van de coalitieakkoorden niet bevestigd. Er worden 3 prestatieonderwerpen in het partijprogramma van GBBL genoemd, die vervolgens niet terug te vinden zijn in het coalitieakkoord voor de periode 2006-2010. Dit was tevens het geval bij de Delfzijlse casus. Deze constatering sluit niet aan bij de stelling “lokale lijsten beloven veel maar maken minder waar”.

12.4 Partijprogramma GBBL 2010

Van de lokale volkshuisvestingsthema's worden voor de leefbaarheid en herstructurering wel voornemens geformuleerd in het partijprogramma van GBBL, dit is niet het geval voor beleid met betrekking tot de groep starters en woon-zorgarrangementen. De groep senioren wordt verder nog beperkt besproken. Ter vergelijking: In het partijprogramma van de PvdA Delfzijl wordt alleen het beleid met betrekking tot woon-zorgarrangementen niet besproken. Deze bevinding gaat in tegen de stelling dat lokale lijsten zich sterker op het lokale volkshuisvestingsbeleid richten dan lokale partijen.

Zowel in het partijprogramma van de GBBL als in het partijprogramma van PvdA Delfzijl komt een positieve attitude ten aanzien van regionale samenwerking naar voren. Ook het andere interlokale thema, duurzaam bouwen, wordt aangehaald in de partijprogramma's van GBBL en de PvdA Delfzijl. Dit gaat in tegen de stellingen “lokale partijen hebben een negatievere houding ten opzichte van regionale samenwerking” en “lokale partijen hebben een sterkere interlokale scope dan lokale lijsten”.

GBBL vindt dat bij de uitvoering van het beleid burgers sterker betrokken dienen te worden. De wijkplatforms zijn hier bij uitstek geschikt voor. Deze burgerparticipatie wordt evenwel in het partijprogramma van de PvdA Delfzijl besproken. Burgerparticipatie 2.0, het daadwerkelijk overdragen van het beheer en onderhoud van de leefomgeving aan de burger, krijgt geen plaats in beide partijprogramma's.

De scope van het partijprogramma van GBBL uit 2010 is minder breed dan die van de PvdA Delfzijl. In het partijprogramma van GBBL worden namelijk van de 31 prestatieonderwerpen 9 onderwerpen besproken terwijl de PvdA Delfzijl 16 onderwerpen aanhaalt. Het partijprogramma van GBBL uit 2006 had met 9 besproken prestatieonderwerpen tevens een beperkte scope. In vergelijking met het programma van 2010 valt op dat in het programma van 2006 onderwerpen die raakvlak hebben met nieuwbouwactiviteiten zoals: kernvoorraad, nieuwbouw lage segment koop en levensloopbestendig bouwen, achter wege gelaten worden. Hiervoor in de plaats zijn de onderwerpen: sloop, samenvoegen woningen en woningbouwverbetering gekomen. Het toenemende besef dat de gemeente Landgraaf te maken krijgt met krimp ligt hier waarschijnlijk aan ten grondslag. Ook het onderwerp duurzaam bouwen is in het partijprogramma 2010 (GBBL) toegevoegd. Dit wordt veroorzaakt door de toenemende aandacht voor het onderwerp duurzaamheid.

12.5 Coalitieakkoord GBBL, PvdA en VVD; 2010

Van de lokale volkshuisvestingsthema's worden in het coalitieakkoord tussen GBBL, PvdA & VVD uit 2010 alleen de onderwerpen herstructurering en leefbaarheid besproken. Van de lokale thema's worden de groepen starters en senioren en woon-zorgarrangementen niet genoemd. Ter vergelijking worden in het coalitieakkoord van de Delfzijlse casus alle lokale volkshuisvestingsthema's besproken, waarvan beleid met betrekking tot starters beperkt. Hierdoor lijkt de stelling "lokale lijsten richten zich sterker op lokale volkshuisvestingsvraagstukken" niet door te werken op het coalitieakkoord.

Het interlokale thema regionale samenwerking wordt zowel in het coalitieakkoord van de Landgraafse als de Delfzijlse casus besproken. Deze constatering sluit niet aan bij de stelling dat lokale partijen een positievere attitude hebben ten aanzien van regionale samenwerking. Het thema duurzaam bouwen komt niet voor in het coalitieakkoord, waarin de GBBL deelneemt. Daarentegen wordt in de Delfzijlse casus duurzaam bouwen wel genoemd. De stelling "lokale lijsten hebben minder oog voor het interlokale thema duurzaam bouwen" lijkt hierbij door te werken op de coalitieakkoorden voor de periode 2010-2014.

Burgerparticipatie 1.0 wordt in het programma van GBBL uit 2010 wel besproken, maar burgerparticipatie 2.0 niet. Hetzelfde geldt voor het partijprogramma van de PvdA uit 2010. Hierdoor wordt de stelling "lokale lijsten betrekken burgers sterker bij het beleid dan lokale partijen" niet bekrachtigd.

Ook de scope van het coalitieakkoord in de Landgraafse casus is een stuk kleiner dan die bij de Delfzijlse casus. In het coalitieakkoord van GBBL et al. uit 2010 komen van de 31 onderwerpen er 5 aan bod. In het coalitieakkoord van de PvdA Delfzijl et al. (2010) waren dit er 17. Een doorwerking van de stelling "lokale partijen hebben een bredere scope dan lokale lijsten" is hierbij plausibel.

12.6 Prestatieafspraken gemeente Landgraaf, Hestia, UoW en Wonen Limburg

In de prestatieafspraken van de gemeente Landgraaf worden alle lokale volkshuisvestingsthema's genoemd met uitzondering van de groep starters. Het thema woon-zorgarrangementen krijgt geen plaats in de prestatieafspraken van de Delfzijlse casus en beleid met betrekking tot starters beperkt. De lokale volkshuisvestingsthema's komen hierdoor in de prestatieafspraken van de gemeente Landgraaf uitvoeriger terug.

Het belang van regionale samenwerking wordt in de inleiding breed uitgemeten. De prestatieafspraken zijn geschreven binnen de kaders van de provinciale en regionale woonvisie. Verder zijn de Regionale Woningbouwprogrammering Parkstad Limburg en de herstructureringsvisie woningvoorraad Parkstad Limburg van belang. De stelling "lokale lijsten hebben een negatieve houding ten opzichte van regionale samenwerking" lijkt hierbij niet door te werken op de prestatieafspraken.

Ook het interlokale thema duurzaam bouwen wordt in de prestatieafspraken besproken. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat duurzaam bouwen als uitgangspunt heeft om de woonlasten van de doelgroep te verlagen. Hierdoor krijgt het interlokale thema toch een lokaal karakter.

Het belang van het betrekken van de burger bij het volkshuisvestingsbeleid komt in de prestatieafspraken naar voren. Hierbij gaat het om de burger te laten participeren bij het beleid. Er worden geen afspraken gemaakt met betrekking tot burgerparticipatie 2.0. Een vergelijkbaar beeld is bij de Delfzijlse casus naar voren gekomen.

Van de 31 prestatieonderwerpen worden over 20 onderwerpen afspraken gemaakt. De scope van de prestatieafspraken in Landgraaf is hierdoor breder dan de scope van de prestatieafspraken in de gemeente Delfzijl. De stelling "lokale partijen hebben een bredere scope dan lokale lijsten" werkt niet door op de prestatieafspraken van de *krimp gemeenten*. De prestatieafspraken zijn relatief zacht van karakter. 47% van de prestatieafspraken zijn te typeren als zogenaamde resultaatafspraken. De prestatieafspraken van de Delfzijlse casus zijn met een percentage van 71% resultaatafspraken een stuk harder van karakter. Dit gaat in tegen de bevindingen uit de enquête dat de lokale lijsten sterkere de voorkeur geven aan resultaatafspraken dan lokale partijen.

12.7 Lokale verhoudingen

Deze paragraaf onderzoekt de lokale verhoudingen tussen de wethouder (voorgedragen door GBBL), de GBBL fractie, woningcorporatie Hestia en de burgers van de gemeente Landgraaf. De informatie is verzameld aan de hand van interviews met de wethouder Dritty, voorgedragen door GBBL, en dhr. Caris, van de woningcorporatie Hestia. Beide geïnterviewde personen zijn sterk betrokken geweest bij de prestatieafspraken tussen de gemeente Landgraaf en Hestia, UoW en Wonen Limburg en hebben ook onderling contact.

Deze paragraaf heeft als doel om de bevindingen uit de documentenanalyse te controleren. Verder heeft deze paragraaf als doel om de overige stellingen uit de theorie, literatuur en de enquête te toetsen en te komen tot eventueel nieuwe inzichten.

Het eerste deel betreft het interview met wethouder Dritty, voorgedragen door de lokale lijst. Wethouder Dritty heeft de portefeuilles Financiën, Ruimtelijke ontwikkeling, Grondzaken, Economie, Toerisme en Parkstad Limburg DB. Wethouder Erkens heeft onder andere de portefeuille volkshuisvesting en is hierdoor ook intensief betrokken geweest bij de totstandkoming van de prestatieafspraken. Wethouder Erkens is ook voorgedragen door GBBL, waardoor GBBL voldoet aan de criteria van dominante lijst binnen de gemeente Landgraaf. Het tweede deel somt de bevindingen uit het interview met dhr. Caris op.

Wethouder Dritty

Succes GBBL

In de raadsperiode 2002-2006 was er een coalitie gevormd tussen GBBL, de VVD en het CDA. Binnen deze coalitie waren er toentertijd duidelijke verschillen van inzicht en interpretatie van de bevolkingsprognoses. De wethouder volkshuisvesting, toentertijd voorgedragen door het CDA, was van mening dat er meer gebouwd moest worden, zodat de mensen vanzelf naar de gemeente zouden komen. Terwijl GBBL van mening was dat er gebouwd moest worden naar de behoefte. Tijdens de raadsperiode 2002-2006 had de GBBL op dit punt gebroken met de coalitie.

Een van de speerpunten van de GBBL was dat er gebouwd moest worden overeenkomstig de behoefte. Deze positie van de lokale lijst heeft voor een belangrijk deel bijgedragen aan de verkiezingswinst na de verkiezingen van 2006. GBBL heeft hierdoor van de 25 zetels 9 zetels gekregen. Het succes uit 2006 heeft GBBL met name hieraan te danken.

Een andere verklaring voor het succes is de binding van de leden met de burgers en het lokale verenigingsleven. GBBL is ontstaan door de samenwerking van drie lokale partijen die zich voorheen apart richtten op de drie wijken van de gemeente Landgraaf (A. Dritty, persoonlijke mededeling, 4 mei 2012).

Het succes van de PvdA in Delfzijl is met name te danken aan de traditionele grote PvdA achterban en minder aan het wel of niet goed functioneren van de partij. Dit sluit aan bij de stelling "lokale lijsten behalen het succes vanuit hun eigen prestaties, wat de lokale democratie ten goede komt".

Opleidingsmogelijkheden

Via de gemeentelijke griffie kunnen raadsleden op cursus. Verder biedt GBBL incidenteel bepaalde personen opleidingsmogelijkheden aan die door de partij (lees lijst) worden gefinancierd: bijvoorbeeld een training debatteren. Laatst heeft een raadslid ook de mogelijkheid gehad om een WMO cursus te volgen (A. Dritty, persoonlijke mededeling, 4 mei 2012). Net als de PvdA in Delfzijl heeft ook de GBBL eigen opleidingsmogelijkheden. Opvallend is dat van de casussen GBBL de enige lokale lijst is met eigen opleidingsmogelijkheden.

Relatie wethouder en de GBBL fractie

Wethouder Dritty geeft aan dat hij met wethouder Erkens en hun ambtenaren invloed hebben gehad op de inhoud van de prestatieafspraken en de wijkontwikkelingsplannen. Bij de ontwikkeling van de prestatieafspraken proberen de wethouders te werken binnen de contouren van de structuurvisie en het coalitieakkoord. De wethouder houdt de actualiteiten in de gaten. Ook is de wethouder lid van de commissie ruimte en wonen van de VNG. Er zitten verschillende wethouders in deze commissie. "Hierbij hoor je uit alle streken van het land wat er speelt" (A. Dritty, persoonlijke mededeling, 4 mei 2012).

Wethouder Dritty geeft aan dat de GBBL fractie de discipline heeft om vrijwel iedere maandag bij elkaar te komen. Hier aan nemen raadsleden, fractieassistenten en de wethouders deel en bespreken daarbij actuele punten. Hierbij worden zeer concrete onderwerpen besproken. Op deze wijze houden ze elkaar op de hoogte. Dit structurele overleg tussen de raadsleden, wethouders en fractieassistenten is bij geen van de casussen terug gevonden.

Door de eigen fractie wordt de wethouder ook inhoudelijk gevoed. Dit is echter op een ander niveau. Hierbij moet gedacht worden aan concrete bevindingen of verzoeken vanuit de fractie. Zoals bepaalde dingen die spelen in een straat of wijk. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de maandagavond. Het overleg is hierdoor systematisch. Het gaat om tweerichtingsverkeer. De wethouder luistert naar de concrete aspecten en probeert de rol van adviseur in te nemen. "Ik ben me bewust van het dualisme, de meeste wethouders zullen je daarom zeggen dat ze nauwelijks contact hebben met de fractie. Dat is alleen een antwoord wat politiek wenselijk is" (A. Dritty, persoonlijke mededeling, 4 mei 2012).

Invloed GBBL

De GBBL heeft niet daadwerkelijk invloed op de inhoud van de prestatieafspraken. Het belangrijkste punt van GBBL omtrent de prestatieafspraken is dat er gebouwd moet worden naar de behoefte. Dit standpunt wordt door de woningcorporaties ook gedragen, maar dit komt niet doordat het van GBBL komt. De enige invloed die GBBL heeft op de prestatieafspraken is het feit dat deze binnen de contouren van het coalitieakkoord zijn geschreven.

Relatie tussen de wethouder en de coalitie

Vanaf eind november is de samenstelling van de coalitie veranderd. De VVD is namelijk uit de coalitie gestapt. Het functioneren van de wethouder, voorgedragen door de VVD, lag hier aan ten grondslag. De coalitie zag dat de wethouder, voorgedragen door de VVD, enorm worstelde met de dossiers. Hierover is toen gesproken. De VVD was van mening dat de coalitie hiermee het vertrouwen van de partij had opgezegd (A. Dritty, persoonlijke mededeling, 4 mei 2012). Dat de wethouder, voorgedragen door de VVD, niet naar behoren functioneerde, met name door het ontbreken van professionaliteit, gaat in tegen de stelling dat lokale lijsten minder professioneel te werk gaan dan lokale partijen.

Wethouder Dritty omschrijft de relatie met de coalitie als goed. Dat de wijkontwikkelingsplannen in een keer goed zijn gekeurd bevestigt dit.

Invloed coalitie

De coalitie heeft nauwelijks invloed gehad op de inhoud van de wijkontwikkelingsplannen. Maar doordat de burgers zeer intensief zijn betrokken bij de wijkontwikkelingsplannen zijn deze in een keer goedgekeurd door de coalitie.

De coalitie heeft invloed gehad op de prestatieafspraken, alleen zeer beperkt en niet direct. Naast de structuurvisies geeft de wethouder aan dat de afspraken die zijn gemaakt in het coalitieakkoord, in het achterhoofd mee worden genomen. Deze afspraken probeert de wethouder in de prestatieafspraken te vertalen.

De wethouder is een keer bijgestuurd door de coalitie het ging hier om een project in het buitengebied. De wethouder had dit een mooi project gevonden, maar legt zich neer bij de beslissing van de coalitie.

Invloed oppositie

Met de standpunten van de oppositie wordt in zoverre rekening gehouden dat wanneer deze hout snijden, deze ook worden meegenomen. Echter zijn er geen specifieke onderdelen te noemen die daadwerkelijk door de oppositie zijn ingebracht. De SP heeft tegen de inhoud van de wijkontwikkelingsplannen gestemd. Hierbij werd wel aangegeven dat het puur inhoudelijk was. De SP vond wel dat de procesvoering van het plan lof verdient.

Op de inhoud van de prestatieafspraken hebben de oppositiepartijen geen invloed gehad.

Betrokkenheid burger

De GBBL heeft een ledenbestand van 100 mensen. Deze 100 mensen zijn op verschillende manier betrokken met de Landgraafse samenleving. De gesprekken met de leden over wat er speelt en leeft, vormt de basis voor het partijprogramma. GBBL probeert eigenlijk gedurende de gehele 4 jaar om deze gesprekken te organiseren.

Zoals eerder aangegeven, is er geen gemeentelijke woonvisie opgesteld maar wel wijkontwikkelingsplannen. Bij de totstandkoming van deze wijkontwikkelingsplannen zijn de burgers intensief betrokken geweest. Deze burgerparticipatie heeft plaats gevonden vanaf het begin tot aan het eind van het proces van vaststelling van de documenten. Zo zijn burger geconsulteerd, er zijn workshops georganiseerd en de wethouders en ambtenaren zijn daadwerkelijk in de wijk gaan kijken wat er zoal speelt.

Het is niet alleen gebleven bij consultatie van de burger. De burger heeft ook de mogelijkheid gehad om de wijkontwikkelingsplannen bij te sturen. Een van de wensen was meer groen. Deze wens is vervolgens meegenomen in de wijkontwikkelingsplannen.

De burger is niet betrokken geweest bij de totstandkoming van de prestatieafspraken.

Relatie woningcorporaties

De samenwerking tussen de corporatie en de wethouder wordt door dhr. Dritty als constructief getypeerd. Tussen de wethouder en de corporaties wordt vaak op het scherpst van de snede dialoog gevoerd, echter is er wel altijd een oplossing.

Er zijn wel verschillen tussen de partijen merkbaar. De SP bijvoorbeeld houdt scherp in de gaten of de woningcorporatie de mensen met de smalste beurs wel bedient. De traditionele invalshoeken ziet wethouder Dritty duidelijk terug komen.

Dritty is van mening dat het toezicht op de woningcorporaties versterkt dient te worden. Gemeenten mogen volgens Dritty sterker in de toezichthoudende rol zitten. Er is wel een moeilijkheid: wanneer dit op lokaal niveau georganiseerd moet worden is de kans aanwezig dat de gemeente te maken krijgt met belangenverstrengeling. Wanneer een gemeente wil beleggen, moeten ze aan bepaalde voorwaarden voldoen. Deze regels zouden voor woningcorporaties ook moeten gelden. "Woningcorporaties hebben overheidsgeld in bezit" (A. Dritty, persoonlijke mededeling, 4 mei 2012).

Dritty ziet de woningcorporatie het liefst als samenwerkingspartner. "Soms is het gemakkelijk om te denken deden ze maar precies wat we willen." "Maar doordat je als samenwerkingspartner werkt kun je de gemeente een kritische spiegel voorhouden" (A. Dritty, persoonlijke mededeling, 4 mei 2012).

De wethouder heeft een negatieve houding ten opzichte van corporatievermogen overhevelen richting de centrale overheid. Hierbij geeft hij aan dat het wel een goede zaak is dat de woningcorporatie over hun commerciële activiteiten vennootschapsbelasting moet betalen. Wanneer je naar de sociale component kijkt, is het afdragen van corporatievermogen een vorm van het rondpompen van geld. De

woningcorporaties hebben volgens wethouder Dritty dit vermogen nodig om te kunnen investeren in de lokale volkshuisvesting.

De gemeente Landgraaf heeft op dit moment geen gemeentelijke woonvisie. Wel zijn er voor de drie wijken Schaesberg, Ubach over Worms en Nieuwenhagen wijkontwikkelingsplannen gerealiseerd. In het proces van de wijkontwikkelingsplannen zijn de corporaties als partner betrokken geweest.

De vorige wethouder, voorgedragen door het CDA, had een slechtere verstandhouding met de woningcorporaties. Dritty kan niet zeggen of dit aan de partij of aan de persoonlijke aard van de wethouder lag. Deze wethouder werkte veel sterker samen met de projectontwikkelaar en zette de woningcorporaties buiten spel.

Er vindt ongeveer 1x per 3 maanden bestuurlijk overleg plaats tussen de gemeente en de woningcorporaties. Op projectniveau is dit overleg frequenter.

Type prestatieafspraken en inhoud

Voornamelijk worden intentieafspraken gemaakt. Op projectniveau worden hoofdzakelijk garantieafspraken gemaakt. De partijen kunnen er voordeel bij hebben om zich niet helemaal in het beton te gieten.

Overig

Het belang van regionale samenwerking komt in het gesprek met wethouder Dritty veelvuldig naar voren. Er is duidelijk gekozen om geen gemeentelijke woonvisie te ontwikkelen, omdat een regionale woonvisie beter in staat is de problematiek die van regionale aard is, aan te pakken. De prestatieafspraken tussen de gemeente Landgraaf, Hestia, UoW en Wonen Limburg zijn hierdoor gebaseerd op de regionale woonvisie. Deze constatering gaat in tegen de stelling dat lokale lijsten een negatieve houding hebben ten opzichte van regionale samenwerking.

Interview dhr. Caris- Hestia

Dhr. Caris is teamleider van de afdeling Strategie, Beleid en communicatie van de Hestia groep. Vanuit zijn functie bij de afdeling Strategie, Beleid en communicatie is dhr. Caris intensief betrokken bij de totstandkoming van de prestatieafspraken met de gemeente Landgraaf. Deze betrokkenheid beperkt zich met name tot het ambtelijk overleg tussen de gemeente Landgraaf en de Hestia groep. De vragen die betrekking hebben op het bestuurlijk overleg zijn door dhr. Caris voorgelegd aan de bestuurder van de Hestia groep dhr. Vinken.

Relatie met wethouder Landgraaf

Hestia groep en de gemeente Landgraaf hebben verschillende belangen. Desondanks is er sprake van een open verstandhouding. De gemeente Landgraaf en de Hestia groep verschillen wel eens van inzicht. Toch worden deze verschillen altijd opgelost. Er lopen momenteel geen slepende kwesties (M. Caris, persoonlijke mededeling, 7 mei 2012).

Relatie wethouders overige gemeente(n)

Naast de gemeente Landgraaf heeft de Hestia groep bezit in de gemeente Kerkrade. Volgens dhr. Caris zijn er zeker verschillen tussen de wethouder van de gemeente Landgraaf en de gemeente Kerkrade. Hierbij liggen volgens dhr. Caris persoonlijke kenmerken van de wethouder sterker aan ten grondslag dan de politieke achtergrond van de wethouder.

De geïnterviewde geeft aan dat hij niets merkt van het feit dat de wethouders met de portefeuilles volkshuisvesting en ruimtelijke ordening zijn voorgedragen door lokale lijsten. "De wethouders zijn werkzaam en woonachtig in dezelfde gemeente waardoor het lokale belang altijd aanwezig is" (M. Caris, persoonlijke mededeling, 7 mei 2012).

Verschillen in professionaliteit tussen de GBBL en de overige partijen worden door Caris ook niet gezien. Dat de GBBL een relatief grote partij en tevens een stabiele factor in de Landgraafse politiek is, kan hier aan ten grondslag liggen.

Betrokkenheid woningcorporatie

De Hestia groep is beperkt betrokken geweest bij de regionale woonvisie van Parkstad Limburg. Hestia groep heeft alleen de mogelijkheid gehad om als klankbord een reactie te geven op de conceptversie van deze regionale woonvisie. Ze hebben hierbij geen mogelijkheid gehad om de inhoud van de woonvisie bij te sturen.

Bij de ontwikkeling van de wijkontwikkelingsplannen van de verschillende wijken binnen de gemeente Landgraaf is de Hestia groep zeer intensief betrokken geweest. Van begin af aan is de corporatie als samenwerkingspartner zeer betrokken geweest waarbij ze ook daadwerkelijk invloed heeft gehad op de inhoud van deze wijkontwikkelingsplannen.

Wanneer er wordt gekeken naar de regionale woonvisie is dhr. Caris van mening dat de belangen van Hestia onvoldoende zijn behartigd. Er ligt een onevenredig deel van de herstructureringsopgave bij de woningcorporaties. Wat betreft de prestatieafspraken zijn de belangen van Hestia voldoende behartigd. Zo heeft Hestia bij de prestatieafspraken er voor gezorgd dat naast de woningvoorraad van Hestia ook de particuliere woningvoorraad geherstructureerd gaat worden.

Het overleg tussen de gemeente Landgraaf en Hestia is eerder ad hoc van karakter dan dat het systematisch is. Het traject van de start van de prestatieafspraken tot deadline bevat weinig systematiek. "Zo komt er onverwacht een concept binnen vervolgens geeft de woningcorporatie hier feedback op". "Je weet niet wanneer er een aangepast versie wordt aangeleverd" (M. Caris, persoonlijke mededeling, 7 mei 2012).

Tussen de gemeente Landgraaf en Hestia vindt er 3 tot 4 keer per jaar bestuurlijk overleg plaats. Het ambtelijk overleg is voorbereidend op het bestuurlijk overleg. Dit gebeurt daarom minimaal 3 tot 4 keer per jaar. Het ambtelijk overleg mag volgens dhr. Caris intensiever plaatsvinden.

Betrokkenheid burgers

Bij de wijkontwikkelingsplannen (WOP) zijn de burger wel intensief betrokken geweest. In het WOP van Nieuwenhagen zijn een aantal contactmoment geweest met burgers. Eerst is aan de bewoners gevraagd hoe hun wijk er in de toekomst zou moeten zien. Toen de concepten klaar waren is dit terug gekoppeld bij een algemene bewonersbijeenkomst. De mening van de burgers heeft hierbij ook invloed gehad op de inhoud van het WOP.

Burgers zijn niet betrokken geweest bij de inhoud van de prestatieafspraken. Dit komt omdat de prestatieafspraken een uitwerking van de wijkontwikkelingsplannen zijn, waar de burgers al bij betrokken zijn geweest.

Relatie politiek overig

Met de verschillende fracties uit de gemeenteraad heeft Hestia onregelmatig contact. Er komen wel eens vragen vanuit de gemeenteraad. Het komt voor dat een raadslid iets wil weten of een gesprek voert met de woningcorporatie. Er wordt geen gebruik gemaakt van gestructureerd overleg.

Voorkeur type prestatieafspraken

Door de gemeente Landgraaf en Hestia worden twee verschillende documenten met prestatie afspraken opgesteld. De lijn die Hestia en de gemeente Landgraaf willen volgen, wordt vastgelegd in een meerjarenplan. Vervolgens worden concrete afspraken jaarlijks op projectniveau vastgesteld.

Voor de lange termijn afspraken zijn de intentieafspraken bruikbaar en voor de korte termijn zijn de garantieafspraken beter toepasbaar.

12.8 Conclusie PvdA Delfzijl versus GBBL

Succes van de partij/lijst

Het succes van de PvdA Delfzijl is met name te danken aan de traditionele PvdA achterban in de gemeente. GBBL heeft haar succes met name te danken aan twee factoren. In de periode 2002-2006

hadden de partijen in de gemeente Landgraaf verschillende interpretaties over de bevolkingsprognoses. De wethouder volkshuisvesting die in deze periode door het CDA was voorgedragen, was van mening dat er meer gebouwd moest worden in de gemeente. Een van de speerpunten van GBBL was dat er gebouwd moest worden naar behoefte. Dit heeft voor een deel gezorgd voor het succes wat GBBL in 2006 behaald heeft.

Een andere verklaring voor het blijvend succes is de binding die de leden van de lijst hebben met de burgers en het lokale verenigingsleven. Deze constatering sluit aan bij de stelling “lokale lijsten behalen hun succes uit hun eigen prestaties wat de lokale democratie ten goede komt”.

Opleidingsmogelijkheden

Bij de *krimp gemeenten* valt op dat zowel GBBL als de PvdA Delfzijl opleidingsmogelijkheden bieden voor raadsleden en wethouders. Van de onderzochte lokale lijsten is de GBBL de enige die deze opleidingsmogelijkheden beschikbaar stelt. Deze opleidingen worden incidenteel aan specifieke personen aangeboden. De PvdA Delfzijl maakt hierbij gebruik van het landelijk opleidingsinstituut van de PvdA terwijl de opleidingen voor GBBL raadsleden en wethouders lokaal wordt georganiseerd. De stelling “lokale partijen hebben door hun landelijk netwerk meer opleidingsmogelijkheden dan lokale lijsten” sluit hierbij niet aan.

Invloed moederpartij

De fractievoorzitter van de PvdA Delfzijl heeft aangegeven dat het partijprogramma van de PvdA deels is gebaseerd op een landelijk gedistribueerd format (A. Zoethout, persoonlijke mededeling, 25 juli 2012). De PvdA past het partijprogramma wel helemaal aan op de lokale problematiek. Hierdoor dienen conclusies over de scope, het belang van de lokale volkshuisvestingsthema's, de interlokale thema's en burgerparticipatie van het partijprogramma van de PvdA Delfzijl met enige voorzichtigheid te worden getrokken.

One-issue versus brede scope

Uit de stelling is naar voren gekomen dat lokale lijsten *one-issue* partijen zijn. In het partijprogramma van GBBL uit 2006 en 2010 komen 9 van de 31 prestatieonderwerpen aan bod. GBBL kan hierdoor niet worden getypeerd als een *one-issue partij*.

Wel blijkt dat de partijprogramma's van de PvdA Delfzijl voor de verkiezingen van 2006 en 2010 een bredere scope hebben dan de programma's van GBBL. De programma's van de PvdA Delfzijl uit 2006 en 2010 bespreken respectievelijk 14 en 15 prestatieonderwerpen. Vanuit de analyse van de partijprogramma's kan de stelling “lokale lijsten hebben een engere scope dan lokale partijen” worden bevestigd.

De beperktere scope van GBBL lijkt hierbij door te werken op het coalitieakkoord voor de periode 2010-2014. In de Landgraafse casus worden van de 31 prestatieonderwerpen over maar 5 onderwerpen afspraken gemaakt. Terwijl in het coalitieakkoord van de Delfzijlse casus 17 prestatieafspraken aan bod komen.

De coalitieakkoorden van de Delfzijlse en Landgraafse casussen hebben daarentegen voor de periode 2006-2010 nagenoeg een even brede scope. In het coalitieakkoord tussen GBBL, PvdA, SP & GL worden 12 onderwerpen aangegeven terwijl in het coalitieakkoord tussen PvdA Delfzijl, CU & VVD 11 onderwerpen worden besproken.

Een analyse van de prestatieafspraken van de Landgraafse en Delfzijlse casus geeft aan dat de scope van de prestatieafspraken van de Landgraafse casus met 20 onderwerpen een bredere scope heeft dan de Delfzijlse casus, waar met betrekking tot 18 onderwerpen afspraken zijn gemaakt. De stelling “lokale lijsten hebben een beperktere scope dan lokale partijen” werkt hierbij niet door op de wethouder voorgedragen door GBBL (lokale lijst).

Belang lokale volkshuisvestingsthema's

Uit de literatuur en deels uit de enquête is naar voren gekomen dat lokale lijsten zich sterk richten op de lokale volkshuisvestingsthema's. Desondanks worden de lokale volkshuisvestingsthema's in het

partijprogramma van de PvdA Delfzijl uit 2006 uitvoeriger besproken dan in het partijprogramma van GBBL. In het programma van GBBL uit 2006 komt alleen beleid met betrekking tot de leefbaarheid en de groep senioren uitvoerig aan bod, beleid met betrekking tot herstructurering wordt beperkter besproken. In het programma van de PvdA Delfzijl uit 2006 komt alleen het beleid met betrekking tot de groep starters blijft buiten beschouwing. Een vergelijking van de partijprogramma's van de PvdA Delfzijl en de GBBL gaf een zelfde soort beeld. In het partijprogramma van GBBL uit 2010 worden de onderwerpen woon-zorgarrangementen en de groep starters geheel niet aangehaald terwijl in het programma van de PvdA Delfzijl uit 2010 alleen het onderwerp woon-zorgarrangementen niet aan bod komt. Deze bevinding gaat in tegen de stelling "lokale lijsten richten zich sterker op het lokale volkshuisvestingsbeleid".

De prestatieafspraken van de gemeente Delfzijl bespreken één lokaal volkshuisvestingsthema niet (woon-zorgarrangementen) en één beperkt (beleid met betrekking tot starters). In de Landgraafse casus worden alleen geen afspraken gemaakt met betrekking tot de groep starters.

Lokale scope negatief

In de partijprogramma's uit 2006 van de *krimp gemeenten* worden in het partijprogramma van de PvdA Delfzijl de interlokale thema's duurzaam bouwen en regionale samenwerking wel besproken en in het partijprogramma van GBBL niet. In de partijprogramma's uit 2010 bespreken de lokale partij en de lokale lijst wel beide de interlokale thema's. De stelling "lokale partijen hebben een sterkere interlokale scope dan lokale lijsten" geldt voor het partijprogramma's uit 2006, maar niet voor de programma's uit 2010.

De interlokale thema's worden in de prestatieafspraken van beide casussen besproken. Hierdoor werkt de stelling "lokale lijsten hebben een sterkere interlokale scope dan lokale lijsten" niet door op de wethouder, voorgedragen door de lokale lijst en de vastgestelde prestatieafspraken.

Burgerparticipatie

Burgerparticipatie in het partijprogramma van GBBL is vergelijkbaar met de burgerparticipatie in het partijprogramma van de PvdA Delfzijl. Beide partijprogramma's geven aan er voorstander van te zijn om burgers sterker bij het volkshuisvestingsbeleid te betrekken. Het partijprogramma van PvdA geeft in haar partijprogramma extra aan dat het burgerparticipatie 2.0 versterkt moet worden. De GBBL bespreekt dit niet, maar doordat de GBBL wel met concretere maatregelen komt dan de PvdA, kan niet gezegd worden dat de PvdA de burgers sterker betreft dan GBBL.

De burgerparticipatie in de partijprogramma's uit 2010 bespreken burgerparticipatie vergelijkbaar. Hierdoor kan er niet gesteld worden dat bij de lokale lijst het betrekken van de burger hoger op de agenda staat dan bij de lokale partij. Doordat de partijprogramma's van de PvdA Delfzijl echter geschreven zijn vanuit een landelijk gedistribueerd format (A. Zoethout, persoonlijke mededeling, 25 juli 2012) zou het kunnen zijn dat de burgerparticipatie niet vanuit de lokale partij is voorgedragen.

In de prestatieafspraken tussen de gemeente Delfzijl en Acanthus zijn er afspraken gemaakt met betrekking tot het verbeteren van de burgerparticipatie. Burgerparticipatie 2.0 wordt niet besproken in de prestatieafspraken. Dit is vergelijkbaar met de prestatieafspraken tussen de gemeente Landgraaf, Hestia, UoW & wonen Limburg. De burgers zijn bij beide prestatieafspraken niet direct betrokken geweest.

Relatie en houding wethouder ten opzichte van de woningcorporatie(s)

Er zijn geen duidelijke verschillen te zien tussen de wethouder voorgedragen door de PvdA Delfzijl en GBBL ten opzichte van de woningcorporaties. Zowel de wethouders van beide casussen als de medewerkers van de woningcorporaties geven aan dat de relatie tussen beide goed is.

De relatie tussen de wethouder voor de raadsperiode 2002-2006 en de woningcorporatie was volgens dhr. Drippy minder goed. Deze wethouder, voorgedragen door het CDA, werkte veel sterker samen met projectontwikkelaars en zette de woningcorporatie buiten spel (A. Drippy, persoonlijke mededeling, 4 mei 2012). Dit is opvallend want de slechtere relatie tussen de wethouder van het CDA en de woningcorporatie is ook bij de voorgaande vergelijkingscasussen naar voren gekomen.

Beide wethouders hebben een negatieve houding ten opzichte van de afdracht van corporatievermogen richting de Rijksoverheid. De stelling "lokale lijsten hebben een positievere houding ten opzichte van woningcorporaties" gaat niet op voor de *krimp gemeenten*.

Het bestuurlijk overleg tussen de gemeente Landgraaf en de woningcorporaties vindt 3 tot 4 keer per jaar plaats. Het bestuurlijk overleg tussen de gemeente Delfzijl en Acantus vindt met een frequentie van ca. 6 keer per jaar vaker plaats. Dat het overleg tussen de wethouder en woningcorporatie frequenter plaats vindt bij een wethouder voorgedragen door een lokale partij dan een wethouder voorgedragen door een lokale lijst, is in de *middelgrote groeigemeenten* ook naar voren gekomen. Doordat de lokale partijen de afgelopen raadsperioden een constante factor zijn geweest en de komst van de lokale lijsten relatief nieuw fenomeen is. Tussen de gevestigde politiek en de woningcorporatie zijn vaak al jarenlang relaties opgebouwd. Dit zou de reden kunnen zijn waarom de wethouder voorgedragen door de lokale partij de woningcorporatie gemakkelijker weet te vinden.

Doorwerking

Het partijprogramma van de PvdA Delfzijl uit 2006 bespreekt 4 prestatieonderwerpen die vervolgens niet terug komen in het coalitieakkoord tussen PvdA, CU en VVD voor de periode 2006-2010. Bij de Landgraafse casus is dit nagenoeg vergelijkbaar. In het partijprogramma van GBBL uit 2006 komen 3 prestatieonderwerpen aan bod die vervolgens niet terug te vinden zijn in het coalitieakkoord voor de periode 2006-2010.

De prestatieafspraken tussen de gemeente Delfzijl en Acantus zijn mede gebaseerd op het coalitieakkoord voor de periode 2006-2010. In het partijprogramma van de PvdA Delfzijl, wat doorwerkt op het coalitieakkoord, worden 4 prestatieonderwerpen besproken die vervolgens niet in de prestatieafspraken terug te vinden zijn. De prestatieafspraken tussen de gemeente Landgraaf, Hestia, UoW & Wonen Limburg zijn mede gebaseerd op het coalitieakkoord voor de periode 2010-2014. In het partijprogramma van GBBL komen geen onderwerpen aan bod waar vervolgens geen prestatieafspraken over gemaakt zijn.

Het partijprogramma van GBBL uit 2010 bespreekt 5 prestatieonderwerpen die vervolgens niet terug komen in het coalitieakkoord tussen GBBL, PvdA & VVD voor de periode 2010-2014. Bij de Delfzijlse casus is dit nagenoeg vergelijkbaar. In het partijprogramma van GBBL uit 2006 komen 3 prestatieonderwerpen aan bod die vervolgens niet terug te vinden zijn in het coalitieakkoord voor de periode 2006-2010. De stelling “lokale lijsten beloven veel maar maken weinig waar” werkt niet door op de inhoud van de coalitieakkoorden en de prestatieafspraken.

Type prestatieafspraken

De prestatieafspraken in de Delfzijlse casus zijn harder van karakter dan de prestatieafspraken in de Landgraafse casus. In de prestatieafspraken tussen de gemeente Delfzijl en Acantus zijn 71% van de afspraken te typeren als resultaatafspraken. De prestatieafspraken in de gemeente Landgraaf zijn met 47% resultaatafspraken een stuk zachter van karakter.

In de interviews met de wethouders is naar voren gekomen dat de wethouder van de gemeente Landgraaf de voorkeur geeft aan inspanningsafspraken. “Partijen kunnen er voordeel bij hebben om zich niet helemaal in het beton te gieten” (A. Drippy, persoonlijke mededeling, 4 mei 2012). Maar op projectniveau geeft de wethouder de voorkeur aan resultaatafspraken. De wethouder van de Delfzijlse casus, voorgedragen door de lokale partij, geeft aan dat de voorkeur uitgaat naar resultaatafspraken. Uitkomsten van de analyse van de prestatieafspraken sluiten hierbij aan.

Deze conclusie is echter opvallend doordat in de enquête naar voren gekomen is dat lokale lijsten sterker de voorkeur geven aan hardere prestatieafspraken dan de lokale PvdA. Maar doordat lokale lijsten onderling sterk van elkaar verschillen zou GBBL hierbij een uitzondering kunnen zijn.

Invloed eigen fractie en coalitie

Wethouder Van der Veen (PvdA) geeft aan dat ze door de eigen fractie niet wordt gevoed. Bij het overleg met de PvdA fractie is hierdoor sprake van eenrichtingsverkeer: alleen de wethouder brengt de ideeën. Wethouder Van der Veen geeft aan dat ze door de eigen fractie niet bijgestuurd is. De prestatieafspraken in de gemeente Delfzijl zijn niet in één keer goedgekeurd. Dit komt omdat de VVD van mening was dat er minder gesloopt hoefde te worden. Hierdoor is voor de goedkeuring van de prestatieafspraken een meerderheid buiten de coalitie gevonden. Er is op verschillende momenten overleg geweest tussen de wethouder en de gemeenteraad, waardoor bijsturing mogelijk is geweest. De relatie met de coalitie ten tijde van de vaststelling van de prestatieafspraken typeert wethouder Van der Veen als positief.

Wat opvalt is dat de relatie tussen de wethouder voorgedragen door GBBL en de GBBL fractie veel intensiever is dan bij de Delfzijlse casus. Elke maandagavond komen raadsleden, fractieassistenten en de wethouders van GBBL bijeen om actuele dingen te bespreken. Deze intensieve overlegvorm tussen de fractie en de wethouders is in geen andere casus terug gevonden. Het gaat hierbij om tweerichtingsverkeer: de fractie komt met bevindingen die spelen in een bepaalde wijk of straat aan de andere kant neemt wethouder Drippy een adviserende rol in ten opzichte van de fractie. De wethouder geeft aan dat hij door de eigen fractie is bijgestuurd. Het ging hierbij om een project in het buitengebied. Het bijsturen van de wethouder door de eigen fractie is ook bij WB naar voren gekomen. Het lijkt er hierdoor op dat de fracties van de lokale lijsten gemakkelijker de wethouder proberen bij te sturen.

-Deel VI Conclusie-

13 Conclusie

Het laatste hoofdstuk bespreekt de conclusies van het onderzoek. Eerst wordt er terug gekeken naar de belangrijkste conclusies die uit de enquête naar voren zijn gekomen. Paragraaf 2 komt met de conclusies van de vergelijkingscasussen de groeigemeenten groot, groeigemeenten middel groot en de krimpgemeenten. Het hoofdstuk sluit af met een kritische reflectie.

13.1 Enquête

De eerste vraag die in het vooronderzoek naar voren kwam is: “Wat zijn de verschillen tussen lokale lijsten en lokale partijen”? De literatuur, de theorie en de respondenten uit de enquête geven aan dat de verschillen tussen de lokale lijsten en partijen met name zitten in;

- Lokale lijsten handelen meer ideologisch en lokale partijen meer pragmatisch.
- Lokale lijsten richten zich sterker op het lokale volkshuisvestingsbelang dan lokale partijen.
- Lokale partijen hebben een bredere (en meer interlokale) scope dan lokale lijsten,
 - Hierdoor komen er meer volkshuisvestingsthema's aan bod in het partijprogramma van de lokale partij dan de lokale lijst.
 - Hierdoor hebben lokale partijen een positievere houding ten opzichte van regionale samenwerking dan lokale lijsten.
 - Hierdoor hebben lokale partijen een positievere houding ten opzichte van duurzaam bouwen dan lokale lijsten.
- Lokale lijsten beloven veel maar maken weinig waar.
- Lokale lijsten betrekken woningcorporaties sterker bij het lokale volkshuisvestingsbeleid dan lokale partijen
- Lokale lijsten hebben een negatievere houding ten opzichte van de afdracht van corporatievermogen aan de Rijksoverheid dan lokale partijen
- Lokale partijen hebben betere opleidingsmogelijkheden en werken professioneler dan lokale lijsten.
- En lokale lijsten betrekken de burgers sterker bij het gemeentelijk volkshuisvestingsbeleid dan lokale partijen.

Uit de gegevens van de enquête is naar voren gekomen dat de traditionele links-rechts indeling met betrekking tot de nationale volkshuisvestingsthema's nog steeds voldoet. VVD, CDA en SGP profileerden zich rechts van het midden en de SP, GL en de PvdA links van het midden. Dit is opvallend omdat steeds vaker wordt gezegd dat het traditionele links-rechts spectrum niet meer voldoet om de partijen in te delen. Dit blijkt echter met betrekking tot het volkshuisvestingsbeleid nog bruikbaar te zijn. De lokale lijsten scoorden met betrekking tot de nationale volkshuisvestingsthema's rond het midden. Dit wordt verklaard doordat er een verscheidenheid is aan lokale lijsten en deze zowel links als rechts van het midden scoren. De spreiding binnen de groep lokale lijsten was ook het grootst.

Zoals hierboven aangegeven worden lokale lijsten vaak als pragmatisch bestempeld. Een zeer opvallende conclusie uit de enquête is dat ook de lokale partijen met betrekking tot de lokale volkshuisvestingsthema's pragmatisch handelen. De attitude van de lokale partijen met betrekking tot de lokale volkshuisvesting verschuift richting het midden in vergelijking met de attitude ten opzichte van de nationale volkshuisvesting. Zo schuift de VVD van een attitude van 3.7 naar een attitude van 3.12 en de SP van 1.9 naar 2.16. De attitude van lokale partijen is met betrekking tot nationale volkshuisvestingsvraagstukken een stuk ideologischer dan met betrekking tot lokale volkshuisvestingsvraagstukken.

Uit de enquête is ook naar voren gekomen dat de verschillende lokale partijen en lokale lijsten een andere houding hebben ten opzichte van de woningcorporaties. Zo zijn de lokale lijsten, GL en D66 van mening dat de woningcorporaties sterk bij het volkshuisvestingsbeleid betrokken dient te worden.

De groep lokale lijsten en alle lokale partijen geven in de enquête aan dat het voor hen van belang is om de burger intensief te betrekken bij het volkshuisvestingsbeleid. De partijen en lokale lijsten hebben hun bestaansrecht te danken aan de burgers/kiezers waardoor zij genoodzaakt te zijn om de burger erbij te

betrekken. Uit de casestudies is naar voren gekomen dat er toch wel degelijk verschillen zijn tussen de lokale lijsten en lokale partijen, dit is te lezen in de volgende paragraaf.

Tot slot is er uit de enquête naar voren gekomen dat alle partijen en lijsten de voorkeur geven aan garantieafspraken en dat de PvdA en VVD ten opzichte van de groep lokale lijsten de voorkeur geven aan iets minder strakke prestatieafspraken.

13.2 Casusvergelijkingen lokale partijen versus lokale lijsten

Zoals aangegeven zijn er 6 casussen onderzocht. Drie gemeenten waarbij een lokale partij een dominante positie bezetten en 3 gemeenten waarbij lokale lijsten een dominante positie bezetten. Deze zijn in paren met elkaar vergeleken en hierbij hebben de paren ook een naam gekregen te weten: *groeigemeenten groot*, *groeigemeenten middel groot* en *krimpgemeenten*. De *groeigemeenten groot* waren de gemeenten Katwijk (lokale partij) en Roosendaal (lokale lijst), de *groeigemeenten middel groot* zijn de gemeenten Hoogezand-Sappemeer (lokale partij) en Winterswijk (lokale lijst) en de *krimpgemeenten* bestaan uit Delfzijl (lokale partij) en Landgraaf (lokale lijst).

Succes van de partij/lijt

Bij de lokale partijen van zowel de *groeigemeenten groot*, *groeigemeenten middelgroot* als bij de *krimpgemeenten* geven alle aan dat het succes van de partij te danken is aan de traditionele achterban die in de gemeente aanwezig is. Vooral de wethouder van het CDA Katwijk geeft te kennen dat het succes van zijn partij voornamelijk te danken is aan het feit dat er veel CDA stemmers in zijn gemeente wonen en niet door de prestaties die door zijn partij zijn geleverd. Ook speelt het succes of falen van de moederpartij een rol.

De lokale lijsten daarentegen geven verschillende oorzaken van hun succes aan. Zo geven WB en GBBL aan dat hun succes mede te danken is aan de toenmalig heersende politieke onvrede. GBBL geeft aan dat een deel van het succes ook te danken is aan de positie die de lokale lijst innam ten opzichte van nieuwbouw. Volgens de partij diende er gebouwd te worden naar behoefte terwijl de toenmalige wethouder volkshuisvesting van mening was dat er sowieso nieuwbouw gerealiseerd diende te worden. GBBL en de RL geven ook aan dat de binding van hun leden met respectievelijk het Landgraafse en Roosendaalse verenigingsleven een blijvende succesfactor is. Een ander belangrijk punt dat voor het succes van WB heeft gezorgd, is het sterker betrekken van de burger bij de politiek.

Hieruit kan geconcludeerd worden dat de lokale lijsten hun succes te danken hebben aan het falen of slagen in de lokale politiek. Dit komt de lokale democratie ten goede. Dat het succes van politici van lokale partijen in sterkere mate wordt bepaald vanuit de landelijke politiek, kwam in de literatuur naar voren en wordt hier bevestigd.

Opleidingsmogelijkheden

Uit de enquête en de literatuur is de stelling naar voren gekomen dat lokale partijen meer opleidingsmogelijkheden hebben dan lokale lijsten. Uit de *casestudies* wordt dit beeld bevestigd. Bij de grote en middelgrote groeigemeenten kunnen de politici van lokale lijsten alleen gebruik maken van de opleidingsmogelijkheden die via de gemeentelijke griffie aangeboden worden. Terwijl het CDA Katwijk en de PvdA HS via een landelijk opleidingsinstituut opleidingen aan raadsleden en wethouders aanbieden.

Ook bij de krimpgemeenten had de lokale afdeling van de PvdA de mogelijkheid om gebruik te maken van een landelijk opleidingsinstituut. De lokale lijst, GBBL, was betreft de lokale lijsten wel een uitzondering. De lokale lijst heeft ook de mogelijkheden om vanuit de eigen partij incidenteel individuele fractieleden of wethouders een opleiding aan te bieden. Ook cursussen die voor iedereen van belang zijn worden door GBBL in groepsvorm aangeboden. De stelling "lokale partijen hebben door hun landelijk netwerk meer opleidingsmogelijkheden" is plausibel. GBBL is als lokale lijst met opleidingsmogelijkheden een uitzondering die de regel bevestigt.

One-issue versus brede scope

Geen van de lokale lijsten kan getypeerd worden als een *one-issue* partij. In de partijprogramma's van 2006 bespreken de RL, WB en GBBL respectievelijk 18, 12 en 9 prestatieonderwerpen van de 31. RL, WB en GBBL bespreken in het partijprogramma van 2010 respectievelijk 13, 8 en 10 prestatieonderwerpen. De stelling "lokale lijsten zijn *one-issue* partijen" wordt door de partijprogramma's van de lokale lijsten niet onderbouwd. Zelfs wanneer we alleen het onderwerp volkshuisvesting in ogenschouw nemen, hebben lokale lijsten hier een uitgebreid partijprogramma over.

Wel blijkt dat bij zowel de grote groei-, middelgrote groei- als bij de krimpgemeenten de lokale partijen meer prestatieonderwerpen bespreken in hun partijprogramma's uit 2006 en 2010. Zo bespreekt het CDA Katwijk 24 prestatieonderwerpen in het programma van 2006 en 20 in het partijprogramma van 2010. De PvdA HS bespreekt 16 en 14 prestatieonderwerpen in respectievelijk het programma van 2006 en 2010. En ook de partijprogramma's van de PvdA Delfzijl uit 2006 en 2010 hebben met 15 en 16 prestatieonderwerpen een bredere scope dan hun lokaal onafhankelijke tegenhangers. De stelling "lokale partijen hebben een bredere scope dan lokale lijsten" lijkt hierbij door te werken in de inhoud van de partijprogramma's. Hierbij moet echter nog wel een belangrijke opmerking worden gemaakt. Uit gesprekken met wethouders en fractievoorzitters is naar voren gekomen dat de partijprogramma's van de PvdA Delfzijl, de PvdA Hoogezand-Sappemeer en het CDA Katwijk zijn gebaseerd op een landelijk gedistribueerd format. Het landelijke gedistribueerd format is waarschijnlijk breed opgezet, zodat het altijd raakvlakken heeft met de lokale partijafdelingen die hun partijprogramma's op basis van het format schrijven.

De mogelijk minder bredere scope van de lokale lijsten lijkt niet door te werken in de opstelling van de wethouder, voorgedragen door deze lokale lijsten. Bij de *grote groeigemeenten* blijkt dat de woonvisie in de Roosendaalse casus, waarbij de lokale lijst een dominant aandeel bezit, een bredere scope heeft dan de woonvisie uit de Katwijkse casus. De woonvisie van de gemeente Katwijk bespreekt 21 prestatieonderwerpen terwijl de Roosendaalse casus 27 prestatieonderwerpen behandelt. Bij de woonvisies van de *middelgrote groeigemeenten*, daarentegen is de woonvisie opgesteld door de PvdA wethouder met 25 prestatieafspraken breder, dan de woonvisie opgesteld door de wethouder voorgedragen door WB (22 prestatieafspraken). In de krimpgemeenten zijn geen gemeentelijke woonvisies opgesteld.

Ook wat betreft de omvang van de prestatieafspraken is het beeld wisselend. Bij de *grote groei- en krimpgemeenten* worden in de prestatieafspraken bij de gemeenten met een dominant aandeel lokale lijsten meer prestatieonderwerpen besproken dan bij de gemeenten met een dominant aandeel lokale partijen. Bij de *middelgrote groeigemeenten* is het omgekeerde waargenomen.

Er kan dus gesteld worden dat de partijprogramma's van de lokale partijen een bredere scope hebben dan de partijprogramma's van de lokale lijsten. Dit wordt voor een deel veroorzaakt doordat het programma van de lokale partijen wordt geschreven vanuit een landelijk gedistribueerd format.

Uit de gesprekken van de wethouders is ook naar voren gekomen dat bij het vaststellen van de woonvisies en de prestatieafspraken er minder politiek komt kijken dan gedacht wordt. Het zijn voornamelijk de wethouder en diens ambtenaren die de woonvisie invullen en bij de prestatieafspraken dient er ook nog eens rekening gehouden te worden met het bedrijfsplan van de woningcorporaties. De stelling "lokale partijen hebben een bredere scope dan lokale lijsten en dit werkt door op de woonvisie en de prestatieafspraken", wordt hiermee niet ondersteund.

Lokale scope positief

Uit de literatuur en de enquête is naar voren gekomen dat lokale lijsten zich sterker richten op het lokale volkshuisvestingsbelang. Dit is onderzocht door te kijken in hoeverre de lokale partijen/lijsten de thema's leefbaarheid, beleid met betrekking tot de groepen starters en senioren, woon-zorgarrangementen en herstructurering bespreken.

De partijprogramma's van de RL en het CDA Katwijk (*groeigemeenten*) bespreken in 2006 alle lokale volkshuisvestingsthema's. Bij de groeigemeenten bespreekt de lokale lijst één thema minder, waardoor de lokale scope van het CDA Katwijk sterker is. De PvdA HS haalt zowel in het partijprogramma van 2006 als in 2010 alle lokale thema's aan, terwijl WB in 2006 drie thema's bespreekt (waarvan 2 beperkt) en in 2010

twee thema's. Bij de *krimpgemeenten* is een vergelijkbaar beeld naar voren gekomen. Het partijprogramma van de lokale lijst bespreekt in 2006 en in 2010 twee thema's niet. De lokale lijst benoemt in beide partijprogramma's één thema niet.

Deze constatering gaat in tegen de stelling "lokale lijsten richten zich sterker op het lokale volkshuisvestingsbeleid". Hierbij dient echter wel een kanttekening geplaatst te worden. Zoals eerder aangegeven zijn de partijprogramma's van de lokale partijen gebaseerd op een landelijk gedistribueerd format, waardoor een aantal lokale thema's voorgedragen wordt door de moederpartij.

Wanneer er vervolgens gekeken wordt naar de doorwerking van de lokale thema's op de woonvisies, blijkt dat in beide groeigemeenten en middelgrote gemeenten alle lokale thema's aan bod komen. In Landgraaf en Delfzijl (*krimpgemeenten*) zijn geen gemeentelijke woonvisies vastgelegd. Dat in de woonvisies van de grote groei- en de middelgrote groeigemeenten alle lokale thema's aan bod komen, wordt veroorzaakt doordat de woonvisies zeer uitgebreide documenten zijn waarbij alleen het woonbeleid van de gemeenten aan bod komt.

Bij de prestatieafspraken komt een ander beeld naar voren. De prestatieafspraken van de Roosendaalse casus bevatten alle lokale thema's, terwijl de prestatieafspraken van de gemeente Katwijk één thema niet bespreken. Ook in het geval van de Winterswijkse casus worden alle thema's besproken terwijl in de gemeente Hoogezand-Sappemeer één thema buiten beschouwing wordt gelaten. Bij de prestatieafspraken in de *krimpgemeenten* worden door beide gemeenten één lokaal thema buiten beschouwing gelaten. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de stelling "lokale lijsten richten zich sterker op het lokale volkshuisvestingsbeleid" door lijkt te werken op de wethouders voorgedragen door de lokale lijsten. Uit de analyse blijkt dat de wethouder voorgedragen door de lokale lijst beter in staat is om alle lokale volkshuisvestingsthema's terug te laten komen in de prestatieafspraken.

Lokale scope negatief

Hierboven werd de stelling beschreven dat lokale lijsten een lokale scope hebben waardoor de lokale volkshuisvestingsthema's sterker aan bod zouden komen. Dit is een positieve interpretatie van de lokale scope. De lokale scope kan volgens de enquête ook een negatieve eigenschappen met zich mee brengen. Zo zouden lokale lijsten minder positief aankijken tegen regionale samenwerking en minder oog hebben voor het thema duurzaamheid.

Het eerste dat opvalt is dat het thema duurzaamheid voornamelijk een trend van de laatste jaren blijkt te zijn. Zowel bij de lokale partijen als de lokale lijsten komt duurzaamheid vaker voor in de partijprogramma's van 2010 dan in de partijprogramma's van 2006. In 2006 komt het thema duurzaam bouwen alleen nog voor in het programma van de PvdA Delfzijl. In 2010 komt het thema duurzaam bouwen vervolgens aan bod in alle partijprogramma's met uitzondering van WB. Doordat in 2006 een lokale partij de enige partij was die aandacht aan duurzaam bouwen besteedde en in 2010 een lokale lijst de enige partij was die nog geen aandacht aan het thema besteedde, lijkt de stelling: "lokale partijen besteden meer aandacht aan duurzaam bouwen dan lokale lijsten", plausibel.

Met betrekking tot de woonvisies en de prestatieafspraken zijn er geen verschillen gevonden. In zowel de woonvisies van de grote groei- als de middelgrote groeigemeenten komt het thema duurzaam bouwen uitvoerig aan bod. De stelling "lokale partijen richten zich sterker op het thema duurzaam bouwen dan lokale lijsten" werkt hierbij niet door op de wethouders voorgedragen door de lokale lijsten en partijen.

Ook zijn er verschillen waargenomen in de houding ten opzichte van regionale samenwerking tussen lokale partijen en lokale lijsten. De houding van WB ten opzichte van regionale samenwerking in het partijprogramma uit 2006 is negatief. De lokale lijst geeft aan dat de gemeente een eigen visie voor het buitengebied dient op te stellen, zodat inadequate regelingen vanuit het Rijk kunnen worden teruggedraaid. Het partijprogramma van WB uit 2010 is al wat positiever, alleen zit er enigszins een negatieve ondertoon in. Het partijprogramma van GBBL uit 2006 bespreekt de positie van de partij ten opzichte van regionale samenwerking niet. In de partijprogramma's uit 2006 en 2010 van de lokale partijen wordt het belang van regionale samenwerking genoemd. Hieruit kan geconcludeerd worden dat het interlokale thema regionale samenwerking positiever wordt beschreven door de lokale partijen.

Bij de woonvisies van de *grote groeigemeenten* wordt in de woonvisie van de gemeente Roosendaal het belang van regionale samenwerking wel genoemd, maar in de woonvisie van de gemeente Katwijk niet. Bij

de woonvisies van de middelgrote groeigemeenten zijn geen verschillen gevonden. De stelling: “lokale partijen staan positiever tegenover regionale samenwerking dan lokale lijsten”, werkt hierbij niet door op de wethouder, voorgedragen door de lokale lijst. Bij de prestatieafspraken zijn geen verschillen met betrekking tot regionale samenwerking.

Burgerparticipatie

Bij de *groeigemeenten* komt burgerparticipatie bij de gemeente Roosendaal sterker aan bod dan bij de gemeente Katwijk. Er zijn geen duidelijke verschillen te zien tussen de partijprogramma's van de lokale lijst of de lokale partij. Wel komt naar voren dat in de woonvisie en de prestatieafspraken bij de Roosendaalse casus de burger sterker wordt betrokken bij het beheer en onderhoud van de eigen leefomgeving. Verder is uit de interviews met wethouder Adriaansen (voorgedragen door de lokale lijst) van de Gemeente Roosendaal en wethouder van Duin (voorgedragen door de lokale partij) van de gemeente Katwijk naar voren gekomen dat bij de totstandkoming van de partijprogramma's de RL zich sterker laat leiden door de kiezers en het CDA Katwijk het programma schrijft vanuit een landelijk format. Bij de totstandkoming van de Katwijkse woonvisie hebben burgers alleen hun mening kunnen geven over de conceptversie van de woonvisie, terwijl bij de woonvisie van de gemeente Roosendaal de burgers intensief zijn betrokken.

Bij de *middelgrote groeigemeenten* wordt in de partijprogramma's uit 2006 en 2010 van de lokale lijst (WB) het betrekken van de burger uitvoeriger besproken dan bij het partijprogramma van de lokale partij (PvdA HS). WB komt met concrete maatregelen die ingevoerd moeten worden om de burger sterker te betrekken bij het gemeentelijk woonbeleid. Door toedoen van de lokale lijst dient voortaan in Winterswijk bij alle belangrijke raadsbesluiten een *betrokkenenparagraaf* toegevoegd te worden. De woonvisies van beide gemeenten besteden in vergelijkbare mate aandacht aan burgerparticipatie. Hierbij valt tijdens de interviews op dat de burger bij de daadwerkelijke totstandkoming van de gemeentelijke woonvisie door de gemeente Winterswijk (dominant aandeel lokale lijst) sterker is betrokken dan bij de gemeente Hoogezand-Sappemeer (dominant aandeel lokale partij).

Bij de krimpgemeenten zijn geen duidelijke verschillen waar te nemen tussen de Landgraafse en de Delfzijlse casus.

Resumerend kan gesteld worden dat de lokale lijsten bij de *grote* en *middelgrote groeigemeenten* de burger sterker betrekken bij het volkshuisvestingsbeleid en bij de *krimpgemeenten* zijn er geen duidelijk verschillen waargenomen. Dit sluit aan bij de stelling “lokale lijsten betrekken de burger sterker bij het volkshuisvestingsbeleid dan lokale partijen”.

Relatie en houding wethouder ten opzichte van de woningcorporatie(s)

Een van de assumpties van het onderzoek is dat lokale lijsten een meer negatieve houding hebben met betrekking tot de afdracht van corporatievermogen aan de Rijksoverheid. De achterliggende reden hiervan is dat lokale lijsten meer belang hechten aan de lokale volkshuisvesting dan lokale partijen en dat bij de afdracht van corporatievermogen er minder investeringscapaciteit voor de gemeente overblijft. Uit de interviews met de wethouders blijkt alleen dat de wethouder van het CDA het eens is met de afdracht van corporatievermogen. De wethouders van de overige gemeenten zijn het hier niet mee eens. Deze constatering sluit deels aan bij de hierboven genoemde hypothese.

Een andere hypothese is: “lokale lijsten bieden woningcorporaties meer mogelijkheid tot bijsturing van de woonvisie”. Bij zowel de *grote*- als de *middelgrote groeigemeenten* zijn er geen verschillen gezien tussen het betrekken van de woningcorporaties bij de gemeentelijke woonvisie. Zoals eerder aangeven zijn er in de *krimpgemeenten* geen woonvisies vastgesteld. De stelling “lokale lijsten bieden woningcorporaties meer mogelijkheden tot bijsturing van de woonvisie” kan hierdoor niet worden bevestigd.

Verder is opgevallen dat de relatie tussen de wethouder van het CDA Katwijk en Dunavie het minst goed was. Zo wil volgens Dunavie de gemeente meer dan volgens de woningcorporatie haalbaar is en de wethouder ziet de woningcorporaties het liefst als uitvoerder van het gemeentelijk beleid. Bij de overige casussen waren de verhoudingen als goed te typeren. Hierbij viel ook nog op dat mw. Borstlap van woningcorporatie Lefier aangaf dat de CDA wethouder van een van de overige gemeenten sterker vanuit een regierol werkt dan de PvdA wethouder van de gemeente Hoogezand-Sappemeer. In de Landgraafse casus was de relatie tussen de toenmalige CDA wethouder en de woningcorporatie ook minder goed. Toen

de volkshuisvesting behoorde bij de portefeuille van een wethouder, voorgedragen door het CDA, werd de woningcorporatie buiten spel gezet. Hieruit kan niet gesteld worden dat lokale lijsten een betere verstandhouding hebben met de woningcorporaties dan lokale partijen. Wel valt op dat een aantal keer is voorgekomen dat de relatie tussen de CDA wethouder en de woningcorporatie als verstoord wordt beschreven.

Het bestuurlijk overleg tussen de wethouders en de woningcorporaties vindt bij de wethouders voorgedragen door de lokale partij vaker plaats dan bij de wethouders voorgedragen door de lokale lijst. De lokale zijn een constantere factor zijn in de gemeentelijke politiek dan de lokale lijsten. Het is mogelijk dat lokale partijen en woningcorporaties door hun langere relatie elkaar beter weten te vinden dan het geval is bij lokale lijsten. Een andere mogelijke oorzaak zou kunnen zijn dat leden van lokale partijen door hun constantere factor een positie bekleden binnen de woningcorporatie. Verwacht kan worden dat de persoonlijke kenmerken van de wethouder en bestuurder van de woningcorporatie ook van belang zijn.

Type prestatieafspraken

Uit de enquête is naar voren gekomen dat lokale lijsten een sterkere voorkeur geven aan harde afspraken dan lokale afdelingen van de PvdA en een licht sterkere voorkeur dan het CDA. Uit de analyse van de prestatieafspraken is naar voren gekomen dat bij de *grote* en *middelgrote groeigemeenten* de wethouder, voorgedragen door de lokale lijst, er in slaagde om meer resultaatafspraken vast te leggen dan de wethouder voorgedragen door de lokale partij. De prestatieafspraken in de Roosendaalse casus hadden een hardheid van 65% en in de Katwijkse casus een hardheid van 51%. Dit komt overeen met de resultaten uit de enquête. De prestatieafspraken bij de Winterswijkse casus, waarbij WB een dominant aandeel bezit was met een hardheid van 64% ook harder dan de vergelijkingscasus Hoogezand-Sappemeer (58%).

De *krimpgemeenten* lieten een ander beeld zien. De prestatieafspraken in de gemeente Landgraaf (dominant aandeel lokale lijsten) waren met 47% resultaatafspraken minder hard van karakter dan de prestatieafspraken van de gemeente Delfzijl met 71% resultaatafspraken.

Doorwerking

Door de respondenten van de enquête is aangegeven dat lokale lijsten veel beloven maar weinig waar maken. Bij de *grote groeigemeenten* heeft de lokale lijst minder standpunten besproken in het partijprogramma van 2010 die vervolgens niet terug te vinden zijn in het coalitieakkoord voor de periode 2010-2014. Het CDA Katwijk bespreekt 14 prestatieonderwerpen in haar partijprogramma die vervolgens niet doorklinken in het coalitieakkoord terwijl de Roosendaalse Lijst maar 2 prestatieonderwerpen in het partijprogramma van 2010 bespreekt die vervolgens niet aan bod komen.

Bij de middelgrote groeigemeenten is de doorwerking op de het coalitieakkoord ongeveer gelijk. In het partijprogramma van de lokale lijst (WB) komen 2 onderwerpen aan bod en in het partijprogramma van de lokale partij (PvdA HS) 3 die vervolgens niet terug te vinden zijn in het coalitieakkoord voor de periode 2010-2014.

Bij de *krimpgemeenten* is er gekeken naar de partijprogramma's uit 2006 omdat de prestatieafspraken gemaakt zijn in de periode 2006-2010. Hierbij is een vergelijkbaar beeld naar voren gekomen als bij de *middelgrote groeigemeenten*. Het partijprogramma van de lokale lijst (GBBL) bespreekt 3 prestatieonderwerpen en het partijprogramma van de lokale partij (PvdA Delfzijl) bespreekt 4 prestatieonderwerpen die niet aan bod komen in het coalitieakkoord voor de periode 2006-2010. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de lokale lijsten beter in staat zijn om hun partijstandpunten door te laten werken in de coalitieakkoorden dan de lokale partijen. Zoals eerder gezien hebben de lokale partijen een bredere scope maar moeten uiteindelijk meer standpunten weglaten. Deze constatering gaat in tegen de stelling "lokale lijsten beloven veel maar maken niets waar".

De vorming van de gemeentelijke woonvisie dient te geschieden binnen de kaders van het coalitieakkoord. Volgens wethouder Adriaansen komt er minder politiek kijken bij de totstandkoming van de woonvisie dan gedacht wordt. Toch kunnen hier conclusies uit worden getrokken. In het partijprogramma van de CDA Katwijk komen 5 prestatieonderwerpen aan bod die niet terug te vinden zijn in de woonvisie. In de Roosendaalse casus komen alle prestatieonderwerpen die behandeld zijn in het partijprogramma, terug in de gemeentelijke woonvisie. Bij de *middelgrote groeigemeenten* komt in het

partijprogramma van de lokale lijst één onderwerp aan bod dat niet terug te vinden is in de woonvisie en in het partijprogramma van lokale partij twee onderwerpen.

De doorwerking op de prestatieafspraken zijn bij de *middelgrote groeigemeenten* gelijk. Bij de *krimpgemeenten* komen in het partijprogramma van de lokale partij (PvdA Delfzijl) uit 2006 vier prestatieonderwerpen aan bod die vervolgens niet terug te vinden zijn in de prestatieafspraken tussen de gemeente Delfzijl en Acanthus. In het partijprogramma van de lokale lijst komen geen prestatieonderwerpen aan bod die vervolgens niet terug te vinden zijn in de prestatieafspraken. Tot slot is bij de *groeigemeenten* een vergelijkbare doorwerking op de prestatieafspraken te zien. De lokale partij (CDA Katwijk) bespreekt 4 onderwerpen die niet terug te vinden zijn in de prestatieafspraken en bij de lokale lijst komen alle onderwerpen terug in de prestatieafspraken. De verschillen in de doorwerking van de partijstandpunten op de woonvisies en de prestatieafspraken tussen de lokale partijen en lokale lijsten sluiten hierdoor niet aan bij de stelling “lokale lijsten beloven veel maar maken minder waar”. Het zijn juist de lokale partijen die meer beloven in hun partijprogramma dan vervolgens terugkomt in het coalitieakkoord, de woonvisie en de prestatieafspraken.

Invloed eigen fractie en coalitie

Bij de *krimpgemeenten* valt op dat de relatie tussen de wethouder en de lokale lijst veel intensiever is dan de relatie tussen de wethouder en de lokale partij. Iedere maandagavond is er overleg tussen de wethouder voorgedragen door GBBL en de fractie. Het gaat hierbij om tweerichtingsverkeer. Dit intensieve overleg tussen de wethouder en de GBBL fractie is in geen andere casus teruggevonden.

Wat verder opvalt is dat van de 3 wethouders voorgedragen door de lokale lijsten er 2 zijn bijgestuurd door de eigen fractie (wethouders voorgedragen door WB en GBBL). Bij de lokale partijen is dit niet voorgekomen. Dit zou kunnen betekenen dat lokale lijsten minder geneigd zijn de wethouder de hand boven het hoofd te houden of dat de wethouder geleverd door de lokale partij minder verkeerde beslissingen heeft genomen. In ieder geval leidt de bereidheid van de eigen fractie om de wethouder te wijzen op verkeerde beslissingen tot het beter functioneren van de lokale democratie.

Er zijn geen duidelijke verschillen waargenomen ten aanzien van de professionaliteit tussen de wethouders voorgedragen door lokale partijen of lokale lijsten. Alle geïnterviewde wethouders geven aan dat ze vanuit de eigen fractie wel eens gevoed worden, maar dat dit dan alleen concrete vragen of waarnemingen betreffen. Vakinhoudelijk vindt er geen voeding plaats. Wat verder opviel is dat wethouder Adriaansen en wethouder Dritty ook gevoed worden vanuit hun nevenwerkzaamheden bij de VNG. Het beeld uit de literatuur dat politici van lokale lijsten een onprofessioneel karakter hebben wordt hier niet bevestigd.

Uit de literatuur, theorie en de enquête zijn verschillende stellingen naar voren gekomen met betrekking tot de verschillen tussen lokale lijsten en lokale partijen. De stellingen “lokale lijsten zijn pragmatischer ingesteld dan lokale partijen”, “lokale partijen werken professioneler dan lokale lijsten”, “lokale lijsten beloven veel maar maken niets waar”, “lokale lijsten zijn *one-issue* partijen”, “lokale lijsten richten zich sterker op de lokale volkshuisvestingsbeleid” worden door het onderzoek ontkracht.

Wel blijkt dat lokale partijen over het algemeen een bredere scope hebben dan lokale partijen en dat de interlokale thema's duurzaam bouwen en regionale samenwerking uitvoerig aan bod komen. De invloed van het landelijk gedistribueerd partijprogramma vanuit de moederpartij moet hierbij wel in het achterhoofd worden gehouden. Ook blijken de lokale partijen over meer opleidingsmogelijkheden te beschikken, wat indirect invloed kan hebben op de professionaliteit van de raadsleden en de wethouder. Uit de interviews met de wethouders is echter niet naar voren gekomen dat de wethouders voorgedragen door de lokale lijsten minder professioneel te werk gaan dan de wethouders van de lokale lijsten. Tot slot blijkt dat lokale lijsten de burgers sterker betrekken bij het gemeentelijk volkshuisvestingsbeleid. Burgerparticipatie is bij de lokale lijsten vaker een speerpunt dan bij de lokale partijen.

Al met al lijken de lokale lijsten een blijvende factor in de lokale politiek te zijn geworden. Op grond van dit onderzoek kan geconcludeerd worden dat het traditionele beeld van de onprofessionele lokale lijst als *one-issue* partij achterhaald is.

13.3 Kritische reflectie

Eerder onderzoek

Voorgaand aan dit onderzoek hebben de studenten Rosmuller (2011) en Belt (2011) onderzoek gedaan naar de verschillen in attitude tussen lokale partijen en lokale lijsten en hoe deze verschillen doorwerken in de prestatieafspraken. Hierbij zijn zij tot de conclusie gekomen dat er geen duidelijke verschillen zijn tussen lokale lijsten en lokale partijen maar dat de positie op het links-rechts spectrum van de lokale lijst/partij sterker van invloed is.

Doordat in het onderzoek wel rekening is gehouden met de positie van de lokale lijsten en partijen op het links-rechts spectrum, heeft het onderzoek geleid tot verrassende inzichten (bijvoorbeeld het gegeven dat lokale partijen op lokaal niveau ook pragmatisch zijn ingesteld). Het uitvoeren van de enquête ten behoeven van deugdelijke casusvergelijkingen is een langdurig traject geweest, maar het blijkt achteraf essentieel geweest te zijn voor het onderzoek.

Tekortkomingen

Het tweede deel van het onderzoek, de enquête, heeft een aantal beperkingen. Het aantal respondenten van de lokale partijen GL, SP, D66, CU en SGP is beperkter dan het aantal respondenten van het CDA, VVD en PvdA. Om de externe geldigheid te vergroten had het aantal respondenten vergroot mogen worden. Dit lage aandeel is ontstaan doordat in eerste instantie voor de enquête de grootste politieke partijen zijn geselecteerd, omdat de grootste partij binnen de gemeente een van de selectiecriteria was van de casestudy. Achteraf is het aandeel GL, SP, D66, CU en SGP vergroot, maar het aandeel is nog steeds een stuk kleiner dan de overige partijen. Gezien de tijd die in de enquête gestopt is en de tijd die nog geïnvesteerd moest worden in de casestudy is dit lagere aantal voor lief genomen.

De casestudy heeft zich alleen gericht op lokale lijsten/partijen die qua aantal de sterkste positie bezitten in de gemeenteraad, deel nemen aan de coalitie en de sleutelwethouders voordragen. Het dominante aandeel van de partij/lijst binnen de gemeente heeft waarschijnlijk ook invloed op de professionaliteit van de partij/lijst. Het zou kunnen zijn dat sommige stellingen wel worden bevestigd of niet worden ontkracht, wanneer je kleine lokale lijsten zou vergelijken met kleine lokale partijen. De nationale binding van de kleine partij met de moederpartij blijft immers bestaan, terwijl de professionaliteit van de kleine lokale lijst minder kan zijn. Doordat er gekozen is om de doorwerking op de prestatieafspraken en de woonvisie te meten is de keuze van het dominante aandeel van de lokale partij/lijst wel gegronnd.

Overige coalitiepartners hebben ook invloed op de inhoud van het coalitieakkoord, de gemeentelijke woonvisie en de prestatieafspraken. Een analyse van de partijprogramma's van de coalitiepartners maakt de invloed van deze partners inzichtelijk. Gezien de omvang van het onderzoek zijn deze echter bewust buiten beschouwing gelaten.

De stelling "lokale partijen hebben een bredere scope dan lokale lijsten" is met enige nuance bevestigd. Hierbij dient rekening gehouden te worden met de invloed van het landelijk gedistribueerd format door de moederpartij. Een analyse van dit format had wellicht inzichtelijk kunnen bieden over welke standpunten van de lokale partij zelf afkomstig zijn en welke standpunten zijn overgenomen van de moederpartij.

Betrouwbaarheid en validiteit

Bij het bespreken van de betrouwbaarheid en validiteit zal net als in de rest van het onderzoek onderscheid worden gemaakt tussen het tweede deel van het onderzoek, de enquête, en deel drie tot en met vijf, de casestudies. De externe validiteit van de bevindingen van de enquêtes zijn relatief hoog. Er zijn in totaal 307 respondenten verzameld waarbij, 23 respondenten de enquête vroegtijdig hebben beëindigd. In totaal zijn hierdoor de gegevens van 284 respondenten bruikbaar. Nederland telt in 2012 vierhonderdvijftien gemeenten. Wanneer er vanuit wordt gegaan dat alle lokale partijen, exclusief de PVV een zetel hebben binnen de gemeente komen we op 8 partijen per gemeente. Daarnaast wordt een ruime aanname gedaan dat er 4 lokale lijsten per gemeente gezeteld zijn. Gemakshalve wordt aangenomen dat er in totaal 12 partijen verkiesbaar per gemeente en dat Nederland in totaal 415 gemeenten telt. De totale populatie bedraagt hierdoor maximaal 4980. Bij een betrouwbaarheidsinterval van 90% en een foutmarge van 5% dient de steekproef 257 respondenten te zijn, dit is behaald. Wanneer dit deel van het onderzoek

herhaalt wordt bij een andere groep respondenten zullen vergelijkbare gegevens gevonden worden. Er zijn voldoende respondenten verzameld van de groep lokale lijsten (173), het CDA (45), de PvdA (36) en de VVD (34) om een betrouwbaar beeld te vormen. De lokale partijen GL, CU, SP, D66 en SGP zijn minder vertegenwoordigd waardoor de externe validiteit bij deze partijen beperkter is. De interne validiteit van de enquête is op twee punten zwak. Door alle respondenten wordt aangegeven dat het betrekken van de burger bij het beleid van belang is. Dit is een politiek wenselijk antwoord omdat de burgers de potentiële kiezers van de politieke partijen zijn. Dit is in de casestudie vervolgens opgevangen door dieper in te gaan op burgerparticipatie. Een ander punt is het voorleggen van de stellingen ten gunsten of ten nadelen van de lokale lijsten/partijen aan leden van de lokale lijsten/partijen. Doordat de respondenten partijdig zijn komt hier nooit een objectieve conclusie uit. Dit is op zich niet erg want dit gedeelte van de enquêtes had tevens als doel om te komen tot extra inzichten.

Er kan vanuit worden gegaan dat de externe validiteit van de casestudies beperkter is dan die van de enquête. Toch kunnen de resultaten uit de casestudies ook worden gegeneraliseerd. Hierbij is het wel van belang dat aan alle criteria van de casusselectie wordt voldaan. Wanneer de houding ten opzichte van de lokale en nationale volkshuisvesting van de lokale lijsten vergelijkbaar is met die van de lokale partijen, de dominante positie van de lokale lijst/partij aanwezig is en de grootte van de gemeenten vergelijkbaar zijn zullen vergelijkbare resultaten worden gevonden. De interne validiteit bij de bevindingen uit de casestudie zijn op een aantal punten discutabel. Er is gekeken of er verschillen zijn in het belang van de lokale volkshuisvestingsthema's tussen lokale lijsten en lokale partijen. De partijprogramma's van de lokale partijen zijn geschreven aan de hand van landelijk gedistribueerde formats. Waardoor deze onderliggende factor de oorzaak kan zijn dat de stelling "lokale lijsten richten zich sterker op de lokale volkshuisvestingsthema's dan lokale partijen" niet wordt bevestigd. Verder heb je met het analyseren van politieke partijprogramma's altijd te maken met het belang van het winnen van kiezers, waardoor altijd politiek wenselijke zinnen worden geschreven.

Theorie

Uit de *public choice theory* zijn een viertal hypothesen geformuleerd. De eerste assumptie is dat de komst van lokale lijsten ervoor zorgt dat het aantal partijen binnen de gemeenteraad toeneemt. Wanneer meer lokale partijen/lijsten met elkaar samen dienen te werken leidt dit tot minder behartiging van de individuele belangen. Uit de resultaten van dit onderzoek kan gesteld worden dat lokale lijsten de burger sterker betrekken bij het volkshuisvestingsbeleid dan lokale partijen. Ook is naar voren gekomen dat de bij lokale partijen de moederpartij (aan de hand van een landelijk format) invloed heeft op de lokale partij. Voorzichtig kan worden gesteld dat bij de lokale lijst het collectieve belang (belang van de burger) hierdoor wat sterker wordt behartigd en bij de lokale partij het individuele belang (belang van de moederpartij) deels wordt behartigd. Hierbij dient wel enige nuance aangebracht te worden. De lokale partijen betrokken de burger ook bij het volkshuisvestingsbeleid, alleen in mindere mate dan de lokale lijst. En het landelijk gedistribueerd format wordt wel gebruikt om partijstandpunten op de baseren, maar de partijprogramma's worden aangepast aan de lokale situatie.

Uit het onderzoek is niet naar voren gekomen dat politici van lokale partijen, door hun binding met de moederpartij en de daaruit voortvloeiende promotiemogelijkheden, sterker worden gedreven door het individueel belang. De geïnterviewde personen ambiëren.

De stelling dat lokale lijsten zich sterker richten op het lokale belang en dat dit terug is te zien aan een sterkere inzet voor het lokale woonbeleid wordt aan de hand van de resultaten van dit onderzoek niet bevestigd.

De theorie van de *public choice* heeft bij het onderzoek in zoverre geholpen dat het een bepaalde denkrichting heeft geven van de mogelijke verschillen. Er is tot nu toe nog geen theorie die verschillen tussen lokale lijsten en partijen beschrijft, enkel literatuur. Dit onderzoek geeft een aanleiding om de gevonden verschillen verder uit te werken in vervolgonderzoeken.

Aanbevelingen

Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat vertegenwoordigers (lees wethouders) van lokale partijen frequenter contact hebben met bestuurders van woningcorporaties. De jarenlange aanwezigheid van de lokale partijen in de gemeentelijke politiek kan hier aan ten grondslag liggen. Voor de lokale lijsten kan het nuttig zijn om het contact tussen de woningcorporatie en de lokale lijst te intensiveren. De lokale lijsten zouden hierdoor winst kunnen behalen om hun standpunten over te brengen naar de woningcorporatie zodat de corporatie hier vervolgens naar handelt.

Op grond van de bevindingen van dit onderzoek kan gesteld worden dat lokale partijen zich sterker richten op het thema duurzaamheid. Voor woningcorporaties is het van belang om het thema duurzaamheid scherp te houden wanneer zich een “machtswisseling” binnen de gemeentelijke politiek voordoet van een dominant aandeel lokale partijen naar lokale lijsten.

Tot slot zijn de wethouders van zowel de lokale lijsten als de lokale partijen (met uitzondering van de CDA wethouder) tegen het afkomen van corporatievermogen richting Den Haag. Vertegenwoordigers van lokale lijsten en lokale partijen zouden hun krachten kunnen en moeten bundelen om gezamenlijk te strijden tegen deze afvloei van vermogen wat anders voor de lokale volkshuisvesting gebruikt kan worden.

Verder onderzoek

Het hier beschreven onderzoek is een zeer breed onderzoek waarbij zo veel mogelijk verschillen tussen lokale lijsten en partijen ten aanzien van de volkshuisvesting zijn onderzocht. Een onderzoek specifiek gericht op verschillen in professionaliteit tussen lokale lijsten en partijen zou mogelijk zijn. Waarschijnlijk heeft de omvang van de lokale lijst/partij ook invloed op de professionaliteit en de scope van de partij/lijs. Een onderzoek waarbij lokale lijsten en lokale partijen van verschillende omvang worden onderzocht zou interessant zijn.

Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat het partijprogramma van de lokale partijen geschreven wordt vanuit een landelijk gedistribueerd format. Het zou interessant zijn om te onderzoeken of er verschillen zijn tussen de lokale partijen onderling in de mate waarin dit format doorwerkt in het lokale partijprogramma.

Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat lokale lijsten in enkele gevallen een andere relatie hebben met de woningcorporatie. Zeer uitgebreid onderzoek waarbij alleen gekeken wordt naar het type partij/lijs en de relatie met de wethouder is hierbij mogelijk.

Tot slot is het ook mogelijk om dit onderzoek voort te zetten. De bouwstenen liggen klaar. Als er in 2014 weer nieuwe gemeenteraadsverkiezingen worden gehouden zullen er waarschijnlijk weer nieuwe casussen bij komen die onderzocht kunnen worden. Dit zou als toevoeging van dit onderzoek kunnen dienen.

Literatuur

Acantus (2010). Jaarbericht 2010: Voel je thuis.

ABF research (2010). Systeem Woningvoorraad.

Bakker, P., S. Evers, N. Hovens, H. Snelder, M. Weggeman (2005). Het Rijnlands model als inspiratiebron.

Belt, J. (2011). De invloed van onafhankelijke lokale politieke partijen op de samenwerking tussen gemeente en woningcorporaties.

Beus, J. de (1989). Markt, democratie en vrijheid. Een politiek economische studie. Zwolle: W.E.J. Tjeenk Willink.

Boogers, M. (2010). Lokale politiek in Nederland; de logica en dynamiek van plaatselijke politiek. Den Haag: Lemma.

Boogers, M., P. Lucardi, G. Voerman (2006). Lokale politieke groeperingen: Belangenbehartiging, protest en lokalisme.

Cammen, H. van der & L. de Klerk (2003). Ruimtelijke ordening: van grachtengordel tot vinex-wijk. Utrecht: Uitgeverij Het Spectrum bv.

Castenmiller, P. (2001). De levende werkzaamheid. Den Haag: VNG uitgeverij.

CDA Katwijk, (2006). Verkiezingsprogramma CDA Katwijk: Katwijk, Rijnsburg, Valkenburg Oog voor elkaar.

CDA Katwijk, (2010). Verkiezingsprogramma CDA Katwijk: Duurzaam Samenleven.

CDA Katwijk, Burger belangen & SGP (2006). Coalitieakkoord op hoofdlijnen.

Centraal Fonds Volkshuisvesting (2010). Verslag Financieel toezicht woningcorporaties.

Centraal Bureau voor de Statistiek & Planbureau voor de Leefomgeving (2011). Regionale bevolkings- en huishoudensprognose 2011-2040: sterke regionale contrasten.

Clarke, S. & G. Gaile (1997). Local Politics in a Global Era: Thinking Locally, Acting Globally. The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science. SAGE.

Copus, C., A. Clark & K. Bottem (2006) Multi-Party Politics in England? Small Parties, Independents and Political Associations in English Local Politics.

Crain, W. & R. Tollison (1990). Predicting Politics: Essays in empirical public choice. Ann Arbor: University of Michigan Press.

Dam, F. van, C. de Groot & F Verwest (2006). Krimp en Ruimte: Bevolkingsafname, ruimtelijke gevolgen en beleid. Den Haag: NAI Uitgevers.

Damme, van E. (2003). James M. Buchanan, Universiteit van Tilburg.

DETR, (1998). Modern Local Government: In Touch with the People. London: HMSO.

- Ekkelboom, J. (2008). Zwaar weer voor corporaties; forse aderlating door Vogelaarheffing en VPB. In: Aedes-magazine; nummer 7; jaargang 2008.
- Ekkers, P. (2002). Van volkshuisvesting naar woonbeleid. Den Haag: Sdu Uitgevers.
- Gemeente Hoogezand-Sappemeer (2008). Woonvisie 2008-2012.
- Gemeente Katwijk (2008). Woonvisie 2008-2020: Katwijk; goed om te wonen!
- Gemeente Katwijk, SpiritWonen & KBV (2009). Prestatieafspraken woonbeleid Katwijk.
- Gemeente Roosendaal (2010). Thuis in Roosendaal: Woonvisie Roosendaal 2010-2020.
- Gemeente Winterswijk & De Woonplaats (2011). Prestatieafspraken 2010-2012.
- Göhlert, S., E. Holtmann, A. Krappidel, M. Reiser. (2008). Independant local Lists in East and West Germany.
- Harris, N. (2001). Towards a New Role for Spatial Planning, Chapter 2: Spatial Development Policies and territorial governance in an era of globalisation and localization. OECD.
- Hogerwerf, A. & M. Herweijer (2003). Overheidsbeleid: een inleiding in de beleidswetenschappen. Alpen aan den Rijn: Kluwer.
- Horgos, D. & K. Zimmerman (2010). It takes two to tango: Lobbies and the Political Business Cycle. KYKLOS, volume 63, issue 3, pp. 383-399.
- Huisman, C.J. (2004). Gebiedsuitbreiding voor de projectontwikkelaar?, Een onderzoek naar de gehanteerde rolverdeling bij gebiedsontwikkelingsprocessen op VINEX-locaties met daarbij een toetsing van de wens van meer marktwerking op de woningmarkt. Voorburg: NEPROM
- Janssen, J. & A. Korsten (2002). Wederopstanding van lokale politieke partijen.
- Jókövi, M., C. Boon & F. Filius (2006). Woningproductie ten tijde van Vinex: een verkenning. Rotterdam: NAI Uitgevers.
- Kam, G. de (2010). Met het oog op de grond.
- Kolk, H. van der, (1997). Electorale controle. Lokale verkiezingen en responsiviteit van politici. Enschede: Twente University Press.
- Korsten, A. & M. Schoenmaker (2008) Sterke colleges: de kracht van colleges van burgemeester en wethouders in 37 adviezen. 's-Gravenhage: Reed business.
- Kranenburg, R. (2001). Toekomstscenario's over het ontwikkelingsproces van uitleggebieden. DHV.
- Lawson, K. & P. Merkl. (1988). Alternative Organisations: Environmental, Supplementary, Communitarian and Antiauthoritarian. In: Lawson, K. & P. Merkl (Eds.): When Parties Fail: Emerging Alternative Organisations. Princeton: Princeton University Press, 3-12.
- Lewin, L. (1991). Self-Interest and Public Interest in Western Politics. Oxford University Press

- Mair, P. & G. Smith (1990). Understanding Party System Change in Western Europe. London: Frank Cass.
- Mayhew, D. (1974). Congress: The Electoral connection. Polity: Volume: 6, pp. 295-317.
- Meijden, B. van der (2008). Een veranderde fiscale behandeling van Woningcorporaties en de gevolgen voor het level playing field op de woningmarkt.
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2011), Wijkenaanpak en Vogelaarsheffing.
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2010), Leefbaarometer.
- Mueller, D. (1979). Public choice. Cambridge: Cambridge University Press.
- Needham, B. (2005). Een andere marktwerking; een verkenning van de mogelijkheid bij het Nederlands ruimtelijk beleid. Rotterdam: NAI uitgevers.
- Niskanen, W. (1971). Bureaucracy and Representative Government. Aldine-Atherton.
- Phillips, A. (1996). Why Does Local Democracy Matter?, Local Democracy and Local Government. Basingstoke: Macmillan, pp. 20–37.
- Planbureau voor de Leefomgeving (2009). Regionale huishoudensprognoses 2009-2040.
- Pratchett, L. (2004). Local Autonomy, Local Democracy and the “New Localism. Political Studies, volume 52, pp. 358–375.
- PvdA Hoogezand-Sappemeer (2006). Verkiezingsprogramma 2006-2010: “Nait zoezen moar down”.
- PvdA, GroenLinks & Lokaal Centraal, (2006). Coalitieakkoord 2006-2010: Bouwen aan een sociale samenleving.
- Roosendaalse Lijst (2005). Programma 2006-2010.
- Roosendaalse Lijst (2009). Programma 2010-2014.
- Rosmuller, E (2011). De invloed van onafhankelijke lokale politieke partijen op de samenwerking tussen gemeente en woningcorporaties.
- Segeren, A. (2007). De grondmarkt voor woningbouwlocaties. Rotterdam: NAI Uitgevers.
- Self, P. (1993). Government by the market? London: The Macmillan Press
- Severijn, C., (2009). Analyse van de prestatieovereenkomsten tussen gemeenten en woningcorporaties in 2008.
- Severijn, C. (2010). Onderzoek prestatieovereenkomsten tussen gemeenten en woningcorporaties 2010.
- Storey, V. & M. Farrar (2010). The New Localism in the UK: Local Governance amid National Goals. Columbia University.
- Stroker, G. (2004). New localism, Progressive Politics and Democracy. The Political Quarterly Published.

- Swyngedouw, E. (2004). Globalisation or 'Glocalisation' Networks, Territories and Rescaling. Cambridge Review of international Affairs. Volume 17 nr. 1. Carfax Publishing
- Stoker, G. (2004). New Localism, Progressive Politics and Democracy. The Political Quarterly Volume: 75 pp. 117-129.
- Tilburg, M. van & P. Tops (1989). Partijen en lijsten in Nederlandse gemeenten.
- Tilburg, M. van (1993). Lokaal of nationaal? Het lokale karakter van de gemeenteraadsverkiezingen in Nederlandse gemeenten (1974-1990). 's-Gravenhage: VNG-uitgeverij.
- Tjalma, H., V. van Stipdonk & R. Leeuwenburg (2006). Gemeenteraadsverkiezingen in zicht. *Gemeenteraadsverkiezingen in zicht, 1982-2006. Trends in opkomst, interesse en vertrouwen*. Den Haag: SGB0, 2006.
- Tops, P. & S. Zouridis (2002). De binnenkant van politiek: vertegenwoordiging en verandering in lokale democratie. Amsterdam: Atlas.
- Tops, P. & A. Korsten (1984)
- Tullock, G. (1976). The vote motive. Institute of Economic Affairs
- Vereniging van Nederlandse Gemeenten (1990). Volkshuisvesting Lokaal. 's-Gravenhagen: VNG uitgevers.
- Vereniging van Nederlandse Gemeenten (2007). Van woonvisie tot prestatieafspraken. 's-Gravenhagen: VNG Uitgevers.
- Voogd, H. (2004). Facetten van de planologie. Alphen aan den Rijn: Kluwer.
- Vries, M. de (2000). The rise and fall of decentralisation: A comparative analysis of arguments and practices in the European countries. Kluwer Academic Publisher.
- VROM & Ministerie van Financiën, (2001). Op grond van nieuw beleid, Nota Grondbeleid.
- VROM, LNV, VenW & EZ (2006). Nota Ruimte; ruimte voor ontwikkeling.
- Wonen Limburg, (2010). Jaarverslag 2010: Van buiten naar binnen.
- Wildt, R. de, G. Keers & J. van der Schaar (2005). Marktimperfecties in woningbouw. Amsterdam: RIGO.
- Wittman, D. (1989). Why democracies produce effecient results. Journal of Political Economy. No. 97.
- Wittman, D. (1995). The myths of democratic failure: Why political institutions are efficient. Chicago: Chicago University Press.
- Woerkum, C.M.J. van. (2000). Communicatie en interactieve beleidsvorming. Alphen aan den Rijn: Samson.
- Zandstra, A. & S. Zeelenberg (2008). Leren van afspraken tussen de woningcorporaties en de gemeenten Leusden, Nijkerk en Barneveld. RIGO research & advies.
- Zouridis, S. & P. Tops (1994). Wij zijn een partij voor normaal denken....: stadspartijen en hun betekenis voor de lokale democratie.

Internet

AlleeWonen, (n.d.), Geraadpleegd januari 2011, <http://www.alleewonen.nl>.

CBS Statline, (n.d.), Geraadpleegd mei 2011, <http://www.cbs.nl>.

CDA Katwijk, (n.d.), Geraadpleegd december 2011, <http://www.cda.nl/katwijk>.

Databank verkiezingsuitslagen, (n.d.), Geraadpleegd mei 2011, <http://www.verkiezingsuitslagen.nl>.

Dunavie, (n.d.), Geraadpleegd december 2011, <http://www.dunavie.nl>.

Gemeente Hoogezand-Sappemeer, (n.d.), Geraadpleegd januari 2011, <http://www.hoogezand-sappemeer.nl>.

Gemeente Katwijk, (n.d.) Geraadpleegd januari 2012, <http://www.katwijk.nl>

Gemeente Roosendaal, (n.d.), Geraadpleegd november 2011, <http://www.roosendaal.nl>.

Gemeente Winterswijk, (n.d.), Geraadpleegd februari 2012, <http://www.gemeentewinterswijk.nl>.

Leefbaarometer, (2010), Geraadpleegd november 2011, <http://www.leefbaarometer.nl>.

Lefier, (n.d.), Geraadpleegd maart 2012, <http://www.lefier.nl/>

Overheid in Gelderland, (n.d.), Geraadpleegd februari 2012, <http://www.overheidengelderland.nl>

Reensche Compagnie, (n.d.), Geraadpleegd maart 2012, <http://www.reenschecompanie.nl/>.

Roosendaalse Lijst, (n.d.), Geraadpleegd december 2011, <http://www.roosendaalselijst.nl>.

Stadlander, (n.d.), Geraadpleegd januari 2012, <http://www.stadlander.nl>.

Talma, (n.d.), Geraadpleegd maart 2010, <http://talma.steelandewonen.nl/>

Thesaurus zorg en welzijn, (n.d.), Geraadpleegd mei 2012, <http://www.thesauruszorgenwelzij.nl>.

Wonen Limburg, (n.d.), Geraadpleegd april 2012, <http://www.wonenlimburg.nl>.

WSG, (n.d.), Geraadpleegd januari 2012, <http://www.wsgnl.com>.

Interview

S. Adriaansen, 26 april 2012.

E. Borstlap, 10 mei 2012.

M. Caris, 7 mei 212.

A. Dritty, 4 mei 2012.

W. van Duin, 11 mei 2012.

R. Gommers, 27 april 2012.

M. van der Steen, 26 april 2012.

H. Struik, 25 april 2012.

K. Trip, 3 mei 2012.

T. van der Veen, 25 april 2012.

S. van Veen, 25 april 2012.

R. Zeegers, 4 mei 2012.

BIJLAGE A **DE WEBENQUÊTE**

Attitude ten opzichte van de volkshuisvesting

Deze enquête is onderdeel van mijn afstudeeronderzoek aan de Radboud Universiteit te Nijmegen. Het doel van de enquête is om verschillen in attitude tussen lokale lijsten en partijen te onderzoeken met betrekking tot de volkshuisvesting. In navolging van Van Tilburg & Tops (1989) wordt er in deze enquête een onderscheid gemaakt tussen lokale lijsten en lokale partijen. Met lokale partijen wordt in het onderzoek bedoeld: lokale politieke partijen die een binding hebben met de nationale "moederpartij". Tot deze partijen behoren lokale afdelingen van de VVD, CDA, PvdA, D66, GroenLinks, SP, CU, SGP en de PVV. Met lokale lijsten wordt bedoeld: lokale politieke partijen zonder nationale binding. Het aantal van deze partijen is zeer divers, zo bestaan bijvoorbeeld: Helmondse Belangen, Gemeentebelangen, Leefbaar Arcen etc. etc.

De gegevens zullen vertrouwelijk worden behandeld en anoniem verwerkt. Deze enquête volgt een antwoordenstructuur van schaal 1 tot en met 7, waarbij 1 staat voor geheel mee oneens en 7 voor geheel mee eens. Een 4 staat voor neutraal/geen mening. Selecteer het antwoord wat voor uw partij van toepassing is. Om verder te gaan naar de volgende pagina, dient u alle vragen te beantwoorden. Alvast bedankt voor uw medewerking.

1. Mijn functie bij de lokale politieke partij/lijst

2. Mijn partij/lijst neemt deel aan de verkiezingen in de gemeente

3. Provincie

4. Naam politieke partij/lijst

5. Mijn partij/lijst heeft de volgende aantal zetels binnen de gemeenteraad

6. Mijn partij heeft het grootste aantal zetels in de gemeenteraad (selecteer wat van toepassing is)

☐ Ja

☐ Nee

7. Mijn partij is onderdeel van de coalitie (selecteer wat van toepassing is)

☐ Ja

☐ Nee

8. Mijn partij bestaat ... jaar in mijn gemeente (selecteer wat van toepassing is)

☐ < 1 jaar

☐ 5-10 jaar

☐ 20-50 jaar

☐ 1-5 jaar

☐ 10-20 jaar

☐ > 50 jaar

9. Mijn partij levert de wethouders voor de volgende portefeuilles (graag per regel aangeven welke wethouders er worden geleverd)

GA NAAR DE VOLGENDE PAGINA

Geef aan in hoeverre uw partij het eens is met de volgende stellingen (bij neutraal/geen mening kunt u het midden selecteren)

	zeer mee oneens			zeer mee eens		
10. Het aandeel sociale woningen binnen mijn gemeente is hoog.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
11. Er moeten meer sociale huurwoningen binnen mijn gemeente worden gebouwd.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
12. In de nieuwbouwplannen van mijn gemeente worden te weinig sociale woningen opgenomen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
13. Mijn gemeente moet het eigen woningbezit bevorderen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
14. De woonlasten voor minder draagkrachtige moeten worden beperkt.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
15. De hypotheekrenteaftrek moet de komende jaren onaangetaast blijven.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
16. Eigenaren van huurwoningen mogen zelf de stijging van de huurprijs bepalen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
17. De huurtoeslag moet worden verhoogd.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
18. Burgers dienen zelf te zorgen voor passende huisvesting.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Geef aan in hoeverre uw partij het eens is met de volgende stellingen (bij neutraal/geen mening kunt u het midden selecteren)

	zeer mee oneens			zeer mee eens		
19. Het aandeel senioren woningen binnen mijn gemeente is laag.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
20. Er moeten meer senioren woningen worden bijgebouwd in mijn gemeente.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
21. In de nieuwbouwplannen van mijn gemeente worden te weinig seniorenwoningen opgenomen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
22. Mijn gemeente dient ouderen zoveel mogelijk binnen de eigen gemeente te huisvesten.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
23. Om de ouderen te huisvesten moeten er extra voorzieningen komen binnen mijn gemeente.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

GA NAAR DE VOLGENDE PAGINA

Geef aan in hoeverre uw partij het eens is met de volgende stellingen (bij neutraal/geen mening kunt u het midden selecteren)

	zeer mee oneens			zeer mee eens	
24. De leefbaarheid is in sommige wijken binnen mijn gemeente slecht.	☐	☐	☐	☐	☐
25. Mijn gemeente moet meer investeren in de leefbaarheid van woonwijken.	☐	☐	☐	☐	☐
26. Mijn gemeente moet spreiding van kansarme en kansrijke bevolking bevorderen	☐	☐	☐	☐	☐
27. Mijn gemeente moet meer aandacht besteden aan het versterken van de kwaliteit van de leefomgeving en de sociale samenhang	☐	☐	☐	☐	☐

Geef aan in hoeverre uw partij het eens is met de volgende stellingen (bij neutraal/geen mening kunt u het midden selecteren)

	zeer mee oneens			zeer mee eens	
28. Binnen mijn gemeente zijn er genoeg huisvestingsmogelijkheden voor gehandicapten.	☐	☐	☐	☐	☐
29. Binnen mijn gemeente moeten er meer huisvestingsmogelijkheden voor gehandicapten worden gerealiseerd.	☐	☐	☐	☐	☐
30. Binnen mijn gemeente zijn er genoeg huisvestingsmogelijkheden voor starters.	☐	☐	☐	☐	☐
31. Binnen mijn gemeente moeten er meer huisvestingsmogelijkheden voor starters worden gerealiseerd.	☐	☐	☐	☐	☐

Geef aan in hoeverre uw partij het eens is met de volgende stellingen (bij neutraal/geen mening kunt u het midden selecteren)

	zeer mee oneens			zeer mee eens	
32. Mijn gemeente dient woningcorporaties sterk te betrekken bij de ontwikkeling van de gemeentelijke woonvisie.	☐	☐	☐	☐	☐
33. Mijn gemeente moet pas afspraken gaan maken met woningcorporaties na het vaststellen van de woonvisie.	☐	☐	☐	☐	☐
34. Het tempo van slopen van woningen door woningcorporaties binnen mijn gemeenten ligt te veel te hoog.	☐	☐	☐	☐	☐
35. Mijn gemeente moet strenger toezicht houden op de woningcorporaties.	☐	☐	☐	☐	☐
36. Uitgangspunten zijn belangrijker dan harde aantallen in prestatieafspraken tussen mijn gemeente en woningcorporaties. NB: een prestatieafpraak is een overeenkomst tussen een gemeente en woningcorporatie waarin afspraken worden vastgelegd met betrekking tot het woonbeleid.	☐	☐	☐	☐	☐
37. Prestatieafspraken tussen gemeente en woningcorporaties dienen harde afspraken te bevatten, alleen afspraken tot inspanning is niet voldoende.	☐	☐	☐	☐	☐
38. Mijn gemeente werkt intensief samen met projectontwikkelaars.	☐	☐	☐	☐	☐
39. Mijn gemeente moet in de toekomst intensiever samenwerken met projectontwikkelaars.	☐	☐	☐	☐	☐
40. Mijn gemeente dient zoveel mogelijk privaatrechtelijke afspraken met ontwikkelaars te maken.	☐	☐	☐	☐	☐
41. Bewoners dienen meer zeggenschap te krijgen met betrekking tot de ontwikkeling van nieuwe en bestaande woningen en woonmilieus.	☐	☐	☐	☐	☐

GA NAAR DE VOLGENDE PAGINA

Selecteer in hoeverre uw partij het eens is met de volgende stellingen (bij neutraal/geen mening kunt u het midden selecteren)

	zeer mee oneens			zeer mee eens	
42. Mijn gemeente dient zoveel mogelijk gebruik te maken van faciliterend grondbeleid. NB: Faciliterend grondbeleid houdt in dat de gemeente zelf geen grondexploitaties voert maar dit overlaat aan private ontwikkelaars	☐	☐	☐	☐	☐
43. Mijn gemeente dient de winsten die projectontwikkelaars op hun locatie maken af te romen.	☐	☐	☐	☐	☐
44. Mijn gemeente dient zoveel mogelijk gebruik te maken van binnenplanse verevening. NB: binnenplannen verevenen betekent dat winstgevend onderdelen van een locatie verliesgevend onderdelen binnen dezelfde locatie betalen.	☐	☐	☐	☐	☐
45. Mijn gemeente dient zoveel mogelijk gebruik te maken van bovenplanse verevening. NB: bovenplanse verevening betekent dat winstgevend plannen betalen voor verliesgevend plannen elders in de gemeente.	☐	☐	☐	☐	☐
46. Mijn gemeente dient een verschil in de grondprijs te maken naar bestemming.	☐	☐	☐	☐	☐
47. Mijn gemeente dient onderscheid te maken in de grondprijzen tussen sociale huur- en sociale koopwoningen en overige woningen.	☐	☐	☐	☐	☐

GA NAAR DE VOLGENDE PAGINA

In navolging van Van Tilburg & Tops (1989) wordt er in deze enquête een onderscheid gemaakt tussen lokale lijsten en lokale partijen. Met lokale partijen wordt in het onderzoek bedoeld: lokale politieke partijen die een binding hebben met de nationale "moederpartij". Tot deze partijen behoren lokale afdelingen van de VVD, CDA, PvdA, D66, GroenLinks, SP, CU, SGP en de PVV. Met lokale lijsten wordt bedoeld: lokale politieke partijen zonder nationale binding. Het aantal van deze partijen is zeer divers, zo bestaan bijvoorbeeld: Helmondse Belangen, Gemeentebelangen, Leefbaar Arcen etc. etc. LET OP! Bij de onderstaande vragen gaat het niet om het standpunt van uw partij, maar om uw eigen mening.

48. Mijn partij kan worden getypeerd als

☐ Lokale partij ☐ Lokale lijst

49. Ervaart u verschillen tussen lokale partijen en lokale lijsten?

☐ Ja ☐ Nee

50. Wat zijn deze verschillen en wat ligt aan deze verschillen ten grondslag?

-
-
-

GA NAAR DE VOLGENDE PAGINA

Geef aan in hoeverre u het eens bent met de volgende stellingen LET OP! Hier wordt naar uw eigen mening gevraagd (bij neutraal/geen mening kunt u het midden selecteren)

51. Een politieke ideologie helpt bij het oplossen van lokale vraagstukken.	☐	☐	☐	☐	☐
52. Lokale partijen hebben een groter netwerk dan lokale lijsten.	☐	☐	☐	☐	☐
53. Politici van lokale partijen laten zich bij hun beslissing vaker beïnvloeden door promotiemogelijkheden naar hogere bestuursniveaus dan politici van lokale lijsten.	☐	☐	☐	☐	☐
54. De beste oplossingen voor lokale vraagstukken kunnen ideologisch tegenstrijdig zijn.	☐	☐	☐	☐	☐
55. Lokale partijen gaan professioneler te werk dan lokale lijsten.	☐	☐	☐	☐	☐
56. Lokale partijen houden bij hun beslissingen vaker rekening met regionale afspraken dan lokale lijsten.	☐	☐	☐	☐	☐
57. Het programma van lokale lijsten is sterker gericht op lokale belangen dan het programma van lokale partijen.	☐	☐	☐	☐	☐
58. Lokale lijsten zijn vaak voor een korte periode actief.	☐	☐	☐	☐	☐
59. Raadsleden van lokale lijsten luisteren beter naar de burger en stellen zich vaker op als spreekbuis van de burger.	☐	☐	☐	☐	☐

EINDE ENQUÊTE

BIJLAGE B
GERAADPLEEGDE DOCUMENTEN

Casus	Documenten	Jaar	Auteur(s)
Katwijk	Partijprogramma CDA 2006-2010: Katwijk, Rijnsburg, Valkenburg, Oog voor elkaar.	2006	CDA Katwijk
	Coalitieakkoord 2006-2010	2005	CDA, Gemeente Belangen & SGP
	Woonvisie 2008-2020: Katwijk goed om te wonen!	2008	Gemeente Katwijk i.s.m. SpiritWonen & KBV
	Prestatieafspraken 2009-2013	2009	Gemeente Katwijk, SpiritWonen & KBV
	Partijprogramma CDA 2010-2014: Duurzaam leven	n.d.	CDA Katwijk
	Coalitieakkoord 2010-2014	2010	CDA, ChristenUnie & VVD
	Prestatieafspraken Katwijk 2011-2014	2011	Gemeente Katwijk & Dunavie
Roosendaal	Partijprogramma Roosendaalse Lijst 2006-2010	2005	Roosendaalse lijst
	Coalitieakkoord 2006-2010: “Krachtig sociaal en verbindend.”	2006	Roosendaalse Lijst, PvdA & VVD
	Partijprogramma Roosendaalse Lijst 2010-2014	2010	Roosendaalse Lijst
	Coalitieakkoord 2010-2014: Kiezen vanuit kracht en vertrouwen	2010	Roosendaalse Lijst, PvdA, GL & CDA
	Woonvisie 2010-2020: Thuis in Roosendaal	2010	Gemeente Roosendaal
	Prestatieafspraken Gemeente Roosendaal, Aramis AlleeWonen, WSG & Stadlander	2011	Gemeente Roosendaal, Aramis AlleeWonen, WSG & Stadlander.
Hoogezand-Sappemeer	Partijprogramma PvdA 2006: “Nait zoezen moar doun”	2006	PvdA Hoogezand-Sappemeer
	Coalitieakkoord: Bouwen aan een sociale samenleving	2006	PvdA, GL en Lokaal Centraal.
	Woonvisie 2008-2012	2008	Gemeente Hoogezand-Sappemeer
	Partijprogramma PvdA 2010: “Vertrouwen in Solidariteit”	2010	PvdA Hoogezand-Sappemeer
	Coalitieakkoord 2010-2014	2010	PvdA, D66, GL & Lokaal Centraal
	Prestatieafspraken gemeente Hoogezand-Sappemeer, Talma & Lefier: Gedeelde visie, relatie en toekomst.	2010	Gemeente Hoogezand-Sappemeer, Talma & Lefier.
Winterswijk	Partijprogramma Winterswijk Belang	2006	Winterswijk Belang
	Coalitieakkoord: “Een luisterend ook”	2006	Winterswijk Belang, PvdA & Progressief Winterwijk.
	Woonvisie: “van huisvesten naar wonen”	2008	Gemeente Winterswijk
	Partijprogramma Winterswijk Belang	2010	Winterswijk Belang
	Coalitieakkoord: “Met minder naar meer”	2010	Winterswijk Belang, VVD & CDA
	Prestatieafspraken	2011	Gemeente Winterswijk & de Plaatsen
Delfzijl	Partijprogramma PvdA 2006	2006	PvdA Delfzijl
	Coalitieakkoord	2006	PvdA, CU & VVD
	Prestatieafspraken	2010	Gemeente Delfzijl & Stichting Acantus Groep
	Partijprogramma PvdA Delfzijl 2010	2010	PvdA Delfzijl
	Coalitieakkoord: “Vijf voor vier”	2010	PvdA, Lijst Stulp, CU & D66
Landgraaf	Partijprogramma GBBL	2006	GBBL
	Partijprogramma GBBL	2010	GBBL
	Coalitieconvenant 2010-2014 ...uitdagingen aangaan en verbindingen leggen...	2010	GBBL, PvdA & VVD
	Prestatieafspraken 2011-2015	2011	Gemeente Landgraaf, Hestia, UoW & Wonen Limburg

Bron: eigen werk.

BIJLAGE C
ANALYSE DOCUMENTEN

7 Gemeente Katwijk

7.A. Partijprogramma CDA Katwijk 2006

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van het partijprogramma van het CDA Katwijk uit 2006. Bij de analyse van het partijprogramma komen eerst de onderwerpen aan bod die betrekking hebben op de lokale volkshuisvesting: leefbaarheid, de doelgroepen senioren en starters, woon-zorgarrangementen en herstructurering. Vervolgens wordt er gekeken naar de interlokale thema's zoals regionale samenwerking en duurzaamheid. De mate van betrokkenheid van de burger wordt daarna onderzocht. Tot slot wordt er gekeken hoeveel prestatieonderwerpen er in het partijprogramma aan bod komen, hieruit valt op te maken of de partij ten aanzien van de volkshuisvesting een brede of beperkte scope heeft. Een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen (Severijn, 2009) die worden aangehaald in het partijprogramma van het CDA Katwijk (2005) is te vinden in tabel 7.A.

Leefbaarheid

Het thema leefbaarheid is duidelijk terug te vinden in het partijprogramma van het CDA Katwijk. Een aantrekkelijke leefomgeving houdt volgens het CDA in dat de bewoners, ondernemers en gebruikers van de openbare ruimte hun leefomgeving, als herkenbaar, prettig, schoon en aantrekkelijk ervaren. Het CDA zet zich in voor een hoogwaardige leefomgeving die veilig, groen en duurzaam is. Wijkgericht werken is de manier om door middel van overleg en samenwerking met de burger bezig te zijn met de inrichting en onderhoud van de openbare ruimte (CDA Katwijk, 2005, p. 22).

Bij de inrichting van straten en pleinen dienen duurzame voorzieningen te worden getroffen. Het CDA vindt dat de onderhoudsnorm van een wijk op niveau gebracht dient te worden zodat verloedering en vervuiling wordt tegengegaan. Woningcorporaties, bewoners en particuliere verhuurders moeten worden aangesproken op wanbeheer van de openbare ruimte afdwingen met een bestuurlijke boete. Ook is het volgens de partij van belang dat er voldoende groenvoorzieningen worden gerealiseerd. Het geniet de voorkeur om een groot aantal voorzieningen bij elkaar te brengen in een wijkgebouw (CDA Katwijk, 2005, p. 23).

Doelgroepen senioren, starters

Zowel de doelgroep senioren als de doelgroep starters komt ruim aan bod in het partijprogramma van het CDA. Paragraaf 4.3 (CDA Katwijk, 2005, p. 16) wordt volledig gewijd aan senioren. Zo heeft volgens het CDA de vergrijzing verschillende gevolgen voor de samenleving. Er zouden onvoldoende geschikte seniorenwoningen beschikbaar zijn, de behoefte naar zorg neemt toe en de inrichting van de openbare ruimte vraagt om andere eisen. Er is volgens het CDA een inhaalslag nodig om aan de behoefte te kunnen voldoen. Er moet daarom fors worden ingezet op de op de bouw van seniorenwoningen. Bij de nieuwbouw dienen er ook levensloopgeschikte woningen te worden gebouwd.

Het gewenste beleid met betrekking tot de groep starters wordt ook besproken. Volgens het CDA Katwijk is het woningaanbod in de Gemeente Katwijk te eenzijdig (te veel van het middensegment) waardoor starters moeilijk aan passende huisvesting kunnen komen. Starters moeten het gemakkelijker aan een woning zien te komen binnen Katwijk. Zo moeten er volgens het CDA starterwoningen worden opgenomen in het plan Duinvallei en in het tussengebied. Ook optimale woningsplitsing moet worden gestimuleerd om voor starters passende huisvesting te vinden. Er is een hoge vraag naar startersleningen, het budget moet daarvoor worden uitgebreid.

Woon-zorgarrangementen

Het beleid met betrekking tot woon-zorgarrangementen wordt in het partijprogramma van het CDA Katwijk besproken bij het thema senioren. Volgens het CDA moet de zorg voor senioren decentraal worden

gerealiseerd. Zorg aan ouderen moet vanuit de eigen omgeving vanuit zorgsteunpunten worden aangeboden. Samenwerking op dit punt met woningcorporaties en zorginstellingen is hierbij van belang. Hierbij dient de gemeente voornamelijk een faciliterende rol te hebben (CDA Katwijk, 2005, p.16).

Er is groeiende behoefte aan woon-zorgcomplexen. Het CDA streeft naar het realiseren van zogenaamde woonzorgzones rondom zorgcentra waar verschillende zorgconcepten worden aangeboden. Deze woonzorgzones moeten in iedere kern worden gerealiseerd (CDA, Katwijk, 2006, pp. 16-17).

Herstructurering

Het CDA Katwijk is van mening dat er zorgvuldig omgegaan moet worden met de ruimte in de gemeente Katwijk. Het CDA Katwijk wil dat er werk gemaakt wordt van herstructurering, inbreidingsplannen en meervoudig ruimtegebruik. De fusie tussen SpiritWonen en KBV is geen aanleiding om de herstructureringslocaties te herzien.

Bij herstructurering moet er aandacht zijn voor de architectonische en ruimtelijke kwaliteit per kern. Er dient diversiteit te zijn in prijs, kwaliteit en woningtype, maar tevens ook een diversiteit in de sociale structuur (CDA Katwijk, 2005, p. 22).

Duurzaam bouwen en regionale samenwerking

Het beleid met betrekking tot duurzaamheid is ondergebracht bij landschap, natuur en milieu. Er wordt nauwelijks aandacht besteed aan duurzaam bouwen. Hierbij wordt het in een adem genoemd met klimaatbeleid: "Het CDA (2005, p. 11) wil een meer dan gemiddelde ambitie in het lokale klimaatbeleid, bevordering van duurzaam bouwen en terugdringen van energiegebruik en afvalstromen".

Er wordt relatief veel aandacht besteed aan regionale samenwerking. Het CDA Katwijk erkent dat vraagstukken een steeds meer bovenlokaal, grensoverschrijdend karakter hebben. De gemeente Katwijk moet in toenemende mate rekening houden bij beleidsvraagstukken met omliggende gemeenten.

Burgerparticipatie

Interactieve beleidsvorming wordt in het CDA programma besproken. Volgens het CDA dient de overheid duidelijk richting te geven aan de ruimtelijke ordening hierbij dient ruime gelegenheid voor de burgers te zijn om mee te denken (CDA Katwijk, 2005, p.24).

Burgerparticipatie komt in het CDA partijprogramma ook voor. Burgers, organisaties en gemeenschappen zijn volgens het CDA mede verantwoordelijk voor de kwaliteit van leven, wonen en werken in de gemeente te verbeteren. Ook op het gebied van sociale veiligheid dienen burgers betrokken te worden, bijvoorbeeld door middel van buurtpreventie. Verder geeft het CDA aan voorstander te zijn van het wijkgericht werken waarbij de burger betrokken wordt bij het beheer en onderhoud van de openbare ruimte (burgerparticipatie 2.0).

Analyse prestatieonderwerpen

Van de 31 prestatieonderwerpen komen er 19 duidelijk aan bod in het partijprogramma van het CDA Katwijk (2005). Verder worden er en 5 prestatieonderwerpen (Severijn, 2009) beperkt besproken: beleid met betrekking tot de groep daklozen, woningverbetering, woningkwaliteit, sloop en duurzaam bouwen.

Van de 31 prestatieonderwerpen komen er 8 niet aan bod. Dat de onderwerpen huursubsidie beleid en huurprijsbeleid niet aan bod komen is niet opmerkelijk, het gaat hierbij om onderwerpen die vanuit de nationale politiek worden bepaald. Dat de onderwerpen financiële continuïteit en verdeling van de kosten niet aan bod komen is ook in lijn der verwachting doordat deze afspraken typisch onderwerpen voor prestatieafspraken zijn. Wat wel opvalt is dat er geen afspraken zijn gemaakt over de doelgroep van het beleid, de groep statushouders en het samenvoegen van woningen.

Tabel 7-A: Analyse partijprogramma CDA Katwijk 2006.

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		Om te voorkomen dat betaalbare woningen uit de kernvoorraad verdwijnen is de zaak om te onderzoeken of renovatie de voorkeur boven sloop verdient.
Nieuwbouw		Nieuwbouw moet zorgen voor meer differentiatie in de kwaliteit van woningen.
		Kwaliteit moet leidend zijn bij de ontwikkeling van vliegbasis Valkenburg.
		Nieuwbouw moet plaatsvinden in het lagere en het hogere segment.
Doelgroep		
Starters		Er moeten meer woningen komen voor starters.
		Steun aan koopstarters door middel van een starterslening.
		Meer starterswoningen realiseren door middel van woningsplitsing.
		Opname starterswoningen plan Duinvallei.
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverdeling		Woningen voortaan alleen door middel van loting toewijzen.
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		Er moeten meer gehandicapte woningen komen.
		Vergroten van de keuzevrijheid en zelfstandigheid.
		Het zelfstandig wonen voor de gehandicapte moet worden bestendigd.
Statushouders		
Senioren		Er moeten meer senioren woningen worden gerealiseerd.
		Senioren dienen zo lang mogelijk in eigen omgeving te worden gehuisvest.
		De vergrijzing van de samenleving resulteert in onvoldoende seniorenwoningen.
Daklozen		Gestructureerde opvang van dak- en thuislozen.
Woon- zorgarrang.		Er moeten meer woon- zorgarrangementen komen. Deze moeten in elke kern aanwezig zijn.
		Samenwerking met woningcorporaties en zorginstellingen hierbij essentieel.
Herstructureringsbeleid		Bij herstructurering dient er veel aandacht te zijn voor de ruimtelijke en architectonische kwaliteit per kern.
		Er moet meer werk worden gemaakt van herstructurering.
Sloop		Renovatie heeft voorkeur boven sloop.
Samenvoegen woningen		
Woningverbetering		Renovatie heeft voorkeur boven sloop.
Nieuwbouw laags. koop		Er moeten extra woningen worden gebouwd in het laagsegment koop.
Verkoopbeleid		Een gedeelte van de huurwoningen dienen te worden verkocht om de doorstroming te stimuleren.
Tussenvormen		Vergroten v.d. doorstroom op de woningmarkt m.b.v. tussenvormen zoals maatschappelijk gebonden eigendom.
Fysieke omgeving		Beheer van openbare ruimte op niveau om vervuiling en verloedering tegen te gaan.
		Woningcorporaties, particuliere verhuurders en bewoners moeten worden aangesproken op onderhoud.
Sociale veiligheid		De sociale veiligheid dient gewaarborgd te zijn bij onderhoud en planning van groenvoorzieningen.
		Zorgen voor een gevarieerde leefomgeving om sociale cohesie te voorkomen.
Woningkwaliteit		De kwaliteit van de woningen moet divers zijn, zodat de consument te kiezen heeft.
Duurzaam bouwen		Moet worden bevorderd.
Levensloopbest. bouwen		Het aanpasbaar bouwen van nieuwbouw woningen t.b.v. ouderen.
Burgerparticipatie 1.0		Organisaties, actiegroepen en burgers dienen betrokken te worden bij de beleidsvorming.
Burgerparticipatie 2.0		Bewoners dienen betrokken te worden bij de inrichting en onderhoud van de leefomgeving.
Part. opdrachtgeverschap		Particulier opdrachtgeverschap moet worden bevorderd.
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		De gemeente moet bijvoorkeur actief grondbeleid voeren.
Samenwerking corporaties		Burgers, organisaties en gemeenschappen zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit van de leefomgeving. Het CDA wil daarom coalities aangaan met woningcorporaties e.d.
		De bouw van starterswoningen in de Duinvallei moet worden vastgelegd in prestatieafspraken tussen gemeente en woningcorporatie.
		Voor de realisatie van zorgvoorzieningen moet er worden samengewerkt met corporaties en zorginstellingen.

(*)Niet aan bod is rood, zeer oppervlakkig aan bod is oranje, wel aan bod is groen gearceerd.

Bron: Eigen werk; CDA Katwijk, 2006.

7.B. Coalitieakkoord CDA SGP en gemeentebelangen

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van het coalitieakkoord tussen het CDA, SGP en gemeentebelangen voor de periode 2006-2010. Bij de analyse van het coalitieakkoord (CDA Katwijk et al., 2006) komen eerst de onderwerpen aan bod die betrekking hebben op de lokale volkshuisvesting: leefbaarheid, de doelgroepen senioren en starters, woon-zorgarrangementen en herstructurering. Vervolgens wordt er gekeken naar de interlokale onderwerpen zoals regionale samenwerking en duurzaamheid. De mate van betrokkenheid van de burger (interactieve beleidsvorming en burgerparticipatie) wordt daarna onderzocht. Tot slot wordt er gekeken hoeveel prestatieonderwerpen er in het coalitieakkoord aan bod komen. Dit geeft aan of de deelname aan de coalitie en het dominante aandeel van de lokale partij invloed heeft op de scope van het coalitieakkoord. Een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen, volgens de indeling van Severijn (2009), die worden aangehaald in het coalitieakkoord (CDA et al., 2006) is te vinden in tabel 7.B.

Leefbaarheid

De leefbaarheid wordt alleen genoemd bij de ontwikkeling van de nieuwbouwlocatie op het voormalige vliegveld Valkenburg. Een goede ruimtelijke kwaliteit van de woonomgeving gaat bij de ontwikkeling van de nieuwbouwlocatie boven het kwantitatieve aspect.

Groepen starters en senioren

Beleid met betrekking tot de groepen starters en senioren wordt beperkt in het coalitieakkoord besproken. Er wordt alleen gesteld dat er meer geschikte woningen voor jongeren en senioren dienen te komen.

Woon-zorgarrangementen

Woon-zorgarrangementen worden in het coalitieakkoord aangehaald. Er wordt door de coalitie gesteld dat het aantal woonzorgvoorzieningen in de diverse woonsegmenten moet worden uitgebreid met een goede spreiding over de gemeente.

Herstructurering

Beleid met betrekking tot herstructurering wordt in het coalitieakkoord niet besproken.

Duurzaam bouwen en regionale samenwerking.

De thema's regionale samenwerking en duurzaam bouwen worden in het coalitieakkoord niet besproken.

Burgerparticipatie

Het betrekken van de burger bij het gemeentelijk beleid in een vroeg stadium dat zij hier nog invloed op uit kunnen oefenen van belang. Burgerparticipatie 2.0 komt in het coalitieakkoord niet aan bod.

Analyse prestatieafspraken

Van de 31 prestatieonderwerpen komen er 8 (zie tabel 7.B) terug in het coalitieakkoord. Deelname van een lokale partij heeft er in deze casus niet voor gezorgd dat de scope van de coalitie breed te noemen is.

Tabel 7-B: Analyse coalitieakkoord CDA, SGP en Gemeente Belangen, 2006.

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		
Nieuwbouw		Bij de ontwikkeling van Valkenburg dient er ingezet te worden op kwaliteit van de woningen en de woonomgeving in plaats van kwantiteit.
Doelgroep		
Starters		Meer geschikte woningen voor starters
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverdeling		
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		Meer geschikte woningen voor gehandicapten.
Statushouders		
Senioren		Meer geschikte woningen voor senioren.
Daklozen		
Woon- zorgarrang.		De woonzorgvoorzieningen dienen uitgebreid te worden met een goede spreiding over de gemeente.
Herstructureringsbeleid		
Sloop		
Samenvoegen woningen		
Woningverbetering		
Nieuwbouw laagsegment koop		
Verkoopbeleid		
Tussenvormen		
Fysieke omgeving		Bij de ontwikkeling van het voormalige vliegveld Valkenburg, krijgt ruimtelijke kwaliteit van de woonomgeving voorrang om het kwantitatieve aspect.
Sociale veiligheid		
Woningkwaliteit		
Duurzaam bouwen		
Levensloopbestendig bouwen		
Burgerparticipatie 1.0		Burgers en organisaties dienen actief betrokken te worden bij het gemeentelijk beleid in het stadium dat invloed nog mogelijk is.
Burgerparticipatie 2.0		
Part. opdrachtgeverschap		
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		
Samenwerking corporaties		Voor het bouwen van meer geschikte woningen voor senioren, starters en gehandicapten dienen er prestatieafspraken gemaakt te worden met de woningcorporatie.

(*) Niet aan bod is rood, zeer oppervlakkig aan bod is oranje, wel aan bod is groen gearceerd.

Bron: Eigen werk; CDA Katwijk et al., 2006.

7.C. Woonvisie gemeente Katwijk

De woonvisie “Katwijk; goed om te wonen” is in maart 2008 vastgesteld door de gemeenteraad. Hierin staat het beleid wat de gemeente zal voeren met betrekking tot de volkshuisvesting in de gemeente Katwijk. Doordat de woonvisie gebaseerd is op het coalitieakkoord 2006-2010 wordt er gekeken of het dominante aandeel van het CDA in de gemeenteraad doorwerkt op de inhoud van de woonvisie.

Eerst zullen de volkshuisvestingsonderwerpen (leefbaarheid, de doelgroepen senioren en starters, woon-zorgarrangementen en herstructurering) die voornamelijk over de lokale situatie gaan aan bod komen. Vervolgens wordt er gekeken in hoeverre regionale samenwerking en duurzaam bouwen in de woonvisie aan bod komen. Ook wordt er gekeken naar de rol van burgerparticipatie in de woonvisie. Tot slot wordt bekeken welke prestatieonderwerpen (Severijn, 2009) aan bod zijn gekomen in de woonvisie. Tabel 7.C in geeft een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen.

Leefbaarheid

Volgens de gemeente wonen verreweg de meeste burgers naar tevredenheid in Katwijk. In vergelijking met de regio zijn de bewoners erg tevreden over de woning waarin ze wonen. Echter laat de leefomgeving naar mening van de burgers te wensen over. Hierbij gaat het bijvoorbeeld over slecht onderhouden van het straatmeubilair, groenvoorzieningen, speelvoorzieningen en aanwezigheid van hondenpoep. De gemeente streeft daarom om een hogere kwaliteit van de openbare ruimte. Ook moet er een scherper onderscheid worden gemaakt tussen de verschillende woonmilieus. De eigen kenmerken van de wijken en kernen binnen de gemeente moeten de komende jaren worden geaccentueerd. Hierbij wordt er nadrukkelijk op gelet dat de sociale segregatie niet wordt vergroot (Gemeente Katwijk, 2008, p. 25).

Doelgroepen senioren, starters

De vraag naar senioren woningen wordt binnen de woonvisie (Gemeente Katwijk, 2008, p. 14) uitvoerig besproken. Het uitgangspunt is dat er voldoende senioren woningen zijn binnen de gemeente Katwijk. Het beleid hoeft daarom niet aangescherpt te worden op de “gewone” senioren, maar op senioren met bewegingsbeperkingen. De kern van de opgave met betrekking tot het seniorenbeleid gaat daarom over het aanpassen van woningen en de woonomgeving voor senioren met een bewegingsbeperking. Ook dient het accent voor de huisvesting van de groep senioren gelegd te worden op woon-zorgarrangementen.

In de woonvisie (Gemeente Katwijk, 2008, p. 6) krijgen starters extra aandacht. Volgens de gemeente Katwijk blijkt namelijk uit het WOON2006 onderzoek, dat de vraag van starters binnen de gemeente Katwijk beduidend hoger ligt dan in de rest van de regio. Dit terwijl het aantal gerealiseerde starters woningen binnen de gemeente achter blijft in vergelijking met de rest van de regio. Het huisvesten van starters is hierdoor een van de prioriteiten van de gemeente Katwijk. Acties die volgens de gemeente ondernomen dienen te worden zijn: bouwen van meer starterswoningen, voorrangsmogelijkheden in de huursector, uitstroom in de huurwoningen aantrekkelijker maken en behoud van huidige stimuleringsmaatregelen (starterslening).

Woon-zorgarrangementen

Een van de kernpunten van het woonbeleid is om meer aandacht te besteden aan de huisvestingsvraag voor mensen met specifieke zorgbehoefte. Welke vorm van wonen in combinatie met zorg (zelfstandig/kleinschalig/intramuraal) het beste is laat de gemeente in het midden, wel wordt erkend dat de gemeente hierin een belangrijke rol in dient te hebben. De gemeente Katwijk wil zich onderscheiden in het faciliteren en realiseren van vernieuwde woonvormen in combinatie met zorg. Uit regionale afspraken gemaakt in 2007, tussen verschillende gemeenten in de Rijnstreek, heeft de gemeente Katwijk de taak op zich genomen om tot 2020 1.800 woningen in de categorie verzorgd wonen te realiseren. De gemeente Katwijk wil nieuwe woonzorgvormen stimuleren en faciliteren. Zo wil de gemeente Katwijk dat er in de nieuwbouwplannen bijzondere woonzorgvormen worden opgenomen (Gemeente Katwijk, 2008, p. 17).

Uitgangspunt van de gemeente is dat mensen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen. Dit vraagt naast het aanbod van geschikte woningen ook naar aanwezigheid van zorgdiensten, overige

voorzieningen en een toegankelijke openbare ruimte. In overleg met betrokken partners moeten er daarom een aantal woon-zorgzones worden aangewezen waarbij op integrale wijze naar de aspecten wordt gekeken die nodig zijn om goede zorg te kunnen verlenen.

Herstructurering

Herstructurering van bestaande wijken wordt in de woonvisie ook besproken. Na 2010 verschuift volgens de gemeente Katwijk het accent van nieuwbouw naar herstructurering van bestaande wijken. In de periode 2010-2020 dienen ca. 2.500 woningen gerealiseerd te worden. Het overgrote deel hiervan (ca. 2.000) dient door middel van herstructurering te worden gerealiseerd. Gemeente en woningcorporaties dienen een samenhangende aanpak van de herstructureringsopgave voor te bereiden.

De onderwerpen die blijken geven van een sterke gerichtheid op het lokale beleid worden in de woonvisie (Gemeente Katwijk, 2008) uitvoerig besproken. Alleen wordt er geen verdere invulling gegeven aan het thema herstructurering. Er wordt aangegeven dat de gemeente de komende jaren voor een belangrijke herstructureringsopgave komt te staan, maar de daadwerkelijke invulling hiervan wordt niet besproken.

Duurzaam bouwen en regionale samenwerking

Met betrekking tot het duurzaam bouwen zijn hoge ambities neergelegd in de woonvisie. Alle woningen dienen namelijk via het duurzaam plus model te worden gebouwd. Hierbij gaat het volgens de gemeente niet alleen om duurzaam bouwen in de bouwtechnische benadering, maar ook sociale ruimtelijke duurzaamheid. In Valkenburg is een ecologisch verantwoorde wijk gebouwd. Voortborduren op deze ervaringen is de minimale ambitie van de gemeente.

De woonvisie geeft een tweezijdig beeld ten aanzien van het belang van regionale samenwerking. In de woonvisie staat wel aangegeven dat het document gebaseerd is op Regionale woningbouwafspraken en de regionale woonvisie. Met betrekking tot het thema Wonen Welzijn en Zorg zijn er tussen de gemeenten en de woningcorporaties in de regio Zuid-Holland Noord afspraken gemaakt die ook als uitgangspunt voor de woonvisie gelden. Maar over het belang van verdere invulling van regionale samenwerking worden geen uitspraken gedaan.

Burgerparticipatie

In de woonvisie staat aangegeven dat de gemeente Katwijk het van belang vindt dat de huidige en toekomstige bewoners van de te bouwen woningen een belangrijke stem moeten hebben. De gemeente zet in op consument gerichte ontwikkelmethoden. Verschillende methoden zijn hiervoor geschikt: hierbij kan gedacht worden aan meer betrokkenheid van de burgers bij het ontwikkelen van de wijken tot particulier opdrachtgeverschap. Het betrekken van de burgers bij het beheer en inrichting van de eigen leefomgeving; burgerparticipatie 2.0, wordt niet genoemd.

Analyse prestatieonderwerpen

Het aantal prestatieonderwerpen die worden besproken geeft aan dat de woonvisie een relatief brede scope heeft. Van de 31 onderwerpen worden 22 onderwerpen (waarvan 1 beperkt) besproken. De doorwerking van de dominante lokale partij op de woonvisie lijkt aan te sluiten bij de stelling dat lokale partijen een brede scope hebben ten aanzien van de volkshuisvesting.

Dat de onderwerpen het huursubsidiebeleid en huurprijsbeleid en de onderwerpen financiële continuïteit en verdeling van de kosten niet worden besproken ligt in de lijn der verwachtingen. Dit zijn immers onderwerpen die respectievelijk vanuit de Rijksoverheid worden bepaald of thuishoren in de prestatieafspraken tussen de gemeente en woningcorporaties.

De onderwerpen die wel in de woonvisie passen maar die niet aan bod komen zijn: het grondbeleid, interactieve beleidsvorming, de sociale veiligheid, verkoopbeleid, het samenvoegen van woningen, en het beleid met betrekking tot statushouders.

Tabel 7-4: Analyse woonvisie gemeente Katwijk 2008-2020.

Onderwerp	* Opmerking
Kernvoorraad	Er dienen prestatieafspraken te worden gemaakt over de omvang van de kernvoorraad.
Nieuwbouw	Maken van harde afspraken met woningcorporaties en ontwikkelaars. Meer variatie aan de uitrustings- en kwaliteitsniveau van de nieuwbouwwoningen. Vanaf 2007 tot 2010 dienen er 1.500 nieuwe woningen te worden gerealiseerd. 2010-2020 2.500 extra woningen, waarvan 2.000 herstructurering is (40% betaalbare categorie en 15% topsegment).
Doelgroep	Er zijn binnen de gemeente voldoende woningen voor de primaire doelgroep. Waarborgen van de toegankelijkheid voor de primaire doelgroep bij nieuwbouw wijken.
Starters	Een van de voornaamste punten is het huisvesten van starters. Bouwen van starterswoningen in de koopsector. Voorrangsmogelijkheden in de huursector voor starters.
Huurprijsbeleid	
Woonruimteverdeling	Labeling van huurwoningen zodat starters hier gemakkelijker voor in aanmerking komen.
Huursubsidiebeleid	
Gehandicapte	Het woonbeleid dient aandacht te besteden aan groepen met bijzondere zorg vraag.
Statushouders	
Senioren	Uitgangspunt er zijn voldoende senioren woningen, beleid moet worden toegespitst op senioren met beperkingen. Beter geschikt maken van de woning en woonomgeving voor senioren met bewegingsbeperkingen. Aanpasbaarheid en toegankelijkheid van woning en woonomgeving als aandachtspunt bij nieuwbouw.
Daklozen	Prestatieafspraken maken met woningcorporaties om tehuislozen huisvesting aan te bieden, dit moet wel op regionaal niveau geschieden
Woon- zorgarrang.	Er dienen woonservicezones aangewezen te worden. Er dienen 1.800 woningen opgeplust te worden tot verzorgd wonen. Experimenten met nieuwe woonzorgvormen stimuleren en faciliteren Woonzorgvormen opnemen in de nieuwbouwplannen Zorgen voor de aanwezigheid van voldoende zorg- en dienstverlening
Herstructureringsbeleid	Het accent zal vanaf 2010 verschuiven van nieuwbouw naar herstructurering. Herstructurering van ca. 1.150 woningen 2005-2010 en ca. 2.000 woningen 2010-2020.
Sloop	Ca. 400 woningen in de periode 2005-2010 en ca. 2.000 woningen in de periode 2010-2020.
Samenvoegen woningen	
Woningverbetering	Kwaliteitsverbetering van het huidige woningvoorraad.
Nieuwbouw laagsegment koop	40% van de nieuwbouw behoort tot betaalbare categorie. Waarvan 10% goedkoop (€165.000), 10% sociaal (€181,000) en 10% betaalbaar (€240.000).
Verkoopbeleid	
Tussenvormen	Corporaties dienen het assortiment aan contractsvormen te verruimen.
Fysieke omgeving	De woonomgeving dient verbeterd te worden en het dagelijks beheer dient geïntensiveerd te worden.
Sociale veiligheid	
Woningkwaliteit	Meer variatie in de kwaliteit toevoegen Het accent verschuift van nieuwbouw naar kwaliteitsverbeteringen
Duurzaam bouwen	Alle woningen worden gebouwd via het duurzaam bouwen plus pakket
Levensloopbestendig bouwen	Opplussen van woningen om in 2010 1.800 woningen in de categorie "verzorgd wonen" te realiseren.
Burgerparticipatie 1.0	De toekomstige bewoners en huidige bewoners moeten een belangrijke stem hebben in de veranderingen van het woningaanbod Bewoners dienen betrokken te worden bij de inrichting van de woonomgeving.
Burgerparticipatie 2.0	
Particulier opdrachtgeverschap	10% van de nieuwbouwwoningen bestemd voor particulier opdrachtgeverschap
Verdeling van Kosten	
Financiële continuïteit	
Grondbeleid	
Samenwerking corporaties	Herstructurering: deels weggelegd voor de corporaties en deels voor de gemeente Woonservicezones: afspraken maken met corporaties over de invulling hiervan

(*)Niet aan bod is rood, zeer oppervlakkig aan bod is oranje, wel aan bod is groen gearceerd.

Bron: Eigen werk; gemeente Katwijk, 2008.

7.D. Prestatieafspraken gemeente Katwijk, SpiritWonen & KBV

Deze paragraaf analyseert de prestatieafspraken die zijn gemaakt tussen de gemeente Katwijk en de corporaties Spirit Wonen en KVB (2009). De prestatieafspraken hebben een looptijd van 2009 tot en met 2013.

Eerst zullen de volkshuisvestingsonderwerpen (leefbaarheid, de doelgroepen senioren en starters, woon-zorgarrangementen en herstructurering) die voornamelijk over de lokale situatie gaan aan bod komen. Vervolgens wordt er gekeken in hoeverre regionale samenwerking en duurzaam bouwen in de woonvisie aan bod komen. Ook wordt gekeken naar de rol van burgerparticipatie in de woonvisie. Tot slot wordt bekeken welke prestatieonderwerpen (Severijn, 2009) aan bod zijn gekomen in de woonvisie. Tabel 7.D in bijlage C geeft een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen.

Leefbaarheid

Er worden geen afspraken gemaakt die betrekking hebben op het beheer, verbeteren of in standhouden van de leefbaarheid binnen de woonwijken. Er worden ook geen uitspraken gedaan over het thema leefbaarheid.

Doelgroepen: senioren en starters

De positie van starters komt in de prestatieafspraken wel aan bod, echter zeer beperkt. Er wordt alleen beschreven dat bij het woonruimteverdelingsbeleid op basis van regionale huisvestingsverordening een voorrang positie krijgen.

Met betrekking tot de groep senioren worden er tussen de gemeente Katwijk en de corporaties geen afspraken gemaakt in de prestatieafspraken (2008).

Woon-zorgarrangementen

Afspraken met betrekking tot woon-zorgarrangementen komen niet aan bod in de prestatieafspraken.

Herstructurering

Er worden geen concrete afspraken gemaakt op het gebied van herstructurering. Door de partijen wordt wel de uitspraak gedaan dat gezamenlijk investeren in bijvoorbeeld herstructurering van belang is (Gemeente Katwijk et al., 2009, p. 3).

Duurzaam bouwen en regionale samenwerking

Het interlokale thema duurzaam bouwen wordt beperkt in de prestatieafspraken (Gemeente Katwijk et al., 2009) besproken. Er wordt enkel gesteld dat de gemeente en woningcorporaties duurzaam bouwen nastreven.

In de prestatieafspraken staat aangegeven dat de gemeente en woningcorporaties de beleidslijnen volgen die zijn vastgelegd in de Regionale Woonvisie Holland Rijnland. Op het punt van het woonruimteverdelingsbeleid wordt aangegeven dat de gemeente en woningcorporaties gebonden zijn aan regionale afspraken. In de prestatieafspraken wordt aangegeven dat zijn in het regionale overleg gaan bepleiten om een deel van het jaarlijks vrijgekomen lokale woningaanbod te mogen verdelen in afwijking van de regionale regels. De gemeente en woningcorporaties willen hier gebruik van maken om het hoofd te kunnen bieden aan lokale problematiek.

Burgerparticipatie

Burgerparticipatie worden niet in de prestatieafspraken besproken.

Analyse prestatieafspraken

Van de 31 prestatieonderwerpen (Severijn, 2009) worden er 12 prestatieonderwerpen uitgebreid en 2 onderwerpen beperkt besproken. Het huurprijsbeleid en huursubsidiebeleid worden wederom niet besproken, dit omdat deze onderwerpen voornamelijk vanuit de Rijksoverheid worden bepaald.

Wat opvalt is dat groepen: senioren, gehandicapten, statushouder en daklozen ook niet aan bod komen. Ook de onderwerpen levensloopbestendig bouwen en woon-zorgarrangementen die betrekking hebben op de groep senioren komen niet aan bod.

Op het punt van burgerparticipatie wordt ook niets genoemd. Verder komen de onderwerpen: fysieke leefomgeving, sociale leefomgeving, nieuwbouw in het lage segment koop, verkoopbeleid, samenvoegen van woningen, particulier opdrachtgeverschap en het grondbeleid komen niet aan bod. Al met al een groot deel van de onderwerpen zijn hier niet besproken.

Er zijn 31 prestatieafspraken te onderscheiden hiervan kunnen er 13 geclassificeerd worden als “resultaat afspraken” (garantie, handeling en transactie) 15 afspraken behoren tot de inspanningsafspraken (uitspraken en intentieafspraken) verder zijn er nog 3 procesafspraken gemaakt. De verhouding resultaat in inspanningsafspraken ligt nagenoeg gelijk.

De afspraken zijn voornamelijk kwalitatief van karakter. Van de 31 prestatieafspraken zijn 7 afspraken te classificeren als kwantitatief (zie tabel 7.D).

Tabel 7-D: Analyse prestatieafspraken Gemeente Katwijk, SpiritWonen & KBV.

Onderwerp	*	Opmerking	Type
Kernvoorraad		De kernvoorraad dient 1,5x zo groot dan de doelgroep te zijn.	Uitspraak
		De kernvoorraad dient eind 2013 7.725 woningen te omvatten.	Garantie
		Corporaties verstrekken gemeente in het jaarverslag een overzicht van de omvang, samenstelling en spreiding van de sociale sector.	Garantie
Nieuwbouwproductie		Maximale inspanning om nieuwbouw productie op peil te houden	Intentie
		Versnellen nieuwbouwproductie Vlietstede, Westerhage Rijnsoever Noord.	Intentie
		Woningcorporaties 600 woningen produceren 2009-2013	Garantie
		Er blijft behoefte naar nieuwbouw deels om verouderde voorraad te vervangen en deels om de bevolkingsgroei op te vangen.	Uitspraak
Doelgroep		De doelgroep omvat op basis van het woononderzoek 7.480 huishoudens.	Uitspraak
		Gemeente en woningcorporaties werken intensief samen om de uitbreiding van de sociale sector te bespoedigen.	Intentie
		Gemeente en woningcorporaties dienen de omvang, ontwikkeling en huisvestingssituatie van de doelgroep periodiek te actualiseren.	Handeling
Starters		Regels van de regionale huisvestingsverordening zijn gericht om de huisvesting van starters te verbeteren.	Uitspraak
Huurprijsbeleid			
Woonruimte-verdelingsbeleid		Gemeente en corporaties zijn bij de woonruimteverdeling gebonden aan regionale huisvestingsverordening.	Uitspraak
		Gemeente en woningcorporaties willen 5 a 10% van de vrijgekomen woningvoorraad verdelen via lokaal maatwerk.	Intentie
Huursubsidiebeleid			
Gehandicapte			
Statushouders			
Senioren			
Daklozen			
Woon- zorgarrang.			
Algemeen herstructureringsbeleid		Een gedeelte van de investering omvat herstructurering	Uitspraak
Sloop		430 woningen slopen voor de periode 2009-2013	Intentie
Samenvoeg. woningen			
Woningverbetering		Corporaties werken actief aan kwaliteitsverbetering en vernieuwing van de sociale sector.	Garantie
Nieuwbouw laagsegment koop			
Verkoopbeleid			
Tussenvormen		124 woningen moeten worden gebouwd volgens maatschappelijk gebonden eigendom, bestaande uit terugkoop-, korting- en waardedelingsregeling.	Garantie
Fysieke omgeving			
Sociale veiligheid			

Onderwerp	*	Opmerking	Type
Woningkwaliteit		Aantal huurwoningen van bescheiden kwaliteit moet afnemen	Intentie
		Gemeente en corporaties bespreken jaarlijks over de beoogde kwaliteitsslag wordt gehaald.	Handeling
Duurzaam bouwen		Er is een wens naar duurzaam bouwen	Intentie
Levensloopbestendig bouwen			
Burgerparticipatie 1.0			
Burgerparticipatie 2.0			
Part. Opdracht.			
Verdeling van Kosten		Corporaties dienen €110 miljoen te investeren in uitbreiding woningaanbod, kwaliteitsverbetering huidige woningvoorraad en herstructurering. Gemeente investeren in openbare ruimte en infrastructuur en zullen vergunningen verlenen aan de corporaties.	Transactie
		Gemeente en corporaties leggen financiële spelregels vast, toerekening van de kosten of verdeling van opbrengsten.	Handeling
Financiële continuïteit		Gemeente en woningcorporaties houden rekening met elkaars financiële capaciteit bij het opstellen van plannen.	Garantie
Grondbeleid			
Samenwerking		Intensief samenwerken om doorlooptijd te verkorten	Intentie
		Gemeente en woningcorporaties dienen elkaar te benaderen als samenwerkingspartner.	Intentie
		Elke jaar wordt er afgestemd welke projecten gezamenlijk dienen te worden uitgewerkt. Hierbij maakt iedere partij een overzicht van de plannen die ze graag in uitvoering zouden willen zien.	Handeling
		Gemeente en woningcorporaties committeren zich aan de in het projectoverzicht opgenomen acties, bedragen en termijnen.	Garantie
		Gemeente en corporatie informeren elkaar tijdig over ontwikkelingen die van wederzijds belang kunnen zijn.	Proces
		De activiteiten die in de prestatieafspraken zijn genoemd worden vastgelegd in een werkplanning.	Proces
		Er vindt 1x per drie maanden ambtelijk overleg plaats tussen de gemeente en woningcorporatie.	Proces
		De corporatie investeert in stenen, terwijl de gemeente investeert in infrastructuur. Hiernaast scheidt de gemeente voorwaarden voor de investeringen van corporaties (vergunningverlening).	Transactie

(*) Niet aan bod is rood, zeer oppervlakkig aan bod is oranje, wel aan bod is groen gearceerd.

Bron: Gemeente Katwijk, Spirit Wonen & KBV, 2009; eigen bewerking.

7.E. Partijprogramma CDA Katwijk 2010

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van het partijprogramma van het CDA Katwijk uit 2010. Bij de indeling van deze paragraaf wordt dezelfde indeling gehanteerd als bij de voorgaande paragrafen. Een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen (Severijn, 2009) die worden aangehaald in het partijprogramma van het CDA Katwijk (2010) is te vinden in tabel 7.E.

Leefbaarheid

Zowel de fysieke als de sociale leefbaarheid wordt in het partijprogramma van het CDA Katwijk (2010) besproken. De inrichting van de leefomgeving bepaalt in belangrijke mate hoe inwoners zich voelen. Ook de sociale samenhang en de ontwikkeling daarvan wordt in sterke mate vormgegeven door de openbare ruimte. Het CDA Katwijk (2010, p. 2) zet zich in op het versterken van de groene en duurzame leefomgeving. De visie op “Katwijk in de Kern” dient vertaald te worden naar een actieplan voor de afzonderlijke dorpen en wijken.

Mensen dienen veilig te kunnen wonen en werken. Sommige wijken kennen plaatsen waar overlast voorkomt, met als gevolg leefbaarheidsproblemen. Het CDA Katwijk wil deze overlast aanpakken door de ruimte anders in te delen in samenspraak met omwonende, maatschappelijke organisaties en eigenaren van omliggende gebouwen. Om de leefomgeving te verbeteren moet parkeren zoveel mogelijk ondergronds en in parkeergebouwen gebeuren.

Doelgroepen: senioren en starters

Met betrekking tot de groep starters wordt er door het CDA Katwijk gesteld dat er momenteel te weinig betaalbare koop- en huurwoningen zijn. De positie van de groep jongeren op de woningmarkt dient

daarom verbeterd te worden (CDA Katwijk, 2010, p. 5). Verder dient het budget voor de starterslening uitgebreid te worden.

Het beleid om de positie van de groep senioren te verbeteren dient voortgezet te worden. Senioren dienen zo lang mogelijk in hun eigen kern of wijk te kunnen blijven wonen. Het levensloopbestendig bouwen is hierdoor noodzakelijk, evenals het realiseren van woon-zorgarrangementen. Ook moeten er voldoende aanleunwoningen bij zorgcentra worden gerealiseerd.

Woon-zorgarrangementen

De positie van het CDA Katwijk ten aanzien van de ontwikkeling van woon-zorgarrangementen wordt in het partijprogramma (2010, p. 5) ook besproken. Het CDA wil de ontwikkeling van deze zogenaamde woon-zorgarrangementen voor bijzondere doelgroepen stimuleren. Woon-servicezones rond onder meer Salem en Vlietstede moeten versneld worden ingevoerd.

Herstructurering

Herstructurering biedt kansen om de leefbaarheid van wijken te verbeteren. Bij herstructurering wordt door het CDA ingezet op verdunning. De kosten voor herstructurering zullen niet altijd door de herstructurering zelf gedekt kunnen worden en dienen daarom gedekt te worden vanuit andere inkomsten. De herstructurering van de kernen dient afgestemd te worden op de wensen van de inwoners.

De thema's die betrekking hebben op het de lokale volkshuisvesting: leefbaarheid, de doelgroepen senioren en starters, woon-zorgarrangementen en herstructurering, komen allemaal aan bod in het partijprogramma.

Duurzaam bouwen en regionale samenwerking

Duurzaamheid en duurzaam bouwen wordt binnen het partijprogramma uitvoerig besproken. Volgens het CDA Katwijk (2010) dient duurzaamheid in alle plannen te worden geïntegreerd (CDA Katwijk, 2010, p. 2). Nieuw-Valkenburg dient klimaatneutraal gebouwd te worden. Het dient een voorbeeld wijk te worden waar groen en natuur ruim baan krijgen. Het CDA is ook voorstander voor het instellen van een duurzaamheidslening voor duurzame woningrenovatie. Ook dienen afspraken met woningcorporaties gemaakt te worden voor meer energiebesparing bij huidige huurwoningen. Duurzaam bouwen wordt in het partijprogramma nadrukkelijk besproken.

Het belang van regionale samenwerking, wat tevens blijkt geeft van een interlokale scope, wordt in het partijprogramma ook besproken. Met het oog op het belang van de inwoners van Katwijk en de regio dient in regionaal verband gewerkt te worden aan de ruimtelijke ontwikkeling. Het CDA hanteert motto lokaal doen, wat lokaal kan, regionaal doen wat regionaal moet. Waar gezamenlijk belangen aan de orde zijn, wordt samengewerkt binnen de regio Holland Rijnland (CDA Katwijk, 2010, p. 21).

Burgerparticipatie

Het belang van burgerparticipatie wordt in het partijprogramma benoemd. Sommige wijken hebben te kampen met overlast. Het CDA wil dit aanpakken door de ruimte in samenspraak met bewoners anders in te richten.

In het partijprogramma wordt aangegeven dat de gemeente democratisch betrouwbaar en consistent is. Inbreng van burgers blijft hierdoor een voortdurend aandachtspunt ter verbetering. Bij de besluitvorming wordt er voorgenomen om te luisteren naar de mening van burgers (CDA Katwijk, 2010, pp. 2, 21). Burgerparticipatie 2.0 wordt niet besproken in het partijprogramma.

Analyse prestatieafspraken

Van de 31 prestatieonderwerpen komen 19 onderwerpen duidelijk terug in het partijprogramma en 1 zeer beperkt (nieuwbouwproductie). De positie van de doelgroep van het beleid (mensen met een laag inkomen) wordt niet aangehaald. In het verlengde hiervan komt ook de omvang van de kernvoorraad niet aan bod.

Tabel 7-E: Analyse partijprogramma CDA Katwijk, 2010.

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		
Nieuwbouwproductie		Het komende decennium is het de uitdaging om voldoende woningen beschikbaar te stellen.
Doelgroep		
Starters		Er is een tekort aan betaalbare koop- en huurwoningen voor starters. De positie van starters op de woningmarkt moet worden verbeterd. Het budget voor startersleningen moet worden uitgebreid.
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverd.		Lokaal maatwerk voor de woonruimteverdeling moet mogelijk blijven.
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		Het beleid om geschikte huisvesting voor bijzondere doelgroepen te huisvesten moet worden voortgezet.
Statushouders		
Senioren		Er is een tekort aan betaalbare koop- en huurwoningen voor senioren. Senioren moeten zolang mogelijk in hun eigen wijk kunnen blijven wonen. Er moeten voldoende aanleunwoningen bij zorgcentra zijn.
Daklozen		Er dienen prestatieafspraken te worden gemaakt met woningcorporaties over de opvang van dak- en thuislozen.
Woon- zorgarrang.		Woonservices-zones moeten versneld worden ingevoerd, rond ondermeer Salem en Vlietstede
Algemeen herstructureringsbeleid		Herstructurering kan worden ingezet om de in het verleden intensief bebouwde wijken leefbaarder en groener te maken. Bij herstructurering wordt er gekozen voor verdunning. Kosten voor herstructurering zullen daarom niet altijd worden terugverdient en moeten daarom uit andere gemeentelijke middelen worden gehaald.
Sloop		
Samenvoegen woningen		
Woningverbetering		Er dient een Duurzaamheidslening ingesteld te worden voor duurzame woningrenovatie.
Nieuwbouw laagsegment koop		Beschikbaar stellen van voldoende woningen met name betaalbare huur- en koopwoningen.
Verkoopbeleid		
Tussenvormen		Tussenvormen zoals "te woon" moeten worden gestimuleerd.
Fysieke omgeving		Komende decennium is het van belang om voldoende te investeren in de leefbaarheid van wijken. Nieuwe parkeerplaatsen moeten zoveel mogelijk ondergronds of in parkeergebouwen worden gerealiseerd.
Sociale veiligheid		Sommige wijken hebben te kampen met overlast, met leefbaarheidsproblemen als gevolg. Door de ruimte anders in te delen en door in dialoog te gaan met maatschappelijke organisaties en omwonende moet deze overlast worden weggenomen.
Woningkwaliteit		
Duurzaam bouwen		Nieuw-Valkenburg wordt een woonwijk waar klimaatneutraal gebouwd moet worden. Stimuleren van duurzaamheidsleningen Stimuleren van de aanleg van groene daken
Levensloopbestendig bouwen		De ontwikkeling van levensloopbestendig bouwen is noodzakelijk om de ouderen te kunnen huisvesten in hun eigen wijk.
Burgerparticipatie 1.0		Sommige wijken hebben te kampen met overlast, in samenspraak met de buurt dienen deze problemen aangepakt te worden. Inwoners, organisaties en bedrijven voortdurend betrekken bij het beleid
Burgerparticipatie 2.0		
Particulier opdrachtgeverschap		Veel ruimte voor particulier opdrachtgeverschap. Aanwijzen van welstandsvrije zones
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		Actief grondbeleid om de regie in handen te houden
Samenwerking		Het eigen karakter van de betrokken organisaties moet worden gerespecteerd

(*) Niet aan bod is rood, zeer oppervlakkig aan bod is oranje, wel aan bod is groen gearceerd.

Bron: CDA Katwijk, 2010.

7.F. Coalitieakkoord CDA, CU & VVD

Na de verkiezingen van 2010 is er een coalitie gevormd tussen het CDA, ChristenUnie en de VVD. Deze paragraaf geeft een uitgebreide analyse van het coalitieakkoord. Deze paragraaf heeft dezelfde indeling als de voorgaande paragrafen. Een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen, volgens de indeling van Severijn (2009), die worden aangehaald in het coalitieakkoord (CDA et al., 2010) is te vinden in tabel 7.F.

Leefbaarheid

Beleid met betrekking tot de leefomgeving wordt in het coalitieakkoord besproken. Er wordt gesteld dat er binnen de wijken meer groen moet komen en dat het groen intensiever onderhouden moet worden. Met betrekking tot de sociale leefbaarheid wordt er door de coalitiepartners gesteld dat de leefomgeving verzorgd dient te zijn. Een verzorgde leefomgeving levert een bijdrage aan het gevoel van veiligheid. Schade als gevolg van vandalisme moet snel worden hersteld (CDA Katwijk et al., 2010, p. 3).

Groepen Senioren en starters

Er wordt mondigesmaat aandacht besteed aan de positie van starters en senioren in het coalitieakkoord (CDA Katwijk et al., 2010). Er wordt één zin gewijd aan de starters en senioren. Hierbij is de coalitie van mening dat er meer aandacht moet komen voor de bouw van senioren- en starterswoningen.

Woon-zorgarrangementen

Terwijl in het verkiezingsprogramma van het CDA (2010) wel degelijk wordt gesproken over de ontwikkeling van woon-zorgarrangementen blijft dit onderwerp in het coalitieakkoord buiten beschouwing.

Herstructurering

De herstructurering van bestaande wijken wordt in het coalitieprogramma niet besproken.

Regionale samenwerking en duurzaam bouwen

Het duurzaam bouwen komt zeer beperkt aan bod in het coalitieakkoord. Er wordt enkel gesteld dat energiebesparing moet worden gestimuleerd (CDA Katwijk et al., 2010, p. 4). De positie ten opzichte van regionale samenwerking wordt niet besproken.

Burgerparticipatie

Burgerparticipatie wordt niet genoemd in het coalitieakkoord.

Analyse prestatieonderwerpen

Wat opvalt is dat de prestatieonderwerpen in het coalitieakkoord zeer beperkt aan bod komen. Van de 31 prestatieonderwerpen Van de 31 prestatieonderwerpen komen er maar 2 duidelijk aan bod: fysieke leefomgeving en nieuwbouwproductie. Verder worden er 5 prestatieonderwerpen zeer beperkt besproken: starters, senioren, sociale veiligheid, woningkwaliteit en duurzaam bouwen. De overige onderwerpen worden geheel niet besproken.

Tabel 7-F: Analyse coalitieakkoord CDA Katwijk, ChristenUnie & VVD, 2010.

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		
Nieuwbouwproductie		De huidige marktomstandigheden dwingen de gemeente het bouwtempo naar beneden bij te stellen.
Doelgroep		
Starters		Extra aandacht voor de ontwikkeling van starterswoningen
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverdelingsbeleid		
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		
Statushouders		
Senioren		Extra aandacht voor de ontwikkeling van seniorenwoningen
Daklozen		
Woon- zorgarran.		
Algemeen herstructureringsbeleid		
Sloop		
Samenvoegen woningen		
Woningverbetering		
Nieuwbouw laagsegment koop		
Verkoopbeleid		
Tussenvormen		
Fysieke omgeving		Meer aandacht voor de kwaliteit van wijken
		Zorgen voor een verzorgde leefomgeving en schade hieraan snel herstellen
		Meer groen in de wijken
Sociale veiligheid		Een verzorgde leefomgeving, die bijdraagt aan een veilig gevoel.
Woningkwaliteit		Meer aandacht voor de kwaliteit van gebouwen en architectuur
Duurzaam bouwen		Prioriteit aan energiebesparing
Levensloopbestendig bouwen		
Burgerparticipatie 1.0		
Burgerparticipatie 2.0		
Part. Opdracht.		
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		
Samenwerking		

(*) Niet aan bod is rood, zeer oppervlakkig aan bod is oranje, wel aan bod is groen gearceerd.

Bron: Coalitieakkoord CDA, ChristenUnie & VVD, 2010.

7.G. Prestatieafspraken Gemeente Katwijk & Dunavie

Deze paragraaf geeft een uitgebreide analyse van de prestatieafspraken tussen de gemeente Katwijk & Dunavie (2011). In tabel 7.G. is te zien welke prestatieonderwerpen aan bod zijn gekomen.

Leefbaarheid

Gemeente en Dunavie hebben de intentie de identiteit van de afzonderlijke woonkernen te behouden en te versterken. De ontwikkeling van woongebieden moet hierbij zoveel mogelijk door de gemeente en woningcorporaties in samenspraak worden gedaan. Elkaar wederzijds informeren over activiteiten in de woonomgeving is hierbij de minimale vereiste (Gemeente & Dunavie, 2011, p. 5). Ook wordt er eenmaal per jaar overleg gevoerd over de huidige en de geambieerde kwaliteit van de leefomgeving. De gemeente Katwijk en Dunavie gaan bij de renovatie van woningen vooraf gezamenlijk de aanpak van de woonomgeving vastleggen.

Groepen Senioren en starters

Afspraken met betrekking tot de groep senioren komen aan bod. Er wordt in de prestatieafspraken gesteld dat de gevolgen van de reeds ingezette vergrijzing de komende jaren zichtbaar wordt. Afgesproken wordt dat Dunavie in haar vastgoedstrategie nadrukkelijk rekening houdt met de vraag van senioren naar levensloopgeschikte woningen.

Starters komen niet aan bod in de prestatieafspraken.

Woon-zorgarrangementen

De realisatie van woonservicezones krijgt veel aandacht in de prestatieafspraken tussen de gemeente en Dunavie. Naast het regulier beleid om de openbare ruimte en woningen beter geschikt te maken voor senioren, wordt ook met zorginstellingen overleg gevoerd voor de realisatie van vijf woonservicezones (Gemeente Katwijk & Dunavie, 2011, p. 8). Met de planvorming voor de woonservicezones rond Kwadrant en Wilbert is een start gemaakt. Gemeente en Dunavie willen in de komende jaren flinke stappen maken in de realisatie van de woonservicezones. Hierbij zal Dunavie onderzoeken welke complexen zich lenen voor aanpassing zodat deze beter geschikt zijn voor personen met een functiebeperking of zorgbehoefte.

Herstructurering

Op het gebied van herstructurering zijn ook verschillende afspraken gemaakt tussen de gemeente en Dunavie. In de prestatieafspraken is overeengekomen dat de gemeente Katwijk de activiteiten van Dunavie niet alleen langs financiële maatstaven beoordeeld maar ook vanuit volkshuisvestelijke gronden. Ook wordt voor Dunavie een prominente rol weggelegd voor de realisatie van het voormalige Marine Vliegveld Valkenburg zodat Dunavie ook extra middelen heeft om in te spelen op de herstructureringsvraag van de gemeente Katwijk (Gemeente Katwijk & Dunavie, 2011, p. 3). De gemeente en Dunavie dienen de investeringen onder andere op het gebied van herstructurering op elkaar af te stemmen. Hierbij dient Dunavie te investeren in stenen en de gemeente Katwijk met name in de woonomgeving. De gemeente en Dunavie zijn overeengekomen dat er financiële spelregels vastgelegd moeten worden zodat niet bij elk herstructureringsproject opnieuw onderhandeld hoeft te worden.

Regionale samenwerking en duurzaam bouwen

Er wordt veel aandacht besteed aan duurzaam bouwen. Volgens de gemeente en Dunavie is energiereductie van belang om het gebruik van grondstoffen en het opwarmen van de aarde terug te dringen, maar ook om de woonlasten voor de burgers aanvaardbaar te houden. De gemeente en Dunavie spreken de intentie uit om te komen tot een zo hoog mogelijke energiereductie met betrekking tot het wonen. Bij ingrijpende woningverbeteringen is afgesproken dat Dunavie per complex tenminste een sprong van twee energielabels te realiseren.

De gemeente en Dunavie volgen de beleidslijn van de Regionale Woonvisie Holland Rijnland. Met betrekking tot de huisvesting van bijzondere doelgroepen (mensen met een lichamelijke, verstandelijke of

maatschappelijke beperking) zullen gemeente Katwijk en Dunavie minimaal het aantal personen huisvesten die vanuit de regionale afspraken voor de regio Holland Rijnland zijn opgenomen. Ook op het gebied van woonzorgzones wordt er rekening gehouden met regionale afspraken.

Burgerparticipatie

Het betrekken van de burger bij het beleid, wordt beperkt aangehaald. Voorafgaand aan renovatie wordt door Dunavie, de gemeente en (vertegenwoordigers van) bewoners van de woningen in de directe woonomgeving een wijkschouw uit.

Burgerparticipatie bij het beheer van de woonomgeving komt een keer voor in de prestatieafspraken (Gemeente Katwijk & Dunavie, 2011). De gemeente en Dunavie geven aan betrokkenheid van bewoners bij het beheer van de leefomgeving te stimuleren.

Analyse prestatieonderwerpen

Van de 31 prestatieonderwerpen (Severijn, 2009) komen er 22 onderwerpen terug in de prestatieafspraken tussen de gemeente en Dunavie. Het huurprijsbeleid en huursubsidiebeleid komen evenals de voorgaande documenten niet in de prestatieafspraken van 2011 voor. Het verkoopbeleid en het beleid met betrekking tot het samenvoegen van woningen komt ook niet in de prestatieafspraken voor.

In alle documenten wordt er nadrukkelijk aandacht gevraagd (en beperkt aandacht in het coalitieakkoord van 2011) voor de positie van starters op de woningmarkt van Katwijk. Wat opvalt is dat de positie van starters vervolgens in de prestatieafspraken niet aan bod komen. Ook het particulier opdrachtgeverschap komt zowel voor in het partijprogramma als in de woonvisie. Hier worden echter geen afspraken over gemaakt met de woningcorporatie. De financiële continuïteit en het grondbeleid komen tot slot ook niet aan bod.

Van de 60 gevonden prestatieafspraken zijn er 28 te classificeren als resultaatafspraken en 27 als intentieafspraken. De overige 5 prestatieafspraken zijn procesafspraken.

13.4

Tabel 7-8: Analyse prestatieafspraken Gemeente Katwijk & Dunavie, 2011

Onderwerp	* Opmerking	Type
Kernvoorraad	De omvang van de sociale woningvoorraad is momenteel groot genoeg. Deze dient namelijk 1,5x de omvang van de doelgroep te bedragen (6.240 woningen). Begin 2010 omvatte dit 7.270 woningen.	Uitspraak
	O.g.v. prognoses dient eind 2014 de sociale woningvoorraad minimaal 6.624 woningen te bedragen	Garantie
	Kwantitatief is de kernvoorraad hierdoor groot genoeg, Dunavie zet zich intensief in voor vernieuwing, en kwaliteitsverbetering van de sociale sector.	Intentie
	Dunavie verstrekt de gemeente jaarlijks cijfers v.d. omvang, samenstelling en spreiding v.d. sociale sector.	Handeling
Nieuwbouw-productie	De gemeente beoordeelt de ontwikkelingsmogelijkheden (die door de gemeente worden aangeboden) niet alleen langs financiële maatstaven maar ook op grond van volkshuisvestelijke gronden.	Handeling
	De gemeente stelt Dunavie door middel van deelname aan de nieuwbouwproductie in staat om de kwaliteitsverhoging en variatie aan te brengen in de woningvoorraad.	Intentie
	In de periode tot 2015 zal Dunavie 400 woningen in aanbouw nemen.	Handeling
	Bij het gunnen van locatieontwikkeling en de uitgifte van nieuwbouwgronden nodigt de gemeente Dunavie uit om een aanbod te doen.	Handeling
	Dunavie moet een prominente rol spelen bij de ontwikkeling van Nieuw Valkenburg.	Intentie
Doelgroep	Bij de ontwikkeling van Nieuw Valkenburg denkt de gemeente aan de ontwikkeling van sociale huurwoningen.	Intentie
	Dunavie realiseert in de periode tot 2014 63 sociale woningen	Garantie
Starters		
Huurprijsbeleid		
Woonruimte-verdelingsbeleid	Gemeente en Dunavie zullen een gezamenlijk standpunt innemen met betrekking tot de woonruimteverdelingsbeleid. Dit wordt namelijk op regionaal niveau vastgelegd.	Intentie
	Gemeente en Dunavie gaan periodiek bekijken welke effecten de woonruimteverdelingsbeleid heeft op de lokale woningmarkt.	Handeling
	Gemeente en Dunavie kijken naar de gevolgen voor de middeninkomens v.d. invoering v.d. 90% regeling.	Handeling
Huursubsidie		
Gehandicapte	Dunavie huisvest jaarlijks vanuit regionale afspraken bijzondere doelgroepen. In 2010 21 woningen	Garantie
	Gemeente en Dunavie bespreken eenmaal per jaar of de huisvestingsopgave wordt gehaald en of er aanleiding is om in Katwijk meer woningen te reserveren	Handeling
	Verzoeken van zorginstellingen om meer voorzieningen te realiseren worden in bestuurlijk overleg tussen gemeente en Dunavie gemeld en besproken.	Handeling
	Gemeente en Dunavie zullen in advertenties aangeven in hoeverre woningen geschikt zijn voor mensen met een beperking.	Handeling
Statushouders	Dunavie stelt voldoende woningen ter beschikking om Statushouders te huisvesten	Garantie
Senioren	Dunavie houdt in haar vastgoedstrategie nadrukkelijk rekening met de toenemende vraag van senioren naar levensloopgeschikte woningen	Handeling
Daklozen	Voortzetten van investeren opvang bijzondere doelgroep (inclusief daklozen)	Intentie
Woon- zorgarrang.	Dunavie zal verkennen welke complexen zinnen de woon-zorgzones zich lenen voor aanpassingen.	Handeling
	Gemeente en Dunavie willen rond Kwadrant en Wilbert een flinke stap maken met het uitbreiden van woon- zorgarrangementen.	Intentie
	Het aanbod op het gebied van wonen en zorg moet beter op elkaar aansluiten, hiervoor moet de huidige voorraad in kaart worden gebracht, de uitbreidingsbehoeften en de wensen van zorginstellingen.	Handeling
	Het in kaart brengen van het huidige aanbod, de uitbreidingsplannen en wensen van zorginstellingen, dit gebeurd in de 2 ^e helft van 2011.	Handeling
	Het platvorm wonen, zorg en welzijn functioneert als stuurgroep die er voor zorgt dat ontwikkelingen op gebied van wonen, zorg en welzijn in samenhang plaatsvinden.	Intentie
Algemeen herstructure-ringsbeleid	De gemeente stelt Dunavie in staat deel te nemen aan de herontwikkeling van Voormalig Marine Vliegkamp Valkenburg.	Intentie
	Samenhangend investeren in herstructurering	Intentie
	De gemeente beoordeeld Dunavie bij de ontwikkeling van de door de gemeente aangeboden locaties op herstructureringsmogelijkheden.	Handeling
Sloop	223 Woningen	Intentie
Samenvoegen woningen		
Woningverbetering	De gemeente stelt Dunavie door middel van deelname aan de nieuwbouwproductie in staat om de kwaliteitsverhoging en variatie in haar woningbezit aan te brengen.	Intentie
	Het aantal goedkope huurwoningen van bescheiden kwaliteit moet afnemen.	Intentie
	Jaarlijks moet worden afgesproken met de gemeente of de kwaliteitsverbetering voldoende van de grond komt.	Handeling

Onderwerp	*	Opmerking	Type
		2.398 huurwoningen renoveren.	Intentie
Nieuwbouw laagsegment koop		94 woningen koopgarant, 80 woningen sociale koop	Intentie
Verkoopbeleid			
Tussenvormen		Koopgarant 94 stuks	Intentie
Fysieke omgeving		Dunavie en de gemeente willen de identiteit van afzonderlijke woonkerken behouden en versterken.	Intentie
		Dunavie en gemeente spreken af om de ontwikkeling van woongebieden zoveel mogelijk gezamenlijk op te pakken. Wederzijdse informatievoorziening is hierbij de minimale variant.	Proces
		Tenminste eenmaal per jaar bespreken de gemeente en Dunavie de huidige kwaliteit en de geambieerde kwaliteit van de woongebieden.	Handeling
		Voorafgaand aan renovatie van corporatiewoningen voeren bewoners, Dunavie en gemeente een gezamenlijke wijkschouw uit. Op basis van de wijkschouw wordt een plan voor de aanpak gemaakt.	Handeling
Sociale veiligheid			
Woningkwaliteit		Dunavie heeft het vermogen en de intentie om te investeren in de woningkwaliteit van Katwijk.	Intentie
		De woningvoorraad in ogenschouw genomen is groot genoeg, alleen de kwaliteit hiervan is beneden de maat. Kwaliteitsverbetering van de woningvoorraad is de belangrijkste opgave.	Intentie
		Samenhangend investeren in het verbeteren van de woningkwaliteit	Intentie
		Dunavie zet zich actief in voor de kwaliteitsverbetering van de woningvoorraad	Intentie
		Jaarlijks wordt besproken of de beoogde kwaliteitsslag voldoende van de grond komt	Proces
Duurzaam bouwen		Gemeente en Dunavie zich in om het energiegebruik van woningen terug te brengen. Partijen spreken elkaar aan op het nakomen van de intentie.	Intentie
		Bij woningverbetering 2 energielabels omhoog en waar mogelijk energielabel B	Intentie
		Bij nieuwbouw en waar mogelijk bij renovatie zal Dunavie de GPR methodiek van de gemeente hanteren.	Handeling
		Gemeente Katwijk heeft bij nieuwbouw een hogere ambitie (score 7.0) dan het bouwbesluit (ca. 6.0).	Handeling
Levensloop-bestendig bouwen		Dunavie houdt bij haar vastgoedstrategie nadrukkelijk rekening met het levensloopgeschikt maken van woningen.	Intentie
Burgerparticipatie		Bewoners maken in samenwerking met de gemeente en Dunavie een wijkschouw.	Handeling
Burgerparticipatie 2.0		Gemeente en Dunavie stimuleren de betrokkenheid van bewoners bij beheer omgeving.	Intentie
Part. opdracht.			
Verdeling van Kosten		De financiële spelregels voor herstructureringsprojecten worden vastgelegd.	Handeling
		Dunavie investeert in de woningen en de gemeente in de woonomgeving en infrastructuur en zorgt voor vergunningen.	Transactie
Finan. Continuïteit			
Grondbeleid			
Samenwerking		Gemeente en Dunavie spreken uit elkaar als samenwerkingspartners op het brede terrein van wonen te benaderen en zullen elkaar aanspreken op het nakomen van hun afspraken.	Intentie
		Een keer per jaar wordt in samenwerking met Dunavie de voortgang van de prestatieafspraken in een rapport vastgelegd.	Proces
		Vier keer per jaar wordt er met Dunavie overleg gevoerd over de prestatieafspraken. En verder wanneer door een der partijen gewenst.	Proces
		Gemeente en Dunavie stellen elk jaar in het 3 ^e kwartaal vast welke projecten via een gezamenlijke aanpak worden ontwikkeld.	Handeling
		Gemeenten en corporaties committeren zich aan de projectoverzicht opgenomen acties termijnen en bedragen	Intentie
		Einde van het jaar laten beide partijen zien welke prestaties zijn behaald.	Proces
		Gemeente en corporatie moeten vroegtijdig het beleid op elkaar afstemmen bij projecten waarbij de gemeente en Dunavie elkaar nodig hebben.	Intentie

(*) Niet aan bod is rood, zeer oppervlakkig aan bod is oranje, wel aan bod is groen gearceerd.

Bron: Eigen werk; Gemeente Katwijk & Dunavie, 2011.

8 Gemeente Roosendaal

8.A. Partijprogramma Roosendaalse Lijst 2006

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van het partijprogramma van de RL uit 2006. Bij de analyse van het partijprogramma komen eerst de onderwerpen aan bod die betrekking hebben op de lokale volkshuisvesting: leefbaarheid, de doelgroepen senioren en starters, woon-zorgarrangementen en herstructurering. Vervolgens wordt gekeken naar de interlokale onderwerpen zoals regionale samenwerking en duurzaamheid. De mate van betrokkenheid van de burger wordt hierna onderzocht. Tot slot wordt er gekeken hoeveel prestatieonderwerpen er in het partijprogramma aan bod komen, dit geeft een indicatie of het typisch een one-issue partij (lees lijst) is of dat de partij een bredere scope heeft. Een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen (Severijn, 2009) die worden aangehaald in het partijprogramma van de RL (2005) is te vinden in tabel 8.a.

Leefbaarheid

De leefbaarheid van de woonwijken wordt in het partijprogramma aangehaald, maar niet uitvoerig. De RL erkent dat het zorg dragen voor een veilige en goed onderhouden leefomgeving de basistaak is van de gemeente. Volgens de RL moet hierin de komende jaren extra worden geïnvesteerd. Ook met betrekking tot het verbeteren van de leefbaarheid dienen er projecten te worden gerealiseerd waarbij de bewoners intensief worden betrokken (Roosendaalse Lijst, 2005).

De sociale overlast dient volgens de RL aangepakt te worden. De wijkagent aangevuld met de stadswacht vervult hier een belangrijke rol. De RL is voorstander van het invoeren van zogenaamde wijkvaders die nieuwe bewoners bekend maken met hun wijk of dorp (Roosendaalse Lijst, 2005, p. 10).

Doelgroepen senioren, starters

De positie van senioren op de woningmarkt wordt in het partijprogramma besproken. Erkend wordt dat de bevolking in toenemende mate aan het vergrijzen is. Hierdoor is er meer behoefte aan woningen voor senioren. Deze extra behoefte is er vooral in de dorpen (Roosendaalse Lijst, 2005, p. 13). Er dient gezorgd te worden voor geschikte woningen. Dit kan gebeuren door deze aan te passen en te zorgen voor voldoende voorzieningen op het gebied van zorg en welzijn.

De RL stelt dat de Roosendaalse woningopgaaf zich vooral moet richten op de woningbehoefte van starters en senioren. Er moeten binnen de gemeente meer goedkope woningen voor starters komen. Ook het woonruimteverdeelsysteem en extra beschikbaar stellen van startersleningen moeten de positie van starters op de Roosendaalse woningmarkt verbeteren (Roosendaalse Lijst, 2005, p. 12).

Woon-zorgarrangementen

De woon-zorgarrangementen worden in het partijprogramma van de RL (2005, p. 13) ook aangehaald. De Roosendaalse bevolking vergrijst in snel tempo. Volgens de RL dienen er servicezones te worden gerealiseerd. Vanuit deze servicezones worden activiteiten aangeboden op het gebied van welzijn en zorg.

Herstructurering

De noodzaak van herstructurering wordt in het partijprogramma van de RL ook besproken. Herstructurering dient te gebeuren in de wijken daar waar de leefbaarheid onder druk staat of waar de woningen sterk verouderd zijn (Roosendaalse Lijst, 2005, p. 12). De herstructurering van de verschillende wijken dient in samenspraak met de bewoners te geschieden. Grootschalige herstructurering met omvangrijke sloop van woningen is wat betreft de RL niet aan de orde wanneer hierbij de omvang van de kernvoorraad wordt aangetast.

Duurzaam bouwen en regionale samenwerking

Thema duurzaam bouwen wordt nauwelijks besproken. Er wordt een enkele zin toegekend aan dit thema: “Er dient een gemeentelijk klimaatbeleid vorm gegeven te worden door het uitvoeren van projecten gericht op energiereductie en duurzame energie” (Roosendaalse Lijst, 2005, p. 12).

In het partijprogramma van de RL (2005, p. 7) staat aangegeven dat de gemeente Roosendaal bij grensoverschrijdende vraagstukken samen dient te werken met buurgemeenten.

De houding van de RL ten aanzien van regionale samenwerking geeft echter wel blijk van een interlokale scope van de RL. Het belang van regionale samenwerking met buurgemeenten wordt door de RL een aantal keer genoemd.

Burgerparticipatie

De positie van de burger in de lokale politiek wordt door de RL uitvoerig aangehaald. Interactieve beleidsvorming staat volgens de partij hoog in het vaandel: “interactieve beleidsvorming is regel en mag geen uitzondering zijn” (Roosendaalse Lijst, 2005, p. 6). Volgens de RL dienen inwoners bij het maken van plannen actief benaderd te worden. “Plannen moeten bewoners niet overkomen maar zij moeten er een actieve bijdrage aan kunnen leveren” (Roosendaalse Lijst, 2005, p. 6).

Niet alleen bij beleidsvorming dienen inwoners intensief betrokken te worden. De RL streeft naar een intensieve betrokkenheid van de bewoners bij zowel hun stad als buurt. Projecten op het gebied van wijkgericht werken dienen volgens de partij gestimuleerd te worden.

Ook bij het opstellen van het partijprogramma van de RL is er rekening gehouden met de onderwerpen die volgens de inwoners spelen binnen de gemeente. Deze zijn achterhaald door de zogenaamde bewonersenquête alsmede met de gesprekken die zijn gehouden met inwoner.

Zowel het betrekken van de burger bij het beleid alsmede bij de inrichting van de eigen woonomgeving sluit aan bij de stelling dat lokale lijsten burgers sterker betrekken bij de lokale politiek. Ook de totstandkoming van het partijprogramma (waarbij via bewonersenquête en individuele gesprekken met bewoners standpunten zijn bepaald) van 2006 sluit hierbij aan.

Analyse prestatieonderwerpen

In tabel 8.2 van bijlage C is te zien dat 17 van de 31 prestatieonderwerpen worden besproken in het partijprogramma van de RL (2005). Verder worden 1 prestatieonderwerpen zeer beperkt besproken: duurzaam bouwen en nieuwbouw in het lage segment koop.

Van de 31 prestatieonderwerpen worden er 13 helemaal niet besproken. Hierbij is het niet verassend dat de onderwerpen financiële continuïteit, verdeling van de kosten, huursubsidiebeleid en huurprijsbeleid niet aan de orde komen. Dit zijn namelijk onderwerpen die of pas worden behandeld in de prestatieafspraken of onderwerpen die op landelijk niveau worden geregeld.

Tabel 8-A: Analyse partijprogramma Roosendaalse Lijst 2006

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		Omvangrijke herstructurering waarbij een groot deel van sociale huurvoorraad verloren gaat is niet aan de orde. Er dienen meer huurwoningen gerealiseerd te worden.
Nieuwbouwproductie		Realisatie van woningbouwprojecten in alle dorpen, met nadruk op huurwoningen.
Doelgroep		Grootschalige herstructurering met omvangrijke sloop van woningen is niet aan de orde als hierdoor woningen voor de doelgroep verloren gaan.
Starters		Er is behoefte aan goedkope woningen voor starters. De gemeente dient starters te helpen aan de hand van een starterslening.
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverdeling		Eigentijdse woonruimteverdeelsysteem zodat starters meer kans krijgen op de huurmarkt.
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		Naast ouderen vragen chronisch zieken en gehandicapte om speciale aandacht.
Statushouders		
Senioren		Er is behoefte aan woningen voor senioren (vooral binnen de dorpen).
Daklozen		
Woon- zorgarrang.		Er dienen service zones te worden gerealiseerd.
Algemeen herstructureringsbeleid		Sommige wijken dienen geherstructureerd te worden.

Sloop		Alleen sloop wanneer noodzakelijkheid is aangetoond.
Samenvoegen woningen		

Onderwerp	*	Opmerking
Woningverbetering		
Nieuwbouw laagsegment koop		Er is een tekort aan starterswoningen en huurwoningen.
Verkoopbeleid		
Tussenvormen		
Fysieke omgeving		De basistaak van de gemeenten is het zorg dragen voor een veilige en goed onderhouden omgeving. Hierin moet de komende jaren extra worden geïnvesteerd.
Sociale veiligheid		De basistaak van de gemeenten is het zorg dragen voor een veilige en goed onderhouden omgeving. Hierin moet de komende jaren extra worden geïnvesteerd. RL is voorstander van het inzetten van zogenaamde wijkvaders.
Woningkwaliteit		
Duurzaam bouwen		
Levensloopbestendig bouwen		Woningen dienen aangepast te worden zodat bewoners langer kunnen blijven wonen in hun wijk.
Bewonersparticipatie		Bewoners worden bij het maken van plannen actief betrokken. Plannen mogen inwoners niet overkomen. Zij moeten er een actieve bijdrage aan kunnen leveren. Interactieve bedrijfsvorming is regel en mag geen uitzondering zijn. Samen met de bewoners moet er vorm worden gegeven aan herstructurering.
Burgerparticipatie 2.0		De RL streeft naar intensieve betrokkenheid van bewoners bij hun stad. Projecten op het gebied van wijkgericht werken dienen gestimuleerd te worden. Er dienen projecten te worden gerealiseerd waarbij bewoners actief worden betrokken bij het beheer en onderhoud.
Part. opdrachtgeverschap		
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		
Samenwerking corporaties		De gemeente trekt steeds minder aan de touwtjes en werken steeds meer samen met organisaties, bijvoorbeeld met woningcorporaties. Er is veel kennis aanwezig bij maatschappelijke organisaties hiervan moet gebruik gemaakt worden.

(*)Niet aan bod is rood, zeer oppervlakkig aan bod is oranje, wel aan bod is groen gearceerd.

Bron: Roosendaalse Lijst, 2005.

8.B. Partijprogramma Roosendaalse Lijst 2010

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van het partijprogramma van de RL uit 2010. Een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen (Severijn, 2009) die worden aangehaald in het partijprogramma van de RL (2009) is te vinden in tabel 8.b.

Leefbaarheid

De RL heeft een aantal majeure opgaven benoemd. Het actief aan de slag gaan met de leefbaarheid van wijken en dorpen is hier een van (Roosendaalse Lijst, 2009, p. 1). De vitaliteit van dorpen en wijken moet volgens de RL centraal staan. Vitaal in de zin van voldoende woningen voor starters en senioren en in de zin van een goed onderhouden en veilige leefomgeving.

De huidige onderhoudsstaat van de openbare ruimte is volgens de RL een punt van zorg. Nieuw aangelegde wegen en plantsoenen zijn er op korte termijn weer rommelig uit. De RL is van mening dat er geen nieuwe reconstructies van de openbare ruimte plaats moet vinden als het onderhoud van te voren niet voldoende is gewaarborgd.

Ook de sociale veiligheid binnen de wijken in Roosendaal krijgt bijzondere aandacht. “De RL hecht bijzondere waarde aan een veilige leefomgeving” (Roosendaalse Lijst, 2009, p. 5). Het aanpakken van overlast veroorzakende hangjongeren op straat dient prioriteit te krijgen om de bewoners weer het gevoel te geven dat ze veilig over straat kunnen lopen.

Groepen: Senioren en starters

Er wordt in het verkiezingsprogramma aandacht besteed aan de groep senioren. Alleen gaat het hier met name om voorzieningen voor ouderen zoals buurthuizen en de positie van mantelzorgers en vrijwilligers. Ook de huisvesting van allochtonen ouderen is door de groter wordende groep voor de Gemeente Roosendaal van belang. Met betrekking tot de volkshuisvesting van ouderen is de RL van mening dat er voldoende geschikte woningen moeten komen met voldoende voorzieningen. De RL wil ook dat er een informatiecentrum komt voor senioren genaamd "het Punt". Hier kunnen ouderen terecht met vragen over wonen, welzijn en zorg (Roosendaalse Lijst, 2009, p. 6).

Jongeren en starters moeten op de woningmarkt alle ruimte krijgen, zodat zij de mogelijkheid krijgen om in hun eigen dorp of wijk te kunnen blijven wonen. De startersmarkt vraagt om bijzondere aandacht, samen met woningcorporaties en projectontwikkelaars moet de gemeente werken aan voor starters goed bereikbare woningen (Roosendaalse Lijst, 2009, p. 3). De gemeente moet het collectief particulier opdrachtgeverschap ondersteunen. Dit is immers ook een manier om tegemoet te komen aan de wensen van starters.

Woon-zorgarrangementen

Het onderwerp woon-zorgarrangementen wordt niet in het partijprogramma van de RL (2009) besproken.

Herstructurering

Herstructurering van bestaande wijken is ook een belangrijk thema in het partijprogramma van de RL (2009). De RL vindt dat de herstructurering van Westrand en delen van Burgerhout en Langdonk prioriteit heeft, maar eerst dient de herstructurering van de wijken Kroeven en Kalsdonk afgerond te worden. Om de herstructurering voortvarend te laten geschieden dienen de uitvoeringsacties in kaart te worden gebracht samenwerking met maatschappelijke partners en bewonersplatforms is hierbij belangrijk (interactieve beleidsvorming).

Van de thema's die betrekking hebben op de lokale volkshuisvesting wordt alleen niet gesproken over het beleid met betrekking tot woon-zorgarrangementen. De overige thema's (leefomgeving, groepen: senioren en starters en herstructurering) komen wel aan bod.

Regionale samenwerking en duurzaamheid

De RL staat positief tegenover regionale samenwerking. De samenwerking tussen de 19 gemeenten in de regio West-Brabant moet volgens de partij verder vorm krijgen. Ook voor de uitvoering van projecten is samenwerking nodig: niet tegen werken maar samenwerken (Roosendaalse Lijst, 2009, p. 9). Dit gaat in tegen de stelling dat lokale lijsten een sterke lokale scope hebben en niet willen samenwerken met andere gemeenten.

Daar waar duurzaam bouwen in het partijprogramma van 2006 niet aan bod komt, wordt het in het partijprogramma van 2010 wel aangehaald. Bij nieuwe ontwikkelingen moet het uitgangspunt volgens de RL klimaatneutraal zijn. Ook dient de duurzame en gezonde wijk Stadsoever als proeftuin voor duurzaam bouwen voortgezet te worden. Er moet geïnoveerd op gebied van duurzame toepassingen, zoals duurzaam bouwen, benutten van restwarmte, vergroening van gevels en daken en energiezuinig bouwen (Roosendaalse Lijst, 2009, p. 10).

Burgerparticipatie

Volgens de RL is het bij elkaar brengen van de burgers en de gemeenteraad van belang (Roosendaalse Lijst, 2009, p. 9). Voor politieke complexe dossiers moeten inwoners voldoende de gelegenheid hebben om in een vroeg stadium hierin inspraak te hebben.

De RL hecht veel waarde aan goed functionerende wijkplatforms. Ook bij gebiedsgerichte onderwerpen dienen omwonende actiever betrokken te worden bij de besluitvorming. Dit bijvoorbeeld door te vergaderen op de locatie zelf (Roosendaalse Lijst, 2009, p. 9).

Analyse prestatieonderwerpen

In tabel 8.3 van bijlage C is te zien dat er 12 van de 31 prestatieonderwerpen worden besproken waarvan 2 zeer beperkt (levensloopbestendig bouwen en nieuwbouw lage segment koop). Achttien prestatieonderwerpen komen geheel niet aan bod in het partijprogramma van 2010.

In de lijn der verwachtingen worden wederom de onderwerpen huursubsidiebeleid, huurprijsbeleid, verdeling van de kosten en financiële continuïteit niet besproken.

Tabel 8-B: Analyse partijprogramma Roosendaalse Lijst 2010

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		
Nieuwbouwproductie		Er moet op korte termijn worden gestart met de woningbouw in Stadsoever. De nieuwe woningbouw in Heerle dient te worden uitgevoerd.
Doelgroep		
Starters		Jongeren/starters moeten op de woningmarkt alle ruimte krijgen zodat zij in hun eigen buurt kunnen blijven wonen. De startersmarkt vraag om bijzondere aandacht. Samen met woningcorporaties en projectontwikkelaars moet de gemeente werken aan voor starters "goed bereikbare" woningen.
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverdeling		
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		
Statushouders		
Senioren		Betaalbare woningbouw voor senioren. Voldoende geschikte woningen voor senioren zodat zij oud kunnen worden waar ze wonen.
Daklozen		
Woon- zorgarrang.		
Algemeen herstructureringsbeleid		De herstructurering van Kroeve en Kalsdonk dient voortvarend afgerond te worden. De Westrand en delen van Burgerhout en Langdonk dienen geherstructureerd te worden. Bij de herstructurering is samenwerking met maatschappelijke organisaties en bewoners van belang.
Sloop		
Samenvoegen woningen		
Woningverbetering		
Nieuwbouw laagsegment koop		Voldoende nieuwbouw starters. (er vanuit gaande dat dit het laagsegment is)
Verkoopbeleid		
Tussenvormen		
Fysieke omgeving		Een actieve aanpak voor het verbeteren en behouden van de leefbaarheid van buurten en wijken is van belang. Afgelopen jaren zijn er belangrijke stappen gezet om de leefbaarheid in Heerle te verbeteren, dit moet de komende periode voortvarend worden afgerond.
Sociale veiligheid		De RL hecht bijzondere aandacht aan een veilige woonomgeving. Wijkagenten dienen zichtbaar aanwezig in wijken te zijn. Aanpak van hangjongeren dient prioriteit te hebben zodat bewoners weer veilig over straat kunnen.
Woningkwaliteit		
Duurzaam bouwen		De proeftuin duurzame en gezonde wijk Stadsoever moet worden voortgezet. Er moet innovatie plaatsvinden op het gebied van duurzaam bouwen, restwarmte benutten en energiezuinig bouwen.
Levensloopbestendig bouwen		Voldoende geschikte woningen voor ouderen (er vanuit gaande dat hiermee levensloopgeschikte woningen worden bedoeld).
Burgerparticipatie 1.0		Bewoners en organisaties dienen intensiever betrokken te worden door bijvoorbeeld vergaderingen op locatie. Bewoners worden betrokken bij het oplossen van knelpunten in hun omgeving. Samenwerking met maatschappelijke partners en bewonersplatforms is van belang.
Burgerparticipatie 2.0		
Part. opdrachtgeverschap		Particulier opdrachtgeverschap dient door de gemeente breed te worden ondersteund.
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		
Samenwerking corporaties		De RL is gericht op samenwerking met organisaties betrokken in de gemeente. Er dienen een aantal wijken geherstructureerd te worden. Maatwerk en samenwerking met maatschappelijke partners en bewonersplatforms is van belang. In samenwerking met woningcorporaties moet er gewerkt worden aan goed bereikbare starterswoningen.

(*)Niet aan bod is rood, zeer oppervlakkig aan bod is oranje, wel aan bod is groen gearceerd.

Bron: Roosendaalse Lijst, 2010

8.C. Coalitieakkoord RL, CDA, PvdA en GL

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van het coalitieakkoord tussen de RL, CDA, PvdA en GL (2010) weer. Een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen (Severijn, 2009) die worden aangehaald in het partijprogramma van de RL (2009) is te vinden in tabel 8.C.

Leefbaarheid

De leefomgeving krijgt binnen het coalitieakkoord relatief veel aandacht. Een van de speerpunten van de coalitie is “vitale wijken en dorpen”, waarbij de kwaliteit van de leefomgeving veel aandacht krijgt. Schoon, heel en veilig vormen de basisvoorwaarden die door de gemeente worden gehanteerd met betrekking tot de leefomgeving. Hierbij dient de gemeente samenwerking te zoeken met partners en bewoners. Ideeën en uitwerkingen moeten van de bevolking zelf komen, de gemeente moet hierin een faciliterende en ondersteunende rol krijgen (Roosendaalse Lijst et al., 2010, p. 14). Burgerparticipatie, is voor de coalitie, met betrekking tot het verbeteren en behouden van de leefomgeving van essentieel belang.

Openbaar groen draagt voor een belangrijk deel bij aan de kwaliteit van de leefomgeving. De komende bestuursperiode wordt er met zorg omgegaan met de groene ruimte binnen de gemeente. Burgers weten zelf het beste waar knelpunten in hun omgeving zitten. Buurtbewoners moeten volgende coalitie daarom een grotere rol krijgen in het beheer van hun eigen woonomgeving (Roosendaalse Lijst et al., 2010, p. 18). Het onderhoud van de openbare ruimte is een van de speerpunten van de coalitie. De inhaalslag van het achterstallig onderhoud van wegen en straten moet doelmatig worden voortgezet.

Ook wordt er in het coalitieakkoord (Roosendaalse Lijst et al., 2010) een apart hoofdstuk besteed aan de sociale veiligheid. “Veiligheid in al haar aspecten (in het verkeer, achter de voordeur en de sociale veiligheid) wordt door de coalitie beschouwd als basisvoorwaarde voor een goed functionerende samenleving.” (Roosendaalse Lijst et al., 2010, p. 20). Er wordt gestreefd om de criminaliteit waarvan de burger direct hinder ondervindt te bestrijden, bijvoorbeeld vandalisme van de openbare ruimte. Het bestrijden van dit soort criminaliteit zal de kwaliteit van de leefomgeving ten goede komen.

Groepen senioren en starters

Het coalitieakkoord gaat in op de positie van senioren binnen de Roosendaalse woningmarkt. De coalitie is van mening dat senioren zo lang mogelijk in hun eigen woonomgeving moeten kunnen blijven wonen en dat het levensloopbestendig bouwen van woningen hieraan bijdraagt (Roosendaalse Lijst et al., 2010, pp. 17, 19).

De coalitie is van mening dat binnen de gemeente Roosendaal de starters speciale aandacht moeten krijgen (Roosendaalse Lijst et al., 2010, p. 17). Samen met woningcorporaties en projectontwikkelaars dienen er woningen te worden gerealiseerd die voor starters goed bereikbaar zijn. Het streven van de gemeente Roosendaal is om jongeren te binden aan de gemeente. Om dit te bewerkstelligen dienen jongeren binnen een jaar over een woning te beschikken.

Woon-zorgarrangementen

Met betrekking tot de zorg staat er in het coalitieakkoord dat deze kleinschalig en op maat aangeboden moet worden. Hierbij wordt er beroep gedaan op vrijwilligers en mantelzorgers. Er wordt niet gesproken over de realisatie van woon-zorgarrangementen.

Herstructurering

Het beleid met betrekking tot de herstructurering van verouderde woonwijken komt niet aan bod.

Duurzaam bouwen en regionale samenwerking

Het onderwerp duurzaam bouwen wordt beperkt besproken in het coalitieakkoord. Er wordt enkel gesteld dat de wijk Stadsoever zich dient te ontwikkelen tot een duurzame en gezonde wijk (Roosendaalse Lijst et al., 2010, p. 17).

Ook in het coalitieakkoord wordt de samenwerking tussen lokale en regionale partners benadrukt (Roosendaalse Lijst et al., 2010, pp. 4, 30). De regionale samenwerking met Roosendaal en Bergen op Zoom als kartrekkers heeft de afgelopen raadsperiode tot tastbare resultaten geleid. In het coalitieakkoord wordt dus nogmaals het belang van regionale samenwerking benadrukt.

Burgerparticipatie

Wijken en dorpen dienen op basis van maatwerk vitaal te blijven. De coalitie is van mening dat dit dient te gebeuren door verbindingen te leggen met maatschappelijke partners en bewoners. De betrokkenheid van de burger bij de eigen leefomgeving dient door de gemeente te worden gestimuleerd (Roosendaalse Lijst et al., 2010, pp. 14-15).

Het college van B&W dient een heldere visie te geven op de doorontwikkeling van de organisatie en op de communicatie. Hierbij is het delen van informatie en interactief beleidsvorming met bewoners en organisaties van belang.

Analyse prestatieonderwerpen

In het coalitieakkoord worden 15 prestatieafspraken van de 31 besproken, waarvan één (duurzaam bouwen) beperkt. Eveneens als in het partijprogramma van de RL (2010) wordt de doelgroep van beleid en de gewenste omvang van de kernvoorraad niet aangehaald. Bij de speciale doelgroepen worden de groep daklozen en statushouders niet genoemd, dit komt overeen het partijprogramma.

De onderwerpen huurprijsbeleid, huursubsidiebeleid, verdeling van de kosten en financiële continuïteit van de woningcorporatie worden tevens niet genoemd in het coalitieakkoord. Dit was te verwachten. Verder komen het woonruimteverdelingsbeleid, woon-zorgarrangementen, sloop, samenvoegen van woningen, algemeen herstructureringsbeleid en tussenvormen niet aan bod (zie tabel 8.C).

Tabel 8-C: Analyse coalitieakkoord Roosendaalse Lijst, CDA, PvdA en Groenlinks, 2010.

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		
Nieuwbouwproductie		De wijk Stadsoever vervult een belangrijke rol in de woonopgave. Nieuwe projecten worden alleen tot uitvoering gebracht als ze financieel zijn afgedekt.
Doelgroep		
Starters		Voor de startersmarkt vraagt bijzondere aandacht Het streven van de gemeente is om starters binnen een jaar aan een woning te helpen.
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverdeling		Starters dienen binnen de gemeente binnen een jaar over een woning te beschikken.
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		Gehandicapten zullen de mogelijkheid krijgen om binnen hun omgeving te blijven wonen.
Statushouders		
Senioren		Senioren zullen de mogelijkheid krijgen om binnen hun omgeving te blijven wonen.
Daklozen		
Woon- zorgarrang.		
Algemeen herstructureringsbeleid		
Sloop		
Samenvoegen woningen		
Woningverbetering		De woningvoorraad dient aangepast te worden aan de veranderende woonwensen.
Nieuwbouw laagsegment koop		
Verkoopbeleid		
Tussenvormen		
Fysieke omgeving		Bij het verbeteren van de leefomgeving dienen partners en bewoners te worden betrokken. Schoon heel en veilig vormen de basisvoorwaarden voor de leefomgeving. Openbaar groen draagt bij aan de kwaliteit van de woonomgeving. In de komende bestuursperiode wordt met zorg omgegaan met de groene ruimten in de stad.
Sociale veiligheid		Schoon heel en veilig vormen de basisvoorwaarden voor de leefomgeving.
Woningkwaliteit		
Duurzaam bouwen		De wijk Stadsoever ontwikkeld zich tot een duurzame wijk.

Onderwerp	*	Opmerking
Levensloopbestendig bouwen		Er wordt in voldoende levensloopbestendige woningen voorzien, hiervoor moet de huidige woningvoorraad worden aangepast.
Burgerparticipatie 1.0		Bij het verbeteren van de leefomgeving dienen partners en bewoners te worden betrokken.
Burgerparticipatie 2.0		
Part. Opdrachtgeversch.		De gemeente zal initiatieven voor particulier opdrachtgeverschap breed ondersteunen.
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		Door gebrek aan uitleg locaties is er weinig ruimte over voor actief grondbeleid. Het beleid moet gericht zijn op het verzilveren van de huidige locaties.
Samenwerking corporaties		Bij het verbeteren van de leefomgeving dienen partners en bewoners te worden betrokken.
		In samenwerking met woningcorporaties en ontwikkelaars moet de gemeente zorgen voor woningen die voor starters goed bereikbaar zijn.
		Het aangaan van partnerships met woningcorporaties.

(*) Niet aan bod is rood, zeer oppervlakkig aan bod is oranje, wel aan bod is groen gearceerd.

Bron: Roosendaalse Lijst et al., 2010.

8.D. Woonvisie gemeente Roosendaal

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van de gemeentelijke woonvisie. Een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen (Severijn, 2009) die worden aangehaald in het de woonvisie (Gemeente Roosendaal, 2010) is te vinden in tabel 8.D.

Leefbaarheid

De leefbaarheid krijgt in de woonvisie van de gemeente Roosendaal veel aandacht, het is een van de majeure opgaven. Er wordt door de gemeente waarde gehecht aan een goede leefomgeving. Goede woningen in een goede leefomgeving zorgen ervoor dat bewoners zich binden aan hun wijk (Gemeente Roosendaal, 2010, p. 26). Bij het opstellen van wijkontwikkelingsplannen worden samen met bewoners knelpunten geïnventariseerd en worden samenwerking gezocht tussen gemeente, bewoners, corporatie en instellingen die actief zijn in de wijk. De gemeente Roosendaal stimuleert de eigen invloed van bewoners op de inrichting en beheer van de woonomgeving. In de woonvisie wordt aangegeven dat het doel van herstructurering primair het verbeteren van de leefbaarheid is.

De gemeente is verantwoordelijk voor de veiligheid van de openbare ruimte. Om de veiligheid binnen wijken te bevorderen werken verschillende partijen met elkaar samen (Gemeente Roosendaal, 2010, p. 18). Om de veiligheid van het wonen te garanderen wordt er in de prestatieafspraken gestreefd om bij nieuwbouw het label "woonkeur" op te nemen. Op plaatsen waar spraken is van overlast grijpt de gemeente in (Gemeente Roosendaal, 2010, p. 27).

Doelgroepen senioren en starters

De positie van starters wordt in de woonvisie (Gemeente Roosendaal, 2010) uitvoerig besproken. De gemeente Roosendaal heeft de ambitie om jonge gezinnen aan de stad te binden zodat de beroepsbevolking in de gemeente toe neemt (Gemeente Roosendaal, 2010, p. 14). De gemeente Roosendaal wil koop- en huurwoningen bereikbaar maken voor hen die zonder ondersteuning geen eerste stap op de woningmarkt kunnen zetten. De gemeente Roosendaal heeft als doelstelling om de slaagkans van een periode van 4 jaar terug te brengen naar een periode van 1 jaar. Ook de rol van woningcorporaties met betrekking tot starters is vastgelegd in de woonvisie. Woningcorporaties dienen door middel van koopgarant woningen aan starters aan te bieden. De gemeente dient starters te ondersteunen door startersleningen beschikbaar te stellen. In de woonvisie staat aangegeven dat de grootste kansen voor het bouwen van bereikbare koopwoningen in de wijk Kortendijk liggen.

Ook de positie van senioren op de woningmarkt wordt uitvoerig besproken. De grijze druk, het aandeel 65+ ten opzichte van de beroepsbevolking 20-64 jaar, ligt in de gemeente Roosendaal hoger dan het provinciale en het landelijke gemiddelde. Voor het woningmarktonderzoek wordt dus extra aandacht besteed aan de groep senioren. Door een toename van de grijze druk, zal de vraag naar levensloopgeschikte woningen toenemen (Gemeente Roosendaal, 2010, p. 14).

Het aandeel levensloopgeschikte woningen staat momenteel op ca. 6.000 woningen (Gemeente Roosendaal, 2010, p. 17). Uit het masterplan Wonen-Welzijn-Zorg rest nog een opgave om tot 2020 vijfduizend woningen levensloopgeschikt te maken. Met name in de wijken Kortendijk en Tolberg moet deze woningen worden gerealiseerd.

Woon-zorgarrangementen

De woon-zorgarrangementen komen in de woonvisie aan bod, echter wel beperkt. “Nieuwe woon-zorgconcepten zijn afgestemd op de behoefte/vraag en kennen een goede spreiding over de stad” (Gemeente Roosendaal, 2010, p. 33).

Herstructurering

Herstructurering van de bestaande woonwijken/woningvoorraad komt herhaaldelijk voor. De gemeente Roosendaal geeft in haar woonvisie aan dat de strategie van inbreiding en herstructurering wordt toegepast (Gemeente Roosendaal, 2010, p. 13). In de woonvisie staat aangegeven dat de eerder ingezette herstructurering van de wijken Kroeven en Kalsdonk afgerond dienen te worden en voor de wijken Burgerhout en Westrand dienen voorbereidingen getroffen te worden om te kunnen starten met de herstructurering (Gemeente Roosendaal, 2010, p. 23).

Voor de overige wijken binnen de gemeente wordt in samenwerking met de partners een preventieve aanpak ontwikkeld die moet voorkomen dat de herstructureringsopgave toeneemt.

Duurzaam bouwen en regionale samenwerking

In de woonvisie wordt duurzaam bouwen in vergelijking met de partijprogramma's nu wel voldoende besproken. In de woonvisie staat bijvoorbeeld aangegeven dat duurzaamheid en levensloopgeschikt bouwen het uitgangspunt vormen bij elk nieuwbouwproject. Er dienen afspraken met de woningcorporaties gemaakt te worden over de energieprestaties van woningen. Energiebesparing draagt bij aan een beter milieu maar zorgt tevens voor het beperken van de woonlasten. In de woonvisie wordt gestreefd naar een vermindering van het energieverbruik met 30%.

In de inleiding van de woonvisie (Gemeente Roosendaal, 2010) wordt aangegeven dat de Roosendaalse woningmarkt niet op zichzelf staat. De regionale ontwikkelingen zijn van invloed. Hierdoor is de inhoud van de woonvisie mede gebaseerd op de resultaten van de Ruimtelijke Visie West Brabant uit 2009.

Burgerparticipatie

Het betrekken van de burger bij de woonbeleid wordt in de woonvisie als belangrijk punt gezien. Betrokkenheid en vernieuwing vormen de basis bij het denken over wonen binnen de gemeente Roosendaal. “Je thuis voelen in Roosendaal, de samenwerking binnen wijken bevorderen, trots zijn op je stad en het hebben van meer zeggenschap over de toekomst van je eigen woonplaats (Gemeente Roosendaal, 2010, p. 24).”

Het verbeteren van de leefbaarheid van wijken binnen de gemeente Roosendaal dient te geschieden aan de hand van wijkontwikkelingsplannen. Bij het opstellen van deze wijkontwikkelingsplannen worden samen met bewoners knelpunten geïnventariseerd en samenwerking gezocht tussen gemeente, bewoners, corporaties en instellingen die actief zijn in de wijk (Gemeente Roosendaal, 2010). Volgens de gemeente Roosendaal dienen bewoners invloed te hebben op het ontwerp, de inrichting en het beheer van hun eigen woningen en woonomgeving (burgerparticipatie 2.0).

Er wordt in de woonvisie niet alleen gesproken over het betrekken van burgers en bewoners bij het gemeentelijke woonbeleid. Bij de totstandkoming van de woonvisie is de burger ook daadwerkelijk betrokken geweest. De inwoners van Roosendaal (als vertegenwoordigers van wijkplatforms), bedrijven en organisaties alsmede individuele bewoners zijn via workshops betrokken geweest bij de vraag hoe men in Roosendaal wil wonen (Gemeente Roosendaal, 2010, p. 8). Bij de presentatie van het concept woonvisie hebben de inwoners de mogelijkheid gehad om aanvullingen en opmerkingen mee te geven.

Uit de bovenstaande tekst blijkt zowel dat burgerparticipatie en interactief beleidsvorming zowel uitvoerig aan bod komt in de uiteindelijke woonvisie alsmede bij de totstandkoming van de gemeentelijke woonvisie.

Analyse Prestatieonderwerpen

Uit het aantal prestatieonderwerpen wat aan bod is gekomen blijkt dat de woonvisie van de gemeente Roosendaal een zeer uitgebreid document is. Van de 31 prestatieonderwerpen zijn maar 4 onderwerpen niet behandeld. De onderwerpen samenvoegen woningen en de kwaliteit van de woningen worden niet genoemd in de woonvisie. Verder wordt de financiële continuïteit van de woningcorporaties en het huursubsidiebeleid niet genoemd. Het bovenstaande betekent dat de stelling dat lokale lijsten een one-issue partijen zijn, werkt in ieder geval niet door op de wethouder die geleverd is door de lokale lijst.

Tabel 8-4: Analyse Woonvisie Gemeente Roosendaal, 2010.

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		Verkoopprogramma's, sloop en vervangende nieuwbouwprogramma's worden getoetst op het minimaal behouden van de omvang van de bereikbare voorraad.
Nieuwbouwproductie		Planningscapaciteit van +3,5% in 2015 en +3% in 2020. 30% van de te realiseren woningen in het bereikbare segment (tot €200.000) Van de te realiseren huurwoningen is 90% onder de liberaliseringsgrens.
Doelgroep		De doelgroep zal door de toename van het aantal eenpersoonshuishoudens in de periode 2005-2020 licht toenemen.
Starters		In de wijk Kortendijk zijn voldoende kansen om betaalbare woningen aan starters aan te bieden. Nieuwbouwprojecten leveren een bijdrage aan het op gang brengen van de verhuisketen, waardoor de kansen van jongeren worden vergroot. De gemeente Roosendaal zal starters ondersteunen door startersleningen aan te bieden. De slaagkans moet worden teruggebracht naar maximaal 1 jaar. Corporaties moeten starters mogelijkheden bieden op de koopmarkt d.m.v. koopgarant.
Huurprijsbeleid		Aramis Allee Wonen neemt in de wijk Tolberg deel aan het experiment Huur op Maat. Waarbij de huur wordt aangepast aan het inkomen van de huurder.
Woonruimteverdeling		De woonruimteverdeling moet worden aangepast zodat de doelgroep wordt gevestigd in de bereikbare woningen.
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		Mensen die behoefte hebben aan ondersteuning, krijgen voorrang bij het toewijzen van woningen die hiervoor geschikt zijn.
Statushouders		De afgelopen bestuursperiode is voldaan aan de taakstelling die Roosendaal had met betrekking tot de huisvesting van statushouders. Huisvesting van deze groep blijft een punt van aandacht.
Senioren		Tot 2020 moeten er nog 5.000 levensloopbestendige woningen worden gerealiseerd. Er moeten extra senioren woningen worden gebouwd. Bieden van nieuwe woonvormen voor ouderen.
Daklozen		Met het project onderdak richt de gemeente zich op het maken van samenwerkingsafspraken tussen de gemeente, maatschappelijke opvang, woningcorporaties, zorg- en welzijninstanties om de doorstroom van daklozen te bevorderen. De opvangcapaciteit voor personen in trede 3 tot en met 5 moet worden uitgebreid en de wachttijd voor trede 6 teruggebracht naar maximaal 3 maanden.
Woon- zorgarrang.		Nieuwe woon- zorgconcepten zijn afgestemd op de behoeften en verspreid over de stad. Werken aan de realisatie van woonservicezones uit de intentieverklaring "Werken aan Woonservicezones".
Algemeen herstructureringsbeleid		In sommige buurten zijn bestaande woningen zo slecht dat sloop en nieuwbouw nodig is. De ingezette herstructurering van Kroeven en Kalsdonk moet worden afgerond. De corporaties moeten in samenwerking met de gemeente een start maken met de planvorming voor Burgerhout en Westrand.
Sloop		In sommige buurten zijn bestaande woningen zo slecht dat sloop en nieuwbouw nodig is.
Samenvoegen woningen		
Woningverbetering		De bestaande voorraad vraagt om een kwaliteitsverbetering.
Nieuwbouw laagsegment koop		Van de te realiseren koopwoningen is 30% in het bereikbare segment (€200.000).
Verkoopbeleid		Corporaties moeten starters d.m.v. koopgarant woningen op de koopmarkt aanbieden.
Tussenvormen		Koopgarant
Fysieke omgeving		Roosendaal wil haar inwoners sterker laten binden aan de stad. Hiervoor zijn goede woningen in een goede woonomgeving nodig. Inbreiding en verdichting is gericht op het versterken van de leefomgeving. Bij herstructurering maakt verbetering van de leefomgeving integraal onderdeel uit van het ontwikkelplan.

Onderwerp	*	Opmerking
Sociale veiligheid		Om de veiligheid in wijken te bevorderen werken verschillende partijen met elkaar samen.
Woningkwaliteit		
Duurzaam bouwen		Conform landelijke afspraken wordt momenteel energie-prestatie-coëfficiënt aangehouden van 0,8. Op gebieden waar daarover in het convenant Duurzaam Bouwen West Brabant afspraken zijn afgesloten wordt een coëfficiënt 0,72 gehanteerd.
		Duurzaamheid en levensloopgeschikt bouwen vormen de uitgangspunten van nieuwbouwprojecten.
		Samen met de corporaties wil de gemeente afspraken maken over de energiebesparing van de bestaande gebouwen.
		Realisatie van 30% vermindering energiegebruik.
Levensloopbestendig bouwen		Momenteel zijn er ca. 6.000 woningen er rest nog een opgaaf om tot 2020 5.000 woningen levensloopgeschikt te maken. Met name in Kortendijk en Tolberg moeten deze woningen worden gerealiseerd.
		Duurzaamheid en levensloopbestendig zijn de uitgangspunten van alle nieuwbouwprojecten.
Burgerparticipatie 1.0		Er moet worden gezorgd voor een goed samenwerkingsklimaat met de partners in de stad, om de doelstellingen van het woonbeleid te kunnen realiseren.
		Bewoners dienen samen met partners in kwetsbare gebieden activiteiten te ontwikkelen die positief bijdragen aan de woonomgeving.
Burgerparticipatie 2.0		Inwoners hebben invloed op het ontwerp, inrichting en beheer van hun woonomgeving.
Particulier opdrachtgeverschap		Initiatieven voor particulier opdrachtgeverschap ondersteunen.
		Minimaal 3 projecten opgenomen in collectief particulier opdrachtgeverschap.
Verdeling van Kosten		Corporaties zorgen voor bereikbare woningen en woningen in andere categorieën, terwijl de gemeente investeert in voorzieningen, openbare ruimte en infrastructuur.
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		De gemeente Roosendaal kent faciliterend grondbeleid
Samenwerking corporaties		Corporaties moeten in samenwerking met bewoners en gemeente in een wijkontwikkelingsplan de leefbaarheid aanpakken in een wijk.
		Voor de periode 2010-2014 worden nieuwe prestatieafspraken gemaakt, deze gaan over de slaagkans van diverse doelgroepen, het levensloopgeschikt maken van de bestaande voorraad, duurzaamheid en energiereductie.

(*) Niet aan bod is rood, zeer oppervlakkig aan bod is oranje, wel aan bod is groen gearceerd.

Bron: Gemeente Roosendaal, 2010.

8.E. Prestatieafspraken gemeente Roosendaal, Arais, WSG & Stadlander

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van de gemeentelijke woonvisie. Bij de indeling van de paragraaf wordt dezelfde indeling als de voorgaande paragrafen aangehouden. Wel wordt extra gekeken naar het type prestatieafspraken te weten: resultaat- versus inspanningsafspraken en kwalitatief versus kwantitatief. Een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen (Severijn, 2009) en het type prestatieafspraken is terug te vinden in tabel 8. E.

Leefbaarheid

De leefbaarheid krijgt een apart hoofdstuk binnen de prestatieafspraken tussen de gemeente Roosendaal en de woningcorporaties. Voor de gemeente en de corporaties liggen de opgaven bij de leefomgeving, sociale stijging en binding en schoon en veilig.

Het bevorderen van de leefbaarheid binnen de wijken en dorpen vraagt om intensieve samenwerking tussen de gemeente, corporaties, andere organisaties en bewoners (Gemeente Roosendaal et al., 2011, p. 29). Om de leefbaarheid te bevorderen is er een pilot opgezet: Buurtonderneming Westrand. De buurtonderneming coördineert de inzet van partijen en zorgt voor een situationele aanpak. Oplossingen op wijkniveau en de betrokkenheid van de inwoners staat hierbij voorop. Hierbij is tussen de gemeente en Aramis afgesproken dat in juli 2010 gestart zal worden met de wijkontwikkeling Westrand vanuit de Buurtonderneming Westrand.

De gemeente en Aramis zullen voor het einde van het 2^e kwartaal van 2011 starten met het opstellen van een dertiental wijk en ontwikkelingsplannen.

In de prestatieafspraken staat ook nog genoemd dat de gemeente ieder jaar een wijkatlas opstelt, waarin de leefbaarheidsmonitor is opgenomen. De resultaten van de leefbaarheidsmonitor zijn de input voor wijk gebonden acties (Gemeente Roosendaal et al., 2011, p. 31). Uit het bovenstaande is op te maken dat er

verschillende afspraken zijn gemaakt tussen de gemeente en de woningcorporaties met betrekking tot de fysieke leefomgeving.

Ook met betrekking tot de sociale leefomgeving zijn er verschillende afspraken gemaakt tussen de corporaties en de gemeente Roosendaal. De gemeente en corporaties dienen te zorgen voor sociale stijging binnen de wijken. Bij herstructurering, woningverbetering en nieuwbouw dienen gemeente en corporaties in te zetten om een gedifferentieerd woningaanbod wat zorgt voor een stijging van de sociale leefomgeving (Gemeente Roosendaal et al., 2011, p. 31). Ook meten de gemeente en woningcorporaties jaarlijks de sociale leefbaarheid in de wijken en bezien in welke mate extra inzet nodig is om onveilige of overlast gevende situaties tegen te gaan. Zowel de sociale leefbaarheid als de fysieke leefbaarheid is uitvoerig aan bod gekomen in de prestatieafspraken.

Doelgroepen senioren en starters

De doelgroep senioren komt in de prestatieafspraken (Gemeente Roosendaal et al., 2011) een aantal keer aan bod. De bezuinigingen op de zorg en de vergrijzing zal leiden tot langer zelfstandig blijven wonen. De gemeente en woningcorporaties hebben een aantal afspraken gemaakt die betrekking hebben op senioren. De gemeente zal er voor zorgen dat er voldoende voorzieningen op wijkniveau zijn voor ouderen. De gemeente faciliteert met behulp van woningcorporaties actief gecoördineerd ouderenwerk. De woningcorporaties stellen hierbij hun opgedane kennis op dit punt ter beschikking aan de gemeente (Gemeente Roosendaal et al., 2011, p. 35).

Gezien de toenemende groep senioren, leggen de gemeente en de woningcorporaties hun prioriteit bij het afstemmen van het aantal en de spreiding van levensloopgeschikte woningen op het aantal zorgvragers (Gemeente Roosendaal et al., 2011, p. 35). De woningcorporaties zullen voor het einde van het eerste kwartaal van 2012 het aantal en type levensloopgeschikte woningen in kaart brengen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een symbool indeling: wandelstok, rollator of rolstoel. De gemeente zal hiervoor het einde van het tweede kwartaal van 2012 de toekomstige vraag naar levensloopgeschikte woningen in kaart brengen. Op basis van het aanbod en de vraag wordt de resterende opgave van het aantal levensloopgeschikte woningen door de gemeente bepaald. In de periode tot 2020 dienen de woningcorporaties 1.500 levensloopgeschikte woningen te realiseren. Hierbij gaat het zowel om nieuwbouw als aanpassingen aan bestaande bouw (Gemeente Roosendaal et al., 2011, p. 34).

De doelgroep starters komt uitvoerig aan bod in de prestatieafspraken ook zijn een aantal concrete prestatieafspraken gemaakt tussen de gemeente en de woningcorporaties. De gemeente Roosendaal en de drie corporaties geven de komende periode prioriteit aan het huisvesten van de groep starters en jonge gezinnen. Concreet betekent dit dat de gemeente en woningcorporaties ernaar streven om starters binnen een jaar aan een woning, binnen de gemeente, te helpen. Hiervoor wordt het woonruimteverdelingsysteem voor januari 2011 aangepast (Gemeente Roosendaal, et al., 2011, p. 28). Ook in het woningbouwprogramma moeten de genoemde partijen komen tot een adequaat woningaanbod voor starters en jonge gezinnen. Verder start de gemeente gedurende het convenant met drie projecten met collectief particulier opdrachtgeverschap gericht op de doelgroep starters (Gemeente Roosendaal et al., 2011, p. 28).

De gemeente dient de groep starters te informeren over de landelijke, regionale en gemeentelijke (stimulerings)regelingen bij de aankoop of huur van woningen. Verder monitort de regeling voor de starterslening, als de budgetten ontoereikend dreigen te worden kijkt de gemeente of de regeling wordt voortgezet.

Woon-zorgarrangementen

Op het gebied van woon-zorgarrangementen streven de gemeente en woningcorporaties nog steeds naar het ontwikkelen van woonservicezones. De gemeente en de woningcorporaties zullen aan het einde van het vierde kwartaal van 2011 met een werkgroep komen die tot doel heeft te bepalen op welke wijze het masterplan Wonen-Welzijn-Zorg (2004) kan worden uitgevoerd. Er zal opnieuw gekeken moeten worden op welke wijze de woonservicezones ontwikkeld kunnen worden (Gemeente Roosendaal, 2011, p. 34). Bij de afweging waar de woonservicezones gerealiseerd dienen te worden wordt rekening gehouden met voldoende spreiding over de wijken en dorpen.

Herstructurering

De gemeente legt de prioriteit bij het afronden van de wijken Kroeven en Kalsdonk. Ook dient gestart te worden met de revitalisering van de wijk Westrand, Burgerhout en de pleinen in de wijk Langdonk. Bij de herstructureringsopgave maakt de verbetering van de leefomgeving integraal onderdeel uit van de planontwikkeling en gebiedsontwikkeling (Gemeente Roosendaal et al., 2011).

Duurzaam bouwen en regionale samenwerking

In de prestatieafspraken wordt aangegeven dat de gemeente Roosendaal en woningcorporaties (2011, p. 25) kansen met betrekking tot duurzaamheid en energiezuinigheid willen benutten. Bij de bouw van woningen wordt minimaal voldaan aan de eisen van het Bouwbesluit. Bij nieuw te bouwen woningen wordt door de gemeente in realisatieovereenkomsten en het programma van eisen het streven opgenomen om te voldoen aan het convenant Duurzaam bouwen West Brabant. Van de woningcorporaties wordt verwacht om bij herstructurering of renovatie te streven naar het convenant. Het verminderen van het energieverbruik van woningen heeft als doel het verlagen van de woonlasten van de burgers van de gemeente Roosendaal. Hierbij valt op dat de lokale belangen van de inwoners leidend zijn voor het verhogen van de energieprestaties van woningen.

Regionale samenwerking wordt in de prestatieafspraken niet genoemd. De oorzaak hiervan kan zijn dat de prestatieafspraken met name gaan over de prestaties die geleverd worden binnen de gemeente en hierdoor het niet passend is om regionale afspraken in op te nemen. In ieder geval worden bij de interlokale thema's internationale samenwerking niet besproken en duurzaam bouwen wordt in de hoofdzaak vanuit het lokale belang besproken.

Burgerparticipatie

Burgerparticipatie en interactieve beleidsvorming worden ook behandeld in de prestatieafspraken. De gemeente en woningcorporaties streven ernaar om de burger te betrekken bij hun directe woon- en leefomgeving. Bewoners dienen directe verantwoordelijkheid te krijgen via het zogenaamde wijkgericht werken (Gemeente Roosendaal et al., 2011, p. 38). De betrokkenheid van huurders is bij de woningcorporaties vastgelegd in het zogenaamde huurdersoverleg en –adviesraden.

De gemeente en corporaties starten in de wijk Kroeven met een experiment, waarbij bewoners een budget ontvangen waarmee zij zelf het beheer van hun woonomgeving kunnen verzorgen (burgerparticipatie 2.0). Het wijkgericht werken wordt door de gemeente en woningcorporaties als uitgangspunt genomen. Hoofddoel hiervan is het blijvend en actief betrekken van bewoners bij de directe woonomgeving. De gemeenten en woningcorporaties hebben in de prestatieafspraken ook vastgelegd dat zij het als hun gezamenlijke verantwoordelijkheid zien om burgers te betrekken bij hun directe leefomgeving.

Analyse Prestatieonderwerpen

De prestatieafspraken tussen Aramis, Stadlander en WSG hebben een zeer brede scope. Van de 31 prestatieonderwerpen komen 26 onderwerpen ruimschoots aan bod. Verder wordt het verkoopbeleid zeer beperkt besproken. Er worden maar 4 prestatieonderwerpen niet genoemd hierbij gaat het om tussenvormen zoals maatschappelijk gebonden eigendom, het samenvoegen van woningen, huursubsidie en het huisvesten van de statushouders. De scope van de prestatieafspraken sluit niet aan bij de *one-issue* kenmerken van een lokale lijst.

Er zijn 72 prestatieafspraken gevonden. De prestatieafspraken hebben een vrij hard karakter. Van de 72 prestatieafspraken zijn 45 te classificeren als resultaatafspraken: hieronder vallen de garantieafspraken, handelingen en transactieafspraken. Verder zijn er 24 zogenaamde inspanningsafspraken herkend bestaande uit intentieafspraken en uitspraken. De overige afspraken zijn geclassificeerd als procesafspraken.

Tabel 8-E: Analyse Prestatieafspraken gemeente Roosendaal, Aramis AlleeWonen, WSG, Stadlander, 2010.

Onderwerp	*	Opmerking	Type
Kernvoorraad		Onder de bereikbare voorraad wordt verstaan woningen onder de maximale huurgrens van €652,52.	Uitspraak
		De bereikbare voorraad betreft momenteel 9.252 woningen	Uitspraak
		Bij verkoopprogramma's, sloop i.c.m. vervangende nieuwbouw wordt getoetst of de bereikbare voorraad voldoende omvang heeft.	Garantie
		30% van de te realiseren woningen (inclusief herstructurering) valt binnen het bereikbare segment.	Garantie
Nieuwbouw-productie		Gemeente en woningcorporaties starten in 2010 met het uitvoeren van een woningmarktonderzoek.	Handeling
		Herziening van de woningbouwprogrammering door de gemeente vindt pas plaats na consultatie met de corporaties.	Garantie
		Wanneer de corporatie nieuw kansen ziet voor woningbouw neemt de corporatie het initiatief om in gesprek te gaan met gemeente. Wanneer gemeente nieuwe kansen ziet voor de sociale sector gaat zij daarmee in gesprek met corporatie.	Garantie
Doelgroep		In het voorjaarsoverleg wordt besproken hoeveel betaalbare woningen er moeten worden gebouwd.	Handeling
		De partijen brengen aan de hand van woningmarktonderzoek de omvang van de doelgroep in kaart.	Handeling
		De bereikbare voorraad (onder de €652,52) is bedoeld voor de primaire doelgroep.	Uitspraak
		Corporaties inventariseren aan eind van 2011 hoeveel huurders in de bereikbare woningen "scheefwonen" en onderzoeken acties om dit te voorkomen.	Handeling
Starters		Gemeente en corporaties streven ernaar om starters binnen een jaar aan een woning te helpen.	Intentie
		Om starters binnen een jaar te voorzien van huisvesting wordt het woonruimteverdelingssysteem zodanig aangepast dat er aan deze groep meer gewicht wordt toegekend.	Handeling
		Gemeente en corporaties zullen in samenwerking met makelaars voor januari 2011 onderzoeken op welke manieren kan worden bevorderd dat starters binnen een jaar toegang krijgen tot de koopsector.	Handeling
		Op het moment dat blijkt dat er onvoldoende middelen zijn voor startersleningen wordt gekeken of dit kan worden aangepast	Handeling
Huurprijsbeleid		Aramis AlleeWonen, werkt mee aan het experiment Huur op maat in de wijk Tolberg.	Garantie
Woonruimte-verdelingsbeleid		Om starters en jonge gezinnen binnen een jaar te voorzien van huisvesting wordt het woonruimteverdelingssysteem zodanig aangepast dat deze groepen meer gewicht wordt toegekend.	Handeling
		Gemeente en corporaties streven ernaar dat huishoudens die een sociale urgentie hebben binnen 6 maanden naar een geschikte woning kunnen verhuizen.	Intentie
Huursubsidie			
Gehandicapte		Het woningmarktonderzoek moet ingaan op de behoefte naar woningen voor mensen m.e. zorgvraag.	Handeling
		Corporaties hanteren een voorrangsregeling voor mensen die doorstromen van intra- naar extramuraal.	Garantie
Statushouders			
Senioren		Het woningmarktonderzoek moet ingaan op de behoefte naar woningen voor ouderen.	Handeling
		Corporaties faciliteren wijkinformatiepunten, wijkontmoetingspunten en buurthuizen en de gemeente zorgt ervoor dat er op wijkniveau voldoende voorzieningen aanwezig zijn voor senioren.	Transactie
Daklozen		Regionale afspraken m.b.t. huisvesting van daklozen dient te worden vertaald naar het bestaand woningbezit.	Intentie
Woon-zorgarrangementen		Er wordt gekeken of en hoe de woonservicezones opnieuw moeten worden vormgegeven.	Handeling
		Gemeente vraagt zorginstellingen om een werkprogramma op te stellen voor de transformatie van huidige zorginstellingen.	Handeling
		Gemeente en corporaties streven naar het continueren van woonservicediensten. Zodat zorgvoorzieningen voor inwoners van alle wijken en dorpen in de nabijheid zit.	Intentie
Algemeen herstruc.		Bij de herstructureringsopgave maakt verbetering v.d. leefomgeving integraal onderdeel uit v.d. planontwikkeling.	Intentie
		Gemeente en woningcorporatie werken aan de afronding van de wijk Kalsdonk.	Intentie
Sloop		Sloopprogramma's worden getoetst op het criterium of er voldoende bereikbare huurwoningen worden behouden.	Intentie
Samenvoegen woningen			
Woning-verbetering		Gemeente en corporaties zetten zich in om landelijke en provinciale subsidies te verkrijgen voor woningverbetering.	Intentie
		Het bouwbesluit is de standaard norm bij renovatie.	Garantie
Nieuwbouw laagseg. Koop		Onder bereikbare koopwoningen wordt verstaan een woning met een v.o.n. prijs van €185.000.	Uitspraak
		30% van de nieuwbouwwoningen inclusief herstructurering vallen in het bereikbare segment.	Garantie
Verkoopbeleid		Bij de verkoop van woningen wordt gewerkt aan een gedifferentieerd woningaanbod	Intentie
Tussenvormen			

Fysieke omgeving	De gemeente meet per 2 jaar de waardering van de woonomgeving a.d.h.v. bewonersenquête.	Handeling
	De woonomgeving wordt duurzaam en gezond ingericht. Bij nieuwbouw of herstructurering betekend dit dat gemeente en corporatie rekening houden met mogelijkheden voor bewegen, spelen en ontmoeting in openbare ruimte.	Intentie
	Gemeente en corporaties voeren voor het 2 ^e kwartaal van 2011 in samenwerking met wijkplatforms een gezamenlijke evaluatie uit v.d. opgestelde integrale wijkontwikkelingsplannen.	Handeling
	Gemeente en Aramis sluiten in december 2010 de <i>samenwerkingsovereenkomst kansen voor Kalsdonk af</i> .	Handeling
	In juli 2010 starten gemeente, Aramis en maatschappelijke partners met de wijkvernieuwing van Westrand. Hierbij wordt gebruik gemaakt van het bestaande wijkactieplan	Garantie
	Gemeente en corporaties starten met het opstellen van een dertiental dorps- en wijkperspectieven.	Handeling
	De gemeente stelt jaarlijks de wijkatlas op, waarin de leefbaarheidsmonitor is opgenomen. Deze worden gebruikt om wijkgerichte acties op te zetten op het gebied van leefbaarheid en wonen.	Handeling
Sociale veiligheid	Gemeente en corporaties monitoren jaarlijks de leefbaarheid in concrete gebieden. En overwegen in welke mate extra inzet nodig is om onveilige en overlastgevendende situaties tegen te gaan.	Handeling
	De veiligheidsmonitor wordt actief gebruikt bij gerichte activiteiten op het gebied van sociale veiligheid.	Garantie
	De gemeente richt waar mogelijk de woonomgeving in conform het politiekeurmerk Veilig Wonen.	Intentie
Woningkwaliteit	Bij nieuwbouw, herstructurering en renovatie wordt minimaal aan de eisen van het bouwbesluit op het gebied van duurzaamheid, energiezuinigheid en levensloopgeschiktheid.	Garantie
	Bij nieuwbouw, renovatie en herstructurering wordt er gestreefd naar de eisen uit het <i>Convenant duurzaam bouwen West Brabant</i> .	Intentie
	Bij nieuwbouw wordt er gebouwd volgens het principe levensloopgeschikt bouwen.	Intentie
Duurzaam bouwen	Bij renovatie van woningen en bij nieuwbouw wordt gewerkt met gecertificeerde duurzame bouwmaterialen.	Garantie
	Bij realisatieovereenkomsten wordt opgenomen dat bij nieuw op te leveren woningen wordt gestreefd naar de eisen volgens het <i>Convenant duurzaam bouwen in West Brabant</i> .	Intentie
	Corporaties besteden aandacht in de onderhoudsprogramma's om de energielabels van de bestaande voorraad te verbeteren. Inzet hierbij is energielabel B of een verbetering van twee labels.	Intentie
Levensloop-bestendig bouwen	Bij nieuwbouw wordt er gebouwd volgens het principe levensloopgeschikt bouwen.	Intentie
	Corporaties benutten de kansen om woningen levensloopgeschikt te maken bij renovatie	Intentie
	Corporaties brengen voor eind 1 ^e kwartaal 2012 in overleg met gemeenten huidige aanbod levensloopgeschikte woningen in kaart.	Handeling
	De gemeente brengt voor eind 2 ^e kwartaal 2012 de huidige en toekomstige behoefte naar levensloopgeschikte woningen in kaart.	Handeling
	Er wordt in samenwerking met corporaties in een plan van aanpak de resterende opgave van de levensloopgeschikte woningen vast.	Handeling
	De woningbouwprogrammering worden aantallen levensloopgeschikte woningen apart opgenomen. Hierbij wordt de woningbouwprogrammering actief ingezet om levensloopgeschikte woningen te stimuleren.	Intentie
	In de woonvisie is opgenomen dat minimaal 1.500 levensloopgeschikte woningen worden opgeleverd in de periode 2010-2020.	Garantie
Burgerparticipatie 1.0	De corporaties en gemeente werken voor het eind van derde kwartaal 2011 een plan uit om het huurders- en bewonersoverleg vorm te geven op basis van de participatieladder.	Handeling
	Gemeente en corporaties hanteren de uitgangspunten van wijkgericht werken, waarbij de participatiestructuur verder vorm en inhoud wordt gegeven.	Handeling
	De inrichting van openbare ruimte moet samen met de buurtbewoners op interactieve wijze van de grond komen.	Intentie
	Gemeente en corporaties voeren met inbreng van wijk- en dorpsplatforms een gezamenlijk evaluatie uit van de opgestelde dorps- en wijkontwikkelingsplannen.	Handeling
	Partijen hebben de relevante belangenhouders (huurders- en bewonersorganisaties) betrokken bij de besluitvorming over de prestatieafspraken.	Garantie
Burgerparticipatie 2.0	Gemeente en corporaties starten eind vierde kwartaal 2011 met experiment Kroeven. Waarbij bewoners een budget ontvangen waarmee zij zelf voor het beheer van de woonomgeving zorgen.	Handeling
Part. opdracht.	Gemeente start gedurende 2010-2020 drie projecten met collectief particulier opdrachtgeverschap.	Garantie
Verdeling van Kosten	Gemeente en corporaties dragen gezamenlijk de kosten voor het uitvoeren van het woningmarktonderzoek. Hierbij is 50% voor rekening van de gemeente en 50% voor de corporaties.	Transactie
Finan. continuïteit	Om de financiële situatie van corporaties te beoordelen wordt er gebruik gemaakt van de beoordelingsmethodiek van het centraal fonds voor de volkshuisvesting.	Garantie
	Wanneer de financiële ruimte van corporaties door de gevolgen van de crisis wordt beperkt, zal er door de partijen worden overlegt of de prestatieafspraken aangepast dienen te worden.	Intentie

Grondbeleid		De gemeente beziet jaarlijks op welke wijze grondbeleid ingezet kan worden als middel om sturing te geven aan de ambities van de gemeente en de corporaties.	Handeling
		Corporaties informeren de gemeente over het aankopen van grond.	Garantie
Samenwerking		Er wordt minimaal 2x per jaar een bestuurlijk overleg tussen gemeente en corporaties georganiseerd.	Proces
		De kerngroep komt minimaal 1x per 2 maanden bij elkaar, hierbij wordt gekeken of de prestatieafspraken worden uitgevoerd en of de huidige wijze van uitvoering wel de juiste is.	Proces
		De kerngroep zal bestaan uit de managers van Aramis, WSG en Stadlander en twee beleidsmedewerkers wonen van de gemeente Roosendaal	Proces

(*)Niet aan bod is rood, zeer oppervlakkig aan bod is oranje, wel aan bod is groen gearceerd.

Bron: Gemeente Roosendaal et al., 2011.

9 Hoogezand-Sappemeer

9.A. Partijprogramma PvdA Hoogezand-Sappemeer 2006

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van het partijprogramma van de PvdA HS uit 2006. Bij de analyse van het partijprogramma komen eerst de onderwerpen aan bod die betrekking hebben op de lokale volkshuisvesting: leefbaarheid, de doelgroepen senioren en starters, woonzorgarrangementen en herstructurering. Vervolgens wordt er gekeken naar de interlokale thema's zoals regionale samenwerking en duurzaamheid. De mate van betrokkenheid van de burger wordt daarna onderzocht. Tot slot wordt er gekeken hoeveel prestatieonderwerpen er in het partijprogramma aan bod komen, hieruit valt op te maken of de partij ten aanzien van de volkshuisvesting een brede of beperkte scope heeft. Een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen (Severijn, 2009) die worden aangehaald in het partijprogramma van de PvdA HS (2005) is te vinden in tabel 9.A.

Leefbaarheid

Het thema leefbaarheid wordt besproken in het partijprogramma. De PvdA HS (2006, p. 9) wil zich inzetten voor leefbare dorpen, wijken en buurten waarbij de wensen van de burgers centraal staan. In zowel nieuwe als bestaande wijken moet er volgens de PvdA aandacht worden besteed aan een veilige en goed onderhouden openbare ruimte. Dit dient te gebeuren aan de hand van wijkgericht werken. De komende raadsperiode moeten daarom de ontwikkeling en uitvoering van de dorpsvisies voor Westerbroek, Foxhol en Kielwindeweer en de wijkvisies in Hoogezand-Sappemeer krachtig ondersteund te worden (PvdA HS, 2006, p. 9).

De PvdA beperkt zich met betrekking tot de leefbaarheid niet alleen tot de fysieke leefomgeving, maar betreft ook de sociale leefomgeving. In wijken waar de leefbaarheid onder druk staat dient veiligheid actief te worden bevorderd. De prioriteit moet liggen bij het voorkomen van huiselijk geweld, woonoverlast en bestrijding van kleine, maar ernstige overlast veroorzakende criminaliteit. De komende raadsperiode dient de sociale structuur versterkt te worden.

Groepen: senioren en starters

In het partijprogramma (PvdA Hoogezand-Sappemeer, 2006, p. 13) wordt relatief veel aandacht besteed aan de positie van senioren. De PvdA is zich ervan bewust dat de vergrijzing van de samenleving zich de komende 30 jaar doorzet. De PvdA vindt dat ouderen en gehandicapten zo lang mogelijk in hun eigen omgeving moeten kunnen blijven wonen en willen dit stimuleren (PvdA Hoogezand-Sappemeer, 2006, p. 10). Daarom moet er bij nieuw te bouwen wijken nadrukkelijk aandacht worden besteed aan het levensloopbestendig bouwen. Zorgcentra dienen omgebouwd te worden tot dienstencentra waardoor onnodige concentratie van ouderen wordt voorkomen. Om te voorkomen dat ouderen in een sociaal isolement raken wil de PvdA Hoogezand-Sappemeer, meer diensten aanbieden zoals kleinschalige ontmoetingsplaatsen, sociale dagopvang, goede maaltijdvoorzieningen en voorlichting over de mogelijkheden van het openbaarvervoer (PvdA Hoogezand-Sappemeer, 2006, p. 14).

In het partijprogramma van de PvdA HS wordt er niet specifiek ingegaan op de positie van de groep starters.

Woon-zorgarrangementen

De woon-zorgarrangementen worden in het zelfde deel behandeld als het beleid met betrekking tot senioren. Zoals hierboven aangeven dienen verzorgingscentra omgebouwd te worden tot dienstencentra, hierdoor wordt onnodige concentratie van ouderen voorkomen. Voor ouderen die meer aangewezen zijn op het aanbod van de dienstencentra wordt ouderenhuisvesting geclusterd rond de zorgvoorzieningen. De PvdA geeft ook aan dat de gemeente de regierol moet nemen bij de integrale aandacht voor wonen, zorg en welzijn (PvdA Hoogezand-Sappemeer, 2006, p. 14).

Herstructurering

Beleid met betrekking tot herstructurering komt zeer beperkt aan bod. Er wordt alleen gesteld dat er nadrukkelijk aandacht dient te zijn voor levensloopbestendigheid van woningen bij zowel nieuwbouw als bij herstructurering (PvdA HS, 2006, p. 10).

Duurzaam bouwen en regionale samenwerking

In de inleiding van het partijprogramma wordt aangegeven dat duurzaamheid een van de peilers van de partij is. Het is opmerkelijk dat duurzaamheid met betrekking tot het woonbeleid nergens in het partijprogramma van de PvdA HS (2006) wordt besproken.

Het belang van regionale samenwerking wordt niet in het partijprogramma besproken. In het partijprogramma wordt enkel besproken dat de regiovisie een kwalitatief hoogwaardige invulling voor de gemeente Hoogezand-Sappemeer heeft en dat de PvdA dit ondersteund.

Burgerparticipatie

In het partijprogramma geeft de PvdA HS aan dat ze niet alleen actief zijn in het gemeentehuis maar ook daarbuiten. Hierdoor kunnen de raadsleden en bestuurders medeburgers opzoeken en luisteren naar hun wensen en argumenten. Burgers worden ook instaat gesteld om initiatieven op te stellen (PvdA HS, 2006, p. 5). In samenspraak met de burgers wil de PvdA HS tot nieuwe initiatieven komen om de invloed van de bewoners op de politiek te vergroten. Ook burgerparticipatie met betrekking tot de eigen leefomgeving komt in het partijprogramma van 2006 aan bod: "gemeente en inwoners werken samen aan een prettige leefomgeving in wijk en dorp" en "we gaan verder met het stimuleren en ondersteunen van bewoners die hun wensen en ideeën vastleggen in wijk- en dorpsvisies. De uitvoering van deze wijk- en dorpsvisies gebeurt in samenspraak met organisaties zoals de woningcorporaties, de politie en de gemeente." (PvdA HS, 2006, p. 5, 7). Het daadwerkelijk overdragen van verantwoordelijkheid met betrekking tot de eigen leefomgeving wordt niet besproken.

Analyse prestatieonderwerpen

Van de 31 prestatieonderwerpen (Severijn, 2009) komen er 15 aan bod in het partijprogramma van de PvdA HS, waarvan 1 beperkt (2006). Van de 31 prestatieonderwerpen komen er 16 geheel niet aan bod. Dat het huursubsidiebeleid, de verdeling van de kosten en financiële continuïteit niet aan bod komen is in de lijn der verwachtingen dit zijn namelijk onderwerpen die of pas besproken worden in de prestatieafspraken of die door de Rijksoverheid worden bepaald. Wat opvalt is dat een aantal groepen niet worden besproken: starters, statushouders en daklozen. Ook een aantal activiteiten die op de woningmarkt verricht kunnen worden vallen buiten schot: sloop, samenvoegen woningen, woningverbetering, nieuwbouw in het lage segment koop, verkoopbeleid, tussenvormen en duurzaam bouwen.

Ideologie

In het partijprogramma van de PvdA HS is duidelijk een ideologische grondslag te herkennen. De uitgangspunten van de partij zijn: vrijheid, saamhorigheid, rechtvaardigheid en duurzaamheid. De sociaal democratische waarden zijn voor de partij van belang (PvdA Hoogezand-Sappemeer, 2006, p. 4).

Tabel 9-A: Analyse partijprogramma PvdA Hoogezand-Sappemeer, 2006

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		
Nieuwbouwproductie		Het stadshart moet vernieuwd en verbeterd worden, hierbij moet er een flexibel en haalbaar plan worden opgezet voor nieuwbouw aan de Zuidkant van onze gemeente. De PvdA wil met corporaties concrete afspraken maken over aantal nieuw te bouwen woningen.
Doelgroep		Er dienen afspraken te worden gemaakt met corporaties over de diverse doelgroepen.
Starters		
Huurprijsbeleid		De PvdA wil dat de gemeente met corporaties afspraken maakt over de huurprijzen.
Woonruimteverdeling		

Onderwerp	*	Opmerking
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		Er wordt aandacht besteed aan het in kaart brengen van de zorg vraag van individuele burgers.
		Gehandicapten moeten zo lang mogelijk in hun eigen woonomgeving kunnen blijven wonen.
Statushouders		
Senioren		Ouderen moeten zo lang mogelijk in hun eigen omgeving kunnen blijven wonen. Hiervoor moet bij de nieuwbouw nadrukkelijk aandacht worden besteed aan levensloopbestendige woningen.
		Ouderen huisvesting moet zoveel mogelijk geclusterd worden rond zorgvoorzieningen.
Daklozen		
Woon- zorgarrang.		Ouderen woningen dienen zoveel mogelijk geclusterd te worden rond zorgvoorzieningen.
		De PvdA geeft aan dat de gemeente de regierol moet nemen bij de integrale aandacht van wonen, zorg en welzijn.
Algemeen herstructureringsbeleid		Bij herstructurering wordt er gekozen voor een evenwichtige opbouw van de wijk.
		Herstructurering dient in samenwerking met ontwikkelaars en woningcorporaties gerealiseerd te worden.
Sloop		
Samenvoegen woningen		
Woningverbetering		
Nieuwbouw laagsegment koop		
Verkoopbeleid		
Tussenvormen		
Fysieke omgeving		De PvdA blijft de ontwikkeling en uitvoering van dorpsvisies in Westbroek, Foxhol en Kielwindeweer en de wijkvisies in Hoogezand-Sappemeer ondersteunen.
		Waar gewenst worden woningcorporaties betrokken om de leefbaarheid te verbeteren.
		Er moeten afspraken worden gemaakt met corporatie over investeringen in de leefbaarheid van wijken.
		Zowel in bestaande als nieuwe wijken besteed de PvdA aandacht aan de kwaliteit van de openbare ruimte.
Sociale veiligheid		De sociale veiligheid is van belang om prettig te kunnen leven in wijken en dorpen.
Woningkwaliteit		Er moeten afspraken worden gemaakt met corporaties over de kwaliteit van woningen.
Duurzaam bouwen		
Levensloopbestendig bouwen		Er moet nadrukkelijk aandacht zijn voor levensloopbestendig wonen.
Burgerparticipatie 1.0		Er wordt gezocht naar nieuwe manieren om bewoners hun eigen verantwoordelijkheid te laten nemen m.b.t. tot zaken die plezierig en goed samenleven bevorderen.
		Bewoners dienen gestimuleerd te worden om hun wensen en ideeën vast te leggen in wijkvisies.
		In samenspraak met burgers wil de PvdA tot nieuwe initiatieven komen om de invloed van bewoners op de politiek te vergroten.
Burgerparticipatie 2.0		
Part. opdrachtgeverschap		De PvdA biedt ruimte aan bewoners die hun eigen huis willen bouwen.
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		Er moet beperkt worden geïnvesteerd in strategische grondposities.
Samenwerking corporaties		Woningcorporaties moeten betrokken worden bij het verbeteren van de leefbaarheid.
		Woningcorporaties en ontwikkelaars moeten betrokken worden bij de herstructurering van wijken.

(*)Niet aan bod is rood, zeer oppervlakkig aan bod is oranje, wel aan bod is groen gearceerd.

Bron: PvdA Hoogezand-Sappemeer, 2006

9.B. Coalitieakkoord PvdA, GL & Lokaal Centraal

Na de verkiezingen van 2010 is er een coalitie gevormd tussen de PvdA, GL en Lokaal Centraal. Deze paragraaf geeft een uitgebreide analyse van het coalitieakkoord. Deze paragraaf heeft dezelfde indeling als de voorgaande paragrafen. Een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen, volgens de indeling van Severijn (2009), die worden aangehaald in het coalitieakkoord is te vinden in tabel 9.B.

Leefbaarheid

De leefbaarheid van de wijken komt in het coalitieakkoord aan bod. De coalitiepartners willen de inwoners een veilige leefomgeving in een bruisende gemeente bieden. Deze goede leefomgeving wil de coalitie in samenwerking met de inwoners van de wijken en dopen bewerkstelligen (PvdA et al., 2006, p. 3). De inbreng van burgers in wijk- en dorpsvisies moet worden gestimuleerd en ondersteund. In samenwerking met woningcorporaties, politie en gemeente moeten deze visies worden uitgewerkt. In de komende raadsperiode moeten de dorpsvisies van Westerbroek en Kiel-Windeweer worden uitgevoerd. De komende periode dienen aandachtswijken in Hoogezand-Sappemeer krachtig te worden ondersteund. Ook staat er aangegeven dat er afspraken gemaakt moeten worden met Lefier en Talma over hun bijdrage in de leefomgeving.

Sociale veiligheid en samenhang in de buurt zijn belangrijk om met plezier in de wijken te wonen (PvdA HS et al., 2010, p.13). In wijken waar de leefbaarheid onder druk staat moet de gemeente de veiligheid bevorderen. De coalitie legt de prioriteit bij het voorkomen van huiselijk geweld, woonoverlast en kleine criminaliteit.

Doelgroepen: starters en senioren

Senioren komen in het coalitieakkoord (PvdA et al., 2006) wel aan bod, echter gaat het hier voornamelijk over sociale standpunten. Ouderen mogen niet buitengesloten raken, ze dienen betrokken te worden bij de maatschappij etc. In relatie met de sociale woningbouw wordt er weinig aandacht besteed aan senioren. Er wordt in het coalitieakkoord (PvdA et al., 2006, p. 5) alleen gezegd dat er voldoende passende en aangepaste woningen voor senioren en gehandicapten dienen te zijn.

Evenals in het partijprogramma van de PvdA HS (2006) wordt in het coalitieakkoord nauwelijks aandacht besteed aan de groep starters (PvdA HS et al., 2006). De enige stelling die in het coalitieakkoord wordt genomen waarbij er raakvlakken zijn met de volkshuisvesting en de groep starters is: "Het moet voor jongeren een aantrekkelijke gemeente zijn om te wonen, te werken, te recreëren en te leven" (PvdA et al., 2006, p. 3).

Woon-zorgarrangementen

De coalitie wil structureel samenwerken met organisaties op het gebied van wonen, welzijn en zorg (PvdA HS et al., 2006, p. 3). De gemeente moet een regierol nemen daar waar het gaat om de integrale aandacht voor wonen, welzijn en zorg. Ook dient er samenhang aangebracht te worden in de voorzieningen voor kwetsbare thuiswonende senioren en gehandicapten. Het huidige stelsel van zorgvoorzieningen moet worden aangepast door de huidige zorgcentra om te bouwen tot dienstencentra (PvdA HS et al., 2006, p. 5).

Herstructurering

Beleid met betrekking tot herstructurering van wijken wordt niet besproken.

Duurzaam bouwen en regionale samenwerking.

Duurzaam bouwen wordt in het coalitieakkoord niet besproken. Dit is een opvallend gegeven aangezien ook de GL deel neemt aan de coalitie.

In het coalitieakkoord staat dat de gemeente wil voldoen aan de bouwopgave uit de Regiovisie.

Burgerparticipatie

Met betrekking tot burgerparticipatie wordt er in het coalitieakkoord gesteld dat de gemeente samen met de inwoners werkt aan een goede leefomgeving in wijken en dorpen (PvdA HS, 2006, p. 3).

Burgerparticipatie 2.0 komt niet aan bod.

Ideologie

In het coalitieakkoord is nog steeds een ideologische grondslag waar te nemen. De partijen hebben elkaar gevonden vanuit het standpunt dat mensen die uit de samenleving dreigen te vallen ondersteund moeten worden. Bouwen aan een sociale gemeente is het motto van de coalitiepartijen (PvdA et al., 2006, p. 1).

Analyse prestatieafspraken

Van de 31 prestatieafspraken zijn komen er 12 onderwerpen (waarvan 2 beperkt) terug in het coalitieakkoord. Ten opzichte van het partijprogramma van de PvdA HS (2006), waar er 16 onderwerpen werden besproken, is het aantal onderwerpen in het coalitieakkoord afgenomen. De onderwerpen levensloopbestendig bouwen, particulier opdrachtgeverschap, grondbeleid, algemeen herstructureringsbeleid en het huurprijsbeleid komt in het coalitieakkoord niet meer aan bod terwijl dit nog wel in het partijprogramma van de PvdA HS (2006) werd besproken. De onderwerpen kernvoorraad en sloop zijn er extra bijgekomen in het coalitieakkoord.

Tabel 9-B: Analyse coalitieprogramma PvdA, GroenLinks & Lokaal Centraal 2006

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		Voor het in standhouden, uitbreiden en verbeteren van de sociale woningvoorraad zijn de woningcorporaties partner van de gemeente.
Nieuwbouwproductie		Het gebied ten zuiden van winkelcentrum de Hooge Meeren kan worden gebruikt voor nieuwbouw.
		Bij nieuwbouwproductie wordt er op gelet dat er variatie is van kavels en kavelgrootte. En er moet een evenwichtige mix tussen koop en huur worden gerealiseerd.
		Er dienen tussen de 250 en 450 woningen per jaar opgeleverd te worden.
		De nieuwbouwprojecten dienen een woningdichtheid van 15 woningen per hectare te hebben.
Doelgroep		
Starters		De gemeente Hoogezand-Sappemeer moet voor jongeren een aantrekkelijke gemeente zijn om te wonen, werken, recreëren en leven.
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverdeling		
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		Er dienen voldoende passende/aangepaste woningen voor gehandicapten aanwezig te zijn. In woonconvenant worden afspraken gemaakt voor het huisvesten van gehandicapten.
Statushouders		
Senioren		Er dienen voldoende passende/aangepaste woningen voor senioren aanwezig te zijn.
Daklozen		
Woon- zorgarrang.		De coalitie wil structureel samenwerken met organisaties op het gebied van wonen, welzijn en zorg.
		Zorgcentra dienen omgebouwd te worden tot dienstencentra.
		De gemeente moet een regierol uitoefenen daar waar het gaat om integrale aandacht voor wonen, zorg en welzijn. En de diensten in de omgeving aan laten sluiten bij thuiswonende gehandicapten en senioren.
Algemeen herstruc.		
Sloop		De omvang van de sloop moet worden vastgesteld in het woonconvenant.
Samenvoegen woningen		
Woningverbetering		
Nieuwbouw laagsegment koop		
Verkoopbeleid		
Tussenvormen		
Fysieke omgeving		In samenwerking met bewoners moet er gewerkt worden aan de leefbaarheid.
		De dorpsvisies Westerbroek Kiel- Windeweer moeten worden uitgevoerd.
		Aandachtswijken in Hoogezand-Sappemeer dienen krachtig te worden ondersteund.
		De openbare ruimte moet een kwalitatieve uitstraling hebben die past bij de doelstelling van een woon- en

Onderwerp	*	Opmerking
		werkgemeente waarin het prettig wonen is.
		Er dienen kwalitatieve afspraken gemaakt te worden over de aankleding van de openbare ruimte.
Sociale veiligheid		In wijken waar de leefbaarheid onder druk staat moet de veiligheid actief worden bevorderd.
Woningkwaliteit		De gemeente bewaakt de kwaliteit van de woningen.
Duurzaam bouwen		
Levensloopbestendig bouwen		
Burgerparticipatie 1.0		Stimuleren van bewoners die hun wensen en ideeën vastleggen in wijk- en dorpsvisies.
		Bewoners adequaat informeren bij de totstandkoming van het bestemmingsplan.
Burgerparticipatie 2.0		
Part. Opdracht.		
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		
Samenwerking corporaties		Uitvoeren van wijk- en dorpsvisies moet in samenspraak met woningcorporaties.
		Voor de lokale situatie dienen er prestatieafspraken gemaakt te worden tussen de gemeente, Talma en Volksbelang.
		In de woonconvenant worden de volgende onderwerpen besproken: omvang woningbouw, omvang sloop, aandeel in leefbaarheid, bijdrage sociale component (gehandicapten).

(*) Niet aan bod is rood, zeer oppervlakkig aan bod is oranje, wel aan bod is groen gearceerd.

Bron: PvdA Hoogezand-Sappemeer et al., 2006

9.C. Woonvisie gemeente Hoogezand-Sappemeer

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van de gemeentelijke woonvisie (2008). De woonvisie van de gemeente Hoogezand-Sappemeer is in oktober 2008 vastgesteld door de gemeenteraad. Hierin staat het beleid wat de gemeente zal voeren met betrekking tot de volkshuisvesting in de gemeente Hoogezand-Sappemeer. Doordat de woonvisie gebaseerd is op het coalitieakkoord 2006-2010 wordt er gekeken of het dominante aandeel van de PvdA HS in de gemeenteraad doorwerkt op de inhoud van de woonvisie.

Eerst zullen de volkshuisvestingsonderwerpen (leefbaarheid, de doelgroepen senioren en starters, woonzorgarrangementen en herstructurering) die voornamelijk over de lokale situatie gaan aan bod komen. Vervolgens wordt er gekeken in hoeverre regionale samenwerking en duurzaam bouwen in de woonvisie aan bod komen. Ook wordt er gekeken naar de rol van burgerparticipatie in de woonvisie. Tot slot wordt bekeken welke prestatieonderwerpen (Severijn, 2009) aan bod zijn gekomen in de woonvisie. Tabel 9.C in geeft een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen.

Leefbaarheid

In de woonvisie wordt de leefbaarheid van de wijken uitvoerig besproken. In sommige wijken in de gemeente is de leefbaarheid sterker onder druk dan in andere wijken. Deze gebieden vragen volgens de gemeente Hoogezand-Sappemeer (2008, p. 4) met voorrang om extra aandacht. Volgens de gemeente ligt de verantwoordelijkheid bij het verbeteren van de leefomgeving niet alleen bij de gemeente en de woningcorporaties, het is ook de verantwoordelijkheid van de burger zelf.

De gemeente wil wijkprogramma's inzetten om de leefbaarheid van de wijken te verbeteren. Deze programma's dienen door intensieve samenwerking tussen de gemeente, woningcorporaties en de burger opgesteld te worden. De aanpak van deze wijken dient, volgens de woonvisie, integraal te gebeuren. Gelijktijdig dient er gewerkt te worden aan de aanpak van woningen, de openbare ruimte, het aanbod van voorzieningen en diensten en de leefbaarheid. Uit onderzoek is naar voren gekomen dat de wijken Gorecht-West, Spoorstraat-Kieldiep en Foxhol tot de meest kwetsbare wijken van Nederland behoren. Op korte termijn dienen er voor deze wijken verbeterplannen uitgevoerd te worden.

In de woonvisie wordt aandacht besteed aan de sociale component van leefbaarheid. De manier waarop mensen met elkaar omgaan heeft invloed op de leefbaarheid binnen de wijken. In de eerste instantie ligt de verantwoordelijkheid bij de burger zelf. De gemeente wil hierbij wel stimuleren en inspireren.

Doelgroepen senioren en starters

De groep senioren wordt uitvoerig besproken. De gemeente Hoogezand-Sappemeer erkent dat het percentage ouderen de afgelopen jaren is gestegen. Ook zal de gemeente in de nabije toekomst te maken krijgen met een toename van deze vergrijzing. Er zijn voldoende appartementgebouwen beschikbaar voor senioren in de gemeente. Uit woningmarktonderzoek blijkt dat er onvoldoende geschikte nultreden woningen met een tuin zijn. Op deze vraag zal ingespeeld moeten worden door voldoende geschikte woningen te realiseren en andere vormen van zorg- en welzijnsdiensten aan te bieden. Woningcorporaties hebben hierin ook een belangrijke rol. Zij dienen te onderzoeken of de kernvoorraad voldoende geschikt is voor senioren (Gemeente Hoogezand-Sappemeer, 2008, p. 21).

Starters hebben ook een belangrijke positie in de woonvisie. De gemeente Hoogezand-Sappemeer heeft naast vergrijzing te maken met ontgroening (2008, p. 6). Een evenwichtige bevolkingsopbouw is mogelijk wanneer de beoogde bevolkingsgroei voor een belangrijk gedeelte bestaat uit jonge huishoudens. Gezien de woonwensen van de starters geeft de gemeente prioriteit aan het behouden van voldoende aanbod in de kernvoorraad goedkope en betaalbare huurwoningen. Ook zet de gemeente in op het bouwen voor de doorstroming zodat er meer goedkope woningen voor starters vrijkomen. Het woningmarktonderzoek uit 2007 laat zien dat er een overschot van goedkope woningen ontstaat, zodat de omvang van de goedkope woningvoorraad voldoende is. Om starters aan de gemeente te binden zullen er dus ook alternatieve maatregelen genomen moeten worden. De gemeente zet hierbij in op het vergroten van de doorstroming om de slaagkans voor starters te vergroten, het aanbieden van startersleningen door de gemeente, maar ook maatschappelijk gebonden constructies zoals koopgarant dienen aangewend te worden (Hoogezand-Sappemeer, 2008, p. 21).

Woon-zorgarrangementen

De gemeente Hoogezand-Sappemeer wil inspelen op de extramuralisering van de zorg door middel van woonservicezones (Gemeente Hoogezand-Sappemeer, 2008, p. 24). De realisatie van de woonservice gebieden moet ervoor zorgen dat inwoners met een beperking niet noodgedwongen moeten verhuizen maar in de vertrouwde omgeving kunnen blijven wonen. Deze woonservicezones moeten geschikt zijn voor of aanpasbaar voor diverse doelgroepen.

De gemeente ziet de woningcorporaties als mede vormgever van het beleid met betrekking tot woonservicegebieden en als coregisseur van de ontwikkeling van deze gebieden (Gemeente Hoogezand-Sappemeer, 2008, p. 25).

Herstructurering

Herstructurering komt in de woonvisie ook aan bod. Volgens de gemeente biedt wijkvernieuwing de uitgelezen kans om in bestaande wijken meer variatie en nieuwe kwaliteiten toe te voegen. Het is van belang dat de kansen van de groep lagere inkomens niet nadelig wordt beïnvloed. Op het moment van schrijven werkt de gemeente aan de wijkverbetering van Noorderpark en Margrietpark. De nieuwe wijkvernieuwsgebieden zijn: Foxhol, Spoorstraat-Kieldiep en Gorecht-West. Uit onderzoek blijken dat de nieuwe wijkvernieuwsgebieden tot de kwetsbaarste wijken van Nederland behoren. Op korte termijn dienen concrete verbeteracties uitgevoerd te worden. Op lange termijn dient er in samenwerking met de woningcorporaties en bewonersorganisaties wijkontwikkelingsplannen opgezet te worden (Gemeente Hoogezand-Sappemeer, 2008, p. 13).

Duurzaam bouwen en regionale samenwerking

Het thema duurzaamheid verdient relatief veel aandacht binnen de woonvisie, er wordt een heel hoofdstuk aan gewijd (Gemeente Hoogezand-Sappemeer, 2008, p. 30). De gemeente Hoogezand-Sappemeer heeft het Energieakkoord Noord-Nederland ondertekend, maar heeft ook ambities op lokaal niveau. De gemeente wil meer aandacht besteden aan de energieprestaties binnen de woningvoorraad. Hierover moet met woningcorporaties afspraken worden gemaakt. Ook besteedt de gemeente meer aandacht aan betere energieprestaties. Betere energieprestaties zijn goed voor het milieu en dragen bij aan

beperking van woonlasten. De gemeente buigt zich nog over haar eigen ambities. Eén van de overwegingen is om van de ontwikkeling van de Zuidzijde een spraakmakend project op het gebied van duurzaamheid te maken. De gedachte gaat daarbij onder andere uit naar het opstellen van specifieke milieukwaliteitsprofielen voor delen van het gebied.

Met betrekking tot regionale samenwerking komt in het woonbeleid veelvuldig de regionale afspraken die zijn gemaakt aan bod. Vanuit de Regiovisie heeft de gemeente Hoogezand-Sappemeer de taakstelling gekregen om 275 woningen per jaar te produceren. De gemeentelijke woonvisie is ter kennis voorgedragen aan de buurgemeenten van Hoogezand-Sappemeer. Deze gemeenten hebben de mogelijkheid om schriftelijk een reactie te geven op de woonvisie en waar nodig zal er vervolgens overleg plaatsvinden met deze gemeenten.

Burgerparticipatie

Burgerparticipatie met betrekking tot de eigen leefomgeving van de inwoners komt in de woonvisie aan bod. De gemeente wil ruimte bieden voor mensen om hun directe woon- en leefomgeving in te kleuren (Gemeente Hoogezand-Sappemeer, 2008, p. 5). Wijken dienen aan de hand van wijkgericht werken invulling te krijgen. Dit biedt ook kansen om bewoners sterk te betrekken bij de invulling van woonomgeving. Bij de herstructurering van de wijken Foxhol, Gorecht-West en Spoorstraat-Kieldiep dienen naast woningcorporaties ook bewonersorganisaties betrokken te worden bij de wijkontwikkelingsplannen.

Burgerparticipatie 2.0 komt niet aan bod.

Analyse Prestatieonderwerpen

De woonvisie van de gemeente Hoogezand-Sappemeer is een uitgebreid document. Van de 31 prestatieonderwerpen komen er 8 niet aan bod. Dat de financiële continuïteit en het huursubsidiebeleid niet worden besproken is niet verwonderlijk. De financiële continuïteit is een onderwerp wat beter in de daadwerkelijke prestatieafspraken passen en huursubsidiebeleid wordt vanuit de Rijksoverheid bepaald. Woonruimteverdeling, huurprijsbeleid, beleid met betrekking tot daklozen, het samenvoegen van woningen, burgerparticipatie 2.0 en sociale veiligheid komen ook niet aan bod.

Tabel 9-C: Analyse woonvisie Gemeente Hoogezand-Sappemeer 2008-2012.

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		Er worden prestatieafspraken gemaakt met corporaties over de minimale omvang van de kernvoorraad.
		Er wordt met woningcorporaties overlegd of de kernvoorraad voldoende geschikt is voor ouderen.
		Momenteel is de kernvoorraad groot genoeg om de doelgroep te kunnen huisvesten.
Nieuwbouwproductie		De woningbouwproductie wordt tot 2020 met name geconcentreerd in Vosholen, Molenwaard en aan de Zuidzijde.
		De gemeente dient tot 2011 fors in te zetten op het verhogen van de woningbouwproductie.
		Per jaar dienen er ongeveer 275 woningen te worden gerealiseerd. 200 hiervan is toevoeging aan de bestaande woningvoorraad en 75 is vervangende nieuwbouw.
		Er dient binnen de gemeente gebouwd te worden voor doorstroming op de woningmarkt.
Doelgroep		Bij wijkvernieuwing mogen groepen die afhankelijk zijn van goedkope woningen niet worden benadeeld.
		5.550 huishoudens (37% van totale aantal huishoudens) bestaat uit de doelgroep.
		Bij wijkvernieuwingen en kwaliteitsverbeteringen van bestaande woningbouw dienen de kansen van de doelgroep niet te worden verslechterd.
		De gemeente draagt bij aan de bouw van woningen voor de minimale inkomens.
Starters		Een evenwichtige bevolkingsopbouw is mogelijk wanneer de gemeente jongere gezinnen weet aan te trekken.
		Bouwen voor senioren zorgt voor een doorstroming op de woningmarkt waardoor starters meer kansen krijgen.
		MGE of koopgarant is wellicht een beter alternatief voor starters dan de starterslening.
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverdeling		
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		De gemeente zet in op woonservicezones waarbij mensen met een beperking kunnen worden gehuisvest.
		Rondom de woonservicezones dient de openbare ruimte aangepast te worden aan minder valide.
Statushouders		Vanuit de huisvestingswet moet de gemeente Hoogezand-Sappemeer 8 tot 20 reguliere statushouders huisvesten. Hierover is met woningcorporaties afspraken gemaakt.

Onderwerp	*	Opmerking
		Met woningcorporaties zijn er afspraken gemaakt om statushouders vanuit de pardonregeling te huisvesten.
Senioren		De gemeente erkent dat het de komende jaren te maken gaat krijgen met vergrijzing, waardoor de vraag naar geschikte woningen toe zal nemen en naar zorg- en welzijnsdiensten. Woningmarktonderzoek uit 2007 laat zien dat de voorraad onvoldoende aansluit bij de vraag van senioren. Het aanbod van nultreden woningen is te laag en dient uitgebreid te worden.
Daklozen		
Woon- zorgarrang.		Het nieuwe concept van woonservice zones met een verzorgingsgebied van 5.000 tot 10.000 inwoners wordt geïntroduceerd.
Algemeen herstructureringsbeleid		Bij wijkvernieuwing dient de gemeente te zorgen voor variatie in de woonomgeving. Stadhart dient de komende jaren te maken te krijgen met een kwaliteitsimpuls onder andere door middel van intensivering van de woningbouw. Per jaar dienen er ongeveer 75 woningen in de huidige woningvoorraad te worden vervangen. De wijken: Gorecht-West, Spoorstraat-Kieldiep en Foxhol zijn volgens de gemeente nieuwe wijkvernieuwingsgebieden. Deze dienen in samenwerking met gemeente, woningcorporaties en bewonersorganisaties te worden aangepakt.
Sloop		Per jaar dienen er ongeveer 75 woningen te worden gesloopt. Tot 2012 dienen ongeveer 330 woningen gesloopt te worden.
Samenvoegen woningen		
Woningverbetering		Er is momenteel een overschot van goedkope hoek- en rijwoningen en appartementen zonder lift. Verouderde woningen dienen aangepast te worden zodat deze aan de kwaliteit van de vraag voldoen. Tot 2012 dienen corporaties 230 woningen te verbeteren. En tot 2012 worden 330 woningen verbeterd door middel van vervangende nieuwbouw. De gemeente overweegt stimuleringsmaatregelen voor particuliere woningverbetering.
Nieuwbouw laagsegment koop		Uit het woningmarktonderzoek van 2007 blijkt dat er een overschot ontstaat van goedkope koopwoningen (tot €125.000). Hierdoor hoeven er tot 2012 geen woningen in dit segment te worden gerealiseerd.
Verkoopbeleid		Verkoopbeleid draagt bij aan het verhogen van het eigen woningbezit en genereert meer investeringsmogelijkheden bij woningcorporaties. Corporaties zullen met de gemeente overleggen of woningen met korting verkocht kunnen worden.
Tussenvormen		Keuzemogelijkheden voor de consument vergroten door "te-woon" of "huur-koop" constructies aan te bieden.
Fysieke omgeving		De gemeente zet zich in voor een hogere kwaliteit van het wonen en de leefomgeving. De kwaliteit van de leefomgeving staat in de wijken Gorecht-West, Spoorstraat-Kieldiep en Foxhol het meest onder druk. Er dienen op korte termijn concrete verbeteracties voor deze wijken uitgevoerd te worden. Het verbeteren van de fysieke leefomgeving is niet alleen de verantwoordelijkheid van de gemeente en corporaties ook bewoners zelf dienen verantwoordelijkheid te nemen.
Sociale veiligheid		
Woningkwaliteit		De gemeente zet zich in voor de verbetering van de kwaliteit van woningen. Woningverbetering dient te geschieden in de goedkope sociale huurwoningen (tot €330) en de goedkope koop. Hier doen zich potentiële overschotten voor.
Duurzaam bouwen		De gemeente besteedt meer aandacht aan de energieprestatie van woningen. Hierover moeten afspraken worden gemaakt in samenwerking met woningcorporaties. De gemeente heeft de ambitie om voor de Zuidzijde een spraakmakend project omtrent duurzaamheid op te zetten. Het verbeteren van duurzaamheid komt ook tot uitdrukking in het realiseren van levensloopbestendige woningen.
Levensloopbestendig bouwen		Een gedeeltelijke ombuiging naar nultreden woningen en levensloopbestendige woningen is noodzakelijk. De vraag naar nultreden en levensloopgeschikte woningen neemt toe. De gemeente zet in op levensloopbestendige gebieden waarbij zorg niet dominant is maar wel toegankelijk.
Burgerparticipatie 1.0		Bewoners dienen betrokken te worden bij het verbeteren van de leefomgeving in hun wijk. Plannen voor wijkvernieuwing worden aan de hand van een gezamenlijk traject van gemeente, bewonersorganisaties en woningcorporatie opgesteld.
Burgerparticipatie 2.0		
Part. opdrachtgeverschap		De gemeente dient in te spelen op de vraag naar particulier opdrachtgeverschap.
Verdeling van Kosten		De gemeente draagt zelf ook bij aan de bouw van betaalbare woningen voor lagere inkomens.
Financiële continuïteit		

Onderwerp	*	Opmerking
Grondbeleid		De gemeente hanteert een sociale grondprijs van €11.000 voor sociale huurwoningen.
Samenwerking corporaties		De gemeente ziet woningcorporaties als coregisseur om het woonbeleid binnen Hoogezand-Sappemeer uit te voeren.
		De wijkvernieuwing van Gorecht-West, Spoorstraat-Kieldiep en Foxhol dienen in samenwerking met corporaties te worden uitgevoerd.
		De gemeente ziet de woningcorporaties Talma en volksbelang als coregisseur bij de ontwikkeling van woonservicegebieden.
		De gemeente en woningcorporaties evalueren 1x per jaar de voortgang van de woonvisie.

(*) Niet aan bod is rood, zeer oppervlakkig aan bod is oranje, wel aan bod is groen gearceerd.

Bron: Gemeente Hoogezand-Sappemeer, 2008

9.D Partijprogramma PvdA Hoogezand-Sappemeer 2010

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van het partijprogramma van de PvdA HS uit 2010. Eerst zullen de volkshuisvestingsonderwerpen (leefbaarheid, de doelgroepen senioren en starters, woon-zorgarrangementen en herstructurering) die voornamelijk over de lokale situatie gaan aan bod komen. Vervolgens wordt er gekeken in hoeverre regionale samenwerking en duurzaam bouwen in de woonvisie aan bod komen. Ook wordt gekeken naar de rol van burgerparticipatie in de woonvisie. Tot slot wordt bekeken welke prestatieonderwerpen (Severijn, 2009) aan bod zijn gekomen in de woonvisie. Tabel 9.D geeft een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen die aan bod zijn gekomen in het partijprogramma van de PvdA HS (2010).

Leefbaarheid

De gemeente Hoogezand-Sappemeer wil af van het beeld dat het alleen een werkgemeente is. De gemeente wil zich profileren als woon- werkgemeente. Hierbij is het alleen bouwen van goede woningen niet voldoende. Het zorgen voor voldoende voorzieningen en een mooie leefomgeving is minstens zo belangrijk (PvdA, 2010, p. 13). Het gaat volgens de PvdA HS niet alleen om het behouden en verbeteren van de leefbaarheid in het centrum van HS, maar ook de dorpen in het buitengebied krijgen hierbij de aandacht.

Bij de grootschalige wijkverbeteringen die de gemeente Hoogezand-Sappemeer op het programma heeft staan dienen niet alleen de woningen te worden verbeterd. Ook dient de sociale structuur en het voorzieningen niveau binnen de wijken te worden verbeterd.

Groepen senioren en starters

Binnen het verkiezingsprogramma van 2010-2014 wordt er een hele pagina besteed aan het beleid ten aanzien van ouderen. Een gedeelte hiervan gaat over de huisvesting van deze groep. De vergrijzing zal de komende jaren ook in de gemeente Hoogezand-Sappemeer toenemen, ook hebben ze te maken met de trend dat senioren langer zelfstandig willen blijven wonen. Om te voldoen aan de behoeften van de groep senioren is het van belang dat de gemeente moet zorgen voor voldoende geschikte en betaalbare woningen voor ouderen (PvdA Hoogezand-Sappemeer, 2010, p. 29).

De positie van starters op de woningmarkt wordt nauwelijks besproken in het verkiezingsprogramma. Er wordt alleen gesteld dat de PvdA op het gebied van de volkshuisvesting extra aandacht wil besteden aan starters (PvdA, 2010, p 13).

Woon-zorgarrangementen

Op de trends waarmee de gemeente Hoogezand-Sappemeer te maken krijgen kunnen woonservicegebieden een antwoord bieden. In deze gebieden worden zorgvoorzieningen aangeboden in de directe woonomgeving. De gemeente moet een begin maken aan het inrichten van het woonservicegebied in of nabij het Stadshart (PvdA, 2010, p. 14).

Herstructurering

Aan herstructurering wordt in het partijprogramma een hele pagina gewijd. De komende jaren staat herstructurering van de wijken: Gorecht-West, Spoorstraat-Kieldiep en Foxhol op het programma. De

topprioriteit van herstructurering gaat volgens de PvdA HS uit naar de wijk Gorecht-West. “Alleen een integrale wijkaanpak bij herstructurering kan tot succes leiden, hierbij mogen de particuliere woningbezitters niet worden vergeten (PvdA HS, 2010, p. 18).” De PvdA HS wil dat eerst in samenwerking met de bewoners, maatschappelijke instellingen en de woningcorporatie de sociale, fysieke en economische problemen in kaart worden gebracht. De aanpak van deze wijken dient vervolgens te geschieden volgens het zogenaamde wijkgericht werken. In overleg met de bewoners zal per buurt of straat worden gekeken welke activiteiten er genomen dienen te worden. Om de aanpak van particuliere woningen te verbeteren wordt er onderzoek gedaan naar het vormen van een particulier woningverbeteringsfonds.

Duurzaamheid en regionale samenwerking

Duurzaamheid krijgt relatief veel aandacht in het verkiezingsprogramma van de PvdA (2010). Duurzaamheid is een leidend uitgangspunt wat betreft het gemeentelijk handelen. De PvdA vindt dat bij de ontwikkeling van nieuwe woonwijken duurzaamheid uitgangspunt is. Bij nieuwbouw dient de gemeente hogere eisen te stimuleren dan landelijk is vastgesteld.

Het belang van regionale samenwerking wordt in het partijprogramma onderstreept: “Een belangrijke aanjager voor de ontwikkeling van de gemeente is deelname aan de regiovisie. Deze samenwerking tussen 12 gemeenten en 2 provincies in de regio Groningen-Assen werpt absoluut haar vruchten af.” (PvdA HS, 2010, p. 15). De PvdA wil de samenwerking in de regiovisie blijven ondersteunen, mits de belangen van de gemeente Hoogezand-Sappemeer hierbij voldoende worden behartigd. Door te informeren wil de gemeente de burger sterker betrekken bij de regiovisie.

Burgerparticipatie

De PvdA kiest ervoor om inwoners actief te betrekken bij het bestuur. De PvdA doet dit als partij zelf door regelmatig debatten en bijeenkomsten te organiseren over belangrijke onderwerpen. Daarnaast willen de raadsleden zich hardmaken dat er werk gemaakt wordt van een nieuwe manier van vergaderen waarbij de burger sterker betrokken wordt.

Bij de wijken die te kampen hebben met een teruglopende leefbaarheid dient er in samenwerking met de wijkbewoners, maatschappelijke instellingen en woningcorporaties eerst gekeken te worden welke punten er verbeterd dienen te worden. In de overleg met bewoners per straat of buurt wordt gekeken of individuele wensen passen binnen de totale aanpak van de buurt.

Burgerparticipatie 2.0 komt niet aan bod.

Analyse prestatieonderwerpen

Van de 31 prestatieonderwerpen komen er 13 onderwerpen aan bod, waarvan 4 zeer beperkt (beleid met betrekking tot woon-zorgarrangementen, levensloopbestendig bouwen, woningkwaliteit en starters). 18 onderwerpen komen geheel niet aan bod. Het huurprijsbeleid, huursubsidiebeleid, de verdeling van de kosten en financiële continuïteit komen niet aan bod omdat die of onderwerpen zijn die vanuit de nationale overheid worden opgelegd of onderwerpen zijn die zich uitsluitend lenen om in prestatieafspraken te worden besproken.

Dat de kernvoorraad die bedoeld is voor de doelgroep alsmede de positie van de doelgroep zelf niet in het partijprogramma wordt aangehaald. De groepen gehandicapten en daklozen en statushouders worden eveneens niet besproken. Ook een aantal activiteiten die door de woningcorporatie verricht kunnen worden: sloop, het samenvoegen van woningen, nieuwbouw in het lage segment koop, verkoopbeleid en tussenvormen ook niet worden aangehaald.

Tabel 9-D: Analyse verkiezingsprogramma PvdA Hoogezand-Sappemeer 2010.

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		
Nieuwbouwproductie		Als er nieuwbouw wordt gepleegd zal hierbij eerst bij het bestaande stedelijk gebied worden aangesloten. Bij de “Heringa locatie” en ten zuiden van de NAM locatie bijvoorbeeld.
		De Groene Compagnie is voor de PvdA de belangrijkste ontwikkel locatie op lange termijn. Het plan moet zich kenmerken door verschillende woonmilieus. Er zal echter niet voor 2016 worden gestart.

Onderwerp	*	Opmerking
		Waar mogelijk wordt er ruimte geven aan initiatieven, van zowel ontwikkelaars als van particulieren om te starten in het gebied van de Groene Compagnie.
Doelgroep		
Starters		De PvdA wil extra aandacht geven aan woningen voor starters.
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverd.		
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		
Statushouders		
Senioren		De gemeente gaat de komende jaren te maken krijgen met een vergrijzing van de bevolking. Tevens hebben senioren de wens om langer zelfstandig te kunnen blijven wonen. Er dient voor voldoende, betaalbare en geschikte senioren woningen te worden gezorgd.
Daklozen		
Woon- zorgarrang.		Woonservicegebieden kunnen antwoord bieden op de demografische trends waarmee de gemeente te maken heeft. Beginnen met start van woonservicegebied in of rondom Stadshart, bij voorkeur dient dit onderdeel te zijn van de wijkvernieuwing in Gorecht-West.
Algemeen herstructureringsbeleid		Wijkvernieuwing is het middel om ervoor te zorgen dat de kwaliteit van de woningvoorraad wordt verbeterd. Wijkvernieuwing is een van de hoofdthema's de vernieuwing van Gorecht-West krijgt hierbij prioriteit Na Gorecht-West staan ook de Spoorstraat-Kieldiep en Foxhol op het programma. Bij wijkverbetering werkt alleen een integrale aanpak duurzaam, eigenwoningbezitters moeten hierbij niet worden vergeten. Goedkope koopwoningen zijn namelijk ook kwetsbaar. De sociale, fysieke en economische problemen moeten voor de herstructureringswijken in kaart worden gebracht in relatie met de woningcorporaties, wijkbewoners en maatschappelijke instellingen. Bij wijkverbetering moet er worden ingezet op een gevarieerd woningaanbod.
Sloop		
Samenvoeg. woningen		
Woningverbetering		Particuliere woningverbetering is hierbij ook van belang. Herstructurering moet worden ingezet om de kwaliteit van woningen te verbeteren.
Nieuwbouw laagsegment koop		
Verkoopbeleid		
Tussenvormen		
Fysieke omgeving		De gemeente wil zich profileren als woon- werkgemeente, alleen het bouwen van woningen is hierbij niet voldoende. Goede voorzieningen en mooie woongebieden zijn hierbij minstens zo belangrijk. Bij de herstructurering dient ook de openbare ruimte verbeterd te worden.
Sociale veiligheid		
Woningkwaliteit		De gemeente dient hogere eisen te stimuleren bij nieuwe woningbouw dan landelijk verplicht is.
Duurzaam bouwen		Duurzaamheid is een belangrijk thema bij elke ruimtelijke ontwikkeling. Dit geldt ook voor de Groene Compagnie. De gemeente dient hogere eisen te stimuleren bij nieuwe woningbouw dan landelijk is vastgesteld. Bij de ontwikkeling van nieuwe woongebieden is duurzaamheid het uitgangspunt.
Levensloopbestendig bouwen		De gemeente dient zorg te dragen voor voldoende geschikte woningen voor ouderen.
Burgerparticipatie 1.0		Bewoners dienen nauw betrokken te worden bij de uitwerking per deelgebied. De burger dient betrokken te worden bij het bestuur
Burgerparticipatie 2.0		
Particulier opdracht.		Er dient ruimte te worden geboden voor particulier opdrachtgeverschap op de IJsbaanlocatie en in de Groene Compagnie. De gemeente dient voor betaalbare kavels te zorgen voor lagere inkomens. Particulier opdrachtgeverschap is volgens de PvdA niet alleen weggelegd voor de hogere inkomens. Ook dient de gemeente in samenwerking met corporaties projecten te faciliteren voor betaalbare woningen.
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		
Samenwerking		Alvorens men tot herstructurering gaat, dient in samenwerking met bewoners, maatschappelijke instellingen en corporaties een wijkscan gemaakt te worden.

9.E. Coalitieakkoord PvdA, D66, GL en Lokaal Centraal 2010-2014

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van het coalitieakkoord tussen de PvdA HS, D66, GL en Lokaal Centraal uit 2010 weer. Het motto in het coalitieakkoord van 2010-2014 is “solidair en uitdagend”. Solidariteit, staat voor het ontzien van de zwakkeren bij de soms forse bezuinigingen die moeten worden gedaan. En uitdagend staat voor het ombuigen van de bezuinigingen naar creatieve oplossingen om het Hoogezand-Sappemeer toch beter op de kaart te zetten.

Deze paragraaf heeft dezelfde indeling als de voorgaande paragrafen. Een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen (Severijn, 2009) die worden aangehaald in het coalitieakkoord is te vinden in tabel 9.E.

Leefbaarheid

Bij de leefbaarheid wordt er niet gesproken over de fysieke kwaliteit van de leefomgeving. Er wordt enkel gesteld dat voorzieningen essentieel voor de leefbaarheid van een dorp zijn (PvdA et al., 2010, p. 14).

Groepen senioren en starters

De sociale positie van ouderen wordt in het coalitieakkoord besproken, echter met betrekking tot het woonbeleid nauwelijks. Zo wordt er alleen gesteld dat de gemeente de komende jaren te maken krijgt met vergrijzing die opgevangen kan worden door woon-zorgarrangementen (PvdA et al., 2010, p. 14). De positie van de groep starters wordt niet in het coalitieakkoord besproken.

Woon-zorgarrangementen

Er worden een paar zinnen besteed aan de ontwikkeling van enkele woonservicegebieden verspreid over de gemeente. Deze woonservice gebieden kunnen de vergrijzing en de wens om langer zelfstandig te wonen opvangen. De plannen en de aanzet hiervoor dient in samenwerking met corporaties, instellingen en bewoners vorm te worden gegeven (PvdA Hoogezand-Sappemeer et al., 2010, p. 14).

Herstructurering

De coalitie wil doorgaan met wijkvernieuwing zoals deze de afgelopen jaren is gerealiseerd. De hoogste prioriteit ligt hierbij de wijk Gorecht-West. Een fysieke en sociale analyse van de situatie in de wijk Gorecht-West dient de basis te zijn voor plannen die op buurt en straatniveau worden gerealiseerd.

Duurzaam bouwen en regionale samenwerking

In het coalitieakkoord wordt er aandacht besteed aan duurzaamheid bij het thema milieu. Duurzaamheid moet volgens de coalitie het uitgangspunt zijn van gemeentelijk handelen. Bij de inrichting van de openbare ruimte en de bouw van nieuwe woningen en gebouwen moet er meer aandacht worden besteed aan duurzaamheid (PvdA Hoogezand-Sappemeer et al., 2010, p. 12). Ook wil de coalitie in relatie met woningcorporaties ten aanzien van bestaande huurwoningen energiebesparingen stimuleren. Bij de ontwikkeling van de Groene Compagnie dient ruimte te zijn voor experimenten op het gebied van duurzaamheid.

De coalitie wil de samenwerking tussen de gemeente Hoogezand-Sappemeer en Slochteren uitbreiden. De coalitie wil verder blijven investeren in de woonfunctie als onderdeel van de regio Groningen-Assen.

Burgerparticipatie

De coalitie geeft in het akkoord aan dat zij de burgers willen betrekken bij de voorbereiding en uitvoering van beleid. Er dient onderzocht te worden of verdere uitbreiding van burgerparticipatie mogelijk is. Het laten participeren van de burger in de eigen leefomgeving wordt niet in het coalitieakkoord genoemd. Burgerparticipatie 2.0 wordt niet genoemd in het coalitieakkoord.

Analyse prestatieonderwerpen

Het coalitieakkoord bespreekt 12 van de 31 prestatieonderwerpen, waarvan het beleid met betrekking tot senioren zeer beperkt. De onderwerpen starters en levensloopbestendig bouwen komen nog wel aan bod in het partijprogramma van de PvdA HS uit 2010 maar worden vervolgens achterwege gelaten in het coalitieakkoord. Sociale veiligheid wordt in het partijprogramma van 2010 niet besproken en komt vervolgens wel terug in het coalitieakkoord. Van de 31 prestatieonderwerpen komen er 10 zowel in het partijprogramma's als in het coalitieakkoord aan bod, 17 prestatieonderwerpen komen noch in het partijprogramma noch in het coalitieakkoord aan bod.

Tabel 9-E: Analyse coalitieakkoord

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		
Nieuwbouwproductie		De Groene Compagnie ziet de coalitie als ontwikkel locatie op lange termijn.
		Aantal nieuwbouwwoningen in de Martenshoek.
Doelgroep		
Starters		
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverd.		
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		
Statushouders		
Senioren		De gemeente krijgt te maken met vergrijzing.
Daklozen		
Woon- zorgarrang.		De toenemende vergrijzing en de wens om zo lang mogelijk zelfstandig te kunnen wonen kan worden opgevangen door de realisatie van woonservicegebieden.
		De aanzet van de woonservicegebieden dient in samenwerking met instellingen, corporaties en bewoners te worden gerealiseerd.
Algemeen herstructureringsbeleid		De prioriteit van de wijkvernieuwing ligt de komende periode bij de Gorecht-West.
		Een wijkscan moet de basis leggen voor de breed gedragen plannen op straat- of buurniveau worden uitgewerkt.
Sloop		
Samenvoegen woning.		
Woningverbetering		
Nieuwbouw laagsegment koop		
Verkoopbeleid		
Tussenvormen		
Fysieke omgeving		Ruime, betaalbare woningen van goede en duurzame kwaliteit in een veilige en aantrekkelijke omgeving.
		De leefomgeving in de Martenshoek dient te worden opgeknapt.
Sociale veiligheid		De overheid, burgers en organisaties zijn samen verantwoordelijk voor een veilige en leefbare samenleving.
		Ruime, betaalbare woningen van goede en duurzame kwaliteit in een veilige en aantrekkelijke omgeving.
Woningkwaliteit		Ruime, betaalbare woningen van goede en duurzame kwaliteit in een veilige en aantrekkelijke omgeving.
Duurzaam bouwen		Onderzoeken hoe bij de bouw van nieuwe woningen hogere duurzaamheid kan worden bereikt dan nu wettelijk verplicht is.
		In relatie met woningcorporaties kijken hoe bij huidige huurwoningen energiebesparingsmaatregelen kunnen worden toegepast.
		In de Groene Compagnie moet ruimte zijn voor experimenten op het gebied van duurzaamheid.
Levensloopbestendig bouwen		
Burgerparticipatie 1.0		Onderzoeken of burgerparticipatie vergroot kan worden.
		Burgers moeten betrokken worden bij de voorbereiding en uitvoering van het beleid.
Burgerparticipatie 2.0		
Particulier opdracht.		Bij de ontwikkeling van het Stadshart dienen er mogelijkheden te zijn voor particulier opdrachtgeverschap.
		Bij de Groene Compagnie dient er ruimte te zijn voor collectief particulier opdrachtgeverschap.
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		
Samenwerking woningcorporaties		Zorginstellingen en woningcorporaties dienen betrokken te zijn bij de ontwikkeling van woon-zorgarrangementen.
		In overleg met woningcorporaties maatregelen bedenken om energiezuinig te bouwen.

(*)Niet aan bod is rood, zeer oppervlakkig aan bod is oranje, wel aan bod is groen gearceerd.

Bron: PvdA Hoogezand-Sappemeer et al., 2010.

9.F. Prestatieafspraken gemeente Hoogezand-Sappemeer, Talma & Lefier

Deze paragraaf geeft een uitgebreide analyse van de prestatieafspraken tussen de gemeente Hoogezand-Sappemeer, Talma & Lefier (2010). In tabel 9.F. is te zien welke prestatieonderwerpen aan bod zijn gekomen.

Leefbaarheid

Met de prestatieafspraken willen de gemeente en de woningcorporatie drie hoofddoelen bereiken waaronder de verbetering van de leefomgeving en het voorzieningenniveau. De gemeente en woningcorporaties spreken uit dat zij wijken willen die leefbaar zijn, mensen graag wonen en waar men trots op is. De wijken dienen heel, schoon en gezond te zijn. Volgens de gemeente Hoogezand-Sappemeer en de woningcorporaties is het wijkgericht werken de manier om de leefbaarheid binnen de wijken te verbeteren. De wijkprogramma's dienen samen door de gemeente, woningcorporaties en bewonersorganisaties opgesteld te worden. De gemeente en woningcorporaties willen in de 2^e helft van 2010 starten met de ontwikkeling van het Hoogezands model voor intergraal wijkgericht werken. Verder is er tussen de gemeente en woningcorporaties afgesproken dat de openbare ruimte van de aangewezen herstructureringsgebieden goed beheerd en onderhouden dienen te worden om de leefbaarheid van deze wijken te waarborgen.

De sociale leefbaarheid krijgt hierbij ook de aandacht: "wij willen wijken en dorpen waar sprake is van sociale samenhang en een stevige sociale infrastructuur (Gemeente Hoogezand-Sappemeer et al., 2010, p. 11)."

Groepen senioren en starters

In de prestatieafspraken wordt er relatief veel aandacht besteed aan het levensloopgeschikt maken van woningen zodat senioren en mensen met een beperking hierin kunnen wonen (Gemeente Hoogezand-Sappemeer et al., 2010, p. 15). Lefier en Talma spreken met de gemeente af welke woningaanpassingen worden uitgevoerd aan bestaande complexen/woningen die, in overleg met de partijen, zijn gelabeld voor bewoning door ouderen en/of bijzondere doelgroepen. De persoonsgebonden woonvoorzieningen zijn voor rekening van de gemeente. Talma en Lefier zorgen uiterlijk eind 2011 voor een actueel overzicht van de aangepaste en aanpasbare woningen voor personen met een beperking. De gemeente is hierbij het centrale registratiepunt.

Eveneens als in het partijprogramma van de PvdA (2010) als in het coalitieakkoord (PvdA HS et al., 2010) komt beleid met betrekking tot de groep starters niet voor in de prestatieafspraken tussen de gemeente Hoogezand-Sappemeer en de woningcorporaties.

Woon-zorgarrangementen

Het belang van woon-zorgarrangementen wordt in de prestatieafspraken aangegeven. De gemeente, Lefier en Talma ontwikkelen in overleg met Kwartier Zorg en Welzijn een visie op woonservicegebieden. De gemeente en woningcorporaties zullen tot 2012 verkennen in hoeverre de wijk Gorecht-West kan dienen als pilot voor woonservicegebieden (Gemeente Hoogezand-Sappemeer et al., 2010, p. 21). Tot concrete uitvoering van woon-zorgarrangementen komt het echter niet.

Herstructurering

Ten eerste wordt door de partijen de uitspraak gedaan dat het woonbeleid zich dient te richten op vernieuwing en kwalitatieve verbetering van de huidige woningvoorraad. Het wijkgericht werken is volgens de gemeente en corporaties de manier om de leefbaarheid binnen wijken te verbeteren. De gemeente, woningcorporaties en bewonersorganisaties werken in samenwerking aan een toekomstperspectief en ontwikkelingsplan voor de wijk. Gebieden die zijn aangewezen voor herstructurering wordt gezorgd voor een goed onderhoud en beheer van de openbare ruimte.

Duurzaamheid en regionale samenwerking

Bij de omschrijving van de kaders waarbinnen de gemeente en de woningcorporaties werkzaam zijn staat aangegeven dat de gemeente Hoogezand-Sappemeer zich dient te houden aan de kaders uit het coalitieakkoord 2010-2014 (PvdA HS et al., 2010). Hierin staat de taak dat de gemeente moet onderzoeken hoe het duurzaam bouwen, wat aan hogere eisen voldoet dan nu wettelijk verplicht is, kan worden gestimuleerd. In overleg met de woningcorporaties wordt geprobeerd te stimuleren dat in huurwoningen energiebesparende maatregelen worden getroffen.

In de prestatieafspraken staat aangegeven dat de gemeente en corporaties op een aantal punten al bezig zijn met duurzaamheid en energie. In overleg met woningcorporaties wordt geprobeerd om energiebesparende maatregelen te treffen aan de bestaande voorraad huurwoningen (Gemeente Hoogezand-Sappemeer et al., 2010, p. 14).

In de prestatieafspraken wordt beschreven dat de gemeente Hoogezand-Sappemeer, Talma en Lefier ook werkzaam zijn binnen de kaders van de Regiovisie Groningen-Assen.

Burgerparticipatie

Bij het verbeteren van de bestaande wijken is grote betrokkenheid van de burger van belang. De bewoners dienen zelfverantwoordelijkheid voor de buurt te hebben en plannen dienen in samenwerking met de bewoners uitgewerkt te worden. Het zogenaamde wijkgericht werken dient in nauw overleg met bewonersorganisaties uitgevoerd te worden.

Het daadwerkelijk over dragen van verantwoordelijkheid voor de leefomgeving burgerparticipatie 2.0 wordt niet besproken.

Analyse prestatieonderwerpen

Van de 31 prestatieonderwerpen komen er 24 onderwerpen (waarvan 1 beperkt) terug in de prestatieafspraken tussen de gemeente Hoogezand-Sappemeer, Talma & Lefier (2010). Beleid met betrekking tot de groep starters wordt in de woonvisie (2008) en in het partijprogramma van de PvdA HS (2010) besproken, maar komt vervolgens niet terug in de prestatieafspraken. In de woonvisie wordt er nog wel gesproken over het belang van tussenvormen, echter zijn hier uiteindelijk geen prestatieonderwerpen over gemaakt.

Beleid met betrekking tot: de kernvoorraad, de doelgroep, woonruimteverdelingsbeleid, statushouders, sloop van woningen, verkoopbeleid, burgerparticipatie 2.0 en de verdeling van de kosten komen niet voor in de partijprogramma's van de PvdA HS (2006. 2010), maar wel in de prestatieafspraken. Dit kan worden veroorzaakt doordat de prestatieafspraken expliciet gericht zijn op woonbeleid en daarom grenzende aspecten terwijl de partijprogramma's ook niet volkshuisvestelijke vraagstukken heeft opgenomen.

Van de 58 onderscheiden prestatieafspraken behoren er 34 tot de resultaatafspraken en 21 inspanningsafspraken verder zitten er nog 3 procesafspraken bij. Dit geeft aan dat de prestatieafspraken redelijk hard van karakter zijn.

Met 11 kwantitatieve prestatieafspraken zijn deze overwegend kwalitatief van karakter.

Tabel 9-7: Analyse prestatieafspraken Gemeente Hoogezand-Sappemeer, Lefier & Talma, 2010

Onderwerp	*	Opmerking	Type
Kernvoorraad		Huisvesten van de doelgroep is de kerntaak van de corporaties	Uitspraak
		Partijen ontwikkelen gezamenlijk de monitor kernvoorraad met een eenduidige definiëring van de kernvoorraad. Deze wordt uitgewerkt in 2011 en is operationeel in 2012.	Handeling
		De huidige kernvoorraad van Talma en Lefier bedragen samen ca. 5.500 woningen.	Uitspraak
		Er is een overcapaciteit van sociale huurwoningen daarom verkoopt Lefier maximaal 30 woningen p.j.	Garantie
Nieuwbouw-productie		Lefier is de komende jaren terughoudend met het bouwen van woningen voor de eigen portefeuille of koop woningen. Er wordt enkel gebouwd waar Lefier momenteel grondposities heeft.	Garantie
		Vanwege de marktvraag ontwikkelt de Talma de komende jaren nauwelijks plannen. Wel zijn er plannen voor de ontwikkeling van 48 zorg-koopwoningen en onder voorbehoud 12 koopwoningen.	Intentie
		De nieuwbouwproductie van corporaties kan rekenen op tijdige bouwplantoetsing van de gemeente zodat productie niet stagneert.	Intentie

Onderwerp	*	Opmerking	Type
Doelgroep		Partijen zorgen voor voldoende woningen voor de doelgroep in een leefbare omgeving.	Garantie
		Corporaties zijn verantwoordelijk voor ontwikkeling en instandhouding van woningen voor de laagstbetaalden.	Uitspraak
Starters			
Huurprijsbeleid			
Woonruimte-verdelingsbeleid		De woonruimteverdeling ligt bij corporaties, zij monitoren deze jaarlijks en de conclusies hieruit worden opgenomen in de woningmarktmonitor.	Handeling
		Gemeente biedt binnen een maand de aangepaste woning aan, aan de persoon met de beperking.	Garantie
		Verhuurder biedt vrijgekomen aangepaste woning per e-mail aan bij de gemeente.	Garantie
Huursubsidie			
Gehandicapte		Verhuurders zijn op grond van het BBSH verplicht om woningen te bouwen of exploiteren en voorzieningen aan te treffen zodat mensen met een beperking daar volgens hun wensen kunnen wonen.	Garantie
		De gemeente is verantwoordelijk voor ondersteuning van inwoners met een aantoonbare beperking.	Garantie
		Partijen spreken af om bij bestaande complexen, die in overleg met de partijen gelabeld zijn als bewoning door ouderen, te bezien in welke mate verhuurder en gemeente daarin woningaanpassingen aanbrengt.	Handeling
		Kleine woningaanpassingen op grond van persoonsgebonden Wmo-voorzieningen worden betaald door de gemeente.	Garantie
		Actueel overzicht van de aangepaste en aanpasbare woningen voor personen met beperkingen, dient eind 2011 gereed te zijn. De gemeente fungeert als centraal registratiepunt.	Garantie
Statushouders		Gemeente en corporaties werken samen aan de opvang van kwetsbare personen o.a. statushouders.	Intentie
		Corporaties zijn actief bereid om statushouders te huisvesten (verdeelsleutel 2/3 Lefier, 1/3 Talma).	Garantie
Senioren		Verhuurders zijn op grond van het BBSH verplicht om woningen te bouwen of exploiteren en voorzieningen aan te treffen zodat ouderen daar volgens hun wensen kunnen wonen.	Garantie
		Verhuurders zijn zelf verantwoordelijk voor aanpassingen in nieuwbouwwoningen die na 1 januari 2010 worden gebouwd.	Garantie
		Partijen spreken af om bij bestaande complexen, die in overleg met de partijen gelabeld zijn als bewoning door ouderen, te bezien in welke mate verhuurder en gemeente daarin woningaanpassingen aanbrengt.	Handeling
Daklozen		De gemeente Hoogezand-Sappemeer overlegt in samenwerking met de gemeente Groningen dat er voldoende opvangplekken zijn voor eigen inwoners die dakloos zijn of dreigen te worden.	Handeling
		De gemeente zorgt voor voldoende 24-uurs opvangplaatsen.	Garantie
Woon-zorgarrangemen-ten		Gemeente, Lefier en Talma ontwikkelen in samenwerking met Kwartier Zorg en Welzijn een visie op woonservicegebieden. Talma is hierin zeer terughoudend.	Handeling
		Partijen onderzoeken in hoeverre Gorecht-West als pilot kan dienen voor woonservicegebieden.	Handeling
Algemeen herstruc-tureringsbeleid		Talma dient op de lange termijn 54 woningen te herstructureren.	Intentie
		Gebieden die aangewezen zijn als herstructureringsgebieden wordt gezorgd voor goed onderhoud en beheer van de openbare ruimte.	Garantie
		Bij herstructurering is de "Sociale leidraad bij wijkvernieuwing" het uitgangspunt. Deze wordt in 2010 geactualiseerd en zal sociaal statuut gaan heten.	Handeling
Sloop		Lefiers sloopt gemiddeld 40 woningen per jaar, deze worden vervangen door nieuwbouw.	Intentie
Samenvoegen woningen			
Woning-verbetering		Lefier renoveert ca. 30 woningen per jaar	Intentie
		Partijen streven ernaar om kleine woningaanpassingen binnen 8 weken af te handelen.	Intentie
Nieuwbouw laagsegment koop		Gemeente ziet woningcorporatie als eerste gesprekspartner wanneer zij woningen gerealiseerd wil zien van onder andere de goedkope tot bereikbare koopsegment.	Garantie
Verkoopbeleid		Verkoop kan nodig zijn om te investeren. Beide corporaties voeren hierbij het eigen beleid, dit wordt wel besproken tussen de woningcorporaties en de gemeente.	Uitspraak
		Bij verkoop dienen de corporaties rekening te houden met: (1) bijdrage aan woning differentiatie (2) toekomstige herstructurering en het voorkomen van versnippering (3) omvang goedkope koop en marktvraag (4) adviseren van belangstellende over het kopen van een woning.	Garantie
Tussenvormen			
Fysieke omgeving		Gemeente en woningcorporaties voeren leefbaarheidsonderzoeken uit.	Handeling
		Eigendom van maatschappelijk vastgoed is momenteel zeer divers. Gemeente en corporaties willen meer grip krijgen op maatschappelijk vastgoed wat onderdeel is van de leefbaarheid van een wijk.	Intentie
		Gemeente, corporaties, sociale partners en buurtbewoners werken samen aan de ontwikkeling van wijkvisies.	Handeling
		Er wordt een begin gemaakt (2 ^e helft 2010) v.h. "Hoogezands model" voor integraal wijkgericht werken	Handeling
Sociale veiligheid		Er zijn huurders die zorgen voor woonoverlast. Gemeente en corporaties denken na om voor deze gezinnen vijf tot 10 woningen te realiseren op rustige plekken.	Handeling

Onderwerp	*	Opmerking	Type
Woningkwaliteit		De gemeente en woningcorporaties willen mensen met een laag inkomen voldoende kwaliteit en keuzevrijheid bieden in het wonen.	Intentie
		De gemeente, Lefier en Talma willen een zoveel mogelijk toekomstbestendige woningkwaliteit	Intentie
Duurzaam bouwen		De gemeente wil onderzoek doen naar de kosten en opbrengsten van duurzaam bouwen.	Intentie
		In overleg met corporaties wordt geprobeerd te stimuleren dat er energiebesparende maatregelen worden getroffen.	Intentie
Levensloop-bestendig bouwen		Bij nieuwbouw gaat het waar mogelijk om levensloopbestendig bouwen.	Intentie
Burger-participatie 1.0		Gemeente, corporaties, sociale partners en wijkbewoners werken samen aan de ontwikkeling van wijkvisies.	Handeling
Burger-participatie 2.0			
Part. opdracht.		De gemeente en woningcorporaties staan positief tegenover CPO bij wijkvernieuwingen.	Uitspraak
		Bij het opstellen van het programma van Gorecht West worden CPO mogelijkheden meegenomen.	Garantie
Verdeling van Kosten		Gemeente, Lefier en Talma willen betere afstemming over de inzet van financiële middelen ten behoeven van woningaanpassingen voor mensen met een beperking. Persoonsgebonden woonvoorzieningen zijn voor kosten van de gemeente.	Intentie
		Gemeente is verantwoordelijk voor het onderhoud van de openbare ruimte en corporaties voor tuinen en parkeervoorzieningen die bij bepaalde complexen horen.	Garantie
		Gemeente en corporaties richten een fonds op om spoedgevallen bij de bijzondere doelgroep op te vangen. Hierin wordt jaarlijks gezamenlijk €90.000 gestort.	Handeling
Finan. continuïteit		Gemeente en woningcorporaties maken in 2012 afspraken voor de achtereenvolgende jaren.	Handeling
Grondbeleid		Grondbeleid is gebaseerd op de kadernota Grondbeleid (Gemeente Hoogezand-Sappemeer, 2010) hieruit blijkt dat er een lagere grondprijs wordt gehanteerd voor sociale huurwoningen.	Garantie
		De voorkeur ligt bij actief grondbeleid waarbij de gemeente de regie in handen kan houden.	Intentie
Samenwerking		De gemeente ziet de woningcorporaties als eerste gesprekspartner wanneer zij woningen wil realiseren in het goedkope en bereikbare huur- koopsegment.	Intentie
		Er is een periodiek (1x per 2 maanden) algemeen overleg met de directie van Talma, Lefier en de wethouder wonen.	Proces
		Corporaties maken jaarlijks voor 1 december hun activiteitenplanning op grond van het BBSH kenbaar aan de gemeente.	Proces
		Er komt een bestuurlijk platform Wonen welzijn en zorg hierin wordt het beleid rondom servicegebieden uitgewerkt.	Proces

(*) Niet aan bod is rood, zeer oppervlakkig aan bod is oranje, wel aan bod is groen gearceerd.

Bron: Gemeente Hoogezand-Sappemeer et al., 2010

10 Gemeente Winterswijk

10.A. Partijprogramma WB

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van het partijprogramma van WB uit 2006. Bij de analyse van het partijprogramma komen eerst de onderwerpen aan bod die betrekking hebben op de lokale volkshuisvesting: leefbaarheid, de doelgroepen senioren en starters, woon-zorgarrangementen en herstructurering. Vervolgens wordt er gekeken naar de interlokale onderwerpen zoals regionale samenwerking en duurzaamheid. De mate van betrokkenheid van de burger (interactieve beleidsvorming en burgerparticipatie) wordt daarna onderzocht. Tot slot wordt er gekeken hoeveel prestatieonderwerpen er in het partijprogramma aan bod komen, dit geeft een indicatie of het typisch een one-issue partij (lees lijst) is of dat de partij een bredere scope heeft. Een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen (Severijn, 2009) die worden aangehaald in het partijprogramma van de WB (2006) is te vinden in tabel 10.a.

Leefbaarheid

Ondanks het feit dat in het partijprogramma het thema leefbaarheid niet expliciet wordt genoemd. Komt het belang hiervan wel naar voren. Er worden een aantal elementen van de leefbaarheid binnen de gemeente besproken. In eerste instantie wil WB dat de groenvoorzieningen in de bebouwde kom beter worden onderhouden (Winterswijk Belang, 2006, p. 6). Een tweede element wat te maken heeft met het in stand houden van de leefbaarheid is het terugdringen van verpaupering van leegstaande panden. Onteigening van leegstaande panden zou volgens de partij een middel zijn om dit tegen te gaan. Ook dient het onderhoud van de stoepen en wegen te worden verbeterd en dient zwerfvuil en hondenpoep opgeruimd te worden (Winterswijk Belang, 2006, p. 8).

Ook de sociale leefbaarheid komt aan de orde: zo wil WB de sociale veiligheid verbeteren door meer blauw op straat en intensievere samenwerking tussen de gemeentelijke toezichthouders en de politie.

Groepen senioren en starters

Er wordt wel aandacht besteed aan huisvesting voor senioren, echter zeer beperkt. In het partijprogramma (2006, p. 4) geeft WB aan dat de voorkeur uit gaat naar de ontwikkeling van levensloopbestendige woningen.

De WB is ook van mening dat er meer woningen beschikbaar moeten komen voor starters, jongeren en minder draagkrachtigen (Winterswijk Belang, 2006, p.4).

Woon-zorgarrangementen

Aan de onderwerpen woon-zorgarrangementen en duurzaamheid wordt in het partijprogramma geen aandacht aan besteed.

Herstructurering

Beleid met betrekking tot herstructurering komt niet aan bod.

Regionale samenwerking en duurzaam bouwen

Het interlokale thema regionale samenwerking wordt niet besproken in het partijprogramma van WB uit 2006. WB is juist van mening dat de gemeente een eigen visie voor het buitengebied op dient te stellen zodat inadequate regelingen van het Rijk of de Provincie kunnen worden tegengegaan. Het beleid met betrekking tot duurzaam bouwen wordt niet besproken.

Burgerparticipatie

WB is opgericht uit het ontevreden over het politieke functioneren van de gemeente. Wat vervolgens direct opvalt is dat een belangrijk deel van het programma is gewijd aan de centrale positie van het betrekken, horen en behartigen van de belangen van de burgers. WB wil dat de politiek zich realiseert dat

zij worden bekostigd door de burgers en bedrijven en daarom ook het belang van hen voorop dient te stellen (Winterswijk's Belang, 2006, p. 1).

Een van de manieren waarop WB de invloed van de burgers wil vergroten is het verplicht toevoegen van een "betrokkenparagraaf" bij besluiten die aan de Raad worden voorgelegd. Hieruit kan worden opgemaakt op welke wijze en momenten er gesproken is met burgers.

Analyse prestatieonderwerpen

Zoals hierboven besproken komen een aantal lokale en alle interlokale thema's niet aan bod in het partijprogramma. Het aantal besproken prestatieonderwerpen bevestigt het vermoeden dat het partijprogramma van de RL (2006) met betrekking tot de volkshuisvesting een beperkte scope heeft. Van de 31 prestatieonderwerpen worden er maar 12 onderwerpen besproken, waarvan 1 zeer beperkt.

Tabel 10-A: Analyse partijprogramma Winterswijk's Belang, 2006.

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		De gemeente doet nauwelijks iets aan de bestaande sociale woningbouw, dit moet veranderen.
Nieuwbouwproductie		De nieuwbouwproductie moet gericht zijn op woningvraag. Er dient niet zomaar gebouwd te worden.
Doelgroep		Meer woningen beschikbaar voor minder draagkrachtigen.
Starters		Er dienen meer goedkope huur- en koopwoningen beschikbaar te komen voor starters en jongeren.
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverdeling		
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		
Statushouders		
Senioren		Zeer beperkt: er dienen meer levensloopgeschikte woningen te worden gebouwd.
Daklozen		
Woon- zorgarrang.		
Algemeen herstruct.		
Sloop		De afgelopen jaren is te veel gesloopt. De partij stelt zich zeer behouden op met betrekking tot sloop.
Samenvoegen woningen		
Woningverbetering		Voorrang gaat naar het opknappen van leegstaande panden in plaats van nieuwbouw.
Nieuwbouw laagsegment koop		Er dienen meer goedkope koopwoningen beschikbaar te komen.
Verkoopbeleid		
Tussenvormen		
Fysieke omgeving		Het openbare groen in de wijken dient beter te worden onderhouden. Het terugdringen van verpaupering van bestaande gebouwen/woningen is van belang.
Sociale veiligheid		Meer blauw op straat en verbetering van samenwerking tussen gemeentelijke toezichthouders en politie.
Woningkwaliteit		
Duurzaam bouwen		
Levensloopbestendig bouwen		Er dienen meer levensloopbestendige woningen te worden gebouwd.
Burgerparticipatie 1.0		Burgers dienen zoveel mogelijk betrokken te worden bij besluitvorming en diens mening is leidend. De WB neemt geen positie in alvorens naar de mening van burgers is gevraagd.
Burgerparticipatie 2.0		
Part. opdrachtgeverschap		
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		
Samenwerking corporaties		

(*)Niet aan bod is rood, zeer oppervlakkig aan bod is oranje, wel aan bod is groen gearceerd.

Bron: Winterswijk's Belang, 2006; eigen bewerking.

10.B. Coalitieakkoord

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van het coalitieakkoord tussen WB, VVD & CDA. Een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen, volgens de indeling van Severijn (2009), die worden aangehaald in het coalitieakkoord (CDA et al., 2006) is te vinden in tabel 10.B.

Leefbaarheid

Er wordt door de coalitie relatief veel aandacht besteed aan het thema leefbaarheid, dit omvat namelijk een heel hoofdstuk. Met betrekking tot de sociale leefbaarheid wil de gemeente twee punten bereiken. Een de gemeente moet meer invloed uit kunnen oefenen op de politie en daar waar mogelijk kwantitatief en kwalitatief te vergroten. Ten tweede dient drugshandel buiten de coffeeshops tegengegaan te worden. Met betrekking tot de fysieke leefomgeving is hondenpoep een van de grootste ergernissen van de burgers. De coalitie wil het probleem verhelpen door te zorgen voor meer voorzieningen om de honden uit te laten. Het centrum van Winterswijk heeft een versteend karakter, er dienen daarom meer groenvoorzieningen te worden gerealiseerd.

De coalitie is voorstander van het wijkgericht werken. De komende raadsperiode zal dit worden uitgebreid en extra aandacht worden besteed aan de sociale samenhang. Het betrekken van wijkbewoners is hierbij van belang.

Groepen starters en senioren

De groep starters komt in het coalitieakkoord (WB et al., 2006) niet aan bod. De groep senioren wel, hoewel zeer beperkt. Er wordt alleen gesteld dat er meer seniorenwoningen gerealiseerd dienen te worden (WB et al., 2006, p.

Woon-zorgarrangementen

Woon-zorgarrangementen komen niet in het coalitieakkoord aan bod.

Herstructurering

Standpunten met betrekking tot herstructurering worden in het coalitieakkoord niet beschreven.

Duurzaam bouwen en regionale samenwerking

Duurzaam bouwen komt beperkt aan bod in het coalitieakkoord. Bij nieuwbouwplannen voor bedrijventerreinen en woningen wordt een energieplan opgesteld waaruit blijkt hoe de woningen aan hun eigen energiebehoeften voldoen (WB et al., 2006, p. 20).

Regionale samenwerking komt in het coalitieakkoord wel aan bod. De coalitie zal de komende raadsperiode het initiatief nemen om samenwerking met andere gemeenten van de grond te laten komen (WB et al., 2006, p. 7). Samenwerking met Duitse gemeente behoort ook tot de mogelijkheden.

Burgerparticipatie

WB is ontstaan vanuit de onvrede die er heerste over de lokale politieke situatie. Bestuurlijke vernieuwing is daarom een van de hoofdthema's van de coalitie. Burgers dienen sterker betrokken te worden bij trajecten die tot besluitvorming over belangrijke zaken leiden. Partijen dienen individueel meer tijd aan de burger te besteden, maar dit kan ook door werkbezoeken te regelen met de gemeenteraad. Ook dienen er aan ambtelijke adviezen bij commissie- en raadsstukken te worden voorzien van een "betrokkenparagraaf". Het wijkgericht werken wordt binnen de gemeente uitgebreid met de sociale component. Actieve medewerking van burgers is hierbij van belang (WB et al., 2006, p. 21).

Een verder doorgevoerde vorm van burgerparticipatie, wordt niet in het coalitieakkoord aangehaald.

Analyse prestatieafspraken

Van de 31 prestatieonderwerpen komen er maar 9 terug in het coalitieakkoord (WB et al., 2006) (zie tabel 7.B). Van de 31 onderwerpen komen er 7 zowel in het partijprogramma als in het coalitieakkoord voor. 16

prestatieonderwerpen komen noch in het partijprogramma noch in het coalitieakkoord voor. Duurzaam bouwen, samenwerking met woningcorporaties en burgerparticipatie komen wel in het coalitieakkoord voor maar niet in het partijprogramma van WB. De onderwerpen die wel terug te vinden zijn in het partijprogramma maar niet in het coalitieakkoord zijn voornamelijk activiteiten van de woningcorporatie: sloop, nieuwbouwproductie, nieuwbouw lage segment koop. Ook de doelgroep en de groep starters worden wel in het partijprogramma genoemd maar in het coalitieakkoord achterwege gelaten.

Tabel 10-B: Analyse coalitieakkoord Winterswijk's Belang, PvdA & Progressief Winterswijk, 2006-2010

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		Het onderhoud van de sociale woningvoorraad laat te wensen over. Er zal met de Woonplaats overlegd worden hoe dit dient te gebeuren.
Nieuwbouwproductie		
Doelgroep		
Starters		
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverdeling		
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		
Statushouders		
Senioren		Er dienen meer levensloopgeschikte woningen gebouwd te worden die gemakkelijk voor verschillende groepen (jong en oud) aangepast kunnen worden.
Daklozen		
Woon- zorgarrang.		
Algemeen herstruct.		
Sloop		
Samenvoegen woningen		
Woningverbetering		De kwaliteit van de woningvoorraad dient aangepast te worden in relatie met de Woonplaats zal worden besproken hoe dit dient te gebeuren.
Nieuwbouw laagsegment koop		
Verkoopbeleid		
Tussenvormen		
Fysieke omgeving		Er dient meer groen gerealiseerd te worden binnen de kom van Winterwijk. De overlast van hondenpoep dient te worden bestreden. Er zullen meer honden uitlaatplaatsen te worden gerealiseerd.
Sociale veiligheid		Het wijkgericht werken zal de komende periode worden uitgebreid met het verbeteren van de sociale structuur.
Woningkwaliteit		
Duurzaam bouwen		Bij nieuwbouw woningen wordt een energieplan opgesteld.
Levensloopbestendig bouwen		Er dient levensloopgeschikt gebouwd te worden, hierdoor kunnen woningen gemakkelijk worden aangepast op verschillende doelgroepen.
Burgerparticipatie 1.0		Burgers dienen actief betrokken te worden bij het wijkgericht werken. Deelname van Winterswijkers aan besluitvorming dient toe te nemen en dient daarom te worden gemeten. Er dient bij ambtelijke adviezen een betrokkenheidsparagraaf te worden toegevoegd. Wanneer blijkt dat er onvoldoende gesproken is met belanghebbende dan vindt er (nog) geen besluitvorming plaats.
Burgerparticipatie 2.0		
Part. opdrachtgeverschap		
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		
Samenwerking corporaties		Er dient op korte termijn een woningvisie ontwikkeld te worden. Deze vormt mede de basis voor prestatieafspraken met de Woonplaats.

Bron: Winterswijk's Belang et al., 2006.

10.C. Woonvisie gemeente Winterswijk

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van de gemeentelijke woonvisie (Gemeente Winterswijk, 2008). De woonvisie van de gemeente Winterswijk is in 2008 vastgesteld door de gemeenteraad. Hierin staat het beleid wat de gemeente zal voeren met betrekking tot de volkshuisvesting in de gemeente Winterswijk. Doordat de woonvisie is gebaseerd op het coalitieakkoord 2006-2010 waarbinnen WB een dominant aandeel bezit en doordat de wethouder volkshuisvesting is voorgedragen door WB, wordt er gekeken of de standpunten en eigenschappen van WB doorwerken op de inhoud van de woonvisie. De woonvisie voor de gemeente Winterswijk is opgesteld door wethouder Gommers en vervolgens vastgesteld door de raad in 2008. De woonvisie heeft als titel; “van huisvesten naar wonen”, en omvat de periode 2008 tot 2014 (Gemeente Hoogezand-Sappemeer, 2008).

Tabel 9.C in geeft een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen.

Leefbaarheid

Gemeente en woningcorporaties hebben de kwaliteit van de leefomgeving van de wijken onder de loep genomen. Hierbij zijn zij tot de conclusie gekomen dat enkele wijken op korte termijn om een kwaliteitsimpuls vragen. Bewoners dienen nadrukkelijk betrokken te worden bij dit verbeteringsproces.

Groepen senioren en starters

Het aantal 65+ zal de komende jaren sterk stijgen. Waar er in 2010 nog maar 3.390 65+ zijn er tegen 2020 ca. 4.200 (Gemeente Winterswijk, 2008, p.9). In de woonvisie wordt beschreven dat de woonbehoeften van de groep senioren niet enkel opgevangen kan worden door de bestaande voorraad. Het is van belang om meer levensloopgeschikte woningen te realiseren voor deze groep (Gemeente Winterswijk, 2008, p. 6). De gemeente heeft als doelstelling om een aantrekkelijke vestigingsplaats te blijven voor ouderen. In prestatieafspraken dienen meetbare doelstellingen vast gelegd te worden waar passende huisvesting voor senioren aan moet voldoen.

Voor de groep starters is het aanbod onvoldoende afgestemd op de vraag. De gemeente Winterswijk staat voor de taak om te komen tot voldoende kwalitatief aanbod voor de groep starters (Gemeente Winterswijk, 2008, p. 9, 11).

De gemeente Winterswijk heeft een grote voorraad woningen in de prijsklasse tot €200.000. Echter blijkt dat deze woningvoorraad volledig uit oudbouw bestaat, waardoor de huizen niet voldoen aan de kwalitatieve vraag.

Woon-zorgarrangementen

Combinaties van wonen en sociaal maatschappelijke functies zoals zorg worden steeds belangrijker. Bij de (her)ontwikkeling van het stedelijk gebied dient er goed gekeken te worden naar het mogelijke aanbod van zorg. De gemeente pleit ervoor om nieuwe initiatieven zoals woonservicegebieden nadrukkelijk een kans te geven. De gemeente Winterswijk wil de fysieke investeringen in wonen, welzijn en zorg actief faciliteren. Het verwerven van grond hiervoor is een van de opties. De afspraken op het gebied van wonen, welzijn en zorg dienen niet voornamelijk met zorgaanbieders worden gemaakt (Gemeente Winterswijk, 2008, p. 17, 27).

Herstructurering

Herstructurering krijgt een belangrijke plaats in de woonvisie. “Naast de noodzakelijk nieuwbouw zal het accent komen te liggen op de herstructurering van bestaande wijken (Gemeente Winterswijk, 2008, p. 10)”. Gezien het huidige woningaanbod en de demografische ontwikkelingen is de woningkwantiteit momenteel voldoende. De kwaliteit van de woningen en de woonomgeving laat echter nog te wensen over. De voorlopige conclusie van de woonvisie is daarom dat het opknappen van bestaande wijken de voorkeur geniet boven het bouwen van veel nieuwe woningen (Gemeente Winterswijk, 2008, p. 7). Momenteel is er

een intentie overeenkomst gesloten met de Woonplaats waarbij het wijkverbeteringsprogramma een prominente plaats inneemt.

Duurzaam bouwen en regionale samenwerking

Volgens de Gemeente Winterswijk bestaat duurzaam bouwen uit verschillende facetten onder andere: levensloopbestendig bouwen, energiezuinig bouwen, duurzaam materiaal gebruik en duurzaam gebruik van de ruimte. Bij de beoordeling van nieuwe plannen dient expliciet rekening gehouden te worden met duurzaamheid (Gemeente Winterswijk, 2008, p. 24). Ook nieuwe initiatieven moeten serieus afgewogen worden. Hierbij valt te denken aan nieuwe ecologische wijk.

De woonvisie is mede gebaseerd op het Kwalitatief woonprogramma 2005-2014 van de Provincie Gelderland. Dit geeft in eerste instantie al aan dat de woonvisie niet interlokaal van karakter is, maar er ook oog is voor regionale ontwikkelingen. Het belang van regionale samenwerking wordt ook aangegeven. De aard van de ontgroening en vergrijzing vraagt volgens de gemeente Winterswijk om regionale afstemming.

Burgerparticipatie

Niet alleen wordt de positie van de burger besproken in de woonvisie. De wensen van de burger zijn ook daadwerkelijk meegenomen bij de totstandkoming van de gemeentelijke woonvisie. De woonvisie is namelijk gebaseerd op het woonwensenonderzoek wat in 2007 is uitgevoerd (Gemeente Winterswijk, 2008, p. 4).

Voor een aantal wijken binnen de gemeente is op korte termijn een kwaliteitsimpuls nodig. De bewoners van deze wijken worden hierbij nadrukkelijk uitgenodigd en uitgedaagd om te participeren. Het betrekken van de burgers is volgens de gemeente ook van belang. Zijn dienen actief betrokken te worden bij plannen voor hun woonomgeving. Particulier opdrachtgeverschap kan ook als instrument dienen om de wensen van de burger centraal te stellen. De gemeente zal onderzoek welke bouwlocaties hiervoor geschikt zijn. In de woonvisie staat verder aangegeven dat de gemeente frequent overleg voert met onder andere bewonersorganisaties. De gemeente gaat uitzoeken of de partijen het nuttig vinden om bijvoorbeeld 2x per jaar betrokken te worden bij het woonbeleid in de gemeente Winterswijk.

Analyse prestatieonderwerpen

Van de 31 prestatieonderwerpen komen er 21 in de woonvisie van de gemeente Winterswijk aan bod. Het huurprijsbeleid, woonruimteverdelingsbeleid, huursubsidiebeleid, verdeling van de kosten en financiële continuïteit komen niet aan bod. Dit wordt veroorzaakt doordat deze onderwerpen typisch onderwerpen zijn die of door de nationale overheid worden geregeld of alleen in de daadwerkelijke prestatieafspraken passen.

Wat wel opvalt is dat een aantal activiteiten met betrekking tot de volkshuisvesting ook niet worden besproken: sloop, verkoop en tussenvormen. Ook wordt de doelgroep van het beleid, de gezinnen met een lager inkomen, niet besproken in de gemeentelijke woonvisie (Gemeente Winterswijk, 2008).

Alleen de doelgroep van het beleid komt wel in het partijprogramma van WB uit 2006 aan bod, maar vervolgens niet in de woonvisie. De overige prestatieonderwerpen die in het partijprogramma staan zijn terug te vinden in de woonvisie.

Tabel 10-C: Analyse woonvisie gemeente Winterswijk, 2008.

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		In Winterswijk zijn opvallend veel woningen in de prijsklasse tot €150.000 Samen met de Woonplaats moet de kernvoorraad worden vastgesteld.
Nieuwbouwproductie		Het opknappen van bestaande wijken geniet de voorkeur boven het bouwen van veel nieuwe woningen. Op basis van de plannen zullen er in de periode tot 2020 netto (nieuwbouw -/- sloop) 1.764 woningen worden gebouwd. Woningbouw in het buitengebied is in beperkte mate mogelijk. Een deel van de herstructurering kan geschieden aan de hand van vervangende nieuwbouw. Nieuwbouwproductie zal hoofdzakelijk gericht zijn op de groep jonge gezinnen.
Doelgroep		
Starters		Het tekort aan starterswoningen is een kwalitatief probleem en in mindere mate een kwantitatief

Onderwerp	*	Opmerking
		probleem. Het aantrekkelijk maken van de bestaande woningvoorraad voor deze groep is een adequaat middel.
		Om de diversiteit in de wijken te bevorderen zal in de komende jaren vooral in huisvesting van starters en senioren geïnvesteerd moeten worden.
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverdeling		
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		Bij het thema wonen, welzijn en zorg gaat het niet alleen om ouderen. Ook om (jongere) mensen met een fysieke of geestelijke beperking.
Statushouders		De gemeente Winterswijk voldoet momenteel aan de eisen voor de opvang van statushouders.
Senioren		De groep 65+ stijgt de komende jaren. Het aanbod van seniorenwoningen sluit niet aan bij de vraag. Om de diversiteit in de wijken te bevorderen zal in de komende jaren vooral in huisvesting van starters en senioren geïnvesteerd moeten worden.
Daklozen		De gemeente Doetinchem is aangewezen als centrumgemeente voor de opvang van daklozen. Deze gemeente maakt in verband met woningcorporaties hier afspraken over.
Woon- zorgarrang.		I.s.m. zorgaanbieders wil de gemeente de komende 5 jaar 140 zorgwoningen realiseren. Bij de (her)ontwikkeling van het stedelijk gebied dient in toenemende mate gekeken te worden naar het mogelijke aanbod van zorg. De gemeente zal fysieke investeringen op het gebied van wonen, zorg en welzijn actief faciliteren. Het actief verwerven van grond is daarbij een optie.
Algemeen herstruct.		Het opknappen van bestaande woningen geniet de voorkeur boven het bouwen van veel nieuwe woningen. Het accent komt te liggen op herstructurering van bestaande wijken.
Sloop		Omvangrijke sloop is niet aan de orde vanwege de financiële haalbaarheid hiervan.
Samenvoegen woningen		
Woningverbetering		Herstructurering kan geschieden door middel van renovatie.
Nieuwbouw laagsegment koop		Van de totale woningbouwopgave wordt 2% goedkope koopwoningen. En 20% middelduur €170.000 tot €250.000.
Verkoopbeleid		
Tussenvormen		
Fysieke omgeving		Gemeente en woningcorporatie zijn tot de conclusie gekomen dat gezien de leefbaarheid een kwaliteitsimpuls op korte termijn noodzakelijk is.
Sociale veiligheid		Winterswijk beschikt over goed voorzieningen en een veilige woonomgeving.
Woningkwaliteit		Er moeten meer ruime en goed geïsoleerde woningen komen om starters te binden aan bepaalde wijken.
Duurzaam bouwen		Bij nieuwbouw wordt er expliciet aandacht besteed aan duurzaam bouwen.
Levensloopbestendig bouwen		35% van de nieuwbouw woningen dient levensloopbestendig gebouwd te worden. Er moet worden nagegaan in hoeverre "opplussen" van de bestaande voorraad mogelijk is.
Burgerparticipatie 1.0		De bewoners worden nadrukkelijk uitgenodigd en uitgedaagd om te participeren bij het kwaliteitsimpulsproces. Er dient frequent overleg gevoerd te worden met onder andere bewonersorganisaties. De gemeente gaat ook onderzoek of bewonersorganisaties de behoefte hebben om bijvoorbeeld 2x per jaar overleg te voeren over het Winterswijkse woningbeleid.
Burgerparticipatie 2.0		
Part. opdrachtgeverschap		De gemeente gaat onderzoek bij welke bouwlocaties particulier opdrachtgeverschap mogelijk is. Dit is een belangrijk instrument om te voldoen aan de wensen van de consument.
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		Wonen, zorg en welzijn dient te worden gefaciliteerd actief verwerven van grond is een optie.
Samenwerking corporaties		In samenwerking met de woningcorporatie dient de mismatch in de vraag en het aanbod voor de groepen starters en senioren met (toekomstige) zorgvraag worden aangepakt. In de prestatieafspraken dienen meetbare doelstellingen te worden vastgelegd waar passende huisvesting voor senioren aan moet voldoen. Er wordt regelmatig overleg gevoerd met de Woonplaats.

Bron: Gemeente Winterswijk, 2008; eigen bewerking.

10.D.Partiiprogramma Winterswijs Belang 2010

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van het partijprogramma van WB uit 2010. Tabel 10.D geeft een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen die aan bod zijn gekomen in het partijprogramma van de WB (2010).

Leefbaarheid

Het thema leefbaarheid komt in het partijprogramma van WB (2010) aan bod. WB is voorstander voor het creëren van meer ruimte, door de sloop van woningen, om de leefbaarheid binnen de wijken te verbeteren. WB wil dat de kwalitatief mindere wijken in samenspraak met het wijkwerk en woningbouwvereniging de Woonplaats worden aangepakt. Hierbij moet niet alleen de kwaliteit van de huizen worden verbeterd maar ook de wijk zelf bijvoorbeeld: het groen, openbare verlichting en speelplaatsen (WB, 2010, p. 18).

WB constateert dat de problematiek algemeen verschuift van fysieke naar sociale aard. Het buurtleven in de wijken dient te worden gestimuleerd. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het benoemen van “wijkoudste” die aan de nieuwe bewoners in een wijk de buurtgewoonten en regels bespreekt.

Groepen senioren en starters

Het beleid met betrekking tot senioren en starters staat in het partijprogramma niet beschreven. Alleen wordt erkent dat de gemeente te maken heeft met vergrijzing en ontgroening. Om er voor te zorgen dat de mensen zich in de gemeente blijven en komen vestigen dient er onder andere geïnvesteerd te worden in een aantrekkelijk leefklimaat.

Woon-zorgarrangementen

Wonen in relatie met zorg wordt niet in het partijprogramma van WB (2010) besproken.

Herstructurering

WB wil dat de gemeente door gaat met de herstructurering van de wijken Pelkwijk en Alma. WB is voorstander van het creëren van ruimte door woonblokken vrij te maken en deze vervolgens te slopen. Er dient volgens WB dan wel eerst een alternatief voor de huidige bewoners te worden gezocht.

Duurzaam bouwen en regionale samenwerking

Er wordt in het partijprogramma niet expliciet gesproken over duurzaam bouwen. Het belang van regionale samenwerking komt in het partijprogramma wel aan bod (WB, 2010). Hierbij gaat het voornamelijk over de ontwikkeling van bedrijventerreinen en duurzaamheid. Winterswijk Belang benadrukt de uitzonderlijke eigenschappen van het Winterswijkse landschap. Hiervoor dient in de regelgeving lokaal maatwerk mogelijk te zijn. WB wil hierbij een opendialoog aangaan met de Regio, Provincie en het Rijk.

Burgerparticipatie

Door de veranderingen die WB te weeg heeft gebracht willen andere politieke partijen nu ook luisteren naar de burger, wat in het verleden wel anders was (Winterswijks Belang, 2010, p. 1). Op initiatief van WB is de *betrokkenheidsparaagraaf* ingevoerd. Deze verplicht ambtenaren om alle voorstellen die aan de raad worden voorgedragen een paragraaf toe te voegen waarbij er duidelijk is aangegeven hoe met de belangen van de betrokkenen is omgegaan. Ook worden belanghebbende voortaan betrokken bij *ronde-tafel-gesprekken* waarbij deze hun visie kunnen geven over ruimtelijke ontwikkelingen. Ook heeft de WB het politieke café geïntroduceerd, waarbij raadsleden en burgers op een informele manier met elkaar van gedachte kunnen wisselen, en opiniepeilingen bij belangrijke gebeurtenissen. Samengevat hecht WB belang aan het betrekken van de burger bij de lokale politiek.

De belangrijkste speerpunten uit het partijprogramma van WB zijn voortgekomen uit onder meer de supermarktacties, waarbij de wensen van de inwoners van de gemeente centraal staan (WB, 2010, p. 15). Ook met betrekking tot de eigen leefomgeving wil WB in samenspraak met buurtverenigingen suggesties oppakken om te komen tot een veiligere buurt.

Analyse partijprogramma

Het verkiezingsprogramma van WB heeft een beperkte scope met betrekking tot de volkshuisvesting. Van de 31 prestatieonderwerpen komen er maar 8 aan bod, waarvan 1 beperkt. De activiteiten sloop, herstructurering, woningverbetering en het verkoopbeleid worden in het partijprogramma aangehaald. Ook de sociale en fysieke leefomgeving en interactieve beleidsvorming komen duidelijk aan bod.

Tabel 10-D: Analyse partijprogramma WB, 2010.

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		
Nieuwbouwproductie		
Doelgroep		
Starters		
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverdeling		
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		
Statushouders		
Senioren		De gemeente krijgt de komende jaren te maken met een toenemende vergrijzing.
Daklozen		
Woon- zorgarrang.		
Algemeen herstruct.		WB wil doorgaan met de renovatie van Pelkwijk en Alma.
Sloop		Eventueel creëren van ruimte door middel van sloop.
Samenvoegen woningen		
Woningverbetering		WB wil doorgaan met de renovatie van Pelkwijk en Alma.
Nieuwbouw laagsegment koop		
Verkoopbeleid		De Woonplaatse heeft de afgelopen jaren veel bezit verkocht wat heeft geleid tot versnipperd eigendom met als gevolg een rommelig straatbeeld. Dit is volgens WB een verkeerde ontwikkeling.
Tussenvormen		
Fysieke omgeving		De fysieke leefomgeving dient in de wijken te worden verbeterd.
Sociale veiligheid		WB is van mening dat de sociale structuur binnen de wijken verbeterd moet worden.
Woningkwaliteit		
Duurzaam bouwen		
Levensloopbestendig bouwen		
Bewonersparticipatie		
Interact. beleidsvorming		Uit het verkiezingsprogramma kan worden opgemaakt dat de burger op tal van vlakken betrokken moet worden bij het beleid.
Part. opdrachtgeverschap		
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		
Samenwerking corporaties		

Bron: Winterswijk Belang, 2010; eigen werk.

10.D Coalitieakkoord Winterswijks Belang, VVD & CDA 2010-2014

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van het coalitieakkoord tussen WB, VVD & CDA (2010) weer. Een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen (Severijn, 2009) die worden aangehaald in het coalitieakkoord (WB et al., 2010) is te vinden in tabel 10.E.

Leefbaarheid

De leefbaarheid wordt in de inleiding van het coalitieakkoord al aangehaald. Winterswijk wil een gemeente zijn waar het goed wonen is. De leefbaarheid in de kern en het buitengebied worden primair gesteld (WB et al., 2010, p. 2).

De gemeente Winterswijk is een veilige gemeente. Om dit ook zo te houden wil de gemeente haar bijdrage leveren door middel van preventie en extra aandacht besteden aan veiligheid bij het wijkwerk

(Winterswijk Belang et al., 2010, p. 5). De coalitie start met een *pilot* waarbij *wijkoudsten* nieuwe bewoners van een wijk welkom heten en de wijkregels uitleggen. Dit vergroot de sociale structuur binnen de wijken.

Groepen senioren en starters

In het coalitieakkoord wordt er zowel ingegaan op de positie van senioren en van starters. Er dient namelijk gekeken te worden naar mogelijkheden voor seniorenwoningen en starterswoningen (Winterswijk Belang et al., 2010, p. 6). Levensloopbestendig bouwen dient het uitgangspunt te zijn bij de wijkaanpak.

Woon-zorgarrangementen

Woon-zorgarrangementen worden niet genoemd in het coalitieakkoord.

Herstructurering

Bij de ruimtelijke ontwikkelingen in de kern zal het zwaartepunt liggen bij de kwaliteitsverbetering van bestaande wijken in plaats van nieuwbouw. Integrale wijkaanpak krijgt hierbij de voorkeur (WB et al., 2010, p. 6).

Regionale samenwerking en duurzaam bouwen

De gemeente Winterswijk kan te maken krijgen met krimp wat een van de bevolkingsscenario's is voor de regio Achterhoek. Mede vanuit deze ontwikkeling wil de Winterswijkse coalitie insteken op intergemeentelijke samenwerking. De doelstelling van de intergemeentelijke samenwerking is dat er een professionele en efficiënte organisatiestructuur ontstaat.

Duurzaam bouwen wordt in het coalitieakkoord. De coalitie wil particuliere initiatieven met betrekking tot duurzaam energieverbruik stimuleren (Winterswijk Belang et al., 2010, p. 6).

Burgerparticipatie

Het centraal stellen van de belangen van de burger en het verruimen van de inspraakmogelijkheden, door middel van de *betrokkenenparagraaf*, het politiek café en de charrettes, blijven gehandhaafd (Winterswijk Belang et al., 2010, p. 4). Uit de partijprogramma's van WB (2006, 2010) blijkt dat deze punten ingebracht zijn door WB.

Het betrekken van de burger bij de eigen leefomgeving komt niet aan bod in het coalitieakkoord.

Analyse prestatieafspraken

Van de 31 prestatieonderwerpen komen er 10 aan bod, waarvan 2 zeer beperkt. De onderwerpen; sloop, verkoopbeleid, komen wel in het partijprogramma van WB aan bod maar zijn vervolgens niet terug te vinden in het coalitieakkoord. Beleid met betrekking tot senioren, starters, levensloopbestendig bouwen en de nieuwbouwproductie worden niet in het partijprogramma van WB (2010) besproken maar komen wel in het coalitieakkoord voor. Van de 31 prestatieonderwerpen komen er 6 zowel in het partijprogramma als in het coalitieakkoord voor, 19 onderwerpen komen noch in het coalitieakkoord noch in het partijprogramma aanbod. Doorwerking van het partijprogramma op het coalitieakkoord lijkt hier op zijn plaats. Doordat er maar 2 prestatieonderwerpen zijn afgevalen klopt de stelling: lokale lijsten beloven veel maar maken niets waar niet. Vergelken met Hoogezand komt dit met elkaar overeen.

Tabel 10-E: Analyse coalitieakkoord WB VVD & CDA, 2010.

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		
Nieuwbouwproductie		Kwaliteitsverbetering van de bestaande voorraad geniet voorkeur boven nieuwbouw.
Doelgroep		
Starters		Er wordt gezocht naar mogelijkheden voor starterwoningen en seniorenwoningen.
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverdeling		
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		

Onderwerp	*	Opmerking
Statushouders		
Senioren		Er dient gekeken te worden naar de mogelijkheid voor seniorenwoningen.
Daklozen		
Woon- zorgarrang.		
Algemeen herstruct.		De coalitie geeft voorkeur aan een integrale wijkaanpak.
Sloop		
Samenvoegen woningen		
Woningverbetering		Het zwaartepunt ligt bij kwaliteitsverbetering van bestaande woningen.
Nieuwbouw laagsegment koop		
Verkoopbeleid		
Tussenvormen		
Fysieke omgeving		De leefbaarheid in de kern en het buitengebied krijgt de prioriteit van de coalitie.
Sociale veiligheid		De gemeente Winterswijk moet een veilige gemeente blijven. De gemeente zal haar bijdrage leveren door middel van preventie en het wijkwerk.
Woningkwaliteit		
Duurzaam bouwen		Particuliere initiatieven ter verbetering van de woonsituatie in de zin van duurzaam energieverbruik moet worden gestimuleerd.
Levensloopbestendig bouwen		Bij de wijkaanpak dient er gelet te worden op levensloopbestendig bouwen.
Burgerparticipatie 1.0		Uit het verkiezingsprogramma kan worden opgemaakt dat de burger op tal van vlakken betrokken moet worden met het beleid.
Burgerparticipatie 2.0		
Part. opdrachtgeverschap		
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		
Samenwerking corporaties		

10.F. Prestatieafspraken gemeente Winterswijk & de Woonplaats

De vorige prestatieafspraken tussen de gemeente Winterswijk en de woningcorporatie de Woonplaats waren vastgelegd in 2005 en besloegen de periode 2005 tot en met 2008. In 2005 was Winterswijk's Belang was toen nog niet verkiesbaar en dus ook niet gezeteld in de gemeenteraad. Winterswijk's Belang heeft daarom geen invloed gehad op de prestatieafspraken.

De vigerende prestatieafspraken tussen de gemeente Winterswijk en de Woonplaats zijn vastgesteld in februari 2011 en door Fons Catau (directeur de Woonplaats) en Rik Gommers (wethouder voorgedragen door WB) getekend. De prestatieafspraken (Gemeente Winterswijk & de Woonplaats, 2011) zijn gebaseerd op het woonvisie (Gemeente Winterswijk, 2008) en het ondernemingsplan van de Woonplaats.

Deze paragraaf geeft een uitgebreide analyse van de prestatieafspraken tussen de gemeente Winterswijk en de Woonplaats (2008). In deze paragraaf wordt dezelfde indeling als de voorgaande paragrafen aangehouden. Extra wordt er bij de inhoud van de prestatieafspraken gekeken naar het type afspraken. In tabel 10.F. is te zien welke prestatieonderwerpen aan bod zijn gekomen en welk type prestatieafspraken zijn gemaakt.

Leefbaarheid

Beslissingen over de leefbaarheid van wijken dient zo veel mogelijk bij de bewoners neergelegd te worden. Om de leefbaarheid van wijken in stand te houden is het van belang dat het voorzieningenniveau op peil gehouden wordt.

Groepen senioren en starters

Ook de groep senioren krijgt binnen de prestatieafspraken tussen de gemeente Winterswijk en de Woonplaats (2011) relatief veel aandacht. De groep senioren zal de komende jaren fors toenemen tevens zet de gemeente in op het aantrekken van "nieuwe ouderen". Naast de toenemende omvang van de groep

senioren zullen ook de wensen van deze groep veranderen. Door deze ontwikkelingen zal de vraag naar zorgwoningen en nultreden woningen toenemen (Gemeente Winterswijk & de Woonplaats, 2011, p. 6). Ruim 25% van het totale bezit van de woonplaats zijn nultreden woningen. De Woonplaats zal alle nieuwe woningen bouwen als nultreden woningen m.u.v. woningen voor jongeren. De maatstaf voor levensloopbestendig bouwen is zowel interne als externe toegankelijkheid.

De positie van starters wordt uitvoerig besproken binnen de prestatieafspraken. In eerste instantie wordt aangegeven dat binnen Winterswijk geen sprake is van een kwantitatief tekort voor starters, maar eerder van een kwalitatief tekort. De woningen in de specifieke wijken zijn voor starters niet voldoende aantrekkelijk, terwijl de hoeveelheid woningen in de goedkope prijsklasse wel voldoende is. De Woonplaats zal daarom niet primair inzetten op het realiseren van nieuwe starterswoningen, maar juist de bestaande voorraad goedkope woningen aan laten sluiten op de wensen van de groep starters (Gemeente Winterswijk & de Woonplaats, 2011, p. 5).

Ook het verkoopbeleid van de Woonplaats is gericht op de starters: in eerste instantie dient de Woonplaats woningen aan te bieden aan de groep starters. Om de starterswoningen voor deze groep bereikbaar te houden zal de gemeente Winterswijk de starterslening inzetten (Gemeente Winterswijk, 2011, p. 5).

Woon-zorgarrangementen

Er wordt met betrekking tot woon-zorgarrangementen geen concrete afspraken gemaakt, er wordt alleen een uitspraak gedaan door partijen: "Combinaties van wonen met maatschappelijke functies als zorg worden steeds belangrijker"(p. 6).

Herstructurering

Het accent van het gemeentelijk woonbeleid verschuift van nieuwbouw naar herstructurering van bestaande wijken. Dit kan door renovatie maar ook door vervangende nieuwbouw. De kwaliteit van de bestaande voorraad dient via een integrale wijkaanpak te geschieden. Bij de huidige wijkaanpak wordt met name ingestoken op het sociale aspect van de wijken. Het is van groot belang om de ruimtelijke opgave hierbij te betrekken.

Duurzaam bouwen en regionale samenwerking

Het belang van regionale samenwerking komt in de prestatieafspraken aan bod. In de inleiding komt naar voren dat de prestatieafspraken passen binnen de beleidsmatige kaders van de Provincie Gelderland en de afspraken sluiten aan op het provinciale traject "Kwalitatief Woonprogramma". De uitbreiding van de woningvoorraad in de regio de Achterhoek zal worden uitgebreid aan de hand van de Regionale Woonvisie. Deze wordt pas begin 2011 vastgesteld mocht dit leiden tot het bijstellen van de aantallen in de Winterswijkse Woonvisie, dan zal dit zonedig tot bijstelling van de prestatieafspraken leiden.

De Woonplaats voelt zich maatschappelijk verantwoord om energiezuinige en duurzame woningen te ontwikkelen (Gemeente Winterswijk & de Woonplaats, 2011, p. 10). In de periode 2010-2013 wil de woonplaats een CO2 reductie van 20% realiseren binnen de bestaande woningvoorraad. Ook is de Woonplaats voorstander van het gebruik van duurzame materialen en duurzaam waterbeheer. Niet alleen de woningcorporatie dient hierop verantwoordelijkheid te nemen, ook de huurders moeten worden gestimuleerd om duurzaam om te gaan met energie en drinkwater.

Bij nieuwbouwprojecten is duurzaam bouwen vanzelfsprekend. De gemeente Winterswijk wil dat vanaf 2020 de nieuwbouw energieneutraal is. Ook het energieverbruik van de bestaande gebouwen en woningen moet in 2020 met 50% worden verlaagd.

Burgerparticipatie

De burgerparticipatie wordt in de prestatieafspraken ook nadrukkelijk genoemd. D.m.v. inspraak en participatie kunnen bewoners invloed hebben op de woning en woonomgeving (Gemeente Winterswijk & de Woonplaats, 2011, p. 8).

Analyse prestatieonderwerpen

Van de 31 prestatieonderwerpen komen er 22 aan bod in de prestatieafspraken tussen de gemeente Winterswijk en de Woonplaats. Huursubsidie, daklozen, samenvoegen van woningen, nieuwbouw laag segment koop, tussenvormen en de sociale veiligheid, interactieve beleidsvorming, particulier opdrachtgeverschap en grondbeleid komen niet aan bod in de prestatieafspraken. De onderwerpen interactieve beleidsvorming en sociale veiligheid zijn wel terug te vinden in het partijprogramma van 2006 en 2010 maar deze komen vervolgens niet terug in de prestatieafspraken.

Beleid met betrekking tot de groep daklozen, nieuwbouw in het lage segment, grondbeleid en particulier opdrachtgeverschap zijn wel terug te vinden in de gemeentelijke woonvisie maar komen uiteindelijk niet terug in de prestatieafspraken tussen de gemeente en de woningcorporatie.

Van de 41 geanalyseerde prestatieafspraken blijken er 26 resultaatafspraken te zijn gemaakt. 12 inspanningsafspraken en 3 procesafspraken. Redelijk hard van karakter. Met 3 kwantitatieve afspraken zijn de prestatieafspraken voornamelijk kwalitatief van karakter.

Tabel 10-F: Analyse prestatieafspraken Winterswijk en de Woonplaats.

Onderwerp	*	Opmerking	Type
Kernvoorraad		De Woonplaats bezit momenteel 2.426 woningen.	Uitspraak
		De Woonplaats zal jaarlijks de kernvoorraad monitoren.	Handeling
Nieuwbouw-productie		Er hoeven geen starterswoningen te worden gerealiseerd. Aanpassen huidige voorraad voldoet.	Uitspraak
		Bij de nieuwbouwwijk de Rikker wordt er voornamelijk gebouwd voor jonge gezinnen in het bereikbare en middeldure segment.	Garantie
Doelgroep		De primaire doelgroep van de Woonplaats zijn mensen met een laag inkomen.	Uitspraak
Starters		De Woonplaats zet niet primair in op het realiseren van nieuwe woningen voor starters, er zijn voldoende woningen in de categorie goedkoop en betaalbaar.	Uitspraak
		De gemeente Winterswijk zet de starterslening in om koopwoningen bereikbaar te maken voor starters.	Garantie
		Bij het verkoopbeleid van de woningcorporatie dienen woningen eerst aan starters aangeboden te worden.	Garantie
		Onderdeel van de wijkaanpak is het aantrekkelijk maken van kwalitatief "slechte" woningen voor starters	Garantie
Huurprijsbeleid		Er wordt een passend huurniveau gerealiseerd voor woningen die beschikbaar zijn voor starters.	
Woonruimte-verdelingsbeleid		De woningen worden verdeeld via een lotingsysteem. Indien een kandidaat in aanmerking wil komen voor de huur van een woning bedoeld voor de doelgroep toets de Woonplaats diens inkomen.	Garantie
Huursubsidie			
Gehandicapte		Tevens wordt de doelgroep gevormd door mensen met een fysieke of verstandelijke beperking.	Uitspraak
Statushouders		Asielzoekers behoren tevens tot de doelgroep van het beleid	Uitspraak
Senioren		Door toenemende groep senioren zal de vraag naar seniorenwoningen toenemen.	Uitspraak
		De woonplaats zal alle nieuwe woningen bouwen als nultreden woningen m.u.v. woningen voor jongeren	Garantie
		In het periodieke overleg tussen gemeente en de Woonplaats wordt de noodzakelijk omvang van seniorenwoningen vastgesteld.	Handeling
Daklozen			
Woon- zorgarr.		Combinaties van wonen met maatschappelijke functies als zorg worden steeds belangrijker.	Uitspraak
Algemeen herstruc.		Per wijk wordt een kwaliteitsprofiel opgesteld, hier vanuit wordt gekeken welke wijken kansrijk zijn voor herstructurering.	Handeling
		Op basis van de kwaliteitsprofielen zal worden gestart met de pilot integrale wijkaanpak. Naast de sociale component krijgt ook de fysieke component nadrukkelijk de aandacht. De gemeente zal deze pilot leiden, de woonplaats zal participeren aan dit project en marktpartijen zullen intensief worden benaderd.	Garantie
Sloop		Er kan alleen spraken zijn van sloop als de woningen technisch of economisch het belang om de woningmarkt verliezen.	Garantie
		In de periode 2008-2013 zullen 24 betaalbare woningen worden gesloopt.	Garantie
Samenvoegen woningen			
Woning-verbetering		Het accent zal komen te liggen op herstructurering dit kan door woningverbetering of vervangende nieuwbouw.	Uitspraak
Nieuwbouw laagseg. koop			
Verkoopbeleid		Bij verkoop in eerste instantie aanbieden aan starters.	Garantie
		Woningen die betrokken zijn bij stedelijke herstructurering zullen niet door de Woonplaats worden verkocht.	Garantie
		De woonplaats heeft het voornemen om tot en met 2013 ca. 120 eengezingswoningen te verkopen.	Intentie
Tussenvormen			
Fysieke		Bij de huidige Wijkaanpak wordt met name ingestoken op het sociale aspect van de wijken. Het is echter	Uitspraak

Onderwerp	*	Opmerking	Type
omgeving		van groot belang om de ruimtelijke opgave hierbij te betrekken.	
		Er wordt vooralsnog gestart met een pilot omtrent de integrale wijkaanpak van de wijk.	Garantie
Sociale veiligheid			
Woningkwaliteit		Nieuwbouw dient vanaf 2015 klimaatneutraal te geschieden.	Garantie
		Alle nieuwbouw woningen zullen als nulreden woningen worden gebouwd.	Garantie
Duurzaam bouwen		Vanaf 2015 bouwt de Woonplaats alleen nog maar energieneutraal.	Garantie
		Innovatieve projecten op het gebied van duurzaamheid verdienen nadrukkelijk een kans. Winterswijk en de Woonplaats zetten actief in op het met voorrang behandelen van nieuwe initiatieven.	Intentie
Levensloop-bestendig bouwen		Indien de klant hierom vraagt zal de Woonplaats de woning geschikt maken en houden voor ouderen. Her gaat hierbij voornamelijk om kleine aanpassingen.	Garantie
		De gemeente Winterswijk zet haar ouderenadviseurs in om in een vroeg stadium bewoners bewust te maken van de mogelijkheden die er zijn om door woningaanpassing langer in de huidige woning te blijven wonen.	Garantie
		Noodzakelijk woningaanpassingen zoals een traplift komen in aanmerking voor een gemeentelijke WMO vergoeding.	Garantie
		Daar waar woningaanpassing geen adequate oplossing biedt zal door ouderenadviseurs gewezen worden op de mogelijkheid om te verhuizen. De Woonplaats garandeert dat er voor deze groep voldoende woningen beschikbaar zijn.	Garantie
Burger-participatie 1.0		De gemeente en de Woonplaats hechten nadrukkelijk grote waarde aan het overleg met bewoners. Door inspraak en participatie kunnen bewoners invloed hebben op de woning en de woonomgeving.	Garantie
Burger-participatie 2.0			
Part. opdracht.			
Verdeling van Kosten		Ten aanzien van de integrale wijkaanpak is sprake van gezamenlijke inspanning ten aanzien van de financiering.	Garantie
Finan. continuïteit		De gemeente Winterswijk zorgt staat als achtervang garant voor een deel van de leningen van de Woonplaats.	Garantie
Grondbeleid			
Samenwerking		Woningcorporatie en de gemeente zullen begin 2011 een woningmarktonderzoek uitvoeren.	Handeling
		1x per kwartaal hebben gemeente en de Woonplaats regulier overleg	Proces
		Per jaar wordt een jaarprogramma vastgesteld waarbij alle afspraken worden voorzien van een tijdspad.	Proces
		Een herziening van de prestatieafspraken geschiedt over drie jaar in 2012	Proces

Bron: Gemeente Winterswijk & de Woonplaats, 2011; Eigen bewerking

11 Gemeente Delfzijl

10.A. Partijprogramma PvdA Delfzijl 2006

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van het partijprogramma van de PvdA Delfzijl uit 2006. Bij de analyse van het partijprogramma komen eerst de onderwerpen aan bod die betrekking hebben op de lokale volkshuisvesting: de leefbaarheid, de doelgroepen senioren en starters, woon-zorgarrangementen en herstructurering. Vervolgens wordt er gekeken naar de interlokale onderwerpen: regionale samenwerking en duurzaamheid. De mate van betrokkenheid van de burger (interactieve beleidsvorming en burgerparticipatie) wordt daarna onderzocht. Tot slot wordt er gekeken hoeveel prestatieonderwerpen er in het partijprogramma aan bod komen, dit geeft de scope van het partijprogramma van de PvdA aan. Een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen (Severijn, 2009) die worden aangehaald in het partijprogramma van de PvdA (2006) is te vinden in bijlage 11.a.

Leefbaarheid

Leefbaarheid krijgt binnen het partijprogramma (PvdA Delfzijl, 2006) de nodige aandacht. In het partijprogramma geeft de PvdA aan dat zij zich willen inzetten voor het in standhouden en daar waar nodig verbeteren van de leefbaarheid binnen de wijken van de gemeente Delfzijl. Om de leefbaarheid te verbeteren wordt er gestreefd naar het uitbreiden van winkelfuncties binnen de grote dorpskernen (PvdA Delfzijl, 2006, p. 2, 6). Het verbeteren van de leefbaarheid dient vorm te krijgen aan de hand van wijk- en buurtbeheer.

Naast het verbeteren van de fysieke leefbaarheid komt de sociale leefbaarheid in het partijprogramma ook aan bod (PvdA Delfzijl, 2006, p. 4). Sociale onveilige plekken binnen de gemeente dienen in overleg met wijk- en buurtbeheer te worden bestreden. De gemeente dient extra aandacht te besteden aan overlastgebieden.

Groepen: senioren en starters

De positie van de groep senioren met betrekking tot het volkshuisvestingsbeleid wordt in het partijprogramma uitvoerig besproken. Woningen van senioren dienen niet zomaar gesloopt te worden, maar dienen aangepast te worden aan de behoeften van senioren. Wanneer sloop onvermijdelijk is dienen senioren met voorrang binnen de woonwijk gehuisvest te worden. Verder dienen er bij nieuwbouwplannen eisen gesteld te worden ten aanzien van de bereikbaarheid voor ouderen en gehandicapten, het zogenaamde levensloopbestendig bouwen (PvdA Delfzijl, 2006, p. 12).

De positie van starters ten aanzien van de volkshuisvesting komt niet in het partijprogramma aan bod.

Woon-zorgarrangementen

Er wordt relatief weinig aandacht besteed aan de woon-zorgarrangementen. Er wordt alleen gesteld dat de gemeente huisvesting in combinatie met wonen en welzijn moet combineren.

Herstructurering

In de 2^e fase van het herstructureringsproces dient de nadruk te liggen op kleinschalige herstructurering en minder op sloop. Ook dient er lering getrokken te worden uit de grootschalige herstructureringsprojecten in Delfzijl-Noord en –West. In de herstructureringswijken waar woningen worden gesloopt, worden nieuwe huur- en koopwoningen gebouwd die voor de wijkbewoners bereikbaar zijn.

Regionale samenwerking en duurzaam bouwen

De PvdA Delfzijl geeft in het partijprogramma aan dat samenwerking met andere gemeenten onontkoombaar is. De samenwerking dient eerst binnen de regio gezocht te worden met de gemeenten:

Appingedam, Loppersum en Eemsum. Bij overstijgende vraagstukken dient er overleg gevoerd te worden met de provincie Groningen.

Duurzaam bouwen komt in het partijprogramma aan bod. De PvdA Delfzijl wil dat duurzaam bouwen zoals dit is vastgesteld in de notitie duurzaam bouwen wordt opgenomen in het gemeentelijk bouwbesluit (PvdA Delfzijl, 2006, p. 14).

Burgerparticipatie

De PvdA wil een gemeente waarbij iedereen zich verantwoordelijk voelt voor de kwaliteit van het bestuur. In de komende raadsperiode zal er daarom meer aandacht worden besteed aan contacten met burgers, groeperingen en organisaties binnen de gemeente. De PvdA wil de inspraak dermate regelen dat burgers bij bepaalde beleidsontwikkelingen invloed kunnen uitoefenen op de nog te nemen beslissingen van de gemeenteraad. Bij de ontwikkeling van wijkplannen en dorpsvisies waarborgt de gemeente de inspraak van burgers (PvdA, 2006, p. 11).

Ook is de PvdA (2006, p. 7) voorstander van het versterken van de rol van de burger bij het wijkbeheer. De burgers dienen ook nadrukkelijk betrokken te worden bij de herstructurering van hun wijk. Burgerparticipatie 2.0 wordt niet in het partijprogramma aangehaald.

Ideologie

De landelijke PvdA ideologie werkt duidelijk door in het partijprogramma van de lokale PvdA afdeling in Delfzijl. De principes van de PvdA; eerlijk verdelen van inkomens, kennis en macht en het opkomen en solidair zijn voor zwakkere in de samenleving, worden in de inleiding aangehaald. Ook het onevenredig snijden in de inkomens van de zwakkere groepen door het huidige kabinet wordt in het partijprogramma besproken (PvdA Delfzijl, 2006, p. 9).

Analyse prestatieafspraken

Van de 31 prestatieafspraken komen er 14 aan bod in het partijprogramma van de PvdA Delfzijl. De scope van het partijprogramma is hierdoor noch breed noch eng te noemen. Wat opvalt is dat beleid met betrekking tot de groepen starters, daklozen en statushouders niet aan bod komen. Ook de activiteiten: samenvoegen woningen, nieuwbouw laagsegment koop en tussenvormen worden niet besproken. Verder komt het grondbeleid, financiële continuïteit, woonruimteverdelingsbeleid, huurprijsbeleid, huursubsidiebeleid, de woningkwaliteit, particulier opdrachtgeverschap, verdeling van de kosten en samenwerking met de woningcorporaties niet aan bod.

Tabel 11-A: Analyse Partijprogramma PvdA Delfzijl, 2006.

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		Er dienen voldoende huurwoningen beschikbaar te zijn voor de personen die hierop aangewezen zijn.
Nieuwbouwproductie		De komende jaren dienen er 659 woningen te worden gebouwd.
Doelgroep		Er dienen voldoende huurwoningen beschikbaar te zijn voor de personen die hierop aangewezen zijn.
Starters		
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverdeling		
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		Voor mensen met een geestelijke of lichamelijk handicap moet aangepaste huisvesting mogelijk zijn.
Statushouders		
Senioren		De woningen van ouderen worden zoveel mogelijk aan hun behoefte aangepast en dus niet gesloopt. Waar sloop onvermijdelijk is dienen ouderen zoveel mogelijk binnen hun eigen woonomgeving te worden gehuisvest.
Daklozen		
Woon- zorgarrang.		De gemeente moet wonen in combinatie met zorg en welzijn voor ouderen stimuleren.
Algemeen herstruct.		Herstructurering binnen de kern Delfzijl is een van de voorwaarden om te komen tot een bruisende gemeente. Bij de herstructurering van de wijken dienen de bewoners intensief betrokken te worden. Bij de 2 ^e fase van het herstructureringsproject dient de nadruk te worden gelegd op kleinschalig herstructureren en minder op sloop.
Sloop		De uitvoering van sloopprogramma's op slooplocaties dienen op de ontwikkelingen binnen de wijk te

Onderwerp	*	Opmerking
		worden afgestemd.
Samenvoegen woningen		
Woningverbetering		Woningen voor senioren dienen aangepast te worden aan hun behoeften in plaats van gesloopt.
Nieuwbouw laagsegment koop		
Verkoopbeleid		
Tussenvormen		
Fysieke omgeving		De PvdA zet zich in voor het in standhouden en waar nodig verbeteren van de leefbaarheid.
Sociale veiligheid		Sociale onveilige plekken moeten in overleg met het buurtbeheer worden bestreden.
		Veiligheid op straat is volgens de PvdA een van de belangrijkste maatschappelijke onderwerpen.
		Er dient extra aandacht uit te gaan naar overlastgebieden.
Woningkwaliteit		
Duurzaam bouwen		De voorwaarden voor duurzaam bouwen, die zijn vastgelegd in de notitie duurzaam bouwen, dienen opgenomen te worden in de gemeentelijke bouwverordening.
Levensloopbestendig bouwen		Aan nieuwbouwplannen worden eisen gesteld ten aanzien van toegankelijkheid van ouderen en gehandicapten, het zogenaamde levensloopbestendig bouwen.
Burgerparticipatie 1.0		De PvdA is voorstander voor het versterken van de rol van de burger in de wijk.
		Bewoners dienen te worden betrokken bij alle aangelegenheden binnen de wijk.
		De komende raadsperiode wil de PvdA de contacten met de burgers, groeperingen en organisaties vergroten. PvdA wil burgers zodanig inspraak geven bij bepaalde beleidsontwikkelingen dat ze invloed uit kunnen oefenen op de nog te nemen beslissingen in de gemeenteraad.
Burgerparticipatie 2.0		
Part. opdrachtgeverschap		
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		
Samenwerking corporaties		

Bron: PvdA Delfzijl, 2006; eigen bewerking

11.B Coalitieakkoord PvdA Delfzijl, CU & VVD 2006

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van het coalitieakkoord tussen PvdA, CU & VVD. Een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen, volgens de indeling van Severijn (2009), die worden aangehaald in het coalitieakkoord (PvdA et al., 2006) is te vinden in tabel 11.B.

Leefbaarheid

De kwaliteit van de woonomgeving is volgens de coalitie van groot belang. De partijen geven aan dat ze zich in zullen zetten voor de leefbaarheid en veiligheid in de woonwijken. Er wordt alleen gesteld dat de partijen zich in willen zetten voor het verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid binnen de woonwijken en buitendorpen (PvdA et al., 2006, p. 4). Ook het wijk- en buurtbeheer is een van de speerpunten van de coalitie.

Binnen de gemeente Delfzijl dient de veiligheid van de verschillende wijken in kaart te worden gebracht. Vervolgens moet er in een veiligheidplan de criminaliteit, overlast en verkeersonveiligheid worden aangepakt (PvdA et al., 2006, p. 5).

Groepen: senioren en starters

De huisvesting voor ouderen wordt beperkt genoemd in het coalitieakkoord er wordt enkel gesteld dat huisvesting voor ouderen dient te worden gestimuleerd.

De positie van starters op de woningmarkt komt in het coalitieakkoord (PvdA et al., 2006) niet aan bod.

Woon-zorgarrangementen

In het coalitieakkoord (PvdA et al., 2006) komt evenals in het partijprogramma van de PvdA (2006) beleid met betrekking tot woon-zorgarrangementen beperkt voor. “Huisvesting in combinatie met zorg en welzijn dient te worden gestimuleerd”. Hoe dit concreet dient te gebeuren wordt niet besproken.

Herstructurering

De herstructureringsopgave binnen de gemeente dient kleinschaliger uitgewerkt te worden en de hoeveelheid sloop in deze herstructureringswijken dient verminderd te worden (PvdA et al, 2006, p. 4).

Duurzaam bouwen en regionale samenwerking

Duurzaamheid wordt ook beperkt aangehaald “duurzaam bouwen dient ook bij het vervolg van de herstructurering gestalte te krijgen” (PvdA et al, 2006, p. 4).

Het verwerven van Europese subsidies dient in samenwerking met andere gemeenten te geschieden. Samenwerking met de gemeenten op andere gebieden ligt ook voor de hand (PvdA et al., 2006, p. 8).

Burgerparticipatie

Er dienen volgens de coalitie voorstellen te komen om de betrokkenheid van de burger bij het gemeentelijk beleid te vergroten. Sterke betrokkenheid kan worden bevorderd door allerlei vormen van inspraak. Zo dienen er bijvoorbeeld structurele vormen van overleg met burgergroeperingen georganiseerd te worden. Ook is in het coalitieakkoord aangegeven dat de invloed van de burger op de eigen leefomgeving vergroot moet worden (PvdA et al., 2006, p. 2).

Analyse prestatieonderwerpen

Van de 31 prestatieonderwerpen komen er 11 onderwerpen aan bod, waarvan beleid met betrekking tot de kernvoorraad en nieuwbouwproductie beperkt. De prestatieonderwerpen die besproken worden in het partijprogramma van de PvdA 2006 lijken door te werken op het coalitieakkoord (PvdA et al., 2006). Er komen geen prestatieonderwerpen aan bod in het coalitieakkoord die niet in het partijprogramma aan bod komen. De onderwerpen gehandicapten, woningverbetering en levensloopbestendig bouwen komen wel in het partijprogramma van de PvdA (2006) voor maar niet in het coalitieakkoord (PvdA et al., 2006).

Tabel 11-B: Analyse Coalitieakkoord PvdA Delfzijl, ChristenUnie & VVD, 2006-2010.

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		Er dienen voldoende huurwoningen beschikbaar te zijn voor de personen die daarop aangewezen zijn.
Nieuwbouwproductie		De contingenten zullen door de ontwikkelingsmaatschappij worden bennut.
Doelgroep		Er dienen voldoende huurwoningen beschikbaar te zijn voor de personen die daarop aangewezen zijn.
Starters		
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverdeling		
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		
Statushouders		
Senioren		Huisvesting voor ouderen dient te worden gestimuleerd.
Daklozen		
Woon- zorgarrang.		Huisvesting in combinatie met wonen en zorg dient te worden gestimuleerd.
Algemeen herstruct.		Herstructurering moet minder gericht zijn op sloop en meer op kleinschaligheid.
Sloop		Herstructurering moet minder gericht zijn op sloop en meer op kleinschaligheid.
Samenvoegen woningen		
Woningverbetering		
Nieuwbouw laagsegment koop		
Verkoopbeleid		
Tussenvormen		
Fysieke omgeving		De coalitie wil dat er geïnvesteerd wordt in de leefbaarheid.
Sociale veiligheid		De coalitie wil dat er geïnvesteerd wordt in de veiligheid
		De mate van (on)veiligheid moet in kaart worden gebracht om vervolgens overlast, criminaliteit en verkeersonveiligheid terug te dringen.

Onderwerp	*	Opmerking
Woningkwaliteit		
Duurzaam bouwen		Het onderwerp duurzaam bouwen dient ook tijdens het vervolg van de herstructurering gestalte te krijgen.
Levensloopbestendig bouwen		
Burgerparticipatie 1.0		De gemeente dient burgers te sterker te betrekken bij de eigen woonomgeving.
		De burger dient sterkere invloed te krijgen op de inrichting van de eigen directe leefomgeving.
		Er dienen commissies ingesteld te worden voor belangrijke thema's waar belangenorganisaties hun visie kunnen inbrengen.
Burgerparticipatie 2.0		
Part.		
Opdrachtgeverschap		
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		
Samenwerking corporaties		

(*) Niet aan bod is rood, zeer oppervlakkig aan bod is oranje, wel aan bod is groen gearceerd.

Bron: PvdA Delfzijl et al., 2006.

11.C Prestatieafspraken gemeente Delfzijl & Acantus

De prestatieafspraken tussen de gemeente Delfzijl en Acantus zijn een dag voor de verkiezingen van 3 maart 2010 vastgelegd. In de gemeente Delfzijl was een ontwikkelingsmaatschappij werkzaam: de ontwikkelingsmaatschappij Delfzijl (OMD). Vanwege de beëindiging van de samenwerking in de OMD hebben de gemeente Delfzijl en Acantus afgesproken om voor de kern van Delfzijl voor de komende vier jaar prestatieafspraken te maken. De prestatieafspraken zijn gebaseerd op het coalitieprogramma van 2006 (PvdA et al.). Het partijprogramma van de PvdA 2006 heeft op haar beurt invloed gehad op de inhoud van het coalitieprogramma. In tabel 11.C. is te zien welke prestatieonderwerpen aan bod zijn gekomen.

Leefbaarheid

De leefbaarheid krijgt veel aandacht binnen de prestatieafspraken. Het verbeteren van de leefbaarheid binnen de gemeente Delfzijl is een enorme opgave. Het versterken van het centrum van Delfzijl is een belangrijke opgave evenals het bundelen van de accommodaties. Voor de wijken en dorpen binnen de gemeente dienen er toekomstvisies opgesteld te worden (Gemeente Delfzijl & Acantus, 2010, p. 8). Het zorgen voor een goede leefbaarheid binnen de gemeente is een opdracht waar zowel Acantus als de gemeente Delfzijl de verantwoordelijkheid voor dragen. De gemeente draagt deze verantwoordelijkheid vanuit de WMO en het stedelijk beheer. Acantus is verantwoordelijk vanuit de taakstelling uit het BBSH. Acantus zal per jaar een leefbaarheidsbudget van €75.000 beschikbaar stellen voor de 40+ wijken. Dit zal worden afgestemd met het bewonersplatform.

Voor de 40+ wijk Delfzijl Noord zal naast het regulier onderhoud van de woonomgeving en huurwoningen extra buurtbeheer worden ingezet en meer aandacht aan de sociale infrastructuur worden besteed. Om sociale overlast te bestrijden wordt het project buurtbemiddeling gestart. Verder worden de werkzaamheden in het multifunctioneel centrum uitgebreid om de sociale veiligheid en de leefbaarheid te verbeteren.

Groepen senioren en starters

In de prestatieafspraken wordt allereerst erkent dat de vergrijzing en het aantal zorgbehoevende ouderen de komende jaren binnen de gemeente zullen toenemen (Gemeente Delfzijl & Acantus, 2010, p. 10). Dit vraagt de komende jaren om extra inspanningen om de senioren zo lang mogelijk zelfstandig te kunnen laten wonen. Het gaat hierbij om zowel de huisvesting als de voorzieningen. Er dienen meer levensloopbestendige woningen te worden gerealiseerd dit kan door bestaande woningen aan te passen, wanneer dit niet voldoende is moet er gedacht worden aan vervangende nieuwbouw. De gemeente Delfzijl start met het realiseren van steun- en informatiepunten per dorp, de zogenaamde Steunstee.

De positie van de groep starters wordt binnen de prestatieafspraken beperkt besproken. Wel wordt er ingegaan om de groep jongeren die problemen ondervinden met het beschikken over de juiste huisvesting. Acantus zal de komende jaren extra woningen uit de goedkope huurvoorraad gericht beschikbaar stellen voor jongeren tot 27 jaar. De gemeente geeft aan gebruikt te maken van de startersregeling. De gemeente zal een fonds oprichten die de financiële risico's draagt van aan- en verkoop van de huidige woning van particulieren, dankzij deze regeling komen meer woningen aan de onderkant van de markt vrij waardoor starters een kans krijgen (Gemeente Delfzijl & Acantus, 2010, p. 11, 17).

Woon-zorgarrangementen

De gemeente Delfzijl legt in de prestatieafspraken vast dat zij de komende jaren starten met de realisatie van Steunstees, zogenaamde steun en informatie punten voor ouderen binnen kleinere kernen. Dit zijn echter geen woon-zorgarrangementen (Gemeente Delfzijl & Acantus, 2010, p. 10).

Herstructurering

In de prestatieafspraken komt de herstructurering ook aan bod. De gemeente neemt het bouw- en woonrijp maken van de herstructureringslocaties voor haar rekening. De gemeente Delfzijl zal voor 1 maart 2010 een plan indienen voor de herstructurering van de zogenaamde 40+ wijk: Delfzijl-Noord.

In de prestatieafspraken wordt aangegeven dat de herstructurering van Delfzijl-Noord van een andere aard is dan de herstructurering van de wijk Over de Gracht/Scheepvaartbuurt. De wijk over de Gracht/Scheepvaartbuurt wordt kleinschalig geherstructureerd.

De door de herstructurering ontstane lege plekken in de wijk Delfzijl-Noord dienen zoveel mogelijk voorkomen te worden. Daar waar toch lege ruimtes ontstaan dienen deze zoveel mogelijk bij te dragen aan de leefbaarheid van de wijk.

Duurzaam bouwen en regionale samenwerking

Duurzaamheid krijgt binnen de prestatieafspraken relatief veel aandacht. Duurzaamheid is bij de revitalisering een belangrijke doelstelling. De herinrichting van Delfzijl geschiedt volgens de principes van duurzame stedenbouw, duurzaam aanpasbaar bouwen van woningen (Gemeente Delfzijl & Acantus, 2010, p. 11). Acantus wil samen met de gemeente Delfzijl een pilot opzetten om het energiegebruik van bestaande huurwoningen te verbeteren. De resultaten van deze pilot worden ingezet om bij deel van de bestaande bezit van Acantus het energiegebruik te verbeteren (Gemeente Delfzijl & Acantus, 2010, p. 11).

Het belang van regionale samenwerking wordt in de prestatieafspraken tussen de gemeente Delfzijl & Acantus (2010) benadrukt. Allereerst wordt in de prestatieafspraken beschreven dat de gemeente Delfzijl en de buurgemeenten Eemshaven, Appingedam en Loppersum te maken hebben met een daling van de bevolking. Deze daling brengt specifieke gevolgen met zich mee zoals vergrijzing en ontgroening van de bevolking. De gemeenten hebben hun krachten gebundeld en een Pact van de Regio Eemshaven opgesteld (Gemeente Delfzijl & Acantus, 2010, p. 3). De Delfzijlse gemeenteraad heeft ingestemd met de afspraken zoals deze in het Pact gemaakt zijn. Het Pact is samen met de visie van Acantus een van de basisrapporten waar de prestatieafspraken op gebaseerd zijn.

Burgerparticipatie

In de prestatieafspraken wordt onderstreept dat betrokkenheid van bewoners bij de opstelling en uitvoering van plannen door de gemeente en Acantus belangrijk is (Gemeente Delfzijl & Acantus, 2010, p. 20). Acantus en de gemeente werken samen binnen de structuur van het wijkgericht werken en bieden aan om op wijkniveau gezamenlijk te overleg met bewonersorganisaties. Het leefbaarheidsbudget wat door Acantus is vastgesteld op €300.000, hiervan wordt €75.000 ingezet in de 40+ wijken. Deze inzet wordt met het Bewonersplatform Delfzijl overlegd.

Krimp

Het onderwerp krimp speelt sterk in de prestatieafspraken. Ten eerste wordt er erkent dat de gemeente Delfzijl onderdeel uit maakt van het krimpgebied Noordoost Groningen (Gemeente Delfzijl & Acantus, p. 3). De krimp in de gemeente Delfzijl wordt krijgt uitvoerig de aandacht. Het doel van het verbeteren van de

leefomgeving is om de krimp in de regio positief te beïnvloeden. Het verbeteren van de leefomgeving moet gerealiseerd worden door herstructurering (waarvan permanente sloop een onderdeel is), het verbeteren van het voorzieningen niveau en het verbeteren van de sociale leefomgeving.

Analyse prestatieonderwerpen

Van de 31 prestatieonderwerpen worden er 18 prestatieonderwerpen besproken. In het partijprogramma van 2006 komen de prestatieonderwerpen omvang van de kernvoorraad, de doelgroep, gehandicapten en woon-zorgarrangementen nog wel aan bod terwijl deze niet in de prestatieonderwerpen worden vastgelegd.

Van de 40 prestatieafspraken zijn er 27 prestatieafspraken te definiëren als resultaatafspraken, 11 als inspanningsafspraken en 2 als procesafspraken. Kwalitatief kwantitatief

Tabel 11-4: Prestatieafspraken Gemeente Delfzijl & Acantus 2010

Onderwerp	*	Opmerking	Type
Kernvoorraad			
Nieuwbouw-productie		Acantus dient nog 78 sociale huurwoningen te realiseren (aanvangshuur lager dan €647, 53).	Garantie
		De gemeente maakt de nieuwe woonlocaties bouw- en woonrijp.	Garantie
		De gemeente zal publiekrechtelijke instrumenten ten behoeven van realisatie inzetten (WVG en onteigening).	Garantie
Doelgroep			
Starters		Voor jongeren tot 27 jaar worden extra woningen uit de goedkope huurvoorraad beschikbaar gesteld.	Garantie
		De gemeente Delfzijl maakt gebruik van de startersregeling.	Garantie
Huurprijsbeleid			
Woonruimte-verdelingsbeleid		Er worden extra woningen uit de goedkope huurvoorraad beschikbaar gesteld aan jongeren tot 27 jaar.	Garantie
Huursubsidie			
Gehandicapte			
Statushouders			
Senioren		De gemeente krijgt te maken met vergrijzing hiervoor dienen extra levensloopbestendige woningen te worden gerealiseerd en de voorzieningen moeten worden uitgebreid.	Intentie
Daklozen			
Woon- zorgarr.		De gemeente start met de realisatie van zogenaamde Steunstees. Dit zijn geen woon-zorgcomplexen	
Algemeen herstruc.		De gemeente dient herstructureringslocaties bouw- en woonrijp te maken.	Garantie
		Acantus erkent dat de herstructurering van over de Gracht afgerond dient te worden.	Uitspraak
		De gemeente zal publiekrechtelijke instrumenten, daar waar noodzakelijk ten behoeven van realisatie inzetten (WVG en onteigening).	Intentie
Sloop		Acantus draagt de sloopwoningen (62 stuks) over aan de gemeente Delfzijl.	Garantie
		De boekwaarde wordt per ingebrachte woningen gesteld op €5.445 per woning, plus de sloopkosten en de beheerkosten voor zover deze samenhangen met de leegstand binnen het sloopprogramma.	Garantie
		De gemeente betaald de door Acantus gesloopte woningen af.	Garantie1
		Daar waar gesloopt wordt dient dit zo min mogelijk te leiden tot lege ruimtes.	Intentie
		Structurele leegstand van langer dan een jaar leidt tot een sloopverplichting.	Garantie
Samenvoegen woningen			
Woning-verbetering		De huidige voorraad voldoet vaak niet aan de wensen van de woningzoekende, belangrijk punt is daarom de kwaliteitsverbetering van de bestaande woningen.	Intentie
Nieuwbouw laagsegment koop			
Verkoopbeleid		Er vindt een heroriëntatie plaats van de verkoopafspraken omtrent het corporatie bezit aan particulieren.	Handeling
Tussenvormen		Acantus doet onderzoek naar de mogelijkheid om instrumenten ter verbetering van de doorstroming tot te passen zoals koopgarant.	Handeling
		De gemeente richt een fonds op die de financiële risico's draagt voor aan- en verkoop van de huidige woningen van particulieren	Garantie
Fysieke omgeving		Voor de verschillende wijken en dorpen binnen de gemeente dienen toekomstvisies opgesteld te worden.	Intentie
		Er wordt een plan opgesteld voor de herstructurering van Delfzijl Noord.	Handeling
		De verantwoordelijkheid voor het zorgen voor een goede leefbaarheid ligt zowel bij de gemeente als bij Acantus.	Uitspraak
		Acantus zal jaarlijks een leefbaarheidsbudget beschikbaar stellen van €75.000 voor de 40+ wijken.	Garantie
Sociale veiligheid		Er wordt een plan opgesteld voor de herstructurering van Delfzijl Noord.	Handeling
		Voor Delfzijl Noord zal er meer aandacht worden besteed aan de sociale infrastructuur. Ook zal er extra	Garantie

Onderwerp	*	Opmerking	Type
		buurtbeheer worden ingezet.	
Woningkwaliteit			
Duurzaam bouwen		Samen met de gemeente Delfzijl wil Acantus een pilot opzetten om ervaring op te doen met energetisch verbeteren van bestaande huurwoningen. Op basis van de pilot zullen meerdere bestaande huurwoningen van Acantus worden aangepast.	Handeling
		Duurzaamheid is een belangrijke doelstelling bij de revitalisering van bestaande wijken.	Uitspraak
		Voor de wijk Tuikwerd wordt een wijkontwikkelingsplan opgesteld waarin aandacht wordt besteed aan onder andere de isolatie van woningen.	Garantie1
Levensloopbestendig bouwen		Gezien de vergrijzing en toename van zorgbehoevende ouderen is het van belang levensloopbestendige woningen te realiseren.	Intentie
		De levensloopbestendige woningen kunnen worden gerealiseerd door de bestaande woningen aan te passen, wanneer dit onvoldoende blijkt te zijn moet er vervangende nieuwbouw plaats vinden.	
		Bestaande woningen dienen opgeplust te worden	Intentie
Burgerparticipatie 1.0		Het leefbaarheidsbudget zal in samenwerking met bewoners worden bepaald.	Handeling
		Er worden wijkagenda's opgesteld, hierin staat welke maatregelen genomen moeten worden. De gemeente is eind verantwoordelijke voor deze agenda's.	Handeling
		Het uitvoeren van plannen vindt plaats binnen de structuur van wijkgericht werken. Waarbij overleg wordt gevoerd met bewonersorganisaties.	Garantie
Burgerparticipatie 2.0			
Part. opdracht.			
Verdeling van Kosten		Acantus draagt sloopwoningen over aan de gemeente Delfzijl. De boekwaarde wordt per ingebrachte woningen gesteld op €5.445 per woning, plus de sloopkosten en de beheerkosten voor zover deze samenhangen met de leegstand binnen het sloopp programma.	Garantie
Finan. continuïteit		De gemeente Delfzijl neemt een financiële garantiepositie in achter het WSW en het Rijk, hierdoor heeft de corporatie meer ruimte om te investeren in de volkshuisvesting	Garantie
Grondbeleid		Uitgifte van grond voor de bouw van verkoopwoningen, voorzieningen en bedrijven vindt plaats tegen marktconforme prijzen	Garantie
		Grond met betrekking tot sociale huurwoningen vindt plaats tegen €8.329,62 per woning	Garantie
Samenwerking		Acantus en Delfzijl zullen zich gezamenlijk inspannen concrete plannen voor subsidiemogelijkheden in te dienen.	Intentie
		Er dient voor de samenwerking tussen Acantus en Delfzijl een projectorganisatie gerealiseerd te worden.	Proces
		Er zal minimaal 5x per jaar bestuurlijk overleg plaats vinden.	Proces

11.D Partijprogramma PvdA Delfzijl 2010

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van het partijprogramma van de PvdA Delfzijl uit 2010. Tabel 11.E geeft een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen die aan bod zijn gekomen in het partijprogramma van de PvdA (2010).

Leefbaarheid

De leefbaarheid binnen de gemeente Delfzijl komt in het programma van de PvdA Delfzijl uitvoerig aan bod. In samenwerking met woningcorporaties dienen er afspraken gemaakt te worden over het verbeteren van de leefbaarheid in wijken en dorpen (PvdA Delfzijl, 2010, p. 7). De PvdA vindt het van belang dat de gemeente samenwerkingsverbanden stimuleert, experimenteerruimte toestaat en initiatieven initieert die de leefbaarheid ten goede komen. Ook dient het verbeteren van de leefbaarheid in samenwerking met de bewoners te geschieden. De gemeente dient burgers in een vroeg stadium bij de plannen te betrekken (PvdA Delfzijl, 2010, p. 10).

De sociale leefbaarheid wordt in het partijprogramma ook aan gehaald. De PvdA vindt dat er een einde moet komen aan de overlast op straat. De PvdA vindt dat er ook actie ondernomen moet worden tegen burgers die woonoverlast veroorzaken. De burger moet voor het verbeteren van de sociale veiligheid een vast aanspreekpunt in de vorm van een wijkagent aangewezen krijgen. Verder dienen er afspraken gemaakt te worden met woningcorporaties over hoe er omgegaan dient te worden met huurproblemen en overlast. Bij de herstructurering van bestaande wijken dient er rekening gehouden te worden met extra groen, waar de burger kan ontmoeten en sporten.

Groepen senioren en starters

De PvdA geeft aan dat ze aandacht hebben voor groepen woningzoekende die het moeilijk hebben onder andere ouderen (PvdA, 2010, p. 7). De partij is van mening dat ouderen en mensen met een handicap zolang mogelijk in hun eigen leefomgeving moeten kunnen wonen. Verder is het van belang dat de gemeente openbare gebouwen toegankelijk maakt en houdt voor senioren.

De PvdA Delfzijl is van mening dat de gemeente de verantwoordelijkheid heeft om de groep starters te huisvesten. De PvdA Delfzijl (2010, p. 7) wil matregelen stimuleren die ervoor zorgen dat er betaalbare woningen voor starters vrijkomen.

Woon-zorgarrangementen

Er wordt niet expliciet ingegaan op de rol van woon-zorgarrangementen. Er wordt enkel gesteld dat er gezorgd moet worden voor een goed en bereikbaar voorzieningenniveau op het gebied van welzijn en zorg (PvdA Delfzijl, 2010, p. 8).

Herstructurering

De PvdA Delfzijl (2010) wil de komende jaren dat de woongebieden in Delfzijl geherstructureerd worden. In herstructureringsgebieden dient er meer aandacht te komen voor de ontwikkeling van speelvelden.

Duurzaam bouwen en regionale samenwerking

Nu de herstructurering van de bestaande wijken stagneert dienen er met woningcorporaties afspraken gemaakt te worden over woningverbetering en isolatie (PvdA, 2010, 7).

De PvdA Delfzijl vindt een hechtere en effectievere samenwerking tussen de gemeenten in het Eemsdeltagebied noodzakelijk om de verschillende opgaven het hoofd te bieden. Daarom wil de PvdA voor de komende raadsperiode blijven investeren in regionale verhoudingen.

Burgerparticipatie

Het betrekken van de burger bij de eigen leefomgeving komt in het partijprogramma van de PvdA Delfzijl (2010) aan bod. Het verbeteren van de leefbaarheid dient volgens de PvdA Delfzijl (2010) te geschieden in samenwerking met de bewoners.

De PvdA vindt het van belang dat burgers meer dan een keer per 4 jaar hun stem kunnen laten horen. Daarom wil de PvdA dat de gemeente Delfzijl de burgers in een vroeg stadium bij plannen betrekken (PvdA Delfzijl, 2010, p. 10).

Ideologie

Ook het partijprogramma van de PvdA Delfzijl uit 2010 begint met het beschrijven van de sociaal democratische waarden; vrijheid, democratie, duurzaamheid en solidariteit.

Analyse prestatieonderwerpen

Van de 31 prestatieonderwerpen komen er 15 aan bod in het partijprogramma van de PvdA Delfzijl (2010).

Tabel 10-D: Analyse partijprogramma PvdA Delfzijl, 2010

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		Er dienen afspraken gemaakt te worden over aantallen woningen (p. 7).
Nieuwbouwproductie		Er dienen nieuwe woonmogelijkheden te komen aan het nieuwe water achter de dijken.
Doelgroep		
Starters		De overheid draagt de verantwoordelijkheid over het huisvesten van de groep starters.
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverdeling		
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		Zo lang mogelijk thuis laten wonen van gehandicapten
Statushouders		

Onderwerp	*	Opmerking
Senioren		De overheid draagt de verantwoordelijkheid over het huisvesten van de groep ouderen. Zo lang mogelijk thuis laten wonen van senioren.
Daklozen		De overheid draagt de verantwoordelijkheid over het huisvesten van de groep dak- en thuislozen.
Woon- zorgarrang.		
Algemeen herstruct.		PvdA vindt herstructurering van woongebieden in Delfzijl noodzakelijk.
Sloop		
Samenvoegen woningen		
Woningverbetering		Het verouderde woningbestand dient een kwaliteitsimpuls te krijgen.
Nieuwbouw laagsegment koop		
Verkoopbeleid		
Tussenvormen		Door het toepassen van erfpacht moet de gemeente Delfzijl een bijdrage leveren aan het tegengaan van de stagnatie op de woningmarkt.
Fysieke omgeving		De gemeente moet afspraken maken met woningcorporaties over het verbeteren van de leefbaarheid binnen wijken en dorpen.
Sociale veiligheid		Er dient samen met de bewoners er voor gezorgd te worden dat straten en pleinen veilig zijn. De PvdA vindt dat criminaliteit en overlast op staat bestreden moet worden door meer en beter toezicht. Burgers moeten een vast aanspreekpunt krijgen door een zichtbare wijkagent.
Woningkwaliteit		Er dienen met woningcorporaties afspraken gemaakt te worden over woningverbetering en isoleren van de bestaande voorraad.
Duurzaam bouwen		Er dienen met woningcorporaties afspraken gemaakt te worden over woningverbetering en isoleren van de bestaande voorraad.
Levensloopbestendig bouwen		
Burgerparticipatie 1.0		Het verbeteren van de leefomgeving dient samen met de bewoners te geschieden. De gemeente wil naar een interactief bestuur; bewoners en partijen moeten betrokken worden bij het beleid. Middels ronde tafelgesprekken, website, telefoon acties, etc.
Burgerparticipatie 2.0		
Part. opdrachtgeverschap		
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		
Samenwerking corporaties		

Bron: PvdA Delfzijl 2010; eigen werk.

11.E. Coalitieakkoord PvdA, Lijst Stulp, CDA, CU & D66; 2010

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van het coalitieakkoord tussen de PvdA Delfzijl, Lijst Stulp, CDA, CU & D66 (2010) weer. Bij de analyse van het coalitieakkoord komen eerst de onderwerpen aan bod die betrekking hebben op de lokale volkshuisvesting; leefbaarheid, de groepen senioren en starters, woon-zorgarrangementen en herstructurering. Vervolgens wordt er gekeken naar de interlokale onderwerpen zoals regionale samenwerking en duurzaamheid. De mate van betrokkenheid van de burger (interactieve beleidsvorming en burgerparticipatie) wordt daarna onderzocht. Tot slot wordt er gekeken hoeveel prestatieonderwerpen er in het coalitieakkoord aan bod komen. Dit geeft aan of de deelname aan de coalitie en de dominantie van de lokale partij invloed heeft op de scope van het coalitieakkoord. Een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen (Severijn, 2009) die worden aangehaald in het coalitieakkoord (PvdA Delfzijl et al., 2010) is te vinden in tabel 11.E.

Leefbaarheid

De coalitie gaat voor een versterking van de leefbaarheid binnen de dorpen (p. 9). Bij het verbeteren van de leefbaarheid staat het versterken van het voorzieningenniveau centraal. Bij de herstructureringsopgave dient er aandacht te zijn voor het behoud van de kwaliteit van de leefbaarheid (PvdA Delfzijl et al., 2010, p. 9).

De gemeente Delfzijl voert een integraal veiligheidsbeleid. Hieronder valt ook de veiligheid binnen de woonomgeving. De handhaving van de veiligheid binnen de woonomgeving moet worden verbeterd door

afspraken te maken met verantwoordelijke partijen en door de inzet van toezichthouders. (PvdA Delfzijl, et al., 2010, p. 3-4).

Groepen senioren en starters

Naast een bevolkingsdaling heeft de gemeente Delfzijl te maken met een vergrijzende bevolking. Hierdoor zal er een grotere vraag ontstaan naar levensloopbestendige woningen en zorg.

De huisvesting van senioren wordt zeer beperkt besproken. De coalitie is van mening dat het huisvestingsbeleid zich dient te richten op een aantal groepen waaronder senioren (PvdA Delfzijl, et al., 2010, p. 8).

De huisvesting van starters wordt zeer beperkt besproken. De coalitie is van mening dat het huisvestingsbeleid zich dient te richten op een aantal groepen waaronder starters (PvdA Delfzijl, et al., 2010, p. 8).

Woon-zorgarrangementen

De coalitie wil actief en voortdurend bezig zijn om te kijken waar en hoe we vormen van wonen en zorg kunnen combineren. Zodat onze inwoners zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen. Waar in het landelijk gebied de vergrijzing steeds zichtbaarder wordt dienen woon-zorgzones te worden gerealiseerd. De komende raadsperiode dienen er in ieder geval een aantal van deze woon-zorgzones te worden gerealiseerd (PvdA Delfzijl et al, 2010, p. 10, 11).

Herstructurering

De voorzienbare sloop dient geleidelijk en tijdig te gebeuren. De coalitie wil een jaarlijks sloop- en herbouwprogramma realiseren. Ook dient het corporatief bezit in de dorpen geherstructureerd te worden: het beleid dient te verschuiven van kwantiteit naar kwaliteit.

Duurzaamheid en regionale samenwerking

De gemeente Delfzijl kent een klimaatprogramma 2009-2012 Duurzaam Delfzijl. Deze heeft als speerpunten: een brede verankering van het klimaatbeleid en duurzaamheidsaspecten in de besluitvorming en een impuls geven aan de duurzaamheid in de bebouwde omgeving. De coalitie wil ook huiseigenaren actief informeren over subsidiemogelijkheden voor het duurzaam bouwen. Ook dient het klimaatneutraal bouwen van woningen en gebouwen te worden gestimuleerd (PvdA Delfzijl et al., 2010, p. 7).

De coalitie wil de ingezette verbetering van de relatie met de regiogemeenten voortzetten. Daar waar het om regionale samenwerking gaat is het bestuursakkoord Regio Eemsdelta leidend. De samenwerking van de DEAL gemeenten wordt op verschillende beleidsterreinen aangehaald. De gemeente Delfzijl en Appingedam hebben een ontwikkelingsvisie opgesteld die beschrijft hoe het stedelijk gebied aangepakt dient te worden. De coalitie ondersteunt het Pact van de Regio Eemsdelta (PvdA Delfzijl et al., 2010, p. 9).

Burgerparticipatie

De afgelopen raadsperiode (2006-2010), is sterk ingezet op het verbeteren van de relatie met de burgers, vertegenwoordigers van dorpen, wijken en buurten. De coalitiepartijen willen deze ingezette lijn doorzetten. De coalitie vindt het belangrijk dat burgers vroegtijdig worden betrokken bij het maken van plannen. Ook wenst de coalitie dat het in de vorige raadsperiode ingezette interactieve beleid wordt voortgezet en uitgebreid (PvdA Delfzijl, et al., 2010, p. 1).

Analyse prestatieonderwerpen

Van de 31 prestatieonderwerpen komen er 17 aan bod waarvan beleid met betrekking tot starters en senioren beperkt. Het partijprogramma van de PvdA Delfzijl (2010) lijkt door te werken op het coalitieakkoord. Er komen 11 prestatieonderwerpen zowel in het partijprogramma als in het coalitieakkoord voor en 9 onderwerpen worden noch in het partijprogramma noch in het coalitieakkoord besproken. Beleid met betrekking tot de groep gehandicapten, daklozen, tussenvormen en de

samenwerking met de woningcorporaties komt wel in het partijprogramma van 2010 voor maar niet in het coalitieakkoord.

Tabel 11-E: Analyse coalitieakkoord PvdA, Lijst Stulp, CDA, CU & D66

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		Het corporatiebezit in het landelijk gebied is voor een deel verouderd. Dit dient in kaart te worden gebracht.
Nieuwbouwproductie		Het zal niet lukken alle potentiële bouwterreinen vol te bouwen met woningen.
Doelgroep		Er dienen voldoende betaalbare koop- en huurwoningen beschikbaar te zijn voor diegene die daarop aangewezen zijn.
Starters		Huisvestingsbeleid dient zich te richten op de eenpersoonshuishoudens waaronder starters.
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverdeling		
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		
Statushouders		
Senioren		De bevolking van Delfzijl zal de komende jaren vergrijzen. Hierdoor zal de vraag naar levensloopbestendige woningen en zorg toenemen.
Daklozen		
Woon- zorgarrang.		Daar waar de vergrijzing in het landelijk gebied steeds zichtbaarder wordt dienen woon-zorgzones te worden ontwikkeld.
Algemeen herstruct.		De herstructurering in de gemeente moet worden afgerond. Bij herstructurering dient de leefbaarheid aandacht te krijgen.
Sloop		De voorzienbare sloop dient geleidelijk en tijdig te gebeuren.
Samenvoegen woningen		
Woningverbetering		De verouderde kernvoorraad in het landelijk gebied dient in kaart te worden gebracht, om deze vervolgens aan de huidige eisen te laten voldoen: duurzaam en levensloopbestendig gebouwd.
Nieuwbouw		
Nieuwbouw laagsegment koop		
Verkoopbeleid		
Tussenvormen		
Fysieke omgeving		De leefbaarheid binnen de dorpen moet worden versterkt door het voorzieningenniveau op peil te houden. Bij de herstructurering dient het behouden of verbeteren van de leefbaarheid aandacht te krijgen.
Sociale veiligheid		Het integraal veiligheidsbeleid besteed ook aandacht aan veiligheid in de woonomgeving.
Woningkwaliteit		De kwaliteit van het corporatiebezit in de dorpen moet worden verbeterd.
Duurzaam bouwen		De gemeente maakt gebruik van het document Duurzaam Delfzijl. Een van de speerpunten hiervan is een impuls geven aan de duurzaamheid in de bebouwde omgeving. Het klimaatneutraal bouwen van woningen en gebouwen moet worden gestimuleerd.
Levensloopbestendig bouwen		De kernvoorraad in het landelijk gebied moet voldoen aan de huidige tijd: levensloopbestendig. Door de vergrijzing meer vraag naar levensloopbestendige woningen.
Burgerparticipatie 1.0		De komende raadsperiode moet het betrekken van burgers worden doorgezet. Burgers dienen zo vroeg mogelijk betrokken te worden bij het maken van plannen.
Burgerparticipatie 2.0		
Part. opdrachtgeverschap		Onderzoeken van flexibele bouwvoorschriften voor particuliere nieuwbouwwoningen.
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		De gemeente dient actief grondbeleid te voeren.
Samenwerking corporaties		

12 Landgraaf

12.A Partijprogramma 2006

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van het partijprogramma van GBBL 2006. Als eerst komen de thema's aan bod die betrekking hebben op het lokale volkshuisvestingsbeleid: leefbaarheid, de doelgroepen senioren en starters, woon-zorgarrangementen en herstructurering. Vervolgens komen de interlokale thema's: duurzaamheid en regionale samenwerking aan bod. Interactieve beleidsvorming en burgerparticipatie wordt vervolgens onderzocht om te kijken of GBBL belang hecht aan het betrekken van de burger bij het volkshuisvestingsbeleid. Het aantal prestatieonderwerpen geeft aan of de partij een beperkte of een brede scope heeft met betrekking tot de volkshuisvesting. Tot slot wordt er ook gekeken of er een ideologische grondslag in het partijprogramma op te maken valt. Tabel 12.A geeft een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen die aan bod zijn gekomen in het partijprogramma van GBBL (2006).

Algemeen

Zoals aangegeven in de inleiding heeft de GBBL onder drie verschillende lijsten deel genomen aan de verkiezingen: Nieuwenhagen, Schaesberg en Umbach over Worms. Voor de verkiezingen van 2006 heeft de GBBL dan ook 3 verkiezingsprogramma's gepresenteerd. De drie verkiezingsprogramma's omvatten 1 pagina. De inhoud van de 3 verkiezingsprogramma's is grotendeels hetzelfde. Twee alinea's zijn toegespitst op de drie verschillende lijsten (GBBL, 2006).

Leefbaarheid

De gemeente Landgraaf dient verantwoord om te gaan met de ruimte. Uitgangspunt van het ruimtelijk beleid moet zijn dat de kwaliteit van de woon- en leefomgeving verbeterd moet worden. De gemeente Landgraaf heeft te maken met een bevolkingsafname. Daarom moet er niet meer en hoger worden gebouwd dan noodzakelijk. Een te hoge en te dichte bebouwing heeft negatieve gevolgen voor de leefbaarheid binnen de wijken.

Groepen senioren en starters

De positie van senioren wordt in het partijprogramma wel besproken, de positie ten opzichte van starters komt echter niet aan bod.

Het aantal ouderen neemt de komende jaren toe. Daarom dient de gemeente haar beleid te richten op het in standhouden van voorzieningen voor ouderen. Ook dienen er aangepaste woningen voor senioren te worden ontwikkeld. In het programma van Nieuwenhagen wordt aangegeven dat er nieuwe betaalbare seniorenwoningen moeten komen nabij het winkelcentrum. Ook in het programma van Schaesberg staat aangegeven dat er betaalbare seniorenwoningen moeten komen rond het centrum van Schaesberg. (GBBL, 2006).

Woon-zorgarrangementen

Beleid met betrekking tot woon-zorgarrangementen wordt niet besproken in het partijprogramma van GBBL (2006).

Herstructurering

In het partijprogramma van GBBL afdeling Nieuwenhagen wordt herstructurering een keer beperkt aangehaald. Zo moeten er betaalbare huurwoningen komen ter vervanging van de huidige Irene- en Beatrixstraat (GBBL, 2006).

Duurzaamheid en regionale samenwerking

Beleid met betrekking tot duurzaam bouwen en regionale samenwerking worden niet in het partijprogramma van GBBL besproken.

Burgerparticipatie

GBBL wil de burgers sterker betrekken bij de inrichting van de eigen leefomgeving. Het buurtbeheer dient zodanig ingericht te worden dat bewoners serieuze inbreng en medezeggenschap krijgen over projecten en maatregelen in de buurt. Het daadwerkelijk overdragen van verantwoordelijkheid wordt niet in het partijprogramma besproken.

Krimp

In het partijprogramma wordt erkent dat het aantal inwoners zal dalen van 40.000 op moment van schrijven naar 36.000 in 2020.

Analyse prestatieonderwerpen

Van de 31 prestatieonderwerpen komen er 9 aan bod, waarvan algemeen herstructureringsbeleid zeer beperkt. De activiteiten nieuwbouwproductie, algemene herstructurering, nieuwbouw lage segment koop, het en levensloopbestendig bouwen. De omvang van de kernvoorraad, beleid met betrekking tot de doelgroep, senioren en bewonersparticipatie komen ook aan bod.

Tabel 12-A: Analyse verkiezingsprogramma GBBL 2006

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		Er dienen extra sociale huurwoningen te komen.
Nieuwbouwproductie		Omvangrijke nieuwbouw in het nu nog groene buitengebied is onbespreekbaar. Versnelde realisatie woningbouw op voormalige basisschool locatie. Wel kan er beperkte nieuwbouw geschieden in de Gremelsbrugge
Doelgroep		Er dienen betaalbare sociale huurwoningen te komen.
Starters		
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverdeling		
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		
Statushouders		
Senioren		Er dienen nieuwe betaalbare seniorenwoningen te komen nabij het winkelcentrum. De voorzieningen voor ouderen moeten in stand blijven ook dienen er aangepaste woningen te worden gerealiseerd.
Daklozen		
Woon- zorgarrang.		
Algemeen herstruct.		Er dienen betaalbare huurwoningen gerealiseerd te worden op de huidige Irene- en Beatrixlaan.
Sloop		
Samenvoegen woningen		
Woningverbetering		
Nieuwbouw laagsegment koop		Er dienen extra sociale koopwoningen te worden gerealiseerd.
Verkoopbeleid		
Tussenvormen		
Fysieke omgeving		Uitgangspunt van het verantwoord omgaan met de ruimte is een kwalitatief goede leefomgeving.
Sociale veiligheid		
Woningkwaliteit		
Duurzaam bouwen		
Levensloopbestendig bouwen		Er dienen meer aangepaste woningen te worden gerealiseerd.
Burgerparticipatie 1.0		Buurtbeheer moet zodanig ingericht worden dat bewoners weer iets te zeggen krijgen over hun eigen buurt.
Burgerparticipatie 2.0		
Part. opdrachtgeverschap		
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		

Onderwerp	*	Opmerking
Samenwerking corporaties		

12.B Coalitieakkoord GBBL, PvdA, SP & GL; 2006

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van het coalitieakkoord tussen GBBL, PvdA, SP en GL (2006) weer. Een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen (Severijn, 2009) die worden aangehaald in het coalitieakkoord (GBBL et al., 2006) is te vinden in tabel 12.B.

Leefbaarheid

De leefbaarheid van de wijken komt in het coalitieakkoord ook aan bod. Zo dient er in samenwerking met de bewoners per wijk een wijkplan opgesteld te worden. Hierin worden zaken als de inrichting van de openbare ruimte, de veiligheid en welzijn wonen en zorg besproken.

De coalitie wil dat de openbare ruimtes van de verschillende wijken worden verbeterd ten einde de leefbaarheid van de verschillende wijken te verbeteren. Ook dient de veiligheid van de woonwijken integraal verbeterd te worden.

Groepen senioren en staters

Er wordt ingegaan op de positie van senioren. “De gemeente vergrijst in hoog tempo. Daarom zullen wij met dit fenomeen in de keuzes op diverse beleidsterreinen rekening houden”. Een concreet voorbeeld is dat de coalitie wil investeren in de realisatie van diverse woon-zorgarrangementen. De positie van staters wordt met betrekking tot de volkshuisvesting niet aangehaald.

Woon-zorgarrangementen

Woon-zorgarrangementen krijgen aandacht binnen het coalitieakkoord. De coalitie stelt dat de gemeente in rap tempo vergrijst, daarom dienen er woon-zorgarrangementen te worden gerealiseerd (.

Herstructurering

De gemeente dient de komende jaren een ander volkshuisvestingsbeleid te volgen. Er dient ingezet te worden op de kwaliteit van woningen, dit dient te gebeuren door middel van herstructurering. Volgens de coalitie ontkomt de gemeente er niet aan om bij de herstructurering gebruik te maken van grootschalige sloop. Bij herstructurering zijn woningcorporatie noodzakelijke partners daarom dienen er afspraken gemaakt te worden met woningcorporaties (GBBL et al., 2006, p. 5).

Duurzaam bouwen en regionale samenwerking

Het belang van regionale samenwerking wordt uitvoerig besproken in het coalitieakkoord (WBBL et al., 2006, p. 3). Landgraaf maakt sociaal, economisch en cultureel deel uit van een groter gebied. Bestuurlijke opschaling vergroot het vermogen om slagvaardig en in samenhang te reageren op ontwikkelingen die de grenzen van Landgraaf overschrijden. De coalitie wil erop toe zien dat, ondanks de gebrekkige democratische legitimatie, dit niet leidt tot vergroting van de afstand tussen burger en bestuur. Het uitgangspunt is: lokaal wat kan, regionaal wat moet.

De afstemming tussen het lokale en regionale woningbouwprogramma is noodzakelijk door de krimp die vanaf 2015 sterk wordt ingezet.

Duurzaam bouwen wordt niet besproken in het coalitieakkoord.

Burgerparticipatie en interactieve beleidsvorming

Het betrekken van de burger bij het volkshuisvestingsbeleid komt in het coalitieakkoord duidelijk naar voren. Zo wordt er per wijk wordt in samenwerking met onder andere wijkbewoners een plan opgesteld voor de toekomstige inrichting van de wijk (GBBL et al., 2006). De gemeente dient het bestuur zodanig vorm te geven dat er meer ruimte is voor interactieve beleidsvorming, inspraakmogelijkheden en informatieverstrekking.

Het onderhoud van de eigen leefomgeving door de burger, door middel van budgetten (burgerparticipatie 2.0), dient ook uitgebreid te worden.

Analyse prestatieonderwerpen

Van de 31 prestatieonderwerpen komen er 12 aan bod het coalitieakkoord. De onderwerpen: kernvoorraad, nieuwbouw laagsegment koop en levensloopbestendig bouwen komen wel in het partijprogramma voor maar vervolgens niet in het coalitieakkoord. Van de 31 prestatieonderwerpen komen er 6 zowel in het partijprogramma als in het coalitieakkoord voor, 16 onderwerpen komen in geen van beide documenten voor.

Tabel 12-B: Analyse coalitieakkoord GBBL, PvdA, SP & GL; 2006.

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		
Nieuwbouwproductie		De coalitie kiest voor inbreiding i.p.v. uitbreiding. Uitgangspunt is dat er geen nieuwe uitleglocaties ontstaan.
		Het woningbouwprogramma van Landgraaf dient op regionaal niveau afgestemd te worden.
		30% van de nieuwbouwplannen dienen sociale huurwoningen te bedragen.
Doelgroep		Corporaties dienen te bouwen, beheren en verhuren van woningen voor minder draagkrachtigen.
Starters		
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverdeling		
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		
Statushouders		
Senioren		De bevolking van de gemeente Landgraaf vergrijst in rap tempo. Hiervoor dienen woon-zorgcomplexen gerealiseerd te worden.
Daklozen		
Woon- zorgarrang.		Er dienen woon-zorgarrangementen te worden gerealiseerd.
Algemeen herstruct.		Kernpunt van het volkshuisvestingsbeleid is investeren in kwaliteit d.m.v. herstructurering.
Sloop		Bij herstructurering is onvermijdelijk spraken van sloop.
Samenvoegen woningen		
Woningverbetering		De kern van het volkshuisvestingsbeleid dient gericht te zijn op het verbeteren van de bestaande woningvoorraad in plaats van nieuwbouwproductie.
Nieuwbouw laagsegment koop		
Verkoopbeleid		
Tussenvormen		
Fysieke omgeving		De openbare ruimte van de wijken dient verbeterd te worden ten einde de leefbaarheid te verbeteren.
Sociale veiligheid		Handhaven van de veiligheid binnen de wijken dient op integrale wijze te geschieden.
		Op plekken waar dit nodig blijkt dienen camera's ingezet te worden.
Woningkwaliteit		
Duurzaam bouwen		
Levensloopbestendig bouwen		
Burgerparticipatie 1.0		De gemeente dient interactieve beleidsvorming te verzorgen voor het ontwikkelen van wijkplannen. Per wijk wordt in samenspraak met de bewoners een plan opgesteld voor de toekomstige inrichting van de wijk. De wensen van de burger staan hierbij centraal.
Burgerparticipatie 2.0		Het onderhoud van de leefomgeving dient door middel van budgetten overgelaten te worden aan bewoners.
Part. opdrachtgeverschap		
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		
Samenwerking corporaties		De woningbouwcorporaties zijn bij de herstructurering belangrijke partners.
		Er dienen tussen de gemeente en woningcorporaties duidelijke afspraken te worden gemaakt over hoe de doelstellingen van de gemeente en corporatie gehaald dienen te worden.

Bron: GBBL, PvdA, SP & GL, 2006; eigen bewerking.

12.C Partijprogramma GBBL 2010

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van het partijprogramma van GBBL uit 2010. De conclusies en belangrijkste bevindingen hiervan zijn te vinden in het hoofdonderzoek. Tabel 12.C geeft een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen die aan bod zijn gekomen in het partijprogramma van de GBBL (2010).

Leefbaarheid

De kwaliteit van het wonen wordt volgens de GBBL voor een groot gedeelte bepaald door de leefbaarheid. Rote plekken dienen aangepakt te worden, zij zorgen immers voor een negatieve leefbaarheid.

Ook dienen er in de woonwijken meer groen en speelvoorzieningen te komen. Zij zijn fundamenteel voor een goede leefbaarheid binnen de wijken. Verder wordt er in het partijprogramma nog aangegeven dat het volgens de GBBL van belang is dat de openbare ruimte schoon en duurzaam dient te zijn (GBBL, 2010, pp. 5, 8).

Groepen senioren en starters

Beleid met betrekking tot senioren wordt zeer beperkt besproken. Er wordt in het verkiezingsprogramma erkent dat door de vergrijzing het beleid ten opzichte van ouderen hier op aangepast dient te worden. De positie van ouderen op de woningmarkt wordt niet besproken (GBBL, 2010, p. 1).

Beleid met betrekking tot de groep starters komt niet in het partijprogramma van GBBL (2010) naar voren.

Woon-zorgarrangementen

De woon-zorgarrangementen worden niet besproken in het partijprogramma.

Herstructurering

Herstructurering wordt in het partijprogramma van GBBL (2010) genoemd. De lokale lijst wil dat de herstructurering van de verouderde woongebieden wordt doorgezet. Het volkshuisvestingsbeleid dient een slag te maken van kwantiteit naar kwaliteit. De komende raadsperiode zal er gewerkt worden aan de verdere herstructurering van De Kakert en het gebied Achter de Haesen (GBBL, 2010, p. 5). Hierbij geeft de lokale lijst aan dat de herstructurering zich niet dient te beperken tot het corporatiebezug maar dat ook particuliere woningen hiervoor in aanmerking dienen te komen.

Duurzaamheid en regionale samenwerking

Duurzaam bouwen wordt in het partijprogramma genoemd. Duurzaamheid dient gestimuleerd te worden bij het bouwen en beheren van gebouwen (GBBL, 2010, p. 9). Het ontbreekt hierbij echter aan concrete maatregelen.

In het partijprogramma van GBBL (2010) komt een positieve houding ten opzichte van regionale samenwerking naar voren. "De samenwerking van de gemeenten in Parkstad op basis van het Pact van Parkstad verder verstevigen en meer slagkracht en minder vrijblijvendheid". De lokale lijst is van mening dat bij de samenwerking de gemeenten bereid moeten zijn om bij bepaalde zaken beslissingsbevoegdheid over te dragen aan het bestuur van Parkstad. GBBL hanteert wel het uitgangspunt wat lokaal wat lokaal kan en regionaal wat regionaal moet (GBBL, 2010, p. 4).

Burgerparticipatie

De leden van GBBL zijn in alle wijken en kernen actief. Tevens zijn de leden van levensbelang voor de partij, zij zien namelijk wat burgers wel en niet willen. Burgers kunnen ook zelf met hun wensen en klachten terecht bij de leden van GBBL (2010, p. 1). Herinrichtingsplannen dienen met buurtbewoners te worden besproken. Als de partij (lees lijst) merkt dat de belangen van bewoners in het geding raken worden er bewonersbijeenkomsten georganiseerd. GBBL wil ook het verder participeren van de bewoners bij de

uitvoering van het beleid via wijkplatforms stimuleren. Er wordt geen aandacht besteed aan burgerparticipatie 2.0 in het partijprogramma van 2010.

Ideologie

Het partijprogramma van GBBL (2010) geeft in de inleiding aan dat er vanuit een aantal basisprincipes wordt gewerkt. GBBL werkt lokaal en heeft in elke kern, wijk en buurt actieve leden. De partij heeft een sociale invalshoek, echte minima, werkzoekende en gehandicapten mogen er niet verder op achteruit gaan. Het betrekken van de burger bij het gemeentelijk beleid is tevens een hoeksteen van de lokale lijst. Tot slot werkt GBBL onafhankelijk en wordt niet beïnvloed door een moederpartij.

Analyse prestatieonderwerpen

Van de 31 prestatieonderwerpen worden 9 prestatieonderwerpen, waarvan beleid met betrekking tot senioren beperkt, besproken. Ter vergelijking met het partijprogramma 2006 waar er ook 9 onderwerpen werden besproken is dit gelijk gebleven. Beleid met betrekking tot de kernvoorraad, nieuwbouw lage segment koop, levensloopbestendig bouwen en de doelgroep wordt niet meer in het partijprogramma van 2010 besproken. Het valt op dat dit voornamelijk activiteiten zijn gericht op de uitbreiding van de woningvoorraad. Het ontbreken van deze onderwerpen in het partijprogramma van 2010 wordt waarschijnlijk veroorzaakt doordat de demografische krimp de afgelopen jaren zichtbaarder is, waardoor er minder ruimte is voor nieuwbouwonontwikkelingen.

De onderwerpen: sloop, samenvoegen van woningen, woningverbetering, duurzaam bouwen en interactieve beleidsvorming zijn hier voor terug gekomen. Sloop, het samenvoegen van woningen en woningverbetering kan ook worden verklaard vanuit de toegenomen demografische krimp. Dat het onderwerp duurzaam bouwen hier extra is bijgekomen komt de toegenomen belang van dit thema. Dit is ook in de andere casussen naar voren gekomen.

Tabel 12-C: Analyse partijprogramma GBBL 2010.

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		
Nieuwbouwproductie		Nieuwbouw kan alleen geschieden als het voorziet in de behoefte en gericht is op verbetering van de kwaliteit.
Doelgroep		
Starters		
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverdeling		
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		
Statushouders		
Senioren		De toenemende vergrijzing maakt het noodzakelijk om het ouderen beleid hier op aan te passen.
Daklozen		
Woon- zorgarrang.		
Algemeen herstruct.		De gemeente dient voldoende financiële middelen te reserveren voor de herstructurering. De demografische krimp dient o.a. opgevangen te worden door herstructurering. De komende raadsperiode dient er de herstructurering van verouderde wijken doorgezet te worden.
Sloop		Een waardevaste en evenwichtige woningmarkt dient te worden bevorderd door meer woningen te slopen dan te bouwen.
Samenvoegen woningen		Privé woningen zouden in aanmerking moeten komen voor transformatiefonds waarbij van twee woningen een woning wordt gemaakt.
Woningverbetering		Bij de herstructurering dienen zowel het corporatie bezit als het particuliere bezit woningen verbeterd te worden.
Nieuwbouw laagsegment koop		
Verkoopbeleid		
Tussenvormen		
Fysieke omgeving		De leefbaarheid in de kernen dient verbeterd te worden Rotte plekken in de kernen dienen aangepakt te worden ten einde de leefbaarheid te verbeteren.

Onderwerp	*	Opmerking
Sociale veiligheid		
Woningkwaliteit		Specifieke kwaliteitseisen. !!
Duurzaam bouwen		Duurzaamheid moet bij de bouw en het beheer van gebouwen worden gestimuleerd.
Levensloopbestendig bouwen		
Burgerparticipatie 1.0		Burgerparticipatie bij de uitvoering van beleid dient via wijkplatforms verder gestimuleerd te worden.
		Bij de leden van GBBL kunnen burgers terecht met hun wensen en klachten.
		GBBL gaat in gesprek met buurtbewoners en bepaald pas haar standpunt na argumenten gehoord te hebben van deze groep.
Burgerparticipatie 2.0		
Part. opdrachtgeverschap		
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		
Samenwerking corporaties		

Bron: GBBL, 2010; eigen bewerking

12.D.Coalitieakkoord GBBL, PvdA & VVD 2010-2014

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van het coalitieakkoord tussen GBBL, PvdA & VVD (2010) weer. Een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen (Severijn, 2009) die worden aangehaald in het coalitieakkoord (GBBL et al., 2010) is te vinden in tabel 12.D.

Leefbaarheid

De verantwoordelijkheid voor een voor een mooie, aantrekkelijke en veilige leefomgeving dient bij alle partijen neergelegd te worden. Maatschappelijke organisaties, de gemeente, burgers en bedrijven dienen samen te werken om de leefbaarheid binnen de wijken te vergroten (GBBL et al., 2010, p. 8). Deze actoren dienen zich te vestigen in wijkplatforms om vervolgens via wijkanalyses invulling te geven aan de gewenste wijkontwikkeling in de breedste zin van het woord.

Groepen senioren en starters

Volkshuisvestingsbeleid met betrekking tot de groepen starters of senioren wordt niet besproken in het coalitieakkoord.

Woon-zorgarrangementen

De coalitie wil dat er per wijk een zorgcentrum gerealiseerd word. Hierbij wordt echter niet aangegeven of het hier om woon-zorgarrangementen gaat.

Herstructurering

In regionaal verband is er de laatste jaren in de gemeente gewerkt aan de invulling van een grote herstructureringsopgave. De coalitie geeft aan dat het nu duidelijk is welke wijken aangewezen zijn voor ontlichting. De komende raadsperiode gaat de coalitie hieraan invulling geven door meer groen in de wijk te creëren.

Duurzaam bouwen en regionale samenwerking

De coalitie heeft een positieve houding ten opzichte van regionale samenwerking. De coalitie erkent dat de gemeente Landgraaf onderdeel is van het regionaal gebied. Bij grensoverschrijdende vraagstukken zullen de gemeenten gezamenlijk vorm geven aan de opgaven. Naast beleidsmatige samenwerking dient er onderzocht te worden in hoeverre het mogelijk is om de uitvoering ook regionaal te organiseren. Duurzaam bouwen wordt niet besproken in het coalitieakkoord (GBBL et al., 2010).

Burgerparticipatie

Waar de mogelijkheden zich voortdoen geeft de coalitie zich de taakstelling om de burger nog sterker bij het gemeentelijk beleid te betrekken (GBBL et al., 2010, p. 5). De komende raadsperiode wil de coalitie het gemeenschapsgevoel binnen de wijken stimuleren. De bewoners en de gemeente dienen samen verantwoordelijk te zijn voor de omgeving.

Analyse prestatieonderwerpen

Van de 31 prestatieonderwerpen komen er maar 5 aan bod. De onderwerpen: algemeen herstructureringsbeleid, woningverbetering, fysieke leefomgeving, sociale veiligheid, en burgerparticipatie 1.0 worden besproken.

Tabel 12-D: Analyse coalitieakkoord GBBL, PvdA & VVD, 2010-2014.

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		
Nieuwbouwproductie		
Doelgroep		
Starters		
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverdeling		
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		
Statushouders		
Senioren		
Daklozen		
Woon- zorgarrang.		
Algemeen herstruct.		Bij de herstructurering van de woonwijken is het uitgangspunt het aanbrengen van meer groen in de wijken: ont dichting.
Sloop		
Samenvoegen woningen		
Woningverbetering		De insteek bij herstructurering is renovatie van woningen.
Nieuwbouw laagsegment koop		
Verkoopbeleid		
Tussenvormen		
Fysieke omgeving		Verschillende actoren dienen samen te werken om de leefbaarheid te verbeteren.
Sociale veiligheid		Met jongerenwerkers en speeltuinwerkers wil de coalitie de sociale veiligheid in de gemeente blijven intensiveren.
Woningkwaliteit		
Duurzaam bouwen		
Levensloopbestendig bouwen		
Burgerparticipatie 1.0		De coalitie wil het gemeenschapsgevoel vergroten binnen de wijken. Burgers en de gemeente dienen samen verantwoordelijk te zijn voor de leefomgeving. Burgers dienen sterker bij het gemeentelijk beleid te worden betrokken.
Burgerparticipatie 2.0		
Part. opdrachtgeverschap		
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		
Samenwerking corporaties		

Bron: GBBL et al., 2010; eigen bewerking.

12.E. Prestatieafspraken gemeente Landgraaf, Hestia, UoW & Wonen Limburg.

Er zijn tussen de gemeente Landgraaf, Hestia, UoW & Wonen Limburg twee documenten met prestatieafspraken vastgelegd in 2011. Het eerste document zijn de zogenaamde mantelafspraken waarin de algemene afspraken tussen de gemeente Landgraaf, Hestia, UoW & Wonen Limburg (2011a) staan beschreven. Het tweede document betreft de concrete prestatieafspraken die zijn gemaakt tussen de gemeente Landgraaf, Hestia, UoW & Wonen Limburg (2011b) voor het jaar 2011. In tabel 12.E. is te zien welke prestatieonderwerpen aan bod zijn gekomen en de typering van deze prestatieafspraken.

Leefbaarheid

Ondanks de krimp willen de woningcorporaties en de gemeente met behulp van herstructurering zorgen dat de leefbaarheid binnen de wijken wordt verbeterd. Zowel bij sloop, woningverbetering als bij nieuwbouw zal de kwalitatieve invulling van de woonomgeving een steeds grotere rol gaan spelen. Ook de gemeente Landgraaf is van plan om kleinere dan wel grotere ingrepen in de openbare ruimte te doen.

Groepen starters en senioren

Afspraken/uitspraken met betrekking tot de groep senioren zijn in de prestatieafspraken (Gemeente Landgraaf et al.) ook gemaakt. In 2040 is het aantal huishoudens ouder dan 65 jaar 45% van het totale aantal. Hierdoor dienen er meer zorggeschikte woningen ontwikkeld te worden.

Er worden geen prestatieafspraken gemaakt die expliciet gericht zijn op de groep starters.

Woon-zorgarrangementen

In de prestatieafspraken wordt de intentie uitgesproken dat de gemeente Landgraaf, Hestia groep en Meander zich inzet om te komen tot de ontwikkeling van het zorgcentrum op de locatie Heiveld. De gemeente Landgraaf zal in samenwerking met Radar en Synchron trachten een woon-zorgcomplex te realiseren als onderdeel van het centrumplan Schaesberg.

Herstructurering

Ook de prestatieafspraken die gemaakt zijn met betrekking tot de herstructurering hebben een regionaal kader: de Regionale Herstructureringsvisie (2009). Hierbij wordt ook het belang van regionale samenwerking benadrukt. In de prestatieafspraken wordt onderscheid gemaakt tussen beheergebieden, verdunningsgebieden en ontwikkelingsgebieden. In de beheergebieden vindt geen (grootschalige) herstructurering van de woningvoorraad plaats. Bij de verdunningsgebieden is sprake van een verdunningsopgave wat betreft het wonen. Daarnaast is er sprake van het vergroenen en verbeteren van de leefbaarheid. De ontwikkelingsgebieden zijn integrale plannen opgesteld die structuur- en functieveranderingen omvatten.

Voorkomen moet worden dat de verkoop van corporatie woningen de transformatieopgave tegen werkt. In de concrete prestatieafspraken staat dat de gemeente in samenwerking met Hestia, Parkstad Limburg en de provincie voor de wijk Nieuwenhagen een wijkontwikkelingsplan opstelt. Ook zal de gemeente in de 2^e helft van 2011 met wijkontwikkelingsplannen voor de wijken Schaesberg en Ubach over Worms komen (Gemeente Landgraaf et al., 2011b, p. 1).

Duurzaam bouwen en regionale samenwerking

Op de eerste pagina van de prestatieafspraken is het belang van de regionale samenwerking al zichtbaar. De gemeente Landgraaf en de woningcorporaties geven aan dat de prestatieafspraken gemaakt zijn binnen onder andere de kaders van de provinciale en regionale woonvisie van Parkstad Limburg (Gemeente Landgraaf et al., 2011, p. 1). Verder zijn ook de Regionale Woningbouwprogrammering Parkstad Limburg en de herstructureringsvisie woningvoorraad Parkstad Limburg van belang.

Duurzaam bouwen wordt in de prestatieafspraken (2011a) ook besproken. De woonlasten van de doelgroep dienen door middel van energiebesparende maatregelen naar beneden te worden gebracht.

Burgerparticipatie

In de prestatieafspraken tussen de gemeente Landgraaf, UoW, Hestia & Wonen Limburg wordt burgerparticipatie 1.0 besproken. Zo is de afspraak gemaakt dat de ruimte in de wijk Schaesberg die vrijgekomen is door sloop in overleg met de Hestia groep en de buurt met groen wordt heringericht.

Het daadwerkelijk overdragen van het beheer en onderhoud van de leefomgeving door een wijkbudget wordt niet genoemd.

Analyse prestatieonderwerpen

Van de 31 prestatieonderwerpen worden er 11 niet besproken. Beleid met betrekking tot de groepen starters en daklozen, sociale veiligheid, woningkwaliteit, tussenvormen en nieuwbouw laagsegment.

Van de 42 onderscheiden prestatieafspraken kunnen er 9 als kwantitatieve prestatieafspraken worden beschouwd. Evenals in de andere casussen zijn de prestatieafspraken voornamelijk kwalitatief van karakter. Verder zijn van de 42 prestatieafspraken zijn er 18 te kwalificeren als zogenaamde harde afspraken en 20 intentieafspraken de overige 4 zijn procesafspraken.

Tabel 12-E: Analyse prestatieafspraken gemeente Landgraaf, Hestia, UoW & Wonen Limburg

Onderwerp	*	Opmerking	Type
Kernvoorraad		De doelgroep omvat 6.500 mensen terwijl er 7.600 woningen tot de kernvoorraad gerekend kunnen worden hierdoor heeft de kernvoorraad een overschat van ca. 1.100 woningen.	Uitspraak
		Tot de kernvoorraad behoren de huurwoningen tot een huur van €554	Uitspraak
Nieuwbouw-productie		De gemeente zal een bijdrage leveren aan het niet groter worden van de woningvoorraad door niet gebruikte vergunningen in te trekken en minder vergunningen uit te geven.	Intentie
		De gemeente zal zich inspannen om bouwvergunningen die nog niet tot realisatie hebben geleid in te trekken ten einde de nieuwbouwproductie te verlagen	Intentie
		Hestia participeert in het plan Nieuwenhaegh en neemt 7 woningen af	Garantie
Doelgroep		Woningcorporaties hebben de taak om mensen met een smalle beurs aan goede huisvesting te helpen.	Uitspraak
		De omvang van de doelgroep omvat per 1 januari 2008 bijna 6.500 mensen	Uitspraak
Starters			
Huurprijsbeleid		Goedkope huur tot €361,66; betaalbare huur van €361,66 tot €554; duur €554 tot €652.52 geliberaliseerde huur boven €652.52	Uitspraak
Woonruimte-verdelingsbeleid		Corporaties houden bij de toewijzing van de woningen rekening met de Europese norm. Dit wil zeggen dat 90% van de sociale huurwoningen aan de doelgroep verhuurd dienen te worden.	Garantie
		Woningcorporaties maken bij de toewijzing van woningen gebruik van de portal: Thuis In Limburg.	Garantie
Huursubsidie			
Gehandicapte		Naast senioren dienen er voldoende woningen geschikt te zijn voor gehandicapten.	Garantie
		Om kapitaalvernietiging te voorkomen worden in het verleden met WMO-middelen aangepaste woningen toegewezen aan mensen met een soortgelijke handicap.	Garantie
Statushouders		Voor de huisvesting van statushouders geldt een taakstelling die ieder half jaar door het Rijk wordt opgesteld, de gemeente Landgraaf heeft, net als de andere gemeenten in de regio Parkstad, een achterstand bij deze taakstelling	Uitspraak
		De gemeente en corporaties zullen na moeten gaan hoe zij de woningvoorraad voor alleenstaande statushouders kunnen vergroten.	Intentie
Senioren		Het aantal huishoudens ouder dan 65 loopt tot 2040 op tot 45%, hierdoor dienen er meer zorggeschikte woningen ontwikkeld te worden.	Uitspraak
Daklozen			
Woon- zorgarr.		De gemeente Landgraaf, Hestia groep en Meander zetten zich in voor de realisatie van een zorgcentrum in de wijk Heiveld.	Intentie
		Als onderdeel van het centrumplan Schaesberg tracht de gemeente in samenwerking met Radar en Synchroon een woon-zorgcomplex te realiseren.	Intentie
Algemeen herstruc.		In 2011 stelt de gemeente in samenwerking met Hestia en Parkstad Limburg het wijkontwikkelingsplan Nieuwenhagen op.	Handeling
		De gemeente komt in de 2 ^e helft van 2011 met wijkontwikkelingsplannen voor Ubach over Worms en Schaesberg.	Handeling
		Ter financiering van de wijkontwikkelingsplan zal de gemeente komen met een transformatiefonds.	Garantie
		De gemeente zal in samenspraak met Parkstad Limburg en de Provincie kijken welke ingrepen in de	Handeling

Onderwerp	*	Opmerking	Type
		particuliere woningvoorraad mogelijk zijn.	
Sloop		Het ontstaan van vrijgekomen grond door sloop dient een zodanige invulling te krijgen dat dit de woonomgeving ten goede komt.	Intentie
		Hestia zal gelet de krimp 73 woningen slopen in de buurt Achter den Haesen	Garantie
Samenvoegen woningen		Gemeente en woningcorporaties onderzoeken welke complexen in aanmerking komen om samen te voegen	Handeling
Woning-verbetering		Om ervoor te zorgen dat de woonlasten niet omhoog gaan dienen er energiebesparende maatregelen toegepast te worden.	Intentie
		De complexen aan de Europaweg-Zuid zullen door UoW worden opgeplust.	Garantie
Nieuwbouw laagsegment koop			
Verkoopbeleid		Voorkomen moet worden dat de verkoop van corporatiewoningen de herstructureringsopgave tegen werkt.	Intentie
		De verkoop door de corporaties van bestaande huurwoningen moet passend zijn binnen de uitgangspunten van de wijkontwikkelingsplannen.	Garantie
Tussenvormen			
Fysieke omgeving		De gemeente is van plan om grotere en kleinere investeringen in de openbare ruimte te doen	Intentie
		Zowel bij nieuwbouw, sloop en als bij woningverbetering zal de kwalitatieve inrichting van de openbare ruimte een steeds grotere rol spelen.	Uitspraak
		De gemeente is verantwoordelijk voor de fysieke leefomgeving	Uitspraak
		De gemeente en woningcorporaties willen de leefbaarheid in de wijken verbeteren	Intentie
Sociale veiligheid			
Woningkwaliteit			
Duurzaam bouwen		Om ervoor te zorgen dat de huurlasten van de doelgroep niet omhoog gaan zullen er energiebesparende maatregelen genomen moeten worden.	Intentie
		Gemeente geeft uitvoering aan het gemeentelijk energie- en klimaatprogramma	Handeling
Levensloop-bestendig bouwen		De complexen aan de Europaweg-Zuid zullen door Uback over Worms worden opgeplust met deze maatregel wil de woningcorporatie de woningen beter toegankelijk maken voor senioren.	Garantie
Burgerparticipatie 1.0		De door sloop vrijgekomen vrije ruimte in de wijk Schaesberg zal in overleg met de Hestia groep en de buurt met groen worden heringericht.	Handeling
Burgerparticipatie 2.0			
Part. opdracht.			
Verdeling van Kosten		De gemeente brengt 7 woningen in bij de herstructurering van de wijk Schaesberg en Hestia brengt 23 woningen en €900.000 in voor de herstructurering.	Garantie
		UoW participeert in het Centrumplan Ubach over Worms, zij brengt 31 verouderde huurwoningen in en zal bij de nieuwbouw 30 huurappartementen afnemen. De gemeente investeert door de aankoop van parkeerplaatsen, bijdrage aan het exploitatietekort en door opwaardering van de openbare ruimte.	Garantie
Finan. continuïteit			
Grondbeleid			
Samenwerking		1x per kwartaal wordt er zowel op bestuurlijk als op ambtelijk niveau overleg gepleegd tussen de gemeente en de woningcorporaties	Proces
		De mantelafspraken dienen iedere 2 jaar herijkt en vastgesteld te worden	Proces
		Woningcorporaties leveren voor het maken van de herijking (voor 1 november) de benodigde activiteitenoverzichten.	Proces
		Partijen maken gezamenlijk elk jaar prestatieafspraken	Proces

Bron: gemeente Landgraaf, Hestia, UoW & Wonen Limburg.

BIJLAGE D

INTERVIEW

INTERVIEW WETHOUDERS VOORGEDRAGEN LOKALE PARTIJEN

1. Vanaf wanneer bent u werkzaam als wethouder?
2. Wat ziet u als de speerpunten van [lokale partij] ten aanzien van de lokale volkshuisvestingsbeleid.
3. In hoeverre heeft de landelijke [partij] partij invloed op deze standpunten?
4. Heeft u nu of in de toekomst de ambitie om een bestuurdersrol te vervullen bij de provincie of het Rijk?

Door de interviewer worden telkens aan de geïnterviewde 5 specifieke onderwerpen met betrekking tot de lokale volkshuisvesting voorgelegd te weten: senioren, starters, leefomgeving, duurzaamheid en woon-zorgarrangementen.

5. Wat zijn de standpunten van [lokale partij] ten aanzien van starters en senioren met betrekking tot de lokale volkshuisvesting?
6. Wat zijn de standpunten van [lokale partij] ten aanzien van de leefomgeving? En hoe is het volgens u gesteld met de leefomgeving in de wijken van de gemeente [gemeente invullen](bespreek ook sociale veiligheid).
7. Wat is het standpunt van [lokale partij] ten aanzien van duurzaamheid met betrekking tot de lokale volkshuisvesting?
8. Wat is het standpunt van [lokale partij] ten aanzien van de woon-zorgarrangementen?
9. Waar heeft het [lokale partij] haar succes aan te danken?

Overige partijen

De huidige coalitie in de [gemeente invullen] bestaat uit het [partijen invullen]

Woonvisie

10. Welke invloed hebben de standpunten van de coalitiepartners op de inhoud van de woonvisie?
11. Welke standpunten in de woonvisie komen duidelijk van de coalitiepartners af?
12. Welke standpunten/onderwerpen uit de woonvisie komen duidelijk van [moeder partij] af?
13. Is er bij de totstandkoming van de woonvisie rekening gehouden met standpunten van partijen buiten de coalitie?
14. In hoeverre heeft u als persoon invloed gehad op de standpunten/inhoud van de woonvisie los van de standpunten van de coalitiepartners?

Prestatieafspraken

15. Welke invloed hebben de standpunten van coalitiepartners gehad op de inhoud van de prestatieafspraken?
16. Welke standpunten/onderwerpen uit de prestatieafspraken komen duidelijk van [lokale partij] af?
17. Is er bij de totstandkoming van de prestatieafspraken rekening gehouden met standpunten van partijen buiten de coalitie?
18. In hoeverre heeft u als persoon invloed gehad op de standpunten/inhoud van de prestatieafspraken los van de standpunten van de coalitiepartners?
19. Hoe omschrijft u de relatie met de coalitie?
20. Is de gemeentelijke woonvisie in een keer goedgekeurd door de gemeenteraad?

Relatie burger

21. Hoe wordt er rekening gehouden met de mening van burgers bij de vorming van de partijstandpunten van [lokale partij]? Ziet u hierbij verschil bij andere partijen?

22. Hoe wordt de mening van de burger binnen uw gemeente betrokken bij de vorming van de woonvisie? En in hoeverre is dit te danken aan [lokale partij]?
23. Hoe wordt de burger binnen uw gemeente betrokken bij de inrichting van hun eigen leefomgeving? En in hoeverre is dit te danken aan [lokale partij]?
24. Hoe wordt de burger betrokken bij de totstandkoming van de prestatieafspraken tussen de gemeente en de woningcorporatie? En in hoeverre is dit te danken aan [lokale partij]?
25. Welke verbeterpunten zou u graag willen zien met betrekking tot burgerparticipatie bij de opstelling van het volkshuisvestingsbeleid?

Relatie woningcorporatie

26. Wat zijn de motieven om samen te werken met de woningcorporaties? En hoe ziet de coalitie dat?
27. Wat vond u van de samenwerking als u hiernaar terug kijkt?
28. Wat was uw rol in het samenwerkingsproces tussen gemeente en woningcorporaties?
29. Merkt u duidelijk verschillen in de houding ten opzichte van woningcorporaties tussen de partijen binnen uw gemeente?

De laatste tijd gaat er nog al eens wat mis met woningcorporaties zoals verkeerde investeringen, hoge grondaankopen waardoor de woningcorporatie in de problemen komt, of zoals onlangs de aankoop van derivaten door Vestia.

30. Bent u van mening dat de toezicht op woningcorporaties versterkt dient te worden? En moet dit dan juist vanuit de lokale of de nationale overheid?
31. Ziet u de woningcorporatie liever als uitvoerder van het gemeentelijk beleid of als samenwerkingspartner?
32. In hoeverre zijn de woningcorporaties binnen uw gemeente betrokken bij de totstandkoming van de gemeentelijke woonvisie?
33. Hoe zijn de standpunten van de woningcorporatie meegenomen in de prestatieafspraken?
34. Met welke frequentie vindt er bestuurlijk overleg plaats tussen de gemeente en woningcorporaties (NB: dat is dus het overleg tussen de wethouder en het corporatiebestuur?)
35. Maakt de politieke kleur van de Wethouder in uw ogen verschil in de samenwerking tussen gemeente en woningcorporatie of zijn er andere factoren doorslaggevend?
36. Hoe kijkt u aan tegen de vennootschapsbelasting die corporaties dienen te betalen?
37. Hoe kijkt u tegen de door minister Donner ingestelde heffing voor de huurtoeslag, die zal ingaan in 2014. (NB: de heffing zorgt ervoor dat corporaties gaan bijdragen aan de huurtoeslag)

Type en inhoud

38. Geeft u de voorkeur aan intentieafspraken of aan garantieafspraken?
39. Heeft u een voorkeur naar kwalitatieve of kwantitatieve prestatieafspraken?
40. Welke concrete maatregelen zou de corporatie nemen die gunstig zijn voor [gemeente invullen]. Wat doet de gemeente hiervoor terug?

Overig

41. Hoe wordt u, naast wat de ambtenaren doen, inhoudelijk gevoed in uw werk als wethouder?
42. Wordt u inhoudelijk gevoed door uw eigen fractie?
43. Heeft u met uw eigen fractie systematisch of ad hoc overleg?
44. Is daarbij sprake van tweerichtingsverkeer (halen en brengen van opvattingen en inzichten)?
45. Kunt u een punt noemen waarop u bent bijgestuurd door de partij?

INTERVIEW WETHOUDERS VOORGEDRAGEN LOKALE LIJSTEN

46. Vanaf wanneer bent u werkzaam als wethouder?

47. Wat ziet u als de speerpunten van [lokale lijst] ten aanzien van de lokale volkshuisvestingsbeleid.

Door de interviewer worden telkens aan de geïnterviewde 5 specifieke onderwerpen met betrekking tot de lokale volkshuisvesting voorgelegd te weten: senioren, starters, leefomgeving, duurzaamheid en woon-zorgarrangementen.

48. Wat zijn de standpunten van [lokale lijst] ten aanzien van starters en senioren met betrekking tot de lokale volkshuisvesting?

49. Wat zijn de standpunten van [lokale lijst] ten aanzien van de leefomgeving? En hoe is het volgens u gesteld met de leefomgeving in de wijken van de gemeente [gemeente invullen] (bespreek ook sociale veiligheid).

50. Wat is het standpunt van [lokale lijst] ten aanzien van duurzaamheid met betrekking tot de lokale volkshuisvesting?

51. Wat is het standpunt van [lokale lijst] ten aanzien van de woon-zorgarrangementen?

52. Waar heeft [lokale lijst] haar succes aan te danken?

53. Biedt [lokale lijst] ook opleidingsmogelijkheden aan raadsleden?

Overige partijen

De huidige coalitie in de gemeente [lokale lijst] bestaat [partijen invullen]

Woonvisie

54. Welke invloed hebben de standpunten van de coalitiepartners op de inhoud van de woonvisie?

55. Welke standpunten in de woonvisie komen duidelijk van de coalitiepartners af?

56. Welke standpunten/onderwerpen uit de woonvisie komen duidelijk van [lokale lijst] af?

57. Is er bij de totstandkoming van de woonvisie rekening gehouden met standpunten van de partijen buiten de coalitie?

58. In hoeverre heeft u als persoon invloed gehad op de inhoud van de woonvisie los van de standpunten van de coalitiepartners?

59. Is de gemeentelijke woonvisie in een keer goedgekeurd door de gemeenteraad?

60. Een aantal onderwerpen (zoals: beleid m.b.t. gehandicapten, statushouders, woon-zorgarrangementen en particulier opdrachtgeverschap) komen zowel niet in het partijprogramma van 2006 of in het coalitieakkoord, maar vervolgens worden deze wel besproken in de woonvisie. Waar komen de standpunten op deze onderwerpen vandaan?

Prestatieafspraken

61. Welke invloed hebben de standpunten van coalitiepartners gehad op de inhoud van de prestatieafspraken?

62. Welke standpunten/onderwerpen uit de prestatieafspraken komen duidelijk [lokale lijst] af?

63. Is er bij de totstandkoming van de prestatieafspraken rekening gehouden met standpunten van partijen buiten de coalitie?

64. In hoeverre heeft u als persoon invloed gehad op de inhoud van de prestatieafspraken los van de standpunten van de coalitiepartners?

65. Hoe omschrijft u de relatie met de coalitie?

Relatie burger

66. Hoe wordt er rekening gehouden met de mening van burgers bij de vorming van de partijstandpunten van [lokale lijst]? Ziet u hierbij verschil bij andere partijen?
67. Hoe wordt de burger betrokken bij de inhoud van de gemeentelijke woonvisie? En in hoeverre is dit aan [lokale lijst] te danken? En wat is hierbij uw eigen bijdrage?
68. Hoe wordt de burger binnen uw gemeente betrokken bij de inrichting van hun eigen leefomgeving? En hoeverre is dit aan [lokale lijst] te danken?
69. Hoe wordt de burger betrokken bij de prestatieafspraken tussen de gemeente en woningcorporatie? En in hoeverre is dit aan [lokale lijst] te danken?
70. Welke verbeterpunten zou u graag willen zien met betrekking tot burgerparticipatie bij de opstelling van het volkshuisvestingsbeleid?

Relatie woningcorporatie

71. Wat zijn de motieven om samen te werken met de woningcorporaties? En hoe ziet de coalitie dat?
72. Wat vond u van de samenwerking als u hiernaar terug kijkt?
73. Wat was uw rol in het samenwerkingsproces tussen gemeente en woningcorporaties?
74. Merkt u duidelijk verschillen in de houding ten opzichte van woningcorporaties tussen de politieke partijen binnen uw gemeente?

De laatste tijd gaat er nog al eens wat mis met woningcorporaties zoals verkeerde investeringen, hoge grondaankopen waardoor de woningcorporatie in de problemen komt, of zoals onlangs de aankoop van derivaten door Vestia.

75. Bent u van mening dat de toezicht op woningcorporaties versterkt dient te worden? En moet dit dan juist vanuit de lokale of de nationale overheid?
76. Ziet u de woningcorporatie liever als uitvoerder van het gemeentelijk beleid of als samenwerkingspartner?
77. In hoeverre zijn de woningcorporaties binnen uw gemeente betrokken bij de totstandkoming van de gemeentelijke woonvisie?
78. Hoe zijn de standpunten van de woningcorporatie meegenomen in de prestatieafspraken?
79. Met welke frequentie vindt er bestuurlijk overleg plaats tussen de gemeente en woningcorporaties (NB: dat is dus het overleg tussen de wethouder en het corporatiebestuur?)
80. Maakt de politieke kleur van de Wethouder in uw ogen verschil in de samenwerking tussen gemeente en woningcorporatie of zijn er andere factoren doorslaggevend?
81. Hoe kijkt u aan tegen de vennootschapsbelasting die corporaties dienen te betalen?
82. Hoe kijkt u tegen de door minister Donner ingestelde heffing voor de huurtoeslag, die zal ingaan in 2014. (NB: de heffing zorgt ervoor dat corporaties gaan bijdragen aan de huurtoeslag)

Type en inhoud

83. Geeft u de voorkeur aan intentieafspraken of aan garantieafspraken?
84. Heeft u een voorkeur naar kwalitatieve of kwantitatieve prestatieafspraken?
85. Welke concrete maatregelen zou de corporatie nemen die gunstig zijn voor de gemeente Landgraaf. Wat doet de gemeente hiervoor terug?

Overig

86. Hoe wordt u, naast wat de ambtenaren doen, inhoudelijk gevoed in uw werk als wethouder?
87. Wordt u inhoudelijk gevoed door uw eigen fractie?
88. Heeft u met uw eigen fractie systematisch of ad hoc overleg?
89. Is daarbij sprake van tweerichtingsverkeer (halen en brengen van opvattingen en inzichten) of juist eenrichtingsverkeer?
90. Kunt u een punt noemen waarop u bent bijgestuurd door de partij?

91. Met welke frequentie vindt er bestuurlijk overleg plaats tussen de gemeente en de drie woningcorporaties?

INTERVIEW WONINGCORPORATIE CASUSSEN DOMINANT AANDEEL LOKALE LIJSTEN

1. In welke gemeenten is de woningcorporatie werkzaam?
2. Hoe is de relatie met de wethouder volkshuisvesting van de gemeente [gemeente invullen]?
3. Merkt u verschillen tussen de wethouder van de gemeente [gemeente invullen] en van de andere gemeente(n) waar de corporatie werkzaam is?
4. Merkt u het verschil dat de wethouder van een lokale politieke partij zonder nationale binding is?
5. Merkt u het verschil dat er een lokale politieke partij zonder nationale binding deel neemt in de coalitie?
6. Er wordt wel eens gesteld dat politici van lokale partijen zonder nationale binding minder professioneel te werk, wat vindt u van deze stelling?
7. Denkt u dat lokale partijen zonder nationale binding zich sterker inzetten voor het lokale volkshuisvestingsbeleid?
8. Is de woningcorporatie betrokken geweest bij de totstandkoming van de woonvisie?
9. In welk stadium is de woningcorporatie betrokken geweest bij de totstandkoming van de woonvisie?
10. In welke mate heeft de woningcorporatie de mogelijkheid gehad om de woonvisie inhoudelijk bij te sturen?
11. Zijn er burgers/burgerorganisaties betrokken geweest bij de totstandkoming van de woonvisie?
12. Vindt u dat de woningcorporatie voldoende betrokken is geweest bij de totstandkoming van de woonvisie?
13. Zijn er burgers/burgerorganisaties betrokken geweest bij de totstandkoming van de prestatieafspraken? Wie heeft hiervoor het initiatief genomen?
14. Is het overleg tussen de gemeente [gemeente invullen] en de woningcorporatie bij de totstandkoming van de prestatieafspraken systematisch of ad hoc verlopen?
15. Aan welke type prestatieafspraken geeft u de voorkeur? Harde afspraken zoals garantieafspraken en handelingen of intentieafspraken?
16. Bent u van mening dat de belangen van de woningcorporatie voldoende zijn behartigd in de prestatieafspraken?
17. Hoe is het contact met de lokale politiek naast de wethouder, met raadscommissie, met individuele fracties of leden van de fracties? Merkt u daarin verschillen tussen lokale lijsten en partijen?
18. Welke onderwerpen in de prestatieafspraken zijn duidelijk door de woningcorporatie naar voren gebracht?
19. Hoe wordt er omgegaan met de standpunten waarover de woningcorporatie en de gemeente [gemeente invullen] het oneens zijn?

INTERVIEWS WONINGCORPORATIE CASUSSEN DOMINANT AANDEEL LOKALE PARTIJEN

1. In welke gemeenten is de woningcorporatie werkzaam?
2. Hoe is de relatie met de wethouder volkshuisvesting van de gemeente [gemeente invullen]?
3. Merkt u verschillen tussen de wethouder van de gemeente [gemeente invullen] en van de andere gemeente(n) waar de corporatie werkzaam is?
4. Er wordt wel eens gesteld dat lokale partijen met nationale binding zich minder sterk inzetten voor het lokale volkshuisvestingsbeleid dan lokale politieke partijen zonder nationale binding? Wat is uw mening hierover?
5. Is de woningcorporatie betrokken geweest bij de totstandkoming van de woonvisie?
6. In welk stadium is de woningcorporatie betrokken geweest bij de totstandkoming van de woonvisie?
7. In welke mate heeft de woningcorporatie de mogelijkheid gehad om de woonvisie inhoudelijk bij te sturen?
8. Zijn er burgers/burgerorganisaties betrokken geweest bij de totstandkoming van de woonvisie? En wie heeft hiervoor het initiatief genomen?
9. Vindt u dat de woningcorporatie voldoende betrokken is geweest bij de totstandkoming van de woonvisie?
10. Zijn er burgers/burgerorganisaties betrokken geweest bij de totstandkoming van de prestatieafspraken? Wie heeft hiervoor het initiatief genomen?
11. Is het overleg tussen de gemeente [gemeente invullen] en de woningcorporatie bij de totstandkoming van de prestatieafspraken systematisch of ad hoc verlopen?
12. Aan welke type prestatieafspraken geeft u de voorkeur? Harde afspraken zoals garantieafspraken en handelingen of intentieafspraken?
13. Bent u van mening dat de belangen van de woningcorporatie voldoende zijn behartigd in de prestatieafspraken?
14. Hoe is het contact met de lokale politiek naast de wethouder, met raadscommissie, met individuele fracties of leden van de fracties? Merkt u daarin verschillen tussen lijsten en partijen?
15. Welke onderwerpen in de prestatieafspraken zijn duidelijk door de woningcorporatie naar voren gebracht?
16. Hoe wordt er omgegaan met de standpunten waarover de woningcorporatie en de gemeente [gemeente invullen] het oneens zijn?

Lokale Lijsten: kleine partijen met grote invloed?

Onderzoek naar de verschillen in attitude tussen lokale lijsten en lokale partijen *en* de doorwerking van deze attitude op de prestatieafspraken tussen woningcorporaties en gemeenten.

Master thesis planologie • Faculteit der Management Wetenschappen • Radboud Universiteit Nijmegen • Augustus 2012

Auteur: Ruud van Berkel • Studentnummer: s4001532 • Begeleider: Prof. G.R.W. de Kam

Colofon

“Lokale lijsten: kleine partijen met grote invloed”?

Een onderzoek naar de verschillen tussen lokale politieke partijen met nationale binding en zonder nationale binding *en*

De doorwerking van deze verschillen op de prestatieafspraken tussen de gemeente en de woningcorporatie.

Radboud Universiteit Nijmegen
Faculteit der Managementwetenschappen
Planologie
Masterthesis

Auteur:
T.J.M.M. van Berkel
Studentnummer: #4001532

Begeleider/Eerste lezer:
Prof. G.R.W. de Kam

Tweede lezer:
Prof. Dr. E. van der Krabben

Augustus,

2012

Voorwoord

“Het geheim van succes is vastberadenheid” (Benjamin Disraeli, 1804).

Het schrijven van de masterthesis was een zware bevalling. Het eerste onderzoek heb ik vroegtijdig af moeten blazen omdat de wetenschappelijke relevantie onvoldoende was en omdat ik niet voldoende geïnteresseerd was in het onderwerp. Ik heb hierbij een aantal momenten gehad waarbij ik de spreekwoordelijke handdoek in de ring wilde gooien. Toch was ik zo ver gekomen dat een terugweg niet meer mogelijk was. De vastberadenheid om dit onderzoek niet op te geven heeft ervoor gezorgd dat het nu toch afgerond is.

Voor u ligt de masterthesis waarin een onderzoek wordt gedaan naar de verschillen tussen lokale partijen met en lokale partijen zonder nationale binding en hoe deze verschillen doorwerken in de prestatieafspraken tussen de gemeente en de woningcorporatie.

Zelf ben ik zeer geïnteresseerd in de Nederlandse politiek en om dit vervolgens te combineren met de volkshuisvesting sprak mij dus aan. Na heel wat literatuur gelezen te hebben en aanpassingen van het onderzoeksvoorstel is mijn uiteindelijke onderzoek tot stand gekomen.

Dit onderzoek is geschreven in het kader van de masterthesis. De masterthesis vormt de afsluiting van de master Planologie, aan de Faculteit der Managementwetenschappen van de Radboud Universiteit te Nijmegen.

Gaarne wil ik het voorwoord gebruiken om mijn dank uit te spreken naar een aantal mensen die voor het afronden van mijn onderzoek van belang zijn geweest. Allereerst gaat mijn dank uit naar Prof. G.W.R. de Kam, voor de goede en flexibele begeleiding bij het uitvoeren van het onderzoek. Verder gaat mijn speciale dank uit naar een goede vriend van mij H. Lammers voor de hulp bij de analyse van de enquête en algehele tekstcontrole. Ook wil ik A. de Kroon, provinciesecretaris Limburg, bedanken voor de toetsing op taalgebruik. Daarnaast wil ik in willekeurige volgorde P. van den Elsen, T. van Berkel, en M. van Berkel bedanken voor mentale steun, controle van de spelling, het printwerk en inhoudelijke feedback.

Ook gaat mijn dank uit naar de geïnterviewde personen: S. Adriaansen, M. van der Steen, W. van Duin, S. van Veen, H. Struik, E. Borstlap, R. Gommers, R. Zeegers, T. van der Veen, K. Trip, A. Dritty en M. Caris. Tot slot wil ik alle respondenten van de enquête bedanken.

Ik wens u veel leesplezier toe!

Ruud van Berkel

Helmond, augustus 2010

Populaire Samenvatting

“Lokale lijsten: kleine partijen met grote invloed?” is een onderzoek naar de verschillen tussen lokale politieke partijen met (lokale partijen) en zonder nationale binding (lokale lijsten), en hoe deze verschillen doorwerken op de prestatieafspraken tussen de gemeente en woningcorporaties. De aanleiding van dit onderzoek is de in de jaren '80 ingezette decentralisatie van de volkshuisvesting. De verantwoordelijkheid voor de volkshuisvesting is van het Rijk verschoven naar de gemeenten. Daarnaast is de opkomst van de lokale lijsten sinds de gemeenteraadsverkiezingen van 1994 aanleiding geweest.

De verschillen tussen lokale partijen en lokale lijsten zijn eerst verkend aan de hand van de *public choice theory* en de literatuur. Omdat uit eerder onderzoek blijkt dat de positie op het links-rechts spectrum een sterkere invloed heeft op de verschillen tussen lokale lijsten en partijen, is aan de hand van een enquête eerst de positie van de partijen en lijsten op het links-rechts spectrum bepaald. Om de verschillen te tussen lokale lijsten en partijen te onderzoeken zijn 6 casussen geselecteerd waarbij de lokale lijsten en partijen een vergelijkbare positie op het politieke spectrum innemen. Vanuit de casestudy, maar deels ook vanuit de enquête, zijn stellingen uit de literatuur en theorie zowel bevestigd als ontkracht. Op grond van de resultaten van dit onderzoek dient het traditionele beeld van de lokale lijst als onprofessionele *one-issue* partij bijgesteld te worden.

Samenvatting

Sinds de komst van de nota volkshuisvesting in de jaren negentig hebben de gemeentelijke overheden steeds meer verantwoordelijkheid en autonomie ten opzichte van het woonbeleid gekregen. Deze toename van de verantwoordelijkheid wordt door het thans demissionaire kabinet Rutte-Verhagen voortgezet. Naast deze decentralisatie is er een tweede trend zichtbaar die de aanleiding vormt voor het onderzoek: de opkomst van lokale partijen zonder nationale binding (lokale lijsten). Sinds de gemeenteraadsverkiezingen van 1994 is het tij gaan keren ten gunste van lokale lijsten. Terwijl in 1990 nog 13,3% van de stemmen werd uitgebracht op lokale lijsten was dit percentage bij de volgende verkiezingen in 1994 gestegen naar 17.8% en vanaf de verkiezingen van 2002 is het percentage boven de 20% gebleven. Tot slot is de positie van woningcorporaties ten opzichte van de overheden de laatste decennia veranderd. Vanaf 1984 besloot de Rijksoverheid om geen rijksleningen meer te verstrekken en evenmin garanties te geven over afgesloten leningen op de kapitaalmarkt. Daarnaast heeft de *bruteringsoperatie* ervoor gezorgd dat woningcorporaties de volkshuisvestingstaak zelfstandig kunnen uitvoeren. Ondanks deze verzelfstandiging probeert de centrale overheid nog steeds beroep te doen op de financiële middelen van de woningcorporaties (bijvoorbeeld door de Vogelaarheffing, de vennootschapsbelasting en de heffing voor de huurtoeslag). Lokale lijsten hebben in tegenstelling tot lokale partijen (lokale politieke partijen met nationale binding zoals het CDA Katwijk) geen nationale binding. Hierdoor kan verondersteld worden dat lokale lijsten zich sterker richten op de lokale volkshuisvesting en meer negatief aankijken tegen de afdracht van corporatievermogen richting de Rijksoverheid. Vanuit deze bevindingen is gekomen tot de vraagstellingen:

Wat zijn de attitude verschillen tussen lokale lijsten en lokale partijen met betrekking tot het volkshuisvestingsbeleid en in hoeverre werken deze attitude verschillen door op de prestatieafspraken tussen de gemeenten en woningcorporaties?

Het onderzoek wil een bijdrage leveren aan wat de opkomst van de lokale lijsten ten koste van de lokale partijen betekend voor het woonbeleid binnen de gemeente, zodat woningcorporaties beter kunnen anticiperen op de machtsverschuivingen in de lokale politiek. Verder zullen de bevindingen die naar voren komen, met betrekking tot de verschillen tussen de lokale partijen en lijsten, als kritische reflectie kunnen dienen voor lokale lijsten en partijen.

De wetenschappelijke relevantie van het onderzoek is tweeledig. Ten eerste wil het onderzoek een bijdrage leveren aan het inzicht in de verschillen tussen lokale lijsten en partijen.

Voorafgaand aan het empirische onderzoek is de *public choice theory* en Nederlandse literatuur bestudeerd teneinde tot de formulering van een aantal hypothesen te komen. Uit bestudering van de *public choice theory* zijn een aantal stellingen naar voren gekomen. Zo zou de aanwezigheid van lokale lijsten zorgen voor het beter functioneren van de lokale democratie. Ook hebben lokale partijen door de binding met hun moederpartij een grotere organisatie. De promotiemogelijkheden die dit met zich mee brengt zou er toe leiden dat politici van lokale partijen sterker gedreven zijn door het individueel belang dan politici van lokale lijsten.

Uit de literatuur is vervolgens naar voren gekomen dat raadsleden van de lokale lijsten dichter bij de burger staan dan raadsleden van lokale partijen. Ook is uit de literatuur naar voren gekomen dat het partijprogramma van de lokale lijsten sterker gericht is op de lokale situatie dan van lokale partijen. Doordat lokale lijsten als pragmatisch worden getypeerd hebben zij geen last van politiek tegenstellingen. De lokale lijst kan bijvoorbeeld met betrekking tot de sociale woningbouw een “links” standpunt innemen terwijl met betrekking tot de het economisch beleid een “rechts” positie ingenomen kan worden. Tot slot wordt het succes of falen van lokale partijen bepaald door uitspraken van Haagse kopstukken. Lokale lijsten hebben hier geen last van, lokale lijsten worden sterker afgerekend op het succes of falen op lokaal niveau, wat de lokale democratie ten goede komt.

Naast deze stellingen waarin de voordelen van de lokale lijsten worden benoemd zijn er ook stellingen geformuleerd over de nadelen van lokale lijsten ten opzichte van lokale partijen. Zo zouden lokale lijsten,

mede door de spectaculaire groei, een gebrek aan professionaliteit hebben. Ook zouden de lokale lijsten een kleiner netwerk hebben waardoor er geen gebruik gemaakt kan worden van de expertise en de opleidingsmogelijkheden van een moederpartij. Tot slot richten lokale lijsten zich te sterk op het lokale belang. Hierdoor zouden lokale lijsten niet met de juiste oplossingen komen voor vraagstukken die vanuit een interlokaal perspectief bekeken dienen te worden.

Het daadwerkelijke onderzoek is vervolgens opgesplitst in twee delen. Het eerste deel is de enquête waarbij de resultaten zijn verzameld van circa 300 respondenten. De verzamelde respondenten zijn alle raadsleden van lokale lijsten of van de lokale partijen VVD, CDA, PvdA, SP, GL, D66, CU en SGP. Het doel van de enquête is driedelig. Ten eerste is met de enquête de attitude van de lokale lijsten en partijen ten opzichte van de nationale en lokale volkshuisvesting bepaald. Ten tweede wordt deze indeling gebruikt om vervolgens casussen te selecteren voor het tweede deel van het onderzoek. Uit voorgaand onderzoek is gebleken dat de positie van de lijst/partij op het links-rechts spectrum een sterkere invloed heeft op de relatie tussen de gemeente en de woningcorporatie dan alleen het feit of het een lokale partij of lokale lijst betreft. Bij de casusselektie is er voor gezorgd dat de lokale partij die vergeleken wordt met de lokale lijst een vergelijkbare positie op het links-rechts spectrum heeft. Tot slot heeft de enquête als doel om de stellingen die naar voren zijn gekomen uit de *public choice theory* en de literatuur te toetsen, maar ook tot het formuleren van nieuwe stellingen.

Het tweede deel van het onderzoek betreft de casestudy. In totaal zijn er 6 casussen geselecteerd die in paren met elkaar vergeleken zijn. Om zoveel mogelijk externe factoren te beperken en te komen tot de daadwerkelijke verschillen tussen lokale lijsten en partijen zijn er een aantal selectiecriteria gehanteerd. Bij de casussen die met elkaar vergeleken worden, is het totaal aantal raadszetels nagenoeg gelijk gehouden, zodat ook het inwoneraantal vergelijkbaar is. Bij de paren dient bij de ene casus de lokale lijst een *dominant aandeel* binnen de gemeente te hebben en bij de andere casus de lokale partij. Een partij/lijs heeft bij dit onderzoek een dominant aandeel wanneer de partij/lijs de meeste zetels binnen de gemeenteraad bezit, de partij/lijs onderdeel is van de coalitie en de wethouder volkshuisvesting wordt geleverd door deze partij/lijs. Ook dient de attitude ten opzichte van het lokale en nationale volkshuisvestingsbeleid van de lokale partij, die vanuit de enquête is bepaald, vergelijkbaar te zijn met de attitude van de lokale lijst. Het eerste paar betreft de *grote groeigemeenten*: Katwijk en Roosendaal. Het tweede paar zijn de gemeenten Hoogezand-Sappemeer en Winterswijk. De laatste casussen betreffen de gemeenten in de krimpregio's te weten: Delfzijl en Landgraaf. Bij de casestudy zijn vanuit een analyse van de partijprogramma's de eerder geformuleerde stellingen getoetst. Vervolgens is gekeken in hoeverre deze stellingen doorwerken op het coalitieakkoord, de woonvisies en de prestatieafspraken tussen de gemeenten en de woningcorporaties. Tot slot zijn de casussen afgerond met interviews met de wethouders en medewerkers van de woningcorporatie.

Per casus is op basis van eerder genoemde documenten de scope, het belang van de lokale volkshuisvesting, het belang van interlokale thema's duurzaam bouwen en regionale samenwerking en het belang van burgerparticipatie geanalyseerd. De scope van de documenten is bepaald aan de hand van het aantal prestatieonderwerpen, in navolging van Severijn (2009), die worden besproken. Bij de interviews is vervolgens de houding van de partij/lijs ten opzichte van woningcorporaties, de opleidingsmogelijkheden en de professionaliteit geanalyseerd.

Bij de enquête is er verschil gemaakt tussen de attitude ten opzichte van het lokale en nationale volkshuisvestingsbeleid. Hierbij is allereerst naar voren gekomen dat de huidige indeling op het links-rechts spectrum met betrekking tot de nationale volkshuisvestingsvraagstukken nog voldoet. De traditioneel linksere partijen; SP, GL en PvdA, scoorden met betrekking tot de nationale volkshuisvesting links van het midden. De partijen die normaliter rechts op het politieke spectrum worden ingedeeld, zoals de VVD, CDA en SGP, profileerden zich bij de enquête ook rechts van het midden. De groep lokale lijsten scoorde zeer centraal met hun standpunten over de nationale volkshuisvesting. Dit wordt veroorzaakt doordat er geen eenduidige ideologische structuur invalshoek is waar vanuit de lokale lijsten hun standpunten bepalen. De lokale lijsten scoorden zowel links als rechts van het midden. Door het grote

aantal onderzoeksobjecten is de totale score uiteindelijk rond het midden uitgekomen. De standaard deviatie van de groep lokale lijsten bevestigt dit beeld.

Daarnaast is de attitude met betrekking tot het lokale volkshuisvestingsbeleid bepaald, dit heeft een vergelijkbaar beeld opgeleverd. Wat hierbij wel opvalt is dat alle lokale partijen dicht bij het midden scoren. De VVD scoort minder rechts en de SP minder links. Hieruit kan geconcludeerd worden dat op lokaal niveau de lokale politieke partijen pragmatischer ingesteld zijn. Dit is opvallend want lokale partijen betichten lokale lijsten er juist van pragmatisch te werk te gaan.

Partijen onderling blijken ook een andere houding te hebben ten opzichte van de woningcorporaties. De SP is voor het versterken van het toezicht op de woningcorporaties en de VVD en SGP is juist voor meer versoepeling. Dit sluit aan bij het socialistische denkbeeld van de SP en het liberale karakter van de VVD. Alle lokale lijsten en lokale partijen hebben een positieve attitude ten opzichte van het betrekken van de woningcorporaties. Na GL en D66 zijn de lokale lijsten het sterkst van mening dat woningcorporaties sterk betrokken dienen te worden bij de totstandkoming van de woonvisie.

Alle partijen en lokale lijsten geven aan dat burgers sterker betrokken dienen te worden bij de totstandkoming van het volkshuisvestingsbeleid. Dit kan wordt verklaard vanuit het feit dat de lokale partijen en lijsten hun bestaansrecht uiteindelijk te danken hebben aan de burger (lees kiezer).

Tot slot valt op dat gemiddeld genomen de PvdA en de VVD de voorkeur geven aan minder strakke prestatieafspraken dan de lokale lijsten. De SP en CU daarentegen geven de voorkeur aan hardere prestatieafspraken.

Uit de casestudies is naar voren gekomen dat de lokale lijsten hun succes te danken hebben aan hun eigen succes of falen in de lokale politiek. Lokale partijen daarentegen geven in de casussen aan dat hun succes te danken is aan de traditionele achterban die aanwezig is binnen de gemeente. En dat het succes van de lokale partij in belangrijke mate afhangt van het succes of falen van de moederpartij.

De lokale partijen hebben binnen hun eigen partij meer opleidingsmogelijkheden dan lokale lijsten. Twee onderzochte lokale lijsten boden enkel opleidingsmogelijkheden aan via de raadsgriffier. Alleen van de lokale lijsten zorgde de GBBL voor eigen opleidingsmogelijkheden. Deze constatering sluit aan bij de stelling "lokale partijen hebben door hun landelijk netwerk meer opleidingsmogelijkheden dan lokale lijsten".

De stelling lokale lijsten zijn one-issue partijen is geheel ontkracht in de casestudies. Alle lokale lijsten hadden zelfs alleen met betrekking tot de volkshuisvesting een uitgebreid programma. Wel blijkt bij zowel de *grote groei*-, *middelgrote groei*- als bij de *krimpgemeenten* dat de lokale partijen een bredere scope hebben dan lokale lijsten. Het gegeven dat de partijprogramma's van de lokale partijen gebaseerd zijn op een landelijk gedistribueerd (breed opgezet) format ligt hier waarschijnlijk aan ten grondslag. De beperktere scope van de lokale lijsten lijkt echter niet door te werken op de wethouders voorgedragen door de lokale lijst. Er zijn namelijk geen duidelijke verschillen ontdekt met betrekking tot de scope van de woonvisies en prestatieafspraken, die onder verantwoordelijkheid van deze wethouders zijn opgesteld.

Uit een vergelijking van de partijprogramma's valt verder op dat lokale partijen meer aandacht besteden aan het interlokale thema duurzaam bouwen en een positievere houding hebben ten opzichte van regionale samenwerking. Deze constatering sluit aan bij de stelling "lokale partijen hebben meer oog voor interlokale thema's".

Een andere belangrijke hypothese uit de literatuur is "lokale lijsten betrekken burgers sterker bij het volkshuisvestingsbeleid". Uit de casestudies blijkt dat bij de *grote groei*- en *middelgrote groeigemeenten* de lokale lijsten de burger sterker betrekken bij het volkshuisvestingsbeleid. Bij de *krimpgemeenten* zijn er geen duidelijke verschillen naar voren gekomen.

Al met al blijkt dat het traditionele beeld van de lokale lijst als onprofessionele *one-issue* partij is achterhaald en dat de lokale lijsten een blijvende factor zijn in de lokale politiek.

Inhoudsopgave

-DEEL I ONDERZOEKSKADER-

1	HOOFDSTUK 1: INLEIDING	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Doelstelling	11
1.3	Vraagstelling	11
1.4	Relevantie	12
1.5	Onderzoeksmodel	14
1.6	Leeswijzer	15
2	BELEIDSKADER	16
2.1	Woonbeleid	16
2.2	Prestatieafspraken	18
2.3	Conclusie	20
3	THEORETISCH KADER	21
3.1	Public choice theory	21
3.2	Politiek gedrag	23
3.3	Conclusie	26
4	VERSCHIL LOKALE LIJSTEN EN LOKALE PARTIJEN LITERATUUR	28
4.1	Nederland	28
5	METHODOLOGIE & OPERATIONALISATIE	30
5.1	Methodologie	30
5.2	Operationalisatie	35

-DEEL II DE ENQUÊTE-

6	RESULTATEN WEB ENQUÊTE	43
6.1	Algemeen	43
6.2	Positie links-rechts spectrum	43
6.3	Attitude partij/lijst t.o.v. stakeholders en type prestatieafspraken	47
6.4	Toets public choice theory en literatuur	49
6.5	Conclusies	51

-DEEL III GROTE GROEIGEMEENTEN-

7	GEMEENTE KATWIJK	54
7.1	Algemene beschrijving Katwijk	54
7.2	Partijprogramma CDA Katwijk 2006	56
7.3	Coalitieakkoord Katwijk 2006-2010	57
7.4	Woonvisie Katwijk 2008-2020	58
7.5	Prestatieafspraken SpiritWonen, KVB en gemeente Katwijk	58
7.6	Partijprogramma CDA Katwijk 2010	59
7.7	Coalitieakkoord 2010-2014	60
7.8	Prestatieafspraken Dunavie en gemeente Katwijk	60
7.9	Lokale verhoudingen	61
8	GEMEENTE ROOSEDAAL	66
8.1	Algemene beschrijving Roosendaal	66
8.2	Partijprogramma Roosendaalse Lijst 2006	70
8.3	Partijprogramma Roosendaalse Lijst 2010	70
8.4	Coalitieakkoord 2010-2014	71
8.5	Woonvisie Roosendaal 2010-2020	72
8.6	Prestatieafspraken 2010-2014	72
8.7	Lokale verhoudingen	73
8.8	Conclusie CDA Katwijk versus RL	78

-DEEL IV MIDDELGROTE GROEIGEMEENTEN-

9	GEMEENTE HOOGEZAND-SAPPEMEER	81
9.1	Algemene beschrijving gemeente Hoogezand-Sappemeer	81
9.2	Partijprogramma PvdA Hoogezand-Sappemeer 2006	84
9.3	Coalitieakkoord 2006-2010	84
9.4	Woonvisie Hoogezand-Sappemeer 2008-2012	85
9.5	Partijprogramm PvdA HS 2010	85
9.6	Coalitieakkoord 2010-2014	86
9.7	Prestatieafspraken Hoogezand-Sappemeer Lefier & Talma.	86
9.8	Lokale verhoudingen	87
10	GEMEENTE WINTERSWIJK	92
10.1	Algemene beschrijving Winterswijk	92
10.2	Partijprogramma Winterswijks Belang 2006	95
10.3	Coalitieakkoord 2006-2010	95
10.4	Woonvisie Winterswijk 2008-2020	96
10.5	Partijprogramma Winterswijks Belang 2010	97
10.6	Coalitieakkoord 2010-2014	97
10.7	Prestatieafspraken	98
10.8	Lokale verhoudingen	98
10.9	Conclusie PvdA HS versus WB	102

-DEEL V KRIMPGEMEENTEN-

11	GEMEENTE DELFZIJL	105
11.1	Algemene beschrijving gemeente Delfzijl	105
11.2	Partijprogramma PvdA Delfzijl 2006	108
11.3	Coalitieakkoord 2006-2010	108
11.4	Prestatieafspraken	110
11.5	Partijprogramma PvdA Delfzijl 2010	110
11.6	Coalitieakkoord Delfzijl 2010-2014	111
11.7	Lokale verhoudingen	111
12	GEMEENTE LANDGRAAF	116
12.1	Algemene beschrijving gemeente Landgraaf	116
12.2	Partijprogramma GBBL 2006	119
12.3	Coalitieakkoord 2006-2010	120
12.4	Partijprogramma GBBL 2010	120
12.5	Coalitieakkoord GBBL, PvdA & VVD; 2010	121
12.6	Prestatieafspraken gemeente Landgraaf, Hestia, UoW & Wonen Limburg; 2011	121
12.7	Lokale verhoudingen	122
12.8	Conclusie gemeente PvdA Delfzijl versus GBBL	126

-DEEL VI CONCLUSIE-

13	CONCLUSIE	105
13.1	Enquête	129
13.2	Casusvergelijkingen lokale partijen versus lokale lijsten	130
13.3	Kritische reflectie	136

-LITERATUUR-

-DEEL I ONDERZOEKSKADER-

1 Hoofdstuk 1: Inleiding

Centraal in dit hoofdstuk staan de opzet en uitwerking van het onderzoek. In de eerste paragraaf wordt een beeld geschetst van de ontwikkelingen die aanleiding zijn geweest voor het onderzoek. Vervolgens worden de doel- en vraagstelling geformuleerd. In de daaropvolgende paragrafen komen de maatschappelijke relevantie, wetenschappelijke relevantie en het onderzoeksmodel aanbod. Het hoofdstuk wordt afgesloten met de leeswijzer.

De twee kernbegrippen zijn lokale partijen en lokale lijsten. Omdat deze begrippen essentieel zijn voor het onderzoek worden ze vooraf beschreven. In de gemeentelijke politiek zijn er twee soorten politiek partijen: lokale politieke partijen *met* nationale binding dit zijn lokale afdelingen van een moederpartij zoals een lokale afdeling van het CDA (verder genoemd lokale partijen) en lokale politieke partijen *zonder* nationale binding bijvoorbeeld Helmonds Belang (verder genoemd: lokale lijsten).

1.1 Aanleiding

1.1.1 Volkshuisvesting en overheidsinterventie

Het ruimtelijke beleid in Nederland is een domein waarmee overheidsinstanties zich intensief bemoeien (Needham, 2005, p. 7). De overheidsorganen sturen het ruimtelijk beleid door middel van bestemmingsplannen, structuurvisies, bouwvergunning etc. De overheid legt regels op aan burgers, bedrijven en lagere overheden die het gebruik van de ruimte beperken (Needham, 2005, p. 12). Deze overheidsbemoeienis is ook terug te vinden in de volkshuisvesting.

De betrokkenheid van de overheid bij de volkshuisvesting is gebaseerd op de algemene erkenning van het recht van eenieder op een behoorlijke huisvesting (Ekkers, 2002, p. 35). Het recht op een goede huisvesting is in de Grondwet terug te vinden in artikel 21 (GW). De taak om te zorgen voor woongelegenheid ligt bij de overheid:

“Bevordering van voldoende woongelegenheid is voorwerp van zorg der overheid” (artikel 22 lid 2 GW)

Doordat het hier een sociaal grondrecht betreft, betekent dit niet dat een individuele burger de overheid hiervoor aansprakelijk kan stellen. De zorg voor goede huisvesting is een instructienorm of een inspanningsverplichting, een opdracht die de overheid zichzelf heeft gesteld (Ekkers, 2002, p. 38).

Van der Schaar (1987, in: Ekkers, 2002) noemt de volgende motieven waarom de overheid op de volkshuisvesting dient te interveniëren: aanwezigheid marktimperfecties, aanwezigheid externe effecten (naast de woning zelf is de woonomgeving onderdeel van het wonen maar deze is niet in de prijs inbegrepen), onderschattingmotief, gelijkheids- of verdelingsmotief en het behoeftemotief.

1.1.2 Decentralisatie van de volkshuisvesting

Het Rijk heeft de afgelopen decennia verschillende taken en verantwoordelijkheden van zich afgestoten ten gunste van de lagere overheden (provincies en gemeenten). Dit proces van decentralisatie heeft volgens Ekkers (2002, p. 77) met name weerslag gehad op de volkshuisvesting. Vanaf het begin van de vorige eeuw heeft de mate van centrale overheidsinterventie op de volkshuisvesting een aantal golfbewegingen gekend.

De betrokkenheid van de overheid bij de volkshuisvesting is niet altijd vanzelfsprekend geweest. In de 19^e eeuw werden woningen vooral gebouwd in opdracht van particulieren. Tijdens deze periode was het vooral de markt die zich bezig hield met vraag en aanbod van woningbouw. Uitbreidingsplannen werden wel opgesteld door gemeenten, maar werden te pas en te onpas aangepast aan de wensen van particuliere bouwers (Cammen & De Klerk, 2003). Er werd vaak zonder enige vorm van overheidsbemoeienis gebouwd zoals de bouwers en eigenaars het zelf wilden (Voogd, 2004).

Voor de introductie van de Woningwet werden problemen met betrekking tot de huisvesting van de bevolking, voornamelijk op het gebied van hygiëne en brandveiligheid, tegengegaan met behulp van gemeentelijke verordeningen. Met de introductie van de Woningwet in 1901 werd de volkshuisvesting erkend als nationale aangelegenheid (Ekkers, 2002; de Gier, 2011, pp. 4-5). Met deze wet beschikte de

overheid over een aantal middelen om de woningbouw te sturen. Een van deze middelen waarover de centrale overheid ging beschikken, was het uitbreidingsplan voor het grondgebied van gemeenten. Dit verplichtte snel groeiende gemeenten om uitbreidingsplannen op te stellen om te voorkomen dat er woningnood ontstond (Voogd, 2004).

Na de Tweede Wereldoorlog was de invloed van het Rijk met betrekking tot de volkshuisvesting het grootst. Deze sterke centrale overheidsinterventie werd gerechtvaardigd door het hoge kwantitatieve woningtekort. Door de oorlog waren ruim 86 duizend woningen verwoest, 43 duizend zwaar beschadigd en 293 duizend licht beschadigd. Daarnaast kreeg Nederland te maken met een spectaculaire bevolkingsgroei, de zogenaamde babyboom (van der Cammen & de Kerk, 2009). Tussen 1940 en 1970 nam de Nederlandse bevolking toe van 8,8 miljoen tot 12,9 miljoen inwoners (CBS Statline). In 1953 voorspelde het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) een bevolkingsomvang tussen de 13,2 en 15,3 miljoen inwoners voor het jaar 1981, “Nederland raakt vol” was de conclusie (van der Cammen & de Kerk, 2009, p. 172). Er moest worden gebouwd en het Rijk had hierin een sterk sturende rol. Uitgaven voor de woningbouw werden centraal gepland en via contingeringsplanning verdeeld over het land (Jókövi, Boon & Filius, 2006, p. 27).

Eind jaren tachtig begon de mate waarin de overheid zich mengde in de volkshuisvesting te veranderen. Voor het eerst na de Tweede Wereldoorlog was het hardnekkige woningtekort verminderd. De kritiek op de vanuit de Rijksoverheid gesubsidieerde woningbouw nam toe. Het volkshuisvestingsbeleid dat werd opgesteld door de Rijksoverheid voldeed niet aan de lokale behoeften van de woonconsument (Jókövi, Boon & Filius, 2006, p. 21).

De Nota Volkshuisvesting in de jaren Negentig die werd uitgegeven in 1989 was de eerste nota die de ontwikkeling van meer markt en minder overheid daadwerkelijk in werking zette. Hiermee vormden de jaren negentig een markeerpunt voor de institutionele verhoudingen ten opzichte van de volkshuisvesting: van een sterke overheidsbemoeienis naar een toenemende invloed van marktpartijen. De nieuwe ordeningsprincipes van *de Nota Volkshuisvesting in de jaren Negentig* waren: decentralisatie, verzelfstandiging, marktwerking en deregulering (Jókövi, Boon & Filius, 2006, p. 22).

Met de invoering van de *Nota Volkshuisvesting in de jaren Negentig* zorgde staatssecretaris Heerma ervoor dat de regie over de volkshuisvesting van de Rijksoverheid aan gemeenten werd overgedragen (VNG, 2007). De gedachte achter het overdragen van de regie van de nationale overheid aan de lokale overheden was dat deze beter kunnen inspelen op de uiteenlopende lokale en regionale woningmarktontwikkelingen (Gerrichhauzen, Arts & Dunnen, 1999, vertaald uit: Jókövi, Boon & Filius). De gemeenten kregen, met de invoering van deze nota, meer ruimte om hun ruimtelijk beleid naar eigen inzicht in te vullen. Het Rijk ging zich vanaf dat moment meer richten op toezicht, advisering, informatieverzameling en –uitwisseling (Jókövi, Boon & Filius, 2006).

Bij de toenemende decentralisatie werd ook een ander financieringssysteem geïntroduceerd. Doordat het Rijk tot de jaren negentig financiële middelen verschaftte, in de vorm van staatsleningen en subsidies, kon het woonbeleid centraal vanuit den Haag worden geregeld. Met de introductie van het Besluit Woninggebonden Subsidies (BSW, 1992) kwam er een einde aan de centrale financieringsmethodiek en werd er gebruik gemaakt van subsidiebudgetten. De Rijksoverheid hoefde zich vanaf nu niet meer te bemoeien met afzonderlijke projecten per gemeente. Waar voorheen het Rijk individuele projecten beoordeelde en op basis daarvan subsidies verstrekke werd dit vanaf nu anders gedaan. Provincies brengen voortaan een bindend advies uit over de verdeling naar gemeenten, waarop de minister een definitief programma vaststelt. De budgetten worden direct toegekend aan gemeenten met meer dan 30.000 inwoners. Kleinere gemeenten ontvangen de subsidiegelden via regionale budgethouderschappen (Ekkers, 2002, p. 89).

De komst van de *Nota Volkshuisvesting in de jaren Negentig* heeft voor een verschuiving gezorgd van verantwoordelijkheid op nationaal niveau naar verantwoordelijkheid op lokaal niveau. De Nota Mensen Wonen (MWW) die in 2000 verscheen zette het eerder ingezette beleid: *meer marktwerking, minder overheid* voort. Uit een evaluatie van de *Nota volkshuisvesting in de jaren Negentig* bleek echter dat een andere invulling voor de decentralisatie nodig was. Decentralisatie werd in de Nota MWW niet meer gezien als het afstoten van taken, maar als het aangaan van nieuwe vormen van bestuurlijke samenwerking. Het Rijk had eigen ambities met betrekking tot het woonbeleid vertaald naar prestaties

(aantallen te bouwen woningen, stedelijke vernieuwing, woonmilieudifferentiatie). De gemeenten bleven verantwoordelijk voor de uitwerking van deze prestaties. Gemeenten dienden eigen visies te ontwikkelen met betrekking tot wonen: de woonvisies. Financiële middelen werden door het Rijk verstrekt aan de gemeenten afhankelijk van de geboekte resultaten.

Vanaf de jaren negentig is de verantwoordelijkheid en de invloed van de lokale overheden op de ruimtelijke ordening en daarmee de volkshuisvesting toegenomen. De sturingsfilosofie *decentraal wat kan, centraal wat moet* benadrukt de invloed en verantwoordelijkheid van de gemeenten ten opzichte van de ruimtelijke ordening. Decentralisatie als sturingsfilosofie is ook in de Nota Ruimte (2006) terug te vinden:

“Het accent verschuift met deze nota..... van gedetailleerde Haagse sturing met veel regels en voorschriften naar sturing op hoofdlijnen zodat anderen hun verantwoordelijkheid ook werkelijk kunnen nemen en waarmaken”.
(VROM, LNV, VenW & BZ, 2006, p. 24)

De gemeentelijke bestemmingsplannen als ordeningsinstrument krijgen in de Nota een centrale rol. De Rijksoverheid intervenueert alleen in de ruimtelijke ordening wanneer hier het nationaal belang mee gediend is (VROM, LNV, VenW & BZ, 2006, p. 24). Ook het thans demissionaire kabinet Rutte-Verhagen zet de ingezette koers van decentralisatie met betrekking tot de ruimtelijke ordening voort:

“In de ruimtelijke ordening vindt een integrale afweging plaats van verschillende belangen waarbij de besluitvorming zo transparant mogelijk gaat plaatsvinden en zo dicht mogelijk bij degenen die het direct aangaat.

- Het kabinet komt met voorstellen de ruimtelijke ordening meer over te laten aan provincies en gemeenten.
- Het toezicht en de regie op het beleid van ruimtelijke ordening en volkshuisvesting gaat naar de provincies.

(VVD & CDA, 2010, p. 30)

Concluderend kan gesteld worden dat sinds de komst van de nota volkshuisvesting in de jaren negentig de gemeentelijke overheden steeds meer verantwoordelijkheid en autonomie op het lokale volkshuisvestingsbeleid hebben gekregen en de trend naar meer verantwoordelijkheid voor decentrale overheden wordt door het thans demissionaire kabinet Rutte-Verhagen voortgezet.

1.1.3 Localism

Decentralisatie is een trend die niet alleen in Nederland plaats vindt. De afgelopen decennia heeft decentralisatie plaats gevonden bij zowel westerse als opkomende landen (de Vries, 2000). Het mondiale karakter van decentralisatie wordt veroorzaakt door een andere trend *globalization*. *Nation-states*, met hun hoogtepunt in de jaren zeventig van de vorige eeuw, zijn op hun beloop en het positioneren van de internationale concurrentiepositie van steden wordt steeds belangrijker (Harris, 2001, p. 43). Steden gaan samenwerkingsverbanden aan om zich internationaal te positioneren, hierbij zijn administratieve grenzen niet meer van belang (voorbeeld samenwerkingsverband ELA [Eindhoven, Leuven, Aachen]). De *localisation* trend zorgt voor een verschuiving van macht en verantwoordelijkheid van de centrale naar de decentrale overheden met betrekking tot de ruimtelijke, bestuurlijke, financiële en economische positie van steden.

Een onderdeel van *localisation* is de toenemende autonome positie van het lokale bestuur. Deze toename van lokale autonomie en democratie wordt gerechtvaardigd vanuit een aantal argumenten. Ten eerste zorgt lokale autonomie voor een verdeling van de macht binnen een samenleving. Naast de horizontale machtsverdeling tussen de wetgevende, uitvoerende en rechtelijke macht draagt lokale politiek bij aan een verticale machtenscheiding tussen verschillende bestuurslagen (Phillips, 1996; Boogers, 2010). Ten tweede staat de lokale politiek dicht bij de burger. De lokale politiek heeft betrekking op concrete onderwerpen waarmee burgers in het dagelijks leven direct te maken hebben. De

nabijheid van de lokale politiek is niet alleen gelegen in de vraagstukken die aan de orde zijn, maar ook in de toegankelijkheid hiervan (Stoker, 2004; Boogers, 2010). Ten derde voldoet het centrale bestuur niet meer aan de toenemende complexiteit van de samenleving. Vraagstukken worden steeds complexer van karakter en kunnen per regio van elkaar verschillen. Gedecentraliseerd bestuur is beter in staat om oplossingen te vinden voor lokale problemen, omdat lokale ambtenaren dicht bij het probleem staan (Stoker, 2004; de Vries, 2000). Ten vierde zorgt decentralisatie voor een toename van het vertrouwen van de burgers in de politiek en burgerschap, waardoor de *civil society* een bijdrage kan leveren aan het oplossen van complexe problematiek (Stoker, 2004). Ten vijfde zorgt decentralisatie voor efficiëntere implementatie en monitoring van beleid (de Vries, 2000). Tot slot stimuleert lokale autonomie divers beleid met betrekking tot maatschappelijke vraagstukken, in tegenstelling tot het uniforme beleid wat wordt opgesteld door de centrale overheid (Pratchett, 2004). Op lokaal niveau kan gemakkelijker worden geëxperimenteerd met nieuwe politieke praktijken (Boogers, 2010).

Osborne (1996, p. 253), voorstander van decentralisatie, komt met de volgende deels overlappende argumenten voor gedecentraliseerd bestuur en beleid:

They are far more flexible and can respond quickly to changing circumstances and customers' needs; They are more effective than centralized institutions they know what actually happens; They are far more innovative...innovation happens because good ideas bubble up from employees, who actually do the work and deal with the customers; Decentralized institutions generate higher morale, more commitment and greater productivity...especially in organizations with knowledge workers

Het belang van lokale autonomie wordt ook door Europa erkend en is ingebed in artikel 4.3 van het Europees Handvest inzake lokale autonomie:

"Overheidsverantwoordelijkheden dienen in het algemeen bij voorkeur door de autoriteiten te worden uitgeoefend die het dichtst bij de burger staan".
(Europese Raad, 1985)

In Groot-Brittannië wordt de decentralisatie, toename van lokale autonomie en democratie, vormgegeven in het concept *new localism*. De laatste jaren is de aandacht bij de overheid en de wetenschap voor dit concept toegenomen (Clarke & Gaile, 1997; Klein, 2003; Stoker, 2004; Aspden & Birch 2005; Pratchett, 2004). De essentie van het *new localism* houdt in meer en betere gedecentraliseerde besluitvorming, hernieuwde lokale democratie, gerevitaliseerde lokale democratie en sterkere burgerparticipatie (Aspden & Birch, 2005). Stoker (2005) ziet *new localism* als het overdragen van macht, verantwoordelijkheid en geldmiddelen om beleid te bewerkstelligen van het centrale gezag naar lokale overheden en gemeenschappen.

In 1997 kwam de *Labour party* in Groot-Brittannië aan de macht. Een van de beleidspunten was het moderniseren van de lokale overheden en de herleving van de lokale democratie. Dit doel werd omschreven in het "White Paper Modern Local Government: In Touch with the People" (DETR, 1998). De *Labour party* wilde deze modernisering bewerkstelligen door middel van: nieuwe grondwetten voor de gemeenteraden; programma's om publiek consultatie en participatie te stimuleren; en voorstellen om de kieswet te hervormen (Pratchett, 2002). Het doel van deze modernisering was om te zorgen voor een efficiëntere, transparantere en meer verantwoordelijke lokale besluitvorming en het vertrouwen van het volk te verhogen in gemeenteraden.

De huidige coalitie, gevormd door de partijen *Liberal Democrats*, *Conservative and Unionist Party*, heeft de decentralisatietrend verder ingezet. Met de *decentralisation and localisation nota* (House of Commons, 2011) wordt de planning op regionaal niveau vervangen door planning op lokaal niveau.

De hierboven besproken decentralisatie heeft ook invloed gehad op de ruimtelijke planning. Langzamerhand wordt de wereld niet meer bedekt door aaneengeschaalde ruimtelijke plannen, maar meer door een netwerk van stedelijke ruimtelijke plannen (Harris, 2001).

Nationale overheden zitten met betrekking tot het *localism* vraagstuk in een paradox. Enerzijds is lokale autonomie nodig als voorwaarde voor lokale democratie. Anderzijds breekt te veel autonomie een breed

gesteunde basis af (Pratchett, 2004). Hierdoor zijn overheden als maar op zoek naar de goede balans tussen centralisatie en decentralisatie. Paragraaf 1.1.5 bespreekt de paradox waarin de Nederlandse overheid momenteel zit: aan de ene kant is volgens de regering decentralisatie wenselijk, maar aan de andere kant doet de centrale overheid steeds meer beroep op het vermogen van woningcorporaties dat het investeringsvermogen in het lokale woonbeleid beperkt.

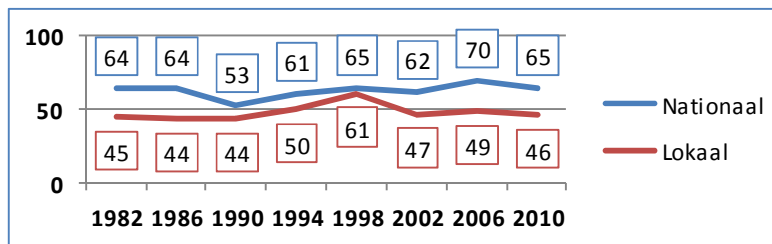
Hieruit kan geconcludeerd worden dat decentralisatie niet alleen plaats vindt in Nederland, maar dat het een mondiale trend is. Met dit onderzoek sluit ik me aan bij de trend van decentralisatie van het bestuur en richt ik me op de invloed van de lokale overheid (gemeenten) op de volkshuisvesting.

Naast decentralisatie van het bestuur is er tevens sprake van *decentralisatie* van politieke partijen, dit wil zeggen dat steeds meer onafhankelijke lokale politieke partijen terrein winnen ten koste van lokale politieke partijen met nationale binding. Dit zal worden beschreven in de volgende paragraaf.

1.1.4 Van lokale lijsten naar lokale partijen en terug

De invloed en verantwoordelijkheden van het gemeentelijke bestuur is door de decentralisatie de laatste decennia toegenomen ten koste van de Rijksoverheid. Ondanks deze toenemende verantwoordelijkheid laten kiezersonderzoeken iedere keer weer zien dat de belangstelling voor de lokale politiek over de jaren heen lager is dan bij de landelijke politiek (Castenmiller, 2001, p. 104; Boogers, 2010, p. 28) (zie afbeelding 1-1).

Afbeelding 1-1: Belangstelling voor landelijke en lokale politiek (% zeer of tamelijk geïnteresseerd)

Bron: SGBO, 1982-2006; decentraalbestuur.nl

Ook uit het onderzoek van Tjalma, van Stipdonk & Leeuwenburg (2006) naar het stemgedrag bij gemeenteraadsverkiezingen gaf ongeveer 65% van de kiezers aan zich te laten leiden door de landelijke politiek. Dit kwam vervolgens ook tot uiting in de gemeentelijke verkiezingsuitslagen. Overeenkomstig de landelijke politiek won de PvdA in 93% van de gemeenten en verloor het CDA in 80% van alle gemeenten. Politieke partijen winnen of verliezen in iedere gemeenten ongeveer evenveel, ongeacht de specifieke lokale omstandigheden (Boogers, 2010). De lagere betrokkenheid van de kiezer bij de lokale politiek is ook terug te vinden in de opkomstcijfers van de gemeenteraadsverkiezingen in verhouding met de Tweede Kamer verkiezingen (zie tabel 1-1).

Tabel 1-1: Opkomst percentages gemeenteraadsverkiezingen en tweede kamer verkiezingen.

	1990*	1994	1998	2002	2006	2010
Gemeenteraad	62,3%	65,3%	58,9%	57,9%	58,6%	54,1%
Tweede kamer	80,3%	78,8%	73,4%	79,1%	80,4%	75,4%

* Percentage tweede kamer verkiezingen in het jaar 1989; Bron: CELS Databestand

Boogers (2010, p. 10) geeft als voornaamste redenen voor de lagere betrokkenheid bij de gemeenteraadsverkiezingen: door de geringe media-aandacht vergeleken met de landelijke politiek spreekt de lokale politiek minder tot de verbeelding en burgers hebben op lokaal niveau andere mogelijkheden om hun wensen over het bestuur kenbaar te maken, bijvoorbeeld door middel van interactieve beleidsvorming, burgerfora en burgerinitiatieven.

Al meer dan twintig jaar wordt er discussie gevoerd over de nationalisering van de gemeenteraadsverkiezingen (Boogers, 2010; Janssen & Korsten, 2002). Van Tilburg (1993) kwam met de

conclusie dat er nauwelijks sprake is van lokaal kiesgedrag bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1974 tot en met 1990. De lokale verkiezingen waren volgens hem genationaliseerd. Deze conclusie baseerde hij op drie constatering.

Ten eerste was de electorale positie in de periode 1974 tot en met 1990 van lokale politieke partijen zonder nationale binding (verder genoemd lokale lijsten¹) systematisch verslechterd. Het aantal en het aandeel van de lokale lijsten in het totale aanbod van politieke partijen was sterk afgenomen (Van Tilburg, 1993, pp. 31-66).

Ten tweede werd het succes van de lokale afdelingen van nationale partijen (bijvoorbeeld lokale CDA, verder genoemd: lokale partijen) voor een belangrijk deel bepaald door nationale factoren. Het succes van lokale afdelingen van nationale partijen werd naar schatting voor minder dan 10% bepaald vanuit lokale factoren. Gemeenteraadsleden worden door de kiezer nauwelijks beoordeeld op hun eigen functioneren, maar juist meer door het functioneren van de Haagse kopstukken van de nationale politiek (Van Tilburg, 1993, pp. 67-142 en pp. 197-198).

Tot slot constateert van Tilburg (1993) dat uit kiezersonderzoek blijkt dat het merendeel van de kiezers simpelweg toegeeft dat nationale motieven belangrijker of minstens zo belangrijk zijn bij het uitbrengen van de stem voor de lokale verkiezingen.

Sinds de gemeenteraadsverkiezingen van 1994 is het tij gaan keren ten gunste van lokale lijsten (Janssen & Korsten, 2002; Boogers, 2010). Terwijl tijdens de gemeenteraadsverkiezingen van 1990 nog 13,3% van de stemmen werd uitgebracht op lokale lijsten was dit percentage bij de volgende gemeenteraadsverkiezingen in 1994 gestegen naar 17,8%. Vanaf de gemeenteraadsverkiezingen van 2002 is het percentage boven de 20% gebleven (zie tabel 1.2).

Tabel 1-2: Percentage uitgebrachte stemmen op lokale lijsten t.o.v. van lokale partijen.

	1974	1978	1982	1986	1990	1994	1998	2002	2006	2010
Lokale lijsten	18,9%	14,8%	13,0%	12,0%	13,3%	17,8%	17,7%	26,3%	22,1%	23,7%
Lokale partijen	81,1%	85,2%	87,0%	88,0%	86,7%	82,2%	82,3%	73,7%	77,9%	76,3%

Bron: Janssen & Korsten, 2002; UM/CELS databestand.

Het succes van de lokale lijsten na 1994 heeft een andere oorzaak dan het succes van deze partijen in de begin jaren zeventig. Begin jaren zeventig werden de successen onevenredig gehaald in de provincies Limburg (72%) en Noord-Brabant (51%) en in de kleinere gemeenten in de rest van Nederland (43%). Het succes in het katholieke zuiden werd veroorzaakt door het non-interventiebeleid wat werd gevoerd door de KVP. De KVP, waartegen nauwelijks geconcentreerd kon worden, deed niet mee aan de lokale verkiezingen zolang nationale partijen ook niet meededen. Hierdoor kon in het katholieke zuiden, met uitzondering van de grotere gemeenten, vrijwel alleen op lokale politieke partijen worden gestemd (Janssen & Korsten, 2002).

De electorale aantrekkingskracht van de lokale lijsten in de kleinere gemeenten van overig Nederland werd behaald door de lokale belangen die deze partij vertegenwoordigde en de plaatselijke bekendheid van de kandidaat-raadsleden. Hierbij komt ook nog eens het feit dat partijen die onvoldoende leden hadden zich niet draaiende konden houden (Janssen & Korsten, 2002).

Twee trends zorgden voor een kentering van het succes van de lokale lijsten na 1974. Op de eerste plaats zorgde de ontzuiling van de maatschappij ervoor dat het stemgedrag minder vanuit de kerk werd bepaald. Hierdoor werd het voor nationale partijen mogelijk om zich ook in het zuiden te manifesteren. Op de tweede plaats zorgde de schaalvergroting van de Nederlandse gemeenten ervoor dat het voor de nationale partijen steeds gemakkelijker was om voet aan de grond te krijgen (Janssen & Korsten, 2002).

Het huidige succes van de lokale lijsten heeft een andere oorzaak dan het succes begin jaren zeventig. Dit is te zien aan het feit dat het succes van de lokale lijsten meer evenredig is verdeeld over het land, zowel tussen de provincies (zie tabel 1.3) als tussen kleine en grote gemeenten (zie tabel 1.4), dan begin jaren zeventig. De opkomst van lokale lijsten zit hem niet in het terugwinnen van verloren terrein, maar

¹ In navolging van Van Tilburg & Tops .

met name in het in een toename van lokale lijsten van relatief ontgonnen gebieden in grotere gemeenten en andere provincies (Janssen & Korsten, 2002, p. 12).

Tabel 1-3: Percentage stemmen op lokale lijsten per provincie, 1974-2010

	1974	1978	1982	1986	1990	1994	1998	2002	2006	2010
Groningen	5,1%	5,0%	6,5%	5,7%	5,9%	6,0%	6,5%	14,3%	18,8%	17,6%
Friesland	10,5%	9,2%	9,9%	9,2%	12,7%	20,4%	20,0%	24,4%	11,9%	17,3%
Drenthe	8,5%	8,9%	9,3%	9,1%	12,0%	17,4%	*	23,1%	33,0%	24,0%
Overijssel	10,6%	6,5%	6,6%	6,1%	9,4%	14,8%	13,4%	18,9%	23,0%	21,4%
Flevoland	6,3%	4,7%	2,8%	5,2%	5,7%	7,7%	11,8%	27,2%	20,0%	17,9%
Gelderland	16,7%	13,0%	11,2%	10,4%	12,1%	14,5%	16,8%	22,7%	22,0%	21,0%
Utrecht	5,3%	3,2%	3,1%	3,7%	4,9%	6,9%	14,8%	21,4%	18,0%	14,7%
Noord-Holland	6,4%	4,9%	6,4%	6,8%	7,9%	11,8%	13,9%	22,2%	17,6%	18,9%
Zuid-Holland	4,7%	3,3%	4,6%	4,5%	4,6%	8,1%	11,7%	23,6%	23,5%	21,4%
Zeeland	15,8%	13,2%	11,4%	9,0%	10,7%	10,4%	16,6%	16,6%	21,3%	23,8%
Noord-Brabant	51,3%	37,0%	31,7%	28,1%	30,0%	33,6%	35,8%	42,0%	35,3%	34,4%
Limburg	71,8%	61,9%	41%	36,1%	34,2%	34,7%	36,7%	38,2%	32,1%	39,2%
Nederland	18,9%	14,8%	13,0%	12,0%	13,3%	16,4%	17,7%	26,3%	22,1%	23,6%

* geen gegevens beschikbaar

Bron: Janssen & Korsten, 2002; CELS databestand; geraadpleegd op 18 mei 2011.

Tabel 1-4: Percentage stemmen op lokale lijsten per gemeentegrootte, 1974-2002.

Inwoners (x 1000)	1974	1978	1982	1986	1990	1994	1998	2002
<3	44,9%	42,3%	38,7%	42,1%	50,0%	48,3%	40,9%	*
3-10	42,8%	35,2%	25,8%	23,1%	25,7%	27,5%	26,1%	28,9%
10-25	27,7%	20,4%	19,3%	17,9%	19,7%	22,3%	23,5%	28,9%
25-50	14,0%	10%	10%	10,8%	13,3%	16,5%	19,3%	28,3%
50-100	5,3%	4,6%	5,0%	6,2%	6,5%	12,7%	15,4%	26,1%
>100	2,4%	2,1%	3,0%	2,6%	2,1%	6,2%	9,2%	21,8%

Bron: Janssen & Korsten, 2002 (*) geen gegevens

Janssen & Korsten (2002, p. 15) komen tot de conclusie dat een deel van het succes van de lokale lijsten te maken heeft met het feit dat steeds minder kiezers een onwrikbare keuze hebben voor één van de drie grote nationale partijen (CDA, PvdA, VVD). Het aantal zwevende kiezers neemt toe. Dit kan worden verklaard met het feit dat de ontzuilde generatie de overhand krijgt in het electoraat.

De opkomst van de lokale lijsten wordt mogelijkwerijs ook versterkt door de opkomst van de lokale media. De kiezer kan via lokale en regionale televisie zenders steeds meer kennis opdoen over lokale thema's (Janssen & Korsten, 2002, p. 15). Bij de opkomst van de lokale media moet de opkomst van de PC en moderne tekstverwerkers niet worden onderschat. Dit heeft ervoor gezorgd dat bijna elke gemeente van enige omvang zijn eigen gratis weekblad kan produceren.

Tot slot heeft de verandering van de kieswet in 1990 waarschijnlijk voor de opkomst van lokale lijsten gezorgd (Kuiper, 1994 genoemd in: Janssen & Korsten, 2002). Hierdoor zijn lokale lijsten tegenwoordig verplicht om officiële verenigingen te worden. Dit heeft gezorgd voor toename van professionalisering, naamsbekendheid en continuïteit van de lokale lijsten.

De toetreding van lokale lijsten, in de lokale verkiezingen, is een groeiend fenomeen binnen Europa (Göhler, Holtman, Krappidel, Reiser, 2008; Mair & Smith, 1990). Deze kleine lokale lijsten zorgen voor hernieuwde mogelijkheden voor burgerparticipatie, politieke activiteiten en politieke verantwoordelijkheid. De lokale lijsten sluiten beter aan op de diverse belangen en inzichten op lokale vraagstukken dan de *mainstream* lokale partijen (Copus, Clark & Bottom, 2008, p. 254). Evenals in Nederland heeft ook Groot-Brittannië te maken met de opkomst van lokale lijsten.

De nationale politiek wordt in Groot-Brittannië gedomineerd door drie partijen; de conservatieven, de arbeidersparty en de liberaal democraten. De lokale politiek wordt ook door deze partijen gedomineerd echter zijn kleine partijen en lokale lijsten langzaam in opkomst in GB (Copus et al., 2008). De opkomst van de lokale lijsten binnen een bepaalde gemeenschap hangt af van de lokale omstandigheden. In tabel

1.5 zijn de percentages uitgebrachte stemmen aan respectievelijk de kleinere partijen met nationale binding, de lokale lijsten en de drie *mainstream* partijen weergegeven.

Tabel 1-5: Percentage stemmen uitgebracht op kleine lokale partijen, lokale lijsten en *mainstream* partijen bij de Engelse lokale verkiezingen.

Soorten partijen	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Kleinere nationaal gebonden partijen	2,7	1,6	4,0	2,4	3,5	1,8	5,9	5,5	10,1	4,7	11,5
Lokale lijsten	1,9	2,6	1,8	7,0	2,6	2,8	3,0	6,8	4,1	3,0	2,4
Main parties (L, C & LD)	95,4	96,0	94,2	90,7	94,0	95,4	91,0	87,7	85,8	93,0	86,1

Bron: Copus, Clark & Bottom, 2008, *Multi-Party Politics in England: Small Parties, Independents, and Political Associations in English local politics*.

Met name de kleinere gebonden partijen winnen terrein op de *mainstream* partijen. Maar ook de lokale lijsten, ondanks fluctuaties, versterken hun positie ten opzichte van de *mainstream* partijen bij de lokale politieke verkiezingen. Doordat het hier het totaal van de Engelse gemeenten betreft is het grote succes van lokale politieke partijen binnen bepaalde gemeenten niet zichtbaar. Vooral in de gemeenten waar de lokale omstandigheden zich niet, volgens de kiezers, laten oplossen door de huidige *mainstream* partijen. In de periode van 1996 tot en met 2006 zijn de drie grote partijen net iets minder dan 10% van de stemmen verloren voor de lokale verkiezingen (Copus, et al., 2008).

Zowel in Nederland als in Groot-Brittannië zijn vanaf midden jaren negentig de lokale lijsten in opkomst. Het onderwerp van dit onderzoek is de invloed van deze opkomende lokale lijsten op de volkshuisvesting. Het onderzoek wordt uitgevoerd vanuit de centrale hypothese dat lokale lijsten andere belangen hebben dan lokale partijen en dat deze belangenverschillen doorwerken op het volkshuisvestingsbeleid en de uiteindelijke prestatieafspraken tussen gemeenten en woningcorporaties. Deze centrale hypothese wordt onderbouwd vanuit de *public choice theory* en met literatuur over lokale politieke partijen. De *public choice theory* wordt uitvoerig in hoofdstuk 3 besproken.

1.1.5 Afspraken woningcorporaties en gemeenten

Het woonbeleid is een van de belangrijkste thema's van de gemeente. Burgers wensen voldoende en passende huisvesting, veilige leefomgeving en fijne buurten (VNG, 2007). Gemeenten kunnen met behulp van woonvisies het woonbeleid vormgeven. Bij het opstellen van de woonvisie is het van belang dat gemeenten rekening houden met de landelijke, provinciale en regionale doelstellingen, de samenstelling van de bevolking en de lokale situatie (Tweede Kamer, vergaderjaar 2005–2006).

De woonvisie wordt vastgesteld door de gemeenteraad (VNG, 2007). Op basis van de vastgestelde woonvisie dienen woningcorporaties een concreet investeringsbod uit te brengen wat vervolgens leidt tot prestatieafspraken tussen woningcorporatie en gemeente. De nieuwbouw van woningen, herstructurering van verouderde woonwijken en ook het grondbeleid zijn belangrijke onderdelen van deze prestatieafspraken (de Kam, 2010, p. 9). Hoewel het opstellen van prestatieafspraken geen verplichting is, wordt deze ontwikkeling door het voormalige ministerie van VROM gestimuleerd (Severijn, 2009; VNG, 2007). Voor de bruteringsoperatie werden prestatieafspraken tussen woningcorporaties en gemeenten al gestimuleerd door de Rijksoverheid (Zon, 1996). Sinds de bruteringsoperatie is het belang van prestatieafspraken om het woonbeleid te realiseren voor gemeenten toegenomen. Dit komt omdat de gemeenten geen harde middelen meer hebben om de woningcorporaties het woonbeleid te laten realiseren.

De positie van de woningcorporaties ten opzichte van de centrale overheid is sinds de opkomst van deze organisaties sterk veranderd. Met de invoering van de Woningwet in 1901 werden de bijzondere instellingen, de woningcorporaties, onder bepaalde voorwaarde toegelaten. Hierdoor konden zij een beroep doen op subsidies en exploitatiebijdragen van de overheid. Wanneer woningcorporaties behoefte hadden aan financiering konden zij een beroep doen op rijksleningen die ze konden afsluiten bij de gemeenten (Ekkers, 2002). Door deze financiële afhankelijkheid had de gemeente grote mate van invloed op de woningcorporaties.

De komst van de eerder besproken *Nota Volkshuisvesting in de Jaren Negentig* (1989) luidde de verzelfstandiging van de woningcorporaties in. De rijksoverheid had het besluit genomen om vanaf 1984 geen rijksleningen meer te verstrekken en evenmin garanties te geven over afgesloten leningen op de kapitaalmarkt. Om ervoor te zorgen dat woningcorporaties nog steeds aan financiële middelen konden komen werd in hetzelfde jaar de Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) opgericht. Vervolgens werd in 1988 het Centraal Fonds voor de Volkshuisvesting (CFV) in het leven geroepen. Woningcorporaties dienden, naar rato van hun financiële positie, het fonds zelf aan te vullen. Woningcorporaties die in een slechte financiële positie verkeerden konden vervolgens beroep doen op het fonds. Twee andere gebeurtenissen zorgden voor een grotere zelfstandigheid van de woningcorporaties. De eerste gebeurtenis was de tussenbalans van 1991 waarbij de overheidssubsidies bij de woningbouw werden afgeschaft, hiertegenover stond dat de huren in de periode 1990 en 1994 met 5,5% per jaar mochten stijgen. De tweede gebeurtenis was de *bruteringsoperatie*. Hierbij betaalde het Rijk in één keer de langlopende subsidieverplichtingen af (35 miljard gulden) en tegelijkertijd werden de leningen die corporaties hadden uitstaan, vervroegd opgeëist (41 miljard gulden). De verhoogde huren en de bruteringsoperatie hebben ervoor gezorgd dat woningcorporaties over voldoende middelen beschikken om de volkshuisvestingstaak zelfstandig uit te voeren (Ekkers, 2002).

Ondanks de verzelfstandiging van de woningcorporaties die met de komst van de *Nota ruimtelijke ordening in de jaren negentig* was ingezet probeert de centrale overheid nog steeds een beroep te doen op de financiële middelen van de woningcorporaties. Tijdens het kabinet Balkenende IV introduceerde voormalige minister Vogelaar van Wonen Wijken en Integratie (WWI) de 40 krachtwijken. Dit zijn achterstandswijken waarin geïnvesteerd moest worden. Minister Vogelaar legde de hoofdrol voor de verwezenlijking van het wijkactieplan bij de toegelaten instellingen. Er zou jaarlijks voor €250 miljoen geïnvesteerd moeten worden in deze wijken. Van dit bedrag moest jaarlijks €75 miljoen worden bijgedragen via projectsteun. Aangezien de woningcorporaties in deze krachtwijken niet in staat leken te zijn om deze financiële steun zelf te verwezenlijken, moeten de rijke corporaties over het hele land hieraan bijdragen. Het geld zou worden verzameld via de *Vogelaarheffing*. Corporaties die niet of nauwelijks projecten hebben in de Vogelaarwijken moesten een premie betalen aan het CFV. De CFV verstrekt vervolgens de subsidies aan corporaties die wel voldoende werkzaam zijn in de Vogelaarwijken. De rijke corporaties in het hele land zouden jaarlijks gezamenlijk €75 miljoen moeten afdragen. Dit geld wordt vervolgens geïnvesteerd in deze wijken (van der Meijden, 2008). Dit betekent dat voor de woningcorporaties minder kapitaal overblijft om te investeren in het eigen werkgebied.

De huidige minister van Binnenlandse Zaken, Donner, schrijft in zijn brief aan de Tweede Kamer dat de bijzondere projectsteun komt te vervallen in 2012. Deze keuze is gemaakt omdat het momenteel voor kan komen dat armere corporaties rijkere corporaties moeten steunen. Ook wordt te weinig rekening gehouden met corporaties die met vergelijkbare uitdagingen komen te zitten, zoals krimp (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2011). Dit lijkt een positieve ontwikkeling voor de woningcorporaties en de lokale gemeenschappen waarin zij werkzaam zijn. In het regeerakkoord staat echter dat verhuurders hiervoor in de plaats in 2014 een heffing voor de huurtoeslag ad €760 miljoen per jaar moeten gaan betalen.

Verder zijn woningcorporaties vanaf 1 januari 2008 verplicht om over alle activiteiten vennootschapsbelasting (vpb) te betalen: dus ook over het verhuren van woningen (Eikelboom, 2008). De invoering van de vennootschapsbelasting betekent een vermindering van de beschikbare middelen voor het lokale woonbeleid en extra inkomsten voor Den Haag.

De *Vogelaarheffing*, de heffing voor de huurtoeslag en de vennootschapsbelasting leggen beslag op het vermogen van de corporaties. Lokale lijsten hebben in tegenstelling tot lokale partijen geen nationale binding en hebben hierdoor meer oog voor vraagstukken die bij de lokale bevolking leven (Boogers, 2010). Hieruit kan worden verondersteld dat lokale lijsten een positievere houding hebben ten opzichte van de rol en de mogelijkheden van woningcorporaties in het lokale woonbeleid. Met het innen van de heffingen bij de woningcorporaties door de centrale overheid zullen de lokale lijsten het sneller oneens zijn. Waarschijnlijk zijn zij van mening dat het vermogen van de corporaties aan het lokale woonbeleid toebehoort terwijl lokale partijen minder snel geneigd zijn om tegen het nationale beleid in te gaan. Centraal

in het onderzoek zal het verschil in attitude tussen lokale lijsten en lokale partijen met betrekking tot het lokale volkshuisvestingsbeleid staan. En de doorwerking van deze attitude op de prestatieafspraken tussen gemeenten en woningcorporaties.

1.1.6 Eerder onderzoek

Er zijn verschillende onderzoeken gedaan naar prestatieafspraken tussen gemeenten en woningcorporaties. Sinds 2003 wordt door Severijn (2009; 2010) een inventarisatie gedaan van de prestatieafspraken tussen woningcorporaties en gemeenten. In 2010 beschikte 68% van de woningcorporaties over prestatieafspraken wat een stijging is ten opzichte van 2008 (56%) en 2006 (48%).

Zoals hierboven beschreven, is de positie van de lokale lijsten de afgelopen jaren sterker geworden. Onderzoek naar de invloed van lokale lijsten op de volkshuisvesting ontbreekt echter nog. Vulperhorst, Koolma, Houben & Westra (1986) deden onderzoek naar de relatie tussen de politieke kleur van de wethouder (CDA, VVD of PvdA) en de doorwerking hiervan op het volkshuisvestingsbeleid. Uit dit onderzoek kwam naar voren dat de doorwerking beperkt was, omdat de wethouder weinig ruimte had voor politieke profilering. De toen nog centraal gestuurde volkshuisvesting ligt hieraan ten grondslag. Door de decentralisatie van het bestuur en toename van lokale lijsten kan verondersteld worden dat de houding van de gemeenteraad en de wethouders ten opzichte van woonbeleid een sterkere doorwerking heeft gekregen.

Needham & de Kam (2001) en de Kam (2002) kwamen wel tot de conclusie dat de lokale politieke omgeving waarbinnen een woningcorporatie werkzaam is invloed heeft op het grondbeleid van de woningcorporatie. Wanneer een wethouder grondbeleid zich meer aan de rechterzijde van het politieke spectrum bevindt, blijken woningcorporaties vaker een tekort aan grond te hebben dan wanneer een wethouder grondbeleid zich aan de linkerzijde van het politieke spectrum bevindt (Needham & de Kam, 2001).

Door Gores (2008) is onderzocht in welke gemeenten prestatieafspraken tot stand zijn gekomen die blijken geven van ondersteunend grondbeleid van gemeenten; zij kwam tot een aantal van 60 gemeenten waar dit het geval was. Hierbij is geen relatie gelegd met de politieke samenstelling van de raad en het college met betrekking tot de prestatieafspraken.

In het onderzoek van de Kam (2010) zijn op basis van een tekstanalyse de attitudes van lokaal gebonden politieke partijen (CDA, VVD etc.) ten opzichte van het beleid van woningcorporaties in kaart gebracht. Het attitude schema kan gebruikt worden voor het positioneren van lokale lijsten. Vervolgens is een kwantitatief onderzoek gedaan naar de standpunten van lokale vertegenwoordigers van politieke partijen. Ook hier is in beperkte mate gekeken naar het verschil tussen lokale partijen met nationale binding en zonder nationale binding. Verder is er nog onderzoek gedaan door collega student Krijnen (2011) naar de invloed van lokale politieke verhoudingen op prestatieafspraken. Voor het onderzoek zijn vier gemeenten onderzocht: twee met een positieve houding en twee met een negatieve houding ten opzichte van de positie van de woningcorporaties. Een van de conclusies was dat er duidelijke verschillen zijn tussen de politieke partijen en opvattingen over het maken van prestatieafspraken. Mijn onderzoek onderscheidt zich door naar attitude verschillen te kijken tussen lokale lijsten en lokale partijen.

Studenten Rosmuller (2011) en Belt (2011) hebben onderzoek gedaan naar hoe de verschillen in attitude tussen lokale lijsten en partijen en of die verschillen doorwerken in de prestatieafspraken. Hierbij zijn zij tot de conclusie gekomen dat lokale lijsten geen andere invloed hebben op de relatie tussen woningcorporaties en gemeenten dan lokale partijen. Maar dat de positie van de partij in het links-rechts spectrum wel van invloed is op de relatie tussen de gemeenten en woningcorporatie. Doordat Rosmuller (2011) en Belt (2011) lokale lijsten en partijen hebben vergeleken ongeacht de positie op het links-rechts spectrum hebben ze de verschillen in invloed tussen lokale lijsten en partijen niet weten te achterhalen. Mijn onderzoek zal eerst de attitude van lokale lijsten en partijen in kaart brengen. Vervolgens zullen lokale partijen en lijsten met elkaar vergeleken worden die nagenoeg dezelfde positie op het links-rechts spectrum bekleden. Als dan (ook) verschillen in het woonbeleid en de prestatieafspraken worden gevonden, is het aannemelijk dat deze verschillen verklaard kunnen worden door het gegeven dat het een lokale partij of lijst betreft.

Vanuit de achtergrond van de toenemende populariteit van de lokale lijsten en het ontbreken van recent kwalitatief onderzoek wordt deze studie uitgevoerd. Het onderwerp van de studie is tweeledig: (1) de verschillen in opvattingen tussen lokale partijen en lokale lijsten met betrekking tot de lokale volkshuisvesting (2) en wat zijn de verschillen tussen lokale partijen en lijsten en hoe werken deze verschillen door op de prestatieafspraken, tussen de gemeente en woningcorporaties?

Op basis van bestudeerde literatuur (Boogers, 2010; Copus et al. 2008; Stoker, 2004; de Vries, 2000) wordt verondersteld dat er verschillen in opvattingen zijn tussen lokale lijsten en partijen met betrekking tot het woonbeleid. Ook wordt in de literatuur verondersteld dat er verschillen zijn zoals; de mate van professionaliteit, het betrekken van de burger bij het beleid etc. Wat voor invloed hebben deze verschillen op de prestatieafspraken tussen gemeente en woningcorporaties?

1.2 Doelstelling

De doelstelling van het onderzoek is tweeledig. Ten eerste heeft het onderzoek als doel om inzicht te krijgen in de verschillen in opvattingen met betrekking tot het lokale volkshuisvestingsbeleid tussen enerzijds lokale politieke partijen en anderzijds lokale lijsten.

Ten tweede wordt gekeken of er verschillen zijn tussen lokale partijen en lijsten, met een vergelijkbare politieke houding, en of deze verschillen doorwerken op de inhoud en totstandkoming van de prestatieafspraken tussen de gemeente en de woningcorporaties.

1.3 Vraagstelling

Vanuit deze doelstelling zijn de volgende drie centrale vragen geformuleerd:

- (1) Wat zijn de verschillen tussen lokale lijsten en lokale partijen?*
- (2) Hoe werken de verschillen tussen de lokale partijen en lijsten door in het lokale volkshuisvestingsbeleid, gegeven een bepaalde positie op het links-rechts spectrum met betrekking tot de volkshuisvesting?*
- (3) In hoeverre werken de verschillen tussen lokale lijsten en partijen door in de relatie en prestatieafspraken tussen de gemeente en de woningcorporatie?*

(1) Wat zijn de verschillen tussen lokale lijsten en lokale partijen?

- (A) Welke soorten politieke partijen zijn er en hoe kunnen deze partijen met betrekking tot het volkshuisvestingsbeleid worden ingedeeld in het politieke links-rechts spectrum?*
- (B) In hoeverre kunnen de verschillen tussen lokale partijen en lokale lijsten worden verklaard vanuit de public choice theory en de literatuur?*

(2) Hoe werken de verschillen tussen de lokale partijen en lijsten door in het lokale volkshuisvestingsbeleid, gegeven een bepaalde positie op het links-rechts spectrum?

- (A) In hoeverre werken de verschillen tussen lokale partijen en lijsten door in het partijprogramma, het coalitieakkoord en de woonvisie, gegeven een bepaalde positie op het links-rechts spectrum met betrekking tot de volkshuisvesting?*
- (B) In hoeverre kan dit worden verklaard vanuit de public choice theory?*

(3) In hoeverre werken de verschillen tussen lokale lijsten en partijen door in de relatie en prestatieafspraken tussen de gemeente en de woningcorporatie?

- (A) Welke verschillen zijn er in de inhoud en type van de prestatieafspraken tussen enerzijds gemeente met een dominant aandeel lokale lijsten en anderzijds een dominant aandeel lokale partijen?*
- (B) Wat zijn de verschillen tussen de wethouders volkshuisvesting enerzijds geleverd door de lokale partijen anderzijds door de lokale lijsten?*
- (C) Wat zijn de verschillen in de relatie tussen gemeente en woningcorporaties bij enerzijds gemeenten met een dominant aandeel lokale partijen en anderzijds lokale lijsten?*

Begripsbepaling

Een aantal begrippen in de vraagstelling vragen om nadere uitwerking:

- *Lokale partijen*: partijen die zich verkiesbaar stellen voor de gemeenteraadsverkiezingen en die afstammen van een landelijk opererende politieke partij. Voorbeelden zijn; lokaal opererende afdelingen van het CDA, PvdA, VVD, SP, PVV, GroenLinks, D66, ChristenUnie etc.
- *Lokale lijsten*: lokale politieke partij die zich alleen verkiesbaar stelt in de desbetreffende gemeente. De meest voorkomende soort is de lokale lijst die in hun naam verwijzen naar het algemeen belang of het gemeentebelang. Voorbeelden van lokale politieke partijen zijn: Helmondse Belangen, Partij Groot Meerssen, Dorpen en Duurzaam, Partij Algemeen Belang, Lijst van Schijndel, Stadsbelangen Mestreech etc.
- *Dominant*: met een dominante lokale politieke partij wordt bedoeld dat deze partij het grootste aantal of minimaal een even groot aantal zetels bezit in de gemeenteraad *en* dat de sleutelwethouder namens deze partij onderdeel is van het college van B&W.
- *Sleutelwethouder*: de wethouder die minimaal verantwoordelijk is voor de taakgebieden ruimtelijke ordening en volkshuisvesting/wonen en bij voorkeur ook voor financiën.
- *Woonbeleid*: het beleid gevoerd door de gemeente met betrekking tot de volkshuisvesting.
- *Prestatieafspraken*: de afspraken tussen de gemeente en de woningcorporatie met betrekking tot het woonbeleid. De verschillende gemeenten in het onderzoek hanteren verschillende begrippen voor de prestatieafpraak: contract, convenant, overeenkomst een akkoord etc. Dit onderzoek maakt geen onderscheid tussen deze begrippen en brengt ze onder de noemer prestatieafpraak. Deze prestatieafspraken kunnen onderverdeeld worden naar typologie, zie verder hoofdstuk 2.

Verder in het onderzoek komen ook een aantal begrippen naar voren die verder gedefinieerd dienen te worden:

- *Woon-zorgarrangementen*: combinatie van diensten op het gebied van wonen, zorg en welzijn, waardoor mensen langer zelfstandig kunnen wonen (Thesaurus zorg en welzijn, www.thesauruszorgenwelzijn.nl, n.d.).
- Onder *interactieve beleidsvorming* wordt in dit onderzoek verstaan: het proces waarin door de overheid de ontwikkeling van beleid wordt georganiseerd in samenwerking met betrokken burgers. Hierbij sluit het onderzoek aan bij van Woerkum (2000). Bij de interactieve beleidsvorming gaat het hierbij nadrukkelijk om de samenwerking met betrokken burgers.

1.4 Relevantie

1.4.1 Maatschappelijke relevantie

Zowel woningcorporaties als gemeenten vervullen een belangrijke maatschappelijke rol op het gebied van sociale volkshuisvesting. Met enige regelmaat werken woningcorporaties en gemeenten samen om tot een gewenst resultaat te komen. Afstemming tussen de partijen over de doelstellingen, rol en taakverdeling komen tot uiting in prestatieafspraken tussen de woningcorporaties en gemeenten. De attitude van lokale politieke partijen *en* de verdeling van de raadszetels en sleutelwethouders hebben invloed op het politieke klimaat met betrekking tot het (grond)beleid in relatie met woningcorporaties. De strategie van woningcorporaties met betrekking tot het grondbeleid wordt beïnvloed door de politieke attitude van een bepaalde gemeente (de Kam, 2010).

De samenstelling van de raad wordt bepaald door het stemgedrag van de burger. Omdat één partij zelden de meerderheid van de stemmen behaalt, is het van belang dat vervolgens een coalitie door twee of meer partijen wordt gevormd. Door de coalitie wordt vervolgens een coalitieakkoord gesloten en per taakgebied (onderwijs, sport, volkshuisvesting etc.) worden wethouders benoemd door de gemeenteraad. De wethouder die het taakgebied volkshuisvesting onder zich heeft, bereidt het woonbeleid voor wat vervolgens ter goedkeuring aan de gemeenteraad wordt voorgedragen (www.overheid.nl, geraadpleegd op: 29 juli 2011). De woonvisie is het uitgangspunt voor het maken van prestatieafspraken tussen gemeenten en de woningcorporaties (VNG, 2007).

Sinds de verkiezingen van 1994 zijn de lokale lijsten in opmars ten koste van lokale partijen. Dit onderzoek probeert een bijdrage te leveren aan het inzicht in de gevolgen van het stemgedrag van de burger op de lokale lijsten met betrekking tot het woonbeleid. Door te kijken wat de verschillen in attitude zijn tussen lokale lijsten en partijen met betrekking tot het woonbeleid *en* hoe deze verschillen doorwerken in de prestatieafspraken tussen woningcorporaties en gemeenten, zullen de resultaten van het onderzoek woningcorporaties in staat stellen beter te anticiperen op de machtsverschuiving tussen lokale lijsten en lokale partijen en wat dit betekent voor het toekomstige woonbeleid.

1.4.2 Wetenschappelijke relevantie

Zoals hierboven beschreven is er nauwelijks onderzoek gedaan naar het verschil in attitude tussen lokale lijsten en lokale partijen met betrekking tot het woonbeleid. De mogelijke verschillen in prestatieafspraken tussen gemeenten met een dominant aandeel lokale lijsten en lokale partijen zijn niet diepgaand onderzocht.

Dit onderzoek wordt uitgevoerd vanuit de veronderstelling dat er verschillen zijn in de attitude tussen lokale lijsten en lokale partijen met betrekking tot het woonbeleid en dat deze attitudeverschillen doorwerken in de prestatieafspraken tussen gemeenten en woningcorporatie in gemeenten waar deze partijen een dominante positie bezitten. Deze veronderstellingen zijn mede gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek naar decentralisatie van het bestuur en opkomst van lokale politieke partijen in de Nederland en het Verenigd Koninkrijk. Verder wordt de *public choice theory* bestudeerd om te kijken in hoeverre deze aannames te herleiden zijn uit deze theorie.

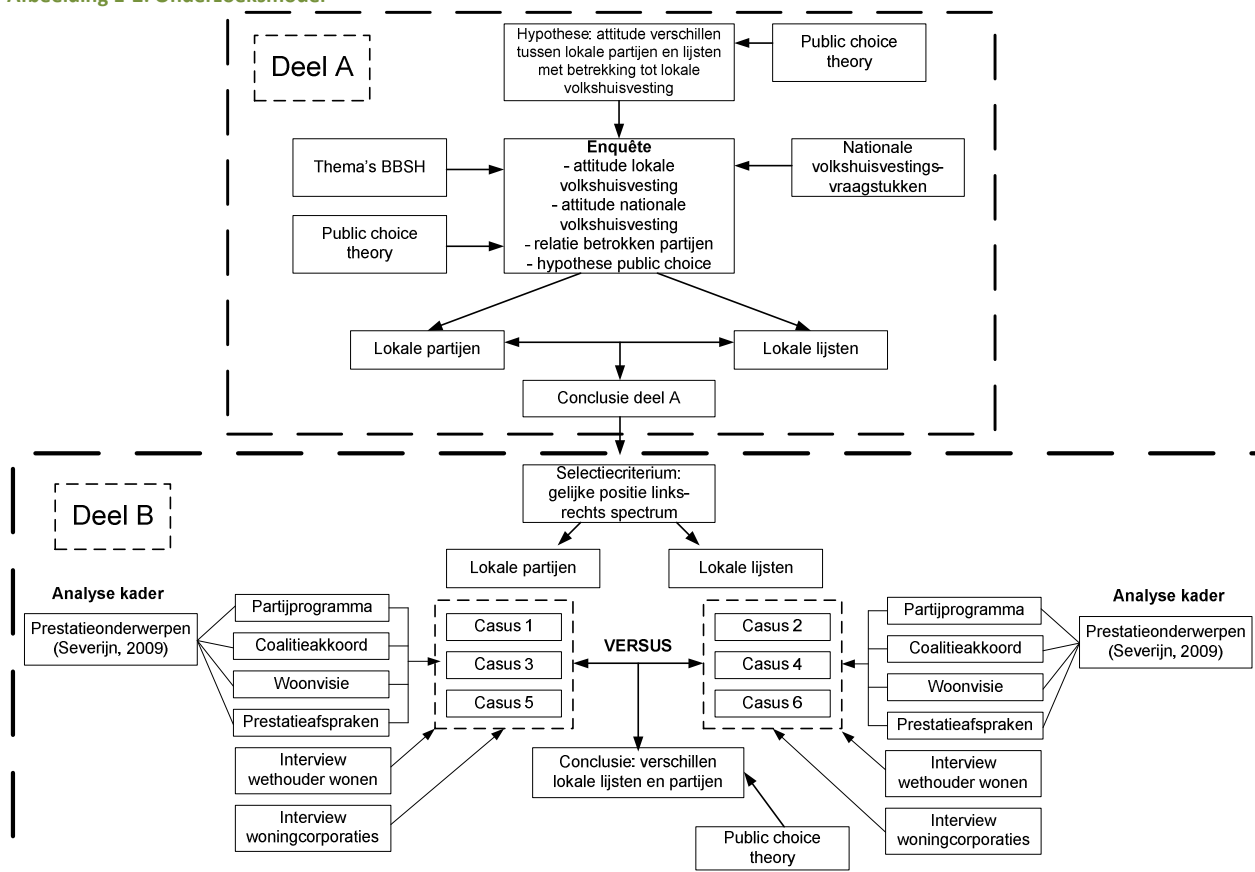
Zoals hierboven beschreven is de invloed van lokale lijsten ten opzichte van lokale politieke partijen met nationale binding nauwelijks onderzocht, laat staan met betrekking tot de sociale huisvesting. Dit onderzoek draagt bij aan wetenschappelijke inzicht in de verschillen tussen lokale lijsten en lokale politieke partijen met nationale binding en de doorwerking hiervan in de prestatieafspraken tussen woningcorporaties en gemeenten.

1.5 Onderzoeksmodel

Het onderzoek bestaat uit twee delen (zie afbeelding 1.2). In deel A wordt het onderzoek naar de attitude verschillen tussen lokale lijsten en partijen met betrekking tot de volkshuisvesting beschreven. Ook beschrijft dit deel de verschillen in de houding die lokale lijsten en partijen hebben ten opzichte van de betrokken partijen (woningcorporaties, bewoners en projectontwikkelaars). Tevens worden de hypothesen uit de *public choice theory* getoetst. Dit resulteert in een conclusie over de attitudeverschillen tussen lokale lijsten en partijen, die verklaard worden middels de *public choice theory*.

In onderdeel B wordt onderzocht of de veronderstelde verschillen terug te zien zijn in de partijprogramma's, coalitieakkoorden, woonvisie en uiteindelijk de prestatieafspraken tussen de woningcorporatie en de gemeente bij een gelijke positie op het links-rechts spectrum.

Afbeelding 1-2: Onderzoeksmodel

Bron: eigen werk.

1.6 Leeswijzer

In deze paragraaf wordt de opbouw van het onderzoek toegelicht. Het onderzoek bestaat uit dertien hoofdstukken welke achtereenvolgens worden beschreven.

Hoofdstuk 1 is het inleidende hoofdstuk, hierin is de toenemende decentralisatie in het bestuur alsmede de politiek geconstateerd. Vanuit deze waargenomen trend is een centrale vraagstelling geformuleerd, die verder is opgedeeld in een aantal deelvragen. Vervolgens is de wetenschappelijke en maatschappelijke relevantie besproken. Tot slot is het onderzoeksmodel weergegeven.

In hoofdstuk 2 wordt het beleidskader verder behandeld. Hierin wordt aangegeven hoe het woonbeleid en de prestatieafspraken tot stand komen. Uit dit hoofdstuk komen ook de onderwerpen die worden besproken in de prestatieafspraken aan bod (Severijn, 2009).

Hoofdstuk 3 onderbouwt aan de hand van de public choice theory dat lokale lijsten een andere houding hebben ten aanzien van de lokale volkshuisvesting dan lokale partijen. Verder wordt verondersteld dat er andere verschillen zijn tussen lokale lijsten en partijen en door deze verschillen de inhoud en totstandkoming van de prestatieafspraken tussen de lokale partijen en lokale lijsten verschillend is.

De hypothesen die in hoofdstuk 3 zijn geformuleerd worden in hoofdstuk 4 onderbouwd en uitgebreid aan de hand van de Nederlandse literatuur.

De methodologie en operationalisatie van het onderzoek worden besproken in hoofdstuk 5. Hierbij is duidelijk een tweedeling in het onderzoek te zien; namelijk het breedte onderzoek door middel van een enquête en het diepte onderzoek door middel van de *casestudies*. Na dit hoofdstuk komt het empirische deel van het onderzoek.

Hoofdstuk 6 geeft de resultaten en de conclusies van het eerste deel van het onderzoek weer. Hieruit zijn vervolgens de hypothesen aangepast.

In hoofdstuk 7 tot en met 12 worden achtereenvolgens de casussen: Katwijk, Roosendaal, Hoogezand-Sappemeer, Winterswijk, Delfzijl en Landgraaf geanalyseerd.

In hoofdstuk 13 wordt het onderzoek afgerond. Hierin worden de casussen met elkaar vergeleken, conclusies getrokken en de eventuele beperkingen van het onderzoek besproken.

Het onderzoek is naast hoofdstukken opgedeeld in 6 delen. Deel 1, waar dit hoofdstuk onderdeel van is, bespreekt het onderzoekskader. Het onderzoekskader leidt eerst het onderzoek in en bespreekt vervolgens het beleidskader, het theoretisch kader, de literatuur en tot slot de methodologie en operationalisatie. Bij deel 2 begint het empirische deel van het onderzoek. Hier worden de uitwerkingen en de conclusies van de enquête weergegeven. Het 3^e, 4^e en 5^e deel van het onderzoek vergelijken de casussen: *grote groei*-, *middelgrote groei*- en *krimpgemeenten*. Het laatste deel is tevens het laatste hoofdstuk van het onderzoek en beschrijft de gehele conclusie.

2 Beleidskader

Dit hoofdstuk geeft een beschrijving van het woonbeleid dat wordt gevoerd door de gemeenten en hoe dit woonbeleid leidt tot prestatieafspraken tussen de gemeente en woningcorporaties. Paragraaf 1 beschrijft het woonbeleid en de totstandkoming hiervan. Paragraaf 2 beschrijft de prestatieafspraken en de totstandkoming hiervan. Het hoofdstuk wordt in paragraaf 3 afgesloten met een conclusie.

2.1 Woonbeleid

2.1.1 Algemeen

Beleid gaat over het handelen of de wijze van behandelen van een zaak. Beleid betekent ook overleg, bedachtzaamheid en omzichtigheid (Hoogerwerf & Herweijer, 2003). Woonbeleid gaat dus over het bedachtzaam en omzichtig behandelen van de huisvestingsvraag. De opdrachten tot het ontwerpen van een beleid zijn afhankelijk van de maatschappelijke problemen die aandacht krijgen van het publiek en de beleidsbepalers: *de agendavorming*. De ernst van het probleem is bepalend voor de mate van aandacht die het krijgt. Een probleem kan worden omschreven als het verschil tussen de maatstaf en de daadwerkelijke situatie (Hoogerwerf & Herweijer, 2003). Wanneer bijvoorbeeld de maatstaf is dat starters niet langer dan een jaar ingeschreven hoeven te staan voordat ze hun nieuwe woning kunnen betrekken en deze inschrijfperiode bijvoorbeeld meer dan 2 jaar betreft, spreken we van een probleem: een tekort aan starterswoningen.

Bij het beïnvloeden van agendavorming spelen media een cruciale rol. Onderwerpen die de meeste aandacht krijgen van de media komen op de beleidsagenda. Het lokale beleid wordt hierdoor al voor een deel bepaald door nationale vraagstukken. Ten eerste moet goed beleid voldoen aan rationaliteit: het moet redelijk zijn. En ten tweede moet goed beleid voldoen aan legitimiteit: het moet door de bevolking, of in ieder geval de volksvertegenwoordiging, worden aanvaard.

Volgens de woningwet draagt de gemeente de uiteindelijke verantwoordelijkheid voor het volkshuisvestingsbeleid. Deze bepaling wijst op de centrale rol van de gemeente binnen de volkshuisvesting. Hoewel de gemeente zich slechts kan bewegen binnen de door het Rijk vastgestelde kaders, staat de vooraanstaande plaats binnen de volkshuisvesting buiten kijf. De gemeente vertaalt het Rijksbeleid naar concrete maatregelen op lokaal niveau, heeft een coördinerende rol met betrekking tot de woningcorporaties en de andere actoren en integreert de volkshuisvesting met andere beleidsvelden zoals economie, werkgelegenheid, zorg en recreatie (Ekkers, 2002).

Met de decentralisatie in de volkshuisvesting, zie hoofdstuk 1, veranderde de rol van de gemeente. De gemeente werd steeds minder uitvoerder van het Rijksbeleid en moest een eigen lokaal beleid opzetten. In de jaren tachtig verschijnen daarom steeds meer volkshuisvestingsplannen. Deze plannen waren in beperkte mate integrerend van karakter. Woonlasten, leegstand en onttrekkingen, milieu kwamen nauwelijks aan bod. Het overleg met lokale partners zoals woningcorporaties, bewonersgroepen, makelaars en projectontwikkelaars werd doorgaans niet meegenomen (Ekkers, 2010).

Tegenwoordig is het vaststellen van een woonvisie veelomvattend. Grenzen tussen het woonbeleid, welzijn/zorg, wijkgericht werken et cetera vervagen. Daarnaast is het aantal partijen met belangen en betrokkenheid tot het woonbeleid toegenomen (VNG, 2007).

De VNG (1990) geeft vier redenen waarom het voor gemeenten van belang is om woonbeleid te creëren:

1. Samenhang in het beleid: de gemeente is niet meer alleen uitvoerder van Rijksbeleid en dient daarom een samenhangend beleid te ontwikkelen.
2. Expliciteren van keuzen: bij conflicterende belangen kan vanuit het woonbeleid een gegronde keuze worden gemaakt en verantwoord.
3. Stabieler kader: het gekozen beleid kan het vertrekpunt vormen voor verder beleid.
4. Vergroting draagvlak: marktpartijen en gemeenten dienen samen te werken. In overleg geformuleerd beleid kan deze samenwerking vergemakkelijken.

Voor het uitvoeren van het woonbeleid mag de gemeente zelf haar organisatiestructuur bepalen. Deze organisatie wordt politiek geleid door B&W en in het bijzonder door de verantwoordelijke wethouder. De belangrijkste taak van de gemeente omtrent de volkshuisvesting is het ontwikkelen van beleid. Binnen het woonbeleid onderscheiden we een aantal beleidsvelden waar de gemeente verantwoordelijkheid over draagt (Ekkers, 2010, p. 118):

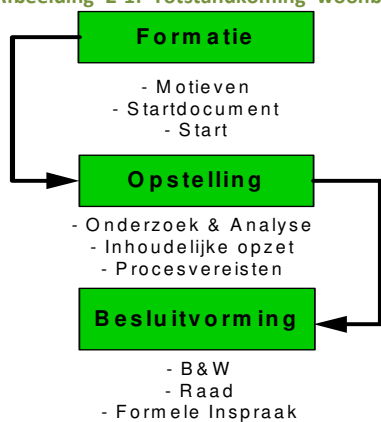
1. Nieuwbouw: verdeling van nieuwbouwcontingenten en eenmalige subsidies, waarmee bovendien de aanvangshuurprijs wordt beïnvloed.
2. Voorraadbeleid: gericht op integrale planning van stadsvernieuwing, beheer van de naoorlogse woningvoorraad en woningverbetering.
3. Woonruimteverdelingsbeleid: hetzij door eigen vergunningsregime, hetzij gedeeltelijk overgelaten aan woningcorporaties.

De woonvisie als gemeentelijk instrument heeft voor een belangrijk deel bijgedragen aan een meer afstandelijke rol van de gemeente: sturen op afstand (Ekkers, 2010). De nieuwe rol van de gemeente ingezet door de decentralisatie in de jaren tachtig heeft gezorgd voor veranderingen in het gemeentelijk beleid. Het volkshuisvestingsbeleid heeft hierdoor een meer integraal karakter gekregen en lokale partners worden hierdoor sterker betrokken bij de totstandkoming van beleid. Gemeenten hebben zelf onvoldoende middelen om het volkshuisvestingsbeleid strak te sturen. Een meer regisserende en faciliterende rol van de gemeenten met de nadruk op communicatieve instrumenten en het verwezenlijken van beleid door middel van onderhandelingen met lokale partijen is het gevolg van de nieuwe ordening.

2.1.2 Totstandkoming woonvisie.

De opstelling van de woonvisie verloopt in drie stappen en ziet er schematisch als volgt uit (VNG, 2007):

Afbeelding 2-1: Totstandkoming woonbeleid

Bron: VNG, 2007; eigen bewerking

Formatie: De formatie is het proces wat vooraf gaat aan het opstellen van de woonvisie. Wanneer het woonbeleid goed wordt voorbereid, wordt voorkomen dat er tussentijds fors moet worden bijgesteld of dat de woonvisie niet aan de verwachtingen voldoet. Bij de formatie moet er rekening worden gehouden met de volgende drie onderdelen:

1. Formuleren van de motieven: hier vanuit kan een heldere vraagstelling worden gemaakt.
2. Startdocument: hierin worden de inhoudelijke randvoorwaarden door de gemeenteraad vastgelegd.
3. Start: aankondiging van het woonvisietraject.

Opstelling: de opstelling van de woonvisie is het moment dat deze daadwerkelijk wordt vastgelegd. De opstelling van de woonvisie kan worden onderverdeeld in drie onderdelen:

1. **Onderzoek & Analyse:** hierbij wordt ten eerste de lokale en regionale woningmarkt onderzocht. De huidige en de te verwachten vraag en aanbod op de woningmarkt zullen in deze fase worden voorspeld.
2. **Inhoudelijke opzet:** de inhoudelijke opzet hangt mede af van de lokale situatie. Het aantal thema's en de ambitieniveaus zijn legio.
3. **Proces:** Hierbij wordt het ontwerp van de woonvisie vastgesteld. Hierbij is het ook van belang om interactiemomenten vast te stellen en partijen te selecteren die betrokken dienen te zijn bij de totstandkoming van het beleid.

Besluitvorming: De vraag welke instantie de bevoegdheid heeft om woonbeleid vast te leggen is een juridische vraag waarvan het antwoord te vinden is in het publiekrecht: beleid wordt vastgelegd door de wetgevende macht. Deze wetgevende macht bestaat uit de volksvertegenwoordiging en de bestuurders (Hoogerwerf, Herweijer, 2003). Voor het woonbeleid op gemeentelijk niveau ziet het er als volgt uit: een concept versie van het woonbeleid wordt door het college van burgemeester en wethouders, in persoon van de wethouder die gaat over de volkshuisvesting, voorgelegd aan de gemeenteraad. In de gemeenteraad is vervolgens een meerderheid nodig om het woonbeleid goed te keuren.

Wanneer een meerderheidscoalitie is gevormd in de gemeenteraad is de kans op goedkeuring van het woonbeleid, mits redelijk, groot. Dit is immers niet altijd het geval, bij slechte verhoudingen tussen de coalitie kan het verkrijgen van een meerderheid nog problemen opleveren. Wanneer er sprake is van een minderheidscoalitie, wat overigens zelden voorkomt bij de vorming van een coalitie, moet een meerderheid buiten de coalitie worden gevonden (Korsten & Schoenmaker, 2008).

2.2 Prestatieafspraken

2.2.1 Algemeen

De positie van de gemeente ten opzichte van de woningcorporaties is vanaf de jaren '90 sterk veranderd. Door met name de bruteringsoperatie werden de financiële banden met de gemeente doorgesneden. Door deze verzelfstandiging kwamen de woningcorporaties op afstand te staan van de lokale overheid. Waar voorheen de corporaties, vanwege de financiële afhankelijkheid, direct werden gestuurd door de gemeente zijn corporaties de afgelopen jaren partijen geworden waarmee onderhandeld moet worden (VNG, 2007).

De regierol van de gemeente is ook verder afgezwakt door de opkomst van commerciële ontwikkelaars en beleggers. Door de stijgende welvaart, stimulering van de overheid door middel van fiscale regelingen, stijging van de woningprijs, de toenemende wens om een eigen woning te bezitten etc. werd het voor commerciële ontwikkelaars steeds interessanter om mee te ontwikkelen aan de woningbouw. Commerciële ontwikkelaars hebben hierdoor, met name door de komst van de "Vierde Nota Extra", grondposities ingenomen. Dit betekent een andere positie dan wanneer de grond in bezit van de gemeente zelf is.

Prestatieafspraken worden gezien als modern instrument van de gemeenten om haar ambities te verwezenlijken (Zandstra & Zeelenberg, 2008). Een beleidsinstrument dat naast de traditionele instrumenten als regelgeving en subsidieverlening kan worden gebruikt om wederzijdse verwachtingen vast te leggen. Prestatieafspraken zorgen ervoor dat de relatie tussen gemeenten en woningcorporatie transparant wordt.

Prestatievelden

Severijn (2009) heeft onderzoek gedaan naar de soorten prestatieafspraken tussen gemeenten en woningcorporaties. Hierbij heeft hij ook onderzoek gedaan naar welke beleidsterreinen in de prestatieafspraken werden besproken. Aan de hand van het Besluit Beheer Sociale Huursector (BBSH) is hij tot de volgende onderwerpen gekomen:

1. Verruimen van de slaagkansen en keuzemogelijkheden van woningzoekenden met bescheiden inkomen (de doelgroep).
2. Beperken van de woonlasten voor de doelgroep;
3. Creëren van huisvestingsmogelijkheden voor:
 - *ouderen en gehandicapten of andere personen die zorg of begeleiding nodig hebben;*
 - *andere huishoudens in kwetsbare positie (bijvoorbeeld daklozen);*
 - *studenten;*
 - *statushouders.*
4. Versterken van de samenhang tussen woon-, zorg- en welzijnsdiensten en het verbreden van het assortiment aan woondiensten;
5. Vergroten van de differentiatie van het woonaanbod en het verhogen van de woonkwaliteit;
6. Bevorderen van het eigen woningbezit en in het bijzonder onder lage inkomensgroepen;
7. Verhogen van de kwaliteit van de leefomgeving en het versterken van de sociale samenhang;

8. Bevorderen van duurzaamheid, levensloopbestendigheid en energiezuinigheid van woningen en woonmilieus;
9. Vergroten van de zeggenschap van bewoners, zowel bij de ontwikkeling van nieuwe als bij het beheer van bestaande woningen en woonmilieus.

Type prestatieovereenkomsten (Severijn, 2009)

- A. Procesafspraken:** zijn bedoeld om te ordenen en te regelen, en structureren de manier van samenwerken. Overleg, planning, monitoring en evaluatie zijn de meest voorkomende activiteiten die hieronder vallen.
- B. Inspanningsafspraken:** bestaande uit uitspraken en intentieafspraken, de zogenaamde zachte afspraken.
 - I. Uitspraken:* zijn beschrijvend van karakter. Er worden uitgangspunten vastgelegd, posities omschreven, stellingen betrokken, overeenstemming wordt bevestigd, etc. De uitspraken geven aan op welke veronderstellingen de afspraken zijn gebaseerd;
 - II. Intentieafspraken:* leggen de doelstelling(en) vast van eventueel handelen. Er bestaat nog onzekerheid over de realisatie, maar de wenselijkheid hiervan wordt door alle partijen gedeeld;
- C. Resultaatafspraken:** handelingsafspraken, garantieafspraken en transactieafspraken, de zogenaamde harde afspraken.
 - I. Handelingsafspraken:* zijn bedoeld om activiteiten te plannen en af te stemmen. Het gaat om het uitvoeren van handelingen of de planning om bedoelde handelingen te gaan uitvoeren.
 - II. Garantieafspraken:* zijn bedoeld om waarborgen te bieden. De afspraak die wordt gemaakt zal in principe te allen tijde worden nagekomen.
 - III. Transactieafspraken:* leggen het ruilen of handelen tussen de gemeente en woningcorporaties vast. Om een doelstelling te realiseren wordt vastgelegd wat de respectievelijke bijdrage van de partijen zal zijn om dit te realiseren.

Ik sluit me aan bij de driedeling van Severijn (2009). Het verdere onderscheid van bijvoorbeeld de resultaatafspraken in handelingsafspraken, garantieafspraken en transactieafspraken wordt achterwege gelaten.

2.2.2 Totstandkoming prestatieovereenkomsten

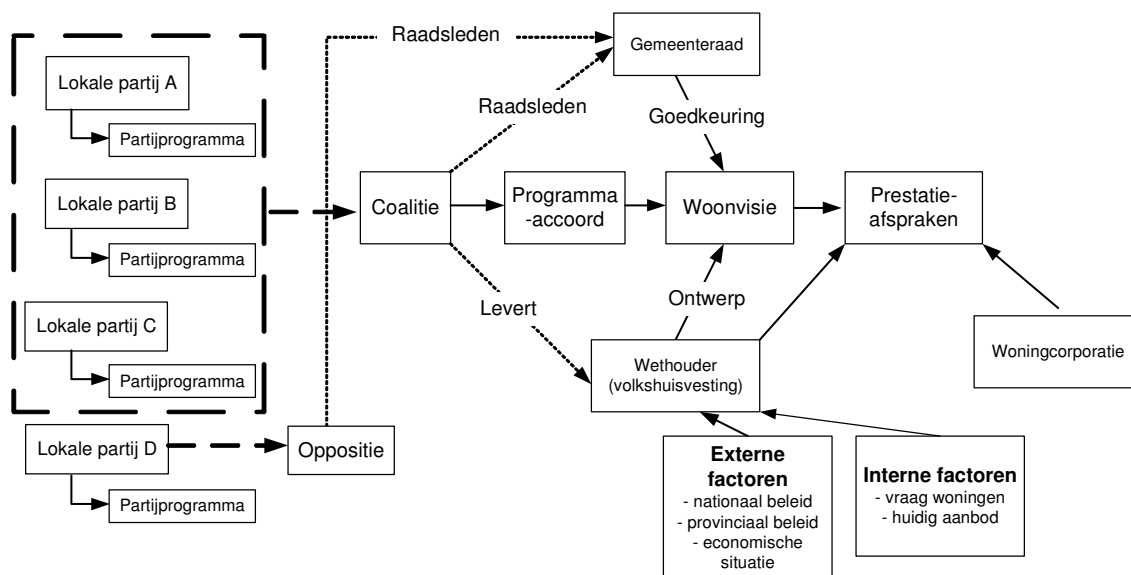
De totstandkoming van de prestatieovereenkomsten tussen gemeenten en woningcorporaties ziet er als volgt uit (VNG, 2007):

1. De gemeente stelt een woonvisie en een investeringsplan vast.
2. Corporaties brengen hun initiële bod uit.
3. Gemeenten en corporaties stellen samen een plan van aanpak op.
4. Verhelderingsfase: de partijen lichten respectievelijk hun vraag en bod toe, geven achtergronden en geven elkaar relevante informatie om hun standpunten te onderbouwen.
5. Congruëntiefase: hierbij gaan de partijen op zoek naar aspecten waarbij overeenstemming bestaat. Deze punten kunnen al snel worden vastgelegd.
6. Pijnpuntenfase: dit is de fase waarbij de partijen gaan onderhandelen over aspecten waar geen overeenstemming over bestaat.
7. Validatiefase: terugkoppeling van onderhandelingsresultaten naar de achterban zoals het corporatiebestuur, de gemeenteraad en B&W.

Als het maken van goede prestatieafspraken tussen gemeenten en corporaties niet lukt, is het mogelijk om te kiezen voor *mediation* of om het Rijk de functie van arbiter te geven. Bij *mediation* wordt een derde onafhankelijke partij aangewezen die oplossingen aandraagt voor het gedeelte waar een conflict over bestaat.

Een andere mogelijke oplossing kan worden gevonden bij het Rijk. Echter wordt een gang naar Den Haag liever vermeden doordat het de betrekkingen tussen de gemeente en de corporaties schaadt. Schematisch ziet de totstandkoming van de woonvisie tot aan prestatieafspraken er als volgt uit:

Figuur: 2-2: van woonvisie naar prestatieafspraken

Bron: eigen werk

2.3 Conclusie

Volgens de woningwet draagt de gemeente de uiteindelijke verantwoordelijkheid voor het lokale volkshuisvestingsbeleid. Deze verantwoordelijkheid is geërfd door de decentralisatie die vanaf de jaren '80 is ingezet. Daarnaast dragen woningcorporaties de maatschappelijke verantwoordelijkheid om te zorgen voor de sociale volkshuisvesting. De huidige beleidsinstrumenten zijn het resultaat van de ingezette decentralisatie van de jaren '80 en de ingezette verzelfstandiging van de woningcorporaties in de jaren '90.

Het beleidskader dat in de afgelopen jaren ontwikkeld is, biedt handvaten om bij de enquête en de casestudies te komen tot gedegen onderzoek. Hierbij zal gebruik gemaakt worden van de onderwerpen uit het BBSH en het type prestatieafspraken volgens Severijn (2009).

De onderwerpen van het BBSH worden gebruikt om de attitude verschillen tussen lokale lijsten en partijen in kaart te brengen, dit wordt gedaan aan de hand van een web enquête. In de operationalisatie is te zien hoe de onderwerpen uit het BBSH terug komen in de enquêtevragen.

Voor het tweede deel van het onderzoek (de casestudy) worden de onderwerpen uit het BBSH gebruikt om de **inhoud** van de prestatieafspraken tussen gemeenten en woningcorporaties te onderzoeken. Er zal worden onderzocht of er verschillen zijn, met betrekking tot de inhoud van prestatieafspraken, tussen lokale lijsten en lokale partijen.

Ook wordt onderzoek gedaan naar het **type** prestatieafspraken, hierbij wordt gebruik gemaakt van de indeling van Severijn (2009). Verschillen in de voorkeur van het type prestatieafspraken tussen lokale lijsten en partijen worden onderzocht via de web enquête. In de casestudy wordt vervolgens gekeken welke typen prestatieafspraken daadwerkelijk zijn gemaakt en of er verschillen zijn tussen gemeenten met een dominant aandeel lokale lijsten en lokale partijen.

De totstandkoming van de prestatieafspraken wordt gebruikt om te onderzoeken wat de doorwerking van de attitude van de lokale lijsten/partijen is op de uiteindelijke prestatieafspraken tussen de gemeenten en de woningcorporaties. Om een goed beeld te krijgen van de doorwerking van deze attitude is het van belang om alle fasen van de totstandkoming (inhoud van partijprogramma, programma-akkoord, woonvisie en uiteindelijke prestatieafspraken) van de prestatieafspraken te onderzoeken. In hoofdstuk 5 wordt aangegeven hoe deze onderdelen worden geoperationaliseerd.

3 Theoretisch kader

Bestudering van de *public choice theory* wordt gebruikt om de hypothese “lokale partijen hebben een andere attitude ten opzichte van het gemeentelijk woonbeleid dan lokale lijsten” en “deze verschillen in attitude werken door in de prestatieafspraken tussen gemeenten en woningcorporaties” te onderbouwen. De mogelijke verklaringen van de verschillen tussen lokale lijsten en partijen worden verkend aan de hand van de *public choice theory*. Paragraaf 1 geeft achtereenvolgens een globale beschrijving van de *public choice theory*, het institutionele kader van de theorie (de liberale democratie) en de kernbegrippen eigenbelang en rationaliteit. Paragraaf 2 laat zien welke verklaring de *public choice theory* biedt voor het gedrag van de verschillende politieke actoren. Paragraaf 3 bespreekt de bruikbaarheid en de betekenis van de *public choice theory* voor het woonbeleid om vervolgens te komen met een conclusie.

3.1 Public choice theory

De *public choice* is de wetenschap die werkzaam is tussen de economie en de politiek, de Nederlandse vertaling is dus ook de economische theorie van de politiek (de Beus, 1989, p. 238). Duncan Black, hoewel hij na zijn dood nog steeds niet de erkenning heeft gekregen, is de grondlegger van de *public choice theory* en heeft deze in 1941 vastgelegd (Rowley, 1993). Andere belangrijke auteurs over de *public choice theory* zijn onder anderen: Buchanan, Tullock, Stigler, Olson, Niskanen, Breton. Buchanan en Tullock hebben een grote bijdrage geleverd aan de vorming van de *public choice theory* en richtten in 1965 de *Public Choice Society* op (van Damme, 2003).

De *mainstream* economen hadden na de Tweede Wereldoorlog een naïef beeld en een groot geloof in de overheid. Mueller (1962, pp. 20-23) stelde dat de *politieke mens* zich bezig houdt met het publieke belang en de *economische mens* met zijn privaat belang. Volgens Mueller (1962) handelen politici en ambtenaren in hun functie vanuit het algemeen belang. Volgens de aanhangers van de *public choice theory* is dit een onlogische gedachte, individuen worden niet opeens altruïstisch wanneer ze werkzaam zijn bij de overheid. Waarom zouden persoonlijke voorkeuren niet meer van belang zijn als een burger stemt, een belangengroep lobbyt of een ambtenaar in functie treedt? Een basis aanname van de *public choice* gedachte is dat individuen egoïstisch zijn en handelen vanuit het eigenbelang zowel in het economische als het politieke leven (de Beus, 1989; Self, 1993, pp. 2, 4). De *public choice* aanhangers cijferen altruïstische motieven van de actoren in de politiek niet weg, maar zien het eigenbelang als meest doorslaggevende beweegredenen van actoren.

De *public choice theory* houdt zich bezig met de wijze waarop de liberale democratie functioneert en welke problemen en beperkingen deze staatsvorm met zich mee brengt. Buchanan heeft een grote bijdrage geleverd aan de *public choice theory* onder andere met: *The calculus of consent* (1962), *The limits of liberty* (1975), *Freedom in constitutional contracts* (1977), *The power to tax* (1980), *The reasons of rules* (1985), *Liberty market and state* (1986).

Liberale democratie

De *public choice theory* bekijkt het handelen van vragers en aanbieders op de “markt” van de politiek. De politiek is het proces waarin individuen met verschillende waarden en belangen samenwerken om zich vanuit deze samenwerking te verzekeren van individuele baten uit de samenleving. De inzet van de politiek gaat over bindende besluitvorming over alternatieven die wederzijds uitsluitend zijn en invloed hebben op de welvaart van alle individuen in de samenleving (de Beus, 1989, p. 415). De *public choice theory* richt zich op de vraag en aanbod van de politiek binnen het liberale democratische institutionele kader. De liberale democratie heeft volgens Buchanan (uit: de Beus, 1989, pp. 415-416) de volgende vier kenmerken.

- (1) De bevolking moet zich bewust zijn van de positieve bijdragen van de democratie aan de vrije uiting van voorkeuren van personen en groepen en aan de bevrediging van gemeenschappelijke behoeften.

- (2) Democratisch constitutionele besluitvorming (besluiten die grondwettelijk worden vastgelegd) is gebaseerd op de unanimiteitsregel. De vrijheid van individuen in de samenleving en andere belangrijke waarden worden beschermd vanuit de vrijheid van besluitvorming. Hierbij moeten alle deelnemers unaniem instemmen met een bepaald besluit.
- (3) Postconstitutionele democratische processen: besluitvorming die wordt vormgegeven binnen de huidige grondwettelijke kaders behoeft niet te worden vastgelegd volgens de unanimiteitsregel, een meerderheid is hierbij voldoende. Deze meerderheidsregel zorgt voor ex post ongelijkheid, dat wil zeggen dat een minderheid het niet eens is met het ingestemde beleid maar hier toch, zij het deels, de gevolgen van moeten dragen. Deze ex post ongelijkheid wordt gelegitimeerd door ex ante gelijkheid. Deze ex ante gelijkheid wil zeggen dat er consensus bestaat over het algemeen kiesrecht, de rotatie van politieke ambten en passende procedures voor de besluitvorming op het juiste niveau en op het juiste moment.
- (4) De beperkte reikwijdte van het overheidsbeleid in het bijzonder in de economische politiek. Volgens Buchanan kan niet worden voorspeld welke reikwijdte de overheid heeft bij bepaalde beleidsgebieden. De overheid wil beleid voeren op het gebied van: monetaire politiek, het mededingingsbeleid, de natuurlijke monopolies, volksgezondheid, veiligheid, onderwijs, milieu en natuur. De mate waarin de overheid zich hiermee mag interveniëren blijft een onderwerp van debat.

Eigenbelang en rationaliteit

De basis assumpties van de *public choice theory* zijn dat individuen zich binnen de politieke arena egoïstisch en rationeel gedragen. Dat het marktsysteem wordt geleid door individuen die proberen hun privaat gewin te maximaliseren, werd al snel algemeen aanvaard. Mueller (1962) ging er vanuit dat individuen in het marktsysteem egoïstisch handelen en individuen in het politieke systeem altruïstisch. *Public choice* aanhangers verwerpen deze aanname. Volgens hen handelen individuen in het politieke systeem voor een klein deel altruïstisch, maar grotendeels egoïstisch (Self, 1993, p. 5). Uit een recentere studie van Crain & Tollison (1990) blijkt dat het private belang bij politieke actoren de boventoon voert in een groot aantal gevallen. Hoe politieke actoren daadwerkelijk handelen: egoïstisch, komt niet overeen met hoe politieke actoren zouden moeten handelen: altruïstisch.

De *public choice theory* stelt verder dat individuen rationeel handelen. Dit betekent dat een individu de baten uit de samenleving probeert te maximaliseren. Het concept van baten maximalisatie wordt niet door iedereen erkend. Simon (1957) is van mening dat de meeste individuen en organisaties niet naar maximale baten maar naar voldoening streven. Ze kiezen voor de optie die voor hen goed genoeg lijkt te zijn. Het rationele uitgangspunt zorgt ervoor dat het handelen van individuen bij politieke keuzes vergelijkbaar is met het handelen bij economische keuzes.

Public choice en de nation state.

In de periode na de tweede wereldoorlog stond men optimistisch tegen de invloed van de centrale overheid en men geloofde in de maakbaarheid van de samenleving (Cammen & de Klerk, 2003). Tot laat in de jaren zeventig domineerde de Keynesiaanse welvaartsstaat. Het maximaliseren van de sociale welvaart en het minimaliseren van marktfalen werd behaald door een mix van overheidsinterventies.

De *public choice theory* heeft een bijdrage geleverd aan de afbraak van dit optimisme jegens de centrale overheid (Self, 1993, p. x; Beus, 1989). Volgens Buchanan gaat de opkomst van de *nation state* gepaard met een groei van de collectieve sector, verspillingen van algemene middelen en ongewenste effecten van het beleid op de inkomensverdeling. Dit resulteert in de crypto-autocratische staat *Leviathan*, beschreven door Hobbes, waarbij constitutionele regelgeving haar kracht heeft verloren en de rechten van grote groepen burgers worden uitgehold.

Margaret Thatcher and Ronald Reagan waren de politieke leiders van respectievelijk Groot-Britannië en de Verenigde Staten die beleid voerden om de alsmaar groeiende welvaartstaat af te slanken. Om hun gevoerde beleid te onderbouwen maakten ze gebruik van theorieën uit de *public choice* (Self, 1993, p. 71). Reagan's presidentschap werd voornamelijk gekenmerkt door de neoliberale koers die werd ingezet. De afbouw van het staatsbestel en verlagen van de belastingen om groei te stimuleren waren hier kenmerken

van. Deze Angelsaksische trend is momenteel ook terug te zien in Nederland. Bijvoorbeeld de aanleg van de ecologische hoofdstructuur (EHS) was voorheen een taak van de Rijksoverheid. Echter zijn in 2011 het kabinet en het Interprovinciaal Overleg overeengekomen, dat provincies vanaf 2014 verantwoordelijk zijn voor de EHS (Natuurbeheer, www.natuurbeheer.nu, n.d.). Zoals besproken in hoofdstuk 1 is vanaf de introductie van de *Nota Volkshuisvesting in de jaren Negentig* de decentralisatie van de volkshuisvesting ingezet. Het huidige kabinet Rutte-Verhagen zetten deze decentralisatie trend met betrekking tot de volkshuisvesting voort (VVD, CDA, 2010, p. 30).

3.2 Politiek gedrag

Gedrag van de kiezer

Het opmerkelijke aan het gedrag van de kiezer is volgens de *public choice* aanhangers dat kiezers überhaupt stemmen. Ondanks het feit dat stemmen voor de kiezer weinig kosten met zich mee brengt, informatiekosten, reiskosten en tijd, zijn de baten van het stemmen beduidend lager. De kans dat het stemgedrag van een kiezer doorslaggevend is voor de verkiezingsuitslag is extreem laag (Self, 1993, p. 21). De *public choice theory* erkent dat kiezers worden geleid vanuit overige motieven zoals partijloyaliteit, plichtsbesef en een manier om zich te uiten.

Bij verkiezingen speelt er nog een probleem, hoe kunnen kiezers hun beperkte macht effectief gebruiken? Het stemmen wordt vergeleken met een referendum over het gewenste aanbod en kosten van publieke diensten. Kiezers kunnen in de politiek alleen stemmen op een samengesteld pakket van publieke diensten en kosten. Terwijl een consument op de markt kan kiezen voor de juiste hoeveelheid en verhouding van bepaalde diensten en goederen (Self, 1993, p. 22). Stemmen brengt nog een probleem met zich mee, al stemt een kiezer op de in zijn/haar ogen op de meest aantrekkelijke partij, de beloften kunnen vertraagd of helemaal niet worden ingelost door bijvoorbeeld een tegenvallende economische situatie. Ondanks deze problemen wordt binnen de *public choice theory* een stem gezien als een uitdrukking van de verwachting van de burger van diens private baten (Tullock, 1976).

Uit verschillende onderzoeken van Lewin (1991) naar het stemgedrag in de Verenigde Staten en verschillende Europese landen blijkt dat er een sterke relatie is tussen het stemgedrag van een individu en diens perceptie van de overheid. De relatie tussen het stemgedrag van de kiezer en diens financiële status was veel zwakker.

De *public choice theory* omarmt dit bewijs door te wijzen op *expressive voting*, waarbij de rationele kiezer zich bewust is van zijn lage invloed op de verkiezingsuitslagen waardoor de kiezer vrij is om te stemmen vanuit ideologisch oogpunt, wat de kiezer een hogere morele voldoening geeft, dan vanuit de eigen financiële situatie (Self, 1993).

Traditioneel gezien brengen kiezers hun stem uit vanuit partijloyaliteit. Tegenwoordig worden stemmen steeds vaker uitgebracht vanuit economisch oogpunt en dan met name wat het beste is voor de gemeenschap (Self, 1993).

De opkomst van de lokale lijsten, en dan met name de algemeen belang/gemeentebelangen die als speerpunt een stellige positie innemen ten opzichte van lokale vraagstukken, kan hierdoor mede worden verklaard. Andersom geredeneerd kan gesteld worden dat de attitude van de lokale lijsten sterker gericht is op lokale belangen dan de attitude van lokale partijen. Voor het woonbeleid mogen we daarom verwachten dat de lokale lijsten sterker zijn gericht op de lokale volkshuisvesting. Verondersteld wordt dat de attitude, met betrekking tot de volkshuisvesting, van lokale lijsten sterker op het lokale belang is gericht dan van lokale partijen en dat dit doorwerkt in de prestatieafspraken. De prestatieafspraken bij gemeenten met een dominant aandeel lokale lijsten hebben een inhoud die sterker is gericht op het lokale volkshuisvestingsbeleid dan bij gemeenten met dominant aandeel lokale partijen met nationale binding.

Gedrag van de partij

Partijen zijn gebaat bij het vergroten van hun politieke macht. Bij een groot aantal stemmen neemt de kans toe dat de politieke partij invloed kan uitoefenen op het beleidsvorming, coalitievorming of het voeren van effectieve oppositie. Het streven van de politieke partijen naar meer stemmen is uitgewerkt in de theorie over stemmen-maximalisatie (Self, 1993).

Een irrationele kiezer (wat steeds vaker wordt aangenomen) neemt de hoge kosten die gepaard gaan met het vergaren van volledige en adequate informatie over beleidskwesties niet in beschouwing. De kiezer stemt op een partij vanuit oppervlakkige informatie over deze partij, zoals de positie op het politieke links-rechts spectrum. Partijen willen zoveel mogelijk stemmen behalen om hun doelen te kunnen bereiken, zogenaamde stemmen-maximalisatie. Partijen die de meeste stemmen willen behalen zullen ervoor kiezen om hun standpunten af te stemmen op de mediaan van de kiezer in het links-rechts spectrum. Wanneer men vervolgens uitgaat van een tweepartijstelsel zullen deze partijen qua standpunten zich rond het midden profileren waardoor beide partijen dicht bij elkaar zitten. Bij een verschuiving van de mediaan van de kiezers naar links of rechts volgen de partijen deze beweging (Self, 1993, p. 25). Wanneer de kiezers die relatief ver van het midden af liggen vervreemd raken met hun partij en hun aantal toeneemt zullen de politieke partijen gedwongen worden om het midden te verlaten en daardoor verder uit elkaar te groeien.

Bij een tweepartijstelsel, zoals in de Verenigde Staten en Groot-Brittannië, is weinig ruimte voor een derde partij. Wanneer de groep extreme kiezers groeit en de twee partijen gedwongen worden verder uit elkaar te groeien, krijgt een derde partij de ruimte om te bestaan. Het ontstaan van de *Liberal Democrats* in het voorheen tweepartijstelsel gedomineerd door *Labour* en *Conservatives* is hier een voorbeeld van. De opkomst van “alternatieve organisaties” wordt volgens Lawson & Merkl (1988) veroorzaakt door het falen van de huidige politieke partijen of door convergentie van de huidige partijen.

Doordat politieke partijen in een meerpartijstelsel vaak niet de absolute meerderheid behalen is het van belang dat de partijen samenwerken om politieke besluiten te nemen. Hierdoor worden er coalities gesloten. Het klassieke geval hiervan is de *pork barrel* in het congres van de Verenigde Staten, waarbij wetgevers hun stem geven in ruil voor steun van hun eigen lokale project.

De theorie over coalitievorming van Ricker (uit: Self, 1993) stelt dat een coalitie bestaat uit een nipte meerderheid omdat alles boven deze nipte meerderheid leidt tot een afname van de baten van politici uit deze coalitie. Vertaald naar coalitievorming op lokaalniveau kan dit betekenen dat in de gemeenteraad een coalitie wordt gevormd waarbij deze een nipte meerderheid behaalt. Hierdoor hebben de partijen meer ruimte om hun eigen beoogde beleid uit te voeren en minder concessies te hoeven doen met andere partijen.

Coalitievorming van Europese regeringen wordt beïnvloed door de politieke afstand tussen partijen. Partijen proberen coalities te vormen met partners waarvan de politieke ideologie dicht bij elkaar ligt. Volgens Buchanan (uit: de Beus, 1989, p. 420) leidt een tweepartijstelsel eerder tot het gezamenlijk behartigen van de individuele belangen van de politici dan bij een meerpartijstelsel. Dit komt doordat bij een meerpartijstelsel de macht moet worden verdeeld en het voor politici moeilijker is om individuele doelen na te streven.

Voor de vorming van de colleges in Nederland was dit lange tijd niet het geval. Het uitgangspunt van de gemeenteraden van de grote steden Amsterdam, Rotterdam en Den Haag is na 1919 altijd geweest om een college zo breed mogelijk samen te stellen zodat alle belangrijke politieke fracties hierin vertegenwoordigd zijn. Een dergelijk college was een afspiegeling van de raad en wordt daarom ook wel een afspiegelingscollege genoemd. Na 1945 werd de afspiegelingsnorm in toenemende mate gehanteerd en was die norm praktijk in de meeste gemeenten (Tops & Korsten, 1984). Dit neemt niet weg dat de feitelijke samenstelling van het college soms afweek van het afspiegelingscollege. Hiervoor waren drie verschillende redenen. Ten eerste wensten bepaalde fracties in tijden van forse tegenstellingen bepaalde fracties uit te sluiten van deelname aan het dagelijks bestuur, met name de communisten (CPN). Ten tweede kon een grens aan de collegesamenstelling gevonden worden in de beschikbaarheid van capabele wethouders. Ten derde, een zuivere evenredigheid tussen fractiesterkte en aantal wethouderszetels is nooit helemaal te bereiken (Korsten & Schoenmaker, 2008).

Tegenwoordig is de afspiegelingsnorm minder toegepast dan voorheen. Veruit de meeste colleges in Nederland zijn meerderheidscolleges met een programma-akkoord. Bij de zogenaamde programmacolleges wordt een college gevormd door de fracties die vinden dat hun programma's bij elkaar passen (Korsten & Schoenmaker, 2008). De lokale lijsten hebben een tijd last gehad doordat zij werden buitengesloten door middel van programmacolleges. De lokale lijsten werden niet serieus genomen door lokale partijen; ze misten professionaliteit, gingen te cliëntelistisch om met groepsbelangen en speelden populistisch in op onderbuikgevoelens (Boogers, 2010). Door het aanhoudende succes van de lokale lijsten worden deze

tegenwoordig in mindere mate buitengesloten bij de coalitievorming, steeds meer lokale lijsten worden betrokken bij de vorming van een college.

Een concreet voorbeeld van stemmen-maximalisatie is de *political business cycle* die stelt dat voor de verkiezingen overheidsuitgaven worden verhoogd en belastingen worden verlaagd. De zittende partijen proberen zo de populariteit te winnen door de economie net voor de verkiezingen te stimuleren (Horgos & Zimmerman, 2010; Self, 1993).

Volgens Wittman (1989, 1995) zorgt electorale competitie ervoor dat keuzes en beleid van politici overeenkomt met de voorkeur van de gemiddelde kiezer. Electorale competitie zorgt dus voor beter functioneren van de democratie. Anders gesteld; wanneer naast lokale partijen ook lokale lijsten actief zijn in de gemeenteraad (verhoging van de electorale competitie) wordt het lokale belang van de gemiddelde kiezer sterker behartigd. Ook zal minder belang (kunnen) worden gehecht aan overwegingen die voor de gemiddelde lokale kiezer niet direct van belang zijn zoals bijvoorbeeld nationaal beleid. Hierdoor zal het woonbeleid in gemeenten met een dominante positie van lokale lijsten sterker gericht zijn op de lokale belangen dan bij een dominante positie van lokale partijen. Aan de andere kant stelt de *Leviathan government* hypothese dat bij een daling van de electorale competitie de omvang van het overheidsapparaat en de publieke uitgaven stijgen. Dit is een interessante aanname en kan onderzocht worden door de uitgave per gemeente te vergelijken met het aantal verkiesbare partijen in deze gemeenten. Echter zal dit onderzoek hier niet verder op ingaan.

Gedrag van de belangenorganisaties

Belangengroepen ontstaan wanneer individuen of groepen voldoende private belangen kunnen halen uit de invloed van de belangenorganisatie in vergelijking tot de kosten die het promoten van deze organisatie met zich meebrengt. Een belangenorganisatie wordt gemakkelijker gevormd als er een relatief kleine groep belanghebbende is met grote belangen.

Hoewel private baten als het meest voorkomende motief tot toetreding bij een belangenorganisatie wordt gezien, spelen aspecten zoals ideologische en politieke motieven een belangrijke rol. Bij vakbonden speelt nog een ander motief een rol: solidariteit met betrekking tot collega arbeiders.

Belangenorganisaties kunnen hun doel alleen bereiken wanneer zij uiteindelijk steun van de politici zullen krijgen. *Public choice* aanhangers zien het wederzijds belang van samenwerking tussen politici en belangenorganisaties als reden voor het bestaan van dit samenwerkingsverband. De baten voor de politici voor samenwerking met een belangengroep bestaan onder andere uit het verkrijgen van: extra stemmen, bijdragen aan partijcampagnes, directiefuncties binnen een bedrijf en in sommige gevallen steekpenningen.

Woningcorporaties zijn organisaties die werkzaam zijn in het belang van de volkshuisvesting (Ekkers, 2002, p. 144). Hierdoor kan een woningcorporatie in de politiek worden gezien als een belangenorganisatie. De onderhandeling tussen deze belangenorganisatie en de lokale overheid wordt vormgegeven door de prestatieafspraken tussen deze partijen.

Gedrag van bestuurders

De *public choice theory* gaat er vanuit dat ook bestuurders (burgemeester & wethouders) het individueel belang vooropstellen. Bestuurders proberen hun inkomen, status, persoonlijke gemakken en ambities te vergroten. De groei van de publieke sector wordt veroorzaakt door de individuele baten of ambities van bestuurders.

De mate waarin de bestuurder zijn doelen kan realiseren hangt af van zijn beschikbare budget. Bestuurders streven er naar om zoveel mogelijk doelen te realiseren met een zo groot mogelijk budget, *budget-maximalisatie*. De budget-maximalisatie geldt zowel wanneer men aanneemt dat bestuurders handelen vanuit egoïstische als van altruïstische belangen. Wanneer een bestuurder handelt vanuit het privaat belang (een van de *public choice* assumpties) tracht de bestuurder met een groter belang zijn organisatie te vergroten om zo zijn salaris, status of functie te verbeteren. Wanneer men toch uitgaat van het dienen van het publiek belang zal hij het budget van zijn afdeling ook willen verhogen om zo het publieke belang te kunnen dienen (Niskanen, 1971).

Gedrag van gemeenteraadsleden is er op gericht om lokale belangen te bevredigen. Gemeenteraadsleden krijgen de meeste stemmen wanneer ze aangeven dat ze respect hebben voor de publieke opinie en met

speciale notie voor lokale belangen (Mayhew, 1974). De opkomst van de lokale politieke partijen (zie hoofdstuk 1) kan hierdoor mede worden verklaard.

3.3 Conclusie

De ontwikkeling van de *public choice theory* heeft plaats gevonden in de Verenigde Staten. De theorie is hierdoor gericht op de institutionele verhoudingen van de VS. Het institutionele kader wat hierbij is toegepast is de liberale democratie.

De institutionele ordening in Nederland voldoet aan de eerste drie punten die zijn besproken in paragraaf 1; de kiezers zijn zich bewust van hun bijdrage aan de democratie, grondwetswijzigingen vinden plaats via een gekwalificeerde meerderheid (2/3 van de stemmen) en overige besluitvorming vindt plaats via een meerderheid. Het vierde aspect waarop de assumpties van de *public choice theory* gelden, is dat het een staat met liberale grondslagen betreft. De *public choice theory* is ontwikkeld binnen het institutionele kader van de Verenigde Staten, het Anglo-Amerikaanse model. Dit model kenmerkt zich onder andere door de dominantie van het bedrijfsleven binnen de samenleving, het marktdenken, minimale invloed van de staat, de rationele benadering van processen binnen de samenleving, individueel gewin en winst op korte termijn (Bakker, Evers, Hovens, Snelder & Weggeman, 2005).

Hiertegenover staat het Rijnlands model, waarbinnen het Nederlandse institutionele kader wordt geplaatst. Deze traditie wordt gekenmerkt door: de actieve rol van de Staat, kracht van het collectief, langetermijmentaliteit, overleg tussen stakeholders, het meenemen van belangen van stakeholders en rekening houden met maatschappelijke factoren als natuur, milieu en werkgelegenheid bij het ondernemen.

Dit wil zeggen dat de aannames van de *public choice theory*, die zijn gebaseerd op het Anglo-Amerikaanse model, niet zomaar gelden voor de Nederlandse situatie. Echter, zoals eerder besproken in hoofdstuk 1, kenmerkten de jaren '80 en '90 zich in Nederland door bezuinigingen, belastingverlagingen, meer markt en minder overheid en privatisering (NS, energiebedrijven). Het denken in termen van het Anglo-Amerikaanse model wordt nog steeds sterker in Nederland (Bakker et al. 2005). Nu met de, reeds demissionaire, liberale minister president is het Nederlandse beleid weer voorzichtig in de richting van het Anglo-Amerikaanse model verschoven. Hierdoor kunnen de basisassumpties van de *public choice theory* zoals eigenbelang en rationaliteit van de politieke actoren voor de Nederlandse praktijk gebruikt worden, er dient echter wel enige nuance aangebracht te worden.

Om de verschillen in opvattingen tussen lokale lijsten en partijen ten opzichten van de volkshuisvesting te verklaren, wordt gebruik gemaakt van de veronderstellingen uit de *public choice theory*. In de web enquête zullen vragen worden gesteld om deze veronderstellingen uit de *public choice theory* te toetsen. De onderwerpen die in de web enquête aanbod komen met betrekking tot de *public choice theory* zijn terug te vinden in hoofdstuk 5.

Uit de *public choice theory* kunnen een aantal voorzichtige hypothesen worden geformuleerd die vanuit de interviews en casestudies kunnen worden getoetst:

- De aanwezigheid van lokale politieke partijen zorgt voor het beter functioneren van de democratie; bij een twee partijenstelsel leidt het sneller tot het gezamenlijk behartigen van de individuele belangen van politici dan bij een meerpartijenstelsel; wanneer de lokale partijen moeten samenwerken met lokale lijsten leidt dit tot minder behartiging van de individuele belangen van politici.
- Lokale partijen hebben door de binding met hun moederpartij een grotere organisatie. Politici van een lokale partij worden hierdoor sterker gedreven door hun individueel belang in plaats van het collectieve belang.
- De sterkere gerichtheid van de lokale lijsten op het collectieve belang is terug te zien aan de positievere attitude ten opzichte van het woonbeleid in gemeenten waar deze lijsten een dominant aandeel bezitten dan bij gemeenten waar lokale partijen een dominant aandeel bezitten.

- Deze positievere houding van de gemeenten met een dominant aandeel lokale lijsten is terug te zien aan de prestatieafspraken tussen gemeenten en woningcorporatie. De prestatieafspraken zijn sterker gericht op de lokale belangen.

Aan de hand van de literatuur over lokale lijsten en partijen, worden de overige hypothesen geformuleerd. Hierbij was de intentie om zowel de Nederlandse als de Britse literatuur hierbij te gebruiken. In de Britse literatuur wordt wel geschreven over lokale partijen en lijsten, maar er wordt nauwelijks geschreven over voor- en nadelen tussen deze partijen en lijsten. De enkele verschillen tussen de lijsten en partijen die beperkt in de Britse literatuur staan beschreven, komen ook in de Nederlandse literatuur aan bod. Daarom is er voor gekozen om de Britse literatuur buiten beschouwing gelaten.

4 Verschil lokale lijsten en lokale partijen Literatuur

4.1 Nederland

Sinds de gemeenteraadsverkiezingen van 1994 is het percentage uitgebrachte stemmen op lokale lijsten gestegen. Terwijl in 1990 maar 13,3% van de stemmen werd uitgebracht op lokale lijsten is dit percentage gestegen naar 17,8% in 1994. Sinds de gemeenteraadsverkiezingen van 2002 is het percentage boven de 20% gebleven (zie hoofdstuk 1). Uit diverse literatuur (Boogers, Lucardie & Voerman, 2006; Boogers, 2010; Janssen & Korsten, 2002; Zouridis & Tops, 1994; Tops & Zouridis, 2002) komen volgende voordelen van lokale lijsten ten opzichte van lokale partijen naar voren:

- **Geen belemmering door nationale partij:** lokale partijen profileren zich vaak als vertegenwoordiger van de *moederpartij*. De partijstandpunten van landelijke partijen belemmeren het zicht en de juiste oplossingen voor lokale vraagstukken. Doordat lokale lijsten niet gebonden zijn aan een landelijke visie richten deze partijen zich sterker op lokale vraagstukken (Boogers, 2010, p. 69). De onafhankelijkheid van de lokale politieke partij zorgt er ook voor dat deze zich kan richten op één probleem. Voorbeelden in Nederland zijn de dorpslijsten die opkomen voor een dorpskern binnen een gemeente.
- **Irrelevante politieke tegenstellingen:** het tweede voordeel is – in het verlengde van het vorige punt – dat lokale lijsten niet ideologisch belast zijn (Janssen & Korsten, 2002). Hierdoor zijn politiek ideologische tegenstellingen irrelevant. Waar bijvoorbeeld een lokale afdeling van de VVD bij de hoogte van de onroerendgoedbelasting en winkelopeningstijden het liberale gedachte goed behoort na te streven, is een lokaal onafhankelijke partij ideologisch ongebonden.
- **Geen last van uitspraken landelijke politici/Haagse kopstukken:** lokaal onafhankelijke politici hebben geen last van uitspraken van politici op landelijk/provinciaal niveau. Lokale partijen worden afgestraft wanneer de landelijke moeder partij slecht presteert (Zouridis & Tops, 1994). Goed gedrag wordt nauwelijks beloond en slecht gedrag wordt nauwelijks afgestraft, dit is niet goed voor het lokale democratische systeem. De noodzaak voor lokale politici om zich te oriënteren op de lokale samenleving ontbreekt hierdoor. Lokale lijsten hebben hier nauwelijks last van, zij worden enkel beoordeeld op de prestaties op lokaal niveau, wat de lokale democratie ten goede komt.
- **Promoveren van politiek talent:** de lokale politiek is een plaats waar individuele burgers, leden van belangengroepen, raadsleden of wethouders leren hoe zij hun opvattingen over lokale vraagstukken moeten verwoorden en hoe zij oplossingen dienen te vinden voor de conflicten en tegenstellingen die hierbij ontstaan. De lokale politiek wordt gezien als een leerschool, een kweekvijver voor provinciaal, landelijk en Europees politiek talent (Boogers, 2010, p. 41, p. 63). Bij lokale partijen bestaat de mogelijkheid dat lokaal politiek talent wordt “gepromoveerd” naar het provinciale of het landelijke bestuur.
- **Dichter bij de burger:** uit onderzoek van Tops & Zouridis (2002) blijkt dat gemiddeld genomen raadsleden van lokale lijsten – samen met het CDA en SP – zich vaker opstellen als zogenaamde ombudslieden. Hierbij neemt een raadslid de positie aan als spreekbuis van de burgers. Het democratisch proces werkt beter wanneer partijen blijven luisteren naar signalen van burgers in plaats van alleen geïnteresseerd te zijn in de mening van de burgers tijdens de verkiezingen.
- **Concreet in plaats van abstract:** lokale lijsten verwoorden hun politieke speerpunten eerder in concrete voorbeelden dan in abstracte verhalen (Zouridis & Tops, 1994).
- **Lokale situatie:** zelf zeggen lokale lijsten dat ze komen met een programma dat afgestemd is op de lokale situatie. (Zouridis & Tops, 1994).

Lokale lijsten hebben naast voordelen ook nadelen ten opzichte van lokale partijen. In de literatuur wordt hier maar met mondjesmaat over geschreven. Alleen de lokale partijen verwijten de lokale lijsten de volgende tekortkomingen:

- **Gebrek aan professionaliteit:** na de spectaculaire groei van lokale lijsten werden deze toch niet betrokken bij de coalitie. Lokale partijen verweten lokale lijsten niet voldoende professioneel te werk te gaan (Boogers et al., 2006).
- **Kleiner netwerk:** door lokale partijen zelf wordt vaak aangehaald dat ze gebruik kunnen maken van het netwerk en expertise van de moederpartij. Logischerwijs kunnen lokale lijsten door het ontbreken van deze band hier geen beroep op doen.
- **Gebrek aan continuïteit:** er wordt vaak gewezen naar het gebrek aan continuïteit van de lokale lijsten. Zo zouden lokale lijsten voornamelijk ontstaan rondom de gemeenteraadsverkiezingen. Al meer dan een decennium geleden is door Zouridis & Tops (1994) bewezen dat de gemiddelde leeftijd van lokale partijen ruim 16 jaar is. Het gebrek aan continuïteit kan dus niet worden waargemaakt.
- **Lokale scope:** waar eerder werd aangegeven dat het een voordeel is dat lokale lijsten sterker zijn gericht op de lokale belangen, kan dit ook een nadeel met zich meebrengen. Sommige lokale vraagstukken dienen vanuit een ander perspectief (en dan juist een hoger schaalniveau) bekeken te worden. Bijvoorbeeld bij het krimpvraagstuk is regionale samenwerking essentieel. Gemeenten die onafhankelijk van elkaar bevolkingskrimp proberen te bestrijden zullen elkaar gaan concurreren. Dit leidt vervolgens tot onrendabele ruimtelijke investeringen. Regionale samenwerking is hierbij dus van belang (van Dam, de Groot & Verwest, 2006, p. 118). Doordat gesteld wordt dat lokale partijen met nationale binding een bredere scope hebben, kan verwacht worden dat lokale partijen positiever aankijken tegen regionale samenwerking dan lokale lijsten.

Zouridis & Tops (1994) kwamen tot de conclusie dat vertegenwoordigers van lokale lijsten niet per definitie beter zijn dan vertegenwoordigers van lokale partijen. Toch vervullen zij gezien vanuit het lokale democratisch systeem een nuttige rol. Deze studie zal hier ook deels op aan kunnen sluiten door bij de enquêtes aan de lokale lijsten en partijen zelf te vragen wat volgens hun de voor- en nadelen ten opzichte van elkaar zijn.

Hierboven is aangegeven dat lokale partijen worden beïnvloed door de moederpartij. Voor de volkshuisvesting kan dit bijvoorbeeld betekenen dat lokale partijen positiever aankijken tegen de centrale inning van de Vogelzorg ten koste van het vermogen van de corporaties.

5 Methodologie & Operationalisatie

In dit hoofdstuk komt de opzet van het onderzoek aan bod. Paragraaf 1 bespreekt voor welke onderzoeksmethode is gekozen en waarom. Paragraaf 2 bespreekt hoe de hypothesen in het onderzoek meetbaar gemaakt gaan worden. Er wordt elke keer een onderscheid gemaakt tussen deel één (breedte onderzoek) en deel twee (diepte onderzoek) van het onderzoek.

5.1 Methodologie

5.1.1 Onderzoeksstrategie

Doordat het onderzoek uit twee delen bestaat zal per deel worden aangegeven voor welke onderzoeksstrategie is gekozen.

Diepgaand versus breedte onderzoek

In het eerste deel van het onderzoek wordt het verschil in attitude, ten opzichte van de volkshuisvesting, tussen lokale lijsten en lokale partijen onderzocht. Aan de hand van een vragenlijst zal de attitude ten opzichte van de volkshuisvesting (voornamelijk lokale vraagstukken maar ook nationale vraagstukken) van lokale lijsten en lokale partijen in kaart worden gebracht om te komen tot de verschillen tussen deze politieke partijen. Doordat er een relatief groot aantal onderzoeksobjecten zijn, maar de vragen schriftelijk worden afgenomen zal dit deel van het onderzoek breed van karakter zijn.

Voor het tweede deel van het onderzoek worden 6 casussen geselecteerd. Van deze casussen betreft de ene helft gemeenten waarbij lokale lijsten een “dominante” positie hebben en de andere helft gemeenten waarbij lokale partijen een “dominante” positie hebben. Het diepte onderzoek zal de houding van de politieke partijen ten opzichte van de volkshuisvesting verder onderzoeken door de partijprogramma’s en coalitieakkoorden te analyseren. Vervolgens wordt gekeken hoe deze houding van de “dominant” gezetelde partijen doorwerken in de prestatieafspraken tussen woningcorporaties en gemeenten. Dit wordt gedaan aan de hand van het analyseren van de prestatieafspraken tussen gemeenten en woningcorporaties en aan de hand van interviews met de *sleutel wethouders* (zie paragraaf 5.2) en met de directie van woningcorporaties in de desbetreffende gemeenten. Doordat er een beperkt aantal onderzoeksobjecten zijn en omdat de objecten worden onderzocht aan de hand van verschillende bronnen, heeft dit tweede deel van het onderzoek een diepgaand karakter (Verschuren & Doorewaard, 2007).

Kwantitatief versus kwalitatief onderzoek

Het eerste deel van het onderzoek, het in kaart brengen van de verschillen in attitude tussen lokale lijsten en lokale partijen aan de hand van een digitale enquête, maakt gebruik van kwantitatieve data. Via de enquête komen verschillende stellingen aan bod die betrekking hebben op het lokaal en nationaal volkshuisvestingsbeleid. In de enquête kan niet worden doorgevraagd en de antwoordcategorieën zijn gestandaardiseerd waardoor het kwantitatieve data betreft.

“Mijn gemeente moet meer investeren in de leefbaarheid van woonwijken.”

De vertegenwoordiger van de politiek partij kan aangegeven in hoeverre deze het eens is met de stelling. De respondent kan per stelling een antwoord geven op een Likertschaal met een reikwijdte van 1 (zeer mee oneens) tot 5 (zeer mee eens). Hiervoor is gekozen om interne consistentie te krijgen van de attitudes van de lokale partijen/lijsten over de verschillende onderwerpen. Een algehele beschrijving van de enquête is te vinden in paragraaf 5.2.

Voor het tweede deel, de casestudy, wordt gebruik gemaakt van kwalitatieve data. De attitude ten opzichte van de sociale volkshuisvesting wordt bij zowel de gemeenten met een dominant aandeel lokale partijen als lokale lijsten bepaald aan de hand van partijprogramma’s, en coalitieakkoorden. De doorwerking van deze houding wordt geanalyseerd aan de hand van woonvisies, prestatieafspraken tussen

gemeenten en woningcorporaties en aan de hand van interviews met de *sleutel wethouders* en de directie van woningcorporaties. De verschillende soorten data (interviews en documenten) zorgen voor de datatriangulatie in het onderzoek.

Empirisch versus bureauonderzoek

Voorgaand aan het eerste deel van het onderzoek wordt literatuur geraadpleegd om veronderstellingen te formuleren over de verschillen in attitude over de sociale volkshuisvesting tussen lokale partijen en lokale lijsten. Dit onderdeel betreft een bureauonderzoek.

Het uiteindelijk eerste deel van het onderzoek betreft een empirische studie (enquête). Om de partijen in te delen in attitude ten opzichte van de sociale volkshuisvesting wordt gebruik gemaakt van het model van de Kam (2010). Ook worden de hypothesen over de verschillen tussen lokale lijsten en partijen getoetst aan de hand van de enquête.

Het tweede deel, de casestudy, betreft deels bureauonderzoek (bestuderen van de partijprogramma's, coalitieakkoorden en woonvisies) en deels empirisch onderzoek (interviews met partijleden, wethouders en woningcorporaties).

5.1.2 Enquête

In eerste instantie zijn meerdere partijen per gemeente benaderd om deel te nemen aan de enquête. Hierbij kwam naar voren dat het aantal onderzoeksobjecten wat aan de selectiecriteria van de casestudy voldeed zeer beperkt was. Vervolgens is ervoor gekozen om de lokale partijen/lijsten per gemeente te benaderen die de meeste zetels in de gemeenteraad bezitten. Dat de partij/lijst de meeste aantal zetels in de gemeenteraad bezit is namelijk een van de selectiecriteria voor de casestudy.

Het aandeel respondenten van de CU, SP, GL, D66 en SGP bleek vervolgens te laag te zijn om hier geldige conclusies voor te trekken. Dit is vervolgens opgevangen door gericht deze partijen te benaderen om hun aandeel binnen de enquête te vergroten.

5.1.3 Casestudy

Voor het tweede deel van het onderzoek is er gekozen voor een casestudy. Verschuren & Doorewaard (2007) maken onderscheid tussen een enkelvoudige en een vergelijkende casestudy. Bij een enkelvoudige casestudy wordt slechts een casus diepgaand bestudeerd. Het doel van het onderzoek is echter het vergelijken van enerzijds lokale lijsten en lokale partijen. Door deze vergelijking is een enkelvoudige casestudy uitgesloten en is gekozen voor een vergelijkende casestudy.

Bij de vergelijkende casestudy is gekozen voor de hiërarchische methode. Deze studie doet onderzoek naar de verschillen in attitude tussen lokale lijsten en lokale partijen. De casussen zijn aan de hand van de enquête in duo's geselecteerd. De casussen worden eerst individueel onderzocht en vervolgens vergeleken, waaruit conclusies getrokken kunnen worden.

Het voordeel van de casestudy is dat de onderzoeker een integraal beeld krijgt van het onderzoeksobject. De achterliggende oorzaken van de verschillen in prestatieafspraken worden hier onderzocht, waardoor de interne geldigheid van het onderzoek wordt vergroot (Verschuren et al., 2007, p. 160).

Het grote nadeel van de casestudy is dat de externe geldigheid van het onderzoek onder druk komt te staan. Naarmate er minder casussen worden onderzocht is het moeilijker om de bevindingen van toepassing te verklaren op het geheel (Verschuren et al., 2007, p. 191).

Bij een casestudy is een strategische streekproef van belang, met kleine aantallen onderzoeksobjecten is de kans immers groot dat er een atypische steekproef wordt genomen. De verantwoording van de selectie van de casussen wordt in de volgende paragraaf beschreven.

5.1.4 Casusselectie

Selectiecriteria

Deze thesis doet onderzoek naar de verschillen in attitude tussen lokale lijsten en lokale partijen en de doorwerking van deze attitude op de totstandkoming en inhoud van prestatieafspraken. Verschillen in prestatieafspraken worden door meer factoren veroorzaakt dan alleen het feit of lokale lijsten of partijen

een dominante positie bekleden binnen de gemeente. De omvang van de gemeente, het gegeven of de gemeente de komende jaren te maken krijgt met een afname of toename van de bevolking etc. hebben waarschijnlijk invloed op de inhoud van prestatieafspraken. De invloed van de afhankelijke variabelen; lokale partij of lijst, is het sterkst wanneer de overige variabelen constant worden gehouden. De houding van de partijen ten opzichte van lokale volkshuisvestingsvraagstukken, nationale volkshuisvestingsvraagstukken, de omvang van de gemeente, de dominantie van de politieke partij worden voor het onderzoek zoveel mogelijk constant gehouden. Het type van de politieke partij is de belangrijkste onafhankelijke variabele binnen het onderzoek.

Attitude

Wanneer lokale lijsten en lokale partijen simpelweg worden vergeleken zonder hierbij rekening te houden met de indeling van deze partij in het politieke links-rechts spectrum zullen de verschillen in houding ten opzichte van de volkshuisvesting en de doorwerking in de uiteindelijke prestatieafspraken tussen gemeenten en woningcorporatie niet aan het licht komen. Rosmuller (2011) en Belt (2011) kwamen in hun onderzoek eerder tot de conclusie dat lokale lijsten geen andere invloed op de relatie tussen gemeenten en woningcorporatie hebben dan lokale partijen, maar dat de positie van de partij in het links-rechts spectrum wel van invloed is. Om de verschillen tussen de lokale lijsten en lokale partijen in kaart te brengen is het van essentieel belang om bij de vergelijkende casestudy de positie van de lokale lijsten en partijen op het links-rechts spectrum gelijk te houden. Na het bepalen van de attitude van de verschillende lokale lijsten en partijen aan de hand van de enquête kunnen de casussen worden geselecteerd. Hierbij worden de houding van de partijen ten aanzien van de lokale als de nationale volkshuisvesting in kaart gebracht. De lokale lijsten worden vergeleken met lokale partijen die met de houding ten opzichte van het lokale en het nationale volkshuisvestingsbeleid zo dicht mogelijk bij elkaar scoren.

Dominantie

Het feit dat een lokale politieke partij zitting heeft in de gemeenteraad wil niet zeggen dat deze partij ook invloed kan uitoefenen op de inhoud van de woonvisie en de totstandkoming van prestatieafspraken. Daarom is een van de criteria dat de lokale politieke partij een dominante positie heeft binnen de gemeente. Een partij heeft een dominante positie binnen de gemeente wanneer:

- De partij de meeste (of evenveel) zetels heeft binnen de gemeenteraad
- De partij onderdeel is van de coalitie
- De wethouder levert die zich bezig houdt met tenminste de volkshuisvesting en bij voorkeur ook grondbeleid, ruimtelijke ordening en financiën.

Wanneer de partij aan deze bovenstaande criteria voldoet is het aannemelijk dat de partij ook daadwerkelijk invloed kan uitoefenen op de totstandkoming van de woonvisie en prestatieafspraken.

Omvang

De omvang van de gemeente kan invloed hebben op de inhoud van zowel de woonvisie als de prestatieafspraken. Elke gemeente is verschillend maar om te voorkomen dat een klein dorp wordt vergeleken met een grote stad zullen gemeenten met ongeveer dezelfde omvang worden vergeleken. Hierbij wordt gekeken naar het totale aantal zetels in de gemeenteraad, wat in relatie staat met het aantal inwoners van de desbetreffende gemeente.

Krimp/groei gemeenten

Naast de omvang van de gemeente is het waarschijnlijk dat demografische ontwikkelingen binnen de gemeente een sterke invloed hebben op de prestatieafspraken. Onderwerpen die in prestatieafspraken worden behandeld zoals de nieuwbouwproductie en sloop van woningen zullen worden beïnvloed door de groei/afname van het aantal huishoudens. Niet de bevolkingsontwikkeling, maar juist de ontwikkeling van het aantal huishoudens heeft invloed op de kwantitatieve woningvraag (van Dam et al., 2006). Bij de casusvergelijking wordt er daarom rekening gehouden met de huishoudensprognose (PBL, 2009) tot 2025.

Er is gekozen om bij de huishoudensprognose de periode tot 2025 te nemen omdat de woonvisies en prestatieafspraken meestal een termijn beslaan van minder dan 10 jaar. In de prognose wordt er een onderscheid gemaakt tussen: krimp > 10%; krimp 10 tot 5%; krimp 5 tot 2,5%; krimp 2,5 tot 0%; groei 0 tot 2,5%; groei 2,5 tot 5%; groei 5 tot 10%; groei > 10%.

Soorten lokale lijsten

Lokale lijsten vormen een bont geheel van uiteenlopende organisaties die een ding gemeen hebben: ze zijn niet gelieerd aan de nationale politiek. Doordat lokale lijsten ideologisch moeilijk in te delen zijn is het ook niet mogelijk om ze op alle beleidsterreinen in te delen op het politieke links-rechts spectrum. Lokale lijsten kunnen volgens Boogers (2010) gemakkelijker worden ingedeeld aan de hand van de verschillende aanduidingen van deze lijsten. Hierbij onderscheidt Boogers (2010) de volgende lokale lijsten:

- Algemeen belang/gemeente belang: dit zijn lokale lijsten die in hun naam verwijzen naar het algemeen belang of het gemeente belang. Tegenstellingen tussen landelijke politieke partijen hebben bij deze partijen geen betekenis voor de lokale politiek. Ongeveer 2 op de 5 partijen vallen hieronder.
- Onafhankelijke burgerpartijen: met de naam beklemtonen deze lijsten dat ze zijn opgericht door burgers. Ongeveer een op de tien partijen behoort tot deze groep
- Leefbaarpartijen: sommige leefbaarpartijen hadden informele binding met de nationale partij Leefbaar Nederland.
- Dorpslijsten: dit zijn lijsten die zich presenteren als dorpslijst die opkomen voor de belangen van één of meer dorpskernen binnen een gemeente.
- Ideologische lijsten: Dit zijn lijsten die zich presenteren als alternatief voor landelijke partijen, soms omdat deze landelijke partijen ontbreken in de desbetreffende gemeenten.
- Oudere- en jongerenpartijen: dit zijn lokale lijsten die opkomen voor een specifieke demografische groep.
- Persoonslijsten: lokale lijsten die vernoemd zijn naar hun lijsttrekker.

De ouderen- en jongerenpartijen en dorpslijsten zijn niet geschikt omdat hun houding ten opzichte van het volkshuisvestingsbeleid wordt bepaald vanuit de specifieke demografische groep of de dorpskern binnen een gemeente (Boogers, 2010) en kunnen daarom niet worden vergeleken met lokale partijen. Een van de voordelen van lokale lijsten is dat de partijen niet gebonden zijn aan een bepaalde ideologie. Wanneer ideologische lijsten worden vergeleken met lokale partijen zal dit onderscheid verdwijnen. De persoonslijsten, algemeen belang/gemeente belang en de onafhankelijke burgerpartijen zijn wel bruikbaar voor het onderzoek.

Termijn

De eigenlijke weg om prestatieafspraken vast te stellen is via de woonvisie. De woonvisie wordt op haar beurt gebaseerd op het coalitieakkoord wat tussen de partijen wordt opgesteld. De laatste gemeenteraadsverkiezingen zijn in maart 2010 gehouden. Hierdoor is de kans groot dat de prestatieafspraken, en al helemaal de woonvisie waar de prestatieafspraken op gebaseerd zijn, stammen uit de periode voor de vorige gemeenteraadsverkiezingen. Voor het onderzoek is er daarom voor gekozen dat de partij/lijst sinds de gemeenteraadsverkiezingen van 2006 de dominante partij is.

Casussen

De casussen zijn geselecteerd aan de hand van de resultaten van de webenquête. Het grote aantal selectiecriteria heeft het selecteren van geschikte casussen bemoeilijkt. Het was niet gemakkelijk om gemeenten te vinden waar lokale lijsten het grootste aantal zetels binnen de gemeenteraad bezitten, de wethouder volkshuisvesting leveren en waar dit de raadsperiode 2006-2010 ook het geval was. Tevens moesten de casussen vergelijkbaar zijn met dezelfde criteria voor lokale partijen *en* de houding ten opzichte van het links rechts spectrum moest ook zo dicht mogelijk bij elkaar liggen.

Vanuit zowel de beperkte beschikbaarheid van de geschikte casussen (van de 307 respondenten bleken er 6 casussen geschikt en 2 casussen deels geschikt te zijn) en vanuit tijdsoverwegingen is er gekozen om een zestal casussen te selecteren. De resultaten van de web enquête worden in hoofdstuk 6 besproken in tabel 5.1 staat alvast een overzicht van de geselecteerde casussen. In figuur 5.1 is de ligging van de geselecteerde gemeenten in Nederland te zien.

Tabel 5-1: Onderzoeksubiecten voor de casestudy.

Casus 1 & 2: Katwijk versus Roosendaal		
Gemeente	Katwijk	Roosendaal
Naam politieke partij	Christen Democratisch Appel	Roosendaalse Lijst
Soort politieke partij	Lokale partij	Lokale lijst
Aantal zetels raadsperiode 2006-2010	10	9
Aantal zetels raadsperiode 2010-2014	8	10
Totaal aantal zetels gemeenteraad	33	35
Totaal aantal inwoners	Ca. 61.800	Ca. 77.600
Prognose ontwikkeling huishoudens tot 2025	Groei: >10%	Groei: 5 tot 10%
Sleutel wethouders 2006	Ruimtelijke ordening Financiën	Ruimtelijke ordening en financiën
Sleutel wethouders 2010	Ruimtelijke ordening Bouwen Grondbeleid Wonen Financiën	Ruimtelijke ordening Wonen Financiën
Score attitude t.o.v. lokale volkshuisvesting	M=2.16	M=2.53
Score attitude t.o.v. nationale volkshuisvesting	M=2.86	M=2.71
CASUS 3 & 4: Hoogezand-Sappemeer versus Winterswijk		
Gemeente	Hoogezand-Sappemeer	Winterswijk
Naam politieke partij	Partij van de Arbeid (PvdA)	Winterswijk's Belang
Soort politieke partij	Lokale partij	Lokale lijst
Aantal zetels raadsperiode 2006-2010	11	8
Aantal zetels raadsperiode 2010-2014	8	5
Totaal aantal zetels gemeenteraad	23	21
Totaal aantal inwoners	Ca. 34.700	29.000
Prognose ontwikkeling huishoudens tot 2025	Groei: >10%	Groei: 2,5 tot 5%
Sleutel wethouders 2006	Gedeeltelijk ruimtelijke ordening en financiën.	Gedeeltelijk ruimtelijke ordening en financiën
Sleutel wethouders 2010	Volkshuisvesting Ruimtelijke ordening Grondbeleid	Ruimtelijke ontwikkeling en de kern Innovatie, duurzame energie en Milieu.
Score attitude t.o.v. lokale volkshuisvesting	M=2.78	M=2.79
Score attitude t.o.v. nationale volkshuisvesting	M=2.57	M=3.14
CASUS 5 & 6: Delfzijl versus Landgraaf		
Gemeente	Delfzijl	Landgraaf
Naam politieke partij	Partij van de Arbeid	Gezamenlijke Burger Belangen Landgraaf
Soort politieke partij	Lokale partij	Lokale lijst
Aantal zetels raadsperiode 2006-2010	9	9
Aantal zetels raadsperiode 2010-2014	4	11
Totaal aantal zetels gemeenteraad	21	25
Totaal aantal inwoners	26.600	Ca 38.400
Prognose ontwikkeling huishoudens tot 2025	Krimp: >10	Krimp: 2,5 tot 0%
Sleutel wethouders 2006	Volkshuisvesting en financiën	Volkshuisvesting en financiën
Sleutel wethouders 2010	Wonen, welzijn, zorg.	Volkshuisvesting, Ruimtelijke ontwikkeling, grondzaken, financiën.
Score attitude t.o.v. lokale volkshuisvesting	M=2.69	M=2.88
Score attitude t.o.v. nationale volkshuisvesting	M=3.29	M=3.14

Bron: Eigen werk

Afbeelding 5-1: Ligging van de gemeenten in Nederland

Bron: Eigen werk

Om de externe geldigheid van het onderzoek te vergroten is er in eerste instantie voor gekozen om variatie te brengen in de omvang van de gemeenten vanaf ca. 26 duizend inwoners tot ca. 77 duizend inwoners. Ook is er variatie gebracht in de politieke partijen met nationale binding een casus betreft een lokale afdeling van het CDA en twee casussen afdelingen van de PvdA.

5.2 Operationalisatie

De operationalisatie is opgedeeld in twee delen in het eerste deel wordt aangegeven welke gegevens verzameld worden en wat voor inzichten deze gegevens kunnen verschaffen (subparagraaf 5.2.1). In het tweede deel van de operationalisatie komen de casussen aan bod.

5.2.1 Enquête

Het doel van de enquête is vierledig. In de eerste plaats heeft de enquête als doel om de verschillen in de houding tussen lokale lijsten en lokale partijen met betrekking tot de lokale volkshuisvesting in kaart te brengen. De houding van de lokale partijen en lijsten wordt in kaart gebracht aan de hand van de thematiek uit het BBSH bestaande uit de thema's: sociale woningen, senioren woningen, leefbaarheid, gehandicaptenwoningen en starters. Het thema studentenhuysvesting is achterwege gelaten omdat dit voor een groot deel van de geënquêteerde niet van toepassing is. De resultaten geven per thema aan wat de voorkeur van de lokale partijen en lijsten is met betrekking tot de **inhoud** van prestatieafspraken.

Ook is gebruik gemaakt van de stellingen (deels aangepast) uit het onderzoek van de Kam (2010). Aan de hand van deze stellingen wordt gekeken wat de houding van de lokale partij en lijst is ten opzichte van het ondersteunend beleid met betrekking tot de lokale volkshuisvesting.

In de tweede plaats biedt de enquête inzicht in de verschillen in voorkeur van het **type** prestatieafspraken. Deze verschillen in de voorkeur naar het type prestatieafspraken worden onderzocht aan de hand van de indeling van Severijn (zie hoofdstuk 2).

Ten derde worden de hypothesen die zijn geformuleerd, vanuit de *public choice theory*, met betrekking tot de verschillen tussen lokale politieke partijen en lijsten vanuit de enquête ook onderzocht. In dit gedeelte wordt naar de mening van de individuen gevraagd en niet naar de standpunten van de partij.

Tot slot is de enquête bedoeld om geschikte casussen te selecteren vanuit de voorafgestelde selectiecriteria. Een van deze selectiecriteria is dat de te vergelijken casussen dezelfde houding op het links-rechts spectrum hebben ten aanzien van de lokale en de nationale volkshuisvesting.

Verantwoording enquête

Voor het bepalen van de positie van de lokale partijen en lijsten ten opzichte van de volkshuisvesting is gekozen voor gesloten vragen. Bij een enquête waarbij meer dan tientallen geënquêteerde zijn is het gebruik van gesloten vragen noodzakelijk om de gegevens met elkaar te kunnen vergelijken.

Per stelling kan worden aangegeven in welke mate de partij/lijst het met deze stelling eens is. Er is gekozen voor een ordinale schaal 5-puntsschaal met een reikwijdte van zeer mee oneens tot zeer mee eens. Er is gekozen voor de 5-puntsschaal omdat een 3-puntsschaal de partijen en lijsten niet de

mogelijkheid biedt om hun antwoord enigszins te nuanceren. Een verdere indeling bijvoorbeeld bij een schaal van 1 tot 10 houdt in dat de partij/lijst bijvoorbeeld een keuze moet maken tussen geheel mee eens, zeer mee eens, mee eens, beetje mee eens, neutraal etc. het antwoord van de geënquêteerde wordt dan teveel beïnvloed door zijn of haar interpretatie.

Berekening score

De score is omgezet naar een positie op het links-rechts spectrum. Hoe linkser de attitude van de partij ten aanzien van de volkshuisvesting hoe lager de partij scoort (richting 1). Deze score is omgezet naar een positie op het links-rechts spectrum. Des te lager de partij scoort des te linkser de partij op het politieke spectrum wordt gepositioneerd.

De stellingen worden soms positief en soms negatief ten opzichte van de volkshuisvesting geformuleerd. Hiervoor is gekozen zodat de respondenten die zomaar iets invullen achteraf gefilterd kunnen worden.

Cluster 1: Houding ten aanzien van het nationale volkshuisvestingsbeleid.

Wanneer een partij een antwoord geeft wat blijkt geeft van de ondersteuning van de sociale volkshuisvesting of het verbeteren van de positie van sociaal zwakkere krijgt de partij hier een score lager dan 3 met een minimum van 1. Dus hoe lager de score hoe linkser de houding van de partij getypeerd kan worden.

- "Mijn gemeente moet het eigen woningbezit bevorderen" (waarbij zeer mee eens=5=rechts; neutraal=3=midden; zeer mee oneens=1=links)
- "De woonlasten voor minder draagkrachtige moeten worden beperkt" (waarbij z.m.e.=1=links)
- "De hypotheekrenteaftrek moet de komende jaren onaangetast blijven" (waarbij z.m.e.=5=rechts)
- "Eigenaren van huurwoningen mogen zelf de stijging van de huurprijs bepalen" (waarbij z.m.e.=5=rechts)
- "De huurtoeslag moet worden verhoogd" (waarbij z.m.e.=1=links)
- "Burgers dienen zelf te zorgen voor passende huisvesting" (waarbij z.m.e.=5=rechts)

Om te komen tot de gemiddelde attitude van de partij ten opzichte van het nationale volkshuisvestingsbeleid zijn alle stellingen even zwaar gewogen. De scores geven een beeld van de positie van de partij op het links-rechts spectrum (hoe dichterbij de 1 hoe linkser de houding van de partij).

Cluster 2: Houding ten aanzien van ondersteunend sociale volkshuisvestingsbeleid

Hierbij wordt gekeken of de partij een positieve attitude geeft ten aanzien van het ondersteunend volkshuisvestingsbeleid. Hierbij is gebruik gemaakt van de volgende stellingen:

- "Mijn gemeente dient de winsten die projectontwikkelaars op hun locatie maken af te romen" (waarbij zeer mee eens=1=links; neutraal=3=midden; zeer mee oneens=5=rechts)
- "Mijn gemeente dient zoveel mogelijk gebruik te maken van binnenplanse verevening" (waarbij z.m.e.=1=links)
- "Mijn gemeente dient zoveel mogelijk gebruik te maken van bovenplanse verevening" (waarbij z.m.e.=1=links)
- "Mijn gemeente dient een verschil in de grondprijs te maken naar bestemming" (waarbij z.m.e.=1=links)
- "Mijn gemeente dient onderscheid te maken in de grondprijzen tussen sociale huur- en sociale koopwoningen en overige woningen" (waarbij z.m.e.=1=links)

Cluster 3: Houding ten aanzien van lokale volkshuisvestingsbeleid

De berekening van de attitude ten opzichte van het lokale volkshuisvestingsbeleid wordt bepaald door het gewogen gemiddelde van cluster sociale volkshuisvesting (4), leefbaarheid (5), senioren (6), starters (7) en gehandicapten (8). Aan de hand van het aantal stellingen wordt per thema een weging toegekend, vervolgens wordt de totale score gedeeld door de totale weging. De clusters waaruit de lokale volkshuisvesting is opgebouwd worden hieronder beschreven.

Tabel 5-2: Thema's attitude ten opzichte van de lokale volkshuisvesting

Thema	Weging
Sociale volkshuisvesting	4
Senioren	4
Leefbaarheid	4
Starter	2
Gehandicapten	2

Totaal	16

Cluster 4: Houding ten aanzien van sociale volkshuisvesting

De sociale volkshuisvesting wordt bepaald vanuit 4 stellingen:

- "Het aandeel sociale woningen binnen mijn gemeente is hoog" (aangepast zie tekst)
- "Er moeten meer sociale huurwoningen binnen mijn gemeente worden gebouwd" (waarbij z.m.e.=1=links)
- "In de nieuwbouwplannen van mijn gemeente worden te weinig sociale woningen opgenomen" (waarbij z.m.e.=1=links)
- Mijn gemeente moet het eigen woningbezit bevorderen (waarbij z.m.e.=5=rechts)

De eerste stelling geeft geen goed beeld van de houding van de partij. Daarom is er gekozen om de perceptie van de partij te vergelijken met het daadwerkelijke aandeel sociale huurwoningen binnen de gemeente (ABF research, 2010). Het percentage sociale huurwoningen binnen een gemeente is omgezet naar waarde tussen de 1 en de 5 (waarbij een hoog aandeel sociale huurwoningen een score 1 krijgt). Door het gemiddelde te nemen van het daadwerkelijke aandeel en de perceptie van de partij kunnen zich een aantal situaties voordoen zie tabel 5.3

Tabel 5-3: Bereken gemiddelde tussen daadwerkelijke aandeel sociale huur en perceptie partij

Daadwerkelijke aandeel	Score	Perceptie	Score	Varianten
Zeër hoog (43.8%-49%)	1	Zeër hoog	5	Daadwerkelijk= zeer hoog (1) perceptie partij= zeer laag (1) gemiddeld heeft de partij een zeer positieve attitude t.o.v. sociale huurwoningen (1)
Hoog (33.3%-43.8%)	2	Hoog	4	Daadwerkelijk= zeer hoog (1) perceptie = zeer hoog (5) gemiddeld komt perceptie overeen met werkelijkheid (3)
Gemiddeld (22.8%-33.3%)	3	Gemiddeld	3	Daadwerkelijk = zeer laag (5) perceptie = zeer hoog (5) gemiddeld heeft de partij een negatieve attitude (5)
Laag (12.3%-22.8%)	4	Laag	2	Daadwerkelijk= zeer laag (5) perceptie = zeer laag (1) gemiddeld komt de attitude overeen met werkelijkheid (3)
Zeër laag (7%-12.3%)	5	Zeër Laag	1	Daadwerkelijk= gemiddeld (3) perceptie = gemiddeld (3) gemiddeld komt attitude overeen met werkelijkheid (3)

Door het gemiddelde te nemen van de perceptie van de partij en het daadwerkelijke aandeel sociale huurwoningen wordt een genuanceerd beeld verkregen over de houding van de partij ten aanzien van de sociale huurwoningen.

Cluster 5: Leefbaarheid

De attitude van de partij ten opzichte van het leefbaarheidsthema wordt bepaald aan de hand van 4 stellingen:

- "De leefbaarheid is in sommige wijken binnen mijn gemeente slecht" (aangepast)
- "Mijn gemeente moet meer investeren in de leefbaarheid van woonwijken" (waarbij z.m.e.=1=links)
- "Mijn gemeente moet spreiding van kansarme en kansrijke bevolking bevorderen" (z.m.e.=1=links)
- "Mijn gemeente moet meer aandacht besteden aan het versterken van de kwaliteit van de leefomgeving en de sociale samenhang" (z.m.e.=1=links)

De eerste stelling is net als bij cluster 4 aangepast. Doordat alleen de perceptie van de partij ten aanzien van de leefbaarheid weinig onthult over de werkelijke attitude ten opzichte van de leefbaarheid binnen de gemeente. De daadwerkelijke leefbaarheid is achterhaald aan de hand van de leefbarometer (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2010). Per gemeente is op CBS-wijkniveau de daadwerkelijke leefbaarheid van de verschillende wijken bepaald, deze zijn vervolgens omgerekend naar een score (zie tabel 5.4). In de stelling wordt gesproken over de "leefbaarheid in sommige wijken" daarom wordt binnen de gemeente de score van de wijk met de slechtste leefbaarheid als uitgangspunt genomen.

Tabel 5-4: Scores leefbaarometer en omgerekende scores

Daadwerkelijke leefbaarheid	Score	Perceptie	Score	Varianten
Uiterst positief tot zeer positief	1	Ze er positief	5	Daadwerkelijk= zeer negatief (5) perceptie partij= positief (5) partij heeft een slecht beeld en negatieve houding (5)
Positief	2	Positief	4	Daadwerkelijk= zeer negatief (5) perceptie = zeer negatief (1) gemiddeld komt perceptie overeen met werkelijkheid (3)
Matig positief	3	Gemiddeld	3	Daadwerkelijk = zeer positief (1) perceptie = zeer negatief (1) partij heeft slecht beeld maar wel zeer positieve houding (1)
Matig	4	Negatief	2	Daadwerkelijk= zeer laag (1) perceptie = zeer laag (5) gemiddeld komt de attitude overeen met werkelijkheid (3)
Negatief	5	Ze er negatief	1	Daadwerkelijk= gemiddeld (3) perceptie = gemiddeld (3) gemiddeld komt attitude overeen met werkelijkheid (3)

Bron: BZK, 2010; eigen bewerking.

Cluster 6: Seniorenbeleid

De attitude van de partij/lijst ten aanzien van het seniorenbeleid wordt bepaald vanuit de volgende stellingen:

- "Het aandeel senioren woningen binnen mijn gemeente is laag" (z.m.e.=1)
- "Er moeten meer senioren woningen worden bijgebouwd in mijn gemeente" (z.m.e.=1)
- "In de nieuwbouwplannen van mijn gemeente worden te weinig seniorenwoningen opgenomen" (z.m.e.=1)
- "Mijn gemeente dient ouderen zoveel mogelijk binnen de eigen gemeente te huisvesten" (z.m.e.=1)
- "Om de ouderen te huisvesten moeten extra voorzieningen komen binnen mijn gemeente" (z.m.e.=1).

Cluster 7: Starters

De attitude ten aanzien van starters is aan de hand van de volgende twee stellingen bepaald.

- "Binnen mijn gemeente zijn er genoeg huisvestingsmogelijkheden voor starters" (z.m.e.=1)
- "Binnen mijn gemeente moeten er meer huisvestingsmogelijkheden voor starters worden gerealiseerd" (z.m.e.=1)

Cluster 8: Gehandicapten

De attitude ten aanzien van gehandicapten is aan de hand van de volgende twee stellingen bepaald:

- "Binnen mijn gemeente zijn er genoeg huisvestingsmogelijkheden voor gehandicapten" (z.m.e.=1)
- "Binnen mijn gemeente moeten er meer huisvestingsmogelijkheden voor gehandicapten worden gerealiseerd" (z.m.e.=1)

Cluster 9: Houding ten opzichte van woningcorporatie

- "Mijn gemeente dient woningcorporaties sterk te betrekken bij de ontwikkeling van de gemeentelijke woonvisie" (z.m.e.=positieve houding)
- "Mijn gemeente moet pas afspraken gaan maken met woningcorporaties na het vaststellen van de woonvisie" (z.m.e. positieve houding)
- "Mijn gemeente moet strenger toezicht houden op de woningcorporaties" (z.m.e. positieve houding)

Cluster 10: Houding ten opzichte van projectontwikkelaars

- "Mijn gemeente werkt intensief samen met projectontwikkelaars" (z.m.e.=positieve houding)
- "Mijn gemeente moet in de toekomst intensiever samenwerken met projectontwikkelaars" (z.m.e.=positief)
- "Mijn gemeente dient zoveel mogelijk privaatrechtelijke afspraken met ontwikkelaars te maken (z.m.e.=negatief)

Cluster 11: Houding ten opzichte van de burger

"Bewoners dienen meer zeggenschap te krijgen met betrekking tot de ontwikkeling van nieuwe en bestaande woningen en woonmilieus" (z.m.e.=positief)

Type prestatieafspraken:

Ook is in de enquête gekeken of er verschillen zijn tussen de voorkeur van partijen en de groep lijsten met betrekking tot het type prestatieafspraken. De eerste stelling tracht te achterhalen welke politieke partijen/lijsten de voorkeur geven aan meer kwalitatieve afspraken en welke aan meer kwantitatieve afspraken. De tweede stelling onderzoekt verschillen in de voorkeur tussen intentieafspraken of garantieafspraken.

- "Uitgangspunten zijn belangrijker dan harde aantallen in prestatieafspraken tussen mijn gemeente en woningcorporaties" (z.m.e.=voorkeur kwalitatieve afspraken)
- "Prestatieafspraken tussen gemeente en woningcorporaties dienen harde afspraken te bevatten, alleen afspraken tot inspanning is niet voldoende" (z.m.e.= voorkeur garantieafspraken)

Toetsen public choice theory

Tot slot zijn de hypothesen getoetst van de *public choice theory*. Het aantal hypothesen ten gunsten van lokale partijen was groter dan ten gunste van lokale lijsten. Om niet de schijn van partijdigheid te wekken is gekozen om een gelijk aantal hypothesen te kiezen ten gunste van lokale partijen en lijsten. Bij het toetsen van deze hypothesen is nadrukkelijk gevraagd naar de mening van de respondent. De volgende stellingen zijn getoetst

- Een politieke ideologie helpt bij het oplossen van lokale vraagstukken
- Lokale partijen hebben een groter netwerk dan lokale lijsten
- Politici van lokale partijen laten zich bij hun beslissing vaker beïnvloeden door promotiemogelijkheden naar hogere bestuursniveaus dan politici van lokale lijsten
- De beste oplossingen voor lokale vraagstukken kunnen ideologisch tegenstrijdig zijn
- Lokale partijen gaan professioneler te werk dan lokale lijsten
- Lokale partijen houden bij hun beslissingen vaker rekening met regionale afspraken dan lokale lijsten
- Het programma van lokale lijsten is sterker gericht op lokale belangen dan het programma van lokale partijen
- Lokale lijsten zijn vaak voor een korte periode actief
- Raadsleden van lokale lijsten luisteren beter naar de burger en stellen zich vaker op als spreekbuis van de burger

Om het aantal hypothesen uit te breiden is er ook gevraagd naar welke verschillen de respondent ervaart tussen lokale partijen en lijsten. De volledige versie van de enquête is terug te vinden in bijlage A.

5.2.2 Casestudy

Bij de casestudy wordt gekeken in hoeverre de standpunten van de lokale partij/lijst doorwerken in het coalitieakkoord, de woonvisie en vervolgens de prestatieafspraken. Er wordt bij de casestudy gebruik gemaakt van twee verschillende bronnen namelijk documenten en personen. De documenten worden aan een document analyse onderworpen en de personen worden geïnterviewd.

Het aantal documenten dat per casus geanalyseerd wordt, verschilt onderling. Dit wordt veroorzaakt doordat bij de ene casus de woonvisies en de prestatieafspraken niet in dezelfde raadsperiode zijn vastgelegd en bij de andere casus wel (N.B. in sommige gevallen is überhaupt geen woonvisie vastgelegd). In de gemeente Katwijk zijn de prestatieafspraken vastgesteld in 2011 en de woonvisie, waarop de prestatieafspraken zijn gebaseerd, in 2008. De woonvisie en de prestatieafspraken omvatten hierdoor 2 raadsperiodes namelijk die van 2006 t/m 2010 en van 2010 t/m 2014. De partijprogramma's en coalitieakkoorden voor beide periodes worden daarom onderzocht. In de inleiding per casus zal dit afzonderlijk worden gemeld.

De interviews hebben een driedelig doel. Ten eerste dienen de interviews om de bevindingen uit de documentenanalyse te bevestigen of te ontkrachten. Ten tweede worden de overige stellingen uit de theorie, literatuur en de enquête via de interviews getoetst. Tot slot wordt aan de hand van de interviews de lokale verhoudingen tussen de wethouder, de woningcorporatie en de burgers in kaart gebracht.

Prestatieonderwerpen Severijn (2009)

De partijprogramma's, coalitieakkoorden, woonvisies en de prestatieafspraken worden aan de hand van de 31 prestatieonderwerpen (zie tabel 5.6) van Severijn (2009) geanalyseerd. Het doel hiervan is tweedelig.

Ten eerste wordt de stelling getoetst: “Lokale lijsten zijn *one issue* partijen”. Vooruitlopend op de resultaten uit hoofdstuk 6 kwam deze stelling veelvuldig naar voren uit de enquête. Om deze stelling te toetsen zal worden vergeleken hoeveel prestatieonderwerpen aan bod komen in het partijprogramma van de lokale lijst en de lokale partij. Ten tweede wordt de stelling, die tevens naar voren kwam uit de enquête van hoofdstuk 6, getoetst: “lokale lijsten beloven veel maar maken weinig waar”. Hierbij wordt gekeken of de prestatieonderwerpen die aan bod komen in het partijprogramma ook terug te vinden zijn in het coalitieakkoord, de woonvisie en vervolgens de prestatieafspraken.

Bij de analyse van de prestatieonderwerpen is een onderscheid gemaakt tussen: aan bod, beperkt aan bod of niet aan bod. Wanneer een prestatieonderwerp uitvoerig en duidelijk aan bod komt, wordt dit aangegeven als: aan bod. Wanneer één zin wordt gewijd aan het prestatieonderwerp of wanneer niet expliciet wordt gesproken over het onderwerp wordt dit aangegeven als beperkt aan bod. Bijvoorbeeld: “Er moeten voldoende koopwoningen voor starters worden gerealiseerd” hier wordt niet expliciet vermeld dat het om koopwoningen in het lage segment gaat. Daarom wordt dit als beperkt aangemerkt.

Figuur 5-2: Meest voorkomende onderwerpen bij prestatieafspraken volgens Severijn (2009)

Kernvoorraad Nieuwbouwproductie Doelgroep Starters Studenten	Huurprijsbeleid Woonruimteverdelingsbeleid Huursubsidiebeleid ²	Gehandicapte Statushouders Senioren Daklozen
Woon- zorgarrangementen	Algemeen herstructureringsbeleid Sloop Samenvoegen woningen Woningverbetering	Nieuwbouw laagsegment koop Verkoopbeleid Tussenvormen
Fysieke omgeving Sociale veiligheid Woningkwaliteit	Duurzaam bouwen Levensloopbestendig bouwen	Burgerparticipatie 1.0 Burgerparticipatie 2.0 Particulier opdrachtgeverschap
Verdeling van Kosten	Grondbeleid	Financiële continuïteit

Bron: Severijn (2009)

N.B: de prestatieonderwerpen interactieve beleidsvorming en burgerparticipatie zijn deels overlappende begrippen. Er is voor het onderzoek gekozen om deze begrippen te vervangen voor burgerparticipatie 1.0 en burgerparticipatie 2.0. Bij burgerparticipatie 1.0 wordt de burger betrokken bij de totstandkoming van het volkshuisvestingsbeleid. Burgerparticipatie 2.0 is het daadwerkelijk overdragen van het beheer en onderhoud van de leefomgeving aan de burger.

Lokale volkshuisvestingsbelang

In de literatuur wordt gesteld dat lokale lijsten zich sterker inzetten voor het lokale belang. De resultaten verkregen via de enquête komen overeen met deze assumptie. Dit wordt aan de hand van de thema's: leefbaarheid, senioren, starters en woon-zorgarrangementen onderzocht. Deze thema's zijn geselecteerd omdat ze in alle casussen wel een keer aan bod zijn gekomen en omdat deze onderwerpen direct het lokale belang van de burgers raken.

Met name de leefbaarheid is een thema wat zich duidelijk op lokaal niveau afspeelt. Leefbaarheid wordt door de Leefbaarometer als volgt omschreven: “de mate waarin de leefomgeving aansluit bij de voorwaarden en behoeften die er door de mens aan worden gesteld” (Leefbaarometer, www.leefbaarometer.nl, n.d.).

Bij de interviews met de wethouders is expliciet gevraagd naar het belang van de geselecteerde lokale volkshuisvestingsthema's. Tijdens deze interviews is echter naar voren gekomen dat alle wethouders aangeven dat alle lokale volkshuisvestingsthema's van belang zijn, ongeacht of dit in de geanalyseerde

² De huursubsidie is tegenwoordig vervangen door de huurtoeslag. Er is echter gebruik gemaakt van de indeling van Severijn (2009) waardoor in het onderzoek de term huursubsidie wordt gebruikt.

documenten ook daadwerkelijk was. Daarom is er voor gekozen om de resultaten van het belang van de lokale volkshuisvestingsthema's volgens de wethouders achterwege te laten. Het is politiek wenselijk dat de wethouder alle lokale volkshuisvestingsthema's belangrijk vindt waardoor deze vragen niet tot conclusies kunnen leiden.

Interlokale scope

Lokale lijsten zouden een sterkere lokale scope hebben dan lokale partijen, wat hierbij als nadeel wordt gezien (zie hoofdstuk 3). Hierdoor zouden volgens de geënquêteerde de lokale lijsten stoeptegelbeleid voeren en zich niet bezig houden met regionale vraagstukken. Dit zal op twee manieren worden onderzocht. Ten eerste zal worden gekeken of in de desbetreffende gemeenten regionale afspraken zijn gemaakt. Ten tweede zal het onderwerp duurzaamheid in alle documenten worden uitgelicht. Duurzaamheid en energiezuinigheid zijn immers gemeentegrensoverschrijdende issues.

Houding ten opzichte van woningcorporaties

Een van de stellingen is dat lokale lijsten een positievere houding hebben ten opzichte van de woningcorporaties dan lokale partijen. Ten eerste wordt deze veronderstelling onderzocht aan de hand van het partijprogramma, het coalitieakkoord en de woonvisie. Hierbij zal worden gekeken of en hoe de positie ten opzichte van de woningcorporatie wordt beschreven.

Ten tweede wordt de stelling getoetst aan de hand van interviews met de wethouder volkshuisvesting en de woningcorporatie. Hierbij wordt in kaart gebracht in hoeverre en in welk traject de woningcorporatie betrokken is geweest bij het volkshuisvestingsbeleid. Ook zal worden gekeken of de woningcorporaties voldoende invloed hebben gehad op de inhoud van de woonvisie en de prestatieafspraken. Tot slot wordt in de interviews gekeken of er verschillen zijn tussen lokale lijsten en partijen naar de manier waarop zij enerzijds kijken naar de afdracht van investeringscapaciteit van de woningcorporaties richting den Haag en anderzijds naar de gewenste mate van overheidstoezicht op de woningcorporaties.

Burgerparticipatie

Door Tops & Zouridis (2002) blijkt dat raadsleden van lokale lijsten, samen met het CDA en de SP, zich vaker opstellen als zogenaamde ombudsliden. Hierbij wordt goed geluisterd naar de mening van de burger wat de lokale democratie ten goede komt. In de enquête is ook naar voren gekomen dat lokale lijsten beter contact hebben met de burger. Ook is er door de lokale lijsten zelf aangegeven dat zij de burger sterker bij de politiek betrekken. De stelling: "lokale lijsten betrekken de burger sterker bij de lokale politiek" wordt in de casestudy op twee manier onderzocht. Ten eerste wordt gekeken of de burgerparticipatie verschillend doorklinkt in: het partijprogramma, het coalitieakkoord, de woonvisie en de prestatieafspraken, tussen enerzijds gemeenten met een dominant aandeel lokale lijsten en anderzijds met een dominant aandeel lokale partijen.

Via de interviews met de wethouders en de betrokken woningcorporaties wordt vervolgens gekeken in welk stadium de burgers zijn betrokken bij de het partijprogramma van de lokale partij/lijst, de woonvisie en de prestatieafspraken en in hoeverre dit toe te kennen is aan de lokale partij/lijst.

Ook bij de documentenanalyse wordt er verschil gemaakt tussen twee typen burgerparticipatie: het eerder genoemde burgerparticipatie 1.0 en 2.0.

Opleidingsmogelijkheden

Ook wordt aangegeven dat lokale partijen meer opleidingsmogelijkheden hebben voor de lokale politici dan lokale lijsten. Bij de interviews is er ook gevraagd naar de opleidingsmogelijkheden voor zowel raadsleden als wethouders.

Professionaliteit

Zowel uit de literatuur als uit de enquête is naar voren komen dat lokale lijsten minder professioneel zijn dan lokale partijen. Deze stelling wordt getoetst door te kijken of er verschil van overleg en invloed is tussen de wethouder en de fractie bij enerzijds lokale partijen en anderzijds lokale lijsten. Ook wordt

gekeken of er verschillen te merken zijn in de relatie tussen de wethouder en de coalitie enerzijds bij de wethouder geleverd door de lokale lijst en anderzijds geleverd door de lokale partij.

Type prestatieafspraken

Bij de analyse van de type prestatieafspraken wordt evenals in de web enquête gebruik gemaakt van de indeling van Severijn (2009):

- A. **Procesafspraken:** richten zich op het verkeer tussen de gemeente en woningcorporatie. Deze afspraken structureren het overleg en regelen op welke manier woningcorporatie en gemeente met elkaar omgaan. Procesafspraken zijn ook van belang om de wijze van monitoring, evaluatie en bijsturing van de afspraken vast te leggen. Bijvoorbeeld: “Gemeente en woningcorporaties overleggen eenmaal per twee maanden op bestuurlijk niveau” of “Einde van het jaar laten beide partijen zien welke prestaties zijn behaald”.
- B. **Inspanningsafspraken:** de zogenaamde zachte afspraken, hieronder vallen:
 - i. **Uitspraken:** zijn geen “echte” afspraken. Bij de uitspraken worden uitgangspunten vastgelegd, posities omschreven, stellingen betrokken en overeenstemmingen bevestigd. Met dit soort afspraken bevestigen woningcorporatie en gemeente dat ze het eens zijn over bepaalde achtergronden. Bijvoorbeeld: “de gemeente krijgt de komende jaren te maken met een dalende bevolking, waardoor het voorzieningenniveau onder druk komt te staan” of “de omvang van de sociale huurvoorraad dient 1,5x de omvang van de doelgroep te bedragen”.
 - ii. **Intentieafspraken:** deze afspraken leggen doelstellingen van eventueel handelen vast. Dit wordt gedaan omdat de kans van slagen niet vast staat. Bijvoorbeeld doordat de gemeente of woningcorporatie afhankelijk zijn van andere. Bijvoorbeeld: “de woningcorporatie zal zich inspannen om.....” of “gemeente en woningcorporatie streven naar....”).
- C. **Resultaatafspraken:** de zogenaamde harde afspraken, hieronder vallen:
 - I. **Handelingsafspraken:** deze afspraken gaan over de uitvoering van beleid: de aanpak. “De woningcorporatie zal in de komende twee jaar haar woningen voorzien van inbraakveilig hang- en sluitwerk” of “de gemeente vernieuwt de straatverlichting”.
 - II. **Garantieafspraken:** zijn bedoeld om waarborgen te bieden. De afspraak die wordt gemaakt zal in principe te allen tijde worden nagekomen. Bijvoorbeeld: “De woningcorporatie garandeert dat urgent woningzoekende binnen een half jaar een passende woning krijgen aangeboden”.
 - III. **Transactieafspraken:** prestatieafspraken richten zich op het publiek belang. Hierbij vinden er ook transacties plaats tussen de gemeente en woningcorporaties. Bijvoorbeeld als sprake is van de afkoop van erfpacht of het overdragen van woonwagens en standplaatsen.

Voor het onderzoek wordt er een onderscheid gemaakt tussen inspanningsafspraken en resultaatafspraken. De inspanningsafspraken zijn de zogenaamde zachte prestatieafspraken bestaande uit: uitspraken en intentieafspraken. De resultaatafspraken zijn de zogenaamde harde prestatieafspraken bestaande uit: handelingsafspraken, garantieafspraken en transactieafspraken. Uit de resultaten van de enquête is naar voren gekomen dat lokale lijsten een sterkere voorkeur hebben voor resultaatafspraken dan de lokale afdeling van de PvdA (ten opzichte van de overige partijen zijn er nauwelijks verschillen waargenomen). Onderzocht zal worden of deze verschillende voorkeur ook daadwerkelijk terug te zien is in de hardheid van de prestatieafspraken.

Uit de enquête is ook naar voren gekomen dat lokale lijsten een sterkere voorkeur hebben voor kwantitatieve afspraken dan lokale partijen (m.u.v. GL). In het onderzoek worden bijvoorbeeld aantallen woningen, percentages als kwantitatief aangemerkt. Het aantal keer overleg per jaar en jaartallen vallen hier niet onder.

Geraadpleegde documenten.

Bijlage B geeft een overzicht van de geraadpleegde documenten per gemeente.

-DEEL II DE ENQUÊTE-

6 Resultaten web enquête

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de web enquête behandeld. Dit hoofdstuk houdt de clusters aan zoals reeds beschreven in hoofdstuk 5. Wanneer een onderdeel los van de clusters wordt geanalyseerd wordt dit expliciet vermeld.

Na de inleiding wordt in paragraaf 1 de enquête in haar algemeenheid besproken. In paragraaf 2 komen achtereenvolgens een analyse van de houding van de partijen/lijsten ten aanzien van: het nationale volkshuisvestings-, lokale volkshuisvestings-, ondersteunend volkshuisvestings-, lokale sociale volkshuisvestings-, senioren-, starters-, gehandicaptenbeleid en het beleid met betrekking tot de leefomgeving, aan bod. Paragraaf 3 geeft een analyse van de verschillen in de houding van lokale partijen en lijsten met betrekking tot de stakeholders (woningcorporaties, projectontwikkelaars en burgers) en de voorkeur van de partij/lijst naar het type prestatieafspraken. De hypothesen uit de *public choice theory* en de literatuur worden in paragraaf 4 behandeld. Tot slot komt paragraaf 5 met conclusies en hieruit voortvloeiende stellingen.

6.1 Algemeen

In totaal hebben 307 respondenten de enquête ingevuld, 23 respondenten hebben de enquête vroegtijdig beëindigd en 12 respondenten hebben de enquête dubbel ingevoerd. In totaal is de bruikbare populatie van het onderzoek 272 respondenten. Hiervan behoren 98 respondenten tot de lokale lijsten en 173 respondenten tot lokale partijen. Van de lokale partijen is het grootste gedeelte van de respondenten gelieerd aan het CDA (N=45), gevolgd door PvdA (N=36) en de VVD (N=34). Groenlinks, ChristenUnie, SP, D66 en SGP zijn minder vertegenwoordigd dit maakt de externe validiteit van uitspraken over deze partijen een stuk lager (met name bij de SGP). De PVV is in het onderzoek niet meegenomen, omdat de PVV zich alleen in Den Haag en Almere verkiesbaar heeft gesteld.

Bij de houding ten opzichte van het nationale volkshuisvestingsbeleid, het lokale volkshuisvestingsbeleid (en de verschillende onderdelen hiervan) en het ondersteunend volkshuisvestingsbeleid hebben de partijen antwoord kunnen geven op een aantal stellingen.

6.2 Positie links-rechts spectrum

Cluster 1: Houding ten aanzien van het nationale volkshuisvestingsbeleid

De SP scoort het meest links en de VVD het meest rechts met betrekking tot het nationale volkshuisvestingsbeleid. GL en de PvdA scoren ook relatief links. De lokale lijsten scoren gemiddeld met betrekking tot de nationale volkshuisvesting. Het CDA, CU, D66 en SGP scoren evenals de lokale lijsten rond het midden³. Grafiek 6.1 geeft aan waar de partijen zich ten opzichte van elkaar bevinden met betrekking tot nationale volkshuisvestingsvraagstukken.

Een *One Way ANOVA* laat zien dat er een significant verschil is tussen de politieke lijsten en partijen, $F(8.257)=29.8$, $p<0.01$. Een Tukey HSD toont aan dat lokale lijsten een significant verschillende attitude hebben ten opzichte van GL, PvdA, SP en VVD met betrekking tot het nationale volkshuisvestingsbeleid⁴.

Deze resultaten uit de enquête komen overeen met de traditionele indeling van de politieke partijen op het links-rechts spectrum. Dat de SP zeer links scoort, gevolgd door GroenLinks en PvdA, komt overeen met de huidige indeling van deze partijen. De VVD wordt beschouwd als een rechtse partij wat ook uit de resultaten naar voren komt. Lokale lijsten scoren met 3.13 rond het midden op het links-rechts spectrum. Dit kan worden verklaard doordat de antwoorden van de lokale lijsten het sterkst van elkaar variëren ($SD=0.55$). Anders gesteld: lokale lijsten hebben geen eenduidige opvatting, maar verschillen onderling sterk van elkaar, waardoor bij een grote populatie de gemiddelde houding van alle lokale lijsten richting het

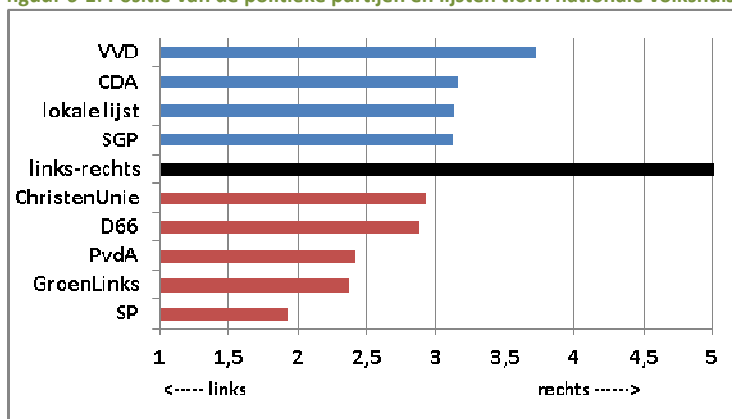
³ SP(M=1.92; SD=0.41), GL(M=2.36; SD=0.44), PvdA(M=2.41; SD=0.42), D66(M=2.87; SD=0.42), CU(M=2.92; SD=0.35), SGP(M=3.12; SD=0.54), Lokale Lijsten(M=3.13; SD=0.55), CDA(M=3.16; SD=0.41) en VVD(M=3.72; SD=0.39)

⁴ Lokale Lijsten t.o.v. GL(M Dif=0.77; $p<0.01$), SP(M Dif=1.21; $p<0.01$) en VVD(M Dif -0.59; $p<0.01$)

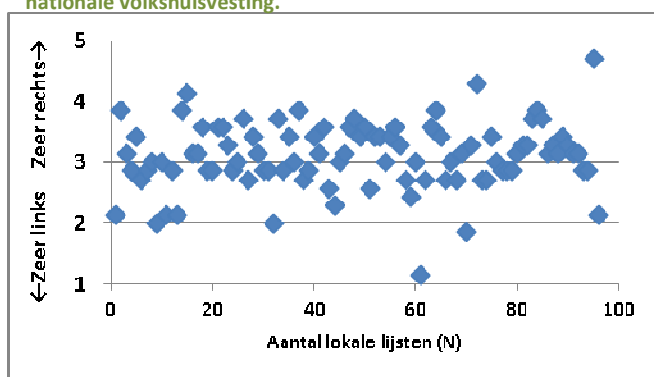
midden uitkomt (zie figuur 6.2). Het is opvallend dat de resultaten uit de enquête overeenkomen met de traditionele indeling omdat steeds vaker wordt gesteld dat de traditionele indeling niet meer voldoet.

Binnen de resultaten van de CU is de minste spreiding te zien ($SD=0.35$) gevolgd door de VVD ($SD=0.39$), CDA ($SD=0.41$) en de SP ($SD=0.41$) dit betekent dat de lokale afdelingen van deze partijen het meest beginselvast zijn. De attitudes van de lokale afdeling van de SGP (0.54) en de GL (0.44) wijken, na de lokale lijsten, het meest van elkaar af.

figuur 6-1: Positie van de politieke partijen en lijsten t.o.v. nationale volkshuisvestingsbeleid

Figuur 6-2: Spreiding van de houding van lokale lijsten t.o.v. nationale volkshuisvesting.

Tabel 6-1: Gemiddelde houding t.o.v. nationale volkshuisvesting.

Partij	Populatie	Gemiddelde	Standaard deviatie
CDA	44	3,1591	,41360
CU	12	2,9167	,35235
D66	11	2,8701	,42115
GL	14	2,3571	,44032
PvdA	35	2,4122	,41832
SGP	6	3,1190	,53769
SP	13	1,9231	,41080
VVD	33	3,7186	,39364
Lokale lijst	98	3,1327	,55471
totaal	266	2,9941	,64550

Cluster 3: Houding ten aanzien van Lokale volkshuisvestingsbeleid

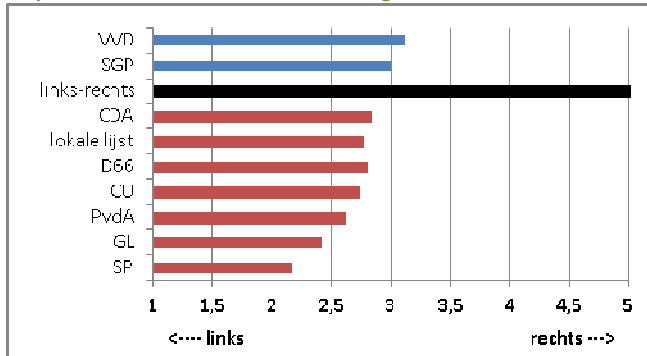
De SP, GL en de PvdA hebben de meest linkse houding ten opzichte van de lokale volkshuisvesting, maar in vergelijking met hun houding ten opzichte van het nationale volkshuisvestingsbeleid zijn deze partijen iets meer richting het midden opgeschoven. De VVD is de enige partij die rechts van het midden scoort. De CU, D66, lokale lijsten en het CDA scoren allemaal licht links van het midden⁵. Grafiek 6.3 geeft aan waar de partijen en lijsten zich bevinden ten opzichte van elkaar.

De One Way ANOVA laat zien dat er een significant verschil is tussen de lokale lijsten en partijen, $F(8,261)=12.085$ en $p<0.001$. Een Tukey HSD (een post-Hoc test) laat zien dat in vergelijking met lokale lijsten de verschillen bij GL, SP, en VVD met betrekking tot de lokale volkshuisvesting significant zijn⁶.

⁵ SP($M=2.16$; $SD=0.31$), GL($M=2.41$; $SD=0.35$), PvdA($M=2.61$; $SD=0.29$), VVD($M=3.12$; $SD=0.35$), CU($M=2.73$; $SD=0.34$), D66($M=2.79$; $SD=0.27$), lokale lijsten($M=2.76$; $SD=0.39$) en CDA($M=2.82$; $SD=0.73$).

⁶ Lokale lijsten t.o.v. GL(M Dif=0.35; $p<0.01$), SP(M Dif=0.59; $p<0.01$) en VVD(M Dif=-0.36; $p<0.01$).

Figuur 6-3: Positie van politieke partijen en lijsten ten opzichte van de lokale volkshuisvesting.

Tabel 6-2: Gemiddelde houding t.o.v. lokale volkshuisvesting

Partij	N	Mean	Std. Deviation
CDA	44	2,82	0,37
CU	12	2,73	0,34
D66	11	2,79	0,27
GL	15	2,41	0,35
PvdA	36	2,61	0,29
SGP	6	3,00	0,47
SP	14	2,16	0,31
VVD	34	3,12	0,35
Lokale lijst	98	2,76	0,39
totaal	270	2,75	0,41

Wanneer je de attitude ten opzichte van de lokale volkshuisvesting vergelijkt met die van de nationale volkshuisvesting valt het op dat de partijen met betrekking tot lokale volkshuisvestingsvraagstukken gematigder antwoorden. De VVD, SGP en CDA scoren een stuk minder rechts en dicht bij het midden. De SP, GL en de PvdA scoren relatief links, echter vergeleken met de attitude ten opzichte van de nationale volkshuisvesting een stuk minder links. Hieruit kan geconcludeerd worden dat lokale partijen met betrekking tot lokale volkshuisvestingsvraagstukken een stuk pragmatischer ingesteld zijn.

Ook met betrekking tot het lokale volkshuisvestingsbeleid scoren de lokale lijsten ($M=2.76$; $SD=0.39$) zeer dicht bij de gemiddelde score ($M=2.75$; $SD=0.41$) en is de standaard deviatie na de SGP het hoogst ($SD=0.39$).

Cluster 4: Sociale volkshuisvesting

Ook de houding van de SP is met betrekking tot het sociale woningbeleid het meest links van de lokale partijen en lijsten. Ook de positie van GL met betrekking tot de sociale woningbeleid kan worden getypeerd als links van het midden. De CU, CDA, D66, PvdA, SGP en de lokale lijsten scoren rond het midden. De VVD is met betrekking tot de sociale woningbeleid ook te typeren als rechtse partij⁷.

Een *One Way ANOVA* laat zien dat er een significant verschil is in de houding tussen lokale lijsten en partijen met betrekking tot de sociale volkshuisvesting, $F(8,261)=15.35$, $p<0.05$. Een *Tukey HSD* laat zien dat in vergelijking met lokale lijsten de verschillen bij GroenLinks, SP en VVD significant zijn⁸.

Ook met betrekking tot de sociale volkshuisvesting is de spreiding bij lokale lijsten het hoogst ($SD=0.64$). Hierbij speelt weer het feit dat lokale lijsten zich niet gemakkelijk laten positioneren, waardoor de lijsten een score behalen die dicht licht bij het totale gemiddelde ($M=3.15$).

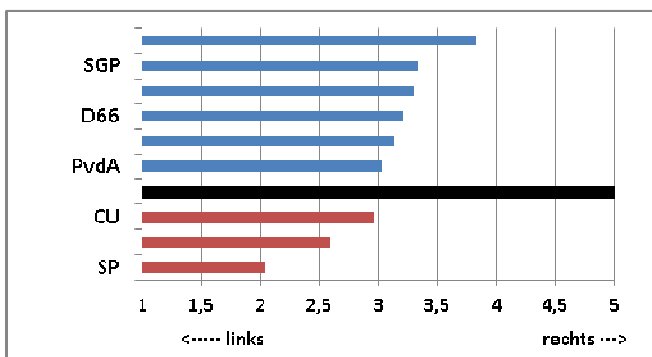
Figuur 6-4: Positie van de lokale partijen en de groep lijsten t.o.v. lokale volkshuisvestingsbeleid

Tabel 6-3: Gemiddelde attitude partijen/lijsten t.o.v. nationale volkshuisvesting.

Partij	N	Mean	Std. Deviation
CDA	44	3,3040	0,59210
CU	12	2,9583	0,46568
D66	11	3,2159	0,32157
GL	15	2,5917	0,55192
PvdA	36	3,0312	0,53982
SGP	6	3,3333	0,54006
SP	14	2,0357	0,57893
VVD	34	3,8346	0,47645
Lokale lijst	98	3,1378	0,63624

⁷ SP ($M=2.04$; $SD=0.57$), GL ($M=2.6$; $SD=2.59$), CU ($M=2.96$; $SD=0.47$), CDA ($M=3.30$; $SD=0.59$), D66 ($M=3.22$; $SD=0.32$), PvdA ($M=3.03$; $SD=0.54$), SGP ($M=3.33$; $SD=0.54$), Lokale Lijsten ($M=3.13$; $SD=0.64$) en VVD ($M=3.83$; $SD=0.48$).

⁸ GL (M Dif=0.55; $p=0.029$), SP (M Dif=0.72; $p<0.01$) en VVD (M Dif=0.72; $p<0.019$)

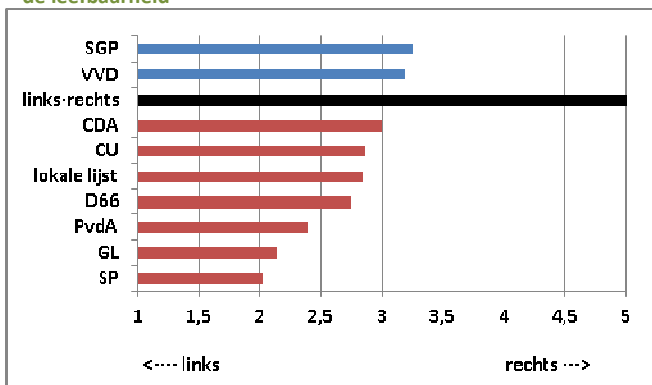
totaal	270	3,1505	0,68380

Cluster 5: Leefbaarheid

Er zijn wel duidelijk attitudeverschillen met betrekking tot de leefbaarheid tussen de lokale partijen en de groep lijsten. Ook uit de *One Way ANOVA* blijkt dat de verschillen tussen de lokale partijen en de groep lijsten significant zijn, $F(8,262)=8.000$ en $p<0.001$.

De gemiddelde houding ($M=2.77$; $SD=0.75$) van alle partijen/lijsten met betrekking tot de leefbaarheid scoort links van het midden. De gemiddelde attitude van SP en GL is met betrekking tot de leefbaarheid te typeren als links. Ook de houding van de PvdA is linkser dan de overige partijen. De attitudes van de SGP en de VVD scoren als enige licht rechts van het midden. De CU, D66 de groep lokale lijsten en het CDA hebben een attitude die dicht bij elkaar ligt namelijk een lichtelijk links van het midden⁹. Figuur 6.5 laat de posities van de verschillende lokale partijen en de groep lijsten ten opzichte van elkaar zien.

Figuur 6-5: Positie van de lokale partijen en de groep lijsten t.o.v. de leefbaarheid

Tabel 6-4: Gemiddelde attitude partijen/lijsten t.o.v. leefbaarheid

Partij	N	Mean	Std. Deviation
CDA	44	2,9917	0,58
CU	12	2,8542	0,84
D66	11	2,7386	0,50
GL	15	2,1333	0,55
PvdA	36	2,3819	0,68
SGP	6	3,2500	1,12
SP	14	2,0089	0,51
VVD	34	3,1949	0,71
Lokale lijst	98	2,8367	0,72
totaal	270	2,9917	0,58

Als onderdeel van het bepalen van de attitude van de partijen/lijsten is er ook gekeken naar het gemiddelde van de daadwerkelijke leefbaarheid (BZK, 2010) en de perceptie van de partij/lijst. Als de perceptie van de partij/lijst overeenkomt met de daadwerkelijke leefbaarheid behaalt de partij/lijst een score rond de 3. Als de partij/lijst de leefbaarheid overschat ten opzichte van de daadwerkelijke leefbaarheid krijgt de partij een score boven de 3 met een maximum van 5. Wanneer de leefbaarheid wordt onderschat krijgt de partij/lijst een score onder de 3 met een minimum van 1.

Gemiddeld wordt door alle partijen en de groep lijsten de leefbaarheid binnen de wijk onderschat. De partijen en de groep lijsten zijn dus allemaal van mening dat het slechter gesteld is met de leefbaarheid dan dat uit de objectieve waarden van de Leefbaarometer naar voren komt. De SP onderschat de leefbaarheid het sterkst. De CU en GL hebben het meest realistische beeld van de leefbaarheid binnen hun gemeente,

⁹ SP($M=2.01$; $SD=0.51$), GL($M=2.13$; $SD=0.55$), PvdA($M=3.25$; $SD=1.12$), SGP($M=3.19$; $SD=0.71$), VVD($M=2.85$; $SD=0.84$) CU($M=2.74$; $SD=0.51$), D66($M=2.84$; $SD=0.72$) en CDA($M=2.99$; $SD=0.58$).

zij scoren immers het dichtst bij de 3. Het CDA, D66, PvdA, SGP, lokale lijsten en de VVD zitten allemaal dicht bij elkaar en hebben een redelijk realistisch beeld van de leefbaarheid binnen de gemeente¹⁰.

Cluster 6: Seniorenbeleid

De standpunten van de lokale partijen en lijsten met betrekking tot het seniorenbeleid liggen dicht bij elkaar. Ook met betrekking tot het seniorenbeleid is de SP de meest linkse partij. De SGP scoort met betrekking tot het seniorenbeleid het meest rechts gevolgd door de VVD¹¹. De attitude van de overige partijen scoort rond de 2. De verschillende partijen en de groep lokale lijsten behalen een attitudescore die dicht bij elkaar liggen. Dit blijkt ook uit de *One Way ANOVA* toets die aangeeft dat er geen significante ($F(8,263)=1.579$ en $p=0.131$) verschillen zijn tussen de verschillende partijen en de groep lokale lijsten.

Cluster 7: Startersbeleid

De attitude van de lokale partijen en de groep lokale lijsten met betrekking tot starters ligt gemiddeld op 2.96. De attitude scores van de VVD, SP, lokale lijsten, PvdA, GroenLinks, CU en CDA liggen hier zeer dicht bij. De attitude van de D66 en de SGP hebben de grootste afwijking van het gemiddelde, wat echter nog steeds zeer dicht bij het midden ligt¹². Een *One Way ANOVA*, $F(8,262)=0.311$, toets geeft aan dat er geen significante verschillen zijn tussen de partijen en de groep lokale lijsten.

Cluster 8: Gehandicapten

Tussen de lokale partijen en de groep lokale lijsten zijn er met betrekking tot het gehandicaptenbeleid grotere verschillen dan bij het starters- en seniorenbeleid. Echter zijn deze verschillen niet extreem groot (zie tabel 6.4). De SP ($M=2.54$; $SD=0.66$) scoort een half punt links van het midden. De VVD ($M=3.32$; $SD=0.77$) scoort met betrekking tot het gehandicaptenbeleid wederom het meest rechts. Uit de *One Way ANOVA* test blijkt dat er een marginale significantie van $F(8,263)=1.92$ en $p=0.57$ is. Uit de *Tukey HSD* test blijkt dat er een lichte significantie (M Dif=0.79; $p=0.07$ one tailed) is tussen de attitude met betrekking tot gehandicapten tussen de SP en de VVD.

Tabel 6-5: Gemiddelde houding t.o.v. gehandicapten beleid.

Partij	N	Mean	Std. Deviation
CDA	46	3,1087	0,94230
CU	12	3,2500	0,81184
D66	11	2,8182	0,84477
GL	15	2,8333	0,81650
PvdA	36	2,7917	0,87321
SGP	6	2,9167	1,24164
SP	14	2,5357	0,66403
VVD	34	3,3235	0,76755
Lokale lijst	98	3,1939	0,97820
totaal	272	3,0699	0,91859

Cluster 2: Ondersteunend volkshuisvestingsbeleid

De SGP en de VVD hebben de meest rechtse attitude ten aanzien van het ondersteunend volkshuisvestingsbeleid. De SP is de partij die de meest linkse attitude met betrekking tot het ondersteunend volkshuisvestingsbeleid. Het CDA, CU en GL scoren matig links van het midden. De attitude van de overige partijen; PvdA, D66, VVD en de lokale lijsten, behalen een score die rond het midden schommelt¹³.

Uit een *One Way ANOVA* test blijkt dat het model significant ($p=0.009$) is. Een *Tukey HSD* toets laat zien dat er significante verschillen zijn tussen de attitude van de SP en van de VVD, de SP en de lokale lijsten en een minimaal significant verschil bij de SP en de PvdA en D66¹⁴.

6.3 Attitude partij/lijs t.o.v. stakeholders en type prestatieafspraken

Cluster 9: Houding t.o.v. woningcorporaties

¹⁰ SP($M=2.53$; $SD=0.77$), CU($M=2.83$; $SD=0.54$), GL($M=2.80$; $SD=0.77$), CDA($M=2.77$; $SD=0.42$), D66($M=2.68$; $SD=0.40$), PvdA($M=2.64$; $SD=0.63$), SGP($M=2.67$; $SD=0.41$), Lokale Lijsten($M=2.67$; $SD=0.55$) en VVD($M=2.75$; $SD=0.59$).

¹¹ SP($M=1.84$; $SD=0.43$), SGP($M=2.35$; $SD=0.67$) en VVD($M=2.30$; $SD=0.49$)

¹² VVD($M=2.97$; $SD=0.56$), SP($M=3.00$; $SD=0.20$), Lokale Lijsten($M=2.91$; $SD=0.60$), PvdA($M=3.10$; $SD=0.64$), GL($M=2.90$; $SD=0.57$), CU($M=2.96$; $SD=0.26$), CDA($M=2.87$; $SD=0.44$), D66($M=3.27$; $SD=0.61$) en SGP($M=3.25$; $SD=0.88$).

¹³ SGP($M=3.27$; $SD=0.69$), VVD($M=3.15$; $SD=0.98$), SP($M=2.07$; $SD=0.62$), CDA($M=2.79$; $SD=0.82$), CU($M=2.78$; $SD=0.57$), GL($M=2.79$; $SD=0.98$), PvdA($M=2.89$; $SD=0.87$), D66($M=3.13$; $SD=0.91$), VVD($M=3.15$; $SD=0.98$) en lokale lijsten($M=3.05$; $SD=0.92$).

¹⁴ SP t.o.v. VVD(M Dif= -1.08; $p=0.004$), de groep lokale lijsten(M Dif=-0.982; $p=0.004$), PvdA(M Dif=-0.82; $p=0.08$) en D66(M Dif=-1.06; $p=0.073$).

Er zijn geen sterke verschillen in de houding ten opzichte van woningcorporaties. De gemiddelde houding is licht positief ($M=3.25$; $SD=0.81$). D66 heeft de positiefste houding t.o.v. woningcorporaties gevolgd door de VVD en GL. De SP heeft de meest negatieve houding met betrekking tot woningcorporaties en is tevens ook de enige partij die gemiddeld onder de 3 scoort¹⁵.

De PvdA, CU, SGP, CDA en de groep lokale lijsten scoren rond het gemiddelde. Een *One Way ANOVA* laat zien dat de verschillen tussen de partijen en de groep lijsten is gebaseerd op toeval, $F(8,262)=1.189$.

Wanneer er ingezoomd wordt op de stelling: "Mijn gemeente moet strenger toezicht houden op de woningcorporaties"¹⁶ blijken er duidelijke verschillen te zijn tussen de partijen en de groep lijsten. De SP is het hier duidelijk mee eens en wil dat het toezicht op de corporaties wordt versterkt. De SGP en de VVD zijn niet voor het versterken van de toezicht op woningcorporaties. De overige partijen scoren rond het gemiddelde¹⁷. Uit een *One Way ANOVA* test blijkt er een significant verschil te zijn en deze zit voornamelijk in het verschil tussen de SP ten opzichte van het CDA (-1.06 ; $p=0.057$) en de SP ten opzichte van de VVD ($M\text{ Dif}=-1.282$; $p=0.012$).

De stelling "mijn gemeente dient woningcorporaties sterk te betrekken bij de ontwikkeling van de gemeentelijke woonvisie" wordt positief beantwoord ($M=4.20$; $SD=0.96$). De partijen D66 en GL zijn het meest eens met deze stelling gevolgd door de PvdA en de lokale lijsten. De SP, CU en de CDA scoren het laagst, maar zijn het ook nog steeds eens met de stelling¹⁸.

Cluster 10: Houding t.o.v. projectontwikkelaars

Bij de enquête is ook onderzocht of er verschillen zijn tussen partijen en de groep lijsten in de houding ten opzichte van projectontwikkelaars. Gemiddeld genomen zijn de partijen en de groep lijsten miniem positief ($M=3.21$; $SD=0.72$) ingesteld t.o.v. projectontwikkelaars. D66 heeft de positiefste houding t.o.v. projectontwikkelaars. De SP en SGP hebben de minst positieve houding t.o.v. projectontwikkelaars, echter is deze nog wel neutraal. Het CDA, CU, GL, PvdA, VVD en de lokale lijsten scoren allemaal een licht positieve houding¹⁹.

Een *One Way ANOVA* test laat zien dat er tussen de partijen en groep lijsten significante verschillen zijn ($F(8,259)=2.081$; $p=0.038$). De houding van de D66 verschilt licht significant met de PvdA, SP, CDA en de groep lokale lijsten²⁰.

Cluster 11: Houding t.o.v. burgers

Op de vraag; "Burgers dienen meer zeggenschap te krijgen met betrekking tot de ontwikkeling van nieuwe en bestaande woonmilieus", blijkt dat het gemiddelde van de politieke partijen positief scoort ($M=4.01$). De politieke partijen/lijsten danken hun bestaansrecht aan de burger en uit de enquête blijkt dat de lokale partijen/lijsten willen laten zien dat ze de mening van de burger serieus willen nemen. Het CDA is het minst eens met de stelling, echter scoren alle partijen hierop positief. GL en D66 antwoorden zeer positief ten opzichte van de stelling en komen op het totaal dicht op het antwoord "zeer mee eens"²¹.

Voorkeur type prestatieafspraken

Met de stelling; "uitgangspunten zijn belangrijker dan harde aantallen in prestatieafspraken tussen mijn gemeente en woningcorporaties", is onderzocht of er verschillen zijn in de voorkeur voor het type prestatieafspraken tussen de lokale partijen en de groep lokale lijsten. Bij een score richting de 5 (zeer mee eens) worden kwalitatieve prestatieafspraken geprefereerd. Bij een score richting de 1 (zeer mee oneens)

¹⁵ D66($M=3.55$; $SD=0.76$), VVD($M=3.46$; $SD=0.69$), GL($M=3.40$; $SD=0.55$) en SP($M=2.83$; $SD=0.79$)

¹⁶ Waarbij zeer mee eens wordt getypeerd als een negatieve houding en een score "1" wordt toegekend en omgekeerd.

¹⁷ SP($M=2.07$; $SD=1.21$), SGP($M=3.50$; $SD=1.05$), VVD($M=3.35$; $SD=1.01$) gemiddeld($M=2.99$; $SD=1.14$)

¹⁸ D66($M=4.64$; $SD=0.67$), GL($M=4.47$; $SD=0.52$), PvdA($M=4.31$; $SD=0.79$), Lokale lijsten($M=4.21$; $SD=1.14$), SP($M=3.93$; $SD=0.997$), CU($M=4.00$; $SD=0.95$) en CDA($M=4.09$; $SD=0.94$)

¹⁹ D66($M=3.97$; $SD=0.62$), SP($M=3.05$; $SD=0.57$), SGP($M=3.06$; $SD=0.57$), CDA($M=3.21$; $SD=0.83$), CU($M=3.25$; $SD=0.78$), GL($M=3.11$; $SD=0.66$), PvdA($M=3.11$; $SD=0.71$), VVD($M=3.33$; $SD=0.66$) en lokale lijsten($M=3.15$; $SD=0.68$).

²⁰ D66 t.o.v. PvdA($M\text{ Dif}=0.86$; $p=0.007$), SP($M\text{ Dif}=0.92$; $p=0.018$), CDA($M\text{ Dif}=0.76$; $p=0.02$) en groep lokale lijsten($M\text{ Dif}=0.82$; $p=0.009$)

²¹ CDA($M=3.57$; $SD=1.05$), GL($M=4.53$; $SD=0.52$), D66($M=4.55$; $SD=0.69$)

prefereert de partij/lijst kwantitatieve prestatieafspraken. De SGP, SP en de CU prefereren duidelijk kwantitatieve prestatieafspraken. Terwijl de lokale lijsten en de GL een lichte voorkeur geven aan kwalitatieve prestatieafspraken. De PvdA, CDA, D66 en VVD schommelen in het midden. Volgens een One Way ANOVA test is het model significant, $F(8,257)=2.97$ en $p=0.003$. De significantie binnen het model wordt verklaard door de verschillen tussen de lokale lijsten en de SGP²².

De stelling; "Prestatieafspraken dienen harde afspraken te bevatten, alleen afspraken tot inspanning is niet voldoende", heeft als doel om te onderzoeken of er verschillen zijn tussen de partijen en de groep lokale lijsten met betrekking tot de *hardheid* van prestatieafspraken. Wanneer de partij een score haalt richting de 5 prefereert deze *harde* prestatieafspraken. Wanneer een partij/lijst een score haalt richting de 1 prefereert zij *zachte* prestatieafspraken.

Gemiddeld gezien zijn de partijen/lijsten het eens over het feit dat harde afspraken de voorkeur genieten ($M=3.93$) boven de zachte afspraken. Geen partij scoort lager dan neutraal ($M=3.0$). Ten opzichte van de lokale lijsten geven de PvdA en de VVD de voorkeur aan minder strakke prestatieafspraken. De SGP, SP en de CU prefereren hardere prestatieafspraken dan de groep lokale lijsten. De partijen D66, GL en CDA hebben een vergelijkbare houding met betrekking tot de hardheid van de prestatieafspraken²³. Het model blijkt licht significant te zijn, $F(8,263)=1.912$ en $p=0.059$. Er zit een minimaal significant verschil tussen de PvdA en de CU ($M\text{ Dif}=-0.81$; $p=0.21$).

6.4 Toets public choice theory en literatuur

Er zijn een 9 tal stellingen getoetst die uit de *public choice theory* en in de literatuur naar voren zijn gekomen. Bij het toetsen van deze stellingen gaat het niet om de standpunten van de partij maar om de standpunten van de respondenten. In eerste instantie is er aan de respondenten gevraagd of ze vinden dat er een verschil is tussen lokale partijen en lijsten.

Van de 272 respondenten zijn 181 (66,5%) respondenten van mening dat er wel degelijk een verschil is tussen lokale partijen en lokale lijsten. 86 respondenten ervaren geen verschillen of geven aan hier geen duidelijk beeld van te hebben en 5 respondenten hebben de vraag niet beantwoord.

Er zijn verschillen tussen de respondenten van lokale lijsten en partijen. 65,3% van de respondenten van lokale lijsten ervaart een verschil tussen de lijsten en partijen terwijl 68,8% van de respondenten van lokale partijen een verschil ervaart. Het verschil is beperkt, de formulering van de vraagstelling zou hieraan ten grondslag kunnen liggen.

Vervolgens is aan de respondenten gevraagd wat aan deze verschillen ten grondslag ligt. Uit deze antwoorden wordt in eerste instantie opgemaakt dat de partijen voornamelijk de negatieve kanten aanwijzen van de lokale lijsten en andersom. Hieronder de meest voorkomende stellingen die door lokale partijen over lokale lijsten worden gemaakt:

- "Lokale lijsten zijn inconsistent; ze hebben geen duidelijke richting"
- "Lokale lijsten zijn gericht op de korte termijn"
- "Lokale lijsten hebben wel een mening maar geen visie; geen ideologische invalshoek"
- "Lokale lijsten denken klein; sterk gericht op de eigen kern, stoepregelbeleid, gebrek aan landelijke medeverantwoordelijkheid, ze koppelen lokaal beleid niet aan provinciaal of landelijk beleid, houden geen rekening met landelijke ontwikkelingen,"
- "Lokale lijsten zijn opportunistisch en populistisch; doen wat de burger nu wil zonder rekening te houden met de gevolgen op lange termijn; meer gericht op de emoties van burgers dan op inhoud"
- "Lokale lijsten werken zeer cliënteel; gaan in op de enkele gevallen"
- "Lokale lijsten missen professionaliteit; geen landelijk of provinciaal netwerk, minder knowhow; geen scholingsmogelijkheden of vraagbaak die lokale partijen wel hebben"

²² SGP($M=1.67$; $SD=0.52$), SP($M=2.29$; $SD=0.91$), CU($M=2.42$; $SD=1.44$), Lokale Lijsten($M=3.29$; $SD=1.18$), GL($M=3.29$; $SD=0.91$), PvdA($M=3.17$; $SD=1.20$), CDA($M=2.96$; $SD=1.21$), D66($M=3.00$; $SD=0.89$) en VVD($M=3.03$; $SD=1.19$). Lokale lijsten t.o.v. SGP($M\text{ Dif}=1.63$; $p=0.027$)

²³ Lokale lijsten($M=3.98$; $SD=0.97$), PvdA($M=3.61$; $SD=1.02$), VVD($M=3.76$; $SD=0.99$), SGP($M=4.5$; $SD=0.55$), SP($M=4.36$; $SD=0.63$), CU($M=4.42$; $SD=0.52$), D66($M=4.18$; $SD=0.87$), GL($M=3.87$; $SD=0.64$) en CDA($M=3.80$; $SD=1.07$).

- “Lokale lijsten zijn *one-issue* partijen; enkele standpunten maar geen brede verantwoordelijkheid; gefocust op het ongenoegen van de burger”.
- “Lokale lijsten hebben goed contact met de burger”
- “Lokale lijsten kunnen hun eigen standpunten bepalen en zijn niet gebonden aan Den Haag”
- “Lokale lijsten werken minder samen; niet gericht op overeenstemming maar op verontwaardiging”
- “Lokale lijsten beloven meer dan ze waar kunnen maken”

Hieronder wordt een overzicht gegeven van de door lokale lijsten meest genoemde verschillen tussen partijen en lijsten:

- “Lokale partijen zijn pragmatisch; lokale partijen handelen vanuit een ideologie en niet vanuit de belangen van burgers; lokale lijsten hebben geen last van bepaalde dogma’s waardoor ze bij elk thema de beste voorwaarden kunnen uithandelen”
- “Eigenbelang van politici van lokale partijen is groter dan belang voor de partij, ze willen in de picture komen bij de moederpartij”
- “Lokale partijen worden landelijk aangestuurd; laten de huig hangen naar landelijke richtlijnen; baseren zich op landelijke sjabloon politiek; terwijl lokale lijsten geen regels opgelegd krijgen door een moederpartij”
- “Lokale lijsten zijn sterker gericht op het belang van de bewoners;
- “Lokale lijsten zijn directer en duidelijker naar de kiezer”
- “Lokale partijen hebben betere voorzieningen; opleidingsmogelijkheden; financiële mogelijkheden en kennis”
- “Lokale partijen hebben last van coalitiedrang”
- “Lokale lijsten hebben een betere relatie met de burger; directere relatie met de burger en concreter; partijen hebben een minder gevoel van wat burgers bezig houdt”

Bij het toetsen van de *public choice theory* zijn negen stellingen voorgelegd. Vier stellingen zijn ten gunste van de lokale lijsten gesteld (stelling 3, 4, 7 en 9) en vijf stellingen ten gunste van lokale partijen (1, 2, 5, 6 en 8). Hieronder is een overzicht van de gemiddelde antwoorden per stelling.

Tabel 6-6: Gemiddelde antwoord respondenten op stellingen public choice theory.

Stelling	Soort	Populatie	Gemiddelde	Standaard Deviatie	Significantie (2-tailed)
1. Een politieke ideologie helpt bij het oplossen van lokale vraagstukken	Lokale partij	174	3.93	0.95	<0.001
	Lokale lijst	94	2.81	1.46	
2. Lokale partijen hebben een groter netwerk dan lokale lijsten	Lokale partij	174	3.71	1.277	<0.001
	Lokale lijst	94	3.01	1.316	
3. Lokale partijen gaan professioneler te werk dan lokale lijsten	Lokale partij	174	3.60	1.177	<0.001
	Lokale lijst	94	2.29	1.317	
4. De beste oplossingen voor lokale vraagstukken kunnen ideologisch tegenstrijdig zijn	Lokale partij	174	3.39	1.007	<0.001
	Lokale lijst	94	3.81	0.907	
5. Politici van lokale partijen laten zich bij hun beslissing vaker beïnvloeden door promotiemogelijkheden naar hogere bestuursniveaus dan politici van lokale lijsten	Lokale partij	174	2.32	1.025	<0.001
	Lokale lijst	94	3.11	1.291	
6. Lokale lijsten zijn vaker voor een korte periode actief	Lokale partij	174	3.09	1.071	<0.001
	Lokale lijst	94	2.15	1.336	
7. Raadsleden van lokale lijsten luisteren beter naar de burger en stellen zich vaker op als spreekbuis van de burger.	Lokale partij	173	2.22	1.039	<0.001
	Lokale lijst	93	3.68	1.270	
8. Lokale partijen houden bij hun beslissingen vaker rekening met regionale afspraken dan lokale lijsten	Lokale partij	174	3.53	1.068	=0.015
	Lokale lijst	94	3.19	1.139	
9. Het programma van lokale lijsten is sterker gericht op lokale belangen dan het programma van lokale partijen	Lokale partij	174	2.97	1.337	<0.001
	Lokale lijst	94	3.66	1.300	

Het valt in eerste instantie op dat stellingen die gesteld zijn ten gunste van lokale partijen door de respondenten van de lokale partijen positief is beantwoord en door de lokale lijsten negatief, dit is geen onverwachte uitslag. Wat opvalt is dat lokale lijsten neutraal (M=2.81) staan tegenover de stelling: “een

politieke ideologie helpt bij het oplossen van lokale vraagstukken”, terwijl de partijen het daar zeer mee eens (M=3.93) zijn.

Bij de stelling: “de beste oplossingen voor lokale vraagstukken kunnen ideologisch tegenstrijdig zijn” valt op dat de lokale partijen het hier gemiddeld mee eens zijn (M=3.39) evenals de lokale lijsten (M=3.81). Dit ondersteunt de veronderstelling dat lokale partijen op lokaal niveau pragmatischer ingesteld zijn en de landelijke ideologie sneller laten varen. Deze veronderstelling kwam ook al naar voren uit de attitude van lokale partijen ten opzichte van het lokale volkshuisvestingsbeleid.

Respondenten van lokale partijen (M=3.71) zijn het er mee eens dat hun partij een groter netwerk heeft, lokale lijsten (M=3.01) staan neutraal tegenover deze stelling. Ook vinden de vertegenwoordigers van de partijen (M=3.60) dat zij professioneler te werk gaan dan lokale lijsten. De lokale lijsten (M=2.29) zijn het hier zelf niet mee eens.

Erg grote verschillen zitten er bij de stelling: “raadsleden van lokale lijsten luisteren beter naar de burger en stellen zich vaker op als spreekbuis van de burger”. De lokale lijsten (M=3.68) vinden zelf dat ze beter luisteren, maar de partijen (M=2.22) zijn het hier niet mee eens.

Uit stelling 9 blijkt dat lijsten (M=3.66) vinden dat hun programma sterker gericht is op de lokale belangen, wat opvalt is dat partijen (M=2.97) tegenover deze stelling redelijk neutraal staan.

6.5 Conclusies

De attitudes van de lokale partijen met betrekking tot de nationale volkshuisvestingsvraagstukken lagen in de lijn der verwachting. De partijen die op nationaal niveau bekend staan als links zoals; de SP, GL en de PvdA, kwamen uit de enquête ook als links naar voren. De partijen die normaliter rechts op het politieke links-rechts spectrum worden ingedeeld (VVD, CDA en SGP) profileren zich ook rechts in deze enquête. De attitude van de lokale lijsten (M=3.13; SD=0.55) lag dicht bij het midden. Dit kan worden verklaard doordat lokale lijsten zich zowel links als rechts van het politieke spectrum positioneren, een linkse houding van een lokale lijst wordt opgeheven door een rechtser houding van een andere lokale lijst. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de attitude van de groep lokale lijsten zeer divers is. Een plausibele verklaring hiervoor is dat de groep lokale lijsten niet gebonden zijn aan een moederpartij, en dat de partijen hierdoor een zeer uiteenlopende attitude hebben ten aanzien van de nationale volkshuisvesting.

Uit de literatuur is naar voren gekomen dat lokale partijen ideologischer handelen en lokale lijsten pragmatischer. De respondenten waren tevens van mening dat lokale lijsten pragmatischer te werk gaan dan lokale partijen. Een opvallende conclusie is dat de resultaten uit de enquête dit echter tegen spreken. De attitude van lokale partijen met betrekking tot de lokale volkshuisvesting verschuift richting het midden in vergelijking met de attitude ten opzichte van de nationale volkshuisvesting. Anders gezegd de attitude van de lokale partijen is sterker ideologisch bij nationale dan bij lokale volkshuisvestingsvraagstukken. Zo verschuift de attitude van de VVD op nationaal niveau van M=3.7 naar M=3.12, van het CDA van M=3.15 naar M=2.82 terwijl de PvdA van M=2.41 naar M=2.61 en de SP van M=1.9 naar M=2.16 verschuift. Hieruit kan verondersteld worden dat op lokaal niveau de partijen met betrekking tot de volkshuisvesting een stuk pragmatischer zijn ingesteld. Dit zou zijn weerslag kunnen hebben doordat op lokaal niveau binnen een bepaalde gemeente bijvoorbeeld de VVD juist wel voor het verruimen van de sociale huursector is. Ook met betrekking tot het lokale volkshuisvestingsbeleid scoort de groep lokale lijsten M=2.76 rond het gemiddelde.

De leefbaarheid van wijken binnen de gemeente is een typisch lokale problematiek. Bij het thema over leefbaarheid is te zien dat de lokale lijsten nu wel een stukje linkser scoren dan het gemiddelde (M=2.99). Deze linkse positie ten aanzien van de leefbaarheid zou terug te vinden kunnen zijn in het partijprogramma's van de lokale lijsten. De SP, GL en PvdA scoren met betrekking tot de leefbaarheid nog linkser terwijl de SGP en de VVD de enige partijen zijn die rechts van het midden scoren met betrekking tot de leefbaarheid²⁴.

Uit een vergelijking blijkt dat de SP de leefbaarheid binnen de gemeente het sterkst onderschat. Gemiddeld genomen is de leefbaarheid in de ogen van de SP slechter dan dat deze volgens de

²⁴Lokale lijsten(M=2.84), SP(M=2.01) GL(M=2.13) PvdA(M=2.38), SGP(M=3.25), VVD(M=3.19).

leefbarometer in werkelijkheid is. De overige lokale partijen en de groep lokale lijsten hebben een redelijk realistisch beeld van de leefbaarheid binnen hun gemeenten.

Het is te verwachten dat de verschillende attitudes van de lokale partijen en lijsten doorwerken in de inhoud van hun partijprogramma's. Het partijprogramma van de SP zal op lokaal niveau een linkser geluid laten horen dan het partijprogramma van de VVD. Toch zullen er naar verwachting in de partijprogramma's ook verrassende standpunten voor een bepaalde partij kunnen worden gevonden. De partijen met nationale binding zijn op lokaal niveau pragmatischer. Daarom zou in het lokale partijprogramma van de VVD met betrekking tot de volkshuisvesting hier en daar een linkser stelling genomen worden. Bij lokale lijsten is dit een stuk moeilijker in te schatten.

Ook blijken de partijen onderling een verschillende houding ten opzichte van woningcorporaties te hebben. Bij de SP komt uit de antwoorden naar voren dat zij voor het versterken van de controle op de woningcorporaties zijn terwijl de VVD en de SGP juist voor meer versoepeling zijn. Dit wekt geen tegenstrijdig beeld op met het liberale denkbeeld van de VVD en SGP en het socialistisch denkbeeld van de SP. De lokale partijen en de groep lokale lijsten zijn het allemaal eens met de stelling dat woningcorporaties sterk betrokken dienen te worden met de woonvisie. Na GL en D66 zijn de lokale lijsten het meest eens met de stelling: "woningcorporaties dienen sterk betrokken te worden bij de gemeentelijke woonvisie." In de casestudies zal onderzocht worden of er verschillen zijn tussen lokale lijsten en partijen in de mate van betrokkenheid bij (en mogelijkheid tot bijsturing van) het gemeentelijk woonbeleid.

Een hypothese uit de *public choice theory* en de literatuur stelt dat lokale lijsten sterker gericht zijn op het belang van de burgers. Bij de vraag: "burgers dienen meer zeggenschap te krijgen met betrekking tot de ontwikkeling van nieuwe en bestaande woningen en woonmilieus" antwoordden echter alle politieke partijen en de groep lijsten positief. Gemiddeld genomen scoorde het CDA het slechtst op het vergroten van de zeggenschap van de burger. GL en D66 zijn de grootste voorstanders van het vergroten van de zeggenschap voor de burgers, terwijl de groep lokale lijsten, de SP, VVD en PvdA rond het gemiddelde scoren ($M=4.01$). Het is dus waarschijnlijk dat gemiddeld genomen burgers sterker betrokken worden in het partijprogramma van GL en D66 dan bij het partijprogramma van het CDA. Natuurlijk geeft elke partij/lijst aan dat de burger meer zeggenschap dient te krijgen. De theorie en de literatuur geven echter aan dat de lokale lijsten ook daadwerkelijk de burger sterker betrekken bij het beleid. In de casestudy zal hierbij aandachtig worden bestudeerd in hoeverre burgerparticipatie voorkomt in de partijprogramma's en beleidsdocumenten.

De lokale lijsten en GL geven een lichte voorkeur aan kwalitatieve prestatieafspraken terwijl de SGP, SP en de CU duidelijk kwantitatieve prestatieafspraken prefereren. De overige partijen scoren rond het gemiddelde. De samenstelling en de dominantie van de lokale partij/lijsten kan hierdoor doorwerken op het type prestatieafspraken. Bij de casestudy zal onderzocht worden of deze voorkeur en naar type prestatieafspraken ook terug te zien zijn.

Wanneer er gekeken wordt naar de hardheid van prestatieafspraken komt naar voren dat gemiddeld genomen alle lokale partijen/lijsten de voorkeur geven aan hardere afspraken. Ten opzichte van de lokale lijsten geven de VVD en de PvdA de voorkeur aan wat minder strakke prestatieafspraken. Terwijl de SP en de CU wat hardere prestatieafspraken prefereren. Het socialistische karakter van de SP die de voorkeur geven aan regulering en het liberale karakter van de VVD wat neigt richting markstructurering kan hieraan ten grondslag liggen.

Het merendeel van zowel de lijsten als de partijen is van mening dat er wel degelijk een verschil is tussen deze twee vormen van lokale politieke organisaties. Een vaak genoemd verschil tussen de lijsten en partijen is dat lokale lijsten geen ideologische invalshoek hebben en de lokale lijsten hierdoor wel een mening hebben maar geen visie. Hierdoor worden de lijsten, veelal door de respondenten van partijen, als pragmatisch en populistisch bestempeld. Wat vervolgens opvalt bij de stelling: "de beste oplossingen voor lokale vraagstukken kunnen ideologisch tegenstrijdig zijn" is dat gemiddeld zowel de respondenten van lijsten als van partijen het hiermee eens zijn. Dit resultaat bevestigt het vermoeden dat ook partijen met nationale binding op lokaal niveau pragmatischer zijn ingesteld.

Verder wordt er door de respondenten aangegeven dat lokale lijsten professionaliteit missen. Dit komt volgens de respondenten tot uiting dat lokale lijsten *one issue* partijen zijn die stoeptegelpolitiek beoefenen. Een analyse van het partijprogramma in de *casestudies* zal hierover uitsluitsel geven. Bij de

analyse van de documenten zal er extra naar duurzaamheid worden gekeken. Duurzaamheid is een thema wat zich niet beperkt tot gemeente contouren. Aan de hand van het thema duurzaamheid wordt bekeken of de partij/lijst zich met oogkleppen op het lokale beleid stort of dat er ook zicht is op de wereld buiten de gemeentegrenzen.

In de enquête is ook aangegeven dat lokale lijsten veel beloven maar weinig waar maken. Dit zou kunnen betekenen dat in het partijprogramma van de lokale lijsten veel prestatieonderwerpen worden genoemd die vervolgens niet terug te vinden zijn in de prestatieafspraken. Dit zal aan de hand van analyse van documenten worden onderzocht.

Een ander veelgenoemd verschil tussen de lokale lijsten en partijen is dat lokale lijsten zich sterker richten op het lokale belang. Het analyseren van de thema's uit het BBSH: senioren, starters, leefomgeving en woon-zorgarrangementen, zal een beeld geven van de mate waarin lokale partijen/lijsten trachten het lokale belang te behartigen.

Bij de enquête wordt er zowel door lokale partijen als door lijsten aangegeven dat lokale lijsten beter contact hebben met de burger. Zelf dichten de lokale lijsten zich het sterker betrekken van de burger toe. De prestatieonderwerpen interactieve beleidsvorming en burgerparticipatie geven een indicatie in welke mate de burger wordt betrokken. Tijdens de interviews zal ook naar voren komen in welke mate de burger betrokken is geweest bij de totstandkoming van de woonvisie en de prestatieafspraken.

Vanuit de theorie, literatuur en de enquête zijn voor het vervolg van het onderzoek de volgende stellingen geformuleerd:

- **Stelling:** Lokale partijen handelen meer ideologisch dan lokale lijsten. De ideologie van de lokale partij werkt door in het partijprogramma, het coalitieakkoord, de woonvisie en uiteindelijk in de prestatieafspraken tussen de gemeente en de woningcorporaties.
- **Tegenstelling:** Lokale lijsten handelen pragmatischer dan lokale partijen.
- **Stelling:** Lokale lijsten hebben geen binding met een moederpartij, hierdoor zijn ze sterker gericht op het lokale volkshuisvestingsbelang. Dit is te zien aan de behandeling van de lokale volkshuisvestingsthema's. Het sterke lokale belang werkt ook door in het coalitieakkoord, de woonvisie en de prestatieafspraken tussen de gemeente en woningcorporatie.
- **Tegenstelling:** lokale partijen hebben binding met de moederpartij. Hun standpunten worden vanuit een landelijk verspreid format opgesteld, hierdoor is er minder oog voor lokale volkshuisvestingsvraagstukken. Dit werkt ook door in het coalitieakkoord, de woonvisie en de prestatieafspraken.
- **Stelling:** lokale partijen hebben een positievere houding ten opzichte van regionale samenwerking dan lokale lijsten.
- **Stelling:** Lokale partijen hebben een bredere scope dan lokale lijsten, hierdoor komt het interlokale thema duurzaam bouwen sterker aan bod bij lokale partijen dan bij lijsten.
- **Stelling:** lokale lijsten zijn one-issue partijen. Dit is terug te zien aan het beperkt aantal prestatieonderwerpen die worden besproken in het partijprogramma. Dit werkt vervolgens door in de woonvisie en de prestatieafspraken.
- **Tegenstelling:** lokale partijen hebben een brede scope. Hierdoor wordt een groot deel van de prestatieonderwerpen in het partijprogramma aangehaald.
- **Stelling:** lokale lijsten beloven veel maar maken weinig waar. Hierdoor komen de onderwerpen die aan bod komen in het partijprogramma beperkt aan bod in het coalitieakkoord, de woonvisie en de prestatieafspraken.
- **Tegenstelling:** lokale partijen maken waar wat ze beloven. Hierdoor komen de onderwerpen die aan bod komen in het partijprogramma grotendeels aan bod in het coalitieakkoord, de woonvisie en de prestatieafspraken.
- **Stelling:** lokale lijsten betrekken woningcorporaties sterker bij de gemeentelijke woonvisie dan lokale partijen (met uitzondering van GL en D66).
- **Stelling:** lokale lijsten bieden de woningcorporaties meer mogelijkheid tot bijsturing van de gemeentelijke woonvisie.

- **Stelling:** Lokale lijsten hebben een negatievere houding ten aanzien van de opdrachten die de woningcorporaties dienen te voldoen aan de Rijksoverheid.
- **Stelling:** Lokale lijsten betrekken de burger sterker bij het gemeentelijke huisvestingsbeleid. Hierdoor hebben lokale lijsten een positievere houding ten aanzien van burgerparticipatie *en* lokale lijsten betrekken hierdoor de burger daadwerkelijke sterker dan partijen.
- **Stelling:** Politici van lokale lijsten werken minder professioneel dan politici van lokale partijen. Dit is terug te zien aan de frequentie van het overleg tussen de politici en de woningcorporatie.
- **Stelling:** Lokale lijsten hebben een sterkere voorkeur voor kwantitatieve prestatieafspraken dan lokale partijen (met uitzondering van GL).
- **Stelling:** Lokale lijsten hebben een sterkere voorkeur voor harde prestatieafspraken dan de lokale afdeling van de PvdA.
- **Stelling:** Lokale partijen laten zich bij het bepalen van hun standpunten sterker beïnvloeden door de moeder partij.
- **Stelling:** lokale partijen hebben door hun landelijk netwerk meer opleidingsmogelijkheden dan lokale partijen.

-DEEL III GROTE GROEIGEMEENTEN-

In deel drie van het onderzoek wordt een vergelijking gemaakt tussen de gemeente Katwijk en de Gemeente Roosendaal, gemeenten waarbij de bevolking de komende jaren groeit. Zoals aangegeven in de casusselectie, worden deze gemeenten met elkaar vergeleken omdat het beide tot de grootste gemeenten van de casussen behoren. De omvang van de gemeenteraad van de gemeente Katwijk en Roosendaal zijn respectievelijk 33 en 35 raadszetels. De gemeente Roosendaal heeft tot 2025 te maken met een huishoudensgroei van 5 tot 10% en de gemeente Katwijk met een huishoudensgroei boven de 10%. Hierdoor is het huisvestingsvraagstuk tussen de gemeenten enigszins vergelijkbaar.

Hoofdstuk 7 geeft een beschrijving van de Katwijkse casus en hoofdstuk 8 van de Roosendaalse casus. Om uitspraken te kunnen doen over de Katwijkse casus is het in een aantal gevallen nodig een vergelijking te maken met de Roosendaalse casus (en andersom). Hierdoor zal in de Katwijkse casus een aantal keer vooruit gelopen worden op de Roosendaalse casus, en in de Roosendaalse casus zal er teruggegrepen worden naar de Katwijkse casus. Een vergelijkende conclusie tussen de Katwijkse en Roosendaalse casus is terug te vinden aan het einde van hoofdstuk 8.

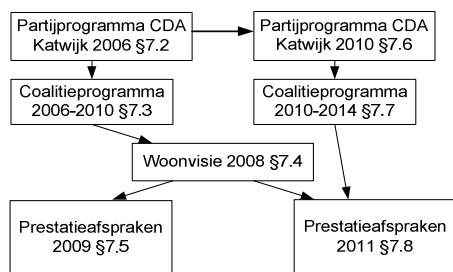
7 Gemeente Katwijk

In dit hoofdstuk wordt er gekeken in hoeverre de standpunten van het CDA Katwijk, een lokale partij, doorwerken in de prestatieafspraken tussen de gemeente Katwijk en de woningcorporatie(s). Hierbij gaat het om de prestatieafspraken van mei 2009 tussen de gemeente Katwijk, KBV & SpiritWonen en die van januari 2011 tussen de gemeente Katwijk & Dunavie (ontstaan door de fusie tussen KBV en SpiritWonen).

Het partijprogramma van het CDA uit 2006 heeft invloed op de inhoud van het coalitieakkoord tussen het CDA Katwijk, Gemeente Belangen & SGP. De gemeentelijke woonvisie dient inhoud te krijgen binnen de kaders van het coalitieakkoord. Uit de onderhandelingen tussen de gemeente en de woningcorporatie, gebaseerd op de gemeentelijke woonvisie en het strategisch voorraadbeleid, worden de uiteindelijke prestatieafspraken gevormd.

Voor de prestatieafspraken uit 2011 geldt hetzelfde principe. Echter zouden veranderingen van standpunten in het partijprogramma uit 2010 en het coalitieakkoord van het CDA, CU & VVD uit 2010 door kunnen werken in de prestatieafspraken tussen de gemeente Katwijk & Dunavie. Figuur 7.1 geeft een overzicht van de doorwerking van de CDA standpunten op de overige documenten weer. Daar waar nodig en mogelijk zullen de bevindingen worden vergeleken met de vergelijkingscasus Roosendaal om zo tot gegronde conclusies te komen.

Figuur 7-1: Doorwerking standpunten CDA Katwijk op de prestatieafspraken tussen gemeente en woningcorporaties

Paragraaf 1 begint met een algemene beschrijving van de gemeente Katwijk, de politieke situatie in de gemeente en de werkzame woningcorporatie(s). Vervolgens is het hoofdstuk opgebouwd aan de hand van figuur 7.1. In paragraaf 2 tot en met 5 komt eerst het CDA partijprogramma van 2006, het coalitieakkoord voor de periode 2006-2010, de gemeentelijke woonvisie en de prestatieafspraken tussen de gemeente Katwijk, Spirit Wonen en KBV uit 2009 aan bod. Paragraaf 6 t/m 8 worden het partijprogramma van het CDA Katwijk uit 2010, het coalitieakkoord voor de periode 2010-2014 en de prestatieafspraken tussen de gemeente Katwijk & Dunavie besproken. Paragraaf 9 vervolgt met de resultaten van de interviews met wethouder van Duin (met onder andere de portefeuille volkshuisvesting) en mw. Van Veen van de woningcorporatie Dunavie. De conclusie van dit hoofdstuk wordt samen met de conclusie van hoofdstuk 8 gegeven.

7.1 Algemene beschrijving Katwijk

De gemeente Katwijk bevindt zich in de provincie Zuid-Holland (figuur 7.2). Het is verreweg de grootste gemeente in de Duin- en Bollenstreek en heeft hierdoor een belangrijke regionale functie. De gemeente Katwijk heeft in 2006 haar huidige omvang verkregen door de toevoeging van de gemeenten Rijnsburg en Valkenburg. De gemeente Katwijk bestaat uit de kernen: Katwijk, Rijnsburg en Valkenburg en hebben respectievelijk ca. 43, 15 en 4 duizend inwoners (Gemeente Katwijk, www.katwijk.nl, n.d.).

De gemeenteraad van Katwijk bestaat uit 33 zetels en is na Roosendaal de grootste gemeente van de geselecteerde casussen. Het CDA, ChristenUnie, Gemeentebelangen, PvdA, SGP en de VVD zijn vertegenwoordigd in de gemeenteraad. Het CDA is momenteel met 8 zetels de grootste partij, de vorige raadsperiode 2006-2010 was het CDA met 10 zetels eveneens de grootste politieke partij (zie tabel 7.1). In

de periode 2006-2010 bestond de coalitie uit CDA, Gemeentebelangen en de SGP de huidige coalitie bestaat uit het CDA, CU en VVD.

Het college van B&W bestaat uit 4 wethouders waarvan er 2 worden geleverd door het CDA. De portefeuilles: Ruimtelijke ontwikkeling, Grondbeleid, Financiën en Wonen behoren tot de taken van de CDA wethouders. De portefeuilles wonen en financiën waren de vorige raadsperiode gedeeltelijk in het bezit van CDA wethouders. Vanuit de begripsbepaling uit hoofdstuk 1 kan worden gesteld dat de sleutelwethouder in het college van B&W wordt geleverd door een lokale partij, het CDA Katwijk. En doordat het CDA ook de meeste zetels heeft binnen de gemeenteraad heeft de partij de dominante positie, zoals beschreven in hoofdstuk 5.

CDA Katwijk

De afdeling van het CDA Katwijk is meer dan 20 jaar actief in Katwijk en is een lokale afdeling van de landelijke CDA partij. Uit de enquête blijkt dat de houding van de CDA afdeling in Katwijk met betrekking tot nationale volkshuisvestingsvraagstukken rond het midden scoort (M=2.86) op het links-rechts spectrum. Met betrekking tot lokale volkshuisvestingsvraagstukken scoort de CDA afdeling in Katwijk een stuk linkser (M=2.16) op het links-rechts spectrum.

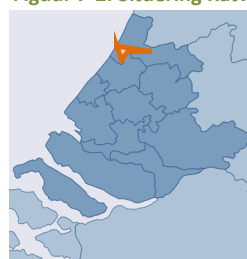
Het CDA Katwijk streeft naar een sociale samenleving die gebouwd is op samenwerking en die ruimte geeft aan de lokale gemeenschap (CDA Katwijk, www.cdakatwijk.nl). De overige standpunten, en dan met name die betrekking hebben op de volkshuisvesting worden beschreven in paragraaf 7.2.

Tabel: 7-1 Zetelverdeling Gemeenteraad Katwijk periode 2006-heden

Partij	Aantal zetels 2006-2010	Coalitie 2006-2010	Aantal zetels 2010-2014	Coalitie 2010-2014
CDA	10		8	
ChristenUnie	6		6	
Gemeente- belangen	7		7	
PvdA	2		2	
SGP	5		5	
VVD	3		5	

Bron: Gemeente Katwijk, www.katwijk.nl, n.d.

Figuur 7-2: Situering Katwijk

Bron: eigen werk

Woningcorporatie

De woningcorporaties SpiritWonen en Woonstichting KBV zijn 1 juli 2010 gefuseerd tot de nieuwe woningcorporatie Dunavie. Voor de fusie van SpiritWonen en Woonstichting KBV zijn al prestatieafspraken gemaakt met deze woningcorporaties, na de fusie zijn de gemeente Katwijk en Dunavie in 2011 met nieuwe prestatieafspraken gekomen.

Met ca. 8.000 wooneenheden behoort Dunavie tot de middelgrote woningcorporaties (CFV, 2010). De missie van Dunavie wordt als volgt omschreven: "Dunavie biedt vooral woonruimte aan mensen die niet zelfstandig in eigen huisvesting kunnen voorzien. Daarvoor werken we duurzaam samen met bewoners, (maatschappelijke) ondernemers, de gemeente en andere belanghebbenden. We hebben oog voor mens en omgeving. Met onze kennis van de gemeente Katwijk en een stevige verankering in de lokale samenleving dragen we bij aan prettig wonen en leven".

Vooruitblik

In tabel 7.2 is een overzicht te zien van de prestatieonderwerpen die aan bod zijn gekomen in het partijprogramma van het CDA Katwijk uit 2006, het partijprogramma uit 2010, het coalitieakkoord voor de periode 2006-2010 en de periode 2010-2014, de gemeentelijke woonvisie, de prestatieafspraken tussen de gemeente Katwijk, SpiritWonen & KBV en de prestatieafspraken tussen de gemeente Katwijk en Dunavie.

Per document worden in het hoofdonderzoek alleen de belangrijke bevindingen en conclusies gepresenteerd. Een volledige beschrijving per document kan gevolgd worden in bijlage C.

Zoals aangegeven in hoofdstuk 5 wordt per document gekeken naar het belang van de lokale volkshuisvesting waarbij individueel de thema's leefbaarheid, de groepen senioren en starters, woon-

zorgarrangementen en herstructurering wordt gekeken. Vervolgens wordt de interlokale scope van de documenten onderzocht aan de hand van de thema's duurzaam bouwen en regionale samenwerking. Ook wordt onderzocht of binnen de documenten aandacht wordt besteed aan interactieve beleidsvorming (expliciet gericht op de burger) en het betrekken van de burger bij de eigen leefomgeving. Tot slot wordt per document gekeken hoeveel en welke prestatieonderwerpen aan bod komen.

Tabel 7-2: Overzicht doorwerking prestatieonderwerpen CDA Katwijk

Onderwerp	Partij-programma 2006	Coalitie-akkoord 2006-2010	Woonvisie 2008-2020	Prestatie-afspraken 2009	Partij-programma 2010	Coalitie-akkoord 2010-2014	Woonvisie 2008-2020	Prestatie-afspraken 2011
Kernvoorraad								
Nieuwbouwproductie								
Doelgroep								
Starters								
Huurprijsbeleid								
Woonruimte-verdelingsbeleid								
Huursubsidiebeleid								
Gehandicapten								
Statushouders								
Senioren								
Daklozen								
Woon- zorgarrang.								
Algemeen herstruc.								
Sloop								
Samenvoegen woningen								
Woningverbetering								
Nieuwbouw laagsegment koop								
Verkoopbeleid								
Tussenvormen								
Fysieke omgeving								
Sociale veiligheid								
Woningkwaliteit								
Duurzaam bouwen								
Levensloopbestendig bouwen								
Burgerparticipatie 1.0								
Burgerparticipatie 2.0								
Part. Opdracht.								
Verdeling van Kosten								
Financiële continuïteit								
Grondbeleid								
Samenwerking corporaties								

7.2 Partijprogramma CDA Katwijk 2006

Het partijprogramma van het CDA Katwijk (2005, p. 5) heeft een duidelijke ideologische grondslag; de eigen verantwoordelijkheid van de burger, Evangelie als inspiratiebron en het versterken van gemeenschappen waaraan mensen deelnemen, worden in de inleiding uitvoerig besproken. Het partijprogramma van de Roosendaalse Lijst uit 2006 daarentegen heeft geen duidelijke ideologische grondslag. Dit sluit aan bij de stelling dat lokale partijen sterker ideologisch handelen dan lokale lijsten.

De lokale onderwerpen met betrekking tot de volkshuisvesting komen allemaal duidelijk terug in het verkiezingsprogramma van het CDA Katwijk uit 2006. Dit is ook het geval bij het partijprogramma uit 2006 van de vergelijkingscasus Roosendaal. Deze constatering ontkracht noch bevestigt de stelling: "lokale partijen zich sterker richten op het lokale belang". Echter lijkt het alsof een deel van de standpunten, en dan met name het thema leefbaarheid, uit een landelijk beschikbaar gesteld CDA format komen. Deze

indruk wordt gewekt doordat de thema's zeer algemeen besproken worden en geen concrete voorbeelden worden genoemd die typisch zijn voor de Katwijkse problematiek. Bij de vergelijkingscasus is dit niet het geval door dat het daar een lokale lijst zonder nationale binding betreft (zie hoofdstuk 8). Hierdoor lijkt de stelling "lokale partijen richten zich minder sterk op het lokale belang dan lokale lijsten" deels te kloppen.

Het interlokale thema duurzaam bouwen wordt in het partijprogramma van het CDA uit 2006 nauwelijks besproken, dit geldt echter ook voor het partijprogramma van de RL uit 2006. Het CDA Katwijk lijkt hierbij niet aan te sluiten bij de stelling "lokale partijen bespreken het interlokale thema duurzaam bouwen sterker".

Het CDA Katwijk heeft in haar partijprogramma uit 2006 wel een positieve houding ten aanzien van regionale samenwerking. Het belang van regionale samenwerking wordt echter in het partijprogramma van de RL uit 2006 ook benadrukt. Dat het CDA Katwijk een positievere houding heeft ten aanzien van regionale samenwerking kan op basis van de partijprogramma's van het CDA en de RL voor de verkiezingen van 2006 niet worden gesteld.

Burgerparticipatie wordt uitvoerig aangehaald in het partijprogramma. Zo dient er volgens het CDA ruime gelegenheid te zijn voor burgers om mee te denken over de ruimtelijke ordening. Het CDA geeft in haar programma ook aan dat ze voorstander is van het betrekken van de burgers bij het beheer en onderhoud van de eigen leefomgeving (burgerparticipatie 2.0). Dit is ook het geval in het programma van de RL uit 2006. Deze constatering sluit niet aan bij de stelling dat lokale lijsten burgers sterker betrekken bij het lokale volkshuisvestingsbeleid.

In het partijprogramma van het CDA Katwijk worden van de 31 prestatieonderwerpen 24 onderwerpen besproken, waarvan 5 zeer beperkt (zie tabel 7.2 en 7.A in de bijlage). In vergelijking met het partijprogramma van de RL, waarbij 17 onderwerpen aan bod komen waarvan 2 beperkt, worden in het programma van het CDA Katwijk meer onderwerpen aangehaald. Deze constatering sluit aan bij de stelling dat lokale partijen een breder partijprogramma hebben. Echter moet hier ook rekening gehouden worden met het feit dat het lokale programma van het CDA Katwijk gebaseerd is op het landelijke CDA format.

7.3 Coalitieakkoord Katwijk 2006-2010

Wat direct opvalt is dat het coalitieakkoord een zeer beknopt document is (2 pagina's). Hierdoor moet nuance worden betracht bij het trekken van de conclusies uit het coalitieakkoord van 2006.

Bij de lokale volkshuisvestingsthema's wordt het beleid met betrekking tot herstructurering niet besproken. Het beleid met betrekking tot de leefbaarheid, de doelgroepen starters en senioren en woonzorgarrangementen komt zeer beperkt aan bod.

De interlokale thema's, regionale samenwerking en duurzaam bouwen, worden niet in het coalitieakkoord genoemd. Het feit dat het CDA de grootste partij is binnen de coalitie heeft er kennelijk niet voor gezorgd dat de thema's regionale samenwerking en duurzaam bouwen aan bod komt.

Het betrekken van de burger bij het gemeentelijk beleid dient in een vroeg stadium te gebeuren, zodat zij hier nog invloed op uit kunnen oefenen. Evenals in het partijprogramma wordt burgerparticipatie 1.0 in het coalitieakkoord genoemd.

Zoals eerder aangegeven is het coalitieakkoord een zeer beknopt document (2 pagina's). Van de 31 prestatieonderwerpen worden maar 8 onderwerpen besproken (zie tabel 7.B bijlage C). De stelling "lokale partijen hebben een brede scope" werkt niet door in het coalitieakkoord. Er lijkt sprake te zijn van een beperkte doorwerking van de prestatieonderwerpen uit het partijprogramma van het CDA uit 2006 op het coalitieakkoord. Van de 31 prestatieafspraken komen er 8 zowel voor in het partijprogramma van het CDA Katwijk uit 2006 als in het coalitieakkoord en 7 prestatieonderwerpen komen noch in het partijprogramma noch in het coalitieakkoord voor. Een andere oorzaak van de afname van het aantal prestatieonderwerpen kan deels liggen bij de beperkte omvang van het coalitieakkoord.

7.4 Woonvisie Katwijk 2008-2020

De onderwerpen die blijken geven van een sterke gerichtheid op het lokale beleid worden in de woonvisie (Gemeente Katwijk, 2008) uitvoerig besproken. Alleen wordt geen verdere invulling gegeven aan het thema herstructurering. Er wordt aangegeven dat de gemeente de komende jaren voor een belangrijke herstructureringsopgave komt te staan, maar de daadwerkelijke invulling hiervan wordt niet besproken. De woonvisie van de gemeente Roosendaal (2010) bespreekt ook alle lokale volkshuisvestingsthema's. De stelling "lokale lijsten geven meer aandacht aan de lokale volkshuisvestingsthema's", werkt niet door in de gemeentelijke woonvisie.

Met betrekking tot het duurzaam bouwen zijn wel hoge ambities neergelegd in de woonvisie. Alle woningen dienen namelijk via het duurzaam plus model te worden gebouwd. Echter wordt het thema duurzaam bouwen ook in de Roosendaalse woonvisie (2010) besproken. Dat lokale partijen zich sterker richten op het interlokale thema duurzaam bouwen werkt niet door in de geanalyseerde woonvisies.

Met betrekking tot het belang van regionale samenwerking wordt in de woonvisie van het CDA Katwijk (2008) een tweezijdig beeld gewekt. Aan de ene kant staat aangegeven dat de woonvisie mede gebaseerd is op Regionale woningbouwafspraken en de regionale woonvisie. Over het belang van verdere invulling van regionale samenwerking worden echter geen uitspraken gedaan. De Roosendaalse woonvisie benadrukt dit belang wel. Deze constatering sluit niet aan bij (en gaat deels in tegen) de stelling: "lokale partijen hebben een positievere houding ten aanzien van regionale samenwerking".

Burgerparticipatie 1.0 wordt in het coalitieakkoord genoemd. Bewoners dienen sterker betrokken te worden bij de ontwikkeling van de wijken. Het overlaten van het beheer en onderhoud van de eigen woonomgeving door de burgers wordt niet genoemd.

Van de 31 prestatieonderwerpen worden 21 onderwerpen (waarvan 4 beperkt) in de woonvisie besproken. Ter vergelijking: in Roosendaal worden 27 prestatieonderwerpen in de woonvisie besproken. Dat lokale partijen een bredere scope hebben dan lokale lijsten werkt bij de *grote groei gemeenten* niet door in de woonvisies.

De doorwerking van de prestatieonderwerpen uit het partijprogramma van het CDA uit 2006 op de woonvisie lijkt aanwezig. Van de 31 prestatieonderwerpen komen 20 onderwerpen zowel terug in het partijprogramma als in de woonvisie en 6 prestatieonderwerpen komen noch in het partijprogramma noch in de woonvisie voor. Vijf prestatieonderwerpen komen wel in het partijprogramma van het CDA uit 2006 aan bod, maar worden vervolgens niet behandeld in de woonvisie²⁵.

7.5 Prestatieafspraken SpiritWonen, KVB en gemeente Katwijk

De vergelijking met de casus Roosendaal moet met enige terughoudendheid worden behandeld. In de afgelopen 2 raadsperioden zijn in de gemeente Roosendaal maar 1 keer prestatieafspraken vastgesteld, terwijl dit in de gemeente Katwijk 2 keer is geweest. Een vergelijking van de laatste prestatieafspraken van de gemeente Katwijk met de gemeente Roosendaal is beter op zijn plaats.

Met betrekking tot de lokale volkshuisvestingsthema's is alleen bij de doelgroep starters en de herstructurering van bestaande wijken een uitspraak vastgelegd. De lokale volkshuisvestingsthema's komen in de prestatieafspraken tussen de gemeente Katwijk, SpiritWonen en KBV zeer beperkt aan bod. Wanneer de prestatieafspraken in de gemeente Katwijk (2009) worden vergeleken met de prestatieafspraken in de gemeente Roosendaal lijkt het op te gaan dat lokale partijen zich minder sterk richten op het lokale volkshuisvestingsbeleid.

Het interlokale thema duurzaam bouwen wordt beperkt in de prestatieafspraken (Gemeente Katwijk et al., 2009) besproken. Er wordt enkel gesteld dat de gemeente en woningcorporaties duurzaam bouwen nastreven. De prestatieafspraken in de vergelijkingscasus bevatten wel duidelijke afspraken over het thema duurzaam bouwen. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de sterkere gerichtheid van lokale partijen op het interlokale thema duurzaamheid niet doorwerkt in de woonvisie.

²⁵ Grondbeleid, de sociale veiligheid, burgerparticipatie 2.0, verkoopbeleid en het woonruimteverdelingsbeleid

Met betrekking tot regionale samenwerking wordt een tegengesteld beeld opgeroepen. Aan de ene kant staat in de prestatieafspraken aangegeven dat de partijen rekening houden met de beleidslijn die vast is gelegd in de Regionale Woonvisie Holland Rijnland. Aan de andere kant spreken gemeente en corporaties uit om in het regionale overleg gezamenlijk te pleiten voor het verdelen van een deel van de vrijgekomen woningen afwijkend van de regionale regels. In de prestatieafspraken van de gemeente Roosendaal (2010) worden geen afspraken gemaakt over regionale samenwerking. De sterkere gerichtheid van lokale partijen op regionale samenwerking lijkt hierbij dus door te werken in de prestatieafspraken.

Afspraken over burgerparticipatie worden in de prestatieafspraken niet genoemd (Gemeente Katwijk et al., 2008). Burgerparticipatie komt wel uitvoerig aan bod in de prestatieafspraken van de gemeente Roosendaal. Het lijkt erop dat het sterker betrekken van de burger bij het lokale volkshuisvestingsbeleid hierbij doorwerkt in de woonvisies.

Van de 31 prestatieonderwerpen worden 14 onderwerpen besproken (waarvan 2 zeer beperkt). In vergelijking met de casus Roosendaal is dit aanzienlijk minder. De scope van de prestatieafspraken uit de gemeente Roosendaal is hierdoor een stuk breder dan in de gemeente Katwijk. Een vergelijking met de laatste prestatieafspraken in de gemeente Katwijk zal hierover uitsluitsel geven.

Uit de analyse van de prestatieafspraken blijkt dat het aantal inspanningsafspraken (15) nagenoeg gelijk ligt met het aantal resultaatafspraken (13). Uitgedrukt in een waarde is 46% van de prestatieafspraken hard van karakter. De prestatieafspraken van de Roosendaalse casus heeft met een waarde van 65% een nog harder karakter. Uit de enquête kwam ook naar voren dat de lokale lijsten een licht sterkere voorkeur hebben voor resultaatafspraken.

De doorwerking van de prestatieonderwerpen uit het partijprogramma van het CDA uit 2006 op de prestatieafspraken is beperkt. Van de 31 onderwerpen komen er 11 zowel in het partijprogramma als in de prestatieafspraken aan bod, 4 onderwerpen komen noch in de prestatieafspraken noch in het partijprogramma aan de orde. Dertien prestatieonderwerpen komen wel in het partijprogramma van 2006 aan bod maar vervolgens niet in de prestatieafspraken (zie tabel 7.1). Dit sluit niet aan bij de stelling: "lokale partijen maken waar wat ze beloven".

7.6 Partijprogramma CDA Katwijk 2010

Wat in eerste instantie opvalt is dat het aantal prestatieonderwerpen in het partijprogramma van het CDA Katwijk 2010 is afgenomen ten opzichte van 2006. De onderwerpen: de kernvoorraad, sloop, woningverbetering en het verkoopbeleid dat de woningcorporatie dient te voeren, is in het partijprogramma van 2010 niet meer opgenomen. De financiële crisis zou ten grondslag kunnen liggen aan het schrappen van de sloop en woningverbeteringsplannen, de stagnerende woningmarkt kan de reden zijn geweest om het verkoopbeleid van woningcorporaties uit het partijprogramma te halen.

Van de 31 prestatieonderwerpen worden in het partijprogramma 19 onderwerpen besproken waarvan 1 beperkt. Het partijprogramma van de RL uit 2010 bespreekt daarentegen 12 van de 31 onderwerpen, waarvan 2 beperkt. De stelling dat lokale partijen een bredere scope hebben, wordt door deze constatering ondersteund.

De lokale volkshuisvestingsthema's komen allemaal aan bod in het partijprogramma van het CDA (2010). Ter vergelijking in het partijprogramma van de RL uit 2010 komt het onderwerp woon-zorgarrangementen niet aan bod. Dit gaat in tegen de stelling dat lokale lijsten zich sterker richten op lokale volkshuisvestingsvraagstukken. Hier geldt echter ook dat het partijprogramma van het CDA gebaseerd is op een landelijk format, dus dit beeld dient genuanceerd te worden.

De interlokale thema's duurzaam bouwen en regionale samenwerking worden in het partijprogramma van het CDA Katwijk (2010) besproken. Deze constatering sluiten aan bij de stelling dat lokale partijen een positieve houding hebben ten aanzien van regionale samenwerking en dat het interlokale thema duurzaam bouwen wordt besproken.

Het belang van burgerparticipatie wordt in het partijprogramma benoemd. Sommige wijken hebben te kampen met overlast. Het CDA wil dit aanpakken door de ruimte in samenspraak met bewoners anders in te richten. Ook wordt interactieve beleidsvorming (m.b.t. burgers) aangehaald. Inbreng van burgers in het democratisch proces blijft voortdurend een punt van aandacht. Het daadwerkelijk betrekken van de

burgers bij het beheer van de eigen leefomgeving (burgerparticipatie 2.0) wordt niet aangehaald. Het partijprogramma van de RL uit 2010 haalt ook alleen burgerparticipatie 1.0 aan. De stelling “lokale lijsten betrekken burgers sterker bij het volkshuisvestingsbeleid” gaat hierbij niet op.

Het partijprogramma van het CDA (2010) is gebaseerd op het christendemocratische gedachtegoed. Gerechtigheid, solidariteit, gespreide verantwoordelijkheid en rentmeesterschap zijn hierbij de uitgangspunten (CDA Katwijk, 2010, p. 3).

Er moet wel een kanttekening worden geplaatst bij de hierboven beschreven conclusies. Uit de gesprekken met de wethouder blijkt dat het partijprogramma gebaseerd is op een standaard format van de landelijke CDA partij.

7.7 Coalitieakkoord 2010-2014

Van de lokale volkshuisvestingsthema's wordt alleen de leefbaarheid uitvoerig besproken. De groepen senioren en starters komen wel aan bod, echter wordt hier maar één zin aan gewijd. Beleid met betrekking tot woon-zorgarrangementen en herstructurering worden niet besproken. In de Roosendaalse casus komen de lokale thema's uitvoeriger aan bod. De sterkere gerichtheid van de lokale lijsten op het lokale volkshuisvestingsbelang dan die van de lokale partijen lijkt hierbij door te werken op de inhoud van het coalitieakkoord.

Het interlokale thema komt, hoewel beperkt, aan bod in het coalitieakkoord. De coalitie geeft alleen aan dat duurzaam bouwen gestimuleerd moet worden. Regionale samenwerking wordt door de coalitie niet besproken. De stelling; “lokale partijen hechten sterker belang aan regionale samenwerking dan lokale lijsten”, lijkt niet door te werken in het coalitieakkoord (CDA Katwijk et al., 2010).

In het coalitieakkoord waar onder andere het CDA Katwijk aan deelneemt, wordt niet gesproken over burgerparticipatie 1.0 of 2.0. In het coalitieakkoord van de casus Roosendaal (Roosendaalse Lijst et al, 2010) komt dit wel terug. De stelling “lokale partijen betrekken burgers minder sterk bij het volkshuisvestingsbeleid” lijkt gezien de bovenstaande constatering door te werken in het coalitieakkoord.

In het coalitieakkoord worden maar 3 prestatieonderwerpen duidelijk besproken en 4 beperkt (zie tabel 7.2). In vergelijking met het partijprogramma van het CDA Katwijk uit 2010 is dit een sterke daling. In het partijprogramma komen 13 onderwerpen aan bod die vervolgens niet terug te vinden zijn in het coalitieakkoord (zie tabel 7.1). Deze constatering gaat in tegen de stelling dat lokale partijen hun beloften waar maken. In het coalitieakkoord van de Roosendaalse casus worden 14 onderwerpen duidelijk besproken en 1 beperkt. De stelling “lokale partijen hebben een bredere scope dan lokale lijsten” werkt niet door in het coalitieakkoord van de vergelijkingsgemeenten. Het tegenovergestelde lijkt eerder te kloppen.

7.8 Prestatieafspraken Dunavie en gemeente Katwijk

Over de lokale onderwerpen leefbaarheid, woon-zorgarrangementen, herstructurering en de doelgroep senioren zijn tussen de woningcorporatie en de gemeente Katwijk duidelijke afspraken gemaakt. Alleen met betrekking tot de groep starters zijn geen afspraken gemaakt. Dit is opvallend omdat in zowel het partijprogramma van het CDA uit 2010, het coalitieakkoord voor de periode 2010-2014 als de woonvisie het beleid ten aanzien van de groep starters terug te vinden is. In de uiteindelijke prestatieafspraken tussen de gemeente Katwijk & Dunavie wordt hier geen aandacht aan besteed. De Roosendaalse casus daarentegen bespreekt wel alle lokale volkshuisvestingsvraagstukken. De stelling lokale lijsten richten zich sterker op het lokale belang lijkt door te werken op de inhoud van de prestatieafspraken.

Bij de interlokale vraagstukken zijn zowel op het gebied van duurzaam bouwen als op het gebied van regionale samenwerking afspraken gemaakt. In de casus Roosendaal zijn op het gebied van regionale samenwerking geen afspraken gemaakt. De stelling lokale partijen hebben een positieve houding ten aanzien van regionale samenwerking werkt door in de prestatieafspraken tussen de gemeente Katwijk en Dunavie.

Er zijn ook afspraken vastgelegd om de burger sterker te betrekken bij het beleid. Er worden zowel afspraken gemaakt omtrent burgerparticipatie 1.0 als 2.0. Dit is tevens het geval in de Roosendaalse casus.

De stelling “lokale lijsten betrekken de burger sterker bij het lokale volkshuisvestingsbeleid dan lokale partijen” gaat voor de prestatieafspraken niet op.

Van de 31 prestatieonderwerpen zijn over 22 onderwerpen afspraken gemaakt tussen de gemeente en Dunavie. De prestatieonderwerpen beleid met betrekking tot starters en particulier opdrachtgeverschap zijn zowel in de partijprogramma’s van het CDA Katwijk uit 2006 en 2010 als in de woonvisie terug te zien, in de prestatieonderwerpen worden hier echter geen afspraken over gemaakt. Vergelijkend: in de Roosendaalse casus zijn 27 prestatieafspraken aan bod gekomen. De stelling “lokale partijen hebben een brede scope en behandelen daarom meer prestatieonderwerpen” gaat voor de Katwijkse en Roosendaalse casus niet op.

De verhouding harde afspraken ten opzichte van zachte afspraken is redelijk gelijk. Van de 60 gevonden prestatieafspraken behoren er 28 tot de resultaatafspraken en 27 tot de inspanningsafspraken. De overige afspraken betreffen procesafspraken. 51%²⁶ van de afspraken zijn hard van karakter de prestatieafspraken in de Roosendaalse casus zijn echter met 65% resultaatafspraken nog minder vrijblijvend.

Het gros van de prestatieafspraken zijn kwalitatief van karakter. Van de 60 onderscheiden prestatieafspraken zijn er 11 te typeren als kwantitatief. Dit is vergelijkbaar met de Roosendaalse casus waarbij van de 72 prestatieafspraken 13 kwantitatief van karakter zijn.

7.9 Lokale verhoudingen

Deze paragraaf onderzoekt de lokale verhoudingen tussen de wethouder (voorgedragen door het CDA) met onder andere de portefeuille volkshuisvesting, de lokale afdeling van het CDA, de woningcorporatie Dunavie en de burgers in de gemeente Katwijk. De informatie is verzameld aan de hand van interviews met wethouder Van Duin, voorgedragen door het CDA, en mw. Van Veen, manager wonen bij Dunavie. Beide geïnterviewde personen zijn sterk betrokken geweest bij de prestatieafspraken tussen de gemeente Katwijk & Dunavie en hebben ook onderling contact.

Deze paragraaf heeft als doel om de bevindingen uit de documentenanalyse te controleren. Verder heeft deze paragraaf als doel om de overige stellingen uit de theorie, literatuur en de enquête te toetsen en te komen tot eventueel nieuwe inzichten.

In het eerste deel komt het interview met wethouder Van Duin aan bod. In het tweede deel komen de bevindingen uit het interview met mw. Van Veen aan bod.

Interview wethouder Van Duin

Wethouder Van Duin heeft onder andere de portefeuilles: ruimtelijke ordening, grondbeleid, bouwen, wonen en financiën en is hierdoor intensief betrokken geweest bij de totstandkoming van de prestatieafspraken tussen de gemeente Katwijk en Dunavie.

Succes CDA Katwijk

Het succes van het CDA in de gemeente Katwijk is volgens wethouder van Duin te danken aan het feit dat Katwijk een gemeente is met traditioneel een grote CDA achterban. Dat het CDA in Katwijk de grootste partij is, is volgens wethouder van Duin niet te danken aan de prestaties van het CDA die in Katwijk zijn geleverd. “Meestal zie je het succes of falen van de landelijke partij doorwerken in de resultaten van de lokale CDA” (W. van Duin, persoonlijke mededeling, 11 mei 2012). Dit sluit aan bij de constatering van Boogers (2010, p. 30). In vergelijking met de Roosendaalse casus is de wethouder van mening dat de RL (lokale lijst) haar succes te danken heeft aan hetgeen de lijst heeft gepresteerd voor de gemeente. Uit de literatuur is eerder naar voren gekomen dat hierdoor lokale lijsten zorgen voor een beter functioneren van de lokale democratie.

²⁶ Dit is de verhouding resultaatafspraken ten opzichte van de inspanningsafspraken, dus de procesafspraken buiten beschouwing gelaten.

Opleidingsmogelijkheden CDA Katwijk

Het CDA Katwijk biedt raadsleden en wethouders de mogelijkheid tot opleidingen via het Steenkampinstituut. Dit is een landelijk opleidingsinstituut van de partij.

Invloed landelijke CDA op verkiezingsprogramma van het CDA Katwijk

Wethouder Van Duin heeft twee keer het verkiezingsprogramma voor het CDA Katwijk geschreven en merkt hierbij dat de moederpartij duidelijk invloed heeft op de inhoud van het verkiezingsprogramma. Vanuit het landelijke partijbureau wordt een format geleverd. Het partijprogramma wordt vervolgens wel op de lokale situatie aangescherpt, maar veel belangrijke standpunten komen van het landelijke partijbureau af (W. van Duin, persoonlijke mededeling, 11 mei 2012). Dit bevestigt het vermoeden bij het analyseren van de partijprogramma's van het CDA Katwijk (2005, 2009) dat deze op een landelijk format gebaseerd zijn. Dit sluit aan bij de stelling dat lokale partijen zich minder sterk richten op de lokale problematiek.

De wethouder en de relatie met de CDA fractie

Momenteel is de gemeente Katwijk bezig met het uitwerken van een nieuwe woonvisie. De wethouder en diens ambtenaren werken daartoe in teamverband intensief samen. De wethouder heeft dus veel invloed op de inhoud van de woonvisie. De wethouder wil zelf dat de woonvisie zo SMART mogelijk wordt gemaakt en dat een duidelijke langetermijnvisie doorklinkt in de woonvisie.

Wethouder Van Duin geeft aan dat hij via regionaal overleg, het lezen van kranten, vakliteratuur en verschillende websites inhoudelijk wordt gevoed. Door de eigen CDA fractie wordt de wethouder niet inhoudelijk gevoed. Het komt voor dat de wethouder feedback krijgt van de eigen fractie, maar dan gaat het om signalering van specifieke concrete problemen (W. van Duin, persoonlijke mededeling, 26 april 2012). Vanuit de veronderstelling lokale partijen zijn professioneler dan lokale lijsten, werd verwacht dat de voeding vanuit de eigen fractie groter zou zijn. Maar de inhoudelijke voeding vanuit de eigen fractie is bij de casus Roosendaal en Katwijk vergelijkbaar.

Het overleg tussen de fractie en de wethouder vindt ad hoc plaats. Tot op heden is er geen punt waarop de wethouder is bijgestuurd door de eigen fractie. Dit kan aangeven dat de relatie tussen de wethouder en de fractie als goed te typeren is of dat de wethouder gewoonweg geen verkeerde beslissingen heeft genomen.

Invloed CDA

Wethouder van Duin merkt in eerste instantie op dat wanneer je wethouder bent je de wethouder bent voor de coalitie en niet voor een partij. Toch zijn er wel wat punten in de woonvisie te noemen die duidelijk van het CDA afkomen: betaalbare woningen en de starterslening zijn hier voorbeelden van.

Relatie tussen de wethouder en de coalitie

De relatie tussen de wethouder en de coalitie omschrijft wethouder Van Duin als goed. Er is veel samenwerking en interactie tussen de coalitie en de wethouder (W. van Duin, persoonlijke mededeling, 11 mei 2012). Het feit dat de woonvisie in een keer goedgekeurd is, onderbouwt deze conclusie. De verhoudingen zijn in de vergelijkingscasus ook als goed te typeren. Hierdoor kan niet gesteld worden dat wethouders van lokale lijsten minder professioneel te werk gaan of een slechtere verhouding hebben met de gemeenteraad.

Invloed coalitie

De standpunten van de coalitie hebben volgens wethouder Van Duin invloed gehad op de inhoud van de woonvisie. "Als je wethouder volkshuisvesting bent, ben je niet een wethouder van het CDA maar luister je naar argumenten van de hele gemeenteraad" (W. van Duin, persoonlijke mededeling, 11 mei 2012). Momenteel is de gemeente bezig met het opstellen van een nieuwe woonvisie. Een duidelijk punt wat van

de CU afkomt is dat de relatie tussen de woningproductie en de woningbehoefte sterker op elkaar afgestemd moet worden.

De standpunten van de coalitiepartners hebben nauwelijks invloed gehad op de inhoud van de prestatieafspraken tussen de gemeente Katwijk en Dunavie. De prestatieafspraken zijn ter kennis gegeven aan de gemeenteraad, dit komt omdat het geen raadsvoorstel was maar uitvoeringsbeleid van B&W. De totstandkoming van de prestatieafspraken in de Katwijkse casus is hierdoor een minder interactief proces geweest.

Invloed oppositie

De oppositie heeft ook invloed gehad op de inhoud van de woonvisie. Wanneer oppositiepartijen met goede argumenten komen, worden deze gewoon mee genomen. Het draait bij het maken van een woonvisie echter niet alleen om wat de partijen willen, maar ook om wat er nodig is.

Ten aanzien van de relatie met de woningcorporatie zijn volgens wethouder Van Duin geen duidelijke verschillen te zien tussen lokale partijen en lijsten.

Invloed burger

Het partijprogramma wordt opgesteld door de leden van het CDA Katwijk. Er worden voor de verschillende verkiezingsthema's werkgroepen opgesteld. Deze werkgroepen zoeken contact met mensen die in het beleidsveld zitten. Specifiek met betrekking tot het thema volkshuisvesting gaat het CDA Katwijk op bezoek in wijken en wordt interactief gesproken met verschillende belangenorganisaties (waaronder huurdersorganisaties en woningcorporatie Dunavie). Het betrekken van de burger bij de vorming van het partijprogramma van het CDA Katwijk verschilt niet sterk met die van de RL.

Bij de totstandkoming van de gemeentelijke woonvisie uit 2008 is de burger niet direct betrokken geweest. Burgers hebben niet de mogelijkheid gehad om direct invloed uit te oefenen op de woonvisie. Wel is de mogelijkheid tot inspraak geweest bij het bespreken van de woonvisie in de gemeenteraad. Momenteel wordt er wel gewerkt aan een nieuwe woonvisie, deze is al grotendeels gereed. In een later stadium wil wethouder van Duin hierbij wel stakeholders betrekken, waaronder stichting huurdersbelangen. Het gaat hierbij om inspraak in een laat stadium.

De burger is niet direct betrokken geweest bij de totstandkoming van de prestatieafspraken. Wel worden de verschillende *stakeholders* om hun opvattingen gevraagd.

De inwoners van de verschillende wijken worden wel betrokken bij de inrichting van hun woonomgeving. Er worden bijeenkomsten georganiseerd waarbij onderwerpen, investeringen en programma's aan bod komen en de wijkraad heeft hierbij de mogelijkheid tot inspraak. Het daadwerkelijk uithanden geven van het beheer en onderhoud van de openbare ruimte aan de burger, zoals het geval is in de gemeente Roosendaal, wordt in Katwijk niet toegepast.

Uit het gesprek met wethouder Van Duin blijkt dat de burger minder sterk wordt betrokken bij het beheer en onderhoud van de woonomgeving en bij de totstandkoming van de gemeentelijke woonvisie dan in de gemeente Roosendaal. De stelling dat lokale lijsten de burger sterker betrekken bij het volkshuisvestingsbeleid sluit hier op aan.

Relatie en betrokkenheid woningcorporaties

De samenwerking tussen de gemeente en de woningcorporatie typeert wethouder Van Duin als goed. Zowel bij de huidige woonvisie als bij de woonvisie die momenteel wordt uitgewerkt is Dunavie intensief betrokken geweest. Dit komt overeen met de Roosendaalse casus.

Wethouder Van Duin staat positief tegen de afdracht van financiële middelen van de woningcorporaties aan de Rijksoverheid. "De woningcorporaties hebben in het verleden veel geld ontvangen vanuit de overheid om te kunnen investeren in de volkshuisvesting" (W. van Duin, persoonlijke mededeling, 11 mei 2012). Het is daarom rechtvaardig en begrijpelijk dat de Rijksoverheid geld probeert terug te halen bij de woningcorporaties. Dit sluit aan bij de stelling dat lokale partijen een positievere houding hebben ten opzichte van de afdracht van corporatievermogen aan Den Haag dan lokale lijsten.

Wethouder Van Duin geeft aan dat de gemeente vroeger de mogelijkheid had om invloed uit te oefenen op woningcorporaties. Het is volgens hem wenselijk dat de gemeente een sterkere invloed kan uitoefenen,

zodat de woningcorporatie de gemeente kan dienen. Wethouder Van Duin (W. van Duin, persoonlijke mededeling, 11 mei 2012) geeft aan dat hij de woningcorporaties als samenwerkingspartner ziet. Het beleid van de woningcorporatie dient te passen bij het gemeentelijke volkshuisvestingsbeleid. Het feit dat wethouder van Duin aangeeft dat hij het wenselijk vindt dat de woningcorporatie de gemeente dient, neigt sterker richting een uitvoerdersrol van het gemeentelijk beleid. Bij de Roosendaalse casus was dit niet het geval. Dit sluit aan bij de stelling dat lokale partijen een negatievere houding hebben ten aanzien van woningcorporaties dan lokale lijsten.

Er vindt 4x per jaar bestuurlijk overleg plaats tussen de gemeente Katwijk en Dunavie. Dit is dubbel zoveel als het bestuurlijk overleg in de vergelijkingscasus Roosendaal. Het ambtelijk overleg tussen Dunavie en de gemeente Katwijk vindt eveneens 4x per jaar plaats, dit is in de Roosendaalse casus vaker.

De kleur van de wethouder heeft volgens wethouder Van Duin geen invloed op de relatie met de woningcorporatie. Het zijn eerder de specifieke gemeentelijke factoren en problemen die de sfeer en de inhoud van het overleg tussen de woningcorporatie en de gemeente bepalen.

Type prestatieafspraken en inhoud

De wethouder is van mening dat afspraken niet te vrijblijvend mogen zijn. Daar waar mogelijk gaat de voorkeur uit naar resultaatafspraken. Bij onvoorspelbare situaties ontkomt men er niet aan om inspanningsafspraken te maken.

De voorkeur gaat uit naar kwantitatieve afspraken. "Niet alles is te kwantificeren, maar waar mogelijk dienen de afspraken SMART te zijn" (W. van Duin, persoonlijke mededeling, 11 mei 2012).

Interview mw. Van Veen-Dunavie

Relatie met wethouder Katwijk

Volgens mw. van Veen is de relatie met de wethouder van Duin redelijk goed. Het kan volgens haar altijd beter. Bijvoorbeeld met betrekking tot de prestatieafspraken wil wethouder van Duin dat de woningcorporatie meer voor de gemeente doet dan in de ogen van Dunavie mogelijk is. Het komt ook voor dat er afspraken zijn tussen Dunavie en de gemeente en dat de wethouder tussentijds afspraken toe wil voegen. Ook bij de ontwikkeling van de nieuwe prestatieafspraken zijn wat wrijvingen merkbaar tussen de gemeente en de woningcorporatie. De gemeente heeft het liefst dat Dunavie voor de komende 10 jaar een lijst aanlevert met welke woningen gerenoveerd en/of gebouwd gaan worden (persoonlijke mededeling, 25 april 2012). De relatie tussen de wethouder van de gemeente Katwijk en Dunavie lijkt minder positief te zijn dan de houding tussen de wethouder van de gemeente Roosendaal en Aramis. Of verschillen in deze houding wordt veroorzaakt doordat het een lokale partij of lijst betreft is hiermee niet aangetoond. De persoonlijke kenmerken van de wethouder of de manager van de woningcorporatie of de aard van de concrete discussiepunten kunnen hieraan ook ten grondslag liggen.

Relatie met wethouder overige gemeente(n)

Dunavie is alleen werkzaam in de gemeente Katwijk. Hierdoor kan niet aangegeven worden of mw. van Veen verschillen merkt tussen verschillende wethouders (S. van Veen, persoonlijke mededeling, 25 april, 2012).

Betrokkenheid woningcorporatie

Bij de vorige woonvisie (Gemeente Katwijk, 2008) had de fusie tussen SpiritWonen en KBV nog niet plaatsgevonden en waren beide woningcorporaties vanaf het begin af aan intensief betrokken. Momenteel wordt een nieuwe woonvisie ontwikkeld. Dunavie is hierbij vanaf het begin betrokken geweest. Mevrouw van Veen is van mening dat de betrokkenheid best wat minder mag. De woonvisie is volgens haar een document wat met name het beleid van de gemeente omschrijft doordat er ook veel elementen in voorkomen die niets met sociale volkshuisvesting te maken hebben. De woningcorporaties hebben hun eigen documenten die voor hen leidend zijn zoals het strategisch vastgoedbeleid. Dunavie zet daarom uiteindelijk niet haar handtekening onder de gemeentelijke woonvisie (S. van Veen, persoonlijke mededeling, 25 april 2012).

Bij de totstandkoming van de woonvisie is er zowel overleg op ambtelijk als op bestuurlijk niveau geweest. Op ambtelijk niveau wordt aangegeven dat er in de discussies veel ruimte voor de woningcorporatie was om de woonvisie bij te sturen. Op inhoudelijk niveau zaten de woningcorporatie en de gemeente Katwijk vrijwel op een lijn. De woningcorporatie heeft de woonvisie met name bijgestuurd op het punt van de nieuwbouw voor starters. In eerste instantie pleitte de gemeente voor extra nieuwbouw om starters te huisvesten. De woningcorporatie vond echter dat het huisvesten van de starters in de bestaande bouw passender was om zo de verhuisketen op gang te krijgen. Op dit punt is sprake geweest van inhoudelijke bijsturing. Wanneer gekeken wordt naar concrete uitvoeringsmaatregelen zijn de inbreng en bijsturing van de woningcorporatie veel minder geweest. De gemeente heeft met name deze richtlijnen vastgesteld en hetgeen de woningcorporatie haalbaar acht, is achterwege gelaten.

Het overleg tussen de gemeente en de woningcorporatie met betrekking tot de prestatieafspraken is zeer systematisch verlopen. Er zijn 6 vrijdagmiddagen georganiseerd onder leiding van RIGO groep. Hierbij is discussie gevoerd en zijn de belangrijkste onderwerpen naar voren gekomen waar prestaties over gemaakt dienden te worden. Vervolgens heeft de invulling van deze prestatieafspraken nog ongeveer 2 maanden geduurd.

Het overleg tussen Dunavie en de gemeente Katwijk heeft systematisch plaats gevonden. Het ambtelijk en bestuurlijk overleg vond beide 4x per jaar plaats.

Zowel de woningcorporatie Dunavie in de Katwijkse casus als Aramis in de Roosendaalse casus zijn intensief betrokken geweest bij de totstandkoming van de gemeentelijke woonvisie. De stelling: "lokale lijsten betrekken woningcorporaties sterker bij de gemeentelijke woonvisie" sluit hierbij niet aan. Beide partijen geven aan dat ze de mogelijkheid tot bijsturing hebben gehad. Dunavie gaf te kennen dat met betrekking tot de concrete uitvoeringsmaatregelen de mogelijkheid tot bijsturing beperkt was. Dit sluit deels aan bij de stelling dat lokale lijsten woningcorporaties meer mogelijkheid tot bijsturing geven. In de Katwijkse casus (4x per jaar) vond op bestuurlijk niveau frequenter overleg plaats dan in de Roosendaalse casus (2x per jaar). Het overleg op ambtelijk niveau is in de Roosendaalse casus stukken hoger dan in de Katwijkse casus, ca. 2x per maand in vergelijking met 4x per jaar.

Voorkeur type prestatieafspraken

Er is voor Dunavie geen eenduidige voorkeur voor het type prestatieafspraken. Wanneer het nodig is, bijvoorbeeld doordat de ontwikkelingen onzeker zijn, dienen intentieafspraken gemaakt te worden. Daar waar mogelijk is het wenselijk om garantieafspraken te maken doordat deze het meest werkbaar zijn. Verder is het volgens mw. Van Veen belangrijk dat de afspraken wederkerig zijn. De woningcorporatie investeert in de gemeente en de gemeente dient hier wel iets voor terug te doen.

Betrokkenheid burger

Bij de totstandkoming van de huidige woonvisie is de burger nauwelijks betrokken geweest. Dit komt overeen met wat in het interview met wethouder van Duin naar voren kwam. Er is wel op een gegeven ogenblik een discussieavond geweest, waarbij verschillende belangenorganisaties uitgenodigd waren, waaronder stichting huurdersbelangen. Invloed en of bijsturing van deze groep zijn niet aan de orde geweest.

Bij de totstandkoming van de prestatieafspraken tussen Dunavie en de gemeente Katwijk zijn burgers niet direct betrokken geweest. Aan het eind van het proces toen de conceptversie al klaar was, werd een informatiebijeenkomst georganiseerd. Huurdersorganisaties mochten hun zegje doen over de inhoud van de prestatieafspraken, maar daar bleef het ook bij. Er is hierbij geen sprake geweest van bijsturing of invloed van deze partij.

Relatie politiek overig

Met individuele fracties, leden van fracties of raadscommissies heeft Dunavie zeer beperkt contact. Het contact wat er is, gaat voornamelijk om individuele gevallen waarbij een huurder die zijn zin niet krijgt, naar een raadslid is gestapt en deze vervolgens contact opneemt om te bemiddelen in het probleem. Vanaf de totstandkoming van Dunavie, na de fusie van SpiritWonen en KBV, is alleen de PvdA fractie een keer op

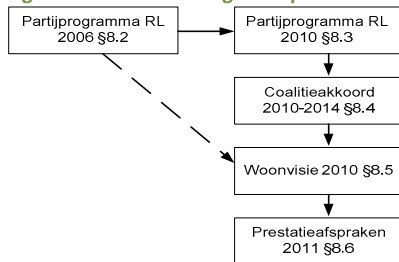
bezoek geweest om te horen welke plannen de woningcorporatie in de gemeente Katwijk heeft. Er is een avond georganiseerd waarbij alle fracties waren uitgenodigd, hierbij kwam vervolgens niemand opdagen.

8 Gemeente Roosendaal

In dit hoofdstuk wordt onderzocht in hoeverre de standpunten van de Roosendaalse Lijst (verder genoemd: RL) door werken in het coalitieakkoord voor de periode 2010-2014 tussen de RL, CDA, PvdA en GL, de gemeentelijke woonvisie en vervolgens de prestatieafspraken tussen de gemeente Roosendaal, Aramis, WSG en Stadlander. In tegenstelling tot de gemeente Katwijk, is na de verkiezingen van 2010 een nieuwe gemeentelijke woonvisie opgesteld. Hierdoor is met name het verkiezingsprogramma van de RL uit 2010 van belang.

Vanuit het verkiezingsprogramma van de RL uit 2006 kunnen een aantal stellingen worden getoetst, waardoor deze ook in ogenschouw worden genomen. Figuur 8.1 geeft de doorwerking van het partijprogramma van de RL op de prestatieafspraken weer.

Figuur 8-1: Doorwerking standpunten RL op prestatieafspraken

Bron: eigen werk.

Dit hoofdstuk is opgebouwd aan de hand van de bovenstaande figuur. Paragraaf 1 geeft een algemene beschrijving van de gemeente Roosendaal, de woningcorporaties en de politieke situatie. Paragraaf 2 tot en met 6 bespreekt achtereenvolgens het partijprogramma van de RL voor de verkiezingen van 2006, het partijprogramma van de RL voor de verkiezingen van 2010, het coalitieakkoord voor de periode 2010-2014, de gemeentelijke woonvisie en vervolgens de prestatieafspraken tussen de gemeente Roosendaal, Aramis, WSG en Stadlander. Paragraaf 7 beschrijft de lokale verhoudingen tussen de wethouder, coalitie, oppositie, woningcorporaties en de burgers van Roosendaal. Bij de interviews is er voor gekozen om een medewerker van Aramis te betrekken, omdat dit de grootste woningcorporatie werkzaam binnen de gemeente Roosendaal is. De conclusie (paragraaf 8) is gebaseerd op de vergelijking tussen de Katwijkse en Roosendaalse casus.

8.1 Algemene beschrijving Roosendaal

De gemeente Roosendaal is met haar 77.520 inwoners de zesde stad van Noord-Brabant. Roosendaal ligt in het zuidwesten van de provincie en bevindt zich tussen Breda en Bergen op Zoom aan de A58 (zie figuur 8.2). Door de ligging aan de spoorlijn Rotterdam-Antwerpen heeft de stad een belangrijke logistieke functie. De gemeente Roosendaal heeft op 1 januari 2007 haar huidige vorm gekregen door de toevoeging van de gemeenten Nispen en Wouw. Naast de hoofdkern Roosendaal bestaat de gemeente uit de kleinere kernen Wouw, Heerle, Nispen, Wouwse Plantage en Moerstraten²⁷ (Gemeente Roosendaal, www.roosendaal.nl, n.d.).

De gemeenteraad van Roosendaal bestaat uit 35 zetels en is de grootste gemeente (qua inwonersaantallen en zetelaantallen) van de geselecteerde casussen. De RL, CDA, VVD, PvdA, SP, Groenlinks, Nieuwe democraten en de VLP zijn vertegenwoordigd in de gemeenteraad. De RL is met 10 zetels de grootste partij binnen de gemeenteraad. De vorige raadsperiode 2006-2010 was de RL met 9

²⁷ Wouw=4.920, Heerle=1.900, Nispen=1.440, Wouwse Plantage=1.230 en Moerstraten=660 inwoners.

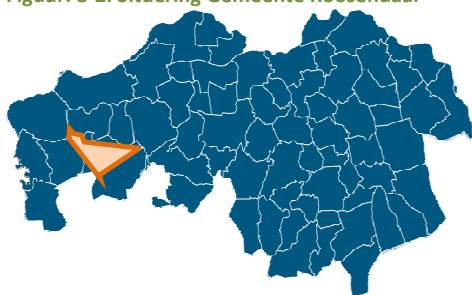
zetels eveneens de grootste politieke partij (zie tabel 8.1). In de periode 2006-2010 bestond de coalitie uit de RL, de PvdA en de VVD de huidige coalitie bestaat uit de RL, de PvdA, het CDA en GroenLinks.

Roosendaalse Lijst

De RL, een lokale lijst, is voortgekomen uit de oprichting van de lijst Rampaart door Piet Rampaart in 1966. Na de dood van Piet Rampaart in 1988 veranderde de naam in Roosendaalse Lijst. De RL vormt haar mening door goed te luisteren naar de verschillende groepen in de Roosendaalse samenleving (Roosendaalse Lijst, www.roosendaalselijst.nl, n.d.). De RL profileert zich nadrukkelijk niet als populistische partij, maar juist als partij die hun beloften uit het verkiezingsprogramma nakomen (Roosendaalse Lijst, 2009).

Uit de enquête blijkt dat de houding van de RL met betrekking tot nationale volkshuisvestingsvraagstukken iets wat links van het midden scoort ($M = 2.71$) op het links-rechts spectrum. Met betrekking tot lokale volkshuisvestingsvraagstukken scoort de RL ($M = 2.53$) matig links op het links-rechts spectrum. De overige standpunten van de RL met betrekking tot de volkshuisvesting worden in paragraaf 8.2 en 8.3 beschreven.

Figuur 8-2: Situering Gemeente Roosendaal

Bron: eigen werk

Tabel 8-1: Zetelverdeling Gemeenteraad Roosendaal periode 2006-heden

Partij	Aantal zetels 2006	Coalitie 2006-2010	Aantal zetels 2010	Aantal zetels 2011*	Coalitie 2010-2014
Roosendaalse Lijst	8		9	10	
CDA	6		5	5	
VVD	7		9	6	
PvdA	8		4	4	
SP	3		3	3	
GroenLinks	2		2	2	
Nieuwe Democraten	-		3	1	
D66	1		-	-	
VLP			-	4	

* Door verschuivingen binnen een jaar tijd is de samenstelling van de gemeenteraad veranderd en hierbij is een extra partij (VLP) als afsplitsing van de VVD ontstaan; Bron: Gemeente Roosendaal, www.roosendaal.nl, n.d.

Het college van B&W bestaat uit 4 wethouders waarvan er 2 voorgedragen zijn door de RL. Wethouder Adriaansen heeft o.a. de portefeuilles: ruimtelijke ordening, vitale wijken en dorpen en wonen. Wethouder Theunis, tevens aangesteld door de RL, heeft o.a. de portefeuilles financiën (Gemeente Roosendaal, www.roosendaal.nl, n.d.). Vanuit de begripsbepaling is de RL dominant aanwezig binnen het Roosendaalse bestuur. De sleutelwethouders zijn namelijk door de RL geleverd en het is de grootste partij binnen de gemeenteraad.

Woningcorporaties

Er zijn 3 woningcorporaties actief in de gemeente Roosendaal namelijk: Aramis, WSG en Stadlander. Op de terreinen wonen, wijken en dorpen, leefbaarheid en de relatie tussen wonen, welzijn en zorg zijn de woningcorporaties werkzaam. Zij zijn private organisaties met een wettelijke opdracht in het publieke domein. Vanuit deze opdracht zijn de woningcorporaties werkzaam ten behoeven van de volkshuisvesting in Roosendaal.

Aramis is met 8.479 woningen de grootste woningaanbieder in Roosendaal. Verder verhuurt de corporatie woningen in Breda waardoor zij een bezit van ca. 19.000 verhuureenheden heeft (Aramis AlleeWonen, www.alleewonen.nl, nd; Gemeente Roosendaal et al., 2010, p. 7). De corporatie behoort hiermee volgens het Centraal Fonds Volkshuisvesting (2010) tot de groep grote woningcorporaties. Naast het verhuren van woningen heeft Aramis aandacht voor leefbaarheid, veiligheid en samenleven in wijken, buurten en dorpen. Aramis is met name werkzaam in de wijken van Roosendaal en minder in de dorpen.

WSG heeft als werkgebied West-Brabant en vindt haar oorsprong in Geertruidenberg. WSG behoort, met ca. 4.000 verhuureenheden, tot de groep kleinere corporaties (CFV, 2010). In de gemeente Roosendaal bezit WSG 696 woningen (Gemeente Roosendaal et al., 2010, p. 7). De missie van WSG is: "het verzorgen van kwalitatief hoogwaardige en betaalbare huurwoningen voor een brede groep bewoners met daarbij nadrukkelijk aandacht voor mensen die in een zorgomgeving wonen en voor mensen met lagere inkomens" (WSG, www.wsgnl.com, n.d.).

Stadlander is een woningcorporatie met ca. 15.000 verhuureenheden en is vooral actief in de gemeenten Bergen op Zoom, Steenbergen, Woensdrecht, Roosendaal en op het eiland Tholen. Echter in de gemeente Roosendaal heeft de corporatie een bezit van ca. 400 woningen in de dorpen. Hierdoor is de rol van de woningcorporatie minder omvangrijk (Stadlander, www.stadlander.nl, n.d.; Gemeente Roosendaal et al., 2010, p. 7).

Vooruitblik

In tabel 8.2 is een overzicht te zien van de prestatieonderwerpen die aan bod zijn gekomen in het partijprogramma van de RL uit 2006, het partijprogramma van de RL uit 2010, het coalitieakkoord voor de periode 2010-2014, de woonvisie en de prestatieafspraken.

Per document worden de verschillende hypothesen getoetst en de opvallende punten besproken. Bij deze conclusies wordt er onderscheid gemaakt tussen: de lokale thema's (leefbaarheid, de groepen senioren en starters, woon-zorgarrangementen en herstructurering), interlokale thema's (duurzaamheid en regionale samenwerking), interactieve beleidsvorming en burgerparticipatie en de prestatieonderwerpen. Een volledige beschrijving per onderwerp en een volledig overzicht van de behandelde prestatieonderwerpen is, per document, terug te vinden in bijlage C.

Tabel 8-2: Overzicht doorwerking prestatieonderwerpen Roosendaalse Lijst

Prestatieonderwerpen (Severijn, 2009)	Partij- programma 2006	Partij- programma 2010	Coalitie- akkoord 2010-214	Woonvisie 2010	Prestatie- afspraken 2011
Kernvoorraad					
Nieuwbouwproductie					
Doelgroep					
Starters					
Huurprijsbeleid					
Woonruimteverdelingsbeleid					
Huursubsidiebeleid					
Gehandicapten					
Statushouders					
Senioren					
Daklozen					
Woon-zorgarrang.					
Algemeen herstructureringsbeleid					
Sloop					
Samenvoegen woningen					
Woningverbetering					
Nieuwbouw laagsegment koop					
Verkoopbeleid					
Tussenvormen					
Fysieke omgeving					
Sociale veiligheid					
Woningkwaliteit					
Duurzaam bouwen					

Prestatieonderwerpen (Severijn, 2009)	Partij- programma 2006	Partij- programma 2010	Coalitie- akkoord 2010-214	Woonvisie 2010	Prestatie- afspraken 2011
Levensloopbestendig bouwen					
Burgerparticipatie 1.0					
Burgerparticipatie 2.0					
Part. Opdracht.					
Verdeling van Kosten					
Financiële continuïteit					
Grondbeleid					
Samenwerking corporaties					

8.2 Partijprogramma Roosendaalse Lijst 2006

Alle onderwerpen die betrekking hebben op de lokale volkshuisvesting; leefbaarheid, doelgroepen senioren en starters, woon-zorgarrangementen en herstructurering, komen in het partijprogramma van de RL vermeld. In de Katwijkse casus zijn ook alle lokale volkshuisvestingsthema's aan bod gekomen. Hierbij is wel naar voren gekomen dat het partijprogramma van het CDA wordt opgesteld vanuit een landelijke CDA format. De stelling "lokale lijsten richten zich sterker op het lokale belang" wordt hierdoor bevestigd.

De interlokale thema's (duurzaam bouwen en regionale samenwerking) geeft een tweezijdig beeld. Het interlokale thema duurzaam bouwen komt nauwelijks aan bod, er wordt door de RL één algemene zin gewijd aan duurzaamheid en niet specifiek gericht op duurzaam bouwen. In de Katwijkse casus kwam het thema duurzaam bouwen ook niet aan de orde. In tabel 8.2 is vervolgens te zien dat het thema duurzaam bouwen in het partijprogramma van 2010 wel wordt besproken. Een logische verklaring hiervoor zou zijn dat het thema duurzaam bouwen pas de laatste jaren in opkomst is. Wat opvalt is dat het belang van het interlokale thema regionale samenwerking met de buurtgemeenten herhaaldelijk wordt benoemd komt in het partijprogramma van de RL. Het CDA heeft in haar verkiezingsprogramma een vergelijkbare houding ten opzichte van regionale samenwerking. De hierboven genoemde constatering gaan in tegen de stellingen "lokale partijen hebben een positievere houding ten opzichte van regionale samenwerking dan lokale lijsten" en "lokale partijen hebben een bredere scope waardoor het interlokale thema duurzaam bouwen sterker aan bod komt".

De RL betreft de burger sterk bij de lokale politiek. In het partijprogramma wordt aandacht besteed aan het vergroten van de burgerparticipatie bij politieke besluitvorming, maar ook bij de inrichting van de eigen leefomgeving (burgerparticipatie 2.0). In het partijprogramma van het CDA 2006 wordt het betrekken van de burger bij het beleid en de eigen leefomgeving ook genoemd. De stelling; "lokale partijen betrekken burgers sterker bij het volkshuisvestingsbeleid" lijkt hierdoor voor de partijprogramma's uit 2006 niet op te gaan.

In tabel 8.2 (zie ok bijlage C tabel 8.A) is te zien dat van de 31 prestatieonderwerpen er 17 onderwerpen, waarvan 2 beperkt (duurzaam bouwen en nieuwbouw lage segment koop), worden besproken in het partijprogramma van de RL. Deze constatering staat haaks op de stelling dat lokale lijsten *one-issue* partijen zijn. Doordat het CDA 24 prestatieonderwerpen bespreekt, lijkt het alsof de lokale partij wel een bredere scope heeft dan de lokale lijst. Hier moet echter de kanttekening bij worden geplaatst dat het partijprogramma vanuit een landelijk CDA format is geschreven, waardoor er onderwerpen in kunnen zitten die helemaal niet spelen in de gemeente Katwijk.

8.3 Partijprogramma Roosendaalse Lijst 2010

Van de thema's die betrekking hebben op de lokale volkshuisvesting wordt alleen niet gesproken over het beleid met betrekking tot woon-zorgarrangementen. De overige thema's (leefomgeving, groepen: senioren en starters en herstructurering) komen wel aan bod. In het partijprogramma van het CDA Katwijk uit 2010 worden wel alle lokale volkshuisvestingsthema's besproken. Het belang van de lokale volkshuisvestingsthema's is in de partijprogramma's van de Roosendaalse casus niet groter te noemen dan in de Katwijkse casus.

Het interlokale thema duurzaam bouwen wordt in het partijprogramma van de RL uit 2010 wel besproken. Ook de houding van de RL ten opzichte van regionale samenwerking is evenals in het partijprogramma van 2006 positief. Dat de interlokale thema's duurzaam bouwen en regionale samenwerking aan bod komen in het partijprogramma gaat in tegen de stelling dat lokale lijsten geen oog hebben voor interlokale vraagstukken en een negatieve houding hebben ten opzichte van regionale samenwerking.

Het betrekken van de burger bij het gemeentelijk beleid (burgerparticipatie 1.0) wordt in het partijprogramma van de RL besproken. "De burger dient in een vroeg stadium betrokken te worden zodat zij inspraak mogelijkheden hebben" (RL, 2010, p. 9). Het betrekken van de burger bij het beheer en onderhoud wordt in tegenstelling tot het partijprogramma uit 2006 niet genoemd. De burgers worden door de RL sterk betrokken bij het volkshuisvestingsbeleid.

In het partijprogramma van RL uit 2010 worden 12 van de 31 prestatieonderwerpen besproken waarvan 2 zeer beperkt (levensloopbestendig bouwen en nieuwbouw lage koopsegment). Er zijn 7 prestatieonderwerpen verdwenen (zie tabel 8.2) en het particulier opdrachtgeverschap is hiervoor in de plaats gekomen. Het aantal prestatieonderwerpen wat in het partijprogramma van 2010 aan bod is gekomen is gedaald. Dit is ook het geval in de Katwijkse casus waar het aantal van 24 naar 19 is afgenomen. Het CDA Katwijk heeft ook in het partijprogramma van 2010 een bredere scope dan de RL, maar er kan niet gesteld worden dat de RL een *one-issue* partij is.

8.4 Coalitieakkoord 2010-2014

Na de verkiezingen van 2010 is er een coalitie gevormd tussen de RL, CDA, PvdA en GL. Deze partijen hebben vervolgens gezamenlijk een coalitieakkoord opgesteld. In dit coalitieakkoord worden de lokale volkshuisvestingsthema's; leefbaarheid en de groepen senioren en starters, uitvoerig besproken. De thema's woon-zorgarrangementen en herstructurering komen niet aan bod. Wat opvalt is dat in de partijprogramma's van de RL uit zowel 2006 en 2010 het lokale belang sterker aanwezig is. Herstructurering komt in beide programma's aan de orde terwijl woon-zorgarrangementen in het partijprogramma van 2006 aan bod komen. Afname van de thema's met betrekking tot het lokale belang zou veroorzaakt kunnen zijn doordat lokale partijen deel nemen aan de coalitie of doordat het coalitieakkoord een beknopter document is. In het coalitieakkoord van de Katwijkse casus voor de periode 2010-2014 komt alleen het lokale onderwerp leefbaarheid uitvoerig besproken. De stelling "lokale lijsten richten zich sterker op de lokale volkshuisvesting", lijkt hierbij door te werken in het coalitieakkoord.

Voor het coalitieakkoord van de RL et al. geldt dat er geen aanwijzingen zijn dat de deelname van een lokale lijst aan de coalitie een negatieve invloed heeft op de regionale samenwerking. Regionale samenwerking is in het coalitieakkoord voldoende besproken. Dit sluit wederom niet aan bij de stelling dat lokale lijsten een negatieve houding hebben ten aanzien van regionale samenwerking.

Met betrekking tot het thema duurzaam bouwen wordt er gesteld dat de wijk Stadsoever zich dient te ontwikkelen tot duurzame wijk. Het thema duurzaamheid komt beperkt aan bod, maar het wordt wel besproken. In het coalitieakkoord van de Katwijkse casus komt regionale samenwerking niet aan bod. De stelling "lokale partijen hebben een positievere houding ten opzichte van regionale samenwerking" werkt niet door in het coalitieakkoord van de RL uit 2010.

Het intensief betrekken van de burger bij het volkshuisvestingsbeleid komt in het coalitieakkoord duidelijk naar voren. De coalitie wil de burger sterker betrekken bij de inrichting van de eigen leefomgeving. In het coalitieakkoord van de Katwijkse casus wordt er niet gesproken over burgerparticipatie. Dat de lokale lijsten burgers sterker betrekken bij het volkshuisvestingsbeleid, lijkt hierbij door te werken in het coalitieakkoord van de Katwijkse en Roosendaalse casus.

Van de 31 prestatieonderwerpen komen er 14 onderwerpen aan bod in het coalitieakkoord, waarvan 1 (duurzaam bouwen) beperkt. Het gegeven dat een lokale lijst deel neemt aan de coalitie, zorgt er niet voor dat er maar een beperkt aantal onderwerpen met betrekking tot de volkshuisvesting worden opgenomen in het coalitieakkoord. In het coalitieakkoord van de Roosendaalse casus is het aantal

prestatieonderwerpen die worden besproken veel groter dan bij de Katwijkse casus (7 tegen 14). Deze constatering sluit niet aan bij de stelling dat lokale lijsten een one-issue partij zijn.

Er lijkt sprake te zijn van doorwerking van de prestatieonderwerpen uit het partijprogramma van de RL uit 2010 op het coalitieakkoord. Van de 31 prestatieonderwerpen komen 11 prestatieonderwerpen zowel voor in het partijprogramma van de RL als in het coalitieakkoord. 14 prestatieonderwerpen komen noch in het partijprogramma noch in het coalitieakkoord voor.

8.5 Woonvisie Roosendaal 2010-2020

De gemeentelijke woonvisie is opgesteld door wethouder Adriaansen, voorgedragen door de RL, en vervolgens goedgekeurd door de gemeenteraad. Doordat de RL de grootste partij is binnen de gemeenteraad en deelneemt aan de coalitie is te verwachten dat de standpunten van de RL doorwerken in de woonvisie. De woonvisie is vastgesteld door een wethouder die is voorgedragen door een lokale lijst. Hoewel er formeel sprake is van duaal gemeentebestuur blijkt uit onderzoek van de Kam (2010) dat de kleur van de wethouder invloed heeft op de relatie met de woningcorporatie.

De lokale volkshuisvestingsthema's komen in de woonvisie allemaal aan bod. Het beleid met betrekking tot woon-zorgarrangementen wordt minder uitvoerig besproken dan de overige thema's die betrekking hebben op de lokale volkshuisvesting (leefbaarheid, doelgroepen senioren en starters en herstructurering). In de woonvisie van de gemeente Katwijk was dit vergelijkbaar. De stelling dat lokale lijsten zich sterker richten op het lokale volkshuisvestingsbelang, wordt niet ondersteund door de inhoud van de woonvisies.

De thema's; duurzaam bouwen en regionale samenwerking, die blijf geven van een interlokale scope, worden in de woonvisie behandeld. In de inleiding staat aangegeven dat de inhoud mede is gebaseerd op de resultaten van de Ruimtelijke Visie West Brabant (2009). De woonvisie van de gemeente Katwijk geeft het belang van regionale samenwerking niet aan. Dit gaat in tegen de stelling dat lokale lijsten geen oog hebben voor interlokale vraagstukken en dat lokale lijsten negatief aankijken tegen regionale samenwerking.

Burgerparticipatie 1.0 en 2.0 worden besproken in de woonvisie. De bewoner dient betrokken te worden bij het wonen binnen de gemeente. Ook dient de bewoner verwickeld te worden bij het ontwerp, inrichting en beheer van de eigen woonomgeving. Niet alleen wordt er gesproken over burgerparticipatie. Bij de totstandkoming van de woonvisie zijn daadwerkelijk burgers betrokken geweest. De burgers zijn in de Katwijkse casus nauwelijks bij de woonvisie betrokken geweest. De Katwijkse woonvisie bespreekt alleen het betrekken van de burger bij de totstandkoming van het volkshuisvestingsbeleid, het daadwerkelijk involveren van de burger bij het beheer en onderhoud komt niet aan bod. De burger wordt in de woonvisie van de Roosendaalse casus sterker betrokken dan in de Katwijkse casus. Dit sluit aan bij de stelling dat lokale lijsten burgers sterker betrekken bij de lokale politiek.

Van de 31 prestatieonderwerpen komen er 27 aan bod, dit zijn er meer dan besproken zijn in de partijprogramma's van de RL (2006; 2010) en het coalitieakkoord (Roosendaalse Lijst et al., 2010). Dit zou deels verklaard kunnen worden doordat de woonvisie een groter document is en zich alleen richt op volkshuisvestingsvraagstukken. Een andere oorzaak zou kunnen zijn dat de persoonlijke motieven van de wethouder volkshuisvesting en diens ambtenaren ervoor hebben gezorgd dat er meer onderwerpen vermeld zijn gekomen. De stelling dat lokale lijsten one-issue partijen zijn, werkt in ieder geval niet door op de wethouder, voorgedragen door deze partij, en de hierdoor opgestelde woonvisie.

In de partijprogramma's van de RL komen geen prestatieonderwerpen voor die niet in de woonvisie voor komen. Hieruit kan verondersteld worden dat de standpunten van de RL doorwerken in de woonvisie. De stelling die naar voren gekomen is uit de enquête; "lokale lijsten beloven veel maar maken minder waar", sluit hier niet op aan.

8.6 Prestatieafspraken 2010-2014

In de prestatieafspraken komen alle lokale volkshuisvestingsthema's aan bod. De prestatieafspraken zijn opgesteld door een wethouder voorgedragen door een lokale lijst. In de Katwijkse casus zijn er geen

afspraken gemaakt met betrekking tot de groep starters. Het belang van de lokale volkshuisvestingsthema's is hierdoor bij de Roosendaalse casus groter dan bij de Katwijkse.

Het thema duurzaam bouwen wordt in de prestatieafspraken besproken. Hierbij valt op dat lastenbesparing voor de inwoners van de gemeente leidend is. Bij een interlokaal vraagstuk lijkt in de prestatieafspraken het toch voornamelijk te gaan over het lokale belang van de burger. Regionale samenwerking wordt niet aangehaald. De oorzaak zou tweeledig kunnen zijn. Ten eerste gaat het over prestaties die geleverd dienen te worden binnen de gemeente. Hierdoor is het niet passend om er regionale afspraken in op te nemen. Ten tweede kan dit ook te maken hebben met het afschermen van de lokale markt door de woningcorporaties om zo concurrentie te voorkomen. In ieder geval wordt bij de interlokale thema's internationale samenwerking niet besproken en duurzaam bouwen wordt in de hoofdzaak vanuit het lokale belang geagendeerd. In de Katwijkse casus kwamen beide interlokale thema's wel aan bod. Het bovenstaande sluit aan bij de stelling: "lokale lijsten minder oog hebben voor interlokale vraagstukken".

Het betrekken van de burgers wordt in de prestatieafspraken ook benoemd. Bewoners dienen directe verantwoordelijkheid te krijgen via het zogenaamde wijkgericht werken. Corporaties en de gemeente willen starten met een experiment waarbij bewoners een budget ontvangen om zelf het beheer van de woonomgeving te verzorgen (burgerparticipatie 2.0). Er zijn afspraken gemaakt over het betrekken van de burger bij het volkshuisvestingsbeleid en over het beheer en onderhoud van de eigen leefomgeving. De burgerparticipatie wordt in de Katwijkse casus vergelijkbaar doorgevoerd, waardoor dit niet aansluit op de stelling: "lokale lijsten betrekken de burgers sterker bij het volkshuisvestingsbeleid".

De prestatieafspraken hebben een zeer brede scope, van de 31 prestatieonderwerpen komen er 27 aan bod (waarvan één; het verkoopbeleid, beperkt). Er worden 4 prestatieonderwerpen niet genoemd (zie tabel 8.2). Het aantal behandelde prestatieonderwerpen in de prestatieafspraken geeft niet de indruk dat de RL een one-issue partij is. Het aantal prestatieonderwerpen die in de Roosendaalse casus worden aangehaald, ligt zelfs hoger dan in de Katwijkse casus. Het feit dat de wethouder is voorgedragen door een lokale lijst heeft er niet voor gezorgd dat de prestatieafspraken een beperkte scope hebben.

De prestatieafspraken zijn vrij hard van karakter, van de 72 onderscheiden prestatieafspraken zijn 45 afspraken te typeren als resultaatafspraken, 24 als inspanningsafspraken en 3 als procesafspraken. Hierdoor is 65% van de afspraken hard van karakter tegenover 51% in de gemeente Katwijk.

51% van de afspraken zijn hard van karakter de prestatieafspraken in de Roosendaalse casus zijn echter met 65%. Evenals in de Katwijkse casus zijn de prestatieafspraken tussen de gemeente Roosendaal, Aramis, WSG en Stadlander overwegend kwalitatief van karakter. Van de 72 afspraken zijn er 13 kwantitatief.

8.7 Lokale verhoudingen

Deze paragraaf onderzoekt de lokale verhoudingen tussen de wethouder (voorgedragen door de RL) met onder andere de portefeuille volkshuisvesting, de fractie van de Roosendaalse Lijst, de woningcorporatie Aramis en de burgers van de gemeente Roosendaal. De informatie is verzameld aan de hand van interviews met wethouder Adriaansen, voorgedragen door de RL, en dhr. Van der Steen, manager wonen bij Aramis. Beide geïnterviewde personen zijn sterk betrokken geweest bij de prestatieafspraken tussen de gemeente Roosendaal, Aramis, WSG en Stadlander en hebben tevens onderling contact.

Deze paragraaf heeft als doel om de bevindingen uit de documentenanalyse te controleren. Verder heeft deze paragraaf als doel om de overige stellingen uit de theorie, literatuur en de enquête te toetsen en te komen tot eventueel nieuwe inzichten.

In het eerste deel komt het interview met wethouder Adriaansen aan bod. In het tweede deel komen de bevindingen uit het interview met dhr. Van der Steen aan bod.

Interview wethouder Adriaansen

Wethouder Adriaansen heeft onder andere de portefeuilles ruimtelijke ordening, vitale wijken en dorpen, wonen, en duurzaamheid en milieu en is hierdoor intensief betrokken geweest bij de totstandkoming van de gemeentelijke woonvisie en de prestatieafspraken tussen de gemeente Roosendaal en de woningcorporaties.

Succes Roosendaalse Lijst

De lokale lijst is diepgeworteld in de Roosendaalse samenleving. Een ander belangrijk punt is dat de lijst bestuursverantwoordelijkheid pakt. Normaal gesproken zie je dat partijen die in de coalitie zitten, zetels verliezen. Tijdens de verkiezingen van 2002 behaalde de RL 12 zetels. Dit aantal nam af naar 8, dit had in de ogen van dhr. Adriaansen voornamelijk te maken met de sterke landelijke opkomst van de PvdA. Na de tweede deelname van de partij aan de coalitie was het aantal zetels echter weer toegenomen naar 10. De RL blijkt in de gemeente Roosendaal een consistente factor te zijn, een fenomeen wat we van lokale lijsten niet gewend zijn. De opmerking van dhr. Adriaansen dat de RL in de gemeente Roosendaal zetels inleverde ten gunste van de lokale PvdA afdeling veroorzaakt door de sterke opkomst van de landelijke PvdA partij, sluit aan bij de constatering van Boogers (2010) dat lokale partijen beïnvloed worden door het succes of falen van de moederpartij en dat lokale lijsten worden afgerekend op hun prestaties. Bij de vergelijkingscasus blijkt het succes van de lokale afdeling van het CDA Katwijk ook beïnvloed te worden door het functioneren van de moederpartij.

Opleidingsmogelijkheden Roosendaalse Lijst

De Roosendaalse Lijst biedt zelf geen opleidingsmogelijkheden aan raadsleden. De opleiding van raadsleden gebeurt via de griffier via de gemeente Roosendaal zelf (S. Adriaansen, persoonlijke mededeling, 26 april 2012).

De wethouder en de relatie met de RL fractie

De wethouder is van mening dat hij als persoon veel invloed heeft gehad bij de inhoud en totstandkoming van de woonvisie. Het document is immers onder zijn verantwoordelijkheid opgesteld. Er is veel ruimte voor eigen inbreng voor eigen vormgeving mits er gewerkt wordt binnen de kaders van het coalitieakkoord.

De wethouder geeft aan dat hij voornamelijk vanuit vakliteratuur en vanuit zijn nevenwerkzaamheden bij de VNG wordt gevoed. Ook wordt de wethouder beperkt gevoed vanuit de eigen fractie doordat fractieleden punten aankaarten die spelen in de wijken. Het gaat hier dan om concreet waargenomen verschijnselen. Met betrekking tot de volkshuisvesting in zijn algemeenheid wordt de wethouder echter niet gevoed door de eigen fractie, omdat er op dat gebied niemand dieper in de materie zit dan de wethouder.

Het overleg tussen de fractie en de wethouder vindt ad hoc plaats. De wethouder geeft aan dat hij (nog) niet bijgestuurd is geweest door zijn eigen fractie.

Invloed RL

De standpunten van de RL werken in beperkte mate door in de woonvisie. De wethouder is relatief vrij in het schrijven van de woonvisie, deze dient alleen binnen de kaders van het coalitieakkoord geschreven te worden. In de prestatieafspraken zijn de partijstandpunten van RL nog moeilijker aan te wijzen. Dit komt doordat het maken van prestatieafspraken *core business* is van een woningcorporatie. Toch klinken de partijstandpunten wel door, doordat de prestatieafspraken gebaseerd zijn op de woonvisie, echter zijn ze niet duidelijk aan te wijzen.

Relatie tussen de wethouder en de coalitie

De relatie met de coalitie is volgens wethouder Adriaansen als goed te typeren. Het in een keer goedkeuren van de gemeentelijke woonvisie ondersteunt dit (S. Adriaansen, persoonlijke mededeling, 26 april 2012). Deze hierboven geschetste situatie is vergelijkbaar met de vergelijkingscasus. Dit sluit niet aan bij de stelling dat wethouders voorgedragen door lokale lijsten minder professioneel te werk gaan en een betere verhouding hebben met de gemeenteraad.

Invloed coalitie

De partijen die deel nemen aan de coalitie zitten redelijk op een lijn over hoe de toekomst van de stad eruit dient te zien, en met name voor de volkshuisvesting. In de woonvisie zijn er wel een aantal punten die van de coalitiepartners af komen. De wijkaanpak is bijvoorbeeld een typisch PvdA standpunt.

De standpunten van de coalitie zijn volgens wethouder Adriaansen (persoonlijke mededeling, 26 april 2012)

niet duidelijk terug te zien in de prestatieafspraken tussen de gemeente en de woningcorporaties. Dit komt omdat de prestatieafspraken een doorvertaling zijn van de woonvisie en het strategisch voorraadbeleid van de woningcorporaties.

Relatie tussen de wethouder en de oppositie

Er is in zekere mate een verstoorde relatie tussen twee partijen uit de oppositie (VLP & nieuwe democraten). Deze partijen wilden direct een visitatiecommissie over het salaris van de bestuurders van de woningcorporatie. “Deze partijen snappen niets van het volkshuisvestingssysteem” (S. Adriaansen, persoonlijke mededeling, 26 april 2012). Dit zijn ook de partijen die een motie ingediend hebben tegen de wethouder omtrent de ontwikkeling van het project Stadsoevers. Dit zou volgens Adriaansen veroorzaakt kunnen worden doordat dit lokale lijsten zijn. Het belang van deze partijen is volgens Adriaansen zo veel mogelijk roepen en aandacht vragen. In tegenstelling tot de RL roept dit wel het klassieke beeld van lokale lijsten op.

Invloed oppositie

Met de standpunten van buiten de coalitie is niet specifiek rekening gehouden. Ook de oppositie zit met betrekking tot de volkshuisvesting op een lijn. Er zijn nauwelijks amendementen ingediend bij de bespreking van de gemeentelijke woonvisie. Alleen GL, die later uit de coalitie is gestapt, heeft in de gemeentelijke woonvisie op het punt van duurzaam bouwen het percentage te verduurzamen woningen bijgesteld. Echter is dit volgens de wethouder door gebrek aan financiële middelen symboolpolitiek geworden. Deze aantallen die op initiatief van GL in de woonvisie zijn toegevoegd zijn niet terug te vinden in de prestatieafspraken uit 2011.

Relatie en betrokkenheid woningcorporatie

De relatie met de woningcorporaties typeert wethouder Adriaansen als goed. De woningcorporatie is intensief betrokken geweest bij de gemeentelijke woonvisie. Dit is vergelijkbaar met de Katwijkse casus.

Ten aanzien van de afdracht van de investeringscapaciteit van de woningcorporatie richting de centrale overheid staat wethouder Adriaansen negatief. Volgens Adriaansen (persoonlijke mededeling, 26 april 2012) komt de betaalbaarheid van de volkshuisvesting door deze afdrachten onder druk te staan. Er komt minder geld binnen voor de verkoop van de eigen woningen, de afdrachten gaan omhoog, maar ook de financiële middelen van de gemeente zijn de laatste jaren afgenomen. Projectontwikkelaars nemen steeds minder vaak het voortouw en stedelijke vernieuwing is door deze omstandigheden vrijwel onmogelijk geworden. De wethouder in de Katwijkse casus stond een stuk positiever tegenover de afdracht van financiële middelen richting den Haag. Dit sluit aan bij de stelling dat lokale lijsten een negatievere houding hebben ten aanzien van de afdracht van financiële middelen aan Den Haag dan lokale partijen.

De wethouder is van mening dat het wenselijk is dat de gemeente sterker toezicht heeft op de woningcorporaties. De gemeente staat wel als achtervang garant voor de leningen die de woningcorporaties aangaan, maar er zijn geen sturingsmogelijkheden voor de gemeente.

Er vindt 2x per jaar bestuurlijk overleg plaats tussen de gemeente Roosendaal en de woningcorporaties. Verder vindt er op ambtelijk niveau intensief overleg plaats, dit kan op informele wijze oplopen tot ca. 1x per week.

Volgens wethouder Adriaansen zou de kleur van de wethouder geen invloed moeten hebben op de relatie met de woningcorporatie. Echter ziet hij dat dit bij verschillende gemeenten wel zo is.

Betrokkenheid burger

Het partijprogramma is opgesteld door de leden van de RL. Toch hebben de kiezers wel indirect invloed gehad op de inhoud van het partijprogramma. De raadsleden luisteren het hele jaar door naar standpunten

en knelpunten uit de samenleving en hieruit worden partijstandpunten gevormd. Ook worden door verschillende fractieleden werkbezoeken gebracht aan de verschillende wijken in de gemeente Roosendaal om te kijken waar eventuele knel- of verbeterpunten zitten.

Bij de totstandkoming van de woonvisie is de burger intensief betrokken geweest. In het begin van het opstellen van de woonvisie zijn alle bewonersplatforms, waarin de burgers zitting nemen, geconsulteerd. Deze consultatie is een belangrijke input geweest bij de totstandkoming van de gemeentelijke woonvisie (S. Adriaansen, persoonlijke mededeling, 26 april, 2012). In de Katwijkse casus had de burger alleen de mogelijkheid om zijn zegje te doen bij de behandeling van de woonvisie in de gemeenteraad, dus wanneer het document af was.

De gemeente Roosendaal heeft inwoners niet betrokken bij de totstandkoming van de prestatieafspraken. Dit is ook het geval geweest in de Katwijkse casus.

Bij de inrichting van de woonomgeving wordt de burger intensief betrokken. De wijken in Roosendaal dienen ingericht te worden vanuit het zogenaamde wijkgericht werken. Ook wordt er in de wijk Kroeven geëxperimenteerd om bewoners het beheer en onderhoud van de openbare ruimte over te laten nemen. In de wijk Heerle is op initiatief van de burger en door middel van privaat geld een buurthuis gerealiseerd. Dit is volgens Adriaansen bij uitstek het voorbeeld van hoe burgerparticipatie er in de ideale vorm uit dient te zien.

Burgerparticipatie kan volgens Adriaansen altijd beter. “Alleen dient er wel scherp gehouden te worden wanneer de burger betrokken dient te worden en wanneer niet. Het werkt natuurlijk niet wanneer je net doet alsof de burgers worden betrokken” (S. Adriaansen, persoonlijke mededeling, 26 april, 2012). Een ander probleem dat zich voordoet is dat er gevallen zijn waarbij meer burgerparticipatie gewenst is, maar burgers zelf nauwelijks op staan om hier aan mee te doen.

In de gemeente Roosendaal wordt de burger sterker verweekeld bij de totstandkoming van de woonvisie en bij het beheer en onderhoud van de leefomgeving. Dit komt overeen met de stelling dat lokale lijsten de burger sterker betrekken bij het lokale volkshuisvestingsbeleid.

Voorkeur type prestatieafspraken

De voorkeur van wethouder Adriaansen gaat uit naar resultaatafspraken. In de praktijk blijkt het echter soms dat het niet mogelijk is om resultaatafspraken te maken, waardoor de partijen veroordeeld zijn tot intentieafspraken. De afspraken dienen volgens de wethouder zo SMART mogelijk gemaakt te worden, de zogenaamde kwantitatieve afspraken.

Interview dhr. Van der Steen Aramis

Relatie met wethouder Roosendaal

De relatie tussen Aramis en wethouder Adriaansen typeert dhr. Van der Steen als goed. De relatie is open soms scherp, maar daar is niet mis mee. Over een aantal standpunten zijn verschillen van inzicht, maar dit is geen probleem, hier kan gewoon open over gesproken worden. Bijvoorbeeld: over de ruimtelijke groei van de stad verschillen de wethouder en de corporatie van inzicht. Dit is geen probleem, in het publieke debat wordt daar ook voor uitgekomen.

Bij de vraag of de geïnterviewde merkt dat wethouder Adriaansen voorgedragen is door een lokale lijst in plaats van een lokale partij geeft dhr. Van der Steen in eerste instantie aan dat hij geen verschillen ziet. Hij merkt wel dat het belang van de dorpen in de gemeente Roosendaal stevig mee weegt in de besluitvorming. Dit komt volgens hem ook voor een groot deel omdat hij wethouder van de dorpen is. Dhr. Van der Steen ziet dat er geen duidelijke ideologische inslag is tijdens de gesprekken of de debatten met de wethouder.

Het feit dat er de RL, een lokale lijst, de grootste partij is binnen de gemeenteraad wordt door de geïnterviewde wel gemerkt. De geïnterviewde geeft aan dat het belang van de dorpen relatief zwaar weegt. De stelling dat lokale lijsten minder professioneel te werk gaan, geldt volgens de geïnterviewde niet voor de RL. Wel ziet de manager wonen terug dat het lokale volkshuisvestingsbeleid een nadrukkelijk thema is bij de RL. De RL zet zich breed in voor de leefbaarheid van de wijken en dorpen (M. van der Steen, persoonlijke mededeling, 26 april 2012).

Wanneer je de relatie tussen de gemeente Roosendaal en Aramis vergelijkt met die van de gemeente Katwijk en Dunavie is deze in de Roosendaalse casus positiever. Er valt echter niet op te maken of deze positievere relatie wordt veroorzaakt doordat de wethouder voorgedragen is door een lokale lijst of doordat persoonlijke kenmerken van de wethouder of contactpersonen van de woningcorporatie hier aan ten grondslag liggen.

Relatie met wethouder overige gemeente(n)

Naast de gemeente Roosendaal is Aramis werkzaam in de gemeente Breda. Dhr. Van der Steen is manager wonen voor Roosendaal. Of er duidelijk verschillen zijn tussen de wethouder uit Roosendaal en Breda kan hij niet aangeven. Wel weet hij dat de relatie met de wethouder uit Breda ook prima is (M. van der Steen, persoonlijke mededeling, 26 april 2012). In de coalitie van de gemeente Breda nemen alleen lokale partijen deel (Gemeente Breda, www.breda.nl, n.d.). Dit bevestigt niet dat de positieve houding tussen wethouder Adriaansen en Aramis wordt veroorzaakt door het feit hij is aangedragen door de RL.

Betrokkenheid woningcorporatie

Aramis is intensief en vanaf het begintraject betrokken geweest bij de totstandkoming van de woonvisie. Bij de totstandkoming van de prestatieafspraken heeft er zowel bestuurlijk als ambtelijk overleg plaatsgevonden. De woningcorporatie heeft de woonvisie ook bij kunnen sturen, alleen weet dhr. Van der Steen niet meer precies op welke punten dit is geweest.

De flexibele woningbouwprogrammering en het aanpakken van de “brandhaarden” (plaatsen waar de leefbaarheid onder druk staat) ziet dhr. van der Steen als de belangrijkste punten die door Aramis zijn ingebracht.

Aramis en de gemeente Roosendaal hebben 2x per jaar bestuurlijk overleg met betrekking tot het voortgang van de prestatieafspraken. Verder vindt er in totaal ca. 10 tot 12 keer per jaar bestuurlijk overleg over alle thema's op het gebied van volkshuisvesting.

Betrokkenheid burger

Burgerorganisaties zijn niet betrokken geweest bij de uiteindelijke totstandkoming van de prestatieafspraken. Tijdens de totstandkoming heeft dhr. Van der Steen informeel gepolst bij de huurdersorganisaties over wat zij van bepaalde onderwerpen vonden. Ook heeft hij de huurdersorganisaties regelmatig op de hoogte gehouden over de voortgang. De uiteindelijke conceptversie is aan de huurdersorganisatie voorgelegd, waarop zij advies uit konden brengen. Dhr. Van der Steen wil zich zoveel mogelijk laten inspireren door de huurdersorganisaties. Hierbij hebben ze de mogelijkheid om punten bij te sturen. Het is uiteindelijk niet gekomen tot daadwerkelijke bijsturing.

Relatie politiek overig

Over het algemeen heeft Aramis frequent contact met verschillende partijen binnen de fractie. Met alle partijen is er op enigerwijze contact geweest, alleen met de ene partij meer dan met de andere. Eens in de 2 tot 3 jaar worden alle fracties individueel uitgenodigd om bij te praten hoe het gaat met de volkshuisvesting. De afgelopen jaren zijn de SP, Nieuwe Democraten, CDA, PvdA en de RL op bezoek geweest. Met de VVD heeft de woningcorporatie wat minder contact gehad. Ook heeft Aramis met enige regelmaat contact met de gemeenteraad.

Voorkeur type prestatieafspraken

De prestatieafspraken bestaan uit zowel harde als zachte afspraken. Dit is ook het meest wenselijk. Daar waar de prestatieafspraken als garantieafspraken kunnen worden gevormd, wordt hieraan de voorkeur gegeven. Prestatieafspraken dienen ook zo SMART mogelijk opgesteld te worden. Wel is er in het begin van de prestatieafspraken opgenomen dat wanneer zich onvoorziene omstandigheden voordoen de woningcorporaties onder hun verplichtingen uit kunnen.

8.8 Conclusie CDA Katwijk versus RL

Succes van de partij/lijst

Een opvallend gegeven wat naar voren is gekomen uit de interviews is de vraag waar het CDA haar succes aan te danken heeft. Wethouder van Duin gaf aan dat de gemeente Katwijk van oorsprong een grote CDA achterban heeft. Het succes van de lokale CDA afdeling in Katwijk wordt voornamelijk bepaald vanuit het slagen of falen van de moederpartij. De wethouder denkt niet dat het CDA Katwijk haar succes te danken heeft aan de prestaties die geleverd zijn in de gemeente. In de gemeente Roosendaal is naar voren gekomen dat de RL haar succes te danken heeft aan het feit dat de partij diepgeworteld is in de Roosendaalse samenleving, maar ook doordat de RL bestuursverantwoordelijkheid neemt. Deze constatering sluit aan bij de stelling uit de literatuur dat lokale lijsten hun succes of falen met name te danken hebben aan hun prestaties, hierdoor functioneert de lokale democratie beter.

Opleidingsmogelijkheden

Bij de enquête is door de respondenten een aantal keren aangegeven dat lokale partijen meer opleidingsmogelijkheden bieden dan lokale lijsten. Dit is in de interviews met de wethouder ook naar voren gekomen. Het CDA biedt raadsleden opleidingsmogelijkheden aan via het landelijke opleidingsinstituut terwijl de RL alleen gebruik maakt van de opleiding via de griffier.

One-issue versus brede scope

Uit de enquête is de stelling naar voren gekomen “lokale lijsten zijn one-issue partijen”. In de partijprogramma’s van de RL komt naar voren dat van de 31 prestatieonderwerpen in het programma van 2006 zeventien en in het programma van 2010 twaalf onderwerpen worden besproken. De Roosendaalse Lijst kan hierdoor niet getypeerd worden als een *one-issue* partij.

De partijprogramma’s van het CDA Katwijk voor de verkiezingen van 2006 en 2010 bespreken respectievelijk 24 en 19 prestatieonderwerpen. Deze constatering sluit wel aan bij de eerder geformuleerde stelling “lokale partijen hebben een bredere scope, waardoor er meer prestatieonderwerpen in het partijprogramma worden besproken dan bij lokale lijsten”. Echter dient deze conclusie genuanceerd te worden doordat het partijprogramma van het CDA Katwijk gebaseerd is op het door de landelijke CDA gedistribueerde format. Bij de RL is dit niet het geval.

Het gegeven dat de RL een dominante positie heeft in de Roosendaalse politiek heeft er niet voor gezorgd dat de inhoud van de woonvisie en de prestatieafspraken een enge scope hebben. Het aantal prestatieonderwerpen die in de Roosendaalse woonvisie worden besproken ligt op 27 en in de Katwijkse woonvisie op 21. En het aantal prestatieonderwerpen die in de prestatieafspraken wordt besproken ligt in Roosendaal op 27 en in Katwijk op 22. “Lokale partijen hebben een bredere scope dan lokale lijsten” is bij de woonvisies en de prestatieafspraken van de *grote groeigemeenten* niet van toepassing.

Lokale scope positief

Uit de literatuur en de enquête is de stelling naar voren gekomen dat lokale lijsten zich sterker richten op het lokale volkshuisvestingsbelang. De thema’s: leefbaarheid, beleid met betrekking tot de groep starters en senioren, woon-zorgarrangementen en herstructurering zijn hierbij geanalyseerd. Deze thema’s komen zowel in het partijprogramma van het CDA uit 2006 als uit 2010 aan bod. In partijprogramma’s van de RL komen deze lokale volkshuisvestingsthema’s ook allemaal aan bod, met uitzondering van woon-zorgarrangementen in het programma van 2010. Deze constatering gaat in tegen de stelling dat lokale lijsten zich sterker inzetten voor de lokale volkshuisvestingsthema’s. Hierbij dient wederom rekening gehouden te worden dat het CDA Katwijk gebruik heeft gemaakt van een landelijk gedistribueerd format, waardoor het belang van de lokale volkshuisvestingsthema’s mogelijk lager ligt.

De lokale volkshuisvestingsthema’s komen allemaal in de woonvisie van de gemeente Roosendaal en in de woonvisie van de gemeente Katwijk aan bod. De prestatieafspraken van de Roosendaalse casus bespreken alle lokale volkshuisvestingsthema’s, terwijl in de Katwijkse prestatieafspraken er geen

afspraken worden gemaakt met betrekking tot de groep starters. Dat belang van de lokale volkshuisvestingsthema's is hierdoor bij de prestatieafspraken van de gemeente Roosendaal sterker dan van de gemeente Katwijk.

Lokale scope negatief

Naast de positieve stelling dat lokale lijsten zich sterker richten op het lokale belang is er uit de literatuur en de enquête ook een negatieve stelling naar voren gekomen. Lokale lijsten zouden door hun lokale scope geen oog hebben voor vraagstukken die zich buiten de gemeentegrenzen voor doen. Hierbij is er gekeken naar de onderwerpen regionale samenwerking en het thema duurzaamheid.

In de partijprogramma's van de RL uit 2006 en 2010 wordt het belang van regionale samenwerking een aantal keer benadrukt. Dit wordt ook in het CDA partijprogramma van 2006 en 2010 genoemd. De woonvisies van de gemeente Katwijk en Roosendaal wekken hierbij zelfs een geheel tegenstrijdig beeld op, dan vanuit de hypothesen van de literatuur verwacht werd. De Roosendaalse woonvisie geeft aan dat de inhoud is gebaseerd op regionale cijfers en benadrukt het belang van verdere regionale samenwerking. De Katwijkse woonvisie geeft aan dat de inhoud deels gebaseerd is op regionale documenten maar benoemt het belang van verdere regionale samenwerking niet. Dat de RL sterk belang hecht (en deels ook sterker dan het CDA) aan de samenwerking met omliggende gemeenten staat haaks op de stelling die naar voren is gekomen uit de literatuur en de enquête.

Het interlokale thema duurzaam bouwen komt niet aan bod in het partijprogramma van het CDA uit 2006, maar wel in het programma van 2010. Dit is ook het geval in de Roosendaalse casus. Dit wordt waarschijnlijk verklaard door de toenemende belangstelling voor het thema duurzaamheid. Er zijn geen duidelijke verschillen gevonden tussen de RL en het CDA met betrekking tot het thema duurzaam bouwen. De stelling; "lokale partijen hebben meer oog voor het interlokale thema duurzaamheid dan lokale lijsten", wordt hier niet bevestigd.

Burgerparticipatie

In het partijprogramma van het CDA uit 2006 komt burgerparticipatie 1.0 en 2.0 aan bod, maar in het partijprogramma van het CDA uit 2010 wordt alleen het betrekken van de burger bij het volkshuisvestingsbeleid genoemd. Dit is ook het geval in de Roosendaalse casus.

Het belang van burgerparticipatie komt in het coalitieakkoord van de Roosendaalse casus wel aan bod terwijl daar niet over wordt gesproken in de Katwijkse casus. Ook voor het coalitieakkoord gaat de stelling op dat lokale lijsten de burgers sterker betrekken bij het volkshuisvestingsbeleid.

Ook is burgerparticipatie in de woonvisie van de RL sterker verwoord. Het daadwerkelijk betrekken van de burger bij het beheer en onderhoud mist de woonvisie in de gemeente Katwijk. Bij de Roosendaalse casus wordt dit wel genoemd.

In de prestatieafspraken van zowel Roosendaal als Katwijk worden afspraken gemaakt om burgerparticipatie te vergroten. Hierbij gaat het er om de rol van de burger te versterken bij beleidsvorming. Burgerparticipatie 2.0 komt echter alleen in de prestatieafspraken van de Roosendaalse casus voor: "De gemeente en corporaties starten in de wijk Kroeven met een experiment, waarbij bewoners een budget ontvangen waarmee zij zelf het beheer van hun woonomgeving kunnen verzorgen" (Gemeente Roosendaal et al., 2010, p. 38).

Uit de documentenanalyse komt naar voren dat in beide casussen intensief gebruik wordt gemaakt van het betrekken van de burger bij de totstandkoming van het volkshuisvestingsbeleid. Het daadwerkelijk involveren van de burger bij het beheer en onderhoud van de leefomgeving komt sterker naar voren in de Roosendaalse casus. Deze bevinding bevestigt de stelling: "lokale lijsten betrekken burgers sterker bij het volkshuisvestingsbeleid".

Ook uit de interviews met de wethouders is het belang van burgerparticipatie naar voren gekomen. Beide wethouders geven aan dat gesprekken met de bewoners voor een belangrijk deel voor de input van het verkiezingsprogramma zorgen. Het partijprogramma van het CDA wordt hierbij grotendeels vanuit het landelijk format geschreven terwijl de RL zich sterker laat voeden door de kiezers. Verder is uit het interview naar voren gekomen dat in de Katwijkse casus de burger nauwelijks betrokken is geweest bij de totstandkoming van de woonvisie. De burger heeft niet de mogelijkheid gehad om op een vroeg moment

inspraak te hebben, laat staan dat de mening van de burger heeft gezorgd voor bijsturing. Bij de totstandkoming van de Roosendaalse woonvisie is de burger wel intensief betrokken geweest. In eerste instantie is er een workshop georganiseerd waarbij de bewoners de mogelijkheid hadden om hun ideeën en wensen kenbaar te maken. Vervolgens is de conceptversie voorgelegd aan burgers waarbij zij de mogelijkheid hebben gehad om aanvullingen en opmerkingen mee te geven. Hieruit kan geconcludeerd worden dat bij de totstandkoming van de woonvisie de burger door de wethouder van de lokale lijst sterker betrokken is geweest dan door de wethouder van de lokale partij.

Bij de totstandkoming van de prestatieafspraken zijn noch in de Roosendaalse casus noch in de Katwijkse casus burgers betrokken geweest.

Relatie en houding wethouder ten opzichte van woningcorporatie

De relatie wordt door beide wethouders als goed getypeerd. Uit het interview met mw. Van Veen (Katwijkse woningcorporatie) komt naar voren dat de relatie altijd beter kan. Zo wil de gemeente Katwijk meer dan volgens Dunavie haalbaar is. Ook is naar voren gekomen dat wanneer de prestatieafspraken zo goed als afgerond zijn de wethouder hier extra afspraken aan toe wil voegen. Deze spanning is niet waargenomen bij de Roosendaalse casus.

Wat nog sterker is opgevallen is de houding van de wethouder ten aanzien van de afdracht van corporatievermogen aan de Rijksoverheid. De CDA wethouder heeft een positieve houding ten aanzien van de afdracht van corporatievermogen aan de Rijksoverheid. Wethouder Adriaansen voorgedragen door de lokale lijst, heeft juist een negatieve houding ten opzichte van deze afdrachten. De stelling “lokale partijen hebben een positievere houding ten aanzien van de afdracht van corporatievermogen aan de Rijksoverheid dan lokale lijsten” lijkt hierbij door te werken op de houding van de wethouder.

Woningcorporatie Dunavie van de Katwijkse casus en Aramis van de Roosendaalse casus zijn beide intensief betrokken geweest bij de totstandkoming van de gemeentelijke woonvisie. Dit wordt door de medewerkers van de woningcorporaties ook bevestigd. Beide woningcorporaties hebben ook de mogelijkheid gehad om de woonvisie bij te stellen.

Het bestuurlijk overleg tussen de gemeente Katwijk en Dunavie (4x per jaar) heeft frequenter plaats gevonden dan het bestuurlijk overleg tussen de gemeente Roosendaal en Aramis (2x per jaar). In de Roosendaalse casus heeft het ambtelijk overleg daarentegen vaker plaats gevonden. Volgens wethouder Adriaansen is dit inclusief informeel overleg circa 1x per week terwijl het ambtelijk overleg net als het bestuurlijk 4x per jaar plaats vindt. De betere verstandhouding tussen de woningcorporatie en de gemeente Roosendaal kan ten grondslag liggen aan het gegeven dat er tussen de gemeente Roosendaal minder vaak bestuurlijk overleg wordt gevoerd, maar veel frequenter ambtelijk overleg.

Type prestatieafspraken

De prestatieafspraken in de Roosendaalse casus waren harder van karakter dan in de Katwijkse casus. In Katwijk blijkt 51% van de afspraken resultaatafspraken te zijn, terwijl dit in Roosendaal 65% is. In de enquête is naar voren gekomen dat gemiddeld genomen de lokale lijsten iets hardere prestatieafspraken prefereren dan het CDA, dit sluit hier bij aan.

Beide wethouder gaven in het interview aan dat de voorkeur uitgaat naar resultaatafspraken. Uit de analyse van de prestatieafspraken blijkt dat de wethouder van de lokale lijst beter in staat was om uiteindelijk ook harde prestatieafspraken te verwezenlijken.

Beide wethouders geven ook aan dat daar waar mogelijk de voorkeur uitgaat naar kwantitatieve prestatieafspraken, maar dat het soms ook niet anders kan dan kwalitatieve afspraken af te sluiten. Uit de analyse blijkt dat zowel de prestatieafspraken tussen de gemeente Roosendaal, WSG, Stadlander en Aramis als tussen de gemeente Katwijk en Dunavie voornamelijk uit kwalitatieve prestatieafspraken bestaan. In Katwijk waren maar 11 van de 60 prestatieafspraken van kwantitatieve aard en in Roosendaal is dit met 13 van de 72 vergelijkbaar.

Doorwerking

De doorwerking van de partijstandpunten van het CDA Katwijk op het coalitieakkoord voor de periode 2010-2014 is beperkter dan bij de Roosendaalse casus. Er blijken 6 prestatieonderwerpen die voorkomen in het partijprogramma van het CDA door te werken op het coalitieakkoord. Tevens komen er 10 prestatieonderwerpen in beide documenten niet aan bod. Veertien prestatieonderwerpen worden wel in het partijprogramma van het CDA genoemd maar zijn vervolgens niet terug te vinden in het coalitieakkoord. In de Roosendaalse casus komen 11 prestatieonderwerpen in het coalitieakkoord aan bod die ook in het partijprogramma van 2010 aan bod komen, verder worden er 14 prestatieonderwerpen noch in het partijprogramma noch in het coalitieakkoord aangehaald. Twee onderwerpen komen wel in het partijprogramma van de RL uit 2010 aan bod, maar vervolgens niet in het coalitieakkoord. Hieruit blijkt dat de RL een groter gedeelte van haar standpunten heeft door laten klinken in het coalitieakkoord dan het CDA. In de enquête is de stelling: "lokale lijsten beloven veel maar maken weinig waar" naar voren gekomen. Deze bevinding gaat hier tegenin.

In de woonvisie van de gemeente Katwijk worden 21 van de 31 prestatieonderwerpen besproken, waarvan 3 beperkt. Ten opzichte van het partijprogramma van het CDA uit 2006 is dit nog steeds minder, daar werden immers 24 prestatieonderwerpen aangehaald. In de Roosendaalse casus komen juist meer onderwerpen aan bod in de woonvisie dan in het partijprogramma van de RL uit 2010, 27 ten opzichte van 13. Het partijprogramma van het CDA Katwijk wordt veel breder opgezet en uiteindelijk komen er zelfs minder onderwerpen terug in de woonvisie in de Roosendaalse casus is het omgekeerde van toepassing. Dit is opvallend omdat de woonvisie een groter document is en specifiek gericht is op het woonbeleid. Deze constatering gaat in tegen de stelling: "lokale lijsten beloven veel maar maken niets waar".

In de prestatieafspraken tussen de gemeente Katwijk en Dunavie worden 22 prestatieonderwerpen besproken. Dit is lichtelijk meer in vergelijking met het partijprogramma van het CDA Katwijk uit 2010 waar er 20 onderwerpen (waarvan 4 beperkt) aan bod komen. Doorwerking van de standpunten van het CDA Katwijk op de woonvisie is hierbij aannemelijk; 16 onderwerpen komen in beide documenten voor en 5 onderwerpen in geen van beide. Ook hierbij wordt de schijn gewekt dat het CDA Katwijk meer belooft dan uiteindelijk in de prestatieafspraken terug komt. Er worden namelijk 4 onderwerpen in het partijprogramma genoemd, die vervolgens niet terug te vinden zijn in de prestatieafspraken²⁸. In de Roosendaalse casus komen alle prestatieonderwerpen die in het partijprogramma worden genoemd ook daadwerkelijk terug in de prestatieafspraken tussen de gemeente en de woningcorporaties. Ook hier wordt de indruk gewekt dat het CDA meer belooft in het partijprogramma dan daadwerkelijk wordt waar gemaakt.

Invloed eigen fractie en coalitie

De wethouder geeft aan dat hij wel wordt gevoed door zijn eigen fractie, het gaat hierbij dan alleen om concrete problemen. Vakinhoudelijk wordt hij niet gevoed door de CDA fractie. Bij het overleg is er voornamelijk sprake van eenrichtingsverkeer. De wethouder voedt de fractie inhoudelijk. Het is tot op heden nog niet voorgekomen dat de wethouder bijgestuurd is door de eigen fractie. Het overleg tussen de wethouder voorgedragen door het CDA en de CDA fractie is ad hoc.

De wethouder van de Roosendaalse casus wordt met name gevoed vanuit vakliteratuur en zijn nevenwerkzaamheden bij de VNG. Evenals in de Katwijkse casus geeft de wethouder, voorgedragen door de RL, aan dat hij alleen vanuit de eigen fractie wordt gevoed door middel van concrete punten die spelen in een wijk. Vakinhoudelijk wordt hij niet gevoed vanuit de fractie. De wethouder geeft aan dat hij op dit gebied dieper in de materie zit dan fractieleden van de RL. Qua professionaliteit zijn er geen verschillen te merken tussen enerzijds de wethouder voorgedragen door de lokale partij en anderzijds voorgedragen door de lokale lijst. De stelling lokale partijen zijn gaan professioneler te werk, werkt niet door op de wethouders.

²⁸ starters, sociale veiligheid, particulier opdrachtgeverschap en het grondbeleid

-DEEL IV MIDDELGROTE GROEIGEMEENTEN-

In deel vier van het onderzoek wordt een vergelijking gemaakt tussen de gemeente Hoogezand-Sappemeer en de gemeente Winterswijk, de middelgrote groeigemeenten. Zoals aangegeven bij de casusselectie worden deze gemeenten met elkaar vergeleken omdat het aantal raadszetels in de gemeenteraad ongeveer gelijk is waardoor ook het aantal inwoners in de gemeenten nagenoeg gelijk is. Beide gemeenten hebben tot 2025 te maken met een groei van de bevolking. De gemeente Hoogezand-Sappemeer (>10%) heeft volgens de prognoses echter te maken met een iets grotere groei dan de gemeente Winterswijk (2,5 tot 5% groei). Waardoor de problematiek in de gemeenten minder ver uit elkaar ligt dan wanneer een groei gemeente met een krimp gemeente wordt vergeleken.

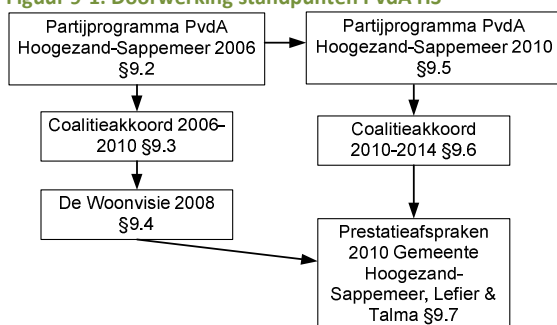
Hoofdstuk 9 geeft een beschrijving van de Hoogezandse casus en hoofdstuk 10 van de Winterswijkse casus. Om uitspraken te kunnen doen over de Hoogezandse casus is het in een aantal gevallen nodig een vergelijking te maken met de Winterswijkse casus (en andersom). Hierdoor zal in de Hoogezandse casus een aantal keer vooruit gelopen worden op de Winterswijkse casus, en in de Winterswijkse casus zal er teruggegrepen worden naar de Hoogezandse casus. Een vergelijkende conclusie tussen de gemeente Hoogezand-Sappemeer en de gemeente Winterswijk is te vinden aan het einde van hoofdstuk 10.

9 Gemeente Hoogezand-Sappemeer

In dit hoofdstuk wordt gekeken in hoeverre de standpunten van de PvdA Hoogezand-Sappemeer (verder genoemd PvdA HS), een lokale partij, doorwerken in de prestatieafspraken tussen de gemeente Hoogezand-Sappemeer en de woningcorporaties Talma & Lefier uit 2010.

De prestatieafspraken uit 2010 zijn gebaseerd op de woonvisie uit 2008, die op haar beurt gebaseerd is op het coalitieakkoord van de PvdA, GL & Lokaal Centraal voor de periode 2006-2010 en het partijprogramma van 2006 PvdA HS uit 2006. Er zal in dit hoofdstuk worden onderzocht in hoeverre de standpunten van de PvdA doorwerken in de prestatieafspraken. Figuur 9.1 geeft de doorwerking van de standpunten van de PvdA HS op de prestatieafspraken weer.

Figuur 9-1: Doorwerking standpunten PvdA HS

Bron: eigen werk

Dit hoofdstuk is opgebouwd aan de hand van het bovenstaande figuur. Paragraaf 1 geeft een algemene beschrijving van de gemeente Hoogezand-Sappemeer, de woningcorporaties die actief zijn in de gemeente en een beschrijving van de politieke situatie. Paragraaf 2 tot en met 4 bespreekt achtereenvolgens het partijprogramma uit 2006 (PvdA Hoogezand-Sappemeer), het coalitieakkoord (PvdA et al., 2006) en de woonvisie (Gemeente Hoogezand-Sappemeer, 2008). Vervolgens worden in paragraaf 5 tot en met 7 het partijprogramma van de PvdA HS uit 2010 besproken, het coalitieakkoord (PvdA, D66, GL en Lokaal Centraal, 2010) en de uiteindelijke prestatieafspraken tussen de gemeente Hoogezand-Sappemeer, Talma & Lefier (2010). Paragraaf 8 beschrijft de resultaten van het interview met PvdA wethouder Struik en mw. Borstlap van de woningcorporatie Lefier.

9.1 Algemene beschrijving gemeente Hoogezand-Sappemeer

De gemeente Hoogezand-Sappemeer heeft in 2011 ca. 34.800 inwoners (CBS, www.cbs.nl, n.d.) en is qua inwoners de derde grootste gemeente van Groningen (na de gemeente Groningen en Oldambt). Hoogezand-Sappemeer ligt in het midden van de provincie Groningen en grenst in het zuiden aan de provincie Drenthe. In het noorden grenst Hoogezand-Sappemeer aan de gemeente Slochteren en in het oosten aan de gemeenten Menterwolden en Veendam. Ten westen liggen de gemeenten Haren en Groningen (zie figuur 9.2).

De gemeente ligt aan het Winschoterdiep die in 1618 werd gegraven. Het graven van het Winschoterdiep is tevens het officiële stichtingsjaar van Hoogezand en Sappemeer. Sappemeer werd het eerste centrum van de Veenkoloniën en was in eerste instantie groter dan Hoogezand. Na de vervening van het gebied hebben landbouw en scheepsbouw aan het Winschoterdiep een aanzienlijke bijdrage geleverd aan de groei. En in 1949 werden de twee dorpen samengevoegd tot een gemeente: Hoogezand-Sappemeer.

De gemeenteraad van Hoogezand-Sappemeer bestaat uit 23 leden waarin de PvdA, VVD, Lokaal Centraal, GL, CDA, CU, Roodgewoon en de D66 zitting hebben. De PvdA is met 8 zetels de grootste partij binnen de gemeenteraad. Ook voor de raadsperiode 2006-2010 was de PvdA met 11 zetels ruim de grootste partij binnen de gemeenteraad (zie tabel 9.1). De huidige coalitie bestaat uit de PvdA, D66, GL en Lokaal Centraal (Gemeente Hoogezand-Sappemeer, www.hoogezand-sappemeer.nl, n.d.).

PvdA Hoogezand-Sappemeer

De afdeling van de PvdA in Hoogezand-Sappemeer is al meer dan 50 jaar actief in Hoogezand-Sappemeer en is een lokale afdeling van de landelijke PvdA. Uit de enquête blijkt dat de PvdA afdeling Hoogezand-Sappemeer relatief links scoort ($M=2.57$) met betrekking tot nationale volkshuisvestingsvraagstukken. Echter met betrekking tot lokale volkshuisvestingsvraagstukken verschuift de attitude van de PvdA HS iets meer richting het midden, maar nog wel links hiervan. De PvdA HS sluit hierbij aan bij de conclusie uit hoofdstuk 6 dat lokale afdelingen met betrekking tot de lokale volkshuisvesting een pragmatischere houding hebben. Paragraaf 9.2 en 9.5 analyseren het partijprogramma van de PvdA HS met betrekking tot de volkshuisvesting.

Figuur 9-2: Ligging Hoogezand-Sappemeer

Bron: Provincie Groningen, www.provinciegroningen.nl; eigen bewerking

Tabel 9-1: Zetelverdeling Gemeenteraad Hoogezand-Sappemeer periode 2006-heden

Partij	Aantal zetels 2006	Coalitie 2006-2010	Aantal zetels 2010	Coalitie 2010-2014
PvdA	11	Ja	8	Ja
VVD	2		3	
Lokaal Centraal	2	Ja	2	Ja
GroenLinks	3	Ja	2	Ja
CDA	2		2	
Progressief HS	1		-	
ChristenUnie	1		2	
Roodgewoon	1		2	
D66	-		2	Ja

Bron: Gemeente Hoogezand-Sappemeer, www.hoogezand-sappemeer.nl, n.d.; eigen bewerking

Het college van B&W bestaat uit 5 wethouders waarvan er 2 worden geleverd door de PvdA HS. Wethouder Struik heeft o.a. de portefeuilles: volkshuisvesting, woonservicegebieden, woningbouwprojecten en herstructurering in de portefeuille. Wethouder Stäbler heeft o.a. de portefeuilles grondbeleid en wijk- en buurtbeheer in zijn portefeuille (Gemeente Hoogezand-Sappemeer, www.hoogezand-sappemeer.nl, n.d.). De wethouder financiën is niet geleverd door de PvdA, maar door GL.

Woningcorporaties

In de gemeente Hoogezand-Sappemeer zijn drie woningcorporaties werkzaam: Talma, Lefier en de Reenske Compagnie. De Reenske Compagnie is de kleinste woningcorporatie werkzaam in de gemeente en exploiteert 180 woningen uitsluitend gericht op senioren. De prestatieafspraken van 2008 zijn tussen de gemeente Hoogezand-Sappemeer, Talma en Lefier. De Reenske Compagnie is hierbij niet betrokken geweest (Reenske Compagnie, www.reenschecompanie.nl, n.d.).

De woningcorporatie Talma is in november 2011 samengegaan met de corporatie Woonstede onder de naam Steeland Wonen. Steeland Wonen is door de fusie werkzaam in zowel Hoogezand-Sappemeer als in de stad Groningen. Het voormalige Talma heeft ca. 1.700 verhuureenheden (inclusief winkels) verspreid over alle wijken van de gemeente. De corporatie zet zich extra in voor senioren, starters en mensen met een smalle beurs (de doelgroep) (Talma, talma.steelandewonen.nl, n.d.).

Lefier is januari 2009 ontstaan door een fusie van de corporaties Volksbelang uit Hoogezand en Wooncom uit Emmen. Lefier heeft in totaal ca. 33.000 verhuureenheden en behoort hiermee tot de groep grote woningcorporaties (CFV, 2010). De organisatie is opgedeeld in drie woonbedrijven: Stad Groningen, Hoogezand/Stadskanaal en Zuidoost Drenthe. In Hoogezand-Sappemeer worden door Lefier ongeveer 3.800 woningen verhuurd (Lefier, www.lefier.nl, n.d.).

Vooruitblik

In tabel 9.2 is een overzicht te zien van de prestatieonderwerpen die aan bod zijn gekomen in het partijprogramma van de PvdA HS uit 2006, het coalitieakkoord voor de periode 2006-2010, de woonvisie uit 2008, het partijprogramma van de PvdA HS uit 2010, het coalitieakkoord voor de periode 2010-2014 en de prestatieafspraken tussen de gemeente Hoogezand-Sappemeer, Lefier & Talma.

Per document worden de verschillende hypothesen getoetst en de opvallende punten besproken. Bij deze conclusies wordt onderscheid gemaakt tussen de lokale thema's (leefbaarheid, de groepen senioren en starters, woon-zorgarrangementen en herstructurering), interlokale thema's (duurzaamheid en regionale samenwerking), interactieve beleidsvorming en burgerparticipatie en de prestatieonderwerpen. Een volledige beschrijving per onderwerp en een volledig overzicht van de behandelde prestatieonderwerpen zijn, per document, terug te vinden in bijlage C.

Tabel 9-2: Overzicht doorwerking prestatieonderwerpen PvdA HS

Prestatieonderwerpen (Severijn, 2009)	Partij- programma 2006	Coalitie- akkoord 2006-2010	Woonvisie 2008	Partij- programma 2010	Coalitie- akkoord 2010-2014	Prestatie- afspraken
Kernvoorraad						
Nieuwbouwproductie						
Doelgroep						
Starters						
Huurprijsbeleid						
Woonruimteverdelingsbeleid						
Huursubsidiebeleid						
Gehandicapten						
Statushouders						
Senioren						
Daklozen						
Woon-zorgarrang.						
Algemeen herstruc. beleid						
Sloop						
Samenvoegen woningen						
Woningverbetering						
Nieuwbouw laagsegment koop						
Verkoopbeleid						
Tussenvormen						
Fysieke omgeving						
Sociale veiligheid						
Woningkwaliteit						
Duurzaam bouwen						
Levensloopbestendig bouwen						
Burgerparticipatie 1.0						
Burgerparticipatie 2.0						
Part. Opdracht.						
Verdeling van Kosten						
Financiële continuïteit						
Grondbeleid						
Samenwerking corporaties						

Bron: eigen werk

9.2 Partijprogramma PvdA Hoogezand-Sappemeer 2006

In de inleiding van het partijprogramma van de PvdA HS (2006) is de ideologische grondslag duidelijk terug te vinden. Het partijprogramma is gebaseerd op de sociaal democratische waarden: vrijheid, saamhorigheid, rechtvaardigheid en duurzaamheid. Bij de vergelijkingscasus komt in het partijprogramma van Winterswijk's Belang geen duidelijke ideologie naar voren. De lijst bepaalt pas zijn standpunten na burgers geconsulteerd te hebben. Dat lokale partijen meer ideologisch handelen dan lokale lijsten sluit hierbij aan.

De lokale onderwerpen leefbaarheid, beleid met betrekking tot de groep senioren en woon-zorgarrangementen zijn duidelijk terug te vinden in het partijprogramma van de PvdA HS. Beleid met betrekking tot de groep starters en herstructurering komt minder sterk aan bod. Er komen minder lokale thema's in het partijprogramma van Winterswijk's Belang aan bod. Deze constatering gaat in tegen de stelling dat lokale lijsten zich sterker richten op het lokale volkshuisvestingsbelang.

Het interlokale thema duurzaam bouwen wordt niet besproken in het partijprogramma. Dit is opmerkelijk want een van de uitgangspunten van de partij is duurzaamheid. Het interlokale thema regionale samenwerking is zeer beperkt besproken. De partij zegt zich met betrekking tot de ontwikkeling van Hoogezand-Sappemeer aan te sluiten bij de regiovisie. In vergelijking met de casus Winterswijk, waar een negatieve attitude doorklinkt, heeft de PvdA HS een positievere houding ten opzichte van regionale samenwerking dan WB.

Burgerparticipatie met betrekking tot het volkshuisvestingsbeleid komt in het partijprogramma van de PvdA HS aan bod. Volgens de PvdA HS dienen burgers in staat gesteld te worden om initiatieven op te stellen en er dient in samenspraak met de burgers gekeken te worden hoe burgerparticipatie binnen de gemeente verder vorm gegeven kan worden. Het daadwerkelijk neerleggen van het beheer en onderhoud van de leefomgeving bij de bewoners van de wijk wordt niet in het partijprogramma beschreven. In de Winterswijkse vergelijkingscasus is het betrekken van de burger bij het volkshuisvestingsbeleid een van de speerpunten van de partij. Winterswijk's Belang komt ook met daadwerkelijke concrete voorbeelden zoals het toevoegen van de "betrokkenenparagraaf". Dit komt overeen met de stelling "lokale lijsten betrekken burgers sterker bij het volkshuisvestingsbeleid dan lokale partijen".

Van de 31 prestatieonderwerpen komen 15 onderwerpen aan bod waarvan 1 beperkt. Hierbij valt op dat vooral de concrete activiteiten met betrekking tot de woningmarkt niet worden genoemd: sloop, verkoop, samenvoegen woningen, nieuwbouw lage segment koop, woningverbetering, duurzaam bouwen etc. In vergelijking met de Winterswijkse casus, waar 12 onderwerpen aan de orde komen, sluit dit aan bij de stelling dat lokale partijen een bredere scope hebben dan lokale lijsten.

9.3 Coalitieakkoord 2006-2010

Van de lokale volkshuisvestingsthema's worden het beleid met betrekking tot de leefomgeving, de groep starters en woon-zorgarrangementen uitgebreid besproken. Beleid met betrekking tot senioren komt ook aan bod, echter gaat het hier voornamelijk om sociaal beleid ten opzichte van senioren en niet expliciet met betrekking tot de volkshuisvesting. Herstructurering wordt in het coalitieakkoord niet genoemd.

Het interlokale thema duurzaam bouwen wordt niet aangehaald. Dit is vooral opvallend omdat ook GL deel neemt aan de coalitie. Het belang van regionale samenwerking wordt ook niet genoemd. Vergeleken met de casus Winterswijk wordt de stelling "lokale partijen hebben een positievere houding ten opzichte van regionale samenwerking en duurzaam bouwen" niet bevestigd door de inhoud van het coalitieakkoord.

Burgerparticipatie 1.0 wordt beperkt besproken in het coalitieakkoord. Bij het de totstandkoming van het bestemmingsplan dient er adequaat gecommuniceerd te worden met burgers. Burgerparticipatie 2.0 wordt niet besproken. In de casus Winterswijk staat het betrekken van de burger bij het beleid veel centraler. Dat sluit aan bij de stelling "lokale lijsten betrekken de burger sterker bij het gemeentelijk beleid."

Het aantal onderwerpen in het coalitieakkoord is ten opzichte van het partijprogramma van de PvdA HS uit 2006 afgenomen. Daar waar in het partijprogramma nog 16 onderwerpen aangehaald worden komen in het coalitieakkoord nog maar 12 onderwerpen aan bod. De onderwerpen: levensloopbestendig bouwen,

particulier opdrachtgeverschap, grondbeleid, algemeen herstructureringsbeleid en het huurprijsbeleid worden in het coalitieakkoord niet meer besproken terwijl dit nog wel in het partijprogramma van de PvdA HS (2006) het geval was. De onderwerpen kernvoorraad en sloop zijn er extra bijgekomen in het coalitieakkoord. Vergeleken met de Winterswijkse casus is de scope van het coalitieakkoord van de PvdA, GL en Lokaal Centraal uit 2006 breder.

9.4 Woonvisie Hoogezand-Sappemeer 2008-2012

In de woonvisie van de gemeente Hoogezand-Sappemeer worden alle lokale thema's benoemd. Een van de stellingen is dat de lokale partijen zich minder sterk richten op de lokale volkshuisvesting dan lokale lijsten. Uit de analyses van de woonvisie van de gemeente Hoogezand-Sappemeer en van de gemeente Winterswijk blijkt dit niet op te gaan. De woonvisies van beide gemeenten bespreken alle lokale volkshuisvestingsthema's.

De interlokale thema's; duurzaamheid en regionale samenwerking, komen ook uitvoerig aan bod. Dit geeft aan dat de interlokale scope van de PvdA HS wel doorwerkt in de woonvisie. Doordat de interlokale onderwerpen ook in de vergelijkingscasus voorkomen, blijkt niet dat de woonvisie van de gemeente Winterswijk een minder interlokale scope heeft.

Het belang van het betrekken van burgers bij de eigen leefomgeving wordt in de woonvisie benadrukt. Via het wijkgericht werken dienen bewoners betrokken te worden bij de inrichting van de eigen leegomgeving. Het daadwerkelijk overdragen van het beheer en onderhoud van de leefomgeving wordt niet besproken. Wat opvalt is dat bij de totstandkoming van de woonvisie in de gemeente Winterswijk de burger ook daadwerkelijk is betrokken, dit is bij de gemeente Hoogezand-Sappemeer in mindere mate gebeurd. Dat lokale lijsten burgers sterker betrekken bij het volkshuisvestingsbeleid dan lokale partijen wordt hierdoor bevestigd.

De woonvisie van de gemeente Hoogezand-Sappemeer heeft een brede scope: van de 31 prestatieonderwerpen worden er 23 besproken in de woonvisie. Dat hierbij de financiële continuïteit en het huursubsidiebeleid niet worden besproken is niet verwonderlijk. De financiële continuïteit is een onderwerp wat beter in de daadwerkelijke prestatieafspraken past en huursubsidiebeleid wordt vanuit de Rijksoverheid bepaald.

9.5 Partijprogramma PvdA HS 2010

Wat opvalt is dat in het partijprogramma van 2010 er 13 prestatieonderwerpen worden besproken terwijl in het programma van 2006 nog 15 onderwerpen aan bod kwamen. De scope van het partijprogramma van WB uit 2010 is beperkter (8 onderwerpen). Beleid met betrekking tot de doelgroep, huurprijs, gehandicapten, sociale veiligheid, de woningkwaliteit en het grondbeleid worden niet meer genoemd. Beleid met betrekking tot de groep starters, woningverbetering en duurzaam bouwen is er extra bijgekomen.

De lokale volkshuisvestingsthema's worden in het partijprogramma allemaal aangehaald, echter het beleid met betrekking tot starters wordt beperkt besproken. In de Winterswijkse casus wordt er minder aandacht besteed aan de lokale volkshuisvestingsthema's. Dit sluit niet aan bij de stelling "lokale lijsten richten zich sterker op de lokale volkshuisvestingsthema's dan lokale partijen".

In het partijprogramma van de PvdA HS uit 2010 komt in tegenstelling tot het programma van 2006 het thema duurzaam bouwen wel aan bod. Dit is ook waargenomen in de Roosendaalse en Katwijkse casus. Dit heeft waarschijnlijk te maken met de toenemende belangstelling voor het thema duurzaam bouwen. In het programma van WB uit 2010 komt duurzaam bouwen ook niet aan bod, dit sluit aan bij de stelling "lokale partijen richten zich sterker op het interlokale thema duurzaam bouwen".

Het belang van regionale samenwerking wordt ook in het partijprogramma van 2010 onderstreept. De PvdA wil de samenwerking in de regiovisie blijven ondersteunen, mits de belangen van de gemeente Hoogezand-Sappemeer hierbij voldoende worden behartigd. WB geeft in het partijprogramma aan samen te willen werken in regionaal verband. WB geeft in het partijprogramma van 2010 een tweezijdig beeld. Enerzijds geeft de partij aan op regionaal niveau samen te willen werken, anderzijds dient er vanuit de regio en provincie rekening gehouden te worden met de uitzonderlijke eigenschappen van het Winterswijkse

landschap. Zowel de PvdA als WB staan hierdoor positief ten opzichte van regionale samenwerking, mits er aan een aantal voorwaarden wordt voldaan.

Burgerparticipatie 1.0 wordt in het partijprogramma uit 2010 besproken. Bij wijken die te maken hebben met een teruglopende leefbaarheid dient in samenwerking met onder anderen de bewoners gekeken te worden naar welke punten er verbeterd dienen te worden. Het daadwerkelijk overdragen van het beheer en onderhoud wordt niet besproken. Dit is enigszins vergelijkbaar met de Winterswijkse casus, alleen komt WB daar met concretere maatregelen om burgerparticipatie te bevorderen.

9.6 Coalitieakkoord 2010-2014

Van de lokale volkshuisvestingsthema's worden alleen het beleid met betrekking tot woonzorgarrangementen en herstructurering duidelijk besproken. De groep senioren wordt in het coalitieakkoord wel besproken, echter nauwelijks met betrekking tot de volkshuisvesting. Zo wordt er gesteld dat de gemeente de komende jaren te maken krijgt met vergrijzing en dat woonzorgarrangementen hier antwoord op kunnen bieden. De leefbaarheid komt ook beperkt aan bod. Er wordt alleen gesteld dat het zorgen voor voldoende voorzieningen in de dorpen essentieel is voor de leefbaarheid. Over de leefbaarheid in de verschillende wijken van Hoogezand-Sappemeer wordt niet gesproken. Beleid met betrekking tot de groep starters komt niet aan bod. De lokale thema's worden in het coalitieakkoord (met uitzondering van woonzorgarrangementen) van de vergelijkingscasus uitvoerig besproken.

De interlokale thema's duurzaam bouwen en regionale samenwerking maken deel uit van coalitieakkoord. In het vorige coalitieakkoord voor de periode 2006-2010 kwam het thema duurzaam bouwen nog niet aan bod. Dit wordt verklaard door de toenemende belangstelling van de afgelopen jaren voor dit onderwerp. Regionale samenwerking wordt in het coalitieakkoord besproken. De coalitie wil dat de gemeente Hoogezand-Sappemeer de samenwerking met de gemeente Slochteren versterkt. De interlokale thema's worden ook in de Winterswijkse casus aangehaald. Hierdoor kan niet gesteld worden dat het coalitieakkoord van de Hoogezandse casus een bredere interlokale scope heeft dan de Winterswijkse casus.

Burgerparticipatie 1.0, het betrekken van de burger bij beleidsvorming, wordt in het coalitieakkoord genoemd. Het daadwerkelijke laten onderhouden en beheren van de leefomgeving door de bewoners wordt niet aangeduid. De Winterswijkse casus bespreekt ook alleen het betrekken van de burger bij beleidsvorming, hieraan wordt wel meer aandacht besteed doordat de coalitie van de Winterswijkse casus met concrete voorstellen komen. De stelling "lokale lijsten betrekken burgers sterker bij het volkshuisvestingsbeleid" lijkt hierdoor deels op te gaan voor de coalitieakkoord voor de periode 2010-2014.

Van de 31 prestatieonderwerpen worden er 11 besproken in het coalitieakkoord van de PvdA, D66, GL en lokaal centraal uit 2010. In de Winterswijkse casus worden 10 van de 31 prestatieonderwerpen besproken. De scope van de Hoogezandse casus is bij het coalitieakkoord van 2010-2014 hierdoor wat breder dan bij de Winterswijkse casus.

9.7 Prestatieafspraken Hoogezand-Sappemeer Lefier & Talma.

In december 2010 zijn de prestatieafspraken vastgelegd tussen de gemeente Hoogezand-Sappemeer, Lefier en Talma. Het document is getiteld *Gedeelde visie, relatie en toekomst* en gaat over de periode 2010 tot en met 2014.

In deze prestatieafspraken tussen de gemeente Hoogezand-Sappemeer, Lefier en Talma komen de lokale thema's leefbaarheid, doelgroep senioren, woonzorgarrangementen en herstructurering uitvoerig aan bod. Beleid met betrekking tot de groep starters wordt niet besproken. Dit is opvallend want in de gemeentelijke woonvisie uit 2008 en het partijprogramma van de PvdA HS uit 2010 wordt het beleid met betrekking tot de groep starters wel aangehaald. De prestatieafspraken van de Winterswijkse casus bespreken alle lokale volkshuisvestingsthema's. De stelling "lokale lijsten richten zich sterker op het lokale volkshuisvestingsbeleid" wordt bevestigd door de inhoud van de prestatieafspraken.

De interlokale thema's: duurzaam bouwen en regionale samenwerking worden in de prestatieafspraken aangehaald. Met betrekking tot duurzaam bouwen heeft de gemeente een hoge ambitie. Zo worden door de gemeente Hoogezand-Sappemeer hogere eisen gesteld aan duurzaam bouwen dan landelijk verplicht is.

De gemeente en de woningcorporaties hebben de intentie uitgesproken dat in huurwoningen energiebesparende maatregelen worden getroffen. Ook in de gemeente Winterswijk worden afspraken gemaakt omtrent het thema duurzaam bouwen.

Met betrekking tot het thema regionale samenwerking wordt in beide casussen beschreven dat de prestatieafspraken gebaseerd zijn op regionale documenten. Afspraken tot verdere regionale samenwerking worden in beide prestatieafspraken niet genoemd. Er zijn geen verschillen te zien met betrekking tot de interlokale thema's regionale samenwerking en duurzaam bouwen tussen de Winterswijkse en de Hoogezandse casus.

Tussen de gemeente Hoogezand-Sappemeer, Talma en Lefier wordt afgesproken dat plannen voor de wijken in samenwerking met de bewoners uitgewerkt dienen te worden. Het wijkgericht werken dient in samenwerking met de bewonersorganisaties uitgevoerd te worden. Burgerparticipatie 1.0 wordt ook in de Winterswijkse casus genoemd. Het overdragen van het beheer en onderhoud van de leefomgeving komt in beide casussen niet aan bod.

Van de 31 prestatieonderwerpen worden er in de prestatieafspraken 24 besproken. De prestatieonderwerpen beleid met betrekking tot de groep starters en tussen vormen worden wel in de woonvisie besproken maar komen vervolgens niet terug in de prestatieafspraken tussen de gemeente Hoogezand-Sappemeer, Talma en Lefier. Tussen de gemeente Winterswijk en de Woonplaats worden 22 prestatieonderwerpen besproken. De stelling; "lokale partijen hebben een bredere scope dan lokale lijsten", lijkt hierbij door te werken op de prestatieafspraken.

Van de 58 onderscheiden prestatieafspraken zijn er 34 te typeren als resultaatafspraken, 21 als inspanningsafspraken en 3 als procesafspraken. 56% van de prestatieafspraken behoren hierdoor tot de resultaatafspraken. De prestatieafspraken in de Winterswijkse casus zijn met 68% resultaatafspraken harder van karakter. Dit sluit aan bij de bevinding uit de enquête dat de groep lokale lijsten een sterkere voorkeur geven aan resultaatafspraken dan de lokale afdeling van de PvdA.

De prestatieafspraken zijn overwegend kwalitatief, van de 58 prestatieafspraken zijn er 11 te typeren als kwantitatief.

9.8 Lokale verhoudingen

Deze paragraaf onderzoekt de lokale verhoudingen tussen de wethouder (voorgedragen door de PvdA) met onder andere de portefeuille volkshuisvesting, de PvdA fractie, de woningcorporatie Lefier en de burgers van de gemeente Hoogezand-Sappemeer. De informatie is verzameld aan de hand van interviews met wethouder Struik, voorgedragen door de PvdA, en mw. Borstlap, manager bij de afdeling maatschappij en markt bij Lefier. Beide geïnterviewde personen zijn sterk betrokken geweest bij de prestatieafspraken tussen de gemeente Hoogezand-Sappemeer, Talma & Lefier en hebben tevens onderling contact.

Deze paragraaf heeft als doel om de bevindingen uit de documentenanalyse te controleren. Verder heeft deze paragraaf als doel om de overige stellingen uit de theorie, literatuur en de enquête te toetsen en te komen tot eventueel nieuwe inzichten.

In het eerste deel komt het interview met wethouder Struik aan bod. In het tweede deel komen de bevindingen uit het interview met mw. Borstlap aan bod.

Interview Wethouder Struik

Succes PvdA Hoogezand-Sappemeer

Het succes van de PvdA in de gemeente Hoogezand-Sappemeer is met name te danken aan het feit dat de gemeente een traditionele arbeidersgemeente is. Hierdoor heeft sinds de 2^e WO de PvdA altijd in de coalitie gezeten. Het succes van WB in de vergelijkingscasus is met name te danken aan de onvrede van de toenmalige politiek. Het succes is voor een groot gedeelte te danken aan het intensief betrekken van de burger bij de Winterswijkse politiek. Bij de vergelijkingscasussen *de grote groeigemeenten* bleek het succes van de lokale partij ook voornamelijk te zitten in de traditionele achterban en minder in de eigen prestaties.

Invloed landelijke PvdA op verkiezingsprogramma van de PvdA HS

De landelijke PvdA partij heeft volgens wethouder Struik weinig invloed op de standpunten van de PvdA in het verkiezingsprogramma. Wel zie je dat de ideologie van de PvdA moederpartij doorwerkt in het partijprogramma. Met betrekking tot het woonbeleid betekend dit meer betaalbare woningen voor de mensen die dit nodig hebben (H. Struik, persoonlijke mededeling, 25 april 2012). Er vindt geen structureel overleg plaats tussen de lokale en nationale vertegenwoordigers van de partij. Het komt wel voor dat er incidenteel overleg is met een lid van de Tweede Kamer. Bij het schrijven van het partijprogramma wordt gebruik gemaakt van een landelijk gedistribueerd format (G. Lindeman, 24 juli 2012).

De wethouder en de relatie met de PvdA fractie

Wethouder Struik geeft aan dat hij ongetwijfeld veel invloed op de inhoud van de woonvisie heeft gehad. Deze is immers door hem en zijn ambtenaren geschreven. Met betrekking tot de prestatieafspraken heeft de wethouder geprobeerd om de afspraken zo concreet mogelijk te maken, terwijl de woningcorporatie probeerde om intentieafspraken te maken.

Voordat dhr. Struik wethouder werd, werkte hij bij het ministerie van VROM. De kennis die hij hier heeft opgedaan voedt hem deels. Ook wordt de wethouder door vakliteratuur en collega wethouders inhoudelijk gevoed. Ook zijn er fractieleden die geïnteresseerd zijn in het volkshuisvestingsbeleid die de wethouder inhoudelijk proberen te voeden. Dit leidt over het algemeen nauwelijks tot bijsturing, doordat de wethouder beter in de materie zit.

De wethouder heeft ad hoc overleg met de eigen fractie. Het college mag bij ieder fractieoverleg aanschuiven. Om de onafhankelijkheid van de fractie te garanderen wordt door de fractie gevraagd dit te beperken.

Invloed PvdA

De partijstandpunten van de PvdA HS werken door in het coalitieakkoord. Doordat de woonvisie binnen de kaders van het coalitieakkoord dient te blijven, werken de standpunten deels door. Volgens de wethouder wordt de woonvisie dus voor een deel beïnvloed door het coalitieakkoord. Wat volgens hem minstens zo belangrijk is, zijn de huidige ontwikkelingen waarmee de gemeente te maken heeft. De ontwikkeling van sommige woonwijken is hier een voorbeeld van. "Bij de ontwikkeling van de woonvisie komt minder politiek kijken dan je in eerste instantie zou veronderstellen" (H. Struik, persoonlijke mededeling, 25 april 2012).

De doorwerking van de PvdA standpunten op de prestatieafspraken is zeer beperkt. Ook voor dit document dient de wethouder te werken binnen de contouren van het coalitieakkoord. De handreikingen geschreven door VROM e.d. hebben volgens de wethouder meer invloed gehad op de inhoud van de prestatieafspraken.

Relatie tussen de wethouder en de coalitie

Volgens wethouder Struik is de relatie tussen de coalitie en hem goed. Er zijn momenten van discussie geweest, maar dat is normaal. De woonvisie is in een keer goedgekeurd, wat aansluit bij de goede verstandhouding.

Invloed coalitie

De totstandkoming van de gemeentelijke woonvisie is niet een heel open proces geweest. De totstandkoming van de woonvisie begint bij het woningmarktonderzoek. De resultaten van dit onderzoek zijn zowel in het college als in de raad besproken. Hierbij zijn niet duidelijk andere standpunten naar voren gekomen. Wat betreft de woonvisie was er sprake van redelijke consensus. De prestatieafspraken zijn ter kennisneming voorgelegd aan de gemeenteraad waardoor de invloed hierop zeer beperkt is geweest. Er zijn geen punten te noemen waarop de wethouder is bijgestuurd door de coalitie.

Invloed oppositie

De oppositie heeft nauwelijks invloed gehad op de inhoud van de woonvisie. In de periode dat de woonvisie werd ontwikkeld, speelde nadrukkelijk de start van de ontwikkeling van de zuidzijde. Het CDA zat deze periode in de oppositie en was tegen deze ontwikkeling. “Het standpunt van het CDA hebben we toentertijd naast ons neergelegd bij de ontwikkeling van de woonvisie” (H. Struik, persoonlijke mededeling, 25 april 2012).

Op de inhoud van de prestatieafspraken hebben oppositiepartijen wel invloed gehad. Het CDA en de CU hebben extra aandacht gevraagd voor de huisvesting van gehandicapten. Deze partijen wilden dat de mogelijkheden voor gehandicapten eerst via verhuizing werd opgelost alvorens over te gaan op dure woningaanpassingen.

Betrokkenheid burger

De burgers/kiezers hebben invloed op de inhoud van het verkiezingsprogramma. Per thema worden er werkgroepen gecreëerd. Bijvoorbeeld voor het thema ouderenhuisvesting dient er gesproken te worden met de woningcorporatie, zorginstellingen en de seniorenraad. Deze geven mede voeding aan de totstandkoming van het verkiezingsprogramma. Wel is het van belang dat de ideologische lijn herkenbaar dient blijft.

De burgers hebben zeer beperkt invloed gehad op de woonvisie. Inwoners die verenigd zijn in een wijkplatform hebben de conceptversie van de woonvisie in kunnen zien. De wijkplatforms kunnen hier kort hun mening over geven en wanneer dit hout snijdt, werd hier iets mee gedaan.

Bij de totstandkoming van de prestatieafspraken tussen de gemeente Hoogezand-Sappemeer, Talma en Lefier zijn geen burgers betrokken geweest.

Burgers worden binnen de gemeente Hoogezand-Sappemeer betrokken bij de inrichting van de eigen leefomgeving. Voor ca. 7 wijken zijn een geruime tijd wijkbudgetten beschikbaar gesteld. De zeggenschap over deze wijkbudgetten ligt bij de wijkcommissie die overleg dient te voeren met de wijkbewoners.

Relatie woningcorporaties

De relatie en samenwerking met de woningcorporatie is als goed te typeren. De wethouder beschouwt de woningcorporatie nadrukkelijk als samenwerkingspartner en niet als uitvoerder van het gemeentelijk beleid. De woningcorporatie is de natuurlijke partner van de gemeente Hoogezand-Sappemeer.

De wethouder is van mening dat er extra toezicht gehouden dient te worden op de woningcorporaties. Dit toezicht dient vanuit de Rijksoverheid te gebeuren omdat de gemeente de kennis en kunde niet bezit om dit op een juiste manier te doen.

De wethouder heeft een negatieve houding ten opzichte van de afdracht van financiële middelen van de woningcorporatie naar de Rijksoverheid. Het investeringsvermogen van de woningcorporaties is bestemd om te investeren in de lokale volkshuisvesting.

De woningcorporatie is intensief betrokken geweest bij de totstandkoming van de gemeentelijke woonvisie. Zij hebben zowel inhoudelijk als financieel een bijdrage aan de woonvisie geleverd. Bij het opstellen van de missie en visie is Lefier betrokken geweest. De betrokkenheid is hierdoor intensief en heeft in een vroeg stadium gestalte gekregen.

Er vindt circa 1 tot 2 keer per maand bestuurlijk overleg plaats. Het ambtelijk overleg vindt op tal van vlakken plaats wat neer komt op ca. 2 keer per maand.

Er zijn volgens de wethouder verschillen tussen politieke partijen onderling. Linkse partijen volgen de woningcorporatie vaak kritischer dan rechtse partijen. De rechterzijde is volgens de wethouder wat liberaler, maar zij zijn niet van mening dat de rol van de woningcorporatie minder moet zijn.

De politieke kleur van de wethouder heeft volgens dhr. Struik wel degelijk invloed op de relatie tussen de woningcorporatie en de gemeente. “Sociale volkshuisvesting is met name een linkse hobby” (H. Struik, persoonlijke mededeling, 25 april 2012).

Type prestatieafspraken en inhoud

De wethouder is van mening dat er soms garantie- nodig zijn en soms intentieafspraken. De voorkeur gaat uit naar het maken van kwantitatieve afspraken, maar soms ontkom je er niet aan om kwalitatieve afspraken te maken.

Interview mw. Borstlap - Lefier

Relatie met wethouder Hoogezand-Sappemeer

De relatie met wethouder Struik wordt door mw. Borstlap als goed getypeerd. Op een open manier wordt er samen met de wethouder wonen beleid gemaakt. De relatie wordt getypeerd als open, transparant en inhoudelijk (E. Borstlap, persoonlijke mededeling, 10 mei 2012).

Volgens mw. Borstlap is het moeilijk te beantwoorden of een lokale partij professioneler te werk gaat dan een lokale lijst. Wat wel naar voren komt is dat een lokale partij vaak betere opleidingsmogelijkheden biedt en hierdoor breder vakinhoudelijke kennis heeft.

Relatie overige wethouder overige gemeente(n)

Mw. Borstlap merkt dat er verschillen zijn tussen de wethouders in verschillende gemeenten. Het verschil zit hem met name in de bereidheid om met elkaar knelpunten te bespreken. De wethouder van Hoogezand-Sappemeer is erg ontvankelijk, maar er zijn ook voorbeelden waarbij dit minder is. De wethouder van de gemeente Stadskanaal, voorgedragen door het CDA, werkt sterker vanuit een regierol in plaats vanuit een samenwerkende rol. Of dit aan de politieke kleur van de wethouder ligt of aan de persoonlijke eigenschappen wordt in het midden gelaten.

Betrokkenheid woningcorporatie

De woningcorporatie is zeer sterk betrokken geweest bij de totstandkoming van de woonvisie. Lefier is in een vroeg stadium betrokken geweest, namelijk bij het opstellen van de missie en visie van de gemeentelijke woonvisie.

De woonvisie in de gemeente Hoogezand-Sappemeer is een echte coproductie tussen Lefier en de gemeente. Hierdoor heeft Lefier ook de mogelijkheid gehad om de woonvisie bij te sturen. Mw. Borstlap is van mening dat de woningcorporatie voldoende betrokken is geweest bij de totstandkoming van de woonvisie.

Het overleg met betrekking tot de totstandkoming van de prestatieafspraken is tussen de gemeente Hoogezand-Sappemeer en Lefier systematisch verlopen en de belangen van Lefier zijn volgens mw. Borstlap voldoende behartigd. Er zijn namelijk geen afspraken gemaakt die ingaan tegen het beleid van Lefier.

Tussen gemeente en Lefier vindt ca. 1 tot 2 keer per maand bestuurlijk overleg. Verder vindt er op tal van vlakken ambtelijk overleg plaats, wat neerkomt op ca. 2 keer per maand. Deze frequentie sluit aan bij hetgeen door de wethouder werd genoemd.

Betrokkenheid burger

Voor Lefier is betrokkenheid van de burger essentieel. Voor het opstellen van de woonvisie wordt er gevraagd naar de mening van de huurdersraad. Echter bij het opstellen van de vigerende woonvisie is de burger beperkt betrokken geweest in het eindtraject. Bij vaststellen van de nieuwe woonvisie, waar Lefier en de gemeente Hoogezand-Sappemeer nu mee bezig zijn, wordt de burger intensiever betrokken.

Bij de totstandkoming van de prestatieafspraken tussen Hoogezand-Sappemeer en Lefier zijn geen burgers betrokken geweest.

Voorkeur type prestatieafspraken

De voorkeur gaat uit naar resultaatafspraken. Er wordt voor vrijwel alle afspraken een deadline vastgelegd zodat gemonitord kan worden of de afspraken gerealiseerd zijn. Voor productie activiteiten krijgen kwantitatieve afspraken de voorkeur, kwalitatieve afspraken zijn in andere situaties ook nodig.

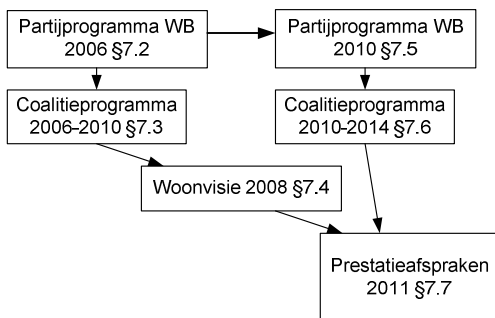
10 Gemeente Winterswijk

In dit hoofdstuk wordt gekeken in hoeverre de standpunten van Winterswijks Belang (verder genoemd: WB), een lokale lijst, doorwerken in de prestatieafspraken tussen de gemeente Winterswijk en woningcorporatie de Woonplaats uit 2011. Het partijprogramma van WB uit 2006 heeft invloed op de inhoud van het coalitieakkoord tussen WB, PvdA & Progressief Winterswijk uit 2006. De gemeentelijke woonvisie uit 2008 dient binnen de kaders van het coalitieakkoord uit 2006 uitgewerkt te worden.

Via de onderhandelingen tussen de gemeente en de woningcorporatie, die gebaseerd zijn op de gemeentelijke woonvisie en het strategisch voorraadbeleid van de woningcorporatie, worden de uiteindelijke prestatieafspraken tussen de gemeente Winterswijk en de Woonplaats gevormd.

Figuur 10.1 geeft een overzicht weer van de doorwerking van de WB standpunten op de overige documenten. Daar waar nodig en mogelijk zullen de bevindingen worden vergeleken met de vergelijkingscasus Hoogezand-Sappemeer om zo tot gegronde conclusies te komen.

Figuur 10-1: Doorwerking standpunten WB op de prestatieafspraken tussen de gemeente Winterswijk en de Woonplaats

Bron: eigen werk

Paragraaf 1 begint met een algemene beschrijving van de gemeente Winterswijk, de woningcorporaties die actief zijn in de gemeente en een beschrijving van de politieke situatie. Paragraaf 2 tot en met 7 bespreekt achtereenvolgens het partijprogramma van WB uit 2006, het coalitieakkoord voor de periode 2006-2010, de woonvisie uit 2008, het partijprogramma van WB uit 2010, het coalitieakkoord voor de periode 2010-2014 en de uiteindelijke prestatieafspraken tussen de gemeente Winterswijk en de Woonplaats (2011). Paragraaf 8 beschrijft de resultaten van het interview met wethouder Gommers en dhr. Zeegers van de Woonplaats. Paragraaf 9 sluit af met een vergelijkende conclusie tussen casus Hoogezand-Sappemeer en Winterswijk.

10.1 Algemene beschrijving Winterswijk

De gemeente Winterswijk heeft ca. 29.000 inwoners in 2011 (CBS, www.cbs.nl, n.d.), hiervan wonen er 23.650 in de plaats Winterswijk. De overige 5.250 inwoners wonen in de buurtschappen: Meddo, Huppel, Henxel, Ratum, Brinkheurne, Kotten, Woold, Miste er Corle. De gemeente Winterswijk ligt in de uiterste uithoek van de Achterhoek in de provincie Gelderland en grenst aan het Noorden, Oosten en Zuiden aan de Duitse grens. In het westen grenst de gemeente Winterswijk aan de gemeenten: Berkelland, Oost Gelre en Aalten (zie afbeelding 10.1). Tot 1811 viel Winterswijk bestuurlijk onder de gemeente Bredevoort. In 1816 werd Winterswijk een zelfstandige gemeente (www.winterswijk.nl).

De economie van Winterswijk werd vorige eeuw voornamelijk gekenmerkt door de textielindustrie die er gevestigd was. Deze beleefde haar opleving in de jaren 20 van de 20^e eeuw en na het eind van de 2^e Wereldoorlog. De komst van de grote textielfabrieken hebben in Winterswijk duidelijk hun sporen achtergelaten. Het meest karakteristieke straatje van Winterswijk is in deze periode ontstaan. Ook zorgde de grote toestroom van arbeiders voor de oprichting van de eerste woningbouwvereniging.

De Winterswijkse gemeenteraad bestaat uit 21 leden verdeeld over zes politieke partijen, te weten; WB (5 zetels), VVD (5 zetels), CDA (4 zetels), PvdA (4 zetels), SP (2 zetels) en Progressief Winterswijk (1 zetel). Met 5 zetels is de partij samen met de VVD de grootste partij binnen de gemeenteraad. Ook was WB in de raadsperiode 2006-2010 met 8 zetels de grootste partij (zie tabel 10.1). De huidige coalitie wordt gevormd door WB, VVD en CDA (Gemeente Winterswijk, www.gemeentewinterswijk.nl, n.d.).

Figuur 10-2: Ligging Gemeente Winterswijk

Bron: www.overheidengelderland.nl

Tabel 10-1: Zetelverdeling Gemeenteraad Winterswijk, 2006-heden

Partij	Zetel aantal 2006	Coalitie 2006-2010	Zetel aantal 2010	Coalitie 2010-2014
Winters- wijks Belang	8		5	
VVD	2		5	
CDA	3		4	
PvdA	6		4	
SP	-		2	
Progressief Winterswijk	2		1	

Het college van B&W bestaat uit 3 wethouders waarvan 1 wordt geleverd door WB. De portefeuilles ruimtelijke ontwikkeling in de kern, Duurzame energie en Milieu en Sport, kunst en cultuur behoren tot de taken van de wethouder van WB. De gemeente Winterswijk kent geen aparte portefeuille volkshuisvesting. Vanuit de begripsbepaling uit hoofdstuk 1 kan gesteld worden dat de sleutelwethouder in het college van B&W wordt geleverd door een lokale lijst: WB. Doordat WB samen met de VVD de meeste zetels heeft behaald en in de vorige raadsperiode de grootste partij was binnen de gemeenteraad heeft de lijst een dominante positie.

Winterswijks Belang

WB is een lokale politieke partij die sinds 2006 actief is in de Winterswijkse gemeenteraad. De lokale lijst is ontstaan vanuit onvrede over het functioneren van de lokale overheid. Het speerpunt van de lijst is het centraal stellen van de burger. De partij vindt het van belang dat er pas een politiek standpunt wordt ingenomen na gesproken te hebben met de partijen om wie het gaat (Winterswijks Belang, 2006).

Uit de enquête blijkt dat de attitude van de partij met betrekking tot het nationale volkshuisvestingsbeleid rond het gemiddelde scoort. Met betrekking tot het lokale volkshuisvestingsbeleid heeft de partij een iets linksere attitude²⁹.

De attitude van de partij met betrekking tot de sociale woningvoorraad kan getypeerd worden als rechts. De partij is het eens met de stelling: “het aandeel sociale woningen binnen mijn gemeente is hoog”. Terwijl het daadwerkelijke aandeel met 21% relatief laag is.

De partij heeft wel een hoge standaard met betrekking tot de leefbaarheid. WB is het eens met de stelling: “de leefbaarheid van sommige wijken binnen mijn gemeente is slecht”, terwijl de daadwerkelijke leefbaarheid van alle wijken binnen de gemeente wordt geclassificeerd als zeer positief (BZK, 2010).

De houding van WB ten opzichte van woningcorporaties is met een score van 3.67 matig positief. WB is het zeer eens met de stelling: “mijn gemeente dient woningcorporaties sterk te betrekken bij de ontwikkeling van de gemeentelijke woonvisie”. De positieve houding van WB ten opzichte van woningcorporaties zou uit de casestudy ook naar voren moeten komen.

²⁹ Attitude nationale volkshuisvesting M=3.15, Attitude lokale volkshuisvesting M=2.79

Woningcorporatie

In de gemeente Winterswijk is een woningcorporatie werkzaam: de Woonplaats. Met een woningaanbod van 20.000 verhuureenheden behoort het tot de groep grote woningcorporaties (CFV, 2010). Van het woningaanbod zijn de meeste eenheden in Enschede en de Achterhoek gesitueerd. De Woonplaats heeft ca. 3.500 verhuureenheden in de gemeente Winterswijk. Het hoofdkantoor van de Woonplaats is gevestigd in Enschede. Verder zijn er nog twee “woonwinkels” in Enschede en Winterswijk (de Woonplaats, www.de-woonplaats.nl, n.d.).

Vooruitblik

Tabel 10.2 geeft een overzicht van de prestatieonderwerpen die aan bod zijn gekomen in de onderzochten documenten. Per document worden in het hoofdonderzoek alleen de belangrijke bevindingen en conclusies gepresenteerd. Een volledige beschrijving en analyse van de prestatieonderwerpen is te vinden in bijlage C.

Zoals aangegeven in de operationalisatie wordt per document gekeken naar het belang van de lokale volkshuisvesting waarbij er individueel naar de thema's leefbaarheid, de groepen senioren en starters, woon-zorgarrangementen en herstructurering. Vervolgens wordt de interlokale scope van de documenten onderzocht aan de hand van de thema's: duurzaam bouwen en regionale samenwerking. Ook wordt geanalyseerd of binnen de documenten aandacht wordt besteed aan interactieve beleidsvorming (expliciet gericht op de burger) en het betrekken van de burger bij de eigen leefomgeving. Tot slot wordt gekeken per document hoeveel en welke prestatieonderwerpen aan bod komen.

Tabel 10-2: Overzicht doorwerking prestatieonderwerpen WB

Prestatieonderwerpen (Severijn, 2009)	Partij- programma 2006	Coalitie- akkoord 2006-2010	Woonvisie 2008	Partij- programma 2010	Coalitie- akkoord 2010-2014	Prestatie- afspraken
Kernvoorraad						
Nieuwbouwproductie						
Doelgroep						
Starters						
Huurprijsbeleid						
Woonruimteverdelingsbeleid						
Huursubsidiebeleid						
Gehandicapten						
Statushouders						
Senioren						
Daklozen						
Woon-zorgarrang.						
Algemeen herstructureringsbeleid						
Sloop						
Samenvoegen woningen						
Woningverbetering						
Nieuwbouw laagsegment koop						
Verkoopbeleid						
Tussenvormen						
Fysieke omgeving						
Sociale veiligheid						
Woningkwaliteit						
Duurzaam bouwen						
Levensloopbestendig bouwen						
Burgerparticipatie 1.0						
Burgerparticipatie 2.0						
Part. Opdracht.						
Verdeling van Kosten						
Financiële continuïteit						
Grondbeleid						

Prestatieonderwerpen (Severijn, 2009)	Partij- programma 2006	Coalitie- akkoord 2006-2010	Woonvisie 2008	Partij- programma 2010	Coalitie- akkoord 2010-2014	Prestatie- afspraken
Samenwerking corporaties						

10.2 Partijprogramma Winterswijk's Belang 2006

Wat in eerste instantie opvalt is dat WB inspeelt op de onvrede over de huidige lokale politieke situatie. De gevestigde politieke orde houdt volgens WB weinig rekening met de mening van de burger waar de partijen hun bestaansrecht aan te danken hebben. Het betrekken van de burger bij het gemeentelijke beleid is hierdoor een van de speerpunten van de lijst. Concreet wil WB de invloed van de burger versterken door het toevoegen van een zogenaamde “betrokkenenparagraaf”, waarbij wordt aangegeven op welke wijze en moment de burger betrokken is geweest, bij ieder raadsbesluit verplicht te stellen. De burgerparticipatie 2.0, het betrekken van de burger bij de eigen leefomgeving, wordt niet genoemd. Doordat burgerparticipatie een van de speerpunten van de partij is en doordat er concrete maatregelen worden genoemd, betreft WB in het partijprogramma van 2006 de burger sterker bij het volkshuisvestingsbeleid dan de PvdA in haar programma van 2006. Dit sluit aan bij de stelling “lokale lijsten betrekken burgers sterker bij het volkshuisvestingsbeleid dan lokale partijen”.

De lokale volkshuisvestingsthema's leefbaarheid en de groep starters worden uitvoerig behandeld in het partijprogramma (WB, 2006). Beleid met betrekking tot de groep senioren worden zeer beperkt besproken en beleid met betrekking tot woon-zorgarrangementen en herstructurering niet. In vergelijking met de Hoogezandse casus blijkt niet dat de lokale volkshuisvestingsthema's in het partijprogramma van WB uit 2006 uitvoeriger aan bod komen dan bij de PvdA Hoogezand-Sappemeer uit 2006.

Regionale samenwerking wordt niet genoemd in het partijprogramma van WB uit 2006. Wel wordt de positie van WB ten aanzien van de regio en het Rijk met betrekking tot de inrichting van het buitengebied beschreven: “WB is van mening dat de gemeente een eigen visie voor het buitengebied dient op te stellen zodat inadequate regelingen van het Rijk of de Provincie kunnen worden tegengegaan”. De vergelijkingscasus bespreekt regionale samenwerking zeer beperkt, maar de houding hierbij is wel positief. De lokale lijst WB, heeft in de vergelijkingscasussen *groei gemeenten middel groot* een negatievere attitude ten opzichte van regionale samenwerking dan de PvdA HS.

Zowel bij de Winterswijkse als bij de Hoogezandse casus komt het interlokale thema duurzaam bouwen niet aan bod. Bij de groei gemeenten middel groot kan niet gesteld worden dat de lokale partij sterker belang hecht aan duurzaam bouwen dan de lokale lijst.

Gezien het beperkte aantal lokale volkshuisvestingsthema's wordt het vermoeden gewekt dat de scope van het partijprogramma van WB beperkt is. Het aantal prestatieonderwerpen wat wordt besproken bevestigt dit vermoeden. Van de 31 prestatieonderwerpen worden er 12 in het partijprogramma van WB aan bod, waarvan 1 zeer beperkt. Het partijprogramma van de PvdA van de vergelijkingscasus heeft met 15 prestatieonderwerpen een bredere scope. Dit bevestigt de stelling, dat lokale lijsten een beperktere scope hebben dan lokale partijen. De stelling “lokale lijsten zijn one-issue partijen” gaat in de Winterswijkse casus niet op.

10.3 Coalitieakkoord 2006-2010

Na de verkiezingen van 2006 is er in Winterswijk een politieke aardverschuiving ontstaan. WB die voorheen geen zetels in de gemeenteraad bezat werd na de verkiezingen van 2006 met 8 zetels de grootste partij. Vervolgens is er samen met de PvdA en Progressief Winterswijk een coalitie gevormd. De overeenkomst tussen deze partijen is vastgelegd in het coalitieakkoord 2006-2010.

De deelname en dominante positie van WB in de coalitie van 2006-2010 heeft er niet voor gezorgd dat de lokale volkshuisvestingsthema's uitgebreid aan bod komen. Alleen het leefbaarheid wordt uitvoerig beschreven. Beleid met betrekking tot de groep senioren wordt ook besproken, alleen beperkt. In het coalitieakkoord van de Hoogezandse casus, waarin de lokale partij PvdA deel neemt, worden de lokale volkshuisvestingsthema's uitvoeriger aangehaald. De deelname en de dominante positie van de lokale lijst in de coalitie heeft er niet voor gezorgd dat de lokale volkshuisvestingsthema's uitvoeriger worden besproken.

Wat verder opvalt is dat in het coalitieakkoord (WB et al., 2006) de interlokale thema's duurzaam bouwen en regionale samenwerking, aan bod komen. Doordat deze onderwerpen niet genoemd worden in het partijprogramma, is het waarschijnlijk dat deze zijn ingebracht door een van de coalitiepartners. In het coalitieakkoord van de vergelijkingscasus komen beide thema's niet aan bod. In ieder geval werkt de stelling "lokale partijen hebben een interlokale scope", niet door op het coalitieakkoord.

Het betrekken van de burger bij het volkshuisvestingsbeleid is een van de speerpunten in het coalitieprogramma. In het coalitieakkoord is daarom vastgelegd dat alle commissie- en raadsstukken voorzien dienen te worden van de zogenaamde betrokkenenparagraaf. Het sterker betrekken van de burger bij het beleid is duidelijk een punt wat van WB afkomstig is. Het betrekken van de burger in het coalitieakkoord van de vergelijkingscasus is beperkter. Er wordt in de Hoogezandse casus enkel gesteld dat de burger geïnformeerd dient te worden. Het is plausibel dat de deelname van WB ervoor heeft gezorgd dat de burger sterker wordt betrokken bij het gemeentelijk beleid.

Van de 31 prestatieonderwerpen komen er maar 9 terug in het coalitieakkoord (WB et al., 2006). Het coalitieakkoord van de Hoogezandse coalitie bevat 12 prestatieonderwerpen. Het lijkt erop dat de enge scope van de lokale lijst doorwerkt in het coalitieakkoord voor de periode 2006-2010.

In zowel het coalitieakkoord van Winterswijk als van Hoogezand-Sappemeer zijn 5 prestatieonderwerpen weggelaten in vergelijking met het partijprogramma van respectievelijk WB en PvdA HS uit 2006. Dit sluit niet aan bij de stelling "lokale lijsten beloven veel maar maken minder waar".

10.4 Woonvisie Winterswijk 2008-2020

De woonvisie van de gemeente Winterswijk is sterk gericht op de lokale volkshuisvestingsthema's. Alle lokale volkshuisvestingsonderwerpen komen uitvoerig aan bod. Dit is echter ook het geval voor de vergelijkingscasus Hoogezand-Sappemeer. De stelling "lokale lijsten richten zich sterker op de lokale volkshuisvestingsthema's" werkt niet door op de woonvisies van de gemeente Hoogezand-Sappemeer en Winterswijk.

De interlokale thema's duurzaam bouwen en regionale samenwerking komen in de woonvisie ook aan bod. Waar in eerste instantie regionale samenwerking het partijprogramma van WB uit 2006 niet werd besproken, is dit thema wel in het coalitieakkoord en de gemeentelijke woonvisie terug te vinden. De stellingen "lokale lijsten hebben een negatieve houding ten opzichte van regionale samenwerking" en "lokale lijsten hebben geen oog voor het interlokale thema duurzaam bouwen" werken niet door op de woonvisie van de gemeente Winterswijk.

Het betrekken van de burger bij het volkshuisvestingsbeleid wordt in de woonvisie nadrukkelijk behandeld. De leefbaarheid in sommige wijken van de gemeente Winterswijk staat onder druk. Hierdoor is er voor sommige wijken een kwaliteitsimpuls nodig. "De bewoners van de wijk worden nadrukkelijk uitgenodigd en uitgedaagd om in dit proces te participeren" (Gemeente Winterswijk, 2008, p. 9). Naast het sterker betrekken van de burger bij het volkshuisvestingsbeleid zijn de wensen van de burger ook daadwerkelijk input geweest voor de ontwikkeling van de huidige woonvisie. In de Hoogezandse casus wordt het betrekken van de burger wel in de woonvisie genoemd, alleen zijn de burgers nauwelijks betrokken geweest bij de daadwerkelijke totstandkoming van de woonvisie. Hieruit blijkt dat in de Winterswijkse casus de burger sterker betrokken is geweest bij de inhoud van de woonvisie dan bij de Hoogezandse casus.

Van de 31 prestatieonderwerpen komen er 21 aan bod in de woonvisie van de gemeente Winterswijk. De stelling "lokale lijsten zijn one-issue partijen" werkt hierbij niet door op de inhoud van de gemeentelijke woonvisie. In de Hoogezandse casus werden 23 prestatieonderwerpen besproken. Dit is een klein verschil met de Winterswijkse casus.

Het grootste gedeelte van de onderwerpen die aan bod komen in het partijprogramma van WB uit 2006 zijn terug te vinden in de woonvisie. Een onderwerp, de doelgroep, komt wel in het partijprogramma voor van WB en vervolgens niet in de woonvisie, in de vergelijkingscasus waren dit er 2. Dit sluit niet aan bij de stelling "lokale lijsten beloven veel maar maken niets waar."

10.5 Partijprogramma Winterswijk's Belang 2010

Wat in eerste instantie opvalt is dat het partijprogramma van WB uit 2006 een bredere scope heeft dan het partijprogramma uit 2010. In vergelijking met het programma uit 2006 zijn er in 2010 vijf prestatieonderwerpen; nieuwbouwproductie, levensloopbestendig bouwen, de doelgroep en beleid met betrekking tot de groep starters, achterwege gelaten. De onderwerpen duurzaam bouwen en algemene herstructurering zijn hiervoor in de plaats gekomen. De accentverschuiving van nieuwbouw naar herstructurering van de voorgaande jaren ligt hier waarschijnlijk aan ten grondslag.

De scope van het partijprogramma uit 2010 is ten opzichte van 2006 afgenomen. In het programma van 2010 komen nog maar 8 prestatieonderwerpen aan bod. In de vergelijkingscasus worden in het partijprogramma van 2010 dertien prestatieonderwerpen besproken. De PvdA HS heeft hierdoor een bredere scope ten aanzien van de volkshuisvesting dan WB.

Van de lokale volkshuisvestingsthema's worden alleen de onderwerpen herstructurering en leefbaarheid uitvoerig gesproken. De overige onderwerpen komen niet aan bod. Vergeleken met het partijprogramma van PvdA HS uit 2010 blijkt dat WB minder aandacht heeft voor de lokale volkshuisvestingsthema's. Dit sluit niet aan bij de stelling dat lokale lijsten zich sterker richten op de lokale volkshuisvestingsthema's dan lokale partijen.

Met betrekking tot regionale samenwerking laat de partij twee geluiden horen. Regionale samenwerking is volgens WB van belang. Tevens wordt het uitzonderlijke landschap van Winterswijk benadrukt waarbij in de regelgeving lokaal maatwerk nodig moet zijn. Duurzaam bouwen komt niet in het partijprogramma (WB, 2010) aan bod. De vergelijkingscasus bespreekt wel beide thema's waardoor de interlokale scope van de PvdA HS breder is.

Niet alleen komt het betrekken van de burger bij het beleid uitvoerig aan bod, het partijprogramma van WB uit 2010 is daadwerkelijk aan de hand van gesprekken met burgers opgesteld. Ook dienen burgers volgens WB sterker bij hun eigen leefomgeving te worden betrokken. In het partijprogramma van de PvdA wordt ook de wens uitgesproken om burgers sterker te betrekken bij het beleid. Echter concrete maatregelen zoals bij WB en daadwerkelijk betrekken van de burger bij de inhoud van het partijprogramma gebeurt niet. Ook in de partijprogramma's van 2010 wordt burgerparticipatie bij WB sterker besproken dan bij de PvdA HS.

10.6 Coalitieakkoord 2010-2014

Van de lokale volkshuisvestingsthema's wordt alleen het beleid met betrekking tot woon-zorgarrangementen niet besproken. Ter vergelijking: in de casus Hoogezand-Sappemeer komen alleen woon-zorgarrangementen en herstructurering duidelijk aan bod. Dit wekt het vermoeden dat de stelling "lokale lijsten zetten zich sterker in voor het lokale volkshuisvestingsbelang dan lokale partijen" doorwerkt in het coalitieakkoord. Gezien het feit dat in de partijprogramma's van WB (2006, 2010) niet alle lokale volkshuisvestingsthema's voorkomen, kunnen deze thema's ook door de overige coalitiepartners zijn ingebracht.

Beide interlokale thema's duurzaam bouwen en regionale samenwerking, worden in het coalitieakkoord besproken (WB et al., 2010). Dit is ook het geval voor de Hoogezandse casus. Dat lokale lijsten een beperkte scope hebben werkt hierbij niet door in het coalitieakkoord.

Het betrekken van de burger bij het beleid wordt in het coalitieakkoord wel benoemd. De betrokkenenparagraaf, de politieke cafés en de charrettes (dit is een intensieve workshop waarbij onderwerpen worden besproken totdat er consensus bestaat) blijven gehandhaafd. Het overdragen van het beheer en onderhoud bij de eigen leefomgeving burgerparticipatie 2.0, wordt niet besproken. Dit is vergelijkbaar met de Hoogezandse casus.

De scope van het coalitieprogramma van Winterswijkse casus is met 10 prestatieonderwerpen iets enger dan de scope van het coalitieakkoord van de Hoogezandse casus, waarbij er 11 prestatieonderwerpen worden besproken.

10.7 Prestatieafspraken

In de prestatieafspraken komen alle lokale volkshuisvestingsthema's aan bod. In de Hoogezandse casus zijn alleen geen afspraken gemaakt met betrekking tot de groep starters. De stelling "lokale lijsten richten zich sterker op de lokale volkshuisvestingsthema's" lijkt hierbij door te werken op de prestatieafspraken.

Ook de interlokale thema's duurzaam bouwen en regionale samenwerking, worden in de prestatieafspraken tussen de gemeente Winterswijk en de Woonplaats besproken. De ambities voor beide casussen zijn met betrekking tot duurzaam bouwen hoog. Zo wil de Woonplaats vanaf 2015 alleen nog maar klimaatneutraal bouwen, maar ook in de gemeente Hoogezand-Sappemeer worden hogere eisen aan duurzaamheid gesteld dan nationaal verplicht is. Het dominante aandeel van de lokale lijst, WB, heeft er niet voor gezorgd dat de prestatieafspraken een beperktere interlokale scope heeft dan in de Hoogezandse casus.

Burgers dienen bij het volkshuisvestingsbeleid betrokken te worden, zodat zij invloed kunnen hebben op hun toekomstige woning en woonomgeving. Er zijn geen duidelijke verschillen waargenomen bij de prestatieafspraken tussen de Winterswijkse en de Hoogezandse casus. De resultaten uit de interviews zullen de eventuele verschillen inzichtelijk moeten maken.

Van de 31 prestatieonderwerpen komen er 22 aan bod. De onderwerpen interactieve beleidsvorming en sociale veiligheid worden wel in het partijprogramma van WB uit 2006 en 2010 genoemd, maar worden vervolgens niet besproken in de prestatieafspraken. De scope van de Hoogezandse prestatieafspraken is met 24 prestatieonderwerpen iets breder en 1 onderwerp (starters) wordt wel in het partijprogramma van de PvdA HS besproken maar komt vervolgens niet terug in de prestatieafspraken.

Er zijn 41 prestatieafspraken onderscheiden (zie tabel 10.F bijlage C) waarvan 26 prestatieafspraken als resultaatafspraken getypeerd kunnen worden, 12 als inspanningsafspraken en 3 als procesafspraken. De prestatieafspraken van de Winterswijkse casus zijn met 64% harder van karakter dan de Hoogezandse casus (58%). Deze constatering sluit aan bij de conclusie uit hoofdstuk 6 dat lokale lijsten een sterkere voorkeur geven aan harde prestatieafspraken dan de PvdA. Bij beide casussen overheersen met name de kwalitatieve prestatieafspraken.

10.8 Lokale verhoudingen

Deze paragraaf onderzoekt de lokale verhoudingen tussen de wethouder (voorgedragen door WB), de WB fractie, woningcorporatie de Woonplaats en de burgers van de gemeente Winterswijk. De informatie is verzameld aan de hand van interviews met de wethouder Gommers, voorgedragen door WB, en dhr. Zeegers, medewerker bij de afdeling strategisch vastgoedbeleid van de Woonplaats. Beide geïnterviewde personen zijn sterk betrokken geweest bij de prestatieafspraken tussen de gemeente Winterswijk en de Woonplaats en hebben ook onderling contact.

Deze paragraaf heeft als doel om de bevindingen uit de documentenanalyse te controleren. Verder heeft deze paragraaf als doel om de overige stellingen uit de theorie, literatuur en de enquête te toetsen en te komen tot eventueel nieuwe inzichten.

In het eerste deel komt het interview met wethouder Gommers, voorgedragen door de lokale lijst, aan bod. Wethouder Gommers heeft de portefeuilles: ruimtelijke ontwikkelingen in de kern, innovatie duurzaamheid en milieu en sport kunst en cultuur. In het tweede deel komen de bevindingen uit het interview met dhr. Zeegers aan bod.

Interview wethouder Gommers

Succes WB

WB heeft vooral zijn succes te danken aan de onvrede over de toenmalig gevestigde politieke orde. "Mensen werden onvoldoende betrokken bij belangrijke aspecten" (R. Gommers, persoonlijke mededeling, 27 april 2012). Een belangrijk aandeel van het succes van de partij is dan ook het sterk betrekken van de burger en horen van de burger omtrent de voornaamste opgaven. "De politiek moest terug aan de burger worden gegeven (R. Gommers, persoonlijke mededeling, 27 april 2012)". Het succes van de PvdA bij de

vergelijkingscasus zit met name in het feit dat de PvdA in Hoogezand-Sappemeer traditioneel een grote achterban heeft. Dit sluit aan bij de stelling “het succes van de lokale lijsten wordt behaald door hun eigen prestaties, waardoor dit de lokale democratie ten goede komt”.

Opleidingsmogelijkheden WB

WB heeft binnen de partij geen opleidingsmogelijkheden voor raadsleden of wethouders.

Relatie wethouder en de WB fractie

De wethouder geeft aan dat hij zeker invloed heeft gehad op de inhoud van de woonvisie. Het was voor de wethouder van belang om de aantallen van de geplande woningbouwproductie naar beneden te krijgen, dit terwijl de Winterswijkse ontwikkelingsmaatschappij meer wilde bouwen. Als wethouder heeft hij aan de PPS signalen afgegeven dat er niet doorgebouwd kan blijven worden. De woningbouwproductie is in de woonvisie uiteindelijk ook naar beneden bijgesteld.

De wethouder geeft aan dat hij vanuit verschillende richtingen wordt gevoed. Door bijvoorbeeld bestuurlijk overleg met woningcorporaties, maar ook door regionale overleggen met andere bestuurders. De stelling “lokale lijsten staan negatief tegenover regionale samenwerking”, werkt hierbij niet door op de wethouder van de lokale lijst. Wethouder Gommers geeft aan dat hij ook inhoudelijk wordt gevoed door zijn eigen fractie. Het gaat daarbij voornamelijk om bepaalde specifieke projecten.

Wethouder Gommers neemt deel aan de fractievergaderingen. Deze zijn voorbereidend op de commissievergaderingen. Het gaat hierbij om systematisch overleg. Er is hierbij sprake van tweerichtingsverkeer, de wethouder luistert hierbij naar ideeën vanuit de fractie, maar andersom voedt hij de fractie ook. Dit is opvallend bij de Hoogezandse casus werd aangegeven dat er met name sprake is van een richtingsverkeer en dat het overleg ad hoc plaats vindt.

Ook is de wethouder van de Winterswijkse casus (in tegenstelling tot de wethouder van de Hoogezandse casus) bijgestuurd door de eigen fractie. Het ging hierbij over een aantal oversteekplaatsen de fractie had een proactieve houding van de wethouder willen zien. Op dit punt is de wethouder vervolgens op de vingers getikt. In de Hoogezandse casus is dit niet het geval geweest.

Invloed WB

Bij de totstandkoming van de gemeentelijke woonvisie komt minder politiek kijken dan men in eerste instantie zou vermoeden. In de woonvisie komt te staan wat voor de gemeente Winterswijk belangrijk is, dit wordt minder bepaald vanuit partijstandpunten. Toch is er wel spraken van enige invloed vanuit WB de wethouder dient namelijk binnen de kaders van het coalitieakkoord te werken.

Relatie tussen de wethouder en de coalitie

De relatie met de coalitie is goed. Dat de gemeentelijke woonvisie in een keer is goedgekeurd, benadrukt dit. Volgens wethouder Gommers (persoonlijke mededeling, 27 april 2012) is de coalitie tijdens het proces op de hoogte gehouden door de uitgangspunten tussentijds te bespreken.

Invloed coalitie

De coalitiepartners hebben zeker invloed gehad op de inhoud van de woonvisie. Maar toch wil de wethouder ook benadrukken dat er minder politiek komt kijken bij de totstandkoming van de woonvisie dan je zou denken. De woonvisie gaat met name over de situatie in de gemeente Winterswijk en om de maatregelen die genomen dienen te worden en deze zijn voor veel partijen hetzelfde.

De coalitie heeft meer invloed gehad op de inhoud van de prestatieafspraken. Tussentijds zijn de prestatieafspraken besproken in de gemeenteraad. Na dit gesprek zijn de afspraken volgens wethouder Gommers aangescherpt. De coalitiepartners waren van mening dat de afspraken te zacht van karakter waren. Deze zijn vervolgens concreet en harder gemaakt.

Invloed oppositie

Wethouder Gommers geeft aan dat de relatie met oppositiepartijen ook prima is. De oppositie heeft ook de mogelijkheid gehad om invloed uit te oefenen op de inhoud van de prestatieafspraken. Bijvoorbeeld

met betrekking tot het huisvesten van starters hebben de oppositiepartijen invloed gehad op de aantallen die in de prestatieafspraken staan genoteerd. De wethouder typeert zich niet als een typische politiek persoon. Hij stelt zich het liefst zakelijk op. Dit wil zeggen dat wanneer de oppositie met een goed voorstel komt, hier ook naar geluisterd moet worden.

Invloed burger

Bij de totstandkoming van de partijstandpunten van WB wordt de burger intensief geraadpleegd. Vrijwel alle partijstandpunten zijn gebaseerd op de mening van de burger. Het wil echter niet zeggen dat wat de burger wil, ook altijd wordt overgenomen. De gesprekken die partijleden hebben gehad met ondernemers en het peilen van de mening van de burger door bij supermarkten te gaan staan, zijn de basis voor het partijprogramma van WB.

WB heeft ervoor gezorgd dat de wethouders voortaan bij alle majeure raadsbesluiten een zogenaamde “betrokkenenparagraaf” dienen toe te voegen. Dit is voortaan binnen de gemeente Winterswijk de normale gang van zaken en andere partijen vragen voortaan ook expliciet om de “betrokkenenparagraaf”.

Bij de totstandkoming van de woonvisie is de burger ook intensief betrokken geweest. Bij het opstellen van de woonvisie is er intensief overleg geweest met de betrokken partijen. Ook de uitkomsten van het woonwensenonderzoek zijn nadrukkelijk betrokken bij de woonvisie. In het woonwensenonderzoek zijn de wensen van inwoners ten aanzien van de woning, woonmilieu en de leefbaarheid gepeild. In vergelijking met de Hoogezandse casus is de burger bij de woonvisie van de gemeente Winterswijk intensiever betrokken geweest.

De burger is niet direct verwickeld geweest bij de totstandkoming van de prestatieafspraken. Er is een woonwensenonderzoek gehouden onder de bewoners van de gemeente. Dit woonwensenonderzoek heeft vervolgens een grote rol gespeeld bij het opstellen van de prestatieafspraken. De betrokkenheid van de burgers heeft hierdoor indirect plaatsgevonden. In vergelijking met de Hoogezandse casus, waar burgers geheel niet betrokken zijn geweest, zijn de burgers sterker betrokken geweest bij de totstandkoming van de prestatieafspraken.

Relatie en betrokkenheid woningcorporatie

De verstandhouding met de woningcorporatie de Woonplaats wordt door wethouder Gommers als goed getypeerd. De wethouder staat negatief tegenover de afdrachten vanuit de woningcorporatie richting de Rijksoverheid. Hij is van mening dat de Woonplaats de volkshuisvestelijke zaken in de gemeente Winterswijk goed op orde heeft en dat het overdragen van geld (de Vogelaarsheffing) aan andere woningcorporaties niet op zijn plaats is. De woningcorporatie de Woonplaats is er voor om te investeren in de lokale volkshuisvesting en niet om belastinggaten van de Rijksoverheid te dichten.

De wethouder ziet de woningcorporatie duidelijk als samenwerkingspartner. Als de woningcorporatie puur uitvoerder zou moeten zijn van het gemeentelijk beleid dan was het wel een onderdeel geweest van de gemeentelijke organisatie” (R. Gommers, persoonlijke mededeling, 27 april 2012).

De woningcorporatie is intensief betrokken geweest bij de totstandkoming van de gemeentelijke woonvisie.

Bestuurlijk overleg tussen de gemeente en de woonplaats vindt ongeveer 3 tot 4 keer per jaar plaats.

Type prestatieafspraken

De wethouder heeft geen voorkeur voor resultaat- of inspanningsafspraken. De prestatieafspraken dienen een mix van beide te zijn. Dit geldt ook voor de vraag of de prestatieafspraken van kwalitatieve of kwantitatieve aard dienen te zijn.

Interview dhr. Zeegers de Woonplaats

Relatie met wethouder Gommers

De relatie met wethouder Gommers en de bestuurder dhr. Catau is volgens dhr. Zeegers goed. Deze is echter sinds een week met pensioen. Dhr. Catau woont zelf in Winterswijk en heeft een hele goede verstandhouding met het hele college van B&W uit de gemeente Winterswijk.

Dhr. Zeegers zit 3 tot 4 keer per jaar bij het overleg tussen het voltallige college van B&W en de bestuurder van de Woonplaats. Dhr. Zeegers bereidt dit overleg voor en ziet daarom goed hoe het college met de directeur van de Woonplaats omgaat. De gemeente Winterswijk, maar ook andere gemeenten, hebben de woningcorporatie nodig om tal van volkshuisvestingsvraagstukken op te lossen, daarom willen de wethouders dat de relatie goed blijft.

Relatie met wethouder overige gemeente(n)

De Woonplaats is met name werkzaam in de regio Enschede. De Woonplaats heeft in het verleden een landelijke woningstichting overgenomen die zich uitsluitend richt op ouderenhuisvesting. Hierdoor is de Woonplaats in veel meer gemeenten werkzaam, maar doordat het vaak een enkel complex betreft zijn er met deze gemeenten geef afspraken gemaakt. Met de gemeenten Enschede, Aalten, Oost Gelre en Winterswijk zijn wel prestatieafspraken gemaakt. Dhr. Zeegers merkt dat er wel verschillen zijn tussen wethouder Gommers, voorgedragen door een lokale lijst, en wethouders van andere gemeenten. Deze verschillen zitten met name in persoonlijke eigenschappen. De ene wethouder is wat fanatieker dan de andere. Verschillen tussen wethouders veroorzaakt door het feit dat deze voorgedragen is door een lokale partij of lijst ziet dhr. Zeegers niet (R. Zeegers, persoonlijke mededeling, 4 mei 2012).

Volgens dhr. Zeegers maakt het wel uit door welke partij de wethouder is voorgedragen. De politieke kleur van de wethouder heeft invloed op in welke mate de wethouder zich inzet voor de volkshuisvesting binnen de gemeente. Alleen doordat lokale partijen een breed spectrum hebben is het moeilijk te beoordelen hoe de wethouder zich gedraagt.

Betrokkenheid woningcorporatie

De Woonplaats is intensief betrokken geweest bij de totstandkoming van de woonvisie. Dit is vanaf het begin tot het einde het geval geweest. Er is ongeveer 10 keer overlegd tussen de woningcorporatie en de wethouder volkshuisvesting over de woonvisie. Er zijn verschillende concepten doorgesproken waarop de Woonplaats invloed uit kon oefenen. Op het punt van starters is door de Woonplaats de woonvisie bijgestuurd. De Woonplaats is bijvoorbeeld van mening dat starters in de bestaande bouw gehuisvest kunnen worden, terwijl vanuit de gemeente eerst de opvatting nog heerste dat hier nieuwbouw voor gerealiseerd diende te worden. De Woonplaats is volgens de respondent voldoende betrokken geweest bij de totstandkoming van de gemeentelijke woonvisie (R. Zeegers, persoonlijke mededeling, 4 mei 2012). Dhr. Zeegers is van mening dat de belangen van de Woonplaats voldoende zijn behartigd.

Betrokkenheid burgers

Dhr. Zeegers weet niet of de burgers betrokken zijn geweest bij de totstandkoming van de Woonvisie. Het probleem in Winterswijk was dat er prestatieafspraken waren vastgelegd en dat deze vervolgens aangepast dienden te worden, omdat deze afspraken niet goed vielen bij de gemeenteraad. Hierdoor is het overleg tussen de Woonplaats en de gemeente Winterswijk zowel systematisch als ad hoc verlopen (R. Zeegers, persoonlijke mededeling, 4 mei 2012).

De Woonplaats zelf betreft de huurdersvereniging bij de totstandkoming van de prestatieafspraken. Wanneer de prestatieafspraken in conceptversie zijn afgerond legt de Woonplaats deze ter advies voor aan de huurdersvereniging.

Relatie politiek overig

Zowel in Winterswijk als in Aalten is er een avond georganiseerd waarbij de raadsleden zijn uitgenodigd. In deze avond wordt de positie van de Woonplaats binnen de gemeente besproken en gaat de woningcorporatie graag de confrontatie aan. Er is verder geen contact met individuele fractieleden. In de gemeente Winterswijk is er alleen een keer met een SP fractie gesproken. De overige fracties hebben de woningcorporatie niet uitgenodigd.

Type prestatieafspraken

Dhr. Zeegers geeft aan dat de Woonplaats een voorkeur heeft voor harde prestatieafspraken. De zachte prestatieafspraken zijn volgens dhr. Zeegers een hoop loze woorden. Bijvoorbeeld in de gemeente Enschede waren er 150 prestatieafspraken gemaakt waar vervolgens niets van terecht komt.

10.9 Conclusie PvdA HS versus WB

Succes van de partij/lijst

Evenals bij de *grote groei*- is bij de *middelgrote groeigemeenten* naar voren gekomen dat het succes van de lokale partij (PvdA HS) te danken is aan het feit dat er traditioneel in de gemeente Hoogezand-Sappemeer een grote PvdA achterban zit. Vanaf de Tweede Wereldoorlog heeft de PvdA HS dan ook deelgenomen aan de coalitie. WB daarentegen heeft met name haar succes te danken aan de onvrede over de toenmalige politieke situatie. De lokale lijst is van mening dat de politiek weer terug aan de burgers gegeven moet worden. Het succes van WB is met name te danken aan de prestaties die de partij heeft geleverd. Deze constatering sluit aan bij de stelling “lokale lijsten behalen het succes vanuit hun eigen prestaties, wat de lokale democratie ten goede komt”.

One-issue versus brede scope

Uit de enquête is de stelling naar voren gekomen: “lokale lijsten zijn one-issue partijen”. In het partijprogramma van WB uit 2006 komen 12 van de 31 prestatieonderwerpen aan bod en in het partijprogramma van 2010 komen 8 prestatieonderwerpen aan bod. WB kan hierdoor niet worden getypeerd als een *one-issue partij*. De partijprogramma's van de PvdA HS voor de verkiezingen van 2006 en 2010 bespreken respectievelijk 15 en 13 prestatieonderwerpen. Dit sluit aan bij de stelling dat lokale partijen een bredere scope hebben dan lokale lijsten.

De beperktere scope lijkt hierbij ook door te werken op de inhoud van het coalitieakkoord. Het coalitieakkoord van de Winterswijkse casus is met 10 prestatieonderwerpen iets beperkter dan het coalitieakkoord van de Hoogezandse casus waar 12 prestatieonderwerpen worden besproken. Ook het coalitieakkoord van de Hoogezandse casus (11 prestatieonderwerpen) voor de raadsperiode 2010-2014 heeft een bredere scope dan het coalitieakkoord van de Winterswijkse casus (10 prestatieonderwerpen).

Ook de scope van de woonvisie en de prestatieafspraken van de Hoogezandse casus is enigermate groter dan de Winterswijkse casus. De woonvisie van de gemeente Winterswijk nemen 21 prestatieafspraken door en de woonvisie van de gemeente Hoogezand-Sappemeer 23. En de prestatieafspraken tussen de gemeente Winterswijk en de Woonplaats bespreken 22 prestatieonderwerpen, terwijl er in de Hoogezandse casus 24 onderwerpen aan bod komen. Uit de interviews met de wethouder van Hoogezand en Winterswijk is naar voren gekomen dat bij de totstandkoming van de woonvisie en de prestatieafspraken er minder politiek komt kijken dan in eerste instantie wordt gedacht. De wethouders dienen zich te houden aan de kaders van het coalitieakkoord. Toch blijkt dat de wethouder voorgedragen door de PvdA er in is geslaagd om meer prestatieonderwerpen te bespreken in de woonvisie en de prestatieafspraken dan de wethouder voorgedragen door WB. Hierdoor werkt de stelling “lokale partijen hebben een bredere scope dan lokale partijen” door op de woonvisie en de prestatieafspraken.

Belang lokale volkshuisvestingsthema's

Uit de literatuur en deels uit de enquête is naar voren gekomen dat lokale lijsten zich sterk richten op de lokale volkshuisvestingsthema's. Desondanks worden de lokale volkshuisvestingsthema's in het partijprogramma van de PvdA HS uit 2006 uitvoeriger besproken dan in het partijprogramma van WB. In het partijprogramma worden alleen de lokale volkshuisvestingsthema's leefbaarheid, beleid met betrekking tot de groep starters en senioren (beperkter) beschreven. Daarnaast worden in het partijprogramma van 2010 alleen de lokale thema's leefbaarheid en herstructurering genoemd. Beide partijprogramma's van de PvdA uit zowel 2006 als 2010 bespreken wel alle lokale volkshuisvestingsthema's. Deze bevinding gaat in tegen de stelling “lokale lijsten richten zich sterker op het lokale volkshuisvestingsbeleid”.

In zowel de woonvisie van de gemeente Hoogezand-Sappemeer als in de woonvisie van de gemeente Winterswijk worden alle lokale volkshuisvestingsthema's besproken. De prestatieafspraken van de gemeente Hoogezand-Sappemeer bespreken één lokaal volkshuisvestingsthema niet; de groep starters,

terwijl in de prestatieafspraken van de Winterswijkse casus wel alle lokale thema's worden benoemd. Hieruit kan niet eenduidig worden geconcludeerd dat de stelling "lokale lijsten richten zich sterker op het lokale volkshuisvestingsbelang", doorwerkt in de prestatieafspraken.

Lokale scope negatief

Het interlokale thema duurzaam bouwen wordt in beide partijprogramma's van WB niet aangehaald. In het partijprogramma van PvdA HS komt duurzaam bouwen niet in het programma van 2006 aan bod maar wel in het programma van 2010. Hieruit kunnen twee conclusies worden getrokken. Ten eerste valt het op dat net zoals in de voorgaande casussen het thema duurzaam bouwen pas de laatste jaren meer belangstelling krijgt. Ten tweede wordt dit interlokale thema door de PvdA HS uitvoeriger besproken dan door WB, wat aansluit bij de stelling dat de lokale partijen sterker belang hechten aan het interlokale thema duurzaam bouwen.

De positie van WB ten opzichte van de regio wordt in het partijprogramma van 2006 wel besproken: "WB is van mening dat de gemeente een eigen visie voor het buitengebied dient op te tellen zodat inadequate regelingen van het Rijk of de Provincie kunnen worden teruggedraaid". In het partijprogramma van 2006 (WB) komt een negatieve houding ten opzichte van regionale samenwerking naar voren. In het programma van WB uit 2010 wordt al een positievere houding ten opzichte van regionale samenwerking beschreven. Toch wordt in het partijprogramma nog aangegeven dat er wel ruimte dient te zijn voor lokaal maatwerk.

In de partijprogramma's van de PvdA HS uit 2006 en 2010 wordt het belang van regionale samenwerking wel genoemd. De houding ten opzichte van regionale samenwerking is van de lokale partij (PvdA HS) positiever te typeren dan van de lokale lijst (WB). Dit komt overeen met de stelling "lokale partijen hebben een positievere houding hebben ten opzichte van regionale samenwerking dan lokale lijsten". Hierbij dient opgemerkt te worden dat de aard van de regionale samenwerking bij de gemeente Winterswijk verschillend is dan bij de gemeente Hoogezand-Sappemeer. Hoogezand-Sappemeer is binnen het regionale samenwerkingsverband aangewezen als groeigemeente. De aanwijzing als groeigemeente brengt positieve kansen met zich mee. De gemeente Winterswijk heeft te maken met bedreigingen voor het buitengebied van de gemeente vanuit hogere overheden. De manier waarop de regionale samenwerking kansen of bedreigingen met zich meebrengt heeft waarschijnlijk ook invloed op de houding van de lokale lijst/partij ten opzichte van de regionale samenwerking.

In zowel de woonvisie als de prestatieafspraken van beide casussen komen de interlokale thema's duurzaam bouwen en regionale samenwerking uitvoerig aan bod. De beperkte interlokale scope lijkt hierbij niet door te werken op de wethouder voorgedragen door WB.

Burgerparticipatie

Het betrekken van de burger bij het gemeentelijk beleid is een van de speerpunten in de partijprogramma's van WB uit 2006 en 2010. Het WB komt met het verplicht instellen van de *betrokkenenparagraaf* bij ieder majeure raadsbesluit. Ook wordt de burger/kiezer intensief betrokken bij de totstandkoming van het partijprogramma van WB. Zo neemt WB geen standpunt in alvorens er met belanghebbenden is gesproken. In de partijprogramma's van de PvdA HS wordt het belang van burgerparticipatie ook benadrukt, alleen komt de partij niet met concrete maatregelen. Beide partijen geven geen verdere invulling aan het overdragen van het beheer en onderhoud van de leefomgeving.

Bij de coalitieakkoorden van 2006 en 2010 is een vergelijkbaar beeld naar voren gekomen. Zowel in de Winterswijkse als de Hoogezandse casus hebben burgerparticipatie beschreven, alleen in de Winterswijkse casus staat dit thema veel centraler.

Het uitbreiden van burgerparticipatie krijgt in de woonvisies van van de gemeente Hoogezand-Sappemeer en Winterswijk voldoende aandacht. Wat hierbij wel opvalt is dat de burger bij de daadwerkelijke totstandkoming van de woonvisie de burger in Winterswijk sterker is betrokken dan de burger van de gemeente Hoogezand-Sappemeer. In Winterswijk heeft het woonwensenonderzoek wat onder de burgers is gehouden als input voor de woonvisie gediend. Ook is tijdens de totstandkoming van de woonvisie intensief overleg geweest met huurdersorganisaties en bewonersplatforms.

In de prestatieafspraken zijn geen duidelijk verschillen te zien tussen de woonvisie van Winterswijk en Hoogezand-Sappemeer.

Vanuit het bovenstaande kan geconcludeerd worden dat WB de burgers sterker betreft bij beleidsvorming dan de PvdA en dat dit doorwerkt op de door deze partij/lijst geleverde wethouders. Dit sluit aan bij de stelling dat lokale lijsten burgers sterker betrekken bij het volkshuisvestingsbeleid dan lokale partijen.

Relatie en houding wethouder ten opzichte van de woningcorporatie(s)

Er zijn geen duidelijke verschillen te zien tussen de wethouder voorgedragen door de PvdA en WB ten opzichte van de woningcorporaties. Zowel de wethouders van beide casussen als de medewerkers van de woningcorporaties geven aan dat de relatie tussen beiden goed is.

Beide wethouders geven aan dat ze de woningcorporatie als samenwerkingspartner zien. Beide wethouders staan ook negatief tegenover de afdracht van het corporatievermogen richting de Rijksoverheid. Bij de Hoogezandse casus is wel naar voren gekomen dat de relatie tussen de wethouder van Stadskanaal en Lefier beter kan. Mw. Borstlap gaf aan dat deze wethouder voorgedragen door het CDA sterker vanuit een regierol werkt. Mw. Borstlap denkt dat dit sterker vanuit persoonlijke motieven wordt veroorzaakt dan vanuit partij politieke aspecten. In het onderzoek is bij de Katwijkse casus een vergelijkbare houding van de wethouder, voorgedragen door het CDA, naar voren gekomen.

Bij de totstandkoming van de woonvisie van de gemeente Hoogezand-Sappemeer is Lefier sterk betrokken geweest. De woonvisie is een echte coproductie tussen de gemeente Hoogezand-Sappemeer en Lefier. De Winterswijkse casus geeft een vergelijkbaar beeld, waardoor bij de casussen “middel grote groei gemeenten” de stelling: “lokale lijsten hebben een positievere houding ten opzichte van de woningcorporaties”, niet opgaat.

Het bestuurlijk overleg tussen de gemeente Winterswijk en de Woonplaats vindt 3 tot 4 keer per jaar plaats, met het volledige college van B&W. Het bestuurlijk overleg tussen de wethouder, voorgedragen door de PvdA, en Lefier vindt met een frequentie van 1 tot 2 keer per maand vaker plaats.

Doorwerking

De doorwerking van de partijstandpunten van WB en PvdA HS uit 2006 op de prestatieafspraken is nagenoeg gelijk. De PvdA bespreekt in haar partijprogramma 6 onderwerpen die vervolgens niet mee genomen worden in het coalitieakkoord voor de periode 2006-2010 en in het partijprogramma van WB komen 5 prestatieonderwerpen aan bod die vervolgens niet terug te vinden zijn in het coalitieakkoord.

Ook de doorwerking op het coalitieakkoord voor de periode 2010-2014 is vergelijkbaar. In het partijprogramma van WB worden 2 prestatieonderwerpen besproken die vervolgens niet terug te vinden zijn in het coalitieakkoord. Het partijprogramma van de PvdA HS komen 3 prestatieonderwerpen aan bod die vervolgens niet terug komen in het coalitieakkoord.

In het partijprogramma van de PvdA HS uit 2006 worden twee onderwerpen behandeld die vervolgens niet terug te vinden zijn in de gemeentelijke woonvisie. Bij de Winterswijkse casus was dit één onderwerp wat wel in het partijprogramma van WB uit 2006 aan bod komt en uiteindelijk niet in de woonvisie.

De prestatieafspraken in de gemeente Winterswijk bespreekt één onderwerp niet wat wel aan bod komt in het partijprogramma van WB uit 2010. Bij de Hoogezandse casus was dit vergelijkbaar. Deze constatering sluit niet aan bij de stelling “lokale lijsten beloven veel maar maken niets waar”.

Type prestatieafspraken

De prestatieafspraken in de gemeente Winterswijk zijn harder van karakter: 64% procent van de afspraken behoort tot de zogenaamde resultaatafspraken terwijl in de Hoogezandse casus 58% tot de harde prestatieafspraken kan worden gerekend. Uit het interview is naar voren gekomen dat de hardheid van de prestatieafspraken deels veroorzaakt is door de raadsleden van WB. De prestatieafspraken diende volgens de WB fractie aangepast te worden om ze harder te maken. Voor beide casussen geldt dat het aantal kwantitatieve afspraken beperkt is.

Dat de eigen fractie invloed heeft op de hardheid van deze prestatieafspraken is heel goed mogelijk. In het interview gaf wethouder Gommers aan dat de prestatieafspraken niet in een keer goedgekeurd waren door de coalitie. De coalitiepartners waren van mening dat de afspraken te zacht van karakter waren, deze zijn hierdoor aangepast.

Invloed eigen fractie en coalitie

De totstandkoming van de prestatieafspraken in de Winterswijkse casus zijn democratischer verlopen dan in de Hoogezandse casus. De prestatieafspraken in de gemeente Hoogezand-Sappemeer zijn alleen ter kennis voorgelegd aan de raad, waardoor de gemeenteraad hier nauwelijks invloed op uit heeft kunnen oefenen. Bij de Winterswijkse casus heeft de coalitie wel degelijk invloed gehad op de inhoud van de prestatieafspraken. De coalitie was van mening dat de prestatieafspraken onvoldoende hard van karakter waren waardoor deze vervolgens aangepast moesten worden.

De wethouder in de Winterswijkse casus geeft aan dat hij door de eigen fractie op de vingers is getikt. Met betrekking tot de ontwikkeling van oversteekplaatsen had de fractie een meer proactieve houding van de wethouder willen zien. Bij de Hoogezandse casus is dit niet het geval geweest.

De invloed van de eigen fractie en de invloed van de coalitie is in de Winterswijkse casus sterker dan bij de Hoogezandse casus. De dominante positie van WB in de gemeenteraad lijkt hierbij te zorgen voor een sterker democratisch proces.

-Deel V krimpgemeenten-

In deel vijf van het onderzoek wordt een vergelijking gemaakt tussen de gemeente Delfzijl en de gemeente Landgraaf (krimpgemeenten). Zoals aangegeven bij de casusselectie worden deze gemeenten met elkaar vergeleken omdat het aantal raadszetels in de gemeenteraad ongeveer gelijk is waardoor ook het aantal inwoners in de gemeenten nagenoeg gelijk is. Beide gemeenten zijn gesitueerd in een van de 4 sterkste krimpregio's. Doordat beide gemeenten te maken hebben met een sterke krimp is de problematiek enigszins vergelijkbaar.

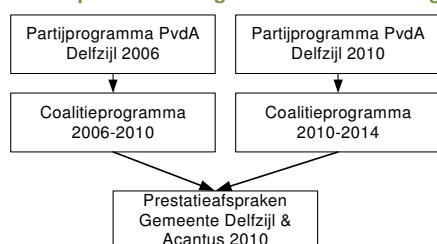
Hoofdstuk 9 geeft een beschrijving van de Delfzijlse casus en hoofdstuk 10 van de Landgraafse casus. Om uitspraken te kunnen doen over de Delfzijlse casus is het in een aantal gevallen nodig een vergelijking te maken met de Landgraafse casus (en andersom). Hierdoor zal in de Delfzijlse casus een aantal keer vooruit gelopen worden op de Landgraafse casus, en in de Landgraafse casus zal er teruggegrepen worden naar de Delfzijlse casus. Een vergelijkende conclusie tussen de twee gemeenten is te vinden aan het einde van hoofdstuk 10.

11 Gemeente Delfzijl

In dit hoofdstuk wordt gekeken in hoeverre de standpunten van de PvdA Delfzijl, een lokale partij, doorwerken in de prestatieafspraken tussen de gemeente Delfzijl en de woningcorporatie Acantus (2010).

Doordat deze prestatieafspraken begin maart 2010 zijn doorgevoerd zijn deze gebaseerd op: het coalitieakkoord voor de periode 2006-2010 (PvdA Delfzijl, CU & VVD, 2006) en op het partijprogramma van de PvdA afdeling Delfzijl (2006). Ook zal er worden gekeken of de eventueel veranderde standpunten van het partijprogramma van de PvdA (2010) en het coalitieakkoord voor de periode 2010-2014 (PvdA, Lijst Stulp, CDA, CU & D66, 2010) invloed hebben gehad op deze prestatieafspraken. De woonvisie stamt uit 2002 en is nu ongeveer 10 jaar geleden vastgelegd. Deze zal daarom buiten beschouwing worden gelaten. Figuur 11.1 geeft een overzicht van de doorwerking van de standpunten van de PvdA Delfzijl op de prestatieafspraken tussen de gemeente Delfzijl en Acantus.

Figuur 11-1: Doorwerking standpunten PvdA Delfzijl op prestatieafspraken tussen gemeente en de woningcorporatie

Paragraaf 1 begint met een algemene beschrijving van de gemeente Delfzijl, de politieke situatie en de werkzame woningcorporatie(s). Vervolgens is het hoofdstuk opgebouwd aan de hand van figuur 11.1. Paragraaf 2 tot en met 5 bespreekt achtereenvolgens het partijprogramma van 2006 (PvdA Delfzijl), het coalitieakkoord voor de periode 2006-2010 (PvdA Delfzijl et al.), het partijprogramma van 2010 (PvdA Delfzijl), het coalitieakkoord voor de periode 2010-2014 (PvdA et al.) en vervolgens de prestatieafspraken tussen de gemeente Delfzijl & Acantus (2010). Paragraaf 6 bespreekt vervolgens de bevindingen met wethouder van Veen en mw. Trip van woningcorporatie Acantus.

11.1 Algemene beschrijving gemeente Delfzijl

De gemeente Delfzijl behoort met ca. 26.268 inwoners (januari 2012) (Gemeente Delfzijl, www.delfzijl.nl, n.d.) tot de middelgrote gemeenten van de provincie Groningen. Delfzijl ligt in het noorden van de provincie Groningen vlakbij de Duitse grens. In het noordoosten van de gemeente ligt de Eems die vervolgens overloopt in de Waddenzee. Het noorden van de gemeente grenst aan de gemeente Eemsmond. In het oosten grenst de gemeente aan Loppersum, Appingedam en Slochteren. De gemeenten Scheemda en Reiderland liggen ten zuiden van de gemeente (zie figuur 11.2).

De gemeente bestaat uit de plaats Delfzijl en de kernen Farmsum, Wagenborgen, Spijk en Holwierde en hebben respectievelijk 15.500, 2.430, 1.825, 1.245 en 1.000 inwoners (CBS, www.cbsinuwbuurt.nl, n.d.). In noordoost Groningen vervult de gemeente Delfzijl met haar voorzieningen een centrumfunctie.

Figuur 11-2: Ligging gemeente Delfzijl

Bron: Provincie Groningen, www.provinciegroningen.nl; eigen bewerking

Tabel 11-1: Zetelverdeling Gemeenteraad Delfzijl periode 2006-heden

Partij	Aantal zetels 2006	Coalitie 2006-2010	Aantal zetels 2010	Coalitie 2010-2014
PvdA	9	Ja	5	Ja
CDA	3		3	Ja
VVD	2	Ja	3	
CU	4	Ja	3	Ja
D66	-		1	Ja
Lijst Stulp	2		3	Ja
GL	1		-	
Fractie 2014	-		3	
Sociaal Delfzijl	-		1	

Bron: Gemeente Delfzijl, www.delfzijl.nl; eigen bewerking

Delfzijl is ontstaan in de dertiende eeuw toen een sluis gebouwd werd in de Delf. De drie sluizen van Delf vormden een belangrijk strategisch punt. De sluizen konden niet alleen worden gebruikt om binnenwater te lozen in zee, maar ook om zeewater het land in te laten lopen. Tevens kon vanuit Delfzijl het scheepverkeer op de Eems worden gecontroleerd.

In de tweede helft van de twintigste eeuw werd de Eemshavendreef door het Rijk gekozen als ontwikkelingspool voor economische ontwikkeling en ontsluiting van Noord-Nederland. Een van de belangrijkste gevolgen was de bouw van een diepzeehaven in 1968. Toen deze in 1973 gereed was, was ook de economische crisis daar en bleef de industriële expansie uit te blijven.

Ook het inwonersaantal bleef achter bij de verwachtingen. Ten noorden van de spoorlijn Groningen-Delfzijl verrees in de jaren zestig en zeventig een nieuwbouwwijk. Omdat deze omstreeks 2000 te maken had met grote leegstand ging men er toe een deel van deze woningen te slopen.

De gemeente Delfzijl is momenteel nog steeds gelegen in een van de krimpregio's. Het inwonersaantal van de gemeente is vanaf 2000 tot 2010 teruggelopen met bijna 3.000 (van 28.953 naar 26.268) (CBS, www.cbs.nl, n.d.). De demografische prognoses veronderstellen een verdere daling van het aantal inwoners in de gemeente Delfzijl. Delfzijl behoort zelfs tot de vier regio's waar de krimp het sterkst zal toeslaan, namelijk een bevolkingsdaling van meer dan 2,5% tussen 2010 en 2025 (CBS & PBL, 2011).

Rond Delfzijl is 17% van de Nederlandse chemische industrie gevestigd. Deze werkgelegenheid is daarom de motor van de Eemshavendreef. Ook de havengebonden diensten faciliteren een groot deel van de werkgelegenheid.

De Delfzijlse gemeenteraad bestaat uit 21 leden waarin de PvdA, VVD, Lijst Stulp, CDA, Fractie 2014, Christen Unie, D66 en sociaal Delfzijl zijn gezeteld. De PvdA is met 5 zetels de grootste partij binnen de gemeenteraad. Ook in de vorige raadsperiode (2006-2014) was de PvdA met 9 zetels de grootste partij. De huidige coalitie bestaat uit de PvdA, Lijst Stulp, CDA, CU en D66 (Gemeente Delfzijl, www.delfzijl.nl, n.d.). Het college van B&W bestaat uit 5 wethouders waarvan elke coalitiepartner een wethouder levert. De PvdA levert wethouder van der Veen met de portefeuille wonen, welzijn en zorg. De wethouder financiën is niet geleverd door de PvdA, maar door CU (Gemeente Delfzijl, www.delfzijl.nl, n.d.).

PvdA Delfzijl

Uit de enquête blijkt dat de attitude van de PvdA afdeling Delfzijl m.b.t. de nationale volkshuisvesting licht rechts van het midden scoort (M=3.29). Met betrekking tot de lokale volkshuisvesting heeft de partij echter een matig linkse attitude (M=2.69). Paragraaf 9.2 en 9.4 bespreken de partijprogramma's van de PvdA voor de verkiezingen van 2006 en 2010 en gaan daarom dieper in op de standpunten van de partij in relatie met de volkshuisvesting.

Woningcorporatie

In de gemeente Delfzijl is een woningcorporatie werkzaam: Acantus. Dit is een woningcorporatie met ruim 13.000 verhuureenheden verdeeld over Noord- en Oost-Groningen. De woningcorporatie richt zich op de goedkope en betaalbare huurwoningen. Het kerngebied van de woningcorporatie bestaat uit: Bellingwedde, Delfzijl, Oldambt, Pekela, Veendam en Vlagtwedde.

Acantus bezit 3.316 woningen in de gemeente Delfzijl waarvan 506 woningen tot het goedkope segment (huur < €357,37) behoren en 2.390 woningen tot het betaalbare segment (tussen €357.37 en €548.18). Van het totale bezit zijn 1.657 rijwoningen en 1.268 appartementen (Acantus, 2010).

Vooruitblik

In tabel 11.2 is een overzicht te zien van de prestatieonderwerpen die aan bod zijn gekomen in het partijprogramma van de PvdA uit 2006, het partijprogramma uit 2010, het coalitieakkoord voor de periode 2006-2010 en de periode 2010-2014 en de prestatieafspraken tussen de gemeente Delfzijl & Acantus.

Per document worden in het hoofdonderzoek alleen de belangrijke bevindingen en conclusies gepresenteerd. Een volledige beschrijving per document kan gevolgd worden in bijlage C.

Zoals aangegeven in de operationalisatie wordt per document het belang van de lokale volkshuisvesting onderzocht waarbij individueel naar de thema's leefbaarheid, de groepen senioren en starters, woonzorgarrangementen en herstructurering wordt gekeken. Vervolgens wordt de interlokale scope van de documenten onderzocht aan de hand van de thema's duurzaam bouwen en regionale samenwerking. Ook wordt gekeken of binnen de documenten aandacht wordt besteed aan burgerparticipatie. Tot slot wordt per document gezien hoeveel en welke prestatieonderwerpen aan bod komen.

Tabel 11-2: Overzicht doorwerking prestatieonderwerpen PvdA Delfzijl

Onderwerp	Partijprogramma 2006	Coalitieakkoord 2006-2010	Prestatieafspraken 2011	Partijprogramma 2010	Coalitieakkoord 2010-2014
Kernvoorraad					
Nieuwbouwproductie					
Doelgroep					
Starters					
Huurprijsbeleid					
Woonruimte-verdelingsbeleid					
Huursubsidiebeleid					
Gehandicapte					
Statushouders					
Senioren					
Daklozen					
Woon- zorgarrang.					
Algemeen herstructureringsbeleid					
Sloop					
Samenvoegen woningen					
Woningverbetering					
Nieuwbouw laagsegment koop					
Verkoopbeleid					
Tussenvormen					
Fysieke omgeving					
Sociale veiligheid					
Woningkwaliteit					
Duurzaam bouwen					
Levensloopbestendig bouwen					
Burgerparticipatie 1.0					
Burgerparticipatie 2.0					
Part. Opdracht.					
Verdeling van Kosten					

Onderwerp	Partijprogramma 2006	Coalitieakkoord 2006-2010	Prestatieafspraken 2011	Partijprogramma 2010	Coalitieakkoord 2010-2014
Financiële continuïteit					
Grondbeleid					
Samenwerking corporaties					

11.2 Partijprogramma PvdA Delfzijl 2006

Conclusies en belangrijke bevindingen

Er is duidelijk een ideologische grondslag terug te vinden in het partijprogramma van de PvdA Delfzijl. Voor de partij is solidariteit met zwakkeren in de samenleving van belang. Deze ideologische grondslag is niet terug te vinden in het partijprogramma van Landgraafse casus. Het partijprogramma van de lokale partij heeft hierdoor een meer ideologisch karakter dan de lokale lijst. Dit komt overeen met de stelling “lokale lijsten zijn pragmatischer ingesteld dan lokale partijen”.

Van de lokale onderwerpen komt het beleid met betrekking tot de groep senioren, leefbaarheid en herstructurering uitgebreid aan bod. Beleid met betrekking tot woon-zorgarrangementen komt beperkt aan bod. Beleid met betrekking tot de groep starters wordt niet in het partijprogramma besproken. In het partijprogramma van GBBL uit 2006 komen 2 lokale thema's niet aan bod. De bevindingen uit analyse van de partijprogramma's van de PvdA en GBBL uit 2006 gaan in tegen de stelling “lokale lijsten richten zich sterker op het lokale volkshuisvestingsbeleid”.

De interlokale thema's duurzaam bouwen en regionale samenwerking komen beide aan bod in het partijprogramma van de PvdA. In het programma van GBBL worden deze onderwerpen niet besproken. Het partijprogramma van de PvdA Delfzijl heeft hierdoor een sterkere interlokale scope dan het partijprogramma van GBBL.

De burger moet volgens de PvdA Delfzijl sterker betrokken worden bij de totstandkoming van het gemeentelijk beleid. Ook dienen inwoners sterker betrokken te worden bij de inrichting van de eigen leefomgeving. De PvdA Delfzijl geeft in haar partijprogramma ook aan dat ze voorstander zijn van het versterken van de rol van de burger bij het wijkbeheer (burgerparticipatie 2.0). In vergelijking met de GBBL kan niet gesteld worden dat de burger bij de lokale lijst sterker betrokken wordt dan de lokale partij.

Van de 31 prestatieonderwerpen worden er in het partijprogramma van de PvdA Delfzijl 14 onderwerpen besproken. Doordat in het partijprogramma van GBBL uit 2006 negen prestatieonderwerpen worden besproken is de scope van het partijprogramma van de lokale partij breder dan die van de lokale lijst.

11.3 Coalitieakkoord 2006-2010

Conclusies en belangrijke bevindingen

Van de lokale thema's wordt het beleid met betrekking tot de leefomgeving uitgebreid aangehaald. De thema's woon-zorgarrangementen, herstructurering en beleid met betrekking tot de groep senioren komen beperkt aan bod. Er wordt in het coalitieakkoord geen aandacht besteed aan de groep starters. In het coalitieakkoord voor de periode 2006-2010 van de Landgraafse casus worden de lokale thema's uitgebreider benoemd.

De interlokale thema's; duurzaam bouwen en regionale samenwerking, worden in het coalitieakkoord besproken. In het coalitieakkoord van Landgraaf wordt het belang van regionale samenwerking ook uitvoerig besproken. De stelling “lokale lijsten hebben een negatievere houding ten opzichte van regionale samenwerking dan lokale partijen” wordt vanuit bestudering van de coalitieakkoorden van de *krimp gemeenten* niet bevestigd. Het interlokale thema duurzaam bouwen komt niet aan bod in het coalitieakkoord van Landgraaf. Waardoor de coalitie in de gemeente Delfzijl sterker belang hecht aan duurzaam bouwen.

De burger dient volgens de coalitie sterker betrokken te worden bij het gemeentelijk beleid en met name bij de eigen leefomgeving. Het daadwerkelijk overdragen van het beheer en onderhoud van de eigen leefomgeving wordt niet besproken. Het coalitieakkoord in de Landgraafse casus bespreekt burgerparticipatie vergelijkbaar.

Van de 31 prestatieonderwerpen worden 11 onderwerpen besproken in het coalitieakkoord. Het beleid met betrekking tot de kernvoorraad en de nieuwbouwproductie komt beperkt aan bod. Er komen geen prestatieonderwerpen aan bod in het coalitieakkoord die niet in het partijprogramma worden genoemd.

Ten opzichte van het partijprogramma worden 3 onderwerpen niet besproken. In het coalitieakkoord van de Landgraafse casus worden 12 prestatieonderwerpen besproken. Deze constatering sluit niet aan bij de stelling “lokale partijen hebben een bredere scope dan lokale lijsten”.

11.4 Prestatieafspraken

Conclusies en belangrijke bevindingen

In de prestatieafspraken komen de lokale thema's beleid met betrekking tot de groep senioren, leefbaarheid en herstructurering, uitgebreid aan bod. Het lokale thema de groep starters wordt zeer beperkt besproken en beleid met betrekking tot woon-zorgarrangementen komt niet aan bod. In de Landgraafse casus komen alle lokale volkshuisvestingsthema's aan bod.

Er worden in de prestatieafspraken ook duidelijke afspraken gemaakt met betrekking tot het thema duurzaam bouwen. Zo is bij herstructurering duurzaam bouwen een van de belangrijke doelstellingen. Ook wordt het belang van regionale samenwerking benadrukt. De regio heeft namelijk te maken met een daling van de bevolking. Deze problematiek dient regionaal aangepakt te worden. Daarom hebben de gemeenten hun krachten gebundeld in het Pact Regio Eemdelta.

In de prestatieafspraken wordt onderstreept dat het betrekken van de bewoners bij het opstellen en uitvoeren van plannen van belang is (burgerparticipatie 1.0). Het daadwerkelijk overdragen van het beheer en onderhoud van de leefomgeving worden niet besproken.

De prestatieafspraken hebben een relatief brede scope van de 31 prestatieonderwerpen worden over 18 onderwerpen afspraken gemaakt. De prestatieafspraken van de gemeente Landgraaf hebben met 20 prestatieonderwerpen een bredere scope. Aan de hand van de analyse van de prestatieafspraken lijkt de stelling "lokale partijen hebben een bredere scope" niet door te werken op de wethouder voorgedragen door de lokale partij.

Van de 40 onderscheidde prestatieafspraken zijn er 27 te typeren als resultaatafspraken, 11 als inspanningsafspraken en 2 als procesafspraken. Doordat 71% van de afspraken tot de resultaatafspraken behoren heeft het document een relatief hard karakter.

11.5 Partijprogramma PvdA Delfzijl 2010

Conclusies en belangrijke bevindingen

Het partijprogramma van de PvdA uit 2010 heeft ook een duidelijke ideologische grondslag. Het partijprogramma begint met het beschrijven van de sociaal democratische waarden van de partij.

In het partijprogramma van de PvdA Delfzijl uit 2010 wordt alleen het lokale thema woon-zorgarrangementen niet expliciet aangehaald. Er dient volgens de PvdA gezorgd te worden voor een goed voorzieningenniveau op het gebied van welzijn en zorg. De overige lokale volkshuisvestingsthema's komen wel uitgebreid aan bod.

Het interlokale thema duurzaam bouwen wordt in het programma besproken. Ook is te zien dat de PvdA Delfzijl een positieve attitude heeft ten aanzien van regionale samenwerking: "De PvdA wil blijven investeren in goede verhoudingen en samenwerking. Binnen de gemeente en in de regio" (PvdA Delfzijl, 2010, p. 18).

De PvdA Delfzijl geeft in haar partijprogramma aan dat burgers zowel betrokken dienen te worden bij de inrichting van de eigen leefomgeving als bij de totstandkoming van het gemeentelijk beleid. Het blijft hierbij bij het betrekken van de burger bij het beleid. Het daadwerkelijk overdragen van het beheer en onderhoud van de leefomgeving wordt niet besproken.

Van de 31 prestatieonderwerpen worden er 15 besproken in het partijprogramma van 2010. Dit is vrijwel gelijk aan het partijprogramma van 2006 toen er 14 onderwerpen aan bod kwamen. Beleid met betrekking tot de doelgroep, woon-zorgarrangementen en sloop is in het partijprogramma van 2010 weggelaten terwijl dit in het partijprogramma van 2006 nog wel werd besproken. De samenwerking met woningcorporaties, de woningkwaliteit, tussenvormen en beleid met betrekking tot daklozen en starters zijn hier voor terug gekomen. De aandacht voor tussenvormen en het verbeteren van de woningkwaliteit kan verklaard worden door het feit dat de woningmarkt de laatste jaren steeds verder is gestagneerd, waardoor er nieuwe opties worden onderzocht.

11.6 Coalitieakkoord Delfzijl 2010-2014

Conclusies en belangrijke bevindingen

De lokale thema's leefbaarheid, woon-zorgarrangementen en herstructurering worden uitgebreid besproken. Beleid met betrekking tot de groep starters en senioren wordt beperkt besproken. In het coalitieakkoord waarin de lokale partij deel neemt worden hierdoor wel alle lokale thema's besproken, terwijl in het coalitieakkoord waarin de lokale lijst deel neemt 3 lokale thema's niet worden genoemd. De analyse van de coalitieakkoorden uit de *krimpgemeenten* gaat in tegen de stelling "lokale lijsten richten zich sterker op lokale volkshuisvestingsvraagstukken dan lokale partijen".

Het interlokale thema duurzaam bouwen wordt uitgebreid besproken. In het coalitieakkoord komt ook een positieve houding ten opzichte van regionale samenwerking naar voren. De analyse van het coalitieakkoord waarin de lokale partij deel neemt sluit aan bij de stelling dat lokale partijen zich sterker richten op duurzaam bouwen en een positieve houding hebben ten opzichte van regionale samenwerking.

Het ingezette interactieve beleid waarbij de burger wordt betrokken bij het gemeentelijk beleid dient de volgende raadsperiode verder uitgebreid te worden. Het daadwerkelijk overdragen van het beheer en onderhoud van de leefomgeving, burgerparticipatie 2.0, wordt niet besproken.

Van de 31 prestatieonderwerpen worden 17 onderwerpen aangehaald in het coalitieakkoord. De scope van het coalitieakkoord in de Landgraafse casus, waarin de lokale lijst deel neemt, is een stuk beperkter. Vanuit de analyse van de coalitieakkoorden van de krimpgemeenten voor de periode 2010-2014 lijkt de stelling dat lokale partijen een bredere scope hebben door te werken op de inhoud van de coalitieakkoorden.

11.7 Lokale verhoudingen

Deze paragraaf onderzoekt de lokale verhoudingen tussen de wethouder (voorgedragen door de PvdA Delfzijl), de PvdA fractie, woningcorporatie Acantus en de burgers van de gemeente Delfzijl. De informatie is verzameld aan de hand van interviews met de wethouder van der Veen, voorgedragen door PvdA, en dhr. Trip, manager wonen bij de woningcorporatie Acantus. Beide geïnterviewde personen zijn sterk betrokken geweest bij de prestatieafspraken tussen de gemeente Delfzijl en Acantus en hebben ook onderling contact.

Deze paragraaf heeft als doel om de bevindingen uit de documentenanalyse te controleren. Verder heeft deze paragraaf als doel om de overige stellingen uit de theorie, literatuur en de enquête te toetsen en te komen tot eventueel nieuwe inzichten.

In het eerste deel komt het interview met wethouder van der Veen, voorgedragen door de lokale lijst, aan bod. Wethouder van der Veen heeft de portefeuilles: ruimtelijke ontwikkelingen in de kern, innovatie duurzaamheid en milieu en sport kust en cultuur. In het tweede deel komen de bevindingen uit het interview met mw. Trip aan bod.

Wethouder van der Veen

Succes PvdA Delfzijl

In de gemeente Delfzijl zit van oudsher een grote PvdA achterban.

Invloed landelijke PvdA op verkiezingsprogramma van de PvdA Delfzijl

Er is afstemming tussen wat de standpunten zijn van de moederpartij en wat de standpunten zijn van de PvdA Delfzijl. Het is niet zo dat de moederpartij invloed heeft op wat de PvdA op lokaal niveau vindt. Wel heb je te maken met dezelfde ideologie.

Wethouder van der Veen geeft aan dat je wel gebruik maakt van de landelijke structuur. De PvdA heeft bijvoorbeeld een bestuurdersvereniging. De PvdA distribueert het blad socialisme en democratie waarin antwoord wordt gegeven op tal van vraagstukken.

Ook wordt er gebruik gemaakt van de nieuwsbrieven die op de site staan van de landelijke PvdA. Dat is volgens wethouder van der Veen het voordeel van een landelijke partij. Er zitten wetenschappers achter.

Opleidingsmogelijkheden

De PvdA heeft eigen opleidingsmogelijkheden waarvan bestuurders en raadsleden van de lokale afdelingen gebruik van maken. PvdA raadsleden die net zitting nemen, maken over het algemeen gebruik van deze mogelijkheid.

Relatie wethouder en de PvdA fractie

Wethouder van der Veen heeft gedeeltelijk invloed gehad op de prestatieafspraken. Dit komt doordat zowel wethouder van der Veen en wethouder van der Molen betrokken waren bij de totstandkoming van de prestatieafspraken. Dit waren echter wel beiden wethouders voorgedragen door de PvdA.

Wethouder van der Veen geeft aan dat ze gevoed wordt door gesprekken met collega wethouders, literatuur en het bijwonen van conferenties. Door de eigen fractie wordt de wethouder niet gevoed. Doordat wethouder van der Veen voldoende capaciteiten heeft op het gebied van volkshuisvesting is er met name sprake van eenrichtingsverkeer tussen de fractie en de wethouder. Wethouder van der Veen kan geen punten noemen waarop ze is bijgestuurd door de eigen fractie.

Invloed PvdA

De wethouder dient binnen de kaders van het coalitieakkoord te werken waardoor de PvdA in beperkte mate invloed heeft op de inhoud van de prestatieafspraken. Afspraken die met name betrekking hebben op de leefbaarheid komen sterk van de PvdA af.

Relatie tussen de wethouder en de coalitie

De prestatieafspraken tussen de gemeente Delfzijl en Acantus zijn niet in een keer goed gekeurd. Op een aantal punten was een meerderheid buiten de coalitie nodig, doordat volgens de VVD de inhoud van de prestatieafspraken er anders uit dienden te zien. Hierdoor kan gesteld worden dat er enigszins sprake was van een verstoorde verhouding tussen de wethouder en de coalitie.

Invloed coalitie

Ten tijde van de realisatie van de vigerende prestatieafspraken zat de PvdA samen met de CU en de VVD in de coalitie. De CU en de PvdA die een vergelijkbare paragraaf hebben, hebben meer invloed gehad op de prestatieafspraken dan de VVD. De VVD was van mening dat er in Delfzijl minder gesloopt moest worden en meer gebouwd. De VVD fractie heeft hierdoor tegen gestemd bij de vaststelling van de prestatieafspraken.

Er is op verschillende momenten overleg geweest tussen de wethouder en de gemeenteraad met betrekking tot de inhoud van de prestatieafspraken. Er is dus mogelijkheid tot bijsturing.

De relatie met de coalitie was te typeren als goed alleen de VVD zat er iets anders in maar dit was niet negatief.

Invloed oppositie

Doordat bij het vaststellen van de prestatieafspraken steun gezocht moest worden bij de oppositie, heeft de oppositie invloed gehad op de inhoud van de prestatieafspraken. Een duidelijk punt wat door de oppositie is ingebracht kan de wethouder niet noemen.

Betrokkenheid burger

De PvdA kiezers hebben invloed op de standpunten van het PvdA verkiezingsprogramma. Het is de taak van de wethouder om te luisteren naar de burgers en het is de taak van de PvdA fractie om te luisteren naar de kiezers. De PvdA fractie maakt veelvuldig gebruik van werk- en wijkbezoeken om te luisteren naar de mening van de kiezer.

Momenteel is de gemeente Delfzijl bezig met een herijking van het woon- en leefbaarheidsplan. Dit is een uitwerking van het Pact regio Eemsdelta. Burgers hebben op verschillende manieren hun invloed kunnen uitoefenen op deze woon- en leefbaarheidsplannen.

De burger wordt betrokken bij de inrichting van de eigen leefomgeving. Alle wijken of dorpen binnen de gemeente Delfzijl hebben wijk- of dorpsorganisaties. Deze organisaties zijn gesprekspartners als het gaat over de inrichting van de woonomgeving. Binnen de gemeente zijn ook per wijk gebiedsregisseurs aangewezen. Dit zijn de aanspreekpunten voor de burgers richting de gemeente.

De burgers hebben geen sterke invloed gehad op de inhoud van de prestatieafspraken. De prestatieafspraken zijn met name afspraken tussen de wethouder en de woningcorporatie. Deze afspraken worden wel voorgelegd, dus ter inzage, aan het bewonersplatform Delfzijl (hierin zijn 18 huurdersorganisaties gevestigd).

Relatie woningcorporaties

De relatie tussen de woningcorporatie en de wethouder is als goed te omschrijven. Wethouder van der Veen geeft aan dat het niet de vraag is of je moet samenwerken met de woningcorporatie maar hoe.

Wethouder Van der Veen ziet dat er attitude verschillen zijn tussen de partijen binnen de gemeente. Zo is een van de standpunten van Lijst Stulp, een lokale lijst, dat er meer gedaan moet worden aan het corporatiebezit in de dorpen. Dit komt ook omdat deze lokale lijst hier haar achterban heeft.

Wethouder van Veen is van mening dat het toezicht op de woningcorporaties sterker mag zijn. In principe zit er al een toezichthoudende rol vanuit het Centraal Fonds Volkshuisvesting en het Waarborgfonds Sociale Woningbouw. Deze toezichthoudende rol blijkt soms onvoldoende te zijn, hierdoor mag er vanuit de Rijksoverheid extra toezicht worden gehouden op de woningcorporaties.

Wethouder van der Veen heeft een negatieve houding ten opzichte van de afdrachten van corporatiebezit aan de Rijksoverheid. De woningcorporatie is er voor om op lokaal niveau in de volkshuisvesting te investeren wanneer vanuit Den Haag het vermogen van de woningcorporatie wordt aangetast blijft er uiteindelijk minder voor de corporatie over.

De woningcorporatie dient als samenwerkingspartner van de gemeente Delfzijl te fungeren niet als uitvoerder.

Er vindt ongeveer 1 keer per twee maanden bestuurlijk overleg plaats. Het ambtelijk overleg vindt met een frequentie van 2 keer per maand vaker plaats. Dit komt momenteel ook omdat Acantus en Delfzijl bezig zijn met het uitwerken van nieuwe prestatieafspraken.

Type prestatieafspraken en inhoud

Wethouder van der Veen geeft aan dat waar het kan de voorkeur uitgaat naar resultaatafspraken en waar het niet anders kan, genoeg genomen moet worden met inspanningsafspraken.

Interview mw. Trip

Relatie met wethouder Delfzijl

De relatie met wethouder van Veen wordt door mw. Trip als goed beschreven. Wethouder van Veen wordt beschreven als een zeer betrokken wethouder.

Relatie wethouders overige gemeente(n)

Acantus is werkzaam in de gemeente Delfzijl, Oldambt, Veendam, Pekela, Bellingwedde en Vlagtwedde. Er zijn geen duidelijke verschillen volgens mw. Trip tussen de wethouder van Delfzijl en de wethouders in de overige gemeenten. Ook niet tussen de wethouder van Pekela die voorgedragen is door een lokale lijst (samen voor Pekela) en de overige gemeenten.

Volgens mw. Trip geldt het lokale belang voor alle wethouders werkzaam in de gemeenten, ongeacht of de wethouder is voorgedragen door de lokale partij of lokale lijst. Dit wordt volgens mw. Trip ook deels veroorzaakt doordat het voornamelijk kleine gemeenten zijn, waardoor het lokale belang erg mee speelt. Verderop in het interview geeft mw. Trip aan dat de kleur van de wethouder waarschijnlijk invloed heeft op de relatie met de woningcorporatie. De wethouder van der Veen is een “rode” wethouder waardoor sociale cohesie een belangrijk item is. Dit spreekt elkaar enigszins tegen doordat aan het begin werd gesteld dat er geen verschillen zijn tussen de wethouders.

Betrokkenheid woningcorporatie

Acantus is betrokken geweest bij een grootschalig woonwensen onderzoek, uitgevoerd door Compaaenen. Dit onderzoek is de basis voor het Pact Regio Eemsdelta. Acantus is geïnformeerd over de inhoud van het Pact, maar er is door Acantus geen directe invloed uitgeoefend.

Ten tijde van de ontwikkelingsmaatschappij Delfzijl werd alles door deze maatschappij geregeld. Toentertijd heeft Acantus wel eens het gevoel gehad dat ze minder werden betrokken. Nu deze OMD is opgeheven lijkt het alsof de gemeente en de woningcorporatie elkaar veel beter weten te vinden.

1 x per 2 maanden. Indien nodig ad hoc.

Betrokkenheid burger

De prestatieafspraken tussen de gemeente Delfzijl en Acantus gingen voornamelijk over het opheffen van de ontwikkelingsmaatschappij Delfzijl. Hierbij zijn geen burgerorganisaties betrokken geweest, omdat het een tussentijdse overeenkomst betreft. Bij de huidige prestatieafspraken wordt wel gekeken wat de mogelijkheden zijn om burgerparticipatie te vergroten.

Voorkeur type prestatieafspraken

Er zijn vele aspecten die invloed hebben op de volkshuisvesting waarvan je het verloop van te voren niet kunt inschatten. Hierdoor geeft mw. Trip van Acantus aan dat intentieafspraken volgens haar de voorkeur genieten boven garantieafspraken.

12 Gemeente Landgraaf

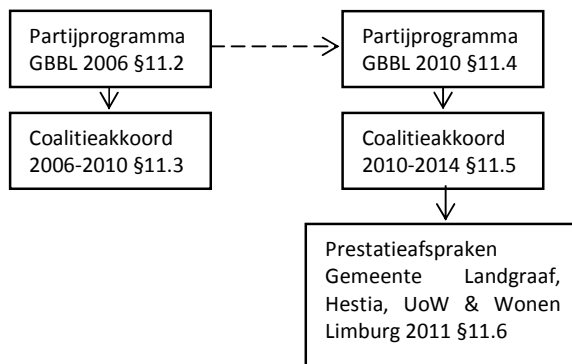
In dit hoofdstuk wordt gekeken in hoeverre de standpunten van Gezamenlijke Burger Belangen Landgraaf (verder genoemd GBBL), een lokale lijst, doorwerken in de prestatieafspraken tussen de gemeente Landgraaf en de woningcorporatie(s).

De laatste prestatieafspraken in de gemeente Landgraaf zijn vastgelegd in 2011. En tussen de gemeente Landgraaf, Hestia, Ubach over Worms & Wonen Limburg. De prestatieafspraken zijn geschreven binnen de kaders van het coalitieakkoord voor de periode 2010-2014. De coalitie in deze raadsperiode bestaat uit GBBL, PvdA & VVD. Later is de VVD uit de coalitie gestapt. Dit wordt verder in paragraaf 12.1 uitgelegd.

Ook zijn in de Landgraafse casus in 2007 en 2009 prestatieafspraken gemaakt. Deze prestatieafspraken zijn zeer beknopt en een herhaling van eerder gemaakte prestatieafspraken. Daarom zullen deze buiten beschouwing worden gelaten. Wel worden het partijprogramma van GBBL uit 2006 en het coalitieakkoord voor de periode 2006-2010 geanalyseerd om de hypothesen uit de literatuur en theorie te toetsen.

Figuur 12.1 geeft een overzicht van de doorwerking van de standpunten van de GBBL op de prestatieafspraken tussen de gemeente en de woningcorporaties.

Figuur 12-1: Doorwerking standpunten GBBL op de prestatieafspraken

Bron: Eigen werk

Dit hoofdstuk is opgebouwd aan de hand van de bovenstaande figuur. Paragraaf 1 geeft een algemene beschrijving van de gemeente Landgraaf, de lokale lijst GBBL en de woningcorporaties UoW, Hestia en Wonen Limburg. Paragraaf 2 tot en met 6 geven achtereenvolgens een analyse van het partijprogramma van GBBL uit 2006, het coalitieakkoord voor de raadsperiode 2006-2010, het partijprogramma van GBBL uit 2010, het coalitieakkoord voor de periode 2010-2014 en de prestatieafspraken tussen de gemeente Landgraaf, Hestia, UoW en Wonen Limburg uit 2011. Paragraaf 7 geeft de resultaten van de interviews met wethouder Drippy en dhr. Carus van de Hestia groep weer. Tot slot komt paragraaf 8 met een vergelijkende conclusie tussen de Landgraafse en Delfzijlse casus.

12.1 Algemene beschrijving gemeente Landgraaf

De gemeente Landgraaf is gesitueerd in het zuiden van Limburg. Landgraaf grenst aan twee zijden aan de Duitse grens te weten aan het noorden en ten oosten. Landgraaf grenst in het zuiden aan de gemeente Kerkrade en ten westen aan de gemeente Heerlen en Brunssum (zie figuur 12.2). De gemeente Landgraaf telt ca. 38.000 inwoners verdeeld over drie wijken: Nieuwenhagen, Schaesberg en Ubach over Worms met respectievelijk 9.607, 15.932 en 12.547 inwoners (Gemeente Landgraaf, www.landgraaf.nl, januari 2012).

Landgraaf neemt deel aan het bestuurlijke samenwerkingsverband Parkstad Limburg. Doordat de gemeenten Landgraaf, Heerlen, Kerkrade, Brunssum en Onderbanken het gebied de Oostelijke Mijnstreek vormen, heette het samenwerkingsverband tussen deze gemeente "Streekgewest Oostelijke Mijnstreek".

De naam Parkstad Limburg verwijst naar de karakteristieke ruimtelijke ordening van mijnkoloniën die onderling gescheiden zijn door landbouwgebieden of natuur.

Figuur 12-2: Ligging Gemeente Landgraaf

Tabel 12-1: Zetelverdeling Gemeenteraad Landgraaf periode 2006-heden

Partij	Aantal zetels 2006	Coalitie 2006-2010	Aantal zetels 2010	Coalitie 2010-2014
GBBL UoW	6		6	Ja
CDA	4		3	
PvdA	6		5	Ja
VVD	2		1	Ja*
GBBL Nieuwenhagen	2		3	Ja
SP	2		2	
GBBL Schaesberg	1		3	Ja
GL	1		1	

** In december 2011 is door het vertrek van Wethouder Winkens de VVD uit de coalitie gestapt*

De naam Landgraaf is ontleend aan “de Landgraaf”, een reusachtige ringwal die onder andere door de gemeente Landgraaf loopt. Rond het begin van de jaartelling vestigden de eerste kolonisten zich in het gebied omdat zich er een door de Romeinen aangelegde weg, de Heerweg, bevond die vanuit Tongeren via Heerlen naar Keulen liep.

Eind 20^e eeuw was de regio nog zeer landelijk en de mijnbouw die opkwam omstreeks 1890, bracht ingrijpende veranderingen met zich mee. De mijnbouw zorgde voor grootschalige industrie en een enorme bevolkingsgroei in en rondom de bestaande kernen. In deze periode ontstond de karakteristieke Parkstad.

Na de sluiting van de steenkolenmijnen volgde een moeizame herstructurering. Onder het motto van zwart naar groen werden de huidige mijnen en de omgeving hiervan afgebroken en geruimd. Hiervoor in de plaats kwamen woonwijken en recreatiegebieden.

Na de bestuurlijke vernieuwing in 1982 werden Nieuwenhagen, Schaesberg en Umbach over Worms samengevoegd tot een gemeente: Landgraaf (Gemeente Landgraaf, www.landgraaf.nl, n.d.). De combinatie van recreatie, zorg en wonen is de belangrijkste economische motor van de gemeente.

De gemeente Landgraaf heeft, net als Delfzijl, te maken met een krimpende bevolking. Momenteel wonen 38.185 inwoners in Landgraaf, terwijl er in 2003 nog 40.055 inwoners woonden. Volgens de prognoses zal de omvang van de bevolking de komende jaren verder afnemen naar 31.835 in 2035 (Parkstad-Limburg, www.parkstad-limburg.nl).

De gemeenteraad van de gemeente Landgraaf bestaat uit 25 leden. GBBL, CDA, PvdA, GL, SP, VVD, Fractie Teheux, Fractie Vrije Liberalen en de Fractie Huth zitten in de gemeenteraad. Met 11 zetels is de GBBL de grootste politieke partij. De huidige coalitie bestaat uit GBBL, PvdA en de VVD.

Het college van B&W bestaat uit 5 wethouders waarvan 3 door de GBBL worden geleverd. De GBBL levert de wethouder met o.a. de portefeuilles volkshuisvesting en bouwen en de wethouder met o.a. de portefeuilles ruimtelijke ordening en financiën (Gemeente Landgraaf, www.landgraaf.nl, n.d.). Vanuit de begripsbepaling in hoofdstuk 1 kan er gesteld worden dat de GBBL de dominante politieke partij is in de gemeente Landgraaf.

Gezamenlijke Burger Belangen Landgraaf

GBBL is een lokale lijst, ontstaan uit het samengaan van diverse lokale lijsten in Landgraaf. Zoals eerder aangegeven vond in 1982 een gemeentelijke herindeling plaats waardoor de gemeente Schaesberg, Ubach over Worms en Nieuwenhagen werden samengevoegd tot de gemeente Landgraaf. In deze drie opgeheven gemeenten waren diverse lokale politieke partijen actief met als doel het behouden van de identiteit van de verschillende kernen en tegengewicht bieden aan de lokale partijen met nationale binding.

Op initiatief van de partij Jan Gulpers kwamen in december 1992 alle lokale lijsten van Landgraaf bij elkaar om te kijken of een betere samenwerking of zelfs een fusie tussen de partijen mogelijk was. Na intensief overleg werd er voor gekozen om voor de verkiezingen van 1994 een lijstverbinding aan te gaan. De overige 5 lokale lijsten besloten hier geen deel aan te nemen.

De verkiezingen waren voor de GBBL een succes. Tezamen behaalde de partijen 8 zetels met als gevolg deelname aan de coalitie. Vanaf de verkiezingen van 1998 neemt de GBBL met drie lijsten deel aan de verkiezingen: een voor Schaesberg, een voor Nieuwenhagen en een voor Umbach over Worms (GBBL, www.gbbl.nl, n.d.).

Uit de enquête blijkt dat de attitude van de GBBL met betrekking tot de nationale volkshuisvesting minimaal rechts van het midden scoort ($M=3.14$). Met betrekking tot de lokale volkshuisvesting heeft de partij daarentegen een minimaal linkse score ($M=2.88$). Paragraaf 12.2 en 12.4 gaan dieper in op de standpunten van de GBBL ten aanzien van de volkshuisvesting.

Woningcorporatie(s)

In de gemeente Landgraaf zijn drie woningcorporaties werkzaam: woonmaatschappij Hestia groep, de woningvereniging Ubach over Worms [UoW] en wonen Heuvelsteden, onderdeel van Wonen Limburg.

Hestia is een vrij jonge corporatie en is opgericht in 2000. Toch heeft de woningcorporatie een rijke historie dankzij haar voorgangers: woningstichting Kerkrade, Nieuwenhagen en Schaesberg. De corporatie is zowel werkzaam in Landgraaf als in Kerkrade. Hestia behoort met een woningbezit van ca. 6.000 woningen tot de groep middelgrote woningcorporaties (CFV, 2010). In de gemeente Landgraaf bezit Hestia ca. 3.420 woningen (Hestia groep, www.hestiagroep.nl, n.d.).

Woningcorporatie UoW is sinds 1929 werkzaam in Umbach over Worms. De corporatie behoort met een bezit van ca. 1.300 woningen tot de groep kleinere woningcorporaties. Naast eengezinswoningen en galerijwoningen bezit de corporatie ook zorgwoningen. Deze zorgwoningen zijn gesitueerd in de zorgcentrum Heereveld.

Wonen Heuvelsteden is een onderdeel van Wonen Limburg, een woningcorporatie die ca. 24.000 woningen beheert. De afdeling Wonen Heuvelsteden bezit in totaal ca. 3.740 woningen in het totale werkgebied, waarvan 133 in Landgraaf (Wonen Limburg, 2010, p. 116). Wonen Limburg heeft als taak het huisvesten van mensen die dit niet zelf kunnen (Wonen Limburg, www.wonenlimburg.nl, n.d.)

Vooruitblik

Tabel 12.2 geeft een overzicht van de prestatieonderwerpen die aan bod zijn gekomen in de onderzochte documenten. Per document worden in het hoofdonderzoek alleen de belangrijke bevindingen en conclusies gepresenteerd. Een volledige beschrijving en analyse van de prestatieonderwerpen zijn te vinden in bijlage C.

Zoals aangegeven in de operationalisatie wordt per document gekeken naar het belang van de lokale volkshuisvesting waarbij individueel naar de thema's leefbaarheid, de groepen senioren en starters, woonzorgarrangementen en herstructurering wordt gekeken. Vervolgens wordt de interlokale scope van de documenten onderzocht aan de hand van de thema's duurzaam bouwen en regionale samenwerking. Ook wordt gezien of binnen de documenten aandacht wordt besteed aan interactieve beleidsvorming (expliciet gericht op de burger) en het betrekken van de burger bij de eigen leefomgeving. Tot slot wordt per document onderzocht hoeveel en welke prestatieonderwerpen aan bod komen.

Tabel 12-2: Overzicht doorwerking prestatieonderwerpen GBBL

Onderwerp	Partijprogramma 2006	Coalitieakkoord 2006-2010	Partijprogramma 2010	Coalitieakkoord 2010-2014	Prestatieafspraken 2011
Kernvoorraad					
Nieuwbouwproductie					
Doelgroep					
Starters					
Huurprijsbeleid					
Woonruimte-verdelingsbeleid					
Huursubsidiebeleid					
Gehandicapte					
Statushouders					
Senioren					
Daklozen					
Woon- zorgarrang.					
Algemeen herstructureringsbeleid					
Sloop					
Samenvoegen woningen					
Woningverbetering					
Nieuwbouw laagsegment koop					
Verkoopbeleid					
Tussenvormen					
Fysieke omgeving					
Sociale veiligheid					
Woningkwaliteit					
Duurzaam bouwen					
Levensloopbestendig bouwen					
Burgerparticipatie 1.0					
Burgerparticipatie 2.0					
Particulier opdrachtgeverschap					
Verdeling van Kosten					
Financiële continuïteit					
Grondbeleid					
Samenwerking corporaties					

Bron: eigen werk

12.2 Partijprogramma GBBL 2006

Er is geen duidelijke ideologie terug te vinden in het partijprogramma van GBBL. In het partijprogramma van GBBL wordt aangegeven dat de identiteit van de verschillende dorpen gehandhaafd dient te worden. Het partijprogramma van de PvdA, in de vergelijkingscasus Delfzijl, is hierdoor ideologischer dan die van GBBL.

Van de lokale volkshuisvestingsthema's wordt het beleid met betrekking tot de leefbaarheid en de groep senioren uitvoerig besproken. Beleid met betrekking tot herstructurering komt beperkter aan bod: "Er dienen betaalbare huurwoningen gerealiseerd te worden op de huidige Irene- en Beatrixlaan" (GBBL, 2006, p. 1). De lokale volkshuisvestingsthema's groep starters en woon-zorgarrangementen blijven buiten beschouwing. In het partijprogramma van de PvdA Delfzijl wordt alleen beleid met betrekking tot de groep starters niet besproken. Hierdoor kan niet gesteld worden dat de GBBL zich sterker op het lokale volkshuisvestingsbelang richt dan de PvdA Delfzijl.

De interlokale thema's duurzaamheid en regionale samenwerking worden geheel niet genoemd in het partijprogramma van de GBBL (2006), terwijl beide wel aangehaald worden in het partijprogramma van de PvdA Delfzijl (2006). De PvdA heeft hierdoor een sterkere interlokale scope dan GBBL. Dit sluit aan bij de stellingen "lokale partijen hebben een positievere houding ten opzichte van regionale samenwerking" en

“lokale partijen hebben een bredere scope, waardoor het interlokale thema duurzaam bouwen uitvoerig wordt besproken”.

GBBL wil de betrokkenheid en zeggenschap van de bewoners bij de eigen leefomgeving vergroten. Burgerparticipatie 2.0 komt niet aan bod. Hieruit blijkt niet dat de lokale lijst (GBBL) de burger sterker betreft bij het volkshuisvestingsbeleid dan de lokale partij (PvdA Delfzijl).

In het verlengde van de bovenstaande constatering blijkt ook dat het aantal prestatieafspraken die in het partijprogramma van GBBL worden genoemd, redelijk beperkt is; van de 31 prestatieonderwerpen komen er 9 aan bod. Ter vergelijking: in de casus Delfzijl zijn 15 van de 31 prestatieonderwerpen besproken. Dit lijkt aan te sluiten op de stelling “lokale lijsten hebben een beperktere scope dan lokale partijen”.

12.3 Coalitieakkoord 2006-2010

In het partijprogramma uit 2006 van GBBL (2006) werd belang gehecht aan het waarborgen van de identiteit van de verschillende dorpen. Dit punt komt ook weer in het coalitieakkoord tussen GBBL, PvdA, SP en GL naar voren.

Van de lokale volkshuisvestingsthema's wordt er geen aandacht besteed aan beleid met betrekking tot de leefbaarheid, de groepen senioren en starters, woon-zorgarrangementen en herstructurering. In het coalitieakkoord van de Delfzijlse casus wordt alleen beleid met betrekking tot de leefomgeving uitgebreid aangehaald. Het thema starters blijft buiten beschouwing en de overige thema's worden beperkt aangehaald. De coalitie van de Landgraafse casus besteedt hierdoor meer aandacht aan de lokale volkshuisvestingsthema's dan de Delfzijlse casus.

Aan het interlokale thema regionale samenwerking wordt uitvoerig aandacht besteed in het coalitieakkoord. De dominante positie van GBBL heeft er niet voor gezorgd dat er een negatievere houding is ten aanzien van regionale samenwerking in vergelijking met de Delfzijlse casus. Er worden geen voornemens geformuleerd in het coalitieakkoord voor het interlokale thema duurzaam bouwen, dit is wel het geval voor de Delfzijlse casus. Hierdoor lijkt de stelling “lokale lijsten hebben een minder brede scope dan lokale partijen, waardoor het thema duurzaamheid minder uitvoerig aan bod komt” door te werken op het coalitieakkoord.

De twee vormen burgerparticipatie 1.0 en 2.0 krijgen beide een plaats in het coalitieakkoord. Hierdoor kan worden geconcludeerd dat de burger in de Landgraafse casus sterker verweekeld worden bij het volkshuisvestingsbeleid dan in de Delfzijlse casus, waar alleen burgerparticipatie 1.0 wordt behandeld.

Van de 31 prestatieonderwerpen worden er 12 onderwerpen in het coalitieakkoord tussen GBBL, PvdA, SP & GL besproken. In het coalitieakkoord in de Delfzijlse casus waren dit er 11. De stelling “lokale partijen hebben een bredere scope dan lokale lijsten” wordt vanuit de analyse van de coalitieakkoorden niet bevestigd. Er worden 3 prestatieonderwerpen in het partijprogramma van GBBL genoemd, die vervolgens niet terug te vinden zijn in het coalitieakkoord voor de periode 2006-2010. Dit was tevens het geval bij de Delfzijlse casus. Deze constatering sluit niet aan bij de stelling “lokale lijsten beloven veel maar maken minder waar”.

12.4 Partijprogramma GBBL 2010

Van de lokale volkshuisvestingsthema's worden voor de leefbaarheid en herstructurering wel voornemens geformuleerd in het partijprogramma van GBBL, dit is niet het geval voor beleid met betrekking tot de groep starters en woon-zorgarrangementen. De groep senioren wordt verder nog beperkt besproken. Ter vergelijking: In het partijprogramma van de PvdA Delfzijl wordt alleen het beleid met betrekking tot woon-zorgarrangementen niet besproken. Deze bevinding gaat in tegen de stelling dat lokale lijsten zich sterker op het lokale volkshuisvestingsbeleid richten dan lokale partijen.

Zowel in het partijprogramma van de GBBL als in het partijprogramma van PvdA Delfzijl komt een positieve attitude ten aanzien van regionale samenwerking naar voren. Ook het andere interlokale thema, duurzaam bouwen, wordt aangehaald in de partijprogramma's van GBBL en de PvdA Delfzijl. Dit gaat in tegen de stellingen “lokale partijen hebben een negatievere houding ten opzichte van regionale samenwerking” en “lokale partijen hebben een sterkere interlokale scope dan lokale lijsten”.

GBBL vindt dat bij de uitvoering van het beleid burgers sterker betrokken dienen te worden. De wijkplatforms zijn hier bij uitstek geschikt voor. Deze burgerparticipatie wordt evenwel in het partijprogramma van de PvdA Delfzijl besproken. Burgerparticipatie 2.0, het daadwerkelijk overdragen van het beheer en onderhoud van de leefomgeving aan de burger, krijgt geen plaats in beide partijprogramma's.

De scope van het partijprogramma van GBBL uit 2010 is minder breed dan die van de PvdA Delfzijl. In het partijprogramma van GBBL worden namelijk van de 31 prestatieonderwerpen 9 onderwerpen besproken terwijl de PvdA Delfzijl 16 onderwerpen aanhaalt. Het partijprogramma van GBBL uit 2006 had met 9 besproken prestatieonderwerpen tevens een beperkte scope. In vergelijking met het programma van 2010 valt op dat in het programma van 2006 onderwerpen die raakvlak hebben met nieuwbouwactiviteiten zoals: kernvoorraad, nieuwbouw lage segment koop en levensloopbestendig bouwen, achter wege gelaten worden. Hiervoor in de plaats zijn de onderwerpen: sloop, samenvoegen woningen en woningbouwverbetering gekomen. Het toenemende besef dat de gemeente Landgraaf te maken krijgt met krimp ligt hier waarschijnlijk aan ten grondslag. Ook het onderwerp duurzaam bouwen is in het partijprogramma 2010 (GBBL) toegevoegd. Dit wordt veroorzaakt door de toenemende aandacht voor het onderwerp duurzaamheid.

12.5 Coalitieakkoord GBBL, PvdA en VVD; 2010

Van de lokale volkshuisvestingsthema's worden in het coalitieakkoord tussen GBBL, PvdA & VVD uit 2010 alleen de onderwerpen herstructurering en leefbaarheid besproken. Van de lokale thema's worden de groepen starters en senioren en woon-zorgarrangementen niet genoemd. Ter vergelijking worden in het coalitieakkoord van de Delfzijlse casus alle lokale volkshuisvestingsthema's besproken, waarvan beleid met betrekking tot starters beperkt. Hierdoor lijkt de stelling "lokale lijsten richten zich sterker op lokale volkshuisvestingsvraagstukken" niet door te werken op het coalitieakkoord.

Het interlokale thema regionale samenwerking wordt zowel in het coalitieakkoord van de Landgraafse als de Delfzijlse casus besproken. Deze constatering sluit niet aan bij de stelling dat lokale partijen een positievere attitude hebben ten aanzien van regionale samenwerking. Het thema duurzaam bouwen komt niet voor in het coalitieakkoord, waarin de GBBL deelneemt. Daarentegen wordt in de Delfzijlse casus duurzaam bouwen wel genoemd. De stelling "lokale lijsten hebben minder oog voor het interlokale thema duurzaam bouwen" lijkt hierbij door te werken op de coalitieakkoorden voor de periode 2010-2014.

Burgerparticipatie 1.0 wordt in het programma van GBBL uit 2010 wel besproken, maar burgerparticipatie 2.0 niet. Hetzelfde geldt voor het partijprogramma van de PvdA uit 2010. Hierdoor wordt de stelling "lokale lijsten betrekken burgers sterker bij het beleid dan lokale partijen" niet bekrachtigd.

Ook de scope van het coalitieakkoord in de Landgraafse casus is een stuk kleiner dan die bij de Delfzijlse casus. In het coalitieakkoord van GBBL et al. uit 2010 komen van de 31 onderwerpen er 5 aan bod. In het coalitieakkoord van de PvdA Delfzijl et al. (2010) waren dit er 17. Een doorwerking van de stelling "lokale partijen hebben een bredere scope dan lokale lijsten" is hierbij plausibel.

12.6 Prestatieafspraken gemeente Landgraaf, Hestia, UoW en Wonen Limburg

In de prestatieafspraken van de gemeente Landgraaf worden alle lokale volkshuisvestingsthema's genoemd met uitzondering van de groep starters. Het thema woon-zorgarrangementen krijgt geen plaats in de prestatieafspraken van de Delfzijlse casus en beleid met betrekking tot starters beperkt. De lokale volkshuisvestingsthema's komen hierdoor in de prestatieafspraken van de gemeente Landgraaf uitvoeriger terug.

Het belang van regionale samenwerking wordt in de inleiding breed uitgemeten. De prestatieafspraken zijn geschreven binnen de kaders van de provinciale en regionale woonvisie. Verder zijn de Regionale Woningbouwprogrammering Parkstad Limburg en de herstructureringsvisie woningvoorraad Parkstad Limburg van belang. De stelling "lokale lijsten hebben een negatieve houding ten opzichte van regionale samenwerking" lijkt hierbij niet door te werken op de prestatieafspraken.

Ook het interlokale thema duurzaam bouwen wordt in de prestatieafspraken besproken. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat duurzaam bouwen als uitgangspunt heeft om de woonlasten van de doelgroep te verlagen. Hierdoor krijgt het interlokale thema toch een lokaal karakter.

Het belang van het betrekken van de burger bij het volkshuisvestingsbeleid komt in de prestatieafspraken naar voren. Hierbij gaat het om de burger te laten participeren bij het beleid. Er worden geen afspraken gemaakt met betrekking tot burgerparticipatie 2.0. Een vergelijkbaar beeld is bij de Delfzijlse casus naar voren gekomen.

Van de 31 prestatieonderwerpen worden over 20 onderwerpen afspraken gemaakt. De scope van de prestatieafspraken in Landgraaf is hierdoor breder dan de scope van de prestatieafspraken in de gemeente Delfzijl. De stelling "lokale partijen hebben een bredere scope dan lokale lijsten" werkt niet door op de prestatieafspraken van de *krimp gemeenten*. De prestatieafspraken zijn relatief zacht van karakter. 47% van de prestatieafspraken zijn te typeren als zogenaamde resultaatafspraken. De prestatieafspraken van de Delfzijlse casus zijn met een percentage van 71% resultaatafspraken een stuk harder van karakter. Dit gaat in tegen de bevindingen uit de enquête dat de lokale lijsten sterkere de voorkeur geven aan resultaatafspraken dan lokale partijen.

12.7 Lokale verhoudingen

Deze paragraaf onderzoekt de lokale verhoudingen tussen de wethouder (voorgedragen door GBBL), de GBBL fractie, woningcorporatie Hestia en de burgers van de gemeente Landgraaf. De informatie is verzameld aan de hand van interviews met de wethouder Dritty, voorgedragen door GBBL, en dhr. Caris, van de woningcorporatie Hestia. Beide geïnterviewde personen zijn sterk betrokken geweest bij de prestatieafspraken tussen de gemeente Landgraaf en Hestia, UoW en Wonen Limburg en hebben ook onderling contact.

Deze paragraaf heeft als doel om de bevindingen uit de documentenanalyse te controleren. Verder heeft deze paragraaf als doel om de overige stellingen uit de theorie, literatuur en de enquête te toetsen en te komen tot eventueel nieuwe inzichten.

Het eerste deel betreft het interview met wethouder Dritty, voorgedragen door de lokale lijst. Wethouder Dritty heeft de portefeuilles Financiën, Ruimtelijke ontwikkeling, Grondzaken, Economie, Toerisme en Parkstad Limburg DB. Wethouder Erkens heeft onder andere de portefeuille volkshuisvesting en is hierdoor ook intensief betrokken geweest bij de totstandkoming van de prestatieafspraken. Wethouder Erkens is ook voorgedragen door GBBL, waardoor GBBL voldoet aan de criteria van dominante lijst binnen de gemeente Landgraaf. Het tweede deel somt de bevindingen uit het interview met dhr. Caris op.

Wethouder Dritty

Succes GBBL

In de raadsperiode 2002-2006 was er een coalitie gevormd tussen GBBL, de VVD en het CDA. Binnen deze coalitie waren er toentertijd duidelijke verschillen van inzicht en interpretatie van de bevolkingsprognoses. De wethouder volkshuisvesting, toentertijd voorgedragen door het CDA, was van mening dat er meer gebouwd moest worden, zodat de mensen vanzelf naar de gemeente zouden komen. Terwijl GBBL van mening was dat er gebouwd moest worden naar de behoefte. Tijdens de raadsperiode 2002-2006 had de GBBL op dit punt gebroken met de coalitie.

Een van de speerpunten van de GBBL was dat er gebouwd moest worden overeenkomstig de behoefte. Deze positie van de lokale lijst heeft voor een belangrijk deel bijgedragen aan de verkiezingswinst na de verkiezingen van 2006. GBBL heeft hierdoor van de 25 zetels 9 zetels gekregen. Het succes uit 2006 heeft GBBL met name hieraan te danken.

Een andere verklaring voor het succes is de binding van de leden met de burgers en het lokale verenigingsleven. GBBL is ontstaan door de samenwerking van drie lokale partijen die zich voorheen apart richtten op de drie wijken van de gemeente Landgraaf (A. Dritty, persoonlijke mededeling, 4 mei 2012).

Het succes van de PvdA in Delfzijl is met name te danken aan de traditionele grote PvdA achterban en minder aan het wel of niet goed functioneren van de partij. Dit sluit aan bij de stelling "lokale lijsten behalen het succes vanuit hun eigen prestaties, wat de lokale democratie ten goede komt".

Opleidingsmogelijkheden

Via de gemeentelijke griffie kunnen raadsleden op cursus. Verder biedt GBBL incidenteel bepaalde personen opleidingsmogelijkheden aan die door de partij (lees lijst) worden gefinancierd: bijvoorbeeld een training debatteren. Laatst heeft een raadslid ook de mogelijkheid gehad om een WMO cursus te volgen (A. Dritty, persoonlijke mededeling, 4 mei 2012). Net als de PvdA in Delfzijl heeft ook de GBBL eigen opleidingsmogelijkheden. Opvallend is dat van de casussen GBBL de enige lokale lijst is met eigen opleidingsmogelijkheden.

Relatie wethouder en de GBBL fractie

Wethouder Dritty geeft aan dat hij met wethouder Erkens en hun ambtenaren invloed hebben gehad op de inhoud van de prestatieafspraken en de wijkontwikkelingsplannen. Bij de ontwikkeling van de prestatieafspraken proberen de wethouders te werken binnen de contouren van de structuurvisie en het coalitieakkoord. De wethouder houdt de actualiteiten in de gaten. Ook is de wethouder lid van de commissie ruimte en wonen van de VNG. Er zitten verschillende wethouders in deze commissie. "Hierbij hoor je uit alle streken van het land wat er speelt" (A. Dritty, persoonlijke mededeling, 4 mei 2012).

Wethouder Dritty geeft aan dat de GBBL fractie de discipline heeft om vrijwel iedere maandag bij elkaar te komen. Hier aan nemen raadsleden, fractieassistenten en de wethouders deel en bespreken daarbij actuele punten. Hierbij worden zeer concrete onderwerpen besproken. Op deze wijze houden ze elkaar op de hoogte. Dit structurele overleg tussen de raadsleden, wethouders en fractieassistenten is bij geen van de casussen terug gevonden.

Door de eigen fractie wordt de wethouder ook inhoudelijk gevoed. Dit is echter op een ander niveau. Hierbij moet gedacht worden aan concrete bevindingen of verzoeken vanuit de fractie. Zoals bepaalde dingen die spelen in een straat of wijk. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de maandagavond. Het overleg is hierdoor systematisch. Het gaat om tweerichtingsverkeer. De wethouder luistert naar de concrete aspecten en probeert de rol van adviseur in te nemen. "Ik ben me bewust van het dualisme, de meeste wethouders zullen je daarom zeggen dat ze nauwelijks contact hebben met de fractie. Dat is alleen een antwoord wat politiek wenselijk is" (A. Dritty, persoonlijke mededeling, 4 mei 2012).

Invloed GBBL

De GBBL heeft niet daadwerkelijk invloed op de inhoud van de prestatieafspraken. Het belangrijkste punt van GBBL omtrent de prestatieafspraken is dat er gebouwd moet worden naar de behoefte. Dit standpunt wordt door de woningcorporaties ook gedragen, maar dit komt niet doordat het van GBBL komt. De enige invloed die GBBL heeft op de prestatieafspraken is het feit dat deze binnen de contouren van het coalitieakkoord zijn geschreven.

Relatie tussen de wethouder en de coalitie

Vanaf eind november is de samenstelling van de coalitie veranderd. De VVD is namelijk uit de coalitie gestapt. Het functioneren van de wethouder, voorgedragen door de VVD, lag hier aan ten grondslag. De coalitie zag dat de wethouder, voorgedragen door de VVD, enorm worstelde met de dossiers. Hierover is toen gesproken. De VVD was van mening dat de coalitie hiermee het vertrouwen van de partij had opgezegd (A. Dritty, persoonlijke mededeling, 4 mei 2012). Dat de wethouder, voorgedragen door de VVD, niet naar behoren functioneerde, met name door het ontbreken van professionaliteit, gaat in tegen de stelling dat lokale lijsten minder professioneel te werk gaan dan lokale partijen.

Wethouder Dritty omschrijft de relatie met de coalitie als goed. Dat de wijkontwikkelingsplannen in een keer goed zijn gekeurd bevestigt dit.

Invloed coalitie

De coalitie heeft nauwelijks invloed gehad op de inhoud van de wijkontwikkelingsplannen. Maar doordat de burgers zeer intensief zijn betrokken bij de wijkontwikkelingsplannen zijn deze in een keer goedgekeurd door de coalitie.

De coalitie heeft invloed gehad op de prestatieafspraken, alleen zeer beperkt en niet direct. Naast de structuurvisies geeft de wethouder aan dat de afspraken die zijn gemaakt in het coalitieakkoord, in het achterhoofd mee worden genomen. Deze afspraken probeert de wethouder in de prestatieafspraken te vertalen.

De wethouder is een keer bijgestuurd door de coalitie het ging hier om een project in het buitengebied. De wethouder had dit een mooi project gevonden, maar legt zich neer bij de beslissing van de coalitie.

Invloed oppositie

Met de standpunten van de oppositie wordt in zoverre rekening gehouden dat wanneer deze hout snijden, deze ook worden meegenomen. Echter zijn er geen specifieke onderdelen te noemen die daadwerkelijk door de oppositie zijn ingebracht. De SP heeft tegen de inhoud van de wijkontwikkelingsplannen gestemd. Hierbij werd wel aangegeven dat het puur inhoudelijk was. De SP vond wel dat de procesvoering van het plan lof verdient.

Op de inhoud van de prestatieafspraken hebben de oppositiepartijen geen invloed gehad.

Betrokkenheid burger

De GBBL heeft een ledenbestand van 100 mensen. Deze 100 mensen zijn op verschillende manier betrokken met de Landgraafse samenleving. De gesprekken met de leden over wat er speelt en leeft, vormt de basis voor het partijprogramma. GBBL probeert eigenlijk gedurende de gehele 4 jaar om deze gesprekken te organiseren.

Zoals eerder aangegeven, is er geen gemeentelijke woonvisie opgesteld maar wel wijkontwikkelingsplannen. Bij de totstandkoming van deze wijkontwikkelingsplannen zijn de burgers intensief betrokken geweest. Deze burgerparticipatie heeft plaats gevonden vanaf het begin tot aan het eind van het proces van vaststelling van de documenten. Zo zijn burger geconsulteerd, er zijn workshops georganiseerd en de wethouders en ambtenaren zijn daadwerkelijk in de wijk gaan kijken wat er zoal speelt.

Het is niet alleen gebleven bij consultatie van de burger. De burger heeft ook de mogelijkheid gehad om de wijkontwikkelingsplannen bij te sturen. Een van de wensen was meer groen. Deze wens is vervolgens meegenomen in de wijkontwikkelingsplannen.

De burger is niet betrokken geweest bij de totstandkoming van de prestatieafspraken.

Relatie woningcorporaties

De samenwerking tussen de corporatie en de wethouder wordt door dhr. Dritty als constructief getypeerd. Tussen de wethouder en de corporaties wordt vaak op het scherpst van de snede dialoog gevoerd, echter is er wel altijd een oplossing.

Er zijn wel verschillen tussen de partijen merkbaar. De SP bijvoorbeeld houdt scherp in de gaten of de woningcorporatie de mensen met de smalste beurs wel bedient. De traditionele invalshoeken ziet wethouder Dritty duidelijk terug komen.

Dritty is van mening dat het toezicht op de woningcorporaties versterkt dient te worden. Gemeenten mogen volgens Dritty sterker in de toezichthoudende rol zitten. Er is wel een moeilijkheid: wanneer dit op lokaal niveau georganiseerd moet worden is de kans aanwezig dat de gemeente te maken krijgt met belangenverstrengeling. Wanneer een gemeente wil beleggen, moeten ze aan bepaalde voorwaarden voldoen. Deze regels zouden voor woningcorporaties ook moeten gelden. "Woningcorporaties hebben overheidsgeld in bezit" (A. Dritty, persoonlijke mededeling, 4 mei 2012).

Dritty ziet de woningcorporatie het liefst als samenwerkingspartner. "Soms is het gemakkelijk om te denken deden ze maar precies wat we willen." "Maar doordat je als samenwerkingspartner werkt kun je de gemeente een kritische spiegel voorhouden" (A. Dritty, persoonlijke mededeling, 4 mei 2012).

De wethouder heeft een negatieve houding ten opzichte van corporatievermogen overhevelen richting de centrale overheid. Hierbij geeft hij aan dat het wel een goede zaak is dat de woningcorporatie over hun commerciële activiteiten vennootschapsbelasting moet betalen. Wanneer je naar de sociale component kijkt, is het afdragen van corporatievermogen een vorm van het rondpompen van geld. De

woningcorporaties hebben volgens wethouder Dritty dit vermogen nodig om te kunnen investeren in de lokale volkshuisvesting.

De gemeente Landgraaf heeft op dit moment geen gemeentelijke woonvisie. Wel zijn er voor de drie wijken Schaesberg, Ubach over Worms en Nieuwenhagen wijkontwikkelingsplannen gerealiseerd. In het proces van de wijkontwikkelingsplannen zijn de corporaties als partner betrokken geweest.

De vorige wethouder, voorgedragen door het CDA, had een slechtere verstandhouding met de woningcorporaties. Dritty kan niet zeggen of dit aan de partij of aan de persoonlijke aard van de wethouder lag. Deze wethouder werkte veel sterker samen met de projectontwikkelaar en zette de woningcorporaties buiten spel.

Er vindt ongeveer 1x per 3 maanden bestuurlijk overleg plaats tussen de gemeente en de woningcorporaties. Op projectniveau is dit overleg frequenter.

Type prestatieafspraken en inhoud

Voornamelijk worden intentieafspraken gemaakt. Op projectniveau worden hoofdzakelijk garantieafspraken gemaakt. De partijen kunnen er voordeel bij hebben om zich niet helemaal in het beton te gieten.

Overig

Het belang van regionale samenwerking komt in het gesprek met wethouder Dritty veelvuldig naar voren. Er is duidelijk gekozen om geen gemeentelijke woonvisie te ontwikkelen, omdat een regionale woonvisie beter in staat is de problematiek die van regionale aard is, aan te pakken. De prestatieafspraken tussen de gemeente Landgraaf, Hestia, UoW en Wonen Limburg zijn hierdoor gebaseerd op de regionale woonvisie. Deze constatering gaat in tegen de stelling dat lokale lijsten een negatieve houding hebben ten opzichte van regionale samenwerking.

Interview dhr. Caris- Hestia

Dhr. Caris is teamleider van de afdeling Strategie, Beleid en communicatie van de Hestia groep. Vanuit zijn functie bij de afdeling Strategie, Beleid en communicatie is dhr. Caris intensief betrokken bij de totstandkoming van de prestatieafspraken met de gemeente Landgraaf. Deze betrokkenheid beperkt zich met name tot het ambtelijk overleg tussen de gemeente Landgraaf en de Hestia groep. De vragen die betrekking hebben op het bestuurlijk overleg zijn door dhr. Caris voorgelegd aan de bestuurder van de Hestia groep dhr. Vinken.

Relatie met wethouder Landgraaf

Hestia groep en de gemeente Landgraaf hebben verschillende belangen. Desondanks is er sprake van een open verstandhouding. De gemeente Landgraaf en de Hestia groep verschillen wel eens van inzicht. Toch worden deze verschillen altijd opgelost. Er lopen momenteel geen slepende kwesties (M. Caris, persoonlijke mededeling, 7 mei 2012).

Relatie wethouders overige gemeente(n)

Naast de gemeente Landgraaf heeft de Hestia groep bezit in de gemeente Kerkrade. Volgens dhr. Caris zijn er zeker verschillen tussen de wethouder van de gemeente Landgraaf en de gemeente Kerkrade. Hierbij liggen volgens dhr. Caris persoonlijke kenmerken van de wethouder sterker aan ten grondslag dan de politieke achtergrond van de wethouder.

De geïnterviewde geeft aan dat hij niets merkt van het feit dat de wethouders met de portefeuilles volkshuisvesting en ruimtelijke ordening zijn voorgedragen door lokale lijsten. "De wethouders zijn werkzaam en woonachtig in dezelfde gemeente waardoor het lokale belang altijd aanwezig is" (M. Caris, persoonlijke mededeling, 7 mei 2012).

Verschillen in professionaliteit tussen de GBBL en de overige partijen worden door Caris ook niet gezien. Dat de GBBL een relatief grote partij en tevens een stabiele factor in de Landgraafse politiek is, kan hier aan ten grondslag liggen.

Betrokkenheid woningcorporatie

De Hestia groep is beperkt betrokken geweest bij de regionale woonvisie van Parkstad Limburg. Hestia groep heeft alleen de mogelijkheid gehad om als klankbord een reactie te geven op de conceptversie van deze regionale woonvisie. Ze hebben hierbij geen mogelijkheid gehad om de inhoud van de woonvisie bij te sturen.

Bij de ontwikkeling van de wijkontwikkelingsplannen van de verschillende wijken binnen de gemeente Landgraaf is de Hestia groep zeer intensief betrokken geweest. Van begin af aan is de corporatie als samenwerkingspartner zeer betrokken geweest waarbij ze ook daadwerkelijk invloed heeft gehad op de inhoud van deze wijkontwikkelingsplannen.

Wanneer er wordt gekeken naar de regionale woonvisie is dhr. Caris van mening dat de belangen van Hestia onvoldoende zijn behartigd. Er ligt een onevenredig deel van de herstructureringsopgave bij de woningcorporaties. Wat betreft de prestatieafspraken zijn de belangen van Hestia voldoende behartigd. Zo heeft Hestia bij de prestatieafspraken er voor gezorgd dat naast de woningvoorraad van Hestia ook de particuliere woningvoorraad geherstructureerd gaat worden.

Het overleg tussen de gemeente Landgraaf en Hestia is eerder ad hoc van karakter dan dat het systematisch is. Het traject van de start van de prestatieafspraken tot deadline bevat weinig systematiek. "Zo komt er onverwacht een concept binnen vervolgens geeft de woningcorporatie hier feedback op". "Je weet niet wanneer er een aangepast versie wordt aangeleverd" (M. Caris, persoonlijke mededeling, 7 mei 2012).

Tussen de gemeente Landgraaf en Hestia vindt er 3 tot 4 keer per jaar bestuurlijk overleg plaats. Het ambtelijk overleg is voorbereidend op het bestuurlijk overleg. Dit gebeurt daarom minimaal 3 tot 4 keer per jaar. Het ambtelijk overleg mag volgens dhr. Caris intensiever plaatsvinden.

Betrokkenheid burgers

Bij de wijkontwikkelingsplannen (WOP) zijn de burger wel intensief betrokken geweest. In het WOP van Nieuwenhagen zijn een aantal contactmoment geweest met burgers. Eerst is aan de bewoners gevraagd hoe hun wijk er in de toekomst zou moeten zien. Toen de concepten klaar waren is dit terug gekoppeld bij een algemene bewonersbijeenkomst. De mening van de burgers heeft hierbij ook invloed gehad op de inhoud van het WOP.

Burgers zijn niet betrokken geweest bij de inhoud van de prestatieafspraken. Dit komt omdat de prestatieafspraken een uitwerking van de wijkontwikkelingsplannen zijn, waar de burgers al bij betrokken zijn geweest.

Relatie politiek overig

Met de verschillende fracties uit de gemeenteraad heeft Hestia onregelmatig contact. Er komen wel eens vragen vanuit de gemeenteraad. Het komt voor dat een raadslid iets wil weten of een gesprek voert met de woningcorporatie. Er wordt geen gebruik gemaakt van gestructureerd overleg.

Voorkeur type prestatieafspraken

Door de gemeente Landgraaf en Hestia worden twee verschillende documenten met prestatie afspraken opgesteld. De lijn die Hestia en de gemeente Landgraaf willen volgen, wordt vastgelegd in een meerjarenplan. Vervolgens worden concrete afspraken jaarlijks op projectniveau vastgesteld.

Voor de lange termijn afspraken zijn de intentieafspraken bruikbaar en voor de korte termijn zijn de garantieafspraken beter toepasbaar.

12.8 Conclusie PvdA Delfzijl versus GBBL

Succes van de partij/lijs

Het succes van de PvdA Delfzijl is met name te danken aan de traditionele PvdA achterban in de gemeente. GBBL heeft haar succes met name te danken aan twee factoren. In de periode 2002-2006

hadden de partijen in de gemeente Landgraaf verschillende interpretaties over de bevolkingsprognoses. De wethouder volkshuisvesting die in deze periode door het CDA was voorgedragen, was van mening dat er meer gebouwd moest worden in de gemeente. Een van de speerpunten van GBBL was dat er gebouwd moest worden naar behoefte. Dit heeft voor een deel gezorgd voor het succes wat GBBL in 2006 behaald heeft.

Een andere verklaring voor het blijvend succes is de binding die de leden van de lijst hebben met de burgers en het lokale verenigingsleven. Deze constatering sluit aan bij de stelling “lokale lijsten behalen hun succes uit hun eigen prestaties wat de lokale democratie ten goede komt”.

Opleidingsmogelijkheden

Bij de *krimp gemeenten* valt op dat zowel GBBL als de PvdA Delfzijl opleidingsmogelijkheden bieden voor raadsleden en wethouders. Van de onderzochte lokale lijsten is de GBBL de enige die deze opleidingsmogelijkheden beschikbaar stelt. Deze opleidingen worden incidenteel aan specifieke personen aangeboden. De PvdA Delfzijl maakt hierbij gebruik van het landelijk opleidingsinstituut van de PvdA terwijl de opleidingen voor GBBL raadsleden en wethouders lokaal wordt georganiseerd. De stelling “lokale partijen hebben door hun landelijk netwerk meer opleidingsmogelijkheden dan lokale lijsten” sluit hierbij niet aan.

Invloed moederpartij

De fractievoorzitter van de PvdA Delfzijl heeft aangegeven dat het partijprogramma van de PvdA deels is gebaseerd op een landelijk gedistribueerd format (A. Zoethout, persoonlijke mededeling, 25 juli 2012). De PvdA past het partijprogramma wel helemaal aan op de lokale problematiek. Hierdoor dienen conclusies over de scope, het belang van de lokale volkshuisvestingsthema's, de interlokale thema's en burgerparticipatie van het partijprogramma van de PvdA Delfzijl met enige voorzichtigheid te worden getrokken.

One-issue versus brede scope

Uit de stelling is naar voren gekomen dat lokale lijsten *one-issue* partijen zijn. In het partijprogramma van GBBL uit 2006 en 2010 komen 9 van de 31 prestatieonderwerpen aan bod. GBBL kan hierdoor niet worden getypeerd als een *one-issue partij*.

Wel blijkt dat de partijprogramma's van de PvdA Delfzijl voor de verkiezingen van 2006 en 2010 een bredere scope hebben dan de programma's van GBBL. De programma's van de PvdA Delfzijl uit 2006 en 2010 bespreken respectievelijk 14 en 15 prestatieonderwerpen. Vanuit de analyse van de partijprogramma's kan de stelling “lokale lijsten hebben een engere scope dan lokale partijen” worden bevestigd.

De beperktere scope van GBBL lijkt hierbij door te werken op het coalitieakkoord voor de periode 2010-2014. In de Landgraafse casus worden van de 31 prestatieonderwerpen over maar 5 onderwerpen afspraken gemaakt. Terwijl in het coalitieakkoord van de Delfzijlse casus 17 prestatieafspraken aan bod komen.

De coalitieakkoorden van de Delfzijlse en Landgraafse casussen hebben daarentegen voor de periode 2006-2010 nagenoeg een even brede scope. In het coalitieakkoord tussen GBBL, PvdA, SP & GL worden 12 onderwerpen aangegeven terwijl in het coalitieakkoord tussen PvdA Delfzijl, CU & VVD 11 onderwerpen worden besproken.

Een analyse van de prestatieafspraken van de Landgraafse en Delfzijlse casus geeft aan dat de scope van de prestatieafspraken van de Landgraafse casus met 20 onderwerpen een bredere scope heeft dan de Delfzijlse casus, waar met betrekking tot 18 onderwerpen afspraken zijn gemaakt. De stelling “lokale lijsten hebben een beperktere scope dan lokale partijen” werkt hierbij niet door op de wethouder voorgedragen door GBBL (lokale lijst).

Belang lokale volkshuisvestingsthema's

Uit de literatuur en deels uit de enquête is naar voren gekomen dat lokale lijsten zich sterk richten op de lokale volkshuisvestingsthema's. Desondanks worden de lokale volkshuisvestingsthema's in het

partijprogramma van de PvdA Delfzijl uit 2006 uitvoeriger besproken dan in het partijprogramma van GBBL. In het programma van GBBL uit 2006 komt alleen beleid met betrekking tot de leefbaarheid en de groep senioren uitvoerig aan bod, beleid met betrekking tot herstructurering wordt beperkter besproken. In het programma van de PvdA Delfzijl uit 2006 komt alleen het beleid met betrekking tot de groep starters blijft buiten beschouwing. Een vergelijking van de partijprogramma's van de PvdA Delfzijl en de GBBL gaf een zelfde soort beeld. In het partijprogramma van GBBL uit 2010 worden de onderwerpen woon-zorgarrangementen en de groep starters geheel niet aangehaald terwijl in het programma van de PvdA Delfzijl uit 2010 alleen het onderwerp woon-zorgarrangementen niet aan bod komt. Deze bevinding gaat in tegen de stelling "lokale lijsten richten zich sterker op het lokale volkshuisvestingsbeleid".

De prestatieafspraken van de gemeente Delfzijl bespreken één lokaal volkshuisvestingsthema niet (woon-zorgarrangementen) en één beperkt (beleid met betrekking tot starters). In de Landgraafse casus worden alleen geen afspraken gemaakt met betrekking tot de groep starters.

Lokale scope negatief

In de partijprogramma's uit 2006 van de *krimp gemeenten* worden in het partijprogramma van de PvdA Delfzijl de interlokale thema's duurzaam bouwen en regionale samenwerking wel besproken en in het partijprogramma van GBBL niet. In de partijprogramma's uit 2010 bespreken de lokale partij en de lokale lijst wel beide de interlokale thema's. De stelling "lokale partijen hebben een sterkere interlokale scope dan lokale lijsten" geldt voor het partijprogramma's uit 2006, maar niet voor de programma's uit 2010.

De interlokale thema's worden in de prestatieafspraken van beide casussen besproken. Hierdoor werkt de stelling "lokale lijsten hebben een sterkere interlokale scope dan lokale lijsten" niet door op de wethouder, voorgedragen door de lokale lijst en de vastgestelde prestatieafspraken.

Burgerparticipatie

Burgerparticipatie in het partijprogramma van GBBL is vergelijkbaar met de burgerparticipatie in het partijprogramma van de PvdA Delfzijl. Beide partijprogramma's geven aan er voorstander van te zijn om burgers sterker bij het volkshuisvestingsbeleid te betrekken. Het partijprogramma van PvdA geeft in haar partijprogramma extra aan dat het burgerparticipatie 2.0 versterkt moet worden. De GBBL bespreekt dit niet, maar doordat de GBBL wel met concretere maatregelen komt dan de PvdA, kan niet gezegd worden dat de PvdA de burgers sterker betreft dan GBBL.

De burgerparticipatie in de partijprogramma's uit 2010 bespreken burgerparticipatie vergelijkbaar. Hierdoor kan er niet gesteld worden dat bij de lokale lijst het betrekken van de burger hoger op de agenda staat dan bij de lokale partij. Doordat de partijprogramma's van de PvdA Delfzijl echter geschreven zijn vanuit een landelijk gedistribueerd format (A. Zoethout, persoonlijke mededeling, 25 juli 2012) zou het kunnen zijn dat de burgerparticipatie niet vanuit de lokale partij is voorgedragen.

In de prestatieafspraken tussen de gemeente Delfzijl en Acantus zijn er afspraken gemaakt met betrekking tot het verbeteren van de burgerparticipatie. Burgerparticipatie 2.0 wordt niet besproken in de prestatieafspraken. Dit is vergelijkbaar met de prestatieafspraken tussen de gemeente Landgraaf, Hestia, UoW & wonen Limburg. De burgers zijn bij beide prestatieafspraken niet direct betrokken geweest.

Relatie en houding wethouder ten opzichte van de woningcorporatie(s)

Er zijn geen duidelijke verschillen te zien tussen de wethouder voorgedragen door de PvdA Delfzijl en GBBL ten opzichte van de woningcorporaties. Zowel de wethouders van beide casussen als de medewerkers van de woningcorporaties geven aan dat de relatie tussen beide goed is.

De relatie tussen de wethouder voor de raadsperiode 2002-2006 en de woningcorporatie was volgens dhr. Dritty minder goed. Deze wethouder, voorgedragen door het CDA, werkte veel sterker samen met projectontwikkelaars en zette de woningcorporatie buiten spel (A. Dritty, persoonlijke mededeling, 4 mei 2012). Dit is opvallend want de slechtere relatie tussen de wethouder van het CDA en de woningcorporatie is ook bij de voorgaande vergelijkingscasussen naar voren gekomen.

Beide wethouders hebben een negatieve houding ten opzichte van de afdracht van corporatievermogen richting de Rijksoverheid. De stelling "lokale lijsten hebben een positievere houding ten opzichte van woningcorporaties" gaat niet op voor de *krimp gemeenten*.

Het bestuurlijk overleg tussen de gemeente Landgraaf en de woningcorporaties vindt 3 tot 4 keer per jaar plaats. Het bestuurlijk overleg tussen de gemeente Delfzijl en Acantus vindt met een frequentie van ca. 6 keer per jaar vaker plaats. Dat het overleg tussen de wethouder en woningcorporatie frequenter plaats vindt bij een wethouder voorgedragen door een lokale partij dan een wethouder voorgedragen door een lokale lijst, is in de *middelgrote groeigemeenten* ook naar voren gekomen. Doordat de lokale partijen de afgelopen raadsperioden een constante factor zijn geweest en de komst van de lokale lijsten relatief nieuw fenomeen is. Tussen de gevestigde politiek en de woningcorporatie zijn vaak al jarenlang relaties opgebouwd. Dit zou de reden kunnen zijn waarom de wethouder voorgedragen door de lokale partij de woningcorporatie gemakkelijker weet te vinden.

Doorwerking

Het partijprogramma van de PvdA Delfzijl uit 2006 bespreekt 4 prestatieonderwerpen die vervolgens niet terug komen in het coalitieakkoord tussen PvdA, CU en VVD voor de periode 2006-2010. Bij de Landgraafse casus is dit nagenoeg vergelijkbaar. In het partijprogramma van GBBL uit 2006 komen 3 prestatieonderwerpen aan bod die vervolgens niet terug te vinden zijn in het coalitieakkoord voor de periode 2006-2010.

De prestatieafspraken tussen de gemeente Delfzijl en Acantus zijn mede gebaseerd op het coalitieakkoord voor de periode 2006-2010. In het partijprogramma van de PvdA Delfzijl, wat doorwerkt op het coalitieakkoord, worden 4 prestatieonderwerpen besproken die vervolgens niet in de prestatieafspraken terug te vinden zijn. De prestatieafspraken tussen de gemeente Landgraaf, Hestia, UoW & Wonen Limburg zijn mede gebaseerd op het coalitieakkoord voor de periode 2010-2014. In het partijprogramma van GBBL komen geen onderwerpen aan bod waar vervolgens geen prestatieafspraken over gemaakt zijn.

Het partijprogramma van GBBL uit 2010 bespreekt 5 prestatieonderwerpen die vervolgens niet terug komen in het coalitieakkoord tussen GBBL, PvdA & VVD voor de periode 2010-2014. Bij de Delfzijlse casus is dit nagenoeg vergelijkbaar. In het partijprogramma van GBBL uit 2006 komen 3 prestatieonderwerpen aan bod die vervolgens niet terug te vinden zijn in het coalitieakkoord voor de periode 2006-2010. De stelling "lokale lijsten beloven veel maar maken weinig waar" werkt niet door op de inhoud van de coalitieakkoorden en de prestatieafspraken.

Type prestatieafspraken

De prestatieafspraken in de Delfzijlse casus zijn harder van karakter dan de prestatieafspraken in de Landgraafse casus. In de prestatieafspraken tussen de gemeente Delfzijl en Acantus zijn 71% van de afspraken te typeren als resultaatafspraken. De prestatieafspraken in de gemeente Landgraaf zijn met 47% resultaatafspraken een stuk zachter van karakter.

In de interviews met de wethouders is naar voren gekomen dat de wethouder van de gemeente Landgraaf de voorkeur geeft aan inspanningsafspraken. "Partijen kunnen er voordeel bij hebben om zich niet helemaal in het beton te gieten" (A. Drippy, persoonlijke mededeling, 4 mei 2012). Maar op projectniveau geeft de wethouder de voorkeur aan resultaatafspraken. De wethouder van de Delfzijlse casus, voorgedragen door de lokale partij, geeft aan dat de voorkeur uitgaat naar resultaatafspraken. Uitkomsten van de analyse van de prestatieafspraken sluiten hierbij aan.

Deze conclusie is echter opvallend doordat in de enquête naar voren gekomen is dat lokale lijsten sterker de voorkeur geven aan hardere prestatieafspraken dan de lokale PvdA. Maar doordat lokale lijsten onderling sterk van elkaar verschillen zou GBBL hierbij een uitzondering kunnen zijn.

Invloed eigen fractie en coalitie

Wethouder Van der Veen (PvdA) geeft aan dat ze door de eigen fractie niet wordt gevoed. Bij het overleg met de PvdA fractie is hierdoor sprake van eenrichtingsverkeer: alleen de wethouder brengt de ideeën. Wethouder Van der Veen geeft aan dat ze door de eigen fractie niet bijgestuurd is. De prestatieafspraken in de gemeente Delfzijl zijn niet in één keer goedgekeurd. Dit komt omdat de VVD van mening was dat er minder gesloopt hoefde te worden. Hierdoor is voor de goedkeuring van de prestatieafspraken een meerderheid buiten de coalitie gevonden. Er is op verschillende momenten overleg geweest tussen de wethouder en de gemeenteraad, waardoor bijsturing mogelijk is geweest. De relatie met de coalitie ten tijde van de vaststelling van de prestatieafspraken typeert wethouder Van der Veen als positief.

Wat opvalt is dat de relatie tussen de wethouder voorgedragen door GBBL en de GBBL fractie veel intensiever is dan bij de Delfzijlse casus. Elke maandagavond komen raadsleden, fractieassistenten en de wethouders van GBBL bijeen om actuele dingen te bespreken. Deze intensieve overlegvorm tussen de fractie en de wethouders is in geen andere casus terug gevonden. Het gaat hierbij om tweerichtingsverkeer: de fractie komt met bevindingen die spelen in een bepaalde wijk of straat aan de andere kant neemt wethouder Drippy een adviserende rol in ten opzichte van de fractie. De wethouder geeft aan dat hij door de eigen fractie is bijgestuurd. Het ging hierbij om een project in het buitengebied. Het bijsturen van de wethouder door de eigen fractie is ook bij WB naar voren gekomen. Het lijkt er hierdoor op dat de fracties van de lokale lijsten gemakkelijker de wethouder proberen bij te sturen.

-Deel VI Conclusie-

13 Conclusie

Het laatste hoofdstuk bespreekt de conclusies van het onderzoek. Eerst wordt er terug gekeken naar de belangrijkste conclusies die uit de enquête naar voren zijn gekomen. Paragraaf 2 komt met de conclusies van de vergelijkingscasussen de groeigemeenten groot, groeigemeenten middel groot en de krimp gemeenten. Het hoofdstuk sluit af met een kritische reflectie.

13.1 Enquête

De eerste vraag die in het vooronderzoek naar voren kwam is: “Wat zijn de verschillen tussen lokale lijsten en lokale partijen”? De literatuur, de theorie en de respondenten uit de enquête geven aan dat de verschillen tussen de lokale lijsten en partijen met name zitten in;

- Lokale lijsten handelen meer ideologisch en lokale partijen meer pragmatisch.
- Lokale lijsten richten zich sterker op het lokale volkshuisvestingsbelang dan lokale partijen.
- Lokale partijen hebben een bredere (en meer interlokale) scope dan lokale lijsten,
 - Hierdoor komen er meer volkshuisvestingsthema's aan bod in het partijprogramma van de lokale partij dan de lokale lijst.
 - Hierdoor hebben lokale partijen een positievere houding ten opzichte van regionale samenwerking dan lokale lijsten.
 - Hierdoor hebben lokale partijen een positievere houding ten opzichte van duurzaam bouwen dan lokale lijsten.
- Lokale lijsten beloven veel maar maken weinig waar.
- Lokale lijsten betrekken woningcorporaties sterker bij het lokale volkshuisvestingsbeleid dan lokale partijen
- Lokale lijsten hebben een negatievere houding ten opzichte van de afdracht van corporatievermogen aan de Rijksoverheid dan lokale partijen
- Lokale partijen hebben betere opleidingsmogelijkheden en werken professioneler dan lokale lijsten.
- En lokale lijsten betrekken de burgers sterker bij het gemeentelijk volkshuisvestingsbeleid dan lokale partijen.

Uit de gegevens van de enquête is naar voren gekomen dat de traditionele links-rechts indeling met betrekking tot de nationale volkshuisvestingsthema's nog steeds voldoet. VVD, CDA en SGP profileerden zich rechts van het midden en de SP, GL en de PvdA links van het midden. Dit is opvallend omdat steeds vaker wordt gezegd dat het traditionele links-rechts spectrum niet meer voldoet om de partijen in te delen. Dit blijkt echter met betrekking tot het volkshuisvestingsbeleid nog bruikbaar te zijn. De lokale lijsten scoorden met betrekking tot de nationale volkshuisvestingsthema's rond het midden. Dit wordt verklaard doordat er een verscheidenheid is aan lokale lijsten en deze zowel links als rechts van het midden scoren. De spreiding binnen de groep lokale lijsten was ook het grootst.

Zoals hierboven aangegeven worden lokale lijsten vaak als pragmatisch bestempeld. Een zeer opvallende conclusie uit de enquête is dat ook de lokale partijen met betrekking tot de lokale volkshuisvestingsthema's pragmatisch handelen. De attitude van de lokale partijen met betrekking tot de lokale volkshuisvesting verschuift richting het midden in vergelijking met de attitude ten opzichte van de nationale volkshuisvesting. Zo schuift de VVD van een attitude van 3.7 naar een attitude van 3.12 en de SP van 1.9 naar 2.16. De attitude van lokale partijen is met betrekking tot nationale volkshuisvestingsvraagstukken een stuk ideologischer dan met betrekking tot lokale volkshuisvestingsvraagstukken.

Uit de enquête is ook naar voren gekomen dat de verschillende lokale partijen en lokale lijsten een andere houding hebben ten opzichte van de woningcorporaties. Zo zijn de lokale lijsten, GL en D66 van mening dat de woningcorporaties sterk bij het volkshuisvestingsbeleid betrokken dient te worden.

De groep lokale lijsten en alle lokale partijen geven in de enquête aan dat het voor hen van belang is om de burger intensief te betrekken bij het volkshuisvestingsbeleid. De partijen en lokale lijsten hebben hun bestaansrecht te danken aan de burgers/kiezers waardoor zij genoodzaakt te zijn om de burger erbij te

betrekken. Uit de casestudies is naar voren gekomen dat er toch wel degelijk verschillen zijn tussen de lokale lijsten en lokale partijen, dit is te lezen in de volgende paragraaf.

Tot slot is er uit de enquête naar voren gekomen dat alle partijen en lijsten de voorkeur geven aan garantieafspraken en dat de PvdA en VVD ten opzichte van de groep lokale lijsten de voorkeur geven aan iets minder strakke prestatieafspraken.

13.2 Casusvergelijkingen lokale partijen versus lokale lijsten

Zoals aangegeven zijn er 6 casussen onderzocht. Drie gemeenten waarbij een lokale partij een dominante positie bezetten en 3 gemeenten waarbij lokale lijsten een dominante positie bezetten. Deze zijn in paren met elkaar vergeleken en hierbij hebben de paren ook een naam gekregen te weten: *groeigemeenten groot*, *groeigemeenten middel groot* en *krimpgemeenten*. De *groeigemeenten groot* waren de gemeenten Katwijk (lokale partij) en Roosendaal (lokale lijst), de *groeigemeenten middel groot* zijn de gemeenten Hoogezand-Sappemeer (lokale partij) en Winterswijk (lokale lijst) en de *krimpgemeenten* bestaan uit Delfzijl (lokale partij) en Landgraaf (lokale lijst).

Succes van de partij/lijt

Bij de lokale partijen van zowel de *groeigemeenten groot*, *groeigemeenten middelgroot* als bij de *krimpgemeenten* geven alle aan dat het succes van de partij te danken is aan de traditionele achterban die in de gemeente aanwezig is. Vooral de wethouder van het CDA Katwijk geeft te kennen dat het succes van zijn partij voornamelijk te danken is aan het feit dat er veel CDA stemmers in zijn gemeente wonen en niet door de prestaties die door zijn partij zijn geleverd. Ook speelt het succes of falen van de moederpartij een rol.

De lokale lijsten daarentegen geven verschillende oorzaken van hun succes aan. Zo geven WB en GBBL aan dat hun succes mede te danken is aan de toenmalig heersende politieke onvrede. GBBL geeft aan dat een deel van het succes ook te danken is aan de positie die de lokale lijst innam ten opzichte van nieuwbouw. Volgens de partij diende er gebouwd te worden naar behoefte terwijl de toenmalige wethouder volkshuisvesting van mening was dat er sowieso nieuwbouw gerealiseerd diende te worden. GBBL en de RL geven ook aan dat de binding van hun leden met respectievelijk het Landgraafse en Roosendaalse verenigingsleven een blijvende succesfactor is. Een ander belangrijk punt dat voor het succes van WB heeft gezorgd, is het sterker betrekken van de burger bij de politiek.

Hieruit kan geconcludeerd worden dat de lokale lijsten hun succes te danken hebben aan het falen of slagen in de lokale politiek. Dit komt de lokale democratie ten goede. Dat het succes van politici van lokale partijen in sterkere mate wordt bepaald vanuit de landelijke politiek, kwam in de literatuur naar voren en wordt hier bevestigd.

Opleidingsmogelijkheden

Uit de enquête en de literatuur is de stelling naar voren gekomen dat lokale partijen meer opleidingsmogelijkheden hebben dan lokale lijsten. Uit de *casestudies* wordt dit beeld bevestigd. Bij de grote en middelgrote groeigemeenten kunnen de politici van lokale lijsten alleen gebruik maken van de opleidingsmogelijkheden die via de gemeentelijke griffie aangeboden worden. Terwijl het CDA Katwijk en de PvdA HS via een landelijk opleidingsinstituut opleidingen aan raadsleden en wethouders aanbieden.

Ook bij de krimpgemeenten had de lokale afdeling van de PvdA de mogelijkheid om gebruik te maken van een landelijk opleidingsinstituut. De lokale lijst, GBBL, was betreft de lokale lijsten wel een uitzondering. De lokale lijst heeft ook de mogelijkheden om vanuit de eigen partij incidenteel individuele fractieleden of wethouders een opleiding aan te bieden. Ook cursussen die voor iedereen van belang zijn worden door GBBL in groepsvorm aangeboden. De stelling "lokale partijen hebben door hun landelijk netwerk meer opleidingsmogelijkheden" is plausibel. GBBL is als lokale lijst met opleidingsmogelijkheden een uitzondering die de regel bevestigt.

One-issue versus brede scope

Geen van de lokale lijsten kan getypeerd worden als een *one-issue* partij. In de partijprogramma's van 2006 bespreken de RL, WB en GBBL respectievelijk 18, 12 en 9 prestatieonderwerpen van de 31. RL, WB en GBBL bespreken in het partijprogramma van 2010 respectievelijk 13, 8 en 10 prestatieonderwerpen. De stelling "lokale lijsten zijn *one-issue* partijen" wordt door de partijprogramma's van de lokale lijsten niet onderbouwd. Zelfs wanneer we alleen het onderwerp volkshuisvesting in ogenschouw nemen, hebben lokale lijsten hier een uitgebreid partijprogramma over.

Wel blijkt dat bij zowel de grote groei-, middelgrote groei- als bij de krimpgemeenten de lokale partijen meer prestatieonderwerpen bespreken in hun partijprogramma's uit 2006 en 2010. Zo bespreekt het CDA Katwijk 24 prestatieonderwerpen in het programma van 2006 en 20 in het partijprogramma van 2010. De PvdA HS bespreekt 16 en 14 prestatieonderwerpen in respectievelijk het programma van 2006 en 2010. En ook de partijprogramma's van de PvdA Delfzijl uit 2006 en 2010 hebben met 15 en 16 prestatieonderwerpen een bredere scope dan hun lokaal onafhankelijke tegenhangers. De stelling "lokale partijen hebben een bredere scope dan lokale lijsten" lijkt hierbij door te werken in de inhoud van de partijprogramma's. Hierbij moet echter nog wel een belangrijke opmerking worden gemaakt. Uit gesprekken met wethouders en fractievoorzitters is naar voren gekomen dat de partijprogramma's van de PvdA Delfzijl, de PvdA Hoogezand-Sappemeer en het CDA Katwijk zijn gebaseerd op een landelijk gedistribueerd format. Het landelijke gedistribueerd format is waarschijnlijk breed opgezet, zodat het altijd raakvlakken heeft met de lokale partijafdelingen die hun partijprogramma's op basis van het format schrijven.

De mogelijk minder bredere scope van de lokale lijsten lijkt niet door te werken in de opstelling van de wethouder, voorgedragen door deze lokale lijsten. Bij de *grote groeigemeenten* blijkt dat de woonvisie in de Roosendaalse casus, waarbij de lokale lijst een dominant aandeel bezit, een bredere scope heeft dan de woonvisie uit de Katwijkse casus. De woonvisie van de gemeente Katwijk bespreekt 21 prestatieonderwerpen terwijl de Roosendaalse casus 27 prestatieonderwerpen behandelt. Bij de woonvisies van de *middelgrote groeigemeenten*, daarentegen is de woonvisie opgesteld door de PvdA wethouder met 25 prestatieafspraken breder, dan de woonvisie opgesteld door de wethouder voorgedragen door WB (22 prestatieafspraken). In de krimpgemeenten zijn geen gemeentelijke woonvisies opgesteld.

Ook wat betreft de omvang van de prestatieafspraken is het beeld wisselend. Bij de *grote groei- en krimpgemeenten* worden in de prestatieafspraken bij de gemeenten met een dominant aandeel lokale lijsten meer prestatieonderwerpen besproken dan bij de gemeenten met een dominant aandeel lokale partijen. Bij de *middelgrote groeigemeenten* is het omgekeerde waargenomen.

Er kan dus gesteld worden dat de partijprogramma's van de lokale partijen een bredere scope hebben dan de partijprogramma's van de lokale lijsten. Dit wordt voor een deel veroorzaakt doordat het programma van de lokale partijen wordt geschreven vanuit een landelijk gedistribueerd format.

Uit de gesprekken van de wethouders is ook naar voren gekomen dat bij het vaststellen van de woonvisies en de prestatieafspraken er minder politiek komt kijken dan gedacht wordt. Het zijn voornamelijk de wethouder en diens ambtenaren die de woonvisie invullen en bij de prestatieafspraken dient er ook nog eens rekening gehouden te worden met het bedrijfsplan van de woningcorporaties. De stelling "lokale partijen hebben een bredere scope dan lokale lijsten en dit werkt door op de woonvisie en de prestatieafspraken", wordt hiermee niet ondersteund.

Lokale scope positief

Uit de literatuur en de enquête is naar voren gekomen dat lokale lijsten zich sterker richten op het lokale volkshuisvestingsbelang. Dit is onderzocht door te kijken in hoeverre de lokale partijen/lijsten de thema's leefbaarheid, beleid met betrekking tot de groepen starters en senioren, woon-zorgarrangementen en herstructurering bespreken.

De partijprogramma's van de RL en het CDA Katwijk (*groeigemeenten*) bespreken in 2006 alle lokale volkshuisvestingsthema's. Bij de groeigemeenten bespreekt de lokale lijst één thema minder, waardoor de lokale scope van het CDA Katwijk sterker is. De PvdA HS haalt zowel in het partijprogramma van 2006 als in 2010 alle lokale thema's aan, terwijl WB in 2006 drie thema's bespreekt (waarvan 2 beperkt) en in 2010

twee thema's. Bij de *krimpgemeenten* is een vergelijkbaar beeld naar voren gekomen. Het partijprogramma van de lokale lijst bespreekt in 2006 en in 2010 twee thema's niet. De lokale lijst benoemt in beide partijprogramma's één thema niet.

Deze constatering gaat in tegen de stelling "lokale lijsten richten zich sterker op het lokale volkshuisvestingsbeleid". Hierbij dient echter wel een kanttekening geplaatst te worden. Zoals eerder aangegeven zijn de partijprogramma's van de lokale partijen gebaseerd op een landelijk gedistribueerd format, waardoor een aantal lokale thema's voorgedragen wordt door de moederpartij.

Wanneer er vervolgens gekeken wordt naar de doorwerking van de lokale thema's op de woonvisies, blijkt dat in beide groeigemeenten en middelgrote gemeenten alle lokale thema's aan bod komen. In Landgraaf en Delfzijl (*krimpgemeenten*) zijn geen gemeentelijke woonvisies vastgelegd. Dat in de woonvisies van de grote groei- en de middelgrote groeigemeenten alle lokale thema's aan bod komen, wordt veroorzaakt doordat de woonvisies zeer uitgebreide documenten zijn waarbij alleen het woonbeleid van de gemeenten aan bod komt.

Bij de prestatieafspraken komt een ander beeld naar voren. De prestatieafspraken van de Roosendaalse casus bevatten alle lokale thema's, terwijl de prestatieafspraken van de gemeente Katwijk één thema niet bespreken. Ook in het geval van de Winterswijkse casus worden alle thema's besproken terwijl in de gemeente Hoogezand-Sappemeer één thema buiten beschouwing wordt gelaten. Bij de prestatieafspraken in de *krimpgemeenten* worden door beide gemeenten één lokaal thema buiten beschouwing gelaten. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de stelling "lokale lijsten richten zich sterker op het lokale volkshuisvestingsbeleid" door lijkt te werken op de wethouders voorgedragen door de lokale lijsten. Uit de analyse blijkt dat de wethouder voorgedragen door de lokale lijst beter in staat is om alle lokale volkshuisvestingsthema's terug te laten komen in de prestatieafspraken.

Lokale scope negatief

Hierboven werd de stelling beschreven dat lokale lijsten een lokale scope hebben waardoor de lokale volkshuisvestingsthema's sterker aan bod zouden komen. Dit is een positieve interpretatie van de lokale scope. De lokale scope kan volgens de enquête ook een negatieve eigenschappen met zich mee brengen. Zo zouden lokale lijsten minder positief aankijken tegen regionale samenwerking en minder oog hebben voor het thema duurzaamheid.

Het eerste dat opvalt is dat het thema duurzaamheid voornamelijk een trend van de laatste jaren blijkt te zijn. Zowel bij de lokale partijen als de lokale lijsten komt duurzaamheid vaker voor in de partijprogramma's van 2010 dan in de partijprogramma's van 2006. In 2006 komt het thema duurzaam bouwen alleen nog voor in het programma van de PvdA Delfzijl. In 2010 komt het thema duurzaam bouwen vervolgens aan bod in alle partijprogramma's met uitzondering van WB. Doordat in 2006 een lokale partij de enige partij was die aandacht aan duurzaam bouwen besteedde en in 2010 een lokale lijst de enige partij was die nog geen aandacht aan het thema besteedde, lijkt de stelling: "lokale partijen besteden meer aandacht aan duurzaam bouwen dan lokale lijsten", plausibel.

Met betrekking tot de woonvisies en de prestatieafspraken zijn er geen verschillen gevonden. In zowel de woonvisies van de grote groei- als de middelgrote groeigemeenten komt het thema duurzaam bouwen uitvoerig aan bod. De stelling "lokale partijen richten zich sterker op het thema duurzaam bouwen dan lokale lijsten" werkt hierbij niet door op de wethouders voorgedragen door de lokale lijsten en partijen.

Ook zijn er verschillen waargenomen in de houding ten opzichte van regionale samenwerking tussen lokale partijen en lokale lijsten. De houding van WB ten opzichte van regionale samenwerking in het partijprogramma uit 2006 is negatief. De lokale lijst geeft aan dat de gemeente een eigen visie voor het buitengebied dient op te stellen, zodat inadequate regelingen vanuit het Rijk kunnen worden teruggedraaid. Het partijprogramma van WB uit 2010 is al wat positiever, alleen zit er enigszins een negatieve ondertoon in. Het partijprogramma van GBBL uit 2006 bespreekt de positie van de partij ten opzichte van regionale samenwerking niet. In de partijprogramma's uit 2006 en 2010 van de lokale partijen wordt het belang van regionale samenwerking genoemd. Hieruit kan geconcludeerd worden dat het interlokale thema regionale samenwerking positiever wordt beschreven door de lokale partijen.

Bij de woonvisies van de *grote groeigemeenten* wordt in de woonvisie van de gemeente Roosendaal het belang van regionale samenwerking wel genoemd, maar in de woonvisie van de gemeente Katwijk niet. Bij

de woonvisies van de middelgrote groeigemeenten zijn geen verschillen gevonden. De stelling: “lokale partijen staan positiever tegenover regionale samenwerking dan lokale lijsten”, werkt hierbij niet door op de wethouder, voorgedragen door de lokale lijst. Bij de prestatieafspraken zijn geen verschillen met betrekking tot regionale samenwerking.

Burgerparticipatie

Bij de *groeigemeenten* komt burgerparticipatie bij de gemeente Roosendaal sterker aan bod dan bij de gemeente Katwijk. Er zijn geen duidelijke verschillen te zien tussen de partijprogramma's van de lokale lijst of de lokale partij. Wel komt naar voren dat in de woonvisie en de prestatieafspraken bij de Roosendaalse casus de burger sterker wordt betrokken bij het beheer en onderhoud van de eigen leefomgeving. Verder is uit de interviews met wethouder Adriaansen (voorgedragen door de lokale lijst) van de Gemeente Roosendaal en wethouder van Duin (voorgedragen door de lokale partij) van de gemeente Katwijk naar voren gekomen dat bij de totstandkoming van de partijprogramma's de RL zich sterker laat leiden door de kiezers en het CDA Katwijk het programma schrijft vanuit een landelijk format. Bij de totstandkoming van de Katwijkse woonvisie hebben burgers alleen hun mening kunnen geven over de conceptversie van de woonvisie, terwijl bij de woonvisie van de gemeente Roosendaal de burgers intensief zijn betrokken.

Bij de *middelgrote groeigemeenten* wordt in de partijprogramma's uit 2006 en 2010 van de lokale lijst (WB) het betrekken van de burger uitvoeriger besproken dan bij het partijprogramma van de lokale partij (PvdA HS). WB komt met concrete maatregelen die ingevoerd moeten worden om de burger sterker te betrekken bij het gemeentelijk woonbeleid. Door toedoen van de lokale lijst dient voortaan in Winterswijk bij alle belangrijke raadsbesluiten een *betrokkenenparagraaf* toegevoegd te worden. De woonvisies van beide gemeenten besteden in vergelijkbare mate aandacht aan burgerparticipatie. Hierbij valt tijdens de interviews op dat de burger bij de daadwerkelijke totstandkoming van de gemeentelijke woonvisie door de gemeente Winterswijk (dominant aandeel lokale lijst) sterker is betrokken dan bij de gemeente Hoogezand-Sappemeer (dominant aandeel lokale partij).

Bij de krimpgemeenten zijn geen duidelijke verschillen waar te nemen tussen de Landgraafse en de Delfzijlse casus.

Resumerend kan gesteld worden dat de lokale lijsten bij de *grote* en *middelgrote groeigemeenten* de burger sterker betrekken bij het volkshuisvestingsbeleid en bij de *krimpgemeenten* zijn er geen duidelijk verschillen waargenomen. Dit sluit aan bij de stelling “lokale lijsten betrekken de burger sterker bij het volkshuisvestingsbeleid dan lokale partijen”.

Relatie en houding wethouder ten opzichte van de woningcorporatie(s)

Een van de assumpties van het onderzoek is dat lokale lijsten een meer negatieve houding hebben met betrekking tot de afdracht van corporatievermogen aan de Rijksoverheid. De achterliggende reden hiervan is dat lokale lijsten meer belang hechten aan de lokale volkshuisvesting dan lokale partijen en dat bij de afdracht van corporatievermogen er minder investeringscapaciteit voor de gemeente overblijft. Uit de interviews met de wethouders blijkt alleen dat de wethouder van het CDA het eens is met de afdracht van corporatievermogen. De wethouders van de overige gemeenten zijn het hier niet mee eens. Deze constatering sluit deels aan bij de hierboven genoemde hypothese.

Een andere hypothese is: “lokale lijsten bieden woningcorporaties meer mogelijkheid tot bijsturing van de woonvisie”. Bij zowel de *grote*- als de *middelgrote groeigemeenten* zijn er geen verschillen gezien tussen het betrekken van de woningcorporaties bij de gemeentelijke woonvisie. Zoals eerder aangeven zijn er in de *krimpgemeenten* geen woonvisies vastgesteld. De stelling “lokale lijsten bieden woningcorporaties meer mogelijkheden tot bijsturing van de woonvisie” kan hierdoor niet worden bevestigd.

Verder is opgevallen dat de relatie tussen de wethouder van het CDA Katwijk en Dunavie het minst goed was. Zo wil volgens Dunavie de gemeente meer dan volgens de woningcorporatie haalbaar is en de wethouder ziet de woningcorporaties het liefst als uitvoerder van het gemeentelijk beleid. Bij de overige casussen waren de verhoudingen als goed te typeren. Hierbij viel ook nog op dat mw. Borstlap van woningcorporatie Lefier aangaf dat de CDA wethouder van een van de overige gemeenten sterker vanuit een regierol werkt dan de PvdA wethouder van de gemeente Hoogezand-Sappemeer. In de Landgraafse casus was de relatie tussen de toenmalige CDA wethouder en de woningcorporatie ook minder goed. Toen

de volkshuisvesting behoorde bij de portefeuille van een wethouder, voorgedragen door het CDA, werd de woningcorporatie buiten spel gezet. Hieruit kan niet gesteld worden dat lokale lijsten een betere verstandhouding hebben met de woningcorporaties dan lokale partijen. Wel valt op dat een aantal keer is voorgekomen dat de relatie tussen de CDA wethouder en de woningcorporatie als verstoord wordt beschreven.

Het bestuurlijk overleg tussen de wethouders en de woningcorporaties vindt bij de wethouders voorgedragen door de lokale partij vaker plaats dan bij de wethouders voorgedragen door de lokale lijst. De lokale zijn een constantere factor zijn in de gemeentelijke politiek dan de lokale lijsten. Het is mogelijk dat lokale partijen en woningcorporaties door hun langere relatie elkaar beter weten te vinden dan het geval is bij lokale lijsten. Een andere mogelijke oorzaak zou kunnen zijn dat leden van lokale partijen door hun constantere factor een positie bekleden binnen de woningcorporatie. Verwacht kan worden dat de persoonlijke kenmerken van de wethouder en bestuurder van de woningcorporatie ook van belang zijn.

Type prestatieafspraken

Uit de enquête is naar voren gekomen dat lokale lijsten een sterkere voorkeur geven aan harde afspraken dan lokale afdelingen van de PvdA en een licht sterkere voorkeur dan het CDA. Uit de analyse van de prestatieafspraken is naar voren gekomen dat bij de *grote* en *middelgrote groeigemeenten* de wethouder, voorgedragen door de lokale lijst, er in slaagde om meer resultaatafspraken vast te leggen dan de wethouder voorgedragen door de lokale partij. De prestatieafspraken in de Roosendaalse casus hadden een hardheid van 65% en in de Katwijkse casus een hardheid van 51%. Dit komt overeen met de resultaten uit de enquête. De prestatieafspraken bij de Winterswijkse casus, waarbij WB een dominant aandeel bezit was met een hardheid van 64% ook harder dan de vergelijkingscasus Hoogezand-Sappemeer (58%).

De *krimpgemeenten* lieten een ander beeld zien. De prestatieafspraken in de gemeente Landgraaf (dominant aandeel lokale lijsten) waren met 47% resultaatafspraken minder hard van karakter dan de prestatieafspraken van de gemeente Delfzijl met 71% resultaatafspraken.

Doorwerking

Door de respondenten van de enquête is aangegeven dat lokale lijsten veel beloven maar weinig waar maken. Bij de *grote groeigemeenten* heeft de lokale lijst minder standpunten besproken in het partijprogramma van 2010 die vervolgens niet terug te vinden zijn in het coalitieakkoord voor de periode 2010-2014. Het CDA Katwijk bespreekt 14 prestatieonderwerpen in haar partijprogramma die vervolgens niet doorklinken in het coalitieakkoord terwijl de Roosendaalse Lijst maar 2 prestatieonderwerpen in het partijprogramma van 2010 bespreekt die vervolgens niet aan bod komen.

Bij de middelgrote groeigemeenten is de doorwerking op de het coalitieakkoord ongeveer gelijk. In het partijprogramma van de lokale lijst (WB) komen 2 onderwerpen aan bod en in het partijprogramma van de lokale partij (PvdA HS) 3 die vervolgens niet terug te vinden zijn in het coalitieakkoord voor de periode 2010-2014.

Bij de *krimpgemeenten* is er gekeken naar de partijprogramma's uit 2006 omdat de prestatieafspraken gemaakt zijn in de periode 2006-2010. Hierbij is een vergelijkbaar beeld naar voren gekomen als bij de *middelgrote groeigemeenten*. Het partijprogramma van de lokale lijst (GBBL) bespreekt 3 prestatieonderwerpen en het partijprogramma van de lokale partij (PvdA Delfzijl) bespreekt 4 prestatieonderwerpen die niet aan bod komen in het coalitieakkoord voor de periode 2006-2010. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de lokale lijsten beter in staat zijn om hun partijstandpunten door te laten werken in de coalitieakkoorden dan de lokale partijen. Zoals eerder gezien hebben de lokale partijen een bredere scope maar moeten uiteindelijk meer standpunten weglaten. Deze constatering gaat in tegen de stelling "lokale lijsten beloven veel maar maken niets waar".

De vorming van de gemeentelijke woonvisie dient te geschieden binnen de kaders van het coalitieakkoord. Volgens wethouder Adriaansen komt er minder politiek kijken bij de totstandkoming van de woonvisie dan gedacht wordt. Toch kunnen hier conclusies uit worden getrokken. In het partijprogramma van de CDA Katwijk komen 5 prestatieonderwerpen aan bod die niet terug te vinden zijn in de woonvisie. In de Roosendaalse casus komen alle prestatieonderwerpen die behandeld zijn in het partijprogramma, terug in de gemeentelijke woonvisie. Bij de *middelgrote groeigemeenten* komt in het

partijprogramma van de lokale lijst één onderwerp aan bod dat niet terug te vinden is in de woonvisie en in het partijprogramma van lokale partij twee onderwerpen.

De doorwerking op de prestatieafspraken zijn bij de *middelgrote groeigemeenten* gelijk. Bij de *krimpgemeenten* komen in het partijprogramma van de lokale partij (PvdA Delfzijl) uit 2006 vier prestatieonderwerpen aan bod die vervolgens niet terug te vinden zijn in de prestatieafspraken tussen de gemeente Delfzijl en Acanthus. In het partijprogramma van de lokale lijst komen geen prestatieonderwerpen aan bod die vervolgens niet terug te vinden zijn in de prestatieafspraken. Tot slot is bij de *groeigemeenten* een vergelijkbare doorwerking op de prestatieafspraken te zien. De lokale partij (CDA Katwijk) bespreekt 4 onderwerpen die niet terug te vinden zijn in de prestatieafspraken en bij de lokale lijst komen alle onderwerpen terug in de prestatieafspraken. De verschillen in de doorwerking van de partijstandpunten op de woonvisies en de prestatieafspraken tussen de lokale partijen en lokale lijsten sluiten hierdoor niet aan bij de stelling “lokale lijsten beloven veel maar maken minder waar”. Het zijn juist de lokale partijen die meer beloven in hun partijprogramma dan vervolgens terugkomt in het coalitieakkoord, de woonvisie en de prestatieafspraken.

Invloed eigen fractie en coalitie

Bij de *krimpgemeenten* valt op dat de relatie tussen de wethouder en de lokale lijst veel intensiever is dan de relatie tussen de wethouder en de lokale partij. Iedere maandagavond is er overleg tussen de wethouder voorgedragen door GBBL en de fractie. Het gaat hierbij om tweerichtingsverkeer. Dit intensieve overleg tussen de wethouder en de GBBL fractie is in geen andere casus teruggevonden.

Wat verder opvalt is dat van de 3 wethouders voorgedragen door de lokale lijsten er 2 zijn bijgestuurd door de eigen fractie (wethouders voorgedragen door WB en GBBL). Bij de lokale partijen is dit niet voorgekomen. Dit zou kunnen betekenen dat lokale lijsten minder geneigd zijn de wethouder de hand boven het hoofd te houden of dat de wethouder geleverd door de lokale partij minder verkeerde beslissingen heeft genomen. In ieder geval leidt de bereidheid van de eigen fractie om de wethouder te wijzen op verkeerde beslissingen tot het beter functioneren van de lokale democratie.

Er zijn geen duidelijke verschillen waargenomen ten aanzien van de professionaliteit tussen de wethouders voorgedragen door lokale partijen of lokale lijsten. Alle geïnterviewde wethouders geven aan dat ze vanuit de eigen fractie wel eens gevoed worden, maar dat dit dan alleen concrete vragen of waarnemingen betreffen. Vakinhoudelijk vindt er geen voeding plaats. Wat verder opviel is dat wethouder Adriaansen en wethouder Drippy ook gevoed worden vanuit hun nevenwerkzaamheden bij de VNG. Het beeld uit de literatuur dat politici van lokale lijsten een onprofessioneel karakter hebben wordt hier niet bevestigd.

Uit de literatuur, theorie en de enquête zijn verschillende stellingen naar voren gekomen met betrekking tot de verschillen tussen lokale lijsten en lokale partijen. De stellingen “lokale lijsten zijn pragmatischer ingesteld dan lokale partijen”, “lokale partijen werken professioneler dan lokale lijsten”, “lokale lijsten beloven veel maar maken niets waar”, “lokale lijsten zijn *one-issue* partijen”, “lokale lijsten richten zich sterker op de lokale volkshuisvestingsbeleid” worden door het onderzoek ontkracht.

Wel blijkt dat lokale partijen over het algemeen een bredere scope hebben dan lokale partijen en dat de interlokale thema's duurzaam bouwen en regionale samenwerking uitvoerig aan bod komen. De invloed van het landelijk gedistribueerd partijprogramma vanuit de moederpartij moet hierbij wel in het achterhoofd worden gehouden. Ook blijken de lokale partijen over meer opleidingsmogelijkheden te beschikken, wat indirect invloed kan hebben op de professionaliteit van de raadsleden en de wethouder. Uit de interviews met de wethouders is echter niet naar voren gekomen dat de wethouders voorgedragen door de lokale lijsten minder professioneel te werk gaan dan de wethouders van de lokale lijsten. Tot slot blijkt dat lokale lijsten de burgers sterker betrekken bij het gemeentelijk volkshuisvestingsbeleid. Burgerparticipatie is bij de lokale lijsten vaker een speerpunt dan bij de lokale partijen.

Al met al lijken de lokale lijsten een blijvende factor in de lokale politiek te zijn geworden. Op grond van dit onderzoek kan geconcludeerd worden dat het traditionele beeld van de onprofessionele lokale lijst als *one-issue* partij achterhaald is.

13.3 Kritische reflectie

Eerder onderzoek

Voorgaand aan dit onderzoek hebben de studenten Rosmuller (2011) en Belt (2011) onderzoek gedaan naar de verschillen in attitude tussen lokale partijen en lokale lijsten en hoe deze verschillen doorwerken in de prestatieafspraken. Hierbij zijn zij tot de conclusie gekomen dat er geen duidelijke verschillen zijn tussen lokale lijsten en lokale partijen maar dat de positie op het links-rechts spectrum van de lokale lijst/partij sterker van invloed is.

Doordat in het onderzoek wel rekening is gehouden met de positie van de lokale lijsten en partijen op het links-rechts spectrum, heeft het onderzoek geleid tot verrassende inzichten (bijvoorbeeld het gegeven dat lokale partijen op lokaal niveau ook pragmatisch zijn ingesteld). Het uitvoeren van de enquête ten behoeven van deugdelijke casusvergelijkingen is een langdurig traject geweest, maar het blijkt achteraf essentieel geweest te zijn voor het onderzoek.

Tekortkomingen

Het tweede deel van het onderzoek, de enquête, heeft een aantal beperkingen. Het aantal respondenten van de lokale partijen GL, SP, D66, CU en SGP is beperkter dan het aantal respondenten van het CDA, VVD en PvdA. Om de externe geldigheid te vergroten had het aantal respondenten vergroot mogen worden. Dit lage aandeel is ontstaan doordat in eerste instantie voor de enquête de grootste politieke partijen zijn geselecteerd, omdat de grootste partij binnen de gemeente een van de selectiecriteria was van de casestudy. Achteraf is het aandeel GL, SP, D66, CU en SGP vergroot, maar het aandeel is nog steeds een stuk kleiner dan de overige partijen. Gezien de tijd die in de enquête gestopt is en de tijd die nog geïnvesteerd moest worden in de casestudy is dit lagere aantal voor lief genomen.

De casestudy heeft zich alleen gericht op lokale lijsten/partijen die qua aantal de sterkste positie bezitten in de gemeenteraad, deel nemen aan de coalitie en de sleutelwethouders voordragen. Het dominante aandeel van de partij/lijst binnen de gemeente heeft waarschijnlijk ook invloed op de professionaliteit van de partij/lijst. Het zou kunnen zijn dat sommige stellingen wel worden bevestigd of niet worden ontkracht, wanneer je kleine lokale lijsten zou vergelijken met kleine lokale partijen. De nationale binding van de kleine partij met de moederpartij blijft immers bestaan, terwijl de professionaliteit van de kleine lokale lijst minder kan zijn. Doordat er gekozen is om de doorwerking op de prestatieafspraken en de woonvisie te meten is de keuze van het dominante aandeel van de lokale partij/lijst wel gegronnd.

Overige coalitiepartners hebben ook invloed op de inhoud van het coalitieakkoord, de gemeentelijke woonvisie en de prestatieafspraken. Een analyse van de partijprogramma's van de coalitiepartners maakt de invloed van deze partners inzichtelijk. Gezien de omvang van het onderzoek zijn deze echter bewust buiten beschouwing gelaten.

De stelling "lokale partijen hebben een bredere scope dan lokale lijsten" is met enige nuance bevestigd. Hierbij dient rekening gehouden te worden met de invloed van het landelijk gedistribueerd format door de moederpartij. Een analyse van dit format had wellicht inzichtelijk kunnen bieden over welke standpunten van de lokale partij zelf afkomstig zijn en welke standpunten zijn overgenomen van de moederpartij.

Betrouwbaarheid en validiteit

Bij het bespreken van de betrouwbaarheid en validiteit zal net als in de rest van het onderzoek onderscheid worden gemaakt tussen het tweede deel van het onderzoek, de enquête, en deel drie tot en met vijf, de casestudies. De externe validiteit van de bevindingen van de enquêtes zijn relatief hoog. Er zijn in totaal 307 respondenten verzameld waarbij, 23 respondenten de enquête vroegtijdig hebben beëindigd. In totaal zijn hierdoor de gegevens van 284 respondenten bruikbaar. Nederland telt in 2012 vierhonderdvijftien gemeenten. Wanneer er vanuit wordt gegaan dat alle lokale partijen, exclusief de PVV een zetel hebben binnen de gemeente komen we op 8 partijen per gemeente. Daarnaast wordt een ruime aanname gedaan dat er 4 lokale lijsten per gemeente gezeteld zijn. Gemakshalve wordt aangenomen dat er in totaal 12 partijen verkiesbaar per gemeente en dat Nederland in totaal 415 gemeenten telt. De totale populatie bedraagt hierdoor maximaal 4980. Bij een betrouwbaarheidsinterval van 90% en een foutmarge van 5% dient de steekproef 257 respondenten te zijn, dit is behaald. Wanneer dit deel van het onderzoek

herhaalt wordt bij een andere groep respondenten zullen vergelijkbare gegevens gevonden worden. Er zijn voldoende respondenten verzameld van de groep lokale lijsten (173), het CDA (45), de PvdA (36) en de VVD (34) om een betrouwbaar beeld te vormen. De lokale partijen GL, CU, SP, D66 en SGP zijn minder vertegenwoordigd waardoor de externe validiteit bij deze partijen beperkter is. De interne validiteit van de enquête is op twee punten zwak. Door alle respondenten wordt aangegeven dat het betrekken van de burger bij het beleid van belang is. Dit is een politiek wenselijk antwoord omdat de burgers de potentiële kiezers van de politieke partijen zijn. Dit is in de casestudie vervolgens opgevangen door dieper in te gaan op burgerparticipatie. Een ander punt is het voorleggen van de stellingen ten gunsten of ten nadelen van de lokale lijsten/partijen aan leden van de lokale lijsten/partijen. Doordat de respondenten partijdig zijn komt hier nooit een objectieve conclusie uit. Dit is op zich niet erg want dit gedeelte van de enquêtes had tevens als doel om te komen tot extra inzichten.

Er kan vanuit worden gegaan dat de externe validiteit van de casestudies beperkter is dan die van de enquête. Toch kunnen de resultaten uit de casestudies ook worden gegeneraliseerd. Hierbij is het wel van belang dat aan alle criteria van de casusselectie wordt voldaan. Wanneer de houding ten opzichte van de lokale en nationale volkshuisvesting van de lokale lijsten vergelijkbaar is met die van de lokale partijen, de dominante positie van de lokale lijst/partij aanwezig is en de grootte van de gemeenten vergelijkbaar zijn zullen vergelijkbare resultaten worden gevonden. De interne validiteit bij de bevindingen uit de casestudie zijn op een aantal punten discutabel. Er is gekeken of er verschillen zijn in het belang van de lokale volkshuisvestingsthema's tussen lokale lijsten en lokale partijen. De partijprogramma's van de lokale partijen zijn geschreven aan de hand van landelijk gedistribueerde formats. Waardoor deze onderliggende factor de oorzaak kan zijn dat de stelling "lokale lijsten richten zich sterker op de lokale volkshuisvestingsthema's dan lokale partijen" niet wordt bevestigd. Verder heb je met het analyseren van politieke partijprogramma's altijd te maken met het belang van het winnen van kiezers, waardoor altijd politiek wenselijke zinnen worden geschreven.

Theorie

Uit de *public choice theory* zijn een viertal hypothesen geformuleerd. De eerste assumptie is dat de komst van lokale lijsten ervoor zorgt dat het aantal partijen binnen de gemeenteraad toeneemt. Wanneer meer lokale partijen/lijsten met elkaar samen dienen te werken leidt dit tot minder behartiging van de individuele belangen. Uit de resultaten van dit onderzoek kan gesteld worden dat lokale lijsten de burger sterker betrekken bij het volkshuisvestingsbeleid dan lokale partijen. Ook is naar voren gekomen dat de bij lokale partijen de moederpartij (aan de hand van een landelijk format) invloed heeft op de lokale partij. Voorzichtig kan worden gesteld dat bij de lokale lijst het collectieve belang (belang van de burger) hierdoor wat sterker wordt behartigd en bij de lokale partij het individuele belang (belang van de moederpartij) deels wordt behartigd. Hierbij dient wel enige nuance aangebracht te worden. De lokale partijen betrokken de burger ook bij het volkshuisvestingsbeleid, alleen in mindere mate dan de lokale lijst. En het landelijk gedistribueerd format wordt wel gebruikt om partijstandpunten op de baseren, maar de partijprogramma's worden aangepast aan de lokale situatie.

Uit het onderzoek is niet naar voren gekomen dat politici van lokale partijen, door hun binding met de moederpartij en de daaruit voortvloeiende promotiemogelijkheden, sterker worden gedreven door het individueel belang. De geïnterviewde personen ambiëren.

De stelling dat lokale lijsten zich sterker richten op het lokale belang en dat dit terug is te zien aan een sterkere inzet voor het lokale woonbeleid wordt aan de hand van de resultaten van dit onderzoek niet bevestigd.

De theorie van de *public choice* heeft bij het onderzoek in zoverre geholpen dat het een bepaalde denkrichting heeft geven van de mogelijke verschillen. Er is tot nu toe nog geen theorie die verschillen tussen lokale lijsten en partijen beschrijft, enkel literatuur. Dit onderzoek geeft een aanleiding om de gevonden verschillen verder uit te werken in vervolgonderzoeken.

Aanbevelingen

Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat vertegenwoordigers (lees wethouders) van lokale partijen frequenter contact hebben met bestuurders van woningcorporaties. De jarenlange aanwezigheid van de lokale partijen in de gemeentelijke politiek kan hier aan ten grondslag liggen. Voor de lokale lijsten kan het nuttig zijn om het contact tussen de woningcorporatie en de lokale lijst te intensiveren. De lokale lijsten zouden hierdoor winst kunnen behalen om hun standpunten over te brengen naar de woningcorporatie zodat de corporatie hier vervolgens naar handelt.

Op grond van de bevindingen van dit onderzoek kan gesteld worden dat lokale partijen zich sterker richten op het thema duurzaamheid. Voor woningcorporaties is het van belang om het thema duurzaamheid scherp te houden wanneer zich een “machtswisseling” binnen de gemeentelijke politiek voordoet van een dominant aandeel lokale partijen naar lokale lijsten.

Tot slot zijn de wethouders van zowel de lokale lijsten als de lokale partijen (met uitzondering van de CDA wethouder) tegen het afkomen van corporatievermogen richting Den Haag. Vertegenwoordigers van lokale lijsten en lokale partijen zouden hun krachten kunnen en moeten bundelen om gezamenlijk te strijden tegen deze afvloei van vermogen wat anders voor de lokale volkshuisvesting gebruikt kan worden.

Verder onderzoek

Het hier beschreven onderzoek is een zeer breed onderzoek waarbij zo veel mogelijk verschillen tussen lokale lijsten en partijen ten aanzien van de volkshuisvesting zijn onderzocht. Een onderzoek specifiek gericht op verschillen in professionaliteit tussen lokale lijsten en partijen zou mogelijk zijn. Waarschijnlijk heeft de omvang van de lokale lijst/partij ook invloed op de professionaliteit en de scope van de partij/lijs. Een onderzoek waarbij lokale lijsten en lokale partijen van verschillende omvang worden onderzocht zou interessant zijn.

Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat het partijprogramma van de lokale partijen geschreven wordt vanuit een landelijk gedistribueerd format. Het zou interessant zijn om te onderzoeken of er verschillen zijn tussen de lokale partijen onderling in de mate waarin dit format doorwerkt in het lokale partijprogramma.

Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat lokale lijsten in enkele gevallen een andere relatie hebben met de woningcorporatie. Zeer uitgebreid onderzoek waarbij alleen gekeken wordt naar het type partij/lijs en de relatie met de wethouder is hierbij mogelijk.

Tot slot is het ook mogelijk om dit onderzoek voort te zetten. De bouwstenen liggen klaar. Als er in 2014 weer nieuwe gemeenteraadsverkiezingen worden gehouden zullen er waarschijnlijk weer nieuwe casussen bij komen die onderzocht kunnen worden. Dit zou als toevoeging van dit onderzoek kunnen dienen.

Literatuur

Acantus (2010). Jaarbericht 2010: Voel je thuis.

ABF research (2010). Systeem Woningvoorraad.

Bakker, P., S. Evers, N. Hovens, H. Snelder, M. Weggeman (2005). Het Rijlands model als inspiratiebron.

Belt, J. (2011). De invloed van onafhankelijke lokale politieke partijen op de samenwerking tussen gemeente en woningcorporaties.

Beus, J. de (1989). Markt, democratie en vrijheid. Een politiek economische studie. Zwolle: W.E.J. Tjeenk Willink.

Boogers, M. (2010). Lokale politiek in Nederland; de logica en dynamiek van plaatselijke politiek. Den Haag: Lemma.

Boogers, M., P. Lucardi, G. Voerman (2006). Lokale politieke groeperingen: Belangenbehartiging, protest en lokalisme.

Cammen, H. van der & L. de Klerk (2003). Ruimtelijke ordening: van grachtengordel tot vinex-wijk. Utrecht: Uitgeverij Het Spectrum bv.

Castenmiller, P. (2001). De levende werkzaamheid. Den Haag: VNG uitgeverij.

CDA Katwijk, (2006). Verkiezingsprogramma CDA Katwijk: Katwijk, Rijnsburg, Valkenburg Oog voor elkaar.

CDA Katwijk, (2010). Verkiezingsprogramma CDA Katwijk: Duurzaam Samenleven.

CDA Katwijk, Burger belangen & SGP (2006). Coalitieakkoord op hoofdlijnen.

Centraal Fonds Volkshuisvesting (2010). Verslag Financieel toezicht woningcorporaties.

Centraal Bureau voor de Statistiek & Planbureau voor de Leefomgeving (2011). Regionale bevolkings- en huishoudensprognose 2011-2040: sterke regionale contrasten.

Clarke, S. & G. Gaile (1997). Local Politics in a Global Era: Thinking Locally, Acting Globally. The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science. SAGE.

Copus, C., A. Clark & K. Bottem (2006) Multi-Party Politics in England? Small Parties, Independents and Political Associations in English Local Politics.

Crain, W. & R. Tollison (1990). Predicting Politics: Essays in empirical public choice. Ann Arbor: University of Michigan Press.

Dam, F. van, C. de Groot & F Verwest (2006). Krimp en Ruimte: Bevolkingsafname, ruimtelijke gevolgen en beleid. Den Haag: NAI Uitgevers.

Damme, van E. (2003). James M. Buchanan, Universiteit van Tilburg.

DETR, (1998). Modern Local Government: In Touch with the People. London: HMSO.

- Ekkelboom, J. (2008). Zwaar weer voor corporaties; forse aderlating door Vogelaarheffing en VPB. In: Aedes-magazine; nummer 7; jaargang 2008.
- Ekkers, P. (2002). Van volkshuisvesting naar woonbeleid. Den Haag: Sdu Uitgevers.
- Gemeente Hoogezand-Sappemeer (2008). Woonvisie 2008-2012.
- Gemeente Katwijk (2008). Woonvisie 2008-2020: Katwijk; goed om te wonen!
- Gemeente Katwijk, SpiritWonen & KBV (2009). Prestatieafspraken woonbeleid Katwijk.
- Gemeente Roosendaal (2010). Thuis in Roosendaal: Woonvisie Roosendaal 2010-2020.
- Gemeente Winterswijk & De Woonplaats (2011). Prestatieafspraken 2010-2012.
- Göhlert, S., E. Holtmann, A. Krappidel, M. Reiser. (2008). Independant local Lists in East and West Germany.
- Harris, N. (2001). Towards a New Role for Spatial Planning, Chapter 2: Spatial Development Policies and territorial governance in an era of globalisation and localization. OECD.
- Hogerwerf, A. & M. Herweijer (2003). Overheidsbeleid: een inleiding in de beleidswetenschappen. Alpen aan den Rijn: Kluwer.
- Horgos, D. & K. Zimmerman (2010). It takes two to tango: Lobbies and the Political Business Cycle. KYKLOS, volume 63, issue 3, pp. 383-399.
- Huisman, C.J. (2004). Gebiedsuitbreiding voor de projectontwikkelaar?, Een onderzoek naar de gehanteerde rolverdeling bij gebiedsontwikkelingsprocessen op VINEX-locaties met daarbij een toetsing van de wens van meer marktwerking op de woningmarkt. Voorburg: NEPROM
- Janssen, J. & A. Korsten (2002). Wederopstanding van lokale politieke partijen.
- Jókövi, M., C. Boon & F. Filius (2006). Woningproductie ten tijde van Vinex: een verkenning. Rotterdam: NAI Uitgevers.
- Kam, G. de (2010). Met het oog op de grond.
- Kolk, H. van der, (1997). Electorale controle. Lokale verkiezingen en responsiviteit van politici. Enschede: Twente University Press.
- Korsten, A. & M. Schoenmaker (2008) Sterke colleges: de kracht van colleges van burgemeester en wethouders in 37 adviezen. 's-Gravenhage: Reed business.
- Kranenburg, R. (2001). Toekomstscenario's over het ontwikkelingsproces van uitleggebieden. DHV.
- Lawson, K. & P. Merkl. (1988). Alternative Organisations: Environmental, Supplementary, Communitarian and Antiauthoritarian. In: Lawson, K. & P. Merkl (Eds.): When Parties Fail: Emerging Alternative Organisations. Princeton: Princeton University Press, 3-12.
- Lewin, L. (1991). Self-Interest and Public Interest in Western Politics. Oxford University Press

- Mair, P. & G. Smith (1990). Understanding Party System Change in Western Europe. London: Frank Cass.
- Mayhew, D. (1974). Congress: The Electoral connection. Polity: Volume: 6, pp. 295-317.
- Meijden, B. van der (2008). Een veranderde fiscale behandeling van Woningcorporaties en de gevolgen voor het level playing field op de woningmarkt.
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2011), Wijkenaanpak en Vogelaarsheffing.
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2010), Leefbaarometer.
- Mueller, D. (1979). Public choice. Cambridge: Cambridge University Press.
- Needham, B. (2005). Een andere marktwerking; een verkenning van de mogelijkheid bij het Nederlands ruimtelijk beleid. Rotterdam: NAI uitgevers.
- Niskanen, W. (1971). Bureaucracy and Representative Government. Aldine-Atherton.
- Phillips, A. (1996). Why Does Local Democracy Matter?, Local Democracy and Local Government. Basingstoke: Macmillan, pp. 20–37.
- Planbureau voor de Leefomgeving (2009). Regionale huishoudensprognoses 2009-2040.
- Pratchett, L. (2004). Local Autonomy, Local Democracy and the “New Localism. Political Studies, volume 52, pp. 358–375.
- PvdA Hoogezand-Sappemeer (2006). Verkiezingsprogramma 2006-2010: “Nait zoezen moar down”.
- PvdA, GroenLinks & Lokaal Centraal, (2006). Coalitieakkoord 2006-2010: Bouwen aan een sociale samenleving.
- Roosendaalse Lijst (2005). Programma 2006-2010.
- Roosendaalse Lijst (2009). Programma 2010-2014.
- Rosmuller, E (2011). De invloed van onafhankelijke lokale politieke partijen op de samenwerking tussen gemeente en woningcorporaties.
- Segeren, A. (2007). De grondmarkt voor woningbouwlocaties. Rotterdam: NAI Uitgevers.
- Self, P. (1993). Government by the market? London: The Macmillan Press
- Severijn, C., (2009). Analyse van de prestatieovereenkomsten tussen gemeenten en woningcorporaties in 2008.
- Severijn, C. (2010). Onderzoek prestatieovereenkomsten tussen gemeenten en woningcorporaties 2010.
- Storey, V. & M. Farrar (2010). The New Localism in the UK: Local Governance amid National Goals. Columbia University.
- Stroker, G. (2004). New localism, Progressive Politics and Democracy. The Political Quarterly Published.

- Swyngedouw, E. (2004). Globalisation or 'Glocalisation' Networks, Territories and Rescaling. Cambridge Review of international Affairs. Volume 17 nr. 1. Carfax Publishing
- Stoker, G. (2004). New Localism, Progressive Politics and Democracy. The Political Quarterly Volume: 75 pp. 117-129.
- Tilburg, M. van & P. Tops (1989). Partijen en lijsten in Nederlandse gemeenten.
- Tilburg, M. van (1993). Lokaal of nationaal? Het lokale karakter van de gemeenteraadsverkiezingen in Nederlandse gemeenten (1974-1990). 's-Gravenhage: VNG-uitgeverij.
- Tjalma, H., V. van Stipdonk & R. Leeuwenburg (2006). Gemeenteraadsverkiezingen in zicht. *Gemeenteraadsverkiezingen in zicht, 1982-2006. Trends in opkomst, interesse en vertrouwen*. Den Haag: SGB0, 2006.
- Tops, P. & S. Zouridis (2002). De binnenkant van politiek: vertegenwoordiging en verandering in lokale democratie. Amsterdam: Atlas.
- Tops, P. & A. Korsten (1984)
- Tullock, G. (1976). The vote motive. Institute of Economic Affairs
- Vereniging van Nederlandse Gemeenten (1990). Volkshuisvesting Lokaal. 's-Gravenhagen: VNG uitgevers.
- Vereniging van Nederlandse Gemeenten (2007). Van woonvisie tot prestatieafspraken. 's-Gravenhagen: VNG Uitgevers.
- Voogd, H. (2004). Facetten van de planologie. Alphen aan den Rijn: Kluwer.
- Vries, M. de (2000). The rise and fall of decentralisation: A comparative analysis of arguments and practices in the European countries. Kluwer Academic Publisher.
- VROM & Ministerie van Financiën, (2001). Op grond van nieuw beleid, Nota Grondbeleid.
- VROM, LNV, VenW & EZ (2006). Nota Ruimte; ruimte voor ontwikkeling.
- Wonen Limburg, (2010). Jaarverslag 2010: Van buiten naar binnen.
- Wildt, R. de, G. Keers & J. van der Schaar (2005). Marktimperfecties in woningbouw. Amsterdam: RIGO.
- Wittman, D. (1989). Why democracies produce effecient results. Journal of Political Economy. No. 97.
- Wittman, D. (1995). The myths of democratic failure: Why political institutions are efficient. Chicago: Chicago University Press.
- Woerkum, C.M.J. van. (2000). Communicatie en interactieve beleidsvorming. Alphen aan den Rijn: Samson.
- Zandstra, A. & S. Zeelenberg (2008). Leren van afspraken tussen de woningcorporaties en de gemeenten Leusden, Nijkerk en Barneveld. RIGO research & advies.
- Zouridis, S. & P. Tops (1994). Wij zijn een partij voor normaal denken....: stadspartijen en hun betekenis voor de lokale democratie.

Internet

AlleeWonen, (n.d.), Geraadpleegd januari 2011, <http://www.alleewonen.nl>.

CBS Statline, (n.d.), Geraadpleegd mei 2011, <http://www.cbs.nl>.

CDA Katwijk, (n.d.), Geraadpleegd december 2011, <http://www.cda.nl/katwijk>.

Databank verkiezingsuitslagen, (n.d.), Geraadpleegd mei 2011, <http://www.verkiezingsuitslagen.nl>.

Dunavie, (n.d.), Geraadpleegd december 2011, <http://www.dunavie.nl>.

Gemeente Hoogezand-Sappemeer, (n.d.), Geraadpleegd januari 2011, <http://www.hoogezand-sappemeer.nl>.

Gemeente Katwijk, (n.d.) Geraadpleegd januari 2012, <http://www.katwijk.nl>

Gemeente Roosendaal, (n.d.), Geraadpleegd november 2011, <http://www.roosendaal.nl>.

Gemeente Winterswijk, (n.d.), Geraadpleegd februari 2012, <http://www.gemeentewinterswijk.nl>.

Leefbaarometer, (2010), Geraadpleegd november 2011, <http://www.leefbaarometer.nl>.

Lefier, (n.d.), Geraadpleegd maart 2012, <http://www.lefier.nl/>

Overheid in Gelderland, (n.d.), Geraadpleegd februari 2012, <http://www.overheidengelderland.nl>

Reensche Compagnie, (n.d.), Geraadpleegd maart 2012, <http://www.reenschecompagnie.nl/>.

Roosendaalse Lijst, (n.d.), Geraadpleegd december 2011, <http://www.roosendaalselijst.nl>.

Stadlander, (n.d.), Geraadpleegd januari 2012, <http://www.stadlander.nl>.

Talma, (n.d.), Geraadpleegd maart 2010, <http://talma.steelandewonen.nl/>

Thesaurus zorg en welzijn, (n.d.), Geraadpleegd mei 2012, <http://www.thesauruszorgenwelzij.nl>.

Wonen Limburg, (n.d.), Geraadpleegd april 2012, <http://www.wonenlimburg.nl>.

WSG, (n.d.), Geraadpleegd januari 2012, <http://www.wsgnl.com>.

Interview

S. Adriaansen, 26 april 2012.

E. Borstlap, 10 mei 2012.

M. Caris, 7 mei 212.

A. Dritty, 4 mei 2012.

W. van Duin, 11 mei 2012.

R. Gommers, 27 april 2012.

M. van der Steen, 26 april 2012.

H. Struik, 25 april 2012.

K. Trip, 3 mei 2012.

T. van der Veen, 25 april 2012.

S. van Veen, 25 april 2012.

R. Zeegers, 4 mei 2012.

BIJLAGE A **DE WEBENQUÊTE**

Attitude ten opzichte van de volkshuisvesting

Deze enquête is onderdeel van mijn afstudeeronderzoek aan de Radboud Universiteit te Nijmegen. Het doel van de enquête is om verschillen in attitude tussen lokale lijsten en partijen te onderzoeken met betrekking tot de volkshuisvesting. In navolging van Van Tilburg & Tops (1989) wordt er in deze enquête een onderscheid gemaakt tussen lokale lijsten en lokale partijen. Met lokale partijen wordt in het onderzoek bedoeld: lokale politieke partijen die een binding hebben met de nationale "moederpartij". Tot deze partijen behoren lokale afdelingen van de VVD, CDA, PvdA, D66, GroenLinks, SP, CU, SGP en de PVV. Met lokale lijsten wordt bedoeld: lokale politieke partijen zonder nationale binding. Het aantal van deze partijen is zeer divers, zo bestaan bijvoorbeeld: Helmondse Belangen, Gemeentebelangen, Leefbaar Arcen etc. etc.

De gegevens zullen vertrouwelijk worden behandeld en anoniem verwerkt. Deze enquête volgt een antwoordenstructuur van schaal 1 tot en met 7, waarbij 1 staat voor geheel mee oneens en 7 voor geheel mee eens. Een 4 staat voor neutraal/geen mening. Selecteer het antwoord wat voor uw partij van toepassing is. Om verder te gaan naar de volgende pagina, dient u alle vragen te beantwoorden. Alvast bedankt voor uw medewerking.

1. Mijn functie bij de lokale politieke partij/lijst

2. Mijn partij/lijst neemt deel aan de verkiezingen in de gemeente

3. Provincie

4. Naam politieke partij/lijst

5. Mijn partij/lijst heeft de volgende aantal zetels binnen de gemeenteraad

6. Mijn partij heeft het grootste aantal zetels in de gemeenteraad (selecteer wat van toepassing is)

☐ Ja

☐ Nee

7. Mijn partij is onderdeel van de coalitie (selecteer wat van toepassing is)

☐ Ja

☐ Nee

8. Mijn partij bestaat ... jaar in mijn gemeente (selecteer wat van toepassing is)

☐ < 1 jaar

☐ 5-10 jaar

☐ 20-50 jaar

☐ 1-5 jaar

☐ 10-20 jaar

☐ > 50 jaar

9. Mijn partij levert de wethouders voor de volgende portefeuilles (graag per regel aangeven welke wethouders er worden geleverd)

GA NAAR DE VOLGENDE PAGINA

Geef aan in hoeverre uw partij het eens is met de volgende stellingen (bij neutraal/geen mening kunt u het midden selecteren)

	zeer mee oneens			zeer mee eens		
10. Het aandeel sociale woningen binnen mijn gemeente is hoog.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
11. Er moeten meer sociale huurwoningen binnen mijn gemeente worden gebouwd.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
12. In de nieuwbouwplannen van mijn gemeente worden te weinig sociale woningen opgenomen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
13. Mijn gemeente moet het eigen woningbezit bevorderen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
14. De woonlasten voor minder draagkrachtige moeten worden beperkt.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
15. De hypotheekrenteaftrek moet de komende jaren onaangetast blijven.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
16. Eigenaren van huurwoningen mogen zelf de stijging van de huurprijs bepalen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
17. De huurtoeslag moet worden verhoogd.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
18. Burgers dienen zelf te zorgen voor passende huisvesting.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Geef aan in hoeverre uw partij het eens is met de volgende stellingen (bij neutraal/geen mening kunt u het midden selecteren)

	zeer mee oneens			zeer mee eens		
19. Het aandeel senioren woningen binnen mijn gemeente is laag.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
20. Er moeten meer senioren woningen worden bijgebouwd in mijn gemeente.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
21. In de nieuwbouwplannen van mijn gemeente worden te weinig seniorenwoningen opgenomen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
22. Mijn gemeente dient ouderen zoveel mogelijk binnen de eigen gemeente te huisvesten.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
23. Om de ouderen te huisvesten moeten er extra voorzieningen komen binnen mijn gemeente.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

GA NAAR DE VOLGENDE PAGINA

Geef aan in hoeverre uw partij het eens is met de volgende stellingen (bij neutraal/geen mening kunt u het midden selecteren)

	zeer mee oneens			zeer mee eens	
24. De leefbaarheid is in sommige wijken binnen mijn gemeente slecht.	☐	☐	☐	☐	☐
25. Mijn gemeente moet meer investeren in de leefbaarheid van woonwijken.	☐	☐	☐	☐	☐
26. Mijn gemeente moet spreiding van kansarme en kansrijke bevolking bevorderen	☐	☐	☐	☐	☐
27. Mijn gemeente moet meer aandacht besteden aan het versterken van de kwaliteit van de leefomgeving en de sociale samenhang	☐	☐	☐	☐	☐

Geef aan in hoeverre uw partij het eens is met de volgende stellingen (bij neutraal/geen mening kunt u het midden selecteren)

	zeer mee oneens			zeer mee eens	
28. Binnen mijn gemeente zijn er genoeg huisvestingsmogelijkheden voor gehandicapten.	☐	☐	☐	☐	☐
29. Binnen mijn gemeente moeten er meer huisvestingsmogelijkheden voor gehandicapten worden gerealiseerd.	☐	☐	☐	☐	☐
30. Binnen mijn gemeente zijn er genoeg huisvestingsmogelijkheden voor starters.	☐	☐	☐	☐	☐
31. Binnen mijn gemeente moeten er meer huisvestingsmogelijkheden voor starters worden gerealiseerd.	☐	☐	☐	☐	☐

Geef aan in hoeverre uw partij het eens is met de volgende stellingen (bij neutraal/geen mening kunt u het midden selecteren)

	zeer mee oneens			zeer mee eens	
32. Mijn gemeente dient woningcorporaties sterk te betrekken bij de ontwikkeling van de gemeentelijke woonvisie.	☐	☐	☐	☐	☐
33. Mijn gemeente moet pas afspraken gaan maken met woningcorporaties na het vaststellen van de woonvisie.	☐	☐	☐	☐	☐
34. Het tempo van slopen van woningen door woningcorporaties binnen mijn gemeenten ligt te veel te hoog.	☐	☐	☐	☐	☐
35. Mijn gemeente moet strenger toezicht houden op de woningcorporaties.	☐	☐	☐	☐	☐
36. Uitgangspunten zijn belangrijker dan harde aantallen in prestatieafspraken tussen mijn gemeente en woningcorporaties. NB: een prestatieafpraak is een overeenkomst tussen een gemeente en woningcorporatie waarin afspraken worden vastgelegd met betrekking tot het woonbeleid.	☐	☐	☐	☐	☐
37. Prestatieafspraken tussen gemeente en woningcorporaties dienen harde afspraken te bevatten, alleen afspraken tot inspanning is niet voldoende.	☐	☐	☐	☐	☐
38. Mijn gemeente werkt intensief samen met projectontwikkelaars.	☐	☐	☐	☐	☐
39. Mijn gemeente moet in de toekomst intensiever samenwerken met projectontwikkelaars.	☐	☐	☐	☐	☐
40. Mijn gemeente dient zoveel mogelijk privaatrechtelijke afspraken met ontwikkelaars te maken.	☐	☐	☐	☐	☐
41. Bewoners dienen meer zeggenschap te krijgen met betrekking tot de ontwikkeling van nieuwe en bestaande woningen en woonmilieus.	☐	☐	☐	☐	☐

GA NAAR DE VOLGENDE PAGINA

Selecteer in hoeverre uw partij het eens is met de volgende stellingen (bij neutraal/geen mening kunt u het midden selecteren)

	zeer mee oneens			zeer mee eens	
42. Mijn gemeente dient zoveel mogelijk gebruik te maken van faciliterend grondbeleid. NB: Faciliterend grondbeleid houdt in dat de gemeente zelf geen grondexploitaties voert maar dit overlaat aan private ontwikkelaars	☐	☐	☐	☐	☐
43. Mijn gemeente dient de winsten die projectontwikkelaars op hun locatie maken af te romen.	☐	☐	☐	☐	☐
44. Mijn gemeente dient zoveel mogelijk gebruik te maken van binnenplanse verevening. NB: binnenplannen verevenen betekent dat winstgevend onderdelen van een locatie verliesgevend onderdelen binnen dezelfde locatie betalen.	☐	☐	☐	☐	☐
45. Mijn gemeente dient zoveel mogelijk gebruik te maken van bovenplanse verevening. NB: bovenplanse verevening betekent dat winstgevend plannen betalen voor verliesgevend plannen elders in de gemeente.	☐	☐	☐	☐	☐
46. Mijn gemeente dient een verschil in de grondprijs te maken naar bestemming.	☐	☐	☐	☐	☐
47. Mijn gemeente dient onderscheid te maken in de grondprijzen tussen sociale huur- en sociale koopwoningen en overige woningen.	☐	☐	☐	☐	☐

GA NAAR DE VOLGENDE PAGINA

In navolging van Van Tilburg & Tops (1989) wordt er in deze enquête een onderscheid gemaakt tussen lokale lijsten en lokale partijen. Met lokale partijen wordt in het onderzoek bedoeld: lokale politieke partijen die een binding hebben met de nationale "moederpartij". Tot deze partijen behoren lokale afdelingen van de VVD, CDA, PvdA, D66, GroenLinks, SP, CU, SGP en de PVV. Met lokale lijsten wordt bedoeld: lokale politieke partijen zonder nationale binding. Het aantal van deze partijen is zeer divers, zo bestaan bijvoorbeeld: Helmondse Belangen, Gemeentebelangen, Leefbaar Arcen etc. etc. LET OP! Bij de onderstaande vragen gaat het niet om het standpunt van uw partij, maar om uw eigen mening.

48. Mijn partij kan worden getypeerd als

☐ Lokale partij ☐ Lokale lijst

49. Ervaart u verschillen tussen lokale partijen en lokale lijsten?

☐ Ja ☐ Nee

50. Wat zijn deze verschillen en wat ligt aan deze verschillen ten grondslag?

-
-
-

GA NAAR DE VOLGENDE PAGINA

Geef aan in hoeverre u het eens bent met de volgende stellingen LET OP! Hier wordt naar uw eigen mening gevraagd (bij neutraal/geen mening kunt u het midden selecteren)

51. Een politieke ideologie helpt bij het oplossen van lokale vraagstukken.	☐	☐	☐	☐	☐
52. Lokale partijen hebben een groter netwerk dan lokale lijsten.	☐	☐	☐	☐	☐
53. Politici van lokale partijen laten zich bij hun beslissing vaker beïnvloeden door promotiemogelijkheden naar hogere bestuursniveaus dan politici van lokale lijsten.	☐	☐	☐	☐	☐
54. De beste oplossingen voor lokale vraagstukken kunnen ideologisch tegenstrijdig zijn.	☐	☐	☐	☐	☐
55. Lokale partijen gaan professioneler te werk dan lokale lijsten.	☐	☐	☐	☐	☐
56. Lokale partijen houden bij hun beslissingen vaker rekening met regionale afspraken dan lokale lijsten.	☐	☐	☐	☐	☐
57. Het programma van lokale lijsten is sterker gericht op lokale belangen dan het programma van lokale partijen.	☐	☐	☐	☐	☐
58. Lokale lijsten zijn vaak voor een korte periode actief.	☐	☐	☐	☐	☐
59. Raadsleden van lokale lijsten luisteren beter naar de burger en stellen zich vaker op als spreekbuis van de burger.	☐	☐	☐	☐	☐

EINDE ENQUÊTE

BIJLAGE B
GERAADPLEEGDE DOCUMENTEN

Casus	Documenten	Jaar	Auteur(s)
Katwijk	Partijprogramma CDA 2006-2010: Katwijk, Rijnsburg, Valkenburg, Oog voor elkaar.	2006	CDA Katwijk
	Coalitieakkoord 2006-2010	2005	CDA, Gemeente Belangen & SGP
	Woonvisie 2008-2020: Katwijk goed om te wonen!	2008	Gemeente Katwijk i.s.m. SpiritWonen & KBV
	Prestatieafspraken 2009-2013	2009	Gemeente Katwijk, SpiritWonen & KBV
	Partijprogramma CDA 2010-2014: Duurzaam leven	n.d.	CDA Katwijk
	Coalitieakkoord 2010-2014	2010	CDA, ChristenUnie & VVD
	Prestatieafspraken Katwijk 2011-2014	2011	Gemeente Katwijk & Dunavie
Roosendaal	Partijprogramma Roosendaalse Lijst 2006-2010	2005	Roosendaalse lijst
	Coalitieakkoord 2006-2010: “Krachtig sociaal en verbindend.”	2006	Roosendaalse Lijst, PvdA & VVD
	Partijprogramma Roosendaalse Lijst 2010-2014	2010	Roosendaalse Lijst
	Coalitieakkoord 2010-2014: Kiezen vanuit kracht en vertrouwen	2010	Roosendaalse Lijst, PvdA, GL & CDA
	Woonvisie 2010-2020: Thuis in Roosendaal	2010	Gemeente Roosendaal
	Prestatieafspraken Gemeente Roosendaal, Aramis AlleeWonen, WSG & Stadlander	2011	Gemeente Roosendaal, Aramis AlleeWonen, WSG & Stadlander.
Hoogezand-Sappemeer	Partijprogramma PvdA 2006: “Nait zoezen moar doun”	2006	PvdA Hoogezand-Sappemeer
	Coalitieakkoord: Bouwen aan een sociale samenleving	2006	PvdA, GL en Lokaal Centraal.
	Woonvisie 2008-2012	2008	Gemeente Hoogezand-Sappemeer
	Partijprogramma PvdA 2010: “Vertrouwen in Solidariteit”	2010	PvdA Hoogezand-Sappemeer
	Coalitieakkoord 2010-2014	2010	PvdA, D66, GL & Lokaal Centraal
	Prestatieafspraken gemeente Hoogezand-Sappemeer, Talma & Lefier: Gedeelde visie, relatie en toekomst.	2010	Gemeente Hoogezand-Sappemeer, Talma & Lefier.
Winterswijk	Partijprogramma Winterswijk Belang	2006	Winterswijk Belang
	Coalitieakkoord: “Een luisterend ook”	2006	Winterswijk Belang, PvdA & Progressief Winterwijk.
	Woonvisie: “van huisvesten naar wonen”	2008	Gemeente Winterswijk
	Partijprogramma Winterswijk Belang	2010	Winterswijk Belang
	Coalitieakkoord: “Met minder naar meer”	2010	Winterswijk Belang, VVD & CDA
	Prestatieafspraken	2011	Gemeente Winterswijk & de Plaatsen
Delfzijl	Partijprogramma PvdA 2006	2006	PvdA Delfzijl
	Coalitieakkoord	2006	PvdA, CU & VVD
	Prestatieafspraken	2010	Gemeente Delfzijl & Stichting Acantus Groep
	Partijprogramma PvdA Delfzijl 2010	2010	PvdA Delfzijl
	Coalitieakkoord: “Vijf voor vier”	2010	PvdA, Lijst Stulp, CU & D66
Landgraaf	Partijprogramma GBBL	2006	GBBL
	Partijprogramma GBBL	2010	GBBL
	Coalitieconvenant 2010-2014 ...uitdagingen aangaan en verbindingen leggen...	2010	GBBL, PvdA & VVD
	Prestatieafspraken 2011-2015	2011	Gemeente Landgraaf, Hestia, UoW & Wonen Limburg

Bron: eigen werk.

BIJLAGE C
ANALYSE DOCUMENTEN

7 Gemeente Katwijk

7.A. Partijprogramma CDA Katwijk 2006

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van het partijprogramma van het CDA Katwijk uit 2006. Bij de analyse van het partijprogramma komen eerst de onderwerpen aan bod die betrekking hebben op de lokale volkshuisvesting: leefbaarheid, de doelgroepen senioren en starters, woon-zorgarrangementen en herstructurering. Vervolgens wordt er gekeken naar de interlokale thema's zoals regionale samenwerking en duurzaamheid. De mate van betrokkenheid van de burger wordt daarna onderzocht. Tot slot wordt er gekeken hoeveel prestatieonderwerpen er in het partijprogramma aan bod komen, hieruit valt op te maken of de partij ten aanzien van de volkshuisvesting een brede of beperkte scope heeft. Een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen (Severijn, 2009) die worden aangehaald in het partijprogramma van het CDA Katwijk (2005) is te vinden in tabel 7.A.

Leefbaarheid

Het thema leefbaarheid is duidelijk terug te vinden in het partijprogramma van het CDA Katwijk. Een aantrekkelijke leefomgeving houdt volgens het CDA in dat de bewoners, ondernemers en gebruikers van de openbare ruimte hun leefomgeving, als herkenbaar, prettig, schoon en aantrekkelijk ervaren. Het CDA zet zich in voor een hoogwaardige leefomgeving die veilig, groen en duurzaam is. Wijkgericht werken is de manier om door middel van overleg en samenwerking met de burger bezig te zijn met de inrichting en onderhoud van de openbare ruimte (CDA Katwijk, 2005, p. 22).

Bij de inrichting van straten en pleinen dienen duurzame voorzieningen te worden getroffen. Het CDA vindt dat de onderhoudsnorm van een wijk op niveau gebracht dient te worden zodat verloedering en vervuiling wordt tegengegaan. Woningcorporaties, bewoners en particuliere verhuurders moeten worden aangesproken op wanbeheer van de openbare ruimte afdwingen met een bestuurlijke boete. Ook is het volgens de partij van belang dat er voldoende groenvoorzieningen worden gerealiseerd. Het geniet de voorkeur om een groot aantal voorzieningen bij elkaar te brengen in een wijkgebouw (CDA Katwijk, 2005, p. 23).

Doelgroepen senioren, starters

Zowel de doelgroep senioren als de doelgroep starters komt ruim aan bod in het partijprogramma van het CDA. Paragraaf 4.3 (CDA Katwijk, 2005, p. 16) wordt volledig gewijd aan senioren. Zo heeft volgens het CDA de vergrijzing verschillende gevolgen voor de samenleving. Er zouden onvoldoende geschikte seniorenwoningen beschikbaar zijn, de behoefte naar zorg neemt toe en de inrichting van de openbare ruimte vraagt om andere eisen. Er is volgens het CDA een inhaalslag nodig om aan de behoefte te kunnen voldoen. Er moet daarom fors worden ingezet op de op de bouw van seniorenwoningen. Bij de nieuwbouw dienen er ook levensloopgeschikte woningen te worden gebouwd.

Het gewenste beleid met betrekking tot de groep starters wordt ook besproken. Volgens het CDA Katwijk is het woningaanbod in de Gemeente Katwijk te eenzijdig (te veel van het middensegment) waardoor starters moeilijk aan passende huisvesting kunnen komen. Starters moeten het gemakkelijker aan een woning zien te komen binnen Katwijk. Zo moeten er volgens het CDA starterwoningen worden opgenomen in het plan Duinvallei en in het tussengebied. Ook optimale woningsplitsing moet worden gestimuleerd om voor starters passende huisvesting te vinden. Er is een hoge vraag naar startersleningen, het budget moet daarvoor worden uitgebreid.

Woon-zorgarrangementen

Het beleid met betrekking tot woon-zorgarrangementen wordt in het partijprogramma van het CDA Katwijk besproken bij het thema senioren. Volgens het CDA moet de zorg voor senioren decentraal worden

gerealiseerd. Zorg aan ouderen moet vanuit de eigen omgeving vanuit zorgsteunpunten worden aangeboden. Samenwerking op dit punt met woningcorporaties en zorginstellingen is hierbij van belang. Hierbij dient de gemeente voornamelijk een faciliterende rol te hebben (CDA Katwijk, 2005, p.16).

Er is groeiende behoefte aan woon-zorgcomplexen. Het CDA streeft naar het realiseren van zogenaamde woonzorgzones rondom zorgcentra waar verschillende zorgconcepten worden aangeboden. Deze woonzorgzones moeten in iedere kern worden gerealiseerd (CDA, Katwijk, 2006, pp. 16-17).

Herstructurering

Het CDA Katwijk is van mening dat er zorgvuldig omgegaan moet worden met de ruimte in de gemeente Katwijk. Het CDA Katwijk wil dat er werk gemaakt wordt van herstructurering, inbreidingsplannen en meervoudig ruimtegebruik. De fusie tussen SpiritWonen en KBV is geen aanleiding om de herstructureringslocaties te herzien.

Bij herstructurering moet er aandacht zijn voor de architectonische en ruimtelijke kwaliteit per kern. Er dient diversiteit te zijn in prijs, kwaliteit en woningtype, maar tevens ook een diversiteit in de sociale structuur (CDA Katwijk, 2005, p. 22).

Duurzaam bouwen en regionale samenwerking

Het beleid met betrekking tot duurzaamheid is ondergebracht bij landschap, natuur en milieu. Er wordt nauwelijks aandacht besteed aan duurzaam bouwen. Hierbij wordt het in een adem genoemd met klimaatbeleid: "Het CDA (2005, p. 11) wil een meer dan gemiddelde ambitie in het lokale klimaatbeleid, bevordering van duurzaam bouwen en terugdringen van energiegebruik en afvalstromen".

Er wordt relatief veel aandacht besteed aan regionale samenwerking. Het CDA Katwijk erkent dat vraagstukken een steeds meer bovenlokaal, grensoverschrijdend karakter hebben. De gemeente Katwijk moet in toenemende mate rekening houden bij beleidsvraagstukken met omliggende gemeenten.

Burgerparticipatie

Interactieve beleidsvorming wordt in het CDA programma besproken. Volgens het CDA dient de overheid duidelijk richting te geven aan de ruimtelijke ordening hierbij dient ruime gelegenheid voor de burgers te zijn om mee te denken (CDA Katwijk, 2005, p.24).

Burgerparticipatie komt in het CDA partijprogramma ook voor. Burgers, organisaties en gemeenschappen zijn volgens het CDA mede verantwoordelijk voor de kwaliteit van leven, wonen en werken in de gemeente te verbeteren. Ook op het gebied van sociale veiligheid dienen burgers betrokken te worden, bijvoorbeeld door middel van buurtpreventie. Verder geeft het CDA aan voorstander te zijn van het wijkgericht werken waarbij de burger betrokken wordt bij het beheer en onderhoud van de openbare ruimte (burgerparticipatie 2.0).

Analyse prestatieonderwerpen

Van de 31 prestatieonderwerpen komen er 19 duidelijk aan bod in het partijprogramma van het CDA Katwijk (2005). Verder worden er en 5 prestatieonderwerpen (Severijn, 2009) beperkt besproken: beleid met betrekking tot de groep daklozen, woningverbetering, woningkwaliteit, sloop en duurzaam bouwen.

Van de 31 prestatieonderwerpen komen er 8 niet aan bod. Dat de onderwerpen huursubsidie beleid en huurprijsbeleid niet aan bod komen is niet opmerkelijk, het gaat hierbij om onderwerpen die vanuit de nationale politiek worden bepaald. Dat de onderwerpen financiële continuïteit en verdeling van de kosten niet aan bod komen is ook in lijn der verwachting doordat deze afspraken typisch onderwerpen voor prestatieafspraken zijn. Wat wel opvalt is dat er geen afspraken zijn gemaakt over de doelgroep van het beleid, de groep statushouders en het samenvoegen van woningen.

Tabel 7-A: Analyse partijprogramma CDA Katwijk 2006.

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		Om te voorkomen dat betaalbare woningen uit de kernvoorraad verdwijnen is de zaak om te onderzoeken of renovatie de voorkeur boven sloop verdient.
Nieuwbouw		Nieuwbouw moet zorgen voor meer differentiatie in de kwaliteit van woningen.
		Kwaliteit moet leidend zijn bij de ontwikkeling van vliegbasis Valkenburg.
		Nieuwbouw moet plaatsvinden in het lagere en het hogere segment.
Doelgroep		
Starters		Er moeten meer woningen komen voor starters.
		Steun aan koopstarters door middel van een starterslening.
		Meer starterswoningen realiseren door middel van woningsplitsing.
		Opname starterswoningen plan Duinvallei.
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverdeling		Woningen voortaan alleen door middel van loting toewijzen.
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		Er moeten meer gehandicapte woningen komen.
		Vergroten van de keuzevrijheid en zelfstandigheid.
		Het zelfstandig wonen voor de gehandicapte moet worden bestendigd.
Statushouders		
Senioren		Er moeten meer senioren woningen worden gerealiseerd.
		Senioren dienen zo lang mogelijk in eigen omgeving te worden gehuisvest.
		De vergrijzing van de samenleving resulteert in onvoldoende seniorenwoningen.
Daklozen		Gestructureerde opvang van dak- en thuislozen.
Woon- zorgarrang.		Er moeten meer woon- zorgarrangementen komen. Deze moeten in elke kern aanwezig zijn.
		Samenwerking met woningcorporaties en zorginstellingen hierbij essentieel.
Herstructureringsbeleid		Bij herstructurering dient er veel aandacht te zijn voor de ruimtelijke en architectonische kwaliteit per kern.
		Er moet meer werk worden gemaakt van herstructurering.
Sloop		Renovatie heeft voorkeur boven sloop.
Samenvoegen woningen		
Woningverbetering		Renovatie heeft voorkeur boven sloop.
Nieuwbouw laags. koop		Er moeten extra woningen worden gebouwd in het laagsegment koop.
Verkoopbeleid		Een gedeelte van de huurwoningen dienen te worden verkocht om de doorstroming te stimuleren.
Tussenvormen		Vergroten v.d. doorstroom op de woningmarkt m.b.v. tussenvormen zoals maatschappelijk gebonden eigendom.
Fysieke omgeving		Beheer van openbare ruimte op niveau om vervuiling en verloedering tegen te gaan.
		Woningcorporaties, particuliere verhuurders en bewoners moeten worden aangesproken op onderhoud.
Sociale veiligheid		De sociale veiligheid dient gewaarborgd te zijn bij onderhoud en planning van groenvoorzieningen.
		Zorgen voor een gevarieerde leefomgeving om sociale cohesie te voorkomen.
Woningkwaliteit		De kwaliteit van de woningen moet divers zijn, zodat de consument te kiezen heeft.
Duurzaam bouwen		Moet worden bevorderd.
Levensloopbest. bouwen		Het aanpasbaar bouwen van nieuwbouw woningen t.b.v. ouderen.
Burgerparticipatie 1.0		Organisaties, actiegroepen en burgers dienen betrokken te worden bij de beleidsvorming.
Burgerparticipatie 2.0		Bewoners dienen betrokken te worden bij de inrichting en onderhoud van de leefomgeving.
Part. opdrachtgeverschap		Particulier opdrachtgeverschap moet worden bevorderd.
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		De gemeente moet bijvoorkeur actief grondbeleid voeren.
Samenwerking corporaties		Burgers, organisaties en gemeenschappen zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit van de leefomgeving. Het CDA wil daarom coalities aangaan met woningcorporaties e.d.
		De bouw van starterswoningen in de Duinvallei moet worden vastgelegd in prestatieafspraken tussen gemeente en woningcorporatie.
		Voor de realisatie van zorgvoorzieningen moet er worden samengewerkt met corporaties en zorginstellingen.

(*)Niet aan bod is rood, zeer oppervlakkig aan bod is oranje, wel aan bod is groen gearceerd.

Bron: Eigen werk; CDA Katwijk, 2006.

7.B. Coalitieakkoord CDA SGP en gemeentebelangen

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van het coalitieakkoord tussen het CDA, SGP en gemeentebelangen voor de periode 2006-2010. Bij de analyse van het coalitieakkoord (CDA Katwijk et al., 2006) komen eerst de onderwerpen aan bod die betrekking hebben op de lokale volkshuisvesting: leefbaarheid, de doelgroepen senioren en starters, woon-zorgarrangementen en herstructurering. Vervolgens wordt er gekeken naar de interlokale onderwerpen zoals regionale samenwerking en duurzaamheid. De mate van betrokkenheid van de burger (interactieve beleidsvorming en burgerparticipatie) wordt daarna onderzocht. Tot slot wordt er gekeken hoeveel prestatieonderwerpen er in het coalitieakkoord aan bod komen. Dit geeft aan of de deelname aan de coalitie en het dominante aandeel van de lokale partij invloed heeft op de scope van het coalitieakkoord. Een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen, volgens de indeling van Severijn (2009), die worden aangehaald in het coalitieakkoord (CDA et al., 2006) is te vinden in tabel 7.B.

Leefbaarheid

De leefbaarheid wordt alleen genoemd bij de ontwikkeling van de nieuwbouwlocatie op het voormalige vliegveld Valkenburg. Een goede ruimtelijke kwaliteit van de woonomgeving gaat bij de ontwikkeling van de nieuwbouwlocatie boven het kwantitatieve aspect.

Groepen starters en senioren

Beleid met betrekking tot de groepen starters en senioren wordt beperkt in het coalitieakkoord besproken. Er wordt alleen gesteld dat er meer geschikte woningen voor jongeren en senioren dienen te komen.

Woon-zorgarrangementen

Woon-zorgarrangementen worden in het coalitieakkoord aangehaald. Er wordt door de coalitie gesteld dat het aantal woonzorgvoorzieningen in de diverse woonsegmenten moet worden uitgebreid met een goede spreiding over de gemeente.

Herstructurering

Beleid met betrekking tot herstructurering wordt in het coalitieakkoord niet besproken.

Duurzaam bouwen en regionale samenwerking.

De thema's regionale samenwerking en duurzaam bouwen worden in het coalitieakkoord niet besproken.

Burgerparticipatie

Het betrekken van de burger bij het gemeentelijk beleid in een vroeg stadium dat zij hier nog invloed op uit kunnen oefenen van belang. Burgerparticipatie 2.0 komt in het coalitieakkoord niet aan bod.

Analyse prestatieafspraken

Van de 31 prestatieonderwerpen komen er 8 (zie tabel 7.B) terug in het coalitieakkoord. Deelname van een lokale partij heeft er in deze casus niet voor gezorgd dat de scope van de coalitie breed te noemen is.

Tabel 7-B: Analyse coalitieakkoord CDA, SGP en Gemeente Belangen, 2006.

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		
Nieuwbouw		Bij de ontwikkeling van Valkenburg dient er ingezet te worden op kwaliteit van de woningen en de woonomgeving in plaats van kwantiteit.
Doelgroep		
Starters		Meer geschikte woningen voor starters
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverdeling		
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		Meer geschikte woningen voor gehandicapten.
Statushouders		
Senioren		Meer geschikte woningen voor senioren.
Daklozen		
Woon- zorgarrang.		De woonzorgvoorzieningen dienen uitgebreid te worden met een goede spreiding over de gemeente.
Herstructureringsbeleid		
Sloop		
Samenvoegen woningen		
Woningverbetering		
Nieuwbouw laagsegment koop		
Verkoopbeleid		
Tussenvormen		
Fysieke omgeving		Bij de ontwikkeling van het voormalige vliegveld Valkenburg, krijgt ruimtelijke kwaliteit van de woonomgeving voorrang om het kwantitatieve aspect.
Sociale veiligheid		
Woningkwaliteit		
Duurzaam bouwen		
Levensloopbestendig bouwen		
Burgerparticipatie 1.0		Burgers en organisaties dienen actief betrokken te worden bij het gemeentelijk beleid in het stadium dat invloed nog mogelijk is.
Burgerparticipatie 2.0		
Part. opdrachtgeverschap		
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		
Samenwerking corporaties		Voor het bouwen van meer geschikte woningen voor senioren, starters en gehandicapten dienen er prestatieafspraken gemaakt te worden met de woningcorporatie.

(*) Niet aan bod is rood, zeer oppervlakkig aan bod is oranje, wel aan bod is groen gearceerd.

Bron: Eigen werk; CDA Katwijk et al., 2006.

7.C. Woonvisie gemeente Katwijk

De woonvisie “Katwijk; goed om te wonen” is in maart 2008 vastgesteld door de gemeenteraad. Hierin staat het beleid wat de gemeente zal voeren met betrekking tot de volkshuisvesting in de gemeente Katwijk. Doordat de woonvisie gebaseerd is op het coalitieakkoord 2006-2010 wordt er gekeken of het dominante aandeel van het CDA in de gemeenteraad doorwerkt op de inhoud van de woonvisie.

Eerst zullen de volkshuisvestingsonderwerpen (leefbaarheid, de doelgroepen senioren en starters, woon-zorgarrangementen en herstructurering) die voornamelijk over de lokale situatie gaan aan bod komen. Vervolgens wordt er gekeken in hoeverre regionale samenwerking en duurzaam bouwen in de woonvisie aan bod komen. Ook wordt er gekeken naar de rol van burgerparticipatie in de woonvisie. Tot slot wordt bekeken welke prestatieonderwerpen (Severijn, 2009) aan bod zijn gekomen in de woonvisie. Tabel 7.C in geeft een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen.

Leefbaarheid

Volgens de gemeente wonen verreweg de meeste burgers naar tevredenheid in Katwijk. In vergelijking met de regio zijn de bewoners erg tevreden over de woning waarin ze wonen. Echter laat de leefomgeving naar mening van de burgers te wensen over. Hierbij gaat het bijvoorbeeld over slecht onderhouden van het straatmeubilair, groenvoorzieningen, speelvoorzieningen en aanwezigheid van hondenpoep. De gemeente streeft daarom om een hogere kwaliteit van de openbare ruimte. Ook moet er een scherper onderscheid worden gemaakt tussen de verschillende woonmilieus. De eigen kenmerken van de wijken en kernen binnen de gemeente moeten de komende jaren worden geaccentueerd. Hierbij wordt er nadrukkelijk op gelet dat de sociale segregatie niet wordt vergroot (Gemeente Katwijk, 2008, p. 25).

Doelgroepen senioren, starters

De vraag naar senioren woningen wordt binnen de woonvisie (Gemeente Katwijk, 2008, p. 14) uitvoerig besproken. Het uitgangspunt is dat er voldoende senioren woningen zijn binnen de gemeente Katwijk. Het beleid hoeft daarom niet aangescherpt te worden op de “gewone” senioren, maar op senioren met bewegingsbeperkingen. De kern van de opgave met betrekking tot het seniorenbeleid gaat daarom over het aanpassen van woningen en de woonomgeving voor senioren met een bewegingsbeperking. Ook dient het accent voor de huisvesting van de groep senioren gelegd te worden op woon-zorgarrangementen.

In de woonvisie (Gemeente Katwijk, 2008, p. 6) krijgen starters extra aandacht. Volgens de gemeente Katwijk blijkt namelijk uit het WOON2006 onderzoek, dat de vraag van starters binnen de gemeente Katwijk beduidend hoger ligt dan in de rest van de regio. Dit terwijl het aantal gerealiseerde starters woningen binnen de gemeente achter blijft in vergelijking met de rest van de regio. Het huisvesten van starters is hierdoor een van de prioriteiten van de gemeente Katwijk. Acties die volgens de gemeente ondernomen dienen te worden zijn: bouwen van meer starterswoningen, voorrangsmogelijkheden in de huursector, uitstroom in de huurwoningen aantrekkelijker maken en behoud van huidige stimuleringsmaatregelen (starterslening).

Woon-zorgarrangementen

Een van de kernpunten van het woonbeleid is om meer aandacht te besteden aan de huisvestingsvraag voor mensen met specifieke zorgbehoefte. Welke vorm van wonen in combinatie met zorg (zelfstandig/kleinschalig/intramuraal) het beste is laat de gemeente in het midden, wel wordt erkend dat de gemeente hierin een belangrijke rol in dient te hebben. De gemeente Katwijk wil zich onderscheiden in het faciliteren en realiseren van vernieuwde woonvormen in combinatie met zorg. Uit regionale afspraken gemaakt in 2007, tussen verschillende gemeenten in de Rijnstreek, heeft de gemeente Katwijk de taak op zich genomen om tot 2020 1.800 woningen in de categorie verzorgd wonen te realiseren. De gemeente Katwijk wil nieuwe woonzorgvormen stimuleren en faciliteren. Zo wil de gemeente Katwijk dat er in de nieuwbouwplannen bijzondere woonzorgvormen worden opgenomen (Gemeente Katwijk, 2008, p. 17).

Uitgangspunt van de gemeente is dat mensen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen. Dit vraagt naast het aanbod van geschikte woningen ook naar aanwezigheid van zorgdiensten, overige

voorzieningen en een toegankelijke openbare ruimte. In overleg met betrokken partners moeten er daarom een aantal woon-zorgzones worden aangewezen waarbij op integrale wijze naar de aspecten wordt gekeken die nodig zijn om goede zorg te kunnen verlenen.

Herstructurering

Herstructurering van bestaande wijken wordt in de woonvisie ook besproken. Na 2010 verschuift volgens de gemeente Katwijk het accent van nieuwbouw naar herstructurering van bestaande wijken. In de periode 2010-2020 dienen ca. 2.500 woningen gerealiseerd te worden. Het overgrote deel hiervan (ca. 2.000) dient door middel van herstructurering te worden gerealiseerd. Gemeente en woningcorporaties dienen een samenhangende aanpak van de herstructureringsopgave voor te bereiden.

De onderwerpen die blijken geven van een sterke gerichtheid op het lokale beleid worden in de woonvisie (Gemeente Katwijk, 2008) uitvoerig besproken. Alleen wordt er geen verdere invulling gegeven aan het thema herstructurering. Er wordt aangegeven dat de gemeente de komende jaren voor een belangrijke herstructureringsopgave komt te staan, maar de daadwerkelijke invulling hiervan wordt niet besproken.

Duurzaam bouwen en regionale samenwerking

Met betrekking tot het duurzaam bouwen zijn hoge ambities neergelegd in de woonvisie. Alle woningen dienen namelijk via het duurzaam plus model te worden gebouwd. Hierbij gaat het volgens de gemeente niet alleen om duurzaam bouwen in de bouwtechnische benadering, maar ook sociale ruimtelijke duurzaamheid. In Valkenburg is een ecologisch verantwoorde wijk gebouwd. Voortborduren op deze ervaringen is de minimale ambitie van de gemeente.

De woonvisie geeft een tweezijdig beeld ten aanzien van het belang van regionale samenwerking. In de woonvisie staat wel aangegeven dat het document gebaseerd is op Regionale woningbouwafspraken en de regionale woonvisie. Met betrekking tot het thema Wonen Welzijn en Zorg zijn er tussen de gemeenten en de woningcorporaties in de regio Zuid-Holland Noord afspraken gemaakt die ook als uitgangspunt voor de woonvisie gelden. Maar over het belang van verdere invulling van regionale samenwerking worden geen uitspraken gedaan.

Burgerparticipatie

In de woonvisie staat aangegeven dat de gemeente Katwijk het van belang vindt dat de huidige en toekomstige bewoners van de te bouwen woningen een belangrijke stem moeten hebben. De gemeente zet in op consument gerichte ontwikkelmethoden. Verschillende methoden zijn hiervoor geschikt: hierbij kan gedacht worden aan meer betrokkenheid van de burgers bij het ontwikkelen van de wijken tot particulier opdrachtgeverschap. Het betrekken van de burgers bij het beheer en inrichting van de eigen leefomgeving; burgerparticipatie 2.0, wordt niet genoemd.

Analyse prestatieonderwerpen

Het aantal prestatieonderwerpen die worden besproken geeft aan dat de woonvisie een relatief brede scope heeft. Van de 31 onderwerpen worden 22 onderwerpen (waarvan 1 beperkt) besproken. De doorwerking van de dominante lokale partij op de woonvisie lijkt aan te sluiten bij de stelling dat lokale partijen een brede scope hebben ten aanzien van de volkshuisvesting.

Dat de onderwerpen het huursubsidiebeleid en huurprijsbeleid en de onderwerpen financiële continuïteit en verdeling van de kosten niet worden besproken ligt in de lijn der verwachtingen. Dit zijn immers onderwerpen die respectievelijk vanuit de Rijksoverheid worden bepaald of thuishoren in de prestatieafspraken tussen de gemeente en woningcorporaties.

De onderwerpen die wel in de woonvisie passen maar die niet aan bod komen zijn: het grondbeleid, interactieve beleidsvorming, de sociale veiligheid, verkoopbeleid, het samenvoegen van woningen, en het beleid met betrekking tot statushouders.

Tabel 7-4: Analyse woonvisie gemeente Katwijk 2008-2020.

Onderwerp	* Opmerking
Kernvoorraad	Er dienen prestatieafspraken te worden gemaakt over de omvang van de kernvoorraad.
Nieuwbouw	Maken van harde afspraken met woningcorporaties en ontwikkelaars. Meer variatie aan de uitrustings- en kwaliteitsniveau van de nieuwbouwwoningen. Vanaf 2007 tot 2010 dienen er 1.500 nieuwe woningen te worden gerealiseerd. 2010-2020 2.500 extra woningen, waarvan 2.000 herstructurering is (40% betaalbare categorie en 15% topsegment).
Doelgroep	Er zijn binnen de gemeente voldoende woningen voor de primaire doelgroep. Waarborgen van de toegankelijkheid voor de primaire doelgroep bij nieuwbouw wijken.
Starters	Een van de voornaamste punten is het huisvesten van starters. Bouwen van starterswoningen in de koopsector. Voorrangsmogelijkheden in de huursector voor starters.
Huurprijsbeleid	
Woonruimteverdeling	Labeling van huurwoningen zodat starters hier gemakkelijker voor in aanmerking komen.
Huursubsidiebeleid	
Gehandicapte	Het woonbeleid dient aandacht te besteden aan groepen met bijzondere zorg vraag.
Statushouders	
Senioren	Uitgangspunt er zijn voldoende senioren woningen, beleid moet worden toegespitst op senioren met beperkingen. Beter geschikt maken van de woning en woonomgeving voor senioren met bewegingsbeperkingen. Aanpasbaarheid en toegankelijkheid van woning en woonomgeving als aandachtspunt bij nieuwbouw.
Daklozen	Prestatieafspraken maken met woningcorporaties om tehuislozen huisvesting aan te bieden, dit moet wel op regionaal niveau geschieden
Woon- zorgarrang.	Er dienen woonservicezones aangewezen te worden. Er dienen 1.800 woningen opgeplust te worden tot verzorgd wonen. Experimenten met nieuwe woonzorgvormen stimuleren en faciliteren Woonzorgvormen opnemen in de nieuwbouwplannen Zorgen voor de aanwezigheid van voldoende zorg- en dienstverlening
Herstructureringsbeleid	Het accent zal vanaf 2010 verschuiven van nieuwbouw naar herstructurering. Herstructurering van ca. 1.150 woningen 2005-2010 en ca. 2.000 woningen 2010-2020.
Sloop	Ca. 400 woningen in de periode 2005-2010 en ca. 2.000 woningen in de periode 2010-2020.
Samenvoegen woningen	
Woningverbetering	Kwaliteitsverbetering van het huidige woningvoorraad.
Nieuwbouw laagsegment koop	40% van de nieuwbouw behoort tot betaalbare categorie. Waarvan 10% goedkoop (€165.000), 10% sociaal (€181,000) en 10% betaalbaar (€240.000).
Verkoopbeleid	
Tussenvormen	Corporaties dienen het assortiment aan contractvormen te verruimen.
Fysieke omgeving	De woonomgeving dient verbeterd te worden en het dagelijks beheer dient geïntensiveerd te worden.
Sociale veiligheid	
Woningkwaliteit	Meer variatie in de kwaliteit toevoegen Het accent verschuift van nieuwbouw naar kwaliteitsverbeteringen
Duurzaam bouwen	Alle woningen worden gebouwd via het duurzaam bouwen plus pakket
Levensloopbestendig bouwen	Opplussen van woningen om in 2010 1.800 woningen in de categorie "verzorgd wonen" te realiseren.
Burgerparticipatie 1.0	De toekomstige bewoners en huidige bewoners moeten een belangrijke stem hebben in de veranderingen van het woningaanbod Bewoners dienen betrokken te worden bij de inrichting van de woonomgeving.
Burgerparticipatie 2.0	
Particulier opdrachtgeverschap	10% van de nieuwbouwwoningen bestemd voor particulier opdrachtgeverschap
Verdeling van Kosten	
Financiële continuïteit	
Grondbeleid	
Samenwerking corporaties	Herstructurering: deels weggelegd voor de corporaties en deels voor de gemeente Woonservicezones: afspraken maken met corporaties over de invulling hiervan

(*)Niet aan bod is rood, zeer oppervlakkig aan bod is oranje, wel aan bod is groen gearceerd.

Bron: Eigen werk; gemeente Katwijk, 2008.

7.D. Prestatieafspraken gemeente Katwijk, SpiritWonen & KBV

Deze paragraaf analyseert de prestatieafspraken die zijn gemaakt tussen de gemeente Katwijk en de corporaties Spirit Wonen en KVB (2009). De prestatieafspraken hebben een looptijd van 2009 tot en met 2013.

Eerst zullen de volkshuisvestingsonderwerpen (leefbaarheid, de doelgroepen senioren en starters, woon-zorgarrangementen en herstructurering) die voornamelijk over de lokale situatie gaan aan bod komen. Vervolgens wordt er gekeken in hoeverre regionale samenwerking en duurzaam bouwen in de woonvisie aan bod komen. Ook wordt gekeken naar de rol van burgerparticipatie in de woonvisie. Tot slot wordt bekeken welke prestatieonderwerpen (Severijn, 2009) aan bod zijn gekomen in de woonvisie. Tabel 7.D in bijlage C geeft een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen.

Leefbaarheid

Er worden geen afspraken gemaakt die betrekking hebben op het beheer, verbeteren of in standhouden van de leefbaarheid binnen de woonwijken. Er worden ook geen uitspraken gedaan over het thema leefbaarheid.

Doelgroepen: senioren en starters

De positie van starters komt in de prestatieafspraken wel aan bod, echter zeer beperkt. Er wordt alleen beschreven dat bij het woonruimteverdelingsbeleid op basis van regionale huisvestingsverordening een voorrang positie krijgen.

Met betrekking tot de groep senioren worden er tussen de gemeente Katwijk en de corporaties geen afspraken gemaakt in de prestatieafspraken (2008).

Woon-zorgarrangementen

Afspraken met betrekking tot woon-zorgarrangementen komen niet aan bod in de prestatieafspraken.

Herstructurering

Er worden geen concrete afspraken gemaakt op het gebied van herstructurering. Door de partijen wordt wel de uitspraak gedaan dat gezamenlijk investeren in bijvoorbeeld herstructurering van belang is (Gemeente Katwijk et al., 2009, p. 3).

Duurzaam bouwen en regionale samenwerking

Het interlokale thema duurzaam bouwen wordt beperkt in de prestatieafspraken (Gemeente Katwijk et al., 2009) besproken. Er wordt enkel gesteld dat de gemeente en woningcorporaties duurzaam bouwen nastreven.

In de prestatieafspraken staat aangegeven dat de gemeente en woningcorporaties de beleidslijnen volgen die zijn vastgelegd in de Regionale Woonvisie Holland Rijnland. Op het punt van het woonruimteverdelingsbeleid wordt aangegeven dat de gemeente en woningcorporaties gebonden zijn aan regionale afspraken. In de prestatieafspraken wordt aangegeven dat zijn in het regionale overleg gaan bepleiten om een deel van het jaarlijks vrijgekomen lokale woningaanbod te mogen verdelen in afwijking van de regionale regels. De gemeente en woningcorporaties willen hier gebruik van maken om het hoofd te kunnen bieden aan lokale problematiek.

Burgerparticipatie

Burgerparticipatie worden niet in de prestatieafspraken besproken.

Analyse prestatieafspraken

Van de 31 prestatieonderwerpen (Severijn, 2009) worden er 12 prestatieonderwerpen uitgebreid en 2 onderwerpen beperkt besproken. Het huurprijsbeleid en huursubsidiebeleid worden wederom niet besproken, dit omdat deze onderwerpen voornamelijk vanuit de Rijksoverheid worden bepaald.

Wat opvalt is dat groepen: senioren, gehandicapten, statushouder en daklozen ook niet aan bod komen. Ook de onderwerpen levensloopbestendig bouwen en woon-zorgarrangementen die betrekking hebben op de groep senioren komen niet aan bod.

Op het punt van burgerparticipatie wordt ook niets genoemd. Verder komen de onderwerpen: fysieke leefomgeving, sociale leefomgeving, nieuwbouw in het lage segment koop, verkoopbeleid, samenvoegen van woningen, particulier opdrachtgeverschap en het grondbeleid komen niet aan bod. Al met al een groot deel van de onderwerpen zijn hier niet besproken.

Er zijn 31 prestatieafspraken te onderscheiden hiervan kunnen er 13 geclassificeerd worden als “resultaat afspraken” (garantie, handeling en transactie) 15 afspraken behoren tot de inspanningsafspraken (uitspraken en intentieafspraken) verder zijn er nog 3 procesafspraken gemaakt. De verhouding resultaat in inspanningsafspraken ligt nagenoeg gelijk.

De afspraken zijn voornamelijk kwalitatief van karakter. Van de 31 prestatieafspraken zijn 7 afspraken te classificeren als kwantitatief (zie tabel 7.D).

Tabel 7-D: Analyse prestatieafspraken Gemeente Katwijk, SpiritWonen & KBV.

Onderwerp	*	Opmerking	Type
Kernvoorraad		De kernvoorraad dient 1,5x zo groot dan de doelgroep te zijn.	Uitspraak
		De kernvoorraad dient eind 2013 7.725 woningen te omvatten.	Garantie
		Corporaties verstrekken gemeente in het jaarverslag een overzicht van de omvang, samenstelling en spreiding van de sociale sector.	Garantie
Nieuwbouwproductie		Maximale inspanning om nieuwbouw productie op peil te houden	Intentie
		Versnellen nieuwbouwproductie Vlietstede, Westerhage Rijnsoever Noord.	Intentie
		Woningcorporaties 600 woningen produceren 2009-2013	Garantie
		Er blijft behoefte naar nieuwbouw deels om verouderde voorraad te vervangen en deels om de bevolkingsgroei op te vangen.	Uitspraak
Doelgroep		De doelgroep omvat op basis van het woononderzoek 7.480 huishoudens.	Uitspraak
		Gemeente en woningcorporaties werken intensief samen om de uitbreiding van de sociale sector te bespoedigen.	Intentie
		Gemeente en woningcorporaties dienen de omvang, ontwikkeling en huisvestingssituatie van de doelgroep periodiek te actualiseren.	Handeling
Starters		Regels van de regionale huisvestingsverordening zijn gericht om de huisvesting van starters te verbeteren.	Uitspraak
Huurprijsbeleid			
Woonruimte-verdelingsbeleid		Gemeente en corporaties zijn bij de woonruimteverdeling gebonden aan regionale huisvestingsverordening.	Uitspraak
		Gemeente en woningcorporaties willen 5 a 10% van de vrijgekomen woningvoorraad verdelen via lokaal maatwerk.	Intentie
Huursubsidiebeleid			
Gehandicapte			
Statushouders			
Senioren			
Daklozen			
Woon- zorgarrang.			
Algemeen herstructureringsbeleid		Een gedeelte van de investering omvat herstructurering	Uitspraak
Sloop		430 woningen slopen voor de periode 2009-2013	Intentie
Samenvoeg. woningen			
Woningverbetering		Corporaties werken actief aan kwaliteitsverbetering en vernieuwing van de sociale sector.	Garantie
Nieuwbouw laagsegment koop			
Verkoopbeleid			
Tussenvormen		124 woningen moeten worden gebouwd volgens maatschappelijk gebonden eigendom, bestaande uit terugkoop-, korting- en waardedelingsregeling.	Garantie
Fysieke omgeving			
Sociale veiligheid			

Onderwerp	*	Opmerking	Type
Woningkwaliteit		Aantal huurwoningen van bescheiden kwaliteit moet afnemen	Intentie
		Gemeente en corporaties bespreken jaarlijks over de beoogde kwaliteitsslag wordt gehaald.	Handeling
Duurzaam bouwen		Er is een wens naar duurzaam bouwen	Intentie
Levensloopbestendig bouwen			
Burgerparticipatie 1.0			
Burgerparticipatie 2.0			
Part. Opdracht.			
Verdeling van Kosten		Corporaties dienen €110 miljoen te investeren in uitbreiding woningaanbod, kwaliteitsverbetering huidige woningvoorraad en herstructurering. Gemeente investeren in openbare ruimte en infrastructuur en zullen vergunningen verlenen aan de corporaties.	Transactie
		Gemeente en corporaties leggen financiële spelregels vast, toerekening van de kosten of verdeling van opbrengsten.	Handeling
Financiële continuïteit		Gemeente en woningcorporaties houden rekening met elkaars financiële capaciteit bij het opstellen van plannen.	Garantie
Grondbeleid			
Samenwerking		Intensief samenwerken om doorlooptijd te verkorten	Intentie
		Gemeente en woningcorporaties dienen elkaar te benaderen als samenwerkingspartner.	Intentie
		Elke jaar wordt er afgestemd welke projecten gezamenlijk dienen te worden uitgewerkt. Hierbij maakt iedere partij een overzicht van de plannen die ze graag in uitvoering zouden willen zien.	Handeling
		Gemeente en woningcorporaties committeren zich aan de in het projectoverzicht opgenomen acties, bedragen en termijnen.	Garantie
		Gemeente en corporatie informeren elkaar tijdig over ontwikkelingen die van wederzijds belang kunnen zijn.	Proces
		De activiteiten die in de prestatieafspraken zijn genoemd worden vastgelegd in een werkplanning.	Proces
		Er vindt 1x per drie maanden ambtelijk overleg plaats tussen de gemeente en woningcorporatie.	Proces
		De corporatie investeert in stenen, terwijl de gemeente investeert in infrastructuur. Hiernaast scheidt de gemeente voorwaarden voor de investeringen van corporaties (vergunningverlening).	Transactie

(*) Niet aan bod is rood, zeer oppervlakkig aan bod is oranje, wel aan bod is groen gearceerd.

Bron: Gemeente Katwijk, Spirit Wonen & KBV, 2009; eigen bewerking.

7.E. Partijprogramma CDA Katwijk 2010

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van het partijprogramma van het CDA Katwijk uit 2010. Bij de indeling van deze paragraaf wordt dezelfde indeling gehanteerd als bij de voorgaande paragrafen. Een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen (Severijn, 2009) die worden aangehaald in het partijprogramma van het CDA Katwijk (2010) is te vinden in tabel 7.E.

Leefbaarheid

Zowel de fysieke als de sociale leefbaarheid wordt in het partijprogramma van het CDA Katwijk (2010) besproken. De inrichting van de leefomgeving bepaalt in belangrijke mate hoe inwoners zich voelen. Ook de sociale samenhang en de ontwikkeling daarvan wordt in sterke mate vormgegeven door de openbare ruimte. Het CDA Katwijk (2010, p. 2) zet zich in op het versterken van de groene en duurzame leefomgeving. De visie op “Katwijk in de Kern” dient vertaald te worden naar een actieplan voor de afzonderlijke dorpen en wijken.

Mensen dienen veilig te kunnen wonen en werken. Sommige wijken kennen plaatsen waar overlast voorkomt, met als gevolg leefbaarheidsproblemen. Het CDA Katwijk wil deze overlast aanpakken door de ruimte anders in te delen in samenspraak met omwonende, maatschappelijke organisaties en eigenaren van omliggende gebouwen. Om de leefomgeving te verbeteren moet parkeren zoveel mogelijk ondergronds en in parkeergebouwen gebeuren.

Doelgroepen: senioren en starters

Met betrekking tot de groep starters wordt er door het CDA Katwijk gesteld dat er momenteel te weinig betaalbare koop- en huurwoningen zijn. De positie van de groep jongeren op de woningmarkt dient

daarom verbeterd te worden (CDA Katwijk, 2010, p. 5). Verder dient het budget voor de starterslening uitgebreid te worden.

Het beleid om de positie van de groep senioren te verbeteren dient voortgezet te worden. Senioren dienen zo lang mogelijk in hun eigen kern of wijk te kunnen blijven wonen. Het levensloopbestendig bouwen is hierdoor noodzakelijk, evenals het realiseren van woon-zorgarrangementen. Ook moeten er voldoende aanleunwoningen bij zorgcentra worden gerealiseerd.

Woon-zorgarrangementen

De positie van het CDA Katwijk ten aanzien van de ontwikkeling van woon-zorgarrangementen wordt in het partijprogramma (2010, p. 5) ook besproken. Het CDA wil de ontwikkeling van deze zogenaamde woon-zorgarrangementen voor bijzondere doelgroepen stimuleren. Woon-servicezones rond onder meer Salem en Vlietstede moeten versneld worden ingevoerd.

Herstructurering

Herstructurering biedt kansen om de leefbaarheid van wijken te verbeteren. Bij herstructurering wordt door het CDA ingezet op verdunning. De kosten voor herstructurering zullen niet altijd door de herstructurering zelf gedekt kunnen worden en dienen daarom gedekt te worden vanuit andere inkomsten. De herstructurering van de kernen dient afgestemd te worden op de wensen van de inwoners.

De thema's die betrekking hebben op het de lokale volkshuisvesting: leefbaarheid, de doelgroepen senioren en starters, woon-zorgarrangementen en herstructurering, komen allemaal aan bod in het partijprogramma.

Duurzaam bouwen en regionale samenwerking

Duurzaamheid en duurzaam bouwen wordt binnen het partijprogramma uitvoerig besproken. Volgens het CDA Katwijk (2010) dient duurzaamheid in alle plannen te worden geïntegreerd (CDA Katwijk, 2010, p. 2). Nieuw-Valkenburg dient klimaatneutraal gebouwd te worden. Het dient een voorbeeld wijk te worden waar groen en natuur ruim baan krijgen. Het CDA is ook voorstander voor het instellen van een duurzaamheidslening voor duurzame woningrenovatie. Ook dienen afspraken met woningcorporaties gemaakt te worden voor meer energiebesparing bij huidige huurwoningen. Duurzaam bouwen wordt in het partijprogramma nadrukkelijk besproken.

Het belang van regionale samenwerking, wat tevens blijkt geeft van een interlokale scope, wordt in het partijprogramma ook besproken. Met het oog op het belang van de inwoners van Katwijk en de regio dient in regionaal verband gewerkt te worden aan de ruimtelijke ontwikkeling. Het CDA hanteert motto lokaal doen, wat lokaal kan, regionaal doen wat regionaal moet. Waar gezamenlijk belangen aan de orde zijn, wordt samengewerkt binnen de regio Holland Rijnland (CDA Katwijk, 2010, p. 21).

Burgerparticipatie

Het belang van burgerparticipatie wordt in het partijprogramma benoemd. Sommige wijken hebben te kampen met overlast. Het CDA wil dit aanpakken door de ruimte in samenspraak met bewoners anders in te richten.

In het partijprogramma wordt aangegeven dat de gemeente democratisch betrouwbaar en consistent is. Inbreng van burgers blijft hierdoor een voortdurend aandachtspunt ter verbetering. Bij de besluitvorming wordt er voorgenomen om te luisteren naar de mening van burgers (CDA Katwijk, 2010, pp. 2, 21). Burgerparticipatie 2.0 wordt niet besproken in het partijprogramma.

Analyse prestatieafspraken

Van de 31 prestatieonderwerpen komen 19 onderwerpen duidelijk terug in het partijprogramma en 1 zeer beperkt (nieuwbouwproductie). De positie van de doelgroep van het beleid (mensen met een laag inkomen) wordt niet aangehaald. In het verlengde hiervan komt ook de omvang van de kernvoorraad niet aan bod.

Tabel 7-E: Analyse partijprogramma CDA Katwijk, 2010.

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		
Nieuwbouwproductie		Het komende decennium is het de uitdaging om voldoende woningen beschikbaar te stellen.
Doelgroep		
Starters		Er is een tekort aan betaalbare koop- en huurwoningen voor starters. De positie van starters op de woningmarkt moet worden verbeterd. Het budget voor startersleningen moet worden uitgebreid.
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverd.		Lokaal maatwerk voor de woonruimteverdeling moet mogelijk blijven.
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		Het beleid om geschikte huisvesting voor bijzondere doelgroepen te huisvesten moet worden voortgezet.
Statushouders		
Senioren		Er is een tekort aan betaalbare koop- en huurwoningen voor senioren. Senioren moeten zolang mogelijk in hun eigen wijk kunnen blijven wonen. Er moeten voldoende aanleunwoningen bij zorgcentra zijn.
Daklozen		Er dienen prestatieafspraken te worden gemaakt met woningcorporaties over de opvang van dak- en thuislozen.
Woon- zorgarrang.		Woonservices-zones moeten versneld worden ingevoerd, rond ondermeer Salem en Vlietstede
Algemeen herstructureringsbeleid		Herstructurering kan worden ingezet om de in het verleden intensief bebouwde wijken leefbaarder en groener te maken. Bij herstructurering wordt er gekozen voor verdunning. Kosten voor herstructurering zullen daarom niet altijd worden terugverdient en moeten daarom uit andere gemeentelijke middelen worden gehaald.
Sloop		
Samenvoegen woningen		
Woningverbetering		Er dient een Duurzaamheidslening ingesteld te worden voor duurzame woningrenovatie.
Nieuwbouw laagsegment koop		Beschikbaar stellen van voldoende woningen met name betaalbare huur- en koopwoningen.
Verkoopbeleid		
Tussenvormen		Tussenvormen zoals "te woon" moeten worden gestimuleerd.
Fysieke omgeving		Komende decennium is het van belang om voldoende te investeren in de leefbaarheid van wijken. Nieuwe parkeerplaatsen moeten zoveel mogelijk ondergronds of in parkeergebouwen worden gerealiseerd.
Sociale veiligheid		Sommige wijken hebben te kampen met overlast, met leefbaarheidsproblemen als gevolg. Door de ruimte anders in te delen en door in dialoog te gaan met maatschappelijke organisaties en omwonende moet deze overlast worden weggenomen.
Woningkwaliteit		
Duurzaam bouwen		Nieuw-Valkenburg wordt een woonwijk waar klimaatneutraal gebouwd moet worden. Stimuleren van duurzaamheidsleningen Stimuleren van de aanleg van groene daken
Levensloopbestendig bouwen		De ontwikkeling van levensloopbestendig bouwen is noodzakelijk om de ouderen te kunnen huisvesten in hun eigen wijk.
Burgerparticipatie 1.0		Sommige wijken hebben te kampen met overlast, in samenspraak met de buurt dienen deze problemen aangepakt te worden. Inwoners, organisaties en bedrijven voortdurend betrekken bij het beleid
Burgerparticipatie 2.0		
Particulier opdrachtgeverschap		Veel ruimte voor particulier opdrachtgeverschap. Aanwijzen van welstandsvrije zones
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		Actief grondbeleid om de regie in handen te houden
Samenwerking		Het eigen karakter van de betrokken organisaties moet worden gerespecteerd

(*) Niet aan bod is rood, zeer oppervlakkig aan bod is oranje, wel aan bod is groen gearceerd.

Bron: CDA Katwijk, 2010.

7.F. Coalitieakkoord CDA, CU & VVD

Na de verkiezingen van 2010 is er een coalitie gevormd tussen het CDA, ChristenUnie en de VVD. Deze paragraaf geeft een uitgebreide analyse van het coalitieakkoord. Deze paragraaf heeft dezelfde indeling als de voorgaande paragrafen. Een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen, volgens de indeling van Severijn (2009), die worden aangehaald in het coalitieakkoord (CDA et al., 2010) is te vinden in tabel 7.F.

Leefbaarheid

Beleid met betrekking tot de leefomgeving wordt in het coalitieakkoord besproken. Er wordt gesteld dat er binnen de wijken meer groen moet komen en dat het groen intensiever onderhouden moet worden. Met betrekking tot de sociale leefbaarheid wordt er door de coalitiepartners gesteld dat de leefomgeving verzorgd dient te zijn. Een verzorgde leefomgeving levert een bijdrage aan het gevoel van veiligheid. Schade als gevolg van vandalisme moet snel worden hersteld (CDA Katwijk et al., 2010, p. 3).

Groepen Senioren en starters

Er wordt mondigesmaat aandacht besteed aan de positie van starters en senioren in het coalitieakkoord (CDA Katwijk et al., 2010). Er wordt één zin gewijd aan de starters en senioren. Hierbij is de coalitie van mening dat er meer aandacht moet komen voor de bouw van senioren- en starterswoningen.

Woon-zorgarrangementen

Terwijl in het verkiezingsprogramma van het CDA (2010) wel degelijk wordt gesproken over de ontwikkeling van woon-zorgarrangementen blijft dit onderwerp in het coalitieakkoord buiten beschouwing.

Herstructurering

De herstructurering van bestaande wijken wordt in het coalitieprogramma niet besproken.

Regionale samenwerking en duurzaam bouwen

Het duurzaam bouwen komt zeer beperkt aan bod in het coalitieakkoord. Er wordt enkel gesteld dat energiebesparing moet worden gestimuleerd (CDA Katwijk et al., 2010, p. 4). De positie ten opzichte van regionale samenwerking wordt niet besproken.

Burgerparticipatie

Burgerparticipatie wordt niet genoemd in het coalitieakkoord.

Analyse prestatieonderwerpen

Wat opvalt is dat de prestatieonderwerpen in het coalitieakkoord zeer beperkt aan bod komen. Van de 31 prestatieonderwerpen Van de 31 prestatieonderwerpen komen er maar 2 duidelijk aan bod: fysieke leefomgeving en nieuwbouwproductie. Verder worden er 5 prestatieonderwerpen zeer beperkt besproken: starters, senioren, sociale veiligheid, woningkwaliteit en duurzaam bouwen. De overige onderwerpen worden geheel niet besproken.

Tabel 7-F: Analyse coalitieakkoord CDA Katwijk, ChristenUnie & VVD, 2010.

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		
Nieuwbouwproductie		De huidige marktomstandigheden dwingen de gemeente het bouwtempo naar beneden bij te stellen.
Doelgroep		
Starters		Extra aandacht voor de ontwikkeling van starterswoningen
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverdelingsbeleid		
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		
Statushouders		
Senioren		Extra aandacht voor de ontwikkeling van seniorenwoningen
Daklozen		
Woon- zorgarran.		
Algemeen herstructureringsbeleid		
Sloop		
Samenvoegen woningen		
Woningverbetering		
Nieuwbouw laagsegment koop		
Verkoopbeleid		
Tussenvormen		
Fysieke omgeving		Meer aandacht voor de kwaliteit van wijken
		Zorgen voor een verzorgde leefomgeving en schade hieraan snel herstellen
		Meer groen in de wijken
Sociale veiligheid		Een verzorgde leefomgeving, die bijdraagt aan een veilig gevoel.
Woningkwaliteit		Meer aandacht voor de kwaliteit van gebouwen en architectuur
Duurzaam bouwen		Prioriteit aan energiebesparing
Levensloopbestendig bouwen		
Burgerparticipatie 1.0		
Burgerparticipatie 2.0		
Part. Opdracht.		
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		
Samenwerking		

(*) Niet aan bod is rood, zeer oppervlakkig aan bod is oranje, wel aan bod is groen gearceerd.

Bron: Coalitieakkoord CDA, ChristenUnie & VVD, 2010.

7.G. Prestatieafspraken Gemeente Katwijk & Dunavie

Deze paragraaf geeft een uitgebreide analyse van de prestatieafspraken tussen de gemeente Katwijk & Dunavie (2011). In tabel 7.G. is te zien welke prestatieonderwerpen aan bod zijn gekomen.

Leefbaarheid

Gemeente en Dunavie hebben de intentie de identiteit van de afzonderlijke woonkernen te behouden en te versterken. De ontwikkeling van woongebieden moet hierbij zoveel mogelijk door de gemeente en woningcorporaties in samenspraak worden gedaan. Elkaar wederzijds informeren over activiteiten in de woonomgeving is hierbij de minimale vereiste (Gemeente & Dunavie, 2011, p. 5). Ook wordt er eenmaal per jaar overleg gevoerd over de huidige en de geambieerde kwaliteit van de leefomgeving. De gemeente Katwijk en Dunavie gaan bij de renovatie van woningen vooraf gezamenlijk de aanpak van de woonomgeving vastleggen.

Groepen Senioren en starters

Afspraken met betrekking tot de groep senioren komen aan bod. Er wordt in de prestatieafspraken gesteld dat de gevolgen van de reeds ingezette vergrijzing de komende jaren zichtbaar wordt. Afgesproken wordt dat Dunavie in haar vastgoedstrategie nadrukkelijk rekening houdt met de vraag van senioren naar levensloopgeschikte woningen.

Starters komen niet aan bod in de prestatieafspraken.

Woon-zorgarrangementen

De realisatie van woonservicezones krijgt veel aandacht in de prestatieafspraken tussen de gemeente en Dunavie. Naast het regulier beleid om de openbare ruimte en woningen beter geschikt te maken voor senioren, wordt ook met zorginstellingen overleg gevoerd voor de realisatie van vijf woonservicezones (Gemeente Katwijk & Dunavie, 2011, p. 8). Met de planvorming voor de woonservicezones rond Kwadrant en Wilbert is een start gemaakt. Gemeente en Dunavie willen in de komende jaren flinke stappen maken in de realisatie van de woonservicezones. Hierbij zal Dunavie onderzoeken welke complexen zich lenen voor aanpassing zodat deze beter geschikt zijn voor personen met een functiebeperking of zorgbehoefte.

Herstructurering

Op het gebied van herstructurering zijn ook verschillende afspraken gemaakt tussen de gemeente en Dunavie. In de prestatieafspraken is overeengekomen dat de gemeente Katwijk de activiteiten van Dunavie niet alleen langs financiële maatstaven beoordeeld maar ook vanuit volkshuisvestelijke gronden. Ook wordt voor Dunavie een prominente rol weggelegd voor de realisatie van het voormalige Marine Vliegveld Valkenburg zodat Dunavie ook extra middelen heeft om in te spelen op de herstructureringsvraag van de gemeente Katwijk (Gemeente Katwijk & Dunavie, 2011, p. 3). De gemeente en Dunavie dienen de investeringen onder andere op het gebied van herstructurering op elkaar af te stemmen. Hierbij dient Dunavie te investeren in stenen en de gemeente Katwijk met name in de woonomgeving. De gemeente en Dunavie zijn overeengekomen dat er financiële spelregels vastgelegd moeten worden zodat niet bij elk herstructureringsproject opnieuw onderhandeld hoeft te worden.

Regionale samenwerking en duurzaam bouwen

Er wordt veel aandacht besteed aan duurzaam bouwen. Volgens de gemeente en Dunavie is energiereductie van belang om het gebruik van grondstoffen en het opwarmen van de aarde terug te dringen, maar ook om de woonlasten voor de burgers aanvaardbaar te houden. De gemeente en Dunavie spreken de intentie uit om te komen tot een zo hoog mogelijke energiereductie met betrekking tot het wonen. Bij ingrijpende woningverbeteringen is afgesproken dat Dunavie per complex tenminste een sprong van twee energielabels te realiseren.

De gemeente en Dunavie volgen de beleidslijn van de Regionale Woonvisie Holland Rijnland. Met betrekking tot de huisvesting van bijzondere doelgroepen (mensen met een lichamelijke, verstandelijke of

maatschappelijke beperking) zullen gemeente Katwijk en Dunavie minimaal het aantal personen huisvesten die vanuit de regionale afspraken voor de regio Holland Rijnland zijn opgenomen. Ook op het gebied van woonzorgzones wordt er rekening gehouden met regionale afspraken.

Burgerparticipatie

Het betrekken van de burger bij het beleid, wordt beperkt aangehaald. Voorafgaand aan renovatie wordt door Dunavie, de gemeente en (vertegenwoordigers van) bewoners van de woningen in de directe woonomgeving een wijkschouw uit.

Burgerparticipatie bij het beheer van de woonomgeving komt een keer voor in de prestatieafspraken (Gemeente Katwijk & Dunavie, 2011). De gemeente en Dunavie geven aan betrokkenheid van bewoners bij het beheer van de leefomgeving te stimuleren.

Analyse prestatieonderwerpen

Van de 31 prestatieonderwerpen (Severijn, 2009) komen er 22 onderwerpen terug in de prestatieafspraken tussen de gemeente en Dunavie. Het huurprijsbeleid en huursubsidiebeleid komen evenals de voorgaande documenten niet in de prestatieafspraken van 2011 voor. Het verkoopbeleid en het beleid met betrekking tot het samenvoegen van woningen komt ook niet in de prestatieafspraken voor.

In alle documenten wordt er nadrukkelijk aandacht gevraagd (en beperkt aandacht in het coalitieakkoord van 2011) voor de positie van starters op de woningmarkt van Katwijk. Wat opvalt is dat de positie van starters vervolgens in de prestatieafspraken niet aan bod komen. Ook het particulier opdrachtgeverschap komt zowel voor in het partijprogramma als in de woonvisie. Hier worden echter geen afspraken over gemaakt met de woningcorporatie. De financiële continuïteit en het grondbeleid komen tot slot ook niet aan bod.

Van de 60 gevonden prestatieafspraken zijn er 28 te classificeren als resultaatafspraken en 27 als intentieafspraken. De overige 5 prestatieafspraken zijn procesafspraken.

13.4

Tabel 7-8: Analyse prestatieafspraken Gemeente Katwijk & Dunavie, 2011

Onderwerp	* Opmerking	Type
Kernvoorraad	De omvang van de sociale woningvoorraad is momenteel groot genoeg. Deze dient namelijk 1,5x de omvang van de doelgroep te bedragen (6.240 woningen). Begin 2010 omvatte dit 7.270 woningen.	Uitspraak
	O.g.v. prognoses dient eind 2014 de sociale woningvoorraad minimaal 6.624 woningen te bedragen	Garantie
	Kwantitatief is de kernvoorraad hierdoor groot genoeg, Dunavie zet zich intensief in voor vernieuwing, en kwaliteitsverbetering van de sociale sector.	Intentie
	Dunavie verstrekt de gemeente jaarlijks cijfers v.d. omvang, samenstelling en spreiding v.d. sociale sector.	Handeling
Nieuwbouw-productie	De gemeente beoordeelt de ontwikkelingsmogelijkheden (die door de gemeente worden aangeboden) niet alleen langs financiële maatstaven maar ook op grond van volkshuisvestelijke gronden.	Handeling
	De gemeente stelt Dunavie door middel van deelname aan de nieuwbouwproductie in staat om de kwaliteitsverhoging en variatie aan te brengen in de woningvoorraad.	Intentie
	In de periode tot 2015 zal Dunavie 400 woningen in aanbouw nemen.	Handeling
	Bij het gunnen van locatieontwikkeling en de uitgifte van nieuwbouwgronden nodigt de gemeente Dunavie uit om een aanbod te doen.	Handeling
	Dunavie moet een prominente rol spelen bij de ontwikkeling van Nieuw Valkenburg.	Intentie
Doelgroep	Bij de ontwikkeling van Nieuw Valkenburg denkt de gemeente aan de ontwikkeling van sociale huurwoningen.	Intentie
	Dunavie realiseert in de periode tot 2014 63 sociale woningen	Garantie
Starters		
Huurprijsbeleid		
Woonruimte-verdelingsbeleid	Gemeente en Dunavie zullen een gezamenlijk standpunt innemen met betrekking tot de woonruimteverdelingsbeleid. Dit wordt namelijk op regionaal niveau vastgelegd.	Intentie
	Gemeente en Dunavie gaan periodiek bekijken welke effecten de woonruimteverdelingsbeleid heeft op de lokale woningmarkt.	Handeling
	Gemeente en Dunavie kijken naar de gevolgen voor de middeninkomens v.d. invoering v.d. 90% regeling.	Handeling
Huursubsidie		
Gehandicapte	Dunavie huisvest jaarlijks vanuit regionale afspraken bijzondere doelgroepen. In 2010 21 woningen	Garantie
	Gemeente en Dunavie bespreken eenmaal per jaar of de huisvestingsopgave wordt gehaald en of er aanleiding is om in Katwijk meer woningen te reserveren	Handeling
	Verzoeken van zorginstellingen om meer voorzieningen te realiseren worden in bestuurlijk overleg tussen gemeente en Dunavie gemeld en besproken.	Handeling
	Gemeente en Dunavie zullen in advertenties aangeven in hoeverre woningen geschikt zijn voor mensen met een beperking.	Handeling
Statushouders	Dunavie stelt voldoende woningen ter beschikking om Statushouders te huisvesten	Garantie
Senioren	Dunavie houdt in haar vastgoedstrategie nadrukkelijk rekening met de toenemende vraag van senioren naar levensloopgeschikte woningen	Handeling
Daklozen	Voortzetten van investeren opvang bijzondere doelgroep (inclusief daklozen)	Intentie
Woon- zorgarrang.	Dunavie zal verkennen welke complexen zinnen de woon-zorgzones zich lenen voor aanpassingen.	Handeling
	Gemeente en Dunavie willen rond Kwadrant en Wilbert een flinke stap maken met het uitbreiden van woon- zorgarrangementen.	Intentie
	Het aanbod op het gebied van wonen en zorg moet beter op elkaar aansluiten, hiervoor moet de huidige voorraad in kaart worden gebracht, de uitbreidingsbehoeften en de wensen van zorginstellingen.	Handeling
	Het in kaart brengen van het huidige aanbod, de uitbreidingsplannen en wensen van zorginstellingen, dit gebeurd in de 2 ^e helft van 2011.	Handeling
	Het platvorm wonen, zorg en welzijn functioneert als stuurgroep die er voor zorgt dat ontwikkelingen op gebied van wonen, zorg en welzijn in samenhang plaatsvinden.	Intentie
Algemeen herstructure-ringsbeleid	De gemeente stelt Dunavie in staat deel te nemen aan de herontwikkeling van Voormalig Marine Vliegkamp Valkenburg.	Intentie
	Samenhangend investeren in herstructurering	Intentie
	De gemeente beoordeeld Dunavie bij de ontwikkeling van de door de gemeente aangeboden locaties op herstructureringsmogelijkheden.	Handeling
Sloop	223 Woningen	Intentie
Samenvoegen woningen		
Woningverbetering	De gemeente stelt Dunavie door middel van deelname aan de nieuwbouwproductie in staat om de kwaliteitsverhoging en variatie in haar woningbezit aan te brengen.	Intentie
	Het aantal goedkope huurwoningen van bescheiden kwaliteit moet afnemen.	Intentie
	Jaarlijks moet worden afgesproken met de gemeente of de kwaliteitsverbetering voldoende van de grond komt.	Handeling

Onderwerp	*	Opmerking	Type
		2.398 huurwoningen renoveren.	Intentie
Nieuwbouw laagsegment koop		94 woningen koopgarant, 80 woningen sociale koop	Intentie
Verkoopbeleid			
Tussenvormen		Koopgarant 94 stuks	Intentie
Fysieke omgeving		Dunavie en de gemeente willen de identiteit van afzonderlijke woonkerken behouden en versterken.	Intentie
		Dunavie en gemeente spreken af om de ontwikkeling van woongebieden zoveel mogelijk gezamenlijk op te pakken. Wederzijdse informatievoorziening is hierbij de minimale variant.	Proces
		Tenminste eenmaal per jaar bespreken de gemeente en Dunavie de huidige kwaliteit en de geambieerde kwaliteit van de woongebieden.	Handeling
		Voorafgaand aan renovatie van corporatiewoningen voeren bewoners, Dunavie en gemeente een gezamenlijke wijkschouw uit. Op basis van de wijkschouw wordt een plan voor de aanpak gemaakt.	Handeling
Sociale veiligheid			
Woningkwaliteit		Dunavie heeft het vermogen en de intentie om te investeren in de woningkwaliteit van Katwijk.	Intentie
		De woningvoorraad in ogenschouw genomen is groot genoeg, alleen de kwaliteit hiervan is beneden de maat. Kwaliteitsverbetering van de woningvoorraad is de belangrijkste opgave.	Intentie
		Samenhangend investeren in het verbeteren van de woningkwaliteit	Intentie
		Dunavie zet zich actief in voor de kwaliteitsverbetering van de woningvoorraad	Intentie
		Jaarlijks wordt besproken of de beoogde kwaliteitsslag voldoende van de grond komt	Proces
Duurzaam bouwen		Gemeente en Dunavie zich in om het energiegebruik van woningen terug te brengen. Partijen spreken elkaar aan op het nakomen van de intentie.	Intentie
		Bij woningverbetering 2 energielabels omhoog en waar mogelijk energielabel B	Intentie
		Bij nieuwbouw en waar mogelijk bij renovatie zal Dunavie de GPR methodiek van de gemeente hanteren.	Handeling
		Gemeente Katwijk heeft bij nieuwbouw een hogere ambitie (score 7.0) dan het bouwbesluit (ca. 6.0).	Handeling
Levensloop-bestendig bouwen		Dunavie houdt bij haar vastgoedstrategie nadrukkelijk rekening met het levensloopgeschikt maken van woningen.	Intentie
Burgerparticipatie		Bewoners maken in samenwerking met de gemeente en Dunavie een wijkschouw.	Handeling
Burgerparticipatie 2.0		Gemeente en Dunavie stimuleren de betrokkenheid van bewoners bij beheer omgeving.	Intentie
Part. opdracht.			
Verdeling van Kosten		De financiële spelregels voor herstructureringsprojecten worden vastgelegd.	Handeling
		Dunavie investeert in de woningen en de gemeente in de woonomgeving en infrastructuur en zorgt voor vergunningen.	Transactie
Finan. Continuïteit			
Grondbeleid			
Samenwerking		Gemeente en Dunavie spreken uit elkaar als samenwerkingspartners op het brede terrein van wonen te benaderen en zullen elkaar aanspreken op het nakomen van hun afspraken.	Intentie
		Een keer per jaar wordt in samenwerking met Dunavie de voortgang van de prestatieafspraken in een rapport vastgelegd.	Proces
		Vier keer per jaar wordt er met Dunavie overleg gevoerd over de prestatieafspraken. En verder wanneer door een der partijen gewenst.	Proces
		Gemeente en Dunavie stellen elk jaar in het 3 ^e kwartaal vast welke projecten via een gezamenlijke aanpak worden ontwikkeld.	Handeling
		Gemeenten en corporaties committeren zich aan de projectoverzicht opgenomen acties termijnen en bedragen	Intentie
		Einde van het jaar laten beide partijen zien welke prestaties zijn behaald.	Proces
		Gemeente en corporatie moeten vroegtijdig het beleid op elkaar afstemmen bij projecten waarbij de gemeente en Dunavie elkaar nodig hebben.	Intentie

(*) Niet aan bod is rood, zeer oppervlakkig aan bod is oranje, wel aan bod is groen gearceerd.

Bron: Eigen werk; Gemeente Katwijk & Dunavie, 2011.

8 Gemeente Roosendaal

8.A. Partijprogramma Roosendaalse Lijst 2006

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van het partijprogramma van de RL uit 2006. Bij de analyse van het partijprogramma komen eerst de onderwerpen aan bod die betrekking hebben op de lokale volkshuisvesting: leefbaarheid, de doelgroepen senioren en starters, woon-zorgarrangementen en herstructurering. Vervolgens wordt gekeken naar de interlokale onderwerpen zoals regionale samenwerking en duurzaamheid. De mate van betrokkenheid van de burger wordt hierna onderzocht. Tot slot wordt er gekeken hoeveel prestatieonderwerpen er in het partijprogramma aan bod komen, dit geeft een indicatie of het typisch een one-issue partij (lees lijst) is of dat de partij een bredere scope heeft. Een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen (Severijn, 2009) die worden aangehaald in het partijprogramma van de RL (2005) is te vinden in tabel 8.a.

Leefbaarheid

De leefbaarheid van de woonwijken wordt in het partijprogramma aangehaald, maar niet uitvoerig. De RL erkent dat het zorg dragen voor een veilige en goed onderhouden leefomgeving de basistaak is van de gemeente. Volgens de RL moet hierin de komende jaren extra worden geïnvesteerd. Ook met betrekking tot het verbeteren van de leefbaarheid dienen er projecten te worden gerealiseerd waarbij de bewoners intensief worden betrokken (Roosendaalse Lijst, 2005).

De sociale overlast dient volgens de RL aangepakt te worden. De wijkagent aangevuld met de stadswacht vervult hier een belangrijke rol. De RL is voorstander van het invoeren van zogenaamde wijkvaders die nieuwe bewoners bekend maken met hun wijk of dorp (Roosendaalse Lijst, 2005, p. 10).

Doelgroepen senioren, starters

De positie van senioren op de woningmarkt wordt in het partijprogramma besproken. Erkend wordt dat de bevolking in toenemende mate aan het vergrijzen is. Hierdoor is er meer behoefte aan woningen voor senioren. Deze extra behoefte is er vooral in de dorpen (Roosendaalse Lijst, 2005, p. 13). Er dient gezorgd te worden voor geschikte woningen. Dit kan gebeuren door deze aan te passen en te zorgen voor voldoende voorzieningen op het gebied van zorg en welzijn.

De RL stelt dat de Roosendaalse woningopgaaf zich vooral moet richten op de woningbehoefte van starters en senioren. Er moeten binnen de gemeente meer goedkope woningen voor starters komen. Ook het woonruimteverdeelsysteem en extra beschikbaar stellen van startersleningen moeten de positie van starters op de Roosendaalse woningmarkt verbeteren (Roosendaalse Lijst, 2005, p. 12).

Woon-zorgarrangementen

De woon-zorgarrangementen worden in het partijprogramma van de RL (2005, p. 13) ook aangehaald. De Roosendaalse bevolking vergrijst in snel tempo. Volgens de RL dienen er servicezones te worden gerealiseerd. Vanuit deze servicezones worden activiteiten aangeboden op het gebied van welzijn en zorg.

Herstructurering

De noodzaak van herstructurering wordt in het partijprogramma van de RL ook besproken. Herstructurering dient te gebeuren in de wijken daar waar de leefbaarheid onder druk staat of waar de woningen sterk verouderd zijn (Roosendaalse Lijst, 2005, p. 12). De herstructurering van de verschillende wijken dient in samenspraak met de bewoners te geschieden. Grootschalige herstructurering met omvangrijke sloop van woningen is wat betreft de RL niet aan de orde wanneer hierbij de omvang van de kernvoorraad wordt aangetast.

Duurzaam bouwen en regionale samenwerking

Thema duurzaam bouwen wordt nauwelijks besproken. Er wordt een enkele zin toegekend aan dit thema: “Er dient een gemeentelijk klimaatbeleid vorm gegeven te worden door het uitvoeren van projecten gericht op energiereductie en duurzame energie” (Roosendaalse Lijst, 2005, p. 12).

In het partijprogramma van de RL (2005, p. 7) staat aangegeven dat de gemeente Roosendaal bij grensoverschrijdende vraagstukken samen dient te werken met buurgemeenten.

De houding van de RL ten aanzien van regionale samenwerking geeft echter wel blijk van een interlokale scope van de RL. Het belang van regionale samenwerking met buurgemeenten wordt door de RL een aantal keer genoemd.

Burgerparticipatie

De positie van de burger in de lokale politiek wordt door de RL uitvoerig aangehaald. Interactieve beleidsvorming staat volgens de partij hoog in het vaandel: “interactieve beleidsvorming is regel en mag geen uitzondering zijn” (Roosendaalse Lijst, 2005, p. 6). Volgens de RL dienen inwoners bij het maken van plannen actief benaderd te worden. “Plannen moeten bewoners niet overkomen maar zij moeten er een actieve bijdrage aan kunnen leveren” (Roosendaalse Lijst, 2005, p. 6).

Niet alleen bij beleidsvorming dienen inwoners intensief betrokken te worden. De RL streeft naar een intensieve betrokkenheid van de bewoners bij zowel hun stad als buurt. Projecten op het gebied van wijkgericht werken dienen volgens de partij gestimuleerd te worden.

Ook bij het opstellen van het partijprogramma van de RL is er rekening gehouden met de onderwerpen die volgens de inwoners spelen binnen de gemeente. Deze zijn achterhaald door de zogenaamde bewonersenquête alsmede met de gesprekken die zijn gehouden met inwoner.

Zowel het betrekken van de burger bij het beleid alsmede bij de inrichting van de eigen woonomgeving sluit aan bij de stelling dat lokale lijsten burgers sterker betrekken bij de lokale politiek. Ook de totstandkoming van het partijprogramma (waarbij via bewonersenquête en individuele gesprekken met bewoners standpunten zijn bepaald) van 2006 sluit hierbij aan.

Analyse prestatieonderwerpen

In tabel 8.2 van bijlage C is te zien dat 17 van de 31 prestatieonderwerpen worden besproken in het partijprogramma van de RL (2005). Verder worden 1 prestatieonderwerpen zeer beperkt besproken: duurzaam bouwen en nieuwbouw in het lage segment koop.

Van de 31 prestatieonderwerpen worden er 13 helemaal niet besproken. Hierbij is het niet verassend dat de onderwerpen financiële continuïteit, verdeling van de kosten, huursubsidiebeleid en huurprijsbeleid niet aan de orde komen. Dit zijn namelijk onderwerpen die of pas worden behandeld in de prestatieafspraken of onderwerpen die op landelijk niveau worden geregeld.

Tabel 8-A: Analyse partijprogramma Roosendaalse Lijst 2006

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		Omvangrijke herstructurering waarbij een groot deel van sociale huurvoorraad verloren gaat is niet aan de orde. Er dienen meer huurwoningen gerealiseerd te worden.
Nieuwbouwproductie		Realisatie van woningbouwprojecten in alle dorpen, met nadruk op huurwoningen.
Doelgroep		Grootschalige herstructurering met omvangrijke sloop van woningen is niet aan de orde als hierdoor woningen voor de doelgroep verloren gaan.
Starters		Er is behoefte aan goedkope woningen voor starters. De gemeente dient starters te helpen aan de hand van een starterslening.
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverdeling		Eigentijdse woonruimteverdeelsysteem zodat starters meer kans krijgen op de huurmarkt.
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		Naast ouderen vragen chronisch zieken en gehandicapte om speciale aandacht.
Statushouders		
Senioren		Er is behoefte aan woningen voor senioren (vooral binnen de dorpen).
Daklozen		
Woon- zorgarrang.		Er dienen service zones te worden gerealiseerd.
Algemeen herstructureringsbeleid		Sommige wijken dienen geherstructureerd te worden.

Sloop		Alleen sloop wanneer noodzakelijkheid is aangetoond.
Samenvoegen woningen		

Onderwerp	*	Opmerking
Woningverbetering		
Nieuwbouw laagsegment koop		Er is een tekort aan starterswoningen en huurwoningen.
Verkoopbeleid		
Tussenvormen		
Fysieke omgeving		De basistaak van de gemeenten is het zorg dragen voor een veilige en goed onderhouden omgeving. Hierin moet de komende jaren extra worden geïnvesteerd.
Sociale veiligheid		De basistaak van de gemeenten is het zorg dragen voor een veilige en goed onderhouden omgeving. Hierin moet de komende jaren extra worden geïnvesteerd. RL is voorstander van het inzetten van zogenaamde wijkvaders.
Woningkwaliteit		
Duurzaam bouwen		
Levensloopbestendig bouwen		Woningen dienen aangepast te worden zodat bewoners langer kunnen blijven wonen in hun wijk.
Bewonersparticipatie		Bewoners worden bij het maken van plannen actief betrokken. Plannen mogen inwoners niet overkomen. Zij moeten er een actieve bijdrage aan kunnen leveren. Interactieve bedrijfsvorming is regel en mag geen uitzondering zijn. Samen met de bewoners moet er vorm worden gegeven aan herstructurering.
Burgerparticipatie 2.0		De RL streeft naar intensieve betrokkenheid van bewoners bij hun stad. Projecten op het gebied van wijkgericht werken dienen gestimuleerd te worden. Er dienen projecten te worden gerealiseerd waarbij bewoners actief worden betrokken bij het beheer en onderhoud.
Part. opdrachtgeverschap		
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		
Samenwerking corporaties		De gemeente trekt steeds minder aan de touwtjes en werken steeds meer samen met organisaties, bijvoorbeeld met woningcorporaties. Er is veel kennis aanwezig bij maatschappelijke organisaties hiervan moet gebruik gemaakt worden.

(*)Niet aan bod is rood, zeer oppervlakkig aan bod is oranje, wel aan bod is groen gearceerd.

Bron: Roosendaalse Lijst, 2005.

8.B. Partijprogramma Roosendaalse Lijst 2010

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van het partijprogramma van de RL uit 2010. Een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen (Severijn, 2009) die worden aangehaald in het partijprogramma van de RL (2009) is te vinden in tabel 8.b.

Leefbaarheid

De RL heeft een aantal majeure opgaven benoemd. Het actief aan de slag gaan met de leefbaarheid van wijken en dorpen is hier een van (Roosendaalse Lijst, 2009, p. 1). De vitaliteit van dorpen en wijken moet volgens de RL centraal staan. Vitaal in de zin van voldoende woningen voor starters en senioren en in de zin van een goed onderhouden en veilige leefomgeving.

De huidige onderhoudsstaat van de openbare ruimte is volgens de RL een punt van zorg. Nieuw aangelegde wegen en plantsoenen zijn er op korte termijn weer rommelig uit. De RL is van mening dat er geen nieuwe reconstructies van de openbare ruimte plaats moet vinden als het onderhoud van te voren niet voldoende is gewaarborgd.

Ook de sociale veiligheid binnen de wijken in Roosendaal krijgt bijzondere aandacht. “De RL hecht bijzondere waarde aan een veilige leefomgeving” (Roosendaalse Lijst, 2009, p. 5). Het aanpakken van overlast veroorzakende hangjongeren op straat dient prioriteit te krijgen om de bewoners weer het gevoel te geven dat ze veilig over straat kunnen lopen.

Groepen: Senioren en starters

Er wordt in het verkiezingsprogramma aandacht besteed aan de groep senioren. Alleen gaat het hier met name om voorzieningen voor ouderen zoals buurthuizen en de positie van mantelzorgers en vrijwilligers. Ook de huisvesting van allochtonen ouderen is door de groter wordende groep voor de Gemeente Roosendaal van belang. Met betrekking tot de volkshuisvesting van ouderen is de RL van mening dat er voldoende geschikte woningen moeten komen met voldoende voorzieningen. De RL wil ook dat er een informatiecentrum komt voor senioren genaamd "het Punt". Hier kunnen ouderen terecht met vragen over wonen, welzijn en zorg (Roosendaalse Lijst, 2009, p. 6).

Jongeren en starters moeten op de woningmarkt alle ruimte krijgen, zodat zij de mogelijkheid krijgen om in hun eigen dorp of wijk te kunnen blijven wonen. De startersmarkt vraagt om bijzondere aandacht, samen met woningcorporaties en projectontwikkelaars moet de gemeente werken aan voor starters goed bereikbare woningen (Roosendaalse Lijst, 2009, p. 3). De gemeente moet het collectief particulier opdrachtgeverschap ondersteunen. Dit is immers ook een manier om tegemoet te komen aan de wensen van starters.

Woon-zorgarrangementen

Het onderwerp woon-zorgarrangementen wordt niet in het partijprogramma van de RL (2009) besproken.

Herstructurering

Herstructurering van bestaande wijken is ook een belangrijk thema in het partijprogramma van de RL (2009). De RL vindt dat de herstructurering van Westrand en delen van Burgerhout en Langdonk prioriteit heeft, maar eerst dient de herstructurering van de wijken Kroeven en Kalsdonk afgerond te worden. Om de herstructurering voortvarend te laten geschieden dienen de uitvoeringsacties in kaart te worden gebracht samenwerking met maatschappelijke partners en bewonersplatforms is hierbij belangrijk (interactieve beleidsvorming).

Van de thema's die betrekking hebben op de lokale volkshuisvesting wordt alleen niet gesproken over het beleid met betrekking tot woon-zorgarrangementen. De overige thema's (leefomgeving, groepen: senioren en starters en herstructurering) komen wel aan bod.

Regionale samenwerking en duurzaamheid

De RL staat positief tegenover regionale samenwerking. De samenwerking tussen de 19 gemeenten in de regio West-Brabant moet volgens de partij verder vorm krijgen. Ook voor de uitvoering van projecten is samenwerking nodig: niet tegen werken maar samenwerken (Roosendaalse Lijst, 2009, p. 9). Dit gaat in tegen de stelling dat lokale lijsten een sterke lokale scope hebben en niet willen samenwerken met andere gemeenten.

Daar waar duurzaam bouwen in het partijprogramma van 2006 niet aan bod komt, wordt het in het partijprogramma van 2010 wel aangehaald. Bij nieuwe ontwikkelingen moet het uitgangspunt volgens de RL klimaatneutraal zijn. Ook dient de duurzame en gezonde wijk Stadsoever als proeftuin voor duurzaam bouwen voortgezet te worden. Er moet geïnoveerd op gebied van duurzame toepassingen, zoals duurzaam bouwen, benutten van restwarmte, vergroening van gevels en daken en energiezuinig bouwen (Roosendaalse Lijst, 2009, p. 10).

Burgerparticipatie

Volgens de RL is het bij elkaar brengen van de burgers en de gemeenteraad van belang (Roosendaalse Lijst, 2009, p. 9). Voor politieke complexe dossiers moeten inwoners voldoende de gelegenheid hebben om in een vroeg stadium hierin inspraak te hebben.

De RL hecht veel waarde aan goed functionerende wijkplatforms. Ook bij gebiedsgerichte onderwerpen dienen omwonende actiever betrokken te worden bij de besluitvorming. Dit bijvoorbeeld door te vergaderen op de locatie zelf (Roosendaalse Lijst, 2009, p. 9).

Analyse prestatieonderwerpen

In tabel 8.3 van bijlage C is te zien dat er 12 van de 31 prestatieonderwerpen worden besproken waarvan 2 zeer beperkt (levensloopbestendig bouwen en nieuwbouw lage segment koop). Achttien prestatieonderwerpen komen geheel niet aan bod in het partijprogramma van 2010.

In de lijn der verwachtingen worden wederom de onderwerpen huursubsidiebeleid, huurprijsbeleid, verdeling van de kosten en financiële continuïteit niet besproken.

Tabel 8-B: Analyse partijprogramma Roosendaalse Lijst 2010

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		
Nieuwbouwproductie		Er moet op korte termijn worden gestart met de woningbouw in Stadsoever. De nieuwe woningbouw in Heerle dient te worden uitgevoerd.
Doelgroep		
Starters		Jongeren/starters moeten op de woningmarkt alle ruimte krijgen zodat zij in hun eigen buurt kunnen blijven wonen. De startersmarkt vraag om bijzondere aandacht. Samen met woningcorporaties en projectontwikkelaars moet de gemeente werken aan voor starters "goed bereikbare" woningen.
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverdeling		
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		
Statushouders		
Senioren		Betaalbare woningbouw voor senioren. Voldoende geschikte woningen voor senioren zodat zij oud kunnen worden waar ze wonen.
Daklozen		
Woon- zorgarrang.		
Algemeen herstructureringsbeleid		De herstructurering van Kroeven en Kalsdonk dient voortvarend afgerond te worden. De Westrand en delen van Burgerhout en Langdonk dienen geherstructureerd te worden. Bij de herstructurering is samenwerking met maatschappelijke organisaties en bewoners van belang.
Sloop		
Samenvoegen woningen		
Woningverbetering		
Nieuwbouw laagsegment koop		Voldoende nieuwbouw starters. (er vanuit gaande dat dit het laagsegment is)
Verkoopbeleid		
Tussenvormen		
Fysieke omgeving		Een actieve aanpak voor het verbeteren en behouden van de leefbaarheid van buurten en wijken is van belang. Afgelopen jaren zijn er belangrijke stappen gezet om de leefbaarheid in Heerle te verbeteren, dit moet de komende periode voortvarend worden afgerond.
Sociale veiligheid		De RL hecht bijzondere aandacht aan een veilige woonomgeving. Wijkagenten dienen zichtbaar aanwezig in wijken te zijn. Aanpak van hangjongeren dient prioriteit te hebben zodat bewoners weer veilig over straat kunnen.
Woningkwaliteit		
Duurzaam bouwen		De proeftuin duurzame en gezonde wijk Stadsoever moet worden voortgezet. Er moet innovatie plaatsvinden op het gebied van duurzaam bouwen, restwarmte benutten en energiezuinig bouwen.
Levensloopbestendig bouwen		Voldoende geschikte woningen voor ouderen (er vanuit gaande dat hiermee levensloopgeschikte woningen worden bedoeld).
Burgerparticipatie 1.0		Bewoners en organisaties dienen intensiever betrokken te worden door bijvoorbeeld vergaderingen op locatie. Bewoners worden betrokken bij het oplossen van knelpunten in hun omgeving. Samenwerking met maatschappelijke partners en bewonersplatforms is van belang.
Burgerparticipatie 2.0		
Part. opdrachtgeverschap		Particulier opdrachtgeverschap dient door de gemeente breed te worden ondersteund.
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		
Samenwerking corporaties		De RL is gericht op samenwerking met organisaties betrokken in de gemeente. Er dienen een aantal wijken geherstructureerd te worden. Maatwerk en samenwerking met maatschappelijke partners en bewonersplatforms is van belang. In samenwerking met woningcorporaties moet er gewerkt worden aan goed bereikbare starterswoningen.

(*)Niet aan bod is rood, zeer oppervlakkig aan bod is oranje, wel aan bod is groen gearceerd.

Bron: Roosendaalse Lijst, 2010

8.C. Coalitieakkoord RL, CDA, PvdA en GL

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van het coalitieakkoord tussen de RL, CDA, PvdA en GL (2010) weer. Een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen (Severijn, 2009) die worden aangehaald in het partijprogramma van de RL (2009) is te vinden in tabel 8.C.

Leefbaarheid

De leefomgeving krijgt binnen het coalitieakkoord relatief veel aandacht. Een van de speerpunten van de coalitie is “vitale wijken en dorpen”, waarbij de kwaliteit van de leefomgeving veel aandacht krijgt. Schoon, heel en veilig vormen de basisvoorwaarden die door de gemeente worden gehanteerd met betrekking tot de leefomgeving. Hierbij dient de gemeente samenwerking te zoeken met partners en bewoners. Ideeën en uitwerkingen moeten van de bevolking zelf komen, de gemeente moet hierin een faciliterende en ondersteunende rol krijgen (Roosendaalse Lijst et al., 2010, p. 14). Burgerparticipatie, is voor de coalitie, met betrekking tot het verbeteren en behouden van de leefomgeving van essentieel belang.

Openbaar groen draagt voor een belangrijk deel bij aan de kwaliteit van de leefomgeving. De komende bestuursperiode wordt er met zorg omgegaan met de groene ruimte binnen de gemeente. Burgers weten zelf het beste waar knelpunten in hun omgeving zitten. Buurtbewoners moeten volgende coalitie daarom een grotere rol krijgen in het beheer van hun eigen woonomgeving (Roosendaalse Lijst et al., 2010, p. 18). Het onderhoud van de openbare ruimte is een van de speerpunten van de coalitie. De inhaalslag van het achterstallig onderhoud van wegen en straten moet doelmatig worden voortgezet.

Ook wordt er in het coalitieakkoord (Roosendaalse Lijst et al., 2010) een apart hoofdstuk besteed aan de sociale veiligheid. “Veiligheid in al haar aspecten (in het verkeer, achter de voordeur en de sociale veiligheid) wordt door de coalitie beschouwd als basisvoorwaarde voor een goed functionerende samenleving.” (Roosendaalse Lijst et al., 2010, p. 20). Er wordt gestreefd om de criminaliteit waarvan de burger direct hinder ondervindt te bestrijden, bijvoorbeeld vandalisme van de openbare ruimte. Het bestrijden van dit soort criminaliteit zal de kwaliteit van de leefomgeving ten goede komen.

Groepen senioren en starters

Het coalitieakkoord gaat in op de positie van senioren binnen de Roosendaalse woningmarkt. De coalitie is van mening dat senioren zo lang mogelijk in hun eigen woonomgeving moeten kunnen blijven wonen en dat het levensloopbestendig bouwen van woningen hieraan bijdraagt (Roosendaalse Lijst et al., 2010, pp. 17, 19).

De coalitie is van mening dat binnen de gemeente Roosendaal de starters speciale aandacht moeten krijgen (Roosendaalse Lijst et al., 2010, p. 17). Samen met woningcorporaties en projectontwikkelaars dienen er woningen te worden gerealiseerd die voor starters goed bereikbaar zijn. Het streven van de gemeente Roosendaal is om jongeren te binden aan de gemeente. Om dit te bewerkstelligen dienen jongeren binnen een jaar over een woning te beschikken.

Woon-zorgarrangementen

Met betrekking tot de zorg staat er in het coalitieakkoord dat deze kleinschalig en op maat aangeboden moet worden. Hierbij wordt er beroep gedaan op vrijwilligers en mantelzorgers. Er wordt niet gesproken over de realisatie van woon-zorgarrangementen.

Herstructurering

Het beleid met betrekking tot de herstructurering van verouderde woonwijken komt niet aan bod.

Duurzaam bouwen en regionale samenwerking

Het onderwerp duurzaam bouwen wordt beperkt besproken in het coalitieakkoord. Er wordt enkel gesteld dat de wijk Stadsoever zich dient te ontwikkelen tot een duurzame en gezonde wijk (Roosendaalse Lijst et al., 2010, p. 17).

Ook in het coalitieakkoord wordt de samenwerking tussen lokale en regionale partners benadrukt (Roosendaalse Lijst et al., 2010, pp. 4, 30). De regionale samenwerking met Roosendaal en Bergen op Zoom als kartrekkers heeft de afgelopen raadsperiode tot tastbare resultaten geleid. In het coalitieakkoord wordt dus nogmaals het belang van regionale samenwerking benadrukt.

Burgerparticipatie

Wijken en dorpen dienen op basis van maatwerk vitaal te blijven. De coalitie is van mening dat dit dient te gebeuren door verbindingen te leggen met maatschappelijke partners en bewoners. De betrokkenheid van de burger bij de eigen leefomgeving dient door de gemeente te worden gestimuleerd (Roosendaalse Lijst et al., 2010, pp. 14-15).

Het college van B&W dient een heldere visie te geven op de doorontwikkeling van de organisatie en op de communicatie. Hierbij is het delen van informatie en interactief beleidsvorming met bewoners en organisaties van belang.

Analyse prestatieonderwerpen

In het coalitieakkoord worden 15 prestatieafspraken van de 31 besproken, waarvan één (duurzaam bouwen) beperkt. Eveneens als in het partijprogramma van de RL (2010) wordt de doelgroep van beleid en de gewenste omvang van de kernvoorraad niet aangehaald. Bij de speciale doelgroepen worden de groep daklozen en statushouders niet genoemd, dit komt overeen het partijprogramma.

De onderwerpen huurprijsbeleid, huursubsidiebeleid, verdeling van de kosten en financiële continuïteit van de woningcorporatie worden tevens niet genoemd in het coalitieakkoord. Dit was te verwachten. Verder komen het woonruimteverdelingsbeleid, woon-zorgarrangementen, sloop, samenvoegen van woningen, algemeen herstructureringsbeleid en tussenvormen niet aan bod (zie tabel 8.C).

Tabel 8-C: Analyse coalitieakkoord Roosendaalse Lijst, CDA, PvdA en Groenlinks, 2010.

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		
Nieuwbouwproductie		De wijk Stadsoever vervult een belangrijke rol in de woonopgave. Nieuwe projecten worden alleen tot uitvoering gebracht als ze financieel zijn afgedekt.
Doelgroep		
Starters		Voor de startersmarkt vraagt bijzondere aandacht Het streven van de gemeente is om starters binnen een jaar aan een woning te helpen.
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverdeling		Starters dienen binnen de gemeente binnen een jaar over een woning te beschikken.
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		Gehandicapten zullen de mogelijkheid krijgen om binnen hun omgeving te blijven wonen.
Statushouders		
Senioren		Senioren zullen de mogelijkheid krijgen om binnen hun omgeving te blijven wonen.
Daklozen		
Woon- zorgarrang.		
Algemeen herstructureringsbeleid		
Sloop		
Samenvoegen woningen		
Woningverbetering		De woningvoorraad dient aangepast te worden aan de veranderende woonwensen.
Nieuwbouw laagsegment koop		
Verkoopbeleid		
Tussenvormen		
Fysieke omgeving		Bij het verbeteren van de leefomgeving dienen partners en bewoners te worden betrokken. Schoon heel en veilig vormen de basisvoorwaarden voor de leefomgeving. Openbaar groen draagt bij aan de kwaliteit van de woonomgeving. In de komende bestuursperiode wordt met zorg omgegaan met de groene ruimten in de stad.
Sociale veiligheid		Schoon heel en veilig vormen de basisvoorwaarden voor de leefomgeving.
Woningkwaliteit		
Duurzaam bouwen		De wijk Stadsoever ontwikkeld zich tot een duurzame wijk.

Onderwerp	*	Opmerking
Levensloopbestendig bouwen		Er wordt in voldoende levensloopbestendige woningen voorzien, hiervoor moet de huidige woningvoorraad worden aangepast.
Burgerparticipatie 1.0		Bij het verbeteren van de leefomgeving dienen partners en bewoners te worden betrokken.
Burgerparticipatie 2.0		
Part. Opdrachtgeversch.		De gemeente zal initiatieven voor particulier opdrachtgeverschap breed ondersteunen.
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		Door gebrek aan uitleg locaties is er weinig ruimte over voor actief grondbeleid. Het beleid moet gericht zijn op het verzilveren van de huidige locaties.
Samenwerking corporaties		Bij het verbeteren van de leefomgeving dienen partners en bewoners te worden betrokken.
		In samenwerking met woningcorporaties en ontwikkelaars moet de gemeente zorgen voor woningen die voor starters goed bereikbaar zijn.
		Het aangaan van partnerships met woningcorporaties.

(*) Niet aan bod is rood, zeer oppervlakkig aan bod is oranje, wel aan bod is groen gearceerd.

Bron: Roosendaalse Lijst et al., 2010.

8.D. Woonvisie gemeente Roosendaal

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van de gemeentelijke woonvisie. Een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen (Severijn, 2009) die worden aangehaald in het de woonvisie (Gemeente Roosendaal, 2010) is te vinden in tabel 8.D.

Leefbaarheid

De leefbaarheid krijgt in de woonvisie van de gemeente Roosendaal veel aandacht, het is een van de majeure opgaven. Er wordt door de gemeente waarde gehecht aan een goede leefomgeving. Goede woningen in een goede leefomgeving zorgen ervoor dat bewoners zich binden aan hun wijk (Gemeente Roosendaal, 2010, p. 26). Bij het opstellen van wijkontwikkelingsplannen worden samen met bewoners knelpunten geïnventariseerd en worden samenwerking gezocht tussen gemeente, bewoners, corporatie en instellingen die actief zijn in de wijk. De gemeente Roosendaal stimuleert de eigen invloed van bewoners op de inrichting en beheer van de woonomgeving. In de woonvisie wordt aangegeven dat het doel van herstructurering primair het verbeteren van de leefbaarheid is.

De gemeente is verantwoordelijk voor de veiligheid van de openbare ruimte. Om de veiligheid binnen wijken te bevorderen werken verschillende partijen met elkaar samen (Gemeente Roosendaal, 2010, p. 18). Om de veiligheid van het wonen te garanderen wordt er in de prestatieafspraken gestreefd om bij nieuwbouw het label "woonkeur" op te nemen. Op plaatsen waar spraken is van overlast grijpt de gemeente in (Gemeente Roosendaal, 2010, p. 27).

Doelgroepen senioren en starters

De positie van starters wordt in de woonvisie (Gemeente Roosendaal, 2010) uitvoerig besproken. De gemeente Roosendaal heeft de ambitie om jonge gezinnen aan de stad te binden zodat de beroepsbevolking in de gemeente toe neemt (Gemeente Roosendaal, 2010, p. 14). De gemeente Roosendaal wil koop- en huurwoningen bereikbaar maken voor hen die zonder ondersteuning geen eerste stap op de woningmarkt kunnen zetten. De gemeente Roosendaal heeft als doelstelling om de slaagkans van een periode van 4 jaar terug te brengen naar een periode van 1 jaar. Ook de rol van woningcorporaties met betrekking tot starters is vastgelegd in de woonvisie. Woningcorporaties dienen door middel van koopgarant woningen aan starters aan te bieden. De gemeente dient starters te ondersteunen door startersleningen beschikbaar te stellen. In de woonvisie staat aangegeven dat de grootste kansen voor het bouwen van bereikbare koopwoningen in de wijk Kortendijk liggen.

Ook de positie van senioren op de woningmarkt wordt uitvoerig besproken. De grijze druk, het aandeel 65+ ten opzichte van de beroepsbevolking 20-64 jaar, ligt in de gemeente Roosendaal hoger dan het provinciale en het landelijke gemiddelde. Voor het woningmarktonderzoek wordt dus extra aandacht besteed aan de groep senioren. Door een toename van de grijze druk, zal de vraag naar levensloopgeschikte woningen toenemen (Gemeente Roosendaal, 2010, p. 14).

Het aandeel levensloopgeschikte woningen staat momenteel op ca. 6.000 woningen (Gemeente Roosendaal, 2010, p. 17). Uit het masterplan Wonen-Welzijn-Zorg rest nog een opgave om tot 2020 vijfduizend woningen levensloopgeschikt te maken. Met name in de wijken Kortendijk en Tolberg moet deze woningen worden gerealiseerd.

Woon-zorgarrangementen

De woon-zorgarrangementen komen in de woonvisie aan bod, echter wel beperkt. “Nieuwe woon-zorgconcepten zijn afgestemd op de behoefte/vraag en kennen een goede spreiding over de stad” (Gemeente Roosendaal, 2010, p. 33).

Herstructurering

Herstructurering van de bestaande woonwijken/woningvoorraad komt herhaaldelijk voor. De gemeente Roosendaal geeft in haar woonvisie aan dat de strategie van inbreiding en herstructurering wordt toegepast (Gemeente Roosendaal, 2010, p. 13). In de woonvisie staat aangegeven dat de eerder ingezette herstructurering van de wijken Kroeven en Kalsdonk afgerond dienen te worden en voor de wijken Burgerhout en Westrand dienen voorbereidingen getroffen te worden om te kunnen starten met de herstructurering (Gemeente Roosendaal, 2010, p. 23).

Voor de overige wijken binnen de gemeente wordt in samenwerking met de partners een preventieve aanpak ontwikkeld die moet voorkomen dat de herstructureringsopgave toeneemt.

Duurzaam bouwen en regionale samenwerking

In de woonvisie wordt duurzaam bouwen in vergelijking met de partijprogramma's nu wel voldoende besproken. In de woonvisie staat bijvoorbeeld aangegeven dat duurzaamheid en levensloopgeschikt bouwen het uitgangspunt vormen bij elk nieuwbouwproject. Er dienen afspraken met de woningcorporaties gemaakt te worden over de energieprestaties van woningen. Energiebesparing draagt bij aan een beter milieu maar zorgt tevens voor het beperken van de woonlasten. In de woonvisie wordt gestreefd naar een vermindering van het energieverbruik met 30%.

In de inleiding van de woonvisie (Gemeente Roosendaal, 2010) wordt aangegeven dat de Roosendaalse woningmarkt niet op zichzelf staat. De regionale ontwikkelingen zijn van invloed. Hierdoor is de inhoud van de woonvisie mede gebaseerd op de resultaten van de Ruimtelijke Visie West Brabant uit 2009.

Burgerparticipatie

Het betrekken van de burger bij de woonbeleid wordt in de woonvisie als belangrijk punt gezien. Betrokkenheid en vernieuwing vormen de basis bij het denken over wonen binnen de gemeente Roosendaal. “Je thuis voelen in Roosendaal, de samenwerking binnen wijken bevorderen, trots zijn op je stad en het hebben van meer zeggenschap over de toekomst van je eigen woonplaats (Gemeente Roosendaal, 2010, p. 24).”

Het verbeteren van de leefbaarheid van wijken binnen de gemeente Roosendaal dient te geschieden aan de hand van wijkontwikkelingsplannen. Bij het opstellen van deze wijkontwikkelingsplannen worden samen met bewoners knelpunten geïnventariseerd en samenwerking gezocht tussen gemeente, bewoners, corporaties en instellingen die actief zijn in de wijk (Gemeente Roosendaal, 2010). Volgens de gemeente Roosendaal dienen bewoners invloed te hebben op het ontwerp, de inrichting en het beheer van hun eigen woningen en woonomgeving (burgerparticipatie 2.0).

Er wordt in de woonvisie niet alleen gesproken over het betrekken van burgers en bewoners bij het gemeentelijke woonbeleid. Bij de totstandkoming van de woonvisie is de burger ook daadwerkelijk betrokken geweest. De inwoners van Roosendaal (als vertegenwoordigers van wijkplatforms), bedrijven en organisaties alsmede individuele bewoners zijn via workshops betrokken geweest bij de vraag hoe men in Roosendaal wil wonen (Gemeente Roosendaal, 2010, p. 8). Bij de presentatie van het concept woonvisie hebben de inwoners de mogelijkheid gehad om aanvullingen en opmerkingen mee te geven.

Uit de bovenstaande tekst blijkt zowel dat burgerparticipatie en interactief beleidsvorming zowel uitvoerig aan bod komt in de uiteindelijke woonvisie alsmede bij de totstandkoming van de gemeentelijke woonvisie.

Analyse Prestatieonderwerpen

Uit het aantal prestatieonderwerpen wat aan bod is gekomen blijkt dat de woonvisie van de gemeente Roosendaal een zeer uitgebreid document is. Van de 31 prestatieonderwerpen zijn maar 4 onderwerpen niet behandeld. De onderwerpen samenvoegen woningen en de kwaliteit van de woningen worden niet genoemd in de woonvisie. Verder wordt de financiële continuïteit van de woningcorporaties en het huursubsidiebeleid niet genoemd. Het bovenstaande betekend dat de stelling dat lokale lijsten een one-issue partijen zijn, werkt in ieder geval niet door op de wethouder die geleverd is door de lokale lijst.

Tabel 8-4: Analyse Woonvisie Gemeente Roosendaal, 2010.

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		Verkoopprogramma's, sloop en vervangende nieuwbouwprogramma's worden getoetst op het minimaal behouden van de omvang van de bereikbare voorraad.
Nieuwbouwproductie		Planningscapaciteit van +3,5% in 2015 en +3% in 2020. 30% van de te realiseren woningen in het bereikbare segment (tot €200.000) Van de te realiseren huurwoningen is 90% onder de liberaliseringsgrens.
Doelgroep		De doelgroep zal door de toename van het aantal eenpersoonshuishoudens in de periode 2005-2020 licht toenemen.
Starters		In de wijk Kortendijk zijn voldoende kansen om betaalbare woningen aan starters aan te bieden. Nieuwbouwprojecten leveren een bijdrage aan het op gang brengen van de verhuisketen, waardoor de kansen van jongeren worden vergroot. De gemeente Roosendaal zal starters ondersteunen door startersleningen aan te bieden. De slaagkans moet worden teruggebracht naar maximaal 1 jaar. Corporaties moeten starters mogelijkheden bieden op de koopmarkt d.m.v. koopgarant.
Huurprijsbeleid		Aramis Allee Wonen neemt in de wijk Tolberg deel aan het experiment Huur op Maat. Waarbij de huur wordt aangepast aan het inkomen van de huurder.
Woonruimteverdeling		De woonruimteverdeling moet worden aangepast zodat de doelgroep wordt gevestigd in de bereikbare woningen.
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		Mensen die behoefte hebben aan ondersteuning, krijgen voorrang bij het toewijzen van woningen die hiervoor geschikt zijn.
Statushouders		De afgelopen bestuursperiode is voldaan aan de taakstelling die Roosendaal had met betrekking tot de huisvesting van statushouders. Huisvesting van deze groep blijft een punt van aandacht.
Senioren		Tot 2020 moeten er nog 5.000 levensloopbestendige woningen worden gerealiseerd. Er moeten extra senioren woningen worden gebouwd. Bieden van nieuwe woonvormen voor ouderen.
Daklozen		Met het project onderdak richt de gemeente zich op het maken van samenwerkingsafspraken tussen de gemeente, maatschappelijke opvang, woningcorporaties, zorg- en welzijninstanties om de doorstroom van daklozen te bevorderen. De opvangcapaciteit voor personen in trede 3 tot en met 5 moet worden uitgebreid en de wachttijd voor trede 6 teruggebracht naar maximaal 3 maanden.
Woon- zorgarrang.		Nieuwe woon- zorgconcepten zijn afgestemd op de behoeften en verspreid over de stad. Werken aan de realisatie van woonservicezones uit de intentieverklaring "Werken aan Woonservicezones".
Algemeen herstructureringsbeleid		In sommige buurten zijn bestaande woningen zo slecht dat sloop en nieuwbouw nodig is. De ingezette herstructurering van Kroeven en Kalsdonk moet worden afgerond. De corporaties moeten in samenwerking met de gemeente een start maken met de planvorming voor Burgerhout en Westrand.
Sloop		In sommige buurten zijn bestaande woningen zo slecht dat sloop en nieuwbouw nodig is.
Samenvoegen woningen		
Woningverbetering		De bestaande voorraad vraagt om een kwaliteitsverbetering.
Nieuwbouw laagsegment koop		Van de te realiseren koopwoningen is 30% in het bereikbare segment (€200.000).
Verkoopbeleid		Corporaties moeten starters d.m.v. koopgarant woningen op de koopmarkt aanbieden.
Tussenvormen		Koopgarant
Fysieke omgeving		Roosendaal wil haar inwoners sterker laten binden aan de stad. Hiervoor zijn goede woningen in een goede woonomgeving nodig. Inbreiding en verdichting is gericht op het versterken van de leefomgeving. Bij herstructurering maakt verbetering van de leefomgeving integraal onderdeel uit van het ontwikkelplan.

Onderwerp	*	Opmerking
Sociale veiligheid		Om de veiligheid in wijken te bevorderen werken verschillende partijen met elkaar samen.
Woningkwaliteit		
Duurzaam bouwen		Conform landelijke afspraken wordt momenteel energie-prestatie-coëfficiënt aangehouden van 0,8. Op gebieden waar daarover in het convenant Duurzaam Bouwen West Brabant afspraken zijn afgesloten wordt een coëfficiënt 0,72 gehanteerd.
		Duurzaamheid en levensloopgeschikt bouwen vormen de uitgangspunten van nieuwbouwprojecten.
		Samen met de corporaties wil de gemeente afspraken maken over de energiebesparing van de bestaande gebouwen.
		Realisatie van 30% vermindering energiegebruik.
Levensloopbestendig bouwen		Momenteel zijn er ca. 6.000 woningen er rest nog een opgaaf om tot 2020 5.000 woningen levensloopgeschikt te maken. Met name in Kortendijk en Tolberg moeten deze woningen worden gerealiseerd.
		Duurzaamheid en levensloopbestendig zijn de uitgangspunten van alle nieuwbouwprojecten.
Burgerparticipatie 1.0		Er moet worden gezorgd voor een goed samenwerkingsklimaat met de partners in de stad, om de doelstellingen van het woonbeleid te kunnen realiseren.
		Bewoners dienen samen met partners in kwetsbare gebieden activiteiten te ontwikkelen die positief bijdragen aan de woonomgeving.
Burgerparticipatie 2.0		Inwoners hebben invloed op het ontwerp, inrichting en beheer van hun woonomgeving.
Particulier opdrachtgeverschap		Initiatieven voor particulier opdrachtgeverschap ondersteunen.
		Minimaal 3 projecten opgenomen in collectief particulier opdrachtgeverschap.
Verdeling van Kosten		Corporaties zorgen voor bereikbare woningen en woningen in andere categorieën, terwijl de gemeente investeert in voorzieningen, openbare ruimte en infrastructuur.
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		De gemeente Roosendaal kent faciliterend grondbeleid
Samenwerking corporaties		Corporaties moeten in samenwerking met bewoners en gemeente in een wijkontwikkelingsplan de leefbaarheid aanpakken in een wijk.
		Voor de periode 2010-2014 worden nieuwe prestatieafspraken gemaakt, deze gaan over de slaagkans van diverse doelgroepen, het levensloopgeschikt maken van de bestaande voorraad, duurzaamheid en energiereductie.

(*) Niet aan bod is rood, zeer oppervlakkig aan bod is oranje, wel aan bod is groen gearceerd.

Bron: Gemeente Roosendaal, 2010.

8.E. Prestatieafspraken gemeente Roosendaal, Arais, WSG & Stadlander

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van de gemeentelijke woonvisie. Bij de indeling van de paragraaf wordt dezelfde indeling als de voorgaande paragrafen aangehouden. Wel wordt extra gekeken naar het type prestatieafspraken te weten: resultaat- versus inspanningsafspraken en kwalitatief versus kwantitatief. Een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen (Severijn, 2009) en het type prestatieafspraken is terug te vinden in tabel 8. E.

Leefbaarheid

De leefbaarheid krijgt een apart hoofdstuk binnen de prestatieafspraken tussen de gemeente Roosendaal en de woningcorporaties. Voor de gemeente en de corporaties liggen de opgaven bij de leefomgeving, sociale stijging en binding en schoon en veilig.

Het bevorderen van de leefbaarheid binnen de wijken en dorpen vraagt om intensieve samenwerking tussen de gemeente, corporaties, andere organisaties en bewoners (Gemeente Roosendaal et al., 2011, p. 29). Om de leefbaarheid te bevorderen is er een pilot opgezet: Buurtonderneming Westrand. De buurtonderneming coördineert de inzet van partijen en zorgt voor een situationele aanpak. Oplossingen op wijkniveau en de betrokkenheid van de inwoners staat hierbij voorop. Hierbij is tussen de gemeente en Aramis afgesproken dat in juli 2010 gestart zal worden met de wijkontwikkeling Westrand vanuit de Buurtonderneming Westrand.

De gemeente en Aramis zullen voor het einde van het 2^e kwartaal van 2011 starten met het opstellen van een dertiental wijk en ontwikkelingsplannen.

In de prestatieafspraken staat ook nog genoemd dat de gemeente ieder jaar een wijkatlas opstelt, waarin de leefbaarheidsmonitor is opgenomen. De resultaten van de leefbaarheidsmonitor zijn de input voor wijk gebonden acties (Gemeente Roosendaal et al., 2011, p. 31). Uit het bovenstaande is op te maken dat er

verschillende afspraken zijn gemaakt tussen de gemeente en de woningcorporaties met betrekking tot de fysieke leefomgeving.

Ook met betrekking tot de sociale leefomgeving zijn er verschillende afspraken gemaakt tussen de corporaties en de gemeente Roosendaal. De gemeente en corporaties dienen te zorgen voor sociale stijging binnen de wijken. Bij herstructurering, woningverbetering en nieuwbouw dienen gemeente en corporaties in te zetten om een gedifferentieerd woningaanbod wat zorgt voor een stijging van de sociale leefomgeving (Gemeente Roosendaal et al., 2011, p. 31). Ook meten de gemeente en woningcorporaties jaarlijks de sociale leefbaarheid in de wijken en bezien in welke mate extra inzet nodig is om onveilige of overlast gevende situaties tegen te gaan. Zowel de sociale leefbaarheid als de fysieke leefbaarheid is uitvoerig aan bod gekomen in de prestatieafspraken.

Doelgroepen senioren en starters

De doelgroep senioren komt in de prestatieafspraken (Gemeente Roosendaal et al., 2011) een aantal keer aan bod. De bezuinigingen op de zorg en de vergrijzing zal leiden tot langer zelfstandig blijven wonen. De gemeente en woningcorporaties hebben een aantal afspraken gemaakt die betrekking hebben op senioren. De gemeente zal er voor zorgen dat er voldoende voorzieningen op wijkniveau zijn voor ouderen. De gemeente faciliteert met behulp van woningcorporaties actief gecoördineerd ouderenwerk. De woningcorporaties stellen hierbij hun opgedane kennis op dit punt ter beschikking aan de gemeente (Gemeente Roosendaal et al., 2011, p. 35).

Gezien de toenemende groep senioren, leggen de gemeente en de woningcorporaties hun prioriteit bij het afstemmen van het aantal en de spreiding van levensloopgeschikte woningen op het aantal zorgvragers (Gemeente Roosendaal et al., 2011, p. 35). De woningcorporaties zullen voor het einde van het eerste kwartaal van 2012 het aantal en type levensloopgeschikte woningen in kaart brengen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een symbool indeling: wandelstok, rollator of rolstoel. De gemeente zal hiervoor het einde van het tweede kwartaal van 2012 de toekomstige vraag naar levensloopgeschikte woningen in kaart brengen. Op basis van het aanbod en de vraag wordt de resterende opgave van het aantal levensloopgeschikte woningen door de gemeente bepaald. In de periode tot 2020 dienen de woningcorporaties 1.500 levensloopgeschikte woningen te realiseren. Hierbij gaat het zowel om nieuwbouw als aanpassingen aan bestaande bouw (Gemeente Roosendaal et al., 2011, p. 34).

De doelgroep starters komt uitvoerig aan bod in de prestatieafspraken ook zijn een aantal concrete prestatieafspraken gemaakt tussen de gemeente en de woningcorporaties. De gemeente Roosendaal en de drie corporaties geven de komende periode prioriteit aan het huisvesten van de groep starters en jonge gezinnen. Concreet betekent dit dat de gemeente en woningcorporaties ernaar streven om starters binnen een jaar aan een woning, binnen de gemeente, te helpen. Hiervoor wordt het woonruimteverdelingsysteem voor januari 2011 aangepast (Gemeente Roosendaal, et al., 2011, p. 28). Ook in het woningbouwprogramma moeten de genoemde partijen komen tot een adequaat woningaanbod voor starters en jonge gezinnen. Verder start de gemeente gedurende het convenant met drie projecten met collectief particulier opdrachtgeverschap gericht op de doelgroep starters (Gemeente Roosendaal et al., 2011, p. 28).

De gemeente dient de groep starters te informeren over de landelijke, regionale en gemeentelijke (stimulerings)regelingen bij de aankoop of huur van woningen. Verder monitort de regeling voor de starterslening, als de budgetten ontoereikend dreigen te worden kijkt de gemeente of de regeling wordt voortgezet.

Woon-zorgarrangementen

Op het gebied van woon-zorgarrangementen streven de gemeente en woningcorporaties nog steeds naar het ontwikkelen van woonservicezones. De gemeente en de woningcorporaties zullen aan het einde van het vierde kwartaal van 2011 met een werkgroep komen die tot doel heeft te bepalen op welke wijze het masterplan Wonen-Welzijn-Zorg (2004) kan worden uitgevoerd. Er zal opnieuw gekeken moeten worden op welke wijze de woonservicezones ontwikkeld kunnen worden (Gemeente Roosendaal, 2011, p. 34). Bij de afweging waar de woonservicezones gerealiseerd dienen te worden wordt rekening gehouden met voldoende spreiding over de wijken en dorpen.

Herstructurering

De gemeente legt de prioriteit bij het afronden van de wijken Kroeven en Kalsdonk. Ook dient gestart te worden met de revitalisering van de wijk Westrand, Burgerhout en de pleinen in de wijk Langdonk. Bij de herstructureringsopgave maakt de verbetering van de leefomgeving integraal onderdeel uit van de planontwikkeling en gebiedsontwikkeling (Gemeente Roosendaal et al., 2011).

Duurzaam bouwen en regionale samenwerking

In de prestatieafspraken wordt aangegeven dat de gemeente Roosendaal en woningcorporaties (2011, p. 25) kansen met betrekking tot duurzaamheid en energiezuinigheid willen benutten. Bij de bouw van woningen wordt minimaal voldaan aan de eisen van het Bouwbesluit. Bij nieuw te bouwen woningen wordt door de gemeente in realisatieovereenkomsten en het programma van eisen het streven opgenomen om te voldoen aan het convenant Duurzaam bouwen West Brabant. Van de woningcorporaties wordt verwacht om bij herstructurering of renovatie te streven naar het convenant. Het verminderen van het energieverbruik van woningen heeft als doel het verlagen van de woonlasten van de burgers van de gemeente Roosendaal. Hierbij valt op dat de lokale belangen van de inwoners leidend zijn voor het verhogen van de energieprestaties van woningen.

Regionale samenwerking wordt in de prestatieafspraken niet genoemd. De oorzaak hiervan kan zijn dat de prestatieafspraken met name gaan over de prestaties die geleverd worden binnen de gemeente en hierdoor het niet passend is om regionale afspraken in op te nemen. In ieder geval worden bij de interlokale thema's internationale samenwerking niet besproken en duurzaam bouwen wordt in de hoofdzaak vanuit het lokale belang besproken.

Burgerparticipatie

Burgerparticipatie en interactieve beleidsvorming worden ook behandeld in de prestatieafspraken. De gemeente en woningcorporaties streven ernaar om de burger te betrekken bij hun directe woon- en leefomgeving. Bewoners dienen directe verantwoordelijkheid te krijgen via het zogenaamde wijkgericht werken (Gemeente Roosendaal et al., 2011, p. 38). De betrokkenheid van huurders is bij de woningcorporaties vastgelegd in het zogenaamde huurdersoverleg en –adviesraden.

De gemeente en corporaties starten in de wijk Kroeven met een experiment, waarbij bewoners een budget ontvangen waarmee zij zelf het beheer van hun woonomgeving kunnen verzorgen (burgerparticipatie 2.0). Het wijkgericht werken wordt door de gemeente en woningcorporaties als uitgangspunt genomen. Hoofddoel hiervan is het blijvend en actief betrekken van bewoners bij de directe woonomgeving. De gemeenten en woningcorporaties hebben in de prestatieafspraken ook vastgelegd dat zij het als hun gezamenlijke verantwoordelijkheid zien om burgers te betrekken bij hun directe leefomgeving.

Analyse Prestatieonderwerpen

De prestatieafspraken tussen Aramis, Stadlander en WSG hebben een zeer brede scope. Van de 31 prestatieonderwerpen komen 26 onderwerpen ruimschoots aan bod. Verder wordt het verkoopbeleid zeer beperkt besproken. Er worden maar 4 prestatieonderwerpen niet genoemd hierbij gaat het om tussenvormen zoals maatschappelijk gebonden eigendom, het samenvoegen van woningen, huursubsidie en het huisvesten van de statushouders. De scope van de prestatieafspraken sluit niet aan bij de *one-issue* kenmerken van een lokale lijst.

Er zijn 72 prestatieafspraken gevonden. De prestatieafspraken hebben een vrij hard karakter. Van de 72 prestatieafspraken zijn 45 te classificeren als resultaatafspraken: hieronder vallen de garantieafspraken, handelingen en transactieafspraken. Verder zijn er 24 zogenaamde inspanningsafspraken herkend bestaande uit intentieafspraken en uitspraken. De overige afspraken zijn geclassificeerd als procesafspraken.

Tabel 8-E: Analyse Prestatieafspraken gemeente Roosendaal, Aramis AlleeWonen, WSG, Stadlander, 2010.

Onderwerp	*	Opmerking	Type
Kernvoorraad		Onder de bereikbare voorraad wordt verstaan woningen onder de maximale huurgrens van €652,52.	Uitspraak
		De bereikbare voorraad betreft momenteel 9.252 woningen	Uitspraak
		Bij verkoopprogramma's, sloop i.c.m. vervangende nieuwbouw wordt getoetst of de bereikbare voorraad voldoende omvang heeft.	Garantie
		30% van de te realiseren woningen (inclusief herstructurering) valt binnen het bereikbare segment.	Garantie
Nieuwbouw-productie		Gemeente en woningcorporaties starten in 2010 met het uitvoeren van een woningmarktonderzoek.	Handeling
		Herziening van de woningbouwprogrammering door de gemeente vindt pas plaats na consultatie met de corporaties.	Garantie
		Wanneer de corporatie nieuw kansen ziet voor woningbouw neemt de corporatie het initiatief om in gesprek te gaan met gemeente. Wanneer gemeente nieuwe kansen ziet voor de sociale sector gaat zij daarmee in gesprek met corporatie.	Garantie
Doelgroep		In het voorjaarsoverleg wordt besproken hoeveel betaalbare woningen er moeten worden gebouwd.	Handeling
		De partijen brengen aan de hand van woningmarktonderzoek de omvang van de doelgroep in kaart.	Handeling
		De bereikbare voorraad (onder de €652,52) is bedoeld voor de primaire doelgroep.	Uitspraak
		Corporaties inventariseren aan eind van 2011 hoeveel huurders in de bereikbare woningen "scheefwonen" en onderzoeken acties om dit te voorkomen.	Handeling
Starters		Gemeente en corporaties streven ernaar om starters binnen een jaar aan een woning te helpen.	Intentie
		Om starters binnen een jaar te voorzien van huisvesting wordt het woonruimteverdelingssysteem zodanig aangepast dat er aan deze groep meer gewicht wordt toegekend.	Handeling
		Gemeente en corporaties zullen in samenwerking met makelaars voor januari 2011 onderzoeken op welke manieren kan worden bevorderd dat starters binnen een jaar toegang krijgen tot de koopsector.	Handeling
		Op het moment dat blijkt dat er onvoldoende middelen zijn voor startersleningen wordt gekeken of dit kan worden aangepast	Handeling
Huurprijsbeleid		Aramis AlleeWonen, werkt mee aan het experiment Huur op maat in de wijk Tolberg.	Garantie
Woonruimte-verdelingsbeleid		Om starters en jonge gezinnen binnen een jaar te voorzien van huisvesting wordt het woonruimteverdelingssysteem zodanig aangepast dat deze groepen meer gewicht wordt toegekend.	Handeling
		Gemeente en corporaties streven ernaar dat huishoudens die een sociale urgentie hebben binnen 6 maanden naar een geschikte woning kunnen verhuizen.	Intentie
Huursubsidie			
Gehandicapte		Het woningmarktonderzoek moet ingaan op de behoefte naar woningen voor mensen m.e. zorgvraag.	Handeling
		Corporaties hanteren een voorrangsregeling voor mensen die doorstromen van intra- naar extramuraal.	Garantie
Statushouders			
Senioren		Het woningmarktonderzoek moet ingaan op de behoefte naar woningen voor ouderen.	Handeling
		Corporaties faciliteren wijkinformatiepunten, wijkontmoetingspunten en buurthuizen en de gemeente zorgt ervoor dat er op wijkniveau voldoende voorzieningen aanwezig zijn voor senioren.	Transactie
Daklozen		Regionale afspraken m.b.t. huisvesting van daklozen dient te worden vertaald naar het bestaand woningbezit.	Intentie
Woon-zorgarrangementen		Er wordt gekeken of en hoe de woonservicezones opnieuw moeten worden vormgegeven.	Handeling
		Gemeente vraagt zorginstellingen om een werkprogramma op te stellen voor de transformatie van huidige zorginstellingen.	Handeling
		Gemeente en corporaties streven naar het continueren van woonservicediensten. Zodat zorgvoorzieningen voor inwoners van alle wijken en dorpen in de nabijheid zit.	Intentie
Algemeen herstruc.		Bij de herstructureringsopgave maakt verbetering v.d. leefomgeving integraal onderdeel uit v.d. planontwikkeling.	Intentie
		Gemeente en woningcorporatie werken aan de afronding van de wijk Kalsdonk.	Intentie
Sloop		Sloopprogramma's worden getoetst op het criterium of er voldoende bereikbare huurwoningen worden behouden.	Intentie
Samenvoegen woningen			
Woning-verbetering		Gemeente en corporaties zetten zich in om landelijke en provinciale subsidies te verkrijgen voor woningverbetering.	Intentie
		Het bouwbesluit is de standaard norm bij renovatie.	Garantie
Nieuwbouw laagseg. Koop		Onder bereikbare koopwoningen wordt verstaan een woning met een v.o.n. prijs van €185.000.	Uitspraak
		30% van de nieuwbouwwoningen inclusief herstructurering vallen in het bereikbare segment.	Garantie
Verkoopbeleid		Bij de verkoop van woningen wordt gewerkt aan een gedifferentieerd woningaanbod	Intentie
Tussenvormen			

Fysieke omgeving	De gemeente meet per 2 jaar de waardering van de woonomgeving a.d.h.v. bewonersenquête.	Handeling
	De woonomgeving wordt duurzaam en gezond ingericht. Bij nieuwbouw of herstructurering betekend dit dat gemeente en corporatie rekening houden met mogelijkheden voor bewegen, spelen en ontmoeting in openbare ruimte.	Intentie
	Gemeente en corporaties voeren voor het 2 ^e kwartaal van 2011 in samenwerking met wijkplatforms een gezamenlijke evaluatie uit v.d. opgestelde integrale wijkontwikkelingsplannen.	Handeling
	Gemeente en Aramis sluiten in december 2010 de <i>samenwerkingsovereenkomst kansen voor Kalsdonk af</i> .	Handeling
	In juli 2010 starten gemeente, Aramis en maatschappelijke partners met de wijkvernieuwing van Westrand. Hierbij wordt gebruik gemaakt van het bestaande wijkactieplan	Garantie
	Gemeente en corporaties starten met het opstellen van een dertiental dorps- en wijkperspectieven.	Handeling
	De gemeente stelt jaarlijks de wijkatlas op, waarin de leefbaarheidsmonitor is opgenomen. Deze worden gebruikt om wijkgerichte acties op te zetten op het gebied van leefbaarheid en wonen.	Handeling
Sociale veiligheid	Gemeente en corporaties monitoren jaarlijks de leefbaarheid in concrete gebieden. En overwegen in welke mate extra inzet nodig is om onveilige en overlastgevendende situaties tegen te gaan.	Handeling
	De veiligheidsmonitor wordt actief gebruikt bij gerichte activiteiten op het gebied van sociale veiligheid.	Garantie
	De gemeente richt waar mogelijk de woonomgeving in conform het politiekeurmerk Veilig Wonen.	Intentie
Woningkwaliteit	Bij nieuwbouw, herstructurering en renovatie wordt minimaal aan de eisen van het bouwbesluit op het gebied van duurzaamheid, energiezuinigheid en levensloopgeschiktheid.	Garantie
	Bij nieuwbouw, renovatie en herstructurering wordt er gestreefd naar de eisen uit het <i>Convenant duurzaam bouwen West Brabant</i> .	Intentie
	Bij nieuwbouw wordt er gebouwd volgens het principe levensloopgeschikt bouwen.	Intentie
Duurzaam bouwen	Bij renovatie van woningen en bij nieuwbouw wordt gewerkt met gecertificeerde duurzame bouwmaterialen.	Garantie
	Bij realisatieovereenkomsten wordt opgenomen dat bij nieuw op te leveren woningen wordt gestreefd naar de eisen volgens het <i>Convenant duurzaam bouwen in West Brabant</i> .	Intentie
	Corporaties besteden aandacht in de onderhoudsprogramma's om de energielabels van de bestaande voorraad te verbeteren. Inzet hierbij is energielabel B of een verbetering van twee labels.	Intentie
Levensloop-bestendig bouwen	Bij nieuwbouw wordt er gebouwd volgens het principe levensloopgeschikt bouwen.	Intentie
	Corporaties benutten de kansen om woningen levensloopgeschikt te maken bij renovatie	Intentie
	Corporaties brengen voor eind 1 ^e kwartaal 2012 in overleg met gemeenten huidige aanbod levensloopgeschikte woningen in kaart.	Handeling
	De gemeente brengt voor eind 2 ^e kwartaal 2012 de huidige en toekomstige behoefte naar levensloopgeschikte woningen in kaart.	Handeling
	Er wordt in samenwerking met corporaties in een plan van aanpak de resterende opgave van de levensloopgeschikte woningen vast.	Handeling
	De woningbouwprogrammering worden aantallen levensloopgeschikte woningen apart opgenomen. Hierbij wordt de woningbouwprogrammering actief ingezet om levensloopgeschikte woningen te stimuleren.	Intentie
	In de woonvisie is opgenomen dat minimaal 1.500 levensloopgeschikte woningen worden opgeleverd in de periode 2010-2020.	Garantie
Burgerparticipatie 1.0	De corporaties en gemeente werken voor het eind van derde kwartaal 2011 een plan uit om het huurders- en bewonersoverleg vorm te geven op basis van de participatieladder.	Handeling
	Gemeente en corporaties hanteren de uitgangspunten van wijkgericht werken, waarbij de participatiestructuur verder vorm en inhoud wordt gegeven.	Handeling
	De inrichting van openbare ruimte moet samen met de buurtbewoners op interactieve wijze van de grond komen.	Intentie
	Gemeente en corporaties voeren met inbreng van wijk- en dorpsplatforms een gezamenlijk evaluatie uit van de opgestelde dorps- en wijkontwikkelingsplannen.	Handeling
	Partijen hebben de relevante belangenhouders (huurders- en bewonersorganisaties) betrokken bij de besluitvorming over de prestatieafspraken.	Garantie
Burgerparticipatie 2.0	Gemeente en corporaties starten eind vierde kwartaal 2011 met experiment Kroeven. Waarbij bewoners een budget ontvangen waarmee zij zelf voor het beheer van de woonomgeving zorgen.	Handeling
Part. opdracht.	Gemeente start gedurende 2010-2020 drie projecten met collectief particulier opdrachtgeverschap.	Garantie
Verdeling van Kosten	Gemeente en corporaties dragen gezamenlijk de kosten voor het uitvoeren van het woningmarktonderzoek. Hierbij is 50% voor rekening van de gemeente en 50% voor de corporaties.	Transactie
Finan. continuïteit	Om de financiële situatie van corporaties te beoordelen wordt er gebruik gemaakt van de beoordelingsmethodiek van het centraal fonds voor de volkshuisvesting.	Garantie
	Wanneer de financiële ruimte van corporaties door de gevolgen van de crisis wordt beperkt, zal er door de partijen worden overlegt of de prestatieafspraken aangepast dienen te worden.	Intentie

Grondbeleid		De gemeente beziet jaarlijks op welke wijze grondbeleid ingezet kan worden als middel om sturing te geven aan de ambities van de gemeente en de corporaties.	Handeling
		Corporaties informeren de gemeente over het aankopen van grond.	Garantie
Samenwerking		Er wordt minimaal 2x per jaar een bestuurlijk overleg tussen gemeente en corporaties georganiseerd.	Proces
		De kerngroep komt minimaal 1x per 2 maanden bij elkaar, hierbij wordt gekeken of de prestatieafspraken worden uitgevoerd en of de huidige wijze van uitvoering wel de juiste is.	Proces
		De kerngroep zal bestaan uit de managers van Aramis, WSG en Stadlander en twee beleidsmedewerkers wonen van de gemeente Roosendaal	Proces

(*)Niet aan bod is rood, zeer oppervlakkig aan bod is oranje, wel aan bod is groen gearceerd.

Bron: Gemeente Roosendaal et al., 2011.

9 Hoogezand-Sappemeer

9.A. Partijprogramma PvdA Hoogezand-Sappemeer 2006

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van het partijprogramma van de PvdA HS uit 2006. Bij de analyse van het partijprogramma komen eerst de onderwerpen aan bod die betrekking hebben op de lokale volkshuisvesting: leefbaarheid, de doelgroepen senioren en starters, woonzorgarrangementen en herstructurering. Vervolgens wordt er gekeken naar de interlokale thema's zoals regionale samenwerking en duurzaamheid. De mate van betrokkenheid van de burger wordt daarna onderzocht. Tot slot wordt er gekeken hoeveel prestatieonderwerpen er in het partijprogramma aan bod komen, hieruit valt op te maken of de partij ten aanzien van de volkshuisvesting een brede of beperkte scope heeft. Een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen (Severijn, 2009) die worden aangehaald in het partijprogramma van de PvdA HS (2005) is te vinden in tabel 9.A.

Leefbaarheid

Het thema leefbaarheid wordt besproken in het partijprogramma. De PvdA HS (2006, p. 9) wil zich inzetten voor leefbare dorpen, wijken en buurten waarbij de wensen van de burgers centraal staan. In zowel nieuwe als bestaande wijken moet er volgens de PvdA aandacht worden besteed aan een veilige en goed onderhouden openbare ruimte. Dit dient te gebeuren aan de hand van wijkgericht werken. De komende raadsperiode moeten daarom de ontwikkeling en uitvoering van de dorpsvisies voor Westerbroek, Foxhol en Kielwindeweer en de wijkvisies in Hoogezand-Sappemeer krachtig ondersteund te worden (PvdA HS, 2006, p. 9).

De PvdA beperkt zich met betrekking tot de leefbaarheid niet alleen tot de fysieke leefomgeving, maar betreft ook de sociale leefomgeving. In wijken waar de leefbaarheid onder druk staat dient veiligheid actief te worden bevorderd. De prioriteit moet liggen bij het voorkomen van huiselijk geweld, woonoverlast en bestrijding van kleine, maar ernstige overlast veroorzakende criminaliteit. De komende raadsperiode dient de sociale structuur versterkt te worden.

Groepen: senioren en starters

In het partijprogramma (PvdA Hoogezand-Sappemeer, 2006, p. 13) wordt relatief veel aandacht besteed aan de positie van senioren. De PvdA is zich ervan bewust dat de vergrijzing van de samenleving zich de komende 30 jaar doorzet. De PvdA vindt dat ouderen en gehandicapten zo lang mogelijk in hun eigen omgeving moeten kunnen blijven wonen en willen dit stimuleren (PvdA Hoogezand-Sappemeer, 2006, p. 10). Daarom moet er bij nieuw te bouwen wijken nadrukkelijk aandacht worden besteed aan het levensloopbestendig bouwen. Zorgcentra dienen omgebouwd te worden tot dienstencentra waardoor onnodige concentratie van ouderen wordt voorkomen. Om te voorkomen dat ouderen in een sociaal isolement raken wil de PvdA Hoogezand-Sappemeer, meer diensten aanbieden zoals kleinschalige ontmoetingsplaatsen, sociale dagopvang, goede maaltijdvoorzieningen en voorlichting over de mogelijkheden van het openbaarvervoer (PvdA Hoogezand-Sappemeer, 2006, p. 14).

In het partijprogramma van de PvdA HS wordt er niet specifiek ingegaan op de positie van de groep starters.

Woon-zorgarrangementen

De woon-zorgarrangementen worden in het zelfde deel behandeld als het beleid met betrekking tot senioren. Zoals hierboven aangeven dienen verzorgingscentra omgebouwd te worden tot dienstencentra, hierdoor wordt onnodige concentratie van ouderen voorkomen. Voor ouderen die meer aangewezen zijn op het aanbod van de dienstencentra wordt ouderenhuisvesting geclusterd rond de zorgvoorzieningen. De PvdA geeft ook aan dat de gemeente de regierol moet nemen bij de integrale aandacht voor wonen, zorg en welzijn (PvdA Hoogezand-Sappemeer, 2006, p. 14).

Herstructurering

Beleid met betrekking tot herstructurering komt zeer beperkt aan bod. Er wordt alleen gesteld dat er nadrukkelijk aandacht dient te zijn voor levensloopbestendigheid van woningen bij zowel nieuwbouw als bij herstructurering (PvdA HS, 2006, p. 10).

Duurzaam bouwen en regionale samenwerking

In de inleiding van het partijprogramma wordt aangegeven dat duurzaamheid een van de peilers van de partij is. Het is opmerkelijk dat duurzaamheid met betrekking tot het woonbeleid nergens in het partijprogramma van de PvdA HS (2006) wordt besproken.

Het belang van regionale samenwerking wordt niet in het partijprogramma besproken. In het partijprogramma wordt enkel besproken dat de regiovisie een kwalitatief hoogwaardige invulling voor de gemeente Hoogezand-Sappemeer heeft en dat de PvdA dit ondersteund.

Burgerparticipatie

In het partijprogramma geeft de PvdA HS aan dat ze niet alleen actief zijn in het gemeentehuis maar ook daarbuiten. Hierdoor kunnen de raadsleden en bestuurders medeburgers opzoeken en luisteren naar hun wensen en argumenten. Burgers worden ook instaat gesteld om initiatieven op te stellen (PvdA HS, 2006, p. 5). In samenspraak met de burgers wil de PvdA HS tot nieuwe initiatieven komen om de invloed van de bewoners op de politiek te vergroten. Ook burgerparticipatie met betrekking tot de eigen leefomgeving komt in het partijprogramma van 2006 aan bod: "gemeente en inwoners werken samen aan een prettige leefomgeving in wijk en dorp" en "we gaan verder met het stimuleren en ondersteunen van bewoners die hun wensen en ideeën vastleggen in wijk- en dorpsvisies. De uitvoering van deze wijk- en dorpsvisies gebeurt in samenspraak met organisaties zoals de woningcorporaties, de politie en de gemeente." (PvdA HS, 2006, p. 5, 7). Het daadwerkelijk overdragen van verantwoordelijkheid met betrekking tot de eigen leefomgeving wordt niet besproken.

Analyse prestatieonderwerpen

Van de 31 prestatieonderwerpen (Severijn, 2009) komen er 15 aan bod in het partijprogramma van de PvdA HS, waarvan 1 beperkt (2006). Van de 31 prestatieonderwerpen komen er 16 geheel niet aan bod. Dat het huursubsidiebeleid, de verdeling van de kosten en financiële continuïteit niet aan bod komen is in de lijn der verwachtingen dit zijn namelijk onderwerpen die of pas besproken worden in de prestatieafspraken of die door de Rijksoverheid worden bepaald. Wat opvalt is dat een aantal groepen niet worden besproken: starters, statushouders en daklozen. Ook een aantal activiteiten die op de woningmarkt verricht kunnen worden vallen buiten schot: sloop, samenvoegen woningen, woningverbetering, nieuwbouw in het lage segment koop, verkoopbeleid, tussenvormen en duurzaam bouwen.

Ideologie

In het partijprogramma van de PvdA HS is duidelijk een ideologische grondslag te herkennen. De uitgangspunten van de partij zijn: vrijheid, saamhorigheid, rechtvaardigheid en duurzaamheid. De sociaal democratische waarden zijn voor de partij van belang (PvdA Hoogezand-Sappemeer, 2006, p. 4).

Tabel 9-A: Analyse partijprogramma PvdA Hoogezand-Sappemeer, 2006

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		
Nieuwbouwproductie		Het stadshart moet vernieuwd en verbeterd worden, hierbij moet er een flexibel en haalbaar plan worden opgezet voor nieuwbouw aan de Zuidkant van onze gemeente. De PvdA wil met corporaties concrete afspraken maken over aantal nieuw te bouwen woningen.
Doelgroep		Er dienen afspraken te worden gemaakt met corporaties over de diverse doelgroepen.
Starters		
Huurprijsbeleid		De PvdA wil dat de gemeente met corporaties afspraken maakt over de huurprijzen.
Woonruimteverdeling		

Onderwerp	*	Opmerking
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		Er wordt aandacht besteed aan het in kaart brengen van de zorg vraag van individuele burgers.
		Gehandicapten moeten zo lang mogelijk in hun eigen woonomgeving kunnen blijven wonen.
Statushouders		
Senioren		Ouderen moeten zo lang mogelijk in hun eigen omgeving kunnen blijven wonen. Hiervoor moet bij de nieuwbouw nadrukkelijk aandacht worden besteed aan levensloopbestendige woningen.
		Ouderen huisvesting moet zoveel mogelijk geclusterd worden rond zorgvoorzieningen.
Daklozen		
Woon- zorgarrang.		Ouderen woningen dienen zoveel mogelijk geclusterd te worden rond zorgvoorzieningen.
		De PvdA geeft aan dat de gemeente de regierol moet nemen bij de integrale aandacht van wonen, zorg en welzijn.
Algemeen herstructureringsbeleid		Bij herstructurering wordt er gekozen voor een evenwichtige opbouw van de wijk.
		Herstructurering dient in samenwerking met ontwikkelaars en woningcorporaties gerealiseerd te worden.
Sloop		
Samenvoegen woningen		
Woningverbetering		
Nieuwbouw laagsegment koop		
Verkoopbeleid		
Tussenvormen		
Fysieke omgeving		De PvdA blijft de ontwikkeling en uitvoering van dorpsvisies in Westbroek, Foxhol en Kielwindeweer en de wijkvisies in Hoogezand-Sappemeer ondersteunen.
		Waar gewenst worden woningcorporaties betrokken om de leefbaarheid te verbeteren.
		Er moeten afspraken worden gemaakt met corporatie over investeringen in de leefbaarheid van wijken.
		Zowel in bestaande als nieuwe wijken besteed de PvdA aandacht aan de kwaliteit van de openbare ruimte.
Sociale veiligheid		De sociale veiligheid is van belang om prettig te kunnen leven in wijken en dorpen.
Woningkwaliteit		Er moeten afspraken worden gemaakt met corporaties over de kwaliteit van woningen.
Duurzaam bouwen		
Levensloopbestendig bouwen		Er moet nadrukkelijk aandacht zijn voor levensloopbestendig wonen.
Burgerparticipatie 1.0		Er wordt gezocht naar nieuwe manieren om bewoners hun eigen verantwoordelijkheid te laten nemen m.b.t. tot zaken die plezierig en goed samenleven bevorderen.
		Bewoners dienen gestimuleerd te worden om hun wensen en ideeën vast te leggen in wijkvisies.
		In samenspraak met burgers wil de PvdA tot nieuwe initiatieven komen om de invloed van bewoners op de politiek te vergroten.
Burgerparticipatie 2.0		
Part. opdrachtgeverschap		De PvdA biedt ruimte aan bewoners die hun eigen huis willen bouwen.
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		Er moet beperkt worden geïnvesteerd in strategische grondposities.
Samenwerking corporaties		Woningcorporaties moeten betrokken worden bij het verbeteren van de leefbaarheid.
		Woningcorporaties en ontwikkelaars moeten betrokken worden bij de herstructurering van wijken.

(*)Niet aan bod is rood, zeer oppervlakkig aan bod is oranje, wel aan bod is groen gearceerd.

Bron: PvdA Hoogezand-Sappemeer, 2006

9.B. Coalitieakkoord PvdA, GL & Lokaal Centraal

Na de verkiezingen van 2010 is er een coalitie gevormd tussen de PvdA, GL en Lokaal Centraal. Deze paragraaf geeft een uitgebreide analyse van het coalitieakkoord. Deze paragraaf heeft dezelfde indeling als de voorgaande paragrafen. Een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen, volgens de indeling van Severijn (2009), die worden aangehaald in het coalitieakkoord is te vinden in tabel 9.B.

Leefbaarheid

De leefbaarheid van de wijken komt in het coalitieakkoord aan bod. De coalitiepartners willen de inwoners een veilige leefomgeving in een bruisende gemeente bieden. Deze goede leefomgeving wil de coalitie in samenwerking met de inwoners van de wijken en dopen bewerkstelligen (PvdA et al., 2006, p. 3). De inbreng van burgers in wijk- en dorpsvisies moet worden gestimuleerd en ondersteund. In samenwerking met woningcorporaties, politie en gemeente moeten deze visies worden uitgewerkt. In de komende raadsperiode moeten de dorpsvisies van Westerbroek en Kiel-Windeweer worden uitgevoerd. De komende periode dienen aandachtswijken in Hoogezand-Sappemeer krachtig te worden ondersteund. Ook staat er aangegeven dat er afspraken gemaakt moeten worden met Lefier en Talma over hun bijdrage in de leefomgeving.

Sociale veiligheid en samenhang in de buurt zijn belangrijk om met plezier in de wijken te wonen (PvdA HS et al., 2010, p.13). In wijken waar de leefbaarheid onder druk staat moet de gemeente de veiligheid bevorderen. De coalitie legt de prioriteit bij het voorkomen van huiselijk geweld, woonoverlast en kleine criminaliteit.

Doelgroepen: starters en senioren

Senioren komen in het coalitieakkoord (PvdA et al., 2006) wel aan bod, echter gaat het hier voornamelijk over sociale standpunten. Ouderen mogen niet buitengesloten raken, ze dienen betrokken te worden bij de maatschappij etc. In relatie met de sociale woningbouw wordt er weinig aandacht besteed aan senioren. Er wordt in het coalitieakkoord (PvdA et al., 2006, p. 5) alleen gezegd dat er voldoende passende en aangepaste woningen voor senioren en gehandicapten dienen te zijn.

Evenals in het partijprogramma van de PvdA HS (2006) wordt in het coalitieakkoord nauwelijks aandacht besteed aan de groep starters (PvdA HS et al., 2006). De enige stelling die in het coalitieakkoord wordt genomen waarbij er raakvlakken zijn met de volkshuisvesting en de groep starters is: "Het moet voor jongeren een aantrekkelijke gemeente zijn om te wonen, te werken, te recreëren en te leven" (PvdA et al., 2006, p. 3).

Woon-zorgarrangementen

De coalitie wil structureel samenwerken met organisaties op het gebied van wonen, welzijn en zorg (PvdA HS et al., 2006, p. 3). De gemeente moet een regierol nemen daar waar het gaat om de integrale aandacht voor wonen, welzijn en zorg. Ook dient er samenhang aangebracht te worden in de voorzieningen voor kwetsbare thuiswonende senioren en gehandicapten. Het huidige stelsel van zorgvoorzieningen moet worden aangepast door de huidige zorgcentra om te bouwen tot dienstencentra (PvdA HS et al., 2006, p. 5).

Herstructurering

Beleid met betrekking tot herstructurering van wijken wordt niet besproken.

Duurzaam bouwen en regionale samenwerking.

Duurzaam bouwen wordt in het coalitieakkoord niet besproken. Dit is een opvallend gegeven aangezien ook de GL deel neemt aan de coalitie.

In het coalitieakkoord staat dat de gemeente wil voldoen aan de bouwopgave uit de Regiovisie.

Burgerparticipatie

Met betrekking tot burgerparticipatie wordt er in het coalitieakkoord gesteld dat de gemeente samen met de inwoners werkt aan een goede leefomgeving in wijken en dorpen (PvdA HS, 2006, p. 3).

Burgerparticipatie 2.0 komt niet aan bod.

Ideologie

In het coalitieakkoord is nog steeds een ideologische grondslag waar te nemen. De partijen hebben elkaar gevonden vanuit het standpunt dat mensen die uit de samenleving dreigen te vallen ondersteund moeten worden. Bouwen aan een sociale gemeente is het motto van de coalitiepartijen (PvdA et al., 2006, p. 1).

Analyse prestatieafspraken

Van de 31 prestatieafspraken zijn komen er 12 onderwerpen (waarvan 2 beperkt) terug in het coalitieakkoord. Ten opzichte van het partijprogramma van de PvdA HS (2006), waar er 16 onderwerpen werden besproken, is het aantal onderwerpen in het coalitieakkoord afgenomen. De onderwerpen levensloopbestendig bouwen, particulier opdrachtgeverschap, grondbeleid, algemeen herstructureringsbeleid en het huurprijsbeleid komt in het coalitieakkoord niet meer aan bod terwijl dit nog wel in het partijprogramma van de PvdA HS (2006) werd besproken. De onderwerpen kernvoorraad en sloop zijn er extra bijgekomen in het coalitieakkoord.

Tabel 9-B: Analyse coalitieprogramma PvdA, GroenLinks & Lokaal Centraal 2006

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		Voor het in standhouden, uitbreiden en verbeteren van de sociale woningvoorraad zijn de woningcorporaties partner van de gemeente.
Nieuwbouwproductie		Het gebied ten zuiden van winkelcentrum de Hooge Meeren kan worden gebruikt voor nieuwbouw.
		Bij nieuwbouwproductie wordt er op gelet dat er variatie is van kavels en kavelgrootte. En er moet een evenwichtige mix tussen koop en huur worden gerealiseerd.
		Er dienen tussen de 250 en 450 woningen per jaar opgeleverd te worden.
		De nieuwbouwprojecten dienen een woningdichtheid van 15 woningen per hectare te hebben.
Doelgroep		
Starters		De gemeente Hoogezand-Sappemeer moet voor jongeren een aantrekkelijke gemeente zijn om te wonen, werken, recreëren en leven.
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverdeling		
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		Er dienen voldoende passende/aangepaste woningen voor gehandicapten aanwezig te zijn. In woonconvenant worden afspraken gemaakt voor het huisvesten van gehandicapten.
Statushouders		
Senioren		Er dienen voldoende passende/aangepaste woningen voor senioren aanwezig te zijn.
Daklozen		
Woon- zorgarrang.		De coalitie wil structureel samenwerken met organisaties op het gebied van wonen, welzijn en zorg.
		Zorgcentra dienen omgebouwd te worden tot dienstencentra.
		De gemeente moet een regierol uitoefenen daar waar het gaat om integrale aandacht voor wonen, zorg en welzijn. En de diensten in de omgeving aan laten sluiten bij thuiswonende gehandicapten en senioren.
Algemeen herstruc.		
Sloop		De omvang van de sloop moet worden vastgesteld in het woonconvenant.
Samenvoegen woningen		
Woningverbetering		
Nieuwbouw laagsegment koop		
Verkoopbeleid		
Tussenvormen		
Fysieke omgeving		In samenwerking met bewoners moet er gewerkt worden aan de leefbaarheid.
		De dorpsvisies Westerbroek Kiel- Windeweer moeten worden uitgevoerd.
		Aandachtswijken in Hoogezand-Sappemeer dienen krachtig te worden ondersteund.
		De openbare ruimte moet een kwalitatieve uitstraling hebben die past bij de doelstelling van een woon- en

Onderwerp	*	Opmerking
		werkgemeente waarin het prettig wonen is.
		Er dienen kwalitatieve afspraken gemaakt te worden over de aankleding van de openbare ruimte.
Sociale veiligheid		In wijken waar de leefbaarheid onder druk staat moet de veiligheid actief worden bevorderd.
Woningkwaliteit		De gemeente bewaakt de kwaliteit van de woningen.
Duurzaam bouwen		
Levensloopbestendig bouwen		
Burgerparticipatie 1.0		Stimuleren van bewoners die hun wensen en ideeën vastleggen in wijk- en dorpsvisies.
		Bewoners adequaat informeren bij de totstandkoming van het bestemmingsplan.
Burgerparticipatie 2.0		
Part. Opdracht.		
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		
Samenwerking corporaties		Uitvoeren van wijk- en dorpsvisies moet in samenspraak met woningcorporaties.
		Voor de lokale situatie dienen er prestatieafspraken gemaakt te worden tussen de gemeente, Talma en Volksbelang.
		In de woonconvenant worden de volgende onderwerpen besproken: omvang woningbouw, omvang sloop, aandeel in leefbaarheid, bijdrage sociale component (gehandicapten).

(*) Niet aan bod is rood, zeer oppervlakkig aan bod is oranje, wel aan bod is groen gearceerd.

Bron: PvdA Hoogezand-Sappemeer et al., 2006

9.C. Woonvisie gemeente Hoogezand-Sappemeer

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van de gemeentelijke woonvisie (2008). De woonvisie van de gemeente Hoogezand-Sappemeer is in oktober 2008 vastgesteld door de gemeenteraad. Hierin staat het beleid wat de gemeente zal voeren met betrekking tot de volkshuisvesting in de gemeente Hoogezand-Sappemeer. Doordat de woonvisie gebaseerd is op het coalitieakkoord 2006-2010 wordt er gekeken of het dominante aandeel van de PvdA HS in de gemeenteraad doorwerkt op de inhoud van de woonvisie.

Eerst zullen de volkshuisvestingsonderwerpen (leefbaarheid, de doelgroepen senioren en starters, woonzorgarrangementen en herstructurering) die voornamelijk over de lokale situatie gaan aan bod komen. Vervolgens wordt er gekeken in hoeverre regionale samenwerking en duurzaam bouwen in de woonvisie aan bod komen. Ook wordt er gekeken naar de rol van burgerparticipatie in de woonvisie. Tot slot wordt bekeken welke prestatieonderwerpen (Severijn, 2009) aan bod zijn gekomen in de woonvisie. Tabel 9.C in geeft een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen.

Leefbaarheid

In de woonvisie wordt de leefbaarheid van de wijken uitvoerig besproken. In sommige wijken in de gemeente is de leefbaarheid sterker onder druk dan in andere wijken. Deze gebieden vragen volgens de gemeente Hoogezand-Sappemeer (2008, p. 4) met voorrang om extra aandacht. Volgens de gemeente ligt de verantwoordelijkheid bij het verbeteren van de leefomgeving niet alleen bij de gemeente en de woningcorporaties, het is ook de verantwoordelijkheid van de burger zelf.

De gemeente wil wijkprogramma's inzetten om de leefbaarheid van de wijken te verbeteren. Deze programma's dienen door intensieve samenwerking tussen de gemeente, woningcorporaties en de burger opgesteld te worden. De aanpak van deze wijken dient, volgens de woonvisie, integraal te gebeuren. Gelijktijdig dient er gewerkt te worden aan de aanpak van woningen, de openbare ruimte, het aanbod van voorzieningen en diensten en de leefbaarheid. Uit onderzoek is naar voren gekomen dat de wijken Gorecht-West, Spoorstraat-Kieldiep en Foxhol tot de meest kwetsbare wijken van Nederland behoren. Op korte termijn dienen er voor deze wijken verbeterplannen uitgevoerd te worden.

In de woonvisie wordt aandacht besteed aan de sociale component van leefbaarheid. De manier waarop mensen met elkaar omgaan heeft invloed op de leefbaarheid binnen de wijken. In de eerste instantie ligt de verantwoordelijkheid bij de burger zelf. De gemeente wil hierbij wel stimuleren en inspireren.

Doelgroepen senioren en starters

De groep senioren wordt uitvoerig besproken. De gemeente Hoogezand-Sappemeer erkent dat het percentage ouderen de afgelopen jaren is gestegen. Ook zal de gemeente in de nabije toekomst te maken krijgen met een toename van deze vergrijzing. Er zijn voldoende appartementgebouwen beschikbaar voor senioren in de gemeente. Uit woningmarktonderzoek blijkt dat er onvoldoende geschikte nultreden woningen met een tuin zijn. Op deze vraag zal ingespeeld moeten worden door voldoende geschikte woningen te realiseren en andere vormen van zorg- en welzijnsdiensten aan te bieden. Woningcorporaties hebben hierin ook een belangrijke rol. Zij dienen te onderzoeken of de kernvoorraad voldoende geschikt is voor senioren (Gemeente Hoogezand-Sappemeer, 2008, p. 21).

Starters hebben ook een belangrijke positie in de woonvisie. De gemeente Hoogezand-Sappemeer heeft naast vergrijzing te maken met ontgroening (2008, p. 6). Een evenwichtige bevolkingsopbouw is mogelijk wanneer de beoogde bevolkingsgroei voor een belangrijk gedeelte bestaat uit jonge huishoudens. Gezien de woonwensen van de starters geeft de gemeente prioriteit aan het behouden van voldoende aanbod in de kernvoorraad goedkope en betaalbare huurwoningen. Ook zet de gemeente in op het bouwen voor de doorstroming zodat er meer goedkope woningen voor starters vrijkomen. Het woningmarktonderzoek uit 2007 laat zien dat er een overschot van goedkope woningen ontstaat, zodat de omvang van de goedkope woningvoorraad voldoende is. Om starters aan de gemeente te binden zullen er dus ook alternatieve maatregelen genomen moeten worden. De gemeente zet hierbij in op het vergroten van de doorstroming om de slaagkans voor starters te vergroten, het aanbieden van startersleningen door de gemeente, maar ook maatschappelijk gebonden constructies zoals koopgarant dienen aangewend te worden (Hoogezand-Sappemeer, 2008, p. 21).

Woon-zorgarrangementen

De gemeente Hoogezand-Sappemeer wil inspelen op de extramuralisering van de zorg door middel van woonservicezones (Gemeente Hoogezand-Sappemeer, 2008, p. 24). De realisatie van de woonservice gebieden moet ervoor zorgen dat inwoners met een beperking niet noodgedwongen moeten verhuizen maar in de vertrouwde omgeving kunnen blijven wonen. Deze woonservicezones moeten geschikt zijn voor of aanpasbaar voor diverse doelgroepen.

De gemeente ziet de woningcorporaties als mede vormgever van het beleid met betrekking tot woonservicegebieden en als coregisser van de ontwikkeling van deze gebieden (Gemeente Hoogezand-Sappemeer, 2008, p. 25).

Herstructurering

Herstructurering komt in de woonvisie ook aan bod. Volgens de gemeente biedt wijkvernieuwing de uitgelezen kans om in bestaande wijken meer variatie en nieuwe kwaliteiten toe te voegen. Het is van belang dat de kansen van de groep lagere inkomens niet nadelig wordt beïnvloed. Op het moment van schrijven werkt de gemeente aan de wijkverbetering van Noorderpark en Margrietpark. De nieuwe wijkvernieuwsgebieden zijn: Foxhol, Spoorstraat-Kieldiep en Gorecht-West. Uit onderzoek blijken dat de nieuwe wijkvernieuwsgebieden tot de kwetsbaarste wijken van Nederland behoren. Op korte termijn dienen concrete verbeteracties uitgevoerd te worden. Op lange termijn dient er in samenwerking met de woningcorporaties en bewonersorganisaties wijkontwikkelingsplannen opgezet te worden (Gemeente Hoogezand-Sappemeer, 2008, p. 13).

Duurzaam bouwen en regionale samenwerking

Het thema duurzaamheid verdient relatief veel aandacht binnen de woonvisie, er wordt een heel hoofdstuk aan gewijd (Gemeente Hoogezand-Sappemeer, 2008, p. 30). De gemeente Hoogezand-Sappemeer heeft het Energieakkoord Noord-Nederland ondertekend, maar heeft ook ambities op lokaal niveau. De gemeente wil meer aandacht besteden aan de energieprestaties binnen de woningvoorraad. Hierover moet met woningcorporaties afspraken worden gemaakt. Ook besteedt de gemeente meer aandacht aan betere energieprestaties. Betere energieprestaties zijn goed voor het milieu en dragen bij aan

beperking van woonlasten. De gemeente buigt zich nog over haar eigen ambities. Eén van de overwegingen is om van de ontwikkeling van de Zuidzijde een spraakmakend project op het gebied van duurzaamheid te maken. De gedachte gaat daarbij onder andere uit naar het opstellen van specifieke milieukwaliteitsprofielen voor delen van het gebied.

Met betrekking tot regionale samenwerking komt in het woonbeleid veelvuldig de regionale afspraken die zijn gemaakt aan bod. Vanuit de Regiovisie heeft de gemeente Hoogezand-Sappemeer de taakstelling gekregen om 275 woningen per jaar te produceren. De gemeentelijke woonvisie is ter kennis voorgedragen aan de buurgemeenten van Hoogezand-Sappemeer. Deze gemeenten hebben de mogelijkheid om schriftelijk een reactie te geven op de woonvisie en waar nodig zal er vervolgens overleg plaatsvinden met deze gemeenten.

Burgerparticipatie

Burgerparticipatie met betrekking tot de eigen leefomgeving van de inwoners komt in de woonvisie aan bod. De gemeente wil ruimte bieden voor mensen om hun directe woon- en leefomgeving in te kleuren (Gemeente Hoogezand-Sappemeer, 2008, p. 5). Wijken dienen aan de hand van wijkgericht werken invulling te krijgen. Dit biedt ook kansen om bewoners sterk te betrekken bij de invulling van woonomgeving. Bij de herstructurering van de wijken Foxhol, Gorecht-West en Spoorstraat-Kieldiep dienen naast woningcorporaties ook bewonersorganisaties betrokken te worden bij de wijkontwikkelingsplannen.

Burgerparticipatie 2.0 komt niet aan bod.

Analyse Prestatieonderwerpen

De woonvisie van de gemeente Hoogezand-Sappemeer is een uitgebreid document. Van de 31 prestatieonderwerpen komen er 8 niet aan bod. Dat de financiële continuïteit en het huursubsidiebeleid niet worden besproken is niet verwonderlijk. De financiële continuïteit is een onderwerp wat beter in de daadwerkelijke prestatieafspraken passen en huursubsidiebeleid wordt vanuit de Rijksoverheid bepaald. Woonruimteverdeling, huurprijsbeleid, beleid met betrekking tot daklozen, het samenvoegen van woningen, burgerparticipatie 2.0 en sociale veiligheid komen ook niet aan bod.

Tabel 9-C: Analyse woonvisie Gemeente Hoogezand-Sappemeer 2008-2012.

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		Er worden prestatieafspraken gemaakt met corporaties over de minimale omvang van de kernvoorraad.
		Er wordt met woningcorporaties overlegd of de kernvoorraad voldoende geschikt is voor ouderen.
		Momenteel is de kernvoorraad groot genoeg om de doelgroep te kunnen huisvesten.
Nieuwbouwproductie		De woningbouwproductie wordt tot 2020 met name geconcentreerd in Vosholen, Molenwaard en aan de Zuidzijde.
		De gemeente dient tot 2011 fors in te zetten op het verhogen van de woningbouwproductie.
		Per jaar dienen er ongeveer 275 woningen te worden gerealiseerd. 200 hiervan is toevoeging aan de bestaande woningvoorraad en 75 is vervangende nieuwbouw.
		Er dient binnen de gemeente gebouwd te worden voor doorstroming op de woningmarkt.
Doelgroep		Bij wijkvernieuwing mogen groepen die afhankelijk zijn van goedkope woningen niet worden benadeeld.
		5.550 huishoudens (37% van totale aantal huishoudens) bestaat uit de doelgroep.
		Bij wijkvernieuwingen en kwaliteitsverbeteringen van bestaande woningbouw dienen de kansen van de doelgroep niet te worden verslechterd.
		De gemeente draagt bij aan de bouw van woningen voor de minimale inkomens.
Starters		Een evenwichtige bevolkingsopbouw is mogelijk wanneer de gemeente jongere gezinnen weet aan te trekken.
		Bouwen voor senioren zorgt voor een doorstroming op de woningmarkt waardoor starters meer kansen krijgen.
		MGE of koopgarant is wellicht een beter alternatief voor starters dan de starterslening.
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverdeling		
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		De gemeente zet in op woonservicezones waarbij mensen met een beperking kunnen worden gehuisvest.
		Rondom de woonservicezones dient de openbare ruimte aangepast te worden aan minder valide.
Statushouders		Vanuit de huisvestingswet moet de gemeente Hoogezand-Sappemeer 8 tot 20 reguliere statushouders huisvesten. Hierover is met woningcorporaties afspraken gemaakt.

Onderwerp	*	Opmerking
		Met woningcorporaties zijn er afspraken gemaakt om statushouders vanuit de pardonregeling te huisvesten.
Senioren		De gemeente erkent dat het de komende jaren te maken gaat krijgen met vergrijzing, waardoor de vraag naar geschikte woningen toe zal nemen en naar zorg- en welzijnsdiensten. Woningmarktonderzoek uit 2007 laat zien dat de voorraad onvoldoende aansluit bij de vraag van senioren. Het aanbod van nultreden woningen is te laag en dient uitgebreid te worden.
Daklozen		
Woon- zorgarrang.		Het nieuwe concept van woonservice zones met een verzorgingsgebied van 5.000 tot 10.000 inwoners wordt geïntroduceerd.
Algemeen herstructureringsbeleid		Bij wijkvernieuwing dient de gemeente te zorgen voor variatie in de woonomgeving. Stadhart dient de komende jaren te maken te krijgen met een kwaliteitsimpuls onder andere door middel van intensivering van de woningbouw. Per jaar dienen er ongeveer 75 woningen in de huidige woningvoorraad te worden vervangen. De wijken: Gorecht-West, Spoorstraat-Kieldiep en Foxhol zijn volgens de gemeente nieuwe wijkvernieuwingsgebieden. Deze dienen in samenwerking met gemeente, woningcorporaties en bewonersorganisaties te worden aangepakt.
Sloop		Per jaar dienen er ongeveer 75 woningen te worden gesloopt. Tot 2012 dienen ongeveer 330 woningen gesloopt te worden.
Samenvoegen woningen		
Woningverbetering		Er is momenteel een overschot van goedkope hoek- en rijwoningen en appartementen zonder lift. Verouderde woningen dienen aangepast te worden zodat deze aan de kwaliteit van de vraag voldoen. Tot 2012 dienen corporaties 230 woningen te verbeteren. En tot 2012 worden 330 woningen verbeterd door middel van vervangende nieuwbouw. De gemeente overweegt stimuleringsmaatregelen voor particuliere woningverbetering.
Nieuwbouw laagsegment koop		Uit het woningmarktonderzoek van 2007 blijkt dat er een overschot ontstaat van goedkope koopwoningen (tot €125.000). Hierdoor hoeven er tot 2012 geen woningen in dit segment te worden gerealiseerd.
Verkoopbeleid		Verkoopbeleid draagt bij aan het verhogen van het eigen woningbezit en genereert meer investeringsmogelijkheden bij woningcorporaties. Corporaties zullen met de gemeente overleggen of woningen met korting verkocht kunnen worden.
Tussenvormen		Keuzemogelijkheden voor de consument vergroten door "te-woon" of "huur-koop" constructies aan te bieden.
Fysieke omgeving		De gemeente zet zich in voor een hogere kwaliteit van het wonen en de leefomgeving. De kwaliteit van de leefomgeving staat in de wijken Gorecht-West, Spoorstraat-Kieldiep en Foxhol het meest onder druk. Er dienen op korte termijn concrete verbeteracties voor deze wijken uitgevoerd te worden. Het verbeteren van de fysieke leefomgeving is niet alleen de verantwoordelijkheid van de gemeente en corporaties ook bewoners zelf dienen verantwoordelijkheid te nemen.
Sociale veiligheid		
Woningkwaliteit		De gemeente zet zich in voor de verbetering van de kwaliteit van woningen. Woningverbetering dient te geschieden in de goedkope sociale huurwoningen (tot €330) en de goedkope koop. Hier doen zich potentiële overschotten voor.
Duurzaam bouwen		De gemeente besteedt meer aandacht aan de energieprestatie van woningen. Hierover moeten afspraken worden gemaakt in samenwerking met woningcorporaties. De gemeente heeft de ambitie om voor de Zuidzijde een spraakmakend project omtrent duurzaamheid op te zetten. Het verbeteren van duurzaamheid komt ook tot uitdrukking in het realiseren van levensloopbestendige woningen.
Levensloopbestendig bouwen		Een gedeeltelijke ombuiging naar nultreden woningen en levensloopbestendige woningen is noodzakelijk. De vraag naar nultreden en levensloopgeschikte woningen neemt toe. De gemeente zet in op levensloopbestendige gebieden waarbij zorg niet dominant is maar wel toegankelijk.
Burgerparticipatie 1.0		Bewoners dienen betrokken te worden bij het verbeteren van de leefomgeving in hun wijk. Plannen voor wijkvernieuwing worden aan de hand van een gezamenlijk traject van gemeente, bewonersorganisaties en woningcorporatie opgesteld.
Burgerparticipatie 2.0		
Part. opdrachtgeverschap		De gemeente dient in te spelen op de vraag naar particulier opdrachtgeverschap.
Verdeling van Kosten		De gemeente draagt zelf ook bij aan de bouw van betaalbare woningen voor lagere inkomens.
Financiële continuïteit		

Onderwerp	*	Opmerking
Grondbeleid		De gemeente hanteert een sociale grondprijs van €11.000 voor sociale huurwoningen.
Samenwerking corporaties		De gemeente ziet woningcorporaties als coregisseur om het woonbeleid binnen Hoogezand-Sappemeer uit te voeren.
		De wijkvernieuwing van Gorecht-West, Spoorstraat-Kieldiep en Foxhol dienen in samenwerking met corporaties te worden uitgevoerd.
		De gemeente ziet de woningcorporaties Talma en volksbelang als coregisseur bij de ontwikkeling van woonservicegebieden.
		De gemeente en woningcorporaties evalueren 1x per jaar de voortgang van de woonvisie.

(*) Niet aan bod is rood, zeer oppervlakkig aan bod is oranje, wel aan bod is groen gearceerd.

Bron: Gemeente Hoogezand-Sappemeer, 2008

9.D Partijprogramma PvdA Hoogezand-Sappemeer 2010

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van het partijprogramma van de PvdA HS uit 2010. Eerst zullen de volkshuisvestingsonderwerpen (leefbaarheid, de doelgroepen senioren en starters, woon-zorgarrangementen en herstructurering) die voornamelijk over de lokale situatie gaan aan bod komen. Vervolgens wordt er gekeken in hoeverre regionale samenwerking en duurzaam bouwen in de woonvisie aan bod komen. Ook wordt gekeken naar de rol van burgerparticipatie in de woonvisie. Tot slot wordt bekeken welke prestatieonderwerpen (Severijn, 2009) aan bod zijn gekomen in de woonvisie. Tabel 9.D geeft een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen die aan bod zijn gekomen in het partijprogramma van de PvdA HS (2010).

Leefbaarheid

De gemeente Hoogezand-Sappemeer wil af van het beeld dat het alleen een werkgemeente is. De gemeente wil zich profileren als woon- werkgemeente. Hierbij is het alleen bouwen van goede woningen niet voldoende. Het zorgen voor voldoende voorzieningen en een mooie leefomgeving is minstens zo belangrijk (PvdA, 2010, p. 13). Het gaat volgens de PvdA HS niet alleen om het behouden en verbeteren van de leefbaarheid in het centrum van HS, maar ook de dorpen in het buitengebied krijgen hierbij de aandacht.

Bij de grootschalige wijkverbeteringen die de gemeente Hoogezand-Sappemeer op het programma heeft staan dienen niet alleen de woningen te worden verbeterd. Ook dient de sociale structuur en het voorzieningen niveau binnen de wijken te worden verbeterd.

Groepen senioren en starters

Binnen het verkiezingsprogramma van 2010-2014 wordt er een hele pagina besteed aan het beleid ten aanzien van ouderen. Een gedeelte hiervan gaat over de huisvesting van deze groep. De vergrijzing zal de komende jaren ook in de gemeente Hoogezand-Sappemeer toenemen, ook hebben ze te maken met de trend dat senioren langer zelfstandig willen blijven wonen. Om te voldoen aan de behoeften van de groep senioren is het van belang dat de gemeente moet zorgen voor voldoende geschikte en betaalbare woningen voor ouderen (PvdA Hoogezand-Sappemeer, 2010, p. 29).

De positie van starters op de woningmarkt wordt nauwelijks besproken in het verkiezingsprogramma. Er wordt alleen gesteld dat de PvdA op het gebied van de volkshuisvesting extra aandacht wil besteden aan starters (PvdA, 2010, p 13).

Woon-zorgarrangementen

Op de trends waarmee de gemeente Hoogezand-Sappemeer te maken krijgen kunnen woonservicegebieden een antwoord bieden. In deze gebieden worden zorgvoorzieningen aangeboden in de directe woonomgeving. De gemeente moet een begin maken aan het inrichten van het woonservicegebied in of nabij het Stadshart (PvdA, 2010, p. 14).

Herstructurering

Aan herstructurering wordt in het partijprogramma een hele pagina gewijd. De komende jaren staat herstructurering van de wijken: Gorecht-West, Spoorstraat-Kieldiep en Foxhol op het programma. De

topprioriteit van herstructurering gaat volgens de PvdA HS uit naar de wijk Gorecht-West. “Alleen een integrale wijkaanpak bij herstructurering kan tot succes leiden, hierbij mogen de particuliere woningbezitters niet worden vergeten (PvdA HS, 2010, p. 18).” De PvdA HS wil dat eerst in samenwerking met de bewoners, maatschappelijke instellingen en de woningcorporatie de sociale, fysieke en economische problemen in kaart worden gebracht. De aanpak van deze wijken dient vervolgens te geschieden volgens het zogenaamde wijkgericht werken. In overleg met de bewoners zal per buurt of straat worden gekeken welke activiteiten er genomen dienen te worden. Om de aanpak van particuliere woningen te verbeteren wordt er onderzoek gedaan naar het vormen van een particulier woningverbeteringsfonds.

Duurzaamheid en regionale samenwerking

Duurzaamheid krijgt relatief veel aandacht in het verkiezingsprogramma van de PvdA (2010). Duurzaamheid is een leidend uitgangspunt wat betreft het gemeentelijk handelen. De PvdA vindt dat bij de ontwikkeling van nieuwe woonwijken duurzaamheid uitgangspunt is. Bij nieuwbouw dient de gemeente hogere eisen te stimuleren dan landelijk is vastgesteld.

Het belang van regionale samenwerking wordt in het partijprogramma onderstreept: “Een belangrijke aanjager voor de ontwikkeling van de gemeente is deelname aan de regiovisie. Deze samenwerking tussen 12 gemeenten en 2 provincies in de regio Groningen-Assen werpt absoluut haar vruchten af.” (PvdA HS, 2010, p. 15). De PvdA wil de samenwerking in de regiovisie blijven ondersteunen, mits de belangen van de gemeente Hoogezand-Sappemeer hierbij voldoende worden behartigd. Door te informeren wil de gemeente de burger sterker betrekken bij de regiovisie.

Burgerparticipatie

De PvdA kiest ervoor om inwoners actief te betrekken bij het bestuur. De PvdA doet dit als partij zelf door regelmatig debatten en bijeenkomsten te organiseren over belangrijke onderwerpen. Daarnaast willen de raadsleden zich hardmaken dat er werk gemaakt wordt van een nieuwe manier van vergaderen waarbij de burger sterker betrokken wordt.

Bij de wijken die te kampen hebben met een teruglopende leefbaarheid dient er in samenwerking met de wijkbewoners, maatschappelijke instellingen en woningcorporaties eerst gekeken te worden welke punten er verbeterd dienen te worden. In de overleg met bewoners per straat of buurt wordt gekeken of individuele wensen passen binnen de totale aanpak van de buurt.

Burgerparticipatie 2.0 komt niet aan bod.

Analyse prestatieonderwerpen

Van de 31 prestatieonderwerpen komen er 13 onderwerpen aan bod, waarvan 4 zeer beperkt (beleid met betrekking tot woon-zorgarrangementen, levensloopbestendig bouwen, woningkwaliteit en starters). 18 onderwerpen komen geheel niet aan bod. Het huurprijsbeleid, huursubsidiebeleid, de verdeling van de kosten en financiële continuïteit komen niet aan bod omdat die of onderwerpen zijn die vanuit de nationale overheid worden opgelegd of onderwerpen zijn die zich uitsluitend lenen om in prestatieafspraken te worden besproken.

Dat de kernvoorraad die bedoeld is voor de doelgroep alsmede de positie van de doelgroep zelf niet in het partijprogramma wordt aangehaald. De groepen gehandicapten en daklozen en statushouders worden eveneens niet besproken. Ook een aantal activiteiten die door de woningcorporatie verricht kunnen worden: sloop, het samenvoegen van woningen, nieuwbouw in het lage segment koop, verkoopbeleid en tussenvormen ook niet worden aangehaald.

Tabel 9-D: Analyse verkiezingsprogramma PvdA Hoogezand-Sappemeer 2010.

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		
Nieuwbouwproductie		Als er nieuwbouw wordt gepleegd zal hierbij eerst bij het bestaande stedelijk gebied worden aangesloten. Bij de “Heringa locatie” en ten zuiden van de NAM locatie bijvoorbeeld.
		De Groene Compagnie is voor de PvdA de belangrijkste ontwikkel locatie op lange termijn. Het plan moet zich kenmerken door verschillende woonmilieus. Er zal echter niet voor 2016 worden gestart.

Onderwerp	*	Opmerking
		Waar mogelijk wordt er ruimte geven aan initiatieven, van zowel ontwikkelaars als van particulieren om te starten in het gebied van de Groene Compagnie.
Doelgroep		
Starters		De PvdA wil extra aandacht geven aan woningen voor starters.
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverd.		
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		
Statushouders		
Senioren		De gemeente gaat de komende jaren te maken krijgen met een vergrijzing van de bevolking. Tevens hebben senioren de wens om langer zelfstandig te kunnen blijven wonen. Er dient voor voldoende, betaalbare en geschikte senioren woningen te worden gezorgd.
Daklozen		
Woon- zorgarrang.		Woonservicegebieden kunnen antwoord bieden op de demografische trends waarmee de gemeente te maken heeft. Beginnen met start van woonservicegebied in of rondom Stadshart, bij voorkeur dient dit onderdeel te zijn van de wijkvernieuwing in Gorecht-West.
Algemeen herstructureringsbeleid		Wijkvernieuwing is het middel om ervoor te zorgen dat de kwaliteit van de woningvoorraad wordt verbeterd. Wijkvernieuwing is een van de hoofdthema's de vernieuwing van Gorecht-West krijgt hierbij prioriteit Na Gorecht-West staan ook de Spoorstraat-Kieldiep en Foxhol op het programma. Bij wijkverbetering werkt alleen een integrale aanpak duurzaam, eigenwoningbezitters moeten hierbij niet worden vergeten. Goedkope koopwoningen zijn namelijk ook kwetsbaar. De sociale, fysieke en economische problemen moeten voor de herstructureringswijken in kaart worden gebracht in relatie met de woningcorporaties, wijkbewoners en maatschappelijke instellingen. Bij wijkverbetering moet er worden ingezet op een gevarieerd woningaanbod.
Sloop		
Samenvoeg. woningen		
Woningverbetering		Particuliere woningverbetering is hierbij ook van belang. Herstructurering moet worden ingezet om de kwaliteit van woningen te verbeteren.
Nieuwbouw laagsegment koop		
Verkoopbeleid		
Tussenvormen		
Fysieke omgeving		De gemeente wil zich profileren als woon- werkgemeente, alleen het bouwen van woningen is hierbij niet voldoende. Goede voorzieningen en mooie woongebieden zijn hierbij minstens zo belangrijk. Bij de herstructurering dient ook de openbare ruimte verbeterd te worden.
Sociale veiligheid		
Woningkwaliteit		De gemeente dient hogere eisen te stimuleren bij nieuwe woningbouw dan landelijk verplicht is.
Duurzaam bouwen		Duurzaamheid is een belangrijk thema bij elke ruimtelijke ontwikkeling. Dit geldt ook voor de Groene Compagnie. De gemeente dient hogere eisen te stimuleren bij nieuwe woningbouw dan landelijk is vastgesteld. Bij de ontwikkeling van nieuwe woongebieden is duurzaamheid het uitgangspunt.
Levensloopbestendig bouwen		De gemeente dient zorg te dragen voor voldoende geschikte woningen voor ouderen.
Burgerparticipatie 1.0		Bewoners dienen nauw betrokken te worden bij de uitwerking per deelgebied. De burger dient betrokken te worden bij het bestuur
Burgerparticipatie 2.0		
Particulier opdracht.		Er dient ruimte te worden geboden voor particulier opdrachtgeverschap op de IJsbanaanlocatie en in de Groene Compagnie. De gemeente dient voor betaalbare kavels te zorgen voor lagere inkomens. Particulier opdrachtgeverschap is volgens de PvdA niet alleen weggelegd voor de hogere inkomens. Ook dient de gemeente in samenwerking met corporaties projecten te faciliteren voor betaalbare woningen.
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		
Samenwerking		Alvorens men tot herstructurering gaat, dient in samenwerking met bewoners, maatschappelijke instellingen en corporaties een wijkscan gemaakt te worden.

9.E. Coalitieakkoord PvdA, D66, GL en Lokaal Centraal 2010-2014

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van het coalitieakkoord tussen de PvdA HS, D66, GL en Lokaal Centraal uit 2010 weer. Het motto in het coalitieakkoord van 2010-2014 is “solidair en uitdagend”. Solidariteit, staat voor het ontzien van de zwakkeren bij de soms forse bezuinigingen die moeten worden gedaan. En uitdagend staat voor het ombuigen van de bezuinigingen naar creatieve oplossingen om het Hoogezand-Sappemeer toch beter op de kaart te zetten.

Deze paragraaf heeft dezelfde indeling als de voorgaande paragrafen. Een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen (Severijn, 2009) die worden aangehaald in het coalitieakkoord is te vinden in tabel 9.E.

Leefbaarheid

Bij de leefbaarheid wordt er niet gesproken over de fysieke kwaliteit van de leefomgeving. Er wordt enkel gesteld dat voorzieningen essentieel voor de leefbaarheid van een dorp zijn (PvdA et al., 2010, p. 14).

Groepen senioren en starters

De sociale positie van ouderen wordt in het coalitieakkoord besproken, echter met betrekking tot het woonbeleid nauwelijks. Zo wordt er alleen gesteld dat de gemeente de komende jaren te maken krijgt met vergrijzing die opgevangen kan worden door woon-zorgarrangementen (PvdA et al., 2010, p. 14). De positie van de groep starters wordt niet in het coalitieakkoord besproken.

Woon-zorgarrangementen

Er worden een paar zinnen besteed aan de ontwikkeling van enkele woonservicegebieden verspreid over de gemeente. Deze woonservice gebieden kunnen de vergrijzing en de wens om langer zelfstandig te wonen opvangen. De plannen en de aanzet hiervoor dient in samenwerking met corporaties, instellingen en bewoners vorm te worden gegeven (PvdA Hoogezand-Sappemeer et al., 2010, p. 14).

Herstructurering

De coalitie wil doorgaan met wijkvernieuwing zoals deze de afgelopen jaren is gerealiseerd. De hoogste prioriteit ligt hierbij de wijk Gorecht-West. Een fysieke en sociale analyse van de situatie in de wijk Gorecht-West dient de basis te zijn voor plannen die op buurt en straatniveau worden gerealiseerd.

Duurzaam bouwen en regionale samenwerking

In het coalitieakkoord wordt er aandacht besteed aan duurzaamheid bij het thema milieu. Duurzaamheid moet volgens de coalitie het uitgangspunt zijn van gemeentelijk handelen. Bij de inrichting van de openbare ruimte en de bouw van nieuwe woningen en gebouwen moet er meer aandacht worden besteed aan duurzaamheid (PvdA Hoogezand-Sappemeer et al., 2010, p. 12). Ook wil de coalitie in relatie met woningcorporaties ten aanzien van bestaande huurwoningen energiebesparingen stimuleren. Bij de ontwikkeling van de Groene Compagnie dient ruimte te zijn voor experimenten op het gebied van duurzaamheid.

De coalitie wil de samenwerking tussen de gemeente Hoogezand-Sappemeer en Slochteren uitbreiden. De coalitie wil verder blijven investeren in de woonfunctie als onderdeel van de regio Groningen-Assen.

Burgerparticipatie

De coalitie geeft in het akkoord aan dat zij de burgers willen betrekken bij de voorbereiding en uitvoering van beleid. Er dient onderzocht te worden of verdere uitbreiding van burgerparticipatie mogelijk is. Het laten participeren van de burger in de eigen leefomgeving wordt niet in het coalitieakkoord genoemd. Burgerparticipatie 2.0 wordt niet genoemd in het coalitieakkoord.

Analyse prestatieonderwerpen

Het coalitieakkoord bespreekt 12 van de 31 prestatieonderwerpen, waarvan het beleid met betrekking tot senioren zeer beperkt. De onderwerpen starters en levensloopbestendig bouwen komen nog wel aan bod in het partijprogramma van de PvdA HS uit 2010 maar worden vervolgens achterwege gelaten in het coalitieakkoord. Sociale veiligheid wordt in het partijprogramma van 2010 niet besproken en komt vervolgens wel terug in het coalitieakkoord. Van de 31 prestatieonderwerpen komen er 10 zowel in het partijprogramma's als in het coalitieakkoord aan bod, 17 prestatieonderwerpen komen noch in het partijprogramma noch in het coalitieakkoord aan bod.

Tabel 9-E: Analyse coalitieakkoord

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		
Nieuwbouwproductie		De Groene Compagnie ziet de coalitie als ontwikkel locatie op lange termijn. Aantal nieuwbouwwoningen in de Martenshoek.
Doelgroep		
Starters		
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverd.		
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		
Statushouders		
Senioren		De gemeente krijgt te maken met vergrijzing.
Daklozen		
Woon- zorgarrang.		De toenemende vergrijzing en de wens om zo lang mogelijk zelfstandig te kunnen wonen kan worden opgevangen door de realisatie van woonservicegebieden. De aanzet van de woonservicegebieden dient in samenwerking met instellingen, corporaties en bewoners te worden gerealiseerd.
Algemeen herstructureringsbeleid		De prioriteit van de wijkvernieuwing ligt de komende periode bij de Gorecht-West. Een wijkscan moet de basis leggen voor de breed gedragen plannen op straat- of buurniveau worden uitgewerkt.
Sloop		
Samenvoegen woning.		
Woningverbetering		
Nieuwbouw laagsegment koop		
Verkoopbeleid		
Tussenvormen		
Fysieke omgeving		Ruime, betaalbare woningen van goede en duurzame kwaliteit in een veilige en aantrekkelijke omgeving. De leefomgeving in de Martenshoek dient te worden opgeknapt.
Sociale veiligheid		De overheid, burgers en organisaties zijn samen verantwoordelijk voor een veilige en leefbare samenleving. Ruime, betaalbare woningen van goede en duurzame kwaliteit in een veilige en aantrekkelijke omgeving.
Woningkwaliteit		Ruime, betaalbare woningen van goede en duurzame kwaliteit in een veilige en aantrekkelijke omgeving.
Duurzaam bouwen		Onderzoeken hoe bij de bouw van nieuwe woningen hogere duurzaamheid kan worden bereikt dan nu wettelijk verplicht is. In relatie met woningcorporaties kijken hoe bij huidige huurwoningen energiebesparingsmaatregelen kunnen worden toegepast. In de Groene Compagnie moet ruimte zijn voor experimenten op het gebied van duurzaamheid.
Levensloopbestendig bouwen		
Burgerparticipatie 1.0		Onderzoeken of burgerparticipatie vergroot kan worden. Burgers moeten betrokken worden bij de voorbereiding en uitvoering van het beleid.
Burgerparticipatie 2.0		
Particulier opdracht.		Bij de ontwikkeling van het Stadshart dienen er mogelijkheden te zijn voor particulier opdrachtgeverschap. Bij de Groene Compagnie dient er ruimte te zijn voor collectief particulier opdrachtgeverschap.
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		
Samenwerking woningcorporaties		Zorginstellingen en woningcorporaties dienen betrokken te zijn bij de ontwikkeling van woon-zorgarrangementen. In overleg met woningcorporaties maatregelen bedenken om energiezuinig te bouwen.

(*)Niet aan bod is rood, zeer oppervlakkig aan bod is oranje, wel aan bod is groen gearceerd.

Bron: PvdA Hoogezand-Sappemeer et al., 2010.

9.F. Prestatieafspraken gemeente Hoogezand-Sappemeer, Talma & Lefier

Deze paragraaf geeft een uitgebreide analyse van de prestatieafspraken tussen de gemeente Hoogezand-Sappemeer, Talma & Lefier (2010). In tabel 9.F. is te zien welke prestatieonderwerpen aan bod zijn gekomen.

Leefbaarheid

Met de prestatieafspraken willen de gemeente en de woningcorporatie drie hoofddoelen bereiken waaronder de verbetering van de leefomgeving en het voorzieningenniveau. De gemeente en woningcorporaties spreken uit dat zij wijken willen die leefbaar zijn, mensen graag wonen en waar men trots op is. De wijken dienen heel, schoon en gezond te zijn. Volgens de gemeente Hoogezand-Sappemeer en de woningcorporaties is het wijkgericht werken de manier om de leefbaarheid binnen de wijken te verbeteren. De wijkprogramma's dienen samen door de gemeente, woningcorporaties en bewonersorganisaties opgesteld te worden. De gemeente en woningcorporaties willen in de 2^e helft van 2010 starten met de ontwikkeling van het Hoogezands model voor intergraal wijkgericht werken. Verder is er tussen de gemeente en woningcorporaties afgesproken dat de openbare ruimte van de aangewezen herstructureringsgebieden goed beheerd en onderhouden dienen te worden om de leefbaarheid van deze wijken te waarborgen.

De sociale leefbaarheid krijgt hierbij ook de aandacht: "wij willen wijken en dorpen waar sprake is van sociale samenhang en een stevige sociale infrastructuur (Gemeente Hoogezand-Sappemeer et al., 2010, p. 11)."

Groepen senioren en starters

In de prestatieafspraken wordt er relatief veel aandacht besteed aan het levensloopgeschikt maken van woningen zodat senioren en mensen met een beperking hierin kunnen wonen (Gemeente Hoogezand-Sappemeer et al., 2010, p. 15). Lefier en Talma spreken met de gemeente af welke woningaanpassingen worden uitgevoerd aan bestaande complexen/woningen die, in overleg met de partijen, zijn gelabeld voor bewoning door ouderen en/of bijzondere doelgroepen. De persoonsgebonden woonvoorzieningen zijn voor rekening van de gemeente. Talma en Lefier zorgen uiterlijk eind 2011 voor een actueel overzicht van de aangepaste en aanpasbare woningen voor personen met een beperking. De gemeente is hierbij het centrale registratiepunt.

Eveneens als in het partijprogramma van de PvdA (2010) als in het coalitieakkoord (PvdA HS et al., 2010) komt beleid met betrekking tot de groep starters niet voor in de prestatieafspraken tussen de gemeente Hoogezand-Sappemeer en de woningcorporaties.

Woon-zorgarrangementen

Het belang van woon-zorgarrangementen wordt in de prestatieafspraken aangegeven. De gemeente, Lefier en Talma ontwikkelen in overleg met Kwartier Zorg en Welzijn een visie op woonservicegebieden. De gemeente en woningcorporaties zullen tot 2012 verkennen in hoeverre de wijk Gorecht-West kan dienen als pilot voor woonservicegebieden (Gemeente Hoogezand-Sappemeer et al., 2010, p. 21). Tot concrete uitvoering van woon-zorgarrangementen komt het echter niet.

Herstructurering

Ten eerste wordt door de partijen de uitspraak gedaan dat het woonbeleid zich dient te richten op vernieuwing en kwalitatieve verbetering van de huidige woningvoorraad. Het wijkgericht werken is volgens de gemeente en corporaties de manier om de leefbaarheid binnen wijken te verbeteren. De gemeente, woningcorporaties en bewonersorganisaties werken in samenwerking aan een toekomstperspectief en ontwikkelingsplan voor de wijk. Gebieden die zijn aangewezen voor herstructurering wordt gezorgd voor een goed onderhoud en beheer van de openbare ruimte.

Duurzaamheid en regionale samenwerking

Bij de omschrijving van de kaders waarbinnen de gemeente en de woningcorporaties werkzaam zijn staat aangegeven dat de gemeente Hoogezand-Sappemeer zich dient te houden aan de kaders uit het coalitieakkoord 2010-2014 (PvdA HS et al., 2010). Hierin staat de taak dat de gemeente moet onderzoeken hoe het duurzaam bouwen, wat aan hogere eisen voldoet dan nu wettelijk verplicht is, kan worden gestimuleerd. In overleg met de woningcorporaties wordt geprobeerd te stimuleren dat in huurwoningen energiebesparende maatregelen worden getroffen.

In de prestatieafspraken staat aangegeven dat de gemeente en corporaties op een aantal punten al bezig zijn met duurzaamheid en energie. In overleg met woningcorporaties wordt geprobeerd om energiebesparende maatregelen te treffen aan de bestaande voorraad huurwoningen (Gemeente Hoogezand-Sappemeer et al., 2010, p. 14).

In de prestatieafspraken wordt beschreven dat de gemeente Hoogezand-Sappemeer, Talma en Lefier ook werkzaam zijn binnen de kaders van de Regiovisie Groningen-Assen.

Burgerparticipatie

Bij het verbeteren van de bestaande wijken is grote betrokkenheid van de burger van belang. De bewoners dienen zelfverantwoordelijkheid voor de buurt te hebben en plannen dienen in samenwerking met de bewoners uitgewerkt te worden. Het zogenaamde wijkgericht werken dient in nauw overleg met bewonersorganisaties uitgevoerd te worden.

Het daadwerkelijk over dragen van verantwoordelijkheid voor de leefomgeving burgerparticipatie 2.0 wordt niet besproken.

Analyse prestatieonderwerpen

Van de 31 prestatieonderwerpen komen er 24 onderwerpen (waarvan 1 beperkt) terug in de prestatieafspraken tussen de gemeente Hoogezand-Sappemeer, Talma & Lefier (2010). Beleid met betrekking tot de groep starters wordt in de woonvisie (2008) en in het partijprogramma van de PvdA HS (2010) besproken, maar komt vervolgens niet terug in de prestatieafspraken. In de woonvisie wordt er nog wel gesproken over het belang van tussenvormen, echter zijn hier uiteindelijk geen prestatieonderwerpen over gemaakt.

Beleid met betrekking tot: de kernvoorraad, de doelgroep, woonruimteverdelingsbeleid, statushouders, sloop van woningen, verkoopbeleid, burgerparticipatie 2.0 en de verdeling van de kosten komen niet voor in de partijprogramma's van de PvdA HS (2006. 2010), maar wel in de prestatieafspraken. Dit kan worden veroorzaakt doordat de prestatieafspraken expliciet gericht zijn op woonbeleid en daarom grenzende aspecten terwijl de partijprogramma's ook niet volkshuisvestelijke vraagstukken heeft opgenomen.

Van de 58 onderscheiden prestatieafspraken behoren er 34 tot de resultaatafspraken en 21 inspanningsafspraken verder zitten er nog 3 procesafspraken bij. Dit geeft aan dat de prestatieafspraken redelijk hard van karakter zijn.

Met 11 kwantitatieve prestatieafspraken zijn deze overwegend kwalitatief van karakter.

Tabel 9-7: Analyse prestatieafspraken Gemeente Hoogezand-Sappemeer, Lefier & Talma, 2010

Onderwerp	*	Opmerking	Type
Kernvoorraad		Huisvesten van de doelgroep is de kerntaak van de corporaties	Uitspraak
		Partijen ontwikkelen gezamenlijk de monitor kernvoorraad met een eenduidige definiëring van de kernvoorraad. Deze wordt uitgewerkt in 2011 en is operationeel in 2012.	Handeling
		De huidige kernvoorraad van Talma en Lefier bedragen samen ca. 5.500 woningen.	Uitspraak
		Er is een overcapaciteit van sociale huurwoningen daarom verkoopt Lefier maximaal 30 woningen p.j.	Garantie
Nieuwbouw-productie		Lefier is de komende jaren terughoudend met het bouwen van woningen voor de eigen portefeuille of koop woningen. Er wordt enkel gebouwd waar Lefier momenteel grondposities heeft.	Garantie
		Vanwege de marktvraag ontwikkelt de Talma de komende jaren nauwelijks plannen. Wel zijn er plannen voor de ontwikkeling van 48 zorg-koopwoningen en onder voorbehoud 12 koopwoningen.	Intentie
		De nieuwbouwproductie van corporaties kan rekenen op tijdige bouwplantoetsing van de gemeente zodat productie niet stagneert.	Intentie

Onderwerp	*	Opmerking	Type
Doelgroep		Partijen zorgen voor voldoende woningen voor de doelgroep in een leefbare omgeving.	Garantie
		Corporaties zijn verantwoordelijk voor ontwikkeling en instandhouding van woningen voor de laagstbetaalden.	Uitspraak
Starters			
Huurprijsbeleid			
Woonruimte-verdelingsbeleid		De woonruimteverdeling ligt bij corporaties, zij monitoren deze jaarlijks en de conclusies hieruit worden opgenomen in de woningmarktmonitor.	Handeling
		Gemeente biedt binnen een maand de aangepaste woning aan, aan de persoon met de beperking.	Garantie
		Verhuurder biedt vrijgekomen aangepaste woning per e-mail aan bij de gemeente.	Garantie
Huursubsidie			
Gehandicapte		Verhuurders zijn op grond van het BBSH verplicht om woningen te bouwen of exploiteren en voorzieningen aan te treffen zodat mensen met een beperking daar volgens hun wensen kunnen wonen.	Garantie
		De gemeente is verantwoordelijk voor ondersteuning van inwoners met een aantoonbare beperking.	Garantie
		Partijen spreken af om bij bestaande complexen, die in overleg met de partijen gelabeld zijn als bewoning door ouderen, te bezien in welke mate verhuurder en gemeente daarin woningaanpassingen aanbrengt.	Handeling
		Kleine woningaanpassingen op grond van persoonsgebonden Wmo-voorzieningen worden betaald door de gemeente.	Garantie
		Actueel overzicht van de aangepaste en aanpasbare woningen voor personen met beperkingen, dient eind 2011 gereed te zijn. De gemeente fungeert als centraal registratiepunt.	Garantie
Statushouders		Gemeente en corporaties werken samen aan de opvang van kwetsbare personen o.a. statushouders.	Intentie
		Corporaties zijn actief bereid om statushouders te huisvesten (verdeelsleutel 2/3 Lefier, 1/3 Talma).	Garantie
Senioren		Verhuurders zijn op grond van het BBSH verplicht om woningen te bouwen of exploiteren en voorzieningen aan te treffen zodat ouderen daar volgens hun wensen kunnen wonen.	Garantie
		Verhuurders zijn zelf verantwoordelijk voor aanpassingen in nieuwbouwwoningen die na 1 januari 2010 worden gebouwd.	Garantie
		Partijen spreken af om bij bestaande complexen, die in overleg met de partijen gelabeld zijn als bewoning door ouderen, te bezien in welke mate verhuurder en gemeente daarin woningaanpassingen aanbrengt.	Handeling
Daklozen		De gemeente Hoogezand-Sappemeer overlegt in samenwerking met de gemeente Groningen dat er voldoende opvangplekken zijn voor eigen inwoners die dakloos zijn of dreigen te worden.	Handeling
		De gemeente zorgt voor voldoende 24-uurs opvangplaatsen.	Garantie
Woon-zorgarrangemen-ten		Gemeente, Lefier en Talma ontwikkelen in samenwerking met Kwartier Zorg en Welzijn een visie op woonservicegebieden. Talma is hierin zeer terughoudend.	Handeling
		Partijen onderzoeken in hoeverre Gorecht-West als pilot kan dienen voor woonservicegebieden.	Handeling
Algemeen herstruc-tureringsbeleid		Talma dient op de lange termijn 54 woningen te herstructureren.	Intentie
		Gebieden die aangewezen zijn als herstructureringsgebieden wordt gezorgd voor goed onderhoud en beheer van de openbare ruimte.	Garantie
		Bij herstructurering is de "Sociale leidraad bij wijkvernieuwing" het uitgangspunt. Deze wordt in 2010 geactualiseerd en zal sociaal statuut gaan heten.	Handeling
Sloop		Lefiers sloopt gemiddeld 40 woningen per jaar, deze worden vervangen door nieuwbouw.	Intentie
Samenvoegen woningen			
Woning-verbetering		Lefier renoveert ca. 30 woningen per jaar	Intentie
		Partijen streven ernaar om kleine woningaanpassingen binnen 8 weken af te handelen.	Intentie
Nieuwbouw laagsegment koop		Gemeente ziet woningcorporatie als eerste gesprekspartner wanneer zij woningen gerealiseerd wil zien van onder andere de goedkope tot bereikbare koopsegment.	Garantie
Verkoopbeleid		Verkoop kan nodig zijn om te investeren. Beide corporaties voeren hierbij het eigen beleid, dit wordt wel besproken tussen de woningcorporaties en de gemeente.	Uitspraak
		Bij verkoop dienen de corporaties rekening te houden met: (1) bijdrage aan woning differentiatie (2) toekomstige herstructurering en het voorkomen van versnippering (3) omvang goedkope koop en marktvraag (4) adviseren van belangstellende over het kopen van een woning.	Garantie
Tussenvormen			
Fysieke omgeving		Gemeente en woningcorporaties voeren leefbaarheidsonderzoeken uit.	Handeling
		Eigendom van maatschappelijk vastgoed is momenteel zeer divers. Gemeente en corporaties willen meer grip krijgen op maatschappelijk vastgoed wat onderdeel is van de leefbaarheid van een wijk.	Intentie
		Gemeente, corporaties, sociale partners en buurtbewoners werken samen aan de ontwikkeling van wijkvisies.	Handeling
		Er wordt een begin gemaakt (2 ^e helft 2010) v.h. "Hoogezands model" voor integraal wijkgericht werken	Handeling
Sociale veiligheid		Er zijn huurders die zorgen voor woonoverlast. Gemeente en corporaties denken na om voor deze gezinnen vijf tot 10 woningen te realiseren op rustige plekken.	Handeling

Onderwerp	*	Opmerking	Type
Woningkwaliteit		De gemeente en woningcorporaties willen mensen met een laag inkomen voldoende kwaliteit en keuzevrijheid bieden in het wonen.	Intentie
		De gemeente, Lefier en Talma willen een zoveel mogelijk toekomstbestendige woningkwaliteit	Intentie
Duurzaam bouwen		De gemeente wil onderzoek doen naar de kosten en opbrengsten van duurzaam bouwen.	Intentie
		In overleg met corporaties wordt geprobeerd te stimuleren dat er energiebesparende maatregelen worden getroffen.	Intentie
Levensloop-bestendig bouwen		Bij nieuwbouw gaat het waar mogelijk om levensloopbestendig bouwen.	Intentie
Burger-participatie 1.0		Gemeente, corporaties, sociale partners en wijkbewoners werken samen aan de ontwikkeling van wijkvisies.	Handeling
Burger-participatie 2.0			
Part. opdracht.		De gemeente en woningcorporaties staan positief tegenover CPO bij wijkvernieuwingen.	Uitspraak
		Bij het opstellen van het programma van Gorecht West worden CPO mogelijkheden meegenomen.	Garantie
Verdeling van Kosten		Gemeente, Lefier en Talma willen betere afstemming over de inzet van financiële middelen ten behoeven van woningaanpassingen voor mensen met een beperking. Persoonsgebonden woonvoorzieningen zijn voor kosten van de gemeente.	Intentie
		Gemeente is verantwoordelijk voor het onderhoud van de openbare ruimte en corporaties voor tuinen en parkeervoorzieningen die bij bepaalde complexen horen.	Garantie
		Gemeente en corporaties richten een fonds op om spoedgevallen bij de bijzondere doelgroep op te vangen. Hierin wordt jaarlijks gezamenlijk €90.000 gestort.	Handeling
Finan. continuïteit		Gemeente en woningcorporaties maken in 2012 afspraken voor de achtereenvolgende jaren.	Handeling
Grondbeleid		Grondbeleid is gebaseerd op de kadernota Grondbeleid (Gemeente Hoogezand-Sappemeer, 2010) hieruit blijkt dat er een lagere grondprijs wordt gehanteerd voor sociale huurwoningen.	Garantie
		De voorkeur ligt bij actief grondbeleid waarbij de gemeente de regie in handen kan houden.	Intentie
Samenwerking		De gemeente ziet de woningcorporaties als eerste gesprekspartner wanneer zij woningen wil realiseren in het goedkope en bereikbare huur- koopsegment.	Intentie
		Er is een periodiek (1x per 2 maanden) algemeen overleg met de directie van Talma, Lefier en de wethouder wonen.	Proces
		Corporaties maken jaarlijks voor 1 december hun activiteitenplanning op grond van het BBSH kenbaar aan de gemeente.	Proces
		Er komt een bestuurlijk platform Wonen welzijn en zorg hierin wordt het beleid rondom servicegebieden uitgewerkt.	Proces

(*) Niet aan bod is rood, zeer oppervlakkig aan bod is oranje, wel aan bod is groen gearceerd.

Bron: Gemeente Hoogezand-Sappemeer et al., 2010

10 Gemeente Winterswijk

10.A. Partijprogramma WB

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van het partijprogramma van WB uit 2006. Bij de analyse van het partijprogramma komen eerst de onderwerpen aan bod die betrekking hebben op de lokale volkshuisvesting: leefbaarheid, de doelgroepen senioren en starters, woon-zorgarrangementen en herstructurering. Vervolgens wordt er gekeken naar de interlokale onderwerpen zoals regionale samenwerking en duurzaamheid. De mate van betrokkenheid van de burger (interactieve beleidsvorming en burgerparticipatie) wordt daarna onderzocht. Tot slot wordt er gekeken hoeveel prestatieonderwerpen er in het partijprogramma aan bod komen, dit geeft een indicatie of het typisch een one-issue partij (lees lijst) is of dat de partij een bredere scope heeft. Een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen (Severijn, 2009) die worden aangehaald in het partijprogramma van de WB (2006) is te vinden in tabel 10.a.

Leefbaarheid

Ondanks het feit dat in het partijprogramma het thema leefbaarheid niet expliciet wordt genoemd. Komt het belang hiervan wel naar voren. Er worden een aantal elementen van de leefbaarheid binnen de gemeente besproken. In eerste instantie wil WB dat de groenvoorzieningen in de bebouwde kom beter worden onderhouden (Winterswijk Belang, 2006, p. 6). Een tweede element wat te maken heeft met het in stand houden van de leefbaarheid is het terugdringen van verpaupering van leegstaande panden. Onteigening van leegstaande panden zou volgens de partij een middel zijn om dit tegen te gaan. Ook dient het onderhoud van de stoepen en wegen te worden verbeterd en dient zwerfvuil en hondenpoep opgeruimd te worden (Winterswijk Belang, 2006, p. 8).

Ook de sociale leefbaarheid komt aan de orde: zo wil WB de sociale veiligheid verbeteren door meer blauw op straat en intensievere samenwerking tussen de gemeentelijke toezichthouders en de politie.

Groepen senioren en starters

Er wordt wel aandacht besteed aan huisvesting voor senioren, echter zeer beperkt. In het partijprogramma (2006, p. 4) geeft WB aan dat de voorkeur uit gaat naar de ontwikkeling van levensloopbestendige woningen.

De WB is ook van mening dat er meer woningen beschikbaar moeten komen voor starters, jongeren en minder draagkrachtigen (Winterswijk Belang, 2006, p.4).

Woon-zorgarrangementen

Aan de onderwerpen woon-zorgarrangementen en duurzaamheid wordt in het partijprogramma geen aandacht aan besteed.

Herstructurering

Beleid met betrekking tot herstructurering komt niet aan bod.

Regionale samenwerking en duurzaam bouwen

Het interlokale thema regionale samenwerking wordt niet besproken in het partijprogramma van WB uit 2006. WB is juist van mening dat de gemeente een eigen visie voor het buitengebied op dient te stellen zodat inadequate regelingen van het Rijk of de Provincie kunnen worden tegengegaan. Het beleid met betrekking tot duurzaam bouwen wordt niet besproken.

Burgerparticipatie

WB is opgericht uit het ontevreden over het politieke functioneren van de gemeente. Wat vervolgens direct opvalt is dat een belangrijk deel van het programma is gewijd aan de centrale positie van het betrekken, horen en behartigen van de belangen van de burgers. WB wil dat de politiek zich realiseert dat

zij worden bekostigd door de burgers en bedrijven en daarom ook het belang van hen voorop dient te stellen (Winterswijk's Belang, 2006, p. 1).

Een van de manieren waarop WB de invloed van de burgers wil vergroten is het verplicht toevoegen van een "betrokkenparagraaf" bij besluiten die aan de Raad worden voorgelegd. Hieruit kan worden opgemaakt op welke wijze en momenten er gesproken is met burgers.

Analyse prestatieonderwerpen

Zoals hierboven besproken komen een aantal lokale en alle interlokale thema's niet aan bod in het partijprogramma. Het aantal besproken prestatieonderwerpen bevestigt het vermoeden dat het partijprogramma van de RL (2006) met betrekking tot de volkshuisvesting een beperkte scope heeft. Van de 31 prestatieonderwerpen worden er maar 12 onderwerpen besproken, waarvan 1 zeer beperkt.

Tabel 10-A: Analyse partijprogramma Winterswijk's Belang, 2006.

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		De gemeente doet nauwelijks iets aan de bestaande sociale woningbouw, dit moet veranderen.
Nieuwbouwproductie		De nieuwbouwproductie moet gericht zijn op woningvraag. Er dient niet zomaar gebouwd te worden.
Doelgroep		Meer woningen beschikbaar voor minder draagkrachtigen.
Starters		Er dienen meer goedkope huur- en koopwoningen beschikbaar te komen voor starters en jongeren.
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverdeling		
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		
Statushouders		
Senioren		Zeer beperkt: er dienen meer levensloopgeschikte woningen te worden gebouwd.
Daklozen		
Woon- zorgarrang.		
Algemeen herstruct.		
Sloop		De afgelopen jaren is te veel gesloopt. De partij stelt zich zeer behouden op met betrekking tot sloop.
Samenvoegen woningen		
Woningverbetering		Voorrang gaat naar het opknappen van leegstaande panden in plaats van nieuwbouw.
Nieuwbouw laagsegment koop		Er dienen meer goedkope koopwoningen beschikbaar te komen.
Verkoopbeleid		
Tussenvormen		
Fysieke omgeving		Het openbare groen in de wijken dient beter te worden onderhouden. Het terugdringen van verpaupering van bestaande gebouwen/woningen is van belang.
Sociale veiligheid		Meer blauw op straat en verbetering van samenwerking tussen gemeentelijke toezichthouders en politie.
Woningkwaliteit		
Duurzaam bouwen		
Levensloopbestendig bouwen		Er dienen meer levensloopbestendige woningen te worden gebouwd.
Burgerparticipatie 1.0		Burgers dienen zoveel mogelijk betrokken te worden bij besluitvorming en diens mening is leidend. De WB neemt geen positie in alvorens naar de mening van burgers is gevraagd.
Burgerparticipatie 2.0		
Part. opdrachtgeverschap		
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		
Samenwerking corporaties		

(*)Niet aan bod is rood, zeer oppervlakkig aan bod is oranje, wel aan bod is groen gearceerd.

Bron: Winterswijk's Belang, 2006; eigen bewerking.

10.B. Coalitieakkoord

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van het coalitieakkoord tussen WB, VVD & CDA. Een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen, volgens de indeling van Severijn (2009), die worden aangehaald in het coalitieakkoord (CDA et al., 2006) is te vinden in tabel 10.B.

Leefbaarheid

Er wordt door de coalitie relatief veel aandacht besteed aan het thema leefbaarheid, dit omvat namelijk een heel hoofdstuk. Met betrekking tot de sociale leefbaarheid wil de gemeente twee punten bereiken. Een de gemeente moet meer invloed uit kunnen oefenen op de politie en daar waar mogelijk kwantitatief en kwalitatief te vergroten. Ten tweede dient drugshandel buiten de coffeeshops tegengegaan te worden. Met betrekking tot de fysieke leefomgeving is hondenpoep een van de grootste ergernissen van de burgers. De coalitie wil het probleem verhelpen door te zorgen voor meer voorzieningen om de honden uit te laten. Het centrum van Winterswijk heeft een versteend karakter, er dienen daarom meer groenvoorzieningen te worden gerealiseerd.

De coalitie is voorstander van het wijkgericht werken. De komende raadsperiode zal dit worden uitgebreid en extra aandacht worden besteed aan de sociale samenhang. Het betrekken van wijkbewoners is hierbij van belang.

Groepen starters en senioren

De groep starters komt in het coalitieakkoord (WB et al., 2006) niet aan bod. De groep senioren wel, hoewel zeer beperkt. Er wordt alleen gesteld dat er meer seniorenwoningen gerealiseerd dienen te worden (WB et al., 2006, p.

Woon-zorgarrangementen

Woon-zorgarrangementen komen niet in het coalitieakkoord aan bod.

Herstructurering

Standpunten met betrekking tot herstructurering worden in het coalitieakkoord niet beschreven.

Duurzaam bouwen en regionale samenwerking

Duurzaam bouwen komt beperkt aan bod in het coalitieakkoord. Bij nieuwbouwplannen voor bedrijventerreinen en woningen wordt een energieplan opgesteld waaruit blijkt hoe de woningen aan hun eigen energiebehoeften voldoen (WB et al., 2006, p. 20).

Regionale samenwerking komt in het coalitieakkoord wel aan bod. De coalitie zal de komende raadsperiode het initiatief nemen om samenwerking met andere gemeenten van de grond te laten komen (WB et al., 2006, p. 7). Samenwerking met Duitse gemeente behoort ook tot de mogelijkheden.

Burgerparticipatie

WB is ontstaan vanuit de onvrede die er heerste over de lokale politieke situatie. Bestuurlijke vernieuwing is daarom een van de hoofdthema's van de coalitie. Burgers dienen sterker betrokken te worden bij trajecten die tot besluitvorming over belangrijke zaken leiden. Partijen dienen individueel meer tijd aan de burger te besteden, maar dit kan ook door werkbezoeken te regelen met de gemeenteraad. Ook dienen er aan ambtelijke adviezen bij commissie- en raadsstukken te worden voorzien van een "betrokkenparagraaf". Het wijkgericht werken wordt binnen de gemeente uitgebreid met de sociale component. Actieve medewerking van burgers is hierbij van belang (WB et al., 2006, p. 21).

Een verder doorgevoerde vorm van burgerparticipatie, wordt niet in het coalitieakkoord aangehaald.

Analyse prestatieafspraken

Van de 31 prestatieonderwerpen komen er maar 9 terug in het coalitieakkoord (WB et al., 2006) (zie tabel 7.B). Van de 31 onderwerpen komen er 7 zowel in het partijprogramma als in het coalitieakkoord voor. 16

prestatieonderwerpen komen noch in het partijprogramma noch in het coalitieakkoord voor. Duurzaam bouwen, samenwerking met woningcorporaties en burgerparticipatie komen wel in het coalitieakkoord voor maar niet in het partijprogramma van WB. De onderwerpen die wel terug te vinden zijn in het partijprogramma maar niet in het coalitieakkoord zijn voornamelijk activiteiten van de woningcorporatie: sloop, nieuwbouwproductie, nieuwbouw lage segment koop. Ook de doelgroep en de groep starters worden wel in het partijprogramma genoemd maar in het coalitieakkoord achterwege gelaten.

Tabel 10-B: Analyse coalitieakkoord Winterswijk's Belang, PvdA & Progressief Winterswijk, 2006-2010

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		Het onderhoud van de sociale woningvoorraad laat te wensen over. Er zal met de Woonplaats overlegd worden hoe dit dient te gebeuren.
Nieuwbouwproductie		
Doelgroep		
Starters		
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverdeling		
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		
Statushouders		
Senioren		Er dienen meer levensloopgeschikte woningen gebouwd te worden die gemakkelijk voor verschillende groepen (jong en oud) aangepast kunnen worden.
Daklozen		
Woon- zorgarrang.		
Algemeen herstruct.		
Sloop		
Samenvoegen woningen		
Woningverbetering		De kwaliteit van de woningvoorraad dient aangepast te worden in relatie met de Woonplaats zal worden besproken hoe dit dient te gebeuren.
Nieuwbouw laagsegment koop		
Verkoopbeleid		
Tussenvormen		
Fysieke omgeving		Er dient meer groen gerealiseerd te worden binnen de kom van Winterwijk. De overlast van hondenpoep dient te worden bestreden. Er zullen meer honden uitlaatplaatsen te worden gerealiseerd.
Sociale veiligheid		Het wijkgericht werken zal de komende periode worden uitgebreid met het verbeteren van de sociale structuur.
Woningkwaliteit		
Duurzaam bouwen		Bij nieuwbouw woningen wordt een energieplan opgesteld.
Levensloopbestendig bouwen		Er dient levensloopgeschikt gebouwd te worden, hierdoor kunnen woningen gemakkelijk worden aangepast op verschillende doelgroepen.
Burgerparticipatie 1.0		Burgers dienen actief betrokken te worden bij het wijkgericht werken. Deelname van Winterswijkers aan besluitvorming dient toe te nemen en dient daarom te worden gemeten. Er dient bij ambtelijke adviezen een betrokkenheidsparagraaf te worden toegevoegd. Wanneer blijkt dat er onvoldoende gesproken is met belanghebbende dan vindt er (nog) geen besluitvorming plaats.
Burgerparticipatie 2.0		
Part. opdrachtgeverschap		
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		
Samenwerking corporaties		Er dient op korte termijn een woningvisie ontwikkeld te worden. Deze vormt mede de basis voor prestatieafspraken met de Woonplaats.

Bron: Winterswijk's Belang et al., 2006.

10.C. Woonvisie gemeente Winterswijk

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van de gemeentelijke woonvisie (Gemeente Winterswijk, 2008). De woonvisie van de gemeente Winterswijk is in 2008 vastgesteld door de gemeenteraad. Hierin staat het beleid wat de gemeente zal voeren met betrekking tot de volkshuisvesting in de gemeente Winterswijk. Doordat de woonvisie is gebaseerd op het coalitieakkoord 2006-2010 waarbinnen WB een dominant aandeel bezit en doordat de wethouder volkshuisvesting is voorgedragen door WB, wordt er gekeken of de standpunten en eigenschappen van WB doorwerken op de inhoud van de woonvisie. De woonvisie voor de gemeente Winterswijk is opgesteld door wethouder Gommers en vervolgens vastgesteld door de raad in 2008. De woonvisie heeft als titel; “van huisvesten naar wonen”, en omvat de periode 2008 tot 2014 (Gemeente Hoogezand-Sappemeer, 2008).

Tabel 9.C in geeft een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen.

Leefbaarheid

Gemeente en woningcorporaties hebben de kwaliteit van de leefomgeving van de wijken onder de loep genomen. Hierbij zijn zij tot de conclusie gekomen dat enkele wijken op korte termijn om een kwaliteitsimpuls vragen. Bewoners dienen nadrukkelijk betrokken te worden bij dit verbeteringsproces.

Groepen senioren en starters

Het aantal 65+ zal de komende jaren sterk stijgen. Waar er in 2010 nog maar 3.390 65+ zijn er tegen 2020 ca. 4.200 (Gemeente Winterswijk, 2008, p.9). In de woonvisie wordt beschreven dat de woonbehoeften van de groep senioren niet enkel opgevangen kan worden door de bestaande voorraad. Het is van belang om meer levensloopgeschikte woningen te realiseren voor deze groep (Gemeente Winterswijk, 2008, p. 6). De gemeente heeft als doelstelling om een aantrekkelijke vestigingsplaats te blijven voor ouderen. In prestatieafspraken dienen meetbare doelstellingen vast gelegd te worden waar passende huisvesting voor senioren aan moet voldoen.

Voor de groep starters is het aanbod onvoldoende afgestemd op de vraag. De gemeente Winterswijk staat voor de taak om te komen tot voldoende kwalitatief aanbod voor de groep starters (Gemeente Winterswijk, 2008, p. 9, 11).

De gemeente Winterswijk heeft een grote voorraad woningen in de prijsklasse tot €200.000. Echter blijkt dat deze woningvoorraad volledig uit oudbouw bestaat, waardoor de huizen niet voldoen aan de kwalitatieve vraag.

Woon-zorgarrangementen

Combinaties van wonen en sociaal maatschappelijke functies zoals zorg worden steeds belangrijker. Bij de (her)ontwikkeling van het stedelijk gebied dient er goed gekeken te worden naar het mogelijke aanbod van zorg. De gemeente pleit ervoor om nieuwe initiatieven zoals woonservicegebieden nadrukkelijk een kans te geven. De gemeente Winterswijk wil de fysieke investeringen in wonen, welzijn en zorg actief faciliteren. Het verwerven van grond hiervoor is een van de opties. De afspraken op het gebied van wonen, welzijn en zorg dienen niet voornamelijk met zorgaanbieders worden gemaakt (Gemeente Winterswijk, 2008, p. 17, 27).

Herstructurering

Herstructurering krijgt een belangrijke plaats in de woonvisie. “Naast de noodzakelijk nieuwbouw zal het accent komen te liggen op de herstructurering van bestaande wijken (Gemeente Winterswijk, 2008, p. 10)”. Gezien het huidige woningaanbod en de demografische ontwikkelingen is de woningkwantiteit momenteel voldoende. De kwaliteit van de woningen en de woonomgeving laat echter nog te wensen over. De voorlopige conclusie van de woonvisie is daarom dat het opknappen van bestaande wijken de voorkeur geniet boven het bouwen van veel nieuwe woningen (Gemeente Winterswijk, 2008, p. 7). Momenteel is er

een intentie overeenkomst gesloten met de Woonplaats waarbij het wijkverbeteringsprogramma een prominente plaats inneemt.

Duurzaam bouwen en regionale samenwerking

Volgens de Gemeente Winterswijk bestaat duurzaam bouwen uit verschillende facetten onder andere: levensloopbestendig bouwen, energiezuinig bouwen, duurzaam materiaal gebruik en duurzaam gebruik van de ruimte. Bij de beoordeling van nieuwe plannen dient expliciet rekening gehouden te worden met duurzaamheid (Gemeente Winterswijk, 2008, p. 24). Ook nieuwe initiatieven moeten serieus afgewogen worden. Hierbij valt te denken aan nieuwe ecologische wijk.

De woonvisie is mede gebaseerd op het Kwalitatief woonprogramma 2005-2014 van de Provincie Gelderland. Dit geeft in eerste instantie al aan dat de woonvisie niet interlokaal van karakter is, maar er ook oog is voor regionale ontwikkelingen. Het belang van regionale samenwerking wordt ook aangegeven. De aard van de ontgroening en vergrijzing vraagt volgens de gemeente Winterswijk om regionale afstemming.

Burgerparticipatie

Niet alleen wordt de positie van de burger besproken in de woonvisie. De wensen van de burger zijn ook daadwerkelijk meegenomen bij de totstandkoming van de gemeentelijke woonvisie. De woonvisie is namelijk gebaseerd op het woonwensenonderzoek wat in 2007 is uitgevoerd (Gemeente Winterswijk, 2008, p. 4).

Voor een aantal wijken binnen de gemeente is op korte termijn een kwaliteitsimpuls nodig. De bewoners van deze wijken worden hierbij nadrukkelijk uitgenodigd en uitgedaagd om te participeren. Het betrekken van de burgers is volgens de gemeente ook van belang. Zijn dienen actief betrokken te worden bij plannen voor hun woonomgeving. Particulier opdrachtgeverschap kan ook als instrument dienen om de wensen van de burger centraal te stellen. De gemeente zal onderzoek welke bouwlocaties hiervoor geschikt zijn. In de woonvisie staat verder aangegeven dat de gemeente frequent overleg voert met onder andere bewonersorganisaties. De gemeente gaat uitzoeken of de partijen het nuttig vinden om bijvoorbeeld 2x per jaar betrokken te worden bij het woonbeleid in de gemeente Winterswijk.

Analyse prestatieonderwerpen

Van de 31 prestatieonderwerpen komen er 21 in de woonvisie van de gemeente Winterswijk aan bod. Het huurprijsbeleid, woonruimteverdelingsbeleid, huursubsidiebeleid, verdeling van de kosten en financiële continuïteit komen niet aan bod. Dit wordt veroorzaakt doordat deze onderwerpen typisch onderwerpen zijn die of door de nationale overheid worden geregeld of alleen in de daadwerkelijke prestatieafspraken passen.

Wat wel opvalt is dat een aantal activiteiten met betrekking tot de volkshuisvesting ook niet worden besproken: sloop, verkoop en tussenvormen. Ook wordt de doelgroep van het beleid, de gezinnen met een lager inkomen, niet besproken in de gemeentelijke woonvisie (Gemeente Winterswijk, 2008).

Alleen de doelgroep van het beleid komt wel in het partijprogramma van WB uit 2006 aan bod, maar vervolgens niet in de woonvisie. De overige prestatieonderwerpen die in het partijprogramma staan zijn terug te vinden in de woonvisie.

Tabel 10-C: Analyse woonvisie gemeente Winterswijk, 2008.

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		In Winterswijk zijn opvallend veel woningen in de prijsklasse tot €150.000 Samen met de Woonplaats moet de kernvoorraad worden vastgesteld.
Nieuwbouwproductie		Het opknappen van bestaande wijken geniet de voorkeur boven het bouwen van veel nieuwe woningen. Op basis van de plannen zullen er in de periode tot 2020 netto (nieuwbouw -/- sloop) 1.764 woningen worden gebouwd. Woningbouw in het buitengebied is in beperkte mate mogelijk. Een deel van de herstructurering kan geschieden aan de hand van vervangende nieuwbouw. Nieuwbouwproductie zal hoofdzakelijk gericht zijn op de groep jonge gezinnen.
Doelgroep		
Starters		Het tekort aan starterswoningen is een kwalitatief probleem en in mindere mate een kwantitatief

Onderwerp	*	Opmerking
		probleem. Het aantrekkelijk maken van de bestaande woningvoorraad voor deze groep is een adequaat middel.
		Om de diversiteit in de wijken te bevorderen zal in de komende jaren vooral in huisvesting van starters en senioren geïnvesteerd moeten worden.
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverdeling		
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		Bij het thema wonen, welzijn en zorg gaat het niet alleen om ouderen. Ook om (jongere) mensen met een fysieke of geestelijke beperking.
Statushouders		De gemeente Winterswijk voldoet momenteel aan de eisen voor de opvang van statushouders.
Senioren		De groep 65+ stijgt de komende jaren. Het aanbod van seniorenwoningen sluit niet aan bij de vraag. Om de diversiteit in de wijken te bevorderen zal in de komende jaren vooral in huisvesting van starters en senioren geïnvesteerd moeten worden.
Daklozen		De gemeente Doetinchem is aangewezen als centrumgemeente voor de opvang van daklozen. Deze gemeente maakt in verband met woningcorporaties hier afspraken over.
Woon- zorgarrang.		I.s.m. zorgaanbieders wil de gemeente de komende 5 jaar 140 zorgwoningen realiseren. Bij de (her)ontwikkeling van het stedelijk gebied dient in toenemende mate gekeken te worden naar het mogelijke aanbod van zorg. De gemeente zal fysieke investeringen op het gebied van wonen, zorg en welzijn actief faciliteren. Het actief verwerven van grond is daarbij een optie.
Algemeen herstruct.		Het opknappen van bestaande woningen geniet de voorkeur boven het bouwen van veel nieuwe woningen. Het accent komt te liggen op herstructurering van bestaande wijken.
Sloop		Omvangrijke sloop is niet aan de orde vanwege de financiële haalbaarheid hiervan.
Samenvoegen woningen		
Woningverbetering		Herstructurering kan geschieden door middel van renovatie.
Nieuwbouw laagsegment koop		Van de totale woningbouwopgave wordt 2% goedkope koopwoningen. En 20% middelduur €170.000 tot €250.000.
Verkoopbeleid		
Tussenvormen		
Fysieke omgeving		Gemeente en woningcorporatie zijn tot de conclusie gekomen dat gezien de leefbaarheid een kwaliteitsimpuls op korte termijn noodzakelijk is.
Sociale veiligheid		Winterswijk beschikt over goed voorzieningen en een veilige woonomgeving.
Woningkwaliteit		Er moeten meer ruime en goed geïsoleerde woningen komen om starters te binden aan bepaalde wijken.
Duurzaam bouwen		Bij nieuwbouw wordt er expliciet aandacht besteed aan duurzaam bouwen.
Levensloopbestendig bouwen		35% van de nieuwbouw woningen dient levensloopbestendig gebouwd te worden. Er moet worden nagegaan in hoeverre "opplussen" van de bestaande voorraad mogelijk is.
Burgerparticipatie 1.0		De bewoners worden nadrukkelijk uitgenodigd en uitgedaagd om te participeren bij het kwaliteitsimpulsproces. Er dient frequent overleg gevoerd te worden met onder andere bewonersorganisaties. De gemeente gaat ook onderzoek of bewonersorganisaties de behoefte hebben om bijvoorbeeld 2x per jaar overleg te voeren over het Winterswijkse woningbeleid.
Burgerparticipatie 2.0		
Part. opdrachtgeverschap		De gemeente gaat onderzoek bij welke bouwlocaties particulier opdrachtgeverschap mogelijk is. Dit is een belangrijk instrument om te voldoen aan de wensen van de consument.
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		Wonen, zorg en welzijn dient te worden gefaciliteerd actief verwerven van grond is een optie.
Samenwerking corporaties		In samenwerking met de woningcorporatie dient de mismatch in de vraag en het aanbod voor de groepen starters en senioren met (toekomstige) zorgvraag worden aangepakt. In de prestatieafspraken dienen meetbare doelstellingen te worden vastgelegd waar passende huisvesting voor senioren aan moet voldoen. Er wordt regelmatig overleg gevoerd met de Woonplaats.

Bron: Gemeente Winterswijk, 2008; eigen bewerking.

10.D.Partiiprogramma Winterswijs Belang 2010

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van het partijprogramma van WB uit 2010. Tabel 10.D geeft een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen die aan bod zijn gekomen in het partijprogramma van de WB (2010).

Leefbaarheid

Het thema leefbaarheid komt in het partijprogramma van WB (2010) aan bod. WB is voorstander voor het creëren van meer ruimte, door de sloop van woningen, om de leefbaarheid binnen de wijken te verbeteren. WB wil dat de kwalitatief mindere wijken in samenspraak met het wijkwerk en woningbouwvereniging de Woonplaats worden aangepakt. Hierbij moet niet alleen de kwaliteit van de huizen worden verbeterd maar ook de wijk zelf bijvoorbeeld: het groen, openbare verlichting en speelplaatsen (WB, 2010, p. 18).

WB constateert dat de problematiek algemeen verschuift van fysieke naar sociale aard. Het buurtleven in de wijken dient te worden gestimuleerd. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het benoemen van “wijkoudste” die aan de nieuwe bewoners in een wijk de buurtgewoonten en regels bespreekt.

Groepen senioren en starters

Het beleid met betrekking tot senioren en starters staat in het partijprogramma niet beschreven. Alleen wordt erkent dat de gemeente te maken heeft met vergrijzing en ontgroening. Om er voor te zorgen dat de mensen zich in de gemeente blijven en komen vestigen dient er onder andere geïnvesteerd te worden in een aantrekkelijk leefklimaat.

Woon-zorgarrangementen

Wonen in relatie met zorg wordt niet in het partijprogramma van WB (2010) besproken.

Herstructurering

WB wil dat de gemeente door gaat met de herstructurering van de wijken Pelkwijk en Alma. WB is voorstander van het creëren van ruimte door woonblokken vrij te maken en deze vervolgens te slopen. Er dient volgens WB dan wel eerst een alternatief voor de huidige bewoners te worden gezocht.

Duurzaam bouwen en regionale samenwerking

Er wordt in het partijprogramma niet expliciet gesproken over duurzaam bouwen. Het belang van regionale samenwerking komt in het partijprogramma wel aan bod (WB, 2010). Hierbij gaat het voornamelijk over de ontwikkeling van bedrijventerreinen en duurzaamheid. Winterswijk Belang benadrukt de uitzonderlijke eigenschappen van het Winterswijkse landschap. Hiervoor dient in de regelgeving lokaal maatwerk mogelijk te zijn. WB wil hierbij een opendialoog aangaan met de Regio, Provincie en het Rijk.

Burgerparticipatie

Door de veranderingen die WB te weeg heeft gebracht willen andere politieke partijen nu ook luisteren naar de burger, wat in het verleden wel anders was (Winterswijks Belang, 2010, p. 1). Op initiatief van WB is de *betrokkenheidsparaagraaf* ingevoerd. Deze verplicht ambtenaren om alle voorstellen die aan de raad worden voorgedragen een paragraaf toe te voegen waarbij er duidelijk is aangegeven hoe met de belangen van de betrokkenen is omgegaan. Ook worden belanghebbende voortaan betrokken bij *ronde-tafel-gesprekken* waarbij deze hun visie kunnen geven over ruimtelijke ontwikkelingen. Ook heeft de WB het politieke café geïntroduceerd, waarbij raadsleden en burgers op een informele manier met elkaar van gedachte kunnen wisselen, en opiniepeilingen bij belangrijke gebeurtenissen. Samengevat hecht WB belang aan het betrekken van de burger bij de lokale politiek.

De belangrijkste speerpunten uit het partijprogramma van WB zijn voortgekomen uit onder meer de supermarktacties, waarbij de wensen van de inwoners van de gemeente centraal staan (WB, 2010, p. 15). Ook met betrekking tot de eigen leefomgeving wil WB in samenspraak met buurtverenigingen suggesties oppakken om te komen tot een veiligere buurt.

Analyse partijprogramma

Het verkiezingsprogramma van WB heeft een beperkte scope met betrekking tot de volkshuisvesting. Van de 31 prestatieonderwerpen komen er maar 8 aan bod, waarvan 1 beperkt. De activiteiten sloop, herstructurering, woningverbetering en het verkoopbeleid worden in het partijprogramma aangehaald. Ook de sociale en fysieke leefomgeving en interactieve beleidsvorming komen duidelijk aan bod.

Tabel 10-D: Analyse partijprogramma WB, 2010.

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		
Nieuwbouwproductie		
Doelgroep		
Starters		
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverdeling		
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		
Statushouders		
Senioren		De gemeente krijgt de komende jaren te maken met een toenemende vergrijzing.
Daklozen		
Woon- zorgarrang.		
Algemeen herstruct.		WB wil doorgaan met de renovatie van Pelkwijk en Alma.
Sloop		Eventueel creëren van ruimte door middel van sloop.
Samenvoegen woningen		
Woningverbetering		WB wil doorgaan met de renovatie van Pelkwijk en Alma.
Nieuwbouw laagsegment koop		
Verkoopbeleid		De Woonplaatse heeft de afgelopen jaren veel bezit verkocht wat heeft geleid tot versnipperd eigendom met als gevolg een rommelig straatbeeld. Dit is volgens WB een verkeerde ontwikkeling.
Tussenvormen		
Fysieke omgeving		De fysieke leefomgeving dient in de wijken te worden verbeterd.
Sociale veiligheid		WB is van mening dat de sociale structuur binnen de wijken verbeterd moet worden.
Woningkwaliteit		
Duurzaam bouwen		
Levensloopbestendig bouwen		
Bewonersparticipatie		
Interact. beleidsvorming		Uit het verkiezingsprogramma kan worden opgemaakt dat de burger op tal van vlakken betrokken moet worden bij het beleid.
Part. opdrachtgeverschap		
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		
Samenwerking corporaties		

Bron: Winterswijk Belang, 2010; eigen werk.

10.D Coalitieakkoord Winterswijks Belang, VVD & CDA 2010-2014

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van het coalitieakkoord tussen WB, VVD & CDA (2010) weer. Een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen (Severijn, 2009) die worden aangehaald in het coalitieakkoord (WB et al., 2010) is te vinden in tabel 10.E.

Leefbaarheid

De leefbaarheid wordt in de inleiding van het coalitieakkoord al aangehaald. Winterswijk wil een gemeente zijn waar het goed wonen is. De leefbaarheid in de kern en het buitengebied worden primair gesteld (WB et al., 2010, p. 2).

De gemeente Winterswijk is een veilige gemeente. Om dit ook zo te houden wil de gemeente haar bijdrage leveren door middel van preventie en extra aandacht besteden aan veiligheid bij het wijkwerk

(Winterswijk Belang et al., 2010, p. 5). De coalitie start met een *pilot* waarbij *wijkoudsten* nieuwe bewoners van een wijk welkom heten en de wijkregels uitleggen. Dit vergroot de sociale structuur binnen de wijken.

Groepen senioren en starters

In het coalitieakkoord wordt er zowel ingegaan op de positie van senioren en van starters. Er dient namelijk gekeken te worden naar mogelijkheden voor seniorenwoningen en starterswoningen (Winterswijk Belang et al., 2010, p. 6). Levensloopbestendig bouwen dient het uitgangspunt te zijn bij de wijkaanpak.

Woon-zorgarrangementen

Woon-zorgarrangementen worden niet genoemd in het coalitieakkoord.

Herstructurering

Bij de ruimtelijke ontwikkelingen in de kern zal het zwaartepunt liggen bij de kwaliteitsverbetering van bestaande wijken in plaats van nieuwbouw. Integrale wijkaanpak krijgt hierbij de voorkeur (WB et al., 2010, p. 6).

Regionale samenwerking en duurzaam bouwen

De gemeente Winterswijk kan te maken krijgen met krimp wat een van de bevolkingsscenario's is voor de regio Achterhoek. Mede vanuit deze ontwikkeling wil de Winterswijkse coalitie insteken op intergemeentelijke samenwerking. De doelstelling van de intergemeentelijke samenwerking is dat er een professionele en efficiënte organisatiestructuur ontstaat.

Duurzaam bouwen wordt in het coalitieakkoord. De coalitie wil particuliere initiatieven met betrekking tot duurzaam energieverbruik stimuleren (Winterswijk Belang et al., 2010, p. 6).

Burgerparticipatie

Het centraal stellen van de belangen van de burger en het verruimen van de inspraakmogelijkheden, door middel van de *betrokkenenparagraaf*, het politiek café en de charrettes, blijven gehandhaafd (Winterswijk Belang et al., 2010, p. 4). Uit de partijprogramma's van WB (2006, 2010) blijkt dat deze punten ingebracht zijn door WB.

Het betrekken van de burger bij de eigen leefomgeving komt niet aan bod in het coalitieakkoord.

Analyse prestatieafspraken

Van de 31 prestatieonderwerpen komen er 10 aan bod, waarvan 2 zeer beperkt. De onderwerpen; sloop, verkoopbeleid, komen wel in het partijprogramma van WB aan bod maar zijn vervolgens niet terug te vinden in het coalitieakkoord. Beleid met betrekking tot senioren, starters, levensloopbestendig bouwen en de nieuwbouwproductie worden niet in het partijprogramma van WB (2010) besproken maar komen wel in het coalitieakkoord voor. Van de 31 prestatieonderwerpen komen er 6 zowel in het partijprogramma als in het coalitieakkoord voor, 19 onderwerpen komen noch in het coalitieakkoord noch in het partijprogramma aanbod. Doorwerking van het partijprogramma op het coalitieakkoord lijkt hier op zijn plaats. Doordat er maar 2 prestatieonderwerpen zijn afgevalen klopt de stelling: lokale lijsten beloven veel maar maken niets waar niet. Vergelken met Hoogezand komt dit met elkaar overeen.

Tabel 10-E: Analyse coalitieakkoord WB VVD & CDA, 2010.

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		
Nieuwbouwproductie		Kwaliteitsverbetering van de bestaande voorraad geniet voorkeur boven nieuwbouw.
Doelgroep		
Starters		Er wordt gezocht naar mogelijkheden voor starterwoningen en seniorenwoningen.
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverdeling		
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		

Onderwerp	*	Opmerking
Statushouders		
Senioren		Er dient gekeken te worden naar de mogelijkheid voor seniorenwoningen.
Daklozen		
Woon- zorgarrang.		
Algemeen herstruct.		De coalitie geeft voorkeur aan een integrale wijkaanpak.
Sloop		
Samenvoegen woningen		
Woningverbetering		Het zwaartepunt ligt bij kwaliteitsverbetering van bestaande woningen.
Nieuwbouw laagsegment koop		
Verkoopbeleid		
Tussenvormen		
Fysieke omgeving		De leefbaarheid in de kern en het buitengebied krijgt de prioriteit van de coalitie.
Sociale veiligheid		De gemeente Winterswijk moet een veilige gemeente blijven. De gemeente zal haar bijdrage leveren door middel van preventie en het wijkwerk.
Woningkwaliteit		
Duurzaam bouwen		Particuliere initiatieven ter verbetering van de woonsituatie in de zin van duurzaam energieverbruik moet worden gestimuleerd.
Levensloopbestendig bouwen		Bij de wijkaanpak dient er gelet te worden op levensloopbestendig bouwen.
Burgerparticipatie 1.0		Uit het verkiezingsprogramma kan worden opgemaakt dat de burger op tal van vlakken betrokken moet worden met het beleid.
Burgerparticipatie 2.0		
Part. opdrachtgeverschap		
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		
Samenwerking corporaties		

10.F. Prestatieafspraken gemeente Winterswijk & de Woonplaats

De vorige prestatieafspraken tussen de gemeente Winterswijk en de woningcorporatie de Woonplaats waren vastgelegd in 2005 en besloegen de periode 2005 tot en met 2008. In 2005 was Winterswijk's Belang was toen nog niet verkiesbaar en dus ook niet gezeteld in de gemeenteraad. Winterswijk's Belang heeft daarom geen invloed gehad op de prestatieafspraken.

De vigerende prestatieafspraken tussen de gemeente Winterswijk en de Woonplaats zijn vastgesteld in februari 2011 en door Fons Catau (directeur de Woonplaats) en Rik Gommers (wethouder voorgedragen door WB) getekend. De prestatieafspraken (Gemeente Winterswijk & de Woonplaats, 2011) zijn gebaseerd op het woonvisie (Gemeente Winterswijk, 2008) en het ondernemingsplan van de Woonplaats.

Deze paragraaf geeft een uitgebreide analyse van de prestatieafspraken tussen de gemeente Winterswijk en de Woonplaats (2008). In deze paragraaf wordt dezelfde indeling als de voorgaande paragrafen aangehouden. Extra wordt er bij de inhoud van de prestatieafspraken gekeken naar het type afspraken. In tabel 10.F. is te zien welke prestatieonderwerpen aan bod zijn gekomen en welk type prestatieafspraken zijn gemaakt.

Leefbaarheid

Beslissingen over de leefbaarheid van wijken dient zo veel mogelijk bij de bewoners neergelegd te worden. Om de leefbaarheid van wijken in stand te houden is het van belang dat het voorzieningenniveau op peil gehouden wordt.

Groepen senioren en starters

Ook de groep senioren krijgt binnen de prestatieafspraken tussen de gemeente Winterswijk en de Woonplaats (2011) relatief veel aandacht. De groep senioren zal de komende jaren fors toenemen tevens zet de gemeente in op het aantrekken van "nieuwe ouderen". Naast de toenemende omvang van de groep

senioren zullen ook de wensen van deze groep veranderen. Door deze ontwikkelingen zal de vraag naar zorgwoningen en nultreden woningen toenemen (Gemeente Winterswijk & de Woonplaats, 2011, p. 6). Ruim 25% van het totale bezit van de woonplaats zijn nultreden woningen. De Woonplaats zal alle nieuwe woningen bouwen als nultreden woningen m.u.v. woningen voor jongeren. De maatstaf voor levensloopbestendig bouwen is zowel interne als externe toegankelijkheid.

De positie van starters wordt uitvoerig besproken binnen de prestatieafspraken. In eerste instantie wordt aangegeven dat binnen Winterswijk geen sprake is van een kwantitatief tekort voor starters, maar eerder van een kwalitatief tekort. De woningen in de specifieke wijken zijn voor starters niet voldoende aantrekkelijk, terwijl de hoeveelheid woningen in de goedkope prijsklasse wel voldoende is. De Woonplaats zal daarom niet primair inzetten op het realiseren van nieuwe starterswoningen, maar juist de bestaande voorraad goedkope woningen aan laten sluiten op de wensen van de groep starters (Gemeente Winterswijk & de Woonplaats, 2011, p. 5).

Ook het verkoopbeleid van de Woonplaats is gericht op de starters: in eerste instantie dient de Woonplaats woningen aan te bieden aan de groep starters. Om de starterswoningen voor deze groep bereikbaar te houden zal de gemeente Winterswijk de starterslening inzetten (Gemeente Winterswijk, 2011, p. 5).

Woon-zorgarrangementen

Er wordt met betrekking tot woon-zorgarrangementen geen concrete afspraken gemaakt, er wordt alleen een uitspraak gedaan door partijen: "Combinaties van wonen met maatschappelijke functies als zorg worden steeds belangrijker"(p. 6).

Herstructurering

Het accent van het gemeentelijk woonbeleid verschuift van nieuwbouw naar herstructurering van bestaande wijken. Dit kan door renovatie maar ook door vervangende nieuwbouw. De kwaliteit van de bestaande voorraad dient via een integrale wijkaanpak te geschieden. Bij de huidige wijkaanpak wordt met name ingestoken op het sociale aspect van de wijken. Het is van groot belang om de ruimtelijke opgave hierbij te betrekken.

Duurzaam bouwen en regionale samenwerking

Het belang van regionale samenwerking komt in de prestatieafspraken aan bod. In de inleiding komt naar voren dat de prestatieafspraken passen binnen de beleidsmatige kaders van de Provincie Gelderland en de afspraken sluiten aan op het provinciale traject "Kwalitatief Woonprogramma". De uitbreiding van de woningvoorraad in de regio de Achterhoek zal worden uitgebreid aan de hand van de Regionale Woonvisie. Deze wordt pas begin 2011 vastgesteld mocht dit leiden tot het bijstellen van de aantallen in de Winterswijkse Woonvisie, dan zal dit zonedig tot bijstelling van de prestatieafspraken leiden.

De Woonplaats voelt zich maatschappelijk verantwoord om energiezuinige en duurzame woningen te ontwikkelen (Gemeente Winterswijk & de Woonplaats, 2011, p. 10). In de periode 2010-2013 wil de woonplaats een CO2 reductie van 20% realiseren binnen de bestaande woningvoorraad. Ook is de Woonplaats voorstander van het gebruik van duurzame materialen en duurzaam waterbeheer. Niet alleen de woningcorporatie dient hierop verantwoordelijkheid te nemen, ook de huurders moeten worden gestimuleerd om duurzaam om te gaan met energie en drinkwater.

Bij nieuwbouwprojecten is duurzaam bouwen vanzelfsprekend. De gemeente Winterswijk wil dat vanaf 2020 de nieuwbouw energieneutraal is. Ook het energieverbruik van de bestaande gebouwen en woningen moet in 2020 met 50% worden verlaagd.

Burgerparticipatie

De burgerparticipatie wordt in de prestatieafspraken ook nadrukkelijk genoemd. D.m.v. inspraak en participatie kunnen bewoners invloed hebben op de woning en woonomgeving (Gemeente Winterswijk & de Woonplaats, 2011, p. 8).

Analyse prestatieonderwerpen

Van de 31 prestatieonderwerpen komen er 22 aan bod in de prestatieafspraken tussen de gemeente Winterswijk en de Woonplaats. Huursubsidie, daklozen, samenvoegen van woningen, nieuwbouw laag segment koop, tussenvormen en de sociale veiligheid, interactieve beleidsvorming, particulier opdrachtgeverschap en grondbeleid komen niet aan bod in de prestatieafspraken. De onderwerpen interactieve beleidsvorming en sociale veiligheid zijn wel terug te vinden in het partijprogramma van 2006 en 2010 maar deze komen vervolgens niet terug in de prestatieafspraken.

Beleid met betrekking tot de groep daklozen, nieuwbouw in het lage segment, grondbeleid en particulier opdrachtgeverschap zijn wel terug te vinden in de gemeentelijke woonvisie maar komen uiteindelijk niet terug in de prestatieafspraken tussen de gemeente en de woningcorporatie.

Van de 41 geanalyseerde prestatieafspraken blijken er 26 resultaatafspraken te zijn gemaakt. 12 inspanningsafspraken en 3 procesafspraken. Redelijk hard van karakter. Met 3 kwantitatieve afspraken zijn de prestatieafspraken voornamelijk kwalitatief van karakter.

Tabel 10-F: Analyse prestatieafspraken Winterswijk en de Woonplaats.

Onderwerp	*	Opmerking	Type
Kernvoorraad		De Woonplaats bezit momenteel 2.426 woningen.	Uitspraak
		De Woonplaats zal jaarlijks de kernvoorraad monitoren.	Handeling
Nieuwbouw-productie		Er hoeven geen starterswoningen te worden gerealiseerd. Aanpassen huidige voorraad voldoet.	Uitspraak
		Bij de nieuwbouwwijk de Rikker wordt er voornamelijk gebouwd voor jonge gezinnen in het bereikbare en middeldure segment.	Garantie
Doelgroep		De primaire doelgroep van de Woonplaats zijn mensen met een laag inkomen.	Uitspraak
Starters		De Woonplaats zet niet primair in op het realiseren van nieuwe woningen voor starters, er zijn voldoende woningen in de categorie goedkoop en betaalbaar.	Uitspraak
		De gemeente Winterswijk zet de starterslening in om koopwoningen bereikbaar te maken voor starters.	Garantie
		Bij het verkoopbeleid van de woningcorporatie dienen woningen eerst aan starters aangeboden te worden.	Garantie
		Onderdeel van de wijkaanpak is het aantrekkelijk maken van kwalitatief "slechte" woningen voor starters	Garantie
Huurprijsbeleid		Er wordt een passend huurniveau gerealiseerd voor woningen die beschikbaar zijn voor starters.	
Woonruimte-verdelingsbeleid		De woningen worden verdeeld via een lotingsysteem. Indien een kandidaat in aanmerking wil komen voor de huur van een woning bedoeld voor de doelgroep toets de Woonplaats diens inkomen.	Garantie
Huursubsidie			
Gehandicapte		Tevens wordt de doelgroep gevormd door mensen met een fysieke of verstandelijke beperking.	Uitspraak
Statushouders		Asielzoekers behoren tevens tot de doelgroep van het beleid	Uitspraak
Senioren		Door toenemende groep senioren zal de vraag naar seniorenwoningen toenemen.	Uitspraak
		De woonplaats zal alle nieuwe woningen bouwen als nultreden woningen m.u.v. woningen voor jongeren	Garantie
		In het periodieke overleg tussen gemeente en de Woonplaats wordt de noodzakelijk omvang van seniorenwoningen vastgesteld.	Handeling
Daklozen			
Woon- zorgarr.		Combinaties van wonen met maatschappelijke functies als zorg worden steeds belangrijker.	Uitspraak
Algemeen herstruc.		Per wijk wordt een kwaliteitsprofiel opgesteld, hier vanuit wordt gekeken welke wijken kansrijk zijn voor herstructurering.	Handeling
		Op basis van de kwaliteitsprofielen zal worden gestart met de pilot integrale wijkaanpak. Naast de sociale component krijgt ook de fysieke component nadrukkelijk de aandacht. De gemeente zal deze pilot leiden, de woonplaats zal participeren aan dit project en marktpartijen zullen intensief worden benaderd.	Garantie
Sloop		Er kan alleen spraken zijn van sloop als de woningen technisch of economisch het belang om de woningmarkt verliezen.	Garantie
		In de periode 2008-2013 zullen 24 betaalbare woningen worden gesloopt.	Garantie
Samenvoegen woningen			
Woning-verbetering		Het accent zal komen te liggen op herstructurering dit kan door woningverbetering of vervangende nieuwbouw.	Uitspraak
Nieuwbouw laagseg. koop			
Verkoopbeleid		Bij verkoop in eerste instantie aanbieden aan starters.	Garantie
		Woningen die betrokken zijn bij stedelijke herstructurering zullen niet door de Woonplaats worden verkocht.	Garantie
		De woonplaats heeft het voornemen om tot en met 2013 ca. 120 eengezingswoningen te verkopen.	Intentie
Tussenvormen			
Fysieke		Bij de huidige Wijkaanpak wordt met name ingestoken op het sociale aspect van de wijken. Het is echter	Uitspraak

Onderwerp	*	Opmerking	Type
omgeving		van groot belang om de ruimtelijke opgave hierbij te betrekken.	
		Er wordt vooralsnog gestart met een pilot omtrent de integrale wijkaanpak van de wijk.	Garantie
Sociale veiligheid			
Woningkwaliteit		Nieuwbouw dient vanaf 2015 klimaatneutraal te geschieden.	Garantie
		Alle nieuwbouw woningen zullen als nulreden woningen worden gebouwd.	Garantie
Duurzaam bouwen		Vanaf 2015 bouwt de Woonplaats alleen nog maar energieneutraal.	Garantie
		Innovatieve projecten op het gebied van duurzaamheid verdienen nadrukkelijk een kans. Winterswijk en de Woonplaats zetten actief in op het met voorrang behandelen van nieuwe initiatieven.	Intentie
Levensloop-bestendig bouwen		Indien de klant hierom vraagt zal de Woonplaats de woning geschikt maken en houden voor ouderen. Her gaat hierbij voornamelijk om kleine aanpassingen.	Garantie
		De gemeente Winterswijk zet haar ouderenadviseurs in om in een vroeg stadium bewoners bewust te maken van de mogelijkheden die er zijn om door woningaanpassing langer in de huidige woning te blijven wonen.	Garantie
		Noodzakelijk woningaanpassingen zoals een traplift komen in aanmerking voor een gemeentelijke WMO vergoeding.	Garantie
		Daar waar woningaanpassing geen adequate oplossing biedt zal door ouderenadviseurs gewezen worden op de mogelijkheid om te verhuizen. De Woonplaats garandeert dat er voor deze groep voldoende woningen beschikbaar zijn.	Garantie
Burger-participatie 1.0		De gemeente en de Woonplaats hechten nadrukkelijk grote waarde aan het overleg met bewoners. Door inspraak en participatie kunnen bewoners invloed hebben op de woning en de woonomgeving.	Garantie
Burger-participatie 2.0			
Part. opdracht.			
Verdeling van Kosten		Ten aanzien van de integrale wijkaanpak is sprake van gezamenlijke inspanning ten aanzien van de financiering.	Garantie
Finan. continuïteit		De gemeente Winterswijk zorgt staat als achtervang garant voor een deel van de leningen van de Woonplaats.	Garantie
Grondbeleid			
Samenwerking		Woningcorporatie en de gemeente zullen begin 2011 een woningmarktonderzoek uitvoeren.	Handeling
		1x per kwartaal hebben gemeente en de Woonplaats regulier overleg	Proces
		Per jaar wordt een jaarprogramma vastgesteld waarbij alle afspraken worden voorzien van een tijdspad.	Proces
		Een herziening van de prestatieafspraken geschiedt over drie jaar in 2012	Proces

Bron: Gemeente Winterswijk & de Woonplaats, 2011; Eigen bewerking

11 Gemeente Delfzijl

10.A. Partijprogramma PvdA Delfzijl 2006

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van het partijprogramma van de PvdA Delfzijl uit 2006. Bij de analyse van het partijprogramma komen eerst de onderwerpen aan bod die betrekking hebben op de lokale volkshuisvesting: de leefbaarheid, de doelgroepen senioren en starters, woon-zorgarrangementen en herstructurering. Vervolgens wordt er gekeken naar de interlokale onderwerpen: regionale samenwerking en duurzaamheid. De mate van betrokkenheid van de burger (interactieve beleidsvorming en burgerparticipatie) wordt daarna onderzocht. Tot slot wordt er gekeken hoeveel prestatieonderwerpen er in het partijprogramma aan bod komen, dit geeft de scope van het partijprogramma van de PvdA aan. Een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen (Severijn, 2009) die worden aangehaald in het partijprogramma van de PvdA (2006) is te vinden in bijlage 11.a.

Leefbaarheid

Leefbaarheid krijgt binnen het partijprogramma (PvdA Delfzijl, 2006) de nodige aandacht. In het partijprogramma geeft de PvdA aan dat zij zich willen inzetten voor het in standhouden en daar waar nodig verbeteren van de leefbaarheid binnen de wijken van de gemeente Delfzijl. Om de leefbaarheid te verbeteren wordt er gestreefd naar het uitbreiden van winkelfuncties binnen de grote dorpskernen (PvdA Delfzijl, 2006, p. 2, 6). Het verbeteren van de leefbaarheid dient vorm te krijgen aan de hand van wijk- en buurtbeheer.

Naast het verbeteren van de fysieke leefbaarheid komt de sociale leefbaarheid in het partijprogramma ook aan bod (PvdA Delfzijl, 2006, p. 4). Sociale onveilige plekken binnen de gemeente dienen in overleg met wijk- en buurtbeheer te worden bestreden. De gemeente dient extra aandacht te besteden aan overlastgebieden.

Groepen: senioren en starters

De positie van de groep senioren met betrekking tot het volkshuisvestingsbeleid wordt in het partijprogramma uitvoerig besproken. Woningen van senioren dienen niet zomaar gesloopt te worden, maar dienen aangepast te worden aan de behoeften van senioren. Wanneer sloop onvermijdelijk is dienen senioren met voorrang binnen de woonwijk gehuisvest te worden. Verder dienen er bij nieuwbouwplannen eisen gesteld te worden ten aanzien van de bereikbaarheid voor ouderen en gehandicapten, het zogenaamde levensloopbestendig bouwen (PvdA Delfzijl, 2006, p. 12).

De positie van starters ten aanzien van de volkshuisvesting komt niet in het partijprogramma aan bod.

Woon-zorgarrangementen

Er wordt relatief weinig aandacht besteed aan de woon-zorgarrangementen. Er wordt alleen gesteld dat de gemeente huisvesting in combinatie met wonen en welzijn moet combineren.

Herstructurering

In de 2^e fase van het herstructureringsproces dient de nadruk te liggen op kleinschalige herstructurering en minder op sloop. Ook dient er lering getrokken te worden uit de grootschalige herstructureringsprojecten in Delfzijl-Noord en –West. In de herstructureringswijken waar woningen worden gesloopt, worden nieuwe huur- en koopwoningen gebouwd die voor de wijkbewoners bereikbaar zijn.

Regionale samenwerking en duurzaam bouwen

De PvdA Delfzijl geeft in het partijprogramma aan dat samenwerking met andere gemeenten onontkoombaar is. De samenwerking dient eerst binnen de regio gezocht te worden met de gemeenten:

Appingedam, Loppersum en Eemsum. Bij overstijgende vraagstukken dient er overleg gevoerd te worden met de provincie Groningen.

Duurzaam bouwen komt in het partijprogramma aan bod. De PvdA Delfzijl wil dat duurzaam bouwen zoals dit is vastgesteld in de notitie duurzaam bouwen wordt opgenomen in het gemeentelijk bouwbesluit (PvdA Delfzijl, 2006, p. 14).

Burgerparticipatie

De PvdA wil een gemeente waarbij iedereen zich verantwoordelijk voelt voor de kwaliteit van het bestuur. In de komende raadsperiode zal er daarom meer aandacht worden besteed aan contacten met burgers, groeperingen en organisaties binnen de gemeente. De PvdA wil de inspraak dermate regelen dat burgers bij bepaalde beleidsontwikkelingen invloed kunnen uitoefenen op de nog te nemen beslissingen van de gemeenteraad. Bij de ontwikkeling van wijkplannen en dorpsvisies waarborgt de gemeente de inspraak van burgers (PvdA, 2006, p. 11).

Ook is de PvdA (2006, p. 7) voorstander van het versterken van de rol van de burger bij het wijkbeheer. De burgers dienen ook nadrukkelijk betrokken te worden bij de herstructurering van hun wijk. Burgerparticipatie 2.0 wordt niet in het partijprogramma aangehaald.

Ideologie

De landelijke PvdA ideologie werkt duidelijk door in het partijprogramma van de lokale PvdA afdeling in Delfzijl. De principes van de PvdA; eerlijk verdelen van inkomens, kennis en macht en het opkomen en solidair zijn voor zwakkere in de samenleving, worden in de inleiding aangehaald. Ook het onevenredig snijden in de inkomens van de zwakkere groepen door het huidige kabinet wordt in het partijprogramma besproken (PvdA Delfzijl, 2006, p. 9).

Analyse prestatieafspraken

Van de 31 prestatieafspraken komen er 14 aan bod in het partijprogramma van de PvdA Delfzijl. De scope van het partijprogramma is hierdoor noch breed noch eng te noemen. Wat opvalt is dat beleid met betrekking tot de groepen starters, daklozen en statushouders niet aan bod komen. Ook de activiteiten: samenvoegen woningen, nieuwbouw laagsegment koop en tussenvormen worden niet besproken. Verder komt het grondbeleid, financiële continuïteit, woonruimteverdelingsbeleid, huurprijsbeleid, huursubsidiebeleid, de woningkwaliteit, particulier opdrachtgeverschap, verdeling van de kosten en samenwerking met de woningcorporaties niet aan bod.

Tabel 11-A: Analyse Partijprogramma PvdA Delfzijl, 2006.

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		Er dienen voldoende huurwoningen beschikbaar te zijn voor de personen die hierop aangewezen zijn.
Nieuwbouwproductie		De komende jaren dienen er 659 woningen te worden gebouwd.
Doelgroep		Er dienen voldoende huurwoningen beschikbaar te zijn voor de personen die hierop aangewezen zijn.
Starters		
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverdeling		
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		Voor mensen met een geestelijke of lichamelijke handicap moet aangepaste huisvesting mogelijk zijn.
Statushouders		
Senioren		De woningen van ouderen worden zoveel mogelijk aan hun behoefte aangepast en dus niet gesloopt. Waar sloop onvermijdelijk is dienen ouderen zoveel mogelijk binnen hun eigen woonomgeving te worden gehuisvest.
Daklozen		
Woon- zorgarrang.		De gemeente moet wonen in combinatie met zorg en welzijn voor ouderen stimuleren.
Algemeen herstruct.		Herstructurering binnen de kern Delfzijl is een van de voorwaarden om te komen tot een bruisende gemeente. Bij de herstructurering van de wijken dienen de bewoners intensief betrokken te worden. Bij de 2 ^e fase van het herstructureringsproject dient de nadruk te worden gelegd op kleinschalig herstructureren en minder op sloop.
Sloop		De uitvoering van sloopprogramma's op slooplocaties dienen op de ontwikkelingen binnen de wijk te

Onderwerp	*	Opmerking
		worden afgestemd.
Samenvoegen woningen		
Woningverbetering		Woningen voor senioren dienen aangepast te worden aan hun behoeften in plaats van gesloopt.
Nieuwbouw laagsegment koop		
Verkoopbeleid		
Tussenvormen		
Fysieke omgeving		De PvdA zet zich in voor het in standhouden en waar nodig verbeteren van de leefbaarheid.
Sociale veiligheid		Sociale onveilige plekken moeten in overleg met het buurtbeheer worden bestreden.
		Veiligheid op straat is volgens de PvdA een van de belangrijkste maatschappelijke onderwerpen.
		Er dient extra aandacht uit te gaan naar overlastgebieden.
Woningkwaliteit		
Duurzaam bouwen		De voorwaarden voor duurzaam bouwen, die zijn vastgelegd in de notitie duurzaam bouwen, dienen opgenomen te worden in de gemeentelijke bouwverordening.
Levensloopbestendig bouwen		Aan nieuwbouwplannen worden eisen gesteld ten aanzien van toegankelijkheid van ouderen en gehandicapten, het zogenaamde levensloopbestendig bouwen.
Burgerparticipatie 1.0		De PvdA is voorstander voor het versterken van de rol van de burger in de wijk.
		Bewoners dienen te worden betrokken bij alle aangelegenheden binnen de wijk.
		De komende raadsperiode wil de PvdA de contacten met de burgers, groeperingen en organisaties vergroten. PvdA wil burgers zodanig inspraak geven bij bepaalde beleidsontwikkelingen dat ze invloed uit kunnen oefenen op de nog te nemen beslissingen in de gemeenteraad.
Burgerparticipatie 2.0		
Part. opdrachtgeverschap		
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		
Samenwerking corporaties		

Bron: PvdA Delfzijl, 2006; eigen bewerking

11.B Coalitieakkoord PvdA Delfzijl, CU & VVD 2006

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van het coalitieakkoord tussen PvdA, CU & VVD. Een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen, volgens de indeling van Severijn (2009), die worden aangehaald in het coalitieakkoord (PvdA et al., 2006) is te vinden in tabel 11.B.

Leefbaarheid

De kwaliteit van de woonomgeving is volgens de coalitie van groot belang. De partijen geven aan dat ze zich in zullen zetten voor de leefbaarheid en veiligheid in de woonwijken. Er wordt alleen gesteld dat de partijen zich in willen zetten voor het verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid binnen de woonwijken en buitendorpen (PvdA et al., 2006, p. 4). Ook het wijk- en buurtbeheer is een van de speerpunten van de coalitie.

Binnen de gemeente Delfzijl dient de veiligheid van de verschillende wijken in kaart te worden gebracht. Vervolgens moet er in een veiligheidplan de criminaliteit, overlast en verkeersonveiligheid worden aangepakt (PvdA et al., 2006, p. 5).

Groepen: senioren en starters

De huisvesting voor ouderen wordt beperkt genoemd in het coalitieakkoord er wordt enkel gesteld dat huisvesting voor ouderen dient te worden gestimuleerd.

De positie van starters op de woningmarkt komt in het coalitieakkoord (PvdA et al., 2006) niet aan bod.

Woon-zorgarrangementen

In het coalitieakkoord (PvdA et al., 2006) komt evenals in het partijprogramma van de PvdA (2006) beleid met betrekking tot woon-zorgarrangementen beperkt voor. “Huisvesting in combinatie met zorg en welzijn dient te worden gestimuleerd”. Hoe dit concreet dient te gebeuren wordt niet besproken.

Herstructurering

De herstructureringsopgave binnen de gemeente dient kleinschaliger uitgewerkt te worden en de hoeveelheid sloop in deze herstructureringswijken dient verminderd te worden (PvdA et al, 2006, p. 4).

Duurzaam bouwen en regionale samenwerking

Duurzaamheid wordt ook beperkt aangehaald “duurzaam bouwen dient ook bij het vervolg van de herstructurering gestalte te krijgen” (PvdA et al, 2006, p. 4).

Het verwerven van Europese subsidies dient in samenwerking met andere gemeenten te geschieden. Samenwerking met de gemeenten op andere gebieden ligt ook voor de hand (PvdA et al., 2006, p. 8).

Burgerparticipatie

Er dienen volgens de coalitie voorstellen te komen om de betrokkenheid van de burger bij het gemeentelijk beleid te vergroten. Sterke betrokkenheid kan worden bevorderd door allerlei vormen van inspraak. Zo dienen er bijvoorbeeld structurele vormen van overleg met burgergroeperingen georganiseerd te worden. Ook is in het coalitieakkoord aangegeven dat de invloed van de burger op de eigen leefomgeving vergroot moet worden (PvdA et al., 2006, p. 2).

Analyse prestatieonderwerpen

Van de 31 prestatieonderwerpen komen er 11 onderwerpen aan bod, waarvan beleid met betrekking tot de kernvoorraad en nieuwbouwproductie beperkt. De prestatieonderwerpen die besproken worden in het partijprogramma van de PvdA 2006 lijken door te werken op het coalitieakkoord (PvdA et al., 2006). Er komen geen prestatieonderwerpen aan bod in het coalitieakkoord die niet in het partijprogramma aan bod komen. De onderwerpen gehandicapten, woningverbetering en levensloopbestendig bouwen komen wel in het partijprogramma van de PvdA (2006) voor maar niet in het coalitieakkoord (PvdA et al., 2006).

Tabel 11-B: Analyse Coalitieakkoord PvdA Delfzijl, ChristenUnie & VVD, 2006-2010.

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		Er dienen voldoende huurwoningen beschikbaar te zijn voor de personen die daarop aangewezen zijn.
Nieuwbouwproductie		De contingenten zullen door de ontwikkelingsmaatschappij worden bennut.
Doelgroep		Er dienen voldoende huurwoningen beschikbaar te zijn voor de personen die daarop aangewezen zijn.
Starters		
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverdeling		
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		
Statushouders		
Senioren		Huisvesting voor ouderen dient te worden gestimuleerd.
Daklozen		
Woon- zorgarrang.		Huisvesting in combinatie met wonen en zorg dient te worden gestimuleerd.
Algemeen herstruct.		Herstructurering moet minder gericht zijn op sloop en meer op kleinschaligheid.
Sloop		Herstructurering moet minder gericht zijn op sloop en meer op kleinschaligheid.
Samenvoegen woningen		
Woningverbetering		
Nieuwbouw laagsegment koop		
Verkoopbeleid		
Tussenvormen		
Fysieke omgeving		De coalitie wil dat er geïnvesteerd wordt in de leefbaarheid.
Sociale veiligheid		De coalitie wil dat er geïnvesteerd wordt in de veiligheid
		De mate van (on)veiligheid moet in kaart worden gebracht om vervolgens overlast, criminaliteit en verkeersonveiligheid terug te dringen.

Onderwerp	*	Opmerking
Woningkwaliteit		
Duurzaam bouwen		Het onderwerp duurzaam bouwen dient ook tijdens het vervolg van de herstructurering gestalte te krijgen.
Levensloopbestendig bouwen		
Burgerparticipatie 1.0		De gemeente dient burgers te sterker te betrekken bij de eigen woonomgeving.
		De burger dient sterkere invloed te krijgen op de inrichting van de eigen directe leefomgeving.
		Er dienen commissies ingesteld te worden voor belangrijke thema's waar belangenorganisaties hun visie kunnen inbrengen.
Burgerparticipatie 2.0		
Part.		
Opdrachtgeverschap		
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		
Samenwerking corporaties		

(*) Niet aan bod is rood, zeer oppervlakkig aan bod is oranje, wel aan bod is groen gearceerd.

Bron: PvdA Delfzijl et al., 2006.

11.C Prestatieafspraken gemeente Delfzijl & Acantus

De prestatieafspraken tussen de gemeente Delfzijl en Acantus zijn een dag voor de verkiezingen van 3 maart 2010 vastgelegd. In de gemeente Delfzijl was een ontwikkelingsmaatschappij werkzaam: de ontwikkelingsmaatschappij Delfzijl (OMD). Vanwege de beëindiging van de samenwerking in de OMD hebben de gemeente Delfzijl en Acantus afgesproken om voor de kern van Delfzijl voor de komende vier jaar prestatieafspraken te maken. De prestatieafspraken zijn gebaseerd op het coalitieprogramma van 2006 (PvdA et al.). Het partijprogramma van de PvdA 2006 heeft op haar beurt invloed gehad op de inhoud van het coalitieprogramma. In tabel 11.C. is te zien welke prestatieonderwerpen aan bod zijn gekomen.

Leefbaarheid

De leefbaarheid krijgt veel aandacht binnen de prestatieafspraken. Het verbeteren van de leefbaarheid binnen de gemeente Delfzijl is een enorme opgave. Het versterken van het centrum van Delfzijl is een belangrijke opgave evenals het bundelen van de accommodaties. Voor de wijken en dorpen binnen de gemeente dienen er toekomstvisies opgesteld te worden (Gemeente Delfzijl & Acantus, 2010, p. 8). Het zorgen voor een goede leefbaarheid binnen de gemeente is een opdracht waar zowel Acantus als de gemeente Delfzijl de verantwoordelijkheid voor dragen. De gemeente draagt deze verantwoordelijkheid vanuit de WMO en het stedelijk beheer. Acantus is verantwoordelijk vanuit de taakstelling uit het BBSH. Acantus zal per jaar een leefbaarheidsbudget van €75.000 beschikbaar stellen voor de 40+ wijken. Dit zal worden afgestemd met het bewonersplatform.

Voor de 40+ wijk Delfzijl Noord zal naast het regulier onderhoud van de woonomgeving en huurwoningen extra buurtbeheer worden ingezet en meer aandacht aan de sociale infrastructuur worden besteed. Om sociale overlast te bestrijden wordt het project buurtbemiddeling gestart. Verder worden de werkzaamheden in het multifunctioneel centrum uitgebreid om de sociale veiligheid en de leefbaarheid te verbeteren.

Groepen senioren en starters

In de prestatieafspraken wordt allereerst erkent dat de vergrijzing en het aantal zorgbehoevende ouderen de komende jaren binnen de gemeente zullen toenemen (Gemeente Delfzijl & Acantus, 2010, p. 10). Dit vraagt de komende jaren om extra inspanningen om de senioren zo lang mogelijk zelfstandig te kunnen laten wonen. Het gaat hierbij om zowel de huisvesting als de voorzieningen. Er dienen meer levensloopbestendige woningen te worden gerealiseerd dit kan door bestaande woningen aan te passen, wanneer dit niet voldoende is moet er gedacht worden aan vervangende nieuwbouw. De gemeente Delfzijl start met het realiseren van steun- en informatiepunten per dorp, de zogenaamde Steunstee.

De positie van de groep starters wordt binnen de prestatieafspraken beperkt besproken. Wel wordt er ingegaan om de groep jongeren die problemen ondervinden met het beschikken over de juiste huisvesting. Acantus zal de komende jaren extra woningen uit de goedkope huurvoorraad gericht beschikbaar stellen voor jongeren tot 27 jaar. De gemeente geeft aan gebruikt te maken van de startersregeling. De gemeente zal een fonds oprichten die de financiële risico's draagt van aan- en verkoop van de huidige woning van particulieren, dankzij deze regeling komen meer woningen aan de onderkant van de markt vrij waardoor starters een kans krijgen (Gemeente Delfzijl & Acantus, 2010, p. 11, 17).

Woon-zorgarrangementen

De gemeente Delfzijl legt in de prestatieafspraken vast dat zij de komende jaren starten met de realisatie van Steunstees, zogenaamde steun en informatie punten voor ouderen binnen kleinere kernen. Dit zijn echter geen woon-zorgarrangementen (Gemeente Delfzijl & Acantus, 2010, p. 10).

Herstructurering

In de prestatieafspraken komt de herstructurering ook aan bod. De gemeente neemt het bouw- en woonrijp maken van de herstructureringslocaties voor haar rekening. De gemeente Delfzijl zal voor 1 maart 2010 een plan indienen voor de herstructurering van de zogenaamde 40+ wijk: Delfzijl-Noord.

In de prestatieafspraken wordt aangegeven dat de herstructurering van Delfzijl-Noord van een andere aard is dan de herstructurering van de wijk Over de Gracht/Scheepvaartbuurt. De wijk over de Gracht/Scheepvaartbuurt wordt kleinschalig geherstructureerd.

De door de herstructurering ontstane lege plekken in de wijk Delfzijl-Noord dienen zoveel mogelijk voorkomen te worden. Daar waar toch lege ruimtes ontstaan dienen deze zoveel mogelijk bij te dragen aan de leefbaarheid van de wijk.

Duurzaam bouwen en regionale samenwerking

Duurzaamheid krijgt binnen de prestatieafspraken relatief veel aandacht. Duurzaamheid is bij de revitalisering een belangrijke doelstelling. De herinrichting van Delfzijl geschiedt volgens de principes van duurzame stedenbouw, duurzaam aanpasbaar bouwen van woningen (Gemeente Delfzijl & Acantus, 2010, p. 11). Acantus wil samen met de gemeente Delfzijl een pilot opzetten om het energiegebruik van bestaande huurwoningen te verbeteren. De resultaten van deze pilot worden ingezet om bij deel van de bestaande bezit van Acantus het energiegebruik te verbeteren (Gemeente Delfzijl & Acantus, 2010, p. 11).

Het belang van regionale samenwerking wordt in de prestatieafspraken tussen de gemeente Delfzijl & Acantus (2010) benadrukt. Allereerst wordt in de prestatieafspraken beschreven dat de gemeente Delfzijl en de buurgemeenten Eemshaven, Appingedam en Loppersum te maken hebben met een daling van de bevolking. Deze daling brengt specifieke gevolgen met zich mee zoals vergrijzing en ontgroening van de bevolking. De gemeenten hebben hun krachten gebundeld en een Pact van de Regio Eemshaven opgesteld (Gemeente Delfzijl & Acantus, 2010, p. 3). De Delfzijlse gemeenteraad heeft ingestemd met de afspraken zoals deze in het Pact gemaakt zijn. Het Pact is samen met de visie van Acantus een van de basisrapporten waar de prestatieafspraken op gebaseerd zijn.

Burgerparticipatie

In de prestatieafspraken wordt onderstreept dat betrokkenheid van bewoners bij de opstelling en uitvoering van plannen door de gemeente en Acantus belangrijk is (Gemeente Delfzijl & Acantus, 2010, p. 20). Acantus en de gemeente werken samen binnen de structuur van het wijkgericht werken en bieden aan om op wijkniveau gezamenlijk te overleg met bewonersorganisaties. Het leefbaarheidsbudget wat door Acantus is vastgesteld op €300.000, hiervan wordt €75.000 ingezet in de 40+ wijken. Deze inzet wordt met het Bewonersplatform Delfzijl overlegd.

Krimp

Het onderwerp krimp speelt sterk in de prestatieafspraken. Ten eerste wordt er erkent dat de gemeente Delfzijl onderdeel uit maakt van het krimpgebied Noordoost Groningen (Gemeente Delfzijl & Acantus, p. 3). De krimp in de gemeente Delfzijl wordt krijgt uitvoerig de aandacht. Het doel van het verbeteren van de

leefomgeving is om de krimp in de regio positief te beïnvloeden. Het verbeteren van de leefomgeving moet gerealiseerd worden door herstructurering (waarvan permanente sloop een onderdeel is), het verbeteren van het voorzieningen niveau en het verbeteren van de sociale leefomgeving.

Analyse prestatieonderwerpen

Van de 31 prestatieonderwerpen worden er 18 prestatieonderwerpen besproken. In het partijprogramma van 2006 komen de prestatieonderwerpen omvang van de kernvoorraad, de doelgroep, gehandicapten en woon-zorgarrangementen nog wel aan bod terwijl deze niet in de prestatieonderwerpen worden vastgelegd.

Van de 40 prestatieafspraken zijn er 27 prestatieafspraken te definiëren als resultaatafspraken, 11 als inspanningsafspraken en 2 als procesafspraken. Kwalitatief kwantitatief

Tabel 11-4: Prestatieafspraken Gemeente Delfzijl & Acantus 2010

Onderwerp	*	Opmerking	Type
Kernvoorraad			
Nieuwbouw-productie		Acantus dient nog 78 sociale huurwoningen te realiseren (aanvangshuur lager dan €647, 53).	Garantie
		De gemeente maakt de nieuwe woonlocaties bouw- en woonrijp.	Garantie
		De gemeente zal publiekrechtelijke instrumenten ten behoeven van realisatie inzetten (WVG en onteigening).	Garantie
Doelgroep			
Starters		Voor jongeren tot 27 jaar worden extra woningen uit de goedkope huurvoorraad beschikbaar gesteld.	Garantie
		De gemeente Delfzijl maakt gebruik van de startersregeling.	Garantie
Huurprijsbeleid			
Woonruimte-verdelingsbeleid		Er worden extra woningen uit de goedkope huurvoorraad beschikbaar gesteld aan jongeren tot 27 jaar.	Garantie
Huursubsidie			
Gehandicapte			
Statushouders			
Senioren		De gemeente krijgt te maken met vergrijzing hiervoor dienen extra levensloopbestendige woningen te worden gerealiseerd en de voorzieningen moeten worden uitgebreid.	Intentie
Daklozen			
Woon- zorgarr.		De gemeente start met de realisatie van zogenaamde Steunstees. Dit zijn geen woon-zorgcomplexen	
Algemeen herstruc.		De gemeente dient herstructureringslocaties bouw- en woonrijp te maken.	Garantie
		Acantus erkent dat de herstructurering van over de Gracht afgerond dient te worden.	Uitspraak
		De gemeente zal publiekrechtelijke instrumenten, daar waar noodzakelijk ten behoeven van realisatie inzetten (WVG en onteigening).	Intentie
Sloop		Acantus draagt de sloopwoningen (62 stuks) over aan de gemeente Delfzijl.	Garantie
		De boekwaarde wordt per ingebrachte woningen gesteld op €5.445 per woning, plus de sloopkosten en de beheerkosten voor zover deze samenhangen met de leegstand binnen het sloopprogramma.	Garantie
		De gemeente betaald de door Acantus gesloopte woningen af.	Garantie1
		Daar waar gesloopt wordt dient dit zo min mogelijk te leiden tot lege ruimtes.	Intentie
		Structurele leegstand van langer dan een jaar leidt tot een sloopverplichting.	Garantie
Samenvoegen woningen			
Woning-verbetering		De huidige voorraad voldoet vaak niet aan de wensen van de woningzoekende, belangrijk punt is daarom de kwaliteitsverbetering van de bestaande woningen.	Intentie
Nieuwbouw laagsegment koop			
Verkoopbeleid		Er vindt een heroriëntatie plaats van de verkoopafspraken omtrent het corporatie bezit aan particulieren.	Handeling
Tussenvormen		Acantus doet onderzoek naar de mogelijkheid om instrumenten ter verbetering van de doorstroming tot te passen zoals koopgarant.	Handeling
		De gemeente richt een fonds op die de financiële risico's draagt voor aan- en verkoop van de huidige woningen van particulieren	Garantie
Fysieke omgeving		Voor de verschillende wijken en dorpen binnen de gemeente dienen toekomstvisies opgesteld te worden.	Intentie
		Er wordt een plan opgesteld voor de herstructurering van Delfzijl Noord.	Handeling
		De verantwoordelijkheid voor het zorgen voor een goede leefbaarheid ligt zowel bij de gemeente als bij Acantus.	Uitspraak
		Acantus zal jaarlijks een leefbaarheidsbudget beschikbaar stellen van €75.000 voor de 40+ wijken.	Garantie
Sociale veiligheid		Er wordt een plan opgesteld voor de herstructurering van Delfzijl Noord.	Handeling
		Voor Delfzijl Noord zal er meer aandacht worden besteed aan de sociale infrastructuur. Ook zal er extra	Garantie

Onderwerp	*	Opmerking	Type
		buurtbeheer worden ingezet.	
Woningkwaliteit			
Duurzaam bouwen		Samen met de gemeente Delfzijl wil Acantus een pilot opzetten om ervaring op te doen met energetisch verbeteren van bestaande huurwoningen. Op basis van de pilot zullen meerdere bestaande huurwoningen van Acantus worden aangepast.	Handeling
		Duurzaamheid is een belangrijke doelstelling bij de revitalisering van bestaande wijken.	Uitspraak
		Voor de wijk Tuikwerd wordt een wijkontwikkelingsplan opgesteld waarin aandacht wordt besteed aan onder andere de isolatie van woningen.	Garantie1
Levensloopbestendig bouwen		Gezien de vergrijzing en toename van zorgbehoevende ouderen is het van belang levensloopbestendige woningen te realiseren.	Intentie
		De levensloopbestendige woningen kunnen worden gerealiseerd door de bestaande woningen aan te passen, wanneer dit onvoldoende blijkt te zijn moet er vervangende nieuwbouw plaats vinden.	
		Bestaande woningen dienen opgeplust te worden	Intentie
Burgerparticipatie 1.0		Het leefbaarheidsbudget zal in samenwerking met bewoners worden bepaald.	Handeling
		Er worden wijkagenda's opgesteld, hierin staat welke maatregelen genomen moeten worden. De gemeente is eind verantwoordelijke voor deze agenda's.	Handeling
		Het uitvoeren van plannen vindt plaats binnen de structuur van wijkgericht werken. Waarbij overleg wordt gevoerd met bewonersorganisaties.	Garantie
Burgerparticipatie 2.0			
Part. opdracht.			
Verdeling van Kosten		Acantus draagt sloopwoningen over aan de gemeente Delfzijl. De boekwaarde wordt per ingebrachte woningen gesteld op €5.445 per woning, plus de sloopkosten en de beheerkosten voor zover deze samenhangen met de leegstand binnen het sloopp programma.	Garantie
Finan. continuïteit		De gemeente Delfzijl neemt een financiële garantiepositie in achter het WSW en het Rijk, hierdoor heeft de corporatie meer ruimte om te investeren in de volkshuisvesting	Garantie
Grondbeleid		Uitgifte van grond voor de bouw van verkoopwoningen, voorzieningen en bedrijven vindt plaats tegen marktconforme prijzen	Garantie
		Grond met betrekking tot sociale huurwoningen vindt plaats tegen €8.329,62 per woning	Garantie
Samenwerking		Acantus en Delfzijl zullen zich gezamenlijk inspannen concrete plannen voor subsidiemogelijkheden in te dienen.	Intentie
		Er dient voor de samenwerking tussen Acantus en Delfzijl een projectorganisatie gerealiseerd te worden.	Proces
		Er zal minimaal 5x per jaar bestuurlijk overleg plaats vinden.	Proces

11.D Partijprogramma PvdA Delfzijl 2010

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van het partijprogramma van de PvdA Delfzijl uit 2010. Tabel 11.E geeft een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen die aan bod zijn gekomen in het partijprogramma van de PvdA (2010).

Leefbaarheid

De leefbaarheid binnen de gemeente Delfzijl komt in het programma van de PvdA Delfzijl uitvoerig aan bod. In samenwerking met woningcorporaties dienen er afspraken gemaakt te worden over het verbeteren van de leefbaarheid in wijken en dorpen (PvdA Delfzijl, 2010, p. 7). De PvdA vindt het van belang dat de gemeente samenwerkingsverbanden stimuleert, experimenteerruimte toestaat en initiatieven initieert die de leefbaarheid ten goede komen. Ook dient het verbeteren van de leefbaarheid in samenwerking met de bewoners te geschieden. De gemeente dient burgers in een vroeg stadium bij de plannen te betrekken (PvdA Delfzijl, 2010, p. 10).

De sociale leefbaarheid wordt in het partijprogramma ook aan gehaald. De PvdA vindt dat er een einde moet komen aan de overlast op straat. De PvdA vindt dat er ook actie ondernomen moet worden tegen burgers die woonoverlast veroorzaken. De burger moet voor het verbeteren van de sociale veiligheid een vast aanspreekpunt in de vorm van een wijkagent aangewezen krijgen. Verder dienen er afspraken gemaakt te worden met woningcorporaties over hoe er omgegaan dient te worden met huurproblemen en overlast. Bij de herstructurering van bestaande wijken dient er rekening gehouden te worden met extra groen, waar de burger kan ontmoeten en sporten.

Groepen senioren en starters

De PvdA geeft aan dat ze aandacht hebben voor groepen woningzoekende die het moeilijk hebben onder andere ouderen (PvdA, 2010, p. 7). De partij is van mening dat ouderen en mensen met een handicap zolang mogelijk in hun eigen leefomgeving moeten kunnen wonen. Verder is het van belang dat de gemeente openbare gebouwen toegankelijk maakt en houdt voor senioren.

De PvdA Delfzijl is van mening dat de gemeente de verantwoordelijkheid heeft om de groep starters te huisvesten. De PvdA Delfzijl (2010, p. 7) wil matregelen stimuleren die ervoor zorgen dat er betaalbare woningen voor starters vrijkomen.

Woon-zorgarrangementen

Er wordt niet expliciet ingegaan op de rol van woon-zorgarrangementen. Er wordt enkel gesteld dat er gezorgd moet worden voor een goed en bereikbaar voorzieningenniveau op het gebied van welzijn en zorg (PvdA Delfzijl, 2010, p. 8).

Herstructurering

De PvdA Delfzijl (2010) wil de komende jaren dat de woongebieden in Delfzijl geherstructureerd worden. In herstructureringsgebieden dient er meer aandacht te komen voor de ontwikkeling van speelvelden.

Duurzaam bouwen en regionale samenwerking

Nu de herstructurering van de bestaande wijken stagneert dienen er met woningcorporaties afspraken gemaakt te worden over woningverbetering en isolatie (PvdA, 2010, 7).

De PvdA Delfzijl vindt een hechtere en effectievere samenwerking tussen de gemeenten in het Eemsdeltagebied noodzakelijk om de verschillende opgaven het hoofd te bieden. Daarom wil de PvdA voor de komende raadsperiode blijven investeren in regionale verhoudingen.

Burgerparticipatie

Het betrekken van de burger bij de eigen leefomgeving komt in het partijprogramma van de PvdA Delfzijl (2010) aan bod. Het verbeteren van de leefbaarheid dient volgens de PvdA Delfzijl (2010) te geschieden in samenwerking met de bewoners.

De PvdA vindt het van belang dat burgers meer dan een keer per 4 jaar hun stem kunnen laten horen. Daarom wil de PvdA dat de gemeente Delfzijl de burgers in een vroeg stadium bij plannen betrekken (PvdA Delfzijl, 2010, p. 10).

Ideologie

Ook het partijprogramma van de PvdA Delfzijl uit 2010 begint met het beschrijven van de sociaal democratische waarden; vrijheid, democratie, duurzaamheid en solidariteit.

Analyse prestatieonderwerpen

Van de 31 prestatieonderwerpen komen er 15 aan bod in het partijprogramma van de PvdA Delfzijl (2010).

Tabel 10-D: Analyse partijprogramma PvdA Delfzijl, 2010

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		Er dienen afspraken gemaakt te worden over aantallen woningen (p. 7).
Nieuwbouwproductie		Er dienen nieuwe woonmogelijkheden te komen aan het nieuwe water achter de dijken.
Doelgroep		
Starters		De overheid draagt de verantwoordelijkheid over het huisvesten van de groep starters.
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverdeling		
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		Zo lang mogelijk thuis laten wonen van gehandicapten
Statushouders		

Onderwerp	*	Opmerking
Senioren		De overheid draagt de verantwoordelijkheid over het huisvesten van de groep ouderen. Zo lang mogelijk thuis laten wonen van senioren.
Daklozen		De overheid draagt de verantwoordelijkheid over het huisvesten van de groep dak- en thuislozen.
Woon- zorgarrang.		
Algemeen herstruct.		PvdA vindt herstructurering van woongebieden in Delfzijl noodzakelijk.
Sloop		
Samenvoegen woningen		
Woningverbetering		Het verouderde woningbestand dient een kwaliteitsimpuls te krijgen.
Nieuwbouw laagsegment koop		
Verkoopbeleid		
Tussenvormen		Door het toepassen van erfpacht moet de gemeente Delfzijl een bijdrage leveren aan het tegengaan van de stagnatie op de woningmarkt.
Fysieke omgeving		De gemeente moet afspraken maken met woningcorporaties over het verbeteren van de leefbaarheid binnen wijken en dorpen.
Sociale veiligheid		Er dient samen met de bewoners er voor gezorgd te worden dat straten en pleinen veilig zijn. De PvdA vindt dat criminaliteit en overlast op staat bestreden moet worden door meer en beter toezicht. Burgers moeten een vast aanspreekpunt krijgen door een zichtbare wijkagent.
Woningkwaliteit		Er dienen met woningcorporaties afspraken gemaakt te worden over woningverbetering en isoleren van de bestaande voorraad.
Duurzaam bouwen		Er dienen met woningcorporaties afspraken gemaakt te worden over woningverbetering en isoleren van de bestaande voorraad.
Levensloopbestendig bouwen		
Burgerparticipatie 1.0		Het verbeteren van de leefomgeving dient samen met de bewoners te geschieden. De gemeente wil naar een interactief bestuur; bewoners en partijen moeten betrokken worden bij het beleid. Middels ronde tafelgesprekken, website, telefoon acties, etc.
Burgerparticipatie 2.0		
Part. opdrachtgeverschap		
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		
Samenwerking corporaties		

Bron: PvdA Delfzijl 2010; eigen werk.

11.E. Coalitieakkoord PvdA, Lijst Stulp, CDA, CU & D66; 2010

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van het coalitieakkoord tussen de PvdA Delfzijl, Lijst Stulp, CDA, CU & D66 (2010) weer. Bij de analyse van het coalitieakkoord komen eerst de onderwerpen aan bod die betrekking hebben op de lokale volkshuisvesting; leefbaarheid, de groepen senioren en starters, woon-zorgarrangementen en herstructurering. Vervolgens wordt er gekeken naar de interlokale onderwerpen zoals regionale samenwerking en duurzaamheid. De mate van betrokkenheid van de burger (interactieve beleidsvorming en burgerparticipatie) wordt daarna onderzocht. Tot slot wordt er gekeken hoeveel prestatieonderwerpen er in het coalitieakkoord aan bod komen. Dit geeft aan of de deelname aan de coalitie en de dominantie van de lokale partij invloed heeft op de scope van het coalitieakkoord. Een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen (Severijn, 2009) die worden aangehaald in het coalitieakkoord (PvdA Delfzijl et al., 2010) is te vinden in tabel 11.E.

Leefbaarheid

De coalitie gaat voor een versterking van de leefbaarheid binnen de dorpen (p. 9). Bij het verbeteren van de leefbaarheid staat het versterken van het voorzieningenniveau centraal. Bij de herstructureringsopgave dient er aandacht te zijn voor het behoud van de kwaliteit van de leefbaarheid (PvdA Delfzijl et al., 2010, p. 9).

De gemeente Delfzijl voert een integraal veiligheidsbeleid. Hieronder valt ook de veiligheid binnen de woonomgeving. De handhaving van de veiligheid binnen de woonomgeving moet worden verbeterd door

afspraken te maken met verantwoordelijke partijen en door de inzet van toezichthouders. (PvdA Delfzijl, et al., 2010, p. 3-4).

Groepen senioren en starters

Naast een bevolkingsdaling heeft de gemeente Delfzijl te maken met een vergrijzende bevolking. Hierdoor zal er een grotere vraag ontstaan naar levensloopbestendige woningen en zorg.

De huisvesting van senioren wordt zeer beperkt besproken. De coalitie is van mening dat het huisvestingsbeleid zich dient te richten op een aantal groepen waaronder senioren (PvdA Delfzijl, et al., 2010, p. 8).

De huisvesting van starters wordt zeer beperkt besproken. De coalitie is van mening dat het huisvestingsbeleid zich dient te richten op een aantal groepen waaronder starters (PvdA Delfzijl, et al., 2010, p. 8).

Woon-zorgarrangementen

De coalitie wil actief en voortdurend bezig zijn om te kijken waar en hoe we vormen van wonen en zorg kunnen combineren. Zodat onze inwoners zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen. Waar in het landelijk gebied de vergrijzing steeds zichtbaarder wordt dienen woon-zorgzones te worden gerealiseerd. De komende raadsperiode dienen er in ieder geval een aantal van deze woon-zorgzones te worden gerealiseerd (PvdA Delfzijl et al, 2010, p. 10, 11).

Herstructurering

De voorzienbare sloop dient geleidelijk en tijdig te gebeuren. De coalitie wil een jaarlijks sloop- en herbouwprogramma realiseren. Ook dient het corporatief bezit in de dorpen geherstructureerd te worden: het beleid dient te verschuiven van kwantiteit naar kwaliteit.

Duurzaamheid en regionale samenwerking

De gemeente Delfzijl kent een klimaatprogramma 2009-2012 Duurzaam Delfzijl. Deze heeft als speerpunten: een brede verankering van het klimaatbeleid en duurzaamheidsaspecten in de besluitvorming en een impuls geven aan de duurzaamheid in de bebouwde omgeving. De coalitie wil ook huiseigenaren actief informeren over subsidiemogelijkheden voor het duurzaam bouwen. Ook dient het klimaatneutraal bouwen van woningen en gebouwen te worden gestimuleerd (PvdA Delfzijl et al., 2010, p. 7).

De coalitie wil de ingezette verbetering van de relatie met de regiogemeenten voortzetten. Daar waar het om regionale samenwerking gaat is het bestuursakkoord Regio Eemsdelta leidend. De samenwerking van de DEAL gemeenten wordt op verschillende beleidsterreinen aangehaald. De gemeente Delfzijl en Appingedam hebben een ontwikkelingsvisie opgesteld die beschrijft hoe het stedelijk gebied aangepakt dient te worden. De coalitie ondersteunt het Pact van de Regio Eemsdelta (PvdA Delfzijl et al., 2010, p. 9).

Burgerparticipatie

De afgelopen raadsperiode (2006-2010), is sterk ingezet op het verbeteren van de relatie met de burgers, vertegenwoordigers van dorpen, wijken en buurten. De coalitiepartijen willen deze ingezette lijn doorzetten. De coalitie vindt het belangrijk dat burgers vroegtijdig worden betrokken bij het maken van plannen. Ook wenst de coalitie dat het in de vorige raadsperiode ingezette interactieve beleid wordt voortgezet en uitgebreid (PvdA Delfzijl, et al., 2010, p. 1).

Analyse prestatieonderwerpen

Van de 31 prestatieonderwerpen komen er 17 aan bod waarvan beleid met betrekking tot starters en senioren beperkt. Het partijprogramma van de PvdA Delfzijl (2010) lijkt door te werken op het coalitieakkoord. Er komen 11 prestatieonderwerpen zowel in het partijprogramma als in het coalitieakkoord voor en 9 onderwerpen worden noch in het partijprogramma noch in het coalitieakkoord besproken. Beleid met betrekking tot de groep gehandicapten, daklozen, tussenvormen en de

samenwerking met de woningcorporaties komt wel in het partijprogramma van 2010 voor maar niet in het coalitieakkoord.

Tabel 11-E: Analyse coalitieakkoord PvdA, Lijst Stulp, CDA, CU & D66

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		Het corporatiebezit in het landelijk gebied is voor een deel verouderd. Dit dient in kaart te worden gebracht.
Nieuwbouwproductie		Het zal niet lukken alle potentiële bouwterreinen vol te bouwen met woningen.
Doelgroep		Er dienen voldoende betaalbare koop- en huurwoningen beschikbaar te zijn voor diegene die daarop aangewezen zijn.
Starters		Huisvestingsbeleid dient zich te richten op de eenpersoonshuishoudens waaronder starters.
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverdeling		
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		
Statushouders		
Senioren		De bevolking van Delfzijl zal de komende jaren vergrijzen. Hierdoor zal de vraag naar levensloopbestendige woningen en zorg toenemen.
Daklozen		
Woon- zorgarrang.		Daar waar de vergrijzing in het landelijk gebied steeds zichtbaarder wordt dienen woon-zorgzones te worden ontwikkeld.
Algemeen herstruct.		De herstructurering in de gemeente moet worden afgerond. Bij herstructurering dient de leefbaarheid aandacht te krijgen.
Sloop		De voorzienbare sloop dient geleidelijk en tijdig te gebeuren.
Samenvoegen woningen		
Woningverbetering		De verouderde kernvoorraad in het landelijk gebied dient in kaart te worden gebracht, om deze vervolgens aan de huidige eisen te laten voldoen: duurzaam en levensloopbestendig gebouwd.
Nieuwbouw		
Nieuwbouw laagsegment koop		
Verkoopbeleid		
Tussenvormen		
Fysieke omgeving		De leefbaarheid binnen de dorpen moet worden versterkt door het voorzieningenniveau op peil te houden. Bij de herstructurering dient het behouden of verbeteren van de leefbaarheid aandacht te krijgen.
Sociale veiligheid		Het integraal veiligheidsbeleid besteed ook aandacht aan veiligheid in de woonomgeving.
Woningkwaliteit		De kwaliteit van het corporatiebezit in de dorpen moet worden verbeterd.
Duurzaam bouwen		De gemeente maakt gebruik van het document Duurzaam Delfzijl. Een van de speerpunten hiervan is een impuls geven aan de duurzaamheid in de bebouwde omgeving. Het klimaatneutraal bouwen van woningen en gebouwen moet worden gestimuleerd.
Levensloopbestendig bouwen		De kernvoorraad in het landelijk gebied moet voldoen aan de huidige tijd: levensloopbestendig. Door de vergrijzing meer vraag naar levensloopbestendige woningen.
Burgerparticipatie 1.0		De komende raadsperiode moet het betrekken van burgers worden doorgezet. Burgers dienen zo vroeg mogelijk betrokken te worden bij het maken van plannen.
Burgerparticipatie 2.0		
Part. opdrachtgeverschap		Onderzoeken van flexibele bouwvoorschriften voor particuliere nieuwbouwwoningen.
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		De gemeente dient actief grondbeleid te voeren.
Samenwerking corporaties		

12 Landgraaf

12.A Partijprogramma 2006

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van het partijprogramma van GBBL 2006. Als eerst komen de thema's aan bod die betrekking hebben op het lokale volkshuisvestingsbeleid: leefbaarheid, de doelgroepen senioren en starters, woon-zorgarrangementen en herstructurering. Vervolgens komen de interlokale thema's: duurzaamheid en regionale samenwerking aan bod. Interactieve beleidsvorming en burgerparticipatie wordt vervolgens onderzocht om te kijken of GBBL belang hecht aan het betrekken van de burger bij het volkshuisvestingsbeleid. Het aantal prestatieonderwerpen geeft aan of de partij een beperkte of een brede scope heeft met betrekking tot de volkshuisvesting. Tot slot wordt er ook gekeken of er een ideologische grondslag in het partijprogramma op te maken valt. Tabel 12.A geeft een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen die aan bod zijn gekomen in het partijprogramma van GBBL (2006).

Algemeen

Zoals aangegeven in de inleiding heeft de GBBL onder drie verschillende lijsten deel genomen aan de verkiezingen: Nieuwenhagen, Schaesberg en Umbach over Worms. Voor de verkiezingen van 2006 heeft de GBBL dan ook 3 verkiezingsprogramma's gepresenteerd. De drie verkiezingsprogramma's omvatten 1 pagina. De inhoud van de 3 verkiezingsprogramma's is grotendeels hetzelfde. Twee alinea's zijn toegespitst op de drie verschillende lijsten (GBBL, 2006).

Leefbaarheid

De gemeente Landgraaf dient verantwoord om te gaan met de ruimte. Uitgangspunt van het ruimtelijk beleid moet zijn dat de kwaliteit van de woon- en leefomgeving verbeterd moet worden. De gemeente Landgraaf heeft te maken met een bevolkingsafname. Daarom moet er niet meer en hoger worden gebouwd dan noodzakelijk. Een te hoge en te dichte bebouwing heeft negatieve gevolgen voor de leefbaarheid binnen de wijken.

Groepen senioren en starters

De positie van senioren wordt in het partijprogramma wel besproken, de positie ten opzichte van starters komt echter niet aan bod.

Het aantal ouderen neemt de komende jaren toe. Daarom dient de gemeente haar beleid te richten op het in standhouden van voorzieningen voor ouderen. Ook dienen er aangepaste woningen voor senioren te worden ontwikkeld. In het programma van Nieuwenhagen wordt aangegeven dat er nieuwe betaalbare seniorenwoningen moeten komen nabij het winkelcentrum. Ook in het programma van Schaesberg staat aangegeven dat er betaalbare seniorenwoningen moeten komen rond het centrum van Schaesberg. (GBBL, 2006).

Woon-zorgarrangementen

Beleid met betrekking tot woon-zorgarrangementen wordt niet besproken in het partijprogramma van GBBL (2006).

Herstructurering

In het partijprogramma van GBBL afdeling Nieuwenhagen wordt herstructurering een keer beperkt aangehaald. Zo moeten er betaalbare huurwoningen komen ter vervanging van de huidige Irene- en Beatrixstraat (GBBL, 2006).

Duurzaamheid en regionale samenwerking

Beleid met betrekking tot duurzaam bouwen en regionale samenwerking worden niet in het partijprogramma van GBBL besproken.

Burgerparticipatie

GBBL wil de burgers sterker betrekken bij de inrichting van de eigen leefomgeving. Het buurtbeheer dient zodanig ingericht te worden dat bewoners serieuze inbreng en medezeggenschap krijgen over projecten en maatregelen in de buurt. Het daadwerkelijk overdragen van verantwoordelijkheid wordt niet in het partijprogramma besproken.

Krimp

In het partijprogramma wordt erkent dat het aantal inwoners zal dalen van 40.000 op moment van schrijven naar 36.000 in 2020.

Analyse prestatieonderwerpen

Van de 31 prestatieonderwerpen komen er 9 aan bod, waarvan algemeen herstructureringsbeleid zeer beperkt. De activiteiten nieuwbouwproductie, algemene herstructurering, nieuwbouw lage segment koop, het en levensloopbestendig bouwen. De omvang van de kernvoorraad, beleid met betrekking tot de doelgroep, senioren en bewonersparticipatie komen ook aan bod.

Tabel 12-A: Analyse verkiezingsprogramma GBBL 2006

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		Er dienen extra sociale huurwoningen te komen.
Nieuwbouwproductie		Omvangrijke nieuwbouw in het nu nog groene buitengebied is onbespreekbaar.
		Versnelde realisatie woningbouw op voormalige basisschool locatie.
		Wel kan er beperkte nieuwbouw geschieden in de Gremelsbrugge
Doelgroep		Er dienen betaalbare sociale huurwoningen te komen.
Starters		
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverdeling		
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		
Statushouders		
Senioren		Er dienen nieuwe betaalbare seniorenwoningen te komen nabij het winkelcentrum.
		De voorzieningen voor ouderen moeten in stand blijven ook dienen er aangepaste woningen te worden gerealiseerd.
Daklozen		
Woon- zorgarrang.		
Algemeen herstruct.		Er dienen betaalbare huurwoningen gerealiseerd te worden op de huidige Irene- en Beatrixlaan.
Sloop		
Samenvoegen woningen		
Woningverbetering		
Nieuwbouw laagsegment koop		Er dienen extra sociale koopwoningen te worden gerealiseerd.
Verkoopbeleid		
Tussenvormen		
Fysieke omgeving		Uitgangspunt van het verantwoord omgaan met de ruimte is een kwalitatief goede leefomgeving.
Sociale veiligheid		
Woningkwaliteit		
Duurzaam bouwen		
Levensloopbestendig bouwen		Er dienen meer aangepaste woningen te worden gerealiseerd.
Burgerparticipatie 1.0		Buurtbeheer moet zodanig ingericht worden dat bewoners weer iets te zeggen krijgen over hun eigen buurt.
Burgerparticipatie 2.0		
Part. opdrachtgeverschap		
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		

Onderwerp	*	Opmerking
Samenwerking corporaties		

12.B Coalitieakkoord GBBL, PvdA, SP & GL; 2006

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van het coalitieakkoord tussen GBBL, PvdA, SP en GL (2006) weer. Een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen (Severijn, 2009) die worden aangehaald in het coalitieakkoord (GBBL et al., 2006) is te vinden in tabel 12.B.

Leefbaarheid

De leefbaarheid van de wijken komt in het coalitieakkoord ook aan bod. Zo dient er in samenwerking met de bewoners per wijk een wijkplan opgesteld te worden. Hierin worden zaken als de inrichting van de openbare ruimte, de veiligheid en welzijn wonen en zorg besproken.

De coalitie wil dat de openbare ruimtes van de verschillende wijken worden verbeterd ten einde de leefbaarheid van de verschillende wijken te verbeteren. Ook dient de veiligheid van de woonwijken integraal verbeterd te worden.

Groepen senioren en staters

Er wordt ingegaan op de positie van senioren. “De gemeente vergrijst in hoog tempo. Daarom zullen wij met dit fenomeen in de keuzes op diverse beleidsterreinen rekening houden”. Een concreet voorbeeld is dat de coalitie wil investeren in de realisatie van diverse woon-zorgarrangementen. De positie van staters wordt met betrekking tot de volkshuisvesting niet aangehaald.

Woon-zorgarrangementen

Woon-zorgarrangementen krijgen aandacht binnen het coalitieakkoord. De coalitie stelt dat de gemeente in rap tempo vergrijst, daarom dienen er woon-zorgarrangementen te worden gerealiseerd (.

Herstructurering

De gemeente dient de komende jaren een ander volkshuisvestingsbeleid te volgen. Er dient ingezet te worden op de kwaliteit van woningen, dit dient te gebeuren door middel van herstructurering. Volgens de coalitie ontkomt de gemeente er niet aan om bij de herstructurering gebruik te maken van grootschalige sloop. Bij herstructurering zijn woningcorporatie noodzakelijke partners daarom dienen er afspraken gemaakt te worden met woningcorporaties (GBBL et al., 2006, p. 5).

Duurzaam bouwen en regionale samenwerking

Het belang van regionale samenwerking wordt uitvoerig besproken in het coalitieakkoord (WBBL et al., 2006, p. 3). Landgraaf maakt sociaal, economisch en cultureel deel uit van een groter gebied. Bestuurlijke opschaling vergroot het vermogen om slagvaardig en in samenhang te reageren op ontwikkelingen die de grenzen van Landgraaf overschrijden. De coalitie wil erop toe zien dat, ondanks de gebrekkige democratische legitimatie, dit niet leidt tot vergroting van de afstand tussen burger en bestuur. Het uitgangspunt is: lokaal wat kan, regionaal wat moet.

De afstemming tussen het lokale en regionale woningbouwprogramma is noodzakelijk door de krimp die vanaf 2015 sterk wordt ingezet.

Duurzaam bouwen wordt niet besproken in het coalitieakkoord.

Burgerparticipatie en interactieve beleidsvorming

Het betrekken van de burger bij het volkshuisvestingsbeleid komt in het coalitieakkoord duidelijk naar voren. Zo wordt er per wijk wordt in samenwerking met onder andere wijkbewoners een plan opgesteld voor de toekomstige inrichting van de wijk (GBBL et al., 2006). De gemeente dient het bestuur zodanig vorm te geven dat er meer ruimte is voor interactieve beleidsvorming, inspraakmogelijkheden en informatieverstrekking.

Het onderhoud van de eigen leefomgeving door de burger, door middel van budgetten (burgerparticipatie 2.0), dient ook uitgebreid te worden.

Analyse prestatieonderwerpen

Van de 31 prestatieonderwerpen komen er 12 aan bod het coalitieakkoord. De onderwerpen: kernvoorraad, nieuwbouw laagsegment koop en levensloopbestendig bouwen komen wel in het partijprogramma voor maar vervolgens niet in het coalitieakkoord. Van de 31 prestatieonderwerpen komen er 6 zowel in het partijprogramma als in het coalitieakkoord voor, 16 onderwerpen komen in geen van beide documenten voor.

Tabel 12-B: Analyse coalitieakkoord GBBL, PvdA, SP & GL; 2006.

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		
Nieuwbouwproductie		De coalitie kiest voor inbreiding i.p.v. uitbreiding. Uitgangspunt is dat er geen nieuwe uitleglocaties ontstaan.
		Het woningbouwprogramma van Landgraaf dient op regionaal niveau afgestemd te worden.
		30% van de nieuwbouwplannen dienen sociale huurwoningen te bedragen.
Doelgroep		Corporaties dienen te bouwen, beheren en verhuren van woningen voor minder draagkrachtigen.
Starters		
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverdeling		
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		
Statushouders		
Senioren		De bevolking van de gemeente Landgraaf vergrijst in rap tempo. Hiervoor dienen woon-zorgcomplexen gerealiseerd te worden.
Daklozen		
Woon- zorgarrang.		Er dienen woon-zorgarrangementen te worden gerealiseerd.
Algemeen herstruct.		Kernpunt van het volkshuisvestingsbeleid is investeren in kwaliteit d.m.v. herstructurering.
Sloop		Bij herstructurering is onvermijdelijk spraken van sloop.
Samenvoegen woningen		
Woningverbetering		De kern van het volkshuisvestingsbeleid dient gericht te zijn op het verbeteren van de bestaande woningvoorraad in plaats van nieuwbouwproductie.
Nieuwbouw laagsegment koop		
Verkoopbeleid		
Tussenvormen		
Fysieke omgeving		De openbare ruimte van de wijken dient verbeterd te worden ten einde de leefbaarheid te verbeteren.
Sociale veiligheid		Handhaven van de veiligheid binnen de wijken dient op integrale wijze te geschieden.
		Op plekken waar dit nodig blijkt dienen camera's ingezet te worden.
Woningkwaliteit		
Duurzaam bouwen		
Levensloopbestendig bouwen		
Burgerparticipatie 1.0		De gemeente dient interactieve beleidsvorming te verzorgen voor het ontwikkelen van wijkplannen. Per wijk wordt in samenspraak met de bewoners een plan opgesteld voor de toekomstige inrichting van de wijk. De wensen van de burger staan hierbij centraal.
Burgerparticipatie 2.0		Het onderhoud van de leefomgeving dient door middel van budgetten overgelaten te worden aan bewoners.
Part. opdrachtgeverschap		
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		
Samenwerking corporaties		De woningbouwcorporaties zijn bij de herstructurering belangrijke partners.
		Er dienen tussen de gemeente en woningcorporaties duidelijke afspraken te worden gemaakt over hoe de doelstellingen van de gemeente en corporatie gehaald dienen te worden.

Bron: GBBL, PvdA, SP & GL, 2006; eigen bewerking.

12.C Partijprogramma GBBL 2010

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van het partijprogramma van GBBL uit 2010. De conclusies en belangrijkste bevindingen hiervan zijn te vinden in het hoofdonderzoek. Tabel 12.C geeft een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen die aan bod zijn gekomen in het partijprogramma van de GBBL (2010).

Leefbaarheid

De kwaliteit van het wonen wordt volgens de GBBL voor een groot gedeelte bepaald door de leefbaarheid. Rote plekken dienen aangepakt te worden, zij zorgen immers voor een negatieve leefbaarheid.

Ook dienen er in de woonwijken meer groen en speelvoorzieningen te komen. Zij zijn fundamenteel voor een goede leefbaarheid binnen de wijken. Verder wordt er in het partijprogramma nog aangegeven dat het volgens de GBBL van belang is dat de openbare ruimte schoon en duurzaam dient te zijn (GBBL, 2010, pp. 5, 8).

Groepen senioren en starters

Beleid met betrekking tot senioren wordt zeer beperkt besproken. Er wordt in het verkiezingsprogramma erkent dat door de vergrijzing het beleid ten opzichte van ouderen hier op aangepast dient te worden. De positie van ouderen op de woningmarkt wordt niet besproken (GBBL, 2010, p. 1).

Beleid met betrekking tot de groep starters komt niet in het partijprogramma van GBBL (2010) naar voren.

Woon-zorgarrangementen

De woon-zorgarrangementen worden niet besproken in het partijprogramma.

Herstructurering

Herstructurering wordt in het partijprogramma van GBBL (2010) genoemd. De lokale lijst wil dat de herstructurering van de verouderde woongebieden wordt doorgezet. Het volkshuisvestingsbeleid dient een slag te maken van kwantiteit naar kwaliteit. De komende raadsperiode zal er gewerkt worden aan de verdere herstructurering van De Kakert en het gebied Achter de Haesen (GBBL, 2010, p. 5). Hierbij geeft de lokale lijst aan dat de herstructurering zich niet dient te beperken tot het corporatiebeleg maar dat ook particuliere woningen hiervoor in aanmerking dienen te komen.

Duurzaamheid en regionale samenwerking

Duurzaam bouwen wordt in het partijprogramma genoemd. Duurzaamheid dient gestimuleerd te worden bij het bouwen en beheren van gebouwen (GBBL, 2010, p. 9). Het ontbreekt hierbij echter aan concrete maatregelen.

In het partijprogramma van GBBL (2010) komt een positieve houding ten opzichte van regionale samenwerking naar voren. "De samenwerking van de gemeenten in Parkstad op basis van het Pact van Parkstad verder verstevigen en meer slagkracht en minder vrijblijvendheid". De lokale lijst is van mening dat bij de samenwerking de gemeenten bereid moeten zijn om bij bepaalde zaken beslissingsbevoegdheid over te dragen aan het bestuur van Parkstad. GBBL hanteert wel het uitgangspunt wat lokaal wat lokaal kan en regionaal wat regionaal moet (GBBL, 2010, p. 4).

Burgerparticipatie

De leden van GBBL zijn in alle wijken en kernen actief. Tevens zijn de leden van levensbelang voor de partij, zij zien namelijk wat burgers wel en niet willen. Burgers kunnen ook zelf met hun wensen en klachten terecht bij de leden van GBBL (2010, p. 1). Herinrichtingsplannen dienen met buurtbewoners te worden besproken. Als de partij (lees lijst) merkt dat de belangen van bewoners in het geding raken worden er bewonersbijeenkomsten georganiseerd. GBBL wil ook het verder participeren van de bewoners bij de

uitvoering van het beleid via wijkplatforms stimuleren. Er wordt geen aandacht besteed aan burgerparticipatie 2.0 in het partijprogramma van 2010.

Ideologie

Het partijprogramma van GBBL (2010) geeft in de inleiding aan dat er vanuit een aantal basisprincipes wordt gewerkt. GBBL werkt lokaal en heeft in elke kern, wijk en buurt actieve leden. De partij heeft een sociale invalshoek, echte minima, werkzoekende en gehandicapten mogen er niet verder op achteruit gaan. Het betrekken van de burger bij het gemeentelijk beleid is tevens een hoeksteen van de lokale lijst. Tot slot werkt GBBL onafhankelijk en wordt niet beïnvloed door een moederpartij.

Analyse prestatieonderwerpen

Van de 31 prestatieonderwerpen worden 9 prestatieonderwerpen, waarvan beleid met betrekking tot senioren beperkt, besproken. Ter vergelijking met het partijprogramma 2006 waar er ook 9 onderwerpen werden besproken is dit gelijk gebleven. Beleid met betrekking tot de kernvoorraad, nieuwbouw lage segment koop, levensloopbestendig bouwen en de doelgroep wordt niet meer in het partijprogramma van 2010 besproken. Het valt op dat dit voornamelijk activiteiten zijn gericht op de uitbreiding van de woningvoorraad. Het ontbreken van deze onderwerpen in het partijprogramma van 2010 wordt waarschijnlijk veroorzaakt doordat de demografische krimp de afgelopen jaren zichtbaarder is, waardoor er minder ruimte is voor nieuwbouwonontwikkelingen.

De onderwerpen: sloop, samenvoegen van woningen, woningverbetering, duurzaam bouwen en interactieve beleidsvorming zijn hier voor terug gekomen. Sloop, het samenvoegen van woningen en woningverbetering kan ook worden verklaard vanuit de toegenomen demografische krimp. Dat het onderwerp duurzaam bouwen hier extra is bijgekomen komt de toegenomen belang van dit thema. Dit is ook in de andere casussen naar voren gekomen.

Tabel 12-C: Analyse partijprogramma GBBL 2010.

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		
Nieuwbouwproductie		Nieuwbouw kan alleen geschieden als het voorziet in de behoefte en gericht is op verbetering van de kwaliteit.
Doelgroep		
Starters		
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverdeling		
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		
Statushouders		
Senioren		De toenemende vergrijzing maakt het noodzakelijk om het ouderen beleid hier op aan te passen.
Daklozen		
Woon- zorgarrang.		
Algemeen herstruct.		De gemeente dient voldoende financiële middelen te reserveren voor de herstructurering. De demografische krimp dient o.a. opgevangen te worden door herstructurering. De komende raadsperiode dient er de herstructurering van verouderde wijken doorgezet te worden.
Sloop		Een waardevaste en evenwichtige woningmarkt dient te worden bevorderd door meer woningen te slopen dan te bouwen.
Samenvoegen woningen		Privé woningen zouden in aanmerking moeten komen voor transformatiefonds waarbij van twee woningen een woning wordt gemaakt.
Woningverbetering		Bij de herstructurering dienen zowel het corporatie bezit als het particuliere bezit woningen verbeterd te worden.
Nieuwbouw laagsegment koop		
Verkoopbeleid		
Tussenvormen		
Fysieke omgeving		De leefbaarheid in de kernen dient verbeterd te worden Rotte plekken in de kernen dienen aangepakt te worden ten einde de leefbaarheid te verbeteren.

Onderwerp	*	Opmerking
Sociale veiligheid		
Woningkwaliteit		Specifieke kwaliteitseisen. !!
Duurzaam bouwen		Duurzaamheid moet bij de bouw en het beheer van gebouwen worden gestimuleerd.
Levensloopbestendig bouwen		
Burgerparticipatie 1.0		Burgerparticipatie bij de uitvoering van beleid dient via wijkplatforms verder gestimuleerd te worden.
		Bij de leden van GBBL kunnen burgers terecht met hun wensen en klachten.
		GBBL gaat in gesprek met buurtbewoners en bepaald pas haar standpunt na argumenten gehoord te hebben van deze groep.
Burgerparticipatie 2.0		
Part. opdrachtgeverschap		
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		
Samenwerking corporaties		

Bron: GBBL, 2010; eigen bewerking

12.D. Coalitieakkoord GBBL, PvdA & VVD 2010-2014

Deze paragraaf geeft een volledige en uitgebreide analyse van het coalitieakkoord tussen GBBL, PvdA & VVD (2010) weer. Een volledig overzicht van de prestatieonderwerpen (Severijn, 2009) die worden aangehaald in het coalitieakkoord (GBBL et al., 2010) is te vinden in tabel 12.D.

Leefbaarheid

De verantwoordelijkheid voor een voor een mooie, aantrekkelijke en veilige leefomgeving dient bij alle partijen neergelegd te worden. Maatschappelijke organisaties, de gemeente, burgers en bedrijven dienen samen te werken om de leefbaarheid binnen de wijken te vergroten (GBBL et al., 2010, p. 8). Deze actoren dienen zich te vestigen in wijkplatforms om vervolgens via wijkanalyses invulling te geven aan de gewenste wijkontwikkeling in de breedste zin van het woord.

Groepen senioren en starters

Volkshuisvestingsbeleid met betrekking tot de groepen starters of senioren wordt niet besproken in het coalitieakkoord.

Woon-zorgarrangementen

De coalitie wil dat er per wijk een zorgcentrum gerealiseerd word. Hierbij wordt echter niet aangegeven of het hier om woon-zorgarrangementen gaat.

Herstructurering

In regionaal verband is er de laatste jaren in de gemeente gewerkt aan de invulling van een grote herstructureringsopgave. De coalitie geeft aan dat het nu duidelijk is welke wijken aangewezen zijn voor ontlichting. De komende raadsperiode gaat de coalitie hieraan invulling geven door meer groen in de wijk te creëren.

Duurzaam bouwen en regionale samenwerking

De coalitie heeft een positieve houding ten opzichte van regionale samenwerking. De coalitie erkent dat de gemeente Landgraaf onderdeel is van het regionaal gebied. Bij grensoverschrijdende vraagstukken zullen de gemeenten gezamenlijk vorm geven aan de opgaven. Naast beleidsmatige samenwerking dient er onderzocht te worden in hoeverre het mogelijk is om de uitvoering ook regionaal te organiseren. Duurzaam bouwen wordt niet besproken in het coalitieakkoord (GBBL et al., 2010).

Burgerparticipatie

Waar de mogelijkheden zich voortdoen geeft de coalitie zich de taakstelling om de burger nog sterker bij het gemeentelijk beleid te betrekken (GBBL et al., 2010, p. 5). De komende raadsperiode wil de coalitie het gemeenschapsgevoel binnen de wijken stimuleren. De bewoners en de gemeente dienen samen verantwoordelijk te zijn voor de omgeving.

Analyse prestatieonderwerpen

Van de 31 prestatieonderwerpen komen er maar 5 aan bod. De onderwerpen: algemeen herstructureringsbeleid, woningverbetering, fysieke leefomgeving, sociale veiligheid, en burgerparticipatie 1.0 worden besproken.

Tabel 12-D: Analyse coalitieakkoord GBBL, PvdA & VVD, 2010-2014.

Onderwerp	*	Opmerking
Kernvoorraad		
Nieuwbouwproductie		
Doelgroep		
Starters		
Huurprijsbeleid		
Woonruimteverdeling		
Huursubsidiebeleid		
Gehandicapte		
Statushouders		
Senioren		
Daklozen		
Woon- zorgarrang.		
Algemeen herstruct.		Bij de herstructurering van de woonwijken is het uitgangspunt het aanbrengen van meer groen in de wijken: ontlichting.
Sloop		
Samenvoegen woningen		
Woningverbetering		De insteek bij herstructurering is renovatie van woningen.
Nieuwbouw laagsegment koop		
Verkoopbeleid		
Tussenvormen		
Fysieke omgeving		Verschillende actoren dienen samen te werken om de leefbaarheid te verbeteren.
Sociale veiligheid		Met jongerenwerkers en speeltuinwerkers wil de coalitie de sociale veiligheid in de gemeente blijven intensiveren.
Woningkwaliteit		
Duurzaam bouwen		
Levensloopbestendig bouwen		
Burgerparticipatie 1.0		De coalitie wil het gemeenschapsgevoel vergroten binnen de wijken. Burgers en de gemeente dienen samen verantwoordelijk te zijn voor de leefomgeving. Burgers dienen sterker bij het gemeentelijk beleid te worden betrokken.
Burgerparticipatie 2.0		
Part. opdrachtgeverschap		
Verdeling van Kosten		
Financiële continuïteit		
Grondbeleid		
Samenwerking corporaties		

Bron: GBBL et al., 2010; eigen bewerking.

12.E. Prestatieafspraken gemeente Landgraaf, Hestia, UoW & Wonen Limburg.

Er zijn tussen de gemeente Landgraaf, Hestia, UoW & Wonen Limburg twee documenten met prestatieafspraken vastgelegd in 2011. Het eerste document zijn de zogenaamde mantelafspraken waarin de algemene afspraken tussen de gemeente Landgraaf, Hestia, UoW & Wonen Limburg (2011a) staan beschreven. Het tweede document betreft de concrete prestatieafspraken die zijn gemaakt tussen de gemeente Landgraaf, Hestia, UoW & Wonen Limburg (2011b) voor het jaar 2011. In tabel 12.E. is te zien welke prestatieonderwerpen aan bod zijn gekomen en de typering van deze prestatieafspraken.

Leefbaarheid

Ondanks de krimp willen de woningcorporaties en de gemeente met behulp van herstructurering zorgen dat de leefbaarheid binnen de wijken wordt verbeterd. Zowel bij sloop, woningverbetering als bij nieuwbouw zal de kwalitatieve invulling van de woonomgeving een steeds grotere rol gaan spelen. Ook de gemeente Landgraaf is van plan om kleinere dan wel grotere ingrepen in de openbare ruimte te doen.

Groepen starters en senioren

Afspraken/uitspraken met betrekking tot de groep senioren zijn in de prestatieafspraken (Gemeente Landgraaf et al.) ook gemaakt. In 2040 is het aantal huishoudens ouder dan 65 jaar 45% van het totale aantal. Hierdoor dienen er meer zorggeschikte woningen ontwikkeld te worden.

Er worden geen prestatieafspraken gemaakt die expliciet gericht zijn op de groep starters.

Woon-zorgarrangementen

In de prestatieafspraken wordt de intentie uitgesproken dat de gemeente Landgraaf, Hestia groep en Meander zich inzet om te komen tot de ontwikkeling van het zorgcentrum op de locatie Heiveld. De gemeente Landgraaf zal in samenwerking met Radar en Synchron trachten een woon-zorgcomplex te realiseren als onderdeel van het centrumplan Schaesberg.

Herstructurering

Ook de prestatieafspraken die gemaakt zijn met betrekking tot de herstructurering hebben een regionaal kader: de Regionale Herstructureringsvisie (2009). Hierbij wordt ook het belang van regionale samenwerking benadrukt. In de prestatieafspraken wordt onderscheid gemaakt tussen beheergebieden, verdunningsgebieden en ontwikkelingsgebieden. In de beheergebieden vindt geen (grootschalige) herstructurering van de woningvoorraad plaats. Bij de verdunningsgebieden is sprake van een verdunningsopgave wat betreft het wonen. Daarnaast is er sprake van het vergroenen en verbeteren van de leefbaarheid. De ontwikkelingsgebieden zijn integrale plannen opgesteld die structuur- en functieveranderingen omvatten.

Voorkomen moet worden dat de verkoop van corporatie woningen de transformatieopgave tegen werkt. In de concrete prestatieafspraken staat dat de gemeente in samenwerking met Hestia, Parkstad Limburg en de provincie voor de wijk Nieuwenhagen een wijkontwikkelingsplan opstelt. Ook zal de gemeente in de 2^e helft van 2011 met wijkontwikkelingsplannen voor de wijken Schaesberg en Ubach over Worms komen (Gemeente Landgraaf et al., 2011b, p. 1).

Duurzaam bouwen en regionale samenwerking

Op de eerste pagina van de prestatieafspraken is het belang van de regionale samenwerking al zichtbaar. De gemeente Landgraaf en de woningcorporaties geven aan dat de prestatieafspraken gemaakt zijn binnen onder andere de kaders van de provinciale en regionale woonvisie van Parkstad Limburg (Gemeente Landgraaf et al., 2011, p. 1). Verder zijn ook de Regionale Woningbouwprogrammering Parkstad Limburg en de herstructureringsvisie woningvoorraad Parkstad Limburg van belang.

Duurzaam bouwen wordt in de prestatieafspraken (2011a) ook besproken. De woonlasten van de doelgroep dienen door middel van energiebesparende maatregelen naar beneden te worden gebracht.

Burgerparticipatie

In de prestatieafspraken tussen de gemeente Landgraaf, UoW, Hestia & Wonen Limburg wordt burgerparticipatie 1.0 besproken. Zo is de afspraak gemaakt dat de ruimte in de wijk Schaesberg die vrijgekomen is door sloop in overleg met de Hestia groep en de buurt met groen wordt heringericht.

Het daadwerkelijk overdragen van het beheer en onderhoud van de leefomgeving door een wijkbudget wordt niet genoemd.

Analyse prestatieonderwerpen

Van de 31 prestatieonderwerpen worden er 11 niet besproken. Beleid met betrekking tot de groepen starters en daklozen, sociale veiligheid, woningkwaliteit, tussenvormen en nieuwbouw laagsegment.

Van de 42 onderscheiden prestatieafspraken kunnen er 9 als kwantitatieve prestatieafspraken worden beschouwd. Evenals in de andere casussen zijn de prestatieafspraken voornamelijk kwalitatief van karakter. Verder zijn van de 42 prestatieafspraken zijn er 18 te kwalificeren als zogenaamde harde afspraken en 20 intentieafspraken de overige 4 zijn procesafspraken.

Tabel 12-E: Analyse prestatieafspraken gemeente Landgraaf, Hestia, UoW & Wonen Limburg

Onderwerp	*	Opmerking	Type
Kernvoorraad		De doelgroep omvat 6.500 mensen terwijl er 7.600 woningen tot de kernvoorraad gerekend kunnen worden hierdoor heeft de kernvoorraad een overschat van ca. 1.100 woningen.	Uitspraak
		Tot de kernvoorraad behoren de huurwoningen tot een huur van €554	Uitspraak
Nieuwbouw-productie		De gemeente zal een bijdrage leveren aan het niet groter worden van de woningvoorraad door niet gebruikte vergunningen in te trekken en minder vergunningen uit te geven.	Intentie
		De gemeente zal zich inspannen om bouwvergunningen die nog niet tot realisatie hebben geleid in te trekken ten einde de nieuwbouwproductie te verlagen	Intentie
		Hestia participeert in het plan Nieuwenhaegh en neemt 7 woningen af	Garantie
Doelgroep		Woningcorporaties hebben de taak om mensen met een smalle beurs aan goede huisvesting te helpen.	Uitspraak
		De omvang van de doelgroep omvat per 1 januari 2008 bijna 6.500 mensen	Uitspraak
Starters			
Huurprijsbeleid		Goedkope huur tot €361,66; betaalbare huur van €361,66 tot €554; duur €554 tot €652.52 geliberaliseerde huur boven €652.52	Uitspraak
Woonruimte-verdelingsbeleid		Corporaties houden bij de toewijzing van de woningen rekening met de Europese norm. Dit wil zeggen dat 90% van de sociale huurwoningen aan de doelgroep verhuurd dienen te worden.	Garantie
		Woningcorporaties maken bij de toewijzing van woningen gebruik van de portal: Thuis In Limburg.	Garantie
Huursubsidie			
Gehandicapte		Naast senioren dienen er voldoende woningen geschikt te zijn voor gehandicapten.	Garantie
		Om kapitaalvernietiging te voorkomen worden in het verleden met WMO-middelen aangepaste woningen toegewezen aan mensen met een soortgelijke handicap.	Garantie
Statushouders		Voor de huisvesting van statushouders geldt een taakstelling die ieder half jaar door het Rijk wordt opgesteld, de gemeente Landgraaf heeft, net als de andere gemeenten in de regio Parkstad, een achterstand bij deze taakstelling	Uitspraak
		De gemeente en corporaties zullen na moeten gaan hoe zij de woningvoorraad voor alleenstaande statushouders kunnen vergroten.	Intentie
Senioren		Het aantal huishoudens ouder dan 65 loopt tot 2040 op tot 45%, hierdoor dienen er meer zorggeschikte woningen ontwikkeld te worden.	Uitspraak
Daklozen			
Woon- zorgarr.		De gemeente Landgraaf, Hestia groep en Meander zetten zich in voor de realisatie van een zorgcentrum in de wijk Heiveld.	Intentie
		Als onderdeel van het centrumplan Schaesberg tracht de gemeente in samenwerking met Radar en Synchroon een woon-zorgcomplex te realiseren.	Intentie
Algemeen herstruc.		In 2011 stelt de gemeente in samenwerking met Hestia en Parkstad Limburg het wijkontwikkelingsplan Nieuwenhagen op.	Handeling
		De gemeente komt in de 2 ^e helft van 2011 met wijkontwikkelingsplannen voor Ubach over Worms en Schaesberg.	Handeling
		Ter financiering van de wijkontwikkelingsplan zal de gemeente komen met een transformatiefonds.	Garantie
		De gemeente zal in samenspraak met Parkstad Limburg en de Provincie kijken welke ingrepen in de	Handeling

Onderwerp	*	Opmerking	Type
		particuliere woningvoorraad mogelijk zijn.	
Sloop		Het ontstaan van vrijgekomen grond door sloop dient een zodanige invulling te krijgen dat dit de woonomgeving ten goede komt.	Intentie
		Hestia zal gelet de krimp 73 woningen slopen in de buurt Achter den Haesen	Garantie
Samenvoegen woningen		Gemeente en woningcorporaties onderzoeken welke complexen in aanmerking komen om samen te voegen	Handeling
Woning-verbetering		Om ervoor te zorgen dat de woonlasten niet omhoog gaan dienen er energiebesparende maatregelen toegepast te worden.	Intentie
		De complexen aan de Europaweg-Zuid zullen door UoW worden opgeplust.	Garantie
Nieuwbouw laagsegment koop			
Verkoopbeleid		Voorkomen moet worden dat de verkoop van corporatiewoningen de herstructureringsopgave tegen werkt.	Intentie
		De verkoop door de corporaties van bestaande huurwoningen moet passend zijn binnen de uitgangspunten van de wijkontwikkelingsplannen.	Garantie
Tussenvormen			
Fysieke omgeving		De gemeente is van plan om grotere en kleinere investeringen in de openbare ruimte te doen	Intentie
		Zowel bij nieuwbouw, sloop en als bij woningverbetering zal de kwalitatieve inrichting van de openbare ruimte een steeds grotere rol spelen.	Uitspraak
		De gemeente is verantwoordelijk voor de fysieke leefomgeving	Uitspraak
		De gemeente en woningcorporaties willen de leefbaarheid in de wijken verbeteren	Intentie
Sociale veiligheid			
Woningkwaliteit			
Duurzaam bouwen		Om ervoor te zorgen dat de huurlasten van de doelgroep niet omhoog gaan zullen er energiebesparende maatregelen genomen moeten worden.	Intentie
		Gemeente geeft uitvoering aan het gemeentelijk energie- en klimaatprogramma	Handeling
Levensloop-bestendig bouwen		De complexen aan de Europaweg-Zuid zullen door Uback over Worms worden opgeplust met deze maatregel wil de woningcorporatie de woningen beter toegankelijk maken voor senioren.	Garantie
Burgerparticipatie 1.0		De door sloop vrijgekomen vrije ruimte in de wijk Schaesberg zal in overleg met de Hestia groep en de buurt met groen worden heringericht.	Handeling
Burgerparticipatie 2.0			
Part. opdracht.			
Verdeling van Kosten		De gemeente brengt 7 woningen in bij de herstructurering van de wijk Schaesberg en Hestia brengt 23 woningen en €900.000 in voor de herstructurering.	Garantie
		UoW participeert in het Centrumplan Ubach over Worms, zij brengt 31 verouderde huurwoningen in en zal bij de nieuwbouw 30 huurappartementen afnemen. De gemeente investeert door de aankoop van parkeerplaatsen, bijdrage aan het exploitatietekort en door opwaardering van de openbare ruimte.	Garantie
Finan. continuïteit			
Grondbeleid			
Samenwerking		1x per kwartaal wordt er zowel op bestuurlijk als op ambtelijk niveau overleg gepleegd tussen de gemeente en de woningcorporaties	Proces
		De mantelafspraken dienen iedere 2 jaar herijkt en vastgesteld te worden	Proces
		Woningcorporaties leveren voor het maken van de herijking (voor 1 november) de benodigde activiteitenoverzichten.	Proces
		Partijen maken gezamenlijk elk jaar prestatieafspraken	Proces

Bron: gemeente Landgraaf, Hestia, UoW & Wonen Limburg.

BIJLAGE D

INTERVIEW

INTERVIEW WETHOUDERS VOORGEDRAGEN LOKALE PARTIJEN

1. Vanaf wanneer bent u werkzaam als wethouder?
2. Wat ziet u als de speerpunten van [lokale partij] ten aanzien van de lokale volkshuisvestingsbeleid.
3. In hoeverre heeft de landelijke [partij] partij invloed op deze standpunten?
4. Heeft u nu of in de toekomst de ambitie om een bestuurdersrol te vervullen bij de provincie of het Rijk?

Door de interviewer worden telkens aan de geïnterviewde 5 specifieke onderwerpen met betrekking tot de lokale volkshuisvesting voorgelegd te weten: senioren, starters, leefomgeving, duurzaamheid en woon-zorgarrangementen.

5. Wat zijn de standpunten van [lokale partij] ten aanzien van starters en senioren met betrekking tot de lokale volkshuisvesting?
6. Wat zijn de standpunten van [lokale partij] ten aanzien van de leefomgeving? En hoe is het volgens u gesteld met de leefomgeving in de wijken van de gemeente [gemeente invullen](bespreek ook sociale veiligheid).
7. Wat is het standpunt van [lokale partij] ten aanzien van duurzaamheid met betrekking tot de lokale volkshuisvesting?
8. Wat is het standpunt van [lokale partij] ten aanzien van de woon-zorgarrangementen?
9. Waar heeft het [lokale partij] haar succes aan te danken?

Overige partijen

De huidige coalitie in de [gemeente invullen] bestaat uit het [partijen invullen]

Woonvisie

10. Welke invloed hebben de standpunten van de coalitiepartners op de inhoud van de woonvisie?
11. Welke standpunten in de woonvisie komen duidelijk van de coalitiepartners af?
12. Welke standpunten/onderwerpen uit de woonvisie komen duidelijk van [moeder partij] af?
13. Is er bij de totstandkoming van de woonvisie rekening gehouden met standpunten van partijen buiten de coalitie?
14. In hoeverre heeft u als persoon invloed gehad op de standpunten/inhoud van de woonvisie los van de standpunten van de coalitiepartners?

Prestatieafspraken

15. Welke invloed hebben de standpunten van coalitiepartners gehad op de inhoud van de prestatieafspraken?
16. Welke standpunten/onderwerpen uit de prestatieafspraken komen duidelijk van [lokale partij] af?
17. Is er bij de totstandkoming van de prestatieafspraken rekening gehouden met standpunten van partijen buiten de coalitie?
18. In hoeverre heeft u als persoon invloed gehad op de standpunten/inhoud van de prestatieafspraken los van de standpunten van de coalitiepartners?
19. Hoe omschrijft u de relatie met de coalitie?
20. Is de gemeentelijke woonvisie in een keer goedgekeurd door de gemeenteraad?

Relatie burger

21. Hoe wordt er rekening gehouden met de mening van burgers bij de vorming van de partijstandpunten van [lokale partij]? Ziet u hierbij verschil bij andere partijen?

22. Hoe wordt de mening van de burger binnen uw gemeente betrokken bij de vorming van de woonvisie? En in hoeverre is dit te danken aan [lokale partij]?
23. Hoe wordt de burger binnen uw gemeente betrokken bij de inrichting van hun eigen leefomgeving? En in hoeverre is dit te danken aan [lokale partij]?
24. Hoe wordt de burger betrokken bij de totstandkoming van de prestatieafspraken tussen de gemeente en de woningcorporatie? En in hoeverre is dit te danken aan [lokale partij]?
25. Welke verbeterpunten zou u graag willen zien met betrekking tot burgerparticipatie bij de opstelling van het volkshuisvestingsbeleid?

Relatie woningcorporatie

26. Wat zijn de motieven om samen te werken met de woningcorporaties? En hoe ziet de coalitie dat?
27. Wat vond u van de samenwerking als u hiernaar terug kijkt?
28. Wat was uw rol in het samenwerkingsproces tussen gemeente en woningcorporaties?
29. Merkt u duidelijk verschillen in de houding ten opzichte van woningcorporaties tussen de partijen binnen uw gemeente?

De laatste tijd gaat er nog al eens wat mis met woningcorporaties zoals verkeerde investeringen, hoge grondaankopen waardoor de woningcorporatie in de problemen komt, of zoals onlangs de aankoop van derivaten door Vestia.

30. Bent u van mening dat de toezicht op woningcorporaties versterkt dient te worden? En moet dit dan juist vanuit de lokale of de nationale overheid?
31. Ziet u de woningcorporatie liever als uitvoerder van het gemeentelijk beleid of als samenwerkingspartner?
32. In hoeverre zijn de woningcorporaties binnen uw gemeente betrokken bij de totstandkoming van de gemeentelijke woonvisie?
33. Hoe zijn de standpunten van de woningcorporatie meegenomen in de prestatieafspraken?
34. Met welke frequentie vindt er bestuurlijk overleg plaats tussen de gemeente en woningcorporaties (NB: dat is dus het overleg tussen de wethouder en het corporatiebestuur?)
35. Maakt de politieke kleur van de Wethouder in uw ogen verschil in de samenwerking tussen gemeente en woningcorporatie of zijn er andere factoren doorslaggevend?
36. Hoe kijkt u aan tegen de vennootschapsbelasting die corporaties dienen te betalen?
37. Hoe kijkt u tegen de door minister Donner ingestelde heffing voor de huurtoeslag, die zal ingaan in 2014. (NB: de heffing zorgt ervoor dat corporaties gaan bijdragen aan de huurtoeslag)

Type en inhoud

38. Geeft u de voorkeur aan intentieafspraken of aan garantieafspraken?
39. Heeft u een voorkeur naar kwalitatieve of kwantitatieve prestatieafspraken?
40. Welke concrete maatregelen zou de corporatie nemen die gunstig zijn voor [gemeente invullen]. Wat doet de gemeente hiervoor terug?

Overig

41. Hoe wordt u, naast wat de ambtenaren doen, inhoudelijk gevoed in uw werk als wethouder?
42. Wordt u inhoudelijk gevoed door uw eigen fractie?
43. Heeft u met uw eigen fractie systematisch of ad hoc overleg?
44. Is daarbij sprake van tweerichtingsverkeer (halen en brengen van opvattingen en inzichten)?
45. Kunt u een punt noemen waarop u bent bijgestuurd door de partij?

INTERVIEW WETHOUDERS VOORGEDRAGEN LOKALE LIJSTEN

46. Vanaf wanneer bent u werkzaam als wethouder?

47. Wat ziet u als de speerpunten van [lokale lijst] ten aanzien van de lokale volkshuisvestingsbeleid.

Door de interviewer worden telkens aan de geïnterviewde 5 specifieke onderwerpen met betrekking tot de lokale volkshuisvesting voorgelegd te weten: senioren, starters, leefomgeving, duurzaamheid en woon-zorgarrangementen.

48. Wat zijn de standpunten van [lokale lijst] ten aanzien van starters en senioren met betrekking tot de lokale volkshuisvesting?

49. Wat zijn de standpunten van [lokale lijst] ten aanzien van de leefomgeving? En hoe is het volgens u gesteld met de leefomgeving in de wijken van de gemeente [gemeente invullen] (bespreek ook sociale veiligheid).

50. Wat is het standpunt van [lokale lijst] ten aanzien van duurzaamheid met betrekking tot de lokale volkshuisvesting?

51. Wat is het standpunt van [lokale lijst] ten aanzien van de woon-zorgarrangementen?

52. Waar heeft [lokale lijst] haar succes aan te danken?

53. Biedt [lokale lijst] ook opleidingsmogelijkheden aan raadsleden?

Overige partijen

De huidige coalitie in de gemeente [lokale lijst] bestaat [partijen invullen]

Woonvisie

54. Welke invloed hebben de standpunten van de coalitiepartners op de inhoud van de woonvisie?

55. Welke standpunten in de woonvisie komen duidelijk van de coalitiepartners af?

56. Welke standpunten/onderwerpen uit de woonvisie komen duidelijk van [lokale lijst] af?

57. Is er bij de totstandkoming van de woonvisie rekening gehouden met standpunten van de partijen buiten de coalitie?

58. In hoeverre heeft u als persoon invloed gehad op de inhoud van de woonvisie los van de standpunten van de coalitiepartners?

59. Is de gemeentelijke woonvisie in een keer goedgekeurd door de gemeenteraad?

60. Een aantal onderwerpen (zoals: beleid m.b.t. gehandicapten, statushouders, woon-zorgarrangementen en particulier opdrachtgeverschap) komen zowel niet in het partijprogramma van 2006 of in het coalitieakkoord, maar vervolgens worden deze wel besproken in de woonvisie. Waar komen de standpunten op deze onderwerpen vandaan?

Prestatieafspraken

61. Welke invloed hebben de standpunten van coalitiepartners gehad op de inhoud van de prestatieafspraken?

62. Welke standpunten/onderwerpen uit de prestatieafspraken komen duidelijk [lokale lijst] af?

63. Is er bij de totstandkoming van de prestatieafspraken rekening gehouden met standpunten van partijen buiten de coalitie?

64. In hoeverre heeft u als persoon invloed gehad op de inhoud van de prestatieafspraken los van de standpunten van de coalitiepartners?

65. Hoe omschrijft u de relatie met de coalitie?

Relatie burger

66. Hoe wordt er rekening gehouden met de mening van burgers bij de vorming van de partijstandpunten van [lokale lijst]? Ziet u hierbij verschil bij andere partijen?
67. Hoe wordt de burger betrokken bij de inhoud van de gemeentelijke woonvisie? En in hoeverre is dit aan [lokale lijst] te danken? En wat is hierbij uw eigen bijdrage?
68. Hoe wordt de burger binnen uw gemeente betrokken bij de inrichting van hun eigen leefomgeving? En hoeverre is dit aan [lokale lijst] te danken?
69. Hoe wordt de burger betrokken bij de prestatieafspraken tussen de gemeente en woningcorporatie? En in hoeverre is dit aan [lokale lijst] te danken?
70. Welke verbeterpunten zou u graag willen zien met betrekking tot burgerparticipatie bij de opstelling van het volkshuisvestingsbeleid?

Relatie woningcorporatie

71. Wat zijn de motieven om samen te werken met de woningcorporaties? En hoe ziet de coalitie dat?
72. Wat vond u van de samenwerking als u hiernaar terug kijkt?
73. Wat was uw rol in het samenwerkingsproces tussen gemeente en woningcorporaties?
74. Merkt u duidelijk verschillen in de houding ten opzichte van woningcorporaties tussen de politieke partijen binnen uw gemeente?

De laatste tijd gaat er nog al eens wat mis met woningcorporaties zoals verkeerde investeringen, hoge grondaankopen waardoor de woningcorporatie in de problemen komt, of zoals onlangs de aankoop van derivaten door Vestia.

75. Bent u van mening dat de toezicht op woningcorporaties versterkt dient te worden? En moet dit dan juist vanuit de lokale of de nationale overheid?
76. Ziet u de woningcorporatie liever als uitvoerder van het gemeentelijk beleid of als samenwerkingspartner?
77. In hoeverre zijn de woningcorporaties binnen uw gemeente betrokken bij de totstandkoming van de gemeentelijke woonvisie?
78. Hoe zijn de standpunten van de woningcorporatie meegenomen in de prestatieafspraken?
79. Met welke frequentie vindt er bestuurlijk overleg plaats tussen de gemeente en woningcorporaties (NB: dat is dus het overleg tussen de wethouder en het corporatiebestuur?)
80. Maakt de politieke kleur van de Wethouder in uw ogen verschil in de samenwerking tussen gemeente en woningcorporatie of zijn er andere factoren doorslaggevend?
81. Hoe kijkt u aan tegen de vennootschapsbelasting die corporaties dienen te betalen?
82. Hoe kijkt u tegen de door minister Donner ingestelde heffing voor de huurtoeslag, die zal ingaan in 2014. (NB: de heffing zorgt ervoor dat corporaties gaan bijdragen aan de huurtoeslag)

Type en inhoud

83. Geeft u de voorkeur aan intentieafspraken of aan garantieafspraken?
84. Heeft u een voorkeur naar kwalitatieve of kwantitatieve prestatieafspraken?
85. Welke concrete maatregelen zou de corporatie nemen die gunstig zijn voor de gemeente Landgraaf. Wat doet de gemeente hiervoor terug?

Overig

86. Hoe wordt u, naast wat de ambtenaren doen, inhoudelijk gevoed in uw werk als wethouder?
87. Wordt u inhoudelijk gevoed door uw eigen fractie?
88. Heeft u met uw eigen fractie systematisch of ad hoc overleg?
89. Is daarbij sprake van tweerichtingsverkeer (halen en brengen van opvattingen en inzichten) of juist eenrichtingsverkeer?
90. Kunt u een punt noemen waarop u bent bijgestuurd door de partij?

91. Met welke frequentie vindt er bestuurlijk overleg plaats tussen de gemeente en de drie woningcorporaties?

INTERVIEW WONINGCORPORATIE CASUSSEN DOMINANT AANDEEL LOKALE LIJSTEN

1. In welke gemeenten is de woningcorporatie werkzaam?
2. Hoe is de relatie met de wethouder volkshuisvesting van de gemeente [gemeente invullen]?
3. Merkt u verschillen tussen de wethouder van de gemeente [gemeente invullen] en van de andere gemeente(n) waar de corporatie werkzaam is?
4. Merkt u het verschil dat de wethouder van een lokale politieke partij zonder nationale binding is?
5. Merkt u het verschil dat er een lokale politieke partij zonder nationale binding deel neemt in de coalitie?
6. Er wordt wel eens gesteld dat politici van lokale partijen zonder nationale binding minder professioneel te werk, wat vindt u van deze stelling?
7. Denkt u dat lokale partijen zonder nationale binding zich sterker inzetten voor het lokale volkshuisvestingsbeleid?
8. Is de woningcorporatie betrokken geweest bij de totstandkoming van de woonvisie?
9. In welk stadium is de woningcorporatie betrokken geweest bij de totstandkoming van de woonvisie?
10. In welke mate heeft de woningcorporatie de mogelijkheid gehad om de woonvisie inhoudelijk bij te sturen?
11. Zijn er burgers/burgerorganisaties betrokken geweest bij de totstandkoming van de woonvisie?
12. Vindt u dat de woningcorporatie voldoende betrokken is geweest bij de totstandkoming van de woonvisie?
13. Zijn er burgers/burgerorganisaties betrokken geweest bij de totstandkoming van de prestatieafspraken? Wie heeft hiervoor het initiatief genomen?
14. Is het overleg tussen de gemeente [gemeente invullen] en de woningcorporatie bij de totstandkoming van de prestatieafspraken systematisch of ad hoc verlopen?
15. Aan welke type prestatieafspraken geeft u de voorkeur? Harde afspraken zoals garantieafspraken en handelingen of intentieafspraken?
16. Bent u van mening dat de belangen van de woningcorporatie voldoende zijn behartigd in de prestatieafspraken?
17. Hoe is het contact met de lokale politiek naast de wethouder, met raadscommissie, met individuele fracties of leden van de fracties? Merkt u daarin verschillen tussen lokale lijsten en partijen?
18. Welke onderwerpen in de prestatieafspraken zijn duidelijk door de woningcorporatie naar voren gebracht?
19. Hoe wordt er omgegaan met de standpunten waarover de woningcorporatie en de gemeente [gemeente invullen] het oneens zijn?

INTERVIEWS WONINGCORPORATIE CASUSSEN DOMINANT AANDEEL LOKALE PARTIJEN

1. In welke gemeenten is de woningcorporatie werkzaam?
2. Hoe is de relatie met de wethouder volkshuisvesting van de gemeente [gemeente invullen]?
3. Merkt u verschillen tussen de wethouder van de gemeente [gemeente invullen] en van de andere gemeente(n) waar de corporatie werkzaam is?
4. Er wordt wel eens gesteld dat lokale partijen met nationale binding zich minder sterk inzetten voor het lokale volkshuisvestingsbeleid dan lokale politieke partijen zonder nationale binding? Wat is uw mening hierover?
5. Is de woningcorporatie betrokken geweest bij de totstandkoming van de woonvisie?
6. In welk stadium is de woningcorporatie betrokken geweest bij de totstandkoming van de woonvisie?
7. In welke mate heeft de woningcorporatie de mogelijkheid gehad om de woonvisie inhoudelijk bij te sturen?
8. Zijn er burgers/burgerorganisaties betrokken geweest bij de totstandkoming van de woonvisie? En wie heeft hiervoor het initiatief genomen?
9. Vindt u dat de woningcorporatie voldoende betrokken is geweest bij de totstandkoming van de woonvisie?
10. Zijn er burgers/burgerorganisaties betrokken geweest bij de totstandkoming van de prestatieafspraken? Wie heeft hiervoor het initiatief genomen?
11. Is het overleg tussen de gemeente [gemeente invullen] en de woningcorporatie bij de totstandkoming van de prestatieafspraken systematisch of ad hoc verlopen?
12. Aan welke type prestatieafspraken geeft u de voorkeur? Harde afspraken zoals garantieafspraken en handelingen of intentieafspraken?
13. Bent u van mening dat de belangen van de woningcorporatie voldoende zijn behartigd in de prestatieafspraken?
14. Hoe is het contact met de lokale politiek naast de wethouder, met raadscommissie, met individuele fracties of leden van de fracties? Merkt u daarin verschillen tussen lijsten en partijen?
15. Welke onderwerpen in de prestatieafspraken zijn duidelijk door de woningcorporatie naar voren gebracht?
16. Hoe wordt er omgegaan met de standpunten waarover de woningcorporatie en de gemeente [gemeente invullen] het oneens zijn?